

॥ इति श्री उत्तराध्ययन सूत्र प्रारंभ ॥

પ્રસ્તાવના

અમારા વાહાલા અને વિવેકો તથા સુજ્ઞ જૈન વંધુઓના હસ્તકમલમાં આ અત્યુત્તમ અને ઉપયોગી પુસ્તક મુકતાં અમને અત્યંત આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે. આ સૂત્ર અધ્યાપિ સુધી જેવું જોડે તેવું છપાઈ વહાર નહીં પડવાથી તે વિષે અમોષ બનતો પ્રયાસ કરી અમારી અલ્પમતિથી સુધારો વધારો કરી વાંચક વર્ગને વાંચવા સુગમ પડે તેમ છપાવી પ્રસિદ્ધ કરેલ છે.

જરમનીના પ્રખ્યાત ડાકટર હરમન જેકોવી સાહેબ જેમણે આ સૂત્રનો ઇંગ્રેજીમાં તરજુમો કરાવી છપાવ્યો છે તેઓ સાહેબના હાથે લખાણ છત્રીસે અધ્યયનના મૂળ પાઠ ઉપરથી આ સૂત્રનો મૂળપાઠ લીધો છે એટલુંજ નહીં પણ તે મૂળપાઠ અત્રે છપાવી જેકોવી સાહેબ પાસે છેવટના પ્રુફ જરમની મોકલી તેઓ સાહેબ પાસે તપાસરાવી તથા સુધરાવીને આ સૂત્રમાં તે મૂળપાઠ દાખલ કરેલ છે જેથી તે મૂળપાઠ કેટલો શુદ્ધ હોવો જોડે તેનો ખ્યાલ વાંચક વર્ગને આવ્યા વિના રહેશે નહીં.

અમારા તરફથી શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્ર છપાવવામાં આવેલ છે, જે સુત્ર ઘણુંજ લોકપ્રિય થઈ પડેલું છે અને જેની બે આદૃતિતો સ્વપી જવાથી ત્રીજી આવૃત્તિ છપાવવાનું કામ શરૂ થયું છે તે સુત્રની માફક વાલ્લબોધી ભાષામાં આ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનો અર્થ, મૂળ અને ભાવાર્થ છપાવ્યો છે, જેથી કાઠીયાવાડ, મારવાડ, પંજાવ તથા વીજા વધા દેશોના જૈન ભાઈઓને વાંચવા સુગમ પડે. ઉપલા દશવૈકાલિક સૂત્ર કરતાં પણ આ ગ્રંથ વધારે રાસિક ને લોક પ્રિય વાંચક વર્ગને થઈ પડશે એમ અમને લાગે છે.

આ સૂત્ર છપાવવાના કામમાં સુમારે પાંચેક વરસનો લાંબો વિલંબ થયો છે તેનું કારણ છાપખાનામાં ટાઇપના મોટા જથ્થાની મુશ્કેલી તથા જરમની મુફ સુધારવા મોકલવામાં સુમારે એક માસ ઉપરાંત થતો વિલંબ એ બે મુખ્ય કારણો હતા પણ આ સાલમાં છેવટ આ મોટું સૂત્ર પુરું થતાં અમને અત્યાનંદ થયો છે.

વિશેષ નવીન હકીકત તરીકે લખવાની રજા લઉં છું કે ડાક્ટર હરમન જેકોબી સાહેબની દેખરેખ નીચે તેમના રસીયા, ઇટલી, જરમની વીગેરે દેશોમાં વસ્તા ઘણા શિષ્યો કે જેઓ સંસ્કૃત તથા માગધી ભાષાના પારંગામી છે ને જેઓ એકજ જાતના ઘણા સૂત્રો એકઠા કરી શુદ્ધ મૂળપાઠ જુદા જુદા ભાષાંતર સહિત પોતાને હાથે માગધી ભાષામાં લખી શકે છે તે સાહેબો પાસે વધા જૈન આગમોના મૂળપાઠ ભારે સ્વચ્છે તૈયાર કરવાની યોજના કરી છે તે કામ શરૂ થઈ ચુક્યું છે ને ભગવતી, ઠાળાંગ, જંબૂદ્વીપપન્નતી, વિપાક વીગેરે એક પછી એક આગમના મૂળપાઠ સુધારવાનું કામ ચાલુ થયું છે ને જેમ જેમ એક પછી એક આગમ સુધારી તેના મૂળપાઠ મળતા જશે અને જેમ જેમ વચ્ચે મળશે તેમ વધા આગમોના મૂળપાઠના મુફ જરમની મોકલી સુધારાવી દશવૈકાલિક તથા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રની માફક મૂળ-અર્થ-ભાવાર્થ સાથે છપાવવામાં આવે એવી યોજના નક્કી કરી છે પણ તે કામ વાંચક વર્ગનો પુસ્તક સ્વરીદ કરવાનો ટેકો મળશે તોજ ફળીશ્રુત થશે માટે વધા કદરદાન જૈન ભાઈઓને આવા શુદ્ધ મૂળપાઠ વાળા સૂત્રો છપાય તે જોઈ તપાસી સ્વરીદ કરી આ કામમાં મદદ રૂપ થવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

આ સૂત્ર લહીયા પાસે લેખાવતા સુમારે રૂ. ૪૦ ચાલોશ જેટલો સ્વચ્છ પડે છે ને કલકત્તાના બાબુ સાહેબે છપાવેલ સૂત્રના રૂ. ૨૨ પડે છે તે સાથે સરખાવતા તથા આ પુસ્તકના કદ ઉપર નજર કરતા તેની રાખેલ

કીમત ઘણીજ જુજ છે. આ પુસ્તક સુપરરોયલ ગ્લેઝ્ડ વારપેજી કાગલ ઉપર છપાયેલ છે તેના પાના ૧૦૦૦
 ઉપર છે ને તેનું કદ વાબુ સાહેબે છપાવેલ ઉત્તરાધ્યયન સુત્ર જેવડું થવા જાય છે તથા દશવૈકાલિક સૂત્ર કરતાં
 ત્રણ ગણું છે જેથી દશવૈકાલિક સુત્રની કીમતથી આ સુત્રની કીમત ત્રણ ગણી ઇટલે રૂ. ૬-૦-૦ રાખી
 છે, જે મહેનતના તથા પુસ્તકના કદના પ્રમાણમાં વધારે નથી. વળી આ સૂત્રના છત્રીસ અધ્યયનનો મૂલપાઠ
 જુદો છપાવ્યો છે તેની દરેક પ્રતની કીમત રૂ. ૧-૪-૦ રાખી છે. દશવૈકાલિક સૂત્રની પ્રસ્તાવનામાં
 વતાવ્યા મુજબ આ સૂત્રના વેચાણમાંથી જે નફો મળશે તે રકમ જ્ઞાનસ્વાતે આવાજ ઉપર વતાવેલ આગમો છપા-
 વવાના કામમાંજ વાપરવામાં આવશે ને આ સ્વાતાનો હીસાવ પણ જુદો રાખેલ છે. આ હકીકત ઉપરથી
 જણાશે કે આ સૂત્રો છપાવનારનો ઉદ્દેશ શુદ્ધ મૂલપાઠવાળા સૂત્રો છપાવી ફક્ત જ્ઞાનનો ફેલાવો કરવાનો છે ને
 વેપાર કરી પેટ ભરવાને અર્થે આ કામ આરંભેલ નથી. એવાત વધા જૈન ભાઈઓ લક્ષમાં લેશે અને આવી જ્ઞાનનો
 ફેલાવો કરનાર યોજનાને પુસ્તક સ્વીકારી પ્રથમ મદદ આપવી જરૂરની છે એમ જાણશે. આ પુસ્તક છપાવવા-
 માં હસ્ત દોષ કે દૃષ્ટિ દોષથી કાંઈ મુલતુક રહો હોયતે પંડિતજનો સુધારી વાંચવા તસ્દી લેશે અને પ્રસંગોપાત
 અમને લખી જણાવશ એવી વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

ડાક્ટર જીવરાજ વેલાભાઈ દોશી

L. M. & S.

નવેદરવાજે

અમદાવાદ

अनुक्रमणिका.

अध्ययन	अध्ययननुं नाम	विषय	श्लोक	पृष्ठ
१	विणयसुयमज्झयणं	विनयनुं	४८	१
२	परीसहज्झयणं	बावीसपरीसहनुं	४६	१३
३	चाउरङ्गिज्जं	चार अंगने विषे	२०	२६
४	असंखयं	अप्रमाद	१३	३१
५	अकाममराणिज्जं	अकाम सकाम मर्ण	३२	३५
६	खुड्डागनियण्ठिज्जं	साधुनो अधिकार	१८	४६
७	एलयं	बोकडाना द्रष्टांते आहारनुं		
		गृद्धपणुं छांडवुं	३०	५४
८	काविलीयं	निर्लोभीकंपील केवळी	२०	६२
९	नामिपव्वज्जा	नामिराजरुषी	६२	६८
१०	दुमपत्तयं	प्रमादछांडवो व्रक्षणादृष्टांते	३७	८६

अध्ययन

अध्ययननं नाम

१२	हरिणसिञ्जं	हरकेशीश्रुतं	४७	१०६
१३	चित्तसम्भूइज्जं	चित्तसम्भू(नियाणुंछजीवनं)	३५	११९
१४	उसुयारिज्जं	इक्षुकारराजा	५३	१२८
		(नियाणुं नकरवा)		
१५	सभिकखू	साधुनागुण	१६	१४२
१६	बम्भचेर समाहिठाणा	ब्रह्मचर्य	१०५१७	१४७
१७	पावसमणिज्जं	पापश्रमण	२१	१६०
१८	सञ्जइज्जं	संयतीराजरुषि	५४	१६५
१९	मियापुत्तीयं	मृगापुत्र	९९	१८१
२०	महानियण्ठिज्जं	अनाथी महानिग्रंथ	६०	२०३
२१	समुदपालीयं	समुद्रपाल कुमार	२४	२१८
२२	रहनेमिज्जं	रहनेमि	४९	२२४
२३	केशिगोयमिज्जं	केशीगौतम	८९	२३५
२४	समईओ	आठ प्रवचनमाता	२७	२५६

अध्ययन	अध्ययननुं नाम	विषय	श्लोक	पृष्ठ
२५	जन्मइज्जं	जयघोष विजयघोष	४५	२६९
२६	सामायारी	साधुसमाचारी	५३	२७९
२७	खलुङ्किज्जं	गर्गासुरि शिष्य	१७	२९८
२८	मोकरवमग्गई	मोक्षमार्ग	३६	३०२
२९	सम्मत्तपरक्कमे	फळा फळीना ७३ बोल	७३	३२४
३०	तवमग्गं	तपनो अधिकार	३७	३५७
३१	चरणविही	चारित्रनो अधिकार	२१	३६८
३२	पमायद्दाणं	प्रमादना स्थानक	१११	३७९
३३	कम्मप्पयडी	आठकर्मनी प्रकृति	२५	४१०
३४	लेसज्झयणं	छ लेस्या	६१	४१९
३५	अणगारज्झयणं	साधुनागुण	२१	४३४
३६	जीवाजीवविभत्ती	जीव अजीवना भेद	२६७	४३९

उत्तराध्ययन सूत्रः

प्रथमं अध्ययनम् ।

अर्थः—उत्तराध्ययनो ए अर्थ—उत्तरप्रधान छे अध्ययनो जेहने विषे ते माटे उत्तराध्ययन कहिए ॥ सं० संजोग ते बाह्य अभ्यंतर संयोगथि । बाह्य ते माता पिता प्रमुख ॥ अभ्यंतर ते मिथ्यात विषयादि संयोगथि ॥ वि० विशेषे ॥ प्प० प्रकर्षे ॥ मु० मुक्ताणा छे ॥ अ० नथी आगार जेहने ते अणगार ॥ भि० निर्वद्य भिक्षाए प्रवर्तवानो स्वभाव छे जेहने ते भिक्षु कहिए एवा साधुनो ॥ वि० विनयने ॥ पा० प्रगट ॥ क० करिस्य ॥ आ० अनुक्रमे कहिश ॥ सु० सांभळ ॥ मे० मुजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूलः—संजोगविप्पमुक्कस्स अणगारस्स निरुक्खणो ।

विणयं पाउकरिस्सामि आणुपुर्विं सुणोह मे १.

श्री जयजिनेन्द्रायनमः—जे देवता मनुष्य ने तिर्यचना वंदनाकने केवलज्ञान रूप लक्ष्मिनुं भाजन एवा अर्हत्तने तथा सकळ कार्यली सिद्धि करि चौदराज लोकामे निरंजन निराकारपणे धीराजेछा एवा सिद्ध भगवंतने, बली-पंचाचारे कटि छ हित

છત્રીસ ગુણધારક એવા ત્રીજાપદે આચાર્યને તેમજ આગમોના પઠિક પચ્ચવીસ ગુણધારક એવા ચોથા પદે ઉપાધ્યાયને, બહી સત્યાવીસ ગુણધારક—અને લોકમાં લોકને વંદનાંક એવા સર્વ યતિને વંદન કરુંછું. એ પંચપરમેષ્ટી સકલ વિગ્નનો નાશ કરી સર્વ પ્રકારે કુશલતા કરવાવાળા છે.

જે વિમલ ગુણરૂપ પાણીનો ક્ષીરસમુદ્ર અને મન્મથવાયુનો શશુ વિગ્નવહ્ની રૂપ વનદલને વિદારણહાર કેવલકમલાના કંત મધ્યજનને બોધ કરી આનંદના કરાવણહાર અને ત્રૈલોક્યના પુજનીક એવા ચૌવિસમા તિર્થંકર મહાવીર પ્રભુને મન લગન કાયાદ વંદન કરી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સુત્રનો ભાવાર્થ કરુંછું.

ઉત્તર પટલે પ્રધાન—જેમાં અધ્યયનો છે તેથી ઉત્તરાધ્યયન કહીએ. ઉત્તરાધ્યયન શાસ્ત્રનાં છત્રીસ અધ્યયન છે તેમાં પ્રથમ વિનય અધ્યયન કહેવાનું કારણ કે જૈનધર્મ વિનયમુલ્ય છે. અને વિનયથીજ મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. જેમ વૃક્ષનું મુલ્ય હોય તો કંદ સ્વંધ શાલા પ્રતિશાલા પત્ર પુષ્પ ફળાદીક પ્રાપ્ત થાય, તેમ વિનયથી જ્ઞાન, જ્ઞાનથી દર્શન, દર્શનથી ચારિત્ર ને ચારિત્રથી મોક્ષ ને મોક્ષથી અવ્યાવાધ સુખ વિગેરે વિનયથી ફલ પ્રાપ્ત થાય છે માટે પ્રથમ વિનય અધ્યયનનો વિસ્તાર કહે છે.

ગાથા ૧ ભાવાર્થ—શ્રી સુધર્મા સ્વામિ જંબૂ સ્વામિને કહેતા હતા તેમજ જંબૂ સ્વામીને ઉદેશીને વીજા શિષ્યોને કહેતા હતા. મહો શિષ્યો ? સ્વેત ૧ (ઉઘાડી જમીન) વયુ ૨ (ઢાંકેલી જમીન ઘર પ્રમુલ) હિરણ્ય ૩ (રૂપું) સુવર્ણ ૪ ઘન ૫ (રોકડ મ્હોરબંધી નાણું) ધામ્ય ૬ (૨૪ પ્રકારનું અનાજ) દુપદ ૭ (બે પગવાળાં મનુષ્ય તથા પક્ષીયો) ચૌપદ. ૮ (ચાર પગવાળાં પશુઓ) કુવીયઘાત ૯ (તે ઘરવલ્હરી) એ નવ પ્રકારના સંચીતાવીત બાહ્ય પરિગ્રહ અને ૧ મિથ્યાત્વ ૨ ક્રોધ ૩ માન ૪ માયા ૫ લોભ ૬ હાંસ્ય ૭ રત્તી ૮ અરતી ૯ અય ૧૦ શોભ ૧૧ દુર્ગંઢા ૧૨ સ્ત્રીવેદ ૧૩ પુરુષવેદ ૧૪ નપુંસકવેદ એ ચૌદ પ્રકારનો અભ્યંતર પરિગ્રહ એવા બે પ્રકારના પરિગ્રહથી અને વિવિધ પ્રકારે જ્ઞાનાદીક ભાવનાએ પરિસહ સ્હેલે કરી જેઓ મુકાણા છે અને જેઓના વૃત્તને વિપે આગાર નથી તથા ઘર રહીત છે વહી જેઓ મધુકરની વૃત્તિએ ભિક્ષા કરી પોતાના શરિરને ધારણ કરે છે એવા સાધુઓનો હું વિનય પ્રગટ કરિશ ? તે તમે અનુક્રમે સાંભલો ? ૧

અર્થ:—આ. આજ્ઞાને ॥ નિ. તહિતનો કરણહાર ॥ ગુ. ગુરુને દૃષ્ટીને સમિપે રહેવાનો કરણહાર ॥ ઇં.

આ. શરીરની આગળ મનને અભિપ્રાય એવા જાણણો

કરા સાહેત હાય એમ ગિતાર્થના જાણ શિષ્ય હોય ॥ સં તે શિષ્ય નિવિનિત ॥ તિં એમ ॥ વું કહિએ ॥ ૨ ॥

મૂલ:—આણાનિદેસકરે ગુરુણમુવવાયકારણ ।
ઇદ્ગિયાગારસંપન્ને સે વિણીએ તિ વુચ્છઈ

૨.

ગાથા ૨ ભાવાર્થ—હવે વિનિત કેવો હોય? જે શિષ્ય ગુરુની આજ્ઞાનો પ્રમાણ કરણહાર, ગુરુની દ્રષ્ટી ને વચનને વિષે રહે નાર અંગકીકી ભમુહાદીકની (અકુટિની) ચેષ્ટાએ કરિ ગુરુના મનન^૧ અભિપ્રાયને જાણવે કરી સહીત હોય તે શિષ્ય વિનિત કહીએ. ૨

અર્થ:—આં આજ્ઞાનો ॥ અં અતહિતનો ॥ ગં કરણહાર ॥ ગું ગુરુની દ્રષ્ટિની ॥ અં અસમીપે રહેવાનો ॥
કાં કરણહાર ॥ પં પ્રત્યનિકવેરિ સારિષો ॥ અં તત્વનો અજાણ ॥ અં અવિનિત ॥ તિં એમ વું કહીએ ॥ ૩ ॥

મૂલ:—આણાનિદેસગરે ગુરુણમણુવવાયકારણ ।
પમિણીએ અસંબુદ્ધે અવિણીએ તિ વુચ્છઈ

૩.

ગાથા ૩ ભાવાર્થ—તિથંકરની તથા ગુરુની આજ્ઞાને અપ્રમાણનો કરણહાર, ગુરુની દ્રષ્ટી થકી દુર રહેનાર, ગુરુનાં કાર્ય જહી કરનાર ગુરુને શત્રુ સરિલ્હો અને તત્વનો અજાણ એવા લક્ષણે કરી અવિનિત કહીએ. ૩

અર્થ:—જં જિમ ॥ સું કુતરી ॥ પૂં કોહ્યા ॥ કં કાંનને ॥ નિં કાઢે ॥ સં સર્વથાંનકથી જિહાં
જિહાંજાય તિહાં પેસવાનદે ॥ એં એ દૃષ્ટાંતે ॥ દું અવિનિત ॥ પં પ્રત્યનિક ॥ મું મૂલ છે અરિ જેહને બેરિતે મૂલરિ
નિં કાઢેભલી સંપદા થકી ॥ ૪ ॥

उत्तरा०

॥२॥

मूलः—जहा सुणी पूइकसी निकसिजइ सबसो ।
एवं दुस्सीलपणिणीए मुहरी निकसिजइ

४.

गाथा ४ भावार्थ—जेम रुधीर झरती कोह्या काननी कुत्रीनें सर्व स्थानकथी काढे तेम भुंडा आचारनो भणी गुरुने शत्रु सरिखो असंबंधभाषी एवा अविनितने भला गच्छ थकी काढे [शिष्य पुछतो हवो हे गुरु ! इहां कुत्रीनुं उदाहरण कहेवानुं शुं ? हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ! घणो स्यारा लेवाथी कुत्री कहीए ते कुत्रीनी पुन्याइ कुत्राथी अनंत गुणी हीण होवाथी निंदनीक अने तेमां कान कोह्याथी कीडा पडवाथी ने रुधीर पर झरवाथी जीहां जाय तिहां अनिष्ट वचन लाकडी इंट पाषाणादीकना प्रहारनी साथे कोइ स्थले तेने प्रवेश नही थवा देवाथी अत्यंत निंदनीकने दुःखी गणाय ? तेवीज रीते अविनीत दुष्टाचारनो भणी कठोर वचनना प्रहारथी अत्यंत पुन्यहणि निंदनीक ने दुःखी थाय.] ४

अर्थ—क० कणनां ॥ कु० कणसडानें ॥ च० बांडिने ॥ ण० अलंकारे ॥ वि० विष्टाने ॥ भु० खाय भोगवें ॥ सू० सुयर ॥ ए० एणी परे ॥ सी० विनितपणाने ॥ च० छांडिने ॥ ण० अलंकारे ॥ दु० अधिनयने विषे ॥ र० रति पांमे राचे ॥ मि० मृग पशु समान अविनित ॥ ५ ॥

मूलः—कणकुण्णगं चइत्ताणं विट्ठं जुज्जइ सूयरो ।
एवं सीलं चइत्ताणं दुस्सीले रमई मिए

५.

गाथा ५ भावार्थ—जेम सुवर तांदुळ (चावल) प्रमुख कणना कुंडाने तजीने विष्टाने भोगावे तेम अविनितरूप सुवर विनयादीक भला आचाररूप कणना कुंडाने तजीने अधिनितपणारूप विष्टाने विषे रती (खुशी) माने, वळी जेम मृग अण

अध्य०

१

॥२॥

(धास) जुं सुख देखे पण पासजुं दुःख न देखे तेम अविनित शाता त्रीळीयापणानां सुख देखे पण अविनितपणाना फळने न देखे तेथी अविनित मृग समान अज्ञानी समजवो. ५

अर्थः—सु० सांभळिने ॥ भा० दृष्टांतने ॥ सा० कुतरानो ॥ सू० बिजो सूररनो ॥ न० त्रिजो अविनित मनुष्यनो ॥ य० वली ॥ वि० विनयने विषे ॥ ठ० थापे ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ इ० वांच्तो थको ॥ हि० हितने ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ ६ ॥

**मूलः—सुणिया जावं साणस्स सूयरस्स नरस्स य ।
विणए ठवेज्जा अप्पाणमिच्छन्तो हियमप्पणो ६.**

याथा ६ भावार्थ—कुत्रीजुं सुघरजुं ने त्रीजुं अविनित मनुष्यजुं ए त्रण द्रष्टांत सांभळीने पोताना आत्माने हीत वंच्तो थको विनयने विषे स्थापे. ६

अर्थः—त० ते माटे ॥ वि० विनयने ॥ ए० गवेषे करे ॥ सी० भलो स्वभाव तथा आचार ॥ प० पांमे जे विनय किधा थकी ते केहवो होय ॥ बु० बुध आचार्यने ॥ पु० पुत्र ते वल्लभ सारखो होय ॥ नि० मोक्षनो अर्थ तेवि नित शिष्यने ॥ न० वेगलो न काढे न करे वेगलो ॥ क० कोइ शुभ भला पदार्थ थकी ॥ ७ ॥

**मूलः—तम्हा विणयमेसिज्जा सीलं पण्डित्तेज्जा उ ।
बुधपुत्त निओगट्ठी न निक्कसिज्जाइ कण्हुई ७.**

याथा ७ भावार्थ—तेथी आचार्यने पुत्रनी माफक प्रीयकारी मोक्षना अर्थ शिष्ये गुरूनो विनय करवो के जेथी सम्यक

उत्तरा०

॥३॥

आचार पामे ते विनयवन्तने भने सम्बद्ध आचारवन्तने कोइ गण्डादीक शुभ स्थानकधी वेगळो न करे (मतलब के सर्व रथळे आदर पामे). ७

अर्थः—नि० निरंतर सदाए ॥ सं० उपशांत ॥ सि० होइ ॥ अ० अमुखारि ॥ बु० आचार्यने ॥ अ० समीपे ॥ स० सदाइ रहेतों थको ॥ अं० सुत्र सिद्धांतना अर्थ ॥ जु० ते अर्थ केहेवा मेलववानि जूगति ॥ सि० सिखे ॥ नि० निर्धकशास्त्रने ॥ उ० वलि ॥ व० वर्जे ॥ ८ ॥

मूलः—निसन्ते सियाऽमुहरी बुद्धाणं अन्ति ए सया ।

अट्टजुत्ताणि सिक्खिज्जा निरट्ठाणि उ वज्जाए ८.

गाथा ८ भावार्थ—निरंतर उपशमवन्त अभ्यन्तर कषाय पातली बाह्यप्रशांत आकार वाचाळपणा रहीत सदाय आचार्यनी समीपे जाणवा छोटवाने आदरवा योग्य वस्तुना जाणपणाए करी सहीत एवो विनित शिष्य होय ते सिद्धांतने सिखीने स्त्री-यादीकनी कथा तथा ज्योतिष वैदक निर्धक शास्त्र वर्जे. ८

अर्थः—अ० सिखामण देता थका ॥ न० न करे ॥ कु० कोप ॥ खं० क्षमाने ॥ से० सेवे आचरे ॥ पं० पंडित विनित ॥ खु० द्रवे बाल तथा भावे बाल ॥ स० संघाते ॥ सं० संसर्ग परिचय ॥ हा० कोइ संघाते हास्यने ॥ की० कोइ संघाते क्रीडा रमतने ॥ च० वली ॥ व० वर्जे ॥ ९ ॥

मूलः—अणुसासिउ न कुप्पिज्जा खन्ति सेविज्जा पणिए ।

खुड्ढेहिं सह संसर्गिं हासं कीलं च वज्जाए ९.

अध्य०
१

॥३॥

गाथा ९ भावार्थ—सुआरी शीखतां गुरु कठोर बचने शीखामण दिए तो पण पडीत कोप नहीं करता क्षमाने सेवे ने बाळक अने पासध्या (भाचारथी ठीला) जो परिचय ने हास्यक्रिडाने यजे ९

अर्थ:—मा० रषेसमूचय ॥ चं० चंडाल ते क्रोधादिकने वसे ॥ अ० आलियते जूठु बोलवूं ॥ का० करे ॥ ब० धण आल पंपाल ॥ मा० रखे ॥ य० पूरणे ॥ आ० बोले ॥ का० सूत्रने काले ॥ अ० अध्ययनने भणीने ॥ त० तिवार पछी ॥ ज्ञा० ध्यानने धावे ॥ ए० राग द्वेष रहित एकलो ॥ १० ॥

मूल:—मा य चण्मालियं कासी बहुयं मा य आलवे ।

कालेण य अहिजित्ता तं द्वाइज्जा एगगो १०.

गाथा १० भावार्थ—गुरु कहेता हवा भइो शिष्य? जेम चंडाल निशंकपणे सुगरहीत हिंसादीक कृत्य करे छे तेम तुं न करिशा ! अने क्रोधादीकने वसें जुठुं तथा कयायनें वशे मिथ्या भाषण म करिशा ! अने घणुं आलपाल रुप वचन न बोलीश ? कारण के बहु भाषणथी घगा दोपो थाय छे. वली प्रथम छेली पोरसी समये सिद्धांत भणी तेवार पछी द्रव्यथी स्त्रीपशु नपुंसक रहीत एवा उपाश्रयें एकलो अने भावथी रागद्वेष रहित थको ध्यानने ध्यावे. १०

अर्थ:—आ० कदाचित् ॥ चं० क्रोधादिकने वसे ॥ अ० जूठो ॥ क० बोलिने ॥ न० नउलवे गुरुआदिकने आगले ॥ क० किवारे ॥ वि० पणी ॥ क० कीधा ने कीधू ॥ ति० इम ॥ भा० कहे ॥ अ० अणकीधाने ॥ ने० नथि कीधो ॥ ति० एम ॥ य० वलिकहे ॥ ११ ॥

मूल:—आहच्च चण्मालियं कट्टु न निहविज्जा कयाइ वि

कडं कडे ति जासेजा अकमं नो कमे ति य ११.

गाथा ११ भावार्थ—कदाचित् क्रोधादीक कपायना वराधी जुहुं घोळायुं होय तो गुरुनी पासे नही ओळवतां (गोपवतां) कीघाने कीधुं अने अणकीघाने अण कीधुं कहे. ११

अर्थ:—मा० रखे ॥ ग० गलिया ॥ व० घोडानि परे ॥ क० चावखारूप ॥ व० वचनने ॥ इ० बांछे ॥ पु० वारंवार ॥ क० चावखाने ॥ व० जिम ॥ द० देखिने ॥ आ० जातिवंत घोडो ॥ पा० प्रमादादिकने ॥ प० सर्वथा ॥ व० वर्जे ॥ १२ ॥

मूल:—मा गलियस्से व कसं वयणमिच्छे पुणो पुणो ।
कसं व दद्रुमाइसे पावगं परिवज्जाए

१२.

गाथा १२ भावार्थ—गुरु कहेता हवा अहो शिष्य ! तप करवा योग्य कार्यना प्रवृत्तिनी सुचना अने नही करवा योग्य कार्यनी निवृत्तिनी सुचना रूप शिक्षाने गळीया घोडानी पेरे चावखा रूप वचनना आदेशने न हस्छीश ? (कारण के जे कार्य एकवार गुरुए जणावेळुं होय ते गुरुना चित्त प्रमाणें बनावे मतलब के गुरुनें ते कार्यनुं वारंवार केहेनुं न पडे) जेम वारंवार चावखो देखीमे जातिवंत घोडो स्वारना मन प्रमाणे चाले तेम विनित शिष्य गुरुनी अंगचेष्टा जाणीनें प्रमादादीक अनुष्ठान तजी गुरुना भाव प्रमाणें प्रवर्त्ते. १२

अर्थ:—अ० गुरुना वचननो अण सांभलणहार तहितनो अणकरणहार ॥ थू० खोटा बोलो आळपाळनो बोल-
णहार ॥ कु० अविनित माठा सभावनो धणी ॥ मि० प्रकृतिए सुहाला गुरुने ॥ पि० पाणि ॥ चं० क्रोधि ॥ प० अ-

તિશે ॥ ક૦ કરે સી૦ પૂર્વે કહ્યા તે અવિનિત શિષ્ય ॥ ચિ૦ ચિત્ત મનને અભિપ્રાયે ॥ અ૦ ચાલણહાર ॥ લ૦ સીમ્ર
વિલંબ રહિત કાર્યના કરણહાર ॥ દ૦ ઇત્યાદિક ગુણે કરિ સાહિતે ॥ પ૦ પ્રસન કરે ॥ તે૦ તેવિનિતશિષ્ય ॥ હુ૦
નિશ્ચે ॥ દુ૦ દુરાધ્ય ક્રોધવંત ગુરુને ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:—અણાસવા શૂદ્ધવયા કુસીલા મિઝં પિ ચખ્મં પકરિન્તિ સીસા ।

ચિત્તાણુયા લહુ દક્ષોવવેયા પસાદણ તે હુ દુરાસયં પિ ૧૩.

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ—ગુરુનાં વચન નહી સાંભળનાર તથા તેનાં વચનને અણતહતનો કરણહાર સ્વોટા બોલો આલપાલ
(જેમ તેમ) નો ધોલનારે દુષ્ટ સ્વભાવનો ધણી એવો જે અવિનિત શિષ્ય તે પ્રકૃતિના સુંદાલા ગુરુને પળ ક્રોધી કરે અને
ગુરુનાં ચિત્તને મનના અભિપ્રાય પ્રમાણે ચાલનારો ગુરુનાં કાર્ય સિમ્ર કરનારો ઇત્યાદી ગુણે કરી સહીતે સુવિનિત શિષ્ય અતિ
ક્રોધી ગુરુ હોય તેને પળ શાંત કરે. ૧૩

અર્થ:—ના૦ નહિ અળ બોલાવ્યો થકો ॥ વા૦ ન બોલે ॥ કિં૦ કિંચિત્ માત્ર થોડુ ॥ પુ૦ બોલાવ્યો ॥ વા૦
અથવા ॥ ન૦ આ૦ અલિય જૂઠો ॥ વ૦ ન બોલે ॥ કો૦ ક્રોધને ॥ અ૦ અસત્ય ॥ કુ૦ કરે ક્રોધને વસે જે કોઈ
આલપાલ કિધો તે મિચ્છામિ દુકડં ॥ ધા૦ મનને વિષે ધરે ॥ પિ૦ એ વિનયનો કર્તવ્ય તે મુજને પ્રિયકારી ॥ અ૦
અને અવિનયપણો મુજને અપ્રિયકારી ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:—નાપુટ્ટો વાગરે કિંચિ પુટ્ટો વા નાલિયં વણ ।

કોહં અસન્નં કુલ્લેજ્ઞા ધારેજ્ઞા પિયમપ્પિયં ૧૪.

उत्तरा०

॥९॥

गाथा १४ भावार्थ—गुरुए भण बोलाव्ये थके किंचित् (थोडुं) पण न बोले नें बोलाव्ये थके जुहुं न बोले नें गुरुनां इष्ट अनिष्ट वचन सांभळीने क्रीध न करे अने विनयनो कर्तव्य मुजने प्रियकारी अने अविनयनो कर्तव्य मुजने अप्रियकारी छे एम मनमां धारे. १४

अर्थ:—अ० आत्मा ॥ चे० पदपूर्णे एणे प्रकारे ॥ द० दमवो ॥ अ० आत्मा ॥ हु० जे भणी ॥ ख० निश्चे ॥ दु० दमता दोहिलो ॥ अ० आत्मा ॥ दं० दमतो थको ॥ सु० खुशी ॥ हो० होइ ॥ अ० इह ॥ लो० लोकने विषे ॥ प० परलोकने विषे ॥ १५ ॥

मूल:—अप्पा चेव दमेयवो अप्पा हु खलु दुदमो ।
अप्पा दन्तो सुही होइ अस्सिं लोए परत्थ य १५.

गाथा १५ भावार्थ—निश्चे आत्माने दमवो दुकर छे एम जाणीने आत्माने दमवो केमके आत्माने दमवाथी इहलोके तथा परलोकने विषे सुखी थाय. १५

अर्थ:—व० प्रधान ॥ मे० मुजने ॥ अ० आत्मा ॥ द० दम्यो थको ॥ सं० संजमे करी ॥ त० तपे करी ॥ य० वली ॥ मा० करु नहि ॥ अ० हुं ॥ प० परने ॥ द० दमतो थको ॥ वं० बंधने करी ॥ व० वधे करि ॥ य० वली ॥ १६ ॥

मूल:—वरं मे अप्पा दन्तो संजमेण तवेण य ।
माहं परेहि दम्मन्तो बन्धणेहि वहेहि य

१६.

अध्या०
१.

॥९॥

गाथा १६ भावार्थ—रासद्धी प्रमुखनां बंधने करी रखे ! मारो आत्मा अनेरानी पासे दमाय ! ! ! एम जाणी सतरे
*भेदे संयम अने बारे भेदे तपशाने विषे आत्माने दमवो श्रेष्ठ छे. १६

अर्थ:—प० प्रत्यनिकवेरिपणो ॥ च० पदपूरणे ॥ बु० गुरुनो ॥ वा० वचने करी ॥ अ० अथवा ॥ क०
कायाए कर्तव्ये करी ॥ आ० फट प्रगट ॥ वा० अथवा ॥ ज० जदपि ॥ वा० समुचय ॥ र० छानो ॥ ने० व०
निश्चे ॥ ने० कु० न करे ॥ क० किवारे ॥ १७ ॥

**मूल:—पणिणीयं च बुद्धाणं वाया अदुव कम्मुणा ।
आवी वा जइ वा रहसे नेव कुज्जा कयाइ वि १७.**

गाथा १७ भावार्थ—गुरु कठण वचने करी शिखामण देतां कोइ वखते प्रगटपणे तथा गुप्तपणे पण ए अर्थ ते मुजने
विप्रित कष्टो इत्यादि वचने करी तथा गुरुनी पथारी प्रमुख चांपचारुप कायाए करी गुरुनुं प्रत्यनिक (वैरि)पणुं न करे. १७

* सतर प्रकारनो संयम कहे छे. १ प्राणातिपात. २ मृपावाद. ३ अदत्तादान. ४ मैथुन. ५ परिग्रह. ए पांच आश-
वनो त्याग करवो. अने ६ श्रोत्रेन्द्री ७ चक्षुइन्द्री ८ घ्राणेन्द्री ९ रसेन्द्री १० स्पर्शेन्द्री ए पांच इंद्रियोनो निग्रह करवो. ११
क्रोध, १२ मान १३ माया (कपट) १४ लोभ ए चार कषाय अने १५ दुष्ट मन १६ वचन १७ काया ए सातनो त्याग करवो.
ए सर्वे थइने सतर प्रकारनो संयम जाणवो.

बार प्रकारनां तपनां नाम कहे छे. १ अणसण, २ उणोदरी, ३ वृत्तिसंक्षेप, ४ रसपरित्याग, ५ कायक्लेश, ६ इंद्री
पडी संलीनता. ए छ प्रकारना बाह्यतप कइया.

७ प्रायश्चित ८ विनय ९ वैयावच्च १० सप्ताय ११ ध्यान १२ कायोत्सर्ग, ए छ प्रकारना अभ्यंतर तप कइया. एव
१२ प्रकारना तप जाणवा.

उत्तरा०
॥६॥

अर्थः—न० न बेसे ॥ प० गुरुमें बरोवरी ॥ न० गुरुनी आगल पण न बेसे ॥ ने० नीश्वे न बेसे ॥ कि० गुरुने ॥ पि० पूठे अविनियपणे ॥ न० न करे संघट्टे ॥ ज० पोताना साथले करी ॥ ज० गुरुनी साथलने ॥ स० संथाराने विषे बेठो थको ॥ नो० प० गुरुने प्रत्युत्तर न कहे ॥ १८ ॥

**मूलः—न परकजं न पुरजं नेव किञ्चाण पिट्ठं ।
न जुञ्जे ऊरुणा ऊरुं सयणे नो पमिस्सुणे १८.**

गाथा १८ भावार्थ—गुरुनी बराबर आगल तथा पाछल के पुंठे अडीने न बेसे कारण के [गुरुनी बराबर बेशवाथी धंदन करनारने नाना म्होटानी खबर न पडे तेमज बरोवरी पणुं थाय. गुरुनी आगल बेशवाथी दर्शनार्थीने गुरुजुं सुखा-विंद जणाय नही. गुरुनी पाछल अडीने बेशवाथी गुरुने किलासना तथा रस भंग थाय.] तेमज पोतानी साथले करी गुरुनी साथलने स्पर्श न करे अने संथारादीकने विषे बेठो थको उत्तर न दिण. १८

अर्थः—ने० प० कु० गुरुनि.सभिषे प० वल्लनि पलाठी वालीने न० कु० न बेसे ।प० बांहनि पलाठी वालीने पण न बेसे सं० संजति साधू । पा०पगने प० लांबा करिने न बेसे वा० अथवा । अ० निश्वे । न० न रहे एम गु० गुरुनि अ० समिषे ॥ १९ ॥

**मूलः—नेव पल्लत्थियं कुज्जा परकपिण्णं च संजए ।
पाए पसारिए वावि न चिट्ठे गुरुणन्तिए १९.**

गाथा १९ भावार्थ—वल्लनी पलाठीवाली तथा बाहु (बे मुजा) नी पलाठीवाली तथा लांबा पग पसारी संजतिए गुरुनी पासे बेसजुं नही. १९

अध्य०
१

॥६॥

अर्थः—आ० आचार्ये वा० बोलाव्यो थको । तु० अणबोल्हो न० नरहे क० किंवारे वि० पण । प० गुरु भुज उपरिप्रसाद करे छे एहवानो पे० देषणहार नि० मोक्षनो अ० अर्थि । उ० रहे गु० गुरुनि समिपे स० सदाय २०

मूलः—आचारिएहिं वरहितो तुसिणीउ न कयाइ वि

पसायपेही नियागट्टी उवचिट्टे गुरुं सया

२०.

गाथा २० भावार्थ—गुरु म्हारा उपर महेरबानी करे छे एम जाणी मोक्षनो अर्थि शिष्य कदाचित् रोगावस्थाए पण गुरुए बोलाव्यो थको अणबोल्हो न रहे अने सदाय गुरुनी समिपे रहे. २०

अर्थः—आ० गुरुए एकवार बोलावे छते ॥ ल० वारंवार बोलावे छते ॥ वा० अथवा ॥ न० बेसी न रहे ॥ क० किंवारे ॥ वि० पण ॥ च० मुकीने ॥ आ० आसनने ॥ धी० बुद्धिवंत धीर्यवंत ॥ ज० जत्नावंत थको ॥ ज० सावधानपणे ॥ प० सांभले ॥ २१ ॥

मूलः—आलवन्ते लवन्ते वा न निसीएज्ज कयाइ वि

चइऊणमासणं धीरो जउं जत्तं पमिस्सुणे

२१.

गाथा २१ भावार्थ—गुरुए एकवार बोलाव्यो तथा वारंवार बोलाव्यो थको बेसी न रहे कदाचित् व्याख्यानादीक करतो होय सो पण बुद्धिवंत शिष्य पोताउं आसन मुकी जे कांइ गुरु आदेश दीए ते सावधानपणे सांभली धैर्यवंत थको यरनाए करे. २१

अर्थः—आ० पोताने आसने बेठो ॥ न० नपुछे प्रश्नादिकने ॥ ने० नपुछे ॥ से० संथारे बेठो ॥ क० किंवारेपण ॥ आ० गुरुनी समीपे ॥ उ० नम्यो ॥ स० थको ॥ पु० पुछे ॥ प० बे हाथ जोडिने ॥ २२ ॥

मूलः—आसणगजं न पुच्छेज्जा नेव सेज्जागजं कया ।

आगम्मुक्कुमुज सन्तो पुच्छिज्जा पञ्चवीउमो २२.

गाथा २२ भावार्थ—शिष्य बहुत सुत्री होय तो पण पोताना आसने तथा संधारे (पथारीए) बैठो थको गुरुने प्रश्ना-
दीक मही पुछतां गुरुनी समीपे आवी ने हाथ जोडी नमस्कार करी सुत्रार्थादीक पुछे. २२

अर्थः—ए० एणिपेरं ॥ वि० विनय ॥ जु० जूगत शिष्यने ॥ सु० सूत्रपाठ ॥ अ० अर्थ ॥ च० चली ॥
त० सूत्रने अर्थ ॥ पु० पुछता ॥ सी० सीष्यने ॥ वा० गुरु कहे ॥ ज० जिम ॥ सुं० सांभले होय तेम ॥ २३ ॥

मूलः—एवं विणयजुत्तस्स सुयं अत्थं च तदुज्जयं ।

पुच्छमाणस्स सीसस्स वागरिज्ज जहासुयं २३.

गाथा २३ भावार्थ—एवा विनयवंत शिष्ये सुत्र अर्थने सुत्रार्थ गुरुने पुछयां थकां गुरुए जेम गुरु समीपे सांभलेछ
होय तेम एवा विनयवंत शिष्यने सुत्रार्थ कहे. २३

अर्थः—मु० मृषाने ॥ प० वर्जे ॥ भि० साधु ॥ न० न य० वलि ॥ ओ० निश्चेकाराणिभाषाने ॥ व० बोले
॥ भा० भाषाना ॥ दो० दोषने ॥ प० तजे ॥ मा० मायाने ॥ च० क्रोधादिकने ॥ व० वर्जे ॥ स० सदाय ॥ २४ ॥

मूलः—मुसं परिहरे निक्खू न य ओहारिणि वए ।

आसादोसं परिहरे मायं च वज्जंए सया २४.

गाथा २४ भावार्थ—साधु भाषाना दोष जाणीने निश्चयकारी तथा मृषा भाषाने सदाय वर्जे अने कपट क्रोधने तजे. २४

અર્થ:—ન૦ ન બોલે ॥ પુ૦ બોલાવ્યો થકો ॥ સા૦ સાવચ્છમાષાને ॥ ન૦ ન બોલે ॥ નિ૦ નિઃપ્રયોજન અર્થ
 બીના ॥ ન૦ ન બોલે ॥ મ૦ મર્મ વચન ॥ અ૦ પોતાને અર્થે ॥ વા૦ અથવા ॥ પ૦ પરને અરથે ॥ ટ૦ બેઝને અર્થે ॥
 અ૦ વિના પ્રજોગે થોડું પળ ॥ વા૦ અથવાન બોલે ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:—ન લવેજ્જ પુટ્ટો સાવજ્જં ન નિરટ્ટં ન મમ્મયં ।

અપ્પણટ્ટા પરટ્ટા વા ઉજ્જયસ્સાન્તરેણ વા ૨૫.

ગાથા ૨૫ ભાવાર્થ—સાધુને બોલાવ્યાં થકાં સાવચ્છ (પાપકારી) માષા ન બોલે અને પોતાને પરને પ્રયોજન વિના નહીં
 બોલતાં મર્મ વચનને વર્જે. ૨૫

અર્થ:—સ૦ લોહાર પ્રમુખની સાલાને વિષે ॥ આ૦ સુનાઘરને વિષે ॥ સં૦ બે ઘરાની સંધિને વિષે ॥ ય૦ વલી
 ॥ મ૦ રાજપંથ મોટા પંથને વિષે ॥ એ૦ એકલોસાધુ ॥ એ૦ એકલી સ્ત્રી ॥ સ૦ સંઘાતે ॥ ને૦ ડમો ન રહે ॥ ન૦
 નબોલે ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:—સમરેસુ આગારેસુ સન્ધીસુ ય મહાપહે ।

એગો એગત્થિએ સધ્ધિં નેવ ચિટ્ટે ન સંલવે ૨૬.

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ—લુહાર પ્રમુખની શાલા તથા સુનાં ઘર તથા બે ઘરની સંધીય (અંતરે) તથા મોટા રાજ્ય પંથને
 વિષે એકલો સાધુ એકલી સ્ત્રી સાથે ડમો ન રહે તેમજ બોલે પળ નહી. ૨૬

અર્થ:—જં૦ જેમુજને ॥ બુ૦ ગુરુ સિષામળ દિયે છે ॥ સી૦ કોમલ વચને કરિ ॥ ફ૦ કાઠિન વચને કરિ ॥
 ઘા૦ અથગ્રા ॥ મ૦ માહરા ॥ લા૦ લાભને અર્થે ॥ ત્તિ૦ એહવી ॥ પે૦ બુધિએકરિ ॥ પ૦ અતિહે સાવધાનથકો ॥

ઉત્તરાં

॥૮॥

તં૦ તેને પ૦ સાંભલે ॥ ૨૭ ॥

મૂલ:—જમ્મે બુદ્ધા ડણુસાસન્તિ સીણ્ણ ફરુસેણ વાં ।

મમ લાહો તિ પેહાણ પયચ્છો તં પન્નિસ્સુણે ૨૭.

ગાથા ૨૭ ભાવાર્થ—કોમલ વચ્ચને કરી તથા કઠોર વચ્ચને કરી જે ગુરુ મુજને શિખામણ આપે છે તે મારા લાભને અર્થે કહે છે યુવી બુદ્ધિય કરી ગુરુની શિખામણ અતિશે સાવધાનપણે સાંભળીને પ્રમાણ કરે. ૨૭

અર્થ:—અ૦ ગુરુનિસિષ્ણતે ॥ ઉ૦ મલા કર્તવ્યનો ઉપાય છે ॥ દુ૦ પાપ કર્તવ્યનો ॥ ય૦ વાલિ ચો૦ ટાલ-
ળહાર ॥ હિ૦ તં૦ તે સિષામણ હિતકારિ કરિ ॥ મ૦ માને ॥ પ૦ પ્રજ્ઞાવંત ॥ વે૦ દ્વેષ હોય ॥ અ૦ અસાધુને ॥૨૮॥

મૂલ:—અણુસાસણમોવાયં ડુક્કમસ્સ ય ચોયણં ।

હિયં તં મણ્ણઈ પણ્ણો વેસં હોઈ અસાહુણો ૨૮.

ગાથા ૨૮ ભાવાર્થ—કાંઈક ઝુંડું આચર્યા પછી કોમલ તથા કઠીન ભાષાણ કરી ગુરુ શિખામણ વીણ તો પ્રજ્ઞાવંત સાધુ હિતકારી માને અને અવિનિતને અસાધુને શિખામણ દેતાં દ્વેષ થાય. ૨૮

અર્થ:—હિ૦ સિષ્ણને હિતકારિ માને ॥ વિ૦ વિશેષે ॥ ગ૦ ગયોછે ॥ મ૦ મય જેહ થકી બુ૦ તત્વનો જાણ સિષ્ય ॥ ફ૦ કાઠિણ પણ ॥ અ૦ ગુરુનિ સિષામણ ॥ વે૦ દ્વેષકારણી ॥ તં૦ તે સિષામણ ॥ હો૦ હોઈ ॥ મૂ૦ મૂઢ અવિનિતને સિષામણ કેહવી છે ॥ ય૦ ક્ષમા અને ॥ સો૦ મનનિ નિર્મલતા એ બેહુ પદાર્થનિ ॥ ક૦ કરનારિ છે વલી ॥
પ૦ પ્રજ્ઞાદિકનો પદથાન છે ॥ ૨૯ ॥

અધ્ય૦

૧

॥૮॥

મૂલ:—હિયં વિગયત્રયા બુદ્ધા ફરુસં વિ અણુસાસણં ।

વેસં તં હોઙ્ મૂઢાણં સ્વન્તિસોહિકરં પયં

૨૯.

ગાથા ૨૯ ભાવાર્થ—ક્ષેમા અને સોમ્ય મને કરી નિર્મલકારી ને જ્ઞાનાદિક ગુણનું સ્થાનક યુગી કર્તાણ પણ ગુરુની શિશ્વામણતરુવનોજાણ અને સાત ભયથી રહીત યુગો સાધુ હીતકારી માને, અને અધિનિતને મુર્દને તે શિશ્વામણ દ્વેષકારણી હોય ૨૯

અર્થ:—આ૦ પાટિ પ્રમુષ આસનને વિષે ॥ ઉ૦ બેસે કેહવે આસને ॥ અ૦ ગુરુથી ઉંચે આસને નહિ વલી ॥ અ૦ શદ્ધઅણથાતે ॥ થિ૦ નિશ્ચલઆસને ॥ અ૦ પ્રયોજન ઉપને પણ થોડો ઉઠે ॥ નિ૦ ન ઉઠે પ્રયોજન વિના ॥ નિ૦ બેસે ॥ અ૦ હાથ પગ પ્રમુષ અણહલાવતો થકો ॥ ૩૦ ॥

મૂલ:—આસણે ડવચિટ્ટેજ્જા અણુચ્ચે અકુણ ચિરે ।

અપ્પુટ્ટાઈ નિરુટ્ટાઈ નિસીણ્જ્જાપ્પકુલ્લુણ

૩૦.

ગાથા ૩૦ ભાવાર્થ—ગુરુથી નિચે કચકચાટાદીક શબ્દ થાય નહીં યુગા નિશ્ચલ આસનને વિષે હાથ પ્રમુષ અણહલાવતો થકો બેસે અને પ્રયોજન પડ્યે થકે ઉઠે બેસે, પ્રયોજન વિના ઉઠે બેસે નહીં. ૩૦

અર્થ:—કા૦ ગૌચરિયાદિક કાલને વિષે કાલ વેલાય ॥ નિ૦ નિકલે ઉઠે ॥ મિ૦ મિલ્લુ સાધુ ॥ કા૦ કાલનિવેલાય ॥ ય૦ વલી ॥ પ૦ પાછો વલે ॥ અ૦ અકાલને ॥ ચ૦ જેમણી ॥ વિ૦ વર્જિને ॥ કા૦ ક્રિયાને અવસરે ॥ કા૦ તે ક્રિયા અનૂષ્ઠનના કાલને ॥ સ૦ સમાચરે ॥ ૩૧ ॥

મૂલ:—કાલેણ નિક્કલમે જિકલ્લુ કાલેણ ય પક્કલમે ।

અકાલં ચ વિવજ્જેતા કાલે કાલં સમાયરે ૩૧.

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ—હવે વિનિત શિષ્યને વૃષ્ણાસર્માતિ કહે છે. સાધુ કાલ વેળા (જ્યાં સુધી લોકોના ઘરમાં ધુમ્ર નિકળતો હોય, યાચક લોકો મીક્ષાર્થે ફરતા હોય, પાણીયારીઓ પાણી ભરતી હોય ત્યાં સુધી) એ ભિક્ષાને અર્થે જાય. અને કાલ વેળાવૃજ ગૌચરીથી પાછો વેળે, અને અંકાલ (પૂર્વોક્તથી વિગ્રીત) ને વર્જિને ક્રિયાને અવસરે, જે અનુષ્ઠાન જે વેળાએ કરવું છે તે સમાચરે. ૩૧

અર્થ:—પ૦ જિમવાનિ પાંતિ બેઠિ હોઈ તિહાં ॥ ન૦ ઉમો ન રહે ॥ મિ૦ સાધુ ॥ દ૦ ગ્રહસ્થે દિધા આહારને વિષે ॥ એ૦ વૃષ્ણા સુદ્ધ આહારને ॥ ચ૦ લિએસેવે ॥ પ૦ સાધુને વિષે ॥ એ૦ ગવેષિને ॥ મિ૦ મર્યાદા ॥ કા૦ આહાર કરવાને કાલે ॥ મ૦ જમે ॥ ૩૨ ॥

મૂલ:—પરિવાસીએ ન ચિટ્ટેજ્જા ત્રિક્ષૂ દત્તેસણં ચરે ।

પમિરૂવેણ એસિત્તા મિયં કાલેણ ત્રિક્ષૂ ૩૨.

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ—જ્યાં જમવા પંક્તી બેઠી હોય ત્યાં સુધી ઉમો ન રહે અને નિર્દોષ આહાર લેવાની વૃષ્ણા શુદ્ધિએ ગ્રહસ્થે જે આહાર દીધો હોય તે સાધુને વિષે ભિક્ષાગવેષીને સિદ્ધાંતોક્ત માત્રા (મર્યાદા) એ આહાર કરવાને કાલે જમે. ૩૨

અર્થ:—ના૦ અતિ વેગલો ઉમો ન રહે ॥ અ૦ અતિ ટુંકડો પળ ઉમો ન રહે ॥ ન૦ અ૦ ઉમો ન રહે અને રાભિક્ષાચરાદિકાનિ ॥ ચ૦ દૃષ્ટિ ગોચરે ॥ એ૦ રાગ દ્વેષ રહિત ॥ ચિ૦ ઉમો રહે ॥ મ૦ આહારાદિકને અર્થે ॥ લ૦ ડલંઘીને ॥ તં૦ તે ભિક્ષાચરાદિકને ॥ ન૦ અ૦ આઘો પ્રવેશ ન કરે ॥ ૩૩ ॥

મૂલ:—નાહૂરમણાસન્ને નડ્નેસિં ચક્ષુફાસચ્ચો ।

एगो चिट्ठेज्ज नत्तट्ठा लद्धित्ता तं नऽइक्कमे

३३.

गाथा ३३ भावार्थ—भीक्षार (भिक्षारि) उभो होय तीहां अती दुर तथा अति दुंकडो उभो न रहे, भिक्षाचरणी तथा ग्रहस्थनी द्रष्टी गोचरे उभो न रहे, अन्न पाणी प्रमुखने अर्थे भिक्षाचरने ओळंघीने प्रवेश नहीं करतां राग द्वेष रहीत थइने उभो रहे. ३३

अर्थ—ना० दातारथी अति उंचे थानके ॥ व० निक्षे ॥ नी० निचे थानके उभो रहिने ॥ वा० अथवा ॥ ना० दातारने अति दुंकडो ॥ ना० अति वेगलो उभो रहिने भिक्षानलीए ते केहवी लीए ॥ फा० फासुक अचित ॥ प० परने काजे कीधो होय ॥ पि० आहार तेहने ॥ प० ग्रहेलीए ॥ सं० संजति साधु ॥ ३४ ॥

मूलः—नाइउच्चै व नीए वा नासन्ने नाइदूरञ्चो ।

फासुयं परकडं पिण्डं पमिगाहेज्ज संजए

३४.

गाथा ३४ भावार्थ—दातारथी उंचो रहिने निचो उभो रहिने, अती दुंकडो उभो रहिने, अती दुर उभो रहिने भिक्षा नहीं लेतां परने अर्थे निपजावेलो होय एवो जीवरहीत अर्चीत आहार संयति ग्रहण करे. ३४

अर्थः—अ० नहि ॥ पा० वेदीयादिक जीव ॥ अ० नहि ॥ बी० बीजजिहा ॥ प० उपरिढांकयो होय ॥ सं० चोक फेर ढांकयो होय ॥ एहवा थानकने विषे ॥ स० पोताना मत सरिपो मत छे जे साधुनो ते साधु सहित ॥ सं० संजति साधु ॥ भु० जिमे ॥ ज० जयणाए ॥ अ० आहारने अणनापतो थको ॥ ३५ ॥

मूलः—अप्पपाणप्पवीयंमि पमिच्चन्नंमि संवुडे ।

समयं संजए जुञ्जे जयं अपरिसामियं

३५.

उत्तरा०

॥१०॥

गाथा ३५ भावार्थ—उपर तथा घेहु पासे मांडादीक करि डाकलुं होय अने वेइंद्रियादीक जीव तथा बीजरहीत हाये एवा स्थानकने विषे आपणा आचार सरिखा आचारवंत बीजा साधु होय तेनी साथे अण नाखतो थको यरनाए संयति जमे. ३५

अर्थः—सु० भलो कीधो ए भोजन ॥ ति० इम न कहे ॥ सुक० रुडो कीधो ध्यानादिक एम कहे ॥ सु० रुडोपच्यो घृतादिके घेवर प्रमुप ति० इम न कहे ॥ सुपक० भलो पारं ब्रह्मचर्यपणो एम कहे ॥ सु० रुडो छेद्यो ए पत्र शाकादिक ॥ ति० इम न कहे ॥ सु० भलो छेद्यो सिनेह एम कहे ॥ सु० भलो हयो कृपणनो धन ॥ सुह० भलो हयो अलगो किधो आरंभधी आत्माने ॥ म० भले मूओ विसादिकने विषे ॥ म० भलो मूओ पंडित मरणे ॥ सु० भलानिपण्या मोदिकादिक ॥ सु० भलो निपजाव्यो संवर जोग ॥ सु० भलीमनोज्ञकन्या ति० न कहे इत्यादिक प्रकारना ॥ सु० भलो मनोज्ञ छे साधुनो वेष । इम बोलतो थको ॥ सा० सावद्यभाषाने ॥ व० वर्जे सु० साधु ॥ ए वे अर्थ ॥ ३६ ॥

मूलः—सुकमि ति सुपकि ति सुच्छिन्ने सुहमे ममे ।

सुणिट्टिए सुवधे ति सावज्जं वज्जए सुणी

३६

गाथा ३६ भावार्थ—ए अन्नादीक भलुं कीधुं, ए घेवरादीक भलां पकाव्यां, ए शाक पत्रादीक भलुं छेद्युं, भलुं ए कृपणनुं धन हयुं, ए चाडीयो भलो सुवो, ए मोदकादीक स्वादीष्ट भला निपज्या, ए कन्या भली सुंदराकार छे, एहवी सावद्य भाषा साधु वर्जे. एहज जो निर्वद्य भाषा बोलवी होय तो जे प्रमाणे साधु बोले ते कहे छे भलुं कीधुं एणें धर्म-ध्यानादीक; भलुं पाल्युं एणे ब्रह्मचर्यपणुं, तथा वचन विज्ञानादीक भलुं छे, भलो छेद्यो स्नेह पासादीक, आत्माने भलो हयो मिथ्यात्वादीकथी, भलो सुवो पंडित मर्णे, भलो निपजाव्यो साध्वादीक आचाररूपसंवर; भलो मनोज्ञ साधुनो वेश, भली साधुनी समाचारी एणें आराधी, इत्यादीक निर्वद्य वचन बोले. ३६

अर्थः—र० रति पामे गुरु ॥ प० विनित शिष्यने ॥ सा० सिषामण देतां थका ॥ ह० घोडोने जिम षेला-

अष्टप०
१

॥१०॥

વતાં ॥ મં ભદ્રજાતિનાં ॥ વં જિમ વાં અસવાર રતિને પામે ॥ બાં અવિનિતને સાં સિષામણ દેતા થકા ગુરુ ॥ સં
શ્રમ પામે ષેદ પામે ॥ ગં ગલિયા ઘોડાને વં જિમ પેલાવતાં વાં અસવાર ખેદ પામે ॥ ૩૭ ॥

મૂલ:—રમણ પળિણ સાસં હયં જહં વ વાહણ ।

બાલં સમ્મહ સાસન્તો ગલિયસ્સં વ વાહણ ૩૭.

ગાથા ૩૭ ભાવાર્થ—ભદ્રજાતિના ઘોડાને જેમ સ્વાર ખેલાવતાં રતી પામે તેમ વિનિત શિષ્યને ગુરુ શિલામણ દેતાં રતી પામે. વઠ્ઠી ગઠ્ઠીયા ઘોડાને ખેલાવતાં સ્વાર છેદ પામે તેમ અવિનિત શિલામણ દેતાં ગુરુ શ્રમ પામે. ૩૭

અર્થ:—ખં ટાકર મારે ॥ મેં મુજને ॥ ચં ચપેટા દેછે ॥ મેં મુજને ॥ અં ગાલ દેછે ॥ વં વધ કરે
છે ॥ મેં મુજને ॥ કં કલ્યાણ કારિણી ॥ અં સિષામણ દેતાં થકા ॥ પાં પાપદ્રષ્ટિ અવિનિત ॥ તિં ઇમ કરિ ॥
મં માને ॥ ૩૮ ॥

મૂલ—खड्ग्या मे चवेमा मे अक्कोसा य वहा य मे ।

कल्लाणमणुसासन्तो पावदिट्ठि ति मन्नई ૩૮.

ગાથા ૩૮ ભાવાર્થ—ગુરુ શિલામણ દિણ તે વારે અવિનિત કેવું જાણે તે કહે છે. એ ગુરુ મુજને જેમ કોટવાલ બંધી.
વાનને મારે તેમ મારે છે, ટાકર તથા ચપેટા મારે છે, ગાલ દીણ છે, દડાદીકે કરી વધ (મારે) કરે છે, એ ગુરુ કોટવાલ સરિખ
પાપ દ્રષ્ટીવાળા છે એમ ગુરુ હિતકારી શિલામણ દેતાં અવિનિત શિષ્ય માને. ૩૮

અર્થ:—પું પુત્રાનિપરે ॥ મેં મુજને ॥ માં માણિપરે ॥ નાં ન્યાતિનિપરે ગુરુ મુજને હિતકારિ સિષ્ય
દેછે ॥ તિં ઇમ ॥ સાં તે વિનિત શિષ્ય હોય તે ॥ કં સિષામણને કલ્યાણકારિ ॥ મં માને ॥ પાં અવિનિત હોય

उत्तरा०

॥११॥

ते ॥ उ० पुनः ॥ अ० पोताना आत्माने ॥ सा० शिखामण देता थका ॥ दा० दासपणाने ॥ ति० एम करिने ॥
म० माने ॥ ३९ ॥

मूल—पुत्तो मे जाय नाइ ति साहू कछ्वाण मन्नइ ।

पावदिट्ठि उ अप्पाणं सासं दासि ति मन्नइ ३९.

गाथा ३९ भावार्थ—पुत्रनी पेरे भाइनी पेरे ज्ञातीलानी पेरे ए गुरु मुजने हितकारी शिखामण दीए छे एम विनित
शिष्य माने अने पाप द्रष्टीवंत अविनित शिष्य ते गुरु हितकारी शिखामण देता दासनी परे मुजने तर्जना करे छे एम
करी माने. ३९

अर्थः—न० न कोपावे ॥ आ० आचार्यने ॥ अ० आत्माने पि० पण ॥ न० न कोपावे ॥ बु० गुरुनि ॥ उ०
घातनो करणहार ॥ न० न होइ ॥ न० न होइ ॥ तो० गुरुना छिद्रने ॥ ग० गवेषणहार ॥ ४० ॥

मूल—न कोवए आयरियं अप्पाणं पि न कोवए ।

बुधोवघाई न सिया न सिया तोत्तगवेसए ४०.

गाथा ४० भावार्थ—विनित शिष्य आचार्यने गुरुने पोताना आत्माने न कोपवे गुरुनी घातनो करणहार न होय तेमत्र
गुरुना छिद्र गवेवे (शोधे) नही. ४०

अर्थः—आ० आचार्यने ॥ कु० कोप्या ॥ न० जाणीने ॥ प० प्रतितकारी वचने करि ॥ प० प्रसन्न करे ।
वि० कोप अग्नीने उपसमावे ॥ प० वे हाथ जोडिने ॥ व० बोले ॥ न० नहि करूं ॥ पु० बली एह अधिनयने ॥
ति० एम ॥ य० पदपुरणे ॥ ४१ ॥

अध्य०
१

॥११॥

मूल—आयरियं कुवियं नच्चा पत्तिएण पसायए ।

विज्झवेज्ज पञ्चलिउमो वएज्ज न पुणो त्ति य

४१.

गाथा ४१ भावार्थ—विनित शिष्य आचार्यने कोप्प्या जाणीने प्रतित उपजे तेवां वचने करी कोपाग्गी उपशमावी प्रशांत करे वळी वे हाथ जोडीने एम कहे के हे गुरु ? ए मारो अपराध खमो ! हवेथी अपराध नहीं कहं ! ! ! ४१

अर्थः—ध० दश विध धर्मे करि उपराजे ॥ च० वळी ॥ व० सुद्ध व्यवहार ॥ बु० तत्त्वनो जाण ॥ आ० ते व्यवहारने आदरे ॥ स० सदाय ॥ तं० ते सुद्ध व्यवहार ॥ आ० आचरतो थको ॥ व० व्यवहार सुद्ध परंपराने ॥ ग हिलोने ॥ न० भ० न पामे ॥ ४२ ॥

मूल—धम्मज्जियं च ववहारं बुद्धेहायरियंसया ।

तमायरन्तो ववहारं गरहं नाज्जिगच्छई

४२.

गाथा ४२ भावार्थ—क्षमादीक दश विध यत्ति धर्मादीके करी तथा जे अवश्यमेव प्रतिलेखनादीक व्यापार उपराजेछो एवो आचार पाप कर्मने टाळनार ते आचार तखना जाण तेणे सदाय आचर्याथी अविनितपणानी निंछाने न पामे. ४२

अर्थः—म० मनोगत भावने ॥ व० वचन जोलवे जाण्या अभिप्रायने ॥ जा० जाणिने ॥ आ० आचार्यनो ॥ उ० उकारथि कायगत भावने ॥ तं० ते अभिप्रायने ॥ प० वा० वचने सहित करिने ॥ क० कायाए करि ॥ उ० निपजावे ॥ ४३ ॥

मूल—मणोगयं वक्कगयं जाणित्तायरियस्स उ ।

उत्तरा०

॥१२॥

तं परिगिज्झ वायाए कम्मुणा उववायए

४३

गाथा ४३ भावार्थ—सुशिक्ष्य आचार्यना मनोगतने विषे जे कार्य रहेलुं होय ते अभीप्रायने वाक्यथी जाणीने ते कार्य हुं करिष ! एम कहिने कायाथी उतावलो ते कार्य संपुर्ण निपजावे. ४३

अर्थः—वि० विनित शिष्य ॥ अ० अणप्रेरयो जो चितित कार्य करे ॥ नि० सदाय ॥ खि० शिघ्र ॥ ह० होय ॥ सु० गुरुए रुडिपरे सिषवते थके ॥ ज० जेम गुरुए जे कार्य कहुं ते तेमज करे ॥ सु० पछे गुरु एम कहे जे ए कार्य ॥ रुडो कीधो ॥ कि० चितित उपजता कार्यने ॥ कु० करे ॥ स० सदाय एहवा विनय गुण ॥ ४४ ॥

मूल—वित्ते अचाइए निच्चं खिप्पं हवइ सुचोइए

जहोवइटुं सुकयं किच्चाइं कुवई सया

४४

गाथा ४४ भावार्थ—रुडी पर गुरुनी शिखामणवडे जेम गुरुए कार्य कहेलुं होय तेम विलंब रहीत कार्यकरवाने वास्ते सदाय अणप्रेरयो थको विनित शिष्य प्रवर्ते ते एखुं के जे कार्य कर्मा पछी गुरु पण प्रशंशा करे. ४४

अर्थः—न० जाणीने ॥ न० विनय वंत होय ॥ मे० बुद्धिवंत ॥ लो० लोकने विषे ॥ कि० किर्ति ॥ से० ते विनितनी ॥ जा० होय ॥ ह० ते विनित होय ॥ कि० रुडा अनुष्ठाननो ॥ स० आधार भूत ॥ भू० प्राणीने ॥ ज० प्रथमी ॥ ज० जेम आधारभूत तेम ॥ ४५ ॥

मूल—नच्चा नमइ मेहावी लोए कित्ती से जायए ।

हवई किच्चाणं सरणं भूयाणं जगई जहा

४५

गाथा ४५ भावार्थ—बुद्धिवंत एवा विनयना गुण जाणीने विनयवंत होय तेवा विनितनी लोकने विषे किर्ति थाय अने रुडा अनुष्ठानथी जगतने विषे पृथ्वीनी परे प्राणीओने ते आधारभूत होय. ४५

अध्य०
१

॥१२॥

અર્થ—પુ० ગુરુ જ૦ જેવિનિતને પ૦ પ્રસન્ન થાય સં૦ ગુરુ તત્વના જાણ છે પુ૦ પૂર્વ સં૦ સેવા કરી પરિચય કરી મૂક્યા છે
 એવા ગુરુ પ૦ પ્રસન્ન થયા થકા લા૦ પમાડે । વિ૦ વિપૂલ ઘળો અ૦ મોક્ષાદિ સુખ પામવાનો અર્થ હેતુ છે જેહને વિષે
 એવો તે સુ૦ સૂત્રને દિણ ॥ ૪૬ ॥

મૂલ:—પુજા જસ પસીયન્તિ સંબુદ્ધા પુષ્પસંથુયા ।

પસન્ના લાજસ્સન્તિ વિગ્લં અટ્ટિયં સુયં

૪૬.

ગાથા ૪૬ ભાવાર્થ:—શાસ્ત્રની બાંધણી લેવાં પહેલાં તત્વના જાણ એવા ગુરુને વિનિત શિષ્યે વિનય કરીને સેવ્યા છે
 તે ગુરુ વિનિત શિષ્યને પ્રસન્ન થયાર્થી જેહથો વિસ્તીર્ણ મોક્ષ પામવાનો હેતુ એવું શ્રુત જ્ઞાન દિણ. ૪૬

અર્થ—સ૦ તેવિનિત શિષ્ય પુ૦ પૂજનિક છે સ૦ સાલ્ જેહના એવો હોય વલી કેહવો હોય સુ૦ અતિહે વિ૦ ટાલો છે
 સં૦ સંદેહ જેણે । મ૦ ગુરુના મનનિરુચિ જેમ હોય ચિ૦ તેમ પ્રવર્તે વલિ ક૦ સુદ્ધ સાધૂનો કર્તવ્ય તેહિજ સં૦ સંપદા
 લક્ષ્મી છે જેહને । ત૦ તપ સ૦ દશ વિધ સમાધિ તેણે કરિ । સં૦ રુંધ્યાછે આશ્રવ જેણે । મ૦ મોટિ તપલબધિ રુપ
 વ્યોતિકાતિ છે જેહને વિષે એવો વિનિત । પં૦ પાંચ મહાવ્રતને । પા૦ પાઠિને ॥ ૪૭ ॥

મૂલ—સ પુજસત્થે સુવિણીયસંસણ મણોરુઈ ચિદ્દુઈ કમ્મસંપયા ।

તવોસમાયારિસમાહિસંબુદ્ધે મહજ્જુઈ પચ્ચ વયાઈ પાલિયા ૪૭.

ગાથા ૪૭ ભાવાર્થ:—તે વિનિત શિષ્ય શ્લાઘનીક શાસ્ત્રવંત રુઢી પેરે શંસય ટાલીને ગુરુના મનની જેમ રુચી હોય
 તેમ પ્રવર્તે, વલી દશ વિધ સામાચારીરુપ ક્રિયા કરી સહીત અને જ્ઞેણે આશ્રવ રુંધ્યા છે એવા મોટા તપની ધ્યુતી કરી
 સહીત થકો પંચ મહાવ્રત પાઠીને વિનિત શિષ્ય કિહાં જાય તે (૪૮ મી ગાથામાં કહે છે.) ૪૭

उत्तरा०

॥१३॥

अर्थ—स० तेविनित साधू दे० ज्योतिषी वैमानिक देव । ग० गंधवादिक् व्यंतरे म० चक्रवर्त्यदि मनुष्य तेणे पू० पूज्यो छे च० छांडिने दे० सरिर म० मातानू रुधिर प० बापनो वीर्य ते छे । पु० पूर्वे कारण जेहनो एटले तेहिजथी उपनो छे एहवा देहने छांडिने ति० सिद्ध वा० पद पूर्णे । ह० होयसा० सास्वतो । दे० अथवा देवता होय अ० थोडा रखा छे र० कर्म जेहने एहवो होय । म० महारिधिनो धणी होय । ४८ । ति० एम । बे० हुं कहुंछुं

॥ इति विनय समाहिनामा प्रथमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥

मूल—स देवगन्धर्वमणुस्सपूइए चइत्तु देहं मलपङ्कपुव्वयं ।
सिधे वा हवइ सासए देवे वा अप्परए महस्सिए ४८. ति वेमि
विणयसुयमज्झयणं सम्मत्तं.

गाथा ४८ भावार्थः—भुवनपती, वांगव्यंतर, जोतिषीने वैमानिक ए चार जातीना देवताए तथा चक्रवर्त्यादीक मनुष्ये पुजेछो एवो विनयवंत साधु मातानुं रुधिर ने पीतानुं वीर्य तेहथी उत्पन्न थएला शरीरने छोडीने सास्वतो सिद्ध थाय अथवा जेहने थोडां कर्म रहेलां होय ते मोटी रुद्धिनो धणी देवता थाय एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ! जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम तुज प्रथे कहुं छुं. ४८

इति श्री प्रथम विनय अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण.

अध्य०
?

॥१३॥

॥ परीसहज्झयणं ॥

द्वितीयं अध्ययनम्

विनयवन्त-होय ते परीसहने पमे ते माटे वीजुं परीसह अध्ययन प्रारंभीए छीए

अर्थ—सु० सांभल्यो मे०मे । आ० हे आउषावन्त शिष्य ते० तेणे भ० भगवन्ते ए०एम् । अ० कह्युं इ० ए जिन सासन ने विषे ख० निश्चेबा० बावीस परीसह स० तपस्वीए । भ० ज्ञानवन्ते म० महावीरे का० काश्यप गोत्रिए प० प्रकर्षे जाणी कह्युं जे० जे कोइ भि० साधू सो० गुरुनी समिपे सांभलीने । न० जाणीने जि० परिचित करिने अभ्यास करिने । अ० ते परीसहने जितिने भि० गोचरिने विषे । प० प्रवर्ततो थको पु० परीसहे फरस्यो थको नो० संजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ १ ॥

हवे शिष्य गुरु प्रत्ये पूछे छे क० कोण ख० निश्चे ते० तेबावीस प० परीसह । स० तपस्वीए भ० ज्ञानवन्ते म० महावीरे का० काश्यप गोत्रिए प० प्रकर्षे वे० जाणि कह्युं जे० जे कोइ भि० साधू सु० गुरुनि समिपे सांभलिने न० जाणीने जि० परिचित करिने अभ्यास करिने । अ० ते परीसहने जितिने भि० गोचरिने विषे । प० प्रवर्ततो थको पु० परीसहे फरस्यो थको । नो० संजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ २ ॥

हवे गुरु कहेछे । इ० एणिपरे ख० निश्चे ते० ते । बा० बावीस प० परीसह । स० श्रमण तपस्वीए भ० भगवन्त स० महावीर का० काश्यप गोत्रिए प० प्रकर्षे वे० जाणी कह्युं । जे० जे कोइ भि० साधू सु० गुरुनि समिपे सांभलिने ।

उत्तरा०

॥१४॥

न० जाणिने जि० परिचित करिने अभ्यास करिने अ० ते परीसहने जितिने मि० गोचरिने विषे प० प्रवर्ततो थको पु० परीसहे फरस्यो थको नो० संजमने विषे हणाय नहि नासे नहि ॥ ३ ॥

तं० ते बावीस परिंसा जेम छे तेस कहे छे ॥ दि० भूष प० सर्वथा प्रकारे स० सहेवी ते दिगंछा परीसह कहिए ॥ १ ॥ पि० तृषानो प० सर्वथा प्रकारे सहेवो ॥ २ ॥ सी० सीतनो प० परीसह ॥ ३ ॥ उ० तापनो परीसह ॥ ४ ॥ दं० दंसमसगनो प० परीसह ॥ ५ ॥ अ० जूना फाटा वस्त्रनो प० परीसह ॥ ६ ॥ अ० संजमने विषे अरति अधिर दं० दंसमसगनो प० परीसह ॥ ७ ॥ इ० खिनो परीसहखमे ॥ ८ ॥ च० ग्रामादिकने विषे चालवानो परीसह ॥ ९ ॥ पणो उपजे तेहनो प० परीसह ॥ १० ॥ से० उपाश्रय थानकनो प० परीसह ॥ ११ ॥ अ० नि० एकठामे एक आसणे बेसी रहेवो तेहनो परीसह ॥ १२ ॥ व० वधनो परीसहपमे ॥ १३ ॥ जा० जाचवानो प० परीसहपमे ॥ १४ ॥ अ० अण लाम्ब्यानो प० परीसह ॥ १५ ॥ रो० रोगनो प० परीसह ॥ १६ ॥ त० तृणाना फरसनो परीसह ॥ १७ ॥ ज० मेलनो परीसह ॥ १८ ॥ स० सत्कारनो सनमाननो प० परीसहपमे ॥ १९ ॥ प० प्रज्ञानो उत्कर्षनो प० परीसह ॥ २० ॥ अ० अजाण पणानो प० परीसह ॥ २१ ॥ दं० समकितथी डोळे ते दंसण प० परीसह ॥ २२ ॥

मूलः—सुयं मे आठसं तेण जगवया एवमक्खायं । इह खलु
बावीसं परीसहा समणेणं जगवया महावीरेणं कासवेणं पवे-
इया, जे त्रिक्खू सोच्चा नच्चा जिच्चा अजिज्जूय त्रिक्खाय-
रियाए परिव्वयन्तो पुट्टो नो विहण्णेज्जा । (कयरे खलु ते

अध्या०
२

॥१४॥

बावीसं परीसहा समणेणं जगवया महावीरेणं कासवेणं पवे-
इया, जे जिक्खू सुच्चा नच्चा जिच्चा अज्जिभूय जिक्खायरियाए
परिब्रयन्तो पुट्टो नो विहण्णेज्जा) ॥ इमं खलु ते बावीसं परी-
सहा समणेणं जगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइया, जे
जिक्खू सुच्चा नच्चा जिच्चा अज्जिभूय जिक्खायरियाए परि-
ब्रयन्तो पुट्टो नो विहण्णेज्जा । तं जहा । दिग्घापरीसहे १
पिवासापरीसहे २ सीयंपरीसहे ३ उसिणपरीसहे ४ दंसम
संयपरीसहे ५ अचैलपरीसहे ६ अरइपरीसहे ७ इत्थीपरीसहे
८ चरियापरीसहे ९ निसीहियापरीसहे १० सेज्जापरीसहे
११ अक्कोसपरीसहे १२ वहपरीसहे १३ जायणापरीसहे १४
अलाजपरीसहे १५ रोगपरीसहे १६ तणफासपरीसहे १७
जल्लपरीसहे १८ सक्कारपुरक्कारपरीसहे १९ पन्नापरीसहे २०

अन्नाणपरीसह ११ सम्मतपरीसहे १२ (दंसणपरीसहे)

भावार्थः—विनयवंत होय ते परीसह सहन करे तेथी बीजुं परीसह अध्ययन कहे छे ॥ १ ॥ सुधर्मास्वामी कहेता हवा, हे चीरंजीवी जंबू ! जे कास्यप गौत्रना धणी श्रमण भगवंत तपस्वी महावीर देवे जैन शासनने विषे बाविस परीसह कहेल छे, तेने जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी जाणे, परीचय करी ते परीसहने जीती, गोचरीने विषे प्रवर्ततो थको परीसहथी फरस्यो थको संयमथी नासे नही ॥ १ ॥

भावार्थः—हवे शिष्य पुछे छे, कोण ते निश्चय बाविस परीसह के जे कास्यप गौत्रना धणी श्रमण तपस्वी भगवंत श्री महावीर देवे जैन शासनने विषे साक्षात् केवल ज्ञाने करी स्वयमेव जाणीने परूपेल छे के जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी जाणी, परीचय करी, ते परीसहने जीती, गोचरीने विषे प्रवर्ततो परीसहथी फरस्यो थको संयमथी हणाय (नासे) नहीं ॥ २ ॥

भावार्थः—हवे गुरु कहेता हवा, एह निश्चे बाविस परीसह के जे कास्यप गौत्रना धणी श्रमण तपस्वी भगवंत श्री महावीर देवे जैन शासनने विषे साक्षात् केवल ज्ञाने करी स्वयमेव जाणीने परूपेल ? के जे कोइ साधु गुरु समीपे सांभळी, जाणी, परीचय करी, ते परीसहने जीती, गोचरीने विषे प्रवर्ततो, परीसहथी फरस्यो थको, संयमथी हणाय (नासे) नहीं ॥ ३ ॥

भावार्थः—हवे ते बाविस परीसहना नाम कहे छे १ वस्त्रतसर भोजन नहीं मळवाथी थती पीडा सहन करवी ते क्षुधा परीसह २ खाधा पछी तर्शा लागे अने अचेत पाणी जेबुं जोइए तेबुं न मळे ते तर्शानो परीसह ३ पीयाळामां टाढ सहन करवी पडे, ते परीसह ४ ऊनाळानी रुतुमां ताप सहन करवो पडे ते परीसह ५ चोमासामां दंश, मच्छरादिना डंक सहन करवा ते परीसह ६ वस्त्र फाटी गपलां जुनांथी निर्वाह करवो पडे ते परीसह ७ जोइती वस्तु नहीं मळवाथी वीलगीरी न थवा देवी ते परीसह ८ स्त्री संबंधी काम विकार प्रगट न थवा देवा ते परीसह ९ एक गामथी बीजे गाम पगे चाली जवुं ते परीसह १० मकाननी अंदर आखो दिवस एकज स्थानके बेशी रहेबुं ते परीसह ११ (स्थानक पटले मकाम) जेबुं जोइए तेबुं न मळेते परीसह १२ गामादिक फातां कोइ अनाथ क्रोध करी गाळ डुंकारा

दे ते सहन करवा ते परीसह १३ गोमादिक करता साधुने मारे ते मार खमवो ते परीसह १४ पारके घेर मांगवुं ते परीसह, १५ माग्यां छतां ना आपे तेथी संतोष राखवो ते-परीसह, १६ शरीरने विषे रोगनी पीडा सहन करवी ते परीसह १७ रोगी छतां घासनी पथारी उपर सुइ रहेवुं ते परीसह १८ शरीरने विषे थतो पसीनादिक दुगच्छा न करवी ते परीसह १९ कोइ माणस आवो पथारो एम न कहे ते परीसह २० थोडी बुद्धि पोतानी छे जेथी कोइ माणस पुछे अने एकदम जवाव न देवाय एवी बाबतथी न सुंझाववुं ते परीसह २१ घणा दीवस तप संयमादिक कर्मा छे तो पण ज्ञान प्राप्त न ध्युं तेथी पण सुंझाववुं नहि ते परीसह २२ देदलोक अथवा नर्क-हशे के केम अथवा (आ वचन) तिर्थकर साचा हशे के केम छेवटे तेनी नास्ति करे तेम न थवा देवुं ते परीसह.

अर्थ—प० एबावीस परीसहना । प० प्रकर्षे वि० जूदी जूदी विचारणा । का० काश्यपगोत्रिमहावीरे । प० परुण्यातं० ते विचारणाने भे० तुज प्रते । उ० काहिस्य आ० अनुक्रमे सु० सांभली मे० मूजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूल—परीसहाणं पवित्रत्ती कासवेणं पवेइया ।

तं जे उदाहरिस्सामिं आणुपुर्विं सुणेह मे

१.

गाथा १ भावार्थः—सुधर्मास्वामी कहेता ह्वो हे जंबू ! काश्यप गोत्री श्री महावीर स्वामीए जुदा जुदा बाविस परीसह परुपेल छे ते विचारीने हुं तुजने कहीश, ते तुं अनुक्रमे सांभळ ! ॥ १ ॥

अर्थ—दि० भूषवापीछते दे० सारिने विषे । त० तपस्वी भि० साधू था० संजमने विषे बलवंत ॥ न० न छेदे फलादिकने पोते न० न छेदावे पर अनेरापासे । न० पचे नहि अनादिकने पोते न० पचावे नहि पर पासे ॥ २ ॥

मूल—१ दिगिज्जापरिगए देहे तवस्सी जिक्खू थामवं ।

न बिन्दे न बिन्दावए न पए न पयावए

२.

उत्तरा०

॥१६॥

गाथा २ भावार्थः—सर्वे परीसह मांही क्षुद्धानो परीसह खमतां दोहीको छे तेथीं प्रथम क्षुद्धानो परीसह कहे छे. सं-
यमने विषे बलवन्त एवा तपस्वी साधुने, क्षुद्धानो परीसह व्यापे धके, पोते फलादीकने छेदे नही, बीजां पासे छेदावे नही,
पोते अन्नादिक पचे (रांभे) नही. भनेरा पासे रंधावे नही. ॥ २ ॥

अर्थ—का० कागनिर्जंघा ॥ प० तेहनो मध्य भाग जेहवो होय पातलो । सं० ते सरिषा सरिनां अंग छे जेहना
पातला ॥ अथवा का०कागजंघा वनस्पतिनी गांठ सं० ते सरिषा अंगठिचण प्रमूष जेहना कि० सरिर दूर्बलो ।
ध० नसांजाले करि सं० वास्त छे ॥ मा० मर्यादानो जाण अ० आहार पा० पाणीनो । अ० नथी दिन म० मन जेहनो
एहवो थको च० पर्बते ॥ ३ ॥

मूल—कास्त्रीपञ्चङ्गसंकासे किसे धमणिसंतते ।

मायन्ने असणपाणस्स अदीणमणसो चरे

३.

गाथा ३ भावार्थः—क्षुद्धाना परीसह्यी कागनी जंघांनी मध्य भागनी माफक जे साधुसुं पातलुं ने निर्बल शरीर थइ
गएल होय, अने फक्त नशा जाले करी धटिल होय, एवुं शरीर थया छतां पण, आहार पाणीनी मर्यादानो जाण एवो साधु
चित्त दीन (कायर) नहीं करता संयम मार्गने विषे चाले. ॥ ३ ॥

अर्थ—हवे तृषानो परीसह कहे छे। त० तेवार पछे पु० फेरस्यो पिडयो ॥ पि० तृषाए । दो० अणाचारनिदुगंछानो
करणहार ल० संजमनिलाज धरतो सं० संजती । सी० संचित पाणी ताढाने न० सेवे नहि । वि० अचित्त पाणीनि ए०
एण्णा प्रत्ये च० प्रवर्ते ॥ ४ ॥

मूल—१ तत्र पुट्टो पिवासाए दोगुग्गावज्जसंजए ।

अध्या०
२

॥१६॥

સીર્ષદર્શનં ન સૈવિજ્ઞા વિયમસ્સેસણં ચરે

૪.

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:—હવે ળીજો ત્રપાનો પરીસહ કહે છે સંજમની લજાપ્ કરી સહીત અને અખાચારનો ઘર્જણહાર ઇવો સાધુ તૃષાના પરીસહે પીઢ્યો થકો, સચેત પાળી નહીં ભોગવતાં, અચેત પાળીની ઇપણા (સોધન) ને વિષે પ્રવર્તે. ॥ ૪ ॥

અર્થ—છિં છેદાળો છે લોકનો આવાગમન જિહાં ઇહવા પંથને વિષે ॥ આં અત્યંત આકુલ વ્યાકુલ થાયછે સરિર જેહનો સુપિં અતિશે તૃષાવંત પં અતિશે સું સુકાળો છે સું મુખ જેહનો ॥ દીં દિનપણા રહિત થકો ॥ તં તે તૃષાના તિં સહે પં પરીસહે ॥ ૧ ॥

મૂલ—ઊન્નાવાપસુ પન્થેસુ આનુરે સુપિવાસિપ્ ।

પરિસુવ્રવમુહે દીણે તં તિતિક્કલે પરીસહે

૫.

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:—મારગમાં જતા પંથને વિષે કોઈ મનુષ્ય આવતો નથી, અને જેનું મુખ ત્રપાપ્ કરીને થુક વિના સુકાયેલ હોવાથી શરીરે અત્યંત આકુલ વ્યાકુલ થઈ હોય, તોપણ સાધુ સચેત પાળી નહીં ભોગવતાં, દીન (કાચર) પણા રહીત થકો ત્રપાનો પરીસહ રામે. ॥ ૫ ॥

અર્થ—હવે શીતનો પરીસહ ॥ ચં પ્રામાદિકને વિષે પ્રવર્તતા સાધૂને ॥ અપ્રીઆદિકનાં આરંભથી નિવર્ત્યા છે લૂં લુષો શરિર છે જેહનો ઇહવા સાધૂને સીં શીત તાઢ ફું ફરસેન્નયે ॥ એકદા પ્રસ્તાયે ॥ નાં સજ્ઞાયાદિકની વેલા અતિ ક્રમિં ડલંઘીને ॥ મું સાધૂ તાઢના મય માટે સદોષ થાનકે ન ગં જાય સોં સાંભલીને જિં જિનનિશિષામણ ॥ ૬ ॥

મૂલ—૩ ચરન્તં વિરયં લૂહં સીયં ફુસહ્ ઇગયા ।

નાશ્વેલં મુણી ગચ્છે સોચ્ચાણં જિન્સાસણં

૬.

હત્તરાં

॥૧૭॥

ગાથા ૬ માવાર્થ:—હવે ત્રીજો ટાઢનો પરીસહ કહે છે. જેઓ અગ્નિના આરંભથી નિવર્ત્યાં તે શ્રાગ્ધ (સસ્ત) ભોજન તથા તૈલ પ્રમુખ અભ્યંગનાદિકના ત્યાગથી જેઓનું શરીર લુહું (કસરહીત) થઈ ગયેલ હોય એવા નપશ્વી મુનીને ગ્રામાનું ગ્રામ ધોંચરતાં, પુકડા માહાશીત કાઢના સમયમાં પ્રહિમાદીવહેતાં કાથોરસર્ગમાં રહેલાને શીતટાઢ શરીરને વિષે સ્પર્શે, તે વારે એમ વિચારે જે જીવ અને શરીર મીઠા છે (જુદા છે) એમ જીનેંદ્રની શીલામણ સાંભળીને સજ્ઞાયાદીકની વેલા ઓલંધી ટાઢના મેયથી દોષ સહીત સ્થાનકને વિષે મુની ન જાય. ॥ ૬ ॥

અર્થ—ન૦ અ૦ નથિ મે, માહરે તાઢના નિ૦ નિવારણ ઘરાદિક. છ૦ વસ્ત્રાદિક ન૦ નથી. અહંતુ૦ તે માટે અ૦ અગ્નિ સે૦ સેવું. ૩૦ એમ મિ૦ સાધુ ન૦ ન ચિંતવે સંજતી મૂનિરાજ ॥ ૭ ॥

મૂલ:—ન મે નિવારં અત્થિ ઠવિત્તાણં ન વિજ્જઈ.

અહંતુ અગ્નિં સેવામિ ઇહ ત્રિક્ખૂ ન ચિન્તણ ૫.

ગાથા ૭ માવાર્થ:—માહરે તાઢ નિવારણને વાસ્તે વસ્ત્ર તથા ધરાદીક નથી તેથી હું અગ્નિને સેવું એમ સાધુ ન ચિંતવે. ॥૭॥

અર્થ—હવે તાપનો પરીસહ કહે છે. ઉ૦ ઉન્નિદિ ભૂમ્યાદિકને ૫૦ આતિશેયા૦ તાપે કરિ-૫૦ અભ્યંતર વાહુગ્ધાધિ ઉપનોદાઘ તેણે કરિ ત૦ પિડયો. ધિ૦ ગ્રીષ્મકાલનાં વા૦ સરદકાલનાં ૫૦ તાપેતાવડે કરિને પિડયો. સા૦ સાત્તા નો૦ નવાંછે જે કિંવોરે શિતલથાસે ॥ ૮ ॥

મૂલ:—ઘ ઝસિણંપરિયાવેણં પરિદાહેણ તજ્જિણ.

ધિંસુ વા પરિયાવેણં સાયં નો પરિદેવણ ૬.

ગાથા ૮ માવાર્થ:—હવે ચોથો તાપનો પરીસહ કહે છે. ગ્રીષ્મ રુતુ (જેષ્ઠ અસાઢ) ને સરદ રુતુ (આસો કાર્તિક)

અધ્ય૦
૨

॥૧૭॥

ને વિષે, ઝખમુમીયાદકિના અત્યંત તાપે કરી, વાણ્યી પરસેયો ને મેલે કરી અને અભ્યંતર તૃપામા તાપે પીંચ્યો થકો, હવે વ્યારે શુદ્ધી થઈ શીતલતા થશે એમ મુની ઇચ્છે નહીં. ॥ ૮ ॥

અર્થ:—ઉં ઉન્હે તાપે કરિ । તં અત્યંત પિડયો મેં મર્યાદાવંત સાધુ । સિં સ્નાનને નોં નિશ્ચે નવાંછે ।
ગાં શારિરને પાણિય કરિને ન સીંચે નં વાડ ન ઘાલે વિંજણાદિકે કરિ યં વળી અં પોતાના આત્માને ॥ ૯ ॥

મૂલ:—उन्हाहिततो मेहावी सिणाणं नो वि पत्थए ।

गायं नो परिसिञ्जेज्जा न वीएज्जा य अप्पयं ९.

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:—અત્યંત ઝખ તાપે કરી પીંચ્યો થકો મર્યાદાવંત સાધુ, ભાનની પ્રાર્થના નહીં કરતાં, પાણીથી ગાત્રને સીંચે નહીં, અને વિંજણાદિકે કરી શરીરને વિષે વાયુ નાચે નહીં. ॥ ૯ ॥

અર્થ:—પું ફરસ્યો પિડયો યં વળી દં દંસ મસકાદિકે । સં ફરસ્યો તે અળફરસ્યા સારિલો ॥ ૯. એમ સમતા ભાવે રહેતા । મં મોટા મૂની સાવૂ ॥ નાં હાથી જિમ સં સંગ્રામનાં સીં મસ્તકને વિષે સું સુર હાથીને અં હળે જિતે પં આગલા શત્રુને ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:—५ पुट्टो य दंसमसएहिं समरेव महामुणी ।

नागो संगामसीसे वा सूरौ अजिहणे परं १०.

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ:—હવે દંશ મચ્છરનો પરીસહ કહે છે. જેમ સુરો હાથી-સંગ્રામમાં મસ્તકને વિષે આગલ્યા શત્રુને હળીને જીતે, તેમ હાંસ મચ્છરાદિકના પરીસહાદિકે પીંચ્યો થકો, ફરસ્યો તે અળફરસ્યા સારિલો લેલવી સાધુ સમતાભાવે રહે. ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:—નસન્તં ત્રાસન પમાડે દંસાદિકને નં વોર નહિ અંતરાય ન પાડે ॥ મં મને કરિ પળ નં ન કરે

उत्तरा०

॥१८॥

द्वेष उ० उदास भावे रहे शरीर उपरि मोहनाणे । न० हणे नहि पा० प्राणी जीवने । भु० पाता थका ॥ म० मांस
सो० लोहिने ॥ ११ ॥

मूलः—न संतसे न वारेज्जा मणं पि न पओसए ।

उवेह न हणे पाणे जुज्जन्ते मंससोणियं

११.

गाथा ११ भावार्थः—ऊदासीनपणाना भावे रहीत पोताना शरीर उपर मोह नहीं आणतां, रुधीर ने मांस खातां थकां
दास मच्छरादिकने चढको मारतां वारे नहीं, तेम त्रास नहीं पमाडतां मने करीने पण मुनी सेना उपर द्वेष न करे ॥११॥

अर्थः—हवे छठी अचेल परीसह कहे छे । प० अतिहि जूने व० वस्त्रे करिहो० होइसहुं ति० इम अ० वस्त्र रहित
खेद माने। अ० अथवा स० वस्त्र सहित हो० होइसुफाटा देपि नवां आपसे हर्ष माने । इ० ए बेहु माहि
एकेवानुं मि० साधू न० न चिंतवें ॥ १२ ॥

मूलः—६ परिजुसेहि वत्येहिं होक्खामि ति अचेलए ।

अदुवासचेलए होक्खं इइ जिक्खूनचिन्तए

१२.

गाथा १२ भावार्थः—हवे अचेलनो परीसह कहे छे. अति जुनां वस्त्रे करी हुं वस्त्र रहित थइश, (ते वारे शुं करीश)
इम खेदनुं पामवुं, अथवा ए मारां जीर्ण तथा फाटेलां वस्त्र जोइ कोइ दातार नवां वस्त्र आपसे, इम हर्षनुं पामवुं, ए बने
प्रकारनुं चिंतवन साधु न करे ॥ १२ ॥

अर्थः—हवे ए० एकदा प्रस्तावे साधु । अ० जूना वस्त्र तथा वस्त्र सहित पणे हो० होय । स० आ० वली नवा
वस्त्र सहित पणे ए० एकदा प्रस्तावे होय । ए० ए साधुनो ध० धर्म हि० हितकारि न० जाणीने । ना० ज्ञानव्रतनो०
बेदन पामे ॥ १३ ॥

अध्य०
१

॥१८॥

મૂલ:—એગયાઽચેલ્લે હોઈ સચેલે આવિ એગયા ।

एयं धम्मं हियं नच्चा नाणी नो परिदेवए

૧૩.

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ:—કોઈ વસ્તુ જીવ કક્ષીની અવસ્થાએ વચ્ચે રહિત હોય, અને, કોઈ વસ્તુ સ્થીવર કક્ષીની અવસ્થાએ વચ્ચે રહિત પળ હોય, તેથી વચ્ચે સાહિત, રહિત, એ બેહુ પ્રકારનો ધર્મ હિતકારી જાણી જ્ઞાનવંત મુની શીતકાલાદિકને વિષે હું શું કરીશ ? એમ શેડ ન પામે. ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:—હવે સાતમો અરતિનો પરીસહ કહે છે । ગા૦ પ્રામાનુગ્રામ પ્રત્યે રી૦ વિચરતા સાધુને । અ૦ અળગારને અ૦ પરિગ્રહ રહિતને અ૦ સંજમને વિષે અરતિ અ૦ ઉપને પ્રવેશ કરે । તં૦ તે અરતિના તિ૦ સહે પ૦ પરીસહને ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:—ॐ ગામાણુગામં રીયન્તં અણગારં અર્કિંચણં ।

अरई अणुप्पवेसेज्जा तं तितिवखे परीसहं ૧૪.

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:—હવે અરતિનો પરીસહ કહે છે. પરિગ્રહથી રહિત પૂવા મુનીને પ્રામાનું ગ્રામ વિચરતા સંજમને વિષે અરતિ ઉપજે તે અરતિ પરીસહને સમે. ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:—અ૦ અરતિને પિ૦ પરહિ કિ૦ કરિને વિ૦ આશ્રવયિ નિવર્ત્યા તે આ૦ આત્માની રક્ષાનો કરણહાર । ધ૦ ધર્મને વિષે । આ૦ સમસ્ત પળે રતિ પામે અથવા ધમ્મારામે૦ ધર્મ રૂપ આરામને વિષે રહે કહેવાને વિષે । નિ૦ ગયો છે આરંભ જેહથી એહવા ધર્મ આરામને વિષે । ઉ૦ ઉપસાંત થકો મુ૦ સાધુ ચ૦ પ્રવર્તે ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:—अरइं पिटुओ किच्चा विरए आयरक्खिए ।

ધર્મારામે નિરામ્ને ઉવસન્તે મુણી ચરે

૧૫.

ગાથા ૧૫ માવાર્થ:—જેનો આત્મા આશ્રવથી નિવર્યો ને જેનાથી આરંભ ગયો છે અને છકાયેનું રક્ષણ કરનાર પવો સાધુ અરાતિને દુર કરીને ધર્મ રૂપીઆ આરામ (વાગ) ને વિષે વપશાંત થકો પ્રવર્તે. ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:—હવે આઠમો સ્ત્રીનો પરીસહ કહે છે સંકર્મ બંધનો સંજોગ તથા આસક્ત થાવાનો હેતુ । એંએ સ્ત્રી મં મનુ-
ષ્યનિ જાં જે લોકને વિષે ઇં સ્ત્રીઓ । જં જે સાધુને એં એ સ્ત્રીઓ પં પરિણામ એહવી જાણી પ્રવર્તે છે પચ્ચાણે
કારિ પચ્ચી પ્રવર્તે છે સું રહુકીધું આચર્યું તં તેણે સાધુએ સાં ચારિત્ર ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:—૬ સજ્જો એસ મણુસાણં જાઓ લોગમ્મિ ઇત્થિન ।

જસ્સ એયા પરિનાયા સુકમં તસ્સ સામંણં ૧૬.

ગાથા ૧૬ માવાર્થ:—હવે સ્ત્રીનો પરીસહ કહે છે. મનુષ્ય લોકાદિકને વિષે જે સ્ત્રીઓ થાય છે, તે સર્વ પ્રકારે કર્મબંધ-
નો સંજોગ તથા આસક્ત (લુઠવ) થવાનો હેતુ જાણીને પચ્ચાણ કરવે કરી છાંટે, તે સાધુએ રહું ચારિત્ર આચર્યું. ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:—એંએ પૂર્વોક્ત સ્ત્રીના સ્વરૂપને ।આં પ્રહિને મેં બુધિવંત । પં સંસાર માંહિલુંચી રહિવાને કાદવ સરિષી।
ઇં સ્ત્રીઓ । નોં તાં તે સંવાતે પ્રવર્તિને નોં વિં સંજમ જીવતવ્યને હળે નહિ । ચં આચરે ધર્માનુષ્ઠાનને અં
આરમાનો મં ગવેષણ દાર તારણહાર ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:—એયમાદાય મેહાવી પઙ્કનૂયાઓ ઇત્થિઓ ।

નો તારિં વિણિહન્નિજ્ઞા ચરેજ્ઞ ઉત્તગવેસણ

૧૭.

ગાથા ૧૭ માવાર્થ:—મુક્તિ ગામો પુરુષને કાદવની પેરે સુંચી રહેવાનું કારણ એ સ્ત્રી છે એમ સ્ત્રીના સ્વરૂપને બુદ્ધિવત્

जाणीने बोखाना आत्माने संसारभी तारण हार होय ते साधु की संघाते प्रवर्ति संयम जीवतुष्यने नही हणतां धर्म अमु-
झान (क्रीया) ने आचरे. ॥ १७ ॥

अर्थः—हवे चालवानो नवमो परीसह कहे छे ॥ ए० एकलोज रागद्वेष रहित च० विचरे ला० निर्दोष आहारे
सरिरनि । ला० निर्वाहनो करणहार ॥ अ० जीतिने प० परीसहने । गा० गामने विषे वा० अथवा न० नगरने विषे
वा० अथवा । वि० निषे ॥ नि० वाणीयाना वास निगमने विषे वा० अथवा रा० राजधानीने विषे ॥ १८ ॥

मूलः—ए एग एव चरे लाढे अजिज्जुय परीसहे ।

गामे वा नगरे वावि निगमे वा रायहाणिए १८.

गाथा १८ भावार्थः—हवे चालवानो परीसह कहेछे. निर्दोष आहारे करी शरिरमां निरवाहनो करणहार एवो साधु
परीसहने जीतिने, एकलो राग द्वेष रहित गाम, मंगरं, निगम (वाणीयाना वास होय ते) ने राज्यध्यानी ने विषे
विचरे ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० गृहस्थारिकाने नेसरा रहित । च० विचरे भि० साधु । ने० न करे प० परिग्रहने । अ० आस-
क्तपणा रहित थको । गि० गृह संघाते ॥ अ० घर रहितं प० सर्वथा प्रकारे विचरे सजमने विषे ॥ १९ ॥

मूलः—असमाणो चरे जिकखू नेव कुज्जा परिगहं ।

असंसत्तो गिहत्थेहिं अणिकेओ परिव्वए १९.

गाथा १९ भावार्थः—ग्रहस्थादीकना निश्राए रहित ममता रूप परिग्रहमां आसक्त (लुब्ध) नहीं थतां ग्रहस्थ संघाते
परिचय अणकरतो, घर रहित, साधु, नव कल्पी विहार करतो संयमने विषे विचरे. ॥ १९ ॥

उत्तरा०

॥२०॥

अर्थः—हवे १० मो निसीहिया परीसह केहे छे ॥ सु० समसानने विषे सु० वा० अथवा सुना घरने विषे ।
रु० व० अथवा रुषना मूलने विषे ए० रागद्वेष रहित अ० कुचेष्टा रहित नि० बेसे स्वाध्यायादिकने विषे अर्थे । न०
त्रासवे नहि य० वलि पदपूरणे । प० परजीवने ॥२०॥

मूलः—१० सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले व एगओ
अकुक्कुओ निसीएजा न य वित्तासए परं २०.

गाथा २० भावार्थः—हवे निसीहिया परीसह कहीये, स्मशान, सुनांघर, अथवा भूक्षणा मुळने विषे पर जीवने त्रास
नही पमाइता कुचेष्टाने राग द्वेष रहीत थवा धाध्यायादिकने विषे बेसे ॥ २० ॥
अर्थः—त० तिहा से० ते सधु० अ० बेठ थका । उ० उपसर्ग उपजे अ० तेहने भरे सहे ॥ सं० संकाय
भी० बीहतो थको ॥ न० नजाय । उ० तिहाथी उठिने । अ० अनेरा आ० अकल्पनिक आसन प्रत्ये ॥ २१ ॥

मूलः—तत्थ से अच्छमाणस्स उवसग्गाऽज्जिधारए ।
सङ्काजीओ न गच्छेजा उट्ठिता अन्नमासणं २१.

गाथा २१ भावार्थः—तिहा स्मशानादिकने विषे रहेता साधुने ऊपसर्ग ऊपजे तो ए मुजने शुं करवा एम जाणी नि-
बल चीत करी जामे, पण से उपसर्गथी बरी तिहाथी उठी अनेरे अकल्पनीक स्थानके न जाय ॥ २१ ॥
अर्थः—हवे इग्यारमो सेज्या परीसह केहे छे । उ० उंचा प्रधान ताढ ताप निवारक एहवा । अव० निचा ताढ
ताप वाय एहवा । से० एहवे सेज्या थानके करी ॥ त० तपस्वी भि० साधु । था० संजमने विषे बलवंत । ना० उ०
स्वाध्यायादिकनि मर्यादाने न० वि० उलघे नहि पा० पापदंष्ट्रि प्रमादे वि० मर्यादाने उलघे ॥ २२ ॥

अध्य०

२

॥२०॥

**मूलः—११ उच्चावयाहिं सेजाहिं तवस्सी जिक्खू थामवं
नातिवेलं विहन्नेज्जा पावदिट्ठी विहन्नइ ११.**

गाथा ११ भावार्थः—हवे सेजा परीसह कहिये. ताढ ताप निवारी शके एवा ऊंचाने ताढ ताप निवारी न शके तेवा निचा सेज्या स्थानकने विषे, छीतादीक सहेवाने समर्थ, हर्ष बिस्ववादादीके करी रहीत, संयम ने विषे बळवंत एवा तपश्ची साधु स्वाध्यायादीकनी मर्यादा ओलंवे नही, अने जे साधु पाप द्रष्टीने प्रमादी होय ते स्वाध्यायादिकनी मर्यादा ओलंवे छे. ॥ २२ ॥

अर्थः—प० स्त्रीयादिक रहित ॥ व० उपाश्रयने ल० पामिने । क० शोभनिक अ० अथवा । पा० अशोभनिक कि० किंस्यु मे० मुजने । ए० एक रात्रि सुखदुख क० करशे ॥ ए० एम विचारि त० तिहां विषम समा थानकने विषे । अहि० सुखदुख अहियासे ॥ २३ ॥

**मूलः—पइरिक्कं वसयं लब्धुं कल्लाणं अडुव पावयं ।
किमेगरायं करिस्सत्ति एवं तत्थ ऽहियासए १३.**

गाथा १३ भावार्थः—शोभनीक अथवा अशोभनीक स्त्रीयादिक रहीत उपाश्रय पामिने, एक रात्रीये मने सुख दुःख सुं करशे, एम जाणीने विषम (एटके बराबर नही भूमी स्थानकने विषे सुख दुःखने समभावे लेखवे. ॥ २३ ॥

अर्थः—हवे वारमो अक्रोस परीसह कहे छे अ० अक्रोसे बचने करि प० गृहस्थादिक भि० साधुने ॥ न० ते० ते गृहस्थादिक प्रते । प० न करे क्रोध । स० सखि हो० थाइ बा० बालमूर्ख । त० ते माटे भि० साधु न० न करे क्रोध ॥ २४ ॥

मूलः—१७ अक्रोसेज्जा परे जिक्खुं न तेसिं पन्सिंजले ।
सरिसो होइ बालाणं तम्हा जिक्खू न संजले १४.

गाथा २४ भावार्थः—हवे अक्रोसनो परीसह कहेछे. कोइ अनार्य दुष्ट वचने करी साधुने. आक्रोशे (मारे) तो तेना उपर क्रोध न करे जो तेना उपर क्रोध करे तो साधु अने बाल (भजानी) ए बने सरीखां थाय. ॥ २४ ॥
अर्थः—सो० सांभलीने णं० अलंकारे । फ० कठोर भा० भाषाने । दा० आकरो रुद्र । गां० इंद्रियना समोहने कं० कांटा सारिखा । तु० अण बोल्थो थको कठोर भाषाने उ० लेखा मांदि न गणे । नता० ते बोलणहार प्रते म० द्वेष क० न करे ॥ २५ ॥

मूलः—सोच्चाणं फरुसा ज्ञासा दारुणा गामकण्टगा ।
तुसिणीओ जवेहेज्जा न ताओ मणसीकरे १५.

गाथा २५ भावार्थः—इंद्रियता समुहने कांटा सरीखी आकरी कठोर भाषाने सांभली ने कठोर भाषाने लेखामां गणे नहीं, अने बोलनार उपर द्वेष नहीं करतां मौन्य पणुं (बोलवुं नहीं) एवुं धारण करे. ॥ २५ ॥
अर्थः—हवे तेरमो वधनो पगीसह कहे छे ह० हण्यो थको न० कोप न करे मि० साधु । म० मने पि० पण न० द्वेष न करे । ति० क्षेमाने प० उत्कृष्टी । न० जाणीने । मि० साधुनो ध० धर्मने वि० विशेषे चिं० चितवे ॥ २६ ॥

मूलः—१३ हओ न संजले जिक्खू मणं पि न पओसए ।
तितिकं परमं नच्चा जिक्खू धम्मं विचिन्तए १६.

गाथा २६ भावार्थः—(हवे बंधनो परीसह कहे छे) साधुने कोइ हणे तो मने करी पण तेना ऊपर कोप के द्वेष न करे, अने उत्कृष्टो साधुनो क्षमा रूप धर्म जाणीने चीतवे. ॥ २६ ॥

अर्थः—स० तपस्वी सं० संजती दं० दमतेंद्रि एहवा साधुने ह० हणे को० कोइक अनार्थ । न० नथी जी० जीवनो ना० विनाश ति० एम ॥ ए० एम एणी परे चि० विचारे सं० साधु ॥ २७ ॥

मूलः—समणं संजयं दन्तं हणोज्जा कोइ कत्थई ।

नत्थि जीवस्स नासो ति एवं चिन्तेज्ज संजण २७.

गाथा २७ भावार्थः—इंद्रियोने दमन करनार एवा तपस्वी संजतीने ग्राम नगरादिकने विषे कोइक अनार्थ हणे, तेवारे एम जाणे जे मारा जीवनो नास नथी एम साधु विचारे. ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे चउदमो जाचवानो परीसह कहे छे दु० दोहिलो ख० निश्चे भो० आमंत्रण । अ० अणगारने भि० साधुने सं० सर्व कल्पनिक वस्तु । से० ते साधुने जा० जाच्युं हो० होय, न० नथी किं० कांइए अ० अणजाच्युं ॥ २८ ॥

मूलः—१४डुकरं खलु चो निच्चं अणगारस्स त्रिखुणो ।

सव्वं से जाइयं होइ नत्थि किंचि अजाइयं २८.

गाथा २८ भावार्थः—(हवे जाचवानो परीसह कहे छे) हे शिष्य ? ग्रहस्थमी वैयावचादीक कांइ पण तेनो ऊपगार कर्षा सीवाप, तेनी पाखे हमेश याचवुं ते निश्चे दोहीलुं छे ? पण असनादीक सर्व कल्पनीक वस्तु साधुने याची होय पण कांइ अणयाची न होय ॥ २८ ॥

अर्थः—गो० गोचरिने विषे प० प्रवेश करता साधुने । पा० हाथ नो० मुखे लांबो नथाय लजाए करि से०

उत्तरा०

॥२२॥

श्रेयभलो मुजने अ० गृहस्थावास सि० ए करणी भणी । इ० इम साधु न० न चिंतवे ॥ २९ ॥

मूलः—गोयरग्गपविट्ठस्स पाणी नो सुप्पसारए ।

सेओ अगारवासु ति इइ त्रिक्खू न चिन्तए २९.

गाथा २९ भावार्थ—गौचरीने विषे प्रवेश करतां साधु लजाए करी सुखे हाथ लावो न करीशके, ते घारे (भि-
न्नाष्टत्तीथी) श्रेय मुजने ग्रहस्थावासपणुं एम साधु न चिंतवे. ॥ २९ ॥

अर्थः—हवे पनरमो अलाभ परीसह कहे छे ॥ प० गृहस्थना घरने विषे घा० आहारने । ए० गवेषे भो० भोजन
प० निपने छते ल० लाधे पि० आहार वा० अथवा अ० अणलाधे छते । ना० तपावे नहि जीवने हर्षे विखवाद न करे
प० पंडित ॥ ३० ॥

मूलः—१५ परेसु घासमेसेज्जा ज्ञेयणे परिणिट्ठिए ।

खधे पिण्णे अखधे वा नाणुतप्पेज्ज पण्डिए ३०.

गाथा ३० भावार्थ—(हवे अलाभ परीसह कहे छे) ग्रहस्थनां घरने विषे आहारने गवेषे (शोधे) ते घारे भोजन
निपने छते, आहार मळे अथवा न मळे तो पंडीत साधु हर्षे विखवाद तजी पोसाना जीवने तपावे नही. ॥ ३० ॥

अर्थः—अ० आज ए० कदाचित् अ० हुं न० नथी पाम्यो । अ० संभावनाए । ला० आहारनो लाभ सु०
आगळे काले सि० होय जो० जेसायु । ए० एणीपरे प० आलोचि दिन मन रहित । अ० अलाभ परीसह त० ते
साधुने न० न पिदे ॥ ३१ ॥

मूलः—अज्जेवाहं न खब्भामि अवि लाओ सुए सिया ।

अध्य०

२

॥२२॥

જો એવં પમિસંચિવ્વે અલાજો તં ન તજ્જણ

૩૧

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ—કદાચિત્ આહારનો લાભ હું આજ નથી પામ્યો તો આગલે લાભ થશે, એમ આલોચી સાધુ દાનિ (કાયર) મન રહીત હોય તેહને અલાભ પરીસહ ન પીઠે. ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:—હવે સોલમો રોગનો પરીસહ કહે છે ॥ ન૦ જાળીને ઉ૦ ઉપન્યો દુ૦ રોગાદિક વે૦ વેદનાએ કરિ'દુ૦ દુષે પીડયો થકો । અ૦ દિનપણા રહિત થા૦ થાપે આત્માને પ૦ પ્રજ્ઞાવંત જ્ઞાન વિષે ॥ પુ૦ રોગે ફરસ્યો થકો ત૦ તિહાં પ્રજ્ઞાને વિષે આત્માને થાપે છતે । અ૦ અહિયાસે ધમે ॥ ૩૨ ॥

મૂલ:—૧૬નચ્ચા ઉપ્પશ્યં હુક્કલં વેયણાણે દુહક્કિણે ।

અદીણો થાવણે પન્નં પુદ્ધો તત્થ ડહિયાસણે ૩૨.

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ—હવે રોગનો પરીસહ કહે છે. રોગાદીક ઉપનો જાળીને, નાના પ્રકારના ફોડલા વીકની વેદનાયે પીડયો થકો, પોતાની પ્રજ્ઞા (બુદ્ધી) થી અદીન (શુભવીર) પણાયે આત્માને સ્થાપી રોગનો પરીસહ લમે. ॥ ૩૨ ॥

અર્થ:—તેગિ૦ પડિગણો કરાવવો ન૦ અનુમોદે નહિ તો કરે કરાવે કિહાંથી । સં૦ સમાધિ સહિત રહે અ૦ ચારિત્ર આત્માને ગોવણક ॥ એ૦ ણી વિષે શુ૦ જે મળી ત૦ તે સાધુને સા૦ ચારિત્ર પાલતાં સોહિલો જં૦ જે પડિગણુ વૈદુ ન૦ ન કરે પોતે ॥ ન૦ પરગૃહસ્થ પાસે ન કરાવે ॥ ૩૩ ॥

મૂલ:—તેગિચ્છં નાગ્ગિનન્દેજ્જા સંચિવ્વડત્તગવેસણે ।

એવં શુ તસ્સ સામણં જં ન કુજ્જા ન કારવે

૩૩.

उत्तरा०

॥२३॥

गाथा ॥ ३३ ॥ भावार्थः—माहरे असाता वेदनी कर्म छे तेथी आ रोग उत्पन्न थयेल छे, एम जाणी रोग टाळवाने अर्थ पोते वैदुं करे नही, अनेरा ग्रहस्थ पासे वैदुं करावे नही, तेम वैदुं करतां ने मल्ले पण न जाणे, अने चारीत्र आत्माने गवेषी समाधीने विषे प्रवर्त्ते (आ वैदुं नही कराववारुप आचार जीन कल्पी तथा अभीग्रहधारी आश्री छे.) ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे सतरमो त्रणा फरसनो परीसह कहे छे ॥ अ० अल्प वस्त्रना धणीने तथा नग्न साधुने । लू० लुष वर्तिने । सं० संजतिने त० तपस्वीने त० तृणाने विषे सुता साधुने ॥ हु० होयगा० शरिरनी वि० विराधना पिडा ॥ ३४ ॥

मूलः—१ अचेतनगस्स ब्रूहस्स संजयस्स तवस्सिणो ।

तण्णेषु सयमाणस्स हुज्जा गायविराहणा ३४.

गाथा ॥ ३४ ॥ भावार्थः—(हवे त्रणा फरसनो परीसह कहे छे) लुल वर्ति, संयमवतने तपश्चो एवा अल्प वस्त्र धारी तथा वस्त्र रहित साधुने त्रणाने विषे सुतां वेसतां शरिरने विषे पीडा होय. ॥ ३४ ॥

अर्थः—आ० तावडाने नि० पडवे करि । अ० धणी ह० होय वे० पीडया ॥ ए० एणीपरे न० जाणीने न० न भोगवे तं० वस्त्रने मर्यादाथी अधिक तथा अकल्पनिक त० तृणे करि त० पीडया थका साधुने ॥ ३५ ॥

मूलः—आयवस्स निवाएण अजला हवइ वेयणा ।

एवं नच्चा न सेवन्ति तन्तुजं तण्णतज्जिया ३५.

गाथाः—॥ ३५ ॥ भावार्थः—तडकाने पडवे करी त्रणाना स्पर्शथी वेदना प्रगट थएल जाणी ते वेदनाए पीडयो थको वस्त्र न भोगवे. (आ आचार जीन कल्पी आश्री समजवो.) ॥ ३५ ॥

अर्थः—(हवे अढारमो जल मेलनो परीसह कहेंछे) कि हिंवाप्यो मेलें करि गा० सरिर तोहि पण मे० मर्यादावत

अध्य०
२

॥२३॥

સાધુ ॥ ૫૦ શરિરને મેલે કરિ ૪૦ અથવા ૨૦ પરસેવે રજ લાગિ તેને વા૦ સમુચય ધિ૦ ઉન્હાલાને વા૦ શરદ રતુને ।
૫૦ તાપે કરિ । સા૦ સાતા સુષ્ણલાદિકે કરિ નો૦ નવાંછે ॥ ૩૬ ॥

મૂલ:—૨૫ કિલિન્નગાં મેહાવી પઢ્કેણ વ રણ વા ।

ધિંસુ વા પરિતાવેણ સાયં નો પરિદેવણ ૩૬.

ગાથા ॥ ૩૬ ॥ ભાવાર્થ:—હવે મેલનો પરીસહ કહે છે. શનાનભગવે કરી, શરીરને મેલે કરી, અથવા પરસેવે રજ લાગ-
વાથી, મેલે કરી શરિર વ્યાસ થયેલ હોય, અને ગ્રીષ્મ રતુના તથા શરદ રતુના તાપે કરી પીંડાળો થકો સર્યાદાબંત સાધુ
પાણીયે કરી શ્રાન કરવારૂપ સુખસાતા ન ઇચ્છે. ॥ ૩૬ ॥

અર્થ:—વે૦ વેદનાસહે । નિ૦ કર્મ નીર્જરા પે૦ વાંછતો થકો ॥ આ૦ આર્ય ધર્મ ચારિત્ર ધર્મને અ૦ પ્રધાન જાણીને ।
જા૦ જિહાં લગે । સ૦ શરિરનો । મે૦ વિનાશ હોય ઇટલે જાગજિત્ર સુધિ । ૩૦ એમ જ૦ મેલને કા૦ કાયાએ ધા૦ રાખે ॥ ૩૭ ॥

મૂલ:—વેણ્જ નિજ્જરાપેહી ચારિયં ધમ્મણુત્તરં ।

જાવ સરીરન્નેચ્છો ત્તિ જહ્નં કાણ ધારણ ૩૭.

ગાથા ૩૭ ભાવાર્થ:—ઉત્તમ ચારિત્ર ધર્મ ગ્રહણ કરેલો જાણી, કર્મ ક્ષય કરવાને ઇચ્છતો થકો, જ્યાં સુધી શરીરનો
વિનાશ હોય ત્યાં સુધી કાયાને વિષે મેલ ધારણ કરી પરીસહ રહે. ॥ ૩૭ ॥

અર્થ:—હવે ઓગણીસમો સત્કાર પુરકારનો પરીસહ કહે છે । અ૦ નમસ્કારનું કરવું અ૦ ઉઠીને ઉમું થવું ।
સા૦ રાજાદિક કુ૦ કરે નિ૦ આમંત્રણ આહારાદિકનો જે૦ જે કોઈ સ્વમતિ અથવા પરમતિ । તા૦ તે અભિવાદનાદિકને

प० अंगीकार करे छे । न० ते० ते अंगीकारना करणहारने । न० पी० प्रसंशे नहि जे धन्य ए मानसनमान पामे छे
मु० साधु होय ते प्रसंशे नहि साधु केहवो होय ॥ ३८ ॥

मूलः--१ एअनिवायणमञ्जुणां सामी कुज्ज निमन्तणं ।

जे ताइ पमिसवेन्ति न तेसिं पीहए मुणी ३८.

गाथा ३८ भावार्थः—(हवे सत्कार पुरकार परीसह कहे छे) कोइ अन्यमतीने तथा पोताना गच्छनाने राजा प्रमुख,
नमस्कार करे उठी उभा थातां, आहारादीकनी निमंत्रणा करतां, अभीषंदनादीए अंगीकार करतां, एवी सत्कार सन्मानदप
मोटी कधी जोइने ए परपाखंडी प्रमुख धन्य छे एम साधु प्रसंशा करे नही. ॥ ३८ ॥

अर्थः—अ० पातला कषाय छे जेहने । अ० अल्प छे इच्छावांछा जेहने । अ० अज्ञात कुले आहारना । ए० गवेषण-
हार । अ० लोलपीपणा रहित । र० रसादिकने विषे । न० अ० गृध न होय एहवा साधु होय ते । ना० तपे नहि सत
कारादिक दिषेअणादिषे छते प० प्रज्ञावंत ॥ ३९ ॥

मूलः--अणुक्कसाई अप्पिच्छे अन्नाएसी अलोडुए ।

रसेसु नाणुगिज्जेज्जा नाणुतप्पेज्ज पन्नवं ३९.

गाथा ३९ भावार्थः—जे साधुने कषाय तथा लोभ थोडो होय, वस्त्रादिकनी वांछा अल्प होय, अज्ञातकुले (पोतानी
ज्ञातीनोज लेवो एम नही एगी रीते) आहारनो गवेषण (शोधन) हार होय, मधुरादिक पांच रसना सरस आहारने विषे
लुब्धपणारहित होय, एवी प्रज्ञावंत साधु सत्कारादीक देवाधी तथा नही देवाधी तपे नही. ॥ ३९ ॥

अर्थः—हवे बीसमो प्रज्ञा परीसह कहे छे ॥ से० हवे साधु एम जाणे नू० निश्चे म० मे पु० पुर्व भवने विषे । क० शुभ कर्तव्य विनयादि । ना० ज्ञान पामीए एहवुं फ० फल छे जेहतुं क० कीधा एहवा कर्तव्य जे० जेणे शुभ कर्तव्ये करी । ऽहं० हुं नर मनुष्य अ० ज्ञानने सनमूप थको जाणी छे ॥ पु० प्रश्नादिक पूछयो थको के० कोइ प्रश्नने पूछनार क० कोइ स्थानकने विषे एम जाणी प्रज्ञानो गर्व न करे ॥४०॥

मूलः—२० से नूणं मए पुवं कम्माऽणाणफला कडा ।

जेणाहं नाभिजाणामि पुट्ठो केणइ कएहुई ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—(हवे प्रज्ञा परीसह कहे छे) ज्ञाननी प्रसंसा तथा विनयादीक एवा ज्ञान पामवानां शुभ कृ य निश्चे में पुर्व जन्मान्तरे करेल हसे तेथी करी हुं नर मनुष्यपणे करी, कोइक स्थानक विषे कोइ मनुष्यादीके पुछयां थकां जीवादिक पदार्थ जाणुं छुं, एम प्रज्ञावंत साधु जाणे ॥ ४० ॥

अर्थः—वली एम जाणी गर्व न करे ते कहे छे ॥ अ० हवे जो गर्व करीशतो । प० पछे आगले भवे उ० उदय आवशे क० कर्म जेहनां ऽ० अज्ञान छे जेहनां फल क० कीधा एहवा पोताना । ए० एणीपरे अ० स्वच्छ करे अ० आत्माने । न० जाणीने क० कर्म कर्तव्यनां फल ॥ ४१ ॥

मूलः—अह पच्छा उदिज्जन्ति कम्माऽणाणफला कडा ।

एवमस्ससि अप्पाजं नच्चा कम्मविवागयं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—हवे जो प्रज्ञा पामीने गर्व करीश तो, पोतानां कृत्यहुं अज्ञान रुप फल एहवां कर्म

उत्तरा०

॥ २५ ॥

आगले जन्मांतरे उदय आवशे एम शुभाशुभ कर्मनां फल जागीने प्रज्ञावंत साधु पोताना आत्मने स्वस्थ करी प्रज्ञा (ज्ञान) नो गर्व न करे ॥ ४१ ॥

अर्थः—हवे एकवीसमो अज्ञान परीसह कहे छे ॥ नि० निर्थक छते । वि० निवर्त्यो हुं मे० मैथून थकी सु० रुडीपरे सं० इंद्रिने संवरवे करी जो० जो हुं स० प्रत्यक्ष फट प्रगट जीवादिक पदार्थने ना० न जाणुं ध० वस्तुनो स्वभाव । क० मोक्षनो हेतु । पा० नरकनो हेतु ॥ ४२ ॥

मूलः—२१ निरद्वुगमि विरओ मेहुणाओ सुसंबुडो ।

जो सकसं नाभिजाणामि धम्मं कल्लाणपावगं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—हवे अज्ञाननो परीसह कहे छे. धर्म वस्तुनो स्वभाव, मोक्षनो तथा नरकनो हेतु, प्रत्यक्ष जीवादीक पदार्थ हुं नथी जाणतो तेथी रुडी पेरे इंद्रिगोने संवरवेकरी मैथुनथकी हुं निर्थक निवर्त्यो, कारण के कांइ ज्ञानादीक सीधी मुजने प्रगट न थइ एम साधु न चींतवे ॥ ४२ ॥

अर्थः—त० तप अगसण करी उ० तप विरेच ध्यानने आ० अंगीकार करीने प० भिक्षुनी पडिमाने । प० पडिवर्जता आदरतां मूजने । ए० एगीपरे पि० पण । वि० विचरता मे० मूजने छ० छदमस्तपणे । नि० निवर्त्यो न० नहि ॥ ४३ ॥

मूलः—तवोवहाणमादाय पडिमं पडिवज्जओ ।

एवं पि विहरओ मे छउमं न निवट्टए ॥ ४३ ॥

अध्य०

॥ २ ॥

॥ २५ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—बली अणसगादीक तप तथा शाल भणतां करयुं ते उपधान तप, भद्र महा महाभद्र एवी भिभुनी प्रतीमादीक अंगीकार करी विचरतां पण मुजने छद्मस्य ज्ञानावर्गपादीक कर्म निवर्ते नहि अने केवलज्ञान न थयुं (एम साधु न विचारे) ॥ ४३ ॥

अर्थ—हवे वावीसमो दंसग परीसह कहे छे । न० नथी नू० निधे । प० परलोक स्वर्गादीक । इ० लब्ध्यादिक रुधि वा० अथवा वि० पद पूरणे त० तपसीमे अ० अथवा वं० वंचोछुं मि० हुं । ति० एणे कारणे । इ० एम भि० साधु न० न चिं० चिंतवे ॥ ४४ ॥

मूलः—२२ नत्थि नूणं परलोए इही वावि तवस्सिणो ।

अदुवावञ्चिओ मि ति इइ भिक्खू न चिन्तए ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—(हवे वावीसमो दर्शन परीसह कहे छे) मस्तके लुंचनादीक करवे करी व्यर्थ मारा आत्माने भोगथकी छेतयो ? कारण के तवस्वीने स्वर्गादिक परलोक नथी त ॥ आमोसहीआदीक लब्धिनी कृद्धि पण नथी एवुं साधु न चिंतवे ॥ ४४ ॥

अर्थः—अ० हूया पूर्वे जि० जिन तीर्थकर अनंता । अ० वरतमान वर्ते छे जि० जिन तीर्थकर । अ० अथवा ५० पण भ० आगमे काले हुस्ये तीर्थकर मु० मृवावादने ते० सर्व तीर्थकर । ए० एणीपरे आ० बोल्या इ० एम भि० साधु न० न चिं० चिंतवे ॥ ४५ ॥

मूलः—अभू जिणा अत्थि जिणा अदुवावि भविस्सई ।

उत्तरा०

॥ २६ ॥

मुसं ते एवमाहंसु इह भिक्षू न चिन्तए ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पुर्वे अनंता जीनतीर्थकर थया, वर्तमानकाले जीनतीर्थकर वर्ते छे अथवा आगामी-
काले जीनतीर्थकर थंशे ए त्रण कालना सर्व जीनतीर्थकरे स्वर्गादीक परलोक छे एम कहेछुं छे ते मृषावाद
(जुठुं) बोल्या छे एम साधु न चितवे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ए० पुर्वे कहा प० परीसह स० बावीस सघला ॥ का० काश्यप गोत्रि महावीरे प० कहा
परुष्या । जे० जेथी धीर्यवंत भि० साधु न० न वि० हणे संजमने । पु० फरस्यो पीडयो के० बावीस परीसह मां-
हिला कोणे क० कोइ थानकने विषे । ति० एम बे० कहुंछुं ॥ ४६ ॥ इति बावीस परीसह अध्ययन द्वि-
तीयं समत्तं ॥ ४६ ॥

मूलः—एए परीसहे सवे कासवेण पवेइया ।

जे भिक्षू न विहनेज्जा पुटो केणइ कन्हुई ॥ ४६ ॥ ति बेमि

गाथा ४६ भावार्थः—पुर्वे कहेला ए सर्व बावीस परीसह काश्यपगौत्री श्रीमहावीरदेवस्वामीए कहेला छे,
ए बावीस परीसह मांहीलो कोइपण परीसहे पीज्योथको जे धैर्यवंत साधु होय ते संजमने हणे नही, एम सु-
धर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्रीमहावीरदेवस्वामीनी समीपें
सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥ ४६ ॥

[इति बावीस परीसह नामना बीजा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ २ ॥]

अध्य०

॥ २ ॥

॥ २६ ॥

અર્થ:—ચ૦ ચ્યાર પ૦ ઉત્કૃષ્ટાં અ૦ મુગતિ પામવાનાં કારણ છે । દુ૦ પામતાં દોહિલા ૩૦ એહ સં-
સારની માંહે જં૦ જીવને ॥ મા૦ મનુષ્યપણો ૧ સુ૦ સિદ્ધાંતનો સાંભળવો ૨ સ૦ શુદ્ધ માર્ગનો સદહવો ૩ ।
સં૦ સંજમને વિષેય૦ વલી વી૦ વલ પ્રાક્રમનો કરવો ૪ ॥ ૧ ॥

મૂલ:—ચત્તારિ પરમઙ્ગાણિ દુલ્હાણીહ જન્તુણો ।

માણુસત્તં સુદ્ધ સદ્ધા સંજમમ્મિ ય વીરિયં ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:—૧ મનુષ્યનો જન્મ, ૨ ધર્મશાસ્ત્રનું સાંભળવું, ૩ શુદ્ધ માર્ગની શ્રદ્ધા, ૪ અને સંયમને
વિષે વલપરાક્રમનું ધોરવડું એ ચાર મુક્તિ પામવાનાં ઉત્કૃષ્ટાં કારણ એ સંસારમાંથી આ જીવને પામવાં દોહીલાં છે ॥ ૧ ॥

અર્થ:—સમા૦ પામ્યો ૭૦ વચનાલંકારે સં૦ સંસારને વિષે । ના૦ નાના પ્રકારના ગો૦ ગોત્રને વિષે
અવતરે જા૦ નાના પ્રકારની જાતિને વિષે અવતરે । ક૦ કર્મ ના૦ નાના પ્રકારનાં ક૦ કરીને । પુ૦ જૂદા
જૂદા ભવે કરી વિ૦ સંપૂર્ણ લોક ઉપજાવી પ૦ જીવ સર્વે ॥ ૨ ॥

મૂલ:—સમાવન્ના ણ સંસારે નાણાગોત્તાસુ જાણસુ ।

કમ્મા નાનાવિહા કટ્ટુ પુઠો વિસ્સંભિયા પયા ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:—હવે મનુષ્યજન્મ શાથી ટુકર છે તે કહે છે, એ સંસારને વિષે નાના (વિચીત્ર) પ્ર-
કારનાં કર્મે કરી નાના પ્રકારના ગોત્ર અને જાતિને વિષે જુદે જુદે ભવે કરી સર્વ જીવ સંપૂર્ણ લોક ઉપજવે

उत्तरा०

॥ २७ ॥

करी भयो छे. ॥ २ ॥

अर्थः—ए० एकदा प्रस्तावने विषे जीव दे० देवलोकने विषे उपजे नर० नरकने विषे वि० पण ए० एकदा प्रस्तावे उपजे जीव । ए० एकदा प्रस्तावे आ० असुरकुमार संबंधि का० काय प्रत्ये उपजे । अ० जे हवा कर्म करे तेहवे कर्म करी जीव । तेहवी गति ए ग० जाय ॥ ३ ॥

मूलः—एगया देवलोएसु नरएसु वि एगया ।

एगया आसुरं कायं अहाकम्मेहिं गच्छई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—एकदा ए जीव शुभकृत्यथी सुधर्मादीक देवलोकने विषे उपजे, एकदा ए जीव अशुभकृत्यथी नरकने विषे उपजे, एकदा असुरकुमार भवनपतीने विषे उपजे एम जेवां कर्म करे तेहवां कर्म करी ते-वीगतिने विषे जाय. ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० एकदा प्रस्तावे ख० क्षत्रि जाति हो० होय त० तेवार पछी चं० चंडाल होय वो० जूइ मा वापनी जातिथी उपनो होय । त० तेवार पछी की० कीडो प० पतंग य० बळी । त० तेवार पछी कुं० कुंथुओ पि० किडि होय ॥ ४ ॥

मूलः—एगया खत्तिओ होइ तओ चण्डालबोकसो ।

तओ कीडपयङ्गो य तओ कुन्थुपिवालिया ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—एकदा ए जीव मरीने क्षत्री थाय एकदा चंडाल पण थाय, मातापीतानी जाती जुदी एवा

अध्य०

॥ ३ ॥

વકુસ કુલમે વિષે ઉપજે તેમજ કિહો પતંગીયો કંથવો ને કીહો પળ થાય. ॥ ૪ ॥

અર્થ:—એવં૦ એળીપરે આ૦ પરિભ્રમણ કરે જો૦ જીવા જોનીને વિષે ॥ પા૦ જીવ ક૦ કર્મ કિ૦ મેલે કરીને વ્યાપ્ત ॥ ન૦ નીવત્યો નહિ સં૦સંસારને વિષે ॥ સ૦જેમ સર્વ અર્થને ય૦વિષે સ્વ૦ક્ષત્રિ ત્રપતી ન પામે તેમા ॥૫॥

મૂલ:—એવાવટ્ટજોણીસુ પાણિણો કર્મકિવિસા ।

ન નિવિજ્જન્તિ સંસારે સવટ્ટેસુ ય સત્તિયા ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:—એળીપેરે કર્મના મેલે કરીને જીવ જીવાયોનીને વિષે પરીભ્રમણ કરતાં સંસારને વિષે પાપ નિવર્તે નહિ, જેમ ક્ષત્રી રાજા ઋદ્ધિ લેતાં સંતોષ ન પામે તેમ એ જીવ સંસારમાંહી ફરતો સંતોષ ન પામે ॥૫॥

અર્થ:—ક૦કર્મને સં૦સંજોગે ઉદયે કરી જીવ સ૦મૂર્ધ હોય । દુ૦દુષ્ટીયો થાય વ૦ઘણી વેદના પામે અ૦મનુષ્યની જોની વિના । જો૦ અનેરી નરકાદિક જોનીને વિષે । ત્રિ૦ વિશેષે હ૦હણાય છે પીડા પામે છે પ૫૦ જીવ ॥ ૬ ॥

મૂલ:—કર્મસદ્ગેહિં સમ્મૂઢા દુક્ખિયા બહુવેયણા ।

અમાગુસાસુ જોણીસુ વિનિહમ્મન્તિ પાણિણો ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:—કર્મના સંયોગે કરી જીવ મુખે અને દુ:સ્વી થાય, ઘણી વેદના પામે મનુષ્યની યોની સિવાય નર્ક તિર્યચની યોનીને વિષે એ જીવ વિશેષે કરીને પીડા પામે છે. ॥ ૬ ॥

અર્થ:—ક૦ અસુખ કર્મને તુ૦ અર્થ દિપાવવાને અર્થે પ૦ પ્રહણ્યા ડગમેજ ટાલવે કરી । આ૦ અનેક

उत्तरा०
॥ २८ ॥

भव परिभ्रमण कर्ता ऽनुक्रमे क० किंवारेक ओ० एम निश्चे । जी० जीव सो० विमुध कर्मने शुभकर्मने अ०
पाभ्या थका । आ० अंगीकार करे पामे । म० मनुष्यपणो ॥ ७ ॥

मूलः—कम्माणं तु पहाणाए आणुपुवी कयाइ ओ ।

जीवा सोहिमणुपत्ता आययन्ति मणुस्सयं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ए संसारमांही अनुक्रमे फरतां मनुष्यगती पामवाने विघ्नकारी एवा अशुभ कर्म क्षय
थवाथी ने शुभकर्मता उदयथी कोइकवार जीव मनुष्य जन्म पामे. ॥ ७ ॥

अर्थः—मा० मनुष्य संबंधि वि० शरीरने ल० पांमिने पण पुनः । सु० सांभळवो ध० धर्मनो । दु०
घणो दुर्लभ । जं० जे धर्मने सो० सांभळीने प० अंगीकार करीने । त० बार प्रकारे तपने खं० क्षमाने
अ० दयाने ॥ ८ ॥

मूलः—माणुस्सं विग्गहं लद्धं सुइ धम्मस्स दुल्लहा ।

जं सोच्चा पडिवज्जन्ति तवं खन्तिमाहिंसयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—मनुष्यनुं शरीर पामीने जे बारप्रकारे तप क्षमा अहिंसा सांभळीने अंगीकार करवा
रूप एवा श्रुत धर्मनुं सांभळवुं दुकर ॥ ८ ॥

अर्थः—आ० कदाचित् स० सांभळवुं ल० पांमीने स० सुद्ध सदहणा । प० अतिशे दु० दोहिली ।
सा० सांभळीने ने० न्याय म० मार्गने मोक्ष मार्गने । ब० घणा जमाली प्रमूष पा० भ्रष्ट थाय छे ॥ ९ ॥

अध्य०

॥ ३ ॥

॥ २८ ॥

मूलः—आहव सवणं लब्धुं सद्धा परमदुल्लाहा ।

सोच्चा नेआउयं मग्गं बहवे पारिभस्सई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—कदाचित् एवुं सांभळुं पाम्म्यो तो शुद्ध श्रद्धा अतिदुकर कारणके न्याय मार्ग मोक्ष मार्गने सांभळीने जमाली प्रमुख घणा जीव धर्मथी भृष्ट थाय. ॥ ९ ॥

अर्थः—सु० मनुष्यपणो धर्मनुं सांभळुं च० वळी ल० पांमीने स० सुद्ध सदहणा पांमीने । च० वळी वी० संजमने विषे वल वीर्यनो फोरववो पु० वळी० दु० दुर्लभ । व० घणाजन रो० रोचवता वि० थकां । नो० नहि य० ए णं० धर्मने । प० अंगीकार करे ॥ १० ॥

मूलः—सुइं च लब्धुं सद्धं च वीरियं पुण दुल्लहं ।

बहवे रोयमाणा वि नो य णं पडिवज्जई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—मनुष्यनो जन्म, धर्मनुं सांभळुं, शुद्ध श्रद्धा पांमीने पण संयमने विषे वलवीर्य पराक्रम पुरुषाकारनुं फोरववुं दुकर कारण के घणा जीव धर्मने रुचवता थकां पण धर्मने अंगीकार करे नहि ॥ १० ॥

अर्थः—मा० मनुष्यपणाने विषे आ० आव्यो थको । जो० जे जीव ध० धर्मने सो० सांभळीने स० सदहे । त० तपस्वी वी० संजमने विषे उद्यमने ल० पांमीने सं० आश्रवनो रुंधणहार साधु नि० टाळे र० कर्मरजने ॥ ११ ॥

मूलः—मागुसत्तमि आयाओ जो धम्मं सोच्च सदहे ।

उत्तरा०

॥ २९ ॥

तवस्सी वीरियं लब्धुं संवुडे निधुणे रयं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—मनुष्यपणुं पामीने धर्म सांभळीने शुद्ध श्रद्धा राखीने तपस्वी संयमने पामीने आश्रव रंधिने कर्म रजने टाळे. ॥ ११ ॥

अर्थः—सो० कषायादिक रहित निर्मल उ० सरल एहवा भू० जीवने । ध० सु० मिथ्यात्वादिक दोष रहित जीवने ध० जिनभाषित धर्म चि० रहे निश्चलपणे । नि० निवृत्त स्वच्छपणो प० उनकृष्टो जा० पांमे । घ० घीए सि० सिंच्यो व० जेम । पा० अग्नि स्वच्छपणो पांमे ओलहाय नहि । तेम धर्मवंत जीव निव्रतपणो पांमे ओल्हाय नहि ॥ १२ ॥

मूलः—सोही उज्जुयभूयस्स धम्मो सुधदस्स चिट्ठई ।

निवाणं परमं जाइ घयसित्ति व पावए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—कषाय तथा मिथ्यात्वादिक दोष रहित सरळथको जैनधर्मने विषे निश्चलपणे रहीने ते जीव शुद्ध निर्मल थयो थको मुक्ति जाय, जेम घोए तिची अग्नि निर्मल छती दीपे तेम जीवकर्म रहित निर्मल होय. ॥ १२ ॥

अर्थः—वि० टाळे क० कर्मना हे० हेतु ते मिथ्यात्वादिक पांच । ज० संजम अने विनयने सं० पुष्ट करे । खं० क्षमादिके करी । पा० पृथ्वीनो काचो भाजन ते सरिबो स० उदारिक शरीर हि० छांढिने उ० उंचो पि० जाव पोहोचे दि० देवलोकने विषे ॥ १३ ॥

अध्य०

॥ ३ ॥

॥ २९ ॥

मूलः—विगिञ्च कम्मुणो हेउं जसं संचिणु खन्तिए ।

पाढवं सरीरं हिञ्चा उहुं पक्कमई दिसं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—कर्मना हेतु पांच प्रकारे ते १ मिथ्यात्व, २ अन्नत, ३ अशुभयोग, ४ कपाय, ५ प्रमाद एहने टाळीने क्षमादीके करी संयम अने विनयने पुण्ये की पृथ्वीनां काचां भाजन (वासण) सरिखु सप्त धातुनुं वनेलुं एवुं उदारिक शरीर छांडीने उंचो देवलोकने विषे जाय ॥ १३ ॥

अर्थः—वि० अनेक प्रकारनी सी० वृतादिक सुव क्रियाए करी ज० देवता उ० प्रधान तेमांहि उ० प्रधान । म० अतिहे सु० उजलाचंद्रमा सूर्यनी व० परे दि० तेजे करी दीपता म० मानता थका अ० वळीअणचवहुं एटले चवहुं बांछता नथी ॥ १४ ॥

मूलः—विसालसेहिं सीलेहिं जक्खा उत्तर-उत्तरा ।

महासुक्का व दिप्पन्ता मज्जन्ता अपुणच्चवं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—अनेक प्रकारनां वृतादिक शुद्ध क्रियाए करी उत्तरोत्तर (अकेकथी अधीक) देवता थाय, ते अतिशे चंद्रमा सूर्यनी पेरे तेजे करी दीपता मनमान्या थका अमे इहांथी चवहुं (मरहुं) एवुं मनमां पण नथी जाणता ॥ १४ ॥

अर्थ.—अ० ढोया छे पडया छे दे० देवताना का० कामभोग मांहि । का० जेहवा चितवे तेहवा वि० विक्रय रुपना करणहार उ० उंचा क० देवलोकने विषे चि० रहे ॥ पु० पुर्व ॥ पु० सीतेरलाख करोड वरस

उत्तरा०
॥ ३० ॥

छप्पन्न कोटि सहस्र वरस एटले एक पूर्व होय एहवा असंख्याता पूर्वताई एहवी सात ठाणांग बीजुं उदेसे
तथा अनुयोगद्वारे वा० वरसना मांहि व० असंख्याता वरस ॥ १५ ॥

मूलः—अपिया देवकामाणं कामरुत्रविउविणो ।

उड्डं कप्पेसु चिट्ठन्ति पुब्बा वाससया बहू ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—पाछला पुण्ये करी देवता संबंजी काम भोग पाप्प्या छे ते पोतानी इच्छा सुजब
वैक्रेय नवां नवां रुप करी सुख भोगवता थका उंचा देवलोकथी पण उपर नव ग्रैवेयक अनुत्तर विमानादीकने
विषे असंख्याता वर्ष सुधीनुं आयुष्य भोगवे ॥ १५ ॥

अर्थः—त० ते देवलोकने विषे । ठि० रहीने ज० जे ठा० स्थानक ते विमानने विषे । ज० देवता आ०
आउषाने ख० क्षये छते चु० चवीने । उ० उपजे मा० मनुष्यनी जो० जोनी प्रते से० ते पुण्यवंत जीव द०
दश अंग छे जेहने एहवो अ० होय ॥ १६ ॥

मूलः—तत्थ ठिच्चा जहाआणं जक्खा आउक्खए चुया ।

उवन्ति माणुसं जोणिं से दसङ्गे ऽभिजायए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—तिहां देवलोकना स्थानकने विषे रहीने देवतानुं आयुष्यपुर्ण करीने शेषपुण्य रहेलुं
छे तेने भोगववा निमित्ते दशांग (दशवस्तु) वस्तु सहित मनुष्य होय. ॥ १६ ॥

अर्थः—खि० उघाडी भूमिका व० ठांक्पा घर हि० सुवर्णादिक धन च० बळी प० पसुवादिक दा०

अध्य०
॥ ३ ॥

॥ ३० ॥

चाकरना पो० समोह च० न्पार का० कामभोगनो खं० समोह जीहां होय । त० तिहांसे० ते पुन्यवंत उ० उपजे ॥ १७ ॥

मूलः—खिसं वत्थु हिरणं च पसवो दासपोरुसं ।

चत्तारि कामखन्धाणि तत्थ रो उवपज्जई ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—१ उधाडी भुमिका (हेजादीक) २ हांकी भुमिका. (घरमझुख) ३ पुवर्जादीधन ४ पथुआदीक दास दासी प्रमुख ए चार कामभोगना खंध (एटले ए चार बोल) मळीने एक बोल समजवो अने आ १७ वी गाथानो पुणार्थ १८ वी गाथाए थरो ॥ १७ ॥

अर्थः—मि० मित्रवांन होइ २ ना० न्पातिवंत होइ ३ उ० उंचागोत्रना धणी होइ ४ । व० भलाशरिरना वर्णवंत होइ । ५ अ० रोग रहित शरिर होइ ६ म० महा प्रज्ञावंत होइ । ७ । अ० विनित होइ ८ ज० जस-वंत होइ ९ । व० बलवंत होइ १० ॥ १८ ॥

मूलः—मित्तवं नायवं होइ उच्चगोए य वण्णवं ।

अप्पायङ्गे महापणे अभिजाए जसो बले ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—२ बळी घणा मित्रवंत होय ३ म्होटी ज्ञातिवंत होय ४ उंच गौत्रनो धणी होय ५ शरिरनो भलो वर्ण होय ६ रोगरहीत होय ७ महामज्ञा (बुद्धि)वंत होय ८ विनयवंत होय ९ यशवंत होय १० बलवंत होय-ए दश बोलनी सामग्री जिहां होय तिहां ते पुन्यवंत जीव उपजे. ॥ १८ ॥

अर्थः—भोगविने मा० मनुष संवधी भो० भोग । अ० अनोपम भोगने अ० पूरु आउषो पाये अथवा

પૂરો આઝો ભોગવે । પુ० પુર્વ ભવને વિષે વિ० નિર્દાન રહિત નિર્મલ સ० સત સોમનીક ધર્મ પાલ્યો છે જેને
 પહો જે જીવ કે० નિશ્કેવલ કલંક રહિત વો० જિનધર્મને પ્રાપ્તિ રૂપ બોધ બીજને બુ० પામીને ॥ ૧૯ ॥

મૂલ:-મોચા માણુસાણ મોણ અપ્પાહિરુવે અહાઉયં ।

પુવિં વિસુદ્ધસદ્દમ્મે કેવલં બોહિ બુજ્જિયા ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ:-પુર્ણઆયુષ્ય પામે અથવા પુર્ણઆયુષ્ય સુધી અનુપમ મનુષ્ય સંબંધી કામભોગ ભોગ-
 બીને નિયાળા (સુકલ્પનું ફેલ મારી છેવું તે) દીકરદીત નિર્મલ ધર્મચારિત્ર પાવ્યું હતું તે કેવલીય માણ્યો ધર્મ
 સમ્યક્ત્વ સહિત ગ્રહી પ્રતિબુદ્ધી (સમજી) ચારિત્ર અંગિકાર કરે. ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:-ચ० પુર્વોક્ત ચાર અંગને દુ० પામવા દોહિલા । મ० જાણીને સં० સંજમને પ० અંગિકાર કરે, કરિને
 । ત० તપેકરિ ધુ० ટાલેક० કર્મની પ્રકૃતિઓને । સિ० સિદ્ધ હ० હોઈ સા० સાસ્વતો તિ० રૂમ્બે० કહુછું ॥ ૨૦ ॥
 ॥ રૂમ્બે ચાઉરરજ્જં નામે અધ્યયનં તૃતીયં સમત્તં ॥ ૩ ॥

મૂલ:-ચરરરજ્જં દુલ્લહં મત્તા સંજમં પાડિયજ્જિયા ।

તવસા ધુતકમ્મંસે સિદ્ધે હવઈ સાસણ ॥ ૨૦ ॥ તિ બેમિ

ગાથા ૨૦ ભાવાર્થ:-પુર્વોક્ત ચાર અંગને પામવાં દોહીલાં જાણીને સંયમ અને તપ અંગીકાર કરિને ક-
 મના અંગને ટાળીને શાશ્વતો સિદ્ધ થાય. એ સુધર્મા સ્વામી પોતાના જંબૂસ્વામી નામના શિષ્યને કહેતા હતા
 કે હે જંબૂ ? જેમ મેં શ્રી મહાવીરદેવ સમિપે સાંધવ્યું હતું તેમ મેં તુજમત્યે કહ્યું. ॥ ૨૦ ॥
 (રૂમ્બે ચાઉરરજ્જં નામના ત્રીજા અધ્યયનનો ભાવાર્થ સંપૂર્ણ. ૩)

अर्थः—म० त्रुटोसंभाइ नहि जी० आउषो ते माटे मा० धकरिस प० प्रमाद । जरो० जरावत शुद्धने
हु० निश्चैन० नथी ता० ज्ञाण सरण कोइ । ए० एमवि० जाणी । ज० हेजनप० प्रमादि क० मत्ते० ण्णुं०
विचारणा वि० विशेषे हिं० हिंस्याना करण हार अ० अजितेंद्रि जि० कोहनो सरण गृहसे ॥ १ ॥

मूलः—असंख्यं जीविय मा पमायए जरोवणीयस्स हु नत्थि ताणं ।

एवं वियाणाहि जणे पमत्ते कण्णु विहिंसा अजया गिहन्ति ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—हजे चोया अध्ययननो भावार्थ कहे छे. (त्रुट्या काननी परे) मायुष्य त्रुट्युं यहुं
संघाय नही एम जाणी हे जीव ? प्रमाद न कर ? कारण के ज्यारे जीवने जरा (वृद्धावस्था) आदजे
त्यारे उठी बेसी शकाशे नही तेवारे ए जीवने कोइ सरण नथी एम जाणीने अडोलोको ? प्रमाद छांडो ???
केमके हिंसानो करनार इंद्रियोने पोताना वशमां नही राखनार ए केजुं सरण ग्रहसे ??? ॥ १ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ पा० पाप कर्मे करि ध० धनने म० मनुष्य स० मेलवेछे । अ० अमृतनिपरे ग०
गृहिनेरावेछे प० छांडिने ते० ते पा० संसार रूप पासने विषे हिं० रक्षायका न० मनुष्यवे० बैरे वं० बंधाणाय
का न० नरकने विषे उ० उपजे० ॥ २ ॥

मूलः—जे पावकम्मेहि धणं मणूसा समाययन्ती अमहं गहाय ।

पहाय ते पासपयट्टिए नरे वेराणुबद्धा नरयं उवेन्ति ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए संसारने विषे पुत्रकलत्रादीकना पासने विषे बंधायायका जे कोइ मनुष्य

पापकर्म करी धन बेळवीन तेने अगृतनी पोरबेइण करि राखे छे ते धनादीकने छांडीने घणां पाप करी घणां जीवनी साथे बैर उपराजीने ए जीव नकने विषे उपजे (पण ते वखते ते धन तेने सरण न थाय) ॥ २ ॥

अर्थ:—ते० चोर ज० जिम स० खात्रनामूयने विषे पढयो थको ग० गृहो थको । स० पोताना क० कर्म करि कि० पीडाइ पा० पापनोकारणहार । ए० एणीपरे प० जीव पे० परलोकने विषे । इ० ए च० वली लो० लोकने विषे । क० कीषा क० कर्मनो । मु० मूकाववो । न अ० नयी तथा न० भोगव्या विना मूकाववो नथी ॥ ३ ॥

मूल:—तेणे जहा सन्धिमुहे गहीए सकम्पुणा किंचइ पानकारी ।

एवं पया पेच इहं च लोए कडाण कम्माण न मुक्ख अत्थि ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ:—पापकर्मनो करनार पोतानां कर्म करिने खात्रने मुखे जेस चोर पकडायो थको पीडाय तेम ए जीव इहलोक तथा परलोकने विषे पोतानां करेत्तां कर्म भोगव्या लिवाय बुकाय नही. ॥ ३ ॥

अर्थ:—रां० संसारने आ० पानीने प० परणे थ० अर्थे । सा० साधारण ज० जे क० करे क० कर्मने । क० त० ते कर्मना उ० भोगवदांनां का० कालने विषे ते० ब० ते बंधव । व० बंधवपणो न० न उ० पाळे ॥ ४ ॥

मूल:—संसारभावज परस्य अह्मा साधारणं जं च करेइ कम्मं ।

कम्मस्स ते तस्स उ वेयकाले न बन्धवा बन्धवयं उवोन्ति ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ:—ए संसारने विषे जीवपरने अर्थे साधारण (जेमां घनानो भान होय ते एटले पापे करी धन लावे अने सर्व कुटुंब स्थाय ते) कर्म करेछे पण ते कर्म ज्यारे उदय आवे त्यारे बंधव बंधवपणुं पाळे नही.

(अर्थात् बंधवादीक जळणा जइने उभा रहे) जने ए जीव पोतानी कदाची एकलो भोगवे. ॥ ४ ॥

अर्थः—वि० धनेकरि ता० ज्ञानसरण न० न ल० पामे प० हे प्रमादि इ० एह लो० लोकने विषे अ० अयदा प० परलोकने विषे । दी० समकीन रूप दिवो प्य० उरहाणे छते अ० अज्ञान मोहरूप अनंतो अंधकार होइ । ने० न्याय मार्गने द० देखीने अ० अणदिठा सरिषो होइ ॥ ५ ॥

मूलः—विदेण ताणं न लभे पमत्तो इमाम्मि लोए अहुवा परत्था ।

दीव प्पणट्ठे व अणन्तमोहे नेयाउयं दडुमदडुमेव

॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—प्रमादी जीव एम जाणे के ज्यारे कर्मउदय आवसे त्यारे लक्ष्मी दइने राखीश ? पण हे प्रमादी जीव ? इहलोक तथा परलोकने विषे धने करिने जीवने शरण न होय ? जेम कोइ पुरुष हाथ-मांही दीवो लइने रसकुंपीका लेवाने अर्थे गुफामांही पेठो पछी दीवो अस्त थइ जवाधी मार्ग न दीशे तेम जीने समकीतरूप दीवे करी मुक्तिमार्ग दीठो छे पण दर्शनावर्णि रूप अनंतमोहनी कर्मने वसे करीने दीठो पण अण-दीठो होय (इहां उदाहरण जेम कोइ धातुर्वादी हाथमां दीवो लइने धातु शोधवाने वास्ते बीलमां पेठो ते वारे प्रमादादीकथी दीवो ओलाइ जवाधी रस्तो नही जडतां भमवा लाग्यो, ते बीलमां एक प्रचंड विषधरे (सर्प) दंड देवाधी तिहांज पढी मृत्यु पाम्यो, तेम जीव सम्यक्त्व पायी महामोहनावशधी करि मिध्यात्ममां जाय.) ॥ ५ ॥

अर्थः—सु० द्रव्यथी निद्रासुता छता या० पिण प० भाव थकी जागतो थको संजम जीवतव्ये जीवे न० बी० विस्वास न करे । पं० पंडित आ० सिद्ध प्रज्ञावंत । घो० रुद्र सु० काल अ० बल राहित स० सरिरने करे

શ્રમ જાગીને । ખાં ધારંદપંથિની વં પરે ચં ચાલે જં પ્રમાદ રહિત ॥ ૬ ॥

મૂલ:—સુતેસુ યાત્રી પડિવૃદ્ધજીવી ન વીસસે પળિદા આસુપને ।

ઘોરા મુહુત્તા અવલં સરીરં મારુણ્ડપક્ષી વ ચરણ્ણમત્તે ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ શ્રાવણ:—(અવિવેકી મુર્ખ લોક દ્રવ્ય અને ભાવ નિદ્રાદ મુત્તા છેડતા અને પંઢીત સાધુ દ્રવ્ય નિદ્રાદ મુત્તો) પણ શ્રાવણી જાગતો યકો સંયમ જીવિતવ્ય કરિને જીને, વઢી શિષ્ટ ઇ શરિરને વઢરહીત કરતો ઇનો મંચકર કાઠ મુહુર્ત (વેચડી) માત્રમાં મૃત્યુને આપનાર જાગિને તિલ્લ મુદ્ધિનો મળી મળાવંત સાધુ વિશ્વાસ નહી કરતાં ધારંદપંથીની પેરે પ્રમાદરહીત યકો વિચરે. ॥ ૬ ॥

અર્થ:—ચં ચાલે પં મૂલગુણ ઉત્તર ગુણને વિષે પં અતિરે સં સંકાતો યકો । જં જે કાંઈ સંસારનાં સ્વરૂપને પાં પાસ સરિષા । ઇં ઇ સંસારને વિષે મં મનતો યકો કાં કામનો । ડં અવસરને વિષે જીં સંજમ જીવિતવ્યને વિષે મૂં મથારિને । પં પહે મરણના અવસરને પં જાગીને મં કર્મ તથા શરિરને અં ટાલે ॥૭ ॥

મૂલ:—ચરે પયાઈ પરિસદ્ધમાગો જ કિંચિ પાસં શ્વ મન્નમાગો ।

લાભન્તરે જીવિય બૂહરતા પચ્છા પરિભ્રાય મલાવધંસી ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ શ્રાવણ:—પાપથી સંકાતો યકો સંયમ નહી વિરાધતાં મુલ્લ ગુણ ઉત્તર ગુણને વિષે ચાલે, અને સંસારને પાસ સરિષો માનતો જીહાં મળી શરિરયકી તપજપનો કામ હોય તિહાં મુધી શરિર રાત્વી સંયમ

जीवितव्यने बधारिने पछी मरणनो अवसर जाणीने आपणी बुद्धि करी सर्व पचरती अणसण छह शरिर
तथा पाप कर्मस्य रज्जने टाळे. ॥ ७ ॥

अर्थः—छं० पोताना छांदाने. नि० निरोधने करिजे उ० पांवे जो० ओक्षने आ० अश्व ज० जिम सि०
सिषव्या थको व० पाषरनो धा० धरणहार होइ पु० घणा पूर्व सुधी वा० वर्ष सुधी च० बीतरागने छांदे
चाले प्य० अममत्त थको त० ते माटे धु० ते सुणी रि० श्रीघ्र उ० पावे यो० ओक्षने ॥ ८ ॥

मूलः—छन्दानिरोहेण उवेइ मोक्खं आसे जहा सिरिकयवम्मधारी ।

पुष्पाइं वासाइं चरऽप्यमत्तो तप्प्हा सुणी सिष्यमुवेइ मोक्खं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जेम सोदागरे अश्व (घोडा)ने सीखव्यो छतो पाखरनो (बलतरनो) धरणहार थाय,
अने अश्वारत्नं मन होय तेम चाले तो शत्रुने जीती आवे तेम साधु पोतानो छांदो (इच्छा) रुंये (दृष्टे पो-
तानी कांइ चतुराई नही करतां) जेम बितरागे रुहेलुं छे तेम गुरुनी आज्ञा प्रमाणे करे तो घणां पूर्व तथा घणां
वर्ष सुधी अममत्त थको श्रवर्ति सीघ्र (उतावळो) ओक्षधां जाय. ॥ ८ ॥

अर्थः—स० ते पुरुष पु० पहिलो धर्म न करे ते ए० एजे प्रकारे न० ल० करवो न पावे प० पछे । ए०
ए उ० उपमा सा० निम्ने वा० नादिने वि० विषवाद पांवे । सि० सत्य वखे छते आ० आउपो का० मरणने
उ० समिपे पोहता छते । स० शरिरनां थे० विनाशने अवसर ॥ ९ ॥

मूलः—स पुष्पमेवं न लभेज्ज पच्छा एसो ऽवमा सासयवाइयाणं ।

उत्तरा
॥३४॥

विसीदई सिढिले आउयंमि कालौवणीए सरीरस्स भेदे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—कोई जीव एम जाणे के हवणां हुं खाउं पीउं पछी मर्णकाले धर्म करीश ? (ए मत निरुपक्रम आयुष्य वालाने शोभे पण बीजाने न शोभे) एम धारिने जे पुरुष पेहेलां धर्म न करे ते पुरुष पछी धर्म करवा न पामे कारण के आयुष्य क्षय भवार्थी शरीरना विनाशो अवसर मरगने समिपे पोहोच्ये थको अहो ? में प्रथम प्रमादादीकथी धर्म कर्यो नही, अने पछी थयो नही तो हवे महिरो शी गति थके ? एम श्रुणा करे. ॥ ९ ॥

अर्थः—खि० सीघ्र न० धर्म करि नस० शके वि० छांदवाना अवसरने ए० पामीने । त० तेमाटे स० सम्यक प्रकारे सावधान थइने प० छांदे का० काम भोगने स० सम्यक प्रकारे जाणीने लो० लोकनां स्वरूपने । स० समता भावे रावे य० मोटा रुषिस्वर । अ० दुरगति पढता पोताना आत्माने र० राखेच० प्रवर्त्ते अ० अममादि थको ॥ १० ॥

मूलः—खिणं न सकेइ विवेगेमेउं तम्हा समुट्टाय पहाय कामे ।

समिच्च लोगं समयामहेसी अप्याणरक्खी चर अप्पमतो ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—माणी मरणने समे त्याग रूप धर्म करि न शके तेथी कामभोगने छांदीने धर्मने विचे उद्यम करे लोकजुं स्वरूप देखीने समता रसे करि झीलतो जे साधु पोताना आत्माने दुर्गती पढतां राखवाथी आत्मानो रक्षक छे ते सावधान थइ अममादी थको जीवनरक्षण करतो विचरे. ॥ १० ॥

अध्य०
४

॥३४॥

અર્થ:—મુ० વારંવાર મૌ ૦ મૌહના ગુણકારિ એહવા શબ્દાદિક જ૦ જિતગહાર એહવા સાધુને ॥ અ૦
અનેક પ્રકારના સ૦ સાધુને । ચ૦ સંજમને વિષે પ્રવર્તતાને । ફા૦ શબ્દાદિક ફરસ ફુ૦ ફરસે અ૦
આકરા જ૦ સુહાલા જેમ હોઈ તિમ તે૦ તે શબ્દાદિક ઉપરે મિ ૦ સાધુ મ૦ મને કરી । ન૦ પ૦ દ્વેષ ન કરે ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:—મુહું મુહું મોહગુણે જયન્તં અણેગરૂવા સમગં ચરન્તં ।

ફાસા ફુસન્તી અસમઙ્ગસં ચ ન તેસિ મિકરૂ મળસા પડસ્સે ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:—મોહના ગુણને વધારણહાર અનેક પ્રકારના શબ્દાદીકને વારંવાર સાધુ જીતે
એવા સાધુને સંજમને વિષે પ્રવર્તતાને આકરા તથા સુહાલા શબ્દાદીક સ્પર્શે તો તે શબ્દાદીક ઉપર મને કરિને
પણ સાધુ દ્વેષ ન કરે. ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—મં૦ મંદ પામે ફા૦ ફરસ શબ્દાદિક । વ૦ ઘણા જીવને લો૦ લોભ ઉપજાવે । ત૦ તથા પ્રકારના
કામ ભોગને વિષે । મ૦ મન ન૦ ન કરે । ર૦ ઉપજતો થકો રાષે મો૦ મોહને વિ૦ ટાલે મા૦ માનને ।
મા૦ માયાને ન૦ ન સેવે । પ૦ છાંડે લો૦ લોભને ॥ ૧૨ ॥

મૂલ:—મન્દા ય ફાસા બહુલોહણિજ્જા તહપ્પગારેસુ મળં ન કુજ્જા ।

રક્કિસ્વજ્જ મોહં વિણેજ્જ માણં માયં ન સેવેજ્જ પહેજ્જ લોહં ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:—શબ્દાદીક તથા લ્હીયોના સ્પર્શ ઘણા મંદ (મુર્ખ) પુરુષોને લોભ ઉપજાવે છે તો
તથા પ્રકારના કામભોગને વિષે સાધુ મન ન કરે અને ક્રોધમાનને ટાલી કપટ નહીં સેવતાં લોભને છાંડે. ॥ ૧૨ ॥

अर्थः—जे० जे कोई तत्वज्ञान विना सं० संस्कृत भाषाना बोलणहारा । तु० समकीतादिके ठाला प० परना कीया शास्त्र तेहनां परूपनार ते० ते मिथ्यादृष्टि । पि० रागद्वेषे पोहताथका प० परवसे पडयाछे ए० ए पुर्वेकह्यते । अ० अधर्मनाहेतु । ति० एणे कारण माटे एहवा मिथ्यात्वना । दु० त्यजतां थका कं० बांछेगु० ज्ञानादिक गुणने जा० जावजीव सुधी सं० एतले शरिर भेद थाइ तिहां सुधी । ति० एम बे० कहुंछुं सुधर्मास्वामी जंबू प्रत्येकहिताहवा ॥ १३ ॥

मूल-जे असंखया तुच्छा परम्पवाई ते पिज्जदोसगुगया परम्मा ।

एते अहम्मे ति दुगुच्छमाणो कङ्खे गुणे जाव सरीरमओ १३ ॥ ति बोमे ॥

इति असंखयं नामे चतुर्थं अध्ययनम् समत्तं ॥४॥

गाथा १३ भावार्थः—जे कोई तत्वना अजाण अने संस्कृत भाषाना बोलणहार अने समकीतादीक गुणे करीं ठाला स्वतिर्थ थकी अनेरानां किधां शास्त्रना परूपणहार एवा ते मिथ्यात्वदृष्टी रागद्वेषने वसे पोहोल्या थका परवस पडयाछे ए पुर्वोक्त कह्या ते अधर्मना हेतु एवा मिथ्यात्वादीकने तजी ज्ञानादीक गुणने जाव जीव सुधी साधु इच्छे (अर्थात्) कोई संस्कृत भाषाना बोलनार छे पण समकीतादी गुणे करी रहीत अने राना करेला शास्त्रना परूपनार एवा मिथ्यात्व द्रष्टी छे ते राग द्वेषने वसरूप परवस पडया छे एवा अधर्म ना हेतु मिथ्यात्वादिकने तजीने साधु ज्ञानादिक गुणने जावजीव सुधी इच्छे, कारणके संस्कृतादिक भाषा कोइने तारती नथी पण समकीतादिक गुणजीवने तारे छे माटे ते गुणने धारण करवा एम सुधर्मा स्वामी

પોતાના જંબૂ નામના શિષ્યને કહેતા હતા કે હે જંબૂ ? જેમ મેં શ્રી મહાવીરદેવ સ્વામીની સમીપે સાંભળ્યું હતું તેમ મેં તુંજ પ્રત્યે કહ્યું. ॥ ૧૩ ॥ ઇતિશ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ચોથા અધ્યયનનો ભાવાર્થ સર્પૂર્ણ. ॥ ૪ ॥

અર્થ:—અ૦ સંસાર રૂપ સમૂદ્રને વિષે । મ૦ મોટા ભવરૂપ ઓઘ પ્રવાહ છે જેને વિષે એવા સંસારરૂપ સમૂદ્રને વિષે । એ૦ એકેક મહા પુરુષ તિ૦ તર્યા । દુ૦ તરતા દોહિલો છે સંસાર સમૂદ્ર । ત૦ તિહાં દેવાદિકનિપરણામાંહે । એ૦ એકેક તિર્થંકરાદિક મ૦ તોટી પ્રાણા ધર્મી । ૩૦ એપ૦ ઉપદેશને ૩૦ કહિતા હુયા ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:—અણ્ણવંસિ મહોહંસિ એગે તિણ્ણે દુરુત્તરં ।

તથ એગે મહાપન્ને ઇમં પણ્ણમુદાહરે ॥૧॥

હવે પાંચમા અધ્યયનનો ભાવાર્થ કહે છે. ગાથા ૧ ભાવાર્થ:—ભવરૂપી મ્હોટો જેહનો ઓઘપ્રવાહ છે ને જે તરતાં દોહીલો એગો સંસારરૂપ સમુદ્ર એકેક તિર્થંકરાદીક મહાપુરુષો તર્યા ? એવા મહા પ્રજ્ઞાવંત એકેક તિર્થંકરાદીક ત્યાં દેવાદીકની પ્રણામાંહી એ આગર કહીયું તે ઉપદેશ કહેતા હતા. ॥ ૧ ॥

અર્થ:—સ૦ છે અ૦ એ દુ૦ બેઠા૦ સ્થાનક । અ૦ કહ્યા મા૦ આડવાને છેડે અ૦ અભિલાષા રહિત મરણ તે અકામ મરણ ચ૦ સમૂચય એ૦ પદપૂરણે । સ૦ વીજો અભિલાષા સહિત મરણ તે સકામ ત૦ તિમહિજ ॥ ૧૨ ॥

મૂલ:—સન્તિમે ય દુવે ઠાણા અક્ખાયા મારણન્તિયા ।

અકામમરણં ચેવ સકામમરણં તથા ॥૨॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:—ધર્મની અભિલાષા રહિત તે અકામ મરણ અને વીજું ધર્મની અભિલાષા સહિત તે સકામ

उत्तरा०
॥३६॥०

मर्ण एवा बे प्रकारनां मर्णनां स्थानक आयुष्यने अंतै कहां छै. ॥ २ ॥

अर्थः—वा० अज्ञानिने अ० अकाम मरण तु० निश्चे म० मरण अ० अनेकवार मरवूं भ० होइं प० पं-
डितने स० सकामम० मरण तु० पदपूर्णे । उ० उत्कृष्टे पदे स० एकवार केवली आश्रीभि० होई ॥ ३ ॥

मूलः—बालाणं तु अकामं तु मरणं असइं भवे ।

पण्डियाणं सकामं तु उक्कोसेण सइं भवे ॥३॥

गाथा ३ भावार्थः—अज्ञानीने अकाम अनेकवार मरवुं होय अने पंडीतने सकाम मर्गे उत्कृष्टं केव-
ली आश्री एकवार मरवुं होय. ॥ ३ ॥

अर्थः—त० ते बे मरण मांहि इ० ए प० पहेलुं था० थानक अकाममरण । म० महावीर तिर्थकर देवे दे. परूप्युं ।
का० कामभोगने विषे मृद्धहोइ ज० जिमवा० अज्ञानि । भि० अतिहे कू० करुर कर्मनेकु० फरे ॥ ४ ॥

मूलः—तत्थिऽमं पढमं थाणं महावीरेण देसियं ।

कामगिद्धे जहा बाले भिसं कूराइं कुवई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—अकाम अने सकाम ए बे मर्णमांही प्रथम अकाम मर्ण श्री महावीरदेव तिर्थकरे परूपेलुं
छे ते एवी रीते के जे कोइ भजानी मुख कामभोगने विषे लुब्ध थयो थको अतिहिंसादीक क्रुरकर्म करे. ॥ ४ ॥

अर्थः—जे० जे अज्ञानि गि० मृद्धहोइ का० कामभोगने विषे ॥ ए० एकेकरुद्रमणामि कू० पासने अर्थे ह्वय
पास ते मृगादि झालवाने पास, भावपास ते मिथ्यात सहित आश्रव एहवा बे पासने अर्थे ग० मवर्ते

अध्य०

५

॥३६॥

નં નથી મેં મેં દિં દિં ઠો પં પરલોક । ચં દાદિ દિં દિં ઠો ઇં એ પ્રત્યક્ષ રં કામભોગ ભોગવ્યાયે ઉપાનિજે રાતિ ॥ ૫ ॥

મૂલઃ--જે ગિદ્દે કામભોગેસુ એગે કૂડાય ગચ્છઈ ।

ન મેં દિદ્દે પરે લોએ ચક્ષૂદિદ્ધા ઇમા રઈ ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થઃ--જે કોઈ સ્ત્રીયાદીકના કામ ભોગને વિષે લુબ્ધ થયેલો છે, તેરોદ્ર યજ્ઞામી મૃગાદી-
કના પાસને વિષે પ્રવર્તી કિહાં નરકાદી સ્થાનક છે એમ કુડી (જુડી) ભાષા બોલે અને કોઈ કહેકે એ
કામ ન કરીસ તે વારે કહેકે, મેં પરલોક દીઠા નથી, અને એ સ્ત્રીયાદિક કામભોગની રતી (સુશી) પ્રત્યક્ષ દેસ્યાય છે. ॥ ૫ ॥

અર્થઃ--હં હાથને વિષે । આં આવ્યા ઇં એ કાં કામભોગ કાં જે કામભોગ કાલાંતરેપણી સંસય
સહિત । અં આગમીએ કાં કાલાંતરે પામીએ તેતો નામ્ય છે । કોં કોણ જાં જાણે પં પરલોકને વિષે ।
અં છે વાં અથવા નં નથી વાં સમૂચણ પું વલી ॥ ૬ ॥

મૂલઃ--હત્યાગયા ઇમે કામા કાલિયા જ અણાગયા ।

કો જાણઈ પરે લોએ અત્થિ વા નત્થિ વા પુણો ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થઃ--એ કામ ભોગ છાંડીને ધર્મ કરો કે જેથી આગલ સુખ પામીયે એમ જે કહોછો તો,
આ કામ હાથમાં આવેલા છે, તે કામ ભોગ હું ભોગવું, કેમકે બીજા જન્માંતરે કામભોગ મલ્લશે એ સંસય મરેલું
છે, તેથી કોણ જાણે પરલોક છે અથવા નથી. ॥ ૬ ॥

અર્થઃ--જં એટલા લોક સંઘાતે હોં હું પળ યાદશ । ઇં એહવો વાં અજ્ઞાનિ પં ધીઠાઈપણો કરે ॥

उत्तरा०

॥३७॥

का० कामभोगने अतिहे रा० रागे करि । के० कलेशने स० सम्पक प्रकारे प० अंगीकार करे छे ॥ ७ ॥

मूलः—जणेण सद्धि होक्खामि इइ बाले पगम्भई ।

कामभोगाणुराणं केसं संपडिवज्जई ॥ ७ ॥

गाथां ७ भावार्थः—अज्ञानी मुख काम भोगने विषे लुब्ध थयो थको एटला लोकनी गती थशे तेवी मारी पण गती थशे एम कही धीटाइपणुं करी अत्यंत काम भोगना रागे करी इहलोक त्या परलोकनी व्याधी रुप कलेशपणुं अंगीकार करे ॥ ७ ॥

अर्थः—त० तिवारै पछेसे० ते अज्ञानि मनुष्य दं० मनदंडादिक स० प्रवर्ते । त० त्रसने विषे था० पांच एकेद्रि थावरने विषे । अ० पोताने अर्थे अ० अथवा परने अर्थे । भू० जीवनां समोहने वि० विसेषे हिं० हणे ८

मूलः—तओ से दण्डं समारभई तसेसु थावरेसु य ।

अट्टाए य अणट्टाए भूयगामं विहिसई ॥ ८ ॥

गाथां ८ भावार्थः—एवुं धीटाइ पणुं अंगीकार कर्या पढी ते अज्ञानी मनुष्य मन वचन कायाना त्रण दंडने विषे प्रवर्ति पोताने अर्थे त्या अनर्थे त्रस अने स्थावर जीवनां समुह (वृंद) ने विषेसे हणे ॥ ८ ॥

अर्थः—हि० हिंस्रानो करणहार १ । बा० बाल अज्ञानि २ । सु० मृषावादना बोलणहार ३ ॥ मा० मायावियो पि० चाडिओ स० धूतारो ॥ भू० भोगवतो थको सु० मदिरा मं० मांसने । से० श्रेय छे ए० ए मदिरा मांसनो भोगववोति० एम । म० माने ॥ ९ ॥

अध्य०

॥३७॥

મૂલ:—હિંસે બાલે મુસાવાઈ માફલે પિસુણે સદે ।

મુઝ્જમાણે સુરં મંસં સેયમેયં તિ મન્નઈ ॥ ૯ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:—તે અજ્ઞાની મુર્ખ હીંસા કરે, જુઠું બોલે, કપટાઈ કરી ચાઢીયાપણું ધુતારાપણું કરી નીઘા કરે અને મંદીરા માંસ खातो થકો શ્રેય પણું માને ॥ ૯ ॥

અર્થ:—કાં ૦ કાંયાઈ કરિ વ૦ વચ્ચે કરિ । મ૦ મદાંધ હોઈ । વિ૦ ઘનને વિષે ગિ૦ મૃદય૦ વલી ૩૦ સ્ત્રિને વિષે । દુ૦ બે પ્રકારે રાગદ્વેષ તથા મિથ્યાત્વ અવરતિ મ૦ કર્મનું સં૦ સંચય કરે । સિ૦ અલસિયો વ૦ જિમ મ૦ બે પ્રકારે માંડિનો સંચય કરે પાય અને શરીરે ધરડે ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:—કાયસા વયસા મત્તો વિત્તે ગિદ્ધે ય ઇત્થિસુ ।

દુહઓ મલં સંચિણ્ણ સિસુણાગો વ મટ્ઠિયં ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ:—જેમ અલશિયા માટી સ્વાય અને શરીરે પણ માટી સ્વરડે પછી તડકે સુકાયાથી મરણ પામે તેમ અજ્ઞાની હું રૂપવાન ત્યા બલ્લવાન એમ કાયાના, અને હું સુશ્વર કંઠીલું એમ વચ્ચેના, ને હું ધારણ શક્તિવાન હું એમ મનના એવા ત્રણ પ્રકારના મદાંધે કરી ધન ત્યા સ્ત્રીને વિષે લુબ્ધ થયો થકો રાગ દ્વેષને મિથ્યાત્વ અવરતે કરી કર્મ રૂપ મેલની વૃદ્ધી કરે. ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:—ત૦ તિવાર પછી પુ૦ પીડ્યો આ૦ રોગે કરિને ગિ૦ ગિલાણ થકો પ૦ અતિદેષેદ પામે પ૦ અતીદે ત્રાસ પામતો પ૦ પરલોક જાવાથિ ઘટલે મરણથકી ક૦ કર્મનાં અ૦ દેષણહાર અ૦ આત્માના ઘટલે

ઉત્તરાં

૥૩૮૥

મોટા મંદિરાદિક કરાવ્યા છે તે મૂકી જાવું છું એવો ત્રાસ પામે ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:—તઓ પુઢો આયઢ્ઢેણં ગિલાણો પરિતપ્પઈ ।

પમીઓ પરલોગસસ કમ્માણુપ્પેહિ અપ્પણો ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:—તે વારે પછી રોગે કરી પીડયો થકો અતીશે સ્વેદ પામે, અને મરણ સમે મોટા મંદિરાદીક કરાવેલ છે તે મૂકીને અહો ? મેં બહુજ દુષ્ટ કૃત્ય કર્યા તે મેં શુંકું કર્યું છે તો હવે પરલોક જવા શી મારી શી ગતી યશે એમ ત્રાસ પામે. ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—હવે સુધર્મા સ્વામી કહે છે સુ. સાંખલ્યામે. મે ભગવંતની સમીપે । ન. નરગને વિષે ઉપજવાનાં ઠા. યાનક । અ. ધર્મના અણકરણહાર પુરુષ ચ. વલી જા. જે ઉપજવાનિ ગ. માઠિગતિ વા. અજ્ઞાની અસીલિયા કેહવાછે । કૂ. ક્રૂરકર્મનાં કરણહાર કેહવી ગતિ પામે ॥ ય. આતિહેષમતા દોહિલી જ. જિમછે બે. વેદના તિહા ઉપજે ॥ ૧૨ ॥

મૂલ:—સુયા મે નરણ ઠાણા અસીલાણં ચ જા ગઈ ।

બાલાણં કૂરકમ્માણં પગાદા જત્થ વેયણા ॥૧૨॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:—સુધર્માસ્વામી કહેતા હવા કે અહો જંબૂ ? મેં ભગવંત સમીપે નરકમાં ઉપજવાના સ્થાનક સાંખલ્યા છે ? કે જીહાં અતીશે સ્વમતાં દોહીલી એવી સીતોશ્રાદીક ભયંકર દુઃસ્વ છે તેહવી દુર્ગતીને વિષે, અજ્ઞાની ધર્મ નહીં કરનાર અને શીયલાદીક આચારરહીતને ક્રૂર કર્મના કરણહાર એવા પુરુષો તિહાં ઉપજે ॥ ૧૨ ॥

અધ્ય૦

૫

૥૩૮૥

अर्थः—त० तिहांनरकादिकने विषे ब० उपजवो ठा० यानक ज० जिममे० मे अ० ए यानकने व० सांभल्युं छे । आ० यथाकृत्य कर्म करिने माठीगति ॥ ग० जातोथकां सो० ते प० पछी प० पछाताप करे ॥ १३ ॥

मूलः—तत्थोऽववाइयं ठाणं जहा मे ऽतमणुस्सुयं ।

आहाकम्भेहिं गच्छन्तो सो पच्छा परितप्पई ॥१३॥

गाथा १३ भावार्थः—जेम ए नर्कादीकने विषे उपजवानुं स्थानक सांभल्युं छे तीहां पोताने कर्म करी तेइवी दुर्गतीये उपजतो थको पछी अतीशे पश्चाताप करे ॥ १३ ॥

अर्थः—ज० जेम सा० गाडित जा० जाणतो थको रयने चलावतो । स० सुधमार्गने य० मोटा राजपंथने हि० छांडिने वि० विषमम० मार्गने आ० पाम्यो थको ॥ अ० गाडिनी धूरि म० भागी छते सो० सोचना करे ॥ १४ ॥

मूलः—जहा सागडिओ जाणं समं हिच्चा महापहं ।

विसमं मग्गमोइण्णो अक्खे भग्गम्मि सोयइ ॥१४॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम गाडीवान सन्मार्ग जाणतो थको राज मार्गने छांडिने विषम मार्गे ववाथी गाडानी धुरी (धोंसरी) भांग्ये छते सोचना करे ? ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एणे षेइतने दृष्टांते य० धर्मरूप मोटा पंथने वि० छांडिने । अ० अधर्म रुपिया कुमार्गने प० अंगीकार करिने । वा० अज्ञानि म० मरणने सु० सुखे प० पहोतो थको । अ० धूरि म० भागे छते ब० जिमसो० षेइसोचेतीम ॥ १५ ॥

मूलः—एवं धम्मं विउक्कम्मं अहम्मं पडिवज्जिया ।

बाले मच्चुमुहं पत्ते अक्खे भग्गे व सोयइ ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—ते धर्मरूप मोटा पंथने छांडीने अधर्म रूप विषम मार्ग अंगीकार करीने, धुरी भांगवाथी जेम गाडीवान झुरे तेम अज्ञानी मरण वखते झुरापो करे ॥ १५ ॥

अर्थः—त० तिवार पछेसे० ते बाल म० मरणने अ० छेहडे । बा० अज्ञानि सं० त्रास पामे । भ० मरणना भययकी अ० अकाम मरणे म० मरइ । धू० धूर्त ज्वारिते क० एकीदाइ जि० जितो थको जुआरि सोचेतिम ॥ १६ ॥

मूलः—तओ से मरणन्तंमि बाले सन्तसई भया ।

अकाममरणं मरई धुत्ते व कलिणा जिए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—जेम धूर्त जुवारी एक दावे जीत्यो झुरापो करे, तेम मरणना भययी अकाम मरणे मरतां तेवार पछी बाल मरणने छेडे अज्ञानी मरता त्रास पामे के हा ? हुं मूवा पछी मारी थुं गती थशे इत्यादीक ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वकहो अ० अकाम मरण । बा० बाल अज्ञानने कहुं तु० पदपूरणे प० कहुं । ए० ए कलाथी आगल स० सकाम मरण । पं० पंडितने सु० सांभलि मे० मूजने कहिता मत्ते ॥ १७ ॥

मूलः—एयं अकाममरणं बालाणं तु पवेइयं ।

एत्तो सकाममरणं पण्डियाणं सुणेह मे ॥१७॥

गाथा १७ भावार्थः—ए पुर्वोक्त अज्ञानीने अकाम मरण कहुं ? एहथी आगळ पंडीतने सकाम मरण होय ते मुजने कहेतां प्रत्ये सांभळो ? ॥ १७ ॥

अर्थः—म० पंडित मरणे ५० पणि स० पुन्यवंतप्राणीनां पुन्य शब्द पण ठाम धर्म जाणको । ज० जिम मे० मे अ० ए मरणने अ० सांभल्यो छे तिम कहंछुं ॥ मरण केहवुं छे वि० विविध प्रकारनो चित्तनो प्रसन्नपणो छे जेहने अ० नथी घात जीवनो जेहने विष । एहवुं केहने होइ । सं० संजतिने होइ । बु० आत्मा वस छे जेहने तेहने ॥ १८ ॥

मूलः—मरणं पि संपुण्णाणं जहा मेऽयमणुस्सुयं ।

विप्पसन्नमणाघायं संजयाण वुसीमओ ॥१८॥

गाथा १८ भावार्थः—पंडीत मरण पुन्यवंत प्राणीने होय ते मरण जे मे सांभल्युं छै ते हुं तुंज प्रत्ये कहीश ? जे मरणने विषे विविध प्रकारे चित्तनुं प्रसन्न पणुं अने जेमां जीवनी घात नथी एतुं मरण जेहने आत्मा वस होय एवा संयत्ती (साधु) ने होय. ॥ १८ ॥

अर्थः—न० नहि इ० ए पंडित मरण स० सबलाइ भि० परमतिना द्रव्य भिक्षुने विषे । न० नहि इ० ए पंडित मरण स० सबलाइअ० गृहस्थने विषे केहने होइ ते कहे छे । ना० नाना प्रकारना सी० वृत्त छे जेहने एहवा अ० गृहस्थ श्रुवकने होइ । वि० कठिण वृत्त छे जेहने एहवा भि० साधूने होइ ए बे ने पंडित मरण होइ ॥१९॥

उत्तरा०
॥४०॥

मूलः—न इमं सवेसु भिक्खुसु न इमं सवेसङ्गारिसु ।
नाणासीला अगारत्था विसमसीलाय भिक्खुगे ॥१९॥

गाथा १९ भावार्थः—ए पंडित मर्ण सर्व साधुने न होय, तेमज ए पंडीत मर्ण सर्व ग्रहस्थने पण न होय, तो केहने होय ! तोके नाना (विविध) प्रकारना भला व्रतना धरणहार होय तेवा ग्रहस्थ (श्रावक)ने पंडित मरण होय तथा जेवो महा पुरुषोनी कठण वृत्ती आचार छे एहवा साधुने पंडीत मर्ण होय. ॥ १९ ॥

अर्थः—सं० छे ए० एकेक भि० द्रव्य भिक्षुयी । गा० गृहस्थ व्रतना धरणहार सं० संजमे करी उ० प्रधान ।
गा० गृहस्थ सं० सघलायकी । सा० ते साधु सं० संजम पंचमहाव्रते करि उ० प्रधान ॥ २० ॥

मूलः—सन्ति एगेहिंभिक्खूहिं गारत्था संजमुत्तरा ।
गारत्थेहिं य सवेहिं साहवो संजमुत्तरा ॥२०॥

गाथा २० भावार्थः—निन्हव (जिनेश्वरनां वचनना उत्थापक) चारित्रयी भ्रष्ट थयेला एहवा तथा सन्यासी योगी बौध इत्यादिक अन्यतिथिं थकी एकेक ग्रहस्थ देश विरति रूप श्रावक धर्म करी प्रधान (उत्तम) छे, अने ए ग्रहस्थ करतां सतरे भेदे संयमना पालनहार मुनिराज उत्तम छे. ॥ २० ॥

अर्थः—ची० भगवा वल्ल अ० अंगचर्म न० नग्नपणुं ज० जग्राधारिपणुं सं० वल्ल एकठा सांघी कीधी कंथा तेहनो धरवू मु० मस्तक मूंडपणो एया० एतल्लावाना वि० पणि न० नहिता० त्राणसरण दुर्गती जाता जीवने । दु० जिननि आज्ञाविनां माठि । प० प्रवर्ज्याने ग० पाम्यो पण त्राणसरण नहि ॥ २१ ॥

अध्य०

५

॥४०॥

मूलः—चीराजिणं नंगिणिणं जडीसंघाडिमुण्डिणं ।

एयाणि वि न तायन्ति दुस्सीलं पडियागयं ॥२१॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे अन्यतिथिं केहेवा छे ते कहे छे, भगवां वस्त्र ओढे छे, अथवा मृगचर्म ओढे छे, अथवा नग्न रहे, जटा राखे, कंथा (हजार थीगडां दीधेल होय तेवुं वस्त्र) राखे, माथुं मुंडावे एवा द्रव्य लिंगी शुद्ध मार्गनी के शुद्ध आचारनी खबरं विना अनाचारे प्रवर्ते छे, अने मात्र वेशनेज मोक्षनुं कारण माने छे तो ते अनाचारोना कारणथी दुरगती पडता भगवा वस्त्रादिक राखे नही अर्थात् दुरगती जाय. ॥२१॥

अर्थः—पि० गृहस्थे आप्यो पीड आहार उ० सेवी ए० अर्थ दीपावाने अर्थ दु० माठा आचारनो धणी । न० ते नरगथकी न० नमूँकाइं । भि० आज्ञासहित साधू वा० अथवा गि० सुव्रती गृहस्थ । वा० समुचये सु० रुडाव्रतनो धरणहार क० जाइ दि० देवलोकें ॥ २२ ॥

मूलः—पिण्डोल एव दुस्सीले नरगाओ न मुच्चई ।

भिक्षाए वा गिहत्थे वा सुव्रए कम्मई दिवं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—अने जे भीक्षु भीक्षा मागीने आजीवका चलावे अने अणाचार तथा पापकर्मने वरजे नहीं तो एवा दुष्ट आचारनो धणी नर्कथी न मुकाय अने जे भीक्षाए करि जीवे एवा साधु अथवा गृहस्थ जो सुशील व्रतनो धरणहार होय ते देवलोकमां जाय. ॥ २२ ॥

अर्थः—अ० गृहस्थे सा० समकितव्रत रूप सामाइकनां अं० अंगते निसंकतपणो निरतिचारपणो । ते अं-

गने स० श्रधावंतथको का० कायाइ करि । फा० फरसे सेवे पो० पोषधने सेवे ते पोसध केहवों छे दु० बेहु सुदी वदि प० पक्षनां । ए० एक रात्रिना पोषधनि न० न करे हा० हाणी रात्रि सहित दिननो पोसो ॥२३॥

मूलः—अंगारिसामाइयङ्गाणि सङ्गी काएण फासए ।

पोसहं दुहओ पक्खं एगरायं न हावए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे श्रावक केवा छे व्रत पाळीने देवलोके जाय तेकहे छे. जे गृहस्थो सामायक करे छे ते सामायक त्रण प्रकारनी छे, ए त्रण प्रकार कहे छे. १ समकीत ए सामायक २ शुत्र ए सामायक ३ देशवरति ए सामायक ॥ हवे ए त्रणना चोवीस अंग कहे छे, एटले त्रयम समकीत सामायकना आठ अंग छे. १ देवगुरु धर्ममां शंका न राखे एटले अरीहंत देवे आ प्रमाणे कहुं छे ते हसे के नही इत्यादिक शंका न राखवी. २ अन्य एटले जैनधर्मथी बीजो धर्म बहु सारो छे. ३ धर्म करणी करी मनमां एम न राखे के आ करुछुं तेनुं फळ मलशे के नहीं ते विततिगिछा. ४ मिथ्यातिनो खोटो धर्मनो महीमां देखीने जेमके मिथ्यातिना गुरुने हाथी उपर वेशो घरे घरे पधरामणी थती देखी विचारे के आपडा धर्ममां आवुं कांइ नथी ए बहुं खोटुं छे एवुं समकिति जीव न विचारे. ५ जे कोइ धर्मी जीव होय तेना गुण कही संभळवै. ६ धर्मथकी पडताने थिर करे, एटले मदद करे. ७ पोताना साधरमीने हितनो कारक होय. ८ जैनमार्गना उत्तेजन रूप प्रभावना करे ए सम्यक्त्व सामायकना आठ अंग जाणवा० हवे शुत्र सामायकनां आठ अंग कहे छे. ॥१॥ काळ ॥२॥ विनय ॥३॥ बहुमान्य ॥४॥ उपधान ॥५॥ निन्हवाण ॥६॥ व्यंजुन ॥७॥ अर्थ ॥८॥ व्यंजनार्थ

આઠ સુત્ર સામાયકના અંગ જાણવા. હવે દેશવરેતિ સામાયકના આઠ અંગ કહે છે. પાંચ સુમાતિને ત્રણ ગુણિય આઠ ચારીત્રના અંગ જાણવા, એ ત્રણ પ્રકારનું સામાયકને તેના ચૌવિશ અંગને શ્રધાવંત શ્રાવક-કાં યાદ કરી શુદ્ધ રીતે પાળે, અને અંધારા અજવાળા પક્ષને વિષે પોષધ કરે, તેમાં એક રાત્રિની પણ ઠાની ન કરે. ॥૨૩॥

અર્થ:—એ. એગે પ્રકારે સિ. વ્રતરૂપ સિદ્ધાઈ કરિ સ. સહિત હોઈ. ગિ. ગૃહવાસેછેતે વિ. પણ સુ. સુત્રાતિ કહિયે સુ. મુકાઈ છ. છવી તે પ. ચર્યમય પ. ઢીચણ પ્રમૂખને સંધિ છે જેહને એહવા ઉદારિક. સરિર થકિ. ગ. જાઈ જ. દેવલોકે જક્ષ દેવતાઈ કરિ સામાન્ય લોક તે જક્ષલોક ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:--એવં સિક્ષાસમાવન્ને ગિહિવાસે વિ સુવર્ણ ।

છવિપદ્માઓ મુચ્છઈ ગચ્છે જક્ષસલોગયં ॥ ૨૪ ॥

ગાથા ૨૪ ભાવાર્થ:—જે ગૃહસ્થ એવા પ્રકારના શીક્ષાવ્રતે કરી સહીત હોય ને ગૃહવાસે વસતા છતાં પણ તેને સુત્રાતિ કહીયે, અને તે ચર્યમય (ચામડે વીટેલું) ઢીચણ પ્રમુખના સાંધાવાલું એવું ઔદારિક (વિણસ-વાના સ્વમાવવાલું) શરીર મુકીને દેવલોકને વિષે દેવતા થાય. ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:—અ. હવે જે. જે સં. આશ્રવનો રૂંધણહાર મિ. સાધૂ. દો. વે ગતિમાંહિ અ. અનેરિ ગતિ સિદ્ધ હોઈ. સ. સર્વ દુ. દુષ્ઠી પ. રહિત સિદ્ધગતિ વા. અથવા. દે. દેવતા વા. સમુચય અ. સંભાવનાઈ મ. મહર્થિક હોઈ. ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:--અહ જે સંવુડે મિક્ષૂ દોણં અન્નયરે સિયા ।

સવ્વદુક્ષપહીણે વા દેવે વાવિ મહિદ્ધિય ॥ ૨૫ ॥

उत्तरा०
॥४२॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे जे आश्रवना रुंधणहार एवा साधुने वे गतिमांही एक गति होय, कांतो सर्व दुःखथी रहीत एवी सिद्धगतिए जाय, अने जो शेषकर्म धाकी रहेल होय तो महर्षिक देवता थाय. ॥ २५ ॥

अर्थः—उ० सर्वथकी प्रधान वि० गयो छे मो० मिथ्यातमोहनी कर्म जेथी । जु० ज्योतिवंत ५० सुधर्म देवलोकथी मांडि अनुत्तर विमान सुधी अनूक्रमे ॥ सं० व्याप्त संकीर्ण ज० देवे करि ए पांच विसेषणे करि विराजमान छे । आ० आवासविमान एहवा विमानने विषे देवता होइ ज० जसवंत देव ॥ २६ ॥

मूलः—उत्तराईं विमोहाईं जुइमन्ताऽणुपुवसो ।

समाइण्णाईं जक्खेहिं आवासाईं जसंसिणो ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे पंडीत मर्णवालो देवता थाय ते देवताओ केहवा छे सुधर्म देवलोकथी मांडी अनुक्रमे अनुत्तरविमानसुधी देवोए करी संपुर्ण भरेला छे ते देवताओ एक एकथी तेजने तेजे करी अधिक छे, वली अनुत्तरवांसी जे देवो छे, तेने मिथ्यातम मोहनी कर्म नथी अने जेना आवासो सर्व देवलोकथी जोतीवंत छे अने महायज्ञना धणी ते देवताओ छे. ॥ २६ ॥

अर्थः—दि० दीर्घ आउषावंत १ । इ० रुद्धिवंत होइ । स० अतिदिपता का० काम मनवंचित रु० विक्रय रुपना करणहार अ० ततकाले उ० उपना होइ । सं० ते सरिषा सदाइ दिसे । शु० घणा अ० सूर्यनी कांतिथी अधिक प्य० कांति छे जेहनी एहवा देवताथाइ ॥ २७ ॥

अध्य०

५

॥४२॥

મૂલ:-દીહાડયા ઇદ્દિમન્તા સમિદ્દા કામરુવિણૌ ।

અહુણોવવન્નસંકાસા ભુજ્જો અન્નિમલિપ્પમા ॥ ૨૭ ॥

ગાથા ૨૭ ભાવાર્થ:-વઢી તે દેવતા કેવા હોય તે કહે છે, દીર્ઘ લાંબું આયુષ્યને રુધીવંત હોય, મનવં-
છીત વૈક્રિય રુપના કરણહાર અને અતિદીપતા તતકાલના ઉપન્યા હોય તેવા સદાય દેશ્વાય, સૂર્યની કાંતી
થકી પણ જેની અધીકકાંતી છે એવા દેવતા પંડીત મર્ણવાળા થાય. ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:-તા૦ તે પૂર્વોક્ત ઠા૦ થાનક વિમાન પ્રતે ગ૦ જાય । સિ૦ સિપીને સેવીને સં૦ સંજમને ત૦
તપને । ધિ૦ સાધુ વા૦ અથવા ગિ૦ ગૃહસ્થ વા૦ પદપૂરણે જે૦ જે કોઈ સં૦ ઉપસમ કરે પ૦ અતિશે સીત-
લી ભૂત હોઈ એવા દેવતા થાઈ ॥ ૨૮ ॥

મૂલ:-તાણિ ઠાણાણિ ગચ્છન્તિ સિન્નિવત્તા સંજમં તવં ।

ભિક્ષાણ વા ગિહિત્થે વા જે સન્તિ પડિનિવુડા ॥ ૨૮ ॥

ગાથા ૨૮ ભાવાર્થ:-એ પૂર્વોક્ત દેવલોકાદિક સ્થાનકને વિષે સંજમ તપને સેવી ઉપશમ ભાવ કરી
શીતલી ભુત થણા એવા સાધુ અથવા ગૃહસ્થ તે દેવતા થાય. ॥ ૨૮ ॥

અર્થ:-તે૦ વર્મવંતની ગતિ એ સ૦ સાંભલીને તે કેહવા છે સ૦ પૂજાણ કરિ સાહિત । સં૦ સંજતિ વુ૦
ઇંદ્રિ અને આત્માવસ છે જેહને એવા સંજતિની સુંદર ગતિને સાંભલીને । ન૦ ન સં૦ પાંમે ત્રાસ મ૦ મરણને છેહડે ।
સી૦ સીલવંત ચારિત્રવંત । વ૦ પંડિત સમક્ષિત દષ્ટિ હોઈ તે ॥ ૨૯ ॥

उत्तरा०

॥४४॥

मूलः—तेहिं सोबा सपुज्जाणं संजयाग बुसीप्रओ ।

न संतसन्ति मरणन्ते सीलवन्तो बहुरसुया ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—पुज्य एटले आचार्यादिक तेहनी समीपे एवां धर्मिणी भली गति सांभलीने जेहना आत्माने इंदीयो वश छे नै चारीजने समकितवंत वहु श्रुत पंडीत होय तेवा संयति मरणने अंतं अश न पामे (एटले मरणयी पिहें पण नही.) ॥ २९ ॥

अर्थः—तु० तोलिने पारपो करिने वि० विशिष्टभला पंडित मरणने आ० अंगीकार करिने । द० धं० दस विधियाते धर्मांहि । स्व० क्षेमरूप धर्म करि ॥ वि० विस्वेषे प्य० प्रसन्न मे० बुद्धिवंत मर्यादावंत अ० आत्माने त० तथा भू० श्रुत मोह उपसमावे करि ॥ ३० ॥

मूलः—तुलिया वितेसमादाय दयावम्मत्स सन्ति ए ।

विपसीएज्ज मेहावी तहाभूण अण्णगा ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—वाळ मर्णथी पंडीत मर्ण भलुं जाणीने पंडीत मरणने ग्रहीने दयावंतने दश विधि यति धर्मां क्षेमरूप धर्म करी मोहने उपसमावी कपायरूप कर्म (कादव) टाली प्रशतिपणुं अंगीकार करी मर्यादाने बुद्धिवंत मरण आवे धके व्याकुल चित्त पजे करी रहित वर्त्ते ॥ ३० ॥

अर्थः—त० तिवार पछीका० मरणकालने बिये अ० मननां योगनेहिण अणुकर्ता छता एतल्ले मनना योमहिणा न करे । स० श्रद्धावंत ता० तेहयो जेहबो प्रवर्जा लेवाने समे रस हतो तेहयो माकृत माटे नपुंसक

अध्य०

५

॥४४॥

अ० गुरुनि समीपे, बीजो अरुण ता० पंडित नरुण अं० छेहडे वि० ढालेलो० रोवणां कांडा नई । भ० विना-
शने दे० सरिरने कं० बांछे ॥ ३१ ॥

मूलः--तओ काले अभिषेए सङ्गी तालिसमन्तिए ।

विणएज्ज लोमहरिसं मेयं देहस्स कंखए ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—ए व्रज मर्ग माहेलुं एक गितार्थ गुरुनी समीपे जेवो हर्ष दीक्षा अवसरे त्या
संलेखणा अवसरे हतो तेवोज हर्ष मरण समीपे धारण करी अहो मारुं मृत्यु यशे एवुं रोम कंपीतपणु नि-
वर्तार्थी व्रज योग हीगा नहीं करतां सुशुभा तजी शरीरना विनाशने इच्छे ॥ ३१ ॥

अर्थः—अ० हवे का० मरणकाल सं० आवे छरे । आ० समस्ता प्रकारे घा० घातय न हणतो थको ।
स० कारमग सरिरने । रा० सकाम मरणे म० मरे । लि० जिन मरण मांही अंगित मरण १ पादोपगमन
२ भक्तपचपाणमरण ३ । अ० अनेरेएक कोइ मरणे शु० साधू इ० इयं वे० हुं कहुं छुं ॥ ३२ ॥

मूलः--अहकालमि संपत्ते आघावाय समुस्सयं ।

सकाममरणं मरइ तिण्हमज्जरं सुणि ॥ ३२ ॥ ति बेमि

इति अकाम सकाम मरणिज्जं नाम्मा पञ्चमं अध्ययनं समत्तं ॥ ५ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे मर्ग काळ आववायी औदारिक त्या कामग शरीरने हणतो थको निविधे
करी चार आहारुं ज्ञाख्यान करे ते भक्त मत्याख्यान मर्ग (एनी अंदर हरवा फरवाने वास्ते अमुक कंटा-

ली जग्या तेनो नियम नहीं), वली मंडळ करी (जग्यानी हृद बांधवी ते) मंडळनी बाहार न नीकळवुं ए बीजुं इंगीत मर्ण. हवे वीजुं पादोपगमन मर्ण ते कापेली वृक्षनी शाखानी माफक एक पासाभेर रही बीजुं पासुं पण पलटाववुं नही. एवा व्रण प्रकारना मर्ण मांहीला एक सकाम मर्ण साधु मरे. ॥३२॥

एम सुधर्मास्वामी जंबूस्वामी प्रते कहेछेके हे जंबू जेम मे श्री महावीरदेव समीपे सांभल्युं हतुं तेम हुं तुज प्रते कहुंछुं. इति उत्तराध्ययनना सकाम अकाम मरण नामे पांचमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण, ए पांचमा अध्ययमां सकाम मर्ण घणुं करी साधुने कहुं ते भणी आ छठा अध्ययनने विषे साधुनो अधिकार कहेछे.

अर्थ:—जा० जेतला अ० अज्ञानी मिथ्याती पू० पूरुष स० सघलाए ते० ते पूरुष दु० दूष पामवाना कारण छे दूषना सं० भोगवनार । लु० पीडा पामे व० घणीवार मु० मिथ्याति मूर्ख । अ० अनंता संसा० संसारने विषे ॥ १ ॥

मूल:—जावन्ति ऽविज्जापुरिसा सवे ते दुक्खसंभवा ।

लुपन्ति बहुसो मूढा संसारंमि अणन्तए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:—हवे छठा अध्ययननो भावार्थ कहेछे. जे तत्त्वना अजाण ने कुविध्यावत एवा मुख अज्ञानी मिथ्याली ए सर्वे दुखना विभागी थसे ने ते मुख अज्ञानी घणीवार दरिद्रीपणुं ने छेदन भेदना दीकनी पीडा पामे अने जेहनो अंत नथी एहवा संसारने विषे परीभ्रमण करसे ॥ १ ॥

अर्थ:—समि० विचारिने पं० पंडित त० ते कारण भणी । पा० एम जाणी जे संसार ते पास सरिषो

छे । जा० एकेंद्रादि जाति पामवाने प० मार्ग । ब० घणा अ० आगणपे पोते स० सत्य मार्गने । मे० गवेवे
मि० मित्राङ्गणो भू० सघला जीवने विषे क० करे ॥ २ ॥

मूलः--समिक्ख पण्डिए तम्हा पासजार्डपहे बहू ।

अप्पणा सच्चमेसेज्जा मेत्तिं भूएसु कप्पए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ए पुत्र कलत्रादीकनो सवंध ते मोहना हेतुए करी ए संसारपाससरीखो ते
अज्ञान आत्माना धणीने एकेंद्रियादी जाती पामवानो मार्ग जाणी पंडीत विचारी पोताना आत्माने सतरे
भेदे संयम ने सत्यने विषे स्थापी सर्व जीव साथे मैत्री भाव करे ॥ २ ॥

अर्थः—मा० माता पि० पिताए न्हु० बेटानि बहु भ० भाइ भ० स्त्रि पु० दीकरी । य० वली ओ०
एक उदरनां उपनां । ना० नहि अ० समर्थ ते० पूर्वे कहा ते म० मृजने ता० प्राण सरण राखवाने ।
लु० पीडा पामता जीवने । स० पोताना क० कर्मे करिने ॥ ३ ॥

मूलः--माया पिया न्हुसा भाया भज्जा पुत्ता य ओरसा ।

नालं ते मम ताणाय लुप्पन्तस्स सकम्मुणा ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—माता पिता भाइ स्त्रि पुत्र पुत्रि पुत्रनी स्त्रियादीक पोताना कर्मे करी पीडा पामता मारा
जीवने प्राण सरण राखवा कोइ समर्थ नहीं ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कहा ते अ० अर्थने स० पोतानि बूझिइ करि । पा० देवी स० समकिनदृष्टिः

छि० छेदे गे० विषयना दृढपणाने सि० संसारना स्नेह च० बली । न० नकं० वांछे पु० पूर्व जेहस्यं
सं० परिचय होइ तेहने ॥ ४ ॥

मूलः—एयमद्वं सपेहाए पासे समियदंसणे ।

छिन्द भेद्धि सिणेहं च न कङ्खे पुवसंथवं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ए पुर्वोक्त अर्थने समकित द्रष्टी पोतानी बुद्धिए करी देखी मिथ्याखने त्या संसा-
रना स्नेहने छेदी विषयना दृढपणाने तजी पुर्वे जेहनी साथे परीचय होय तेने न इच्छे ॥ ४ ॥

अर्थः—ग० गाइ वृषभ अ० घोडा म० मणी रत्नादिक । कुं० कर्णादिकना कुंडल । प० हाथी मनुष्य
दा० चाकरना पो० समूह स० सर्प ए० ए पूर्व कथा तेहने च० छांडिने जं० अलंकारे संजम पालीने का०
अभीलाषा करे तेहवी । रु० रुपनो विक्रयनो करनार देवता भ० थाइस्य ॥ ५ ॥

मूलः—गवासं मंगिकुण्डलं पसवो दासपोरुजं ।

सवमेयं चइ तागं कामरुवी भावेस्सासे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—गुरु कहे छे हे शिष्य ! अथवा हे आत्मा ? गाय, अश्व (घोडा), मणि रत्नादिक,
कान मनुखना कुंडल, हाथी, चाकर मनुख ए सर्प, छांडिने संजम पालीस तो मनोवंजीत वैक्रिय रुपनो कारण
हार एहवां देव थाइस ? ॥ ५ ॥

अर्थः—था० गृहादिक जं० मनुष्यादिक खे० निश्चे । व० सुवर्णादिक । वं० शालि मनुख । रु०

રૂવિણો ચેવરૂવી ય અજીવા દુવિહા વિ ય ॥ ૨૪૭ ॥

ગાથા ૨૪૭ ભાવાર્થ:—એ પુર્વોક્ત પ્રમાણે રૂપી અજીવને અરૂપી અજીવ એ પ્રમાણે અજીવ કહ્યા અને સિદ્ધના જીવને સંસારી જીવ એ બે પ્રકારે જીવ વીતરામે કહ્યા છે ॥ ૨૪૭ ॥

અર્થ:—અં૦ અનંતાકાલનું ૩૦ ઉત્કૃષ્ટું આંતરું પડે । વા૦ બે વરસ થકી ધુર નવ વરસ લગે જ૦ જઘન્ય આંતરું પડે । આ૦ આણય દેવલોક આ૦ આદિ દેહને ક૦ દેવતા થાવાનું ॥ ગે૦ ગ્રૈવેયકના દેવતાને પણ જઘન્ય આઠ વરસ જ્ઞાણેરું તુ૦ વળી । અ૦ દેવતા થાવાનું એટલું આંતરું પડે ॥

મૂલ:—(અણન્તકાલમુક્કોસં વાસપુહુત્તં જહન્નગં ।

આણયાર્ઘિણ કપ્પાણ ગેવિજ્જાણં તુ અન્તરં ॥)

ગાથા ભાવાર્થ:—નવમા આણત દેવલોકથી માંડીને ચારમા દેવલોકના દેવતાને અને નવગ્રૈવેકના દેવતાને આંતરું પડે તો જઘન્ય પ્રથક (બે વરસથી માંડીને નવ વરસ સુધી) વર્ષનું ને ઉત્કૃષ્ટું અનંતાકાલનું ॥

અર્થ:—સં૦ સંખ્યાતા સા૦ સાગરનું ૩૦ ઉત્કૃષ્ટું આંતરું પડે । વા૦ બે વરસ થકી ધુર નવ વરસ જ્ઞાણેરા આંતરું પડે જ૦ જઘન્ય । અ૦ અનુત્તર વિમાનના ય૦ વળી દે૦ દેવતાનું । અ૦ એટલું આંતરું પડે તુ૦ વળી વિ૦ તિર્થકરે કહ્યું ॥

મૂલ:—(સંલિજ્જસાગરુક્કોસં વાસપુહુત્તં જહન્નગં ।

અણુત્તરાણ ય દેવાણં અન્તરં તુ વિયાહિયા ॥)

ગાથા ભાવાર્થ:—અણુતર વિમાનના દેવતાને આંતરું પડે તો જઘન્ય પ્રથક વર્ષનું ને ઉત્કૃષ્ટું સંખ્યાતા

उत्तरा०
॥५०॥

पणी । दो० सावद्य करणीनि दुगंछानो करणहार अ० पोताना पा० पात्रने विषे । दि० गृहस्थेदिधु भु०
भोगवे जीमे भो० भोजन ॥ ८ ॥

मूलः--आदाणं नरयं दिस्स नायएज्ज तणामवि ।
दोगुञ्छी अप्पणो पाए दिन्नं भुञ्जेज्ज भोयणं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः--धनादिक परिग्रह नरकनो हेतु जाणीने त्रणा मात्र पण अणदीधेलुं नलिए अनै
सावध्य (पाप) करणीनी दुःगंछा (निध्या) करी पोताना पात्रने विषे जे भोजन गृहस्थ आपे ते जमे ॥८॥
अर्थः--इ० ए संसार मांही । ए० एकेक मिथ्याती उ० पद पूरणे म० एम. मनि एम
परूपे पा० हिंस्यादिक पापने अ० अणत्यजीने एतले हिंस्या करयाज करो । आ० पणी पुर्वे जे वडे वडरे । आ०
जे अनुष्ठान आचर्युं होइ तेहने वि० थलो जाणीने आचरिने । स० तो सर्व दु० दुषथि मु० मुकाइ जीव ॥९॥

मूलः--इहमेगे उ मन्नन्ति अप्पच्चक्खाय पावगं ।
आयरियं विदित्ताणं सवदुक्खाण मुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः--आ संसारमांही एकेक अन्य दर्शनी एम माने छे ए हिंसादिक पापने तज्या विना
एतले हिंसादि पापकर्म कर्याज करो, पुर्वे वडराए अनुष्ठान (क्रिया) आचरेल होय ते भलुं जाणी आचर
वाथी सर्व दुःखथी मुकाथुं ॥ ९ ॥

अर्थः--बलि मिथ्याति केहवा छे । भ० मुवे एम बोलता थका जे ज्ञान ते मुक्तिनुं कारण छे पणि ।

अध्य०
॥६॥

॥५०

ઉત્તરાં

॥ ૬૦૧ ॥

સાગરનું, એ ચોથો ભેદ કહ્યો ॥

અર્થ:-૩૦ એણે પ્રકારે જીવ અને અજીવના ભેદ । ગુરુ સમીપે ય૦ વઢી સૌ૦ સાંભળીને । સ૦ સદ્
હિને ય૦ વઢી સ૦ સર્વ ન૦ નયને અ૦ અનુમત મનોજ્ઞ માનવા યોગ્ય જ્ઞાન સહિત થઈ । ૨૦ રમે પ્રવર્તે સં૦
સંજમને વિષે મુ૦ સાધુ ॥ ૨૪૮ ॥

મૂલ:-इय जीवमजीवे य सोच्चा सहहिऊण य ।

सवनयागमगुमए रमेज्ज संजमे मुणी ॥ २४८ ॥

ગાથા ૨૪૮ ભાવાર્થ:-એ પ્રમાણે જીવ અને અજીવના ભેદ ગુરુ સમીપે સાંભળીને સર્વહી ને સર્વનય એ-
ટલે નૈયગમાદીક નયને અનુમતે જ્ઞાનાક્રયા સહીત સમ્યક્ત્વચારીત્રન વિષ સાધુ રમે (પ્રવર્તે) ॥ ૨૪૮ ॥

અર્થ:-ત૦ તેવાર પછી દિક્ષા લેઈને વિચરે છે તેવાર પછી વ૦ ઘણા વા૦ વરસ લગી । સા૦ ચારિત્ર
અ૦ રુઢી પરે પાલીને । ૩૦ એ આગલ કહેશે તેણે ક૦ અનુક્રમે જો૦ સુખ જોગ રૂપિયા વ્યાપારે અ૦
આપણા આત્મા શરીર । સં૦ દુર્બલ કરી દ્રવ્યથી ભાવથી કષાય ચાર પાતલા કરે મુ૦ સાધુ ॥ ૨૪૯ ॥

મૂલ:-तओ बहूणि वासाइं सामण्णमगुपालिय ।

इमेण कम्मजोगेण अपाणं संलिहे मुणी ॥ २४९ ॥

ગાથા ૨૪૯ ભાવાર્થ:-દીક્ષા લેઈને તેવાર પછી સાધુ ઘણા વર્ષ સુધી ચારીત્ર પાલીને આગલ અનુક્રમે કહીશું તેવા
તપરૂપી વ્યાપારેકરી આપણો આત્મા ને શરીર દુર્બલ કરે તથા દ્રવ્યથી શરીર અને ભાવથી કષાય પાતલાં કરે ॥ ૨૪૯ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૬૦૧ ॥

ઉત્તરાં

॥૫૨॥

ત્રાણ શરણ ન થાય ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—જેં જે કેં કોઈ સં સરિરને વિષે સં આશક્ત છે । વં સરિરના વર્ણને વિષે । રૂં રૂપને વિષે
યં વલી સં સર્વ પ્રકારે । મં મનેકરિ કાં કાયાઈ કરિ વં વચને કરિ સં સઘલા તેં તે અજ્ઞાની દું
દૂષનાં સં ભોગવણહાર જાણવા ॥ ૧૨ ॥

મૂલ:—જે કેઈ સરીરે સત્તા વળે રૂવે ય સઘસો ।

મળસા કાયવક્કેળં સઘે તે દુઃખસંભવા ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:—જે કોઈ મન વચન કાયાયે કરી સર્વથા પ્રકારે શરીરને વિષે વર્ણ રૂપાદિકથી
આશક્ત છે તે સર્વ અજ્ઞાની દુઃખના ભોગવનાર જાણવા ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:—આં પાંમ્યા દીં લાંબા અં પંથને અં અનંતા સં સંસારને વિષે તં તે માટે સં સર્વ પ્રથ-
વ્યાદિકનાં સ્વરૂપને પં દેષતો થકો । અં પ્રમાદ રહિત છતો પં સંજમને વિષે પ્રવર્તે ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:—આવન્ના દીહમદ્ધાણં સંસારમ્મિ અણન્તણ ॥

તમ્હા સઘદિસં પસં અપ્પમત્તો પરિવણ ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ:—જેહનો અંત નથી અને આદિ પણ નથી એવા સંસારરૂપ લાંબા પંથને વિષે પડ્યા,
તેથી સર્વ પ્રથવ્યાદિક જીવના સ્વરૂપને દેખતાં થકો (જાણતો થકો) પ્રમાદ રહીત થઈ સંયમને વિષે સાધુ પ્રવર્તે ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:—બં ચ્ચાર ગતિથી વાહિર ઉં ઉદ્ધગતિને મુગતિને । આં અંગિકાર કરિને । નાં ન વાંછે

અવ્યં

૬

॥૫૨॥

अर्थः—वा० बार उ० वळी वा० वरस लगी ॥ सं० संलेषणा उ० उत्कृष्टी भ० होय सं० एक वरसनी म० मध्यम संलेषणा । छ० छमासनी य० वळी ज० जघन्य संलेषणा ॥ २५० ॥

मूलः—बारसेव उ वासाइं संलेहुकोसिया भवे ।

संवच्छर मज्झिमिया छम्मासा य जहन्निया ॥ २५० ॥

गाथा २५० भावार्थः—जघन्य ६ मासनी ने मध्यम एक वर्षनी ने उत्कृष्टी १२ वर्षनी संलेखनाहोय ॥ २५० ॥

अर्थः—प० पहेला वा० वरस च० च्यार लगी । वि० पांच विगयनो नि० त्याग क० करे । वि० बीजा भा० वरस च० च्यार लगी ॥ वि० घणे प्रकारे तु० वळी त० तप च० करे ॥ २५१ ॥

मूलः—पढमे वासचउकंमि विगई-निज्जूहणं करे ।

बिइए वासचउकंमि विचितं तु तवं चरे ॥ २५१ ॥

गाथा २५१ भावार्थः—पहेलां चार वर्ष लगी पांच विगयनो त्याग करे अने बीजां चार वर्ष लगी घणो तप करे, ए आठ वर्ष थया ॥ २५१ ॥

अर्थः—ए० एकांतरे उपवास करे अने आ० पारणे आंवल करे । क० एहवो तप करीने सं० वरस दु० वेलगी । त० तेवारे दस वरस पछी सं० वरस अ० अर्द्ध छमास लगी तु० वळी । न० न करे अ० छठ अठमादिक त० तप च० आचरे नहि ॥ २५२ ॥

मूलः—एगन्तरमायामं कट्टु संवच्छरे दुवे ।

उत्तरा०
॥५४॥

तलो पण स० साधु । पं० पंवी जिम प० पोतानी पांखने स० गृहिने उडे तीम साधु प० पोताना पात्रादि-
क उपगरणे स० गृहिने नि० किसीइ अभिलाषा रहित थको प० संजम मार्गे चाले ॥ १६ ॥

मूलः—सन्निहिं च न कुब्बिज्जा लेवमायाए संजए ।

पक्खीपत्तं समादाय निरेक्खो परिब्बए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—पात्र खरडाय तेढलं लेपमात्र पण आहारादिकलुं रात्रीए वाञ्छी राखहुं साधु न
करे अने जेम पंखणी पोतानी पांख ग्रहीने उडे तेम कोइ प्रकारनी अभिलाषा त्या प्रतिबंध रहीत थको पा-
त्रादिक पोताना उपगरण ग्रहीने साधु संजम मार्गने विषे चाले ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० एषणा समतिने विषे ल० लजावंत थको गा० ग्रामादिकने विषे अ० प्रतिबंध रहित थको
च० प्रवर्ते अ० अग्रमत्त थको प० गृहस्थना घरने विषे पि० आहारने ग० गवेषे ॥ १७ ॥

मूलः—एसणासमिओ लज्जू गामे अणियओ चरे ।

अप्पमत्तो पमत्तेहिं पिण्डवायं गवेसए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—एषणा सुमतिने विषे लजावंत थको गृहस्थना घरने विषे अग्रमत्तपणे आहारने
गवेषी (शोधी) गाम नगरने विषे अप्रतिबंध थको साधु विचरे ॥ १७ ॥

अर्थः—ए० एणी परे से० ते महावीर उ० कहिता हुवा अ० प्रधान ना० केवल ज्ञानवंत ॥ अ० प्रधान
न दं० केवल दर्शन अ० प्रधान ना० ज्ञान दं० दर्शन ध० धरणहार । अ० अरिहंत ना० ज्ञात पुत्र महावीर ।

अध्य०
॥६॥

॥५४॥

पुस्तक०

॥५०२॥

तओ संवच्छरद्धं तु नाइविगिटुं तवं चरे ॥ २५२ ॥

गाथा २५२ भावार्थः—पछी नवमाने दशमाए बे वर्ष लगी एकांतर उपवास करे अने पारणे आयं-
बील करे (ए १० वर्ष थयां) तेवार पछी अगीयारमां वर्षना प्रथम ६ मास सुधी कांइपण छठ अठमादीक
तप आचरे नहि (ए साडा दश वर्ष थाय ॥ २५२ ॥

अर्थः—त० तेवारे साडा दस वरस पछी सं० वरस अ० अर्थ छमास लगी तु० वळी । वि० छठ अठमादिक
तु० वळी त० तप आकरुं च० करे प० थोडो थोडो चे० वळी ॥ आ० आंबिल करे तं० ते इग्यारमां सं० वरसने
विषे ॥ उपला छमास लगी क० तप करे ॥ २५३ ॥

मूलः—तओ संवच्छरद्धं तु विगिटुं तु तवं चरे ।

परिमियं चेव आयामं तंमि संवच्छरे करे ॥ २५३ ॥

गाथा २५३ भावार्थः—पछी ११ मां वर्षना पाउला ६ मासने विषे छठ अठमादीक आकरो तप करे
तेपन थोडो थोडो आयंबील तप करे (ए ११ वर्ष थया) २५३ ॥

अर्थः—को० हवे बारमे वरसे धुरे आंबिल करवा वच्चे बीजो तप करे । छेहडे वळी आ० आंबिल करे
कोडि सहित तप कहीए ॥ क० तप करीने सं० एक वरस लगी मु० साधु । मा० मासषमण अ० अर्द्ध
मा० मासषमण करे करीने तु० वळी ॥ आ० आहारादिक छांडवे करीने । त० अणसण तप च० करे ॥ २५४ ॥

मूलः—कोडीसहियमायामं कट्टु संवच्छरे मुणी ।

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥५०२॥

उत्तरा०

॥५५॥

औदणं जवसं देज्जा पौसेज्जा वि संयङ्गणे ॥ १॥

गाथा १ भावार्थः—सातमा अध्ययनतो भावार्थ कहे छे. जेम कोइ निर्दय पुरुष प्राहुणा (ग्राहकने) ने वास्ते पोताना घरना आंगणाने विषे बोकडाने मग, अडद, चोखादिक खवरावी पोषे (पाळे) ॥ १ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी से० ते बोकडो पु० पुष्टो थयो मांसेकरी प० समर्थ थयो । जा० उपन्यो मे० भेद म० । मोटो थयो उ० पेट । पी० तृप्ती थयो । वि० मोडुं थयुं दे० शरीर एहवो बोकडो । आ० प्राहुणाने परमार्थे प० वांछे ॥ २ ॥

मूलः—तओ से पुष्टे परिवृढे जायमेदे महोदरे

पीणिण विउले देहे आएसं परिकङ्खए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते वार पछी ते बोकडो मांसादिके करी समस्त प्रकारे पुष्ट थयो (जाडो थयो) अने भेद (मांस) वधवाथी पेट तथा शरीर जेनुं मोडुं थयुं, ते वारे घरधणी प्राहुणा (ग्राहक) ने इच्छे के हवे प्राहुणो आवे तो भलुं थाय ॥ २ ॥

अर्थः—जा० जिहां लगे न० नए० आवे आ० प्राहुणा ता० तिहां लगे जी० जीवेछे सो० ते बोकडो दु० दुषी परमार्थे । अ० हवे आ० प्राहुणो प० आवे छते । सी० मस्तकने छे० छेदिने भु० भोगवे ॥ ३ ॥

मूलः—जाव न एइ आएसे ताव जीवइ सो दुही ।

अह पत्तमि आएसे सीसं छेत्तूण भुज्जई ॥ ३ ॥

अध्य०

॥७॥

॥५५॥

मासद्धमासिएणं तु आहारेण तवं चरे ॥ २५४ ॥

गाथा २५४ भावार्थः—बारमे वपे प्रथम अने छेडे सराखो तप करे एटले प्रथम आयंव्रील करे, वच्चे वीजो तप करे अने छेडे वळी आयंव्रील करे, ए कोडीसहीत तप कहीये, ए तप करीने साधु एक वर्ष सुधी मास खमण, अर्ध मासखमण करवे करीने आहारादीक छांडवे करीने अणसण तप करे (ए वार वर्षनो) अणसण तप कह्यो ॥ २५४ ॥

अर्थः—कं० हास्यादिकथी कंदपियो देवता थाय । आ० मंत्रादिक प्रजुंजेते सेवकपणे देवता थाय च० वळी कि० केवली प्रमुखनी तथा ज्ञानवंतनी असातनाएकीलमपि देवता थाय मो० अज्ञानपणाना भावनाए निरंतर आ० अथवा घणा काल लगी रोस राषेते कोइ एक कष्ट कीधा थकी असुर कुमार देवनी जातिमाहि उपजे च० वळी । ए० ए दु० दुर्गति ए करणीथकी दुर्गति पाम्यो । अने ते भणी ए दुर्गति कही । म० मरणने अवसरे एहवी भावना आवेतो मरीने ए पुर्वे कही ते दुर्गति पामे । अने वि० विराधक हो० होय निश्चे वीतरामे कह्युं ॥ २५५ ॥

मूलः—कन्दप्पमाभिओगं च किविसियं मोहमासुरत्तं च ।

एयाउ दुग्गईओ मरणम्मि विराहिया हान्ति ॥ २५५ ॥

गाथा २५५ भावार्थः—हांशी प्रमुख करवे करी कंदर्पियो देवता थाय, मंत्रादिक प्रजुंजे ते सेवकपणे देवता थाय, केवळी प्रमुख ज्ञानवंतनी आशातना करवे करी किलिषी देवता थाय, अज्ञान पणानी भावना निरंतर अथवा घणा काल लगी दोष राखे ते कांइक कष्ट कर्याथी असुर कुमारनी जाती मांही देवता थाय, ए देवता मांही दुर्गती कहीये, ए दुर्गती पुर्वोक्त कृत्य कर्याथी पामे अने मरणने अवसरे एहवी भावना आवे तो मरीने

उत्तरा०

॥५६॥

बीजा ए अणदीधेल वस्तुनो लेनार, चोर, कपटी, केहनं हरू (चोरू) एहवुं जेहनं चित्त ने धुतारो ॥ ५ ॥
अर्थः—इ० खिना वि० पंचेंद्रिना विषयने विषे गि० गृद्धआशक्त ९ य० वलि म० महा आ० आरं-
भनो १० प० परिग्रहनो लेणहार ११ । भू० भोगवतोथको सु० मदिराने १२ मं० मांसने १३ । प०
अतिहे वू० वध्यो मांस एहवो । प० परनो द० दमणहार १४ ॥ ६ ॥

मूलः—इत्थी विसयगिद्धे य महारम्भपरिगहे ।
भुञ्जमाणे सुरं मंसं परिवूढे परंदमे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—पांच इंद्रियोनां तथा खिना विषयने विषे लुब्ध, महा आरंभनो करणहार, महापरिग्रह-
नो मेलवनार, परजीवने दमन करनार, अने मदीराने मांस भोगववाथी शरीरनो मांस वृद्धि पामेलछे. ॥६॥
अर्थः—अ० छालाना मांस पाता क० करड करड शब्द थाइं । तेहवानो भा० सेकीने षाणहार य० पदपूरणे
। तु० मोटो पेट थयो चि० उपचित थयो । लो० लोहिनोए १५ अवगुणनो धणी । आ० आउषो न० नरकनुं
। कं० वांछे ज० जिम ए० प्राहुणाने । व० दृष्टांते ए० बोकडो वांछे ॥ ७ ॥

मूलः—अयककरभेई य तुन्दिले चियलोहिण ।

आउयं नरण कङ्खे जहाएसं व एलए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—जेने खाता थका करड करड शब्द थाय छे एवा बकरादिकना मांसने शेकीने
खानारो, तेथी रुधीर अने मांसे करी जेनुं पेटने शरीर पुष्ट थयुं एवा अवगुणनो धणी जेम बोकडो प्राहुणा-

अव्य०

७

॥५६॥

उत्तरा०

॥ ५०३ ॥

पुर्वे कही ते दुर्गती पामे अने विराधीक होय ॥ २५५ ॥

अर्थः—मि० मिथ्यात्वना दं० दर्शन उपर । र० राता तत्पर होय । सं० नियाणा सहित । उ० निश्चे हिं० हिंस्या जीव धातना करणहार होय । इ० एहवा जीव एणे प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव । ते० ते जीवने पु० वली दु० दुर्लभ बो० बोधीबीज होय ॥ २५६ ॥

मूलः—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा उ हिंसगा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुलहा बोही ॥ २५६ ॥

गाथा २५६ भावार्थः—मिथ्यात्व दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहित होय, जीव धातना करनार होय, एहवा जीव एवे प्रकारे मरे ते जीवने वली बोधबीज दुर्लभ होय ॥ २५६ ॥

अर्थः—स० सम्यक्त दं० दर्शनने विषे र० राता छे । अ० नियाणानां अण करणहारा ॥ सु० सुक ले० लेस्याना घणी परिणामना । मो० धरणहार ॥ इ० एणे प्रकारे जे० जे जी० जीव म० मरे । ते० ते जीवने सु० सुर्लभ भ० होय बो० बोधबीज ॥ २५७ ॥

मूलः—सम्पदंसणरत्ता अनियाणा सुकलेसमोगाढा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं सुलहा भवे बोही ॥ २५७ ॥

गाथा २५७ भावार्थः—जे सम्यक्त्वने विषे रक्त छे, नियाणाना अणकरनार होय, सुक लेस्याना प्रणा मना धरनार होय एवे प्रकारे जे जीव मरे ते जीवने बोधबीज सुर्लभ होय ॥ २५७ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ५०३ ॥

उत्तरा०

॥५७॥

पश्चात्ताप करे तेमं अधर्मी जीव मरणने अंते शौचना शुरापो पामे ॥ ९ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी । आ० आउखो प० खीण थए छते । चु० चव्याथकी दे० देहथकी वि०
विशेषे हिं० हिंस्यानो करणहार । आ० नरकनी दि० गतिने । बा० अज्ञानिग० पामे । अव० कर्म परवस्यथकी
। त० घणो अंधकार छे तिहां उपजे नरके । एटले बोकडानो दृष्टांत कब्यो ॥ १० ॥

मूलः—तओ आउपरिखीणे चुया देहविहिंसगा ।

आसुरीयं दिसं बाला गच्छन्ति अवसा तमं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते बार पछी आयुष्य क्षीण थवाथी शरीरथी मुक्त थइ विशेषे हिंस्यानो करण-
हार पोताना कर्म करी परवस्यथको जीहां घणो अंधकार छे एवी नरकगतिनी दिशाने ते अज्ञानी पामे. ए
प्रथम बोकडानुं उदाहरण जाणवुं ॥ १० ॥

अर्थः—ज० जिम का० कोडिने हे० काजे स० सहस्र सुवर्णादिक हा० हारि । न० कोइ अज्ञानि नर
मनुष्य । अथवा जिम । अ० अपथकारि अं० आंबाने भो० भोगवीने रा० राजा र० राजने तु० पुनः । हा०
हारे ॥ ११ ॥

मूलः—जहा कागिणिए हेउं सहस्सं हारई नरो ।

अपच्छं अम्बगं भोच्चा राया रज्जं तु हारए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेम कोडीने वास्ते कोइ अज्ञानी मनुष्य सहस्र सुवर्णने हारे, बळी जेम अपथ्य

अर्थ०

॥७॥

॥५७॥

अर्थः—मि० मिथ्यात्व दं० दर्शनना उपरे र० राताछे स० नियाणा सहित क० कृष्ण ले० लेस्याना परिणामना मो० धरणहारा ॥ इ० एणे प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव ते० तेने पु० वली । दु० दुर्लभ वो० वोवगीज ॥ २५८ ॥

मूलः—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा कण्हलेसमोगाढा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेषिं पुण दुल्लाहो बोही ॥ २५८ ॥

गाथा २५८ भावार्थः—जे मिथ्यात्वना दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहित छे, कृष्ण लेस्याना प्रगामना धरनार होय, एवे प्रकारे जे जीवमरे ते जीवने वोवगीज दुर्लभ होय ॥ २५८ ॥

अर्थः—जि० जिननां व० वचननां विषे ॥ अ० राता रागना धरणहारा ॥ जि० सिद्धांत मांही जेम करवुं कहुं । जे क० करे । भा० भावे करीने । अ० मिथ्यात्व रुपिया मल रहित । अ० राग द्वेषादिक क्लेश रहित जे जीव । ते० ते हो० होय प० परित थोडा सं० संसारना धणी ॥ २५९ ॥

मूलः—जिणवयणे अणुरत्ता जिणवयणं करेन्ति भावेण ।

अमला असंकलिद्धा ते होन्ति परित्संसारी ॥ २५९ ॥

गाथा २५९ भावार्थः—जे जिननां वचनने विषे रक्त होय अने सिद्धांत मांही जेम कहुंछे तेम भावे करीने करे, मिथ्यात्वरूपी मेल रहीत होय अने रागद्वेषादीक क्लेश रहित होय ते जीव थोडा संसारना धणी होय ॥ २५९ ॥

अर्थः—बा० वाल म० मरणे व० घणीवार मरणे मरतोथको जीव । अ० मरवानी वांछा विना । अकाम मरणे भुष तुषादिके मरतो थको चे० पुरणे य० वली व० घणीवार म० एणीपरे जे मरे ते० ते व० बापडा रांक

ઉત્તરાં

॥૫૮॥

તેવારે એક નિયુતાંગ થાય. વઢી નિયુતાંગને ચૌરાસીલાઘુણા કરીએ તેવારે એક નિયુક્ત થાય એવા અસં-
ખ્યાતા નિયુક્ત સુધી દેવના આયુષ્યની સ્થિતિ અને અસંખ્યાતગુણા કામભોગને કુબુદ્ધિવંત હારે છે ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:—જ૦ જિમ ય૦ વલી તિ૦ ત્રિણ વા૦ વાણિયા મૂ૦ મૂલગી પૂજીને ઘે૦ ગૃહિને નિ૦ વ્યાપાર
કરવા નિસર્યા નિકલ્યા એ૦ એક અ૦ એ ત્રણ માંહિલો લ૦ પામીને લા૦ લાભને । એ૦ એક મૂ૦ મૂલગે ધને
આ૦ ઘેર આવ્યો ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:—જહા ય તિત્રિ વાણિયા મૂલં ઘેત્તૂણ નિગ્ગયા ।

એગોડ્થ લહાએ લામં એગો મૂલેણ આગઓ ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:—જેમ ત્રણ વાણિયા મુલગી પુંજી લઈને વ્યાપાર કરવા નિકલ્યા તેમાં એક વા-
ણિયો મુલગી પુંજી વધારવાથી લાભ પામ્યો અને બીજો મુલગી પુંજી લઈને ઘેર આવ્યો ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:—એ૦ એક મૂ૦ મૂલગા ધનને પિ૦ પળ હા૦ હારિને ષોડ્ધને । આ૦ આવ્યો ત૦ તિહાં ઘરને વિષે
વા૦ વાણિયો વ૦ વ્યાપારને વિષે ઉ૦ ઉપમા એ૦ એત્રિણ । એ૦ એમ ધ૦ ધર્મને વિષે વિ૦ પળ તુ યા૦ જ.ળ ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:—એગો મૂલં પિ હારિત્તા આગઓ તત્થ વાણિઓ ।

વવહોરે ઉવમા એસા એવં ધમ્મે વિયાણહ ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:—ત્રીજો મુલગી પુંજીને પળ હાર્યો, અનુક્રમે ત્રણે વાણિયા પોતાના ઘરને વિષે
આવ્યા, એ ત્રણ વ્યાપારને વિષે ઉપમા કહી તેમ ધર્મને વિષે પળ જાણો ॥ ૧૫ ॥

અધ્ય૦

॥૭॥

॥૫૮॥

उत्तरा०

॥ ५०४ ॥

एम घणीवार मरे ॥ जि० जिनना व० वचन जे० जे न० रुडा करीने जे न या० जाणे ॥ २६० ॥

मूलः—बालमरणाणि बहुसो अकाममरणाणि चेव य बहूणि ।

मरिहन्ति ते वराया जिणवयणं जे न-याणन्ति ॥ २६० ॥

गाथा २६० भावार्थः—जे जिनना वचन रुडा करीने न जाणे ते जीव घणीवार बालमरणे मरतोथको मर-
वानी वांछा विना सुख त्रषादीके बापडा रांक घणीवार अकाम मरणे मरे ॥ २६० ॥

अर्थः—व० घणा आ० सिद्धांतना । वि० जाण होय । स० जे आलोयछे तेहने वचने करी समाधिना
उ० उपजावणहार होय य० वळी । गु० गुणनां ग्रहणहार होय ए० ए का० गुणे करी सहित होय ते ॥ अ० ए
आचार्यादिक योग्य होय । आ० आलोयणा सो० सांभलवाने । हवे जे विराधक धाय ते कहे छे ॥ २६१ ॥

मूलः—बहुआगमविन्नाणा समाहिउप्पायगा य गुणगाही ।

एएणं कारणेणं अरिहा आलोयणं सोउं ॥ २६१ ॥

गाथा २६१ भावार्थः—हवे जेनी पासे आलोयणा करवी ते गुरुना गुण कहे छे, जे घणा सिद्धांतना
जाण होय, जे पापनी आलोयणा करनार होय तेहने वचने करीने समाधी उपजावनार होय, गुणना ग्रहनार
होय, एहवा गुणेकरी सहित होय ते आचार्यादीक आलोयण सांभलवाने योग्य होय ॥ २६१ ॥

अर्थः—कं० हास्य उपजे तेहवी तथा विषय विहार उपजे तेहवी कथा कहे । कु० भांडनीपरे वचननी
चेष्टा करीने लोकने हसावे त० तेहवो सी० आचार करणीनो स० स्वभाव ह० हसवा सरिषो वि० विकथा कहेवे

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ५०४ ॥

उत्तरा०

॥५९॥

चपणुं पामे ॥ १७ ॥

अर्थः—त० तेवार पछि जि० बे गति हायार्थका स० सदा होय । दु० बे प्रकारे दो० दुर्गति ग० गयो
पहुतोथको । दु० दोहिलो त० ते अज्ञानिने । उ० निकलवो ते बे गति मांहीथी । अ० आगामीए काले सु०
अतिहे चि० घणो अ० पण ॥ १८ ॥

मूलः—तओ जिए सइं होई दुविहं दोग्गइं गए ।

दुल्लाहा तस्स उम्मग्गा अद्दाए सुइरादवि ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—तेवार पछी मनुष्य ने देवतानी गति हारीने नर्क ने तिर्यंचनी बे गतिये गयोथको
ते अज्ञानिने भविष्यकाल उपर बे गतिमांहीथी निकळवुं घणुंज दुकर ॥ १८ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे जि० हायों । स० पोतानी ज्ञानदृष्टि आलोचीने जोज्यो । तु० तोलीने बा०
अज्ञानपणे । च० वली पं० पंडितपणो । मू० मूलगी पुंजीमांहि ते० ते जीव प० प्रवेश करे । मा० मनुष्यनी
जो० जोनि मनुष्यपणाप्रते । अ० पामे जे० जे नर जीव ॥ १९ ॥

मूलः—एवं जियं सपेहाए तुलिया बालं च पण्डियं ।

मूलियं ते पवेसन्ति माणुसिं जोणिमन्ति जे ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—एणीपरे मुळगी पुंजी हायों ते अज्ञानपणुं, पोतानी ज्ञानदृष्टीए आलोची तोळीने
जोजो. वली पंडीतपणुं ते मुळगी पुंजी मनुष्यपणानी तेना विषे प्रवेश करे एटले जेजीव मनुष्य मरीने मनुष्य-

अध्य०

॥७॥

॥५९॥

करी । वि० विसमय पमाडतो थको वि० वळी । प० परजीवने कं० इंद्रादिकने हसावे तेहवा वंदर्पिया देवता थावानी ॥ भा० भावना तेहवी करणी । कु० करे ॥ २६२ ॥

मूलः—कन्दप्पकुकुर्याइं तह सीलसहावहसणविगहाइं ।

विम्हावेन्तो वि परं कन्दप्पं भावणं कुणइ ॥ २६२ ॥

गाथा २६२ भावार्थः—हांसी उपजे तेवुं वोले तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे, भांडनीपेरे वचने करीने लोकने हसावे, हसवा सरिखी विकथा कहेवे करी परजीवने विसमय पमाडवारुण आचारने तेवाज स्वभावे करीने तेहवाज कृत्ये करीने इंद्रादीकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थाय ॥ २६२ ॥

अर्थः—मं० मंत्र प्रयुंजे । जा० वसीकरण करवाने काजे द्रव्यनो योग एकठो । का० करीने भू० रक्षाने काजे राष प्रमुखनी नान्ही पोटली बांधीने हाथे बांधे ते भूति क०कर्म इत्यादिक च०वळी जे० कोइ । प० प्रजुजे मुनी ॥ सा० साता उपजावाने हेते । र० तिपादिक रसना स्वाद भोगववाने हेते ॥ इ० रुधिने हे०हे तने ॥ अ० सेवक पणे देवता आववानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६३ ॥

मूलः—मन्ताजागं काउं भूईकम्मं च जे पउञ्जन्ति ।

साय-रस-इड्ढि-हेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ २६३ ॥

गाथा २६३ भावार्थः—मंत्र प्रयुंजे वसीकरण करवाने काजे, द्रव्यना योग एकठा करीने रक्षणने काजे राख प्रमुखनी नानी पोटली बांधीने हाथे बांधे, ते भूतकर्म कहीये, इत्यादीक जे साता उपजाववाने हेते, तथा सीखा-

उत्तरा०

॥६०॥

सीलवंता सर्वासेसा अदीणा जन्ति देवर्य ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—जे जीवने पांच अणुव्रत, महाव्रतादिकनी शिक्षाए उत्तरोत्तर गुणोएकरी स-
हीत होय अने कष्ट पडे धर्मने विषे दृढ रही कायरपणा रहीत होय ते मुळगी पुंजी, मनुष्यपणुं तेने ओलंघीने
लाभरूप देवतापणुं पामे ॥ २१ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे देवपणो पामे ते कोण । अ० दीनपणारहित भि० साधू आ० च० वली देशवृत्ति
गृहस्थ तेहने वि० जाणीने । क० किंम ण्णु० विचारणाए जि० हारवो ए० एहवो देवपणो मनुष्यपणो । जि०
हारतो थको न० न सं० जाणे अपितु विवेकवंत जाणे ॥ २२ ॥

मूलः—एवमद्दीणवं भिक्षुं आगारिं च वियाणिया ।

कहणु जिच्चमेलिक्खं जिच्चमाणो न संविदे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—एणीपरे दीन (कायर) पणा रहीत साधु अने देशवरती गृहस्थ देवतापणुं पामे,
एम जाणीने विषय कषाये करी देव तथा मनुष्यपणुं शुं विवेकी हारे ! (अर्थात् विवेकी न हारे) ॥ २२ ॥

अर्थः—वोकडो १ कांगणी २ राजा । ३ वाणियो ४ ए ४ दृष्टांत कहा हवे पांचमो दृष्टांत कहे छे । ज०
जिम कु० डाभना अ० अग्र उपरे उ० पाणीनो बिंदुओ स० समुद्रना पाणी स० संघाते । मि० मापिए पण पासंगे (धडामां)
पण नावे । ए० एगे दृष्टांते मा० मनुष्य संबंधी का० कामभोग । दे० देवताना का० कामभोगने अ० समिपे ॥ २३ ॥

मूलः—जहा कुसंगे उदगं समुद्देण समं मिणे ।

अध्य०

॥७॥

॥६०॥

उचरा०

॥ ५०५ ॥

दीक रसना स्वाद भोगववाने तथा रुंधीने हेतु ग्रंथे ते सेवकपणे देवता थावानी भावनानी करणी करे (अर्थात् तेवा कृत्य करीने सेवक देवता थाय) ॥ २६३ ॥

अर्थ:-ना० श्रुत ज्ञानादीक पांच ज्ञानना अवर्णवादना बोलणहार ॥ के० केवलीना अवर्णवादना बोलणहार ॥ ध० धर्माचार्यना अवर्णवादना बोलणहार ॥ सं० साधु साधवी श्रावक श्राविकाए चार । चतुर्विध संघना अवर्णवादना बोलणहार ॥ सा० साधुनां अवर्णवादना बोलणहार ॥ मा० मायावंत अ० अवर्णवादना बोलणहार कि० किल्विषी संवंधी ॥ भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६४ ॥

मूल:-नाणस्स केवलीणं धम्मपरियस्स सङ्खसाहूणं ।

माई अवणवाई किविसियं भावणं कुणइ ॥ २६४ ॥

गाथा २६४ भावार्थ:-श्रुत ज्ञानादीक पांच ज्ञानना अवर्णवादना बोलनार, केवलीना अवर्णवादना बोलनार, धर्माचार्यना अवर्णवादना बोलनार, साधु, साधवी, श्रावक, श्राविकाए चतुर्विध संघना अवर्णवादना बोलनार एवो जीव होय ते, किल्विषी (देवतामांही ढेड जातीना देवता) थावानी भावनानी करणी करे, (अर्थात् एवा कृत्य करीने किल्विषी देवता थाय) ॥ २६४ ॥

अर्थ:-अ० घणा काल लगी रो० रोसनुं ॥ ए० विस्तार करी रीस राषे त० तेमज य० वली नि० निमित्त भाषवाने विषे । हो० होय प० प्रवर्तणहार ए० ए बे प्रकारनी का० करणीए करी । आ० असुरकुमार थावानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६५ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

उत्तरा०

॥६१॥

धर्मथी पडे ॥ २५ ॥

मूलः--इह कामाणियट्टस्स अत्तट्ठे अवरज्झई ।

सुच्चा नेयाउयं मग्गं जं भुज्जो परिमस्सई ॥२५॥

गाथा २५ भावार्थः--आ संसारने विषे जे जीव कामभोगथी निवर्ते नही ते जीव पोताना आत्मानो अर्थ, स्वर्ग तथा मोक्षने विणाशे (नाश करे), ज्ञानादिक न्याय मार्ग सांभळीने पण धर्मथी भ्रष्ट थाय ॥२५॥

अर्थः--इ० ए संसारमांहि का० कामभोगथी नि० निवर्त्या पुरुषने । अ० आत्मानो अर्थ । ना० न विणसे विणसे नहि । पू० कोहो दे० एहवो जे उदारिक शरीर तेने नि० निरोधिते । भ० होइ दे० देवता ति० ए म मे० मे सु० सांभळ्युं ॥ २६ ॥

मूलः--इह कामाणियट्टस्स अत्तट्ठे नावरज्झई ।

पूइदेहनिरोहेणं भवे देवे त्ति मे सुयं ॥२६॥

गाथा २६ भावार्थः--आ संसारने विषे कामभोगथी जे जीव निवर्ते ते जीव स्वर्ग तथा मोक्ष रूप पोतानो अर्थ विणसे नही अने कोहेलुं एवं उदारीक शरीर छांडीने देवता थाय एम में सांभळ्युं छे ॥२६॥

अर्थः--इ० सुवर्णादिक रुद्धि । जु० शरीरनी कांति । ज० जशक्ति । व० शरीरनो वर्ण । भीरादि गुणनी श्लाघा । आ० रोग रहित आउखो । सु० सर्व सुख । अ० ए ६ बोल प्रधान देवपणामांहि पामे । भु० वली ज० जिहां म० मनुष्यपणामांहि ए ६ बोल कहांते जिहां होय । त० तिहां से० ते पुरुष उ०

अध्या०

७

॥६१॥

પરવાપરાદિક । ૫૦ દુષ્કર્મ અગ્નિ કરિ । પવતા જીવને ક૦ કર્મે કરિ ॥ ના૦ નહિ અ૦ સર્થ્ય કોઈ દુ૦
દુષ્કર્મની મો૦ સુકાવવાને ॥ ૬ ॥

મૂલ:-શાવરં જંગમં ચેવ ધનં ધનં ઉવચ્ચરં ।

પંચમાણસ કમ્મેહિં નાલં દુક્ખાઓ મોયગે ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:- ઘર તથા યજ્ઞાદિક, સુવર્ણાદિ ધનને શાલી પ્રતુલ ધાન્ય, ઘરવતરી મસુલ એ સર્વ
પોતાના કર્મે કરી દુઃસ્વપ્ન અગ્નીએ પચતાથકાને દુઃસ્વપ્ન સુકાવવાને કોઈ સમર્થ નથી ॥ ૬ ॥

અર્થ:- અ૦ મનમે ત્રિષં અ૦ રહ્યો સ૦ સર્વ સુખ સ૦ સર્વથા સંકારે દૃષ્ટના તંજોગાદિકથી ઉપતું તે સુખ
સર્વને વહુમ છે એ શાક દિ૦ એમ દેવીને પિ૦ પ્રિય વાળો છે આત્મા જેહને એવા પા૦ જીવને ન૦ નહ૦ હજે
પા૦ પ્રાણીના પા૦ પ્રાણને । ય૦ સાત ભયથી વે૦ જીવના વશથી હ૦ નિવર્ત્યો હોઈ સાધુ ॥ ૭ ॥

મૂલ:-અજ્ઞાત્યં સઘઓ સઘં દિસસ પાગે પિયાયણ ।

ન હજે પાગેણો પાગે ભયવેરાઓ ઉવરણ ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:- એ સર્વ સુખ દુઃસ્વ આત્મા થકો ઉપજે છે એમ જોઈ સર્વ જીવને પોત પોતાના પ્રાણ
પ્રીય છે એટલે વાલ્હા છે એમ જાણીતે સાધુ એકંદ્રિયાદિક જીવોના પ્રાણને હજે નહીં અને તેને ભય ઉપજા
વવાથી તથા તેની શાસ્ત્રે વૈર કરવાથી નિવર્તા છે ॥ ૭ ॥

અર્થ:- આ૦ ધનાદિક પરિગ્રહ ન૦ નરકતું હેતુ છે દિ૦ એમ દેવીને । ના૦ ન હેર ત૦ ગ્રજ માત્ર ૬૦

उत्तरा०

॥६२॥

चिन्ना अधम्मं धम्मिहे देवेसु उववज्जई ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—धैर्यवंतनुं धैर्यपणुं जुओ ? सर्वज्ञ भाषीत क्षमादिक दस प्रकारे यती धर्मादिकने ग्रहण करी अधर्माने तजी धर्मज जेने प्रिय छे ते जीव देवताने विषे उपजे ॥ २९ ॥

अर्थः—तु० तोलिने जोज्यो णं० वचन ऽलंकारभणी बा० अज्ञानपणाने । अ० ज्ञानपणाने च० वली ए० एम पं० पंडित । च० छांडिने बा० अज्ञानपणाने । अ० ज्ञानपणाने से० सेवे अंगीकार करे सु० साधू । त्ति० एम बे० हुं कहुं छुं ॥ ३० ॥

मूलः—तुलियाण बालभावं अबालं चेव पण्डिए ।

चइऊण बालभावं अबालं सेवए मुणि ॥ ३० ॥ त्तिवेमि

॥ इति एलयं सप्तमं अध्ययनं सम्पत्तं ॥७॥

गाथा ३० भावार्थः—अज्ञानपणाने अने ज्ञानपणाने तोली जोजो ? एम अज्ञानपणाने तजीने ज्ञानपणाने पंडीत अंगीकार करे एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबुस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ? में श्रीमहावीरदेव समीपे सांभळ्युं हतुं तेम हुं तुंज ग्रत्ये कहुंछुं ॥ ३० ॥

इति सातमं अध्ययन समाप्त. ए सातमा अध्ययनमां आहारनुं गृहपणुं छांडवुं कहयुं तेतो निर्लोभी होय ते छांडे ते भणी आ आठमा अध्ययनने विषे निर्लोभी कंपील केवळीनुं उदाहरण कहीए छीए.

अर्थः—अ० अस्थिरकालथी । अ० असास्वता द्रव्यादि पदार्थथी एहवा । सं० संसारने विषे दु०

अध्य०

॥७॥

॥६२॥

उत्तरा०

॥६३॥

दिकने विषे स्नेहना करणहार इहलोकने विषे शारीरिक, मानसिक एवी बे प्रकारनी वेदनाएं पीड्योथको पहलोके नर्कादिकथी न सूकाय, तेथी साधु पूर्वना संयोग (मातापितादिक) अने पश्चात् संयोग (स्वसुरादिक) ने छांडीने कोइ पदार्थने विषे नवो स्नेह नहि करतां स्नेह रहित थाय ॥ २ ॥

अर्थ:—तो० तिवारपछी कंपीलमुनी । ना० ज्ञान दं० दरसने करि । सं० सपूर्ण सहित हि० हितने अर्थे । नि० मोक्षने अर्थे । स० सर्व जी० जीवने ते० ते श्रोताजनने वि० मिथ्यात्वादिक पासथी । विशेषे मो० मुंकाववाने अ० अर्थे । भा० उपदेश कहे छे ॥ कपीलमुनि केहवा छे मु० साधुमांहि । वरो० प्रधान छे । विग० विशेषे गयो छे मो० मोह जेथी केवली छे ॥ ३ ॥

मूल:—तो नाणदंसणसमग्गो हियनिस्सेसाएसवजीवाणं ।

तेसिंविमोकखण्डाए भासई मुणिवरोविगयमोहो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ:—जेओ साधुमांही उत्तम अने विशेषे जेने मोह गएलो छे ने सपूर्ण ज्ञानदर्शने सहित एवा कंपील केवली सर्व जीवना हितना अर्थे मोक्षने अर्थे श्रोताजनने मिथ्यात्वादिक पासथी मुंकाववाने अर्थे उपदेश कहेता हवा ॥ ३ ॥

अर्थ:—स० सर्व गं० बाह्य अभ्यंतर परिग्रहने च० पुनः क० क्रोधादिक कलहने वि० छांडीने त० तथा प्रकारना कलेशना कारण जाणीने मि० साधु । स० सर्व का० मनोर्ज्ञ शब्दादि जा० नाना प्रकारने विषे । पा० कडुआ विपाक देषतोथको । न० न लि० लिपाय ता० छुकायनो रषपाल साधु ॥ ४ ॥

अध्य०

॥८॥

॥६३॥

अ० मूक्तिनो साधन अणकर्त्ता यथा य० बळी । वं० बंधने म० मोक्षने प० अंगीकार कीधा छे जेणे एतले मोहदे बंध
मोक्षने कहे पण परमार्थ सुन्य । वा० वचनने वि० वीर्य मात्रे करिने स० स्वस्थपणो करे रलियातकारि । अ०
आत्माने पोताने परने रिझवे । पण परमार्थनां अजाण ॥ १० ॥

मूलः—भणन्ता अकरेन्ता य बन्धमविस्वपइण्णिणो ।

वायाविरियजेत्तेण समासासेन्ति अप्पयं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—आ जगतने विषे अकेक कुतिथि एम माने छे के क्रिया अण करवार्थीने फक्त
ज्ञान भणवार्थीज ए जीव मुक्ति जाय एम वचनना आंडवरे करी बंध मोक्ष कहे, पण क्रिया कांड करे नहीं
अने अमे ज्ञानार्थीज मोक्ष पायीथुं अर्थात् अमारे क्रिया करवानी कांड जरूर नहीं एम कही पोताना
आत्माने शांत करे ॥ १० ॥

अर्थः—न० नहि चि० विचित्र प्रकारनी । ता० बाण सरपी भा० भाषा कु० तो किहाथी वि० कुविद्यानो
सा० सीववो । वि० घूता छे पा० पापकर्म करि बा० अज्ञानि यथा पं० पंडितपणो मा० माने छे ॥ ११ ॥

मूलः—न चित्ता तायए भासा कुओ विज्जाणुसासणं ।

विसन्ना पावकम्मेहिं बाला पण्डियमाणिणो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेओ कुविद्यानी सिखामणे खुच्या यथा पाप कर्म करी अज्ञानी यथा पंडीत
पणुं माने पण ते विचित्र प्रकारनी संस्कृतादिक भाषा शुभ अनुष्ठान (क्रिया) विना ते जीवने दुर्गति पडता

ઉત્તરાં

॥૬૪॥

અધૈર્યવંત પું પુરુષને । અં હવે સં છે સું રુઢા વૃતના ધરણહાર સાં સાધુ જેં જે હોય તે તં સંસાર સમુદ્રને તરે । અં તરતાં દોહિલો છે એહવા સમુદ્રને વં વાળીયાવાં જિમ નાવાએ સમુદ્રને તરે તિમ તરે ॥૬॥

મૂલ:-દુપરિચ્ચયા ઇમે કામા નો સુજહા અધીરપુરિસેહિં ।

અહ સન્તિ સુઘયા સાહૂ જે તરન્તિ અતરં વણિયા વા ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:-એ શબ્દાદિક કામભોગ તજવા અતિશય દુક્કર છે તેમજ અધૈર્યવંત પુરુષને તો છાંડવા સોહીલા નથી. જેમ વાળીઆ નાંવાએ કરી સમુદ્રને તરે તેમજે વિપયના સમુદ્રે કરી પરિપૂર્ણ અને તરતાં દુક્કર એવા સંસાર રૂપ સમુદ્રને તરવા એકેક સુવ્રતના ધરણહાર સાધુ સમર્થ છે ॥ ૬ ॥

અર્થ:-સંસાધુલું અમ્હો એં એમ એકેક વં વોલતાથકાં । પાં પ્રાણબંધને મિં મૃગ સરિષાં અં અજાણતાથકા । મં મંદા અંધ ધર્મ કરવા અસમર્થ નિં નરકે ગં જાય । બાં અજ્ઞાની પાં પાપની દિં દૃષ્ટિ કરિને ॥ ૭ ॥

મૂલ:-સમણાનુણે વદમાણા પાણવહં મિયા અયાણન્તા ।

મન્દા નિરયં ગચ્છન્તિ બાલા પાવિયાહિં દીઢીહિં ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:-મૃગના સરસા અજાણ અને મિથ્યાત્વરૂપ રોગે કરી ધર્મ કરવા અસમર્થથકા એકેક અન્યદર્શની અમે સાધુ છીએ એમ વોલતાથકા પ્રાણવધાદિક પાપની દૃષ્ટીએ કરી તે અજ્ઞાની નરકે જાય ॥૭॥

અર્થ:-હું નિશ્ચે પાં પ્રાણવધને નં અં ન અનૂમોદે અથવા બીજો અર્થ હું નિશ્ચે પાણવ

અધ્યં

॥૮॥

॥૬૪॥

વિષય કષાયાદિકને । ક૦ કિંવારે । વિ૦ પળી પુ૦ પાછલ્યા ક૦ કર્મ સ્વ૦ પપાવવાને અ૦ અર્થે । ઇ૦ એદ૦
દેહને નિર્દોષ આહારાદિકે કરી સ૦ રાષેપાલે ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:—બહિયા ઉઢુમાદાય નાઊવકંસે કયાઈ વિ ।

પુવ્વકમ્મસ્વયદ્વાણે દમં દેહં સમુદ્ધરે ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:—ચાર ગાત્રી ઉંચી એવી મોક્ષગતીને પોતાના મનમાં રાખીને કોઈ વસ્તે વિષય
કષાયને ઇચ્છે નહીં અને પાછલા કર્મ સ્વપાવવાને વાસ્તે નિર્દોષ આહારે કરી પોતાના દેહને પાલે ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:—વિ૦ ટાલે ક૦ કર્મના હે૦ હેતુ મિથ્યાત્વાદિક । કા૦ સાધુની કરણીના અવસરને
ક૦ વાંછળહાર પ૦ સંજમમાર્ગે પ્રવર્તે મા૦ મર્યાદા જાણીને પિ૦ આહારને પા૦ પાણીને । ક૦ શૂદ્ધસ્યે પોતા
ને કાજે કોથો એવા આહારને લ૦ પામીને મ૦ જિમે ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:—વિવિચ્ચ કમ્મુણો હેઉં કાલકંસી પરિવ્વણે ।

માયં પિણ્ડસ્સ પાણસ્સ કહં લઙ્કૂણ મક્કલ્લ ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:—મિથ્યાત્વાદિક કર્મના હેતુને ટાળીને સાધુ ક્રિયાને કાલ વળાણ (વસ્તત્સર)
કરતો થકો સંયમને વિષે પ્રવર્તે અને શૂદ્ધસ્યે પોતાને અર્થે આહાર પાણી બનાવેલ હોય એવો નિર્દોષ આહાર
મર્યાદા પુર્વક પામીને સાધુ જમે ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:—સ૦ આહારાદિકનો વાસી રાખવો ચ૦ સમૂચવે તે અર્થે ન૦ નકુ૦ કરે લે૦ લેપ માત્ર પરઢાઈ તે

उत्तरा०
॥६५॥

अर्थः—ज० जगतने विषे नि० आश्रया एहवा भू० जीवने विषे किं भूतेषु । तस० त्रस नाम कर्मने उदये करि त्रसने विषे उपन्या । था० थावर नाम कर्मने उदये करि थावरने विषे उपन्या । तेहवाने विषे च० समुच्चय ते० ते मांहिला कोइ जीवनो नो० आ० न करे दं० वध । म० मने करि वा० वचने करि का० कायाये करि चे० निश्चे ॥ १० ॥

मूलः—जगनिस्सिएहिं भूएहिं तसनामेहिं थावरोहिं च ।

नो ते सिमारमे दण्डं मणसा वयसा कायसा चेव ॥ १०. ॥

गाथा १० भावार्थः—जे जगतमां नाम कर्मने उदये करिने पृथ्वीने आश्रयीने (आधारे) त्रस अने स्थावर जीवो रहैला छे तेनो मन वचन कायाए करी वध न करे ॥ १० ॥

अर्थः—सु० आधाकर्मादि दोष रहित ते पण ए० एषणा सुमति सहित आहारने । न० जाणीने । त० तेहवा आहारने विषे ठ० थापे भि० साधु अ० पोताना आत्माने जा० संजय निर्वाहवाने अर्थे घा० आहारने । ए० गवेषे । र० रसने विषे गि० गृधन० न सि० होय भि० भिक्षाने विषे ॥ ११ ॥

मूलः—सुद्धेसणाउनच्चाणं तत्थ ठवेज्ज भिक्खू अप्पाणं ।

जायाए घासमेसेज्जा रसगिद्धे न सिया भिक्खाए ॥ ११. ॥

गाथा ११ भावार्थः—पोताना आत्मानें संयम निर्वाह करवानें अर्थे आहारजी गवेषणा (शोधना) करी आधा कर्मादिक दोष रहित एषणा समितीए निर्दोष जाणी ते रस तथा भिक्षाने विषे गृध (लुब्ध) नहि थतां

अध्य०
॥ ८ ॥

॥६५॥

भ० ज्ञानवंत वे० विस्तिर्ण घणी किर्त्ति सहित शिष्यादिक छे जेहनै ते भगवंतै । वि० कहयुं अध्ययन त्ति०
एम वे० हुं कहुं छुं ॥ १८ ॥

मूलः--एवं से उदाहु अणुत्तरनाणी अणुत्तरदंसी अणुत्तरनाणदसणधरे ।

अरहा नायपुत्ते भगवं वेसालिए वियाहिए ॥ १८ ॥ त्ति बेमि

इति खुडाग नियण्ठिज्जं षष्ठं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ६ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेनी विस्तिर्ण किर्त्तिने शिष्यादिक घणा एवा अैश्वर्या (ठकुराइ) दीके युक्त
अने सर्व ऊकृष्टज्ञान दर्शनना धरणहार एवा अरिहंत श्री सिधार्थ राजाना पुत्र श्री महावीरदेव स्वामीए
सभामध्ये ए पुर्वोक्त अधिकार कहयो ॥ १८ ॥

एम सुधर्मास्वामी जंबूस्वामीने कहेता हवाके अहो जंबू जेम मे महावीर स्वामी प्रते सांभल्युं छे तेम तुज
प्रते हुं कहुंछुं । इति छठा अध्ययननो भावार्थ समाप्त । ए छठा अध्ययनने विषे साधुना गुण तथा साधुनो
मारग कह्यो तो तेवा साधु होय ते आहारना गृधी थइ शरीर वधारे पण ज्ञान दर्शन चारीत्रनी शुद्धि न करे
तो बोकडाना दृष्टांते दुरगती कही ते भणी आ सातमुं अध्ययन बोकडा द्रष्टांतनुं कहे छे.

अर्थः—ज० जिम ए० प्राहुणाने स० काजे को० कोइक दया रहित पुरुष पो० पोषे । ए० बोकडाने ।
ओ० चोषा प्रमुष ज० मुग अडदादिकने दे० देवे पो० पोषे आ० संभावनाए स० पोताने अ० घरने बारणे ॥ १॥

मूलः—जहा एसं समुद्दिस्स कोइ पोसेज्ज एलयं

उत्तरा०

॥६६॥

गाथा १३ भावार्थः—जे कोइ साधु स्त्री पुरुषनां लक्षण सामुद्रिकशास्त्र, स्वप्नशास्त्र अंगस्फुरणादिक पापविद्याने प्रयुंजे (कहे) तेने साधु न कहीए एम तिर्थकरादिक आचार्य कहेलुं छे ॥ १३ ॥

अर्थः—इ० ए मनुष्य जन्मने विषे जी० संजम जीवतव्यने । अ० तप संजमादिक अणकरवे करीने । प० भृष्ट थया सं० समाधिना जो० जोगथकी । ते० ते का० कामभोगना र० रसने विषे गि० गृद्ध थयाथका । उ० उपजे । आ० असुरकुमार संबंधी का० कायाने विषे ॥ १४ ॥

मूलः—इह जीवियं अणियमेत्ता पब्भट्ठा समाहिजोएहिं ।

ते कामभोगरसगिद्धा उववज्जन्ति आसुरे काए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे ते लक्षणादिकना प्रयुंजनार साधुने शुं फळ थाय ते कहे छे, ए मनुष्य-जन्मने विषे तप संयमादिक करी पोताना आत्माने वश करे नहि अने समाधिना योगथी भृष्ट थइ कामभोगना रसने विषे गृद्ध (लुब्ध) थयाथका असुरकुमार संबंधी कायने विषे ते साधु उपजे ॥ १४ ॥

अर्थः—त० तिहांथकी वि० पण य० वली उ० निकलीने । सं० संसारने विषे ब० घणो । अ० वारंवार परिभ्रमण करे ब० घणा क० कर्मना ले० लेपे करिने लि० लीपाणा जीवने । बो० समकितनो लाभ । हो० होय सु० अतिहे दु० दोहिलो ते० ते जीवने ॥ १५ ॥

मूलः—तत्तो वि य उवट्टित्ता संसारं बहुं अणुपरियडन्ति ।

बहुकम्मलेवलित्ताणं बोही होइ सुदुल्लाहा तेसिं ॥ १५ ॥

अध्य०

॥८॥

॥६६॥

गाथा ३ भावार्थः—ज्यां सुधी प्राहुणो न आवे त्यां सुधी परमार्थी दुःखे करी ते बोकडो जीवे
अने प्राहुणो आववाथी ते बोकडानुं मस्तक छेदीने भोगवे ॥ ३ ॥

अर्थः—ज० जिम से० ते ख० निश्चे उ० बोकडो । आ० प्राहुणाने अर्थे स० कल्पी मूक्यो । ए०
एणे दृष्टांते बा० अज्ञानि अ० अधर्म वाहालो छे जेहने ई० वांछे न० नरकना आ० आउषाने ॥ ४ ॥

मूलः—जहा से खलु उरब्मे आएसाए समीहिए ।

एवं बाले अहम्मिद्वे ईहई नरयाउयं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—जेम ते बोकडाने निश्चे प्राहुणाने अर्थे कलपेल होवाथी परमार्थे ते प्राहुणानो
इच्छीत कहीए, तेम जेहने अधर्म प्रीय छे एवा अज्ञानीने नर्कगती योग्य आचरण आचरवाथी नर्कनुं आयुष्य
इच्छतो कहीए ॥ ४ ॥

अर्थः—हिं० हिंस्यानो करणहार । बा० अज्ञानि २ मु० जुठाबोलो ३ अ० पंथने विषे वि० पंथीनो लूटण-
हार ४ । अ० अनेराना अ० अणदिधाना ह० लेणहार ते० चोर ५ मा० मायाविओ ६ कं० केहनुं ह० हरु
एहवो ७ स० धुतारो ८ ॥ ५ ॥

मूलः—हिंसे बाले मुसावाई अद्धाणम्मि विलोवए

अन्नदत्तहरे तेणे माई कं नु हरे सढे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जेम अज्ञानी, हिंस्यानो करणहार, जुठाबोलो, पंथने विषे पंथीने लुटनार,

ઉત્તર।૦

॥૬૭॥

માસા સોનું માગવા ગણ્ણોહતો ને કોટી માસા સુધી ચઢ્યો તોપણ લોભથી મન નિવર્ત્યું નહિ (એમ કંપીલ-
કેવલીએ પોતાનો હેવાલ ધન સંબંધી કહ્યો, હવે વીજો સ્ત્રી સંબંધી હેવાલ કહે છે ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:—નો. ૨. રાક્ષસી સમાન સ્ત્રીને વિષે ન. ગિ. ગૃહ ન થાય ગં. ગુંબડા સરિસી પિંડાકારિ
સ્તન વ. હૃદયને વિશે જેહને વલી સ્ત્રી કેહવી છે અ. અનેક પદાર્થને વિશે ચિ. ચિત્ત છે જેહનો. જા. જે
સ્ત્રીઓ પુ. પુરુષને પ. પગ લો. અતિશે લોભાવીને વિચતારિને. સે. ક્રીડા કરે જ. યથા દૃષ્ટાંતે. દા. દાસ
સંઘાતે જિમ દાસ પાસે ચિંતવ્યા કામ કરાવીને પોતે ક્રીડા કરે ॥ ૧૮ ॥

મૂલ:—નો રક્ષસીસુ ગિજ્ઞેજ્ઞા ગણ્ણવચ્છાસુ પેગચિત્તાસુ ।

જાઓ પુરિસ પલોમિત્તા ચેલન્ટિ જહા વ દાસેહિં ॥ ૧૮ ॥

ગાથા ૧૮ ભાવાર્થ:—જેના હૃદયને વિષે ગુંબડા સરિસી પીંડા કારી વેસ્તન છે અને જેનું અનેક પ-
દાર્થને વિષે ચિત્ત છે અને જેમ દાસતી પાસે ચિંતવ્યાં કામ કરાવે તેમ પુરુષને લોભવી છેતરીને તેની સાથે
ક્રીડા કરે એવી રાક્ષસી સરિસી સ્ત્રીને વિષે સાધુ લુબ્ધ ન થાય ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:—તે માટે. ના. નારિને વિશે નો. દુષ્ટપણો ન કરે. ઇ. સ્ત્રીને વિ. વિવિધ પ્રકારે ત્યજી-
વિસ્વાસ નાળે અ. મુનીરાજ ઋષી. ધ. બ્રહ્મચર્યાદિક ધર્મને ચ. સમુચય પે. મનોહ્ર મલો ન. જાણીને
॥ ત. તે બ્રહ્મચર્યાદિક ધર્મને વિશે ઠ. નિશ્ચલ થાપે મિ. સાધુ અ. આત્માને ॥ ૧૯ ॥

મૂલ:—નારીસુ નોવગિજ્ઞેજ્ઞા ઇત્થી વિપ્પજહે અણગારે ।

અધ્ય.૦

॥૮॥

॥૬૭॥

नो वंछक तेम ते नरकनुं आयुष्य इच्छतो कहीए ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० सिंघासनादिक स० पल्यंकादिक जा० रथादिक । वि० धनादिक का० मनोज्ञ शब्दादिक ते कामभोग । भुं० एटला वानां भोगवीने । दु० दोहिलो आ० उपराज्युं ध० धनने हि० छांडीने व० घणी कर्म रूपणी र० रजने सं० मेलवीने ॥ ८ ॥

मूलः—आसणं सयणं जाणं वित्तं कामाणि भुंजिया ।

दुस्साहडं धणं हिच्चा बहुं संचिणिया स्यं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—सिंघासनादिक, पल्यंकादिक, रथादिक, धनादिक अने मनोज्ञ (मनने गमतो) कामभोग भोगवीने ए सर्व दुःखे करी उपार्जेल धन तेहने छांडी घणां कर्म रूप रजमेळवीने (आ गाथानो संबंध नवमी गाथाए पुरो थसे) ॥ ८ ॥

अर्थः—त० तिवार पछी क० कर्मे करि गु० भारि थयो ज० जीव प० वर्तमानकालना सुपने विपे प० तत्पर । अ० वोकडानि व्व० परे आ० प्राहुणो आवे छते म० मरणने अं० छेहडे अधर्मि । सो० सोचना पामे ॥ ९ ॥

मूलः—तओ कम्मगुरू जन्तू पच्चुप्पन्नपरायणे ।

अए व आगयाएसे मरणन्तम्भि सोयइ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते वार पछी भारे कर्मी जीव नरकादिकना दुःखथी नहीं डरता वर्तमानकालना सुखना विशेष तत्परथको घणी कर्म रूपी रजे करी भारे थाय, जेम प्राहुणो आववाथी वोकडो शोचे एटले

उत्तरा०

॥६८॥

नवमे नमीराजा देवतानो पूजनीक थयो तेमणी नवमे नमी राज रूषीनो संबंध कहेछे.

अर्थ:—चइ० चवीने दे० देवलोक थकि उ० उपन्यो मा० मनुष्य लो० लोकमाहि उ० उदय नथी पाम्यो मो० दर्शन मोहनी कर्म जेहने । स० संभारि छे पो० पाछलि जा० जातिने ॥ १ ॥

मूल:—चइओण देवलोगाओ उववन्नो माणुसम्मि ।

उवसन्तमोहणिज्जो सरई पोराणयं जायं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:—इवे नवमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे. सातमा देवलोकथी चवी (मरी) ने मनुष्य लोक विषे उत्पन्न थयो, अने जेने दर्शन मोहनी कर्म उदय पामेल नथी, तेथी देवलोकादिक पाछली जाती संभारी ॥ १ ॥

अर्थ:—जा० जातिने स० संभारिने भ० भगवंत ज्ञानवंत । स० स्वयमेव आपणपे बु० प्रतिबोधने पाम्या अ० प्रधान ध० श्रुत धर्म चारित्र धर्मने विषे ॥ पु० बेटाने ठ० स्थापीने र० राज्यने विषे अ० धर्म साहमो थइ जि० घर थकी नीकले छे न० नमीराज रूषीश्वर ॥ २ ॥

मूल:—जाइं सरित्तु मयवं सहसंबुद्धो अणुत्तरे धम्मे ।

पुत्तं ठ्वेत्तु रज्जे अभिणिकखमई नमी राया ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ:—जाती स्मर्ण उपजवार्थी भगवंत (ज्ञानवंत) स्वयंमेव प्रतिबोध पामी पुत्रने राज्ये स्थापीने श्रुतधर्मने चारित्र धर्मने विषे सन्मुख थइ नमी राजा घरथी नीकली अणगार थया. ॥ २ ॥

अर्थ:—सो० ते नमीराजा दे० देवलोगां कामभोग स० सरिषाभोग नमीराजा केहवाछे ॥ अं० व० प्रधान

अध्य०

॥९॥

॥६८॥

(गेरफायदो करनोर) कारी आंबाने भोगवीने राजा राज्यने हारे ॥ ११ ॥

अर्थ:—ए० ए वे दृष्टांत सरिखा । मा० मनुष्यनां का० कामभोग । दे० देवताना का० कामभोगने अं० समिपे । स० हजार गु० गुणा भु० वारंवार हजारगुणा करीए । एटले असंख्यातगुणा । आ० आउखो अने का० अनंतगुणा कामभोग य० पुनः दि० देवता संबंधी प्रधान ॥ १२ ॥

मूल:—एवं माणुस्सगा कामा देवकामाण अन्तिए ।

सहस्सगुणिया भुज्जो आउ कामा य दिव्विया ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ:—एम मनुष्यना आयुष्य अने कामभोगने समिपे वारंवार हजारने हजारगुणा करतां असंख्यातगुणं आयुष्य अने अनंतगुणा कामभोग देव संबंधी छे ॥ १२ ॥

अर्थ:—अ० असंख्याता वा० वरस न० असंख्याता नयूत चौरासीलाख पूर्वने चौरासीलाखगुणा करीए ते वली ८४ लाखगुणा करीए तिवारे नियूत थाय । जा० जे सा० ते प० प्रज्ञावंत देवताना ठि० आउषानि स्थिति जा० जे ए देवताना आउषाने आउषानी स्थिति ए बेहुने जी० हारे छे दु० कुबुधि नर । ऊ० ऊणा वा० वरस स० सोना आ० आउखाने काजे ॥ १३ ॥

मूल:—अणेगवासानउया जा सा पन्नवओ ठिइ ।

जाणि जीयन्ति दुम्मेहा ऊणवाससयाउए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ:—सो वर्षना उणां आयुष्यने वास्ते चौरासीलाख पुर्वने चौरासीलाखगुणा करीए

उत्तरा०
॥६९॥

अर्थः—को० विलापादिक शब्दनों कोलाहल सं० थयो ॥ आ० हुतो म० मिथिलानगरिनैविषे
प० प्रवर्जा लेते छते ॥ त० तिवारे । रा० राजमाहि छतापण । रि० रूषीसरिषा तेराजरूपी ॥ न० नमीराजा
अ० घरथकी निकले छते ॥ ५ ॥

मूलः—कोलाहलसंभूयं आसी महिलाए पवयन्तमि ।
तइया रायरिसिमि नमिमि अभिणिक्रमन्तमि ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जे न्यायवंत राजाहोय तेने (१)क्रोध, (२) क्रोध, (३) लोभ, (४) हर्ष (५) मान
(६) मद ए छवानां अल्प होय तेने राज्यमांही छता पण राजरूषी कहिए, एवा नमीराज रूषी घरथी नीकळी
प्रवर्जा लेते छते मिथिला नगरीने विषे लोकना विलापादिक शब्दनों कोलाहल थयो ॥ ५ ॥

अर्थः—अ० सावधान थयो रा० राजरूषी म्रत्ये । प० प्रवर्जातुं ठा० थानक द्रव्यथी वर्तादीक भावथी
ज्ञानादीक थानक ते थानक केहवो छे उ० प्रधान एहवा स्थानक म्रत्ये सावधान थयो छे नमीराजा एहवा
अवसरे । स० सकेंद्र मा० ब्राह्मणने वे० रूपे । इ० एहवा व० वचनने अ० धोलतो हुवो ॥ ६ ॥

मूलः—अभुष्टियं रायरिसिं पवज्जाठाणमुत्तमं ।
सको माहणवेसेणं इमं वयणमब्बवी ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—द्रव्यथी वृतादिक भावथी ज्ञानादिक रूप प्रवर्जाना उत्तम स्थानकने विषे नमीराजरूषी
सावधान थयो ते वखते पहेला देवलोकनोशकेंद्र ब्राह्मणने रूपे आदीनेएवुं म्रश्वरूप वचन कहेतो हवो ॥ ६ ॥

अध्य०
॥९॥

॥६९॥

અર્થ:—માં મનુષ્ય મરિને મનુષ્યપણો પામવો તે મં હોય મૂં મૂલગી પૂંજી । લાં લાભ તે મનુષ્ય મરિને દેં દેવગતિ મં હોય । મૂં મૂલગી પૂંજીને છેં છેદી ષોડ્ હોય જીં જીવને । નં નરગપણો તિં તિર્યંચપણો ધું નિશ્ચે હોય ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:—માણુસત્તં મવે મૂલં લામો દેવગર્હ મવે ।

મૂલચ્છેણ જીવાણં નરગતિરિસ્વત્તણં ધુવં ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થ:—મનુષ્ય મરી મનુષ્યપણું પામે તેણે મુલગી પૂંજી રાખી, મનુષ્ય મરી દેવતા થાય તે લાભને પામ્યો, મનુષ્ય મરી નર્ક તિર્યંચગતિમાં જાય તે મુલગી પૂંજી હાર્યો ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:—દું બેહુ પ્રકારની ગં ગતિ નરક ૧ । તિર્યંચની ૨ । વાં અજ્ઞાનિને હોય તે ગતિ કેહવી છે । આં આપદા પીડા બં મરવું મૂં એ બે મુલ આદિ છે જેહને આપદા અને વધ ઘણો છે તે ગતિ માંહિ ઉપજે । દેં દેવતાપણો । માં મનુષ્યપણો ચં વલી । જં જે મળી જિં હાર્યો લોં માંસાદિકની લોલતાએ નરક । સં ધુર્ત તેણેકરિ તિર્યંચપણો પામે ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:—દુહઓ ગર્હ બાલસ્સ આવર્હ બહમૂલિયા ।

દેવત્તં માણુસત્તં ચ જં જિણે લોલયાસેદ ॥ ૧૭ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થ:—જિહાં ઘળી આપદા (પીડા) ને વધ (મરવું) રૂપ મુલ છે જેહનું એહવી નર્કને તિર્યંચ બે ગતિ અજ્ઞાનીને હોય. દેવતા ને મનુષ્યપણું હારી તેમાંસાદીકની લુબ્ધતાએ નર્કપણું ને ધુર્તતાએ તિર્યં-

હચરાં
૧૭૦૧

જે હેતુ ઉદાહરણને ઉપનયે કરી પોતાની વસ્તુ સત્ય કરી સ્થાપીએને વીજાની વસ્તુને ઉઠાપીએ તેનું નામ પક્ષ સમાપ્તિ કહીએ, હવે પાંચ પ્રકારના હેતુ જુદા જુદા કહે છે. ૧ તમારી પ્રવર્જાનું લેવું અયુક્ત એ પક્ષ, ૨ એ આક્રંદાદિક દારુણ (ભયંકર) શબ્દ થાયછે એ હેતુથી, ૩ જેમ જીવ વધ (માર) તાં આક્રંદાદિક શબ્દ કરે તેમ તમારી પ્રવર્જાથી એ દારુણ શબ્દ થાય છે એ ઉદાહરણથી, ૪ જેનાથી આક્રંદાદિક દારુણ શબ્દ થાય તે ધર્માર્થિ પુરુષોએ ગ્રહણ ન કરવું (કેમકે તમારી પ્રવર્જાથી આક્રંદાદિક થાય છે તોતે ગ્રહણ ન કરવી) એ ઉપનય, ૫ તમારી પ્રવર્જા જીવ વધ રૂપ હોવાથી ગ્રહણ કરવી અયુક્ત છે, એમ પક્ષનું સમાપ્તિપણું કરવું, એવાં પાંચ વચન રૂપ હેતુ, અને આક્રંદાદિક દારુણ શબ્દે ઘણાં જીવોને દુઃખ ઉપજાવવાથી તમારી પ્રવર્જા કલ્યાણનું કારણ ન હોય ! એવાં પાંચ વચન રૂપ હેતુને એક વચન રૂપ કારણે કરી સહિત એવા શક્રેંદ્ર ત્રયે નમીરાજઋષી કહેતા હતા ॥૮॥

અર્થ:—મં મિથિલાનગરિને વિષે ચેં ઉદ્યાન માંહિ વં વૃક્ષહતો ॥ સીં સીતલ છાયા છે જેહની
એહવો મં મનોરમ એહવે નામે તથા રમણિક ॥ પં પાનડે કરિ પું ફુલેકરિ ફં ફલે કરિ ઉં સહિત ।
વં પંખીયાદિક ઘણા જીવને । વં ઘણાગુણનો કરણહાર હતો સં સદાય ॥ ૯ ॥

મૂલ:—મહિલાએ ચેડા વચ્છે સીયચ્છાએ મનોરમે ।

પત્તપુષ્પફલોવેએ વહૂણં વહુગુણે સયા ॥ ૯ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:—મિથિલાનગરિના ઉદ્યાનમાં સદાય પત્ર પુષ્પ ફલને શીતલ છાંયાએ કરી
પંખીપ્રમુખ ઘણા જીવને ઘણા ગુણનો કરણહાર ને મનને રમણિક એવું મનોરમ નામે વૃક્ષ હતું ॥ ૯ ॥

અધ્ય૦

૧૧૧

પણાનેજ પામે ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:—મનુષ્યપણો પામે તે કેહવો છે । વે० વિવિધ માં માત્રાં એટલે અનેક પ્રકારે સિં० ભદ્રિકપણાદિક । સિષ્યાઈકારિ । જે० જે કોઈ નં મનુષ્ય । ગિં० ગૃહસ્થછતા સું લોકિકપક્ષે પ્રતિત કારિયાસુવ્રતિ કહિણે ઉં પામે માં મનુષ્ય સંબંધી જોં જોનિને કં લોકીક કરણી સં સાચી છે જેહની તે સત્યવાદી । હું નિશ્ચે પાં તે પ્રાણી જીવને ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:—વેમાયાહિં સિર્વાહિં જે નરા ગિહિસુવ્રયા ।

ઉવેન્તિ માણુસં જોણિં કમ્મસચ્ચા હુ પાણિણો ॥ ૨૦ ॥

ગાથા ૨૦ ભાવાર્થ:—જે મનુષ્ય ભદ્રપણામિ, વિનયવંત, અમત્સરી, એવી અનેક પ્રકારની શીક્ષાએકરી સહીત અને લોકીકપક્ષે દુવ્યસનાદિકનો ત્યાગી સતવાદી ને પ્રતિતકારીક એવી લૌકિક કરણી જેની સારી હોવાથી સુવ્રતિ કહીયે, તે જીવ મરીને મનુષ્યપણું પામે. (મતલબ સમક્ષિત ત્યા વ્રતપચરવાળ તો નથી પણ લૌકિક પક્ષને વિષે સારી વ્રતેણુંક હોય ને જગત નિંદનીક કામ ન કરે તો મનુષ્ય મરીને મનુષ્યપણું પામે ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:—જેં જીવને તું નિશ્ચે વિં વિસ્તિર્ણ સિં અણુવ્રતાદિક સિષ્યા હોઈ । મૂં મૂલગી પુંજી મનુષ્યપણા પ્રત્યે તેં તે પુરુષ । અં અતિક્રમ્યા ઉલંઘ્યા । સીં અણુવ્રત મહાવ્રતાદિક સહિત સં પ્રધાનમાંહિ પ્રધાનગુણ સહિત અં દિનપણારહિત થકો જં પામે દેં દેવતાપણો ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:—જેસિં તુ વિઠલા સિર્વા મૂલિયં તે અઈચ્છિયા ।

वचनरा०

॥७१॥

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—ए नमीराजकृषीना अर्थने सांभळीने पांच वचन रूप हेतुने एक वचन रूप कारणे प्रेरित एवो शक्रेद नमीराजकृषी प्रत्ये आगळ कहीशुं तेम कहेतो हवो ॥ ११ ॥

अर्थः—ए० ए प्रत्यक्ष अ० अग्नि य० वली वा० वायरा सहित य० पुरणे । ए० ए दिसे छे ड० बले छे मं० मंदिर ताहरा भ० हे भगवान अं० अतःपुर ते० ताहरा ए० वचन अलंकारे । की० स्पामाटे न० नथी अ० जोतो हे महामुनीस्वर ॥ १२ ॥

मूलः—एस अग्गी य वाओ य एयं डज्झइ मन्दिरं ।

भयवं अन्तेउरंतेणं कीसं णं नावपिक्खह ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हे भगवंत ! ए प्रत्यक्ष वायुथी प्रेरित एवी अग्नि ए करी तारा मंदीरने अंतेउरा दिक बळे छे तो शा माटे तुं सामुं नथी जोतो ?, १ ए मंदिरादिक बळतां राखवां ए इंद्रनो पक्ष, २ शा हेतु ते पोतानाळे माटे, ३ ज्ञानादिकने उदाहरणे करी, ४ ज्ञानादिकनी माफक जे जे पोतानी वस्तु राखवी ए उपन ये करी, ५ ए मंदीरादिक पोतानी वस्तु जरूर राखवी जोइए ए पक्षनी समाप्ती, ए मंदीरादिकनुं रक्षण कर्या विना पोतानी वस्तुनुं रक्षण करनार न होये तेथी विवेकी पोतानी वस्तुनुं रक्षण करे ए कारणे एवां पांच वचन रूप हेतुने एक वचन रूप कारण जाणवुं ॥ १२ ॥

अर्थः—ए० ए अ० अर्थ इत्यादिक नि० सांभली । हे० हेतुए का० कारण चो० चेर्यो थको । त०

अध्य०

॥९॥

॥७१॥

एवं माणुस्सगा कामा देवकामाण अन्तिए ॥२३॥

गाथा २३ भावार्थः—जेम डाभना अग्र उपर रहेला पाणीना विंदुने समुद्रना पाणी संघाते मापतां डाभना पाणीथी समुद्रनुं पाणी असंख्यातगुणं अधिक होय, तेम देवताना कामभोग मनुष्यना कामभोगथी असंख्यातगुणा अधिक छे ॥ २३ ॥

अर्थः—कु० डाभनी अणी उपरे मे० मात्र सरिखा इ० ए मनुष्यना का० कामभोग । स० अतिशे थोडा आ० आउखे छते क० किस्सू हे० हेतुने पु० आगलि का० करिने जो० अणपाम्या सुधर्मनी वांछना करवी ते जोग खे० पाम्या सुधर्मनुं पालवुं ते एम बेहुने न० न स० जाणे अज्ञानि जन मिथ्यात्वादिक विषयादिकने विषे आशक्तपणो पामे ए हेतु ॥ २४ ॥

मूलः--कुसग्गमेत्ता इमे कामा सन्निरुद्धम्मि आउए ।

कस्स हेउं पुराकाउं जोगक्खेमं न संविदे ॥२४॥

गाथा २४ भावार्थः—डाभाग्र उपर पाणीना विंदुनी माफक ए मनुष्यना कामभोग छे. अतिशे थोडा आयुष्यमां विषय कषायमां लुब्ध थइने शा हेतुने सन्मुख करी अणपामेला सुधर्मनी इच्छा ते जोग तथा पामेला सुधर्मनुं रक्षण करवुं ते क्षेमने अज्ञानीओ नही जाणता होय !!! ॥ २४ ॥

अर्थः—इ० ए संसारमां हिथी का० कामभोगथी अ० अनिवर्त्या पुरुषने अ० आत्मानो अर्थ अ० विणसे छे । सु० सांभलिने । ने० ज्ञानादिक न्याय म० मारग । जं० जेहभणी भु० वली प० अष्ट थाय छे

मूलः-चत्तपुत्तकलत्तस्स निवावारस्स भिक्खुणो ।

पियं न विज्जई किंचि अप्पियं पि न विज्जई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जेणें पुत्र स्त्री व्यापारादिक सर्व छांडयां छे एवा साधुने कोइ वस्तु उपर प्रीय पणुं नथी, तेम कोइ वस्तु उपर द्वेष पण नथी ॥ १५ ॥

अर्थः—ब० घणुं खु० निश्चे मु० साधुने भ० कल्याण छे अ० अणगारने भि० भिक्षुने साधुने । स० सर्वथा प्रकारे आरंभ परिग्रहथी वि० विशेषे मु० मुकाणाछे । ए० हुं एकलोलुं एहवा एकत्वपणाने अ० देखुंछुं ॥ १६ ॥

मूलः-बहु खु मुणिणो भदं अणगारस्स भिक्खुणो ।

सवओ विप्पमुक्कस्स एगन्तमणुपस्सओ ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—घर तथा गृहस्थना व्यापारने आरंभ परिग्रह रहीत एवा साधुनेनिश्चे भद्रकलाण(सुख)हेवाथी हुं एकलो लुं एम एकत्वपणाने देखतो थकोसाधु विचरे, १ अमारुं कोइ नथी ए नमीराजकृषिनो पक्ष, २ हुं एकलो लुं एहेतुं, ३ जेम सिद्धने कांइ नथी ए उदाहरणे करी, ४ जे एकाकी होय तेने कांइ नहोय ए उपनये करी, ५ तेथी ज्ञानादिक सिवाय अमारुं कांइ नथी ए पक्षनी समाप्ति, तेथी अमारी प्रवर्जा कल्याणनुं कारणछे एमकही इंद्रना हेतुने कारण उथाप्यां एपांच वचनरूप हेतुने एकवचनरूप कारण जाणवुं ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० ए अ० अर्थ नि० सांभली विचारिने । हे० हेतु छे का० कारण छे तेणे ओ० प्रेरणीयको तेवार पछे न० नमीराजरूपिप्रत्ये । दे० देवेद इ० इमं अ० बोलतो हवो ॥ १७ ॥

उपजे ॥ २७ ॥

मूलः--इड्डी जुई जसो वण्णो आउं सुहमणुत्तरं ।

भुज्जो जत्थ मणुस्सेसु तत्थ से उववज्जई ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—सुवर्णादिक धन, शरीरनी कांति, जसकीर्ति, वर्ण, दिर्घायुष, सर्व सुख—ए ६ बोल उत्तम ते देवपणामां पामे, वली मनुष्यपणामां ए ६ बोल उत्तम होय त्यांते जीव जइने उपजे ॥ २७ ॥

अर्थ—बा० अज्ञानीनो प० देखे वा० अज्ञानपणो । अ० अधर्मने प० अंगीकार करीने चि० छांडीने ध० धर्मने अ० अधर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । न० नरगने विषे उ० उपजे ॥ २८ ॥

मूलः--बालस्स पस्स बालत्तं अहम्मं पडिवज्जिणो ।

चिच्चा धम्मं अहम्मिद्वे नरए उववज्जई ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—अज्ञानीनुं अज्ञानपणुं जुओ के अधर्मने अंगीकार करी धर्मने छांडीने अधर्मज तेने प्रिय छे ते जीव नरकने विषे उपजे ॥ २८ ॥

अर्थः—धी० धीर्यवंतनुं प० देखीने धी० धीर्यपणुं । स० क्षमादि दसविध धर्मने विषे अ० अनूकुल कोमल परिणामपणे प्रवर्तवानो स्वभाव छे जेहने एहवानुं धीर्यपणुं देखीने चि० छांडीने अ० अधर्मने ध० धर्म वाहलो छे जेहने एहवा जे जीव । दे० देवने विषे उ० उपजे ॥ २९ ॥

मूलः--धीरस्स पस्स धीरत्तं सच्चधम्माणुवत्तिणो ।

त० तेवारे पछी न० नमीराजा । दे० देवेंद्र शकेद्र प्रते इ० एम अ० बोलता हुवा ॥१९॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावाथः—ए शक्रेन्द्रनो अर्थ सांभळीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित नमीराजकृषी शक्रद्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ १९ ॥

अर्थ—स० सूद्ध तत्वनिरुचि रूपाण न० नगरि सर्व गुणनो आधार कि० करिने उपसम रूप वैराज्य रूपणि पोल कीधी त० तपना वारे भेदे सं० आश्रवनो रुधवो ते संवर अ० अरगलाकमाडादिक ख० क्षेमा रूपियो नि० निष्पूण भलो पा० गढ करिने त्रण गुप्तरूप स्थान करावीने ति० सुभ मन योगरूप ते कोठा १, वचन योगरूप ते षाड् २, काय योगरूप ते सतात्रि ३ । ति० ए त्रणे करिने गुंमंछे गढनगर दुप्प० कोणे पराभव्यो नजाय ॥२०॥

मूलः—सद्धं नगरं किच्चा तवसंवरमग्गलं ।

खन्तं निउणपागारं तिगुत्तं दुप्पधंसयं ॥ २० ॥

गाथा २० भावाथः—तत्तनी श्रद्धा रूप नगरने विषे वार भेदे तपसा रूपी कमाड मिथ्यात्वादिकने रुंधी संवर रूप भुंगळ क्षमा रूपीयो गढ सुभमने योगरूप कोठो, शुभ वचन योग रूप खाड्, सुभ काया रूप शतध्निने त्रण गुपतीए करी मारो गढ नगर कोइथी पराभव्यो नजाय? ॥ २० ॥

अर्थः—ध० धनुषने प० पराक्रम रूप कि० करिने ॥ जी० पणचने च० वली इ० इर्यासुमातिरूप क-

घणां दुप छे जेहने विषे ए विशेषण संसारनां एहवा संसारने विषे । किं० किस्सुं ना० संभावनाए हो०
होय तं० ते क० करणी । जे० जे करणीए अ० हुं दो० दुर्गती प्रते न० जावुं नहि ॥१॥ हवे कंपीलमुनी
उपदेश कहे छे

मूलः--अधुवे असासयम्मी संसारम्मि दुक्खपठशए ।

किं नाम होज्ज तं कम्मयं जेणाहं दोग्गइं न गच्छेज्जा ॥ १॥

गाथा १ भावार्थः— हवे आठमा अध्यननो भावार्थ कहे छे ॥ जेनो अनित्य (स्थिर नहि ते) काळ
अने द्रव्यादिक पदार्थथी असास्वतो अने जीहां घणां दुःख छे एवा संसारने विषे एवी शी करणी होय के जे
करणीए करी अमे दुर्गतीए नजइए!!! (एवुं बळभद्र प्रमुख पांचसे चोरोए कंपील केवळीने पुछ्युं!!!) ॥ १ ॥

अर्थः—वि० विशेषे ज० छांडिने पु० पहिला मातापिता प्रमुखनां सं० संजोगने न० कु० बलतो न
करे । सि० सिनेहने क० कोइ पदार्थने विषे । अ० सनेहरहित होय सि० सिनेहना क० करणहार पुत्र कलत्र
मित्रादिकने विषे । दो० इह लोकनां मानसीकसरीर पीडाथकी । प० परलोके नरकादिकथकी मु० मुंकाय
भि० साधु ॥ २ ॥

मूलः--विजहि-तु पुवसंजोगं न सिणेहं कहिंचि कुव्वेज्जा ।

असिणेहसिणेहकरेहिं दोसपओसेहि मुच्चए भिक्खू ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे कंपीलमुनि चोरोने आ प्रमाणे उपदेश देता हवा, हे तस्करो ! पुत्र कलत्रा-

करी क्षत्री थया एवुं एक वचनरूप कारण जाणवुं, पण तमे पुर्वे कहुं जे शारीरिक मानसिक दुखनुं कारण होय तेथी मोक्ष मार्गे नसीझे ते माटे गढादिक कराववा ए तमारा हेतु कारण अयुक्त ॥ २२ ॥

अर्थः—ए० एय० पूनः अ० अर्थ सांभली विचारीने । हे० हेतु छे कारण छे चो० प्रेरयो थको त० तेवारपछीन० नमीराज ऋषि प्रते । दे० शक्रेंद्र इ० एम अ० बोलता हुवा । २३ ।

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमिं रायारीसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—ए अर्थ सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित एवो शक्रेंद्र नमीराजऋषि प्रत्ये एम कहेतो हवो ॥ २३ ॥

अर्थः—पा० शिषर बंध उंचा अवाश का० करावीने णं० अलंकारे । व० बे त्रण गि० य० भूमि गोषा दिक सहित वली सामान्य घर वा० वरांडि सहित पीटणी पो० तलाव मांही क्रीडा करवाना मेहेकय० पदपूरणे करिने त० तेवार पछे ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ २४ ॥

मूलः—पासाए कारइत्ताणं वद्धमाणगिहाणि य ।

वालगपोइयाओ य तओ गच्छसि स्वत्तिया ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—राजयोग शिखरबंध उंचा घर तथा बे त्रणादिक मजला वाळा गोखादिक सहित सामान्य घर तेमज मेडी चौ वाराने पीटणी (अगासी) सहित एवा तलाव मांही क्रीडा करवानां घर करा-

મૂલ:--સઘં ગન્થં કલહં ચ વિપ્પજહે તહાવિહં ભિક્ખૂ ।

સઘેસુ કામજાણુ પાસમાણો ન લિપ્પઈ તાઈ ॥ ૪ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:—સર્વ વાહ્ય અભ્યંતર પરિગ્રહ અને ક્રોધ લોભાદિકને ક્લેશનાં કારણ જાણીને સાધુ છોડે અને છકાય જીવોનો રક્ષક એવો સાધુ સર્વ મનોજ્ઞ (મનને ગમતા) શબ્દાદિક ધુંડાં ફલના આપનાર જાણીને તે શબ્દાદિકને વિષે લેપાય નહિ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—મોં મોગરૂપ આં આમિષ દોં તેહજ મોટો દોષ । વિં તેહને વિષે ધૂંતો । ઇટલે મોગરૂપ આમિષને વિષે ધૂંતો હિં આત્માનો હિત । નિં મોક્ષ એ વેના ઉપાયને વિષે બું બુદ્ધિ વોં વિપરીત છે જેહની । વાં વાલ અજાણ યં પુનઃ । મં મંદ ધર્મ કરવાને વિષે અણઉદ્યમી મૂં મૂંઢ સુર્ષ તે । વં વંધાય મં માષી વં જિમ સ્વેં પેલ વલપાને વિષે માષિ વંધાય । તિમ કામમોગને વિષે અજ્ઞાનિ વંધાય ॥ ૫ ॥

મૂલ:--મોગામિસદોસવિસન્ને હિયનિસ્સેયસબુદ્ધિવોચ્ચત્થે ।

વાલે ય મન્દિણ મૂઠે વજ્જઈ મચ્છિયા વ સ્વેલમ્મિ ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:—આત્માનું હિત અને મોક્ષ એ વેના ઉપાયને વિષે જેની બુદ્ધિ વિપરીત છે એવા અજ્ઞાની જીવ ધર્મને વિષે અણઉદ્યમી થઈ જેમ માંસી વઢવાને વિષે વંધાય તેમ જેના મોટા દોષ છે એવાં કામ-મોગ રૂપ આમિષ (માંસ) ને વિષે તે મૂર્ખ ધૂંચ્યાથકા વંધાય ॥ ૫ ॥

અર્થ:—દું અતિહેતજતા દોહિલા ઇં એ કાં કામમોગ । નોં નથી સું સૌહિલો છાંડતા । અં

जत्थेव गन्तुमिच्छेज्जा तत्थ कुवेज्ज सासयं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे विप्र ! हुं अहीं रहिषुके नहि ! अथवा आंगळ मने घर मळशे के नहि ! एवो जेना मनमां संशय रहेतो होय तेज मार्गने विषे घर करे, पण मारा मनमां संशय नथी कारणके अहीं-थी जवुंछे, माटे समकितादीक गुणे करी सहित होय तेने माटे मुक्ति रूप निवास योग्य होय माटे ज्याहुं मुक्ति जवानी इच्छा राखुंछुं त्यां मारुं सास्वतु घर सिद्धीरूप हुं सास्वतुं घर करुंछुं. १. ए नेमीराजनो पक्ष, २ क्रीडाना रसिक पण। माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने द्रष्टांते, ४ जे क्रीडाना रसीक होय ते सास्वता घर करे ए उपनय, ५ जेम भरतादिके सास्वता घर कर्यां तेम हुं पण क्रीडाना रसीक पणाथी सास्वतुं घर करुंछुं, ए प्रक्षणी समाप्ति, सास्वता घर कर्यां विना क्रीडानुं रसीक पणुं न होय ए कारण, एवां पांच वचन रूप हेतुने एक वचन रूप कारण समजवुं ॥ २६ ॥

अर्थः—ए० ए अर्थने नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतुछे, का० कारणे प्रेरितो थको । त० तेवारे पछी न० नमीराजऋषि प्रते दे० शर्केद्र इ० एम अ० बोलता हुवा ॥ २७ ॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमिं रायरिस देविन्दो इणमब्बवी ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—एवो नमीराजऋषिनो अर्थ सांभलीने पांच वचन रूप हेतुने एक वचन रूप कारणे प्रेरित थको शर्केद्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ २७ ॥

हं० हिंस्याने अणुजाणे० अनुमोदीने । मु० मुंकाय कया० किवारपणी सव्व दुख्खा० सर्व दुपथी वचनालंकारे
न मुच्चे० न मुकाय । स० सर्व दुष ए० एम आ० आचार्ये अ० कहो जे० जेणे इ० एह सा० साधुनो ध०
धर्म प० परुण्यो ॥ ८ ॥

मूलः—न हु पाणवहं अणुजाणे मुच्चेज्ज कयाइ सवदुक्खाणं ।

एवायरिण्हिं अक्खायं जेहिं इमो साहुधम्मो पन्नत्तो ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—प्राण वधादिक पांच आश्रवनी अनुमोदना (भलुं जाणवुं) करे ते कदापि दुःखथी
मुंकाय नहि एम सम्यक्त्व धर्म तथा साधुनो धर्म परुपेलो छे एम तिर्थं करोए तथा गणधरोए कहेलुं छे ॥ ८ ॥

अर्थः—त्ति० ते माटे पा० प्राणी जीवने ना० न हणे य० वली हणावे नहि अनुमोदे नहि । से० ते स०
सुमतिवंत साधुने ए० ए कारणभणी बु० कहिए ता० ते सुमतिवंत छकाय जीवना रक्षपाल । त ओ० तेवारे से०
ते साधुथी पा० पाप क० कर्म । नि० जाइ उ० पाणी व० जिम थ० थल थकि उतरि जाय तिम ॥ ९ ॥

मूलः—पाणे य नाइवाएज्जा से समीए त्ति बुच्चई ताई ।

तओ से पावयं कम्मं निज्जाइ उदगं व थालीओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—जे प्राणवधादिक पांचे आश्रवनी अनुमोदना त्रिविधे करे नहि अने पांच सुमति-
वंत अने छकाय जीवना रक्षपाल होय एवा साधुनां पापकर्म जेम उंचा स्थळथी पाणी उतरी जाय तेम दुर
जाय ॥ ९ ॥

તઓ નમી રાયરિસી દેવેન્દ્રં ઇણમન્વવી ॥ ૨૯ ॥

ગાથા ૨૯ ભાવાર્થ:—એવો શક્ત્રેદ્રનો અર્થ સાંખલી પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણે પ્રેરિત નેમીરાજક્રુષી શક્ત્રેદ્ર પ્રત્યે કહેતા હવા ॥ ૨૯ ॥

અર્થ:—અં. અનેકવાર મં. અજ્ઞાનવંત મનુષ્ય તે મિં. ષોડા દં. દંડ પં. પ્રજૂજવે દેવે । અં. ચોરિ ના અણકરણહાર તે સરિરાદિ પુદગલ । અં. એ લોકને વિષે વં. બંધાયછે મું. મુકાય કાં. ચોરિના કરણહારા જં. ઇન્દ્રિયના વિકાર સહિત જન । એટલે ઇન્દ્રિયના વિકાર ચોરને કોઈ મોહવંત બાંધી ન સકે ॥ ૩૦ ॥

મૂલ:—અસઈં તુ મણુસ્સેહિં મિચ્છા દ્વણ્ઠો પજુજ્જઈં ।

અકારિઽણોઽસ્થ વજ્જન્તિ મુચ્છઈં કારઓ જણો ॥ ૩૦ ॥

ગાથા ૩૦ ભાવાર્થ:—અહંકાર પળે અને અજ્ઞાનાદિકે કરી વારંવાર મનુષ્યો વારંવાર મનુષ્યને જુઠા દંડ કરેછે કારણ કે જે નિરપરાધી કે જે ચોરી નથી કરતા તેને શરીર ત્યાગ તથા દેશ ત્યાગ વિગેરે દંડ દેછે અને જે ચોરી કર્યના કરનાર તે મુકાયછે. ચોરાદિકને ટાલીને નગરને ક્ષેમ ન કરી શકીએ ૧ અર્થાત જગતનું અજ્ઞાન ટાલી શકું નહિ એ નમીરાજનો પક્ષ ૧, ૨ જાણવાને અશક્તિવાન હોવાથી એ હેતુ, ૩ ચોરને ડાહ્ય કરી, ૪ અપરાધીને છોડીદે અને વિના અપરાધીને બાંધે એ ઉપનયે, ૫ તેથી નગરને ક્ષેમ ન કરાય એ પક્ષની સંપાત્તિ અને નગરને ક્ષેમ કર્યા સિવાય ધર્મ રાજપણું ન હોય એ કારણે એવાં પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણ એ કારણ તમારાં અયુક્તછે એ નમીરાજક્રુષીએ ઇન્દ્રનાં હેતુ કારણ ઉઠાવ્યાં ॥ ૩૦ ॥

तेहवा आहारने विषे निश्चळपणे पोताना आत्माने स्थापे ॥ ११ ॥

अर्थः—पं० निरस ने चे० समुच्चये से० सेवे सी० सीतल पिं० आहारने पु० जूना धानने कु० उडदने । अ० अथवा व० मुग अडदादिक भेला धानने पु० चणादिकने वा० अथवा । ज० सरीरना निर्वाहने अर्थे नि० भोगवे मं० वोरकूटने ॥ १२ ॥

मूलः—पन्ताणि चेव सेवेज्जा सीयापिण्डं पुराणकुम्भासं ।

अदु वक्सं पुलागं वा जवणट्टाए निसेवए मंघुं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—निरस आहार शितळ (ताढो) जुनां धान्य अडद मग अडदादिक भेलां कर्यां होय ते धान्य चुर्णादिक वोरकूट इत्यादिक आहार मळे तोपण पोताना शरीरना निर्वाहने अर्थे ते आहार साधु भोगवे मतलब के सरस अन्नपाणी पाम्या पछी आवो निरस आहार आव्यो होय तोपण ते साधु भोगवे पण ते सरस आहारने भोगवीने निरस आहारने फेंकी दीए नहि ॥ १२ ॥

अर्थः—जे०जे कोइ साधु ल० स्त्री पुरुषना लक्षणने च० पूनः सु० सुपनने च० वली । अं० अंग फरकवानि विद्याने च० अथवा जे० जे साधू प० प्रयुजे (परुपे) । न० नहि ते हु० निश्चे ते० ते स० साधु बु० कहिये । ए० एम आ० आचार्ये अ० कहुं ॥ १३ ॥

मूलः—जे लक्खणं च सुमिणं अङ्गविज्जं च जे पउज्जन्ति ।

न हु ते समणा वुच्चन्ति एवं आयरिएहिं अक्खायं ॥ १३ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक । अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारिने हे० हेतुए का० कारणे चो० प्रेरयोः
थको । त० तेवार पछी न० नमीराजकृषी दे० शक्रेद्र प्रत्ये इ० इम अ० बोलता हुवा ॥ ३३ ॥

मूलः—एयमद्वं निसाभित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—एहवो इन्द्रनो अर्थः सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित
नमीराजकृषी शक्रेद्र प्रत्ये एम कहेता हवा ॥ ३३ ॥

अर्थः—जो० जे कोइ सुभट.स० एक सहस्रने सं० हजारगुणा करे एटले दसलाष सुभटने सं० संग्रामनेविषे जिते सं
ग्राम केहवोछे जि० जितता दु० दोहिलोछे तेने जितनार घणा मले । ए० पणएकजे जि० जिते अ० आत्माने ।
ए० ए आत्मानो जितणहार से० ते दसलाषना जितनार थकी प० उत्कृष्टो ज० जीपणहार जाणवो ॥ ३४ ॥

मूलः—जो सहस्सं सहस्साणं संगामे दुज्जए जिणे ।

एगं जिणेज्ज अप्पाणं एस से परमो जओ ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हजारने हजार गणा करवाथी दश लाख थाय एवा दश लाख सुभटो जेने विषे होय
एवा दुर्जय (नहि जीती शकाय तेवो) संग्रामने एक कोइ वासुदेव प्रमुख जीते अने एक पोताना दुष्टाचा-
री आत्माने तप संयमे करी जीते तो ए बे मांही पोताना दुष्टाचारी आत्माने जीते तेने उत्कृष्टो जयवंत
जाणवो कारणके दुष्टाचारी होवाथी पोतानो आत्माज दुर्जय छे माटे तेनेज जीतवो ॥ ३४ ॥

गाथा १५ भावार्थः—त्यांथी नीकलीने ते जीव संसारमांडी बारंबार परिअवण करे अनै वणां कर्मना लेपे करी लेपायला जीवने समकितनो लाभ पामवो अतिअव्य दुस्तर होय ॥ १५ ॥

अर्थः—क० संपूर्ण पि० पण जो० जे इंद्रादिक वेसमण । इ० ए लो० संपूर्ण लोक । प० अशिपूर्ण बने भरिने द० दीए । इ० एक लोभी नरने ते० तेणे बने ५० पण से० ते लोभीने । न० न संतोषाय । इ० एजीपरे दु० बनादिके करि पुरो करता दोहिको इ० ए । आ० आत्मा लोभी जीव ॥ १६ ॥

मूलः—कसिणं पि जो इमं लोयं पडिपुण्णं दलेज्ज इक्कस्स ।

तेणावि से न संतूसे इइ दुप्पूरए इमे आया ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—कोइ इंद्र तथा वैश्रमणादिक देवता ए संपूर्ण लोकने बनादिके भरीने एक लोभी नरने आपे तोपण ते जीव संतोषाय नहि (मतलब के लोभजुं शुरू न थाय) ॥ १६ ॥

अर्थः—ज० जिम ला० लाभ होय । त० तिम । लो० लोभ होय ला० लाभथकी लो० लोभ प० अर्क्ये व० वधे । दो० वे सुवर्णने मासे करि । क० कीजीये क० एइहुं कार्य करिने को० सोबननी कोडिए वि० वन न० निवर्त्यु नहि मन लोभवकी ॥ १७ ॥

मूलः—जहा लाहा तहा लोहो लाहा लोहो पवट्ठई ।

दोमासकयं कज्जं कोडीए वि न निड्डियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जेम जेम लाभ होय तेम तेम लोभ होय, केमके लाभथी लोभ वधे जेम वे

जीतवाथीज जीव सुख पामे छे, १ एम वैरी नमाड्या ए नमीराजनोपक्ष, २ नराधिपतिपणा माटे ए हेतु, ३ भरतादिकने उदाहरणे करी, ४ जे जे नराधिपति होय ते ते वैरीने नमाडे ए उपनय ५, जेम भरतादिके अंतरंग वैरी नमाड्या तेम अमे पण अंतरंग वैरी नमाड्या ए पक्षनी समाप्ति अने अंतरंग वैरी नमाड्या सिवाय नराधिपतिपणुं न होय ए कारण, एम अंतरंग वैरीने नमाडी सत्यरीते नराधिपति थया अने तमे परमार्थ जाण्या सिवाय बाह्य वैरीने जीतवा क्हा तेथीं तमारां हेतु कारण अयुक्त एम पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे करी नमीराजऋषीये शक्रेन्द्रनां हेतुने कारण उथाप्यां ए ६ प्रश्नोत्तर थयां (अहीं द्वेषनां अभावनी परीक्षा करी) ॥ ३६ ॥

अर्थः—ए० इत्यादि अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने हे० हेतुए कारणे प्रेरयो । त० तेवार पछे न० नमीराजऋषि प्रते । दे० शक्रेन्द्र इ० इम अ० बोलता हुवा ॥ ३७ ॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—ए पुर्वोक्त नमीराजऋषिनो अर्थ सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित शक्रेन्द्र नमीराजऋषि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ३७ ॥

अर्थः—ज० जमाडिने वि० विपूल मोटा ज० यज्ञने । भो० जिमाडिने सं० श्रमण तापस मा० ब्राह्मणने । द० सुवर्णादिक दांन देइ य० वली भो० मनोगत भोग भोगवीने जि० जघन्य जाणीने य० पद

धम्मं च पेसलं नच्चा तत्थ ठविज्ज भिक्खु अप्पाणं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—तेथी खीने विषे लुब्ध न थाय ने खीने विविध प्रकारे साधु विश्वास आणे नहि अने ब्रह्मचर्यादिक साधुने उत्तम धर्म जाणीने साधु पोताना आत्माने ते धर्मने विषे स्थापे ॥ १९ ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे ए० ए० धर्म ॥ अ० कह्यो । क० कंपीलमुनीश्वरे । च० पद पूर्ण वि० निर्मल । प० प्रज्ञाछे जेहनी तेणे । त० ते तरसे जे० जे उ० निश्चे का० ए धर्मने करस्पे । ते० ते कंपील मुनीश्वरे । आ० आराध्या दु० बहुलोक ति० एम बे० कहुं छुं ॥ २० ॥

मूलः—इइ एस धम्मे अक्खाए कविलेणं च विसुद्धपन्नेणं ।

तरहिन्ति जे उ काहिन्ति तेहिं आराहिया दुवे लोग ॥२०॥ तिबेमि

इति काबिणीयं अष्टमं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ ८ ॥

गाथा २० भावार्थः—जेनी निर्मल प्रज्ञा (बुद्धि) छे तेवा कंपीलमुनीश्वरे ते प्रकारे मुनिने धर्म कह्यो ते धर्मने जे कश्चे ते संसार रूपी समुद्र तरसे अने ए धर्म ग्रहण कर्याथी इह लोकनो पूजानिक ने परलोके देवलोकनां तथा मोक्षनां सुख पाववाथी कंपीलमुनीश्वरनी पेरे तेणे बहु लोक सफल किधा. एम स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ! जेम में श्री महावीर देवस्वामिनी समीपे सांभल्युं हतुं तेम में तुज मृत्ये कहुं. ॥२०॥ इति श्री कंपील केवली नामना आठमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो.

आठमे अध्ययने निर्लोभपणो वषाण्यो । अने ते निर्लोभी तो देवतानो पूजनीक होय ते भणी

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—ए पूर्वोक्त अर्थ सांभळीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित नमीराजकृषि शक्रेन्द्र प्रत्ये कहेता हवा ॥ ३९ ॥

अर्थः—जो० जे कोइ दातार स० दसलाष गायने १०००००० मा० महिने मा० महिने ग० गायने द० दिये । त० ते दसलाष गायना दातारने अ० पण सं० संजमनों ग्रहवो तेहज से० श्रेयनुं कारण होय अ० गायनां अण देणहारने वि० पण किं० कांइक थोडोए अदानीने पण । संजम ते श्रेयनुं कारण होय ॥४०॥

मूलः—जो सहस्सं सहस्साणं मासे मासे गवं दए ।

तस्सावि संजमो सेओ अदिन्तस्स वि किंचण ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—कोइ महीने महीने दश दश लाख गायोनुं दान करे, (अहीं भूमी सुवर्णादिकनुं पण दान समजवुं. लोकमां गायनुं दान प्रसिद्ध गणे छे तेथीज अहीं गायनुं दान मुख्यत्वे कहेलछे), तेवा पुरुषने जो कदाचित् चारित्रावर्णि कर्मना क्षयोपशमपणाथी सर्व आश्रववेरमण रूप चारित्र आवे तो तै बी जुं कांइपण दान दीये नहि तोपण ते चारित्र प्रशंसनीय गणाय, वखाणवा योग्य पण गणाय, ए प्रथम अर्थ. ते गाय प्रमुखनुं दान करनारथी पण संयमनो पालनार साधु प्रसंसनीय जाणवो, ए बीजो अर्थ. तेवा गाय प्रमुखना दानथी पण संयमनिर्वद्य (पाप रहित) होवाथी प्रसंसनीक जाणवो, ए बीजो अर्थ. अहीं संयमनिर्व

अंतेउरने विषे ग० रहयो हुतो थको व० प्रधान भो० भोगने । पु० भागवाने व०, नगाराजा बु० तत्त्वने जाण
भो० भोगने प० छाडिने ॥ ३ ॥

मूलः—सो देवलोगसरिसे अन्तेउरवरगओ वरे भोए ।

भुजित्तु नमी राया बुद्धो भोगे परिचयइ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते नमी राजा अंतेउरने विषे देवलोक सरीखा भाग भागवीने तत्त्वने जाण
थको ते भोगने छांड्या. ॥ ३ ॥

अर्थः—हिवे मिथिलानगरि केहवी छे म० मिथिलानगरिने न० अनेरापुर नगर सहित छे ज०
जनपद देश सहित छे व० चतुरंगी सैन्या उ० अंतेपूर च० पूनः प० स्वजनादिक. स० सर्व । चि० एतला
बाना छांडिने अ० प्रवर्ज्याने सन्मुख थइते नि० घरथी निकल्यो ॥ ए० राग द्वेष रहित एकांत निस्पृहपणाने
अ० आभ्यो । भ० भगवंत ज्ञानवंत ॥ ४ ॥

मूलः—महिलं सपुरजणवयं बलमोरोहं च परियणं सव्वं ।

चिच्चा अभिनिक्खन्तो एगन्तमहिद्धिओ भयवं ॥ ४ ॥

भाथा ४ भावार्थः—अनेरापुर नगर सहित मिथिला नगरी, अने हाथी, घोडा, रथने, पायदळ, ए
चतुरंगीणी सैन्या अंतेउरी स्वजनादिक ए सर्वने तजी ते नमीराजा घरथी नीकळी भावथी निरागीने द्रव्यथी
उद्यानमां ज्ञानवंत थको एकांतमां जई रह्यां. ॥ ४ ॥

मूलः—एयमट्ठं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमिं रायारिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः— एवो पूर्वोक्त नमीराजकृषिं अर्थ सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचन रूप कारणे प्रेरित शक्रेन्द्र नमीराजकृषि मत्थे कहेतो हवो ॥ ४१ ॥

अर्थः—घो० घोर अतिशे निर्वाह करतां दोहिलो एहवो जे आ० गृहस्थाश्रम तेहने च० छांडिने ण० अलंकारे निर्वाह न थाय ते माटे । अ० अनेरु प्रवर्ज्यारूप प० बांछेछे आ० आश्रमने । इ० एहज गृहस्थाश्रमे रह्यो थको पो० पोषधादिकने विषे र० तत्पर । भ० थाओ म० हे मनुषना अधिपति ठाकुर ॥ ४२ ॥

मूलः—घोरासमं चइत्ताणं अन्नं पत्थेसि आसमं ।

इहेव पोसहरओ भवाहि मणुयाहिवा ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—हे नराधिपति ? १ ब्रह्मचारी, २ ग्रही, ३ वानप्रस्थ, ४ भीक्षु, एवा चार प्रकारनो आश्रमछे तेमां गृहस्थाश्रम जेवो धर्म थयो नथी ने थशे पण नहि, कारणके बीजा त्रण आश्रमवाळा गृहस्थाश्रमने आधारेछे तेथी ते गृहस्थाश्रम धर्म पोताना आत्माना कार्यने परनां आमानांकार्यसाधवाने माटे समर्थ छे पण ते गृहस्थाश्रम भयंकर छे, ने तेने थुरा पुरुषोज निभावी शके छे, अने साधुपणुं लइ भीक्षावृत्ती करबी एतो कायर पुरुषनां लक्षण छे कारणके कृपणी पशुपालादिक पण कहेछेके भीक्षा मांगीने खाओछो तो कमाइने केम खाता नथी एम भीक्षावृत्ती करनारने लोकमां निंदनीक गणेछे माटे तयारा जेवा

अर्थः—प्रश्न किं० किम् पु० विचारणा । भो० आमंत्रणे अहो नमीराजा अ० आज । म० मिथिलानगरिने विषे शब्द केहवा को० कोलाहले करी सं० व्यापितछे एहवा सु० सांभलीए छे दा० हृदयने मनने उद्वेग कारि स० शब्द पा० आसाद ते राजानां मंदिरने विषे गि० सामान्य घरने विषे ॥ ७ ॥

मूलः—किण्णु भो अज्ज महिलाए कोलाहलगसंकुला ।

सुवन्ति दारुणा सदा पासाएसु गिहेसु य ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—अहो नमी राजकृषी ? आज मिथिला नगरीने विषे राजाना मंदीरमांही ने सामान्य घरने विषे, सर्व स्थले हृदय अने मनने उद्वेगकारी एवा कोलाहल शब्द केम संभळाय छे ? ॥७॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कहा ते अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारीने ॥ हे० आटला लोकने दुपनो हेतु ते ताहरि दिश्या का० ते पर जीवने जेहथी दुष उपजे ते तो परिभ्रमणनो कारण एहवे हेतु कारणे चो० मेच्यो थको त० ते वार पछी न० नमी रा० राजकृषीश्वर ॥ दे० देवतानो इंद्र ते शक्रेंद्र प्रते इ० एहवा वचनने । अ० बोलतो हुओ ॥८॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेओकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमव्ववी ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—ए अर्थ सांभळीने, १ पोतानी वस्तुनुं स्थापवुं ने बीजानी वस्तुनुं उथापवुं, एलुं नाम पक्ष कहीए, २ जे वस्तुथी पोतानो पक्ष सत्य करीए तेनुं नाम हेतु कहीए, ३ जेणे करी पोतानी वस्तु सत्य करीए तेनुं नाम उदाहरण कहीए, ४ जेणे करी हेतुने उदाहरण वने सत्य थाय एलुं नाम उपनय कहीये, ५

मी कलाने पासे न आवे ॥ ४४ ॥

मूलः—मासे मासे तु जो बालो कुसग्गेणं तु भुञ्जए ।

न सो सुयक्खायस्स धम्मस्स कलं अग्घइ सोलसिं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—कोइ निर्विवेकी अज्ञानो मिथ्याद्रष्टी मास-मासखमणनां प्रारणा करे अने ते मासखमणने पारणे डाभना अग्र ऊपर आवे तेडहुंज अन्न भोगवे अथवा मासखमणने पारणे फक्त डाभ ज भङ्गीने रहे तथा ग्रहे रही तेवो तव करे तोपज सर्वथी निर्वद्य एवा चारित्र धर्मनी बरावरी न थाय कारणके ग्रहस्थ देशथी त्यागी छे पज सर्वथी सावद्यता त्यागी नथी माटे मोक्षना अर्थिये शुर पुरूपे घोर एवो निर्वद्य चारित्र धर्म ग्रहण करवो, १ एकांत बृहस्थपणुं प्रशंसनीक नाह होवाथी घोरपणुं आदरवुं नहि, (ए टले सावद्यपणानुं घोरपणुं आदरवुं नहि. ए नमीराजनो पक्ष, २ निर्वद्यपणाना अभावपणा माटे ए हेतु, ३ जे जे निर्वद्यपणानुं घोरपणुं न होय ए आदरवुं नहि ए उदाहरणे करी, ४ निर्वद्यपणाना अभावथी ग्रहस्थपणानुं वीरपणुं प्रशंसनिय नहि, ते माटे आदरवुं नहि ए उपनय, ५ तेथी ग्रहस्थाश्रम प्रशंसनिय नहि ए पक्षनी समाप्ति अने एकांत निर्वद्य घोरपणुं आदर्या विना प्रशंसनिकपणुं न होय ए कारण, ए पांच वचन रूप हेतुने एक वचनरूप कारणे करी. इंदना हेतुने कारण नमीराजकृषि ए ऊथाप्या ए ८ प्रश्नोतर थयां ॥४४॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतु कारणे चो० प्रेरचो थको । त० तेवार पछे न० नमीराजकृषी प्रत्ये दे० शक्रेद्र एम वोलातो हवो ॥ ४५ ॥

अर्थः—वा० वायरे करि ही० हलावता थके चे० वनने मांढि म० मनोरमनामा वृक्ष । दु० दुधीया अ०
सरण रहित अ० पीडा पामे छे । ए० ए क० आक्रंद करे छे भो० अहो विप्र स्व० पंगीया ॥ १० ॥

मूलः—वाएण हीरमाणंमि चेइयंमि मणोरमे ।

दुहिया असरणा अत्ता एए कन्दन्ति भो खगा ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—अहो विप्र ? ए वनमां मनोरम वृक्ष एवनथी हालवेकरी ए पंखी सरण
रहित पीडया थका आक्रंद करेछे, जेम ए पंखी पोताना स्वार्थने माटे आक्रंद करे छे पण वृक्षने माटे करतां
नथी तेम ए स्वजनादिक पोताना स्वार्थने वास्ते आक्रंद करेछे पण मारी प्रवर्जाने वास्ते कोइ आक्रंद करता नथी
तेथी तमारो हेतु अयुक्त एम तेनो हेतु उथाप्यो, वृक्षना द्रष्टांते करी पोताना स्वार्थने माटे आक्रंदादिक करे
छे तेथो जीववधनुं तमारुं उदाहरण पण अयुक्त, एम इंद्रनुं उदाहरण पण अयुक्त, पोताना स्वार्थने माटे बीजा
आक्रंद करता होय तो ते धर्मार्थिण न आदरवुं जोइए तेथी तमारो उपनयपण अयुक्त, अमारी प्रवर्जाने वास्ते
आक्रंदादिक करता नथी तेथी अमारी प्रवर्जानुं ग्रहणपणुं युक्त छे तेथी तमारा पक्षनी समाप्ति पण अयुक्त,
तेथी अमारी प्रवर्जा (दीक्षा) कल्याणनुं कारण छे एवां पांच वचनरूप हेतुने एकवचनरूप कारण जाणवुं ॥ १० ॥

अर्थः—ए० ए य० पुनः अ० अर्थ नि० सांभली विचारने हे० हेतुए करि का० कारणे करि चो० प्रेर्यो
थको । त० तिवार पछी न० नमीराजकृषी प्रते । दे० देवतानो इंद्र शक्रेंद्र इ० इम अ० बोलतो हूओ ॥ ११ ॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेओकारण चोइओ ।

અર્થ:—એ૦ ઇત્યાદિક અ૦ અર્થ નિ૦ સાંભલી વિચારિને હે૦ હેતુએ કારણે પ્રેરયો થકો । ત૦ તેવાર
પઝી ન૦ નમીરાજઋષી । દ૦ શક્રેંદ્ર પ્રતે । ઇ૦ એમ ચોલતા હવા ॥ ૪૭ ॥

મૂલ:—એયમદ્વં નિસામિત્તા હેઝકારણચોઇઓ ।

તઓ નમી રાયરિસી દેવેન્દં ઇણમબ્બવી ॥ ૪૭ ॥

ગાથા ૪૭ ભાવાર્થ:—એ અર્થ સાંભલીને પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણે પ્રેરિત નમીરાજ
ઋષિ શક્રેંદ્ર પ્રત્યે કહેતો હવો ॥ ૪૭ ॥

અર્થ:—સુ૦ સોનાના રુ૦ રૂપાનાં ઉ૦ નિશ્ચે પ૦ પર્વત મ૦ હોય । સિ૦ કદાચિત્ હુ૦ નિશ્ચે કે૦ મેરુ પર્વત
સ૦ સરિષા । અ૦ અસંખ્યાતા । ન૦ નર મનુષ્ય તે લુ૦ લોભીયાને । ન૦ નહિ તે૦ તેણે ધને કરિ કિં૦
થોડોએ સંતોષ નહી । ઇ૦ તૃષ્ણા ઉ૦ નિશ્ચે આ૦ આકાશ સ૦ સરિષી અ૦ અનંતી છે ॥ ૪૮ ॥

મૂલ:—સુવર્ણરૂપસ્સ ઉ પઘયા ભવે સિયાહુ કેલાસસમા અસંખયા ।

નરસ્સ લુદ્ધસ્સ ન તેહિં કિંચિ ઇચ્છા ઉ આગાસસમા અણન્તિયા ॥ ૪૮ ॥

ગાથા ૪૮ ભાવાર્થ:—સોના રૂપાના અસંખ્યાતા મેરુ જેટલા ઢગલા કરિને કોઈ લોભી પુરુષને આ-
પે તોપણ તેની તૃષ્ણા નિવર્તે નહિ કારણકે તૃષ્ણા આકાશની પેરે અનંતીછે અને ધનની સંખ્યાછે તેથી તેનું
કેમ પુરું થાય ? ધનથી તો સંતોષ ન પામે પણ બીજી વસ્તુથી પણ સંતોષ ન પામે તે કહેછે ॥ ૪૮ ॥

અર્થ:—પુ૦ સઘલી પૃથ્વી ? । સા૦ સર્વશાલ ૨ । જ૦ સર્વજવ ૩ સર્વ ધાન્ય એ૦ અવધારણે ।

तेबार पडे न० नमीराजकृष्णस्वर । द० दवेन्द्र शक्रेन्द्र प्रते इ० इम अ० वोल्पा ॥ १३ ॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेओकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्द्रं इणमव्ववी ॥ १३. ॥

गाथा १३ भावार्थः—ए शक्रेन्द्रना अर्थने सांभळीने पांच वचन रूप हेतु ने एकवचनरूप कारणे प्रेरित नमीराजकृष्ण सक्रेन्द्र प्रत्ये वोल्ता हवा ॥ १३ ॥

अर्थः—सु० सुषजेम होय तेम व० हुंवसुंछुं जी० जीवुंछुंसुपे । जे० जे मंदीरमाही मो० माहरो न० नथी किं० कांइए थोडो पण । म० मिथिलानगरि ड० बलती छती । न० नहि मे० माहरो ड० बले किं० कांइ अल्प मात्र पण ॥ १४ ॥

मूलः—सुहं वसामो जीवामो जेसि मो नत्थि किंचण ।

महिलाए डज्झमाणीए न मे डज्झइ किंचण ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—जेम सुख होय तेम हुं वसुंछुं (रहुंछुं), सुखे करीने जीवुंछुं, ए मिथिलादिक नगरीने मंदीरादिक बलते थके मारुं (किंचित्) मात्र पण बलतुं नथी ॥ १४ ॥

अर्थः—च० छांड्या पु० वेटा क० भार्या जेणे एहवा साधुने । नि० निवर्त्या सावध्य व्यापारथकी भि० साधुते पि० ए माहरे वस्तु मियकारि बलभकारि लोकिक् ॥ न० नथी किं० थोडि पण अ० अमियकारि-अलषामणी पि० पण न० नथी ॥ १५ ॥

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ५०

गाथा ५० भावार्थः— एवो अर्थ सांभळीने पांच वचनरूप हेतुमे एक वचनरूप कारणे प्रेरित शकेंद्र
नमीराजकपि प्रत्ये कहेतो हवो ॥ ५० ॥

अर्थः—अ० आश्चर्य अ० अदभूत मुजने उपजेछे भो० छता भोगने च० छांडेछे तुं प० हे पार्थिव
हे राजान् । अ० पछे अछता का० काम भोगने प० वांछिसतुं चपल मनने थये थके । सं० संकल्पविकल्पे
करि वि० हणाइने ॥ ५१ ॥

मूलः—अच्छेरयमब्भुदए भोए चयसि पत्थिवा !

असन्ते कामे पत्थेसि संकप्पेण विहन्नसि ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—हवे इंद्रे जाण्युं के अछती वस्तुने विषे तो एणे संतोष करीने रागने टाळ्यो
छे पण छती वस्तुने विषे एने रागछेके नहि ते परिक्षा करेछे. हे नराधिपति ! मुजने आश्चर्य थायछे के ! तुं
अनोपम छतां काम भोगने छांडीने अछता काम भोगनी आशा करेछे तो ते अछता काम भोग नहि मळ
वायी तुं संकल्पने विकल्पे करी हणाइश ? १ तमारे छती वस्तु न छांडवी ए इंद्रनो पक्ष, २ विवेकी पणा माटे
ए हेतु, ३ ब्रह्मदत्तने उदाहरणे करी, ४ जंजे विवेकी होय ते अछती वस्तुने माटे छती वस्तु ब्रह्मदत्तनी पेरे
न छांडे ए उपनय, ५ तेथी तमारे पण अछती वस्तुने माटे छती वस्तु न छांडवी ए पक्षनी समाप्ति. अने अ
छती वस्तुने माटे छती वस्तुने अणछांडया विना विवेकीपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरूप हेतुने

मूलः--एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारण चोइओ ।

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमब्बवी ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः--ए नमीराजऋषिनो अर्थ सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे मेरित शक्रेन्द्र नमीराज ऋषि अत्ये कहेतो हवो ॥ १७ ॥

अर्थः--पा० गढने का० करावीने णं० वचनालंकारे ! गो० पोलिउपलक्षणथी कमाडते भोंगल अ० कोट उपरला कोठाय० वली ॥ उ० षाई स० सो माणसनी घात करि ते सतधनी शस्त्र करावीने त० तेवार पाछे ग० घर मुकीने जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजऋषि ॥ १८ ॥

मूलः--पागारं कारइत्ताणं गोपुरद्वालगाणि य ।

उस्सूलगसयग्घीओ तओ गच्छसि खलिया ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः--गढ, पोल, कमाड, भुंगल, गढ उपरनो कोठो, खाई, सो मनुष्यनी घात करे एवा शतधनी शस्त्र करावीने तेवार पछी हे क्षत्रिराज तुंजजे, १ तमे गढादिक करावो ए इंद्रनो पक्ष, २ तमे क्षत्रीछो तेथी ए हेतु, ३ राजनी दयाने वास्ते ए उदाहरणे करी, ४ जे जे क्षत्री होयते दयादिकने वा स्ते करावेज ए उपनये करी, ५ तेथी तमारो ए गढादिक कराववा जोइए ! ए पक्षनी समाप्ति अने गढादिक कराव्या सिवाय क्षत्रिपणुं न होय ए कारणथी एवा पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारण जाणवुं. ॥ १८ ॥

अर्थः--ए० ए अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतु छे का० कारण छे चो ० मेर्यो थको ॥

मधुर पण अनंतां दुर्गतीनां दुःख आपे तेथी ए काम भोग विष सरिखा कहीये. वळी आसी (जेनी दाढने विषे) विष सर्प उजळी मणिऐने फणांटेपे करी अज्ञानीने जोतां रमणीक देखाय पण तेने स्पर्श करी परा भवेतो तत्काळ मरण पमाडे तेम ए काम भोग शय्यविषने आपि विष सर्पनी उपमांथी पण वधारे दुःखना दातारछे कारणके ते शय्यादिकतो स्पर्शवाची एकज वखत मर्णादिक दुःख आपे पण काम भोगतो छतां न होय पण जो तेनी अभीलाषा करेतो पण दुर्गतीये जाय तोते भोगव्यानुं तो कहेवुंजथुं ?, १ जे अनर्थनुं कारण होय तेवी छती वस्तु होयतोपण छांडवी ए नमीराजनो पक्ष, २ विवेकी पणा माटे ए हेतु, ३ शल्य विषादिकने उदाहरणे कॅरी, ४ जेजे विवेकी पुरुष होय ते अनर्थनो उपाय टाळवाने विषे प्रवर्ते ए उपनय, ५ तेथी ए काम भोग अनर्थनुं कारणजे माटे मारे छांडवा ए पक्षनी समाप्ति अने अनर्थ वस्तुने टाळवाना उपायमां प्रवर्त्या विना विवेकीपणुं न होय ए कारण एवां पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे करी इंद्रना हेतु ने कारण उदाहरा ए १० प्रश्नोत्तर थया ॥ ५३ ॥

अर्थ—अ० नरकादिक अधोगतिने वि० जाय । को० क्रोधे करि । मा० माने करिने अ० माठी ग० गति होय मा० मायाए करि ग० शुध गनिनो प० विनाश होय । लो० लोभयकी । दु० इहलोक परलोक भ० भय होय ॥ ५४ ॥

मूलः—अहे वयइ कोहेणं माणेणं अहमा गई ।

माया गइपडिग्घाओ लोभाओ दुहओ भयं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—हवे काम भोग सेव्या विना फक्त तेनी अभीलाषा करतो थको पण जीव दुर्ग

રિને સ૦ સદાય ધિ૦ ધીર્યરૂપ ચ૦ વલી કે૦ કમાનનો મધ્યભાગ સાહવાનિ મૂઠિને । કિ૦ કરિને સ૦ સત્યરૂપ
ચાપડે કરિને પ૦ ધનુષ્ય બાંધ્યો છે ચાપડા ચર્મમય હોય ॥ ૨૧ ॥

મૂલઃ--ધણું પરક્રમં કિચ્ચા જીવં ચ શરિયં સયા ।

ધિઈં ચ કેયણં કિચ્ચા સચ્ચેણ પલિમન્થણ ॥ ૨૧ ॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થઃ—પાંચ સુમતી રૂપ પળછ, ધૈર્ય રૂપ કમાનનો મધ્ય ભાગ તે પકડવાની મુંઠ અને
સત્ય રૂપ ચાપડે કરી પરાક્રમ રૂપી ધનુષ્ય બાંધ્યો છે. ॥ ૨૧ ॥

અર્થઃ—ત૦ તપરૂપના૦ લોહબાણ તેણે કરિ જુ૦સહિતછે ધનુષ તેણે કરિ ભિ૦ભેદિને વિદારિને ક૦ કર્મ
રૂપીયા કં૦ વૈરીની સૈન્યાને સાધુ કેહવાછે ॥ મુ૦ સાધુ વિ૦ વેગલોછે સં૦ લોકિક સંગ્રામથી । વા૦ અથવા
વિ૦ વિશેષે ગ૦ પ્રોહતોછે । સં૦ ભાવ સંગ્રામને વિષે એહવો સાધુ ભ૦ સંસારથી પ૦ અતીશેમુ૦ મુકાય ॥૨૨॥

મૂલઃ--તવંનારાયજુત્તેણ મિત્તૂણં કમ્મકઙ્ચુયં ।

મુળી વિગયસંગામો ભવાઓ પરિમુચ્ચણ ॥ ૨૨ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થઃ—લૌકિક સંગ્રામ રહિત એવા સાધુ, પરાક્રમ રૂપી ધનુષ્યને તપ રૂપ લોહનાં બાણે
કરી કર્મ રૂપી વૈરીની સૈન્યાને વિદારવેકરી સંસારથી મુકાય, ગઢાદિક કહ્યા એ પક્ષ ક્ષત્રીપણું માટે ગઢાદિક
કરવા એ હેતુ, ભરતાદિકને દ્રષ્ટાંતે જે જે ક્ષત્રી હોય તે ગઢાદિક કરે એ દ્રષ્ટાંતનું મેલવવું, તેમાટે અમે ગઢાદિક
કર્યા એ પક્ષની સમાપ્તિ એવાં પાંચ વચન હેતુ અને ગઢાદિક કર્યા વિના ક્ષત્રી પણું ન હોય તેથી અમે ગઢાદિક

उत्तरा०

॥ ८५ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—आश्चर्यकारी तमे क्रोधने जीत्यो, केमके जे राजा तमने नथी नमता तेने नमाडी जाओ एवुं में कहुं तेवारे तमे क्षोभापमान थया नहि, तेथी में जाण्युं जे एणे जहर क्रोध जीत्यो छे. आश्चर्यकारी तमे अभिमानने जीत्यो, कारणके जे वखने तमने कहुं जे तमारा स्वजन अंतेऊरादिक बळे छे तेनुं रक्षण करो तेवारे तमने अभिमान न आव्यो जे मारा छतां मारा स्वजनादिक केम बळे छे तेथी में जाण्युं जे एणे अभिमान जीत्यो छे. आश्चर्यकारी तमे माया (कपटाइ) जीती, कारणके जे वखतमें तमने कहुं के तमे नगरने गढखाइ प्रमुखचोरने वस करवा करावो त्यां तमने कपटाइ नहि प्रगट थवाथी तमे माया जीती छे एम में जाण्युं. आश्चर्यकारी तमे लोभने जीत्यो कारणके जे वखते में तमने कहुं के तमे सोनारूपाना भंडार भरावो त्यां तमने लोभ नहि उपजवाथी में जाण्युं जे एणे जहर लोभने जीत्यो छे. ॥ ५६ ॥

अर्थः—अ० आश्चर्यते० ताहरुंअ० सरलपणोसा० भळुं । अ० आश्चर्यते० ताहरुंसा० भळुं म० अहंकार रहितपणो । अ० आश्चर्यते० ताहरी उ० प्रधान खं० क्षमा ॥ अ० आश्चर्यते० ताहरी म० निर्लोभता उ० प्रधान ॥ ५७ ॥

मूलः—अहो ते अज्जवं साहु अहो ते साहु महवं ।

अहो ते उत्तमा खन्ती अहो ते मुत्ति उत्तमा ॥ ५७ ॥

गाथा ५७—भावार्थः—आश्चर्यकारी ? कपटाइ टाळवाथी तमारुं सरलपणुं ? आश्चर्यकारी तमारुं मानने जीतवाथी निराभिमानपणुं ? आश्चर्यकारी तमारी क्रोधने जीतवाथी उत्तम क्षमा, आश्चर्यकारी लोभने जीतवाथी

अध्य०

॥ ९ ॥

॥ ८५ ॥

વીને તેવાર પછી હે ક્ષત્રિરાજ ? તુંજે ! ૧ તમારે પ્રાસાદાદિક કરાવવા એ ઇંદ્રનો પક્ષ, ૨ ક્રીડાના રસિક પળા માટે એ હેતુ, ૩ બ્રહ્મદત્તને ઝડાહરણ કરી, ૪ જે જે ક્રીડાના રસિક હોય તે પ્રાસાદાદિક કરાવે એ ઉપનય, ૫ જેમ બ્રહ્મદત્તે ક્રીડાના રસિક પળાથી દિન દિન પ્રત્યે ઘર કરાવ્યાં તેમ તમે પણ ક્રીડાના રસિક છો માટે તમારે પણ પ્રાસાદિક કરાવવા એ પક્ષની સમાપ્તિ અને પ્રાસાદાદિક કરાવ્યા વિના ક્રીડાનું રસિકપણું ન હોય એ કારણ, એવાં પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચન રૂપ કારણ જાણવું ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:—એ. એ. પૂનઃ અ. અર્થને નિ. સાંભલિને વિચારિને । હે. હેતુછે કા. કારણ છે ચો. તેણે પ્રેર્યો થકો । ત. તેવારે પછી ન. નમીરાજઋષીસ્વર દે. શક્રેંદ્ર પ્રત્યે ઇ. એમ અ. બોલતો હો. ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:—અમદં નિસામિત્તા હેઝકારણચોડો ।

તઓ નમી રાયરિસી દેવેન્દં ઇણમબ્બવી ॥ ૨૫ ॥

ગાથા ૨૫ ભાવાર્થ:—એહવો શક્રેંદ્રનો અર્થ સાંભલીને પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચન કારણે પ્રેરિત નમીરાજઋષી શક્રેંદ્ર પ્રત્યે એમ કહેતો હવો ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:—સં. સંસયને સ્વ. નિથે સો. તે નર કુ. કરે । જો. જે મનુષ્ય મ. માર્ગને વિષે કુ. કરે ઘ. ઘરને ઘ. આગલ ઘર મલેકે ન મિલેતો ઇહાં કરિ લે એ પ્રમાર્થ ॥ જ. જિહાં જ્ઞાનવંત નર એ. નિથે જ. જાવાને ઇ. વાંછે । ત. તિહાં કુ. કરે સા. સાસ્વતા મંદિરને એટલે સિદ્ધપદ રૂપ મંદિરને ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:—સંસયં સ્વલુ સો કુર્ણઈ જો મર્ગો કુર્ણઈ ઘરં ।

उत्तरा०

॥ ८६ ॥

लक्षणछे जेहनेविषे मु० मुनीवरना पगनेवांदीने । आ० आकाशे अ० उत्पत्तो ॥ शक्रेइकेहवोछेल० लीलास-
हितच० चपल कुं० कुंडलछे ति० मुगटछे जेहने ॥ ६० ॥

मूलः—तो वन्दिऊण पाए चकडूसलवखणे मुणिवरस्सा।

आगासेऽणुप्पइओ ललियचलकुण्डलतिरीडे ॥६०॥

गाथा ६० भावार्थः—जे पग चक्रने अंकुशना लक्षणे करी शोभीत छे एवा नमीराज ऋषिना पगने
वांदीने कर्णाभ्रण चपल कुंडलने मुगट छे जेने विषे एवो विलास संयुक्तथको शक्रेद्र ज्यांथी आव्यो हतो त्यां
ऊर्द्ध देवलोकने विषे गयो. ॥ ६० ॥

अर्थः—न० नमीराजऋषि न० नमाडे अ० पोताना आत्माने स० प्रत्यक्ष स० सक्रेद्रे चो० प्रेरचोर्थको ।
च० छांडिने गे० घरने च० वळी वि० विदेहदेशनो अधिपतिछे । सा० चारित्रनेविषेप० उद्यमवतहुओ ॥६१॥

मूलः—नमी नमेइ अप्पाणं सर्वसं सकेण चोइओ ।

चइऊण गेहं च विदेही सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—शक्रेद्रे प्रेरणा करवाथी नमीराजाए पोताना आत्माने नमाडयो अने विदेह देश
घर छोडीने चारित्रने विषे उद्यमवंत थया. ॥ ६१ ॥

अर्थः—ए० एणीपरेक० निश्चलपणोकरे । सं० तत्त्वनोजाण । प० अतिहेविचक्षण प० डाह्यो वि०
विशेषेनिवर्त्तेभो० भोगथी । ज० जेमसे० तेन० नमीरा० राजकपी । ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ६२ ॥

अ.य०

॥ ९.॥

॥ ८६ ॥

अर्थः—आ० वाटपाडा चोरने लो० य० वली देवीने कराटो आवे तेहवा फासिया चोरने गं० गंठी
छोडा चोरने त० सर्व काल चोरिनां करणहारने य० पुनःनिवारिने । न० नगरने खे० कल्याण का० करिने
त० तेवारे पछे ग० जाज्यो ख० हे क्षत्रिराजक्रुषि ॥ २८ ॥

मूलः—आमोसे लोमहारे य गण्ठिमेए य तकरे ।

नगरस्स खेमं काऊण तओ गच्छसि स्वत्तिया ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जे गाणस चोनी करीने जनजे हरेछे ने माणस मारेछे वाटे लूटेछे, धाड पाडे
छे, गांठा कापेछे एवा चोरोने निवारी नगरने क्षेम करीने तेवार पछी हे क्षत्री राज्य ! तमेजजो ! १ चोरने
टाळीने नगरने क्षेम करवुं ए इंद्रनो पक्ष, २ धर्म राजनपणा माटे ए हेतु, (३) भर्तादिक धर्मा राजाने
द्रष्टांते, (४) चौरादिक टाळ्या विना नगरने क्षेम न होय ए उपनय, (५) भर्तादिक धर्मी राजाए चो-
रने निवारी नगरने क्षेम कर्युं तेम तमे पण धर्मी राजा होवार्थी चोरने निवारी नगरने क्षेम करवुं ए पक्षनी
समाप्ति अने नगरने क्षेम कर्या वगर धर्मराजनपणुं न होय ए कारण, एवां पांच वचन रूप हेतुने एक
वचन रूप कारण जाणवुं ॥ २८ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थने नि० सांभलीने विचारीने । हे० हेतु का० कारण चो० प्रेरर्थो थको
त० तिवार पछी न० नमीराजक्रुषी । दे० शक्त्रेंद्र मत्ये इ० एम अ० बोलता हुवा ॥ २९ ॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

उत्तरा०

॥ ८७ ॥

रात्रीदिवस अतिक्रमे थकै वृक्षथी पडे तेम मनुष्यादिकनु आयुष्य जाणीने हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद न कर (आठमद १, तेवीस विषय २, सोळ कषाय ३, पांच प्रकारनी निद्रा ४, चार प्रकारनी विकथा ५ ए पांच प्रकारना प्रमाद जाणवा जाणीने तजवा एम गौतमना नामथी सर्वे जीवोने महावीर ऊपदेश कर्यो छे.) ॥ १ ॥

अर्थ:-कु० डाभनी अणीनेविषेज० जेमओ० ठारनोबि० बिन्दुओ । थो० थोडोचि० रहेलं० हालतोथको । ए० एणीपरेम० मनुष्यनुंजी० आउषो । स० तेमाटेसमयमात्र गो० हेगौतममा० मथा प्रमादिप० मकरिसप्रमाद ॥ २ ॥

मूल:-कुसग्गे जह ओसबिन्दुए थोवं चिट्ठइ लम्बमाणए ।

एवं मणुयाण जीवियं समयं गोयम मा पमायए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ:-जेम डाभने अग्रे ठारनो बींदुओ वायुथी भेरितथको थोडोकाळ रहे तेम ए मनुष्यादिकनु आयुष्य जाणीने हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद मकर ? ॥ २ ॥

अर्थ:-इ० एणीपरेइ० थोडा आ० आउषानेविषे जी० थोडाजीवतव्यनेविषे ब० घणा प० कष्टदुषळे जेहनेविषे । वि० टाले र० कर्मरूपरजने पु० पुर्व क० कृत्पने । स० समयमात्र गो० हेगौतम मा० मिथ्याप्रमादिक प० मकरिसप्रमाद ॥ ३ ॥

मूल:-इइ इत्तरियम्मि आउए जीवियए बहुपच्चवायए ।

विहुणाहि रयं पुरे कडं समयं गोयम मा पमायए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ:-पल्योपमने सागरोपमनी अपेक्षाये ए थोडा काळनुं आयुष्यने तेमां पण सोपकर्मी

अध्या०

॥ १० ॥

॥ ८७ ॥

અર્થ:-૧૦ ઇત્યાદિ અ૦ અર્થને નિ૦ સાંભળીને વિચારીને । હે૦ હેતુ ૧૦ કારણે ચો૦ પ્રેર્યો જ્યો
ત૦ તેવાર પછી ન૦ નમીરાજકૃષિ પ્રતે દે૦ શક્તેદ્ર ૬૦ એમ અ૦ બોલતો હવો ॥ ૩૧ ॥

મૂલ:-અયમઠં નિસામિત્તા હેઝકારણચોઙો ।

તઓ નમિં રાયરિસિં દેવિન્દો ઇણમન્બવી ॥ ૩૧ ॥

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ:-એવો નમીરાજનો અર્થ સાંભળીને પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણે
પ્રેરિત શક્તેદ્ર નમીરાજકૃષિ પ્રત્યે કહેતો હવો ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:-જે૦ જે કો૦ કોઈક ૫૦ રાજા તુ૦ તુંજને ના૦ નથી નમતા ન૦ હે નરાધીપ હે રાજન । વ૦
પોતાને વસે તે૦ તે રાજા પ્રતે ઠા૦ થાપીને ૧૦ અલંકારે ત૦ તેવાર પછે ૧૦ જાજ્યો સ્વ૦ હે ક્ષત્રિરાજકૃષિ ॥ ૩૨ ॥

મૂલ:-જે કોઙ પત્થિવા તુજ્ઞં નાનમન્તિ નરાહિવા ।

વસે તે ઠાવડિત્તાણં તઓ ગન્છસિ સ્વત્તિયા ॥ ૩૨ ॥

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ:-હે નરાધિપતિ ! જે કોઈ રાજા તમને નથી નમતા તથા તમારી આજ્ઞા નથી
માનતા તેમને પોતે વશ કરીને તેવાર પછી હે ક્ષત્રિરાજ ? તુંજજે, ૧ તમો વૈરીને નમાડો ૧ ઇન્દ્રનો પક્ષ, ૨ ન-
રાધિપતિ માટે ૧ હેતુ, ૩ ભરતાંદિકને હુદાહરણે કરી, ૪ જે જે નરાધિપતિ હોય તે તે વૈરીને નમાડે ૧ ઉપનય,
૫ જેમ ભરતાદિકે વૈરીને નમાડ્યા તેમ તમારે પણ વૈરીને નમાડવા જોઈએ ૧ પક્ષની સમાપ્તિ અને વૈરીને નમા-
ડ્યા સિવાય નરાધિપતિપણું ન હોય ૧ કારણ એવાં પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણ ઇન્દ્રના જાણવાં ॥ ૩૨ ॥

उत्तरा०

॥ ८८ ॥

ष्टो असंख्याती उत्सर्पिणी अवसर्पिणी काल रहे तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद माकर ? ॥ ५ ॥

अर्थ:-आ० अपकायमाहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० पदपुरणे सं० वसेरहे । का० काल सं०ऽसंख्यातो असंख्याती उत्सरपणी अवसरपणी । तेमाटे स० समयमात्रपण अवसरपामिने गो० हेगौतममा० मकर प्रमाद प० मथा प्रमादि ॥ ६ ॥

मूल:-आउकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थ:-अप (पाणी) कायने विवे जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काल रहे तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद मा कर. ॥ ६ ॥

अर्थ:-ते० तेउकायमाहे अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० वसेरहे । का० कालसं० ऽसंख्यातो असंख्याती उत्सर्पणी अवसर्पणी । स० तेमाटे समयमात्राग अवसरपामिने गो० हे गौतममा० नकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ७ ॥

मूल:-तेओकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ:-अग्निकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काल रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मा कर ! ॥ ७ ॥

अध्य०

॥ १० ॥

॥ ८८ ॥

अर्थः—अ० आत्मा संवाते न जु० जुध करि । किं० सु कामछे ते० ताहरे व० वाहिर जु० जुधे ।
अ० ज्ञानरूप आत्माए करि ए० निश्चे अ० क्रोधादिक आत्माने ज० जीतिने सु० सुषने ए० पामे ॥ ३५ ॥

मूलः—अप्पाणमेव जुज्झाहि किं ते जुज्झेण बज्झओ ।

अप्पाणमेवमप्पाणं जइत्ता सुहमेहए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—जे पोताना आत्मा साथे जुद्ध करे तेने वाहीरहुं जुद्ध करवानी शी जर ? कारणके ज्ञान आत्मा तथा चारित्र आत्माये करी अज्ञान आत्मा तथा कषाय आत्माये जीते, ते मोक्ष तथा देवलोकनां सुख पामे ॥ ३५ ॥

अर्थः—१० पांच इंद्रियने को० क्रोधने मा० मानने मा० मायाने । त० तेमज लो० च० वली लोभ जीतवो । दु० दोहिलो च० वली अ० मन योगरूप आत्माने जीततां । स० सवहुए अ० आत्मा जि० जिते छते जि० जित्युं ॥ ३६ ॥

मूलः—पञ्चिन्द्रियाणि कोहं माणं मायं तहेव लोहं च ।

दुज्जयं चेव अप्पाणं सव्वं अप्पे जिए जियं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—पांच इंद्रियो, मिगत्त, अत्रत, क्रोध, मान, माया (कषदाहने) लोभने अथु भ मनोयोग एवा दुश्चारी आत्माने जीतवो दुक्कर तेथी एवा दुष्टाचारी आत्माने जेजे जीत्यो तेग सव्व जीत्युं कारणके इंद्रिया मिथ्यात्त, अत्रत, कषायने योग जीतवा बहुज दुक्कर छे माटे तने जीतवा अने तने

सूरा०

॥ ८९ ॥

कालसं० संख्यातोएहवी सं० संज्ञानामछे जेहनो एतले संख्याता संख्याताहजारवरस । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपांमीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ १० ॥

मूलः—वेन्द्रिकायमङ्गओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—वेन्द्रिकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो संख्यातोकाळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ १० ॥

अर्थः—ते० तेन्द्रीयकायमांहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टो जी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे का० काल सं० संख्याताएहवी सं० संज्ञानामछे जेहनो एतलेसंख्याता हजारवरस । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ११ ॥

मूलः—तेन्द्रिकायमङ्गओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—तेन्द्रिकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो संख्यातोकाळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ११ ॥

अर्थः—च० चउरेंद्रिकायमांहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टो जी० जीव । उ० वळी सं० तिहांवसे का० कालसं० संख्यातोएहवीसं० संज्ञानामछे जेहनोएतले संख्याताहजारवरस । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपां-

अध्य०

॥ १० ॥

॥ ८९ ॥

પૂરણે ત૦ તેવાર પછી ગ૦ જાજ્યો સ્વ૦ હે ક્ષત્રિય૦ ॥ ૩૮ ॥

મૂલ:--જડતા વિડલે જન્મે મોડતા સમગમાહગે ।

દત્તા મોદા ય જિહ્વા ય તઓ ગચ્છસિ સ્વત્તિયા ॥ ૩૮ ॥

ગાથા ૩૮ ભાવાર્થ:--વર્ષ દિવસ સુધી રાજા સજોડે બ્રહ્મચર્ય પાળે અને ઘોઠો ઘોડો ને પીઠા કાન
ઇત્યાદિક શાક્યાદિકના શાસ્ત્રમાં કહેલ છે તેમાં ઘોડો સગગારીને લૂટો મૂકે પછી જે એ ઘોડાને ગ્રે તેની સાથે
સંગ્રામ કરી તે ઘોડાને છોડાવીને પછી વર્ષ દિવસ વાકો રહે તેવારે જેવ યજ્ઞની વિધિ કહેલ છે તે મુજબ કરી
તે ઘોડાને તે યજ્ઞમાં હોમે તેને અશ્વમેય કહીયે તેમજ ગજદીક મેવ સમજવા. તેવા વિસ્તીર્ણ યજ્ઞ કરી બ્રહ્મવેદનાં
જાણ એવા શાક્યાદિકના શ્રમજ અને બ્રાહ્મણને જમાડીને ગાય તથા સુવર્ગાદિક દાન દેંને પછી શબ્દરૂપ રસ
ગંધ સ્પર્શ રૂપ પાંચે ઇન્દ્રિયોના ત્રિષય મોગવી રાજર્ષિની અવસ્થાએ પોતેજ યજ્ઞને કુલ ધર્મ કરીને તેવાર પછી
હે ક્ષત્રી રાજ ! તુંજે. ૧ યજ્ઞાદિક ધર્મ કરવો એ ઇંદ્રનો પક્ષ, ૨ પ્રાણીની મીતિ પળા માટે એ હેતુ, ૩ પ્રાણીયોને
જમાડવાથી સર્વ જીવને સુખ ઉપજે એ ઉદાહરણે કરી, ૪ તેથી યજ્ઞ અને બ્રાહ્મણાદિકને જમાડવા રૂપ ધર્મ કર
વો એ પક્ષની સમાપ્તિ અને ૫ યજ્ઞ તથા બ્રાહ્મણાદિકને જમાડવા રૂપ ધર્મ નહિ કરવાથી પ્રાણીને મીતિ પળું નહિ
હોય એ કારણ આ પાંચ વચનના હેતુને એક વચનના કારણ શક્તેંદ્રનાં જાગ્યાં ॥ ૩૮ ॥

અર્થ:--૧૦ ઇત્યાદિ અ૦ અર્થને નિ૦ સાંપડીને વિચારિને । હે૦ હેતુના કારણે ચો૦ પ્રેરવો થકો ।
ત૦ તેવાર પછી ન૦ નપિ રા૦ રાજહપિ । દે૦ શક્તેંદ્ર મને ૩૦ એન અ૦ બોલ્યો થવો ॥ ૩૯ ॥

उत्तरा०

प० मथाप्रमादी ॥ १४ ॥

॥ ९० ॥

मूलः—देवे नेरइएयमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

इक्केकभवगहणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—देवतानी ने नारकीनी गतीये जीव गयो थको उत्कृष्टो एक भव रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनी प्रमाद म कर ! ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एमपूर्वोक्तप्रकारे भ० नरकादिकनाभवरूप सं० संसारनेविषे । सं० परिभ्रमणकरे छे जीव सु० सुभ अ० असुभ क० कर्मेकरी । जी० जीव प० प्रमादेकरि ब० व्यापितपुष्टोछे ॥ स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १५ ॥

मूलः—एवं भवसंसारे संसरइ सुहासुहेहि कम्मेहिं ।

जीवो पमायबहुलो समयं गोयम मा पमायए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—एम पांच प्रमादने शुभाशुभ कर्मे करी जीव ए चतुर गतीरूप संसारने विषे परिभ्रमण करे छे तेथी हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ १५ ॥

अर्थः—ल० पांमीने वि० पण मा० मनुषपणाने । आ० आर्यपणो पु० वलीपण दु० दुर्लभछे पामवानो जेभणी ब० घणा द० चोर मि० म्लेच्छदीसेछे आर्यथोडादिसेछे ॥ स० तेमाटेसमयमात्र अवसरपांमीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १६ ॥

अध्य०

॥ १० ॥

॥ ९० ॥

ય કહેવાથી યજ્ઞ પ્રમુખ સાવચ (પાપ સહિત) સમજવા. તે યજ્ઞ પ્રમુખને સાવચ કહેવાનું કારણ શું તે કહે છે. તેના શાસ્ત્રને વિષે ૫૯૭ વોકડા બે પોહોરની વેળાએ યજ્ઞમાં હોમે તો મહા પુન્ય થાય એમ કહેલ છે, અને પ્રાણીયોનો વધ થાય તેથીજ યજ્ઞ સાવચ કહેલ છે અને સાધુને આપવું તે સિવાય તમામ ગાય પ્રમુખનું દાન તે પણ સાવચ છે. વઢી ભોગતો પ્રસિદ્ધજ સાવચ છે માટે હું સાવચ કર્મ કરું નહિ, કરાવું નહિ, તેમ મહું પણ ન જાણું તેથી હે શક્રેંદ્ર ?, ૧ યજ્ઞાદિ કરી ધર્મ કરો એમ તમે અમને કહ્યું તે તમારો પક્ષ અયુક્ત, ૨ એ ધર્મ કરતાં પ્રાણીને અપ્રતિતપણું હોય એ હેતુ પણ તમારો અયુક્ત, ૩ સાવચપણું હોવાથી તમારું ઉદાહરણ પણ અયુક્ત, ૪ ધર્માર્થિ યજ્ઞાદિક કરે એ તમારો ઉપનય પણ અયુક્ત, ૫ તેથી યજ્ઞાદિક કરવું એ તમારો પક્ષ પણ સ્વોટો—અને એ યજ્ઞાદિક ક્રિયા કર્યા વિના પ્રાણીયોને પ્રતિતપણું ન હોય એ તમારું કારણ અયુક્ત એવા શક્રેંદ્રના હેતુ કારણને ઝુથાપીને, ૧ હું સાવચ ન કરું એ નમીરાજનો પક્ષ, ૨ પ્રાણીને અપ્રતિત માટે એ હેતુ, ૩ હિંસાને ઝુદાહરણે કરી, ૪ જેથી પ્રાણીને અપ્રતિતપણું હોય તે તે ધર્માર્થિ ન કરે એ ઉપનય, ૫ તેથી હું સાવચ ન કરું એ પક્ષની સમાપ્તિ અને નિર્વચ્ય કર્યા સિવાય પ્રાણીને પ્રતિતપણું ન હોય એ કારણ એવાં પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણે નમીરાજરૂપિણ પોતાનો પક્ષ સ્થાપન કર્યો, અહીં સમક્ષિત નિશ્ચલતાની પરીક્ષા કરી એ સાત પ્રશ્નોત્તર થયાં ॥ ૪૦ ॥

અર્થ:—એ૦ ઇત્યાદિક અ૦ અર્થને નિ૦ સાંભલી વિચારિને હે૦ હેતુએ કા૦ કારણે ચો૦ પ્રેર્યો થ-
 કો । ત૦ તેવાર પછે ન૦ નમી રા૦ રાજરૂપી પ્રત્યે । દે૦ શક્રેંદ્ર ઇ૦ એમ અ૦ બોલતા હવા ॥ ૪૧ ॥

तरा०

॥ ९१ ॥

तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमादि प० मथाप्रमादी ॥ १८ ॥

मूलः—अहीणपञ्चेन्द्रियत्तं पि से लहे उत्तमधम्मसुई हु दुल्लहा ।

कुतित्थिनिसेवए जणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—कदाचित् संपूर्ण प्रचेंदीपणं मळ्हुं तो ऊतमजीनोक्त सुत्रने चारित्ररूप धर्म सांभळवो दुकर, जुओ चार्वाकादिक कुतिथींना शासनने घणा जनो सेवे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ १८ ॥

अर्थः—ल० पामीने वि० पण उ० प्रधान सु० सीधातनांसांभळवाने । स० सुधसंदहणा पु० वली दु० दुर्लभछे । मि० मिथ्यातने नि० सेवेएहवा ज० जनलोकछे । निसेवए० अतिशेसेवेछे ज० लोक ॥ स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १९ ॥

मूलः—लद्धण वि उत्तमं सुईं सदहणा पुणराविदुल्लहा ।

मिच्छत्त निसेवएजणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—कदाचित् ऊतमजीनोक्त धर्म सांभळवुं पाम्यो तो ते धर्मनी श्रद्धारूप सम्यक्त्वने पामवुं दुर्लभ छे, जुओ जमाळी प्रमुष घणा लोको मिथ्यात्वने सेवे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर ! ॥ १९ ॥

अर्थः—ध० धर्मने पि० पण हु० निश्चे स० सदहणाएकरीसदहतोथको । दु० दोहिलो का० कायाए-

अध्य०

॥ १० ॥

॥ ९१ ॥

ધુર પુરુષોનેતો યોગ્ય નથી, તેથી તમે ગ્રહસ્થાશ્રમમાં રહી અષ્ટની ચૌદશ ધુનમને અમાત્રાસ્થાદિક તીથીને વિષે પોષક ઉપવાસ તેમજ વારવ્રત રૂપ શ્રાવકનો ધર્મ ગ્રહગ કરો, ૧ તમે ગ્રહસ્થાશ્રમ આદરો એ ઇંદ્રનો પક્ષ, ૨ ધોર (મયંકર) પળા માટે એ હેહુ, ૩ જે જે ધોર તે ધુર પુરુષે આદરણું એ હ્રદાહરણે કરો, ૪ જેમ અન્નાદિકની અમિલાશ કરે તેમ ગ્રહાસ્થાશ્રમ ધોર છે, તેથી તે આદરવો એ ઉપનય, ૫ તેથી તમે ગ્રહસ્થાશ્રમને આદરો એ પક્ષની સમાપ્તિ, એ પાંચ વચનરૂપ હેતુ અને ગ્રહસ્થાશ્રમ ગ્રહગ કર્યા વિના શુરાપણું તથા શિશ્વરતાપણું ન હોય એ કારણ એવાં પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણ જાણવું ॥ ૪૨ ॥

અર્થ:—એ. ઇત્યાદિક અ. અર્થને નિ. સાંભળીને વિચારિને । હે. હેતુ એ કા. કારણે ચો. પ્રેર્યો થકો ત. તેવાર પછી । ન. નમીરાજકૃષ્ણી । દે. શક્રેન્દ્ર પ્રત્યે ઇ. એમ અ. ઘોલતા હવા ॥ ૪૩ ॥

મૂલ:—અયમઠું નિસામિત્તા હેઠુકારણચોદઓ ।

તઓ નમી રાયરિસી દેવેન્દં ઇણમબ્બવી ॥ ૪૩ ॥

ગાથા ૪૩ ભાવાર્થ:—એહવો અર્થ સાંભળીને પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કારણે પ્રેરિત નમી રાજકૃષ્ણ શક્રેન્દ્ર પ્રત્યે કહેતા હવા ॥ ૪૩ ॥

અર્થ:—મા. માસ મા. માસવમળને પારણે જો. જે વા. વાલ અવિવેકિ મિથ્યાતી । કુ. હામને અ. અગ્રે અળીએ આવે તેટલું અન્ન । તુ. કદાચિત । ધું. જેમે ન. નહિ સો. તે મિથ્યાતિ માસવમળનો કરણ-હાર । મુ. સુત્રાપ્યાત । ધ. શ્રૂત ધર્મ સમકીર્ત તથા ચારિત્ર ધર્મની ક. કલ્પને અ. ન પોસાવ સો. સોલ-

उत्तरा०

। ९२ ॥

ह० होयछे ते० ताहरा । से० तेथी च० तेपुर्वेनेत्रनुबलहतुं तेनेत्रनाबलथी । ब० नेत्रनोबल य० समुचय हा० हीणो-
थायछे । तेमाटे स० समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २२ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।

से चक्खुबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—सर्वप्रकारे ताहं शरीर हानी पामे छे ने जराये करी केश धोळा थाय छे ने चक्षुनुं
बळहीण थाय छे, तेथी हे गौतम समय यात्रनो प्रमादम कर ! ॥ २२ ॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णथायछे । ते० ताहर स० सरिर के० केश पं० धोला
ह० होयछे ते० ताहरा । से० तेपुर्वे घा० घाणेद्रिनुंबलहतुंतेथी । घा० घाणेद्रिनुंबल य० बळी हा० हीणुंथायछे ।
तेमाटे स० समयमात्रपण अवसर पांसीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २३ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।

से घाणबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—सर्व प्रकारे ताहं शरीर हानी पामे छे ने जराये करी केश धोळा थाय छे
ने घ्राण (नासिका) इंद्रिनुं बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादम कर । ॥ २३ ॥

अर्थः—प० सर्वप्रकारे जू० वयहीणीपामेजीर्णथायछे ते० ताहं स० सरिर । के० केश पं० धोला ह०
होयछे ते० ताहरा । से० तेपुर्वेजेजि० जिभेंद्रिनुंबलहतुंतेथी जि० जिभेंद्रियनुंबल य० समुचय हा० हीणुंथायछे

अध्य०

॥ १० ॥

॥ ९२ ॥

मूलः--एयमद्वं निसामित्तो हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमिं रायरिसिं देविन्दो इणमव्ववी ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः--ए अर्थ सांमळीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित शक्केद्र नमीराज दुषि प्रेत्ये कहेतो हवो ॥४५॥

अर्थः--हि० धम्म्या सोनाने तथा रुपाने सु० अणवद्वयो सोनो तथा सर्न सोवन ग० चंद्रकांतादि मणीने सु० सुक्ताफलने । कं० कांसाना भाजनने दू० वज्रने च० वज्री वा० अश्वादिक वाहनने को० कोठारने । वधारिने ण० अलंकारे । त० तेवार पछी ग० जाज्यो ख० हे भक्तिराजदुषि ॥ ४६ ॥

मूलः--हिरणं सुवर्णं मणिमुत्तं कंसं दूंसं च वाहणं ।

कोसं वड्ढावइत्ताणं तओ गच्छसि स्वत्तिया ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः--हवे लोभनी परीक्षा करेछे. वड्डुं तथा अणवद्वयुं सोलुं, रूपुं, चंद्रकांतादिक मणि मोती, कांसानां भाजन (वासगो) वज्र, रथ, अश्वादिक, कोठार, भंडारादिक वधारीने तेवार पछी हे भक्तीराज तुंजजे ? १ इच्छा सहित धर्म करवां योग्य न होय ए इंद्रनो पक्ष, २ कांच छापणा माटे ए हेतु, ३ सुमंग वणी कने उदाहरणे करी, ४ जे जे कांचावंत होय तेते धर्म करवा योग्य न होय ए उपनय, ५ तेथी तमे इच्छा सहित होनाथी धर्म करवा योग्य नहि ए पक्षनी समाप्ति, ए पांच वचनरूप हेतु अने इच्छा सहित धर्म करवाना अयोग्य गां विनां साकांचछापणुं न होयए कारण एवां पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारण जाणवुं ॥४६॥

वारा०

प० मथाप्रमादि ॥ २६ ॥

॥ २३ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।

से सवबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे ने जराए करी केश धौळा थाय छे ने सर्व इंद्रिनुं बळ हानी पामे छे, तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद न कर. ॥ २६ ॥

अर्थः—अ० चित्तनोउदवेग गं० कंठमालादिक गुमडा वि० अजिर्णविसेष । आ० तत्काल घातपामेएह शरीर वि० अने प्रकारना फु० फरसे । ते० ताहरासरिने ॥ वि० जीवरहितथइपडे ॥ वि० पडेतेरोगेकरि ते० ताहरो स० सरिर । स० तेमाटे समय मात्रपण अवसर पांमीने । गो० हेगौतम मा० मकर प्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ २७ ॥

मूलः—अरई गण्डं विसूइया आयङ्का विविहा फुसन्ति ते ।

विहडइ विद्धंसइ ते सरीरयं समयं गोयम मा पमायए ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—चित्तनुं ऊद्वेपणुं ने अजीर्ण (अपचो) ने आतंकादिक अनेक प्रकारना रोगे करी तारा शरीरना बळनो विद्धंस (नाश) पामे तेथी हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २७ ॥

अर्थः—बो० टालिने सि० स्नेहरागने अ० आत्माने कु० कमलजेते व० जेम सा० सरदक्रतुनुं पा० पाणीने छांडिने कमलउचुरहे तेम तुं पण । से० ते हवे स० सर्व सि० स्नेहेकरि व० रहितथको स० ते माटे

अध्य०

॥ १० ॥

॥ १३ ॥

હિ० સૂવર્ણાદિક સર્વધન ૫૦ સર્વ ચોપદાદિકે કરી મિ० સહિત ૫૦ સંપુર્ણ લોક ભરાય એતલો સઘલો બના
દિક નર નહિ અ० તૃષ્ણા મટાડવા સમર્થ એ० એકલોભીયા મનુષ્યને ॥ ૩૦ એહવો વિ० જાણીને તં સં-
તોષદ્વતિ રૂપ જે તં તપ તેને ચં આચરે વિવેકવંત ॥ ૪૯ ॥

મૂલ:—પુઢ્વી સાલી જવા ચેવ હિરણ્યં પસુભિસ્સહ ।

પઢિપુણં નાલમેગસ્સ ઇહ વિજ્જા તવં ચરે ॥ ૪૯ ॥

ગાથા ૪૯ ભાવાર્થ:—શાલી (ડાંગર) જવ પ્રમુખ સર્વ ધાન્યે કરા, રૂપા સોનાદિકે કરી, અન્ન, હાથી
પ્રમુખે કરી, સર્વ વસ્તુએ કરી, સવલી પૃથ્વી ભરીને કોઈ લોભી નરને આપે તોપણ એક લોભીની ઇચ્છા નિવ-
ર્તાવવા સમર્થ નહિ તો પછી ઘમા લોભીનીતો તૃષ્ણા નિવર્તેજ કયાંથી ? એમ જાણીને જ્ઞાનવંત તપશ્ચર્યા આચરે,
૧ અમને કાંઈ પણ ઇચ્છા નથી એ નમીરાજનો પક્ષ, ૨ સંતોષીપણા માટે એ હેતુ, ૩ સિદ્ધને ઉદાહરણે કરી, ૪
જે સંતોષી હોય તેહને કાંઈ પણ ઇચ્છા ન હોય એ ઉપનય, ૫ તેથી અમને કાંઈ પણ ઇચ્છા નથી એ પક્ષની સમા-
પ્તિ અને ઇચ્છાના અભાવપણા વિના સંતોષપણું ન હોય એ કારણ એવાં પાંચ વચનરૂપ હેતુને એક વચનરૂપ કા-
રણે કરી ઇંદ્રના હેતુ કારણ ઉઠાવ્યા, એ ૯ પ્રશ્નોત્તર થયા ॥ ૪૯ ॥

અર્થ:—એ० ઇત્યાદિક અ० અર્થ નિ० સાંભલી વિચારિને હે० હેતુએ કા० કારણે કરી ચો० પ્રેર્યો
થકો । તં તેવાર પછે નં નમિરાજકૃપી પ્રતે દે० શરેંદ્ર ઇ० હમ અં વોલતો હવો ॥ ૫૦ ॥

મૂલ:—એવમદ્દં નિસામિત્તા હેઝકારણચોદ્ધઓ ।

ઉત્તરા૦

॥ ૯૪ ॥

મૂલ:-અવઝ્ઝિય મિત્તવન્ધવં વિઝલં ચેવ ધણોહસંચયં ।

મા તં વિઙ્ગયં ગવેસણ સમયં ગોયમં મા પમાયણ ॥ ૩૦ ॥

ગાથા ૩૦ ભાવાર્થ:-મિત્ર, સ્વજન અને ઘણું ધન સંચેલું હોય તેને છાંડીને રાખે ! તે ધનાદિકને ફરી વાંછે ! માટે હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પ્રમાદ મ કર ! ॥ ૩૦ ॥

અર્થ:-ન૦ નથી હું૦ નિશ્ચે જિ૦ જિનતીર્થંકર । અ૦ એકાલનેત્રિવે દિ૦ દિસતાનથી તથાપિ તોહિપણ । બ૦ ઘણો મ૦ માનવાયોગ દિ૦ દિસેછે મ૦ મુક્તિપોહચવાનોમાર્ગ । તેમાર્ગકેહવોછે । દે૦ તીર્થંકરે દેસ્વાડચોછે તે માર્ગને ઇટલે જિનોક્ત સિદ્ધાંતને આધારે ભવ્યજીવ સંદેહરાહિતથકા ધર્મકરસ્યે ॥ સં૦ સાંપ્રતસાક્ષાત્ વર્તમાનકાલે ને૦ ન્યાયમાર્ગનાં પરુપકતીર્થંકરછતે પ૦ જિનોક્ત પંથપ્રવર્તતેછતે । સ૦ તે માટે સમયમાત્રપણ અવસર પામીને ગો૦ હેગૌતમ મા૦ મકરપ્રમાદ પ૦ મથાપ્રમાદી ॥ ૩૧ ॥

મૂલ:-ન હુ જિગે અજ્જ દિસ્સઈં બહુમણ દિસ્સઈં મગ્ગદેસિણ ।

સંપઈં નેયાઉણ પહે સમયં ગોયમં મા પમાયણ ॥ ૩૧ ॥

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ:-આજકાલે જીન (તીર્થંકર) નથી દેસ્વાતા પણ મુક્તિયે પહોંચાડગહાર જીનેંદ્રનો માર્ગ દેસ્વાય છે, એમ પાંચમા આરાના જીવો કહેસે અને તે તારેતો જીનેંદ્રનો ને તેના ન્યાય માર્ગનો સાંપ્રતિકાલે જોગ મળ્યો છે તેથી હે ગૌતમ સમય માત્રનો પ્રમાદ મ કર ! ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:-અ૦ છાંડીને ક૦ કાંઠાસરિષાકટકુતીર્થિનાં પ૦ પંથને । ઓ૦ પેઠો । સિ૦ છતોહે ગૌતમ તું

અધ્ય૦

॥ ૧૦ ॥

॥ ૯૪ ॥

एक वचनरूप कारण जाणवुं ॥ ५१ ॥

अर्थः—ए० इत्यादिक अ० अर्थ नि० सांभलीने विचारिने । हे० हेतुए कारणे प्रेरयो थको । त०
तेवार पळी न० नमीराजकृषी ॥ दे० शक्तेः पते इ० इम अ० वोळता हवा ॥ ५२ ॥

मूलः—एयमद्वं निसामित्ता हेऊकारणचोइओ ।

तओ नमी रायरिसी देवेन्दं इणमब्बवी ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—एवो अर्थ सांभलीने पांच वचनरूप हेतुने एक वचनरूप कारणे प्रेरित नमी-
राजकृषि शक्तेद्र मत्ये कहेता हवा ॥ ५२ ॥

अर्थः—स० सत्य सरिवा का० काम भोगडे वि० विस सरिवा का० काम भोगते का० काम भोग
ते आ० सर्पनी उ० उपमा सरिवा । का० काम भोगने प० वांछता थकापण ॥ अ० नथी काम भोग पोते
जेहने पण वांछता थका ज० जीवजाइ उपजे दो० दुर्गती मते ॥ ५३ ॥

मूलः—सल्लं कामा विसं कामा कामा आसीविसोवमा ।

कामे य पत्थेमाणा अकामा जन्ति दोग्गइं ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—जेम भाला मधुखनो शल्य शरीरमां रहेवाथी पीडा उपजावे तेम ए काम भोग
मनने विषे रहेवाथी अरतिचितां विगेरे घणां दुःख उपजावे तेथी ए काम भोग शल्य सरिखा जाणवा. वळी जेम
ताळपुटादिक विष खातां थकां मधुर होय पण खाधा पळी मरणादिक दुःख दीये तेम ए काम भोग सेवतां

उत्तरा०

॥ ९५ ॥

स्वे ? तुं विषममार्गे प्रवेश करी संयमभारने छांडीने पछी पश्चाताप करे ते माटे हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३३ ॥

अर्थ:-ति० हेगौतम तुं तयो हु० निश्चे सि० छे अ० संसारसमुद्रने म० मोटाने किं० किस्मो पु० वली चि० उभोरहेछे । ती० समुद्रनातीरकांठाने आ० पाम्योथको । अ० उतावलोथाय पा० संसारनापारने मोक्षने ग० जावाने । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३४ ॥

मूल:-तिण्णो हुं सि अण्णवं महं किं पुण चिद्धसि तीरमागओ ।

अभितुर पारं गमित्तए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ:-ए भवरूपी मोटो समुद्र तुं तयो छे तो ऊदासीपणे पहुँच्यो थकोकां भवना तीरे रहीने मुक्ति रूपीया किनारे जवाने ऊतावळो था ? ते माटे हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३४ ॥

अर्थ:-अ० सिद्धथावानि से० क्षपकश्रेणी रुपनीनीश्रयणीने । उ० उंचीकरीने तेणेचढीने । सि० सिद्ध लो० लोकप्रते गो० हेगौतम ग० जाइससिधलोक केहवोछे । खे० स्वचक्रादिक परचक्रादिक उपद्रव्यरहितछे च० वली सि० सर्वउपद्रव रहितछे । अ० प्रधानछे । स० समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३५ ॥

मूल:-अकलेवरसेणिमूसिया सिद्धिं गोयम लोयं गच्छसि ।

खेमं च सिवं अणुत्तरं समयं गोयम मा पमायए ॥ ३५ ॥

अध्य०

॥ १० ॥

॥ ९५ ॥

તીજ કેમ જાય તે કહે છે. ક્રોધ કરી નર્કાદિક અધોગતીયે જાય, કપટાદિ કરી મલી ગતીનો નાશ થાય, અને લોભથી આ લોકને ધનાદિક રાખવાને માટે બીહતો રહે અને પરલોક નરકાદિક ભય પામે. કામભોગની પ્રાર્થના કરવાથી ક્રોધાદિક ઝપ્પે, અને તેનાં ફળ પુર્વોક્ત પ્રમાણે થાય, તેથીજ કામભોગની પ્રાર્થના કરવાથી જીવ દુર્ગતીયે જાય—તેથી હું આ ક્રોધાદિકના ફળને જાણું છું તેથીજ ક્રોધાદિક નહિ કરું. ॥ ૫૪ ॥

અર્થ:—અં છાંડિનેમાં બ્રાહ્મણના રૂં રૂપને વિં વિક્રયકરિને રૂં રૂંદ્રપણને વં વાંદેછે અં સ્તુતિ-કરેછે રૂં આગલકહસ્પેતેહવે મં મધુરેવં વચનેકરિને ॥ ૫૫ ॥

મૂલ:—અવઝ્જિઝ્ઞાણ માહણરૂવં વિઝ્ઞાણ રૂંદ્રતં ।

વંદ્વ અભિત્થુણન્તા રૂમાહિ મહુરાહિં વગ્ગૂહિં ॥ ૫૫ ॥

ગાથા ૫૫ ભાવાર્થ:—આ દશ પ્રશ્નોત્તરે કરી અનેકપ્રકારે રૂંદ્રે નમીરાજ ઋષિને પ્રેરણા કરી પણ તે નમીરાજ ઋષિને સંયમથી ક્ષોભાવી ન શક્યો, ત્યારપછી રૂંદ્રે શું કશું તે કહે છે. શક્રેદ બ્રાહ્મણનું રૂપ છોડીને ઝતર વૈક્રિય રૂંદ્રના મુઠ્ઠાને રૂપે થઈને નમીરાજને વંદન કરીને મધુરવચને કરી સ્તુતી કરતો હવો. ॥ ૫૫ ॥

અર્થ:—અં મોટો આશ્ચર્ય તેં તે નિં અતિશેજીત્યો કોં ક્રોધ અં આશ્ચર્ય માં તેઅહંકાર । યં જીત્યો અં આશ્ચર્ય તેં તે નિંટાલીદૂરકીધામાં માયાને । અં આશ્ચર્ય લોં લોભનેવં વસ્પકીધો ॥ ૫૬ ॥

મૂલ:—અહો તે નિઝ્જિઓ કોહો અહો માણો પરાજિઓ ।

અહો તે નિરક્કિયા માયા અહો લોભો વસીકઓ ॥ ૫૬ ॥

॥ इति दुमपत्तयं दशमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १० ॥

अध्य०

गाथा ३७ भावार्थः—पदने सुत्रे करी शोभीतने भली ऊपमाये तथा उत्तम अर्थे करी कहुं एवं कैवळी परुप्युं सिद्धांत सांभळीने रागद्वेषने छेदीने सिद्धरूप गतीये गौतम पहुँच्यो ! एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूनामना शिष्यने कहेता हवा केहे जंबू ! जेम में श्री महावीरदेव स्वामी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कहुं. ॥ ३७ ॥ इति ऊतराध्ययनना दशमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. १०

॥ ११ ॥

ए दशमा अध्ययनने विषे प्रमाद तजवो कह्यो, तेतो विनितने बहु श्रुती होय ते प्रमाद छांडे ते माटे अगीयारमुं बहु श्रुतीनामे अध्ययननो भावार्थ कहे छे.

अर्थः—सं० संजोगथी वि० विशेषे प्य० प्रकर्षे मु० मुकाणोछे । अ० एहवासाधूनो । भि० भिखुनो साधुनो आ० आचारने पा० प्रगट क० करिश । आ० अनुक्रमे सु० सांभळो मे० मुजने कहेताथका ॥ १ ॥

मूलः—संजोगविप्पमुक्कस्स अणगारस्स भिक्खुणो ।

आयारं पाउकरिस्सामि आणुपुविं सुणेह मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—जेओ बाह्यने अभ्यंतर एवा बे प्रकारना संयोगथकी मुंकाणाने जेना व्रतने विषे आगार नथी तथा जेने घर नथी ने निर्वद्य भीक्षाना करणहार एवा साधुनो बहु श्रुतनी पुजारुष आचार प्रगट करीश ते अनुक्रमे तुं सांभळ ! एम गुरु शिष्यने कहेता हवा. ॥ १ ॥

अर्थः—जे० जेकोइ य० वली अ० पण हो० होयएबेहुहोयशद्धजुदाजुदाशब्दनो अर्थजाणवानेअर्थे । नि०

॥ १६ ॥

तमारुं निर्लोभीपणुं. ॥ ५७ ॥

अर्थः—इ० एभवने सि० विषे उ० प्रधानछुं भ० हे पुज्यतुं । प० परभवने विषे हो० होइस उ० उत्तम ।
लो० लोकमांहि उ० अतिशेप्रधान उ० उत्तम ठा० थानक सि० मूक्तिप्रतेग० तुंजाइसनी० कर्मरजरहितथको ॥ ५८ ॥

मूलः—इहं सि उत्तमो भन्ते पच्छा होहिसि उत्तमो ।

लोगुत्तमुत्तमं ठणं सिद्धिं गच्छसि नीरओ ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—हे भगवंतु ? तुं आ मनुष्यलोकने विषे उत्तम गुणयी उत्तम छे अने परभवनेविषे
पण उत्तम थइश ? अने लोकमांहि जे प्रधान (उत्तम) एवा मोक्षना स्थानकने विषे कर्म रजरहित थइने
जइश ! ॥ ५८ ॥

अर्थ—ए० एणीपरे अ० स्तवतोथको । रा० राजरुषीने । उ० प्रधान स० श्रद्धाएकरि । पा० प्रदक्षणा
त्रणक० करतोथको पु० वारंवार वं० वांदिछे स० शक्रेन्द्र ॥ ५९ ॥

मूलः—एवं अभित्युणन्तो रायरिसिं उत्तमाए सद्धाए ।

पायाहिणं करेन्तो पुणो पुणो वन्दई सको ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—एम स्तुति करतो थको उत्तम श्रधाये करी नमीराजरुषिने शक्रेन्द्र प्रदक्षिणा
करतो थको वारंवार वंदन करतो हवो. ॥ ५९ ॥

अर्थः—तो० तिहांथकी वं० वांदिने पा० पगने । हवे तेपगकहेवाछे । च० चक्र भ० अंकुसादिकल०

उत्तरा०

॥ ९७ ॥

प्यासील । ति० एस्वरूप वु० कहिए ते आठ बोल अ० नथी हसवानो स्वभाव जेहने १ । स० सदाय
दं० दमतेद्वि २ । न० नहोयएहवो य० समूचय म० परनामर्षनो उ० बोलणहार ३ ॥ ४ ॥

मूलः—अह अहहिं ठाणेहिं सिक्खासीले ति वुच्चई ।

अहस्सिरे सया दन्ते न य मम्ममुदाहरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे आठ स्थानके करी आसेवणाने ग्रहणा शिक्षा पामे ते आठ स्थानक कहे छे
(१) नथी हसवानो जेनो स्वभाव, (२) ने इंद्रियोने दमन करनार, ३ ने पराया मर्षनो कहेनार न होय. ॥४॥

अर्थः—न० नहोयसी० सर्वथी चारित्रनो विराधक ४ । न० नहोय वि० देशथकी विराधक ५ ।
न० न सि० होय । अ० अतिशे लो० लोलपि ६ । अ० अक्रोधी ७ । स० सत्यमार्गनेविपे ८ ।
एआठगुणनोधणी सि० सिक्षाने सी० अभ्यासने करणहार ति० एस्वरूपछे वु० कहिए ॥ ५ ॥

मूलः—नासीले न विसीले न सिया अइलोलुए ।

अकोहणे सच्चरण सिक्खासीले ति वुच्चई ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—४ देशथी, ५ ने सर्वथी चारित्रनो विराधीक न होय, ६ ने अती इंद्रियोनो लोलपी
न होय, ७ अक्रोधी, ८ ने सत्यवचननो बोलनार ए आठ गुणनो धणी होय ते आसेवणाने ग्रहणा शिक्षा पामे. ॥५॥

अर्थः—अ० हवे च० चौद ठा० स्थानके । व० प्रवर्ततोयको उ० पूरणे सं० सजंतीसाधु । अ० अवि-
नीत वु० कहिए सो० ते उ० तेमाटे । नि० मुक्तिने च० ज्ञाननेपण न० न ग० पामे ॥ ६ ॥

अध्य०

॥ ११ ॥

॥ ९७ ॥

મૂલ:-एवं करन्ति संबुद्धा पण्डिया पवियक्खणा ।

विणियट्टन्ति भोगेषु जहा से नमी रायरिसि ॥ ६२ ॥ ति बेमि,

इति नमिपव्वज्जानवमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ९ ॥

गाथा ६२ भावार्थ:-એમ તત્વના જાણ હોય તે નમીરાજ ઋષિનીપેરે સંયમને વિષે નિશ્ચલ્લઘનું કરે અને જે શાસ્ત્રના જાણને ક્રિયા કરવાને વિષે જે વિચીક્ષણ છે તે જેમ નમીરાજ ઋષિ કામભોગથી નિવર્ત્યા તેમ નિવર્તે એમ સુધર્મા સ્વામી પોતાના જંબુસ્વામી નામના શિષ્યને કહેતા હતા કે હે જંબૂ ? જેમ મેં શ્રી મહાવીરદેવ સમીપે સાંભળ્યું હતું તમે મેં તુજ પ્રત્યે કહ્યું. ૬૨-૦-इति श्री ऊतराध्ययन सूत्रना नवमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण:-—ए नवमा अध्ययनने विषे एकत्व भावना भाववी कही. एकत्व भावना भावे, ते पांच प्रमादने छांडे, ते भणी, आ दसमा अध्ययनने विषे प्रमाद न करवो ते कहेछे.

અર્થ:-દુ૦ વૃક્ષનુંપ૦ પત્રપં૦ પાંડરુજ૦ જેમ ॥ નિ૦ પડેરા૦ રાત્રિદિનનામ૦ સમૂહનેઅ૦ અતિક્રમે-
છતે । એ૦એણીપરેમ૦ મનુષજી૦ આઉધુંસ૦ તેમણે સમયમાત્રાળ અથવા અવસરપામિગો૦ ગૌતમમા૦ ન થાય
પ્રમાદીપ૦મકરિસપ્રમાદ ॥ ૧ ॥

મૂલ:-दुमपत्तए पण्डुयए जहा निवडइ रायगणाण अच्चए ।

एवं मणुयाण जीवियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:-हवे दसमा अध्ययननो भावार्थ कहेछे—जेम पांडुरोगादिक प्राप्त थये वृक्षनું પત્ર

उत्तरा०

॥ ९८ ॥

सुप्पियस्सावि मित्तस्स रहे भासइ पावयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—५ पोते अतीचारादिक कृत्य करेल होय ते बीजाये करेला कहे, ६ मित्र उपर कोप करे, ७ अत्यंत मित्र होय तेनुं पण मुखे मीठुं बोले ने पाछळ छानां मर्म प्रमुखतुं प्रकासवा रूप भंडुं बोले. ॥ ८ ॥

अर्थः—प० असंबंधभाषी ८ । दु० द्रोहि ९ । थ० अहंकारि १० । लु० रसनोलोलपी ११ । अ० अजितेंद्री १२ । अ० अन्यसाधुने संविभागनकरे १३ । अ० अप्रतिपत्कारिओ १४ । अ० अविनीत त्ति० एहवो वु० कहिए ॥ ९ ॥

मूलः—पइन्नवाई दुहिले थद्धे लुद्धे अनिग्गहे ।

असंविभागी अवियत्ते अविणीए त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—८ असंबंध भाषीने निश्चयकारी भाष्या बोले, ९ द्रोही होय, १० मानो होय, ११ रस लंपटी होय, १२ अजितेंद्री होय, १३ अन्य साधुने आहारादिकनो संविभाग न करे, १४ अप्रीतिकारीयो होय ते द्रव्य लींगीने अवनीत कहीए. ॥ ९ ॥

अर्थः—अ० हवेप० पनरेठा० थानके सु० रुडो वि० विनीत त्ति० एम वु० कहिए । नी० गुरुथी निचेआसणेवेसे १ अ० गतिचपल १ थानकचपल २ भाषाचपल ३ भावचपल ४ ए ४ चपलपणारहित २ ॥ अ० मायाकपटरहित ३ अ० कतुहलपणारहित कुतुहलजुवेपणनहीं. ४ ॥ १० ॥

मूलः—अह पन्नरसहिं ठाणेहिं सुविणीए त्ति वुच्चई ।

नीयावत्ती अचवले अमाई अकुऊहले ॥ १० ॥

अध्य०

॥ ११ ॥

॥ ९८ ॥

(सीथील) आयुष्यवंतने अज्ञ वसाणादिक सात प्रकारे आयुष्य तुटे ते भगी पुर्वे कर्म कीधां ते जीवथी बेग-
ळां करवां हे गौतम ? समय मात्रनो प्रमादमा कर ? ॥ ३ ॥

अर्थः—दु० पामतांघणोदोहिलो ख० निश्चेअकृत्यपुनियानेमा० मनुष्यसंवंगीभ० भव । चि० घणेकाले
वि० पणस० सर्वपा० जीवनेगा० आकराछे य० जेभगीवि० उदयक० कर्मनुं । स० तेमाटेसमयमात्र गो० हे
गौतममा० मकरप्रमादप० मथाइस प्रमादी ॥ ४ ॥

मूलः—दुल्लहे खलु माणुसे भवे चिरकालेण वि सवपाणिणं ।

गाढा य विवाग कम्मुणो समयं गोयम मा पमायए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—जेने अति निवड (आकरां) विपाकोदय एवा सर्व अकृत्य पुंनीया जीवने दश
द्रष्टांते करी घणे काले पण मनुष्यनो भव पामवो दोहीलो छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमादमा कर ? ॥ ४ ॥

अर्थः—पु० पृथ्वीकायमांहि अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोघणो जी० जीव उ० पदपूर्णे सं० त्यांरहे
का०काल । अ० असंख्यातो असंख्याती उत्सर्पणी अवसरपणी । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पामीने गो०
हेगौतम मा० मकरप्रमादप० मथाप्रमादी ॥ ५ ॥

मूलः—पुढविकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालं संखाईयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—हवे मनुष्यनो भव साथी दुक्कर छे ते कडे छे, पृथ्वीकायमां गयो थको जीव उत्कृ-

उत्तरा०

॥ ९९ ॥

गाथा १२ भावार्थः—९ पोतानो अपराध पारकाने माथे न नांखे, १० मित्र ऊपर क्रोध न करे, ११ जेनी साथे मैत्रीपणुं करेलहोय तेमित्रे घणो अपराध करेल होय तोपण तेना पाछळथी गुण-बोले पण अवगुण न बोले ॥ १२ ॥

अर्थः—क० वचननो कलह ड० प्राणघात थाय तेडंबरवं० वर्जणहार, १२ । बु० तत्वनो जाण छते अ० जातिवंत विनीत, १३ । ह० लज्यावंत, १४ । प० इंद्रियादिकनो गोपवणहार, १५ । सु० रुडो वि० विनीत ति० एहवो बु० कहिए. ॥ १३ ॥

मूलः—कलहडमरवंजिए बुद्धे अभिजाइगे ।

हरिमं पडिसंलीणे सुविणीए ति बुच्चई ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—१२ चपेटादी वचन निग्रह वर्जे, १३ बुद्धिवंतने विनीत होय, १४ लज्यावंत होय, १५ गुरु समीपे गात्र संकोची रहे, ए पंदर स्थानके वर्ततो होय तेने सुविनीत कहीये. ॥ १३ ॥

अर्थः—व० वसे गु० गुरुनां कु० संघाडाने विषे नि० सदाय आज्ञा सहित जो० सुभ योगवंत उ० उप-ध्यानादिक तप सहित । पि० सर्व जीवने प्रीयकारि पि० सर्व जीवने प्रियकारि वा० वचननो बोलणहार से० एहवो होय तेहने सि० ज्ञानादिकं ग्रहणचारित्र सेववानि शिक्ष्यानेल० पांमीने अ० जोग्य होय ॥ १४ ॥

मूलः—वसे गुरुकुले निचं जोगवं उवहाणवं ।

पियंकरे पियंवाई से सिक्खं लद्धुमारिहई ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—गुरुनी आज्ञाये गुरुना गच्छने विषे नित्य रहे ने धर्मने विषे जोग वर्ते ते जोग-

अध्य०

॥ ११ ॥

॥ ९९ ॥

अर्थः—वा० वाउकायमाहे अ० गयोथको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे । का० काल सं० असंख्यातो असंख्याती उत्सर्पिणी । स० तेमाटेसमेमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकर प्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ८ ॥

मूलः—वाउकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालं संखार्इयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—वायुकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो असंख्यातो काळ रहे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मा कर ! ॥ ८ ॥

अर्थः—व० वनस्पतिकायमाहे अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे का० काल अ० अनंतोअनंती उत्सर्पणी अढीपूदगल परावर्त दु० जेअनंतानोदुखेअंतआवे । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ९ ॥

मूलः—वणस्सइकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालमणन्तदुरन्तयं समयं गोयम मा पमायए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—वनस्पतीकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो अनंतोकाळ रहे तेथी हे गोतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर. ॥ ९ ॥

अर्थः—वे० वेइंद्रिकायमाहे अ० गयोथको । उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० वळी सं० तिहांवसे । का०

उत्तरा०

॥ १०० ॥

अर्थ:-ज० जेमसे० ते अश्वक० कंबोजदेशना उपना घोडामांहे ॥ आ० गुणेकरिक० प्रधान कश्याथकी त्रासनपामे ते माटे सि० होय । आ० एहवो अश्वघोडोज० जेम वेगेकरि प० प्रधान ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत सु० साधु ॥ हवे उपमा मेलेछे । कंबोज देशना उपना तेसमान जिनसासनमा सकल साधु ते मध्ये गुणेकरी व्याप्त बहुश्रुत साधुपर तीर्थ परिसहे त्रास न पामे ते प्रधानवेग ते संवेगादिक प्रधान ए बीजी उपमा थइ ॥ १६ ॥

मूल:-जहा-से कम्बोजाणं आइण्णे कन्थए सिया ।

आसे जवेण पवरे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ:-ऊत्तम जे निर्मळ मातपिताथी उत्पन्न थयेला ने स्वामी भक्तादिक (शाळी होत्र-शास्त्र प्रमाणे) विनयादिक गुणे युक्तने भयंकर शब्द सांभळी त्रास न पामे तथा शस्त्रना प्रहारथी भयभ्रांत न थाय अने चालवामां अत्यंत वेगवंतने राजादिकने वल्लभवंत एवा कंबोज देशना ऊपन्या आकीर्ण जातीना घोडा ते जेम घोडानी जातीमांही ऊत्तम तेम बहुश्रुति साधु पण सर्वे ज्ञान क्रियावंत मुनिना मंडळ मध्येपर तीर्थीना वादादिक परीसहथी त्रास न पामे तथा सम्यक् प्रकारे आचारे करी सहित होवाथी सर्वेने बलभकारी होय ए बीजी ओपमा कही. ॥ १६ ॥

अर्थ:-ज० जेमतेसुर आ० गुणवंत अश्वे स० चळ्याथको । सू० सुभट्ट० दृढ । प० पराक्रमनोधणी व० बेपासे । नं० छप्रकारना वाजित्रने घो० निर्घोषेकरि । अथवा बंदिजनने आसीर्वादेकरि शोभे अने कोइ शत्रुए जीत्यो न जाय ए० एणीपरे ह० होय व० बहुश्रुत ॥ हवे उपमा मेलेछे, सिधांत रूप गुणवंत अश्वबहु श्रुत

अध्य०

॥ ११ ॥

॥ १०० ॥

मीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १२ ॥

मूलः—चउरिन्द्रियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

कालं संखिज्जसन्नियं समयं गोयम मा पमायए ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—चौइन्द्रिकाय मध्ये जीव गयो थको, उत्कृष्टो संख्यातो काल रहे, तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ १२ ॥

अर्थः—पं० पवेन्द्रियकायमांहि अ० गयोयको उ० उत्कृष्टो जी० जीव उ० वळी सं० तिहावसे । स० सातभवउत्कृष्टासात पूर्वकोडिना अ० आठमोभवउत्कृष्टोत्रणपलयोपमनो एतलेसात आठभवग्रहे ग० भवतुंग्रह नकरे स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ १३ ॥

मूलः—पञ्चिन्द्रियकायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे ।

सत्तट्ठभवगहणे समयं गोयम मा पमायए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—मनुष्य तिर्यचरूप पचेंद्रीकाय मध्ये जीव गयो थको उत्कृष्टो सात तथा आठ भव रहे (अर्थात् सातभव कर्मभूमीना संख्याता वर्षनाने एकभव युगळीयानो असंख्याता वर्षनो करे पळी ते युगळीयो मरी निश्चेदेव थाय माटे सात तथा आठ भव कळां) तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ १३ ॥

अर्थः—दे० देवमांहे ने० नारकीमांहे यं० वळी अ० गयोयको उ० उत्कृष्टोजी० जीव उ० पदपूर्णे सं० तिहांवसे इ० एकेक भ० भवतुंग्रहणकरे स० समयमात्रपण अवसरपांमीने गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद

ત્તરાં

૧૦૧ ॥

ગાથા ૧૮ ભાવાર્થ:-જેમ સાઠવર્ષનો બઢવાનહાથી હાથળીયોને પરિવારે પરવર્યોથકો તેને અનેરાવૈરી હાથીપરાભવી (જીતી) ન શકે તેમબહુ શ્રુતિ સાધુપણ શાસ્ત્રરૂપ બઢેકરી ઉત્પાતીયા તે (અણદીઠીને અણસાં-મઢી તુર્ત સત્યરીતે પ્રગટ થાય તે) વિનયા (વિનય કરવાથી આવડેતે), કમીયા (દરેકકામ કરતાં કામઆવડે), પ્રણમીયા (જેમજેમ વય પ્રણમે તેમતેમ-બુદ્ધી પ્રણમે) એવી ચારપ્રકારની બુદ્ધિરૂપ, હાથળીયે પરવર્યોથકો પર-વાદીરૂપ અનેરોહાથી પરાભવી ન શકે એ ચોથી ઉપમા ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:-જ૦ જેમસે૦ તેવૃષભ તિ૦ તીષાણે સિ૦ સિંઘજેહના જા૦ પૂછોથયોછે સ્વં૦ ષંઘજેહને વિ૦ એહથકો વિરાજેછે । વ૦ વૃષભ જૂ૦ ગાયપ્રમુખ જૂથનો અધિપતિ ઠાકુર । એ૦ એમ હ૦હોય વ૦બહુશ્રત હવે ઉપમાં કહેછે, સસમય, પરસમયના જાણપણારૂપ સિંઘડા તેણેકરી પરમતીનેભેદે ? । આચારાંગાદિક સુતપંઘનો તેણેકરિ પૂછોછે સંજમભાર નિર્વાહવાબહુશ્રુતરૂપ વૃષભ ૨ સાધસાધવીપ્રમૂખજૂથનો અધિપતિથકો વિરાજેછે ૩ એ ૫ મી ઉપમા ॥૧૯॥

મૂલ:-જહા સે તિસ્વસિંઘે જાયસ્વન્ધે વિરાયઈ ।

વસહે જૂહાહિવઈ એવં હવઈ બહુસ્સુએ ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ:-જેનાં તીક્ષ્ણ શીંગડાંને સ્વંધ પુષ્ટ એવો વૃષભ (બઢદ) ગાયોના યુથમાંથી શોમે તેમ બહુશ્રુતિ સાધુ પણ સ્વસમય (જૈનધર્મ) ને પરસમય (અન્યધર્મ) ના જાણપણારૂપ બે શીંગડાં તેણે કરી પરવાદીને ભેદે અને આચારંગાદિક શ્રુતરૂપ સ્વંધે કરી પુષ્ટ અને સંયમરૂપ ભાર નિર્વાહ કરી ચતુર્વિધ સંઘરૂપી યુથનો અધિપતિ થકો શોમે એ પાંચમી ઉપમા. ॥ ૧૯ ॥

અધ્ય૦

॥ ૧૧ ॥

॥ ૧૦૧ ॥

મૂલ:-લઘ્ણ વિ માણસત્ત્વં આયરિઅત્તં પુણરાવિ દુલ્લહં ।

બહવૈ દસુયા મિલક્ષુયા સમયં ગોયમ મા પમાયણ ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થ:-કદાચિત્ મનુષ્યનો ભવ મળ્યો તો ઋત્તરોત્તર ગુણની પ્રાપ્તિ તથા આર્યદેશને વિષે ઋત્પત્તી દુર્લભ છે, જુવો ઘણાં શવરાદિક મલેચ્છના દેશોને વિષે અનાર્ય છે તેથી હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પ્રમાદ ન કર ! ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-લ૦ પાંમીને વિ૦ પળ આ૦ આર્યપણાને । અ૦ સંપુર્ણ પં૦ પંચેદ્રિપણો હુ૦ નિશ્ચે દુ૦ દુર્લભ છે પાંમવો જેહમણી । વિ૦ હિણંદ્રીયપણો વિગલેંદ્રિય । હુ૦ પ્રાહિયણામાં હિ દી૦ દિસે છે । સ૦ તેમાટે સમેમાત્ર પળ અંવસર પાંમીને ગો૦ હે ગૌતમ મા૦ મકરપ્રમાદ પ૦ મથાપ્રમાદી ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:-લઘ્ણ વિ આયરિયત્ત્વં અહીણપન્નેન્દિયયા હુ દુલ્લહા ।

વિગલેન્દિયયા હુ દીસર્હ સમયં ગોયમ મા પમાયણ ॥ ૧૭ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થ:-કદાચિત્ મગધાદિક સાડાપચવીસ આર્ય દેશને વિષે ઋત્પત્તી થઈ તો સંપૂર્ણ પંચેદ્રીપણું દુર્લભ છે જુવો ! અંધકાંણા મુંગા વિગલેંદ્રી પ્રમુખ ઘણા દેશાય છે તેથી હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પ્રમાદમ કર ! ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:- અ૦ સંપુર્ણ પં૦ પંચેદ્રિયપણું પિ૦ પળ સે૦ તેજીવ લ૦ પામે । હ૦ તોહિપળ ઉત્તમપ્રધાન ધ૦ શ્રુતધર્મનું સુ૦ સાંભલું હુ૦ નિશ્ચે દુ૦ દુર્લભ છે । કુ૦ ક્રુતીર્થિપરપાષાંડિને સેવે એવા છે જ૦ લોક સ૦

उत्तरा०

अण्णडिहयबले जोहे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २१ ॥

अध्य०

॥१०२॥

गाथा २१ भावार्थः—जेम शंखचक्रने गदानो धरनार एवो बळवंत वामुदेव अनेरावैरी सुभटोथी जीत्यो न जाय तेम बहुश्रुति साधु पण शास्त्ररूपी रथे वेशी ज्ञानदर्शन चारित्र ए त्रण शंखादिकनो धरनार शुद्ध मती-
रूप बळवंतथको कर्मरूप तथा परवादीरूप शत्रुने जीतवा समर्थवंत होय ए सातमी ओपमा जाणवी. ॥ २१ ॥

॥ ११ ॥

अर्थः—ज० जिम से० ते चक्रवर्ती चा० चक्रे वर्तवानो सभाव छे जेहने ते च० चक्रवर्ती चा० चातुरंगी सेनाए करि ५० सत्रुनो अंत कीधो छे म० महारुधिनो धणी चो० चउद २० रत्ननो अहि० अधिपती धणी ॥ ए० एम ह० होय ब० बहुश्रुत, हवे उपमा ज्ञान १ दर्शन २ चारित्र ३ तप ४ चारे करी कर्मशत्रुनो अंत कीधो छे जणे । १ । बहुश्रुतरूप चक्रवर्ती जिननी आज्ञारूप चक्रे करि वर्ते छे । ते माटे चक्रवर्ती २ । महावृतरूप तथा लवधिरूप महारुधिनो धणी ३ चउद पूर्वरूप चौद रत्ननो धणी अथवा चौद पूर्वाश्रीत ज्ञान रत्ने करि सकल जीवनो अधिपती नाथ ए ८ मी उपमा ॥ २२ ॥

मूलः—जहा से चाउरन्ते चक्रवट्टी महड्डिउ ।

चोहसरयणाहिवई एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—जेम चोरासीलाख हाथी, चोरासीलाख रथ ने छन्नुं क्रोड पायदळ एवी चार प्रकारनी सन्या सहितने एकतरफ चुल हेमवंत पर्वतने बीजी तरफ समुद्रना किनारा सुधी चार दिशाना अंतमो कारणहारने विविध विद्याधारोनां वृंदो गीतकीर्तिना करनारने चोसठहजार अंतेऊरीनीशयामां वैक्रीय

॥१०२॥

કરિ ફા૦ ફરસનાફરસવી । ઇ૦ એસંસારને વિષે કા૦ કામગુણને વિષે મુ૦ મુર્છાનાછેજીવ । સ૦ તેમાટેસમે માત્રપણ અવસરપામીને ગો૦ હેગૌતમ મા૦ મકરપ્રમાદ પ૦ મથાપ્રમાદી ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:-ધમ્મં પિ હુ સદ્દહન્તયા દુલ્લહયા કાણ ફાસયા ।

ઇહ કામગુણેહિ મુચ્છિયા સમયં ગોયમ મા પમાયણ ॥ ૨૦ ॥

ગાથા ૨૦ ભાવાર્થ:-કદાચિત્ત તે ધર્મની શ્રદ્ધા આવી તો કાયાયે કરી શ્રેણીક કૃષ્ણાદિકનીપેરે સ્પર્શના કરવી દુક્કર, જુવો એ સંસારને વિષે શબ્દાદિક કામના ગુણોને વિષે મુર્છીત થયેલા તેથી હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પ્રમાદ મ કર ! ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:-પ૦ સર્વથાપ્રકારે જૂ૦ વયહાળી પામેછે જીર્ણતાથાયછે । તે૦ તાહરું સ૦ સરિર । કે૦ કેસ પ૦ ધોલા હ૦ થાયછે તે૦ તાહરા સે૦ તેથી સો૦ પૂર્વેશ્રોતેંદ્રીયનોબલહતો સો૦ શ્રોતેદ્રિયનુંબલ ય૦ સમુચયે હા૦ હીણુંથાય ॥ સ૦ તેમાટેસમયમાત્રપણ અવસરપામીને ગો૦ હેગૌતમ મા૦ મકરપ્રમાદ પ૦ મથાપ્રમાદી ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:-પરિજૂરૂ તે સરીરયં કેસા પણ્ડુરયા હવન્તિ તે ।

સે સોયબલે ય હાયઈ સમયં ગોયમ મા પમાયણ ॥ ૨૧ ॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થ:-સર્વપ્રકારે તારું આયુષ્ય તથા શરીર હાની પામે છે, ને જરા (વૃદ્ધાવસ્થા)યે કરી કેશ ધોલા થાય છે, ને કાનનું બલ હતું તે હીણું થાય છે, તેથી હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પ્રમાદમ કર. ॥૨૧॥

અર્થ:-પ૦ સર્વથાપ્રકારે જૂ૦ વયહાળીપામેછેજીર્ણથાયછે તે૦ તાહરું સ૦ સરિર । કે૦ કેસ પ૦ ધોલા

उत्तरा०

॥१०३॥

गाथा २३ भावार्थः—जेम पांचसे मैत्री (प्रधान) साथे बेसबाथी एकहजार चक्षुवाळी देखाय ने जेना हाथमां वज्र छे तेथी करी दैत्यने विदारनार एवो शर्केद्र ते देवतामांही अधिपती तेम बहुश्रुति साधु पण श्रुत ज्ञानरूपी सहस्र चक्षुवंतने हाथने विषे वज्रादिक लक्षणेकरी सहित तथा दया पाळवामां जेना हाथ वज्रसरिखा द्रढने कर्मरूप दैत्यने विदारनारने देवतानो पुज्यनीक तथा सामान्य धर्मदेव (साधु)ना पुज्यनीकने तेनो अधिपतीए नवमी ओपमा जाणवी. ॥ २३ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते ति० अंधकारनो वि० टालणहार । उ० आकाशने विषे उंचो चढतो थको दि० सुर्य । ज० जाज्वल्यमान ज्वालाने मुकताने । इ० परे ते० तेजे करी विराजे । ए० एम ह० होय व० बहु श्रुत । हवे उपमा मिथ्यातरूप अंधकारनो टालणहार १, संजमने परिणामे चढतो थको २ । बहुश्रुत रूपीओ सुर्य ३ । तप तेजे जाज्वल्यमान तथा शुभ लेश्यारूपणी ज्वालाने मुकतो कर्मरूप बैरिप्रते एहवो विराजे छे ॥ २४ ॥

मूलः—जहा से तिमिरविच्छंसे उत्तिङ्गन्ते दिवायरे ।

जलन्ते इव तेण एव हवइ बहुस्सुए ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जेम सूर्य अंधकारनो नाश करनार ने जेम जेम आकाशने विषे उंचो चढे तेम तेम जाज्वलमान ने ज्वाळा मुकतो थको तेजे करी विराजे तेम बहु श्रुति साधु पण मिथ्यात्वरूपी अंधकारनो टालनार ने संयमना प्रणामे चढतो तप तेजे जाज्वलमान ने शुभ लेश्या रूपणी ज्वाळा मुकतो थको परवादी द्रष्टीये जोइ न शके ए दशमी ओपमा जाणवी ॥ २४ ॥

अध्य०

॥ ११ ॥

॥१०३॥

स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २४ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।

से जिब्मबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर हानी पामे छे, ने जरये करी केश धोळा थाय छे, ने जीभनुं बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २४ ॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणीपामेछे जीर्णथायछे । ते० ताहरुं स० सरिर । के० केश पं० धोलाह० होयछे ते० ताहरा से० तेजेपुर्वे फरसेंद्रीनुं बलहतुंतेथी फा० फरसेंद्रीनुं बल य० बळी हा० हीणुंथायछे । स० तेमाटेसवेवमात्रपण अवसरपांमीने । गो० हे गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २५ ॥

मूलः—परिजूरइ ते सरीरयं केसा पण्डुरया हवन्ति ते ।

से फासबले य हायई समयं गोयम मा पमायए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—सर्व प्रकारे तारुं शरीर जीर्ण थाय छे ने जराए करी केश धोळा थाय छे ने पूर्वे बळ हतुं तेथी स्पर्श इंद्रोनुं बळ हानी पामे छे तेथी हे गौतम ! साथ मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २५ ॥

अर्थः—प० सर्वथाप्रकारे जू० वयहाणी पामेछे जीर्णथायछे ते० ताहरुं । स० सरिर के० केस प० धोला ह० होयछे ते० ताहरां ॥ से० तेजेपुर्वे स० सर्वअवयवनुं बलहतुं तेथी स० सर्व अवयवनुं बल य० बळी हा० हीणुंथायछे ॥ स० तेमाटे समयमात्रपण अवसर पांमीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद

दशरा०

१०४॥

भोगलादिक कमाडादिके करी भलीपरे राख्यो छे । ना० अंग उपांग कालिक उत्तकालिक सुत्ररूप धने करी भयो विराजे छे ए १२ मी उपमा ॥ २६ ॥

मूलः—जहा से सामाइयाणं कोट्टागारे सुरक्सिए ।

नाणाधन्नाडिपुण्णे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—कोइ गृहस्थे ऊंदर तथा चोरादिकना भयथी द्रढकमाडादीके करी रुडीपरे रक्षण करेल एवा कोठार चोवीश प्रकारना अनाजे करी पूर्ण भरेलो जेम शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण चतुर्विधि संघने आधाररूपने प्रमादादिक चोर तथा ऊंदरादिकना भयथी धर्मध्यानादिक भोगलथी रक्षण करी अंगोपांग-गादिक सूत्रधान्ये करी पूर्णथको शोभे ए बारमी ओपमा जाणवी. ॥ २६ ॥

अर्थः—ज० जेम सा० ते जंबू वृक्ष । दु० वृक्षमांहि प० प्रधान जं० जंबू वृक्ष ना० नाम । बीजुं नाम सु० सुदंसण । आ० आणाढिय एहवे नामे दे० देवतानो निवास छे ते जंबूवृक्ष विराजे । ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत. हवे उपमा, सामान्य साधुरूप वृक्षमांहि प्रधान १ बहुश्रुतरूप जंबूवृक्ष सामान्य सुत्र रुपिया अमृत फल आपे ते माटे सुदंसण २ । आणाढि० देवाधिदेवनो बहुश्रुतने विषे वास छे ए १३ मी उपमा थइ ॥ २७ ॥

मूलः—जहा सा दुमाण पवरा जम्बू नाम सुदंसणा ।

आणाढियस्स देवस्स एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—सर्व वृक्षमांही उत्तमने जेना ऊपर जंबूद्वीपनो अधीष्टायक अनाढीय नामना-

अध्य०

॥ ११ ॥

॥ १०४ ॥

समयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद ० मथाप्रमादी ॥ २८ ॥

मूलः—वोच्छिन्द सिणेहमप्पणो कुमुयं सारइयं व पाणियं ।

से सवसिणेहवज्जिए समयं गोयम मा पमायए ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—रागरूप आत्माथी स्नेहने छेदीने जेम कमळ शरद ऋतुना पाणीने छांडीने वेगळे ऊंचो रहे तेम तुं पण सर्व स्नेहने वर्जतो थको हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद मकर ! ॥ २८ ॥

अर्थः—चि० छांडिने ण० अलंकारे ध० धननेच० वली भा० भार्याने ॥ प० प्रवर्ज्या हि० जेहमणी सि० तुं अ० भावभिखुपणाने पाम्योछे ॥ मा० रषेव० वमीवस्तने पु० फरीने वि० पण आ० आदरे स० समयमात्रपण तेमाटे अवसरपामीनेहे गो० गौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ २९ ॥

मूलः—चिच्चाण धणं च भारियं पवइओ हि सि अणगारियं ।

मा वन्तं पुणो वि आविए समयं गोयम मा पमायए ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—धन स्त्री प्रमुखने छांडीने प्रवर्जा आदरीने अणगार थइश ? ने रखे ? ते छांडीने वली आदरे ते माटे हे गौतम ! समय मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ २९ ॥

अर्थः—अ० छांडिने मि० मित्रने बं० बंधवने । वि० घणा चे० वली ए० पदपूरणे । ध० धनना ओ० समुहने सं० संचयने । मा० रषेतं० तेछांडचापदार्थने बि० बीजीवार ग० गवपे । स० तेमाटे समयमात्रपण अवसरपामीने । गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३० ॥

चतरा०

॥१०५॥

बहुश्रुत. हवे उपमा, न० सर्व साधुमांहे प्रधान १ म० बहुश्रुत रुपीओ मंदिर गिरी मार्गने विषे निश्चलपणा माटे । २
नाणो० लब्धि शुक्ल लेश्या । रुपीणी औषधीए करी देदीप्यमान विराजे ए १५ मी उपमा थइ ॥ २९ ॥

मूलः—जहा से नगाण पवरे सुमहं मन्दरे गिरी ।

नाणोसहिपज्जलिए एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—जेम सर्व पर्वतथी ऊंचो मेरुपर्वत अतिशे मोटो ते सलय निरावणी सजीवणी
संरोहणी चित्रावेली विषहरण करनारी शस्त्रनिवारणी भूतनाग दमणीयादी मुळीवडे जाजवळमानथको शोभे तेम
बहुश्रुति साधु पण सामान्य साधुमांही गुणे करी ऊंचो ने जैनमार्गने विषे स्थिरने परवादिरूप वायुथी अचळने
अनेक लब्धी तथा सीधीयादिक औषधीये करी मिथ्यात्वरूप अंधकारनो नाश करीने जैनसासन प्रभावनारूप
प्रकाश करनार ए १५ मी उपमा जाणवी. ॥ २९ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते स० स्वयंभूरमण । उ० समुद्र अ० अखुट छे ओ० पाणी जेहनो ॥ ना० नाना
प्रकारना र० रत्नेकरी प० प्रतिपुर्ण भयीं विराजे छे । ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत । हवे उपमा सयं भू०
बहुश्रुत रुपीयो स्वयंभूरमण समुद्र अतिशे मोटो माटे । १ । अक्ख० ज्ञानरूपियो अखुट पाणीए भयीं विराजे २
ना० अनेक गुणरूप रत्ने करी भयीं विराजे । ३ । ए १६ मी उपमा ॥ ३० ॥

मूलः—जहा से सयंभूरमणे उदही अक्खओदए ।

नाणारयणपडिपुण्णे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ ३० ॥

अध्य०

॥ ११ ॥

॥१०५॥

म० ज्ञानादिके करिमोटा प० मुक्तिना पंथप्रवर्तवा तुं पेठोछे । ग० जायछे म० मोक्षमार्गप्रतेथुंकरिने वि०
विमुध विशेष निश्चयकरिने जेहथी मुक्तिपामीए एहवो निश्चयकरि प्रवर्ततोथको । स० समयमात्र तेमाटे गो०
हेगौतम अवसरपामीने मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादि ॥ ३२ ॥

मूलः—अवसोहियकण्टगापहं ओइण्णो सि पहं महालयं ।

गच्छसि मग्गं विसोहियं समयं गोयम मा पमायए ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—तुं कुमार्ग रूप कंटक पंथने तजीने सम्यक् ज्ञानादिक मुक्तिना मोटा मार्गे पहुँ-
च्यो छे तो चारित्रे वर्ततो थको मोक्षना मार्गे जाइये ? माटे हे गौतम समय मात्रनो प्रमाद म कर. ॥ ३२ ॥

अर्थः—अ० असमर्थ ज० जेम । भा० भारनोउपाडणहारवीपम मार्गेजइने पछातापकरे तेम तुं मा० रषे
वि० विषमभुंडा म० मार्गने अव० प्रवेशकरिने । प० पछे प० पछातापकरेरषे । स० तेमाटे समयमात्रपण
अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मथाप्रमादी ॥ ३३ ॥

मूलः—अबले जह भारवाहए मा मग्गे विसमे वगाहिया ।

पच्छा पच्छाणुतावए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—जेम कोई भारवाहक प्रदेशथी घणुं धन उपार्जन करी शरीरनी असमर्थाइवंत
थको धननो भार लइ चोरना भयथी विषममार्गे गयो ने त्यां ते भार ऊपाडवा असमर्थवंत होवाथी त्यांज
जंगलमां नांखी पोताने घेर जइ अहो में मंद भाग्ये ए धन नांखी दीधुं एम पश्चाताप करवा लाग्यो तेम

रा०

०६ ॥

मूलः—तम्हा सुयमहिद्विज्जा उत्तमद्वगवेसए ।

जेणप्पाणं परं चेव सिद्धिं संपाउणेज्जासि ॥ ३२ ॥ ति वेमि ॥

॥ इति बहुस्सुयं एकादशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ११ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—ते माटे मोक्षना अर्थि बहुश्रुति साधु ज्ञानदर्शन चारित्रनो अर्थ मवेषे (शोधे)ने सिद्धांतने भणे अने जे सिद्धांतने आश्रये करी पोताना तथा परना आत्माने मुक्ति पमाडे एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूनामना शिष्यने कहेताहवा के हे जंबू ! जेम मेश्री महावीरदेवसमीपे सांभळ्युं हतुं तेम मेंतुंज प्रत्ये कहुं. ॥३२॥० इतिश्री ऊतराध्ययन सुत्रना इग्यारमां बहुसुत्री अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ! बहुश्रुति साधु होय ते हरकेशी मुनिनीपेरे देवतानो पुजनीक होय ते माटे बारमा अध्ययनने विषे हरकेशी मुनिनो संबंध कहेछे.

अर्थः—सो० चंडालना कु० कुलने विषे सं० उपन्यो । गु० ज्ञानादिक गुण उ० प्रधान तेहनो ध० धरणहार मु० मुनि ह० हरिकेशी ब० बल ना० एहवे नामे आ० हूंतो भि० भाव भिखु जि० जितेंद्रि ॥ १ ॥

मूलः—सोवागकुलसंभूओ गुणुत्तरधरो मुणी ।

हरिएसबलो नाम आसि भिक्खू जिइन्दिओ ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—चंडालना कुलने विषे उत्पन्न थयो एवो हरकेशी चंडाल तथा बीजुं बळ नाम ते हरकेशी निरवद्य भिक्षानो करनार ने इंद्रियोने जीतनार ने ज्ञानादिक उत्तम गुणनो धारक, एवो साधु थयो ॥ १ ॥

अर्थः—इ० इर्यासुमति ए० एषणासुमति भा० भाषासुमति उ० उच्चारणदिक परठवानि स० सुमतिने विषे

अध्य०

॥ १२ ॥

॥ १०६ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—संयमः स्थानरूपी ऊँची श्रेणीरूपनीसरणीये चढीने सर्व ऊपद्रव रहितने सर्व गतीमां ऊत्तम एवी सीधगतीये हे गौतम ? तुं जइश ! ने जेने शरीर नथी एवो तुं सिद्ध थइश ? ॥ ३५ ॥

अर्थः—बु० तत्त्वनाजाण प० शितलीभूतथको च० संजमनेविषेचाले । गा० गामनेविषेगयोथको न० नगरनेविषे व० गयोथको सं० सांधु सं० दया म० मार्गने च० पदपुरणे बू० वधारे । स० तेमाटेसमयमात्रपण अवसरपामीने गो० हेगौतम मा० मकरप्रमाद प० मयाप्रमादी ॥ ३६ ॥

मूलः—बुद्धे परिनिब्बुडे चरे गामगए नगरे व संजए ।

सन्तीमंगं च बूहए समयं गोयम मा पमायए ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—जे (छांडवा योग्य वस्तु) ऊपादेय (आदरवा योग्य वस्तु) ना जाण अने जेने कषायरूपी अग्नि ऊपशमी छे ते सर्व वस्तुनी अभीलाष रहित थइ संयमवंतथको ग्रामनगरने विषे रहीने दयाने क्षमारुप मुक्तिनो मार्ग ऊपदेशे करी वधारे, ते माटे हे गौतम ! संयम मात्रनो प्रमाद म कर ! ॥ ३६ ॥

अर्थः—बु० तीर्थकरनो नि० सांभलीने भा० भाषितसीधांततेहने तेकेहबुंछे । सु० भलोकहोछे अ० अर्थेकरि प० पदेकरि सो० सोभीतछे । रा० रागने दो० द्वेषने च० वली छिं० छेदीने । सिं० सिद्ध ग० गति-प्रते ग० पोहोच्यो । गो० गौतमगणधर । ति० एम वे० हुंकहुंछुं ॥ ३७ ॥

मूलः—बुद्धस्स निसम्मभासियं सुकहियमडुपओवसोहियं ।

रागं दोसं च छिन्दिया सिद्धिगइं गए गोयमे ॥ ३७ ॥ ति बेमि ॥

० कोसलदेश कोसलानगरीना ऊध्यानने विषे जक्षना देरामां, रात्रीए ध्यानमां ऊभा छे त्यां ते वखते ते नगरना राजानी कुंवरीभद्रा एवेनामे पोतानी सखीओ साथे रमवा आवी छे, तेओ रमत करतां थांभलाओने बाझे छे तेमां भद्राकुंवरी अजाणतां उभेला मुनिने बाझी पाछळथी तेना जाणवामां आव्युं के कोइ मनुष्य छे ते देखी दुर्गछां करती मुनिऊपर थुंकी ते वखते मुनिनी सेवामां त्यां तिदुक नामे जक्ष हतो तेणे मुनिनी असातना करती देखी जमीन ऊपर फेंकी दीधी, मोंढामांथी लोही नीकळेछे, आंखो बहार नीकळीछे, मरणतुल्य थइ गइछे, ते कुंवरीना आवा समाचार सांभळी राजा आव्यो, मुनि पासे कुंवरी पडीछे, ते देखी राजा मुनिने कहेछे के हे प्रभु ? आ बाळजीव ऊपर दया करीने सजीवन करो, ते वखते जक्षमुनिना शरीरमां पेशी बोल्यो के मने ते कुंवरी परणावो तो साजी करूं, ते सांभळी राजाये कबुल कर्युं. ते जक्षे साधुने बेभान करी ते कुंवरी साथे परणाव्यो, के तुरत जक्ष शरीरमांथी नीकळी गयो ने साधुशुद्धीमां आवी बोल्यो के आ थुं ? मारेतो परणवानुं जावजीवसुधी पचखाण छे, एम मिछामीदुकडं दइने मुनिविहार करी गया, पछी ते साधुने परणावेलीने कोइ राजाए इच्छी नहि, पछी पोताना पुरोहितने (गोरने) परणावी ते पुरोहिते पोतानी सुद्धी करवामाटे यज्ञ मांडयोछे त्यां मुनि आवशे.)

अर्थः—तं० ते साधुने पा० देषीने ण० अलंकारे ए० आवता थका । त० तपे करी प० दुर्बल कीधुंछे शरिर । पं० जीर्ण असार उ० उपधी उ० उपगरण छे जेहना उ० हास्य करे छे अ० अनार्य म्लेच्छ सरिखा ॥ ४ ॥

मूलः—तं पासिऊण एज्जन्तं तवेण परिसोसियं ।

पन्तोवहिउवगरणं उवहसन्ति अणारिया ॥ ४ ॥

अध्य०

॥ १२ ॥

॥ १०७ ॥

श्रुतज्ञान विद्यारहित थ० अहंकारि लु० रसादिकनो लोलपी । अ० नथीइंद्रीयवसजेहने । अ० वारंवार उ० असंबंधभाषिएहवोहोयते । अ० अविनीत अ० अबहुश्रुतकहिये ॥ २ ॥

मूलः—जे यावि होइ निव्विज्जे थछे लुछे अणिग्गहे ।

अभिकखणं उल्लवई अविणीए अबहुस्सुए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—जे पुरुषविद्या रहित होय तथा कुविद्यावंत होय तथा विद्यावंत होय तो अभिमानी होय ने खटरसने विषे लुब्धने जेनी इंद्रीयो निग्रह (कवजे) नहि अने वारंवार असंबंध भापानो बोणहार होय ते सद्विद्यानुं फल न पामे एवाने अविनीत, अबहुश्रुत कहीये. ॥ २ ॥

अर्थः—अ० हवे पं० पांच ठा० थानके जे० जेकारणभणी सि० श्रुतपामवानी तेग्रहणअनेवृत्त पामवानी आसेवनासिक्षा न० न ल० पामे । थ० अहंकारथी मो० मोहथी २ । प० छग्रमाद माहिला प्रमादेकरि रो० रोगेकरी आ० आलसेकरि जुदेजुदेबोलेकरी य० वळी ॥ ३ ॥

मूलः—अह पञ्चहिं ठाणेहिं जेहिं सिक्खा न लब्भई ।

थम्भा मोहा पमाणं रोगेण आलसेण य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—क्रोधथी, मानथी, प्रमादथी, रोगथी ने आळसथी ए पांच स्थानके करी आसेवणाने ग्रहणा एवो बे शिक्षा न पामे. ॥ ३ ॥

अर्थः—अ० हवे अ० आठ ठा० स्थानेकरि ॥ सि० ज्ञान अने वृत्त पामवानी सीक्षाने सी० अभ्यासतेशि-

ઉત્તરાં

॥૧૦૮॥

(હરકેશીમુનિએ કંઠને વિષે એટલે સ્વભે વસ્ત્ર નાંચ્યું છે તેનું કારણ તે વસ્ત્રે હરકેશી મુનિ પાંચમી પડીમાં વહે છે માટે જુનાં અને મેલાંવસ્ત્ર સર્વે પોતાના શરીર ઉપર લેઈને ફરે છે તેને કાંઈપણ મુકવું નથી) ॥ ૬ ॥

અર્થ:-હવે બ્રાહ્મણ સાધુપતે બોલ્યા કં કોણ તું તું । એં એહવો અં દર્શન કરવા યોગ્ય નહિ કાં કોણ વં પ્રશ્ને આં આશાએ । ઇં એ યજ્ઞના પાડાને વિષે આં આવ્યો સિં છે ઓં અસાર છે ચેં વસ્ત્ર જેહના એહવા પં રજે કરિ પિં પિશાચ ભૂં ભૂત સરીષા । ગં તુંજા યજ્ઞના પાડાથી ક્ષં તુંપર હો જા અમ્હારી દૃષ્ટિ આગેથી કિં કેમ ઇં ઇંહા ઠિં ઉમો રહ્યો સિં છે ॥ ૭ ॥

મૂલ:-કયરે તુમં એત્થ અદંસણિજ્જે કાએ વ આસા ઇહમાગઓ સિ ।

ઓમચેલગા પંસુપિસાયભૂયા, ગચ્છ ક્ષલાહિ કિમિહંઠિઓ સિ ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:-અરે એવો તું અદર્શનિક કોણ ? ને શી આશાએ અહીં આવ્યો છું. અને હે અસાર વસ્ત્રધારી રજે કરી વસ્ત્ર મલીન થયેલાં છે, પિશાચ, ભૂત સરિખું તારું રૂપ છે તો તું એ યજ્ઞના પાડાથી દૂર જા, અમારી દૃષ્ટિથી વેગળો થા, તું શામાટે અહીં ઉમો રહ્યો છે ! ॥ ૭ ॥

અર્થ:-જં જક્ષ તં તેણે અવસરે તિં તિંદુકનામા રૂં વૃક્ષનો વાં વસણહાર વૃક્ષને હેઠલ યક્ષનો સ્થાનક છે તિહાંનો વાસી । અં સાતાનો ઉપજાવણહાર તં તે હરિકેશી મં મહામુનિને । પં સાધુને શરીરે આછાદિને નિં પોતાનાં સં શરીરને ઇં એહવા । વં વચનને ઉં બોલતો હૂવો ॥ ૮ ॥

મૂલ:-જક્ષો તર્હિં તિન્દુગરુક્ષવાસી, અણુકમ્પઓ તસ્સ મહામુણિસ્સ ।

અધ્યં

॥૧૨॥

॥૧૦૮॥

मूलः—अह चउहसहिं ठणोहिं वट्टमाणे उ संजए ।

अविणीए बुच्चई सो उ निवाणं च न गच्छइ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—पूर्वे कहीथुं एवा चौद स्थानके संयतीते वर्ततो थको अविनीत कहीये ने ते निर्वाण (मोक्ष) न पामे. ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० वारंवार को० क्रोधी भ० होयक्रोधचढे । १ । प० दीर्घकालेक्रोधने अथवा विकथाने च० पुनः प० करे । २ । मे० भलो जेसाधुतेसाथे मित्राइकरतोथको व० तेहनिमित्राइनेछांडे । एतले कृतघ्नियाय ॥ ३ ॥ सु० सिद्धांतनाज्ञानने ल० पामीने म० अहंकारकरे ४ ॥ ७ ॥

मूलः—अभिक्षणं कोही भवइ पबन्धं च पकुवइ ।

मेत्तिज्जमाणो वमइ सुयं लद्धण मज्जई ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—१ क्रोधी होय ने २ दीर्घकाल सुधी क्रोध करे, ३ अने मैत्रीपणुं करतां ते मैत्रीपणुं तजे एटले निरुपगारी तथा कृतघ्नी होय, ४ ने श्रुतज्ञान पामीने अभिमान करे. ॥ ७ ॥

अर्थः—अ० संभावनाए पा० पोतानाअपराधने प० परनेमाथे नापवानो सभावछे जेहनो ५ ॥ अ० संभावनाए मि० मित्रउपरे कु० क्रोधकरे ६ ॥ सु० अतिशे पि० मियकारिऽ० पणामि० मित्रनुं ८० एकांतपरपुंठे भा० बोले पा० पाडुओभुंडुं ७ ॥ ८ ॥

मूलः—अवि पावपरिक्खेवी अवि मित्तसु कुप्पई ।

उत्तरा०

॥१०९॥

जाणाहि मे जायणजीविणो ति सेसावसेसं लभओ तवस्सी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थ:- ए तुम संबंधी घणा अन्नतुं दान देछे, ने खीरखांडादिकना घणा भोजन करेछे, घेवरादिक भोगवेछे तो मारुं याचनाए जीवतुं जाणीने अंतर्मांतआहार (तमारा तरफथी) तपस्सी पामे !!! ॥१०॥

अर्थ:-ब्राह्मण बोल्या उ० लवणादिके करी संस्कार्यो एहवो जे भो० भोजन मा० ब्राह्मणने अ० आत्माने अर्थे सि० नीपतुं इ० इहां यज्ञना पाडाने विषे ए० एक ब्राह्मणनो प० पक्षने अर्थे अनेराने देवो न० नहि ऊ० निश्चे व० अम्हे ए० एहवो अ० अन्न पा० पाणीने दा० देखुं नहि तु० तुजने कि० किम इ० इहां ठि० उभो । अ० छे ॥ ११ ॥

मूल:-उक्खवडं भोयण माहणाणं अत्तद्धियं सिद्धमिहेगपक्खं ।

न ऊ वयं एरिसमन्नपाणं दाहामि तुज्झं किमिहं ठिओसि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थ:-तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा, ए अन्नप्रमुख भोजन लुणादिकथी संस्कार्युं (वघार्युं) ते ब्राह्मणनाज आत्माने अर्थे नीपज्युं छे पण अनेराने देवा माटे नहिं ? अने ऊगरेलुं अन्नपाणी पण तुंजने अमे देखुं नहि ! तो अहीं तुं केम ऊभो रह्यो छे. ॥ ११ ॥

अर्थ:-हवे यक्ष बोल्हो थ० उंची भुमीने विषे वी० वीजने व० वावि छे का० करसणी लोक । त० तेमहिज नि० निची भुमीने विषे य० वली आ० घणो निपजवानी आशाए करी । ए० एणी स० श्रद्धाए करी द० दीएम० भुजने । आ० आराध्य पु० पवित्र इ० ए भुज रूपीयो । खु० निश्चे खि० क्षेत्रने ॥ १२ ॥

अध्य०

॥ १२ ॥

॥१०९॥

गाथा १० भावार्थः—पूर्वे कहीशुं एवा पंदर स्थानके वर्ततो होय तेने सुविनित कहीये, १ गुरुयकी नीचे आसनादिके बेसे, २ उतावळुं उतावळुं चालवुं ते गती चपळ १, स्थान चपळ ते वेठां थ हां पण हस्तादिक हलावे २, भापा चपळ जेम तेम बोले ३, भाव चपळ ते सुत्र अर्थ पूर्ण थया सिवाय वीजुं मारंभ करे एवा चार प्रकारना चपळताये करी रहित, ३ मायाये (कपटाइ) करीरहित, ४ इंद्रजाळादिकनां कुतुहळे करीरहित. ॥ १० ॥

अर्थः—अ० नकरेकोइने च० वली अ० तिरस्कार अमृषनकरे ५ ॥ ५० दीर्घकालनोक्रोधने च० पूनः न० न कु० करे ६ । मे० जेसाबुमीत्राइ करतोहोय ते साथे भ० मीत्राइकरे ७ । सु० श्रुतज्ञानने ल० पांमीने न० नकरे म० अहंकार ८ ॥ ११ ॥

मूलः—अण्णं चाहिक्खि वइ पवन्धं च न कुवई ।

मेत्तिज्जमाणो भयई सुयं लद्धं न मज्जई ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—५ तीरस्कार वचन न बोले, ६ क्रोधादिकनो विस्तार न करे, ७ अकृतघ्नीपणुं तथा ऊपकार करवाथी मैत्रीपणुं करे, ८ श्रुतज्ञान पामीने अभिमान न करे. ॥ ११ ॥

अर्थः—न० नहि य० वळी पा० पोतानो अपराध प० परनेमाथे नंत्राले ९ ॥ न० नहीं य० वळी मि० मित्रउपरे कु० कोपनकरे १० । अ० अप्रीतिकारिया अ० पण मि० मित्रनुं । र० एकांतपर्वरपुंठे क० रुडाने भा० बोले. ११ ॥ १२ ॥

मूलः—न य पावपरिक्खेवी न य मित्तेसु कुप्पई ।

अप्पियस्सावि मित्तस्स रहे कल्लाण भासई ॥ १२ ॥

જે० જે બ્રાહ્મણ માંહિ એ બોલ કહ્યા તે ઘણા લાભે । મો० મૃષાવાદનું બોલવું । અ० અદત્તાદાનનું લેવું ચ० શદ્ધર્થી
અબ્રહ્મનું સેવવું પ० પરિગ્રહનું રાખવું ચ० વઢી રાગદ્વેષનું કરવું તે० તે મા० બ્રાહ્મણ જા० જાતિએ કરી વિ०
વિદ્યાએ કરી વિ० રહિત । તા० તે તુ० અવધારણે સ્વે० ક્ષેત્ર સુ० અતિશે પા० પાપ ઉપજાવાનો સ્વેત્ર ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:-કોહો ય માણો ય બહો ય જેસિં મોસં અદત્તં ચ પરિગ્રહં ચ ।

તે માહણા જાહિવિજ્જાવિહૂણા તાહં તુ સ્વેત્તાઇ સુપાવયાહં ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:-તેવારે યક્ષ આવરીત મુનિ કહેતા હવા ? જે ક્રોધ માને કરી સહિત અને જી-
વોની હીંસાના કરણહાર, જુઠવચનના વોલનાર, અણદીધેલી વસ્તુના લેનાર, મૈથુનના સેવનાર, પરિગ્રહ સ-
હિત અને જાતીને વિદ્યાએ કરી હીંણા એવા બ્રાહ્મણને આપવું તે અત્યંત પાપક્ષેત્ર છે, ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-તુ० તુમ્હે ઇ० એ લોકને વિષે મો० અહો બ્રાહ્મણો મા० ભારના ધ० વહણહારા છો ગિ० વેદની
વાણીના ॥ અ० અર્થને પરમાર્થને ન० ન જા० જાણો અ० મળીને પણ વે० વેદને । ઉ० મોટા કુલને વિષે અ०
નાનાકુલને વિષે મુ० સાધુ ચ० ભિક્ષાને અર્થે પ્રવર્તે તા० તે તુ० નિશ્ચે સ્વે० સ્વેત્ર સુ० અતિશે પે० શોભનીકા ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:-તુબ્મે તથ મો ભારધરા ગિરાણં અહં ન જાણાહ અહિજ્જ વેણ ।

ઉચ્ચાવયાહં મુણિણો ચરન્તિ તાહં તુ સ્વેત્તાઇ સુપેસલાહં ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:-અહોવિમ્બો ? તમે એ લોકને વિષે દેવસંબંધી વાણીનાં ભારવાહક છો (મજુર)
કારણકે તેનો પરમાર્થ તમે નથી જાણતા અને જે ઝૂંચ તે ક્ષત્રીને, નીચ તે બ્રાહ્મણ, ને મધ્યમ તે વૈશ્ય અને

વંતને શાસ્ત્ર ભળતાં આયંવીલનીવી પ્રમુખતપ કરવો તે ઝપધાનતપ તેણે કરી સાહિતને પ્રિય બોલવાથી સર્વને પ્રિયકારી એવો શિષ્ય હોય તે બે પ્રકારની શિક્ષા પામે તે શિષ્ય શિક્ષાને યોગ્ય હોય. ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-હવે બહુ શ્રુતને ઉપમા મેલે છે, ઉપમાએ કરી વચ્ચાણે છે તે કહે છે ॥ જ૦ જેમ સં૦ સંષને વિષે । પ૦ દૂધને નિ૦ ઘાલ્યોથકો દુ૦ બે પ્રકારે વિ૦ વઢી વિ૦ શોભે એ બે એક ચોષાભાજન માટે ચાટુ ન થાય વિળસે નહિ, ૧ । બીજોસંષડજલોમાટે દૂધ અતિ ડજલું દિસે ૨ । એ બે પ્રકારે શોભે અને દૂધે કરી સંષપણ શોભે એવં બહુરુ, એમિ૦ એ૦ એમબ૦ બહુશ્રુતામિ૦ સાધુને વિષે તહા૦ તેમસુ૦ સુત્રસિદ્ધાંત આવ્યોથકો બે પ્રકારે શોભે તે એ બે । ધર્મો૦ દસ વિધયતી ધર્મ કિ૦ શોભે સાધુરુપ સંષ ડજલો દિસે ૧ । અને સાધુ ચોષા ભાજન । એ પ્રકારે શોભે એટલે સાધુને વિષે સિધાંતાદિક શોભે તેમ સિધાંતરુપ દુધે ભર્યો સાધુપણશોભે । એટલે પહેલી ઉપમા કહિ । હવે બીજી ઉપમા કહે છે ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:-જહા સહ્જમ્મિ પયં નિહિત્તં દુહઓ વિ વિરાયડ ।

એવં બહુસ્સુએ ભિક્કુ ધમ્મો કિત્તી તહા સુયં ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:-હવે બહુ શ્રુતીને સોઠ ઓપમાએ કરી વચ્ચાણે છે, જેમ દૂધ પોતાને ગુણે નિર્મલ છે પણ શંખના આશ્રયરુપ ગુણેથી વિશેષે શોભે, તે શંખમાં દૂધ ચાટું તથા મેલુ ન થાય ને જાય પણ નહિ તેમ ધર્મકિર્તિ આગમનિરુપલેપાદિએ ત્રણ પદાર્થ પોતાને ગુણે શોભે છે તો પણ બહુ શ્રુતસાધુને વિષે રહેતા આશ્રયગુણે વિશેષે શોભે તે મલીન તથા વિનાશપણું ન પામે એ પહેલી ઉપમા કહી. ॥ ૧૫ ॥

मने जो एवणीक आहार नहि आपौ तो शुं आज यज्ञनो लाभ पामशो ? एम यक्ष बोल्यो. ॥ १७ ॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण बोल्या के० कोइ इ० इहां ख० क्षत्री उ० अग्निना समीपना रहेनार विप्र वा० अ-
थवा । अ० भणावनार विप्र वा० वली ख० विद्यार्थिए करी स० सहित विप्र ते इहां आवो ए० एहने तु०
अवधारणे दं० दांडेकरी फ० बीलादिक फलेकरी ह० हणो साधुने । कं० गलानेविषे घे० ग्रहिने ख० काढो
जो० कोइ बलवंत होय ते णं० अलंकारे ॥ १८ ॥

मूलः—के इत्थ खत्ता उवजोइया वा अज्झावया वा सह खण्डिएहिं ।

एयं तु दण्डेण फलेण हन्ता कण्ठमि घेत्तूण खलेज्ज जो णं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—तेवारे ब्राह्मण कहेवा लाग्या के अरे अहीं कोइ क्षत्री अथवा अग्निरक्षक ऊपा-
ध्याय छात्र (निशाळीआ) सहित छे ! जो होयतो ए साधुने लाकडीए करी बीजोरादिकने फळे करी हणी
गळे झालीने यज्ञबहार वेगळो काढो. ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० अध्यापक ब्राह्मणना व० वचनने सु० सांभलीने उ० ध्याया त० तिहां ब० घणा कु०
कुमार । दं० दंडेकरी वि० नेत्रेकरी क० चाबखेकरी च० पदपुरणे ए० वली निरधार करी । स० एकठा मिल्या
तं० ते इ० ऋषीने ता० हणे छे दंडाविके ॥ १९ ॥

मूलः—अज्झावयाणं वयणं सुणेत्ता उद्धाइया तत्थ बहू कुमारा ।

दण्डेहि वित्तेहि कसेहि चेव समागया तं इसि तालयन्ति ॥ १९ ॥

अध्य०

॥ १२ ॥

॥ १११ ॥

रूपसुर असवार दिनरात्रिए बेहुने विपे वार अंगनी सज्ञायरूप वाजित्रीना निर्घोषेकरि शोभे, एहवो बहुश्रुत
रूपसुर परतीर्थीरूप शत्रुए जित्यो न जाय ए त्रीजी उपमा ॥ १७ ॥

मूलः—जहाइण्णसमारूढे सूरें दढपरकमे ।

उभओ नन्दिघोसेणं एवं हवइ बहुस्सुए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जेम द्रढ प्राक्रमनो धणी शुभट आकीर्ण जातीना गुणवंत घोडेचड्योथको बेहुपा-
सेछ प्रकारनां वाजीत्रना निर्घोष अवाजवडेकरी तथा बंदीजन आशिर्वादेकरी शोभेने कोइ शत्रुनो जीत्योन
जाय तेम बहु श्रुति साधुपण सिद्धांतरूपी गुणवंत अश्वपरस्वार थइ रात्रीदिवसे स्वाध्याय करवा रूप वाजीत्रे
करीशोभतोथको अष्टप्रवचन मार्गने दोषाववाथी स्वतीर्थीए चिरंजीवी भूयातएवा आशिर्वादेकरि सहित परवादि
रूप शत्रुथी जीत्यो न जाय ए त्रीजी ओपमा. ॥ १७ ॥

अर्थः—ज० जेम क० हाथणीए प० परिवर्यो । कु० हाथी स० साठ हा० वरसनो । ब० महाबलवंत
अ० अनेराहाथीए ह० हणायनहि ए० एम ह० होयब० बहुश्रुत. हवेउपमा चारबुद्धिरूपणी हाथणीए करी ?
बहुश्रुत रूपहार्थी २ साठवरस रूपपुरो परिवर्यनोधणी ३ समकित सहीत श्रुते बलवंत ४ । परमतिरूप
अनेरेहाथीए हणायनहि ए चोथी उपमा ॥ १८ ॥

मूलः—जहा करेणुपरिकिण्णे कुञ्जरे सट्ठिहायणे ।

बलवन्ते अप्पडिहए एवं हवइ बहुस्सुए ॥ १८ ॥

ત્રા.૦

૧૧૨ ॥

રાજા તથા ઇંદ્રના વંદનિક એવા મુનિએ મને મને કરી પણ ઇચ્છી નહિ ને મને છાંડી એજ, એં ઋષીશ્વર છે. ॥૨૧॥
અર્થ:-એ૦ એહજ ઉ૦ નિશ્ચે સો૦ તે ઉ૦ ઉગ્ર ત૦ તપનો કરણહાર મ૦ માહાત્મા । જિ૦ જિતેન્દ્રિય સં૦
સંજતી બ૦ બ્રહ્મચારી જો૦ જે સાધુ મે૦ મુજને ત૦ તેવારે ને૦ ન વાંછે દિ૦ દેતા થકા । પિ૦ પિતાએ સ૦ પાંતે
કો૦ કોસલ દેસના ર૦ રાજાએ ॥ ૨૨ ॥

મૂલ:-એસો ઉસો ઉગ્ગતવો મહાપ્પા જિતિન્દિઓ સંજઓ બમ્મયારી ।

જો મે તયા નેચ્છહ દિજ્જમાણિં પિણા સયં કોસલિણ રત્ના ॥ ૨૨ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-વલી એ સંયતી ઉગ્ર (આકરી) તપશ્ચર્યાનો કરણહાર જીતેન્દ્રીને બ્રહ્મચારી છે,
તેને મારા પિતાં કોસલ દેશના રાજાએ મુને દેતાં થકાં પણ મુને ઇચ્છી નહિ, અને અંગીકાર પણ ન કરી. ॥૨૨॥

અર્થ:-મ૦ મહા યશવંત એ૦ એ સાધુ મ૦ અત્યંત શક્તિવંત । ઘો૦ ટુકર વ્રતનો ધરણહાર । ઘો૦
આકરા પ૦ પરાક્રમનો ધણી ય૦ વલી । મા૦ રહે એ૦ એ સાધુને હી૦ હિલો અ૦ હિલવાયોગ્ય નહિ । મા૦
રહે સ૦ સર્વ તુમ્હને । તે૦ તપ તેજે કરી મે૦ તમને નિ૦ બાલી ભસ્મ કરે ॥ ૨૩ ॥

મૂલ:-મહાજસો એસો મહાગુભાવો ઘોરવઓ ઘોરપરકમો ય ।

મા એય હીલેહ અહીલણિજ્જં મા સઘે તેણ મે નિદ્દહેજ્જા ॥ ૨૩ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:-અરે બ્રાહ્મણો એ યતી મહા યશનો ધણી, અત્યંત શક્તિવંત. ભાગ્યવાન અને ઘોર
વ્રતનો ધરણહાર ને ઘોર પરાક્રમનો ધણી છે માટે એની હીલના મત કરો? એ સાધુ અનિંદનીક છે અને રહે

અધ્ય૦

॥ ૧૨ ॥

॥ ૧૧૨ ॥

अर्थ:-ज० जेमसे० ते सींहति० तिषी दा० दाढाछे जेहनी । उ० आरहडो आकारो दु० बीजेकोणे गंज्योनजाय
सी० सींह मि० मृगादिक अटवीना पशुमांही प० प्रधान । ए० एम ह० होयव० बहुश्रुत, हवेउपमा नैगमादिक
सातनय रुपणी तिषी दाढातेणेकरि परमतिने विदारे ? तपेकरी आरहडो २ ज्ञानक्षमादिक गुणेकरिने सहित
तेमाटे कोणेगंज्योनजाय ? । बहुश्रुत हासींहपरवादीना मतरुप मृगतेमांही प्रधान ए छठी उपमा ॥ २० ॥

मूल:-जहा से तिकखदाढे उदग्गे दुप्पहंसए ।

सीहे मियाण पवरे एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थ:-जेनी तीक्ष्ण दाढाने आक्रो आरडतो थको ने कोइथी गांज्यो न जाय एवो
सींह अटवीना मृगादिक पशुमांही जेम उत्तम तेम बहुश्रुति साधु पण नेगमादिकसातनयरुप तीक्ष्ण दाढाये करी
परमतीने विदारे, तपे करी आरडतो ज्ञान क्षमादिक गुणे करी सहित होवार्थी कोइनो गांज्यो न जाय-ने परवादि-
रुप मृगमांही उत्तमथको शोभे ए छठी उपमा. ॥ २० ॥

अर्थ:-ज० जेमसे० ते वा० वासुदेव सं० संष १ च० चक्र २ अनेग० गदानो ३ ध० धरणहार । अ० अनेरेवैरिए
हणातुंनर्था । व० बलजेहनुं जो० सुभट । ए० एमह० होयव० बहुश्रुत ॥ हवेउपमा । वासुदेव समांन बहुश्रुतजे भणी
सुत्ररूपीये रथेवेसीचाले । कोइपरमती रथपाछोवालेनहि० ज्ञान ? दरसन २ । चारित्र ३ ए त्रणरुप संवादिकनो
धरणहार ? सुधमतिए करी बलवंत २ कर्मरुप शत्रुपरमतरुपिया शत्रुने जीतवा सुभट ३ ए सातमी उपमा ॥ २१ ॥

मूल:-जहा से वासुदेवे सङ्खचक्रगदाधरे ।

सतरा०

११३ ॥

नांखता हवा, एवं ब्राह्मणनुं स्वरूप जोइने पुर्वे कहीशुं ते प्रमाणे भद्रा बोलती हवीं. ॥ २५ ॥

अर्थ:-गि० पर्वतने न० तुमे नखे करी ख० खणो छो अ० लोहने दं० दांते करी खा० खाओ छो जा० अग्निने पा० पगेकरी ह० हणो छो । जे० जे तुम्हे भि० साधुने अ० अपमान द्योछो ॥ २६ ॥

मूल:-गिरिं नहेहिं खणह अयं दन्तेहिं खायह ।

जायतेय पाएहि हणह जे भिक्खुं अवमन्नह ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थ:-अहो ब्राह्मणो ? तमे नखे करीने पर्वतने खणो छो ? दांते करी लोढाने खाओ छो ? पगे करीने अग्निने हणो छो ? तेवीज रीते तमे ए साधुने हीलोछो, अपमान करो छो (अर्थात्) जेम नखथी पर्वत खणतां पर्वतने कांइ थाय नहि, पण पोताना नख भांगे, दांतेथी लोढाने खावाथी लोढाने कांइ थाय नहि, पण दांत भांगे, अग्निने पगे करी हणवाथी पोतानो पग दाझे, तेवीज रीते ए मुनिनुं अपमान कर्युं तो तेनुं कांइ थयुं नहि पण तमेज दुःखने पात्र थया. ॥ २६ ॥

अर्थ:-आ० सर्प सरिखा उ० उग्र त० तपनो करणहार म० मोटा ऋषिस्वर घो० आकरा व० व्रतनो धरणहार । घो० आकरा प० पराक्रमनो धणी य० वली । अ० अग्निमांहि व० जेम प० पडे प० पतंगी-यानी से० सेन्या । जे० जे तुम्हे भि० साधुने भ० भोजनना का० कालनेविषे व० हणो छो ॥ २७ ॥

मूल:-आसीविसो उगगतवो महेसी घोरवओ घोरपरकमो य ।

अगणिं व पक्खन्द पयङ्गसेणा जे भिक्खुयं भत्तकाले वहेह ॥ २७ ॥

अध्य०

॥ १२ ॥

॥ ११३ ॥

करी रमण करनारने, १ सन्यापति, २ गाथापति, ३ वार्षिक (सुतार), ४ प्रोहीत, ५ घोडो, ६ हाथी, ७ स्त्री, ८ चक्र, ९ छत्र, १० दंड, ११ चर्म (नावा), १२ खड्ग, १३ मणि, १४ कांगणी एवां चौद रत्नोने नवनीध्याननो अधिपतीने एक छत्रे करी छ खंडनुं राज्य पाळनार एवो चक्रवर्ती मोटी ऋधीनो धणी शोभे तेमज बहुश्रुति साधु पणं दानशीयळ तपने भावरूप चतुरंगीणी सन्यायेकरी सहितने चौदपुर्वरूपी चौद रत्नोनी अधिपतीने नवतत्त्वरूपी नवनीधान महाव्रत तथा ध्यान, अठावीश प्रकारनी लब्धीरूपी रुधीये करी सहितने जीनेंद्रनी आज्ञारूप चक्रे करी कर्मशत्रुने जीतीने चार गतीरूप चार दिशानो अंत करी मोक्षरूपी राज्यध्यानीने विषे अक्षयमुखनो भोगी थाय ए आठमी ओपमा. ॥ २२ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते स० सहस्र ते हजार आंष ते आंषना सरिषु देपतुं छे जेहने ते सह संखे कहिए । व० वज्रनो आयुध छे पा० हाथने विषे जेहने पु० शत्रुना पुर नगरने द० विदारणहार । स० शक्रेंद्र दे० अनेक देवनो अहि० अधिपती शोभे । ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत ॥ हवे उपमा । श्रुतज्ञान रूपणी सहस्र आंखो छे १, वज्र सरिखा दृढ हाथ छे दया पाळवा समर्थ २, कर्मना पुर समुहने विदारणहार ३, बहुश्रुत रूपीयो शक्रेंद्रादि शक्तिवंत माटे शक्रेंद्र ४, देवनो पुजनिक सामान्य धर्म देव साधु तेहनो अधिपती । ए ५ बोले करी विराजे बहुश्रुत साधु ए नवमी उपमा. ॥ २३ ॥

मूलः—जहा से सहस्सकखे वज्रपाणी पुरन्दरे ।

सके देवाहिवई एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २३ ॥

उत्तरा०

॥११४॥

गाथा २९ भावार्थः—बळी ते यक्षे बालकोनां मस्तक मरडीने वांसा लगे नीचां नमाड्यां छे, बाहु पसारी छे, ने चेष्टा पण कांड करता नथी, तेमज हाथ पण चलावता नथी, आंख पसारी छे, मुखथकी रुधीर नांखे छे, मुख उंचां कीधां छे, जीभ बहार काढी छे ने नेत्र पण फाट्यां छे. ॥ २९ ॥

अर्थः—ए पूर्वे क्हा ते० तेहवाने पा० देखीने स्व० विद्यार्थीने क० काष्ट भू० सरिखा । वि० दुमनो थयो वि० आकुल व्याकुल थयो अ० हवे मा० ब्राह्मण सो० ते इ० ऋषीने । प० प्रसांते करी । सभा० भार्यासहित । ही० जे तुमने हील्या च० बली नि० निंद्या ते च० बली स्व० स्वमज्यो भं० हे पुज्य ॥ ३० ॥

मूलः—ते पासिया खण्डिय कट्टभूए विमणो विसण्णो अह माहणो सो ।

इसिं पसाएइ सभारियाओ हीलं च निन्दं च खमेह भन्ते ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—काष्ट सरिखा एवा हवाले विद्यार्थीओने पड्या देखीने यज्ञनो करावणहार पु-रोहित अत्यंत विखवाद पाम्पो के हवे शुं थशे ? एम विचारी ते ब्राह्मण ते भार्यासहित ऋषीने प्रसन्न करतो हवो के हे पुज्य ! अमे तमारी हीलणा कीधी, निंद्या कीधी ते हे भगवंत ! तमे अमारो अपराध क्षमा करो. ॥ ३० ॥

अर्थः—बा० बालके मू० मुर्षे अ० अजाणे ज० जे ही० हील्या त० ते अपराधने स्व० स्वमो भं० हे पूज्य म० मोटा प्प० उपगारी इ० ऋषीस्वर ह० होय न० नहि हुं० निश्चे मु० साधु को० क्रोधनेविषे प० तत्पर ह० होय नहि ॥ ३१ ॥

मूलः—बालेहि मूढेहि अयाणएहिं जं हीलिया तस्स खमाह भन्ते ।

महप्पसाया इसिणो हवन्ति न हुं मुणी कोवपरा हवन्ति ॥ ३१ ॥

अध्य

॥ १२ ॥

॥११४॥

अर्थः—ज० जेम से० ते चंद्रमा उ० नक्षत्रादिकनो व० पती धणी चं० चंद्रमा न० नक्षत्रादिके करि प० परिवर्यो थको । प० सोले कलाए करी प्रतिपुर्ण पु० पुनमनी रात्रीने विषे विराजे । ए० एम० ह० होय व० बहुश्रुत० हवे उपमा ॥ उडु० चार तीर्थरूप नक्षत्रनो पती १ । बहुश्रुत रुपियो चंद्रमा शितलपणा माटे २ शिष्यादिक रूप नक्षत्रे परिवर्यो छे ३ । मुलगुण उत्तरगुणे करी प्रतिपुर्ण ४ । पुण्ण० जिनसासनरूप पुर्णमासीने विषे बहुश्रुतरूप चंद्रमा विराजे । ए ११ मी उपमा ॥ २५ ॥

मूलः—जहा से उडुवई चन्दे नक्खत्तपरिवारिए ।

पंडिपुण्णे पुण्णमासीए एवं हवइ बहुस्सुए ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जेम चंद्रमा नक्षत्रादिकने परिवारे परवर्यो थको पुनमनी रात्रीने विषे सोळ कळाये करी जनोने प्रीयवंत थको शोभे तेम बहुश्रुति साधुपण मुळगुण उत्तरगुणे परिपुर्णने शिष्यादिक नक्षत्रना परिवारे परवर्यो थको ने जनोने बलभकारी ते जैन सासनरूप पुर्ण मासीने विषे शोभे ए ११मी ओपमा जाणवी ॥ २५ ॥

अर्थः—ज० जेम से० ते कोठार ते केहवो छे सा० लोकना समुहनो को० कोठार धनादिक घालवानो घर कोठार केहवो छे सु० उंदर तथा चोरादिकना भय माटे दृढ कमाडादिके करी सु० रुडिपरे र० राख्यो छे कोठार वली केहवो छे ना० नाना प्रकारना ध० धन धान्यादिके करी प० प्रतिपुर्ण भर्यो जेम कोठार विराजे छे ॥ ए० एम ह० होय व० बहुश्रुत ॥ हवे उपमा कहे छे सामाई० साधुसाध्वी श्रावक श्राविकाना समुहनो आधार ते रुपियो कोठार विराजे । २ सुराखि० प्रमादादिक उंदर चोरादिकना भयथकी धर्मध्यान

उत्तरा०

॥११५॥

तुभं तु पाए सरणं उवेमो समागया सवजणेण अम्हे ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—अहो ऋषीश्वर अमे सर्व परिवार साथे आवीने तमारा पगलुं शरण ग्रहण करीए छीए, तो तमे अर्थ धर्मनी गती जाणोछो तेथी क्रोध न करो अने ए जीव उपर कृपा करी जीव रक्षा करो ? ॥३३॥

अर्थः—अ० पुंज्युं अम्हे ते० तुज संबंधी सर्व अंग म० हे महानुभाव । न० नहि ते० ताहरुं किं० कांइए किंचित् मात्र न० न अ० पुंजो एहवो शु० भोगवो सा० सालिना कू० कुरने ना० अनेक प्रकारना वं० सालणा तेणे करी सं० सहित ॥ ३४ ॥

मूलः—अच्चेमु ते महाभाग न ते किंचि न अच्चिमो ।

भुञ्जाहि सालिमं कूरं नाणावज्जणसंजुयं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हे महानुभाग्य ! तमारां अंगोपांग सर्व पुजीएछीए, तमारीचरण रजादिकपण अपुज्यनिक नथी माटे स्वामीजी ! ए चावल (चोरुखा) नीपन्यांछे ते विविध प्रकारनां शाक सहित ए चावल भोगवो ॥३४॥

अर्थः—इ० ए प्रत्यक्ष च० पुरणे मे० अम्हारे अ० छे । प० घणो अ० अन्न । तं० ते अन्नने शु० भोगवो अ० अम्हारा अ० उपगारने अ० अर्थे । हवे साथु बोलया करुं तुमारो कहिण एम करीने बा० एवं कर्म ति० ते प० वांछे भ० भात पा० पाणीने । मा० मासस्वमणने । ओ० पुरणे पा० पारणानेविषे म० महांत आत्मा ॥३५॥

मूलः—इमं च मे अत्थि पभूयमन्नं तं भुज्जसू अम्ह अणुगहट्टा ।

वाढं ति पडिच्छइ भत्तपाणं मासस्स ओ पारणए महप्पा ॥ ३५ ॥

अध्य०

॥ १२ ॥

॥११५॥

દેવનો વાસ એહું જંબૂદ્વિપ તથા વીજુંદ્વિપ સુદર્શનદ્વિપ જેમ શોભે તેમ વહુશ્રુત સાધુ પણ સામાન્ય સાધુરૂપ વૃક્ષમાંહી
ઉત્તમને શાસ્ત્રાર્થરૂપ અમૃતફલ આપવાથી સુદર્શન અને જેને વિષે દેવાધિદેવ (તીર્થંકર)નો વાસ હોવાથી શોભે
એ તેરમી ઓપમા જાણવી. ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:-જ૦ જેમ । સા૦ તે ન૦ નદી સકલ નદીમાંહિ પ૦ પ્રધાન । સ૦ નદિ સા૦ સમુદ્ર માંહિ ગ૦ ગઈ
મળી । સા૦ સીતાનદી ની૦ નીલવંત પ૦ પર્વત થકી નીકળી વિરાજે એ૦ એમ હ૦ હોય વ૦ વહુશ્રુત । હવે ઉપમા,
સાધુરૂપ નદીમાંહિ પ્રધાન ૧ સલિલા૦ નિર્મલ શ્રુતજ્ઞાન રૂપ જલે ભરી નદી ૨ સાગ૦ મુક્તિરૂપ સમુદ્રમાં જઈ મળે વહુશ્રુત
રૂપની સીતા મોટી માટે ૩ ની૦ નીલવંત મોટા ઉત્તમ કુલથી નીકળ્યાછે પ્રગટ્યા છે । એ ૧૪ મી ઉપમા ॥ ૨૮ ॥

મૂલ:-જહા સા નર્દણપવરાસલિલા સાગરંગમા ।

સાચી નીલવન્તપવહા એવં હવઈ વહુસ્સુએ ॥ ૨૮ ॥

ગાથા ૨૮ ભાવાર્થ:-જેનો પ્રવાહ નીલવંત પર્વતથી નીકળે છે, ને જેનું નિર્મલ પાણી છે, ને જેનું પાણી
લવણસમુદ્રમાં જઈ મળે છે ને જંબૂદ્વીપમાં વીજી નદીયોથી મોટી એવી જેમસીતાનદી શોભે તેમ વહુશ્રુત સાધુ
પણ નીલવંત પર્વતરૂપ મોટા ઉત્તમકુલથી નીકળેલા તે સદવિદ્યા ઝડાર્યાદિક ગુણે યુક્તને શ્રુતજ્ઞાન રૂપ નિર્મલ
જલેકરી ભરેલાં ને વીજા સામાન્ય સાધુમાંહી પ્રધાનને મુક્તિરૂપ સમુદ્રમાં જઈને મળે એ ચૌદમી ઓપમા જાણવી. ॥ ૨૮ ॥

અર્થ:-જ૦ જેમ સ૦ તે પર્વત ન૦ સકલ પ૦ પર્વતમાંહિ પ્રધાન । સુ૦ અતિશે મં૦ મંદીર એહવે નામે મોટો
મેરુ ગિ૦ પર્વત । ના૦ અનેક પ્રકારની ઉ૦ ઓષધિએ કરી પ૦ દેદીપ્યમાન છતો વિરાજે । એ૦ એમ હ૦ હોય વ૦

उत्तरा०

॥११६॥

विशेष जणातो नथी कारणके जुवो ए हरीकेशीवळ साधु चंडाळनो पुत्रछे छतां केवी ऋधीने महा प्रभावीकछे ! ॥३७॥

अर्थ:-हवे साधु उपदेश कहेछे ॥ किं० प्रश्नेस्यो मा० हे ब्राह्मणो जो० अग्नीने स० आरंभे करता थका उ० पाणीए करी ब० बाह्य सो० निर्मलपणाने वि० विमार्गपंथ अनेषपंथ गवेखोछो जं० जेम० गवेषो छो वा० बाहिर वि० निर्मलपणाने । न० नहि तं० ते बाहिर निर्मलपणाने सु० भलो कु० तीर्थकर व० कहे नहिं ॥३८॥

मूल:-किं माहणा जोइसमारभन्ता उदण सोहिं बहिया विमग्गह ।

जं मग्गहा वाहिरियं विसोहिं न तं सुदिट्ठं कुसला वयन्ति ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थ:-तेवारे सुनि कहेता हवा के हे ब्राह्मणो ? तमे केम अग्निनो आरंभ करी यज्ञ करो छो ? तमे सात पेढी एकवीस पेढी सुधी अग्नि राखो ने तेने पुजो छो, जळे करीने बाहीरली शुद्धि वांछो छो, पण तत्त्वना जाण जीनेंद्र देवे स्नान पाणीनी शुद्धि भली कहेल नथी. ॥ ३८ ॥

अर्थ:-कु० डाभने च० पुनः जू० यज्ञना थंभने त० तृणाने क० काष्ठने अ० अग्नीने ॥ एटला वाना धर्मने अर्थे गृहता थका सा० सांजे च० पुनः पा० प्रभाते उ० उदक फु० फरसताथका ॥ पा० प्राण भू० भूतने वि० पीडताथका । भु० बलि अ० निश्चे मं० सुखथका प० करो छो पा० पापने ॥ ३९ ॥

मूल:-कुसं च जूवं तणकट्टमग्निं सायं च पायं उदगं फुसन्ता ।

पाणाइ भूयाइ विहेडयन्ता भुज्जो वि मन्दा पगरेह पावं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थ:-डाभ, यज्ञना स्थंभ, तृणा, काष्ठ ने अग्नि एटलां वानां ग्रहण करो छो, प्रभाते

अध्य०

॥ १२ ॥

॥ ११६ ॥

गाथा ३० भावार्थः—जेनुं अखूट पाणीने विचित्र प्रकारना रत्नोथी पूर्णने जेनो अधराजने विषे पटने सर्वसमुद्रथी छेलो एवो स्वयंभूरमणसमुद्र शोभे तेम बहुश्रुति साधु पण ज्ञानरूप अक्षयपाणीथी भरेलो ने विचित्रप्रकारना अतिशयरूप रत्ने करी संपूर्ण शाभे ए सोळमी ओपमा जाणवी. ॥ ३० ॥

अर्थः—हवे बहुश्रुतना गुण वखाणे छे ॥ स० समुद्र सरिखा गं० गंभीर । दु० कोणे गंज्यो न जाय । अ० कोणे त्रासव्या न जाय के० कोणे दु० जीत्यो न जाय । सु० सिद्धांते करी पु० प्रतिपुर्ण भयो छे ते हवे श्रुते वि० विस्तीर्ण अंगादिके करी पुर्ण ता० छ कायना रक्षाना करणहार एहवो जे बहुश्रुत ते स्व० स्वपावीने क० कर्म उ० उत्तम ग० गति ते मोक्षप्रते ग० पोहता पोहचे पोहोंचशे ॥ ३१ ॥

मूलः—समुद्रगम्भीरसमा दुरासया अचक्रिया केणइ दुप्पहंसया ।

सुयस्स पुण्णा विउलस्स ताइणो खवित्तु कम्मं गइमुत्तमं गया ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—अनेक हेतु युक्तिदृष्टांते नयादी अनेक रहस्यना जाणपणाथी सिद्धांते करी पूर्ण भरेलाने समुद्रनीपेरे गंभीरने कोइ परवारादि पराभवी न शके, परीसहादिकथी त्रास न पामे, अने छकाय रक्षपाळ, एवा बहुश्रुति साधु श्रुतज्ञाने करी कर्म खपावी उत्तम मोक्षगती प्रत्ये गया जाय छे ने जशे. ॥ ३१ ॥

अर्थः—त० ते माटे सु० सिद्धांतने अ० भणे उ० मोक्षने अ० अर्थ ते ज्ञान, दर्शन, चारित्र तेहना ग० गवेषक वांछणहार । जे० जेणे श्रुत सिद्धांतने आश्रये करी अ० पोताना आत्माने प० परना आत्माने चे० निश्चे सि० मुक्तिने सं० पमाडे ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ३२ ॥

છતરાં

॥ ૧૧૭ ॥

લીંપ નહીં, પરિગ્રહ, સ્ત્રી, ક્રોધ, માન, માયા, લૌભ એ દુર્ગતીના દાતાર જાણીને પ્રત્યાઘ્યાને કરી પરીહરી
ઈંદ્રીયોને દમન કરતો થકો મર્વે. ? ॥ ૪૧ ॥

અર્થ:-સુ૦ મલીપેરે સં૦ આવતા રુંધ્યા છે આશ્રવ જેણે । પં૦ પાંચ સં૦ સંવરે કરી । ઇ૦ એ મનુષ્યલો-
કને વિષે । જી૦ અસંજમ જીવતવ્યને અ૦ અણવાંછતા થકા । વો૦ મમતાભાવને અણકરવે કરી વોસરાવ્યું છે કા૦
સરિર જેણે સુ૦ મનજોગે કરી પવિત્ર । ચ૦ સુશ્રુષા અણકરવે કરી ત્યજો છે દે૦ દેહ જેણે । એહવા જે સાધુ
તે । મ૦ મોટો છે કર્મશત્રુનો જ૦ યજ્ઞ જેહનેવિષે એહવા જ૦ યજ્ઞમાંહે સિ૦ શ્રેષ્ઠ પ્રધાન યજ્ઞને જ૦ કરે ॥ ૪૨ ॥

મૂલ:-સુસંવુડો પન્નહિ સંવેરેહિં ઇહ જીવિયં અણવકલ્હમાણો ।

વોસટ્ટકાઓ સુઙ્ચત્તદેહો મહાજયં જયતિ જન્નસિદ્ધં ॥ ૪૨ ॥

ગાથા ૪૨ ભાવાર્થ:-પાંચ સંવરે કરી પાંચ આશ્રવ જેણે મલીપેરે રુંધ્યા છે, અને એ મનુષ્યલોકને
વિષે અસંયમ જીવતવ્ય અણવાંછતાથકા કોઈ અતીચાર લગાડે નહિ ને નિર્મલ્લવ્રત પાઠવે કરી પવીત્ર અને
પરીસહ સેહેવે કરી શરીરની શુશ્રુષા જેણે તજેલી છે અને મોટા કર્મરૂપી શત્રુને જીતવા એવો સાધુ ઉત્તમ યજ્ઞ કરે. ॥ ૪૨ ॥

અર્થ:-હવે વિપ્ર બોલ્યા કે૦ કોણ તે૦ તમારો જો૦ અગ્નિ કે૦ કોણ ય૦ વલી । તે૦ તમારે જો૦
અગ્નિનું ઠા૦ થાનક । કા૦ કોણ તે૦ તમારે સુ૦ ચાડુવા । કં૦ કોણ ચ૦ વલી તે૦ તમારે કા૦ ગોર સંધુ
કર્ણ ॥ પ૦ ઇંધણ ય૦ વલી તે૦ તમારે ક૦ કોણ સં૦ ઉપદ્રવ્ય ટાલવાને સાંતિ કરવાને અર્થે મંત્રની રુચિ તે
કોણ મિ૦ હે સાધુ । ક૦ કોણ હો૦ આહુતી હ૦ હોમો છો જો૦ અગ્નિને ॥ ૪૩ ॥

અધ્ય૦

॥ ૧૨ ॥

॥ ૧૧૭ ॥

सुमति य० वळी ज० जतना आ० आयाण नि० निखेवणा सुमतिने विषे । सं० संजती सु० अति स० समाधिवंत ॥२॥

मूलः—इरिएसणभासाए उच्चारसमितीसु य ।

जओ आयाणनिखेवे संजओ सुसमाहिओ ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—इर्या, भाषा, एषणा, आदान निक्षेपन ने ऊचारादि परीष्ठापना, एवी पांच सुम-
तिने विषे, यत्नवंतथको ते संयतीए पोतानो आत्मा, अती समाधीने विषे स्थाप्यो छे. ॥ २ ॥

अर्थः—म० मनगुप्ती गु० गुप्ती व० वचनगुप्ते गुप्ती । का० कायगुप्ते गुप्ती जि० जितेंद्रिय । भि० भिक्षाने
अर्थे व० ब्राह्मणनां इ० यज्ञ छे जेहने विषे । ज० यज्ञना वा० पाडाने विषे उ० पहोच्यो ॥ ३ ॥

मूलः—मणगुत्तो वयगुत्तो कायगुत्तो जिइन्दिओ ।

भिकखट्टा वम्भइज्जम्मि जन्नवाडमुवट्ठिओ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—दुष्टमन रुंधवारुप मनगुप्ती, अशुभवचन रुंधवारुप वचनगुप्ती, असत्यकायानी क्रिया
रुंधवारुप कायगुप्ती, एवी त्रण गुप्तीवंतने जीतेंद्रिते संयतीयाज्ञीक ब्राह्मणना, यज्ञपाडाने विषे, भिक्षाने अर्थे
पहोच्यो. ॥३॥ (हरकेशी मुनिए पूर्वभवे जातीनो मद करवाथी आ भवे चंडालपणुं पाम्या छे, पण पूर्वसंजम
पाळवाथी कोइएक कारणथी जातीस्मर्ण ऊपन्युं छे तेथी दीक्षा लइ पडीमाधारी थइ एकला वीचरेछे (कोइ एम
पुछ्छे के तेणे कोनी पासेथी दीक्षा लीधी ! तेने कहेवुं के जातीस्मर्णवाला जीवो पोतानी मेळेज दीक्षाले जेम
के मृगापुत्र अनाथी मुनि विगेरे पोतानी मेळेज दीक्षा लीधी छे तेम !) हरकेशीमुनि ग्रामानुंग्राम फरता

चरा०

११८॥

पवित्र ति० तीर्थ पुण्य क्षेत्र अथवा सं० छे ति० संसाररूप समुद्र तरवाना उपायभूत क० कोहनेविषे
सि० नहाए थके व० अथवा वली र० कर्मरजने ज० टाळोछो ॥ आ० कहे नो० अम्हने । सं० हे संजती ज०
हे जक्षना पू० पुज्यनिक । इ० वांछोछो ना० जाणवो भ० तमारी स० समीपे ॥ ४५ ॥

मूलः—के ते हरए के य ते सन्तितित्थे कहिं सिणाओ व रयं जहासि ।

आइखव नो संजय जखवपूइया इच्छामो नाउं भवओ सगासे ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—तेवारे विप्रो कहेता हवा के हे यक्षना पुजनिक संयति ? तुमारे द्रहकोण ?
संसारसमुद्रथी तरवानुं पुण्यक्षेत्र (तीर्थ) कीयुं ? अने कीहां स्नान करवाथी कर्मरजने टाळोछो ए अर्थ तमारां
समीपे जाणवा इच्छीये छीये ! माटे अमने कहो. ? ॥ ४५ ॥

अर्थः—हवे साधु बोल्या । ध० दया धर्मरूप ह० द्रह वं० ब्रह्मचर्यरूप सं० पवित्र ति० तीर्थ पुण्य क्षेत्र
तीर्थ । वली केहवोछे अ० निर्मलछे । अ० आत्माने प० भलीछे ले० सुकलादि लेश्या जेहने विषे एहवो द्रहछे ।
ज० जे एहवा द्रहनेविषे । सि० न्हायोथको वि० कर्म मलरहित थाय वि० कलंकरहित थाय । सु० अतिशे
सी० सीतली भू० भूतथको हुं प० टाल्युं छे । दो० कर्मरूप दोषने ॥ ४६ ॥

मूलः—धम्मे हरए बम्मे सन्तितित्थे अणाविले अत्तपसन्नलेसे ।

जहिं सिणाओ विमलो विसुद्धो सुसीइ भूओ पजहामि दोसं ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—तेवारे साधु कहेता हवा के हे विप्रो ? अहींसादी धर्मरूप द्रह ब्रह्मचर्यरूप पुण्यक्षेत्र

अध्य०

॥ १२ ॥

॥ ११८ ॥

गाथा ४ भावार्थः—तपे करी जेनुं शरीर दुर्वळ करेलुं तथा सुकायेळुं (अने जीर्ण) असार कांवळा-
दिक ऊपगरण धारेलां एवा मुनिने आवतो देखीने अनार्यमलेच्छनीपेरे ब्राह्मण हांशी करी निंद्या करवा लाग्या. ॥४॥

अर्थः—जा० जातिने म० मदे करि प० अहंकारी हिं० हिंस्याना करणहार अ० अजितेंद्रिय । अ० अ-
ब्रह्मचारि बा० अज्ञानि । इ० एहवा व० वचनने अ० बोलता हुवा ॥ ५ ॥

मूलः—जाईमयपडिबद्धा हिंसगा अजिइन्दिया ।

अबम्भचारिणो वाला इमं वयणमब्यवी ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—एम् जातिये ब्राह्मण एवा अहंकारी, जीवोनो वधकरनार अजितेंद्री ने अब्रह्मचारी
ने बाळक मूर्ख सरखा पूर्वे कहीथुं तेवुं वचन बोलता हवा. ॥ ५ ॥

अर्थः—क० कोण आकारे आ० आवेछे दि० अत्यंत रु० कुरूप का० वर्णे कालो वि० विहामणो । फो०
बेठी चीपडि ना० नाशिकाछे जेहनि ओ० असारचे० वस्त्रे जेहनां पं० रजे करि पि० पिशाच भू० सरिपो सं०
उकरडाने विषे नाख्यो होय जेहवो जे दू० वस्त्र तेहने प० धृत्वा धरिने क० कंठना एक देशने विषे ॥ ६ ॥

मूलः—कयरे आगच्छइ दित्तरूवे काले विगराले फोकनासे ।

ओमचेलए पंसुपिसायभूए संकरदूसं परिहरिय कण्ठे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—जेनुं काळावर्णथी वीहामणुरूप ने वक्र (वांकी) नासिकाने हे असारवस्त्र धारी ?
ने रजे करीने पीशाचसारिखा ! अने उकरडानुं वस्त्र गळे धरिने अत्यंत कुरूपवंत ? -अहीं कयां तुं आवे छे !!!

અર્થ:-જા૦ જાતિના પ૦ પરાભવ્યા થકા સ્વ૦ અલંકારે કા૦ કીધો નિ૦ નિયાળો તુ૦ પૂરણે હ૦ હસ્તનાગપુર નગરને વિષે ચુ૦ ચુલણી રાણીની કુલને વિષે વ૦ બ્રહ્મદત્ત ઉ૦ ઉપન્યો પ૦ પદમ ગુ૦ ગુલ્મ નામા વિમાનથકી ચવીને?

મૂલ:-જાઈપરાઈઓ સ્વલુ કાસિ નિયાળં તુ હત્થિણપુરમ્મિ ।

ચુલણીણ વમ્મદત્તો ઉવવન્નો પડમગુમ્માઓ ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:-ચંડાલની જાતિણ પરાભવ્યો થકો સંસુતિ સાધુયે હસ્તીનાગપુર નગરે નિયાળું કર્યું ત્યાંથી મરી તે પહેલા દેવલોકમાં નલની ગુલ્મ વિમાનમાં ગયા અને ત્યાંથી ચવીને બ્રહ્મરાજાની ચુલણી રાણીની કુક્ષીને વિષે બ્રહ્મદત્ત ઉપન્યો. ॥ ૧ ॥

અર્થ:-કં૦ કંપીલપુર નગરે સં૦ ઉપન્યો બ્રહ્મદત્ત ચિ૦ ચિત્તરુષિનો જીવ પુ૦ વલી જા૦ ઉપન્યો પુ૦ પુરિમતાલ નામા નગરને વિષે સે૦ સેઠના કું૦ કુલને વિષે વિ૦ નિર્મલ ધ૦ ધર્મને સો૦ સાંભલીને પ૦ પ્ર-વર્જ્યા દીક્ષા લીધી ॥ ૨ ॥

મૂલ:-કમ્પિલ્લે સમ્મૂઓ ચિત્તો પુણ જાઓ પુરિમતાલમ્મિ ।

સેટ્ઠિકુલમ્મિ વિસાલે ધમ્મં સોઝ્ઞણ પવ્વઈઓ ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-શંસુત (ઉર્ફે બ્રહ્મદત્ત) ચક્રવર્તિ કંપીલપુર નગરને વિષે ઉપન્યો અને પુરિમતાલ નગરને વિષે વિસ્તિર્ણ કુલવાળા શ્રેણી (ચારસે ધનુષ્યનો હાથીને ઉપર ત્રણસે ધનુષ્યની અંવાડી એવો હસ્તી-રત્નથી ઢંકાઈ જાય) ઇટલું જેના ઘરમાં ધન હોય તેના કુલને વિષે ચિત્ત ઉપન્યો. તેણે સાધુની પાસે ધર્મ

પચ્છાચરિત્તા નિયમં સરોરં રમાઈ વચનારિમુદાહરિત્થા ॥૮॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:-તે વારે હરિકેશીમુનિશ્વરનો ભક્તિવંતને અનુકૂળ ચેષ્ટાનોકર્તા એવો તિંદૂક વ્રક્ષનો વાસી યક્ષ તે મુનિના શરીરમાં પ્રવેશ કરીને પૂર્વે કહીશું તેવું વચન કહેવા લાગ્યો. ॥ ૮ ॥

અર્થ:-સં સાધુ હું અં હું સં સંજતીહું વં બ્રહ્મચારી હું । વિં નિવર્ત્યો હું ધં ધનના પં પચવાથી પં પરિગ્રહથી । પં પરને અર્થે પ્પં નીપ્પનો ઉં અવધારણે મિં ભિક્ષાના કાં કાલનેવિષે અં આહારને અં અર્થે રૂં રૂપાં આં આવ્યો અં હું હું ॥ ૯ ॥

મૂલ:-સમણો અહં સંજઓ વમ્મચારી વિરઓ ધણપયણપરિગ્ગાહાઓ ।

પરપ્પવિત્તસ્સ ઉ મિવસકાલે અન્નસ્સ અદ્ધા રહમાગઓમિ ॥ ૯ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:-હું શ્રમણ (સાધુ) દુષ્ટવ્યાપાર નિવર્તવાથી સંપત્તી ? ને બ્રહ્મચારી શોભનીક વ્રતનો ધરનારને ધનને ચૌપદાદિકથી ને આહારાદિક પચવા (રાંધવા)થી ને સુવર્ણાદિક પરિગ્રહથી નિવર્ત્યો હું અને ગ્રહસ્થે પોતાના સ્વાર્થને માટે વનાવેલ હોય એવા આહારને અર્થે ભિક્ષાકાલને વિષે હું અહીં આવ્યોહું. ॥૯॥

અર્થ:-વિં તમોજે તેને દિજીએ છે દાન સ્વં સ્વાઓછો સ્વાંડ સ્વાજાદિક શું જમે છે તુરમગાદિક યં વલી । અં અન્ન પં ઘણું છે મં તુમ સંબંધી એં એ પ્રત્યક્ષ જાં જાણો મેં મુજ પ્રતે જાં જાચવે કરી જીં જીવવું જેહને સિં એ કારણે । સેં અંત અં પ્રાંત આહારને લં પામી તં તપસી ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:-વિયરિજ્જઈ સ્વજ્જઈ મુજ્જઈ ય અન્નં પમૂયં ભવયાણમેવ ।

મૂલ:-આસિમો ભાયરા દો વિ અન્નમન્નવસાણુગા ।

અન્નમન્નમપૂરતા અન્નમન્નહિતેસિણો ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:-પાછલે ચંડાલના ભવે આપણે બે ભાઈ હતા તથા આપણે બે ભાઈ ચંડાલના કુળને વિષે અન્યોઅન્ય વશવર્તિ અને માંહોમાંહી ધર્મસ્નેહવંતને પરસ્પર અનુરક્તને માંહોમાંહી હિતના વંચક હતા ॥૫॥

અર્થ:-દા० દાસપણે દ૦ દશાર્ણ દેસને વિષે આ० હતા મિ० મૃગ હતા કા० કાલંજર ન૦ પર્વતને વિષે હં० હંસ હતા મ૦ મૃતગંગા નદીના તી० તીરને વિષે સો० ચંડાલ હતા કા० કાસી ભૂ० ભૂમીનેવિષે ૬।

મૂલ:-દાસા દસણે આસી મિયા કાલિઝરે નગે ।

હંસા મયજ્ઞતીરે સોવાગા કાસિભૂમિ ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:-પહેલે ભવે દશાર્ણ દેશને વિષે બે દાસ હતા, વીજે ભવે કાલંજર પર્વતને વિષે બે મૃગ હતા, ત્રીજે ભવે મૃત ગંગાનદીને તીરે બે હંસ હતા, ચોથે ભવે કાસી દેશને વિષે બે ચંડાલ હતા. ॥ ૬ ॥

અર્થ:-દે० દેવતા ય૦ વલી દે० દેવલોકને વિષે હતા । આ० હતા અ० અમ્હે આપણે બે મ૦ મોટી રુધિના ધણી । ઇ० એ નો० પ્રત્યક્ષ છ૦ છઠી જા० જાતી અ० અન્યોઅન્ય જા० જુઝુઝ ॥ ૭ ॥

મૂલ:-દેવા ય દેવલોગમ્મિ આસિ અમ્હે મહિઢિયા ।

ઇમા નો છઢિયા જાઈ અન્નમન્નેજા જા વિણા ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:-પાંચમા ભવે દેવલોકને વિષે મોટી ઋદ્ધિના ધણી આપણે બે દેવતા હતા અને આ-

અધ્ય૦

॥ ૧૩ ॥

॥ ૧૨૦ ॥

મૂલ:-થલેસુ બીયાઇ વવન્તિ કાસગા તહેવ નિન્નેસુ ય આસસાણ ।

આયાણ સદ્ધાણ દલાહિ મજ્ઞં આરાહણ પુણ્ણમિણં સુ સિત્તં ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:-તેવારે યક્ષાધીષ્ઠીત મુનિ કહેતા હવા કે, હે વિપ્રો ? જેમ કૃષ્ણી, થોડા વર-સાદે અથવા ઘણા વરસાદે, ઝંચી ભૂમીને વિષે નીચી ભૂમીને વિષે, વીજ વાવે છે, તેથી ફલની પ્રાપ્તિ થશે, એમ જાણી વીજ રોપે છે, પણ ઝંચી ભૂમીમાં રોપવું ને નીચી ભૂમીમાં ન રોપવું એમ કરતો નથી તેમ તું પણી એકસંઘીની શ્રદ્ધા, મુજને આપીને નિશ્ચેણ પુણ્યક્ષેત્ર આરાધ્ય. ? (અર્થાત્તાદાતાર કાંઈ ઝંચનીચ ગણતા નથી.) ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-હે બ્રાહ્મણ બોલ્યા । સ્વે ૦ સ્વેત્ર અ ૦ અમને વિ ૦ જાણ્યા પ્રવર્તે છે લો ૦ લોકને વિષે । જ ૦ જે ક્ષેત્રને વિષે પ ૦ દીધા થકા અન્નાદિક વિ ૦ ઉપજે પુ ૦ સમસ્ત પુન્ય । જે ૦ જે મા ૦ બ્રાહ્મણ જા ૦ જાતિએ કર વિ ૦ વિદ્યાએ કરી ઉ ૦ સહિત હોય । તા ૦ તે તુ ૦ નિશ્ચે સ્વે ૦ ક્ષેત્ર સુ ૦ અતિશે પે ૦ શોભનીક ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:-સ્વેત્તાણિ અમ્હં વિદિયાણિ લોણ જહિં પક્કિણ્ણા વિરુહન્તિ પુણ્ણા ।

જે માહણા જાહિવિજ્જોવવેયા તાઈં તુ સ્વેત્તાઈ સુપેસલાઈ ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ:-તેવારે બ્રાહ્મણો કહેતા હવા એ લોકને વિષે જેને આપવાથી જન્માંતરે સમસ્ત પુન્યદાન રૂપફલ ઉપજે, તે ક્ષેત્ર અમારાં જાણ્યાં વર્તે છે, કે જે બ્રાહ્મણની જાતી અને વિદ્યાએ કરી સહિત, તેજ ક્ષેત્ર શોભનીકને પ્રતીતકારિ છે (અર્થાત્ બ્રાહ્મણ સિવાય વીજાં પુન્યક્ષેત્ર નથી.) ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-હેવ યક્ષ બોલ્યો કો ૦ ક્રોધ ય ૦ વળી મા ૦ માન ય ૦ શબ્દથી માયા લોભ । વ ૦ જીવની હિંસ્યા ય ૦ વળી

इंद्रीयो दयी, मास मास स्वमणनी तपश्चर्या करी इत्यादिक शुभ कृत्य करेलां तेनां फळ आज हूं भोगवूं छूं, पण तारां शुभ कर्म क्यां गयां अने ए थुं थयूं ! ! ! ॥ ९ ॥

अर्थ:-हवे मुनि बोलया स० सर्व सु० रुडो तपादिक आचरयो ते स० फल सहित होय न० मनुष्य सर्व जीवने । क० कीथा क० कर्मनो अणभोगवे न० नथी मो० मुकाववो । अ० द्रव्ये करी क० शब्दादिक कामे करी य० बळी उ० ए बेहु प्रकारे करी । आ० आत्मा म० माहरो पु० पुन्यना फ० फले करी उ० सहित ॥ १० ॥

मूल:-सर्वं सुचिण्णं सफलं नराणं कडाण कम्माण न अत्थिमोक्खो ।

अत्थेहि कम्मेहि य उत्तमेहिं आया ममं पुण्णफलोव्वेण ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थ—तेवारे चित्तमुनि कहेता हवा के हे ब्रह्मदत्त ! पुन्य करेलां ते सर्व मनुष्यादिकने उदय आवे ने ते कर्म भोगव्या सिवाय छुटको थाय नहि केमके द्रव्ये करी तथा शब्दादिक काम भोगे करी मारो आत्मा पण पुन्यफळे करी सहितज तुं जाणजे. ॥ १० ॥

अर्थ:-जा० जेम तुं ताहरा आत्माने जाणे छे सं० हे संभूत आत्माने एहवो जाणे छे म० मोटा ब-हातमपणो म० महर्दिकपणो । पु० पुन्यने फ० फलेकरी उ० सहित ते ताहरा आत्माने जेम एहवो जाणे छे । चि० चितने ऽ० पण जा० जाणो त० तेमज रा० हे राजन । इ० ऋद्धि जु० ज्योति त० ते चित्रने वि० पण य० जे भणी प्प० घणा हता एम जाणे ॥ ११ ॥

मूल:-जाणाहि संभूय महाणुभयं महिद्धियं पुण्णफलोव्वेयं ।

વિષે જે મુનિ નિરવચ મિક્ષાયે ઋવર્તે તેજ શોભનીકર્ને પુન્યક્ષેત્ર છે. ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:-હવે વિષ વોલ્યા અ૦ ઉપાધ્યાયના પ૦ હે અવગુણના ભા૦ વોલણહાર । પ૦ વોલે છે કિં૦ કિંમતુ૦ અવધારણે સ૦ સમીપે અ૦ અમ્હારિ અ૦ સંભાવનાએ એ૦ એ । વિ૦ વિણસ્યો અ૦ અન્ન પા૦ પાણી । ન૦ ય૦ નહિજ પં૦ અલંકાર દા૦ દિજીએ તુ૦ તુજને નિ૦ હે નિગ્રંથ ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:-અજ્ઞાવયાણં પઢિકૂલભાસી પમાસસે કિં તુ સગાસિ અમ્હં ।

અવિ એતં વિણસસઓ અન્નપાણં ન ય પં દાહામુ તુમં નિયણઠા ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થ:-ઉપાધ્યાયના અવગુણ ભાષવાર્થી, વિષો કહેવા લાગ્યા કે, કેમ તું, અમારા સમીપે, ઉપાધ્યાયના અવગુણ વોલે છે; અમે તે અવગુણરૂપ વાક્ય નહિ રાખી શકીએ, માટે હે નિગ્રંથ ! એ વગડી ગયેલું અન્નપાણી પણ તને નિશ્ચે નહિ આપીએ. ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-હવે યક્ષ વોલ્યો, મ૦ મુજને સ૦ પંચ સુમતી કરી સુ૦ અતિશે સ૦ સમાધિવંતને વલી ॥ ગુ૦ ત્રણ ગુપ્તી કરિ ગુ૦ ગુપ્તને જિ૦ જિતેંદ્રિને એહવા મુજને । જ૦ જો મેં મુજને ન૦ નહિ દા૦ દે અ૦ ર્હાં એ૦ એષણીક આહારને । કિં૦ કિમ ર્હ૦ આજ જ૦ યજ્ઞના લ૦ ફલને પામશો લા૦ લાભને ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:-સમિતીહિ મજ્ઞં સુસમાહિયસ્સ ગુત્તીહિ ગુત્તસ્સ જિતિન્દિયસ્સ ।

જઇ મે ન દાહિત્થ અહેસણિજ્જં કિમિત્થ જન્નાણ લહિત્થ લાહં ॥ ૧૭ ॥

યાથા ૧૭ ભાવાર્થ:-પાંચ સુમતીએ કરી સહિત, અને ત્રણ ગુપ્તીએ ગુપ્ત, ને પાંચ દ્રંદ્રીય જીતેલ, એવા

उव० सहित एहवा पं० पंचाल देशना राजने पाल ॥ १३ ॥

मूलः—उच्चोयए महु कके य बम्भे पवेइया आवसहा य रम्मा ।

इमं गिहं चित्त धणप्पभूयं पसाहि पञ्चालगुणोववेयं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ—तेवारे ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति कहेतो हवो हे चित्त ! १ उच्च, २ उदय, ३ मधु, ४ कर्क, ५ ब्रह्म ए पांच रमणीक महेल देवताए बनावेला छे ते घर अने विचित्र प्रकारना धनने अने शब्दादिक भोगे करी सहित एवुं पंचाल देशनुं राज्य भोगवो. ॥ १३ ॥

अर्थः—न० नाटके करी गी० गीते करी य० वली वा० वाजित्रे करी ना० स्त्री ज० जनने प० परिवारे परवर्यो थको । भु० भोगवे भो० भोगने इ० ए प्रत्यक्ष भि० हे साधु । म० मुजने रो० रुचे छे पुर्वे कहा छे ते प० प्रवर्ज्या दिक्षा ते हु० निश्चे दु० दुषज ॥ १४ ॥

मूलः—नट्टेहि गीएहि य वाइएहिं नारीजणाई परिवारयन्तो ।

भुञ्जाहि भोगाइ इमाइ भिक्खू मम रोयई पवज्जा हु दुक्खं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ—हे साधु ! नाटके करी गीते करी वार्जित्रे करी स्त्रीजनने परिवारे परवर्यो थको भोग भोगवो कारण के ए प्रवर्जा तो मुने दुःखज रूप लागे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः—हवे चित्त रुषि वोल्या तं० ते राजा प्रते केहवो छे राजा पु० पुर्वभवनो जे ने० स्नेह तेणेकरी । क० कीधो अ० इहा प्रेम जेणे वली केहवो छे न० अनेक नरनो अ० अधिपती ठाकुर छे । वली केहवो

गाथा १९ भावार्थः—एवां उपाध्यायनां वचन सांभळीने घणा ब्राह्मणादिकना छोकरा एकठा मळीने लाकडीए करी वंशजाळे करी. चावखे करी ताडे करी साधुने मारवाने माटे दोड्या. ॥ १९ ॥

अर्थः—हवे तेणे अवसरे २० राजानी ॥ त० ते यज्ञना पाडानेविषे को० कोसल देशना राजानी धू० बेटी । भ० भद्रा इ० एहवे ना० नामे करी अ० नर्था निंदनीक अ० अंग जेहनां तं० तेने पा० देवीने सं० संजतीने ह० हणता थकाने । कु० कोपवंत कु० कुमारने प० निवारे छे, टाढा करे छे ॥ २० ॥

मूलः—रन्नो तहिं कोसलियस्स धूया भद्र त्ति नामेण अणिन्दियङ्गी ।

तं पासिया संजय हम्ममाणं कुद्धे कुमारे परिनिव्वेइ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—तेवारे ते यज्ञ पाडानेविषे जेना मनोहर अंग छे, तेवी कोशलीक राजानी भद्रा नामे पुत्रीए ते संयमीने हणता जोइ ते क्रोधवंत कुंवरोनो क्रोध समाववाने माटे एम केहती हवी. ॥ २० ॥

अर्थः—दे० देवताने अ० बलातकारे करी नि० प्रेरणाए करी ॥ दि० दिधी सु० हुं. २० राजाए म० पण एणे मने करी । न० ध्याए नहि ज्ञा० वांछे नही । ए केहंवा छे न० राजानो । दे० इंद्रनो अ० वंदनीक छे । जे० जेणे साधुए । अ० हुं. व० वमी इ० रुषीस्वरे स० ते ए० ए ॥ २१ ॥

मूलः—देवामिओगेण निओइएण दिन्ना सु रन्ना मणसा न ज्ञाया ।

नरिन्ददेविन्दभिवन्दिणं जेणामि वन्ता इसिणा स एसो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—अहो कुंवरो ! देवताने वसे करी प्रेरणा करवाथी ए यतिने राजाए मने परणावी पण

ઉત્તરાં

॥૧૨૩॥

નથી । કામ ગુણ કેહવા છે વાં અજ્ઞાનીને અં અભિરામ સું મનોહર વહાલા છે વલી કેહવા છે દું દુઃખના
આવેશ સું કારણ છે અથવા દુઃખના મવાહ છે એવા કામગુણને વિષે સુખ નથી, સાધુને સુખ છે, સાધુ
કેહવા છે વિં નિવર્ત્યા છે કાં કામગુણથી વલી કેહવા છે । તં તપરૂપ હં ધન છે જેને વલી કેહવા છે ।
સીં સીલના જે ગું ગુણ તેને વિષે રં રાતા છે । એવા સાધુને ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:-બાલાભિરામેસુ દુહાવહેસુ ન તં સુહં કામગુણેસુ રાયં ।

વિરક્તકામાણ તવોહણાણં જં મિક્ષુણં સીલગુણે ર્યાણં ॥ ૧૭ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થ—હે રાજન્ ! એ કામભોગ વાઢ (અજ્ઞાની) ને મનોહર છે પણ કામભોગના
ગુણને વિષે સુખ નથી અને સુખ તો કામ ભોગથી વિરક્ત થઈલા અને તપરૂપ ધનના ધણી અને શિયળના
ગુણને વિષે રક્ત એવા સાધુને છે, તેવું સુખ બીજે ઢેકાણે નથી. ॥૧૭॥

અર્થ:-નં હે નરના ઇંદ્ર । સોં ચંડાલની જાં જાતિ પ્રતે ગં પામ્યા । દુહઓં એહવી આપણ વેહુની
નરાણં નર મનુષ્ય માંહિ । અહમાં અધર્મ જાં જાતિ આપણી હતી । જં જે જાતિને વિષે વં આપણે બે ।
સવ્વં સર્વ જં લોકને વેસ્સાં દ્વેષકારી । વં વસતા યં હુવા સોવાં ચંડાલના નિવેસણં ઘરને વિષે ॥૧૮॥

મૂલ:-નરિંદં જાઈ અહમા નરાણં સોવાગજાઈ દુહઓ ગયાણં ।

જહિં વયં સવ્વજણસ્સ વેસ્સા વસીં ય સોવાગનિવેસણેસુ ॥ ૧૮ ॥

ગાથા ૧૮ ભાવાર્થ:-હે નરેંદ્ર ! જે મનુષ્યની જાતિમાંહી અધર્મજાતિ એવી ચંડાલની જાતિને વિષે

અધ્યં

॥ ૧૨ ॥

॥ ૧૨૩ ॥

तमने सघळाने एना तप तेजे करी भस्म करे ? ॥ २३ ॥

अर्थः—ए० ए पुर्वोक्त ती० ए कन्यांना व० वचनने सो० सांभळीने । ते केहवी छे प० ब्राह्मणनी स्त्रीना भ० भद्राना वचन केहवा छे । सु० भला हा० भाष्या छे । इ० ऋषिनि वे० पैयावचने अ० अर्थे । ज० जक्ष (घणा परिवार माटे बहु वचन) । कु० घणा कुमारने वि० हणताने वारे छे ॥ २४ ॥

मूलः—एयाइ तीसे वयणाइ सोच्चा पत्तीइ भद्दाइ सुहासियाइ ।

इसिस्स वेयावडियड्डयाए जक्खा कुमारे विणिवारयन्ति ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—एवां सोमदेव पुरोहितनी स्त्री भद्रानां भलां वचन सांभळीने ऋषिनी वेयावच करवाने यक्ष सावधान थयो ने ब्राह्मणोना कुमारोने ते यक्ष निवारतो हवो. ॥ २४ ॥

अर्थः—ते० ते यक्ष घो० वीहामणुं रु०रुपछे । जेहनुं ठि० रह्यो अ० आकाशने विषे ॥ अ० असुभ परिणाम माटे असुर त० ते यज्ञना पाडाने विषे तं० ते ज० विद्यार्थी लोकप्रते ता० हणेछे ॥ ते० ते कुमार केहवाछे भि० विद्यार्थ्याछे दे० देह जेहना रु० रुधिरने व० वमता ने । पा० देखीने भ० भद्रा इ० एहवुं । आ० बोली भु० वली ॥ २५ ॥

मूलः—ते घोररूवा ठिय अन्तलिक्खे असुरा तहिं तं जण तालयन्ति ।

ते भिन्नदहे रुहिरं वमन्ते पासिन्नुभद्दाइणमाहुभुज्जो ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—ते यक्ष घोर (भयंकर) रुद्र रूप करीने आकाशने विषे रही तें यज्ञना पाडाने विषे ते विद्यार्थी बाळकोने मारतो हवो, ते एवी रीते के ते बाळको धरती उपर पड्या ने मुखथकी रुधीर

उत्तरा०

॥१२४॥

गाथा २० भावार्थः—तैज तुं हे राजन् ! मोटा महात्म्यनो धणीने मोटी ऋद्धिनो धणी आ काळने विषे छे ते पुन्यनां फळे करी सहित छे माटे हवे असास्वता भोगने छांडीने मोक्षना हेतुए संसारथी नीकळ ! ने चारित्र ग्रहण कर ! ॥ २० ॥

अर्थः—इ० ए मनुष्य संबंधी अ० असास्वता जी० आउखाने विषे रा० हे राजन ध० अतिशे तु० पुरणे । पु० पुन्यने अ० अणकरतो थको पुरुष से० ते पुरुष सो० पश्चाताप करे म० मरणने मु० मुखे उ० पहुतो थको । ध० धर्मने अ० अणकरवे करी प० पर लो० लोकने विषे ॥ २१ ॥

मूलः—इह जीविए राय असासयम्मि धणियं तु पुण्णाइ अकुव्वमाणो ।

से सोयई मच्चुमुहोवणीए धम्मं अकाऊण परम्मि लोए ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हे राजन् ! ए मनुष्यः जीवितव्य असास्वतुं छे अने पुन्यनो तथा धर्मनो अणकरनार पुरुष मरणने मुखे तथा परलोके पहुँच्यो थको पश्चाताप करशे. ॥ २१ ॥

अर्थः—ज० जेम इ० ए लोकने विषे सी० सिंह व० पुरणे मि० मृगने म० गृहिने लेइ जाय ॥ तेम म० मरण रुप सिंह ते न० नर मनुष्यने ग्रहीने ने० पहुँचाडे परलोके लेइ हु० निश्चे अं० अंतकालने विषे न० नहि त० तेहने मा० माता व० अथवा पि० पिता व० अथवा भा० भाइ । का० अंतकालने विषे त० ते पोताना आउखाना भागना सह० देणहार । भ० होय नहि एटले माता प्रपुख पोताना आउखाना भाग देइ नहि जे जीवतो रहे ॥ २२ ॥

अध्य०

॥ १३ ॥

॥१२४॥

गाथा २७ भावार्थः—ए यती आसीविष सर्प सरिखो उग्र तपनो करणहार छे अने घोर व्रतने धीर पराक्रमनो धणी छे, एवा मोटा ऋषीश्वरने तमे भोजननी वेळाए पीडा करो छो, तेथी अग्निमां जेम पतंगी-यानी सेन्या बळी भस्म थाय तेम तमने ए यती बाळी भस्म करशे. ॥ २७ ॥

अर्थः—सी० मस्तके करीने ए० ए मुनीना स० सरणने उ० पडिवज्यो । स० एकठा मिल्या स० सर्व ज० जनसहित तु० तुम्हे ज० जो इ० वांछो जी० जीववो वा० अथवा ध० धनने वा० पुरणे । लो० सर्व लोकने पि० ए ए० ए जती कु० कोप्योथको ड० बाले ॥ २८ ॥

मूलः—सीसेण एयं सरणं उवेह समागया सवजणेण तुम्हे ।

जइ इच्छह जीवियं वा धणं वा लोगं पि एसो कुविओ डहेज्जा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जो तमे जीवीतव्य तथा धनने इच्छो तो ए मुनिने मस्तक नमावीने पगे पडो अने तेनुं शरण ग्रहण करो ? जो एम नहि करो तो ए साधु कोप्योथको सघळा लोकने भस्म करशे. ॥ २८ ॥

अर्थः—अ० नमाडा छे पि० वांसारगे उ० मस्तक जेहना प० लांबी कीधी छे वा० बाहा अ० नथी अंग उपांग हलाववारूप चे० चेष्टा जेहने नि० फाटि अ० आंख छे जेहनी रु० रुधिर व० वमता छे । उ० उंचा मु० मुख छे जेहनां नि० बाहिर निकळ्या छे जी० जिभ अने ने० नेत्र जेहनां ॥ २९ ॥

मूलः—अवहेडियं पिडिसउत्तमङ्गे पसारिया बाहु अकम्मचेट्टे ।

निज्जेरियच्छे रुहिरं वमन्ते उद्धंमुहे निग्गयजीहनेत्ते ॥ २९ ॥

ઉત્તરા૦

॥૧૨૫॥

મૂલ:-ચેચા દુપયં ચ ચણ્ણયં ચ સ્વેત્તં ગિહં ધણધનં ચ સવં ।

સકમ્મવીઓ અવસો પયાઇ પરં ભવં સુંદર પાવગં વા ॥ ૨૪ ॥

ગાથા ૨૪ ભાવાર્થ:-મનુષ્યાદિક દોષદ અને પશુ પ્રમુખ ચૌપદ, સ્વેત્ર (ઉઘાડી ભૂમિકા), ઘર, ધન ધાન્ય પ્રમુખ સર્વને છાંડીને પોતાનાં કર્મને વશે કરીને દુર્ગતિ જરૂર પરલોકે, શુભકૃત્ય કરેલાં હોય તો સદ્ગતિમાં અને અશુભકૃત્ય કરેલાં હોય તો દુર્ગતિને વિષે જાય. ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:-તં૦ તે એ૦ એકલું તુ૦ જીવરહિત સ૦ સરિરને સે૦ તે જીવનું સરિર કેહવું છે । ચિ૦ ચેહને વિષે ગ૦ પહુંતો એહવા સરિરને દ૦ બાલીને ઉ૦ પૂરણે પા૦ અઙ્ગીકરી । મ૦ સ્ત્રીય૦ વલી પુ૦ પુત્ર અ૦ પણં ચ૦ વલી ના૦ નાતિલા ય૦ પૂરણે । દા૦ ભરણ પોષણના કરણહાર અ૦ મૂઓ તેથી અનેરોકેડે રહ્યો તેહને । અ૦ કેડે જાયતે કેડે પાછાવલી ઘરને વિષે આવે ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:-તં એકં તુચ્છસરીરં સે ચિર્દિગયં દહિય ઉ પાવગેણં ।

ભૂજ્યા ય પુત્તાવિ ય નાયઓ ય દાયારમન્નં અણુસંકમન્તિ ॥ ૨૫ ॥

ગાથા ૨૫ ભાવાર્થ:-જીવરહિત એવા અસાર શરીરને ચિતા (ચેહ) માંહી અગ્નિએ કરી બાઢી ભસ્મ કરે તેવાર પછી જ્ઞાતીલા સ્ત્રી પુત્ર વીજા ભરણપોષણ કરનારની કેડે જાય (અર્થાત્ તે વીજાની સેવા બજાવે.) ॥૨૫॥

અર્થ:-જી૦ કર્મેકરિ આઝો મરણને સમિપે ઉ૦ આળીએ છે કેમ અ૦ પ્રમાદ વિના નિરંતર એતલે અ-
વીચ મરણે નિરંતર મરેછે તે કેમ । વ૦ વર્ણરુડો જીવને જ૦ જરા હ૦ હરેછે ન૦ નરના રા૦ હેરાજન્ પં૦ પંચાલ

અધ્ય૦

॥૧૩॥

॥૧૨૫॥

गाथा ३१ भावार्थः—हे भगवंत ! मूढ अज्ञानी बाळकोए तमने हीछा, निंद्या, पीड्या ते अपराध क्षमा करो अने ऋषीतो प्रसन्न चित्तने महा प्रसाद (महेरबानी) वंत होय ने मुनिश्वर तो क्रोधवंत न होय ॥३१॥

अर्थः—हवे साधु बोल्या पु० पुर्वकाले च० पुनः इ० वर्त्तमानकाले अ० अनागत काले च० पुरणे । म० प्रद्वेष न० नहि मे० मुजने अ० छे को० अल्प मात्र पण । ज० जक्ष हु० जेहभणी वे० वैयावचने पक्षपातने क० करे छे त० ते माटे हु० एमज । ए० ए ह० हण्या कु० कुमार ॥ ३२ ॥

मूलः—पुविं च इण्हि अणागयं च मणप्पदोसो न मे अत्थि कोइ ।

जक्खा हु वेयावडियं करेन्ति तम्हा हु एएहि हया कुमारा ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—ते वारे यती कहेता हवा के हे विमो ! पहेलां, हवणां, ने आगे मनमां पण मारे कोइना उपर द्वेष नथी ! तेवारे ब्राह्मणो कहेता हवा के हे स्वामी ? तो ए कुंवरोने कोणे पछाड्या ? तेवारे यती कहेता हवा के हे महानुभावो ? मारा विनय वैयावचने अर्थे ए यक्ष देवताए तमारा कुंवरोने हण्या, मार्या ने काष्ठ समान करेला छे ? ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे ब्राह्मण बोल्या अ० शास्त्रना अर्थने च० पुनः ध० यतीना धर्मने च० वळी वि० विशेषे जाणताथका तु० तुमे न० नज वि० वळी कु० कोपो भू० वृद्धवंती प० प्रज्ञाछे जेहनी तु० तुम्हारा तु० निश्चे पा० पगनो स० सरण उ० करुं छुं अम्हे । स० एकठा स० सर्व ज० जनेकरी सहित । अ० अम्हे ॥ ३३ ॥

मूलः—अत्थं च धम्मं च वियाणमाणा तुब्भे न वि कुप्पह भूइपन्ना ।

उत्तरा०

॥१२६॥

राजाने मं० महास्त्राधत्ता धणीने कां० काम भो० भोगने विषे गि० गृदघने नि० नियाणुं अ० भुंडं क० कीधुं ॥२८॥
मूलः—हत्थिगपुरम्मि चित्ता दट्ठूणं नखइं महिद्धियं ।

कामभोगेसु गिद्धेणं नियाणमसुहं कडं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हे चित ! हस्तिनागपुरने विषे महर्षिक शनंतकुमार चक्रवर्तिनी ऋद्धि देखीने कामभोगने विषे हुं गृद्ध थयो तेवारे में भुंडं नियाणुं कर्युं. ॥ २८ ॥

अर्थः—त० तेनियाणाथकि मे० मने अ० अणानिवृत्त्या ॥ इ० ए प्रत्यक्ष ए० एहवो फ० फलउदय आव्यो छे ॥ जा० जाणतोथको वि० पण जं० जेचारित्र ध० धर्मने हुं अंगीकार करी सकतो नथी ॥ का० काम भो० भोगने विषे मु० मुर्छाणोळुं तेमाटे ॥ २९ ॥

मूलः—तस्स मे अपडिकन्तस्स इमं एयारिसं फलं ।

जाणमाणो वि जं धम्मं कामभोगेसु मुच्छिओ ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—ते नियाणुं में आलोव्युं नहि एटले तेनो मिच्छामि दुक्कडं दीधो नहि तेथी मारे ए ऋद्ध्यादिक प्रत्यक्ष फलउदय आव्युं जे भणी चारित्र धर्मनो मार्ग हुं जाणुं छुं अने ए धर्मनां फल जाणुं छुं, पण ए कामभोगने विषे मुर्छित थयो थको ए चारीत्रधर्महुं अंगीकार करी शकतो नथी. ॥ २९ ॥

अर्थः—ना० हाथी ज० जेम पं० कादवेकरि सहित ज० जलने विषे पाणीने विषे अ० पुतोथको । द० देवीने थ० थलने न० न अ० पामे ती० कांठाने ॥ ए० एट्टांते व० अम्हेका० कामना गुणने विषे गि०

अध्य०

॥ १३ ॥

॥१२६॥

गाथा ३५ भावार्थः—ए अमारे अन्न पकवने घणां छे, माटे अमारा उपर कृपा करी ए आहार ते भोगवो ! तेवारे महात्माए तेनो घणो आग्रह देखी ते अन्नपाणी मासखमणने पारणे लिये ! ॥ ३५ ॥

अर्थः—त० ते यज्ञना पाडानेविषे गं० सुगंधनो उ० पाणीनो पु० फुलनो वा० वरसात वस्यो । दि० प्रधान त० तिहांज व० द्रव्यनी हा० धारा य० पुनः बु० बुष्टी ॥ प० वजाडि दु० दुंदुभी सु० देवताए । आ० आकाशनेविषे अ० आश्चर्यकारी दा० दानं दिधुं च० वली घु० निरघोष कीधो देवताए ॥ ३६ ॥

मूलः—तहियं गन्धोदयपुष्पवासं दिवा तहिं वसुहारा य बुद्धा ।

पहयाओ दुन्दुहीओ सुरेहिं आगासे अहो दाणं च घुट्टं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—ते यतीए आहार लीधो तेवारे देवताए सुगंधी पाणीनी, पुष्पनी ने सुवर्ण द्रव्यनी वृष्टी करीने आकाशने विषे वाजिंत्र वगाडी अहोदान महोदान एम उद्घोषणा करी. ॥ ३६ ॥

अर्थः—स० प्रत्यक्ष खु० निश्चे दी० दीसे छे त० तपनो वि० विशेष । न० न दी० दीसे जा० जातिनो वि० विशेष को० कांइ थोडो पण । सो० चंडालना पु० पुत्र ह० हरिकेशी बल सा० साधु । ज० जे साधुनी से० एहवी इ० ऋद्धि म० अतिशयवंत महात्मवंत ॥ ३७ ॥

मूलः—सकखं खु दीसइ तवोविसेसो न दीसई जाइविसेस कोई ।

सोवागपुत्तं हरिणससाहुं जस्सेरिसा इड्ढि महाणुभागा ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—ते वारे ब्राह्मणो केहेता हवा के ए प्रत्यक्ष तपनोज महीमा देखायछे, पण जातीनो कांइ

उत्तरा०

॥ १२७ ॥

करणीने क० कर । रा० हेराजन् ॥ ध० गृहवासे रहेछैत धर्मने विपे ठि० रक्षाथका स० सर्व प० जीवने क० दयानो
पालणहार थाय । तो० ते आर्यकरणी तेमाटे हो० थाइस्प दे० देवता इ० एमनुष्य नाभव थकी वि० विक्रय-
सरिनो करणहार देव ॥ ३२ ॥

मूलः—जइ तं सि भोगे चइउं असत्तो अज्जाइ कम्माइ करेहि रायं ।

धम्मे ठिओ सवपयाणुकम्पी तो होहिसि देवो इओ विउवी ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थ—अहो राजन् ? जोतुं भोग छांडवाने समर्थ नहि तो तुं जीव दयादिक आर्य
कर्म कर ? जो ग्रहस्थावासने विषेरहीने सर्व जीव दयादिक ग्रहस्थ धर्म करीश ? तोपण मनुष्यना शरीरथी
वैक्रेय शरीरनो धणी एवो देवता थइश ॥ ३२ ॥

अर्थः—न० नहि तु० तुजने भो० भोगने च० छांडवानी बु० बुद्धी । गि० तुष्ट अ० छे आ० आरंभ
अने । प० परिग्रहने विषे मो० निफल फोगट क० कीधो ए० एतलो वि० वचननो विलाप ग० प्रवत्योछुं हुं
सप्ताय ध्यानने विषे ॥ रा० हेराजन् आ० जिनमार्ग आमंत्रीओ असि० छे एहवो हुं छुं ॥ ३३ ॥

मूलः—न तुज्झ भोगे चइऊण बुद्धी गिद्धो सि आरम्भपरिगहेसु ।

मोहं कओ एत्तिउ विप्पलावो गच्छामिरायं आमन्तिओ सि ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ—जेवारे राजा प्रतिबोध न पाम्यो तेवारे मुनि कहेताहवा हे राजा ? भोग छांड-
वानी तारी बुद्धि नथी अने आरंभ परिग्रहने विषे वं मुल्लित थयोछुं तेथी तारी पासे में वचननो प्रलाप फोगट

अध्य०

॥ १३ ॥

॥ १२७ ॥

ને સંધ્યા સમયે પાણીને સ્પર્શ કરો છો અને પૃથ્વ્યાદિક પાંચ સ્થાવર તથા વૈદ્રિયાદિક ત્રસ જીવોને ધર્મ બુદ્ધિયે કરી તમે મારો છો, એમ મૂર્ખલતાં પાપકર્મ કરી આપણા આત્માને મેલો કરો છો ? ॥ ૩૯ ॥

અર્થ:-હવે વિગ્ર પુછે છે કં કેમ ચં પ્રવર્ત્યો રેં હે ભિં સાધુ વં અમ્હો જં યજ્ઞને કરું । પાં પાપ કં કર્મને પું ટાલી કેમ । અં કહો નોં અમ્હને સંં હે સંજતી જં હે યજ્ઞના પૂં પુજ્યનીક ॥ કં કેમ સું મલા યજ્ઞને કું તીર્થકર વં કહે ॥ ૪૦ ॥

મૂલ:-કહં ચ રે મિક્ષુ વયં જયામો પાવાઇ કમ્માઇ પુણોલ્લયામો ।

અક્ષાહિ નો સંજય જક્ષપૂઝ્યા કહં સુજઠ્ઠં કુસલા વયન્તિ ॥ ૪૦ ॥

ગાથા ૪૦ ભાવાર્થ:-હવે બ્રાહ્મણો પુછતા હવા કે હે યજ્ઞના પુજનિક ભિક્ષુ ? અમે કેમ ચાલીએ અને કેવી ક્રિયા કરીએ કે જેથી પાપકર્મ દૂર થાય અને મલો યજ્ઞ તત્ત્વજ્ઞાનીયે કેવો કહેલ છે તે અમને કહો. ॥ ૪૦ ॥

અર્થ:-હં છકાયનો અં આરંભ અણકરતો થકો । માં મૃપા ને અં અદત્તને ચં પુનઃ અં અ-
ણસેવાત્થકા । પં પરિગ્રહને ઇં છિઓને માં માન માં માયાને । એં એ પુર્વે કહ્યા તેહને પં માઠા જાણીને
ચં પ્રવર્તે દંં ઇંદ્રિને દમતા થકા ॥ ૪૧ ॥

મૂલ:-છજ્જીવિકાણે અસમારમન્તા માસં અદત્તં ચ અસેવમાણા ।

પરિગ્ગહં ઇત્થિઓ માણ માયં એવં પરિન્નાય ચરન્તિ દન્તા ॥ ૪૧ ॥

ગાથા ૪૧ ભાવાર્થ:-તેવારે સાધુ કહેતા હવા ? છકાય જીવતું રક્ષણ કરે, મૃષાવાદ બોલે નહિ, અદત્ત

उत्तरा०

॥१२८॥

गाथा ३५ भावार्थ—चित्त मुनि प्रधान काम भोगनी अभीलाषाथी विरक्त थइने उत्तम चारित्रवंत एवो निर्मळ संयम पाळीने मोटो ऋषिश्वर चित्त मुनि उत्तम एवी सिद्ध गतिए पहुँच्यो, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू स्वामी नामनी शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीर स्वामीनी समिपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कह्युं ॥ ३५ ॥ इति श्री चित्तसम्भूतना तेरमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. ॥ १३ ॥ तेरमे नियाणातो दोष कह्यो ने नियाणुं न कीधुं ते चउदमे अध्ययने कहेछे ॥ १३ ॥

अर्थ:—दे० देवता भ० थइने ण० अलंकारे पु० पुर्व भ० भवने विषे के० केतलाएक चुं० चवीने ए० एक वि० विमानना । वा० वासी । पु० नगरने विषे पु० जूनो उ० इखुकार ना० नामे । खा० प्रसिद्धे स० धनेकरी सहित । सु० देव लो० लोक संरिषो र० रमणीक एहवा नगरने विषे ॥ १ ॥

मूल:—देवा भवित्ताण पुरे भवम्मी केई चुया एगविमाणवासी ।
पुरे पुराणे उसुयारनामे खाए समिद्धे सुरलोगरम्मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:—पाछला भवने विषे देवता थइने केटलाएक पहेला देवलोकमां नलनी गुल्मविमानना वासी चवीने, धणाकाळुं जुनुं अने ऋद्धीवंत ने देवलोकनी पेरे रमणीक जोवा जोग एवा इखुकार नामना नगरने विषे उपन्या. ॥ १ ॥

अर्थ:—स० पोताना क० सुभकर्म तेहना जे भोगवतां से० सेपरह्यो । पु० पुर्वभवे कीधा सुभकर्म तेणेकरि । कु० कुलने विषे सु० प्रधानकुलने विषे य० पूरणे ते० ते छजीव प० उपना नि० उद्धेगपाम्या सं०

अध्य०

॥ १४ ॥

॥१२८॥

मूलः—के ते जोई के य ते जोइठाणे का ते सुया कं च ते कारिसङ्गं ।

पहाय ते कयरा सन्ति भिक्खू कयरेण होमेण हुणासि जोइं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—तेवारे विप्रो कहेता हवा के अहो साधु तमारे अग्नि केइ? अग्नितुं स्थानक कीयुं? अग्निमां घृत धालवानो चाटवो कीयो? इंधणां कीयां? छांणा प्रमुखे करी अग्निसंधुकीये एवोकारीस (छांणानो गोर) कीयो ने शांति पाठरूप मंत्रकीयो ? अने आहुती केइ. ? ॥ ४३ ॥

अर्थः—हवे साधु बोल्या । त० तपरूप जो० अग्नि जी० जीवते जो० अग्निनो ठा०थानक । जो० शुभ मन वचन कायाना जोगरूप ते सु० चाटुवा स० शरीररूप का० गोर संधुकणछे क० कर्मरूप इ० इंधणां सं० संजमने विषे आत्माने जो० जोडवो ते सं० सांती करवानो मंत्र पाठ हो० एहवो होम हु० होमो छो इ० ऋषीश्वरोने प० भलो ए कर्तव्य ॥ ४४ ॥

मूलः—तवो जोई जीवो जोइठाणं जोगा सुया सरीरं कारिसङ्गं ।

कम्मेहा संजम जोगसन्ती होमं हुणामि इसिणं पसत्थं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—तेवारे साधु कहेतो हवो के अहो विप्रो ? अमारे जीवते अग्नितुं स्थानक, तपरूप अग्नि, शुभ मनवचन कायाना योग व्यापाररूप चाटवा, शरीररूप कारीश (छांणानोगोर), आठ कर्मरूपीयां इंधणां, संयम व्यापाररूप शांतिपाठ एहवो यज्ञ ऋषीश्वरने प्रसन्न (भलो) कहेल छे माटे एवो होम हुं करुंछुं. ॥ ४४ ॥

अर्थः—हवे विप्र बोल्या । के० कोण ते० तमारे ह० द्रव्य के० कोण य० वली ते० तमारे सं० ॥ संति

ઉત્તરાં

॥૧૨૯॥

અર્થ:-પ્રથમ બે કુમાર જૈમ વૈરાગી પામ્યા તે કહે છે જાં જન્મનાં જં વૃદ્ધાવસ્થાં મં મૈરણં મં એ
ત્રણ ભયે કરી અં પરાભવ્યા છે, વલી કુમાર કેહવા છે । બં મુક્તિને વિષે વિં વલી અં થાપ્યું છે ચિં ચિત્ત
જેણે । સં સંસારરૂપ ચં ચક્રથી વિં વિશેષે મોં મુકાવવાને અં અર્થે । દં દેષીને તે સંસારના સ્વરૂપને
જાં અલંકારે તેં તે બે કુમાર । કાં કામના ગુણ થકી વિં વિરક્ત નિવર્ત્યા ॥ ૪ ॥

મૂલ:-જાઈજરામચ્ચુમયાભિમૂયા બહિં વિહારાભિનિવિટ્ટચિત્તા ।

સંસારચક્કસસ વિમોક્કસણઢા દઢૂણ તે કામગુણે વિરત્તા ॥ ૪ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:-તે બ્રાહ્મણના બે પુત્ર જન્મજરા મરણના દુઃખથી બીન્યા ? અને જેણે ચિત્તમોક્ષને વિષે
સ્થાપ્યું ? ને સંસારરૂપ ચક્રથી પોતાના આત્માને મુકાવવાને અર્થે તે બે કુમાર સાધુને દેહીને કામભોગથી વિરક્ત થયા ॥ ૪ ॥

અર્થ:-પિં વાલ્હા પું પુત્ર છે દોં બન્ને અં પણ માં બ્રાહ્મણને વાહલા છે । બ્રાહ્મણ કેહવા છે સં
પોતાના બ્રાહ્મણનાં કં યજ્ઞાદિક હોમાદિક કર્મનો સીં સ્વભાવ છે જેહને પું પુરોહિતને છે ॥ સં સંભારીને
પોં પાછલા ભવની યં પુરણે તં તિહાંજ ઘરને વિષે જાં જાતિને તં તેમજ સું મલો આચર્યો જે તં
તપ ચં વલી સં સંજમને સંભારીને ॥ ૫ ॥

મૂલ:-પિયપુત્તગા દોન્નિ વિ માહણસસ સકમ્મસીલસસ પુરોહિયસસ ।

સરિત્તુ પોરાણિય તથ જાઈં તહા મુચિણ્ણ તવ સંજમં ચ ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:-શ્રુગુ પુરોહિત કેવો છે તો કે પોતાના યજ્ઞ તર્પણાદિક ષટ્કર્મને વિષે સાવધાન છે.

અધ્યં

॥ ૧૪ ॥

॥ ૧૨૯ ॥

मिथ्यात्वादिक मेलरहित शुक्लादिक निर्मललेश्याछे, एवा धर्मरूपीया द्रहने विषे श्रान करवाथी आत्मा कर्मरूपी मेल कलंकरहित शुद्ध थाय, अती शीतलभुत थयो थको सर्व कर्मरूप दोपने हुं छांडुं छुं. ॥ ४६ ॥

अर्थः—ए० पूर्वोक्त सि० स्नानने कु० तिर्थकरे दि० दीठो । म० ए मोटो सि० स्नान इ० ऋषिस्वरोने प० भलो । ज० ज्यां सि० न्हाया थका वि० मल मेल रहित वि० रागादिक कलंक रहित थाय । म० मोटा ऋषिस्वर उ० प्रधान ठा० मुक्तिरूप थानकने प० पाम्या त्ति० एम वे० हुं कहुं छुं ॥ ४७ ॥

मूलः—एयं सिणाणं कुसलेहि दिट्ठं महासिणाणं इसिणं पसत्थं ।

जहिं सिणाया विमला विसुद्धा महारिसी उत्तमं ठाणंपत्त ॥ ४७ ॥ त्ति वेमि

इति हरिएसिज्जं नाम द्वादशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १२ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—ए स्नान तत्त्वज्ञानीए कहुं अने ए उत्तम स्नान ऋषीश्वरोने भलुं कहुं छे के ज्यां स्नान करवाथी कर्मरूपी मेल रहित ने रोगादिक कलंक रहित थइ मोटा ऋषीश्वर मुक्तिरूप उत्तम स्थानकने पाम्या. एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ? जेम में श्री महावीर देव स्वामी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं. ॥ ४७ ॥ इति श्री वारमा हरकेशी वळ मुनिना अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण. १२. ए वारमा अध्ययनने विषे तप वखाण्यो ए तपना करनारे नियाणुं न करबुं, ते माटे तेरमुं अध्ययन कहीये छीये.

उत्तरा०

॥१३०॥

अंतराय तेमज आयुष्य पण लांबु नहि तेथी अमे घरने विषे संतोष नथी पामता, माटे अमे चारित्रग्रहण कर-
वानी तमारी पासे आज्ञा मागीये छीये. ॥ ७ ॥

अर्थ:-अ० हवे ता० पिता त० ते अवसरने विषे ते० ते मु० भावमुनिना । त० तपने वा० व्याघातकारी
शास्त्र वचनने व० बोलतो हूओ ॥ इ० एहवी व० वाणीने वे० वेदना वि० जाण व० कहे छे । ज० जेम
न० न हो० होय अ० अपुत्रीयाने लो० परलोक ॥ ८ ॥

मूल:-अह तायगो तत्थ मुणीण तेसिं तवस्स वाघायकरं वयासी ।

इमं वयं वेयविओ वयन्ति जहा न होई असुयाण लोगो ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ:-हवे ते पिता भावचारित्रीयाना तपने विघ्नकारी वचन बोलतो हवो, अहो कुंवरो !
आपणा वेदधर्ममां कहुं छे के (श्लोक) अपुत्रस्य गतिर्नास्ति, स्वर्गो नैव च नैव च तस्मात् पुत्रं मुखं द्रष्टुं,
पश्चाद्धर्मं समाचरेत् (इति वेदवाक्यम्) अर्थ० अपुत्रीयाने स्वर्गनी गति नथी, तेथी हे पुत्र ! तमे पुत्रतुं
मुख जोइने पछी धर्मसमाचरो. ॥ ८ ॥

अर्थ:-अ० भणीने वे० वेदने प० जमाडीने वि० ब्राह्मणने ॥ पु० पुत्रने प० थापीने गि० घरने
विषे । जा० हे पुत्र । भो० भोगवीने भो० भोगने इ० स्त्री स० संघाते पछे । आ० अटवीना वासी हो०
होज्यो । मु० मुनी प० प्रशस्त भला ॥ ९ ॥

मूल:-अहिज्ज वेए परिविस्स विप्पे पुत्ते परिट्ठप्प गिहंसि जाया ।

अध्य०

॥ १४ ॥

॥१३०॥

સાંભળીને સંદ.૧ અસાર જાણીને દીક્ષાગ્રહણ કરી. ॥ ૨ ॥

અર્થ:-કં કંપિલપુર યં પુરણે નં નગરને વિષે । સં એકઠા મિલ્યા દોં વે વિં વળી ચિં ચિત્ત ૧
સંં સંભૂત ૨ સુંં સુખ દું દુઃખના ફં ફલના વિં વિપાક । કં કહે છે તેં તે વે ઇં માંહોમાંહિ ॥૩॥

મૂલ:-કમ્પિલમ્મિ ય નયેરે સમાગયા દો વિ ચિત્તસમ્ભૂયા ।

સુહદુઃખફલવિવાર્ગં કહન્તિ તે ઇકમિક્કસ્સ ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થ:-ચિત્ત અને સંભૂત એ વજ્રે ભાઈ કંપીલપુર નગરને વિષે એકઠા મળ્યા ને માંહોમાંહો
સુખ દુઃખના ફળ ભોગવ્યાં તે કહેતા હવા. ॥ ૩ ॥

અર્થ:-ચં ચક્રવર્તિ મં મહા રુદ્ધિનો ધણો વં બ્રહ્મદત્ત નામ મં યહા યશવંતે ભાં ભાઈ પ્રતે વં
ઘણો માં માનેકરી । ઇં એહવા વં વચનને અં વોલતો હવો. ॥ ૪ ॥

મૂલ:-ચક્રવટ્ઠિ મહિટ્ઠીઓ વમ્મદત્તો મહાયસો ।

ભાયરં बहुमाणेणं इमं वयणमव्ववी ॥ ૪ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:-બ્રહ્મદત્ત વારમો ચક્રવર્તિ મોટી રુદ્ધિનો ધણી અને મહા ઐશ્વર્યવંત તે પાછલા ભ-
વના ભાઈને બહુ માનસહિત એમ કહેતો હવો. ॥ ૪ ॥

અર્થ:-આં હુતા અં આપણે અમ્મહો ભાં ભાઈ દોં વેહુ વિં પણ ॥ અં માંહોમાંહિ વં વસતા હતા ।
અં માંહોમાંહિ અં સ્નેહવંત અં માંહોમાંહિ હિં હિતના વંછક હતા. ॥ ૫ ॥

वृत्तः०

॥१३१॥

वली । ए० अवधारणे एहवा पुरोहित प्रते ते० ते कु० बे कुमार प० प्रकर्षे स० विचारीने । व० वचन बोलता हवा । ११ ।

मूलः—पुरोहितं तं कमसो ऽणुणन्तं निमंतयन्तं च सुए धणेणं ।

जहकमं कामगुणेहि चेव कुमारगा ते पसमिक्ख वक्कं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—बे पुत्रने धने करी कामभोगना गुणादिक संसारी सुखने आमंत्रतो थको एवा पुरोहित प्रत्ये बने कुंवारी विचारीने बोलता हवा. ॥ ११ ॥

अर्थः—ए बे काव्य युग्म । वे० वेद अ० भण्या थका । न० न भ० होय ता० त्राण रक्षाना करणहार । भु० जिमाड्या दि० ब्राह्मण नि० पोहता करे त० अंधकार मांहि अंधकार छे जिहां । त० अतिशे रौद्र नरकने विषे उपजे जा० जन्मेला य० वली पु० बेटा न० न ह० होय ता० त्राण । को० कोण णा० संभावनाये । ते० ताहरुं अ० माने ए० ए पूर्वोक्त वचनने ॥ १२ ॥

मूलः—वेया अहीया न भवन्ति ताणं भुत्ता दिया निन्ति तमं तमेणं ।

जाया य पुत्ता न हवन्ति ताणं को णाम ते अणुमन्नेज्ज एयं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—अहो पिताजी ! वेद भण्या थका जीवने, त्राणसरण नहि अने ब्राह्मणने धर्मबुद्धिए जमाड्याथी जीवने मिथ्यात्वनी प्राप्ति थाय अने पुत्रे जन्म्याथका शरण न थाय तेमज ते नर्कादिक गतिए पडता जीवने राखी न शके, तो हे तात ! ए तमारुं वचन अज्ञानी माने. ॥ १२ ॥

अर्थः—हे तात भोग केहवा छे ख० क्षण मे० मात्र सो० सुख छे जेहने विषे ब० घणा का० काल दु० दुख छे

अध्य०

॥ १४ ॥

॥१३१॥

पणी छठी जाति एटले छठे भवे आपणे वे जुदा जुदा उपन्या. ॥ ७ ॥

अर्थ:-हवे चित्तरुषि बोल्या । क० कर्म केहवा नि० निदान प० प्रकर्षे कीधा । तु० ते रा० हे राजान वि० विशेषे चि० चिंतव्या एटले तपनो फल मागी लीधो । ते० ते नियाणा कर्मना लीधा ॥ फ० फलने वि० विपाके करी वि० वियोगने उ० पाम्या जुजुवा उपना ॥ ८ ॥

मूल:-कम्मा नियाणपयडा तुमे राय विचिन्तिया ।

तेसिं फलविवागेण विप्पओगमुवागया ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—तेवारे मुनि कहेता हवा के हे राजा ! तमे शनंतकुमार नामे चोथा चक्रवर्तिनी सुनंदा नामे स्त्री रत्नने देखी भोग चींतवी नियाणारूप कर्म वांध्युं ते नियाणानां कर्मे करी आपणे वे जुदा जुदा उपन्या ने वियोग पाम्या. ॥ ८ ॥

अर्थ:-हवे चक्रवर्ति बोल्या स० सत्य कर्तव्य सो० माया कपट रहित तप पवित्र कर्तव्य ए वेहुए करी प० कीधा उपराज्या जे क० कर्म म० मने पु० पुर्व भवे क० कीधा हता ते० ते कर्म अ० आज हुं प० भोगवुं छुं किं० प्रश्ने तु० वितर्के चि० हे चित्र वि० पण से० ते पुन्य नथी भोगवतो त० जेम हुं भोगवुं छुं तेम ॥ ९ ॥

मूल:-सच्चसोयप्पगडा कम्मा मए पुरा कडा ।

ते अज्ज परिभुञ्जामो किं तु चित्ते वि से तहा ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थ—तेवारे ब्रह्मदत्त कहेतो हवो के पाछला भवने विषे हुं सत्य बोल्यो, कपट न कर्युं,

ઉત્તરાં

॥૧૩૨॥

આસક્ત્યકો છકાય જોવની ઘાત કરીને ધનને ગવેષતો પુરુષ જરા મૃત્યુને પામે છે. ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-૩૦ એ માણકાદિક ચં વલી મેં માહરે અં છે । ૩૦ એ માણકાદિક ચં વલી મેં માહરા નં નથી । ૩૦ એ ઘરાદિક ચં વલી મેં માહરા કિં કરવા જોગ્ય છે ૩૦ એ વ્યાપારાદિક અં કરવા જોગ્ય નથી । તં તે પુરુષને એ એમ લાં અતિ લાલ પાલ ઘણો બોલતો થકો એહવા પુરુષને । હં દિન રાત્રિ રૂપિયા ચોર હં હરે છે મરણ પમાડે છે તે માટે । ૩૦ એમ કં કેમ પં પ્રમાદ ધર્મ કરવાને વિષે યોગ્ય ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:-ઇમં ચ મે અત્થિ ઇમં ચ નત્થિ ઇમં ચ મે કિચ્ચ ઇમં અકિચ્ચં ।

તં એવમેવં લાલપ્પમાણં હરા હરંતિ ત્તિ કહં પમાણ ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ-એ સુવર્ણાદિક મારે છે, અને એ રત્નાદિક મારે નથી, એઘરાદિક કીધો છે ને એ વ્યાપારાદિક નથી કર્યો, એવા પુરુષને એમ લાલ્ય પાલ્ય કરતાને રાત્રિદિવસ રૂપી ચોર આયુષ્યને હરીને પરલોકે લઈ જાય છે. એમ જાણીને શું, ! ધર્મને વિષે પ્રમાદ કરવો ? ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:-હવે પુરોહિત બોલ્યો ધં સુવર્ણાદિક ધન પં ઘણો છે આપણે । સં સહિત ૩૦ સ્ત્રીએ કરી । તં તેમ સં સ્વજન કાં કામભોગના ગુણ પં ઘણા છે । લોગોં લોક જસ્સં જે ધનને કં નિમિત્તે । તવં તપને તપ્પડં તપ કરે છે ॥ તં તે ધન સં સર્વ સાં વસી છે ૩૦ એ ઘરને વિષે એ નિશ્ચે તું તુમ્હારે ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:-ધર્મં પભૂયં સહ ઇત્થિયાહિં સયણા તહા કામગુણા પગામા ।

તવં કણ તપ્પડ જસ્સ લોગો તં સવસાહીણમિહેવ તુબ્ભં ॥ ૧૬ ॥

અધ્યં

॥ ૧૪ ॥

॥૧૩૨॥

चित्तं पि जाणाहि तहेव संधि इड्डी जुई तस्स वि य प्पभूया ॥११॥

गाथा ११ भावार्थ—हे शंभूति ! जेम तुं तारा आत्माने मोडुं महात्म्यने महर्धिकपणुं पुन्यफळे करी सहित जाणेछे तेमज चित्तने पण हे राजन् ! तुं जाणजे, कारणके ऋद्धि द्युति कांति चित्तने पण घणी हती. ॥११॥

अर्थः—म० मोटो रु० जीवादिक द्रव्य गुण पर्यादिक अर्थरूप छे जेहमांहि एहवी, वली गाथा केहवी छे व० वचने करी अ० थोडी गा० एहवी गाथा थिवरे गी० कही न० मनुप्यनां सं० वृंद म० मांहे ॥ जं० जे गाथा सांभळीने भि० साधु सी० चारित्र गु० ज्ञान ए वेहुए करी उ० सहितछे एहवो जे साधु जे ते ॥ इ० ए जिन प्रवचनने विषे ज० सावधान जत्नवंत होता हवा स० श्रमण साधु अ० हुं जा० हुओ ॥ १२ ॥

मूलः—महत्थरूवा वयणप्पभूया गाहाणुगीया नरसङ्घमज्झे ।

जं भिक्खुणो सीलगुणोववेया इह ज्जयन्ते समणो मि जाओ ॥१२॥

गाथा १२ भावार्थ—जेमां परमार्थ घणो ने वचन थोडां एवी गाथा ऋषिश्चरे माणसना वृंदमां कही के जे गाथा सांभळीने साधु ज्ञान चारित्रादिक गुणे सहितथको जीनवचनने विषे उद्यमवंत होय ते गाथा में पण सांभळीने वैराग्य उत्पन्न थवाथी हुं संयति तपस्वी थयो. ॥ १२ ॥

अर्थः—हवे चक्रवर्ति बोल्या उ० उंचा आवास १ उ० बीजो उदय २ ॥ म० त्रीजो मधु ३ क० चोथो कर्क ४ य० बली ब० पांचमो ब्रह्म ५ । प० कल्ला ए पांच आ० आवास य० पुरणे २० श्रमणीक ॥ इ० ए कल्ला ते गि० घरने चि० हे चित ध० धन प्प० प्रभूत घणा धनने । प० अंगीकार करी पाले गु० सर्व गुणेकरी

उत्तरा०

॥१३३॥

सरिरने विषे स० जीव । सं० अछतौ नवो उपजे । ना० रहे नहि ना० शरीर विणसे तैवारे रहे नहि ॥१८॥

मूलः—जहा य अग्गी अरणी असन्तो खीरे घयं तेलमहा तिलैसु ।

एमेव ताया सरीरंसि सत्ता संमुच्छई नासइ नावचिद्धे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ—हवे पितापरलोकनी नास्ती रूप वचन कहेतो हवो. हे पुत्र ? जेम अरणी मांही अछती अग्नि उपजे छे, दूधने विषे जेम घी अछतुं उपजे छे, वळी तलने विषे जेम तेल अछतुं उपजे छे, तेमज स्त्री पुरुषना संयोगे पांच भुत मळी अछतो जीव शरीरने विषे उपजे छे अने ते शरीरनो विनाश थाय त्वारे जीवनो पण विनाश थाय छे. ॥ १८ ॥

अर्थः—हवे कुमार बोल्या नो० नथी इ० इंद्दी गे० ग्रहवा जोग्य आत्मा अ० अरूपपणा माटे अ० अरूपपणा माटे वि० निश्चे य० जे भणी हो० होय नि० नित्य सदा आत्मा ते माटे खोटो सदहवो ते निय० निश्चे अस्स० ए जीवने बंधो० कर्म बंधक छे, बंध केहवो छे अज्झ० मिथ्यात्व छे हे० हेतु कारण जेहनो एहवो बंध होय च० वळी तिर्थकर बंध० बंधन सं० संसार मांही परिभ्रमण करवानो हे० हेतु कारणने व० कहे ॥ १९ ॥

मूलः—नो इन्द्रियगगेज्झ अमुत्तभावा अमुत्तभावा वि य होइ निच्चो ।

अज्झत्थहेउं निययस्स बन्धो संसारहेउं च वयन्ति बन्धं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ—हवे पुत्र कहेता हवा ? हे पिताजी ! जीव आत्मा अरूपी होवार्थी इंद्दीयोए करी देखाय नहि, जीवनो आकार नथी, तेमज जीव सदा साधु नो छे, आत्माने विषे रहेल मिथ्यात्वादिक कर्म बांधवाना

अध्य०

॥ १४ ॥

॥१३३॥

કાં શબ્દાદિક કાં કામ ગુણને વિષે ગિં ગૃધ્રે એહવા રાજા પ્રતે ॥ ધં ધર્મને વિષે ડસિં રણે છે
તં તે બ્રહ્મદત્તના હિં હિતનો અં ગવેષતો થકો ચિં ચિત્તરૂપિ ઇં એહવા વં વચનને ઉં ચોલતો હવો ॥૧૫॥

મૂલ:-તં પુવનેહેણ કયાણુરાગં નરાહિવં કામગુણેસુ ગિદ્ધં ।

ધમ્મસ્સિઓ તસ્સ હિયાણુપેહી ચિત્તોઈમં વયણમુદાહરિથા ॥૧૫॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ—બ્રહ્મદત્તે પૂર્વ ભવના સ્નેહે કરીને યતીના ઉપર એ પ્રમાણે અનુરાગ ધર્યો, તેવારે શબ્દાદિક મનોજ્ઞ કામ ભોગના ગુણને વિષે લુબ્ધ થઈલો એવા બ્રહ્મદત્તના હિતના ગવેષકને ધર્મને વિષે આશ્રીત એવા ચિત્તમુનિ એવું વચન કહેતા હવા. ॥૧૫॥

અર્થ:-સં સર્વ વિં વિલાપ સરિખું ગીં ગીત જ્ઞાનને તું જાણે સં સર્વ નં નાટિકને વિં વિટંબના સરિષો તું જાણે । સં સર્વ આં આભરણને માં માર સરિષા તું જાણે । સં સર્વ કાં કામભોગને દું દુષ્ટના કારણ જાણ ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:-સઘ્વં વિલવિયં ગીયં સઘ્વં નટ્ટં વિટંબના ।

સઘે આમરણા મારા સઘે કામા દુહાવહા ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થ—હે રાજા ! સર્વ ગીત ગાન વિલાપ સરિખા છે ને સર્વ નાટક વિટંબનાસમાન છે, સર્વ આભ્રણ મારમૂત છે, સર્વ કામભોગ દુઃખના દાતાર છે. ॥૧૬॥

અર્થ:-રાં હે રાજન જં જે સુખ મિં સાધુને છે તં તે સુખ કામ ગુણે કામ ગુણને વિષે નં

જતારાં

॥૧૩૪॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થ:-સર્વ લોક પીડાતે થકે સર્વ દીર્ઘને વિષે વીંટાય છે ને અતિતીક્ષ્ણ શસ્ત્રની ધારા પડતે થકે અમે ઘરને વિષે રતી (સુશી) નથી પામતાં. ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:-હવે પૂરોહિત પુછે છે કેં કોણે અં હણ્યો પીડયો લોં લોક । કેં કોણે વાં વલી પં વીટયો લોક । કાં કોણ વાં વલી અં અમૂલી વાળની શ્રેણી વું કહિ જાં હે પુત્ર ચિં ચિંતા કસંછું હું તે માટે હું નિશ્ચે મેં મુજ પ્રતે એ વિચાર કહો ॥ ૨૨ ॥

મૂલ:-કેળ અબ્માહઓ લોગો કેળ વા પરિવારિઓ ।

કા વા અમોહા વુત્તા જાયા ચિંતાવરો હુમે ॥ ૨૨ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-હવે પિતા કહેતો હવો ? હે પુત્ર ? કોણે લોક પીડયો છે, કોણે લોક વીંટયો છે, કોણ તીક્ષ્ણ શસ્ત્રની ધારા કહી હે પુત્ર હું ચિંતાતુર છું માટે મને કહો. ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-હવે કુમાર કહે છે મં મરણે અં હણ્યો પીડયો લોં લોક । જં જરાએ પં અતિશે વાં વીટયો લોક ॥ અં અમૂલ વાળની શ્રેણી રં દિન રાત્રી વું કહી ॥ એં એમ તાં હે તાત વિં જાણો ॥ ૨૩ ॥

મૂલ:-મચ્ચુળા અબ્માહઓ લોગો જરાએ પરિવારિઓ ।

અમોહા રચળી વુત્તા એવં તાય વિજાળહ ॥ ૨૩ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:-તેવારે પુત્ર કહેતા હવા ! હે પિતાજી ! એ લોક મરણે પીડયો છે અને જરા (પ્રદ્વાવસ્થા) એ વીંટયો છે, રાત્રિદિવસ તીક્ષ્ણ શસ્ત્રની ધારા છે કે જે આયુષ્યને કાપે છે, એમ હે તાત ? તમે જાણો ? ॥ ૨૩ ॥

અધ્યં

॥ ૧૪ ॥

॥૧૩૪॥

આપણે બે હતા અને એ જાતિને વિષે આપણે સર્વે લોકને દ્વેષકારી નિંદનીકને અપ્રીતિના કરણહાર એવા ચંડા-
લના ઘરને વિષે વસેલા હતા. ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:—તીં તે યં પુરણે જાં જાતિને વિષે ઉં પુનઃ પાં પાપકર્ણને વિષે વું વસ્યા મું આ-
પણ બે સોં ચંડાલના નિં ઘરને વિષે । સં સર્વ લોં લોકને દું હિલનીક હૂંતા । ઇં આ ભવને વિષે તું
પુરણે રીધી પાંમિ છતે કં સુખ કર્મ પું પુર્વ ભવને વિષે કં કીધા હુતા તે થકી સંચય પામ્યો છે ॥૧૯॥

મૂલ:—તીસે ય જાઈડ ઉ પાવિયાએ વુચ્છામુ સોવાગનિવેસણેસુ ।

સવસ્સ લોગસ્સ દુગંછણિજ્જા ઇહં તુ કમ્માઈ પુરે કડાઈં ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ:—તે પાપની કરણહારી એવી ચંડાલની જાતિ પામ્યા થકા ને ચંડાલના ઘરમાં
રહ્યા થકા સર્વ લોકોને નિંદનીક હતા, અને હવે આ ભવને વિષે ઉત્તમજાતિ ઋદ્ધિ પામ્યાથી પૂર્વ ભવને વિષે
શુભકર્મ કરેલાં તેનો જ પ્રતાપ છે. ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:—સોં તે સંશ્રુતનો જીવ ઇદાં હવડા અંછું રાં હે રાજન મં મોટા માહાત્મનો ધણી મં મોટી
ઋદ્ધિનો ધણી પું પુન્યના ફં ફલ ઉં સહિત છે । હવે ચં છાંડિને મોં મોગને અં અસાસ્વતાને આં
ચારિત્ર લેવાને હેં હેતુએ અં નિકલ હે રાજન સંસારથી ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:—સો દાણિ સિં રાય મહાણુમાગો મહિદ્ધિઓ પુણ્ણફલોવવેઓ ।

ચહ્તુ મોગાઈ અસાસયાઈં આદાણહેં અં અભિણિક્ખમાહિ ॥ ૨૦ ॥

उत्तरा०

॥१३५॥

मूलः—एगओ संवसित्ताणं दुहओ सम्मत्तसंजुया ।

पच्छा जाया गमिस्सामो भिक्खमाणा कुले कुले ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—तेवारे पिता कहेतो हवो ! हे पुत्रो ! तमे अमे बेहु सम्यकत्व देशवृत्ति सहित एक गृहस्थावा-
सना स्थानकने विषे वशीने पछी वृद्धावस्थाए संयम लइ निर्दोष आहार घरघरने विषे याचता थका विचरथुं ! ॥२६॥

अर्थः—हवे कुमार उत्तर कहे छे ज० जेहने अ० छे म० मरण संघाते स० मैत्रि मिती ज० जेहने अ० छे
प० नासवानी शक्ति जो० जे कोइ जा० जाणे न० नहीं म० हुं मरिस्य सो० ते पुरुष हु० निश्चे कं० वांछे
सु० आगले दिन सि० होय धर्म ॥ २७ ॥

मूलः—जस्सत्थि मच्चुणा सक्खं जस्स अत्थि पलायणं ।

जो जाणइ न मरिस्सामि सो हु कंखे सुए सिया ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—तेवारे पुत्रो कहेता हवा हे पिताजी जेने मृत्यु संघाते प्रीति होय ? ने जेने मृत्युथी
नाशवानी शक्ति होय ! तेमज हुं नहिं मरुं ! एम जे कोइ जाणतो होय ? तेज आगले काले धर्म करीश, ! एम इच्छे ? ॥२७॥

अर्थः—ते माटे हे तात अ० आजज ध० चारित्र धर्मने प० अंगीकार करस्युं ज० अर्थात् ज० जे
धर्मने प० पडिवज्या थका न० नहि । पु० वली भ० अवतरु भवांतरने विषे भमवो ॥ अ० अण पाम्भु ए०
निश्चे य० वली न० अ० नथी किं० थोडुं संसारि सुख रह्यो अनंतवार पाम्भो ते माटे धर्म करवानी स०
करवी ते ख० युक्त छे भल छे जे० आपणने ॥ टालीने रा० रागद्वेपने ॥ २८ ॥

अध्य०

॥ १४ ॥

॥ १३५ ॥

મૂલ:-જહેહ સીહો વ મિયં ગહાય મચ્ચૂ નરં નેહ હુ અન્તકાલે ।

ન તસ્સ માયા વ પિયા વ ભાયા કાલમ્મિ તમ્મંસહરા ભવંતિ ॥ ૨૨ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-જેમસિંહ મૃગને લઈ જાય તેમ કાલ મનુષ્યને અંતસમે લઈ જાય તેવારે તેને માતા-પિતા અથવા ભાઈ પોતાના આયુષ્યનો ભાગ દઈને તેને જીવતો રાખી શકે નહિ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-ન૦ નહિ ત૦ તેહના દુ૦ દુઃખને વિ૦ વેહચી લેય નહિ ના૦ નાતિલા । ન૦ ન મિ૦ મિત્ર વ૦ સમુહ વેહચી ન લીએ સુ૦ વેટા વેહચી ન૦ ન લીએ વ૦ ભાઈ ન૦ ન લેય વેહચી એ૦ એકલો સ૦ પોતેજ પ૦ ભોગવે દુ૦ દુઃખને । ક૦ કર્મનો કરણહાર એ૦ પ્રતેજ અ૦ કેડે જાય ક૦ કર્મ ॥ ૨૩ ॥

મૂલ:-ન તસ્સ દુઃખં વિભયન્તિનાહો ન મિત્તવગ્ગા ન સુયાનબંધવા ।

एको सयं पचणुहोइ दुःखं कत्तारमेव अणुजाइ कम्मं ॥ २३ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:-વઢી પરલોકે ગયા થકા તેનું દુઃખનાતિલા મિત્ર વેટા તથા ભાઈ વહેંચી ન લીએ અને કર્મનો કરણહાર તેનેજ પાછલ કર્મ જાય, ને ત્યાં એકલો પોતેજ દુઃખ ભોગવે. ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:-વે૦ છાંડિને દુ૦ મનુષ્યને ચ૦ વઢી ચ૦ પશુ પ્રમુખને ચ૦ વઢી । રે૦ ડઘાડી શ્રમિકાને ગિ૦ ઘરને ધ૦ ધનને ધ૦ ધાન્ય સાલી પ્રમુખને ચ૦ વઢી સ૦ સર્વ પદાર્થને છાંડીને । સ૦ પોતાના કર્મ અને આત્મા વી૦ વીજા છે જેહેને એહવો થકો અ૦ કર્મવશે પરવશ પ૦ જીવને । પ૦ પર મ૦ ભવ પ્રતે મું૦ સ્વર્ગાદિક પ્રતે વા૦ અથવા પા૦ નરકાદિક પ્રતે ॥ ૨૪ ॥

उत्तरा०

॥१३६॥

अर्थः—पं० पांखे करी वि० रहित व० समुच्चय ज० जेम ए० ए लोकने विषे । पं० पंखी शोभे नहि ।
भि० सेवके करी वि० रहित व० जेम र० संग्रामने विषे न० राजा शोभे नहि । वि० विणठो गयो सा० धन
जेहनो एहवो व० वाणीओ व० जेम पो० वाहाणने विषे शोभे नहि ॥ प० रहित पु० पुत्र अ० छुं त० तेम
अ० हुं अ० पण ते माटे शोभुं नहि ॥ ३० ॥

मूलः—पंखाविहूणो व जहेव पक्खी भिच्चविहीणो व रणे नरिन्दो ।

विवन्नसारो वणिओ व पोए पहीणपुत्तो मि तहा अहं पि ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ—जेम पांख विनानो पंखी न शोभे तथा शोचे, संग्रामने विषे सेवक रहित राजा
जेम न शोभे तथा शोचे, जेम धन गयेल एवो वाणीयो वहाणने विषे न शोभे तथा शोचे, तेम हुं पण पुत्र
रहित न शोभुं तथा शोचुं छुं ॥ ३० ॥

अर्थः—हवे भार्या बोली सु० भलीपरे । सं० भर्या छे का० कामभोगना गु० गुण शब्दादिक । इ० ए
प्रत्यक्ष ते० तुम्हारे । रां० एकठा ढगला कीधा छे अ० प्रधान र० रस छे जेहनां । प्प० घणा छे जेहने ।
भु० भोगवीये ता० ते भणी का० कामना गुणने प० अतिशे घणो होय तेम । प० पछे वृद्धा अवस्थाने विषे
ग० अंगीकार करीस्युं । प० प्रधान म० मार्गने ॥ ३१ ॥

मूलः—सुसंभिया कामगुणा इमे ते संपिण्डिया अण्णरसपभूया ।

भुञ्जामु ता कामगुणे पगामं पच्छा गमिस्सामु पहाणमग्गं ॥ ३१ ॥

अध्य०

॥ १४ ॥

॥१३६॥

દેશના રા. રાજા વ. વચનને સુ. સાંભલે. મા. મ. કાં. કરીશ ક. કર્મને મ. મોટા માંસ ભક્ષણાદિક ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:—ઉવણિજ્જઈ જીવિયમપ્પમાયં વણ્ણં જરા હરહ નરસ્સ રાયં ।

પચ્ચાલરાયા વયણં સુણાહિ મા કાસિ કમ્માઈ મહાલયાઈ ॥ ૨૬ ॥

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ:—હે રાજન્ ? આ આયુષ્ય નિરંતર ક્ષય થાય છે ને આવીંચી મરણે નિરંતર મરે છે અને મનુષ્યના વર્ણાદિકને જરા (વૃદ્ધાવસ્થા) હરણ કરે છે, તેથી એવાં વચન સાંભળીને અહો ! પંચાલ દેશના રાજા ! મ્હોટા આરંભ જેમાંસભક્ષણાદિક રૌદ્ર (ભયંકર) ધુંડાં કૃત્ય તું ન કર ! ! ! ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:—હવે રાજા કહે છે અહ. હું અ. પળ જા. જાણું છું તેમહિજ જ. જેમ એ. એજગમાંહિ સા. હે સાધુ જં. જે મે. મુજને તુ. તુમ્હો સા. કહોછે વ. વચનને એ. એ પૂર્વોક્ત વચનને પળ. મો. મોગઈ. એ સં. પ્રતિવંધના કરણહાર હ. હોયછે જે. જેમોગ દુ. છાંડતા દોહિલા અ. હે આર્ય અ. અમ્હસરિષા આ. કાયરને ॥ ૨૭ ॥

મૂલ:—અહં પિ જાણામિ જહેહ સાહૂ જં મે તુમં સાહસિ વક્કમેયં ।

મોગા ઇમે સજ્જકરા હવન્તિ જે દુજ્જયા અજ્જો અમ્હારિસેહિં ॥ ૨૭ ॥

ગાથા ૨૭ ભાવાર્થ:—તેવારે રાજા કહેતો હવો અહો સાધુ ! જે તમે મને વાત કહોછો ને ઉપદેશ દિયો છો તે હું ભલીપેરે જાણું છું ! અહોયતી ! એ મોગ મુજને પ્રતિવંધનનું કારણ છે ને ધર્મમાંહી અંતરાય કરે છે, પળ મારા સરિષા અજ્ઞાની અને કાયરને એ મોગ છાંડવા દોહીલા છે. ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:—પુર્વ ભવનેવિષે હ. હસ્તીનાગપૂરને વિષે ચિ. હેચિત્તકુષી દ. દેષીનેણં. અલંકારે ન. નરનાપતી

उत्तरा०

॥ १३७ ॥

गरढो । इ० जेम हं० हंसं प० साहमे पुरे गामी० चालतो थको स्वजनने संभारतो हतो । भु० भोगवे भो० भोगने म० मुजने स० संघाते दु० दुषनो हेतु छे खु० निरधार भि० गोचरिने विषे वि० विचरवो ॥ ३३ ॥

मूलः—मा हूतुमं सोयस्याण सम्भरे जुण्णो व हंसो पडिसोत्तगामी ।

भुञ्जाहि भोगाइ मए समाणं दुक्खं खु भिक्खायरियाविहारो ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ—तेवारे स्त्री कहेती हवी, हे स्वामी ? जेम बुढो राजहंस पाणीना सामे पुरे चाल-
तोथको झुरापोकरे, तेम रखे ? तुं पण दीक्षा लइने स्वजनने संभारे के में दीक्षा क्यालीधी ? एम झुरापो
करीश ? माटे मुज संघाते भोग भोगव ? अने ए दीक्षानी बात रहेवा दे ? कारणके अप्रतिबंध विहार रुप
भिक्षा चर्यानुं व्रत अतीही दोहीलीछुं, तेथी पाळ्युं नहिजाय ? ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे पुरोहित बोल्यो ज० जेम य० वली भो० हे स्त्री भु० सर्प त० सरिरने विषे उपनी एहवी ।
नि० काचलीने हि० त्यजीने प० उतावलो नासे मु० मुकाणो थको । ए० एम ए० ए बे कुमार जा० पुत्र
प० छांडे भो० भोगने ते० तो अ० हूं क० केम न० न ऽणुं० बे पुत्र केडे ग० जाउं ए० एकलो जाइशज ॥ ३४ ॥

मूलः—जहा य भोई तणुयं भुयंगो निम्मोयणिं हिच्च पलेइ मुत्तो ।

एमेव जाया पयहन्ति भोए ते हं कंहं नाणुगमिस्समेको ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ—तेवारे पुरोहित कहेतो हवो ? हे भद्रे ? जेम सर्प शरीरे उपनी कांचली तजीने
जाय अने पाछी लेवानी वंछानकरे, तेम ए पुत्र भोगछांडीने जायछे, तोहुं केम ते बे पुत्रनी केडे न जाउ ?

अध्य०

॥ १४ ॥

॥ १३७ ॥

વૃદ્ધકા । નં નહિ મિં સાધુના મં માર્ગને અં પામીશુંનહીં ॥ ૩૦ ॥

મૂલ:—નાગો જહા પઢ્ઢજલાવસન્નો દઢું થલં નામિસમેઢ તીરં ।

एवं वयं कामगुणेषु गिद्धा न भिक्खुणो मग्गमणुवयामो ॥ ૩૦ ॥

ગાથા ૩૦ ભાવાર્થ:—જેમ હાથી પાણી અને કાદવમાંહી યુંચ્યો થકો કિનારાને દેખે પણ નીકળી શકે નહિ તેમ હું કામભોગને વિષે લુબ્ધ થયો યતીનો માર્ગ આદરી શકતો નથી. ॥ ૩૦ ॥

અર્થ:—હવેચિત્ર ઋષિ કહેછે અં અતિશે ઉતાવળો જાયછે કોણ કાં આડપા રૂપકાલ તૂં શિઘ્રતાયછે રાં રાત્રિદિનં નં નહિ યં વલીડં પણ ભોં ભોગ પું પુરુષને નિં નિત્ય સદાય થિરરહે પુરુષના અભિપ્રાયવિના ઉં આફળીણ ભોં ભોગ જે તે પું પુરુષને ચં તજે કોનીપરે કોણ જેમ । સ્ત્રીં રહિત । દું વૃક્ષની પરે ફં ફલરહિત વૃક્ષને વં વલી પં પંખી જં જેમત્પજંતેમ ॥ ૩૧ ॥

મૂલ:—અધેઢ કાલો તૂરન્તિ રાઢો ન યાવિ ભોગા પુરિસાગ નિવા ।

उविच्च भोगा पुरिसं चयन्ति दुमं जहा स्त्रीणफलं व पक्खी ॥ ૩૧ ॥

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ:—તેવારે ચિત્તમુનિ કહેતાહવા કે રાજન્ ? રાત્રી દિવસ ઉતાવળા જવાથી અયુષ્ય ક્ષીણ ક્ષીણ ઘટેછે ને ભોગપણ મનુષ્ણે સાસ્વતાનથી અને જેમ ફલ રહિત વૃક્ષને પંખી તજે તેમ પુરુષને કામ ભોગ તજીને જાયછે. ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:—જં જોતં તું અં છે । મોં ભોગને । ચં છાંડવાને અં અસમર્થતો । અં આર્ય ૬૦ કર્મની

ઉત્તરાં

॥૧૩૮॥

પલેન્તિ પુત્તા યપર્ણમજ્જં તે હંકર્હ નાણુગમિસ્સમેક્કા ॥ ૩૬ ॥

ગાથાં ૩૬ ॥ ભાવાર્થ—હવે બ્રાહ્મણી કહેતી હવી, જેમ જાઠ તોડીને આકશને વિષે પંચી ઉડી જઈ ઘણા દેશને ઓઢંગતા થકા વિચરે, તેમ એ બે મારાપુત્ર, મારો ભર્તાર મોગ રૂપી જાઠ છોડીને જાયછે ? તો હું પણ તેની સાથે જઈશ. ? એકલી રહીને શુંકરું ? ॥ ૩૬ ॥

અર્થ:—તં તે પુ. પુરોહિતને પ્રવજ્યા લેતા ને સો. સાંભળીને દે. કમલાવતી ચ. તે રાયં. રૂપકાર રાજાને । અભિ. વારંવાર સમુવાય. બોલતી હવી કથં ભૂતં પુરોહિતં સમુયં. પુત્ર સહિત સ. સ્ત્રી સહિત પુત્રના ઉપદેશ સાંભળીને ઘરથી અભિ. નિકળીને પહાય. ત્યજીને મો. મોગને વલી કુડ. કુટુંબને ત્યજીને સારં. ધનાદિકને ત્યજીને કુટુંબ અને ધન કેહેવું છે વિઝલં. વિસ્તીર્ણં ડ. પ્રધાન છે એટલા વાના છાંડીને પ્રવજ્યા લીધી છે એહિજગાથાનો અર્થ ફેર કહે છે પુરોહિ. પુરોહિત તં તે કેહવા છે પુરોહિત સમુયં. પુત્ર સહિત સદાર. સ્ત્રી સહિત । સોચ્ચા. સાંભળીને અભિરાનિ. ઘરથી નીકળીને વલી પહા. ત્યજીને મો. મોગને કુટુંબ. કુટુંબ । સારં. ધનને વિઝલં. વિસ્તીર્ણં ડ. ઉત્તમ પ્રધાન એટલા વાના ત્યજીને પ્રવજ્યા લીધી છે એહવા પુરોહિતને સાંભળીને ચ. તે રાયં. રૂપકાર રાજાને અભિ. વારંવાર સમુવાય. બોલતી હવી દે. કમલાવતી રાણી ॥૩૭॥

મૂલ:—પુરોહિયં તં સમુયં સદારં સોચ્ચા ડભિનિઋવમ્મ પહાય મો.

કુટુંબસારં વિઝલુત્તમં ચ રાયં અભિ. સમુવાય દેવી ॥ ૩૭ ॥

ગાથા ૩૭ ભાવાર્થ—પુત્રને સમીપે ધર્મ સાંભળીને વિસ્તીર્ણ એવા કુટુંબને ધનને અને મોગને છાંડીને

અધ્ય.

॥ ૧૪ ॥

॥ ૧૩૮ ॥

कौधो (अर्थात् तने में बोधकर्मों ते व्यर्थ गयो) कह्यो हे राजा ? हवे हुं तारी पासेथी जवानी आशा मागुंछुं,
एम राजाने पुछीने सुनिगया. ॥ ३३ ॥

अर्थः—पं० पंचालदेशनो रा० राजा वि० पूरणे य० बली व० ब्रह्मदत्त ॥ सा० साधु त० ते चितनो
व० वचनने अ० अणकरीने । अ० अतिमोटा भुं० भोगवीने । का० कामभोगने । अ० मोटासो० ते राजा
न० नरकने विषे प० सातामिए उपनो ॥ ३४ ॥

मूलः—पञ्चालराया वि य बम्भदत्तो साहुस्स तस्स वयणं अकाउं ।

अणुत्तरे भुञ्जिय कामभोगे अणुत्तरे सो नरए पविट्ठो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ—ब्रह्मदत्त चक्रवर्ति पंचाल देशनो राजा साधुनुं वचन अणकरीने उत्कृष्टा काम
भोगवीने सातसे ने सोळवर्षनुं आयुष्य भोगवीने उत्कृष्टा सातमी नरकना पांचमा अपइठाणा नरका वासाने
विषे उत्कृष्टी तेत्रीस सागरोपमनी स्थितिए नारकीपणे उपन्यो. ॥ ३४ ॥

अर्थः—चि० चित वि० पण का० कामथी वि० निवर्तवानो का० अभिलाषी उ० प्रधान चा० चारि-
त्रवंत त० तपवंत म० मोटोक्रुषी अ० प्रधान सं० संजमने पा० पालीने अ० प्रधान सि० सिद्धि ग०
गातिप्रतेग० पहुतो त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ३५ ॥

मूलः—चित्तो वि कामेहि विरत्तकामो उदग्गचारित्ततवो महेसी ।

अणुत्तरं संजम पालइत्ता अणुत्तरं सिद्धिगइं गओ ॥ ३५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति चित्तसम्भूज्जं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १३ ॥

उत्तरा०

॥१३९॥

अर्थ:-म० मरिस्स्य रा० हे राजन । ज० जेवारे त० तेवारे वा० पूरणे म० मनोहर का० कामना
गुणने प० छांडीने ए० एक हु० निश्चे ध० धर्म न० हे नरना दे० देव ता० त्राण आधार । न० नहि वि० थाय
अ० अनेरो धनादिक इ० ए लोकने विषे ए० ए मरण आवे छते किं० कांइ त्राण सरण ॥ ४० ॥

मूल:-मरिहिसि रायं जया तया वा मणोरमे कामगुणे पहाय ।

एको हु धम्मो नरदेव तागं न विज्जई अन्नमिहेह किंचि ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ-हे राजा ज्यारे त्यारे पण ए मनोहर कामभोगन छांडीने तुं मगीश ? अने दुर्ग-
तिये पडीश ? ते वखते हे नरदेव ! एक धर्म सिवाय बीजो कोइ धनादिक शरण नहि थाय ? ? ॥ ४० ॥

अर्थ:-न० नथी अ० हुं र० राति पामती प० पंखिणी प० पंजरने विषे वा० जेम सं० स्नेहरूपी
जाल छि० छेदी थकी हुं च० अंगीकार करीस्य मो० चारित्रने कथंभूता ऽहं० अ० सुवर्णादि रहितछुं उ०
मायारहित करणीना करणहार छुं नि० विषयादिक आमिष मांसरहित छुं प० परिग्रहने आ० आरंभ दो०
दोष तेहथी नि० निवर्तुं छुं ॥ ४१ ॥

मूल:-नाहं रमे पक्खिणि पञ्जरे वा संता गच्छिन्ना चरिस्सामि मोगं ।

अकिंचणा उज्जुक्कडा निरामिसा परिगगहारम्भ नियत्तदोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थ-तेवारे राजा कहेतां हवो के तुं आटलुं वयुं जाणे छे तो तुं राज्यने विष केम रही
छे ? तेवारे कमलावती राणी कहेवा लागी हे राजा ? जेम पंखणी पांजरा मांही रती (खुशी) न पामे तेम हुं

अध्य०

॥ १४ ॥

॥ १३९ ॥

સંસારના મં ભયથકી જં ભોગને છાંડિને । જિંતિર્થકરના મં માર્ગનો સં સરણને પં પામ્યા ॥ ૧ ॥

મૂલ:-સકમ્મસેસેણ પુરાકણં કુલેસુદગ્ગેસુ ય તે પસૂયા ।

નિવિણ સંસારમયા જહાય જિણિંદમગ્ગં સરણં પવન્ના ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-પુર્વ ભવના કરેલ શુભકર્મ ભોગવતાં શેષ રહી ગયેલ તેથી ઉત્તમ બ્રાહ્મણના કુળને વિષે બે પુત્રપણે ડપન્યા અને સંસારના ભયથકી ડઢેગ પામ્યા ને ભોગ છાંડીને તિર્થકરનો ડપદેશેલો એવા મોક્ષમાર્ગનું શરણ ગ્રહણ કર્યું ? ॥ ૨ ॥

અર્થ:-પું પુરુષપણાને । આં પામ્યા કું કુમાર દોં વે ડં પણ । પું પુરોહિત તે રાજાનો ગુરુ ત્રિજો તં તે પુરોહિતની જં જસા એ હવે નામે યં વલી પં માર્યાનો ચોથો જીવ । વિં વિસ્તીર્ણ ઘણી કિં કિર્તિ છે યં જેહની તં તેમજ ડં ઇચ્છુકાર નામા રાં રાજા પાંચમો । ઇં અત્ર મવ આં મવને વિષે દેં પ્રધાન સ્ત્રીવડેરી કં કમલાવતી છટો જીવ । યં પુરણે ॥ ૩ ॥

મૂલ:-પુમત્તમાગમ્મ કુમાર દો વી પુરોહિઓ તસ્સ જસા ય પત્તી ।

વિસાલકિત્તી ય તહેસુયારો રાયત્થ દેવી કમલાવડ્઱ ય ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થ:-બે બ્રાહ્મણના પુત્ર અને ત્રિજો મૃગ પુરોહિતને ચોથી તેની સ્ત્રી જસા, એ ચાર બ્રાહ્મણના કુળને વિષે ડપન્યા અને વિસ્તીર્ણ જેની કીર્તિ 'એવો પાંચમો ઇચ્છુકાર રાજાને છટી તેની પટરાણી કમલાવતી એ બે ક્ષત્રીકુળને વિષે ડપન્યા ! એ પ્રમાણે છ એ જીવ ઇચ્છુકાર નગરીમાં પુર્વ પુન્યોદયથી એકઠા થયાછે ॥ ૩ ॥

उत्तरा०

॥१४०॥

अर्थ:-लघु पणे संजम लेवाय तो एम करी ते कहे छे । भो० भोगने भो० भोगवीने य० वली व० पछे छांडिने ल० लघू वायुनी भू० उपमाए अप्रतिबंधपणे वि० विचरे आ० हर्ष पामता थका ग० संजमने विषे प्रवर्ते ते पुरुष विवेकी नर केहनी परे । दि० पंखीनी इ० परे पंखी केहवा छे काम० पोतानी इछाये । क० प्रवर्तणहारा तेम आपणे थइए ॥ ४४ ॥

मूल:-भोगे भोच्चा वमिच्चा य लहुभूय विहारिणो ।

आमोयमाणा गच्छन्ति दिया कामकमा इव ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थ-भोगवेला भोगने छांडीने तथाविध अनुष्ठानने विषे हर्ष पामता संयमने विषे प्रवर्तीने पंखी जेम पोतानी इच्छाये विचरे तेम साधु पण ग्रामादिकने विषे अप्रतिबंधपणे विहार करे ॥४४॥

अर्थ:-इ० ए शब्दादिक भोग य० वली ब० अनेक प्रकारे ग्रही राख्या छे ते पण फंद० फंद अथीर सभाव छे तेहनां ते अथीर कामभोग म० माहरा तुमारा ह० हाथ प्रते अ० आज तथा हे आर्य आ० आव्या छे । व० आपणे च० पण स० आसक्त छइए का० कामभोगने विषे ते छांडिने भ० होइस्युं ज० जेम इ० ए पुरोहितादिक साधु थया तेम थइशुं ॥ ४५ ॥

मूल:-इमे य बद्धा फन्दन्ति मम हत्थज्जमागया ।

वयं च सत्ता कामेसु भविस्सामो जहा इमे ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थ-अमारा हाथने विषे आवेला एवा कामभोगने विषे अमे लुब्ध थयेल पण ए काम-

अभ्य०

॥ १४ ॥

॥१४०॥

તે પુરોહિતને વંને પુત્ર ઘણાજ પ્રિય છે, અને તે વંને પુત્રને જાતિ સ્મરણજ્ઞાન કૃત્પન્ન થયાથી, પાછલાં ભવને વિષે જે તપ સંયમાદિક નિયાળાં રહિત કર્યાં હતાં તે સર્વે સંભાર્યાં છે. ॥ ૫ ॥

અર્થ:—તેં તે બે કુમાર માં કામભોગ મનુષ્ય સંબંધીયા જેં જે યાં વલી પળ દિં દેવ સંબંધીયા કાં કામભોગને વિષે । અસજ્જં અસાવધાન થકા । મોં મોક્ષની અં અભિલાષી અં ઉપની છે તત્ત્વ જ્ઞાનને વિષે સં રુચિ જેહને એહવા બે કુમાર તાં વાપની સમીપે ઉં આવીને ઇં । એમ ઉં બોલતા હૂવા ॥ ૬ ॥

મૂલ:—તે કામભોગેસુ અસજ્જમાણા માણુસ્સણ્ણં જે યાવિ દિવા ।

મોક્ષાભિકંસી અભિજાયસહ્ણા તાયં ઉવાગમ્મ ઇમં ઉદાહુ ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:—તે વંને કુંવર દેવ મનુષ્યને તિર્યંચ સંબંધી કામભોગને વિષે, અનાદર કરતાથકા તત્ત્વની શ્રદ્ધા ઉપજવાથી મોક્ષના અભિલાષી થઈ પિતાની સમીપે આવીને એમ કહેવા લાગ્યા. ॥ ૬ ॥

અર્થ:—અં અસાસ્વતો દં દેષીને ઇં એ પ્રત્યક્ષ વિં મનુષ્યપણે રહિવો જે ભળી વં ઘણો છે અં અંતરાય વિભ્રમાદિ જેહને વિષે નં નહિ યં વલી દીં ઘણો આં આડખો । તં તે માટે ગિં ઘરને વિષે નં ન રં રતીને નં ન લાં અમે પામું । આં પુછીએ છીએ ચં અંગીકાર કરસ્યું મોં ચારિત્રને ॥ ૭ ॥

મૂલ—અસાસયં દદ્ધુ ઇમં વિહારં बहुअन्तरायं न य दीहमाउं ।

તમ્હા ગિહંસિ ન રહં લભામો આમન્તયામો ચરિસ્સામુ મોળં ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:—હે પિતા ? આ મનુષ્યજન્મ અશાશ્વતો છે ને તેની અંદર પળ ઘણા રોગાદિકની

चत्तरा०

॥१४१॥

विषे येत्तापूर्वक आपणे चालीए ? ॥ ४७ ॥

अर्थ:-ना० हाथी व० जेम ब० बंधनने छि० छेदीने । अ० पोतानी व० वस्ती अटवी प्रते व० जाय तेम तुं पण हे राजा पोतानी वस्ती मुगति प्रते जाय ए० ए जेम तुमने कहुं ते प० हेतवे कहुं म० हे महाराजा । उ० इखुकारा इ० एहवो मे० मे सु० पुर्वे सांभल्युं छे ॥ ४८ ॥

मूल:-नागो व बन्धमं छित्ता अप्पणो वसहिं वए ।

एयं पच्छं महारायं उमुयारि त्ति मे सुयं ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थ-हे महाराजा ? जेम हाथी रासडी प्रमुखना बंधन छेदीने पोताना विध्यांचळ अटवीनी वस्तीने विषे जाय, तेम तुं पण हाथी सरिखो बळवान कर्म बंधनरूप रासडीने छेदीने मुक्तिरूप विध्याचळ अटवीने विषे जजे ! तथा बीजा पण धीर पुरुषो जाय ? एवुं हेत करी हे इखुकार ! राजा में पूर्वे साधुनी समीपे सांभळ्युं छे ! ॥ ४८ ॥

अर्थ:-हवे कमलावतो राणीना वचन सांभलीने वि० विपुल मोटा र० राजने च० छांडिने । य० वली-का० कामभोगने दु० जीतता दोहिला एहवा नि० विषय रहित हुवा वली नि० धनादिक आमिष रहित । नि० स्नेह रहित नि० परिग्रह रहित हुवा ॥ ४९ ॥

मूल:-चइत्ता विउलं रज्जं कामभोगे य दुवए ।

निविसया निरामिसा निन्नेहा निप्परिग्गहा ॥ ४९ ॥

अध्य०

॥ १४ ॥

॥१४१॥

મોચાગ મોણ સહ સ્થિયાહિં આરણ્ણગા હોહ મુળી પસત્થા ॥ ૯ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:-માટે હે પુત્ર ? વેદ મળીને બ્રાહ્મણો જમાડીને ઘરને વિષે પુત્રને સ્થાપીને અને સ્ત્રી સંગ્રાતે મોગ મોગવીને તેવાર પછી અટવી માંહી વૃત્તધારી મલા મુની થજો. ॥ ૯ ॥

અર્થ:-સોં સોકરૂપ અં અજ્ઞીએ કરી આં આત્માના ગુણ જે રાગાદિક રૂપ ઇં ઇંધણે કરી મોં મોહરૂપ જે અં વાયરો તેહ થકી પં અતિશય અધિક છે પ્રજલ્યો જેહને તેણે કરી એટલે બોલે કરી ॥ સંં અતિશય તપી રહ્યો છે । માં અંતઃકરણ જેહનો એહવા પિતા પ્રતે કુમાર બોલતા હવા એ સંબંધ-કેહવા પિતા પ્રતે પં સર્વથા પ્રકારે તં સરિરને વિષે વલતો થકો ॥ લાં અતિશે દિન વચન બોલતો થકો વં વળે પ્રકારે વં ઘણો બોલતો જેમ હોય તેમ ચં વળી ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:-સોયગ્ગિગા આયગુણિન્ધણેણં મોહાણિલા પજ્જલણાહિણં ।

સંતત્તમાવં પરિતપ્પમાણં લાલપ્પમાણં બહુહા બહું ચ ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ:-હવે તે મૃગુ પુરોહિત આત્માના રાગાદિક ગુણરૂપ ઇંધણને (લાકડાને) વિષે મોહરૂપ પવને કરી પુત્રના વિયોગરૂપ શોકની અગ્નિ ઘળી પ્રદીપ્ત કર્યાથી અંતઃકરણ સર્વથા પ્રકારે વલતોથકો અતિદીન વચન બોલતો હવો અને મોહની કર્મને લીધે વિલવિલાટ કરતો હવો. ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-પું પુરોહિત તં તે કં અનુક્રમે સોં અં કહેતો થકો સંસારિક સુખને । નિં આમંત્રતો થકો ચં વળી મું વે પુત્રને ધં ધનેકરી જં જથા ક્કં અનુક્રમે કાં કામમોગને ગુણેકરી આમંત્રતો થકો ચં

ઉત્તરોં

॥ ૧૪૨ ॥

ધાન થયાં અને જન્મ મરણનાં ભયેકરી ઉદ્દેગવંત થકાં દુઃખ તથાં કર્મનાં અંતનાં ગવેષી થયાં. ॥ ૫૧ ॥

અર્થઃ—વિગય મોં તિર્થકરનાં સાં સાસનને વિષે પું પુર્વ ભવને વિષે માં સુદ્ધ ભાવનાએ કરીને માં ભાવ્યોછે મન જેહનો એહવા છએ જીવ અં થોડા એ નિશ્ચય કાં કાલે દું દુઃખનાં અં અંતને ઉં પામ્યા ॥ ૫૨ ॥

મૂલઃ—સાસણે વિગયમોહાણં પુર્વિં ભાવણભાવિયા ।

અચિરેણેવ કાલેણ દુઃખસ્સન્તમુવાગયા ॥ ૫૨ ॥

ગાથા ૫૨ ભાવાર્થ—જીન સાસનને વિષે મોહરહિત તથાં પૂર્વ જન્મ જાતી સ્મરણ જ્ઞાન ઉપન્યો, તેણે કરી આત્મા ભાવીત થયાથી વૈરાગ્ય પામ્યા ? અને થોડાજ કાળના સંયમે કરી કર્મ દુઃખનોં અંત કરી છએ જીવ મોક્ષને વિષે પહોંચ્યા. ॥ ૫૨ ॥

અર્થઃ—રાં રાજા સં સહિત દેં દેવી કમલાવતી એ પુરણે । માં બ્રાહ્મણ યં પુરણે પું પુરોહિત માં બ્રાહ્મણી દાં બે કુમાર ચં પુરણે એ અવધારણે । સં સર્વ તેં । તે છએ પં સીતલી શ્રુત હૂવા મોક્ષ મોક્ષ પહૂતા ॥ તિં એમ હું બેં કહું છું ॥ ૫૩ ॥

મૂલઃ—રાયા સહ દેવીએ માહણો ય પુરોહિઓ ।

માહણી દારગા ચેવ સઘે તે પરિનિવ્વુડા ॥ ૫૩ ॥ ॥ તિ, બેમિ ॥

॥ ઇતિ ઉસુયારિજ્ઞં નામ ચતુર્દશં અધ્યયનં સેમ્મત્તં ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૫૩ ભાવાર્થ—શ્વકાર રાજા કમલાવતી રાણી શૃંગુ પુરોહિતને તેની જશા સ્ત્રી અને તેનાં દેવભદ્ર

અધ્યં

॥ ૧૪ ॥

॥ ૧૪૨ ॥

જેહ થકી । પ૦ અતિશે દુઃ દુઃખ છે જેહ થકી । અ૦ નથી ઘણા સો૦ સુખ જેહ થકી । સં૦ સંસાર થકી મો૦ મોક્ષના પોહોચણહારને વિ૦ શત્રુ ભૂ૦ સમાન્ય । શ્વા૦ શ્વાળ અ૦ અનર્થની ઉ૦ એમજ કા૦ કામ મો૦ મોગા ॥ ૧૩ ॥

મૂલઃ—સ્વર્ગમેત્તસોક્ષ્મા બહુકાલદુઃખા પગામદુઃખા અનિગામસોક્ષ્મા ।

સંસારમોક્ષસ્સ વિપક્ષભૂયા શ્વાળી અણત્થાણ ઉકામમોગા ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થઃ—હે પિતાજી ! એ કામમોગ કેવા છે, જેમાં ક્ષણમાત્રનું સુખ ને ઘણાકાળનું દુઃખ છે, તેથી ઘણું દુઃખ પણ સુખ નથી. ? અને એ કામમોગ જીવને મુક્તિયે નહિ જવા દેવાથી, મોક્ષમાર્ગના શત્રુ છે, અને કામમોગ એકાંત અનર્થની શ્વાળ છે. ॥ ૧૩ ॥

અર્થઃ—સંસારના સુખ પામવાને અર્થે । પ૦ અરહો પરહો ફરે અ૦ નથી નિવર્ત્યો કા૦ કામમોગથી જે । અ૦ દિવસ ય૦ વલી રા૦ રાત્રી એટલે દિવસ રાત્રિ અનેરા સ્વજનાદિકને વિષે । પ૦ દુઃખે અતિ દાણતો થકો । અ૦ અનેરા સ્વજનાદિકને વિષે પ્પ૦ અતિશે આસક્ત છતો ધ૦ ધનને । એ૦ ગવેશતો થકો । પ૦ પામે મ૦ મરણને પુ૦ પુરુષ પૂર્વે કહ્યો તે જ૦ જરણને પામે ચ૦ વલી ॥ ૧૪ ॥

મૂલઃ—પરિવિયન્તે અનિયત્તકામે અહો ય રાઓ પરિતપ્પમાણે ।

અન્નપ્પમત્તે ધણમેસમાણે પપ્પોત્તિ મચ્ચું પુરિસે જરં ચ ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થઃ—વિષય સુખના લાભને અર્થે આઘાપાછા ભ્રમતાથકા કામમોગથી અણનિવાર્તિને રાત્રીદિવસને વિષે વિષય અણપામવાથી ચિંતારૂપી અગ્નિ એ કરી બલ્લતાથકા અનેરા સ્વજનાદિકને વિષે

ઉત્તરાં

॥૧૪૩॥

મૂલ-રાઓવરયં ચરેજ્જ લાઢે વિરણ વેયવિયાયરક્ષિણ ।

પન્ને અભિભૂય સઘદંસી જે કમ્હિ વિ ન મુચ્છિણ સ મિક્ખૂ ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ-મધાન ચતી રાગથી નિવૃત્ત થકો વિચરે, વઢી સિદ્ધાંતનો જાણ આપણા આત્માને દૂર્ગતી પડતાં રક્ષણનો કરણહાર અસંચયથી નિવૃત્ત્યો, જ્ઞાનવંત થકો પરીસહને જીતીને સર્વ જીવને આપણા આત્મા સરિખાં દેસે અને કોઈ વસ્તુને વિષે મુર્છાય નહિ, તેનં સાધુ કહીયે. ॥ ૨ ॥

અર્થ:-અં આકરા વચનને વં વધનેવિં જાણીને પમેથીં ધીરસુખટ । મું સાધુ ચં વિચરેઅ પ્રતિબંધપણે લાં મધાંન નિં સદાય । આં આત્માનો ગું ગોપવળહાર ॥ અં વ્યગ્રપણા રહિત મં મનછે જેહનો અં હર્ષાદીકે કરી આકુલવ્યાકુલપણે કરી રહિત । જેં જે ॥ કં સર્વ પદાર્થને અં સહેસં તે મિં સાધુ ॥૩॥

મૂલ:-અકોસવહં વિદ્ધતુ ધીરે મુણી ચરે લાઢે નિયમાયગુત્તે ।

અવગમણે અસંપહિદ્ધે જે કસિણં અહિયાસણ સ મિક્ખૂ ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થ-કોઈ આક્રોશે નિમ્નંઢે, મારે તો સ્વકર્મ ફલ જાણીને તથા ક્રોધ કર્મબંધનો હેતુ છે, એમ જાણીને અક્ષોભ થકો તે દુઃખ સ્વમે અને ક્રોધને છાંડે, વઢી મુનિ સદાય અપ્રતિબંધપણે દેશાંતરને વિષે વિચરે અને અસંયમથી આત્માને ગોપવે, સંસારની ચિંતા રહિત મનને આપણે ઠામે રાખે, અને સંસારની ચિંતા માંહિ પડે નહિ, વિશ્વવાદ કરે નહિ, તેમજ અહંકાર કરે નહિ, વઢી આકુલ વ્યાકુલપણાયે કરી રહિત, જે સઘલા આક્રોશ વચન તાડનાદિક સહે તે સાધુ કહીયે. ॥ ૩ ॥

અધ્યં

॥૧૫॥

॥૧૪૩॥

गाथा १६ भावार्थ—तेवारे पिता कहेंतौ हवो ? धन घणुं छे, स्त्री पणछे, बांधव प्रमुख घणा छे, तेमज मनोहर काम भोगना गुण शब्दादि पण घणा छे, के जेने माटे लोक तय करेछे, ते सर्व संसारनां सुख तमारे वश (पासे) छे. ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे वे कुमार बोलया ध० धनेकरी किं० शुं थाय ध० धर्मनो धु० भार उपाडवाना अ० अधिका-
रने विषे न थाय धने । स० स्वजने करी शुं थाय वा० अथवा का० काम गुणे करी शुं थाय च० पुरणे
ए० अवधारणे । सम० ते माटे साधु भ० होइशुं गु० गुणना उ० समोहना धा० धरणहार । व० लोकोत्तर
वि० विहार छे जेहनो एहवा साधु होइशुं अ० अंगीकार करीने भि० निर्दोष भिक्षाने ॥ १७ ॥

मूलः—धणेण किं धम्मधुराहिगारे सयणेण वा कामगुणेहि चेव ।

समणा भविस्सामु गुणोहधारी बहिंविहारा अभिगम्म भिक्खं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—तेवारे पुत्र कहेंता हवा, हे पिताजी ? जेम वळदनी खांधउपर घुंसहं मुक्युं होय,
ते भारनो निर्वाह करे, तेम धर्म रूपीयो भार निर्वाह करवाथी धर्म धुरी कहीये एवा धर्म धुराने स्वजन वडे-
शुं ? काम भोगना गुणो वडे शुं ? ने धन वडे शुं ? माटे अप्रतिबंध विहारी निर्दोष भिक्षा करी आजीविकाना
करनार गुणोना समुहना धरणहार एवा अमे साधु थइशुं ॥ १७ ॥

अर्थः—पुरोहित बोल्यो ज० जेम य० निर्द्धार अ० अज्ञी अ० अरणीयकी अ० अछतो मध्ये उपनो ॥
स्त्री० दुधने विषे घ० घी जेम ते० तेल जेम अ० अथ हवे ति० तिलने विषे । ए० एमज ता० हे पुत्र स०

उत्तरा०

॥१४४॥

अर्थः—जे० जेणे करी पु० वलीज० छांडिने जी० संजम जीवितव्यने वा० अथवा क० संपूर्ण मो० मोहनी कर्मने नि० बांधे न० एहवा नर नारिना संगने प० छांडे । स० स० राय त० तपस्वी ॥ न० न य० वली को० कुतुहलने उ० पामे स० ते भि० साधु ॥ ६ ॥

मूलः—जेण पुण जहाइ जीवियं मोहं वा कसिणं नियच्छई ।

नरनारिं पजहे सया तवस्सी न य कोऊहलं उवेइ स भिक्खू ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—जेनाथी संयम जीवितव्य छांडे, तथा कषाय नोकषाय रूप संपूर्ण मोहनी कर्म बांधे, एवा नरनारीनो तपस्वी संग छांडे तथा जे ग्रहस्था वासे भोग भोगव्या, ते संभारे नहि तेमज कुतुहल तमासा न करे ते साधु कहीये. ॥ ६ ॥

अर्थः—वस्त्रादिक तथा सरिरना अवयवादिक । छि० छेदवानि विद्याने स० सात स्वरानि भो० धरति हाल्यानि । अं० आकासे कस्याक चिन्ह थाय तेहनां सु० सुपनानि । ल० पुरुषादिक लक्षणानि दं० लाकडिनी व० घर करवानी वि० विद्याने प्रजुजे नहि वली ॥ अं० अंगनुं वि० फरकनुं स० कागादिकना स्वरना वि० विचार प्रजुजे नहि । जे० जे वि० एटली विद्याए करीने न० न जी० आजीवका करे स० ते भि० साधु । ७॥

मूलः—छिन्नं सरं भोममन्तलिकखं सुमिणं लक्खणदण्डवत्थुविज्जं ।

अङ्गवियारं सरस्स विजयं जे विज्जाहिं न जीवति स भिक्खू ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—नख वस्त्र दांतादिकने छेदवानी विद्या, रूपभादिक सातस्वरना विचार, भुमिकंप-

अध्य०

॥ १५ ॥

॥१४४॥

हेતુ છે તેથી આત્મા કર્મથી બંધાય છે, આત્મા અરુણ છે, પણ કર્મ રૂપીની સાથે બંધાયથી ચતુર ગોત્ર રૂપ સંસારને વિષે પરિભ્રમણ કરેછે. ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:-જેમ વ૦ અમ્હે ધ૦ ધર્મને અ૦ અજાણતા થકા ॥ પા૦ પાપને પુ૦ પૂર્વ ક૦ કર્મને અ૦ કરતા હવા મો૦ અજ્ઞાન થકા । ઓ૦ રોક્યા થકા પ૦ અતિ રક્ષા કરતા પાલતા થકા ॥ હવે તં૦ તે પાપકર્મને ને૦ નહિ મુ૦ વલી ૬૦ નિશ્ચે સ૦ સમાચરું નહિ ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:-જહા વયં ધમ્મમજાણમાણા પાવં પુરા કમ્મમકાસિમોહા ।

ઓરુબ્ભમાણા પરિરક્ષિયન્તા તં નેવ મુજ્જો વિ સમાયરામો ॥ ૨૦ ॥

ગાથા ૨૦ ભાવાર્થ:-જેમ અમે અજાણતા થકા ભવને વિષે રુંધ્યાં, ઘરમાંથીથી નીકળવું અણપામતા થકા, મોહ તથા અજ્ઞાનપણાથી પૂર્વભવને વિષે પાપકર્મ કીધા તે પાપકર્મ હવે અમે નહિ કરીશું. ॥ ૨૦ ॥

અર્થ-લો૦ લોકને વિષે કિં ભૂતે લોકે પુનઃ કથં ભૂતે લોકે એહવા લોકને વિષે । અ૦ સન્મુખ પીઠા પામ્યો છે સ૦ સર્વ દિસ વિદિસને વિષે ॥ પ૦ અંતિવિટયો છે ઘેર્યો છે સ્થાનેકરી । અ૦ તીરાદિકની શ્રેણી કરી । પ૦ ઉપરે પડતી થકી તેણે કરી તિરાદિકની શ્રેણી કેહવી છે અમો૦ અમુલી છે તે માટે ગિ૦ ઘરને વિષે ર૦ રતિને ન૦ ન લ૦ પામું ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:-અબ્માહયંમિ લોગંમિ સવ્વઓ પરિવારિણ ।

અમોહાહિં પડન્તીહિં ગિહંસિ ન રહં લભે ॥ ૨૧ ॥

उत्तरा०

॥१४५॥

भोगीपुरुष वि० विनिध प्रकारना ये० वली सि० विज्ञानी चितारा प्रमुख नो० न ते० तेहनी व० बोले सि०
क्ष्माघात्रीजे पू० पुजाने तं० तेसघला पुजाबोलवी ते पापना कारणने प० जाणीने प० प्रवर्ते स० तेभि० साधु ॥९॥

मूलः—स्वत्तियगण उगगायपुत्ता माहण भोइय विविहां य सिप्पिणो ।

नो तेसिं वयइ सिलोगपूयं तं परिन्नाय परिवण स भिक्खू ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—क्षत्रीना समुह, कोटवाल राजपुत्र, ब्राह्मण, राजा, प्रधान, भोगी पुरुष, विविध
प्रकारना विज्ञानी चितारा प्रमुख इत्यादिकनी प्रशंसा न करे तथा तेनी पूजा पण न करे, तेनी प्रशंसा
पूजा अनर्थनो हेतु जाणीने परीहरे तेने साधु कहीये. ॥ ९ ॥

अर्थः—गि० गृहस्थने जे० जे प० चारित्रपणे दि० दिटाहोय अ० गृहस्थपणे व० वली सं० परिचयवंत
ह० होय ते० ते बे प्रकारना गृहस्थ संघाते इ० इह लो० लोकना फ० फलनेअर्थे जो० जे सं० परिचयने न०
न क० करे स० तेभि० साधु ॥ १० ॥

मूलः—गिहिणो जे पवइएण दिट्ठा अप्पवइएण व संथुया हविज्जा ।

तेसिं इहलोइयफलट्ठा जो संथवं न करेइ स भिक्खू ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—यतीये दीक्षालइने जेकोइ ग्रहस्थने दीटाहोय तथा दीक्षा लीधापहेला ग्रहस्थपणे ग्रहस्थीने
दीटा होय ते वने प्रकारना ग्रहस्थ संघाते एहलोकना फलने अर्थे परिचय न करे तेने साधु कहीये. ॥ १० ॥

अर्थः—स्व० तृणादिक संथारो आ० पाटप्रमुख पा० पाणी भो० भोजन । वि० अनेक प्रकारना स्वा०

अध्य०

॥ १५ ॥

॥१४५॥

અર્થ:-જા૦ જે જા૦ જે વ૦ જાય છે ॥ ૨૦ રાત્રિદીન ન૦ ન આવે સા૦ તે રાત્રી પ૦ પાછી વાળી ।
અ૦ અધર્મને કુ૦ કરતા જીવને અ૦ નિફલ જ૦ જાય છે રા૦ રાત્રિ ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:-જા જા વચ્ચે રયણી ન સા પડિનિયત્તરૂ ।

અહમ્મં કુળમાણસ્સ અફલા જન્તિ રાહો ॥ ૨૪ ॥

ગાથા ૨૪ ભાવાર્થ:-જેજે રાત્રીદિવસ જાય છે તે તે પાછી આવતી નથી, પણ ગૃહસ્થના વ્યાપારરૂપ
અધર્મ કરતાં તે રાત્રિદિવસ નિષ્ફલ જાય છે. ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:-જા૦ જે જા૦ જે વ૦ જાય છે ૨૦ રાત્રી । ન૦ આવે સા૦ તે રાત્રી પ૦ પાછી વાળી । અ૦ ધર્મ
ચ૦ પુનઃ કુ૦ કરતા જીવને । સ૦ ફલસહિત જ૦ જાય છે રા૦ રાત્રિઓ ॥ ૨૨ ॥

મૂલ:-જા જા વચ્ચે રયણી ન સા પડિનિયત્તરૂ ।

ધમ્મં ચ કુળમાણસ્સ સફલા જન્તિ રાહો ॥ ૨૫ ॥

ગાથા ૨૫ ભાવાર્થ:-જેજે રાત્રીદિવસ જાય છે, તે પાછી આવતી નથી, પણ ધર્મ કરતાં તે રાત્રિદિવસ
સફલ જાય છે. ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:-હવે સમજ્યો પુરોહિત બોલ્યો । એ૦ એક થાનકને વિષે સં૦ વસોને ણં૦ અલંકારે । દુ૦ તુમ્હો
અમ્હો આપણ વે સ૦ સમક્ષિત સં૦ સહિત થકા । પ૦ પછે જા૦ હે પુત્ર ગ૦ વિચરસ્યું । સંજમને વિષે
મિ૦ નિર્દોષ મિત્રા કરતા થકા કુ૦ ઘરઘર ॥ ૨૬ ॥

उत्तरा०

॥ १४६ ॥

तु० पुरणे पं० सामान्य कु० कुल प्रते पं० विचरे स० ते भि० साधु ॥ १३ ॥

मूलः—आयामगं चेव जवोदणं च सीयं सोवीरं च जवोदगं च ।

न हीलए पिण्डं नीरसं तु पन्तकुलाइं परिवए स भिक्खू ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—ऊसामण, जवनो भात, टाढो आहार, अंतप्रात आहार, जव तथा कांजी प्रमुखनुं धोवण इत्यादिक रसअन्नादिकने पामीने ते आहारने निंदे नहि तथा सामान्य कुळने विषे भिक्षाने अर्थे विचरे तेने साधु कहीये. ॥ १३ ॥

अर्थः—स० शब्द वि० अनेक प्रकारना द्वेषकारी । भ० छे लो० लोकने विषे । दि० देवता संबंधी मा० मनुष्य संबंधी ति० तेमज तिर्यंच संबंधीया शब्द । भी० रुद्र भ० भयकारी । भे० अतिशे बिहामणां उ० मोटा शब्द । जे सो० सांभलीने न० न वि० बीए नहि स० ते भि० साधु ॥ १४ ॥

मूलः—सदा विविहा भवन्ति लोए दिवा माणुस्सगा तिरिच्छा ।

भीमा भयभेखा उदारा सोच्चा न विहिज्जई स भिक्खू ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ए लोकने विषे अनेक प्रकारना द्वेष ऊपजावनार दुःखकारीने मोटा कठण अत्यंत बीहामणा एवा देवता मनुष्य अने तिर्यचना शब्दो सांभलीने जे धर्मध्यानथी चलायमान थाय नहि, तेने साधु कहीये. ॥ १४ ॥

अर्थः—वा० पर पाखंडिना वादने वि० विविध प्रकारने स० जाणीने । लो० लोकमांहि स० ज्ञानादिके सहित

अध्य०

॥ १५ ॥

॥ १४६ ॥

मूलः—अज्जेव धम्मं पडिवज्जयामो जहिं पवन्ना न पुणब्भवामो ।

अणागयं नेव य अत्थि किंची सद्धाखमं णे विणइत्तु रागं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जै धर्म अंगीकार करवाथी फरी भवांतरे आवे नहि ? एवो यतीधर्म आज अंगीकार करथुं ! विषय सुख थुं ? नथी पाम्यो ! (अर्थांतर घणी वखत पाम्यो छे) माटे ए रागने छोडीने धर्म करवानी श्रद्धा करवी एज युक्त छे. ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे पुरोहित भार्या प्रते समजावे छे । पु० पुत्र प० रहित । मुजने हु० निश्चे न० नथी जुगतो वा० वसबो ग्रहवासने विषे । वा० हे वासिष्ठ गोत्रनी उपनी भि० गोचरीनो का० काल एटले चारित्र लेवानो अवसर वर्ते छे सा० साखाये करी रु० वृक्ष ल० पामे स० समाधिने छि० छेदि सा० साखाये त० ते वृक्षने ए० एम खा० ठुठो कहिये साखा विना थडने छाया कोण करे ॥ २९ ॥

मूलः—पहीणपुत्तस्स हू नत्थि वासो वासिद्धि भिक्खायरियाइ कालो ।

साहाहि रुक्खो लहई समाहिं छिन्नाहि साहाहि तमेव खाणुं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे पुरोहित पोतानी स्त्रीने कहेतो हवो ? हे वासीष्ठ गोत्रनी धरणहारी ! मारेतो हवे व्रतगृहण करी भिक्षावृत्ति करवानो समय वर्ते छे, कारणके जेम शाखा प्रतिशाखाए करी वृक्ष शोभे ने समाधी पामे, पण शाखा छेदायाथी वृक्ष शोभा रहित खीला जेवुं ठुंठुं देखाय तेम बे पुत्ररहित मुजने गृहस्थावासे वसवुं युक्त नथी. ॥ २९ ॥

उत्तरा०

॥१४७॥

गांठयी मुकाणा छे ने थोडी कषाय ऊत्कर्ष रहित अल्पभोजी घरने छोडीने रागद्वेष रहित विचरे तेने साधु
कहीये. एम श्री सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्री महावीरदेव
स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम हुं तुंज प्रत्ये कहुंछुं. ॥१६॥ ए पंदरमा अध्ययनने विषे साधुना गुण कहा,
ते गुणतो ब्रह्मचारीने होय ते माटे सोळमा अध्ययनने विषे ब्रह्मचर्यनी गुप्ति कहे छे. ॥ १५ ॥

अर्थ:-सुयं० सांभळ्यो मे० मे आ० हे आउखावंत सुशिष्य । ते० ते भ० भगवंते ए० एम अ० कहुं ।
इ० एह जिन सासनने विषे ख० निश्चे थे० थिवर भ० भगवंते द० दस ब० ब्रह्मचर्यना ठा० थानक
प० परुष्या कहा, जे० जे भि० साधु सो० सांभळीने नि० विचारीने सं० संजमे ब० पुष्टो थाय
सं० संवर ब० पुष्टो थाय स० समाधि करी ब० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार
गु० इंद्रियनो गोपवणहार गु० गुप्तवंत थको ब० ब्रह्मचारी स० सदाय अ० अप्रमादथको वि० विचरे ।
हवे शिष्य पुछेछे क० कोण ख० निश्चे ते० ते थे० स्थिवर भ० भगवंते द० दश ब० ब्रह्मचर्यनी स० समाधिना
ठा० थानक प० परुष्या कहा, जे० जे भि० साधु सो० सांभळीने नि० विचारीने सं० संजमे ब० पुष्टो थाय
सं० संवरे ब० पुष्टो थाय । स० समाधि करी ब० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार
गु० गोपवणहार इ० इंद्रियनो गु० गुप्तवंत थको ब० ब्रह्मचारी स० सदाय अ० अप्रमादी थको वि० विचरे ?
हवे गुरु कहेछे इ० एम ख० निश्चे ते० ते थे० थिवर भ० भगवंते द० दस ब० ब्रह्मचर्यना ठा० थानक
प० परुष्या कहा, जे० जे भि० साधु सो० सांभळीने नि० विचारीने सं० संजमे ब० पुष्टोथाय सं० संवरे ब०
पुष्टो थाय । स० समाधि करी ब० पुष्टो थाय गु० मन वचन कायानो गोपवणहार गु० गोपवणहार इ० इंद्रियो

अध्य०

॥ १६ ॥

॥ १४७ ॥

गाथा ३१ भावार्थ-तवारे पुरोहितनी स्त्री जशा कहेती हवी ? अहो स्वामी ? ए कामभोग सर्व तादरे छे, एकठा गळेला उत्तम एवा मधुर रसादिक पण घणा छे, ते माटे आपणे वे कामभोग मनोहर शब्दादिक गुणोने भोगवीने पछी वृद्धावस्थाए आपण वने उत्तम मार्ग अंगीकार करीशुं (दीक्षा लेशुं ?) ॥ ३१ ॥

अर्थ:-हवे पुरोहित बोल्यो । भु० भोगव्या । र० संसारिक रस । भो० हे भोगनी स्त्री ज० तजे छे जे० आपणने व० योवन वय । न० नथी जी० हुं काय असंजम जीवितव्यने अर्थे प० न छांडतो भो० भोगने संजम पालवाने अर्थे छांडुं छुं ॥ ते माटे चरिस्सामि० अंगीकार करिशुं मो० चारित्रने करतो थको संसारादिकना ला० लाभने अलाभ० अलाभने च० वली सु० सुखने च० वली दु० दुषने संचि० समतापणे करी सरिखाने च० पूरणे इखमा० देखतो थको गवेखतो थको रागद्वेष रहितपणा माटे ॥ ३२ ॥

मूल:-भुत्ता रसा भोइ जहाइ जे वओ न जीवियट्टा पजहामि भोए ।

लाभं अलाभं च सुहं च दुःखं संचिक्खमाणो चरिस्सामि मोणं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थ-तेवारे पुरोहित कहेतो हवोके हे भद्रे ! भोग भोगव्या हता, ते योवनवय जायछे, तेथी असंयम जीवितव्यने अर्थे के परभव भोगादिकनी इच्छाये के पेट भराइने अर्थे ए भोग हुं छांडतो नथी, पण फक्त संयम पालवाने अर्थे जे ए भोगने छांडीने आहारादिक लाध्यो, अणलाध्यो, सुखउपजे तथा दुःख उपजे तोपण सरिखा भावपणेज प्रवर्तवा रूप संयम आदरशुं ? ॥ ३२ ॥

अर्थ:-हवे भार्या बोली मा० रखे हू० अलंकारे तु० तु सो० भार्या प्रमुख स्वजनने सं० संभारे जु०

उत्तरा०

॥१४८॥

समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिण गुत्तबम्भयारी सदा अप्पमत्ते विहरेज्जा ? इमे खलु ते थेरेहिं भगवन्तेहिं दस बम्भचेरणा पन्नत्ता, जे भिक्खु सोवा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले गुत्ते गुत्तिन्दिण गुत्तबम्भयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा । तं जहा । विवित्ताइं सयणासणाइं सेविज्जा से निग्गन्थे । नो इत्थी-पसु-पण्डग-संसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता भवति से निग्गन्थे । तं कहमिति चे, आपरियाह । निग्गन्थस्स खलु इत्थि-पसु-पण्डग-संसत्ताइं सयणासणाइं सेवमागस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सद्धा वा कद्धा वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवल्लिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थि-पसु-पण्डग-संसत्ताइं सयणासणाइं सेवित्ता हवइ से निग्गन्थे. ॥ १ ॥

गद्य ? भावार्थः—हे चिरंजीवी शिष्य ? में सांभळ्युं छे ! श्री महावीरदेव स्वापीए एम कहुं ? एह-जीन शासनने विषे निश्चे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीनां स्थानक कहां छे, जे साधु सांभळीने हैयामांही धारीने संयम पुष्टो करे, संवर बहोळो करे, चित्तस्वस्थपणे करी समाधी बहांळो करे अने मनवचन काया तथा पाचे इंद्रिने गोपवीने गुप्त ब्रह्मचारी थको अप्रमादपणे सदाय विचरे. हवे शिष्य पुछतो हवो कोण ते जीन शासनने विषे स्थीवर भगवंते ते दश ब्रह्मचर्यनी समाधीनां स्थानक कहां, जे साधु सांभळीने

अध्य०

॥ १६ ॥

॥१४८॥

(અર્થાત્ હું એકલો ઘરને વિષે રહીને શુંકરું ?) હું પણ તે બે પુત્રની સાથે જંદશ ? ॥ ૩૪ ॥

અર્થ:-છિં છાંડિને અં નિર્બલ જુની જાં જાલની વં પરે રોં રોહિત જાત્યના । મં મા-
છલા જં જેમ જાલ માંહિથી નાસી જાય તેમ પુત્ર પળે કાં કામના ગુણને પં છાંડિને । ધોં ભારના
નિર્વાહ તે ધોરી સરિલા । સીં શીલે છે આચાર જેહનો તં તપે કરી ઉં પ્રધાન ॥ ધીં ધીર્યવંત હું જેહમળી
મિં ચારિત્રને । ચં આચરે છે કુમાર બે તે મળી હું પણ અંગીકાર કરીશ ॥ ૩૫ ॥

મૂલ:-છિન્દિત્તુ જાલં અબલં વ રોહિયા મચ્છા જહા કામગુણે પહાય ।

ધોરેયસીલા તવસા ઉદારા ધીરા હુ મિકલાયરિયં ચરન્તિ ॥ ૩૫ ॥

ગથા ૩૫ ભાવાર્થ-જેમ રોહિત જાતિના મચ્છ તીક્ષ્ણ પુંછડે કરી જીર્ણ જાળને છેદીને જાય, તેમ
એ બે પુત્ર કામ ભોગ છાંડીને જાયછે ને ધોરીના સરલા (ભાર ઉપાડનાર વઢદ જાતિવંત) આચારના ગુણ
તથા તપસ્યાના ગુણને ધીર્યવંત થકા કુંવર વ્રત આચરેછે, તે મળી હું પણ વ્રત ગૃહણ કરીશ ? ॥ ૩૫ ॥

અર્થ:-હવે પુરોહિતની સ્ત્રી કહે છે નં આકાશને વિષે એં જેમ કું કૌચ પંખીયા સં ઘણા દેશને
ઉલંઘતા થકા કં વિચરે છે વલી તં વિસ્તીર્ણ જાં જાલને દં છેદીને હં હંસલા જેમ જાય તેમ પં જાય
છે પું બે પુત્ર યં પુનઃ પં મર્તાર યં વલી મં માહરા તેં તે માટે અં હું કં કીસ્યું નં ન અણું કેડે
ગં જાઇશ એં એકલી ॥ ૩૬ ॥

મૂલ:-નહેવ કુશ્વા સમદ્કમન્તા તયાણિ જાલાણિ દલિત્તુ હંસા ।

उत्तरा०

॥१४९॥

तं० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित् पुछे शिष्य, आ० आचार्य गुरुआ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे ।
इ० स्त्रीने क० कथा क० कहेणहारने ब० ब्रह्मचारिने ब० ब्रह्मचर्यने विषे संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न
पाळुं अथवा आगलाने संका उपजे ए स्त्री भेगोरहेछे वा० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य
पाळ्याना फळनो संदेह वा० वळी सं० उपजे भे० चारित्रनो विनासने वा० वळी ल० पामे उ० उन्माद मस्त-
पणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणाकाललगे वा० वळी । रो० रोगते ज्वरादिक सुलादिक ह० होय के०
केवलि प० परुष्पा । ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय त० तेमाटे नो० न । इ० स्त्रीनी क० कथाने क० कहे, एकली
स्त्री आगळ पण घर्मकथा न कहे ॥ २ ॥

मूलः—नो इत्थीणं कंहं कहित्ता भवति से निगगन्थे । तं कहमिति चे, आयरि-
याह । निगगन्थस्स खलु इत्थीणं कंहं कहेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्का
वा विङ्गिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा
रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो इत्थिकहं कहेज्जा. ॥२॥

गद्य.२ भावार्थः—स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा कहे नहि ते निग्रंथ कहीये ? तेवारे शिष्य पुछतो
हवोके शा कारणे स्त्रीना सणगार प्रमुखनी कथा न कहे ? तेवारे आचार्य कहेता हवा ? ते निग्रंथने निश्चे स्त्रीना
सणगार प्रमुखनी कथाना कहेनार ब्रह्मचारिने ब्रह्मचर्यने विषे संका उपजे, ए साधु स्त्रीना सणगार प्रमुखनी
कथा करेछे, तोते ब्रह्मचर्य पाळतो हशेके नहिपाळतो होय ? तथा स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा

अध्य०

॥ १६ ॥

॥ १४९ ॥

पुरोहित तथा तेनी स्त्री अजे तेना वे पुत्रो घरथी नीकळ्या ? ते ब्राह्मणना छांडेळ धनने इखुकार राजा ग्रहण करतो जाणीने कमळावती देवी वारंवार इखुकार राजाने कहेती हवी. ॥ ३७ ॥

अर्थ:-वंता० वम्यानो खाणहार पु० पुरुष रा० हे राजन सो० ते पुरुष न० न हो० होय प० प्रशंसकनीक मा० जे भणी ब्राह्मणे प० छांडयो ध० धनने आ० अंगीकार करतुं इ० तुम्हे वांछो जे ॥ ३८ ॥

मूल:-वन्तासी पुरिसो रायं न सो होइ पसंसिओ ।

माहणेण परिवत्तं धणं आदाउमिच्छसि ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थ-अहो राजा ! जे पुरुष वम्यो (ओक्रेलो) आहार ग्रहण करे, ते पुरुष प्रशंसायोग्य न होय ? जे भणी ब्राह्मणे छांडेल धन ते तुं ग्रहण करवा इच्छेछे, ए तने युक्त नथी ? ॥ ३८ ॥

अर्थ:-स० सर्व ज० जगत ज० जो कदाचित तु० तुम्हारे पोते होय । स० सर्व च० अथवा अवि० कदाचित । ध० धन भ० होय स० ते सर्व अ० पण ते० तुम्हारी त्रसना टालवाने अर्थे ते अ० समर्थ नहि । न० नहि ए० पण ता० त्राण सरणने अर्थे तं० ते धनादिक त० तमने ॥ ३९ ॥

मूल:-सर्वं जगं जइ तुहं सर्वं चावि धणं भवे ।

सर्वं पि ते अपज्जतं नेव ताणाय तं तव ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थ-जो कदाचित सर्व जगतनुं धन तारे होय तोपण ते धनादिकथी तारी तृष्णा पुर्ण करवा असमर्थ ? पण हे राजा ते धनादिक तुने दुःखथी शरणभुत नहि थाय ! ॥ ३९ ॥

उत्तरा०

॥१५०॥

पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलपन्नताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा
नो इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागए विहरेज्जा ॥ ३ ॥

गद्य ३ भावार्थः—स्त्रीनी साथे एक आसनपर बेसे नहि, तेमज ज्यां स्त्री बेठी होय त्यां एक मुहुर्त
(बेघडी) सुधी ब्रह्मचारी न बेसे ते निग्रंथ कहीए, तेवारे शिष्य पुछतोहवो के शा कारणथी ब्रह्मचारीए स्त्रीनी
साथे एक आसने बेसवुं नहीं? तेवारे गुरु कहेता हवा, ते निग्रंथने निश्चे स्त्रीनी साथे एक आसने बेसवाथी ब्रह्मचारीने
ब्रह्मचर्यने विषे शंका उत्पन्न थाय के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा बीजाने पण शंका उपजे के ए
साधु स्त्रीनी साथे एक आसने बेसे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय? तथा स्त्रीनी साथे
विषय सेववानी आकांक्षा (इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा एम पण मनमां थाय के ए ब्रह्मचर्य पाळयानुं फळ
हशे के नहि होय? माटे हुं ए स्त्रीने सेवुं, एम थवाथी चारीत्रनो विनाश थाय, पछी ते ऊपादपणुं पामे अने
स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ (घणा) कालनो रोगिष्ठ थाय ने केवळी परुष्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ
स्त्री सहित एक आसने न बेसे, तथा ज्यां स्त्री बेठी होय त्यांथी ऊठया पछी एक मुहुर्त सुधी साधु न बेसे ॥ ३ ॥

अर्थः—नो० नहि इ० स्त्रीनां । इ० नयणादिक इन्द्रिकेहवीछ । म० मननेहरे म० मनने विषय मांहिरमाडे ।
एहवीइन्द्रियने आ० देखणहार । नि० स्त्रीनागुणनो संभाळनार भ० होय से० ते नि० साधु तं० ते क० श्या
माटे । इ० एम चे० कदाचीत पुछे शिष्य आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने स्व० निश्चे । इ० स्त्रीनां इ० इन्द्रिय
म० मननेहरे । म० मनने विषयमांहि रमाडे । एहवी इन्द्रियने आ० जोताथका । नि० स्त्रीना गुणने संभारतोथको

अर्थ

॥ १६ ॥

॥१५०॥

पण तारा राज्यमां रही रती (खुशी) नथी पामती ? अने स्नेहरूपी तंतुने छेदीने द्रव्यथी आरंभ परिग्रह ने विषय कषायरूप आमिश (मांश) रहित थइने संयम आदरीश ? ॥ ४१ ॥

अर्थः—द० दावानले करी ज० जेम र० अटवीने विषे । ड० बलता छता जं० जीव मृगादिक । अ० अणबलता अनेरा स० अज्ञानी जीव प० हरख पामे । रा० रागद्वेषने व० वस ग० पहुता थका ॥ ४२ ॥

मूलः—द्वगिणा जहा रणणे डज्झमाणेसु जन्तुसु ।

अन्ने सत्ता पमोयन्ति रागद्वोसवसं गया ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ—अटवीने विषे दवनी अग्नि मांही मृगादिक जीव वळते थके अनेरा जे दवथी दूर होय ते जीव रागद्वेषने वशे पहोल्या थका खुशी थाय. ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० एणे दृष्टांते ए० एम व० आपणे मू० मुख अज्ञानी का० काम भो० भोगने विषे मु० मुर्छाणा थका ड० आखो जगत बले छे तेहने विषे न० नथी बु० बुझता सेणे करी वले छे रा० राग दो० द्वेष रूप अ० अज्ञी करी ज० जगत बले छे ॥ ४३ ॥

मूलः—एवमेव वयं मूढा कामभोगेसु मुच्छिषा ।

डज्झमाणं न बुज्झामो रागद्वोसगिणा जगं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थ—एम अमे अज्ञानी थका कामभोगने विषे लुब्ध थइने सर्व जगतने रागद्वेष रूपणी अग्निए करी बळता जोइने नथी जाणता ॥ ४३ ॥

उत्तरा०

॥१५१॥

करीने वारंवार स्त्रीने द्रष्टीये करी जुए नहि तथा घणा स्त्रीना रूपादिकनो चीतवनार ते साधु न कहिये, तेवारे शिष्य पुछतो हवो ते शाकारणथी स्त्रीनी इंद्रियो द्रष्टीये करी नीरखवी नहि, तेवारे भ्राचार्य कहेता हवा ते निग्रंथने निश्चे मनोहर तथा मनने रमणीक एवी स्त्रीनी इंद्रियो वारंवार द्रष्टीये करी जोतां थकां तथा स्त्रीना गुण चिंतवे करी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका ऊपजे ? के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ! अथवा बीजा-
ने शंका ऊपजे के ए साधु स्त्रीनी इंद्रियो वारंवार द्रष्टीये करो नीरखे छे, तो ते ब्रह्मचर्य पाळनो हश के नहि पाळतो होय. ? तथारूप प्रमुख नीरखवाथी स्त्रीनी साथे मिषय सेवनानी आकांक्षा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळयानुं फळ हशे के नहि होय ते माटे हुं स्त्रीने भोगनुं, एम थवाथी चारित्र्यो विनाश थाय ? पत्नी ते ऊन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ठ थाय ने केवळी परुष्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निश्चे निग्रंथ स्त्रीनी इंद्रियो वारंवार द्रष्टीये करो जुए नहि. ॥ ४ ॥

अर्थ:-नो० न नि० साधु इ० स्त्रीना कु० पाषांगी भीतने अ० आंतरे वा० अथवा । दू० परियंचने (वस्त्रने) अं० आंतरे वा० अथवा भि० माटीनी भीतने अ० आंतरे वा० अथवा । कु० स्त्रीना कांयल सरिखा स० शब्दना १ वा० अथवा रु० रोवाना शब्द २ वा० अथवा गी० गावाना शब्द ३ वा० अथवा ह० हस-
वाना स० शब्द ४ वा० अथवा थ० सनेह उपजवाना स० शब्द ५ वा० अथवा कं० वीरह आकुल व्याकुलना शब्द ६ वा० अथवा वि० विलापना स० शब्द ७ । ए साव प्रहारना शब्दने वा० वळी । सु० सांभलणहारो भ० होय से० ते नि० साधु । तं० ते क० श्या-माट इ० ए च० कदाचित पूछे शिष्य । आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने स्व० निश्चे । इ० स्त्रीना शब्द कु० पाषांगी भीतने अं० आंतरे वा० अथवा

अध्य०

॥ १६ ॥

॥१५१॥

भोगने भलीपरे राख्या छतां पण स्थिर रहे नाहे, माटे जेम पूरौहित थंती थयां तेम अमे पण थइथुं. ॥४५॥

अर्थ:—सा० आमिष सहित कु० पंखीने दि० देखीने अनेरे पंखीये । व० पीडा उपजावता थका अने तथा नि० आमिष रहित पंखीने पीडा अण उपजावता थका सुखी देखीने ते माटे हे नाथ आ० परिग्रह रूप आमिषते सं० सर्वने उ० छांडिने । वि० विचरस्यो नि० परिग्रहादि आमिष रहित थका ॥४६॥

मूल:सामिसं कुललं दिस्सं वज्झमाणं निरामिसं ।

आमिसं सवमुज्झित्ता विहरिस्सामो निरामिसा ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थ—मांस सहित पंखीने बीजा पंखीयो दुःखी करे अने मांस रहित पंखीने दुःख न होय ? एम देखीने परिग्रहरूप मांसने छोडीने तथा विषयरूप मांसरहित थकां विचरीथुं ? ॥ ४६ ॥

अर्थ:—गि० आमिष सहित गृध पंखीनी उ० उपमा उ० समुचय न० जाणीने का० कामभोगने सं० संसारना व० वधारवाना कारण जाणीने उ० सर्प सु० गुरुडं पंखीने पा० समीपे इ० जेम । सं० बीहतो थको । त० हळवे हळवे च० चाले तेम आपणे संजम समीपे यतनाए चालीए ॥ ४७ ॥

मूल:—गिद्धोवमे उ नच्चाणं कामे संसारवड्डणे ।

उरगो सुवण्णपासं व सङ्कमागो तणुं चरे ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थ—मांस सहित पंखीने तथा मांस रहित पंखीनी ओपमा जाणीने तेमज कामभोग संसारना वधारनार जाणीने जेम गरुडथी शंकातो सर्प हळवे हळवे चाले तेम विषयथी बीतां थकां संयमने

उत्तरा०

॥१५२॥

यसहं वा रुइयसहं वा गीयसहं वा हंसियसहं वा थणियसहं वा कन्दियसहं वा विलवियस-
हं वा सुणेत्ता भवति से निगन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । निगन्थस्स खलु इत्थीणं
कुडुन्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइयसहं वा रुइयसहं वा गीयसहं वा हसि-
यसहं वा थणियसहं वा कन्दियसहं वा विलवियसहं वा सुणेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे
सङ्गा वा कङ्गा वा विङ्गिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीह-
कालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा केवलपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हानो इत्थीणं कुडु-
न्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइयसहं वा रुइयसहं वा गीयसहं वा हसियसहं वा
थणियसहं वा कन्दियसहं वा विलवियसहं वा सुणेमाणे विहरेज्जा ॥ ५ ॥

गद्य ५ भावार्थः—स्त्रीना मैथुन सेववानी वेळाए कोयलना जेवा शब्द, रोवाना शब्द, गीतना शब्द, हसवाना
शब्द, मैथुन सेववानी वेळाए स्त्रीना स्नेहवाळां वचन, पतिनो विरह होय त्यारे विषयना विरहथी आकुळव्याकुळ
थकां आकंद शब्द करे, पतिना विरहथी स्त्री विलविलाट शब्द करे, ए पुर्वोक्त स्त्रीना शब्द पाषागनी भीतने
आंतरे, परियंचने आंतरे तथा माटीनी भीतने आंतरे न सांभळे ते साधु कहीये. तेवारे शिष्य पुछतो हवो के
शाकारणथी भीतना आंतरे स्त्रीना शब्द साधु न सांभळे? तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथने निश्चे पुर्वोक्त
स्त्रीना दुष्ट शब्द भीतने आंतरे सांभळवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका ऊपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळ के

अध्य०

॥ १६ ॥

॥१५२॥

गाथा ४९ भावार्थ—एवां कमळावती राणीनां वचन सांभळीने इच्छुकार राजा प्रतिबोध पाभ्यो ! पळी राजा राणीए विस्तीर्ण राज्य तज्युं ? तेमज जे जोतवां दोहीला एवा कामभोगने छांड्या, वळी विषयरूप मांसने तजीने स्नेह तथा परिग्रह रहित थया. ॥ ४९ ॥

अर्थः—स० साचा ध० धर्मने वि० जाणीने च० छांडीने । व० प्रधान का० कामना गुणने । अह खा० तिर्थकरे कळो तेहवो घो० करता दोहिलो एहवा त० तपने प० अंगीकार करीने प्रवर्तता हुवा । ए छ जीव केहवा छे घो० आकरा प० प्राक्रमना धणी ॥ ५० ॥

मूलः—सम्मं धम्मं वियाणिता चच्चा कामुगुणे वरे ।

तवं पगिज्झहक्खायं घोरं घोरपरक्कम्मा ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थ—सम्यक् प्रकारे धर्म जाणीने उत्तम कामभोगना गुणने तज्या, जे कर्मरूप वैरीने विदारवा निर्दय एवा तिर्थकरादिकनो कहेल तप अंगीकार कर्यो. ॥ ५० ॥

अर्थः—ए० एस ते० ते छए जीव क० अनुक्रमे बु० छुट्या । स० सर्व ते छए जीव ध० धर्मने विषे प० तत्पर । ज० जन्मने म० मरणने भ० भयेकरी उ० उद्वेग पाभ्या थका । दु० दुखनां अ० अंतना म० गवेखणहार । ५१ ॥

मूलः—एवं ते कमसो बुद्धा सवे धम्मपरायणा ।

जम्ममच्चुभउविग्गा दुक्खस्सन्तगवेसिणो ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थ—एणीपेरे ए छए जीव अनुक्रमे बुद्ध्या (समझ्या) ने सघळा ए धर्मने विषे साव-

उत्तरा०

॥ १५३ ॥

बभयारिस्स बभचेरे सङ्का वा कङ्का वा विङ्गिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उ-
भ्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा ।
तम्हानो इत्थीणं पुवरयं पुवकीलियं अणुसरेज्जा ॥ ६ ॥

गद्य ६ भावार्थः—पूर्वे गृहस्थपणे स्त्री संघाते विषय सेवन करेल होय तेमज स्त्री संघाते क्रीडा रमत
करेल होय ते संभारे नहि ते साधु कहीये. तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी पूर्वे स्त्री संघाते विषय
क्रीडा करेल होय ते संभारवी नहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथ निश्चे पूर्वे गृहस्थपणे स्त्री संघाते
विषय सेवन करेल होय, तेमज स्त्री संघाते क्रीडा रमत करेल होय, ते संभारवाथी ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने
विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका उपजे के ए साधु पुर्वनी स्त्री साथे
विषय क्रीडा करेल संभारे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा स्त्री साथे पूर्वे विषय
क्रीडा संभारवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेवानी इच्छा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फल हशे के
नहि होय ? माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रजो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी
अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ठ थाय ने केवळी परुषा धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ पूर्वे स्त्री साथे
विषय क्रीडा करेल होय ! ते संभारे नहि. ॥ ६ ॥

अर्थः—नो० नहि नि० साधु प० अति सरस आ० आहार आ० जमनारो ह० होय से० ते नि० साधु ।
तं० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य आ० गुरु । आ० कहे ॥ नि० साधुने ख० निश्चे प०

अध्य०

॥ १६ ॥

॥ १५३ ॥

अने जशोभद्र ए बे पुत्र, ए छए जीव-कर्मरूप दावानळ उपशमावी शीतळीश्रुत थई मोक्षने विषे पहुँच्या ? एम सुधर्मास्वामीए जंबुस्वामी प्रत्ये कहुं हे चिरंजीवी जंबु जेम में श्री भगवंत महावीरदेव समीपे सांभळयुं हतुं तेम हुं तुज प्रत्ये कहुं छुं ॥५३॥ ए चौदमा अध्ययनने विषे नियाणा रहित करणीनुं फळ देखाडयुं, तेतो साधुनेज होय-ते भणी आ पंदरमा अध्ययनमां साधुना गुण कहे छे. ॥ १४ ॥

अर्थः—मोणं० संजमनेच० अंगीकार करीने । स० पांमीने ध० श्रुतचारित्र धर्मने । स० ज्ञानादिकवंतं साधु सहितं उ० माया रहित क० क्रियानो करणहार । नि० नियाणा छि० रहित । सं० स्वजन परिचयनेज० छांडे अ० न वांछे का० कामभोगने । अ० अज्ञात कुलनो आहारनो ए० गवेषणहार प० एम प्रवर्ते । स० तेभि० साधु ॥ १ ॥

मूलः—मोणं चरिस्सामि समिच्च धम्मं सहिए उज्जुकडे नियाणछिन्ने ।

संथवं जहिज्ज अकामकामे अन्नायएसी परिव्वए स भिक्खू ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ—हवे पंदरमुं अध्ययन कहेछे. मौन्य एटले सूत्रधर्म, चारित्रधर्म साचे मने अंगीकार करीने अनेरा साधु संघाते सरळ स्वभाव थको नियाणे करी रहित, स्वजननी साथे परिचय न करे ? कामाभिलाष रहित थको अज्ञात कुलने विषे आहारादिकनी गवेखणा करी संयम मार्गने विषे विचरे, ते साधु कहीये ? ॥ १ ॥

अर्थः—रा० रागथीउ० जेम निवर्त्यो होय तेम च० प्रवर्तेला० प्रधान साधु ॥ वि० आरंभथी निवर्त्यो वे० सिद्धांतनो जाणआ० आत्मानो र० राषणहार । प० प्रज्ञावंत अ० परिसहादिक जितीने स० सर्व जीवने दं० आत्मा समानदेषणहार । जे० जे साधु कं० क्रोड वस्तुने वि० विषे पण न० न मु० मुर्छाय स० ते भि० साधु ॥ २ ॥

उत्तरा०

॥१५४॥

आहार करेछे ? तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ! तथा दिन दिन प्रत्ये सरस आहार कर-
वाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी इच्छा उत्पन्न थाय अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय ?
ते माटे स्त्रीने भोगववुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी
दीर्घ काळनो रोगिष्ठ थाय ने केवळी परुष्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निग्रंथ दिन दिन प्रत्ये घणो सरस
आहार करे नहि. ॥ ७ ॥

अर्थ:-नो० नहि अ० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने आ० आहारता थको । भ०
होय से० ते नि० साधु । तं० ते क० श्या माटे । इ० एम चे० कदाचित शिष्य पुछे । आ० आचार्य गुरु आ० कहे ।
नि० साधुने स्व० निश्चे । अ० अति मात्राए । पा० पाणी अने भो० भोजनने । आ० आहार करतो थको
ब० ब्रह्मचारिने । व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने संका
लपजे ए स्त्री भेगो रहेछे केमनथी पाळतो वा० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्य
पाळवाना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद
मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काललगी वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक
हं० होय । के० केवळी प० परुष्या ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय त० ते माटे नो० नहि । अ० अति मात्राए ।
पा० पाणी भो० भोजनने आ० करे ॥ ८ ॥

मूल:-नो अतिमायाए पाणभोयणं आहारेत्ता भवति सेनिगन्थे । तं कहमिति चे,

अध्य०

॥ १६ ॥

॥ १५४ ॥

अर्थ:-पं० अंत प्रांत स० संथारो आ० पाटप्रमुपने भ० सेवीने सी० ताढ उ० तापने सहिने ॥ वि० विविध प्रकारना च० वली दं० दंरा म० मसना परिसहने पामीने अ० अवत्र म० मन थको अ० आकुलव्याकुलपणा रहित थको । जे० जे क० सर्व पदार्थने अ० सहे स० ते भि० साधु ॥ ४ ॥

मूल:-पन्तं सयणासगं भइता सीउण्हं विविहं च दंसमसगं ।

अवग्गमणे असंपहिडे जे कसिणं अहिवासेण स भिक्खू ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ-अल्प मुख्यवंत एवा संथारो (पथारी) पीडादंरु आसन भोजन आछादनादिक सर्व अल्प सेवीने ताढ, ताप अनेक प्रकारना डांस मच्छरादिकथी उपनी वेदना ? आकुलव्याकुल चित्त रहित तथा हर्ष विष्ववाद रहित सघळी खमे तेने साधु कहिये ॥ ४ ॥

अर्थ:-नो० न स० सत्कारने इ० वांछे न० न पू० पुजाने वांछे ॥ नो० न य० वली व० वंदनाने पण न वांछे ते साधु । क० क्यांथी प० प्रसंमाने वांछे ॥ से० ते सं० संजती सु० सुव्रती त० तपस्वी । स० ज्ञानादिक सहित ॥ आ० आत्मानो ग० गवेपी स० ते भि० साधु ॥ ५ ॥

मूल:-नो सकइमिच्छई न पूयं नो य वन्दगगं कओ पसंसं ।

से संजए सुवए तवस्सी सहिए आपगवेसए स भिक्खू ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ-सत्कार तथा पुजा नवांछे, (न्छे) वंदना तथा गृहस्थ गुण कीर्तन करे तेपण न वांछे, ते संजती सुव्रती तपस्वी ज्ञानाक्रिया सहित आत्माने कर्म रहित शुद्ध प्रणुं वांछे त साधु कहिये ॥ ५ ॥

उत्तरा०

॥१५५॥

ज० जनने । अ० वांछता थकाने । बं० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० शंका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने शंका उपजे ए स्त्री भेगो रहे छे केम नथी पाळतो वा० वळी कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी वि० ब्रह्मचर्यना पाळ्याना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रिनो विनास वा० वळी ल० पामे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा काललगी वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादि शूलादिक । ह० होय के० केवली प० परुष्या ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० नही निग्रंथ साधु । वि० विभुषानो करणहार । ह० होय ॥ ९ ॥

मूलः—नो विभूसागुवादी हवति से निगन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । विभूसाव-
त्ति ए भूसियसरीरे इत्थिजणस्स अभिलसणिज्जे हवति । तओ णं इत्थिजणेणं अभिलसिज्ज-
माणस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्का वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं
वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवलपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा ।
तम्हा ना विभूसागुवादी हविज्जा ॥ ९ ॥

गद्य ९ भावार्थ—स्नानादिक करवे करी शरीरनी विभुषा (शोभा) न करे ते साधु कहीए, तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी साधु शरीरनी विभुषा न करे, तेवारे आचार्य कहेता हवा, ते निग्रंथ निश्चे विभुषानो करणहार अने विभुषा शरीरवंत साधु स्त्रीजनने वांछनीक होय, तेवारे पछी ते साधु स्त्रीजनने प्रार्थनीक होवार्थी ब्रह्मचार्याने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका

अध्य०

॥ १६ ॥

॥१५५॥

હોય તેનો વિચાર, આકાશને વિષે તારા જુદે, તથા ચક્ષુનો હલ્કાપાતનો નગરાદિકનો વિચાર, સ્વપ્નાર્થવિચાર, દંડ વિચાર, સ્ત્રી પુરુષના લગ્નગનો વિચાર, અંગ સ્ફુર્ણ વિચાર, શિયાળીયાદિકના શબ્દનો વિચાર, જે કોઈ એવી વિચાર કરી આત્મવિકા ન કરે તેને સાધુ કહીએ. ॥ ૭ ॥

અર્થ:—મં० મંત્ર ૧ મૂ० જડિબુટિન ૨ વિ० વિવિધ પ્રકારના વિ० વૈદકશાસ્ત્ર ૩ ઔષધની ચિંતાને ૪ । વ० વમનને ૫ વિ० વિરેચન ૬ । ધૂ० ધુપ દેવાને ૭ । જે० નેત્ર આંખના અંજનને સિં० સ્નાનને ૮ । આ० રોગાદિક પીડાને સૂ० માતા પિતાદિકને સંભારવો ૯ તિ० વૈદકનું ભગતું તેહને ૧૦ ચ० વ્રતી । તં० તે પુર્વોક્ત દસ બોલ તે । પં० પાઙ્ગ્યા જાણી પંચવર્તો પં० સંજમને વિષે પ્રવર્તતો સં० તે મિં० સાધુ ॥ ૮ ॥

મૂલ:—મન્તં મૂલં વિવિહં વિજ્જચિન્તં વમગવિરેયળધૂમણેત્તસિણાણં ।

આઉરે સરણં તિગિચ્છં ચ તં પરિભાષ પરિવેસ મિલ્લૂ ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:—૧ મંત્રને, ૨ જડી બુટીઆદિક મૂલીને, ૩ વૈદક શાસ્ત્રી ઔષધ ચિંતાને, ૪ ઔષધ દર્શને વમન કરાવે તેને, ૫ વિરેચ (જુલાપ) ને, ૬ ગુદાએ ધુપાડા દર્શ રોગગ્રી મુક્ત થવાને વાસ્તે સ્નાન કરાવે, ૭ વસ્ત્રાદિકને ધુપતું તે, ૮ આંખનું ઔષધ કર, ૯ પુત્રાદિકને અર્થે દાન દોનીને સ્નાન કરાવવું, ૧૦ રોગાદિકથી પીડાતા માતા પિતાદિકને સંભારવું ને વૈદક શાસ્ત્રનું ભગતું, દટલા વ લ ડુંડા જાણીને પચ્ચીને સંજમને વિષે પ્રવર્તે તેને સાધુ કહીએ ॥ ૮ ॥

અર્થ—સ્વ० ક્ષત્રિના ગ० સમુહ ૩૦ ઉગ્રકુલના ઉપન્યા । રા० રાજાના પુ० પુત્ર । મા० બ્રાહ્મણ મો०

उत्तरा०

॥१५६॥

यरियाह । निगन्थस्स खलु सद्वरुगन्धफासाणुवादस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे सङ्का वा कङ्का
वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा, दीहकालियं
वा रोगायङ्कं हवेज्जा, केवल्लिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो सद्वरुसगन्धफासा-
णुवादी भवेज्जा से निगन्थे । दसमे बम्भचेरसमाहिउणे भवति ॥ १० ॥

गद्य १० भावार्थ—मनोहर शब्दरूप तेमज मधुर रस सुगंध द्रव्यने सुवाळा स्पर्श एवा पांच इंद्रिना
कामभोगनो सेवणहार न होय ते साधु कहीए. तेवारे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी मनोज्ञ (मनने गमता)
पांच इंद्रिना कामभोग साधु न भोगवे, तेवारे आचार्य कहेता हवा के ते निश्चे निग्रंथ मनोज्ञ शब्दरूप रसगंध ने
स्पर्श भोगवता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने शंका
उपजे के ए मनोज्ञ शब्दादिक भोगवे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ? तथा मनोज्ञ शब्द
रूप रस गंध स्पर्श भोगववाथी स्त्रीनी साथे विषय सेवन करवानी इच्छा उपजे अथवा ब्रह्मचर्य पाळयानुं
फळ हशे के नहि होय, ते माटे स्त्रीन भोगवुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणुं पांम
अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ठ थाय ने केवळी परुण्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे मनोज्ञ शब्द
रूप रस गंध स्पर्श साधु भोगवे नहि तेने दसमुं ब्रह्मचर्य समाधिनुं स्थानक होय. ॥ १० ॥

अर्थः—भ० छे इ० एणेठामे सि० श्लोक ।

भवन्ति इत्थ सिलोगा

गद्य भावार्थ—अहीं सुधी गद्यरूप कहुं, हवे अहीं दश ब्रह्मचर्यनी समाधी विषे पद्यरूपे जेम छे तेम कहेछे.

अध्य०

॥ १६ ॥

॥ १५६ ॥

મેવાદિક સાં સાદિમપ્રતે । પ૦ ગ્રહસ્થે અ૦ અણદેવે કરી । પ૦ નિષેધો । નિ૦ નિગ્રંથ સાધુ । જે૦ જે સાધુ
તં૦ ત્યાં ન૦ ન કરે પ૦ દ્વેષ સ૦ તે ભિ૦ સાધુ ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:-સયણાસણપાણભોયણં વિવિહં સ્વાઈમસાઈમં પરેસિં ।

અદણ પડિસેહિણ નિયણ્ઠે જે તત્થ ન પડસ્સઈ સ ભિક્ખૂ ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:-પાટ પાટલા પ્રમુખ સંથારો, પાણી ભોજન અનેક પ્રકારના સ્વજુરાદિક તથા
લર્વીંગાદિક સાધુએ ગ્રહસ્થ પાસે યાચવાથી નિષેધ (નકારો) કરે, તેના ઉપર દ્વેષનકરે, તેસાધુ કહીયે. ॥૧૧॥

અર્થ:-જં૦ જે કિં૦ કાંઈ આ૦ અસનાદિક પા૦ પાણી વિ૦ અનેક પ્રકારે સ્વા૦ સ્વાદિમ સા૦ સાદિમને
પ૦ ગ્રહસ્થ થકો જા૦ પાંખીને । જો૦ જે સાધુ તં૦ તે આહારાદિકને તિ૦ મન વચન કાયાણ કરી ન૦ ન સાધુ
અણુ૦ સાધુને સંવિભાગને કરે મ૦મન વ૦વચન કા૦કાયા સુ૦ ભલો સં૦સંવરવંત સ૦ તે ભિ૦ સાધુ ॥૧૨॥

મૂલ-જં કિંચિ આહારપાણજાયં વિવિહં સ્વાઈમસાઈમં પરેસિં ।

જો તં તિવિહેણ નાણુકમ્પે મણવયકાયસુસંવુડે સ ભિક્ખૂ ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:-અનેક પ્રકારના અન્નપાણી મેવાને મુખવાસ પ્રમુખ ગ્રહસ્થના ઘરથકી લઈને સાધુ સાધુને
સંવિભાગ કરે તથા આશ્રવ અને કષાયને ટાલીને મન, વચન, કાયાને ભલીપેરે સંવર્યાછે, તેને સાધુ કહીયે. ॥૧૨॥

અર્થ:-આ૦ ઉત્તામણને ચે૦ વલી પુરણે જ૦ જવનો ઉ૦ ઉદન ભાતને ચ૦ વલી । સી૦ તાઢો સો૦
કાંજી આંછળ ચ૦ વલી જ૦ જવના ઉ૦ પાણીને ચ૦ વલી ન૦ નહિ હી૦ હિલે પિ૦ આહારને ની૦ નિરસને

उत्तरा०

॥१५७॥

गाथा ३ भावार्थ—स्त्री संघाते घणो परिचय तथा वारंवार स्त्री संघाते वार्ता जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते सदाय वर्जे. ॥ ३ ॥

अर्थ:—अं० मस्तकादिक १ प० स्तन मुखादिक २ सं० शरिरनो आकार ३ ।. ज्ञा० मनोहर ल० स्त्रीनुं बोलवुं ४ पे० कटाक्षनो देखवो ५ व० ब्रह्मचर्यने विषे । ६० रातो थी० स्त्रीना एटला वानाने च० सराग द्रष्टिए गि० जोवाने वि० वर्जे ॥ ४ ॥

मूल:—अङ्गपञ्चसंठाणं चारुलवियपेहियं ।

बम्भत्तेररओ थीणं चक्खुगिज्झं विवज्जए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—स्त्रीनुं मनोहर बोलवुं, प्रथमथी नजर भरीने जोवुं, कटाक्षे (आडी आंखे) जोवुं, स्तन, मुख, मस्तकादिकनो आकार, स्त्रीनां एटलां वानां ब्रह्मचर्यने विषे जे रक्त होय ते साधु सराग द्रष्टिए जोवां वर्जे. ॥ ४ ॥

अर्थ:—कु० स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द १ रु० रोवो २ गी० गीत ३ । ह० हसवो ४ । थ० विषयना सराग शब्द ५ कं० आक्रंदना विलापना शब्द ६ व० ब्रह्मचर्यने विषे ७० रातो थी० स्त्रीना एटला वाना । सो० सरागे एटला वाना गे० ग्रहवा सांभळवाने वि० वर्जे ॥ ५ ॥

मूल:—कुड्तं रुड्तं गीतं हसितं थणियकन्दियं ।

बम्भत्तेररओ थीणं सोयगेज्झं विवज्जए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ—स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द, रोवुं, गीत, हसवुं, विषय सेववानी वेळां स्त्रीनां

अभ्य०

॥ १६ ॥

॥ १५७ ॥

खे० संजमसहित य० वळी कौ० सिद्धांतना परमार्थना जाण । प० प्रज्ञावंत अ० परिसहने जीतीने । स० सर्व जथातथ्य पदार्थना देखणहार । उ० कषायरहित अ० कोइ जीवने वाधा न उपजावे स० ते भि० साधु ॥ १५ ॥

मूलः—वादं विविहं समिच्च लोए (सहिए) खेयाणुगए य कोविण्णा ।

पन्ने अभिभूय सव्वदंसी उवसन्ते अवहेडए सभिवखू ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—इ लोकमांही व्याकरण तर्क प्रमुख परगखंडीना घणा प्रकारना वादने जाणीने शास्त्रना परमार्थनो जाण ने आत्मा सर्वागमवेता जाणीने ज्ञानदर्शन चारित्र राहितथको परीसहने जीतीने सर्व जीवने आपणा आत्मासरीखा देखीने उपशांतवंतथको कोइ जीवने पीडा उपजावे नहि तेने साधु कहीये. ॥ १५ ॥

अर्थः—असि० संसारने विज्ञाने जी० जीवे नहि अ० घर रहित तथा गृद्धपणा रहित । अ० आते शत्रू अति मित्र एहवो नहि । जि० जितेंद्रि स० सर्व आरंभ परिग्रहथी । वि० मुंकाणा । अ० कषाय करवाथी रहित । ल० नीरस अ० थोडा भ० आहारनो करणहार । चि० छांडिने गि० घरने ए० रागद्वेष रहित एकलो ज्ञान सहित रूपे च० विचरे रा० ते भि० साधु त्ति० एम वे० कहुं छुं ॥ १६ ॥

मूलः—असिप्पजीवी अगिहे अमित्ते जिइन्दिए सव्वओ विण्णमुक्को ।

अणुक्कंसाई लहुअप्पभवखी चिच्चा गिहं एगचरे स भिवखु ॥ १६ ॥ त्ति बेमि

॥ इति सभिवखू पञ्चदशं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ १५ ॥

गाथा १६ भावार्थः—चीतारा प्रमुखनी कळाए करी आजीविका न करे, जीतेंद्रीय ब्राह्म अभ्यंतरनी

उत्तरा०

॥ १५८ ॥

मूलः—पणीयं भक्षपाणं तु खिण्यं मयविविद्धं ।

बम्भचेररओ भिक्षू निचसो परिवज्जए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ—ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे तेवा साधु, जे सिद्ध कंदर्प (विषय) ने वधारनार एवो सरस आहारपाणी सदाय वर्जे. ॥ ७ ॥

अर्थः—ध० धर्म ल० लाधा आहारने । मि० मर्यादाए का० अवसरे । ज० संजम निर्वाहने अ० अर्थ । प० स्वस्थ चितनो धणी साधु । ना० अति मात्राए भु० जमे तु० पुरणे व० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो स० सदाय साधु ॥ ८ ॥

मूलः—धम्मलद्धं मितं काले जत्तत्थं पणिहाणवं ।

नाइमत्तं तु भुञ्जिज्जा बम्भचेररओ सया ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—जे सदाय ब्रह्मचर्यने विषे रक्तछे तेओ गौचरीना काले धर्म निवर्तवा जे मर्यादापूर्वक आहार लाव्यो, ते संयमरूप यात्रानिर्वाह करवाने अर्थे निरागपणे भोगवे पण अति मात्राए (मर्यादा ऊपरांत) न भोगवे. ॥ ८ ॥

अर्थः—वि० विभूषाने प० वर्जे स० सरिरनो प० समारखुं व० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु सि० श्रृंगारना अ० अर्थने धा० धारे न० नहि ॥ ९ ॥

मूलः—विभूसं परिवज्जेज्जा सरीरपरिमण्डणं ।

बम्भचेररओ भिक्षू सिङ्गारत्थं न धारए ॥ ९ ॥

अध्य०

॥ १६ ॥

॥ १५८ ॥

गु० गुप्तवंत थको वं० ब्रह्मचारी स० सदायअ० अप्रमादि थको वि० विचरे । तं० ते ज० जेम छे तेम कहेछे ।
 वि० स्त्री पशुपंडगे करी वि० रहित स० सेज्यासथारो आ० पाट पाटिलाने से० सेवे से० ते नि० साधु कहीए ।
 नो० नहीं इ० स्त्री प० पशुनी स्त्री प० नपुंसके करी सं० सहित स० पाट पाटला थानकने से० सेवेनारभ०
 होय । से० ते नि० साधु । तं० ते क० सेकारणे इ० एम चे० जो कदाचित् शिष्य पुछे छे आ०
 आचार्य गुरु आ० कहेछे । नि० साधुने ख० निश्चे इ० स्त्री प० पशु प० नपुंसके करी । सं० सहित स० सेज्या
 आ० थानकने से० सेवणहारने व० ब्रह्मचारिने व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाल्छुंके नपाल्छुं अथवा
 आगलाने संका उपजे ए स्त्री भेलो रहेछे पाळेछेके नथी पाळतो वा० वळी कंखा० अब्रह्मनि वाछा उपजे वा०
 वळी वि० ब्रह्मचर्य पाळयाना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनासने वा० वळी ल०
 पामे उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० दिर्घ काल लगे वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक
 सूलादिक ह० होय । के० केवली प० परुषा ध० धर्मथी भं० भृष्ट थाय । त० ते माटे नो० न इ० स्त्री प० पशु
 प० नपुंसके करी सं० सहित स० सेजा आ० थानकने से० सेवणहार ह० होय से० ते नि० साधु ॥ १ ॥

मूलः—सुयं मे, आउसं तेण भगवया एवमक्खायं । इह खलु थेरेहिं भगवन्तेहिं
 दसबम्भचेरठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले मुत्ते
 गुत्तिन्दिए गुत्तबम्भयारी सया अप्पमत्ते विहरेज्जा । कयरे खलु ते थेरेहिं भगवन्तेहिं
 दस बम्भचेरसमाहि ठाणा पन्नत्ता, जे भिक्खू सोच्चा निसम्म संजमबहुले संवरबहुले

ઉત્તરા૦

॥૧૫૯॥

સ્ત્રી સંઘાતે ધ્રુ૦ એકઠા જમવો ય૦ વલી સિ૦ એક આસને બેઠો હોય ૬ સાતમે બોલે પ૦ પ્રણીત મ૦ ભાત
વ૦ વલી પા૦ પાણી ૭ । આઠમે બોલે અ૦ અતિ માત્રાણ પા૦ પાણી અને મો૦ મોજનનું જમવું ॥ ૧૨ ॥

મૂલ:-કુડ્યં રુડ્યં ગીયં સહમુક્તાસિયાણિ ય ।

પણીયં મત્તપાણં ચ અહમાયં પાણમોયણં ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ-૫ કોકિલાના જેવા શબ્દે રોવું, ગીતનું સાંભળવું, ૬ પૂર્વે સ્ત્રીની સંઘાતે હસવું,
એકઠાં જમ્યાં હોય, સ્ત્રીની સંઘાતે એક આસને બેઠા હોય, તે સંભારવું, ૭ પ્રણીત (સરસ) આહાર પાણી,
૮ મર્યાદા ઉપરાંત પાણીને મોજનનું જમવું. ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-નવમે બોલે ગ૦ શરિરને મૂ૦ વિમૂષા ૩૦ મનવંછીત વલમ્બ ચ૦ વલી ૯ દસમે બોલે । ય૦ વલી
કા૦ શબ્દાદિક કામ મો૦ મોગ દુ૦ જે જિતતા દોહિલા ૧૦ । એ દસ બોલ કેહવા છે ન૦ નર મનુષ્યને અ૦ આ-
ત્માના ગ૦ ગવેશીને । વિ૦ વિષ તા૦ તાલપુટ જ૦ જેમ તાલપુટ સરિલા ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:-ગત્તમૂસણમિટ્ઠં ચ કામમોગા ય દુજ્જયા ।

નરસ્સત્તગવેસિસ્સ વિસં તાલઉડં જહા ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ-૯ મનવાંછીત વલમ્બ એવી શરીરની વિમૂષા (શોમા), ૧૦ જિતતાં દોહીલા એવા
પાંચ પ્રકારના શબ્દાદિક કામમોગ, એ દસ બોલ આત્માના ગવેશી મનુષ્યને તાલપુટ વિષ સરિલાં છે. ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-દુ૦ જિતતાં દોહિલા કા૦ કામ મો૦ મોગને ય૦ વલી એહવાં કામમોગને નિ૦ સંદાય પ૦ વર્જે

અધ્ય૦

॥ ૧૬ ॥

॥૧૬૯॥

હૈયામાં ધારીને સંયમ પુષ્ટો કરે, સંવર વહોલો કરે, ચિત્તસ્વસ્થપણે કરી સમાધી વહોલી કરે અને મન વચન
 કાયા તથા પાંચ ઇંદ્રીને ગોપવીને ગુપ્ત બ્રહ્મચર્ય થકો અપ્રમાદપણે સદાય વિચરે. હવે ગુરુઝત્તર કહેતા હવા ?
 પૂર્વે કહીશું એ પ્રકારે જીનશાસનને વિષે સ્થીવર ભગવંતે તે દશ બ્રહ્મચર્યની સમાધીનાં સ્થાનક કહ્યાં, જે સાધુ
 સાંભળીને હૈયામાં ધારીને સંયમ પુષ્ટો કરે, સંવર વહોલો કરે, ચિત્તસ્વસ્થપણે કરી સમાધી વહોલી કરે અને
 મન વચન કાયા તથા પાંચે ઇંદ્રીયોને ગોપવીને ગુપ્ત બ્રહ્મચર્ય થકો અપ્રમાદપણે સદાય વીચરે, તે જેમ છે
 તેમ કહેછે, સ્ત્રી પશુ નપુંસક સહિત ઉપાશ્રય સજ્યા સંથારો પાટ પાટલા પ્રમુખ ભોગવે તેને નિગ્રંથ કહીયે !
 પણ સ્ત્રી પશુ નપુંસક સહિત ઉપાશ્રય સજ્યા સંથારો, પાટ પાટલા પ્રમુખનો સેવણહાર હોય તેને નિગ્રંથ
 ન કહીયે, તેવારે શિષ્ય કહેતો હવોકે શા કારણે તે નિગ્રંથ, સ્ત્રી, પશુ, નપુંસક સહિત ઉપાશ્રયાદિકને
 ન સંવે તેવારે આચાર્ય કહેતા હવા ! નિગ્રંથ તે નિશ્ચે સ્ત્રી, પશુ, નપુંસક સહિત ઉપાશ્રય સજ્યા સંથારો
 પાટ પાટલા પ્રમુખ ભોગવતા બ્રહ્મચારીને બ્રહ્મચર્યને વિષે શંકા ઉપજે કે હું બ્રહ્મચર્ય પાઠું કે ન પાઠું ? અથવા
 વીજાને શંકા ઉપજે કે એ સાધુ સ્ત્રીયાદિક સહિત સ્થાનક ભોગવે છે તોતે બ્રહ્મચર્ય પાઠતો હશે કે નહિ પા-
 ઠતો હોય ? તથા સ્ત્રીની સાથે વિષય સેવવાની આકાંક્ષા (ઇચ્છા) ઉત્પન્ન થાય અથવા એ બ્રહ્મચર્ય પાઠ્યાનું
 ફલ હશેકે નહિ હોય ? માટે હું સ્ત્રીને સેવું, એમ થવાથી ચારિત્રનો વિનાશ પામે, પછી તે ઉન્માદ (દીવાના
 પણું) પામે અને સ્ત્રીના અભિલાષથી દીર્ઘ કાલનો રોગિષ્ઠ થાય અને કેવલી પરુષ્યા ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય, તે માટે
 સ્ત્રી પશુ નપુંસક સહિત ઉપાશ્રય સજ્યા સંથારો પાટ પાટલાદિકનો સેવણહાર ન હોય તે નિગ્રંથ કહીયે ॥ ૧ ॥

અર્થ:—નોં નહીં ૩૦ સ્ત્રીની કં શૃંગારકારણી કથાનો કં કહેણહાર મં હોય સેં તે નિં સાધુ ।

उत्तरा०

॥१६०॥

मूलः—देवदाणवगन्धवा जक्स्रक्ससकिन्नरा ।

बम्भयारिं नमंसन्ति दुकरं जे करन्ति तं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ—वैमानिकदेव, ज्योतिषीदेव, भुवनपति, गंधर्व, जक्ष, राक्षस, किन्नर ए व्यंतरनी जाति एवा देवताओ, जे ब्रह्मचर्य पाळतां दोहीलुं एवा ब्रह्मचारीने नमस्कार करे. ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० ए ब्रह्मचर्यरूप ध० धर्म धु० निश्चल नि० निरंतर सदा छे । सा० साश्वतो छे जि० तिर्थकरे दे० कह्यो छे । सि० पुर्वे सिद्धा सि० वर्तमानकाले सीझे छे च० अवधारणे । अ० एणे ब्रह्मचर्ये । सि० सिद्धसे आगमिक काले त० तेमहिज आ० अनेरा अनंता जीव । ति० एम वे० हुं कहुंछुं ॥ १७ ॥

मूलः—एस धम्मे धुवे निच्चे सासए जिणदेसिए ।

सिद्धा सिज्झन्ति चाणेण सिज्झिस्सन्ति तहावरे ॥१७॥ [ति बेमि]

इति बम्भचेर समाहिटाणा नाम षोडशं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ १६ ॥

गाथा १७ भावार्थ—ए ब्रह्मचर्य रूपधर्म निरंतर सदाय निश्चल साश्वतो छे, ए ब्रह्मचर्य पाळवे करी पुर्वे अनंता जीव सिद्ध थया, वर्तमानकाले सीझेछे अने आगमीकाले सीझसे, एम तिर्थकरे कहेल छे, ए प्रमाणे सुधर्मास्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्रीमहावीर देवस्वामीनी समिपे सांभळ्युं हतुं तेम तुंज प्रत्ये कहुं. ॥१७॥ ए सोळमां अध्ययने विषे ब्रह्मचर्यनी गुप्ती कही तेतो पापस्थानकने वर्जवाथी होय ते माटे सत्तरमां अध्ययनने विषे पापश्रमणनं स्वरूप कहेछे. ॥ १६ ॥

अध्य०

॥ १६ ॥

॥१६०॥

(इच्छा) उत्पन्न थाय अथवा एमपेण मनमां थायके एं ब्रह्मचर्य पाळयानुं फळ हसे के नहि होय ? माटे हुं ए स्त्रीने सेवुं एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्माद (दीवाना पणुं) पामे अने स्त्रीनी अभिलाखथी दीर्घ (घणा) काळनोरोगिष्ठ थाय अने केवळी परुण्या धर्मथी भ्रष्ट थाय, ते माटे निश्चे निग्रंथ स्त्रीना शणगार प्रमुखनी कथा तथा एकली स्त्री पासे धर्मकथा न कहे. ॥ २ ॥

अर्थ:-नो० नहि इ० स्त्री सहित । स० एकेआसणे स० वेठोथको । वि० वेसणहारो भ० होय वेसे नहि । से० ते नि० साधु तं० ते क० श्या माटे । इ० एमचे० कदाचित शिष्य पुछेछे । आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने ख० निश्चे । इ० स्त्री स० संवाते स० एक आसणे वेठाथकाने । व० ब्रह्मचारिने व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संकाउपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने संका उपजे ए स्त्री भेलो रेहेछे केम नथी पाळतो वा० वळी । क० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० वळी । वि० ब्रह्मचर्य पाळयाना फळनो संदेह वा० वळी स० उपजे भे० चारित्रना विनाशने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्मादपणाने मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा का० काळलगे वा० वळी । रो० रोगते ज्वरादिक सूलादिक ह० होय के० केवलि प० परुण्या ध० धर्मथी भ० भ्रष्ट थाय । त० तेमाटे । नो० न इ० स्त्री स० सहित स० एक आसनने विषे साधु वि० वेसे ॥ ३ ॥

मूल:-नो इत्थीणं सद्धिं सन्निसेज्जागए विहरित्ता भवइ से निगगन्थे । तं कह-
मिति चे, आयरियाह । निगन्थस्स खलु इत्थीहिं सद्धिं सन्निसेज्जागयस्स बम्भयारिस्स बम्भचेरे
सङ्गा वा कङ्गा वा विङ्गिच्छ वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा

उत्तरा०

॥१६१॥

वली भो० जमीने पे० पाणी प्रमुख पीइने सु० सुखे व० सुए पा० पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥३॥

मूलः—जे केई पवइए निहासीले पगामसो ।

भोचा पेचा सुहं वसइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—जे साधुने निद्रानो स्वभाव घणो छे, अने आहार पाणी करीने घणीवार लगी सुखे सुइ रहे तेने पापश्रमण कहिए. ॥ ३ ॥

अर्थः—आ० आचार्य उ० उपाध्याय गुरुए सु० सिद्धांत अने वि० विनयमार्गने च० वली गा० शीखव्यो ते० ते गुरुवादिकने विषे चे० पछे पांख आवे खि० हिले बा० अज्ञानि पा० ते पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥४॥

मूल—आयरियउवज्झाएहिं सुयं विणयं च गाहिए ।

ते चेव खिंसई बाले पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—आचार्य, उपाध्याय अने जेणे विनयमार्गने सिद्धांत शीखवेल होय तेवा गुरुवादि-
कने, पांख आन्या पछी अज्ञानी हीले निंदे एवो होय तेने पापश्रमण कहिये. ॥ ४ ॥

अर्थः—आ० आचार्य उ० उपाध्याय गुरुने । स० साचे मने न० न प० सेवा करे । अ० नहीं प्य० उपगार माने पू० तथा पुंजा श्लाघा बोले थ० अहंकारी । पा० ते पाप स० श्रमण इ० एहवो वु० कहिए ॥ ५ ॥

मूलः—आयरियउवज्झायाणं सम्मं न पडितप्पइ ।

अण्णडिपूयए थद्धे पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ५ ॥

अध्य०

॥ १७ ॥

॥१६१॥

વ૦ બ્રહ્મચારિને વ૦ બ્રહ્મચર્યને વિષે । સં૦ સંકાઉપજે । બ્રહ્મચર્ય પાછું કે ન પાછું અથવા આગલાને સંકાઉપજે
 એ સ્ત્રીભેગો રહેછે કેમ નથી પાછતો વા૦ વઢી । ક૦ અબ્રહ્મની વાંછા ઉપજે વા૦ વઢી । વિ૦ બ્રહ્મચર્ય પા-
 ળ્યાના ફળનો સંદેહ વા૦ વઢી । સ૦ ઉપજે । મે૦ ચારિત્રના વિનાસને વા૦ વઢી લ૦ પામે । ઉ૦ ઉન્માદ
 મસ્તપણાને વા૦ વઢી પા૦ પામે દી૦ ઘણા કા૦ કાલ લગે વા૦ વઢી રો૦ રોગતે જ્વરાદિક શૂઝાદિક હ૦ હોય ।
 કે૦ કેવલી પ૦ પરુષ્યા ધ૦ ધર્મથી મં૦ મૃષ્ટથાય । ત૦ તેમટેનો૦ ન ઇ૦ સ્ત્રીના ઇ૦ ઇન્દ્રિયને મ૦ મનનેહરે
 મ૦ મનને વિષય માંહિ રમાડે એહવી ઇદ્રીને આ૦ જોતોથકો । નિ૦ જોય ॥ ૪ ॥

મૂલ:-નો ઇત્થીણં ઇન્દિયાઈ મળોહરાઈ મળોરમાઈ આલોહિતા નિજ્ઞાહિતા ભવતિ સે
 નિગ્ગન્થે । તં કહમિતિ ચે, આપરિયાહ । નિગ્ગન્થસ્સ સ્વલુહિયં, ગં ઇન્દિયાઈ મળોહરાઈ મળોરમાઈ
 આલોહિમાણસ્સ નિજ્ઞાયમાણસ્સ બમ્મયારિસ્સ બમ્મચેરે સઙ્કા વા કઙ્કા વા વિહિગિચ્છા વા
 સમુપજ્જિજ્જા મેદં વા લભેજ્જા ઉમ્માયં વા પાઉણિજ્જા દાહિત્થં વા રોગાયઙ્કં હવેજ્જા,
 કેવલિપન્નત્તાઓ ધમ્માઓ મંસેજ્જા । તમ્હા નો ઇત્થીણં ઇન્દિયાઈ મળોહરાઈ મળોરમાઈ
 આલોહિજ્જા નિજ્ઞાહિજ્જા. ॥ ૪ ॥

ગદ્ય ૪ ભાવાર્થ:-જોતાં મનહરે તેથી મનોહર અને ચીંતવતાં ચિત્તને હુલાશ ઉપજે કે અહો એ કેવી
 સુંદરછે, એમ મનને રમણીક એવી સ્ત્રીની ઇદ્રીયો આપણી દ્રષ્ટીયે કરીને થોડી પણ જુએ નહિ. સ્ત્રીના ગુણ ચીંતવે

उत्तरा०

॥१६२॥

उ० रुडा कर्तव्यनो उलंघणहारो य० वळी च० क्रोधि य० वळी । पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥८॥

मूलः—द्वद्वस्स चरती पमत्ते य अभिक्खणं ।

उल्लङ्घणे य चण्डे य पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थ—उतावळो उतावळो चाले, इर्या सुमतिने विषे प्रमादे चाले, वारंवार रुडा कर्मनो कर्तव्यनो ओलंघणहार, क्रोधवंत एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ८ ॥

अर्थः—प० पडिलेहण करे ते प० प्रमादि थको करे । अ० जिहां तिहां नांखे पा० पात्र क० कंबलादिक उपगरणे प० पडिलेहणा करवाने विषे अ० सावधान नहि । पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥९॥

मूलः—पडिलेहेति पमत्ते अवउज्झइ पायकम्बलं ।

पडिलेहाअणाउत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थ—प्रमादी थको पडीलेहणा करे अने ज्यां त्यां कांबळी पात्रादिक उपगरणे नांखे अने पडीलेहणा करवाने विषे असावधान एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ९ ॥

अर्थः—प० पडिलेहण करे ते प० प्रमादि थको करे से० ते किं० कांइक विकथा हु० निश्चे नि० सांभळीने पडिलेहणादिकथी उपयोग चुके गु० गुरुने वचने कथनने पा० असातना उपजावे नि० सदाय । पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहिए ॥ १० ॥

मूलः—पडिलेहेइ पमत्ते से किंचि हु निसामिया ।

अध्य०

॥ १७ ॥

॥ १६२ ॥

दू० परियंचने (वस्त्रने) अं० आंतरे वा० अथवा । भि० माटीनी भीतने अं० आंतरे वा० वळी कु० स्त्रीना
 कोयलना सरिखा स० शब्द १ वा० अथवा रु० रोवाना शब्द २ वा० अथवा गी० गीतना शब्द ३ वा० अथवा
 ह० हसवाना शब्द ४ वा० अथवा थ० स्नेह उपजावाना स० शब्द ५ वा० अथवा कं० वीरह आकुल व्याकुलना
 स० शब्द ६ वा० अथवा वि० विलापना शब्द । ए ७ ए सात प्रकारना शब्दने वा० वळी सु० सांभलनारो
 साधु । वं० ब्रह्मचारिने । व० ब्रह्मचर्यने विषे सं० संका उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं अथवा आगल्याने
 संका उपजे ए स्त्री भेलो रहे छे केम नथी पाळतो वा० अथवा कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि०
 ब्रह्मचर्यपाळाना फलनो वा० वळी संदेह स० उपजे । भे० चारीत्रना विनाशने वा० वळी ल० पामे ४ । उ०
 उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा का० काल लगे वा० वळी रो० रोग ते ज्वरादिक
 शूलादिक ह० होय । के० केवली प० परुष्पा । ध० धर्मथी भं० भृष्ट थाय । त० ते माटे नो० न इ० स्त्रीना
 ए शब्द । कु० पाषाणनी भीतने अं० आंतरे वा० अथवा दू० परियंच(वस्त्रने) अं० आंतरे । वा० अथवा । भि०
 माटीनी भीतने अं० आंतरे वा० वळी । कु० स्त्रीना कोयल सरिखा शब्द १ वा० अथवा । रु० रोवाना स०
 शब्द २ वा० अथवा । गी० गावाना स० शब्द ३ वा० अथवा ह० हसवाना स० शब्द ४ वा० अथवा थ०
 स्नेह उपजावाना स० शब्द ५ । वा० अथवा कं० वीरह आकुल व्याकुलना शब्द ६ वा० अथवा वि० वि-
 लापना शब्द ७ ए सात प्रकारना शब्दने वा० वळी । सु० सांभळतो थको वि० विचरे साधु ॥ ५ ॥

मूलः—नो निगन्थे इत्थीणं कुहुन्तरंसि वा दूसन्तरंसि वा भित्तन्तरंसि वा कुइ-

સત્તરાં

॥૧૬૩॥

અનેરાની ખલી પ્રજ્ઞા (બુદ્ધિ) ને હળે અને જંઘડાને વિષે તેમજ વંચનનાં વલેશને વિષે રક્ત છે એવો હોય તેને પાપશ્રમણ કહીયે. ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-અં અથિર આં આસનને વિષે કું કચકચતા આસનને વિષે જં જિહાં તં તિહાં નિં બેસે ।
આં આસનને વિષે બેસે તિહાં અં સાવધાનપણે સહિત ન બેસે, વારંવાર હાથપગાદિક હલાવતો ચપઢાઈ કરે ॥
પાં તે પાપ સં શ્રમણ ત્તિં એહવો બું કહીએ ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:-અથિરાસણે કુકુડાં જત્થ તત્થ નિસીયઈ ।

આસણમ્મિ અણાઉત્તે પાવસમણે ત્તિં વુચ્છઈ ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ-અસ્થિર આસનને વિષે કચકચાટ થાય તેવા આસનને વિષે જ્યાં ત્યાં બેસે અને સાવધાનપણા રહિત આસનને વિષે બેસે અને ત્યાં વારંવાર હાથપગાદિક હલાવતો થકો ચપઢાઈ કરે એવો હોય તેને પાપશ્રમણ કહીયે. ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-સં સચિત્ત રં રજ સ્વરડે પાં પગ પુંજ્યા વિના । સું સંથારા ઉપર સુવે ॥ સેં સેજ્યાને ઉપાશ્રયાદિકને નં પુંજે પં પડિલેહે નહિ ॥ સંં સંથારે સુતો થકો ॥ અં સાવધાનપણે રહિત ચપઢાઈપણે પ્રવર્તે ॥ પાં તે પાપ સં શ્રમણ ત્તિં એહવો બું કહીએ ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:-સસરક્કપાણે સુવઈ સેજ્જં ન પડિલેહઈ ।

સંથારણે અણાઉત્તે પાવસમણે ત્તિં વુચ્છઈ ॥ ૧૪ ॥

અધ્યં

॥ ૧૭ ॥

॥૧૬૩॥

न पाळुं अथवा बीजाने शंका उपजे के ए साधु भीतने आंतरे स्त्रीना दुष्ट शब्द सांभळे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि पाळतो होय ! तथा विषय शब्द सांभळवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववानी आकांक्षा उत्पन्न थाय, अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळ्यानुं फळ हशे के नहि होय ! ते माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घकाळनो रोगिष्ठ थाय ने केवळी परुण्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे निश्चे नियंथ भीतने आंतरे स्त्रीना विषय संबंधी शब्द न सांभळे. ॥ ५ ॥

अर्थ:-नो० न नि० साधु इ० स्त्रीना पु० पाळल्या विषय विलास पु० पुर्वनी । की० क्रीडाने । अ० सांभलनारो ह० होय । से० ते नि० साधु । त० ते क० श्या माटे इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य । आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने स्व० निश्चे इ० स्त्रीनी पु० पुर्वनी रती । पु० पुर्वनी क्रीडाने । अ० संभारताने । व० ब्रह्मचारीने । व० ब्रह्मचर्यने विषे सं० संका उपजे वा० अथवा । कं० कंखा उपजे वा० अथवा । वि० फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे मे० चारित्रनो विनासने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे । दी० घणा काळलगे वा० वळी रो० ज्वरादि शूळादि रोग ह० उपजे । के० केवळी प० परुण्या ध० धर्मथकी भं० भ्रष्ट थाय त० ते माटे नो० न साधु । इ० स्त्रीना पु० पुर्वनी रती पु० पुर्वनी की० क्रीडा अ० संभारे ॥ ६ ॥

मूल:-नो निगन्थे इत्थीणं पुव्वस्यं पुव्वकीलियं अणुसरित्ता हवइ से निगन्थे । तं कहमिति चे, आयरियाह । निगन्थस्स खलु इत्थीणं पुव्वस्यं पुव्वकीलियं अणुसरेमाणस्स

उत्तरा०

॥१६४॥

अर्थ:-आ० गुरुवादिकने प० छांडिने प० पर पाखंडीने से० सेवे गा० छ मासमांहे एक संघाडाथी गणिए० बीजे संघाडे जाय ते गाणं गणिए कहिये ते दु० दुष्ट भूत जाणवो हिलनीक होय पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १७ ॥

मूल:-आयरियपरिच्चाई परपासण्डसेवए ।

गाणंगणिए दुब्भूए पावसमणेत्ति वुच्चई ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ-गुरुवादिकने छांडे अने पर पाखंडीने सेवे अने छ मास मांही एक संप्रदायथी बीजा संप्रदायमां जाय अने भुंडा आचारनो धणी निंदाय एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १७ ॥

अर्थ:-स० पोताने गे० घर प० छांडिने प० गृहस्थ गे० घरने विषे वा० फरे संसारनो कामार्थि लोलपीपणो य० वली नि० ज्योतिष निमित्त परुपवे करी व० द्रव्यनी उपार्जना करे । पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १८ ॥

मूल:-सयं गेहं परिच्चज्ज परगेहंसि वावरे ।

निमित्तेण य ववहरइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ-पोतानुं घर तजीने ग्रहस्थने घरे संसारना कामार्थि ने लोलपी (लुब्ध) थको फरे वली ज्योतिष निमित्त परुपवे करी द्रव्यनी उपार्जना करे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १८ ॥

अर्थ:-स० पोतानी ज्ञातिबंधनो पि० आहार जे० जमे ने० नवांछे सा० सामुदाणीनो आहार । गि० गृहस्थने घरे तथा गृहस्थीना नि० आसन उपरे च० वली वा० वेसे । पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १९ ॥

अव्य०

॥ १७ ॥

॥ १६४ ॥

प्रणीत आ० आहारने । आ० जमतो थको । व० ब्रह्मचारीने । व० ब्रह्मचर्यने विषे । सं० संकां उपजे ब्रह्मचर्य पाळुं के ना पाळुं अथवा आगल्याने शंका उपजे ए स्त्री भेलो केम रहे छे केम पाळतो नथी वा० अथवा कं० अब्रह्मनी नांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्य पाळ्याना फलनो मंदेह वा० अथवा स० उपजे ३ । भे० चारित्रना विनासने वा० बळी ल० पामे ४ ॥ उ० उन्माद मस्तपणाने वा० बळी पा० पामे । दी० घणा का० काळलगे वा० बळी । रो० रोग ते ज्वरादिक शूलादिक ह० होय के० केवली प० परुष्या । ध० धर्मथी भं० भृष्ट थाय । त० ते माटे नो० न । प० प्रणीत । आ० आहारने आ० करे साधु ॥ ७ ॥

मूलः—नो निगन्थे पणीयं आहारं आहारित्ता हवइ से निगन्थे । तं कहमिति चे, आयरिमाह । निगन्थस्स खलु पणीयं आहारं आहारेमागस्स वम्भयारिस्स वम्भचेरे सङ्गा वा कङ्गा वा विङ्गिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा दीहकालियं वा रागायङ्कं हवेज्जा, केवलपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा । तम्हा नो पणीयं आहारं आहारेज्जा ॥ ७ ॥

गद्य ७ भावार्थः—वीनां टीपां झरे तेवो यती सरस आहार दिन दिन प्रत्ये न करे तेने साधु कहीये. हवे शिष्य पुछतो हवो के शा कारणथी तेवो सरस आहार दिन दिन प्रत्ये न करे ! तेवारे आचार्य कहेता हवा ते निग्रंथने निश्चे ते घणो सरस आहार पाणी दिन दिन प्रत्ये करता ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विषे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा वीजाने शंका उपजे के ए साधु दिन दिन प्रत्ये घणो सरस

६८८०

॥१६५॥

अर्थ:-जे० जे व० वर्ज ए० ए० स० सदाय उ० वली दो० दोषने से० ते सु० सुवती हो० होय सु० साधुना
वृंद व० मध्ये ॥ अ० ए० लो० लोकने विषे अ० अमृतनी व० परे । पू० पुजनीक होय ॥ आ० आराधे (दु० वे)
लो० लोक । इ० ए० लोक त० तेमहिज । प० परलोकने पण आराधे ति० एम वे० हुं कहुं ॥ २१ ॥

मूल:-जे वज्जए एते सदा उ दोसे से सुवए होइ मुणीण मज्जे ।

अयंसि लोए अमयं व पूइए आराहए लोगमिणं तहा परि ॥२१॥ ति बेमि ॥

॥ इति पावसमणिज्जं नाम सप्तदशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ १७ ॥

गाथा २१ भावार्थ:-ए पूर्वोक्त दोष सदाय जे वर्जे ते साधुना वृंद मांही सुवर्त्ति होय, अने ते ए लो-
कने विषे अमृतनी परे पूज्यनिक होय, अने आ लोक तेमज परलोक ए बने लोकने आराधे एम सुधर्मा स्वामी
पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामी समीपे सांभल्युं हतुं,
तेम में तुंज प्रत्ये कहुं. ॥ २१ ॥ ए सत्तरमा अध्ययनने विषे पाप स्थानक वर्जवो कहो ते तो संयती होय ते
वर्जे अने रस लंपटपणुं ने ऋद्धीने छांडवे करीने संयतीपणुं होय, तेथी अठारमा अध्ययनने विषे संयती राज-
ऋषिनुं उदाहरण कहे छे. ॥ १७ ॥

अर्थ:-कं० कंपिलपुर नामा न० नगरने विषे रा० राजा उ० तेणे राजाए पुन्यने उदये करी पाम्योछे
ब० चतुरंगी सेन्या वा० पालषि प्रमुष ना० नामे सं० संजति ना० नाम राजानुं मि० मृगना आहेडा निमित्ते
उ० नगरथी निकल्यो ॥ १ ॥

अध्य०

॥ १७ ॥

॥१६५॥

आयरियाह । निग्गन्थस्स खलु अतिमायाए पाणभोयणं आहारेमाणस्स बम्भयारिस्स बम्भ-
चेरेसङ्का वा कङ्का वा विइगिच्छा वा समुपज्जिज्जा भेदं वा लभेज्जा उम्मायं वा पाउणिज्जा
दीहकालियं वा रागायङ्कं हवेज्जा, केवलिपन्नत्ताओ धम्माओ भंसेज्जा; तम्हा नो अति-
मायाए पाणभोयणं आहारेज्जा ॥ ८ ॥

गद्य ८ भावार्थ—मर्यादा उपरांत अति आहार पाणी करे नहि ते साधु कहीये, तेवारे शिष्य पुछतो
हवो के शा कारणथी अति आहार करे नहि, तेवारे आचार्य कहेता हवा, ते निग्रंथने निश्चे अति आहार
पाणी करता थका ब्रह्मचारीने ब्रह्मचर्यने विपे शंका उपजे के हुं ब्रह्मचर्य पाळुं के न पाळुं ? अथवा बीजाने
शंका उपजे के ए साधु मर्यादा उपरांत अति आहार पाणी करे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हशे के नहि
पाळतो होय ? तथा अति आहार करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेववा करवानी इच्छा उपजे अथवा ए ब्रह्म-
चर्य पाळ्यातुं फळ हशे के नहि होय ? ते माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पछी ते
उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषाथी दीर्घ कालनो रोगीष्ट थाय अने केवळी परुष्या धर्मथी भ्रष्ट थाय,
तेमाटे निग्रंथ मर्यादा उपरांत अति आहार पाणी न करे. ॥ ८ ॥

अर्थः—नो० नहि वि० विभूषानो करणहार ॥ ह० होय से० ते नि० साधु । तं० ते क० शा माटे
इ० एम चे० कदाचित पुछे शिष्य । आ० आचार्य गुरु आ० कहे वि० विभूषानो करणहार । भू० विभूषा
सहित स० शरिरनो धणी ॥ इ० स्त्री ज० जनने अ० वंछनीक ह० होय । त० तेवारे पछे णं० अलंकारे । इ० स्त्री

उत्तरा०

॥ १६६ ॥

गाथा ३ भावार्थः—मृगने प्रेरिते घोडे चढ्यो थको कपीलपुर नगरना केशरी नामना उद्यानने विषे बीवरावतो थको केटलाएक मृगने मांसने विषे गृद्धी (लुब्ध) थको वध करतो हतो. ॥ ३ ॥

अर्थः—अ० हवे के० केसरि उ० उद्यानने विषे । अ० अणगार त० तपरुप ध० धन सहित । स० सध्याय ज्ञा० धर्म ध्यानादिक ध्यान । सं० सहित ध० धर्म ज्ञा० ध्यान शि० ध्याय छे एकाग्र चित्ते करी ॥ ४ ॥

मूलः—अह केसरमि उज्जाणे अणगारे तवोधणे ।

सज्झायज्झाणसंजुत्ते धम्मज्झाणं श्रियायति ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे ते केसरी उद्यानने विषे तप रूप धनना धणी अने स्वाध्यायने धर्म ध्यानादिके करी सहित एवा अणगार (साधु) तिहां एकाग्रचित्ते धर्म ध्यान ध्याता हवा. ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० वृक्षे करी व्याप्त मं० नागरवेलना मंडप हेठे ज्ञा० धर्म ध्यान ध्यावेछे क्व० षपावीने आ० आश्रवने त० ते मुनिने आ० आव्यो मि० मृगपा० पासे व० वधेछे ते मृग आव्यो मुनि पासे से० ते न० राजा वधेछे ॥ ५ ॥

मूलः—अप्फोवमण्डवमि ज्ञायति क्ववियासवे ।

तस्सागए मिगे पासं वहेति से नराहिवे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते मुनिवृक्षे करीने व्याप्त (संकीर्ण) एवा नागर वेलना मंडप हेठे आश्रव खपावीने धर्मध्यान ध्याय छे, ते मुनिनी पासें मृग आव्यो, ते मृगनो राजा वध करतो हतो. ॥ ५ ॥

अर्थः—अ० हवे आ० घोडे ग० चढ्यो थको रा० ते राजा । सि० शिघ्र आ० आवीने सो० ते राजा ।

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १६६ ॥

उपजे के साधु शरीरनी विभुषा करे छे तो ते ब्रह्मचर्य पाळतो हसे के नहि पाळतो होय ? तथा विभुषा करवाथी स्त्रीनी साथे विषय सेवन करवानी इच्छा उपजे ? अथवा ए ब्रह्मचर्य पाळयानुं फल हसे के नहि होय ? ते माटे स्त्रीने भोगवुं, एम थवाथी चारित्रनो विनाश थाय, पड़ी ते उन्मादपणुं पामे अने स्त्रीनी अभिलाषथी दीर्घ काळनो रोगिष्ठ थाय अने केवळो परुष्या धर्मथी भ्रष्ट थाय ते माटे साधु शरीरनी विभुषा न करे ? ॥ ९ ॥ ए ब्रह्मचर्यनी नव वाड कही हवे दशमो ते वाड फरतो कोट कहे छे.

अर्थ:—नो० नहि स० मनोहर शब्द रु० रूप र० रस गं० गंध फा० फरसना ए पांचनो । अ० भोगवणहार ह० होय से० ते नि० साधु तं० ते क० शा माटे । इ० एम चे० कदाचित्त पुत्रे शिष्य आ० गुरु आ० कहे । नि० साधुने स्व० निश्चे । स० शब्द रु० रूप (रः रसः गं० गंध । फा० फरसना । अ० भोगवता थका । व० ब्रह्मचारीने । व० ब्रह्मचर्यने विषे सं० शंका उपजे ब्रह्मचर्य पाळु के ना पळुं, अथवा आगलाने शंका उपजे ए स्त्री भेळो रहे छे । केम नथी पाळतो वा० अथवा । कं० अब्रह्मनी वांछा उपजे वा० अथवा वि० ब्रह्मचर्य पाळयाना फलनो संदेह वा० वळी स० उपजे ३ । भे० चारित्रनो विनाशने वा० वळी ल० पामे । उ० उन्माद मस्तपणाने वा० वळी पा० पामे दी० घणा का० काललगे वा० वळी । रो० रोग ते ज्वरादिक शूळादिक ह० होय के० केवळी प० परुष्या ध० धर्मथी भं० भ्रष्ट थाय । त० ते माटे नो० नहि । स० शब्द रु० रूप र० रस गं० गंध फा० फरसना अ० सेवणहार भ० होय । से० ते नि० निग्रंथ साधुने द० दसमो व० ब्रह्मचर्यनुं स० समाधिनो ठा० थानक भ० होय ॥ १० ॥

मूल:—नो सहस्रवरसगन्धफासागुवादी हवेज्जा से निगगन्ये । तं कहमिति चे, आ-

उत्तरा०

॥१६७॥

मूलः—आसं विसज्जइत्ताणं अणगारस्स सो निवो ।

विणएण वन्दए पाए भगवं एत्थ मे खमे ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे ते राजा घोडो मुक्कीने विनयसहित मुनिना पग वांटीने एम कहेतो हवो के हे भगवंत ? अहीं मृग वधरूप महारो अपराध क्षमा करो (माफ करो). ॥ ८ ॥

अर्थः—अ० हवे मो० मौनभावे सो० ते भ० भगवंत पुज्य अ० अणगारस्सा० ध्याने म० मिश्रीत छे धर्म ध्यानने विषे तलालिन छे रा० राजाने न० न दीधो प० प्रत्युत्तर त० तेवार पछी रा० राजा भ० भये करी हु० आकुलव्याकुल थयो ॥ ९ ॥

मूलः—अह मोणेण सो भगवं अणगारे ज्ञाणमस्सिते ।

रायाणं न पडिमन्तइ तओ राया भयहुओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे ते वखते पुज्य (मुनि) मौन्य भावे धर्मध्यानने विषे तल्लीन होवाथी राजाने पाछो प्रत्युत्तर न दीधो, ते वारे राजा भये करी आकुलव्याकुल थयो. ॥ ९ ॥

अर्थः—सं० संजति राजा अ० हुं अ० छुं । भ० हे भगवंत वा० बोलावो मे० मुजने कु० कोप्यो थको ते० ते अ० अणगार मुनी । ड० बाले न० नर मनुष्यनी को० कोडिने ॥ १० ॥

मूलः—संजओ अहमस्सीति भगवं वाहराहि मे ।

कुद्धे तेएण अणगारं डहेज्ज नरकोडिओ ॥ १० ॥

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १६७ ॥

अर्थः—जं० जे थानक वि० स्त्रीयादिक रहित अ० स्त्रीए व्यापित नथी । र० ठालो इ० स्त्रीजने करी
य० वळी । ब० ब्रह्मचर्यनी र० रक्षाने अ० अर्थे आ० एहवा थानकने तु० अवधारणे । नि० सेवे ब्रह्मचारी ॥१॥

मूलः—जं विवित्तमणाइणं रहियं इत्थिजणेण य ।

बम्भचेरस्स रक्खट्ठा आलयं तु निसेवए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ—ब्रह्मचर्य राखवाने अर्थे स्त्री पशु नपुंसक रहित एवा एकांत उपाश्रयने सेवे. ॥१॥

अर्थः—स्त्रीनी कथा म० मनने प० आनंदनी ज० करणहारी । का० विषयना रा० रागनी वि० व-
धारणहारी । ब० ब्रह्मचर्यने विषे । र० रातो भि० साधु ते । थी० स्त्रीनी कथाने तु० पुरणे वि० वर्जे ॥२॥

मूलः—मणपल्हायजणणी कामरागविवट्ठणी ।

बम्भचेरओ भिक्खू थीकहं तु विवज्जए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ—मनने आनंदनी करावणहारी, विषयरागनी वधारनारी एवी स्त्री संवंधी सणगार
प्रमुखनी कथा जे साधु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते वर्जे. ॥ २ ॥

अर्थः—थीहि० स्त्री स० संघाते संथव० परिचय च० वली सं० स्त्री संघाते क० कथा च० पुरणे अ०
अतिशे वं० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो भि० साधु । नि० सदाय प० वर्जे ॥ ३ ॥

मूलः—समं च संथवं थीहिं संकहं च अभिक्खणं ।

बम्भचेरओ भिक्खू निच्चसो पस्विज्जए ॥ ३ ॥

उत्तरा०

॥१६८॥

जीवतव्यने रुपने विषे तं० तुं मु० मुंढपणे मुर्छाय छे हे रा० राजा पे० परलोकनो अर्थ तुं न० नाथि अ० जाणतो ॥१३॥

मूलः—जीवियं चेव ख्वं च विज्जुसंपायचञ्चलं ।

जत्थ तं मुज्झसी रायं पेच्चत्थं नावबुज्झसि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—हे राजा तुं जीवतव्य अने रुपने विषे मुंढपणे मुर्छाय छे, ने आऊखुने रुप वी-
जळीना चमत्कारनी पेरे चपळ छे अने परलोकनो अर्थ पण तुं नथी जाणतो. ॥ १३ ॥

अर्थः—दा० भार्या य० वळी सु० पुत्र चे० पदपुरणे मि० मित्र य० वळी त० तेम बं० बांधव जी० घरनो
धणी जीवे त्यां लगी अ० घरना धणीनां उपाज्यां धनादिक भोगवता थका जीवे म० घरनो धणी सुओ तेवार
पछी तेहने न० न जाय अ० केडे परभवे य० वळी ॥ १४ ॥

मूलः—दाराणि य सुया चेव मित्ता य तह बन्धवा ।

जीवन्तमणुजीवन्ति मयं नाणुव्वयन्ति य ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—स्त्री पुत्र बांधवादिक ज्यांसुधी घरनो धणी जीवे त्यां लगी तेनुं उपराजे लघ-
नादिक भोगवे, पण ते घरधणी सुवा पछी तेनी केडे परभवे न जाय. ॥ १४ ॥

अर्थः—नी० काढे म० सुवाने पु० पुत्र पि० पिता सुओ होय तेहने प० अतिघणो दु० दुषी थको ।
पि० पिता वि० पणत० तेमज पु० पुत्रने काढे सुओ थके बं० भाइने पणभाइ सुवा थका काढे रा० हे राजा

एम जाणीने त० तप च० आचर ॥ १५ ॥

अध्य०

॥ १८ ॥

॥१६८॥

स्निहाळां वचन, भरतारना वियोगे आकुळव्याकुळ आक्रंद शब्दनुं करवुं, विषयथी विरहातुर थकी विलाप शब्दनुं करवुं, एवा शब्द सांभळवा ब्रह्मचर्यने विषे रक्त होय ते साधु सदाय वर्जे. ॥ ५ ॥

अर्थ:- हा० स्त्री संघाते हास्य कीधी होय १ कि० क्रीडा कीधी होय २ । २० रति सेवी होय ३ । ४० गर्व उतारवा अहंकार कीधी होय ४ । ५० एकठा बेसी वि० जम्या होय ५ । ६० एक आसने बेठा सुता होय ७० वळी । बीजो पाठ-सहसावि० सहसातकारे स्त्रीने तासणाणि ८० त्रास उपजाव्यो होय, जो तुं मुजसो हठ करे छे तो प्रवर्ज्या प्रमुख लेइश इत्यादिक ९० वळी वं० ब्रह्मचर्यने विषे १० रातो साधु थि० स्त्रीना एवला वाता पाछल्या णो० नहि ऽणु० संभारे क० क्यारे ऽ० पण ॥ ६ ॥

मूल:- हासं किडुं रडं दपं सहसावित्तासणाणि य ।

ब्रह्मचर्यरओ थीणं णो पुचिन्ते कयाइ वि ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थ-ग्रहस्थपणे स्त्री संघाते हांशी कीधी होय, क्रीडा कीधी होय, विषय सेवेल होय, स्त्रीने गर्व उतारवा अहंकार कर्यो होय, एकठा बेसीने जम्या होय, एक आसने बेठां सुतां होय, वळातकारे स्त्रीने त्रासरूप कीधेल होय के जे तुं मारी साथे हठ करे छे तो तुं प्रदेशगमन करीश अथवा अकालमृत्यु करीश के दिक्षा धारण करीश इत्यादिक स्त्री संबंधी वस्तु ब्रह्मचर्यने विषे रक्त छे एवा साधु कांइपण संभारे नहि. ॥ ६ ॥

अर्थ:- ५० सरस भ० भात पा० पाणी तु० पुरणे । खि० सिघ्र म० कंदर्पनो वि० वधारणहार । वं० ब्रह्मचर्यने विषे १० रातो भि० साधु । नि० नित्य प्रत्ये प्रणीतने ५० वर्जे ॥ ७ ॥

उत्तरा०

॥१६९॥

मूलः—तेणावि जं कयं कम्मं सुहं वा जइ वा दुहं ।

कम्मुणा तेण संजुत्तो गच्छती उ परं भवं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—सुवो ते पुरुष जे शुभाशुभ (सुखकारी ने दुःखकारी) कर्म करी, ते कर्मकरी सहित ते पुरुष परभवे जाय एम जाणीने हे राजा तुं तप आचर ! ! ! ॥ १७ ॥

अर्थः—सो० सांभलीने त० ते मुनी पासे सो० ते राजा ध० धर्म । अ० अणगारने अ० समिपे म० मोटा । सं० मोक्षनां अभिलाष रूप संवेग । नि० मनुष्य देवतादिकनां काम भोगरूप अरुचि रूप निर्वेदतणे करी । स० सहितहुओ न० संजतिराजा ॥ १८ ॥

मूलः—सोऊण तस्स सो धम्मं अणगारस्स अन्तिए ।

महयासंवेगनिवेदं समावन्नो नराहिवो ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—ए प्रमाणे मुनिनी समीपे संयती राजा धर्म सांभलीने मोटा मोक्षना अभिलाष-रूप संवेग (वैराग्य) ने मनुष्य देवतादिकना कामभोग ऊपरे अरुचीरूप ते निर्वेद करी सहित थयो. ॥ १८ ॥

अर्थः—स० ते संजति राजा च० छांडिने र० राज्यने नि० निकल्यो जि० जिनसासननेविषे ग० गर्द-भालीमूनी नामा भ० भगवंतपूज्य अ० अणगारने अ० समिपे ॥ १९ ॥

मूलः—सञ्जओ चइउं रज्जं निक्खन्तो जिणसासणे ।

गद्दभालिस्स भगवओ अणगारस्स अन्तिए ॥ १९ ॥

अध्य०

॥ १८ ॥

॥१६९॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ—જે બ્રહ્મચર્યને વિષે રક્ત છે તેવા સાધુ વિશુધા વર્જે અને નરવ કેશાદિક શરીરનું સમારવું (શોભાવવું) ઇત્યાદિક સળગારને અર્થે ન કરે. ॥ ૯ ॥

અર્થ:—સ૦ મનોહર શબ્દ રૂ૦ રૂપને ય૦ વળી ગં૦ ગંધને ય૦ વળી ર૦ રસને ફા૦ ફરસને ત૦ તે-મહિજ ય૦ વળી । પ૦ પાંચ પ્રકારનાં કા૦ એ કામના ગુણને । નિ૦ સદાય પ૦ વર્જે મુનિરાજ ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:—સદ્દે રૂવે ય ગન્ધે ય રસે ફાસે તહેવ ય ।

પન્નવિહે કામગુણે નિચસો પરિવજ્જણ ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ—મનોહર શબ્દરૂપ રસ ગંધને સ્પર્શ એ પાંચ પ્રકારના કામના ગુણને સદાય સાધુ વર્જે. ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:—વળી ફરીને કહે છે આ૦ ઉપાશ્રય થી૦ સ્ત્રી જ૦ જને કરી આ૦ સહિત એ પહિલો વોલ ૧ બીજે વોલે । થી૦ સ્ત્રીની ક૦ કથા ૨ મ૦ મનને રમણીક ય૦ વળી ત્રીજે વોલે સં૦ પરિચય છે૦ વળી ના૦ સ્ત્રીનો ૩ । તા૦ તે સ્ત્રીઓના ઇં૦ ઇન્દ્રિયનો । દ૦ દેખવો એ ચોથો વોલ ૪ ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:—આલઓ થીજણાઈણ્ણો થીકહા ય મળોરમા ।

સંથવો ચેવ નારીણં તાસિં ઇન્દિયદરિસણં ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ—વળી ફરીને તે વોલ ગણત્રીયે કહે છે. ૧ સ્ત્રીયે કરી સહિત ઉપાશ્રય, ૨ મનને રમણીક એવી સ્ત્રીની કથા, ૩ સ્ત્રીનો પરિચય, ૪ સ્ત્રીઓની ઇન્દ્રિયોનું દેખવું. ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—પાંચમે વોલે કુ૦ કોકીલના સરિવો શબ્દ રૂ૦ રોવું ગી૦ ગીતનો સાંભળવો ૫ છઠે વોલે સ૦

उत्तरा०

॥१७०॥

कहं पडियरसी बुद्धे कहं विणीए त्ति वुच्चसा ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—तोतारु १ नाम शुं ? २ तारुं गौत्रशुं ? ३ शाने अर्थे त्रीकर्ण शुद्ध क्रिया करेछे ने यतीपणुं आदर्युं छे, ४ क्रिया आचार्यने सेवेछे ! ५ अने कोण विनित शिष्य कहीए ? (एपांचप्रश्नपूछ्यां) ॥ २१ ॥

अर्थः—हवे संजती राजऋषी क्षत्रिराजऋषी प्रते कहेछे सं० संजतिमाहरो ना० नाम ना० नामे । त० ते-मगो० गोत्रते गो० गोतम । ग० गर्दभालिमूनि म० माहरा आ० धर्माचार्य वि० श्रुतज्ञानअने च० चारित्रना पा० पारगामी ॥ हवे पांचमो प्रश्न तेहनो उत्तर कहेछे ॥ २२ ॥

मूलः—सञ्जओ नाम नामेणं तहा गोत्तेण गोतमो ।

गर्दभाली ममायरियां विज्जाचरणपारगा ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—तेवारे संयति मुनि क्षत्री राज ऋषिने पुर्वोक्त पांच प्रश्नना उत्तर कहेता हवा, १ संयति मारुं नाम, २ गौतम माहरुं गौत्र, ३ श्रुत ज्ञानने चारित्रनो पारगामी एवो गर्दभाली मारो आचार्य, ४ जे आचार्य जीवघातथी निवर्त्यो ते ऋषि मोक्ष पामे तेमाटे सत्य जाणवे ते गुरुने मोक्षने अर्थे सेववा, ५ अने तेने सेवे ते विनित शिष्य जाणवो. ॥ २२ ॥

अर्थः—कि० ज्ञानविना क्रियाना करणहार । १८० क्रियावादि १ अ० ८४ अक्रियावादि २ । वि० त्रीस विनयवादि ३ ॥ अ० वली ६७ अज्ञानवादि ४ च० एम त्रणसेने त्रसठ मिथ्यादृष्टि ॥ म० हेक्षत्रीराजऋषि महामूनि सांभलो ए० ए ए० कहाते च० च्यार ठाण थानके करी क्रियावादि प्रमूख । ३६३ पाषंडि

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १७० ॥

સાધુ । સં० સંકાનાં થા० થાનક સં० સર્વ । વં० વર્જે પં० એકાગ્ર ચિત્તના ધણી સાધુ ॥ ૧૪ ॥

મૂલઃ—દુજ્જણે કામભોગે ય નિચ્ચસો પરિવજ્જણે ।

સઙ્કાથાણાણિ સઘાણિ વજ્જેજ્જા પણિહાણવં ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ—જીતતાં દોહીલા એવા પાંચ પ્રકારના કામભોગને સદાય સાધુ વર્જે અને એકાગ્રહ ચિત્તના ધણી સાધુ સર્વ શંકાનાં સ્થાનક વર્જે. ॥ ૧૪ ॥

અર્થઃ—ધં० ધર્મ રૂપિયા આં० આરામને વિષે ચં० વિચરે મિં० સાધુ ઠિં० ધીર્યવંત ધં० ધર્મરૂપ રથે પ્રવર્તવાને વિષે સાં० સારથી ધં० ધર્મરૂપ આં० આરામને વિષે રં० રાતો દંં० દમતેંદ્રિ । વં० બ્રહ્મચર્યને વિષે સં० સમાધિવંત ॥ ૧૫ ॥

મૂલઃ—ધમ્મારામે ચરે મિક્ખૂ ઠિઠ્ઠમં ધમ્મસારહી ।

ધમ્મારામે રતે દન્તે બમ્મચેરસમાહિણે ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ—જે ધીર્યવંત ધર્મ રૂપીયો રથ પ્રવર્તવાને વિષે સારથી સમાન અને ધર્મ રૂપીયા આરામને વિષે રક્ત અને ઇન્દ્રિયોનાં દમનારને બ્રહ્મચર્યને વિષે સમાધી સહિત એવા સાધુ ધર્મ રૂપીયા આરામ (વગીચા) ને વિષે વિચરે. ॥ ૧૫ ॥

અર્થઃ—દેં० દેવ વૈમાનીક જ્યોતિષી દેવે । દાં० દાનવ ભવનપતિ ગંં० ગંધર્વે । જં० જક્ષ રં० રાક્ષસે કિંં० કિંનરે એ વ્યંતરની જાતિ । વંં० બ્રહ્મચારીને નંં० નમસ્કાર કરે । દુંં० દુકર જેંં० જે પુરુષ । કંં० બ્રહ્મચર્યને કરે પાલે તંં० તે પુરુષને ॥ ૧૬ ॥

નિત્ય છે, ૨ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ કાઢથી અનિત્ય છે, ૩ કોઈ કહે જીવપરથી (તે અનેરા પદાર્થની અપેક્ષાએ હ્રસ્વત્વ દીર્ઘત્વની પેરે તે) છે ને કાઢથી નિત્ય છે, ૪ કોઈ કહે જીવપરથી છે ને કાઢથી અનિત્ય છે, એવી રીતે કાઢવાદી ચાર પ્રકારે જીવ માને છે, તેવીજ રીતે, ૨ અજીવ, ૩ પુન્ય, ૪ પાપ, ૫ આશ્રવ, ૬ સંવર, ૭ નિર્જરા, ૮ બંધ, ૯ મોક્ષ, એ નવે પદાર્થને ચાર ચાર પ્રકારે કાઢવશ માને છે, તેથી તેના નવે ધોક ૩૬ ભેદ કાઢવાદીના જાણવા. ૧

૨ બીજો સ્વભાવવાદી તે સર્વે વસ્તુ સ્વભાવે નીપજે છે, સ્વભાવે વળસે છે, જેમ સ્વભાવેજ યોવનવંતી સ્ત્રી ધણીનો યોગ છતાં ગર્ભ ધરે નહિ ને વંશા રહે, સ્ત્રીને મુખે મુંછ નહિ હોવાપણું, હથેલીમાં કેશ નહિ ડગવાપણું, લિંબડે આંબફલ નહિ લાગવાપણું, મોરનાં પીંછાં સ્વભાવેજ ચીતરેલપણું, સંધ્યાએ વિચીત્ર રંગપણું, બાવલના કાંટાનું અળીદારપણું, મૃગનાં નેત્રનું રમણીકપણું, અગ્નિની જવાળા ડંચી જવાપણું, પર્વત સ્થિર, વાયુ ચળપણું, એક વાસ-
ણમાં કોલ્હ પાસે મૂકવાથી ઘડંની કળકની ચીકાસનું જવાપણું, રજસ્વલાવાળી સ્ત્રીની છાયા સાજીસ્વારના પાણીમાં પડવાથી ક્ષારનું જવાપણું, મચ્છકાષ્ટ તુંબડું જલમાં તરવાપણું, કાગધાતુ પાષાણ જલમાં ડુબવાપણું, પક્ષી જાતિગગનમાં ફરવાપણું, દર્દ ઉપરજ ઔષધ લાગુ પડવાપણું, ગાંગડું કળ નહિ સીંઝવા (રંધાવા)પણું, સૂર્યનાં કિર-
ણનું ડહ્ણપણું, ચંદ્રમાનાં કિરણનું શિતલપણું, એ વિગેરે તમામ વસ્તુઓ પોતપોતાના સ્વભાવવશ છે એવું માને તે સ્વભાવવાદી. તેના ચાર ભેદ તે ૧ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ સ્વભાવે નિત્ય છે, ૨ કોઈ કહે જીવ આ-
પણી ઇચ્છાએ સ્વભાવે અનિત્ય છે, ૩ કોઈ કહે જીવપરથી છે ને સ્વભાવે નિત્ય છે, ૪ કોઈ કહે જીવપરથી છે ને સ્વભાવે અનિત્ય છે, એવી રીતે સ્વભાવવાદી ચાર પ્રકારે જીવ માને છે તેવીજ રીતે પુર્વોક્ત નવે પદાર્થને ચાર

અર્થ:-જે० જે કે० કોઈ એક ઉ० વઠ્ઠી પ૦ દિક્ષા લીધી છે નિ० સાધુ હુઆ ધ० પ્રથમ ધર્મ સુ० સાં-
ભળીને વિ० વિનયમાર્ગ ઉ० સહિત છે સુ० અતિશે દુ० દુર્લભ લ० પાંમીને વો० સમકિતનો લા० ચારિત્રને વિ०
વિચરે પ૦ દિક્ષા લીધા પછી ય० વઠ્ઠી જ० જેમ સુ० દિલને સુખ ઉપજે તેમ પ્રવર્તે તુ० પુરણે ॥ ૧ ॥

મૂલ:-જે કેઈ ઉ પઘડા નિયળે ધમ્મં સુણિત્તા વિણઓવવન્ને ।

સુદુલ્લહં લહિંતં વોહિલામં વિહરેજ્જ પચ્છા ય જહા સુહં તુ ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:-જે કોઈ દિક્ષા લેઈને સાધુ થયો તે પ્રથમ ધર્મ સાંભળીને વિનયમાર્ગ સહિત છતો
અતિશે પાંમતાં દુકર એવું સમકિત ને ચારિત્ર પાળીને પછી જેમ શરિરને સુખ ઉપજે તેમ વિચરે ॥ ૧ ॥

અર્થ:-સે० ઉપાશ્રયને દ० મલો પામ્યો પા० ઓઢવાના વસ્ત્ર મિ० માહરે અ० છે । ઉ० મળે છે
મો० જમવાને અન્ન ત० તેમહિજ પા० પીવાને પાણી જા० હું જાણું છું જં० જે જીવાદિક પદાર્થ વ० વરતે છે આ० હે
આડલાવંતે ઇ० એમ । કિં० પ્રશ્ને ના० સંભાવનાએ । કા० શું કરું સુ० સુત્રને મળવે કરી મં० હે પુજ્ય ॥ ૨ ॥

મૂલ:-સેજ્જા દહ્હા પાઉરણં મિ અત્થિ ઉપ્પજ્જઈ મોત્તુ તહેવ પાઉં ।

જાણામિ જં વટ્ટઈ આસો ત્તિ કિં નામ કાહામિ સુણં મન્તે ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-શિષ્ય કહેતો હવો હે પુજ્ય ? ઉપાશ્રય મલો પામ્યો, ઓઢવાનાં વસ્ત્ર મારે છે, જમવાને અન્ન
પાણી પણ મળે છે અને જીવાદિક પદાર્થ વર્તે છે, તે હું જાણું છું, તો હે આયુષ્યમન ? સુત્રને મળવે કરી શું કરું ॥ ૨ ॥

અર્થ:-જે० જે કે० કોઈ પ૦ સાધુ નિ० નિંદ્રાનો સી० સ્વભાવ ઘણો છે જેહને પ૦ ઘણીવાર લગે સૂઈ રહે

ઉત્તરા૦

॥ ૧૭૨ ॥

વર્તિ બલદેવ વાસુદેવ ઇંદ્રાદિક દેવો સર્વેને કર્મ પ્રમાણેજ સુખ દુઃખ અનુભવવાં પડે છે તેથી કર્મ કરે તેજ થાય છે, એવું જે માને તે કર્મવાદી, તેના ચાર ભેદ, ૧ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ કર્મથી નિત્ય છે, ૨ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ કર્મથી અનિત્ય છે, ૩ કોઈ કહે જીવપરથી છે ને કર્મથી નિત્ય છે, ૪ કોઈ કહે જીવ પરથી છે ને કર્મથી અનિત્ય છે, એવી રીતે કર્મવાદી ચાર પ્રકારે જીવ માને છે, તેવીજ રીતે પુર્વોક્ત નવે પદાર્થને ચાર ચાર પ્રકારે કર્મવશ માને છે તેથી તેના નવેચોકુ ૩૬ ભેદ ચોથા કર્મવાદીનાં જાણવા. ૪

૫ હવે પાંચમો પુરુષાર્થ (ઉદ્યમ) વાદી તે આત્માના ઉપક્રમે કરીને વિશ્વ ઉપજે છે, સર્વ વસ્તુ પુરુષાર્થથી થાય છે, દૂધમાંથી ઘી કાઢવું, તલમાંથી તેલ કાઢવું, સેતીથી અન્ન પકવવું, વિદ્યા ધન સંપત્તિનું મેળવવું, પાણીને ઉંચે લઈ જવું, પ્રથ્વીમાંથી પાણી કાઢવું, અનંત કર્મનો ક્ષય કરી સિદ્ધ ગતિનું પામવું, એ વિગેરે અનેક વસ્તુને વિષે ઉદ્યમ કરવાથીજ ફળીભૂત થવાય છે. એક કામમાં એક વસ્તુ ઉદ્યમ કરવાથી મુરાદ હાંસલ ન થાય તો તેનો વારંવાર ઉદ્યમ કરવાથીજ સુફલ થાય છે, નવી નવી કલા કૌશલ્યતાની વૃદ્ધિ પણ ઉદ્યમ વડેજ થાય છે, ઇટલુંજ નહિ પણ આ સૃષ્ટીમાં સર્વ સ્થળે ઉદ્યમનોજ પ્રચાર છે તેથી ઉદ્યમજ શ્રેષ્ઠ છે ને બીજું સર્વે વ્યર્થ છે એવું જે માને તે ઉદ્યમવાદી, તેના ચાર ભેદ તે ૧ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ પુરુષાર્થથી નિત્ય છે, ૨ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ પુરુષાર્થથી અનિત્ય છે, ૩ કોઈ કહે જીવ પરથી છે ને પુરુષાર્થથી નિત્ય છે, ૪ કોઈ કહે જીવ પરથી છે ને પુરુષાર્થથી અનિત્ય છે. એવી રીતે પુરુષાર્થવાદી ચાર પ્રકારે જીવ માને છે તેવીજ રીતે પુર્વોક્ત નવે પદાર્થને ચાર ચાર પ્રકારે પુરુષાર્થ વશ માને છે તેથી તેના નવેચોકુ ૩૬ ભેદ પાંચમા પુરુષાર્થવાદીનાં જાણવા. પુર્વોક્ત પાંચે વાદી એકેક વસ્તુ શ્રેષ્ઠ માની બીજાને ઉત્થાપે છે તેથી મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટી

અધ્ય૦

॥ ૧૮ ॥

॥૧૭૨॥

गाथा ५. भावार्थ—जे कोई अहंकारी छतो. आचार्य उपाध्यायनी साचे मने करीने सेवा न करे, उप-
कार न माने तेमज पुजा श्लाघा न बोले. एवो होय तेने पापश्रमण कहीए. ॥ ५ ॥

अर्थः—स० पगे चांपतो थको पा० त्रस प्राणने वी सचित्त वीज ते ह० अंकुरादिक तृणने य० पृथ्व्यादिक जीवने
मर्दतो थको एहवो अ० असंजती सं० संजतीपणो म० मानतो थको पा० ते पाप स० श्रमण ति० एहवो बु० कहिये ॥ ६ ॥

मूलः—सम्महमाणो पाणाणि बीयाणि हरियाणि य ।

असंजते संजयमन्नमाणो पावसमणे ति वुच्चई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—त्रस प्राणीने, सचेत बीजने, हरीकाय, अंकुरादिक तृणने, पृथ्वी, पाणी, तेउ,
वायुना जीवने मर्दतो, पगे चापतो, असंजती थका संजतीपणु मने एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ६ ॥

अर्थः—सं० तृणादिक संथाराने फ० पाटने पी० वाजोटादिक। नि० सझाय करवा वेसवानी भूमिकाने।
पा० पुछणाने। अ० पुंजा विना एटला वाना उपर आ० वेसे। पा० ते पाप स० श्रमण ति० एहवो बु० कहिए ॥ ७ ॥

मूलः—संथारं फलगं पीढं निसेज्जं पायकम्बलं ।

अप्पमज्जियमारुहति पावसमणे ति वुच्चई ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ—तृणादिकना संथाराने, पाटने, वाजोटादिकने, सझाय करवानी भूमिकाने, वेसवानी
भूमिकाने, पायपुछणाने, कांवळीने एटला वानाने पुंज्या विना ते पर वेसे तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ७ ॥

अर्थः—द० उतावलो उतावलो च० चाले। प० इर्यादिकने विषे प्रमादि य० पुरणे अ० वारंवार ।

ઉત્તરા૦

॥૧૭૩॥

एवीरीते जीवने बारप्रकारे मानेछे तेज प्रमाणे पुन्यने पाप ए बे वर्जि साते पदार्थना बारबार भेद गणतां बार सतां ८४ भेद बीजा अक्रियावादीना जाणवा. ॥ २ ॥

हवे त्रीजा विनयवादी तेना ३२ भेद कहेछे. ३ हवे त्रीजो विनयवादी ते विनयनेज श्रेष्ठमाने छे, राजा शेठ माता पिता गुरुदेवता विगेरे सर्वेविनयथीज प्रसन्न थायछे तेथी यथोचित सर्वेनो विनय करवो एवुं जेमाने ते विनयवादी तेना बत्तीस भेद ते ? आर्यसुरनो २ राजानो ३ ज्ञानिनो ४ यतिना ५ स्थावरनो ६ धर्मनो ७ मातानो ८ पितानो ए आठ जणानो १ मनथी २ वचनथी ३ कायाथी ४ दानथी ए चार प्रकारे विनय करेछे तेथी आठ चोक ३२ भेद त्रीजा विनय वादीना जाणवा. ॥ ३ ॥

हवे चोथो अज्ञानवादी तेना ६७ भेद कहेछे. ४ हवे चोथो अज्ञानवादी ते अज्ञाननेज श्रेष्ठ मानेछे, जेम अजाणतां कोइने आपणो धक्कोवागे तोते गुन्हो माफथायछे पणजाणीने मारवाथी गुन्हो माफथतो नथी, वळी अंधमाणस कुवामां पडेतो तेने कोइपण दयालावीने काढे पण जाणीने कुवामां पडेलपर द्वेष करायछे तेज प्रमाणे अज्ञानताए पापाश्चरण करवाथी परभवे ते गुन्हो माफथायछे पण जाणीने पापाश्चरण करे तेनो तो छुटकोज नथी अथवा कोण जाणे ? परभवे स्वर्ग नर्कादिकछे किंवां नथी एवुं जे माने ते अज्ञानवादी तेना ६७ भेद ते ॥ कोइ कहे ? कोण जाणे ? जीवनुं सत्यपणुं, २ कोइ कहे कोण जाणे ? जीवनुं असत्यपणुं ?, ३ एम जीवनुं सदसत्यपणुं, ४ वाच्यपणुं, ५ अवाच्यपणुं, ६ सद्वाच्यपणुं, ७ असद्वाच्यपणुं, एवी रीते जीवने सात प्रकार छे तेज प्रमाणे पूर्वोक्त नवे पदार्थना सात सात भेद गणतां नवे सतां ६३ भेद अने ६४ उत्पत्तीनुं सत्यपणुं ६५ असत्यपणुं ६६ सदसत्यपणुं ६७ वाच्यपणुं, एवां ६७ भेद चोथा अज्ञानवादीना जाणवा. ॥ ४ ॥ पूर्वोक्त प्रकारे

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १७३ ॥

गुरुपारिभाषणं निवृत्तं पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थ—प्रमादी थको पडीलेहणा करे अने कांडक विकथाने सांभळीने पडिलेहणादिकथी उपयोग चुके अने गुरुने वचने करीने पराभवे ने नित्य सदाय, असाता उपजावे एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १० ॥

अर्थः—व० घणो मा० माया कपट करे य० वळी मु० घणो मुखरि थ० अहंकारी लु० लोलपि लोभीओ अ० अजितेंद्रि अ० साधर्मिकने संविभाग न करे अ० अप्रतितकारीयो पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ ११ ॥

मूलः—बहुमाई य मुहरी थद्धे लुद्धे अणिग्गहे ।

असंविभागी अवियत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थ—घणी कपटाइ करे, घणुं जुहुं वोले, अहंकारी, लोभीओ, अजितेंद्रिय, स्वधर्मिनो संविभाग न करे, अप्रतितकारीयो एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ ११ ॥

अर्थः—वि० विवादरूप जघडाने च० पुनः उ० उदेरे संभारे अ० अधर्मि अ० पोतानी बुद्धिए का० प० भली बुद्धि प्रज्ञा (ह० हणी छे जेणे) वु० जघडाने विपे क० वचनना क्लेशने विपे र० राता छे पा० ते पाप स० श्रमण त्ति० एहवो वु० कहीए ॥ १२ ॥

मूलः—विवादं च उदीरेइ अहम्मे अत्तपन्नहा ।

वुग्गहे कलहे रत्ते पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ—विवाद जघडाने उदेरे (संभारे) अने हुंडा आचारवंत पोतानी कुबुद्धिये करीने

उत्तरा०

॥१७४॥

दिव्यं च गङ्गं गच्छन्ति चरित्ता धम्ममारियं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे असत्य परुपणाना करनार ते घोर (बीहामणा) नरकने विषे पडे अने जीनोक्त सत्य परुपणा आर्य तिर्थकरनो धर्म आचरीने प्रधान देवता तथा सिद्धगति प्रत्ये जाय. ॥ २५ ॥

अर्थः—मा० माया कपट सहित । बु० परुष्यो ए० ए पाषंडि ए पाषंडिनो मत तु० अवधारणे तेमाटे एहनी मु० मृषा भा० भाषा नि० निर्थक भाषाएथी मुक्तिनहि तेमाटे एहवो हुंनथी । तोहुं केहवोलुं सं० संजम पालतो थको वि० निश्चे अ० हूं ॥ इ० इर्यादिक पांचसुमतिने विषे व० वसुं लुं य० वळी ॥ २६ ॥

मूलः—मायाबुद्ध्यमेयं तु मुसाभासा निरत्थिया ।

संजममाणो वि अहं वसामि इरियामि य ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ए क्रियावादी प्रमुखनो परुपेलो मत्त कपटाइ सहित छे अने तेजुं बोलवुं तेपण कपटाइ सहित छे अने ए मिथ्यात्वीए परुपेल ते मृषा (जुठी) भाषा छे अने ए मोक्षरूप परमार्थ साधवाने शुन्यरूप छे तेथी ए मिथ्यात्वीनुं वचन अणसर्दहतो थको संयमसहित इर्यादिक पांच सुमतिने विषे वसुंलुं. ॥ २६ ॥

अर्थः—स० सर्व ते० तेपाषंडि वि० जाण्यावर्ते छे म० मूजने ते केहवाछे ॥ मि० मिथ्यात दृष्टि अ० भावे करी अनार्य ॥ वि० विद्यमान छतोछे प० पर लो० लोक ते मिथ्याती न सदहे हुंपण केहवो लुं । सं० साचे प्रकारे जा० जाणु लुं ॥ अ० आपणा आत्मानो पूर्वभवने ॥ २७ ॥

अध्य

॥ १८ ॥

॥१७४॥

गाथा १४ भावार्थ—सचेतरजे खरडेला पगने बुज्या विना संथारा उपरे सुवे अने उपाश्रादिक सेज्याने पुंजे पडीलेहे नहि अने संथारे सुतो थको सावधानपणा रहित चपळपणे प्रवर्ते एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १४ ॥

अर्थः—दु० दुध द० दही वि० विगयना आ० आहारे अ० वारंवार ॥ अ० अरक्त रातो नहि य० वली त० तप क० करवाने विषे ॥ पा० ते पाप स० श्रमण ति० एहवो बु० कहीए ॥ १५ ॥

मूलः—दुद्धदहीविगईओ आहारेइ अभिक्खणं ।

अरते य तवोकम्मे पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ—दुध दही विगयने वारंवार घणी वखत आहारे (जमे) अने तप करवाने विषे अरक्त एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १५ ॥

अर्थः—अ० उगता सूर्यथी ते अ० आथमता य० वली सू० सूर्य सुधि आ० आहार करे अ० वारंवार चो० गुरुवादिके शिखामण देता थका प० साहमी शिखामण दीए पण शिखामण न पामे पा० ते पाप स० श्रमण ति० एहवो बु० कहीए ॥ १६ ॥

मूलः—अत्थन्तम्मि य सूरंमि आहारेइ अभिक्खणं ।

चोइओ पडिचोएइ पावसमणे त्ति वुच्चई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ—सूर्योदयथी ते सूर्य अस्त थता सुधी वारंवार आहार करे अने गुरुवादिक शीखामण देतां सामुं बोले अने शीखामण न माने एवो होय तेने पापश्रमण कहीये. ॥ १६ ॥

उत्तरा०

॥१७५॥

अर्थ:-से० ते हुं चु० चव्यो । वं० ब्रह्म लो० लोकं पांचमा देवलोकं धा० मनुष्य भ० भवपणे आ० उपनो
संजति राजापणे अ० पोतानो य० वळी प० अनेरानो च० वळी आ० आउषो ज० जयातथ्य त० जेटलुं
होय ते जा० जाणुं ॥ २९ ॥

मूल:-से चुए बम्भलोगाओ माणुसं भवमांगते ।

अप्पणो य परेसिं च आउं जाणे जहा तहा ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थ:-ते हुं पांचमां ब्रह्म लोकं चवीने मनुष्यना भवने विषे संजति राजापणे उपन्यो
तो हुं पोतानुं तथा अनेरानुं यथा तथ्य जेटलुं होय तेडलुं आउखुं जाणुं छुं. ॥ २९ ॥

अर्थ-वळी संजतिरुषि केहवाळे । नाणा० मिथ्यातीना नानाप्रकारनी रु० रुचिने च० वळि छ० मि-
थ्यातिना नाना प्रकारनां छांदा अभिप्रायने च० वळी प० वर्जे सं० साधु अ० अनर्थनो कारण मिथ्यात्वादिक
असुभ योग जे० जे य० वळी स० हिंस्यादिक सर्व अनर्थने वर्जे हुं पण एहवो छुं । इ० एहवे वि० विद्याज्ञाने
करी साधु होय-ते अ० प्रवर्तेचाले ॥ ३० ॥

मूल:-नाणारुडं च छन्दं च परिवज्जेज्ज संजए ।

अणद्धा जे य संवत्था इइ विज्जामणुसंचरे ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ-वळी संजतीमुनि केहेताहा । के हे क्षत्री राजंरुषि ? ए क्रियावादी प्रमुष मिथ्या-
तीनी घणा प्रकारनी रुची ने घणा प्रकारनी कल्पना घणा प्रकारना अभिप्राय तेने साधु सर्वथा प्रकारे

अध्य०

॥ १८ ॥

॥१७५॥

મૂલ:-સન્નાઈ પિણ્ડં જેમેઈ ને ~~ચે~~ સામુદાણિયં ।

ગિહિનિસેજ્જં ચ વાહેઈ પાવસમણે ત્તિ વુચ્છઈ ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ-પોતાની જ્ઞાતિનોજ આહાર કરે પળ સામુદાણી (વાર કુલ)નો આહાર ન વાંઝે અને વૃદ્ધ રોગી ને તપસ્વી એ ત્રણ કારણ સિવાય ગૃહસ્થને ઘેરે તથા ગૃહસ્થના આસન પર બેસે, એવો હોય તેને પાપ શ્રમણ કહીયે ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:-એ૦ એવો હોય તે પં૦ પાસથો ૧ । ઉસનો ૨ । અહાછંદો ૩ સંસતો ૪ કુશિલીયો । એ ૫ કુ૦ કુશિલ સહિત તથા જ્ઞાન ૧ દર્શન ૨ ચારિત્ર ૩ તપ ૪ વીર્ય ૫ એ પાંચનો કુશિલ અસં૦ આશ્રવનો અણ-રુધ્ધનહાર જાણવો ॥ રૂ૦ યતીના વેષનો ધ૦ ધરણહાર । હે૦ ઘણો હિણો અ૦ એ લો૦ લોકને વિષે વિ૦ વિષની એ૦ પેરે ગ૦ નિંદનીક ન૦ નહિ છુ૦ સાચુથી પ૦ પ્રધાન સે૦ તે પાપશ્રમણને ઇ૦ એ લોકના સુષ્ણને ગણે ને૦ નહિ પ૦ પર લો૦ લોકે સુખી ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:-એયારિસે પચ્ચકુસીલસંબુઢે રૂવન્ધરે મુણિપવરાણ હેટ્ઠિમે ।

અયંસિ લોએ વિસમેવ ગરહિએ ન સે ઇહં નેવ પરત્થલોએ ॥ ૨૦ ॥

ગાથા ૨૦ ભાવાર્થ-પૂર્વોક્ત કહ્યો એવો હોય તે ૧ પાસથો ૨ ઉસનો ૩ અહાછંદો ૪ સંસતો ૫ કુશીલીયો એ પાંચ કુશીલ સહિત તથા ૧ જ્ઞાન ૨ દર્શન ૩ ચારિત્ર ૪ તપ ૫ વીર્ય એ પાંચનો કુશીલીયો, અને આશ્રવનો અણ રુધ્ધનાર ને યતીના વેસનો ધરનાર અને પ્રધાન (ઉત્તમ) સાચુથી ઘણો હીણો એવો હોય તે એ લોકને વિષે વિષની પેરે નિંદનીક ને એવો પાપશ્રમણ એ લોકને વિષે સુખી નહિ, અને પરલોકને વિષે પણ સુખી નહિ. ॥ ૨૦ ॥

उत्तरा०

॥१७६॥

पण बीजा मांहि न मळे ॥ ३२ ॥

मूल:-जं च मे पुच्छसी काले सम्मं सुद्धेण चैयसा ।

ताइं पाउकरे बुद्धे तं नाणं जिणसासणे ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थ:-हवे क्षत्रीराजक्रुषि संयतीमुनि प्रत्ये कहेतां हवा, आपण वेहुनो एक जैन मत छे तेथी अवसरे सम्यक प्रकारे जे शुद्ध मने करी मुजने प्रश्नादिक पुछशे तथा तमे जे प्रश्न पुछशो तेनो उत्तर जे केवळज्ञानी तिर्यंकर प्रगट करता हवा ते ज्ञान जीनसासनने विषे छे पण बीजा पाखंडीना मतने विषे नथी ॥ ३२ ॥

अर्थ:-कि० ज्ञानसमकीतसहित क्रियाना च० अवधारणे रो० रोचवेकरे धी० धैर्यवंतसाधु ॥ अ० आकुलित समकित रहित क्रियाने मिथ्यात्तीनी क्रीयाने प० वर्जे । दि० समकिते करी दि० ज्ञानेकरी सं० सहितथको ध० धर्मचारित्र धर्मप्रते च० तमेप्रवर्तो ए माहरी आशीश एहवो चारित्र धर्म केहवोछे । दु० कायरने आचरता दोहिलोछे तमसरिपा शुरवीरने सु० सोहिलोछे ॥ ३३ ॥

मूल:-किरियं च रोयती धीरे अकिरियं परिवज्जए ।

दिट्ठीए दिट्ठीसंपन्ने धम्मं चरसु दुच्चरं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ:-जीनमतनुं एकज ज्ञान छे वे० जे ज्ञानने समकित सहित क्रियाने धैर्यवंत साधु रुचवे अने समकितरहित मिथ्यात्वनी क्रियाने वर्जे तेथी समकितने ज्ञाने करी सहित थको कायर पुरुषने पाळतां दोहीलो एवा चारित्र धर्मने विषे तमे प्रवर्तो ॥ मारो आशिर्वाद छे ? ? ? ॥ ३३ ॥

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १७६ ॥

मूलः—कम्पिल्ले नगरे गया उदिण्णवलवाहणे ।

नामेणं सञ्जए नामं मिगवं उवणिग्गए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—पंचाळदेशे कंपीलपुर नगरने विषे संजती नामे राजा, तेने पुन्योदये करीने चतुरंगीणी सैन्या तथा पालखी प्रमुख ऋद्धी मळेल छे, ते राजा एकदा प्रस्तावे मृगना शिकारने माटे घरथी नीकल्यो. ॥१॥

अर्थः—ह० अश्वानि अणीका ग० हाथिनिअणीका सहित । र० रथनि अणीका सहित त० तेमज य० वळी पा० पायकना समूहनी अणीका सहित म० मोटि रुधि स० समस्त प० परिवारे परिवर्यो निकल्यो ॥२॥

मूलः—हयाणीए गयाणीए रहाणीए तहेव य ।

पायत्ताणीए महता सवतो परिवारिए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते अश्व (घोडा) नी अणीका हाथीनी अणीका रथनी अणीका तेमज पायकना समूहनी अणीका एवी मोटी ऋद्धीने समस्त परिवारे परवर्या. ॥ २ ॥

अर्थः—मि० मृगने च्छु० प्रेरिने ह० घोडाए ग० चढयो थको निकल्यो २ ॥ कं० कंपीलपुर नगर संबंधीओ उ० उद्यान के० केसरि उद्यानने विषे । भी० बीहतो सं० थको मि० केतलाएक मृगने त० तिहां । ब० बधे छे र० रसनुं मु० गृध थको ॥ ३ ॥

मूलः—मिए च्छुभित्ता हयगतो कम्पिल्लुज्जाण केसरे ।

भीए सन्ते मिए तत्थ बहेइ रसमुच्छिए ॥ ३ ॥

चतुसरा०

॥१७७॥

इस्सरियं केवलं हिचां दयाइ परिनिवुडे ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—तेमज बीजो सगर चक्रवर्ती के जेनी पूर्व दक्षिणने पश्चिम ए अण दिशाए समुद्र सुधी अने चोथी उत्तरदिशामां चुल हीमवंतपर्वत सुधी आज्ञा प्रवर्ते एवा भरतक्षेत्रतुं राज्य अने संपूर्ण ठकुराइ छांडीने ते पण दयाने संयमे करी मोक्षने विषे पहुँच्या ॥ ३५ ॥

अर्थः—च० छांडीने भा० भरतक्षेत्रतुं वा० राज्य । च० चक्रवर्ति म० मोटीरुधिनोधणी । प० दिक्षा लेवाने अ० सावधानहुओ ॥ म० मघव ना० नामा चक्रवर्ति म० महा ज० यसवंत ॥ ३५ ॥

मूलः—चइत्ता भारहं वासं चक्रवट्टी महड्डिओ ।

पवज्जमभुवगतो मघवं नाम महाजसो ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—महा यशवंत एवो मघव नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धीनो धणी ते भरतक्षेत्रतुं राज्य तजीने दीक्षा लेवाने सावधान थयो. ॥ ३६ ॥

अर्थः स० सनत कुमार म० मनुष्यनोइद्र ॥ च० चक्रवर्ति म० मोटीरुधिनोधणी पु० पुत्रने २० राज्य नेविषे ठ० थापीने ॥ सो० तेणे रा० राजाए वि० पण सरिर असारजाणीने त० तप च० आचर्यो ॥ ३७ ॥

मूलः—सणङ्कुमारो मणुस्सिन्दो चक्रवट्टी महड्डिओ ।

पुत्तं रज्जे ठवेऊणं सो वि राया तवं चरे ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—चोथो सनंतकुमार नरेंद्र चक्रवर्ती मोटी ऋद्धीनो धणी पुत्रने राज्यने विषे स्था-

अध०

॥ १८ ॥

॥ १७७ ॥

त० त्यां । ह० हण्यामि० मृगने उ० वळी । पा० देखीने अ० अणगारने त० तिहां पा० देखीने ॥ ६ ॥

मूलः—अह आसगतो राया सिग्धमागम्म सो तहिं ।

हए मिए उ पासित्ता अणगारं तत्थ पासई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—हवे घोडे चंड्यो थको संजती राजा त्यां सिध्र (उतावळो) आवी हण्या मृगने देखीने त्यां अणगारने देखतो हवो. ॥ ६ ॥

अर्थः—अ० हवेरा० राजा त० तिहां सं० बीहतोथको अ० इम जाणेछे अणगारना मृगने म० थोडोसु ह० हण्यो ए मृग मुनिनो हुशे ते भणी म० मे उ० वळी मं० थोडा पु० पुन्यने धणीए र० रस गि० गृद्धे घ० जीव घात कीधी ॥ ७ ॥

मूलः—अह राया तत्थ संभन्तो अणगारो मणा हतो ।

मए उ मन्दपुण्णेणं रसगिद्धेण घण्णुणा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—त्यां राजा मुनीने देखीने बीहनो भयभ्रांत थयो अने मनमां विचारवा लाग्यो के आ मृग (हरण) मुनिनो होवो जोइए, कारण के आटले सुधी दोडीने मुनिनी पासे आव्यो, माटे जरूर ते मृग मुनिनोज तो ते मृगने में हण्यो (मार्यो) जे भणी हुं थोडा पुन्यनो धणी मांसनी लालचथी साधुना मृगने पण हुं ओळखी शक्यो नहि तेथी हुं निश्चे मारुं पुन्य परवारी बेठो. ॥ ७ ॥

अर्थः—आ० घोडाने वि० मुकीने । अ० साधुना सो० ते । निवो० राजा वि० विनये सहित वं० वांदि छे पा० पगने । भ० हे भगवान् ए० इहां मृगवधरूप मे० माहरो अपराध ख० षमो ॥ ८ ॥

उत्तरा०

॥१७८॥

अर्थ:-इ० इक्ष्वागवंशी रा० राजा मांही व० वृषभसमान कु० कुथु ना० नामा न० नरनौराजा वि० प्रसिद्ध
कि० कीर्ति भ० भगवंतपुज्य । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ४० ॥

मूल:-इक्ष्वागरायवसभो कुन्थू नाम नरीसरो ।

विक्खायकित्ती भगवं पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ:-इक्ष्वागवंशीराजा मांही वृषभ (बलद) समान अने जेनी प्रसिद्ध कीर्ति एवो
छट्टो कुंथुनाथ नामे चक्रवर्ती ते भगवंत पण उत्तम मोक्षगती पाम्या. ॥ ४० ॥

अर्थ:-च० छांडिने वि० मोटुं र० राज्य । च० छांडिने व० मोटीरुधिनोधणी । च० छांडिने उ०
प्रधान भो० भोग । म० महापदम नामा चक्रवर्तीएपण । त० तप च० आचर्यो ॥ ४१ ॥

मूल:-चइत्ता विउलं रज्जं चइत्ता बलवाहणं ।

चइत्ता उत्तमे भोए महापउमे तवं चरे ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थ:-नवमो महापदम नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धिनो धणी तेणे पण भरतक्षेत्रतुं राज्य
अने भोग छांडीने तप आचर्यु ? ॥ ४१ ॥

अर्थ:-ए० एक छ० छत्र एहवो राज्य प० वसेकरीने । म० छखंड प्रथवीना राजाना मा० माननो नि० म-
र्दनहार । ह० हरिषेण म० मनुष्यमांही इ० इन्द्र समान चक्रवर्ती ॥ प० पाम्यो ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ४२ ॥

मूल:-एगच्छत्तं पसाहित्ता महिं माणनिसूदणो ।

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १७८ ॥

गाथा १० भावार्थः—ते वारे राजा कहेतो हवो के हे भगवंत ? हुं संयतीराजा छुं, मुजने बोलावो, केमके मुनि कोप्यो थको तेनु लेस्याए करीने क्रोडी मनुष्यने वाळे. ॥ १० ॥

अर्थः—अ० अभय प० हे राजा तु० तुजने । अ० तुं पग अभयदाननो दा० दांतार भ० थातुं य० वळी ॥
अ० अनित्यजी० मनुष्य लो० लोकने विषे किं० किम हिं० हिंस्याने विषे प० सन्मुख थाय ॥ ११ ॥

मूलः—अभओ पत्थिवा तुभं अभयदाया भवाहि य ।

अणिच्चे जीवलोगम्मि किं हिंसाए पसज्जसि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—ते वारे मुनि ध्यान पारीने कहेता हवा हे राजा ? तुजने अभय हो. ! अने तुं पण अभयदाननो दातार था ? अने ए अनित्य मनुष्यलोकने विषे केम हिंस्याने विषे सन्मुख थायछे ??? ॥ ११ ॥

अर्थः—ज० जिवारे स० सर्व प० मुकिने । ग० जावुं अ० कर्मने वसे आपणे वसे नहि ते० ताहरे अ० अनित्य जी० मनुष लो० लोकने विषे किं० शुं र० राज्यने विषे प० आशक्त थाय छे ॥ १२ ॥

मूलः—जया सव्वं परिच्चज्ज गन्तवमवसस्स ते ।

अणिच्चे जीवलोगम्मि किं रज्जम्मि पसज्जसि ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—ज्यारे सर्व मुकीने कर्मने वसे करीने जवुं छे तो ए मनुष्यलोकने विषे तथा राज्यने विषे शुं ? आशक्त थायछे. ॥ १२ ॥

अर्थः—जी० आउवो चे० अने रु० रूप च० वळी वि० वीजळीना सं० चमत्कारनी परे चं० चंचलछे ज० जे

उत्तरा०

॥१७९॥

गाथा ४४ भावार्थः—प्रत्यक्ष शक्रे प्रेरणा करवाथी प्रमोद (हर्ष) सहित दर्शानदेशनुं राज्य छांडीने दर्शानभद्र नामे राजा ए राज छोडी नीकळ्यो ने संयमव्रत आदर्यो. ॥ ४४ ॥

अर्थः—क० करकंडु नामे राजा क० कलिंग देसने विषे बुझ्यो ॥१॥ पं० पंचाल देशने विषे य० वळी दु० दुमह राजा बुझ्यो २ । न० नमीरा० राजा वि० विदेह देशने विषे बुझ्यो ३ । गं० गंधार देसने विषे य० वळी न० नगइ राजा बुझ्यो ४ ॥ ४५ ॥

मूलः—करकण्डू कलिङ्गेषु पञ्चालेषु य दुम्मुहो ।

नमी राया विदेहेषु गन्धारेषु य नगई ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—हवे चार प्रत्येक बुद्धनां नाम कहेछे, कलंग देशने विषे करकंडु नामे राजा बुझ्यो (समज्यो) (१), पंचाल देशने विषे द्विमुख नामे राजा बुझ्यो (२), विदेश देशने विषे मिथुलानगरीमां नमीराजा बुझ्यो (३), गंधारदेशने विषे निर्गतराजा बुझ्यो (४) ॥ ४५ ॥

अर्थः—न० नमी राजाए न० नमाडयो अ० आपणा आत्माने स० प्रत्यक्ष स० शक्रेन्द्र । चो० प्रेयोथको च० छांडीने गे० घर व० विदेह देसनुं राज्य । सा० चारित्रने विषे प० सम्यग प्रकारे सावधान हुओ ॥ ४६ ॥

मूलः—नमी नमेइ अप्पाणं सक्खं सक्केण चोइओ ।

चइऊण गेहं वइदेही सामण्णे पज्जुवट्ठिओ ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—प्रत्यक्ष शक्रे प्रेरणा करवाथी नमीराजाए पोताना आत्माने नमाडयो अने विदेह

अध्य०

॥ १८ ॥

॥१७९॥

મૂલ:-નીહરન્તિ મયં પુત્તા પિતરં મદુક્ષિયા ।

પિતરો વિ તહા પુત્તે બન્ધૂ રાયં તવં ચરે ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:-મરેલા પિતાને અતીહિ દુઃખી થકો પુત્ર કાઢે અને મરેલા પુત્રને પિતા કાઢે, તેમજ માઈ મરેલાને પણ માઈ કાઢે એમ જાણીને હે રાજા ! તપ આચર ! ! ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:-તં તે મુઓ તેવારે પછે તેં તેણે જિં ઉપાજ્યોં હોય તે દં ધનના ધણી વીજા થાય । દાં સ્ત્રીને વિપે
યં વઢી પં ધણી રં રક્ષા કિધી હોય કીં તે સ્ત્રી સંઘાતે ક્રિડા કરે અં અનેરા નં નર રાં હે રાજા હં હર્ષ સહિત
તું અંતરંગ પ્રીતિ સહિત અલં જે મૂઓ તેહના કરાવ્યા આભરણાદિક પહેરીને પરપુરુષ સંઘાતે સ્ત્રી વિષય ભોગવે ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:-તઓ તેણજ્જિણ દવે દારે ય પરિરક્ષિણ ।

કીલન્તિન્ને નરા રાયં હટ્ટતુટ્ટમલક્કિયા ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થ:-હે રાજા ! તે ઘરધણી મુવા પછી તે ઘરધણીએ જે ધન ઉપરાજ્યું હોય તે ધનના ધણી
વીજા થાય અને જે સ્ત્રીનું ઘણું રક્ષણ કર્યું હતું તે સ્ત્રી સંઘાતે અનેરા નર ક્રીડા કરે અને મુવો તેનાં કરાવેલાં આભરણા-
દિક પહેરીને અંતરંગ પ્રીતિ સહિત હર્ષ સહિત ને સંતોષ સહિત તે સ્ત્રી પરપુરુષ સંઘાત વિષય સુખ ભોગવે ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-તેં મુઓ અં તેણે પુરુષે જં જે કં કીધા કં કર્મ । સું સુખ જે સુપકારિ વાં અથવા
જં જો વાં વઢી દું અસુખદુષકારી । કં સુખ અસુખ કર્મ તેં તેણે કર્મે સં સહિત । ગં જે મૂઓ તે
જાય ઉં વઢી પં પર મં ભવે એમ જાણીને તું હે રાજા તપ આચર ॥ ૧૭ ॥

उत्तरा०

॥ १८० ॥

मूलः—तहेव कासीराया सेओसच्चपरकमे ।

कामभागे परिच्चज्ज पहणे कम्ममहाविणं ॥ ४९ ॥

माथा ४९ भावार्थः—तेमज काशीदेशनो अति प्रसंशानिय सातमो नंदननामनो बळदेव राजा तेणे पण राज्य अने कामभोगने तजीने संयम आदरीने कर्म रूपी मोटुं वन हण्युं. ॥ ४९ ॥

अर्थः—त० तेमज वि० विजयनामा रा० राजा बीजो बलदेव । अ० नाटिगइछे अकि० अकिर्ति जेहनी निर्मल किर्तिना धणीए प० दिक्षा लीधी र० राज न्याय करवाना तु० बळी गु० गुण । अथवा मनोहर शब्दादिकना गुणे करी स० संपुर्ण । प० एहवो राज्य छांडिने म० महा यशवंत तेणे दिक्षा लिधी ॥ ५० ॥

मूलः—तहेव विजओ राया अणट्टाकित्ति पव्वए ।

रज्जं तु गुणसमिद्धं पयहिच्चु महायसो ॥ ५० ॥

माथा ५० भावार्थः—तेमज जेमोटा यशनो धणी अने जेनी अपकीर्ति नाश पामेलीछे अने निर्मळ कीर्ति नो धणी एवो विज्य नामे बीजो बळदेव राजा तेणे पण न्याय करवाना गुण तेथी मनोहर शब्दादिकने गुणे करी संपुर्ण एवुं राज्य छांडिने दीक्षा लीधी. ॥ ५० ॥

अर्थः—त० तेमहिज उ० उग्र त० तपने कि० करीने । अ० संजमने विषे अव्यग्र चे० चिते करि म० महा बल नामा रा० राज्यरूपि आ० ग्रहिने सि० मस्तक माथा साटि सि० सरिर उपरे ममता रहितपणे संजम रूपणी लक्ष्मी अथवा केवल ज्ञान रूपणी लक्ष्मी ग्रहिने मोक्ष पहुता ॥ ५१ ॥

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १८० ॥

गाथा १९ भावार्थः—ते संयतीराजा राज्यं छांडीने गर्दभाळी भगवंत (पुज्य) अणंगारनी समीपे जीनशासनने विषे नीकळ्यो. ॥ १९ ॥

अर्थः—चि० छांडीने र० राज्यने प० दिक्षालिधी ॥ ख० तिहांमार्गमांहि जाते क्षत्रिराजऋषि ॥ प० संजतिनामा मुनिगते कहेछे ॥ ज० जेम ते० ताहरं । दी० दिसेछे वीकार रहित रु० वाद्यरूप ॥ प० प्रसन्न विकाररहित ते० ताहरं त० तेम म० मनविकार रहित प्रवर्ते छे ॥ २० ॥

मूलः—चिच्चा रट्टं पवइए खत्तिए परिभासइ ।

जहा ते दीसई रूवं प्रसन्नं ते तहा मणो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—ते संयतीराजा दीक्षा लइ गीतार्थ थइ समस्त साधुनी सामाचारी सीखी गुरुनी आज्ञा लइ एकाकीपणे विचरता कोइक गामने विषे आव्या, त्यां क्षत्री राजऋषि मळ्या, ते क्षत्रीराज मुनि पूर्वे देवलोकथी चव्या पछी कोइक निमितीयाने देखीने जातिस्मर्ण ज्ञान उपन्युं, त्यां क्षत्री राजऋषि संयतिमुनिने कहेता हवा हे मुनि ? तारुं विकाररहितरूप दिशेछे तेमज प्रसन्नकारी विकाररहित तारुं मनपण दिशेछे ॥ २० ॥

अर्थः—किं० शुं ना० नाम ताहरो किं० स्पो गो० गोत्र क० श्याने अ० अर्थे त्रिकरण सुद्ध क्रिया करेछे व० वळी मा० यतिपणुं आदर्युं ॥ क० केणे प्रकारे प० सेवेछे बु० आचार्यादिकने ॥ क० केणे प्रकारे वि० विनित शिष्य त्ति० एम बु० कहिए ॥ २१ ॥

मूलः—किंनामे किंगोत्ते कस्सट्ठाए व माहणे ।

उत्तरा०

॥ १८१ ॥

संसार समुद्रने तरता हुवा । त० एकेक तमें सरिषा तरे छे । त० तरसे अ० आगमिकाळे ॥ ५३ ॥

मूलः—अचन्तनियानखमा सचा मे भासिया वई ।

अतरिंसु तरन्तेगे तरिस्सन्ति अणागया ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—समाकितादिक कारणेकरी अत्यंत कर्मरूप मेल शोधवा समर्थ—ए में जीनागमरूप सत्यवाणी कहीछे, ते वाणी अंगीकार करीने अतितकाळे अनंता तर्था अने वर्तमानकाळे तमारा सरखा तरेछे अने भविष्यकाळमा अनंता तरसे ॥ ५३ ॥

अर्थः—क० केमधी० धैर्यवंत साधु अ० मिथ्यातने । कुहेते करी । अ० पोताना आत्माने मिथ्याति करी प० केम वसावे वसावे नहि इत्यर्थ । स० सर्व सं० संग थीकी वि० मुंकाणोथको । सि० सिद्ध भ० थाय नी० कर्मरज रहित थीको । ति० एम वे० हुं कहंछुं ॥ ५४ ॥

मूलः—कहिं धीरे अहेऊहिं अत्ताणं परियावसे ।

सवसङ्गविनिम्मुके सिद्धे भवति नीरण ॥ ५४ ॥ ति बेमि ॥

॥ इति सञ्जइज्जंनाम अष्टादशं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ १८ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—धैर्यवंत डाह्यो पुरुष मिथ्यातीना कुहेतुने विषे पोताना आत्माने केम वसावे ? (अर्थात् नज वसावे) अने सर्व संगथी मुकाणोथको कर्मरूप रज रहित थई साश्वतो सिद्ध थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळयुं हतुं तेम में तुज

अध्य०

॥ १८ ॥

॥ १८१ ॥

મિથ્યાતિ કેહવાછે । મેં જીવાદીક પદાર્થને । કહેતા પોતાને કલ્પિત શાસ્ત્રે કરી અંજયાતથાપણાના જાણણહારા
તેમેયનેએહવા મિથ્યાતિ કિં ૦ કુછિત આઘી પાછી પરુપણાને પં ૦ ભાપે પરુપેછે તેહવો । મત મારો નથી ॥૨૩॥

મૂલઃ—કિરિયં અકિરિયં વિણયં અન્નાણં ચ મહામુણી ।

એહિં ચઉહિં ઠાળેહિં મેયને કિં પંભાસઈ ॥ ૨૩ ॥

ગાથાં ૨૩ ભાવાર્થઃ—હવે પાંચમો પ્રશ્ન વિનિત શિષ્યના મનનું તેનો ઉત્તર વિસ્તાર પૂર્વક સંચીતે મુનિ
કહેતા હવા, અહો ક્ષત્રીરાજ મહામુનિ ? જ્ઞાનાવિના ક્રિયાના કરનાર આસ્તિક તે ૧ ક્રિયાવાદીના ૧૮૦ ભેદ
અને ૨ અક્રિયાવાદી તે નાસ્તિક તેના ૮૪ ભેદ, એક ફક્ત વિનયથીજ સિદ્ધિ માને તેવા વિનય વાદીના ૩૨
ભેદ અને અજ્ઞાનજ શ્રેયછે તેવું માનનારા અજ્ઞાન વાદીના ૬૭ ભેદ, એમ ૪ ચાર મઠીને ૩૬૩ મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટીના
જાણવા ૦ (હવે એ ૩૬૩ ભેદ શીરીતે થાય તે વિસ્તાર પૂર્વક કહેછે)

૧ પ્રથમક્રિયાવાદી તે જ્ઞાનની કાંઈ જરૂર નથી એકલી ક્રિયા કરવાથીજ સિદ્ધિછે એવું માને તેના ૧૮૦
ભેદ છે, તેમાં ૧ કાલવાદી, ૨ સ્વભાવવાદી, ૩ નિયતવાદી, ૪ કર્મવાદી, ૫ પુરુષાર્થવાદી એ પાંચ, તેમાં ૧ કા-
લવાદી તે સર્વવસ્તુ કાલવશ છે, કાલે ઉપજે છે, કાલે વિણસે છે, કાલે સ્ત્રી ગર્ભ ધરેછે, કાલે પુત્ર જન્મે છે,
કાલે બોલેછે, કાલે ચાલેછે, કાલે દૂધથી દહીં થાયછે, કાલે ફળ પાકેછે, કાલે છાંય ઋતુનો ભિન્ન ભિન્ન
સ્વભાવ થાયછે, તિર્થંકર, ચક્રવર્તી, બલ્લદેવ, વાસુદેવ, દેવતાઓ વિગેરે સર્વે વસ્તુ કાલવશછે એવું માને તે કાલ-
વાદી, તેના ચાર ભેદ, ૧ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ (તે જીવ પોતે પોતાના સ્વરૂપે હોય તે) કાલથી

उत्तरा०

॥१८२॥

छे) अने माता पिताने बहुज प्रियकारी एवो वळ्थी नामे (उर्फे) लोक प्रसिद्ध मृगा नामनो पुत्र हतो. ॥२॥

अर्थ:-नं० आनंदकारीछे सो० तेमृगापुत्र उ० वळी पा० शिपरबंध प्रासादनेविषे । की० क्रीडाकरेछे स० घणी इ० स्त्रीसहित दे० देव दो०दोगुंदकदेवतानिपरे च०वली ए०अवधारणे ॥ नि० सदाय मु० प्रमोदसहित मा०मन॥३॥

मूल:-नन्दणे सो उ पासाए कीलए सह इत्थिहिं ।

देवो दोगुन्दगो चैव निचं मुदितमाणसो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ:-ते आनंदकारी मृगापुत्रप्रासाद (महेल) ने विषे त्रायत्रीसक देवतानीपरे स्त्री सहित नित्य प्रमोद (हर्ष) थी क्रीडा करतो विचरतो हवो. ॥ ३ ॥

अर्थ:-म० चद्रकांतादिमणी र० कर्केतनादिक रतनतेणे को०जम्योछे पिटणीनुं त० तळुं ॥ पा० प्रासादनां आ० गोषनेविषे द्वि० रह्यो ॥ आ० जोयछे न० नगरमांहि ॥ च० च्यारवाट एकठीमलेतिहां ॥ ति० त्रिनवाटएकठी मिले तिहां च० घणी वाट एकठी मळे त्यां जोवेछे ॥ ४ ॥

मूल:-मणिरयणकोट्टिमतले पासायालोयणद्विओ ।

आलोएइ नगरस्स चउक्कत्तियचच्चरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ-जेनुं भोंयतळीयुं मणिरत्नथी कुटेळुं तेवा प्रासादना गोखे रहींने नगरना त्रण चार ने घणा पंथ मळे त्यां जोतो हवो ॥ ४ ॥

अर्थ:-अ० हवे त० ते च्यारवाट प्रमूपनेविषे ॥ अ० आवतो पा० दीठोदषेछे ॥ स० तपसी साधुने

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१८२॥

ચાર પ્રકારે સ્વભાવવશ માને છે તેથી તેના નવેચોક ૩૬ ભેદ ત્રીજા સ્વભાવવાદીના જાણવા. ૨

૩ હવે ત્રીજો નિયતવાદી તે જે ભવિતવ્યતા થનાર છે તે ઇંદ્રાદિકથી પળ ટલતી નથી અને જે થનાર નથી તે કોઈથી થાયજ નહિ, જેમ આંવાના વૃક્ષે કોર (મોર) આવ્યો હોય પણ તેમાં કેટલાક સ્તરીપડે, કેટલાક સ્ત્રાસ્ટી થાય ને કેટલાક ફલરૂપે ભાવી પ્રમાણે થાય છે, માણસ પોતાનું મન વસ કરવા ધારે છે પણ ભાવી પ્રબલતાથી વશ થતું નથી. વંટોળીયાની પછવાડે જેમ ત્રણ પત્રાદિક ડહંછે તેમ ભવિતવ્યતાને યોગે સર્વે થાય છે, અભવી જીવ ઘણી તપ સંયમાદિકની ક્રિયા કર્યા છતાં પણ નહિ સિદ્ધ ગતિ પામવારૂપ ભાવી પ્રબલતાથી સિદ્ધ ગતિ પામતો નથી, તેથી સર્વે ભવિતવ્યતાને વશ છે એવું માને તે નિયતવાદી, તેના ચાર ભેદ તે ૧ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ ભવિતવ્યતાથી નિત્ય છે, ૨ કોઈ કહે જીવ આપણી ઇચ્છાએ ભવિતવ્યતાથી અનિત્ય છે, ૩ કોઈ કહે જીવપરથી છે ને ભવિતવ્યતાથી નિત્ય છે, ૪ કોઈ કહે જીવપરથી છે ને ભવિતવ્યતાથી અનિત્ય છે, એવી રીતે નિયતવાદી ચાર પ્રકારે જીવ માનેછે, તેવીજ રીતે પુર્વોક્ત નવે પદાર્થને ચાર ચાર પ્રકારે નિયતવશ માને છે તેથી તેના નવે ચોક ૩૬ ભેદ ત્રીજા નિયતવાદીના જાણવા. ૩

૪ હવે ચોથો કર્મવાદી તે કર્મ કરે તેજ થાય છે, વીજું સર્વ વ્યર્થ છે, એકજ વ્યાપાર વે માણસ કરે પણ તેમાં લાભાલાભ કર્મ પ્રમાણેજ મળે છે, વે માણસ સાથે જન્મ ધંર્યો હોય પણ એક કાષ્ટનો ભારો માથે વહન કરતાં પણ ડર પુરણા થતી ન હોય ને એક રાજ્યસંપત્તિ ભોગવે, એક કંડીયામાં કોઈએ સર્પ પુરેલો હતો તેની અંદર કાંઈ સ્વાવાનું હશે એમ જાણી એક ડંદર તે કંડીયો કાપી અંદર ગયો કે તુર્ત તે સર્પ ડંદરને ગળીગયો ને તેજ રસ્તેથી સર્પ બહાર નિકળી ગયો, જુઓ ડંદરનો ડચ્છમ અવલો પડ્યો ને કર્મ પ્રમાણેજ થયું, તિર્થંકર ચક્ર-

उत्तरा०

॥१८१॥

मौहंगयस्स सन्तस्स जातीसरणं समुप्पन्नं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते मृगापुत्रने साधुनां दर्शने क्षयोपशम शमभाव शोभनीक ने मोह उपशान्तभाव मास थयाथी पाछली जातिस्मरी (एटले लगोलग संज्ञीपचेंद्रीना नवसें भव सुधी करेला होय तो ते तमाम पाछला भव देखी शके एवं जातिस्मर्ण ज्ञान उपन्युं) ॥ ७ ॥

अर्थः—दे० देवलोकथी चु० चव्यो सं० थको । मा० मनुष्य भ० भवे आ० आव्यो । सं० सांज्ञीपचंद्रिने ना० ज्ञानउपजेजाति स्मर्णते । स० उपन्यो । जा० जाति स० संभारि पु० पाछलिपूर्व भवनी ॥ ८ ॥

मूलः—देवलोग चुओ संतो माणुरसं भवमागओ ।

सन्निनाण समुप्पन्ने जाइ सरणं पुराणयं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जे संज्ञी (मन सहित होय ते) नेज ज्ञान होय ते जातिस्मर्ण ज्ञान मृगापुत्रने उपजवाथी देवलोकथी चवि (मरी) मनुष्य जन्ममां हुं आव्यो एम जोतो हवो ॥ ८ ॥

अर्थः—जा० जातिस्मरण सं० उपनेथके । मि० मृगापुत्र म० मोटीरुधिनोधणी ॥ स० समरिसंभारि पो० पाछली जा० जाति । सा० चारित्रजेपण च० वळी पु० पूर्वे क० पाल्युं हतुं ॥ ९ ॥

मूलः—जातीसरणे समुप्पन्ने मियापुत्ते महिड्डिए ।

सरई पोरणिइं जाइं सामण्णं च पुरा कयं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते मृगापुत्रने जातिस्मर्ण ज्ञान उपजवाथी महर्धिक थयो ने पूर्व जन्ममां चारित्र

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ १८३ ॥

अने पांचे वस्तुथी एक कार्यनी सिद्धी मानवाथी सम्यक्त्वद्रष्टी जाणवा, ए पांचेना छत्रीस छत्रीस भेद गणतां छत्रीस पंचां १८० भेद प्रथम क्रियावादीना जाणवा. १ हवे बीजो अक्रियावादी तेना ८४ भेद कहेछे

२ हवे बीजो अक्रियवादी (नास्तिकमती) ते नैयाइक मते इश्वरमाने, मिमांसक मते आत्मा सर्वएक जमाने, जेमएक चंद्रमानुं प्रतिबीव हजारोपाणीना वासणमां पडवाथी एक छतां अनेक चंद्रमांरुपे देखायछे तेज प्रमाणे १ पृथ्वी २ पाणी ३ अग्नि ४ वायु ५ आकाश ए पांचभूतनुं वनेलुं शरीर तेमांएक इश्वरनुं तेज सर्व शरीरमां पडवाथी चलणादी सर्वक्रियाओ थायछे, ज्यारे ते तेज इश्वरना रुपमां मळीजशे ने पांचभूत पण पोत-पोताना रुपमां मळीजशे त्यारे पुन्य पापनो बदलो सुख दुखरुप भोगववो पडतो नथी, वळी सर्व वस्तु क्षणक्षणे उपजेने विणसेछे तेथी धर्म क्रिया करवानी कांइ जरूर नथी एवुं जे माने ते अक्रियवादीना ८४ भेद ते कहेछे, तेमां १ काळ २ स्वभाव ३ यद्रच्छा (ते अकस्मात कांइ वस्तु उपजे, वे वस्तु मळवाथी बीजी वस्तु थाय, जेम माणसनुं माथुं चरबी सहित होय ते पृथ्वी पाणीनो अनुकुळ योगमळवे तेमांथी केरडानुं वृक्षथाय, वळीपाडानुं शींगडुं चरबी सहित होय तेने पृथ्वी पाणीनो योगमळवे तेमांथी केळनुं वृक्षथाय, तेमज मांखनी हगार वाळी दोरडीने रोपवाथी पृथ्वी पाणीने योगे फुदीनो थाय ए विगेरे) ४ नियत ५ कर्म ६ पुरुषार्थ ए छ, तेमां १ कोइ कहे जीव आपणी इच्छाए काळथी नित्यनथी, २ कोइकहे जीवपरथी काळथी नथी, ३ जीवआपणी इच्छा ए स्वभावथी नथी, ४ जीवपरथी स्वभावथी नथी, ५ जीव आपणी इच्छाए यद्रच्छा नथी, ६ जीव परथी यद्र-च्छानथी, ७ जीव आपणी इच्छाए नियतथी नथी, ८ जीवपरथी नियतथी नथी, ९ जीव आपणी इच्छाए कर्म-थीनथी, १० जीवपरथी कर्मथीनथी, ११ जीव आपणी इच्छाए पुरुषार्थथी नथी, १२ जीवपरथी पुरुषार्थ नथी

उत्तरा०

॥१८४॥

विषे में पंचमहाव्रतरूप संयम सांभळ्यो ते प्रवर्जा हुं ग्रहण करुं (इहां पंचमहाव्रत कहेवाथी प्रथम ऋषभदेव प्र-
भुने वारे मृगापुत्र थएला होय तेम जणाय छे) ॥ ११ ॥

अर्थ:-अ० हेमाता । ता० हेपिता म० मे भो० भोग भु० भोगव्या वि० विषफलकिपाक वृक्षनी फलनी उ०
उपमाए प० भोगभोगव्यापछे क० कडुआ वि० विपाकनादेणहारछे एभोग । अ० निरंतर दु० दुषनादेणहारछे ॥ १२ ॥

मूल:-अम्म ताय मए भोगा भुत्ता विसफलोवमा ।

पच्छा कडुयविवागा अणुबन्धदुहावहा ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ-हे मातापिता ? किंपाक (एक जातनां झेरी) वृक्षनां फळनी पेरे निरंतर कडवां
फळ आपनार एवा विषयभोग में भोगव्या ॥ १२ ॥

अर्थ:-इ० ए० शरीर अ० अनित्य । अ० असुचिमय शरीर । अ० असुचिथी सं० उपन्यो एउदारिक शरीर
अ० असास्वतो वा० वासजीवनो इ० ए । दु० दुखनोहेतु के० रोगज्वरादिक कलेशनुं भा० भाजन ए शरीर ॥ १३ ॥

मूल:-इमं सरीरं अणिच्चं असुई असुइसंभवं ।

असासयावासमिणं दुक्खं केसाण भायणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ-जे रोगो तथा जरा (वृद्धावस्था) दिक दुःखोनुं घर ने ज्यां जीवनो असास्वतो
हमेश कायम नहि तेवा वास ने अशुची (अपवित्राई) थी प्रगट थएलुं होवाथी अशुचीमय एवुं आ उदारिक
(सडीपडी वगडी जाय एवुं) शरीर अनित्य (हमेश कायम नहीं तेवुं) छे ॥ १३ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१८४॥

ચારે વાદીના મઠીને ૩૬૩ ભેદ જાણવા. એ ૩૬૩ મિથ્યાત્વદ્રષ્ટી તે જીવાદિક પદાર્થને પોતપોતાનાં કલ્પિત-
શાસ્ત્રે કરીને કહે અને યથાતથ્યવર્ણના જાણનાર અને આશ્રીપાછી પરુષણાના કરનાર મિથ્યાત્વી છે
તેવો હું નથી. ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:—૩૦ એ ક્રિયાવાદિના સ્વરૂપને । પા૦ પ્રગટ કરતાહવા બુ૦ તત્ત્વના જાણ તિર્થંકરે । ના૦
જ્ઞાત ક્ષત્રિમહાવીર પ૦ સીતલી ભૂત ત્રિ૦ ક્ષાયક જ્ઞાન દરસન ચ૦ પાયક યથાષ્યાત ચારિત્ર તેજેકરિ । સં૦
સહિત છે સ૦ સત્યવાદિ સ૦ સાચા પ૦ પરાક્રમના કરણહાર છે ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:—ઇતિ પાઉકરે બુદ્ધે નાયણ પરિણિવ્વુણ ।

વિજ્ઞાચરણસંપન્ને સર્વે સર્વપરકમે ॥ ૨૪ ॥

ગાથા ૨૪ ભાવાર્થ:—જે તત્ત્વના જાણ અને ક્ષાયકજ્ઞાન ક્ષાયકચારિત્રે કરી સંયુક્ત સત્યવાદી ને સાચા
પ્રાક્રમના ધર્મી ને શિતલીભૂત થયા એવા જ્ઞાત ક્ષત્રી શ્રીમહાવીર દેવ એ પુર્વોક્ત ૩૬૩ મિથ્યાત્વીનું સ્વરૂપ
પ્રગટ કરતા હવા. ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:—પ૦ ઉપજે ઘો૦ બીહામળી ન૦ નરકનેવિષે જે૦ જે ન૦ નર મનૂષ્ય પા૦ પાપનાં કા૦ કરણહારા
અને મિથ્યાત્વી । દિ૦ અને પ્રધાન દેવ તથા સિદ્ધિ ગ૦ ગતિ પ્રત્યે ચ૦ વળી ગ૦ ઉપજે । ચ૦ આચરિને
ધ૦ ધર્મ આ૦ આર્યતિર્થંકરના ધર્મને આચરિને ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:—પડન્તિ નરણ ઘોરે જે નરા પાવકારિણો ।

उत्तरा०

॥१८५॥

दु० दुखनो हेतु हु० निश्चे सं० संसार ज० ज्यां की० कलेसाय ज० जीव ॥ १६ ॥

मूलः—जम्मं दुखं जरा दुखं रोगाणि मरणाणि य ।

अहो दुखो हु संसारो जत्थ कीसन्ति जन्तवो ॥१६॥

गाथा १६ भावार्थ—अहो ! ज्यां जन्म जरा मर्ण ने रोगादिकनां अत्यंत दुःखोनो हेतु एवा संसारने विषे प्राणी कलेशाय (पीडा पामे) ॥ १६ ॥

अर्थः—खे० उघाडी अगासीभूमी व० ढांकिभूमि घरादिक ॥ हि० सुवर्णादिक च० वली पु० पुत्र ॥ दा० भार्या च० वली वं० बंधव ॥ च० छांदिने । इ० उदारिक दे० सरिर । ग० जावुं अ० अवस्य मे० मुजने ॥१७॥

मूलः—खेत्तं वत्थुं हिरण्णं च पुत्तदारं च बन्धवा ।

चइत्ताण इमं देहं गन्तवमवसस्स मे ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ—उघाडी भूमिका ने घर प्रमुख ढांकी भूमिका सुवर्णादिक धन स्त्री पुत्र बंधू (विगेरे कुटुंब) अने आ उदारिक शरीर (ए तमाम) ने तजीने अवश्य परलोके जवुं ! ! ! ॥ १७ ॥

अर्थः—ज० जेम किं० किंपाक वृक्षना फ० फलनुं । प० परिणाम न० नथी सुं० भलो जेम जेम परिणामे तेम तेम । ए० एम भु० भोगव्या भो० भोगनुं प० परिणाम न० नथी सुं० भलो ॥ १८ ॥

मूलः—जह किम्पागफलाण परिणामो न सुन्दरो ।

एवं भुत्ताण भोगाणं परिणामो न सुन्दरो ॥ १८ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१८५॥

मूलः-सव्वेते विइया मज्झं मिच्छादिट्ठी अणारिया ।

विज्जमाणे परे लोए सम्मं जाणामि अप्पगं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः-ए सर्वे मिथ्याद्रष्टि मारा जाण्या प्रवर्ते छे अने ते मिथ्यात्वी भावे करीने अनार्य ते छतो परलोक छे, पण ते मानता नथी, पण हुं सम्यक् प्रकारे मारा आत्मानो पूर्वभव जाणुंछुं ॥ २७ ॥

अर्थः-अ० हुं अ० हतो म० महाप्राण नामा पांचमे देवलोक ॥ जु० ज्योतिवतं हुवो व० सोवरसनी उ० उपमा एटले दससागरने आउवे ॥ जा० जे सा० ते पा० आउषा रूपणीपाली । तेपाली केहवीछे । म० मोटी पाली दससागर रूप पाली । दि० ब्रह्मदेवलोक संबंधि आउषाने पाळी व० देव संबंधि स० सोवरसनी उ० उपमा ॥ २८ ॥

मूलः-अहमासि महापाणे जुतिमं वरिससतोवमे ।

जा सा पालीमहापाली दिवा वरिससओवमा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः-हुं पांचमा ब्रह्मनामा देवलोक ॥ महा प्राण नामे विमानने विषे देवता हतो अने त्यां चार गाऊनो लांबो ने चार गाऊनो पहोळो, ने चार गाऊनो ऊंडो एवो ते देवकुरु ऊतरकुरु जुगळी-याना सात दिवसनां जन्मेला वाळकना वाळना अकेकाना असंख्याता खंड करी ते कुवो ठांसीने भरे पछी ते सो सो वरसे ते कुवामांथी अकेको खंड काढतां जेटले काळे ते कुवो खाली थाय तेने एक पल्योयम कहीये, एवा दश क्रोडाक्रोडी कुवा खाली थाय त्यारे एक सूक्ष्म अर्द्ध सागरोपम थाय, एवा दशसागरोपमनुं मारुं आउखुं हतुं ते भोगवीने. ॥ २८ ॥

उत्तरा०

॥१८६॥

अने रोगे करी पीडयो थको दुःखी थाय ॥ २० ॥

अर्थ:-अ० पंथने जो० जेपुरुष म० मोटापंथने तु० वळी । स० संवल् सहित जो प० मोटोपंथ अंगी-
कार करे ग० जातोथको सो० तेपुरुष । सु० सुखी हो० होय छु० भुख त० त्रषाएकरी । व० रहित थको ॥२१॥

मूल:-अद्धाणं जो महन्तं तु सपाहिज्जो पवज्जई ।

गच्छन्तो सो सुही होइ छुहातन्हाविवज्जिओ ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थ-जेम कोइ पुरुष संबळे (भाताए) करी सहित थको मोटी अटवीना पंथने विषे
जतां क्षुधा ने तृषाए करी रहित थको सुखी थाय ॥ २१ ॥

अर्थ:-ए० एम ध० धर्मने अ० पण का० करीने । जो० जेग० जाय प० पर भ० भवे । ग० जातोथको ॥
सो० तेपुरुष सु० सुखी हो० होय । अ० अल्प क० कर्मपोतेरहे । अ० असातावेदनी रहितहोय मरुदेवीनीपरे ॥२२॥

मूल:-एवं धर्मं पि काऊणं जो गच्छइ परं भवं ।

गच्छन्तो सो सुही होइ अप्पकम्मे अवेयणे ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थ-एम श्रुत ने चारित्र धर्मे करी सहित जे कोइ परभवने विषे जाय ते अल्प पाप
कर्म अने असातावेदनीए करी रहित थको (मरुदेवी मातानी पेरे) सुखी थाय ॥ २२ ॥

अर्थ:-ज० जेम गे० घरग्रहस्थनुं प० वलतेथके । त० ते गे० घरनो जो० जे प० धणी सा० सारवस्तु
भं० बहुमुल्य वस्त्रने नी० काढे । अ० जिर्णवस्त्रादिक अ० छांडे पडचारहेवादे ॥ २३ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ १८६ ॥

वर्ज अने हिंसादिक सर्व अनर्थनो हेतु तथा नकोदिक हेतु जाणीने वर्ज एवी विज्ञाने ज्ञानेकरी सहितथका मुनि संयम मार्गने विषे चाले ॥ ३० ॥

अर्थ:-प०हुं निवर्त्योछुं । प० सावध्य प्रश्नादिक निमित्तना कहेवार्थकी । प०ग्रहस्थशुं ॥ मं० गुणसा-
वद्यगोष्टीथी वा० अथवा पु०वळी निवर्त्योछुं । अ० आश्चर्यकारी संजमनेविषे । उ० सावधानथको साधुप्रवर्ते
अ० दिनरात्रि । इ० पुर्वोक्त कथातेम वि० पंडित जाणतोथको । त० तप संजमने च० आचरे ॥ अहोक्षत्रि-
राज रुषि ए माहरो विनयमार्ग एटलासुधी संजतिक्षेत्रराजरुषिने पुछयानो प्रत्युतर कह्यो ॥ ३१ ॥

मूल:-पडिकमामि पसिणाणं परमन्तेहि वा पुणो ।

अहो उट्टिए अहोरायं इति विज्जा तवं चरे ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थ:-वळी सावध्य प्रश्नने निमित्तना कहेवार्थी तथा ग्रहस्थ संघाते सावध्य गुण
गोष्टीथी हुं निवर्त्योछुं अने विस्मयकारी धर्मने विषे दिवस रात्रीए साधु सावधान थको प्रवर्ते ए पुर्वे कहुं
तेम पंडित जाणतो थको तप संयमने आचरे ए प्रमाणे अहो क्षत्रीराजऋषि ! ए मारो विनय मार्ग छे एटला
सुधी संजती मुनिए क्षत्रीराजऋषिए पुछेला प्रश्नोनो उत्तर कह्यो ॥ ३१ ॥

अर्थ:-हवेक्षत्रिराजरुषि संजति प्रत्ये कहेछे । आपण बेहुनो एक जिनमतछे तेमाटे । जं० जे च० वळी
मे० मुजने पु० प्रश्नादिक पुछशो का० अवसरे । स० सम्यग् प्रकारे सु० सुद्ध चे० मनेकारि ता० तमोजे पुछशो
तेहने पा० प्रगटकरताहुवाळे तेहनो उत्तर कहेछे बु० तिर्थकर तं० ते ना० ज्ञानते जि० जिनसासनने विषे छे

ઉત્તરી૦

॥૧૮૭॥

ધારવા એવું ચારિત્ર દુકરછે. ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:-સ૦ સમતા આપણા આત્માસરિષોભાવે સ૦ સર્વ મૂ૦ જીવનેવિષે । સ૦ શત્રુ મિ૦ મિત્રનેવિષે
આપણા આત્માસરિષો ભાવ વાંવળી । જ૦ સર્વજગ ઉપરે સરિષોભાવ । પા૦ પ્રાણાતિપાતની વિ૦ વિરતિ જા૦
જાવજીવલગે દુ૦ પાઠતાં દોહિલો એ વ્રત ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:-સમયા સવભૂએસુ સન્નુમિત્તેસુ વા જગે ।

પ્રાણાતિપાતવિરદ્ધિ જાવજીવાએ દુકરં ॥ ૨૬ ॥

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ:-આલોકને વિષે શત્રુમિત્ર પ્રમુખ સર્વ પ્રાણીયોને વિષે સમ (સરસ્વી) દૃષ્ટીથી જોઈ
એહવી જાવજીવમુખી પ્રાણાતિપાતની વિરતી તેએવી રીતે કે વસેને સોઠાંસ્વીલીયો તે સૂક્ષ્મજીવને ૧ દિવસે, ૨ રાત્રીયે,
૩ સુતાં, ૪ જાગતાં, ૫ એકલાં, ૬ પ્રસવદામાં એછ પ્રકારે નવ કોટીએ ન હળવા, એ નવે છકે ૫૪ સૂક્ષ્મની, એવીજ
બાદરજીવની ૫૪, એવીત્રસજીવની ૫૪ અને એવીસ્થાવર જીવની એમ ૨૧૬ સ્વીલીયો તેમજ છકાયના રક્ષણરૂપ
ત્રણસેને ચોવીસ સ્વીલીયો તે એવી રીતે કે પુર્વાક્ત છ પ્રકારને નવ કોટીએ ગુણતાં ૫૪ પૃથ્વીકાયની, એમ ૫૪
અપકાયની, એમ ૫૪ તેડકાયની, એમ ૫૪ વાયુકાયની, એમ ૫૪ વનસ્પતિકાયની, એમ ૫૪ ત્રસકાયની, એમ
૩૨૪ સ્વીલીયો પાઠવારૂપ પ્રથમ મહાવ્રત દુકર ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:-નિ૦ સદાય સર્વ કા૦ કાલે અ૦ અપ્રમાદપણે મુ૦ મૃષાવાદનું વિ૦ વર્જવું ॥ મા૦ માણવો હિ૦
હિતકારી સ૦ સત્ય નિ૦ સદાય હિતકારિ સત્યવચન વોલવો તે૦ તેણેકારણે દુ૦ દુકર ॥ ૨૭ ॥

અધ્ય૦

॥ ૧૯ ॥

॥૧૮૭॥

અર્થ:-હવે તમારાસરિપા શુરવીર જિનસાસનેમાંહે હુયા તેહના ગુણગ્રામ કીર્તન કરુંછું ॥ ૧૦ ॥ જ્ઞાન સહિત ક્રિયારૂપ પુ० પુન્યપવિત્ર પ० પદનેઁટલે શુદ્ધજિન મતને સો० સાંભલિને અવધારણે અવધારિને ભરતા-દિકે સંસારમુક્ત્યો અ०અર્થ તે મુક્તિરૂપ ધ०ધર્મ તે જિનસાસનરૂપ જ્ઞાનદર્શન સહિત ચારિત્ર ધર્મ એ વેહુએકરી ૩૦ શોભિતછે પુન્યપદ તેહવોપુન્યપદ સાંભલીને મ० ભરત નામાચક્રવર્તિએ વિ० વઙ્ગી મા० ભરત વા० પેત્રને ચે० છાંડીને રાજ્યવલી કા० કામભોગને છાંડિને પ० સંજંવંત થયા ચારિત્ર આદર્યો ॥ ૩૪ ॥

મૂલ:-અયં પુણ્ણપયં સોચ્ચા અત્થધમ્મોવસોહિયં ।

મરહો વિ મારહં વાસં ચેચ્ચા કામાઇ પવ્વણ ॥ ૩૪ ॥

ગાથા ૩૪ ભાવાર્થ:-હવે તમારા સરિપા શુરવીર જીનશાસન માંહી થયા તેના ગુણ કીર્તન કરુંછું તે સાંભળો ? અર્થ તે મુક્તિરૂપ ફળ અને ધર્મ તે જીનશાસનરૂપ જ્ઞાનદર્શન સહિત ચારિત્ર એ વેહુએ કરીને શોભિત છે. પુન્યપદ ઁટલે શુદ્ધ મતને સાંભળી હૈયે ધારીને પેલા ભરતચક્રવર્તિએ પળ ભરતક્ષેત્રનું રાજ્ય અને કામભોગને છાંડીને ચારિત્ર આદર્યું ॥ ૩૪ ॥

અર્થ:-સગ० સાગર નામા ચક્રવર્તિ વિ० પળ સા० સમુદ્રલગે ત્રણદિસે આજ્ઞા પ્રવર્તે ચોથીદિસ ચૂછાહિ-મવંત પર્વતમુધી । મ० એહવો ભરતક્ષેત્રનો વા० રાજ્ય ન० સાગરનામે રાજાની । ૬૦ ઠકુરાઈ કે० કેવલ સંપુર્ણ હિ० છાંડિને દ० દયાએ સંજમેકરિ પ० મોક્ષપહુતા ॥ ૩૫ ॥

મૂલ:-સગરો વિ સાગરન્તં મરહવાસં નરાહિવો ।

उत्तरा०

॥ १८८ ॥

म० महाव्रत व० ब्रह्मचर्यरूप ॥ धा० ब्रह्मचर्य धारवो सु० अतिदुःकर ॥ २९ ॥

मूलः—विरई अब्मचेरस्स कामभोगरसन्नुणा ।

उग्गं महवयं बम्भं धारेयव्वं सुदुकरं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—कामभोगना जाणने अब्रह्मचर्यने विरतिते एवोरीते के एकसो बासठ खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणतां ५४ देवतानी, एवी ५४ मनुष्यनी, एवी ५४ तिर्यचनी एम १६२ खीलीयोए महा उग्र (भयंकर) ब्रह्मचर्यनुं धारवा रूपचोथुं महाव्रत अति दुकर ॥ २९ ॥

अर्थः—ध० धन ध० शालीआदि पे० दासनां व० समूहनेविषे प० परिग्रह उपरी ममतानो वि० वर्जवुं स० सर्व आ० आरंभनो प० त्याग नि० ममता रहितपणो सु० अति दु० दुकर ॥ ३० ॥

मूलः—धणधन्नपेसवग्गेसु परिग्गहविवज्जणा ।

सव्वारम्भपरिच्चाओ निम्ममत्तं सुदुकरं ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—सर्व आरंभनो त्याग करी धन धान्य ने दास वर्गने विषे ममत्वभावने तजवुं ते एवी रीते के त्रणसेने चोवीस खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकार ने नव कोटीए गुणतां ५४ अल्प कीमतनी, एवी ५४ बहु कीमतनी, एवी ५४ अणुनी, एवी ५४ स्थुलनी, एवी ५४ सचेतनी, एवी ५४ अचेतनी, एम ३२४ खीलीयोए परिग्रह तजोने निर्ममत्व भावे रहेवुं एवं पाचवुं महाव्रत अतिदुकर ॥ ३० ॥

अर्थः—च० असनादिक च्यार अ० पण आ० आहार । रा० रात्रि भो० भोजननुं व० वर्जवुं स०

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ १८८ ॥

पीने ते राजाए पण तप आचर्यो. ॥ ३७ ॥

अर्थ:-च० छांडिने भा० भरत वा० क्षेत्रनुं राज्य च० चक्रवर्ती म० मोटीरुधिनोधणी । सं० सांति-
नाथ सं० सांतिनो करणहार लो० लोकनेविषे । प० पाम्या ग० मोक्षगति अ० प्रधान ॥ ३८ ॥

मूल:-चइत्ता भारहं वासं चक्रवट्टी महड्डिओ ।

सन्ती सन्तिकरे लोए पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थ:-लोकने विषे शांतिनो करनारो पांचमो शांतिनाथ नामे चक्रवर्ती मोटी ऋद्धीनो
धणी तेणे भरतक्षेत्रनुं राज्य छोडीने उत्तम मोक्षगती पाम्या. ॥ ३८ ॥

अर्थ:-सा० त्रिणदिस समुद्रलगे आज्ञा प्रवर्ते एहवोराज च० छांडिने भ० भरतक्षेत्रने विषे न० मनु-
ष्यमांही व० प्रधानठाकुर अ० अरनाथ य० वळी अ० कर्मरुपणी रजेकरी रहित प० थइने प० पाम्या मोक्षनी
अ० प्रधान ग० गति ॥ ३९ ॥

मूल:-सागरन्तं चइत्ताणं भरहं नखरीसरो ।

अरो य अरयं पत्तो पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थ:-त्रण दिशाए समुद्रलगी अने चौथी उत्तरदीशाये चुल हेमवंतपर्वत सुधी
जेनी आज्ञा प्रवर्ते एवा भरतक्षेत्रने विषे मनुष्यमांही उत्तम ठाकुर ते सातमो अरनाथ नामे चक्रवर्ती तेपण
राज्य छांडीने कर्मरुपणी रजरहित थइने उत्तम मोक्ष गतीए पहुँच्या. ॥ ३९ ॥

उत्तरा०

॥१८९॥

अर्थः-ता० चपेटादिकतुं प्रहार त० आंगलि प्रमुखेकरी तर्जुं चै० वळी व० वधनुं वं० बंधनुं प० परिसह दु० दोहिली
भि० भिक्षाचरि । जा० जाचनाकरवी दोहिली य० वळी अ० जाचनाकिधापछे लाभेनहिते अलाभपरिसह ॥ ३३ ॥

मूलः-तालणा तज्जणा चेव वहबन्धपरीसहां ।

दुक्खं भिक्खायरिया जायणा य अलाभया ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः-ताडन चपेटादिक, आंगुळां भमुहादिकनी तर्जनानो, वद्ध (मार) नो, तेमज भि-
क्षाचरी करवी दोहिली ने याचनानो, अलाभनो परिसह खमवो महादुकर ? ॥ ३३ ॥

अर्थः-का० पंषीनीपरे जा० जेइ० एआहारलेवानी वि० वृति आजीविका यतीनि ॥ के० केसनो लो० लोच ।
य० वळी दा० कायरपुरुषनां हैयाने विदारवा एहवो लोचनोपरिसह दोहिलो दु० दुकर वं० ब्रह्मचर्यवृत्त घो०
कर्मवेरिप्रतेरुद्ध । धा० एवृत्तधारवोपालवो य० वळी अ० अधीर्यवंत आत्माने अतिदोहिलो ॥ ३४ ॥

मूलः-कावोया जा इमा वित्ती केसलोओ य दारुणो ।

दुक्खं बम्भवयं घोरं धारेउ य महण्णो ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः-जेम पंखी कांटाने तर्जने कणने चुगे तेम साधुए सदोस आहार तर्जने निर्दोष आहार ग्रहीने
विचरवुं ने घोर (भयंकर) ब्रह्मचर्यादिक व्रतनुं धारवुं ने केशनुं लुंचन ए सर्व अधीर्यवंत आत्माने महादुकर ॥ ३४ ॥

अर्थः-सु० सुखभोगववा योगछे तु० तुं पु० हेपुत्र सु० कोमल सु० अतिशेरुडिपरेस्नानकरवे करी निर्मल सरिरछे
ताहरो ॥ न० नथी हु० निश्चे सी० छे प० समर्थ तु० तुं । पु० हेपुत्रजाया सा० चारित्र अ० पालवोदोहिलो ॥ ३५ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१८९॥

हरिसेणो मणुस्सिन्दो पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—एकज छत्र एवुं राज्यवश करीने छखंड पृथ्वीना बीजा राजाना माननो मर्दण-
हार अने मनुष्यमांही इंद्रसमान एवो दशमो हरिषेण नामे चक्रवर्ती उत्तम मोक्षगती पाम्यो. ॥ ४२ ॥

अर्थः—अ० सहित रा० राजाने स० सहस्त्रे करीने सु० भली विधे राज्यादिक प० छांडिने द० संजम च० आदर्यो
ज० जयनामे राजाए जि० जिनोक्त संजम आदर्यो तेणे चक्रवर्ति ए प० पाम्यो ग० मोक्ष गतिने अ० प्रधान ॥ ४३ ॥

मूलः—अग्निओ रायसहस्सेहिं सुपरिच्चाई दमं चरे ।

जयनामो जिणक्खायं पत्तो गइमणुत्तरं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—राजाओना सहस्त्रे करीने सहित भलीविध राज्यादिकने छांडीने अग्यारमो जय
नामे चक्रवर्ती ए जीनोक्त संयममार्ग आदरीने उत्तम मोक्षगती पाम्या. १ ए दश चक्रवर्ती मोक्ष गया अने
आठमो सुभुम नामे चक्रवर्ती अने वारमा ब्रह्मदत्त ए वंने नर्क गया तेथी अहीं गण्या नथी. हवे जे राजाओ
जैनधर्ममां थया तेना नाम कहेछे. ॥ ४३ ॥

अर्थः—द० दशार्ण देशनुं र० राज्य मु० प्रमोद सहित च० छांडिने मु० महाव्रत च० आदर्यो जेणे द०
दर्शार्ण भ० भद्र नि० निकल्यो । स० प्रत्यक्ष स० शक्रेंद्र चो० प्रेयो थको ॥ ४४ ॥

मूलः—दसण्णरज्जं मुदितं चइत्ताणं मुणी चरे ।

दसण्णभद्दो निक्खन्तो सक्खं सक्केण चोइओ ॥ ४४ ॥

उत्तरा०

॥१९०॥

बाहाहिं सागरो चैव तरियवो गुणोदही ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—उंची चुल हेमवंत पर्वतथी पडती एवी गंगा नदीना सामे पुरे जवुं दुकर तेम योवनावस्थाए इंद्रियोथी प्रतिकुळपणे प्रवर्ति संयम पाळवो दुकर, वळी जेम वे भुजाए करी समुद्र तरवो दुकर तेम यतीना गुणोरुपी समुद्र तरवो दुकर ! ॥ ३७ ॥

अर्थः—बा० वेलुना क० कवल चे० जेम नि० निरसतेम उ० वळी सं० संजमपणनिरस । अ० षडग धा० धाराउपरें चे० जेम ग० चालुवुं दोहिलुं । दु० तेमदोहिलो च० आचरता त० तपवारेभेदे ॥ ३८ ॥

मूलः—बालुयाकवलो चैव निरस्साए उ संजमे ।

असिंधारागमणं चैव दुकरं चरितं तवो ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—वेलुना कोळीयानीपेरे पांच इंद्रियोना विषय सुखरूप रसथी रहित संयम छे, वळी जेम खड्ड (वे धारवाळी तरवार) नी धारा उपर चालवुं दुकर, तेम वारे भेदे तपश्चर्या करवी दोहीली ॥ ३८ ॥

अर्थः—अ० जेमसर्प वे० एकांत ॥ दि० दृष्टिचाले । च० चारित्रनेविषे तेमसाधुपणे जेम एकांतेइर्या सुमतिचाले पु० हेपुत्रसंजम आचरता दु० दोहिलो ज० जवना लो० लोहमय चे० वळी चा० चाववा सु० अत्यंत दु० दुकर ॥ ३९ ॥

मूलः—अही वेगन्तदिद्वीए चरित्ते पुत्त दुकरे ।

जवा लोहमया चैव चावेयवा सुदुकरं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—हे पुत्र ? मीणना दांते लोहाना जव चाववा दुकर (तेम संयम पाळवो दुकर)

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ १९० ॥

દેશનું રાજ્ય અને ઘર છાંડીને સમ્યક પ્રકારે ચારિત્રને વિષે સાવધાન થયો ॥ ૪૬ ॥

અર્થ:-એ૦ એમન૦ રાજા માંહી વ૦ ધોરી સમાન નિ૦ નિકલ્યા । જિ૦ જિન સા૦ સાસનને વિષે ॥
પુ૦ પુત્રને ર૦ રાજ્યને વિષે ઠ૦ સ્થાપીને । સા૦ ચારિત્રને વિષે પ૦ સમ્યગ પ્રકારે સાવધાન થયા ॥ ૪૭ ॥

મૂલ:-એતે નરિન્દવસમા નિક્સન્તા જિણસાસણે ।

પુત્તે રજ્જે ઠવેઝુળં સામણે પજ્જુવટ્ઠિયા ॥ ૪૭ ॥

માથા ૪૭ ભાવાર્થ:-એમ રાજા માંહી ધોરી સમાન પુત્રને રાજ્યને વિષે સ્થાપીને જીનસાસનેવિષે નીક-
લ્યા અને સમ્યક પ્રકારે ચારિત્રને વિષે સાવધાનથયા ॥ ૪૭ ॥

અર્થ:-સો૦ સિંધુ સોવીર દેશનો રા૦ રાજા વ૦ ધોરી સમાન ॥ ચ૦ છાંડિને રાજા મુ૦ સંજમ ચ૦
આદર્યો । ઉ૦ ઉદાયણ નામા રાજાએ પ૦ દિક્ષા લીધી । પ૦ પામ્યા ગ૦ મોક્ષગતિ અ૦ પ્રધાન ॥ ૪૮ ॥

મૂલ:-સોવીરરાયવસમો ચઢ્ઢાણ મુણી ચરે ।

ઉદાયણો પઘ્ઢાઓ પત્તો ગઢ્ઢમણુત્તરં ॥ ૪૮ ॥

ગાથા ૪૮ ભાવાર્થ:-સિંધુ સોવિર દેશનો ધોરી સમાન ઉદાયણ નામે રાજા તેણે પણ રાજ્ય છાંડીને
સંયમ આદર્યો અને ઉત્તમ મોક્ષગતી પામ્યો. ॥ ૪૮ ॥

અર્થ:-ત૦ તેમજ કા૦ કાસીદેશનો રા૦ રાજા નંદનામા સાતમો બલદેવ । સે૦ અતિ પ્રસંસનિક સ૦
સંજમને વિષે પ૦ ઉદ્યમવંત । કા૦કામભોગ પ૦છાંડિને પ૦પ્રકર્ષે ॥ હ૦હણે ક૦કર્મરૂપીઓ મ૦મોટો વ૦તુન ॥ ૪૯ ॥

उत्तरा०

॥१९१॥

मूलः—जहा तुलाए तालेउं दुक्करो मन्दरो गिरी ।

तहा निहुयनीसङ्कं दुक्करं समणत्तणं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—जेम त्राजवे करी लक्ष जोजननो मेरु पर्वत तोळवो दुष्कर तेम शंका रहित नि-
श्चलपणे दश प्रकारे यतिधर्म पाळवो दुष्कर ॥ ४२ ॥

अर्थः—ज० जेम । भु० भुजाएकरी । त० तरवो । दु० दुक्कर र० रतननो आ० आगर संयंभुर
मणसमुद्र त० तेम अ० जे उपसमवंत नथी तेहने । दु० दुक्कर द० उपसम रूपीयो सा० समुद्रतरवो दोहिलो ॥४३॥

मूलः—जहा भुयाहिं तरिउं दुक्करं रयणायरो ।

तहा अणुवसन्तेणं दुक्करं दमसांगरो ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—जेम बे भुजाए करी रत्नागर (समुद्र) तरवो दुष्कर तेम उपशम (क्षमा)
रूप समुद्र तरवो दुष्कर ॥ ४३ ॥

अर्थः—तेभणी भु० भोगवे मा० मनुष्य संबंधिया भो० भोग । प० शब्द रूपरस गंधफरस ए पांचप्र-
कारे कामभोग तुं० तुं भोगव हे जायापुत्र भु० भुक्त भो० भोगीथइने त० तेवारपछे जा० हेपुत्र प० पछे वृधपणे ।
ध० चारित्रधर्म च० आचरजे ॥ ४४ ॥

मूलः—भुञ्ज माणुस्सए भोगे पञ्चलक्खणए तुमं ।

भुत्तभोगी तओ जाया पच्छा धम्मं चरिस्ससि ॥ ४४ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१९१॥

मूलः—तहेवुगं तवं किच्चा अवक्खित्तेण चेयसा ।

महब्बलो रायरिसी आदाय सिरसा सिरिं ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—तेमज शरीर उपर ममत रहित पणे उग्र तप तथा संयमनेविषे अव्यग्रचित्ते करीने महाबळ नामे राजऋषिए माथा साटे संयम रुपणी अथवा केवळ ज्ञान रुपणी लक्ष्मी ग्रहीने मोक्षनेविषे पहोच्या (पुर्वोक्त शिवाय बीजा पण सात वळदेव राजा तथा अनेरा पण राजा जैनसासनेविषे संयमीथया.) ॥५१॥

अर्थः—क० केम धी० धीर्यवंत साधु अ० मिथ्यात्विना परुप्पाकुहेत तेणे करी उ० घेलानी परे मतवाला व० वळी म० पृथ्वीने विषे । च० केम विचरे प्रवर्ते मतवालानिपरे प्रवर्ते नहि । ए० ए भरतादिक राजा वि० ज्ञान सहित क्रिया शुद्ध मार्गनो विशेष । आ० ग्रहिने एटले सू० शुरद० दढ प० पराक्रमना यणी ए शुद्ध मतने आदरता हुवा ॥ ५२ ॥

मूलः—कहं धीरो अहेऊहिं उम्मत्तो व महिं चरे ।

एते विसेसमादाय सूरा दढपरक्कमा ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—जे धैर्यवंत डाह्या पुरुष होय ते मिथ्यातीना परुपेला कुहेतुये करी उन्मत (दि-वाना) नी पेरे केम पृथ्वीने विषे विचरे ? (अर्थात् नज विचरे) तेथी ए भरतादिक राजा शुरद्रठ पराक्रमना यणी ज्ञान सहित क्रियारूप विशेषे शुद्ध मार्ग जाणीने जैनमार्गने आदरता हवा. ॥ ५२ ॥

अर्थः—अ० अत्यंतनि० समकितादिक कारणे करी । ख० कर्मरूप मेल टालवाने समर्थ हुवा । तुमे जेवलीछो आगले हुस्पे । स० सत्ये करी मे०मे भा० कही भाषा व० वांणी । ज्ञान सहित क्रियाए करीने अ०

उत्तरा०

॥१९२॥

अर्थ:-ज० जरा म० मरण रूपी कं० अटवीनेविषे । चा० चारगतिरूप संसार भ० भयनो आ० आगार तेहने विषे म० मे । सो० भोगवी भी० अतिरौद्र वेदना । ज० जन्म म० मरणरूप दुखभोगवी य० बळी ॥ ४७ ॥

मूल:-जरामरणकन्तारे चाउरन्ते भयागरे ।

मए सोढाणि भीमाणि जम्माइं मरणाणि य ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थ:-चार गतिरूप भयनो आगर एवा संसारमांडी जरामर्णरूपी अटवीने विषे में अनंती वखत जन्ममर्णनी अशाता वेदनी भोगवी ॥ ४७ ॥

अर्थ:-ज० जेम इ० एमनुष्यलोकां हि अ० अग्नी उ० उसन इ० एअग्नीधी अ० अनंतगुणो उसनता त० ते नरगमां हि न० ते नरकनेविषे वे० वेदना उ० उसन अ० असाता वे० भोगवी म० मे ॥ ४८ ॥

मूल:-जहा इहं अगणी उण्हो इत्तो णन्तगुणे तहिं ।

नरएसु केयणा उण्हा अस्साया वेइया मए ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थ:-ए मनुष्य लोकने विषे जेवी उश्च अग्नी होय तेथी अनंतगुणी नरकने विषे उश्च आग्निनी में अशातावेदनी भोगवी ॥ ४८ ॥

अर्थ:-ज० जेम इ० मनुष्यलोकां हि इ० ए सी० सीतताढ ॥ इ० ए ताढथी अ० अनंतगुणो सीत त० तिहां न० नरकनेविषे वे० वेदना सी० सीतताढनीवेदनां ॥ अ० असाता वे० भोगवी म० मे ॥ ४९ ॥

मूल:-जहा इहं इमं सीयं इत्तो णन्तगुणे तहिं ।

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ १९२ ॥

પ્રત્યે કહ્યું. ॥ ૫૪ ॥ ઇતિશ્રી ઉત્તરાધ્યયનસુત્રના અઢારમા અધ્યયનનો ભાવાર્થ સંપૂર્ણ ॥ ૧૮ ॥ એ અઢારમા અધ્યયનને વિષે ભોગ અને ઋદ્ધીનો ત્યાગ કહ્યો, તેતો ચારિત્રને વિષે હોય, અને ચારિત્ર તો સાવધ્ય ચિકિત્સા (વૈદુ) અળકરવે કરી હોય, તે માટે ઓગણીસમા અધ્યયનને વિષે મૃગાપુત્રનો અધિકારકહે છે. ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:-સુ૦ સુગ્રીવનામા ન૦ નગરનેવિષે ર૦ રમણીક । કા૦ મોટાઉંચા વૃક્ષતેસહિત ઉ૦ ઉદ્યાનવન સો૦ નગરશોભે તે નગરનેવિષે રા૦ રાજા । વ૦ બલભદ્ર ત્તિ૦ નામે । મિ૦ મૃગાનામે ત૦ તે બલભદ્રરાજાની અ૦ અગ્ર મા૦ મહિષી પટરાણી ॥ ૧ ॥

મૂલ:-સુગ્રીવે નયરે રમ્મે કાળણુજ્જાણસોહિએ ।

રાયા બલભદ્રો ત્તિ મિયા તસ્સગ્ગમાહિસી ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:-મ્હોટા વૃક્ષોથી ક્રિડા કરવા લાયક એવા ઉદ્યાન (વન) થી શોભીત અને ઋદ્ધિ સમૃદ્ધિથી રમણિય એવા સુગ્રીવનામના નગરને વિષે બલભદ્ર નામે રાજા હતો ને તેની મૃગાવતી નામની પટરાણી હતી ॥૧॥

અર્થ:-તે૦ તેવેનો પુ૦ પુત્રવ૦ બલશ્રિનામાકુમાર મિ૦ મૃગાપુત્ર ત્તિ૦ એહવોનામેતે વિ૦ પ્રસિદ્ધછે અ૦ માતા પિ૦ પિતાને દ૦ બલભ જુ૦ જુવરાજાછે દ૦ ગૃહસ્થપણે યતિનાગુણ આવ્યાછે તે મળી યતિમાંહિ ઇ૦ અગ્રેસર ॥૨॥

મૂલ:-તેસિં પુત્તે બલસિરી મિયાપુતે ત્તિ વિસ્સુએ ।

અમ્માપિઝ્ઞ દ્ઙ્ઞ જુવરાયા દમ્મીસરે ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-તેઓને યુવરાજ પદવીનો ધણી ને યતિનો ઈશ્વર (અહીં ભવિષ્યકાળમાં થશે તે આશ્રી વાક્ય

चतुर्थां

॥१९३॥

गाथा ५१ भावार्थः—म्होटी दवाग्नि जैवी मारवाडनी वज्र सरखी वेळुने विषे पूर्वे अनंतीवार मुजने बाळ्यो ॥५१॥
अर्थः—२० आरडतां कुं० पचवाना कुं० भाजननेविषे पचवानेअर्थे घाल्यो ॥ उ० उंचावृक्षनी साषादिकनेविषे व०
बांध्यो अ० बांधव रहित क० लांबे करवतेकरी क० हुंकेकरवतेकरी । छि० छेद्यो पु० पुर्वे अ० अनंतिवार ॥५२॥
मूलः—रसन्तो कुन्दुकुम्भीसु उड्डं बद्धो अबन्धवो ।

करवत्तकरकयाईहिं छिन्नपुवो अणन्तसो ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—कुंभीने विषे आक्रंद करतां उंचा वृक्षनी शाखाए बांधवरहितपणे बांधी नानी
करवती तथा मोटा करवते करी पूर्वे अनंतीवार मुजने छेद्यो. ॥ ५२ ॥

अर्थः—अ० अति ति० तिक्षण कं० कांटेकरी आ० व्याप्त ॥ तु० उंचा सि० सामलि पा० वृक्षनेविषेबांधीने ॥ खे०
पेडिपमाड्यो पा० पासाए व० बांधीने ॥ क० आघोपाछो क० पांचवेकरि दु० दुषीकीधो मुजने सहेता दोहिलो ॥५३॥

मूलः—अइतिक्खकण्टगाइण्णे तुङ्गे सिम्बलिपायवे ।

स्वेवियं पासबद्धेणं कड्ढोकड्ढाहिं दुकरं ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—अति तिक्षण कांटे करीने व्याप्त एवा संवळ वृक्षे बंधनथी उंचे बांधीने
आघोपाछो खेचवे करी असह्य (न सहन थाय ते) खेद भोगव्यो. ॥ ५३ ॥

अर्थः—म० मोटा जं० कोल्हनेविषे उ० सेलडिनिपरे वा० वळी ॥ आ० आक्रंदकरतोयको सु० अती भे० रौद्र-
पणे ॥ पी० पील्यो मि० मुजने ॥ स० आपणे क० कर्मकरी ॥ पा० अमुभकर्मने उदयेकरी अ० अनंतीवार ॥५४॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१९३॥

सं० संजतिने ॥ तं० तप वारभेदे नि० अभिग्रह सत्तरे सत्तरभेदे संजमनो ध० धरणहार ॥ सी० अढारसहस्रसीलंग
रुपणीरुधिवंत । गु० ज्ञानादिक गुणनो आ० आगर ॥ ५ ॥

मूलः—अह तत्थ अइच्छन्तं पासई समणसंजयं ।

तवनियमसंजमधरं सीलहुं गुणआगरं ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—त्यां अनंतर पंथने विपे वारे भेदे तपश्चर्या ने सत्तरे भेदे संयमनो धरनार ने
अढार सहस्रसीलांगरथरुपणी ऋद्धिनो धणी एवा संयतिने पंथ अतिक्रम (ओळंघतो) थको मृगापुत्रे दीठो ॥५॥

अर्थः—तं० तेयतिने दे० जोवेछे मि० मृगापुत्र । दि० दृष्टि ए अ० अणमेलतोथको उ० वळी क० केम
म० हुं जाणुंछुं ए० एहं रु० रूप ॥ दि० दिठुंछे पु० पूर्वे म० मे पु० पूर्वभवे ॥ ६ ॥

मूलः—तं देहइ मियापुत्ते दिट्ठीए अणिमिसाए उ ।

कहिं मन्नेरिसं रूवं दिट्ठपुव्वं मए पुरा ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ते यतिने मृगापुत्र मेपोन्मेप द्रष्टीए जोवा लाग्यो अने कहुं के में पूर्व जन्मने विषे
एवं स्वरूप जोयुं छे एम विचारवा लाग्यो ॥ ६ ॥

अर्थः—सा० साधुना द० दर्शनथएथके त० तेमृगापुत्रने ॥ अ० परिणाम सो० शोभनिकथयेथके । मो० मोह
ग० गयो मोहउपसम्यो । अथवा मूर्खाने वसपहुतो सं० छतो ॥ जा० जाति स० स्मर्णज्ञान । सं० उपनुं ॥७॥

मूलः—साहुस्स दरिसणे तस्स अज्झवसाणम्मि सोहणे ।

उत्तरा०

॥१९४॥

छिन्नो भिन्नो विभिन्नो य ओइण्णो पावकम्मण्णा ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—पापेकरी नर्कने विषे गयां थकां अळसीना पुष्पने वर्णे राता एवा खड्गे तथा भाले करी बे खंड तथा घणा खंडने सूक्ष्मखंड मारा कर्या. ॥ ५६ ॥

अर्थः—अ० परवसे लो० लोहना उन्हा र० रथनेविषे । जु० जातर्यो ज० बलति स० समोल जु० बलता धुसरानेविषे जोतर्यो मुजने चो० प्रेस्यो तु० परोहणेकरी जु० जोतरैकरी प्रेयो । रो० रोझनी वा० परे ज० जेम रोझनेलाकडिएकरी मारेनेहेठोपाडेतेम मुजने पा० लाकडिएकरी पाड्यो ॥ ५७ ॥

मूलः—अवसो लोहरहे जुत्तो जलन्ते समिलाजुए ।

चोइओ तुत्तजुत्तेहिं रोज्झो वा जह पाडिओ ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—जेनी समोल तथा धुंसरी अग्निवर्णि एवा तप्तलोदाना रथे मुजने परवसपणे जोडी जोत्रनां बंधने वांधी रोझने जेम लाकडीना प्रहारे पाडे तेम मर्मस्थानकने विषे मुजने मार्यो. ॥ ५७ ॥

अर्थः—हु० देवतानी विक्रयकिधी अग्निनेविषे ज० बलतिनेविषे । चि० एहवीचेहनेविषे । म० भिसा-नी (पाडानी) वि० परे । द० वाल्यो य० वली प० पच्यो सेक्यो भडथुकीधो अ० परवसपणे पा० पापकर्मकरी पा० पापकर्मनो करणहार हुंपाम्योएवेदना ॥ ५८ ॥

मूलः—हुयासणे जलन्तम्मि चियासु महिसो विव ।

दड्डो पको य अवसो पावकम्मेहि पाविओ ॥ ५८ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ १९४ ॥

પાઠેહું તે જોતો હવો ॥ ૯ ॥

અર્થ:-વિ० વિષયનેવિષે અ० । અળરાચતોથકો ॥ ૧૦ રાચતોથકો સં० સંજમનેવિષે ય० વઢી અ० માતાપિતાને ઉ० સમિપે આવીને ઇ० એહવા વ० વચનને અ० બોલ્યો ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:-વિસણસુ અરજ્જન્તો રજ્જન્તો સંજમમ્મિ ય ।

અમ્માપિયરમુવાગમ્મ ઇમં વયણમઘ્વવી ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ:-તે મૃગાપુત્ર વિષયને વિષે વિરક્ત થકો ને ચારિત્રને વિષે રક્ત થકો માતા પિતાની સમીપે આવી (આંગઠ કહીશું તેવું) વચન વોલતો હવો ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-સુ० સાંભલ્યાહતા પુર્વભવનેવિષે મ० મહાત્રત મે० મે । પં० પાંચ ॥ ન० નરકનેવિષેજે દુ० દુષ્ણ ચ० વઢી તિ० તિર્યંચ જો० યોનીનેવિષે જે દુષ્ટેપણસાંભલ્યા હતાતેમણી । નિ० નિવર્તવાનો કા० અભિલાષી થયોહું મિ० વઢી મ० સંસાર રૂપિયાસમુદ્રથી ॥ અ० દિક્ષાલેવાની આજ્ઞાઓ પ० હું દિક્ષાલેઈશ અ० દેમાતાપિતા ॥ હવે માતાભોગ આમંત્રેછે પછે હવે મૃગાપુત્ર કહેછે ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:-સુયાણિ મે પન્નમહવયાણિ નરણસુ દુક્કલં ચ તિરિક્કલજોણિસુ ।

નિવિણ્ણકામો મિ મહણ્ણવાઉ અણુજાણહ પવ્વહિસ્સામિ અમ્મો ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:-નારકી તિર્યંચ મનુષ્ય ને દેવ (કિલ્લિષી ને વિષે જે દુઃખો છે એવા સંસાર-સમુદ્રથી હું નિવર્તવાનો કામી થયો હું, તો હે માતા પિતા ? જો તમે આજ્ઞા (રજા) આપો તો પુર્વ ભવને

वचन०

॥१९५॥

अर्थ:-उ० उसनतापेकरी त० तण्पो सं० पछे पाम्यो अ० षडगसरिषा पांनडाछे जेहना तेअसीपत्र म० मोढोवनपाम्यो ॥ अ० षडगसरीपा प० पांनडे प० पडतोथको ॥ छि० मुजनेछेद्यो । पु० पुर्वे अ० अनंतीवार ॥ ६१ ॥

मूल:-उण्हाभितत्तो संपत्तो असिपत्त महावणं ।

असिपत्तेहिं पडन्तेहिं छिन्नपुवो अणेगसो ॥ ६१ ॥

गाथा ६१ भावार्थ:-तापथी गभरायो थको असि (तरवार) पत्र नामे वनने विषे पहोंच्यो ते जेनां खड्गनी धार सरिखां तिक्षण पत्र पडवे करी अनंतिवार छेद्यो ॥ ६१ ॥

अर्थ:-मु० मुदगरेकरी सु० सहस्रविसेषेकरी सू० त्रिसुलेकरी मू० सस्रविशेषे य० वळी ॥ ग० गदाए करी गइछे आसात्राणसरण सुखनी भ० भाग्यां ग० गात्र प० पाम्यो दु० दुष अ० अनंतीवार ॥ ६२ ॥

मूल:-मुग्गरेहिं सुसत्तीहिं सूलेहिं मूसलेहि य ।

गयासं भग्गगत्तेहिं पत्तं दुक्खं अणन्तसो ॥ ६२ ॥

गाथा ६२ भावार्थ:-मुद्गरे करी मुसंडी नामना शस्त्रे करी शुळीए करी मुसळे (सांवळे) करी अनाथ जाणी गात्र भाग्यां एवं अनंति वखत दुःख पाम्यो ॥ ६२ ॥

अर्थ:-खु० छरपलानी ति० तिक्षण धा० धाराएकरी । छु० छरिपालीएकरी क० कातरणीएकरी य० वळी । क० वस्त्रनीपरेकाप्यो । फा० कातरणीएकरी वेखंडकिधा छि० पालिएकरी त्रिछोछेद्यो ॥ उ० खालउतारी य० वळी अ० वणीवारमुजने ॥ ६३ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१९५॥

अर्थः—अ० असास्वता स० शरीरनेविषे । र० रती नो० नथी ल० पामतो अ० हुं ॥ प० पछेवृद्ध
पणेछांडवो पु० अथवा असास्वताभणी वालपणे व० वळी च० छांडवो एशरीर फे० पाणीनाफेणनां बु०
बुंदबुंदा सं० सरिपाशरीरनेविषेहुं रतिनथीपामतो ॥ १४ ॥

मूलः—असासए सरीरम्मि रइं नोवलभामहं ।

पच्छा पुरा व चइयव्वे फेणवुव्वुयसन्निभे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ—पाणीना परपोदानीपेरे नाशवंत अने वाल्यावस्था तथा वृद्धावस्थाए जरूर छांड-
वानुं एवा असास्वता शरीरने विषे हुं रति (आनंद) नथी पामतो ॥ १४ ॥

अर्थः—मा० मनुष्यपणा अ० असारनेविषे ॥ वा० आधी ते अतिघणी व्याधिते कोढादिक । रो०
रोगते ज्वरादिक तेहनो आ० घर ॥ ज० जरा म० मरणथकी घ० ग्रहंछे एहवा शरीरनेविषे । ख० क्षणमात्र
पि० वळी न० न र० रतिपासुं अ० हुं ॥ १५ ॥

मूलः—माणुसत्ते असारम्मि वाहीरोगाण आलए ।

जरामरणघत्थम्मि खणं पि न रमामहं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जे व्याधि (पीडा) ने कुष्टादिक रोगोनं घर अने जरामरणे करी ग्रसीत (घेरायलुं)
एवा असार मनुष्यपणाने विषे क्षणमात्र हुं रति नथी पामतो ॥ १५ ॥

अर्थः—ज० जन्मनुं दु० दुप ज० जरानुं दु० दुप रो० रोग । म० मरण य० वळी । अ० हेमाता

उत्तरा०

॥ १९६ ॥

उल्लिओ फालिओ गहिओ मारिओ य अणन्तसो ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—म्होटी जाले करी मच्छनीपेरे परवशपणे मुंजने अनंती वखत ग्रहो खेंच्यो फाडयो ने मार्यो॥६५॥

अर्थः—वी० सीचाणानेरुपेकरी जा० जालेकरी ॥ लि० सरसेकरी स० पंखीनी वि० परे ॥ ग० सीचाणानेरुपे ग्रहिओ ल० सरसेकरी लाग्यो चोख्यो ब० बांध्यो जालेकरी य० वळी मा० मार्यो मुंजने य० वळी अ० अनंतीवार॥६६॥

मूलः—वीदंसएहि जालेहिं लिप्पाहिं सउणो विव ।

गहिओ लग्गो बद्धो य मारिओ य अणन्तसो ॥ ६६ ॥

गाथा ६६ भावार्थः—पांजराने विषे सीचाणाना रूपे पंखीनीपेरे जाले ग्रही बांधी अनंतीवार मार्यो॥६६॥

अर्थः—कु० कुहाडो फ० फरसी आ० आदीतेणेकरी । व० वाढोसुतारनेरुपे दु० वृक्षनी वि० परे ॥ कु० कुटीनेनाहनां कटकाकीधा । फा० फाडयो छि० छेद्यो वृक्षनीपेरे । त० त्रिछीपालपरहिकीधीमुंजने य० वळी अ० अनंतीवार॥६७॥

मूलः—कुहाडफरसुमाईहिं वड्डईहिं दुमो विव ।

कुट्टिओ फालिओ छिन्नो तच्छिओ य अणन्तसो ॥६७॥

गाथा ६७ भावार्थः—सुतार जेम वृक्ष छेदे तेम कुहाडे करी फरसीए करी छेद्यो ने मुंजनी पेरे फाडयो ने कुट्टयो ने गाडानी पुंठनी पेरे अनंती वखत त्राडयो ॥ ६७ ॥

अर्थः—च० चपेटा मु० मुकी आ० आदितेणेकरी । कु० लोहारजेम अ० लोहनेकुटे तेम अ० मुंजने लोहनीपेरे । ता० मुदगरादिकनो प्रहारकीधो कु० कुट्टयो भि० नानाकटकाकीधा । चु० चुर्णकीधा य० वळी अ० अनंतीवार ॥६८॥

अध्व०

॥ १९ ॥

॥१९६॥

ગાથા ૧૮ ભાવાર્થ—જેમ કિંપાક વૃક્ષનાં ફળ ભોગવ્યા પછી પરિણામે મળ્યાં નહિ (કારણ કે તે ફળ જોવામાં ઘણાં રમણિય ને સ્વાતી વચ્ચે પળ ઘણાં મધુર હોય છે પણ સ્વાદ પછી વે ઘડીએ જીવને કાચા ન્યારાં કરે) તેમ જે ભોગ ભોગવ્યા તેનું પરિણામ મળું નહિ (અર્થાત્ શબ્દાદિક કામભોગ મનને રમણિય અને ભોગવતાં પણ ઘણાં પ્રિય છે પણ પછી એકાંત દુઃસ્વદાતા છે.) ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:—અ૦ પંથને જો૦ જે પુરુષ ગ૦ મોટો પંથ તુ૦ વળી અ૦ સંવલ રહિત પ૦ મોટો પંથ અંગીકાર કરીને ગ૦ મોટા પંથને વિષે જાતો થકો સો૦ તે પુરુષ । દુ૦ દુઃખી હો૦ હોય । છુ૦ છુદા ત૦ તૃપાએ પી૦ પીડયો થકો ॥ ૧૯ ॥

મૂલ:—અદ્ધાણં જો મહન્તં તુ અપ્પાહિજ્જો પવજ્જઈ ।

ગચ્છન્તો સો દુહી હોઈ છુદાતણ્હાણ પીડિઓ ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ:—કોઈ પુરુષ સંવલે (માતાએ) કરી રહિત થકો મોટી અટવીના પંથને વિષે જાતાં થકાં છુદા તૃપાએ પીડયો થકો દુઃખી થાય ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:—એ૦ એમ ધ૦ ધર્મને અ૦ અણકરવે કરીને જો૦ જે કોઈ । ગ૦ જાય પ૦ પર મ૦ ભવ પ્રતે ગ૦ જાતો થકો સો૦ તે દુ૦ દુઃખી હો૦ હોય વા૦ વ્યાધિ અને રો૦ રોગે કરીને પી૦ પીડયો થકો ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:—એવં ધમ્મં અકાઠ્ઠણં જો ગચ્છઈ પરં ભવં ।

ગચ્છન્તો સો દુહી હોઈ વાહીરોગેહિ પીડિઓ ॥ ૨૦ ॥

ગાથા ૨૦ ભાવાર્થ—એમ શ્રુતને ચારિત્ર ધર્મ અણ કરવાથી જે કોઈ પરભવને વિષે જાય તે જીવ વ્યાધિ

उचरा०

॥१९७॥

सावो अत्यंत प्रिय हतो एम परमाधामी संभारीने माराज शरीरनुं मांस त्रोडी त्रोडीने तेना कटका करी भडथां करीने अग्निवर्णे करी अनंतीवार मुजने खवराव्यो ॥ ७० ॥

अर्थः—तु० तुजने पि० बलभहुता । सु० मद्य सी० ताडवृक्षनो मद्य । मे० गोळनो नीपनोमद्य य० वळी म० महुडानो निपनोमद्य य० वळी ॥ पा० एमप्रचारीनेपायो मि० मुजने ज० जाजल्यमान अग्नीसरिषो उसनकरी । व० चरबी रु० लोहीहोयतेहवापुद्गलमाहेरा सरीरनुं लोही य० प्रमुष ॥ ७१ ॥

मूलः—तुहं पिया सुरा सीहू मेरओ य महुणि य ।

पाइओ मि जलन्तीओ वसाओ रुहिराणि य ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः—गोळ तथा महुडां प्रमुखनुं वनेलुं मधुपान (दारु) तुजने बहुज प्रीय हतुं एम संभारीने माराज शरीरनुं रुधीर ने चरबी जाज्वळमान करी मुजने पायुं ॥ ७१ ॥

अर्थः—नि० सदाय । भी० भय त० त्रासतेणेकरी । दु० दुषसहित व० कपर्मान सररितेणेकरी । य० वळी प० अति दु० दुष सं० संबंधी । वे० वेदना वे० भोगवी मे० मे ॥ ७२ ॥

मूलः—निचं भीएण तत्थेण दुहिण वहिण य ।

परमा दुहसंबद्धा वेयणा वेदिता मए ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—नित्य भय सहित उद्वेगसहीत दुःख सहीत कंपायमान सरिर सहित अती दुःख संबंधी में वेदना भोगवी ॥ ७२ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१९७॥

मूलः—जहा गेहे पलित्तम्मि तस्स गेहस्स जो पइ ।

सारभण्डाणि नीगेइ असारं अवइज्झइ ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थ—जे कोइ ग्रहस्थलुं घर वळते छते ते जानो धणी जाणे (जुनां) वस्त्रादिक तजीने महा मुल्यवाळी सार वस्तु काढे ॥ २३ ॥

अर्थः—ए० एम लो० लोक ष० बलतेथके ज० जराअने म० मरणतेणेकरी बलतेथके य० वळी । अ० पोतानां आत्मानेसार बहुमूल्यजाणीने ता० तरशे ॥ तु० तमे अ० द्विजानी आज्ञादीथेयके ॥ २४ ॥

मूलः—एवं लोए पलित्तम्मि जसाए मरणेण य ।

अप्पाणं तारइस्सामि तुब्भेहिं अणुमन्निओ ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थ—एम जराने गर्णे करी आ लोक वळते छते ए असार कामभोगने तजीने (हे माता पिताओ ?) तमारी आज्ञा थये छते (धर्मथी) सारभूत खा मारा आत्माने तारीश !!! ॥ २४ ॥

अर्थः—तं० तेमृगापुत्र वि० बोलतोहुवोते बोलताप्रते अ० माता पि० पिताबोल्या ॥ पु० हेपुत्र सा० चारित्र दु० पालतादोहिलो ॥ शु० क्षमागुणना तु० वळी स० सहल ॥ धा० धारचारापवा भि० यतीने ॥ २५ ॥

मूलः—तं विन्ति अम्मापियरो तामण्य पुत्त दुच्चरं ।

गुणाणं तु सहस्साइं धारैयवाइं भिक्खुणो ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—तेमृगापुत्रने मातापिता कहेताहवा के हे पुत्र ? ए क्षमादिक गुणोना सहस्र अतिशे

उत्तरा०

॥१९८॥

मूलः—सर्वभवेसु असाया वेयणा वेदिता मए ।

निमेषान्तरमित्तं पि जं साता नत्थि वेयणा ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः—मेषोन्मेष ज्यां शाता (सुख) नहि एवा सर्व भवने विषे में अशाता वेदनी भोगवीं. ॥७५॥

अर्थः—तं० तेमृगा पुत्रप्रते विं० बोल्या । अ० माता पि० पिता । छं० ताहरीइछाए पु० पुत्र प० जो ताहरीइछा दिक्षालेवानीछे तोदिक्षाले । न० एतलोविसेष पु० वली सा० चारित्रनेविषे । दु० सावद्य पडिगणुं नि० नकरबोकह्यो तेघणो दोहिलो छे. ॥ ७६ ॥

मूलः—तं विन्तम्मापियरो छन्देणं पुत्त पवया ।

नवरं पुण सामण्णे दुक्खं निप्पडिकम्मया ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः—तेवारे मृगापुत्रनां मातापिता कहेतां हवां के हे पुत्र ? जो प्रवर्जा लेवी होयतो तारी इच्छा पण चारित्रने विषे सावद्य (जेमां पाप थाय तेबुं) औषध नहि थाय. ॥ ७६ ॥

अर्थः—सो० ते मृगापुत्र वे० बोल्ह्यो अ० माता पि० पिताप्रते । ए० एमज ज० जेमतुमे फु० कह्यो तेमजसाचुवचन प० पडिगणुवैदु को० कोण कु० करेछे । अ० अटवीनेविषे मि० मृग प० पंषीने ॥ ७७ ॥

मूलः—सो बेइ अम्मापियरो एवमेवं जहा फुडं ।

पडिकम्मं को कुणइ अरण्णे मियपक्खिणं ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः—तेवारे मृगापुत्र कहेतो हवो के हे मातापिता ? तमे कहुं ते सर्व सत्य छे पण

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ १९८ ॥

मूलः—निच्चकालपमत्तेणं मुसावायविवज्जणं ।

भासियव्वं हियं सच्चं निच्चाउत्तेण दुकरं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—सर्व काळने विषे अप्रमादपणे रही वीजुं महावृत्त मृषावाद (असत्य वचन) ने तजीने उपयोग पूर्वक सर्वने हीतकारी ते एवीरीते के वसेने सोळ खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणतां ५४ क्रोधनी, एवी ५४ लोभनी, एवी ५४ भयनी, एवी ५४ हांसीनी एम २१६ खीलीयो ए सत्य वचन बोलवारूप संयम दुकर ॥ २७ ॥

अर्थः—दं० दांत सो० सोधण ते दांतने अर्थेसली आ० आदी ॥ अ० अदत्तनुं वि० वर्जवुं ॥ अ० निरवद्य ए० एषणीकछनुंदोषरहितं गि० एहवो निर्दोष आहार लेवो अ० अति दु० दुकर ॥ २८ ॥

मूलः—दन्तसोहणमाइस्स अदत्तस्स विवज्जणं ।

अणवज्जेसणिज्जस्स गिण्हणा अवि दुकरं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—बेतालीसदोष रहित आहार प्रमुखनुं ग्रहण करवुं ते दंतशोधन (दांतस्त्रोतरवा- नी सळीयादिक) पण अणदिधेलुं नहि लेवुं ते एवी रीतेके त्रणसेने चोवीस खीलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारे ने नवकोटीए गुणता, ५४ अल्प कीमतनी, एवी ५४ बहुकीमतनी, एवी ५४ अणुंनी, एवी ५४ स्थुलनी, एवी ५४ सचेतनी, एवी ५४ अचेतनी, एम ३२४ खीलीयोए अणदीधेलुं नहि लेवारूप अदत्तवृत्त दुकर ॥ २८ ॥

अर्थः—वि० विरति अ० अब्रह्मचर्यना । का० काम भो० भोगनां र० स्वादनां ज्ञ० जाणीने उ० उग्र

उत्तरा०

॥१९९॥

को से भत्तं च पाणं वा आहरितुं पणामए ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—ते मृगने औषध कोण दीए, तेने सुखसमाधि कोण पूछे, तेने भोजनपाणी कोण लावी आपे ॥ ८० ॥

अर्थः—ज० जेवारे य० बळी से० तेरोगीमृगने सु० सुपी हो० होय । त० तेवारे ग० जाय गो० गोचरी मृगतुं जिहाभक्षहोय तृणादिक जिहांहोय तिहांजाय भ० भाततृणादिक पा० पाणीने अ० अर्थे । व० वनगहनक्षेत्रादिक स० जिहांसरोवरहोय तिहांमृगजाय य० बळी ॥ ८१ ॥

मूलः—जया य से सुही होइ तया गच्छइ गोयरं ।

भत्तपाणस्स अट्ठाए वल्लराणि सराणि य ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—जेवारे ते मृग निरोगी थाय तेवारे भोजनपाणीने अर्थे गहनवनमां अने सरोवरे जाय ॥ ८१ ॥

अर्थः—खा० तृणादिकपाइने पा० पाणी पा० पीइने व० वनगहनक्षेत्रादिक होय तिहां स० सरोवरने य० विपे मि० मृगने चा० चरवुं तेमृगचर्या च० आचरीसेवीने ॥ ग० पछेजाय मि० आपणी रहेवानी चा० भूमीहोय तिहां ॥ ८२ ॥

मूलः—खाइत्ता पाणियं पाउं वल्लरेहिं सरेहि य ।

मिगचारियं चरित्ताणं गच्छती मिगचारियं ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—त्यां ते मृग तृण (वास) आदिक खाइ पाणी पीने क्रीडा करी निवासपर जाय ॥ ८२ ॥

अर्थः—ए० एममृगनीपरे संजमनेविपे स० उद्यमवंत मि० यति । ए० एममृगनीपरेसाधु अ० घणे थानकेफरतारहे अमतिबंधयतिछे तेभणीएकथानकनो मतिबंधनहोय । मि० मृगनीपरे चा० चरिए च० विचरिने

अध्य०

॥ १९ ॥

॥१९९॥

धीममुख वासीराखवानो । सं० संचय चे० वळी व० तेहनोवर्जवो सु० अतिशे दु० दुकर ॥ ३१ ॥

मूलः—चउव्हिहे वि आहारे राईभोयणवज्जणा ।

सन्निही संचओ चेव वजेयवो सुदुकरं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः— घृत (घी) गोळादीक (खावा, पोवानी) वस्तुनो रात्रीए संचय नहीं राखितां
अन्न पाणी मेवाने मुखवास एवा चार प्रकारनो आहार ते रात्रीए भोजननुं वर्जवुं ते एवी रीते के वसेने
सोळ खिलीयो ते पुर्वोक्त छ प्रकारने नव कोटीए गुणतां, ५४ अन्ननी, ५४ पाणीनी, ५४ मेवानी ने ५४ मुख-
वासनी एम २१६ खिलीयोए रात्रीभोजन त्यागरूप छटुं घृत ते अतिशे दुकर ॥ ३१ ॥

(एम महावृतरूपी तंबु तेनी १७८२ खिलीयो उपर मुजव जाणवी.)

अर्थः— छु० भुख य० वळी त० त्रषानुं सी० सीतनुं उ० उष्णनुं तापपरिसह । दं० डंस म० मसानी
वे० वेदना ॥ अ० अक्रोसपरिसह दु० दुषकारिओ से० उपाश्रय य० वळी त० त्रणाना फा० फरस ज०
मेलनोपरिसह ए० निश्चे य० वळी ॥ ३२ ॥

मूलः—छुहा तण्हा य सीउण्हं दंसमसगवैयणा ।

अक्रोसा दुखसेज्जा य तणफासा जलमेव य ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—भुधानो, तृषानो, ताढनो, तापनो, डांसमच्छरनो, कठोरवचननो, दुखकारी
उपाश्रयनो, त्रण स्पर्शनो, मेलनो परिसह खमवो दुकर ? ॥ ३२ ॥

चत्तरा०

॥२००॥

तुं सुविहोयतो ए० एम पु० हेपुत्र ज० जेम सु० सुखथाय तेमकर । अ० माता पि० पिताए णु० दिक्षानि आज्ञा
दीधे थके ज० छांडे उ० परिग्रह त० दिक्षानीआज्ञा तेवारपछी ॥ ८५ ॥

मूलः—मिगचारियं चरिस्सामि एवं पुत्ता जहा सुहं ।

अम्मापिईहि णुन्नाओ जहाइ उवहिं तहा ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—मृगनीपेरे हुं विचरीश ? एम मृगापुत्रे कह्ये थके मातापिता केहेवा लाग्यां के हेपुत्र ! जेम तमने
सुख उपजे तेम करो ! एम मातापितानी आज्ञा (रजा) ए करी मृगापुत्रे आभरणादिकनी उपाधी तजी, ॥८५॥

अर्थः—मृगापुत्रे कह्युं मि० मृग चा० चर्यारूप संजमने च० आदरु एम । मृगापुत्रेकह्यो स० सर्व दु०
असातारूप दुषनी वि० मुकावणहार मृगचर्या आचरस्युं ॥ तु० हेमाता तुझे दिक्षानी अ० आज्ञा दीधी छे
तोहुंदिक्षालेसुं ॥ पछे मातादिके कह्युं ग० जातुं पु० पुत्र ज० जेम सु० सुखथाय तमने तेमकरो ॥ ८६ ॥

मूलः—मियचारियं चरिस्सामि सव्वदुक्खविमोक्खणिं ।

तुम्हेहिं अब्भणुन्नाओ गच्छ पुत्त जहासुहं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—तमारी आज्ञा होय तो सर्व दुःखथी मुकावणहार एवो मृगचर्यारूप संयम आदरुं ?
एम मृगापुत्रे केहेवाथी मातापिता केहेवा लाग्या के हे पुत्र ! जेम तमने सुख उपजे तेम करो ! ॥ ८६ ॥

अर्थः—ए० एम सो० तेमृगापुत्रे अ० मातापि० पितानेसमीपे अ० दिक्षानी आज्ञामागीने व० घणेप्रकारे ॥ म० ममत्वभाव
छि० छेदे ता० तेवारे । म० मोटा ना० सर्प व्व० वल्ली कं० कांचालिछांडेतेम मृगापुत्रपरिग्रहने छांडे छे ॥ ८७ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ २०० ॥

मूलः—सुहोइओ तुमं पुत्ता सुकुमालो सुमज्जिओ ।

न हु सी पभू तुमं पुत्ता सामण्णमणुपालिया ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हे पुत्र ? तूं निर्मळ वस्त्रादिके सुकुमार (कोमळ) ने सुख भोगववा योग्य तेथी पंचमहांत्रतरुप संयम पाळवाने समर्थ (शक्तिवान) नहि ॥ ३५ ॥

अर्थः—जा० जावजीवलगे ५० नहिविसामो गु० यतिनागुणनो तु० वळी म० समूहमोटो । गु० भारे उ० वळी लो० लोहना भा० भारनी व्व० परे जो० जे पु० पुत्र हो० होय दु० संजमनोभार वहेतां अत्यंत दोहिलो ॥ ३५ ॥

मूलः—जावज्जीवमविस्सामो गुणाणं तु महब्भरो ।

गुरू उ लोहभारो व जो पुत्ता होइ दुवहो ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—हे पुत्र ? यतीना मोटा गुणोनों समूह (जथो) ते बहुज भारे लोढानीपरे मर्णातसुधी वेहेतां (उपाडतां) अत्यंत दोहीलो ॥ ३६ ॥

अर्थः—आ० चुलहेमवंत पर्वतउपरथी हेठेउतरेछे । तेआकासगंगाकहिये गं० तेगंगानेसाहमेपूरेजेमजावो-दोहिलो व्व० वळी । प० जेणेदीसथी पाणीआवतोहोय तिहांसाहमोजावो तेप्रतिश्रोतकहिए प्रतिश्रोतजावुं जेम दुकर व्व० वळी दु० तेमयोवनवयनेविषे संजम पालवो दुकर । वा० भुंजाएकरीजेम सा० समुद्रतरवो दोहिलो हेपुत्र चे० वळी । तेम त० तरवुं गु० संजमरूपीओ गुण उ० समुद्र ॥ ३७ ॥

मूलः—आगासे गज्जसोउ व पडिसोओ व दुत्तरो ।

ઉત્તરાં

॥૨૦૧॥

સમિન્તરવાહિરઓ તવોકમ્મમ્મિ ઉજ્જુત્તો ॥ ૮૯ ॥

ગાથા ૮૯ ભાવાર્થ:-પંચમહાવ્રતે કરી સહિત પાંચ સમિતિને ત્રણ ગુપ્તીએ ગુપ્તો છ અભ્યંતર ને છ બાહીર એવા બાર પ્રકારનાં તપકર્મમાં ઉદ્યમવંત થયો. ॥ ૮૯ ॥

અર્થ:-નિં ૦ મમતારહિત નિં ૦ અહંકારરહિતથયો નિં ૦ સ્ત્રિયાદિકના સંગરહિત ચં ૦ છાંડ્યાછે જેને ગાં ૦ ત્રણપ્રકારના ગર્વજેણે । સં ૦ સરિલોભાવ યં ૦ વળી સં ૦ સર્વ મૂં ૦ જીવને વિષે । તં ૦ ત્રસનેવિષે થાં ૦ થાવરને વિષે યં ૦ વળી ॥ ૯૦ ॥

મૂલ:-નિમ્મમો નિરહંકારો નિસ્સજ્જો ચત્તગારવો ।

સમો ય સવ્વમૂલસુ તસેસુ થાવરેસુ ય ॥ ૯૦ ॥

ગાથા ૯૦ ભાવાર્થ:-મમતા અહંકાર ને સકલ સંગરહિત ને જેણે ગર્વ છોડ્યો ને સર્વ ત્રસ ને સ્થાવર જીવને વિષે સરલા પ્રણામવાળો થયો. ॥ ૯૦ ॥

અર્થ:-લાં ૦ અનાદિક લાભેયકેડં ૦ અણલાયેયકે સું ૦ સુખનેઉપનેયકે દું ૦ દુઃખનેઉપનેયકે જીં ૦ જીવત-વ્યનેવિષે મં ૦ મરણનેવિષે તં ૦ તેમ સં ૦ સરિલોભાવ નિં ૦ કોઈનિંદાકરે તેઉપરે અને પં ૦ પ્રસંસાકરે તેઉપરેસરિ-લોભાવ । તં ૦ તેમ માં ૦ કોઈ માન દે તેઉપરેઅને અં ૦ અપમાનદે તેઉપરેપણસરિલોભાવ ॥ ૯૧ ॥

મૂલ:-લાભાલાભે સુહે દુઃખે જીવિણ મરણે તહા ।

સમો નિન્દાપસંસાસુ તહા માણાવમાણઓ ॥ ૯૧ ॥

અધ્યં

॥ ૧૯ ॥

॥૨૦૧॥

छे, वळी जेम सर्प एकाग्र द्रष्टीए चाले तेम इर्या (जोइने चालवुं ते) समितिने विपे चालवुं दुष्कर ! ॥३९॥

अर्थः—ज० जेम अ० अग्नीनी सि० सिपा दि० अतिबलती पा० पीता हो० होय सु० अति दु० दोहिली त० तेमज दु० दुकर क० पालता जे० जे ता० योवनवयनेविपे स० यतीपणो ॥ ४० ॥

मूलः—जहा अग्निसिहा दिता पाउं होइ सुदुकरा ।

तह दुकरं करेउं जे तारुणे समणत्तणं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जेम अत्यंत वळती अग्निनी शिखा (झाळ) पीवी दोहीली तेम तरुणपणे (नानी उंमरे) चारित्र पाळवुं दुष्कर ! ॥ ४० ॥

अर्थः—ज० जेम दु० दुषे भ० भरवुं जे० जे । हो० होय वा० वायरेकारि को० कोथलो त० तेम दु० दुषे क० पाळवुं संजम जे० जे की० मंद संघयणाना धणीए कायर पुरुषे स० यतीपणुं पालवुं दोहिलुं ॥४१॥

मूलः—जहा दुक्खं भरेउं जे होइ वायस्स कोथलो ।

तहा दुक्खं करेउं जे कीवेणं समणत्तणं ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—जेम वायुथी कोथळो भरवो दुष्कर तेम मंद (निर्वळ) संघयणना धणीने तथा कायरने साधुपणुं पाळवुं दुष्कर ॥ ४१ ॥

अर्थः—ज० जेम तु० तोलेत्राजवेकरी तो० तोलतां दु० दोहिलो मं० मेरु गि० पर्वत । त० तेमज नि० निश्चळ नी० संकारहित दु० दुकर पालतां स० दसविध यतिधर्म ॥ ४२ ॥

उत्तरा०

॥ २०२ ॥

करीछेदे । चं० कौइएकचंदनसु विलेपणकरे तेबेहुउपरे क० सरिषोभाव य० बली । अ० जिमेथके अ० अण-
जिमेथके । त० तेमजसरिषो भावकरेमुनि ॥ ९३ ॥

मूलः—अणिस्सिओ इहं लोए परलोए अणिस्सितो ।

वासीचन्दणकप्पो य असणे अणसणे तहा ॥ ९३ ॥

गाथा ९३ भावार्थः—तपश्चर्याए करी आलोकने विषे चक्रवर्ति प्रमुखनी ऋद्धि पामीए तथा परलोकै
देवनी ऋद्धि पामीए एवी अभिलाषा रहित अने कोइ चंदनथी चर्चे ने कोइ वांसले करी शरीर कापे तथा
भोजन जमवाथी ने अणजमवाथी एकज भाव. ॥ ९३ ॥

अर्थः—अ० अप्रसस्तभुंडा दा० पापआववानाद्वार ॥ स० सर्वथकी पि० रुध्यांछे जेणे आ० आश्रवने ।
अ० सुद्धअंतःकरण सहित ज्ञा० धर्मध्यानादिकने जो० व्यापारेकरी । प० प्रसस्तभलुं द० उपसम सा०
जिनसासनने विषे ॥ ९४ ॥

मूलः—अप्पसत्थेहिं दारेहिं सव्वओ पिहियासवे ।

अज्झप्पज्झाणजोगेहिं पसत्थदमसासणे ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः—हिंसादिक सर्व पापथी निवर्त्यो ने आश्रव सर्वथा प्रकारे रुधी अध्यात्म ध्यानना
व्यापारे करी कषाय उपशमावी रुडा जैनशासनने विषे थयो. ॥ ९४ ॥

अर्थः—ए० एम ना० ज्ञानेकरी च० चारित्रेकरी । दं० सम्यकेकरी । त० तपेकरि-य० बली । भा०

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ २०२ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—हे पुत्र ? शब्द रूप गंध रस ने स्पर्श ए पंच विधि मनुष्य संबंधी विषय सुखने भुक्त भोगी थइने वृद्धपणे धर्म ग्रहण करजे ! ॥ ४४ ॥

अर्थः—सो० तेमृगापुत्र वे० कहेछे अ० माता पि० पिताने ए० एमज ए० तुमारो वचन ज० जेमछे तेम फु० साचो कहुंछुं इ० इह लो० लोकने विषे नि० विषयनी त्रपा नहोय निस्पृह होय तेहने । न० नथी किं० कांइए लगार मात्र पण दु० दुःकर ॥ ४५ ॥

मूलः—सो बेइ अम्मापियरो एवमेवं जहा फुडं ।

इह लोए निष्पिवासस्स नत्थि किंचिवि दुक्करं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—पुर्वोक्त माता पितानां वचन सांभळीने मृगापुत्र कहेतो हवो के हे मातापिता ! ए तमे कहुं ते सत्य छे पण आ लोकने विषे जे निस्पृही होय तेने कांइ पण दुष्कर नथी ॥ ४५ ॥

अर्थः—सा० सरिर अने मा० मानसी चे० वळी वे० वेदना असाता रूप अ० अनंतीवार । म० मे सो० भोगवी भी० अतिरौद्र वेदना ॥ अ० घणीवार दु० दुषअने भ० भयनी उपजावणहारीवेदना य० वळी भोगवी ॥ ४६ ॥

मूलः—सारीरमाणसा चेव वेयणाओ अणन्तसो ।

मए सोढाओ भीमाओ असइ दुक्खभयाणि य ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—घणीवार दुःख तथा भय तीपजावनारी एवी शारीरिक ने मानसिकरूप अशा- तावेदनीमें अनंतीवार भोगवी ॥ ४६ ॥

उत्तरा०

॥ २०३ ॥

मूलः—एवं करन्ति संबुद्धा पण्डित्या पवियक्खणा ।

विणिअट्टन्ति भोगेसु मियापुत्ते जहामिसी ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थः—जेम मृगापुत्रकृषि भोगथी निवर्त्या तेम तत्त्वना जाण पंडित विचिक्षण होय ते भोगथी निवर्ते. ॥ ९७ ॥

अर्थः—हवे मृगापुत्रना गुणकहीने उपदेशकहेछे ॥ म० मोटा प० प्रभावंत रागरहित ॥ म० मोटा ज० जसवंत । मि० एहवामृगापुत्रनो नि० सांभलिने भा० भाष्युंते । त० तपवारभेदे प्य० प्रधान च० आचरे च० वली उ० जेउत्तम साधुहोयते । ग० मोक्षगतिपामे प० प्रधान च० वली ति० त्रिलोकमांही वि० जेगतिप्रसीधछे ॥ ९८ ॥

मूलः—महापभावस्स महाजसस्स मियाइ पुत्तस्स निसम्म भासियं ।

तवप्पहाणंचरियं च उत्तमं गतिप्पहाणं च तिलोगविस्सुतं ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थः—उपदेशमांही मोटी प्रभावंत तथा मोटा जसवंत तेवा मृगापुत्रनुं सुखदुःखनुं स्वरूप कहुं, जे उत्तम साधु बार प्रकारनुं तप आचरे ते त्रैलोक्यमांही प्रसिद्ध एवी उत्तम मोक्षगतिए पहुँचे. ॥ ९८ ॥

अर्थः—वि० जाणीने दु० दुषनुं वि० वधारणहार ध० धन । म० एधनमाहरो एधननीममता । ब० बंधन सरिखा । च० वली म० चोरादिकनां मोटा भ० भयनुं कारणछे । सु० सुखनीपमाडणहार ध० धर्म धु० धुरि अ० प्रधान । धा० धारो अंगीकारकरो नि० मोक्षपहुंचावाना गु० ज्ञानदर्शननो आ० लाभनो हेतुछे म० मोटो ति० एम वे० कहुंछुं ॥ ९९ ॥ इतिमृगापुत्तीयं नामाओगणीसमो अध्ययन समाप्त ॥ १९ ॥

अध्य०

॥ १९ ॥

॥ २०३ ॥

नरएसु वेयणा सीया अस्साया वेइया मए ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ए मनुष्यलोकने विषे महामहीनादिकमां जेवी ताढ होय तेथी अनंतगुणी ताढनी अशाता वेदनी. सें नर्कने विषे भोगवी ॥ ४९ ॥

अर्थः—कं० आक्रंदकरता मुजने कुं० लोहमय पचवानुं वेळुसारिपा कुं० भाजन तेहनेविषे ॥ उ० उंचा पा० पग अ० नीचो सि० मस्तकेकरीने । हु० देवतानी विक्रयकिधी अग्निनेविषे । ज० जाजल्यमान बलती अग्नीनेविषे । प० पच्यो पु० पुर्वे अ० अनंतीवार ॥ ५० ॥

मूलः—कन्दन्तो कुन्दुकुम्भीसु उड्डपाओ अहोसिरो ।

हुयासणे जलन्तम्मि पक्कपुवो अणन्तसो ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—लोढादिकनां भाजन (वासण) ने विषे आक्रंद करतां थकां उंचा पगं अने नीचुं मस्तक करी देवकृत जाज्वळमानअग्निने विषे अनंतीवार मुजने रांध्यो. ॥ ५० ॥

अर्थः—म० मोटा द० दवनी । अ० अग्नी सं० सरिषी । म० मारुआडिनेविषे जेहवी वेळुहोय तेवेळु सरिषी व० वज्रमय वा० वेळु । क० कदंबनामा नदीनीवेळुते सरिषी वा० उसन वेळुनेविषे य० बळी । द० बाल्यो । पु० पुर्वेमुजने अ० अनंतीवार ॥ ५१ ॥

मूलः—महादवगिसंकासे मरुम्भि वइस्वालुए ।

कलम्बवालुयाए य दड्डपुवो अणन्तसो ॥ ५१ ॥

उत्तरा०

॥२०४॥

अत्थधम्मगतिं तच्च अणुसिद्धिं सुणेह मे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—अरिहंत सिद्ध आचार्य उपाध्याय अने सर्व साधुने भावेथी नमस्कार करीने धर्मना परमार्थने जाणपणानुं प्रयोजन हे शिष्य ? हुं कहुंछुं ते तुं सांभळ ! ॥ १ ॥

अर्थः—प० घणा २० रतननोधणी २० राजा से० श्रेणीक म० मगधदेशनोठाकुर । वि० घोडाफेरववानी क्रिडानेअर्थे नि० निकल्योछे घरथी मं० मंडिकुकुक्षिनामा चे० वननेविषे ॥ २ ॥

मूलः—पभूयस्यणो राया सेणिओ मगहाहिवो ।

विहारजत्तं निज्जाओ मण्डिकुच्छिसि चेइए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—घणां रत्ननोने मगधदेशनो अधिपती एवो प्रश्नजीतराजाने कळावती राणीनो पुत्र ते भंभसार तथा बीजुं नाम श्रेणीक नामनो राजा ते घरेथी शिकार करवाने माटे मंडीकुक्षी नामना वनने विषे नीकळ्यो ॥२॥

अर्थः—ना० घणीजातिना दु० वृक्ष ल० चंपकलता तेणेकरी । आ० व्याप्तछे । ना० घणीजातना प० पंखीएकरी नि० सेव्युंछे तेवन ना० घणीजातिना कु० फुलतेणेकरी । सं० छांयुंछेवन । उ० तेउद्यान नं० नंदनवनसरिषी उ० उपमाछे ॥३॥

मूलः—नाणादुमलताइणं नाणापक्खिनिसेवियं ।

नाणाकुसुमसंछन्नं उज्जाणं नन्दणोवमं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—अनेक वृक्षने वेलडीए करी संकीर्ण (ठांसेलुं) ने फळ पुष्पादिके करी छवाएलुं ने विविध जातनां क्रींचादिक पंखीयोथी सेवित एवुं क्रिडावन ते नंदनवन सरीखुं हतुं ॥ ३ ॥

अध्य०

॥ २० ॥

॥ २०४ ॥

मूलः—महाजन्तेसु उच्छ्र वा आरसन्तो सुभेरवं ।

पीडितो मि सकम्मेहिं पावकम्मो अणन्तसो ॥५४॥

गाथा ५४ भावार्थः—पोतानां कर्मे करी मोटा यंत्रने विषे शेलडीने पेरे रौद्र (भयंकर) पणे आक्रंद करतो छतो मुजने अनंती वखत पील्यो. ॥ ५४ ॥

अर्थः—कू० शब्दकरतो को० कोलनेरूपे सु० स्वाननेरूपे ॥ सा० सामनामा परमाधामीए कोलनोरूप-
कीधो स० सबलनामे परमाधामीएस्वाननो रूपकीधो ते परमाधामीए य० वळी ॥ पा० भूमीउपरे पाडयो फा०
जिर्णवस्त्रनीपरेफाडयो छि० वृक्षनिपरेछेद्यो ॥ वि० तडफडतो अ० घणीवार ॥ ५५ ॥

मूलः—कूवन्तो कोलसुणएहिं सामेहिं सबलेहि य ।

पाडिओ फालिओ छिन्नो विप्फुरन्तो अणेगसो ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—शामअने सबळ जातिना परमाधामि स्वान (कुतरा) ने शुकरना रूपे कुकुआट शब्द
करतां थकां भूमी उपर पाडी तडफडतो थको अनंती वखत मुजने छेद्यो (शस्त्रादिके), भेद्यो (भालादिके) ॥५५॥

अर्थः—अ० षडगेकरि य० वळी अ० अलसीना व० वर्णेकरी भ० भालेकरी प० शस्त्रविशेष य० वळी ।
छि० बेपंडकिधा मि० मोटापंड घणाकीधा । वि० शुक्ष्मखंड घणा किधा य० वळी ओ० उपनोहतो हुंनरकनेविषे
पा० पापकर्मकरी ॥ ५६ ॥

मूलः—असीहि य असिवण्णाहिं भल्लीहिं पट्टिसेहि य ।

उत्तरा०

॥ २०५ ॥

अहो खन्ती अहो मुत्ती अहो भोगे असङ्गतां ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—अहो ? आश्चर्यकारक एनो वर्ण, अहो ! एतुं रूप ! अहो ? ए आर्यनुं सौम्यतापणुं, अहो ? एनी क्षमा, अहो एनी निर्लोभता, अहो ? एतुं भोगथी विरक्तपणुं ॥ ६ ॥

अर्थः—त० तेयतिनां पा० पग उ० वळी वं० वादीने । का० करीने य० वळी प० प्रदक्षणाने । न० न अ० अति दू० दूरनाहि अ० अतिडुकडोनहि ॥ पं० बेहाथजोडीने प० पुछेछे ॥ ७ ॥

मूलः—तस्स पाए उ वन्दित्ता काऊण य पयाहिणं ।

नाइदूरमणासन्ने पञ्जली पडिपुच्छती ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—प्रदक्षिणा करी ते यतिना पगने वांदीने अति वेगळो नहि तेम अति डुकडो नहि एवी रीते बे हाथ जोडीने पुछतो हवो ॥ ७ ॥

अर्थः—त० तरुणनानो सि० छे तुं अ० हेआर्य प० लघुवयनेविषे दिक्षालीधीछे तेकेमदिक्षालीधी । भो० भोगने का० अवसरे सं० हेसंजति उ० सावधान उद्यमवंत सि० हुवोछुं तुं सा० चारित्रनेविषे मुनिराज ॥ ए० ए अ० अर्थ सु० तुं मुजने संभलाव ता० पहेछुं ॥ ८ ॥

मूलः—तरुणो सि अज्जो पवइओ भोगकालस्मि संजया ।

उवडितो सि सामण्णे एतमट्ठं सुणामि ता ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हेआर्य ? तरुणावस्थायां भोगने अवसरे प्रवर्जित थइ चारित्रनेविषे तमे केअ साव-

अध्य०

॥ २० ॥

॥ २०५ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—जाज्वळमानअग्निने विप चिता (च्छे) मां जेम पाडाने बाळे तथा रींगणानुं जेम भडथुं करे तेम पोतानां पापकर्मे करी परवशपणे मुजने शेक्यो ने वाळीने भस्म कर्यो. ॥ ५८ ॥

अर्थः—ब० बलात्कारे जोरे । सं० सांडसा सरिपी तुं० चांचेकरी लो० लोहसरीषी तुं० चांचेकरी पं० पंषिए । वि० विलुर्यो वि० विलविलाट करतोहतो तेवारे । ढं० ढंकनामे गि० गृद्धनामा पांषिये अ० अनंतिवार विलुर्यो हं० मुजने ॥ ५९ ॥

मूलः—बला संडासतुण्डेहिं लोहतुण्डेहि पक्खिहिं ।

विलुत्तो विलवन्तो हं ढङ्गिद्धेहि गन्तसो ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—ढंक तथा गृद्ध नामे पंखीए साणसा सरीखी तथा कठण लोढासरीखी चांचे करी बळात्कारे बलबलाट करतो मुजने अनंतिवखंत विलुर्यो. ॥ ५९ ॥

अर्थः—त० तृषा कि० पीडयो धा० धातोकुदतो । प० पाम्यो वे० वेतरणीनामा न० नदी ॥ ज० पाणी पा० पीसुं ति० एहवो चि० चितवतोथको । खु० छरपलानि धा० धारासरिषापाणीएकरी वि० हणाणुं ॥ ६० ॥

मूलः—तण्हाकिलन्तो धावन्तो पत्तो वेयरणिं नदिं ।

जलं पाहिं ति चिन्तन्तो खुरधाराहिं विवाइओ ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—तृषाए पीडयो थको पाणी पीसुं एम चितवतो आगळपाछळ दोडतो वेतरणीए पहोंच्यो के जेनी छरपला (अस्त्रा) नी धारा सरिखो तिखण वेग तेणे करी हणांयो ॥ ६० ॥

उत्तरा०

॥२०६॥

अर्थः—हो० हुं थाउंछुं ना० नाथतमारो भ० हे भय त्राणवीहता प्राणीनी रक्षाकरणहार ॥ भो० भोग भु० भोगव सं० हेसंजतिमुनी ॥ मि० मित्र ना० नाति करी प० सहित मा० मनुष्यभव खु० जेभणी सु० अति दु० दुर्लभछे ॥ ११ ॥

मूलः—होमि नाहो भयन्ताणं भोगे भुञ्जाहि संजया ।

मित्तनार्इपरिवुडो माणुस्सं खु सुदुल्लहं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हे ? भयथी त्राण ? (रक्षण करनार) हुंतमारो नाथ थइश ! ने हेसंयति ! ए मनुष्यनो भव दुर्लभछे माटे मित्र ज्ञाति सहित विषय भोगभोगवो ? ॥ ११ ॥

अर्थः—हवेयतिकहेछे अ० आप वि० पण अ० अनाथछो हेराजन सि० तमेपण । से० हेश्रेणिक म० मगधदेसना आ० ठाकुर । अ० आपपण अ० अनाथ सं० छेतो तुं क० केहनो ना० नाथ तुं भ० थाइश ॥ १२ ॥

मूलः—अप्पणा वि अणाहो सि सेणिया मगहाहिवा ।

अप्पणा अणाहो सन्तो कस्स नाहो भविस्ससि ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—तेवारे मुनि कहेताहवा के हेमगधदेशना धणी श्रेणिकराजा ? तुं पोतेज अनाथ छता कोनो नाथथइश ॥ १२ ॥

अर्थः—ए० एमयति ए वु० कहेथके न० राजा सो० ते । सु० अतिआकुल व्याकुल चितेकरी सु० अति वि० विस्मयआश्चर्यवंत हुवो ॥ व० एहवुं वचन अ० अणसांभल्युं पु० पुर्वेतेसांभल्युं । सा० कोइयति एनहोतंकहं ।

अव्य०

॥ २० ॥

॥ २०६ ॥

मूलः—खुरेहिं तिवखधारेहिं छुरिंयाहिं कप्पणीहि य ।

कप्पिओ फालिओ छिन्नो उक्कित्तो य अणेगसो ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—छुरीनी तिक्खण धाराए करी खाल उतारीने हण्यो कातरणीए करी अनेक वखत काप्प्यो फाड्यो ने छेद्यो ॥ ६३ ॥

अर्थः—पा० पासेकरी कू० दिसेनहितेहवी जा० जालेकरी । मि० मृगनीवा० परे अ० परवस्यपणे अ० हुं ॥ वा० वाह्यो व० बांध्यो रु० रुंधीराष्यो वा० वळी व० घणीवार चे० पुरणे वि० जीवथीरहित सारिखो किथो मुजने ॥ ६४ ॥

मूलः—पासेहिं कूडजालेहिं मिओ वां अवसो अहं ।

वाहिओ बद्धरुद्धो वा बहुसो चेव विवाइओ ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—नागपास बंधन जेवी जाले करी मृगनीपेरे परवसपणे घणी वखत बांध्यो मार्यो ने श्वासोच्छवास रुंधी जीवतव्यथी रहित कर्यो ॥ ६४ ॥

अर्थः—ग० बरछीएकरी म० मगरमछनेरूपे परमाधामीए जा० जालेकरी ॥ म० माछलानी वा० परे ॥ अ० परवसपणे अ० मने उ० बडछेकरी फा० फाड्यो मछनेरूपे परमाधामीए ग० अह्यो जालेकरी ॥ मा० मार्यो मुजने य० वळी अ० अनंतीवार ॥ ६५ ॥

मूलः—गलेहिं मगरजालेहिं मच्छो वा अवसो अहं ।

मूलः—एरीसे सम्पयग्गम्मि सर्वकामसमणिए ।

कहं अणाहो भवति मा हु भन्ते मुसं वए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—एवी वांछित वस्तुनीमारे ऋद्धिछतां हुंकेम अनाथ ! माटे हेभगवत् आपहुं पुर्वोक्त वाक्य मृषा (जुटुं) तोनहिहोय ! ! ! ॥ १५ ॥

अर्थः—हवेमुनिकहेछे तु० तु न० न जा० जाणे । अ० अनाथपणानो अ० अर्थ पु० उत्तपती च० वळी प० हे राजा जे० जेम अ० अनाथ भ० होय स० सनाथहोय वा० अथवा । न० हेराजा ॥ १६ ॥

मूलः—न तुमं जाणे अणाहस्स अत्थं पुत्थं च पत्थिवा ।

जहा अणाहो भवती सणाहो वा नराहिवा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—एवुं श्रेणीकराजनुं वाक्य सांभळी मुनि कहेता हवा के हे नरेंद्र ? तुं अनाथपणं ने सनाथपणं केम होय ? तेना विशेष अर्थनी उत्पत्ति जाणतोज नथी ! ॥ १६ ॥

अर्थः—सु० सांभल मे० मुजनेकहेताथका म० हेमहाराजा । अ० अव्यग्रसावधान चे० चित्तेकरीसांभल । ज० जेम अ० अनाथ भ० होय । ज० जेम मे० मे प० परुष्यो ॥ १७ ॥

मूलः—सुणेह मे महाराय अवक्खित्तेण चेयसा ।

जहा अणाहो भवई जहा मेयं पवत्तियं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हे महाराजा ? व्यग्रचित्ते रहितने सावधानपणे करी सहित थको जेम अनाथ ने

मूलः—चवेडमुट्टिमाईहिं कुमारेहिं अयं पिव ।

ताडिओ कुट्टिओ भिन्नो चुण्णिओ य अणन्तसो ॥६८॥

गाथा ६८ भावार्थः—चपेटाए करी मुक्कीए करी जेम लोहार लोढाने कुटे तेम कुटी अनंती वखतसूक्ष्म कटकाकरी ॥६८॥

अर्थः—त० ताता त० त्रांवा लो० लोह त० तरुओ (कथीर) सी० सीसुइत्यादिक तेगाळीरसकरी ॥

य० वळी पा० पायो मुजने क० अत्यंतकलकलतोरस ॥ आ० आरडतो सु० अति भे० रौद्रपणे ॥ ६९ ॥

मूलः—तत्ताइं तम्बलोहाइं तउयाइं सीसयाणि य ।

पाइओ कलकलन्ताइं आरसन्तो सुभेखं ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः—त्रांखुं लोडुं तरुड (कलइ) ने सीसादिक वस्तु गाळीने अत्यंत कळकळतुं करी अतिशे आरडतो थको मुजने पायुं ॥ ६९ ॥

अर्थः—हवे परमाधामी एमवोल्या ॥ तु० तुजने पुर्वभवनेविषे पि० वलभहुता मं० मांसपमप्रचारीने । खं० मांसना षंडकरीने सो० मांसना सोलाकरीने य० वळी खा० षवराव्युं । विस० आपणा सरिरनो मं० मांस । अ० अज्ञीनासरिखुं व० वर्णेकरि अ० घणीवार ॥ ७० ॥

मूलः—तुहं पियाइं मंसाइं खण्डाइं सोल्लागाणि य ।

खाविओ विसमंसाइं अग्गिवण्णाइ णेगसो ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—अहो ! अनार्य कर्मना करणहार ! तुजने पुर्व जन्मने विषे मोर प्रमुखनो मांस

उत्तरा०

॥२०८॥

आ० पीडे अ० वैरी कु० कोप्योथको ॥ ए० एहवी मै० मुजने अ० आंखने विषे वे० वेदना उपनी ॥ २० ॥

मूलः—सत्थं जहा परमतिकखं सरीरविवरन्तरे ।

आवीलिज्ज अरी कुद्धो एवं मे अच्छिवेयणा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जेम वैरी कोप्यो थको अति तिक्खण शस्त्रे करी शरीरना आंतरा कान प्रमुखने विषे घोचीने पीडे तेवी मुजने आंखनी वेदना उपनी ॥ २० ॥

अर्थः—ति० केडनामे० मुजने अ० मध्यभागने विषे पीडा उपनी च० वळी । उ० मस्तकपण च० वळी पी० दुषवाआव्यो । इ० इंद्रना अ० वज्रना प्रहार स० सरिषीघो० रौद्र बीजाने भय उपजावे तेहवी वे० वेदना प० अत्यंतदा० सहेतां दोहिली ॥ २१ ॥

मूलः—तियं मे अन्तरिच्छं च उत्तमङ्गं च पीडती ।

इन्दासणिसमा घोरा वेयणा परमदारुणा ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—इंद्रना वज्रनी पेरे अनेराने देखतां भय उपजे तेवी केडना मध्य भागे तथा मस्तकने विषे घणीज दाघज्वरनी वेदना उपनी के जे खमी न शकाय ॥ २१ ॥

अर्थः—उ० आच्या मे० माहरे अर्थे आ० वैद्य । वि० विद्याएकरी मं० मंत्रेकरी ति० पडिगणाना करणहार ॥ अ० एहवा डाह्या बीजा वैद्य नथी या० अथवा सास्त्र भणवेकरी स० सास्त्रना कु० जाण मं० मंत्रनां मू० मुलना वि० जाण ॥ २२ ॥

अध्य०

॥ २० ॥

॥२०८॥

अर्थः—ति० तिव्रवेदना च० उत्कृष्ट प० घणीस्थितिनी वेदना । घो० रौद्र अ० सहेताअतिघणी वेदना
म० मोटा भ० भय सहित भी० कंपमानसरिर तेणेकरी न० नरकनेविषे वे० पुर्वेकहीवेदना भोगवी म० मे ॥७३॥

मूलः—तिव्रं चण्डणगाढाओ घोराओ अइदुस्सहा ।

मह०भयाओ भीमाओ नरएसु वेदिता मए ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः—जे कर्म मजबुत ने तिव्र (आकरो) अनुभाग ने लांबी स्धीती भयंकर ने अति
खमतां थकां दुष्कर ने जीहां मोटा भय उपजे ने उपजावे एहवी नर्कने विषे में वेदना (पीडा) भोगवी ॥७३॥

अर्थः—जा० जेहवी मा० मनुष्य लो० लोकनेविषे वेदनाछे । ता० तेहवी दी० दिसेछे वे० वेदनापण ।
ए० एमनुष्यलोकनेविषे जेहवी वेदनाछे तेवेदनाथी अ० अनंतगुणी अधिकी न० नरकनेविषे दु० दुषअने
वे० असाता वेदनी ॥ ७४ ॥

मूलः—जारिसा माणुसे लोए ताता दीसन्ति वेयणा ।

एत्तो अणन्तगुणिया नरएसु दुक्खवेयणा ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः—जेवी ए मनुष्यलोकने विषे अती अशाता वेदनी होय तेथी अनंतगुणी अधिक
नर्कने विषे अशाता वेदनी छे. ॥ ७४ ॥

अर्थः—स० सर्व भ० भवनेविषे अ० असाता ॥ वे० वेदना वे० भोगवी म० मे । नि० मेषानमेष मि०
मात्र पि० बळी जं० जेभणी सा० साता न० नथी । वे० सातावेदनी ॥ ७५ ॥

उत्तरा०

॥२०९॥

मूलः—पिया मे सबसारं पि दिज्जा हि मम कारणा ।

न य दुक्खाउ मोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—मारां माता पिताए मारे माटे सर्व धन आप्पुं, पण मुजने ते दुःखथी पीडता मुकावी न शक्या ते मारुं बीजुं अनाथपणुं ॥ २४ ॥

अर्थः—मा० माता य०वळी मे०माहरी म०हेमहाराजा ॥ पुं० पुत्रने सो० सोगेकरी दु०दुषीआरतिवंत । न० नहीं जेभणी माताए य०वळी दु०दुषथी मो०मुकाव्यो नहि ए०एम म० माहरु अ० अनाथपणो ॥ २५ ॥

मूलः—माया य मे महाराय पुत्तसोगदुहट्टिया ।

न य दुक्खाउ मोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हे महाराजा ! मारी माता पुत्रने दुःखे करी शोग दुःख ने आर्तध्यान धरती हवी पण ते माता ते दुःखथी मुजने मुकावी न शकी ए मारुं बीजुं अनाथपणुं ॥ २५ ॥

अर्थः—भा०भाइ मे०माहरो म० हेमहाराजा स० सगा एक उदरना उपन्याजे० वडो क० नाहनापण हुता ॥ न०नही तेणे भाइए य०वळी दु०दुषथी वि० मुकाव्यो मुजने ॥ ए०एम म०माहरुं अ०अनाथपणुं ॥ २६ ॥

मूलः—भायरो मे महाराय सगा जेठ्ठकणिठ्ठगा ।

न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हे महाराजा ! सगा एक उदर (पेट) ना उपन्या मारथी नाना ने मोटा एवा

अध्य०

॥ २० ॥

॥२०९॥

अटवीने विषे मृग तथा पंखीनुं औषध कोण करे छे ॥ ७७ ॥

अर्थ:-ए० एकलो अ० अटवीने व० विषे । ज० जेम उ० वळी च० विचरे मि० मृग । ए० एमृगनीपरे ध० हुं धर्म च० आचरीश । सं० सतरभेदे संजमेकरी । त० वारभेदे तपेकरी धर्म आचरीश य० वळी ॥ ७८ ॥

मूल:-एगब्भूए अरण्णे व जहा उ चरई मिगे ।

एवं धम्मं चरिस्सामि संजमेण तवेण य ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थ:-अटवीने विषे जेम एकलो मृग विचरे तेम संयमतपे करी एकत्व धर्म आचरीश ! ॥ ७८ ॥

अर्थ:-ज० जेवारे मि० मृगने आ० रोग । म० मोटी अ० अटवीमांहि जा० रोग उपजे अ० रहेतोहो यतिहां रु० रुषहेठे वृक्षना थडने विषे को० तिहां कोण एमृगने णं० वळी ता० तेवारे ति० पडिगणो वैदुकुण करे छे ॥ ७९ ॥

मूल:-जहा मिगस्स आतङ्को महारण्णम्मि जायई ।

अच्चन्तं रुक्खमूलम्मि को णं ताहे तिगिच्छइ ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थ:-मोटी अटवीने विषे ज्यारे अशाता वेदनी कर्मने उदये मृगने रोग आवे तेवारे ते वृक्षने थडे रहेताने कोण त्यां तेनुं औषध करे छे !!! ॥ ७९ ॥

अर्थ:-को० कोण वा० वळी से० तेमृगने ओ० औषध दे० दे । को० कोण वा० वळी से० ते मृगने पु० पुछे सु० सुख । को० कोण से० तेमृगने भ० भात च० वळी पा० पाणी वा० वळी आ० आणीने प० आपेदे ॥ ८० ॥

मूल:-को वां से ओसहं देइ को वा से पुच्छई सुहं ।

उत्तरा०

॥२१०॥

गाथानो संबंध त्रीसमी गाथाए संपूर्ण थशे) ॥ २८ ॥

अर्थ:-अ० अन्न पा० पाणी च० वळी ण्हा० न्हावण अंगोल च० वळी । गं० चुयादिक सुगंध द्रव्य म० फूल वि० चंदनादिकतुं विलेपन । म० मुजने ना० जाणता वा० अथवा अ० अजाणता । सा० तेबा० जोवनवंतीस्त्री ने० न भु० भोगवे ॥ २९ ॥

मूल:-अन्नं पाणं च ण्हाणं च गन्धमलविलेपनं ।

मए नायमनायं वा सा बाला नेव भुञ्जती ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थ:-ते योवनवंती अन्नपाणी स्नान पुष्पादीक सुगंधी पुष्पमाळा कस्तुरीयादिक विलेपन मारा जाणतां तथा अजाणतां थकां पण भोगवती नहि ॥ २९ ॥

अर्थ:-स्व० क्षणमात्र पि० पण मे० माहरे म० हे महाराजा पा० पासेथी मे० माहारा न० न फ० अलगी जाय सदाय पासे रहे । न० न ते पण स्त्री य० वळी दु० दुपथी वि० मुकाव्यो मुजने । ए० एम म० माहरं अ० अनाथपणुं ॥ ३० ॥

मूल:-स्वर्णं पि मे महाराय पासाओ मे न फिट्टती ।

न थ दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ:-ते स्त्री मारी पासेथी एक क्षीण पण अळगी नहि जतां सदाय पासेज रहेतीहती ते स्त्री पण मुजने दुःखथी मुकावी न शकी ए मारुं छहुं अनाथपणुं ॥ ३० ॥

अध्य०

॥ २० ॥

॥२१०॥

मृगचर्यासेवीने उ० उचो प० जाय देवलोक तथा मोक्षगतिप्रते दि० उचोदिसे ॥ ८३ ॥

मूलः—एवं समुद्धिओ भिक्खू एवमेव अणेगए ।

मिगचारियं चरित्ताणं उद्धं पक्कमती दिसं ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—एम संयमने विषे उद्यमवंत एवा साधुने विविध प्रकारनो रोग उपजे तेवारे मृगनी, पेरे गौचरिए विचारिने उंची देवलोक तथा मुक्तिनी गति त्यां जाय. ॥ ८३ ॥

अर्थः—ज० जेम मि० मृग ए० एकलो अ० घणेठामे चरतोथको विचरे तेमयति पण सावद्य टालवाभणीएक घरनी भिक्षानले घणेघरे भिक्षालेतो विचरे अ० घणेघरे मृगवासोरहे तेम यतिघणेतानके वासोरहे एकथानके प्रतिबंधनरहे धु० जेम मृगसदाय तृणादिक गोचरिकरे तेम यतिसदा गो० गोचरिकरिने संजमभार निर्वाहकरे । य० वळी ए० एममृगनिपरे मु० साधु गो० गोचरिए प० गयोथको । नो० भुडाआहार माटे गृहस्थने ही० हीलेनहि नो० नही वि० य० वळी खि० निद्याकरे ॥ ८४ ॥

मूलः—जहा मिगे एग अणेगचारी अणेगवासे धुवगोयरे य ।

एवं मुणी गोयरियं पविट्ठे नो हीलए नो वि य खिसएज्जा ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—जेम एकलो मृग नवां नवां स्थानकने विषे वसे पण एक स्थले सदाय गौचरिए निर्वाह न करे तेम साधु मृगचर्यानी पेरे गौचरिए गयो थको पोताना तथा परना आत्माने हीले निर्दे नहि. ॥ ८४ ॥

अर्थः—मृगापुत्रेकहुं मि० मृग चा० चर्यारूप संजम च० आचरस्युं । एमातादिके कहुंजो एम संजम लीधे

उत्तरा०

॥२११॥

मूलः—एवं च चिन्तइत्ताणं पसुत्तो मि नराहिवा ।

परियत्तन्तीए राइए वेयणा मे खयं गया ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हे नरेंद्र ! एम चिंतवीने हुं सुतो ने ज्यारे रात्री अति क्रमी त्यारे मारी वेदना क्षय थई ॥ ३३ ॥

अर्थः—त० तेवारे पछी क० रोग रहित थएथके प० प्रभातने विषे आपु० पुछीने बं० मातादिक स्वजन बांधवने खं० क्षमावंत दं० इंद्रियो दमणहार हुओ नि० आरंभ रहित हुओ प० षड्विज्यो अ० अणगार साधुपणाने ॥ ३४ ॥

मूलः—तओ कले पभायमि आपुच्छित्ताण बन्धवे ।

खन्तो दन्तो निरारम्भो पवइओ अणगारियं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—प्रभाते वेदना समावाधी निरोगी थए छते बांधवादिकने पुछी क्षमावंत इंद्रियोने दमनरूप ने निरारंभी एवं अणगारपणं ग्रहण कथुं ॥ ३४ ॥

अर्थः—तो० तेवारे पछे हं० हुं ना० नाथ जा० हुवो अ० आपणा आत्मानो य० तथा । प० परआत्मानो पण हुं नाथ हुओ य० वली । स० सर्वचे० वली भू० नाना मोटा सर्व जीवनो हुं नाथ हुवो ॥ त० त्रस बैद्रीयादिक जीव अने था० थावर पृथ्व्यादिक जीवनो हुं नाथ हुओ य० वली ॥ ३५ ॥

मूलः—तो हं नाहो जाओ अप्पणो य परस्स य ।

सवेसिं चेव भूयाणं तसाण थावराण य ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—मैं दीक्षा लीधी त्यारे नाना ने मोटा एवा त्रसने पृथ्वीयादिक स्थावर एवा

अव्य०

॥ २० ॥

॥ २११ ॥

मूलः—एवं सो अम्मापियरो अणुमाणिताण बहुविहं ।

ममत्तं छिन्दई ताहे महानागो व कङ्कुचं ॥ ८७ ॥

गाथा ८७ भावार्थः—एम मृगापुत्रे मातापिताने अनेक विधिण मनावीने ममत्वभाव छेदीने जेम सर्प कांचळी तजे तेम भोग तजीने चाल्यो. ॥ ८७ ॥

अर्थः—इ० हाथीघोडा प्रमुख रथ पालखि प्रमुख रुद्धि वि० सुवर्णादिक च० वळी मि० मित्र य० वळी पु० पुत्र दा० स्त्रि च० वळी ना० नातिसगादिकने । रे० जेमरज व० वळी प० वस्त्रनेविषे ल० लागीहोय ते झाटकीने अलगीकरे तेमरजनीपरे । नि० छांडिने नि० निकल्यो दिक्षालेवानेअर्थे ॥ ८८ ॥

मूलः—इड्डी वित्तं च मित्ते य पुत्तदारं च नायओ ।

रेणुयं व पडे लग्गं निद्धुणिताण निग्गओ ॥ ८८ ॥

गाथा ८८ भावार्थः—जेम वस्त्रे रज लागी होय तेने झाटके तेम सुवर्णादिक रुद्धि, मित्र, पुत्र, स्त्री, ज्ञाति सगादिकने तजीने नीकळ्यो. ॥ ८८ ॥

अर्थः—पं० पांच म० महाव्रत जु० सहितहुओ । पं० पांच स० सुमतिसहित ति० त्रण ति० गुप्तिगुप्त । सहित हुवोमृगापुत्र य० वळी । स० छअभ्यंतरतप वा० बाह्यनाछभेदेतप । त० बारभेदेतप क० करवानेविषे उ० उद्यमवंत हुवो मृगापुत्र ॥ ८९ ॥

मूलः—पञ्चमहवयजुत्तो पञ्चहि समितो तिगुत्तिगुत्तो य ।

उत्तरा०

॥२१२॥

मूलः-अप्पा कत्ता विकत्ता य दुक्खाण य सुहाण य ।

अप्पा मित्तममित्तं च दुप्पट्ठियसुपट्ठिओ ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः-सुखनो कर्ता तथा भोक्ता, मित्र तथा शत्रु, रुडो तथा भुंडो पोतादी । आत्मा छे, बीजो कोइ सुख दुःखादिकनो आपनार नथी ॥ ३७ ॥

अर्थः-हवे श्रेणीकराजा प्रते बीजो अनाथपणो असंजतिनुं अनाथीमुनी कहे छे इ० ए अ० अनेरो बीजो पण वि० वली अ० अनाथपणो नि० हे राजा हु० निश्चे तं० ते ए० एक चि० चित्ते नि० स्थिर निश्चल चित्ते थइने सु० सांभल नि० निग्रंथनो ध० धर्मल० पामीने नि० राजा ज० जेम सी० सीदाय सिथिल होय अनुष्ठान करवावेला ए० एकेक एगे० कुंडरिकादिक चारित्र मुकीने वेश छांडिने घरवासमध्ये गया ते तथा वेश राषिने केटलेक षोढामार्गनी परंपरा चलावी एहवा जे जाय व० घणा का० कायर न० मनुष्य ॥ ३८ ॥

मूलः-इमा हु अन्ना वि अणाहया निवा तमेगचित्तो निहुओ सुणेहि !

नियण्ठधम्मं लहिया निवा जहा सीयन्ति एगे बहुकायरा नरा ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः-हे राजा ? वली बीजुं अनाथपणुं चित्तनी एक स्थीरता करीने सांभळ ! एकेक कायर मनुष्य निग्रन्थ यतीधर्म पामीने ढीलाचारी थाय ॥ ३८ ॥

अर्थ०-जो० जेप० दिक्षा लेइने म० महाव्रतने पडिवर्जीने । स० सम्यक प्रकारे च० वली नो० न फा० सेवे प० प्रमादि धका । अ० वस्य अणकिधोछे अ० आत्मा य० वली र० मधुरादिक स्वादने विपे गि० गृद्ध । रसे० रसने विषे

अध्य०

॥ २० ॥

॥२१२॥

गाथा ९^१ भावार्थः—अज्ञादिक लाध्ये तथा अणलाध्ये सुखे तथा दुखे जीवतव्ये तथा मर्णे निंघा तथा प्रशंसाए माने तथा अपमान आपे तोषण जेनां सरखां मणाम. ॥ ९१ ॥

अर्थः—गा० गारवत्रण, रुद्धिनोअहंकार ? । रसगारव तेस्वादभोगव्याहोय मधुरादिक तेहनोअहंकार २. सातागारवते लुपनोअहंकारए ३ गारव । क० च्यारकपायथी ॥ दं० अशुभमनेकरीदंडोएतेमनदंड १ । इमवचन दंड २ कायदंड ३ । स० त्रणसल, मायासल १ नियाणसल २ मिथ्यादर्सनसल्य ३ । भए० सातभयथी य०वली । मनुष्यने मनुष्यथी उपजेते इहलोकभय ? । तिर्यचअने देवताथी मनुष्यने भयउपजे तेपरलोकभय । २ । चोरथी भयउपजे तेभादानभय ३ । पुर्वेकांइकभयउपजवासरितो दिठोहोय तेसंभारेते अकस्मात भयकहिए ४ । वेदनापीडापुर्वे पोतेपामीहोय तेभी तथा बीजाकोइकने वेदनादेखीनेउपजे ५ । मरणनोभय ६ । अपयसनोभय ७ तेथी नि० निवर्त्यो हा० हास्यअने सो० सोकथी अ० नियाणारहित अ० रागद्वेषरूपीयां बंधनरहित ॥ ९२ ॥

मूलः—गारवैसुं कसाएसुं दण्डसल्लभएसु य ।

नियतो हाससोगाओ अनियाणो अबन्धणो ॥ ९२ ॥

गाथा ९२ भावार्थः—त्रण गर्वथी, चार कपायथी, त्रण दंडथी, त्रण शल्यथी, सात भयथी, हांशी ने शोगयी निवर्त्यो ने नियाणुं तथा रागद्वेषनां बंधनथी रहित थयो. ॥ ९२ ॥

अर्थः—अणि० निश्चाक्रुधिनी वांछारहित तपकरे । इ० इह लो० लोकते मनुष्यलोकने विषेचक्रवर्त्यादिकनी ऋषिपामवानी वांछारहित तपकरे प० परलोकादीकनी अ० रुद्धिनी वांछारहीत तप करे ॥ वा० कोइएकवांसले

उत्तरा०

॥२१३॥

अर्थः—चि० घणाकाळलगे अ० पण से० ते मु० मस्तक मुंडनी रु० रुचिवंत भ० थडने अ० अस्थिर जेहनाव्रत वळी व्रत लीये वळीमुकेसमकितविनाव्रतअस्थीर त० तपस्वीनि० अभियहथी भ० भ्रष्ट चि० घणावरसलगेपि० पण अ० आत्माने कि० लोचादिके कलेसकरी कलेशपमाडिने । न० न पा० पारगामी हो० होय हु० निश्चे सं० संसारनो ॥४१॥

मूलः—चिरं पि से मुण्डरुई भविता अथिरवण तवनियमेहि भट्टे ।

चिरं पि अप्पाण किलेसइता न पारए होइ हु संपराए ॥ ४१॥

गाथा ४१ भावार्थः—जे समस्त अनुष्ठान (क्रिया) रहित ने घणा काळ सुधी मुंडनी रुचीने वारंवार व्रत ग्रहण करीमुकवार्थी अस्थीर व्रति ने तप नियमथी भ्रष्ट एवो ते यती घणां वर्ष सुधी लुंचनादिक कष्ट सहन करे पण जेने विषे जीव परिभ्रमण करे छे तेवा संसारनो ते पारगामी न थाय ॥ ४१ ॥

अर्थः—पु० जिननी आज्ञा तेशुद्ध समकितरूप धनविना पोलीढाली मु० मुठी ज० जेम से० ते अ० असार अ० अयंत्रि तवसि अणकीधोहोय आत्माजेहनोते कू० खोटा कू० नाणानीपरे मुल न पामे वा० वळी रा० काचनोकटको वे० वैडूर्य रतननीपरे प्प० तेजकांति धरतो दिसेपण अ० अणअर्थनिक हो० होय य० वळी जा० जाण आगले ॥४२॥

मूलः—पुल्लेव मुट्टी जह से असारे अयन्तिए कूडकहावणे वा ।

रत्तामणी वेरुलियप्पगासे अमहग्घए होइ य जाणएसु ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—अयंत्रीत कूटकार्पाणी पेरे जेम पोलीमुठी असार ने काचनो कटको वैडूर्यमणिनी पेरे प्रभा धरतो होय पण प्रविण पुरुषनी पांसे अल्प मुल्यवंत थाय ॥ ४२ ॥

अध्य०

॥ २० ॥

॥२१३॥

एकेकामहाव्रतनी पांचपांचभावना अनित्यभावनादिक य० वळी । सु० निर्मलभावनाएकरी स० सम्यक प्रकारे
भा० वासीने अ० आपणा आत्माने ॥ ९५ ॥

मूलः—एवं नाणेण चरणेण दंसणेण तवेण य ।

भावणाहि य सुद्धाहिं सम्मं भावेत्तु अप्पयं ॥ ९५ ॥

गाथा ९५ भावार्थः—एम ज्ञाने करी चारित्रे करी सम्यत्वे करी तपे करी निर्मल वार तथा पंचमहाव्र-
तनी पचवीस भावनाए सम्यक्भावे आत्माने वासे. ॥ ९५ ॥

अर्थः—व० घणा उ० वळी वा० वरसलगे । सा० चारित्र अ० पालीने । मा० एकमासे । उ० वळी भ०
अणसणकरी । सि० मोक्ष प० पांम्या अ० प्रधानगति ॥ ९६ ॥

मूलः—बहुयाणि उ वासाणि सामण्णमणुपालिया ।

मासिएण उ भत्तेण सिद्धिं पत्तो अणुत्तरं ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः—घणां वर्ष चारित्र पाळीने एक मास भक्तनां त्रीस अणसणे करी उत्तम एवी
मोक्षगतिए मृगापुत्रमुनि गथो. ॥ ९६ ॥

अर्थः—ए० एणीपरेकरे मृगापुत्रनीपरे क० करेजे सं० तत्त्वनाजाण । प० तेपंडितहोय प० जेविचक्षण
तेपापथी वीहेपापना दोषनोजाणहोय तेएमकरे वि० निवर्ते भो० कामभोगथी । मि० मृगापुत्र ज० जेम इ०
ऋषिजेम भोगथी निवर्त्या तेमनिवर्ते ॥ ९७ ॥

उत्तरा०

॥ २१४ ॥

जाय तथा जेम अविधिण शस्त्र ग्रहण करवाथी मारे नै जेम अविधीए मंत्र जपवाथी वैताळ मारे तेम ए शब्दा-
दिक विषययुक्त यतीधर्म मारे ॥ ४४ ॥

अर्थः—जे० जेवेषधारी ल० सामुद्रीक शरीरना लक्षण सु० सुपननो विचार प० लोकआगले कहेतो थको प्रवर्ते
नि० भूमिकंपादिक अतितकाल प्रमुखनो निमित्तभाषे को० पुत्रादिकने अर्थे स्त्रीभरतारने एकपोतिए स्नान कराववाने
विषे सं० अतिआशक्त कु० जुठोआश्चर्यकारी वि० विद्या मंत्रादिकेकरी आ० पापनी उपराजणकरी जी० जीवे
न० तेमंत्रादिकथी न ग० पामे स० सरणमंत्रादिकथी आधार त० अंत का० काळनेविषे ॥ ४५ ॥

मूलः—जे लक्खणं सुविण पउज्जमाणे निमित्तकोऊहलसंपगाढे ।

कुहेडविज्जासवदारजीवी न गच्छई सरणं तम्मि काले ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—जे चक्रादिक लक्षण विचार कहे तथा स्वप्नविचार कहे तथा संतानादिकने अर्थे
अतितकाळादिकनुं निमित्त कहे तथा मंत्र यंत्र तंत्रादिक विद्याथी आश्चर्य उपजावी केवळ (संपूर्ण) पाप कर्म
उपराजे पण अंतकाले ते शरणन थाय ॥ ४५ ॥

अर्थः—त० अतिअज्ञानपणेकरी उ० वळी से० द्रव्ययतिवेषधारी । अ० सोलरहित ॥ स० सदाय दु० दुर्धी वि०
विपरितपणो उ० पामे परलोकनेविषे सुखपामवानी आशा होय ते दुखपामे । सं० निरंतर जाय न० नरक
ति० तिर्थचनी जो० जोनिनेविषे । मो० चारित्र वि० विराधीने अ० असाधु रु० रूप ॥ ४६ ॥

मूलः—तमं तमेणेव उ से असीले सया दुही विप्परियामुवेति ।

अध्य०

॥ २० ॥

॥ २१४ ॥

મૂલ—વિયાગિયા દુઃખવિવર્જનં ધર્મં મમત્તવન્ધં ચ મહાભયાવહં ।

સુહાવહં ધર્મચુરં અણુતરં ધારેજ્જ નિવામણુભાવહં મહં ॥૯૯॥ તિ વેસિ ॥

(ઇતિશ્રી મિયાપુત્તીયં એકોનવિંશતિતમં અધ્યયનં સન્નતં ॥ ૧૯॥)

ગાથા ૯૯ ભાવાર્થ:—દુઃખને વધારનાર, મમતાને વંધન કરનાર, ખલી હત્તીમાં વિઘ્ન ઉપજાવનાર, ચો-
રાદિક મોટા ભયનું કારણ, એવું ધન જાણીને તેને તજી સુખની પ્રાપ્તિરૂપ ને મહાસત્ત્વ (ધૈર્ય) વંતને વેસવા
યોગ્ય એવા ધર્મરથને વિષે વેશી જ્ઞાનાદિકની પ્રાપ્તિનો મોટો લાભ એવા ઉત્તમમોક્ષને ધારવો, એમ સુધર્માસ્વામી
પોતાના જંબૂસ્વામી નામના શિષ્યને કહેતા હતા કે હે જંબૂ ? જેમ મેં શ્રીમહાવીરદેવસ્વામીની સમીપે સાંભળ્યું
હતું તેમ મેં તુજ પ્રત્યે કહ્યું ॥ ૯૯ ॥ ઇતિશ્રી મૃગાપુત્રના ઓગળીસમા અધ્યયનનો ભાવાર્થ સંપૂર્ણ ॥ ૧૯ ॥
પૂર્વે ઓગળીસમા અધ્યયનને વિષે સાવધ ઔષધનો ત્યાગ કહ્યો તેતો મહાનિર્ઘંથનેજ હોય તે માટે વીશમા અધ્યયનને
વિષે અનાથી મહાનિર્ઘંથનું ઉદાહરણ કહેછે ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:—સિદ્ધાં જૈવંતાજેટલા અરિહંતતિર્થંકર પ્રવર્તતાહોય તેહને સિદ્ધશબ્દે અરિહંત અને સિદ્ધવેહુજાણવા સિં
સિદ્ધઅરિહંતને નં નમસ્કાર કિં કરીને । સં સંજાતિ આચાર્યઉપાધ્યાય સર્વસાધુને ચં વઢી માં ભાવથી ॥
અં હેતનાજેઅર્થિ જીવતેનેવાંછીએ તેઅર્થકહિયેવલી તેસીપામણ કેહવી ધં ધર્મનોહેતુ ગં જ્ઞાનછે તં અવિપરિ-
તસત્યછે ॥ અં એહવી સિં સિધામણ મું ગુરુકહેછે હેશિષ્ય સાંભલ મેં મુજનેકહેતાથકા ॥ ૧ ॥

મૂલ:—સિદ્ધાણ નમો કિંચા સંજયાણં ચ ભાવઓ ।

उत्तरा०

॥ २१५ ॥

मूलः—न तं अरी कण्ठलेत्ता करेइ जं से करे अप्पणिया दुरप्पया ।

से नाहई मच्चुमुहं तु पत्ते पच्छाणुतावेण दयाविहूणो ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थ—प्राणनो नाशकरनार वैरी जेटलो अनर्थनकरे तेटलो पोतानो आत्मा दुष्टाचारीथको अनर्थ करे ते मुखे दुराचार आचरतो थको विचार न करे पण सत्तरे भेदे संयमरहित मर्णने मुखे पहोत्योथको पश्चाताप करेशे ॥ ४८ ॥

अर्थः—नि० अर्थ रहित निः फल ते चारित्रादिक आदरीने पश्चाताप करे । घरमांहि पण जइ न शके न० चारित्रनी रु० रुची उ० वळी त० ते द्रव्य यतिवेषधारीने । जे० जेउ० उत्तम अ० अर्थने संजमने वि० विराधी ॥ इ० इहलोक ऽवि० पण से० ते वेषधारीने न० नथी प० पर वि० वळी लो० लोक पण नथी ॥ दु० बेहु लोकमांहि अ० पण से० ते वेषधारी भ्रष्ट चिंत्ताए करी झि० पीजे पेद पामे त० तिहां लो० लोकमांहि ॥ ४९ ॥

मूलः—निरट्टिया नगगरुई उ तस्स जे उत्तमट्ठं विवज्जासमेइ ।

इमे वि से नत्थि परे वि लोए दुहओ वि से झिज्जइ तत्थ लोए ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थ—ते द्रव्ययतिनी चारित्रनी रुची निष्फल ने आलोके तथा परलोके भ्रष्टाचारिने सुख नही ने बन्नेलोकने विषे ते झुरापो करे ॥ ४९ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे । अ० आपणा पोताने छ० छांदे प्रवर्तवेकरी । कु० कुसीलियानो रु० रूप । म० मार्ग वि० विराधीने जि० जिनेंद्रनो उ० जिनउत्तमनो । कु० जेमपंषणी आमिषसहित दुष पामे तेम पंषीणीनी वि० परे ॥ भो० भोगनार० स्वादने विषे गि० गृद्ध ॥ नि० निर्थक फोगट सो० सोच प० पश्चाताप करे ॥ ५० ॥

अध्य०

॥ २० ॥

॥ २१५ ॥

अर्थः—त० तिहां सो० तेश्रेणिकराजा पा० देखेछे सा० साधुमुनिस्वरने । सं० संजति सु० भलो स० समाधिवंत नि० बेठोदिठोरु० वृक्षनेमू० हेठले सु० सुकमाल सु० सुषोचित्तजेहनो ॥ ४ ॥

मूलः—तत्थ सो पासई साहुं संजयं सुसमाहियं ।

निसिन्नं रुक्खमूलम्मि सुकुमालं सुहोइयं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ते वनमां एक वृक्षनी समीपे सुकुमारने सुखोचितने सुख योग्य ने समाधिवंत एवो एक संजति (साधु) दीठो ॥ ४ ॥

अर्थः—त० तेयतिना रु० रूपने तु० बळी पा० देषीने ॥ रा० राजा तं० ते सं० संजतिना रूपनेविषे अ० अत्यंत प० उत्कृष्टो आ० आश्चर्यहुवो अ० अतुल उपमारहित रु० रूपनुं वि० विस्मय ॥ ५ ॥

मूलः—तस्स रुवं तु पासित्ता राइणो तम्मि संजए ।

अच्चन्तपरमो आसी अउलो रुवविम्हओ ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते यतीनुं अति उत्कृष्ट रूप जोइने श्रेणीकराजा आश्चर्य पाम्यो ॥ ५ ॥

अर्थः—अ० आश्चर्यकारी । व० सरिरनो वर्ण अ० आश्चर्यकारी रु० रूपने । अ० आश्चर्यकारी अ० आर्यनुं सो० सौम्यपणो ॥ अ० विस्मयकारी । खं० क्षमा अ० विस्मयकारी सु० निलोभपणाने । अ० विस्मयकारी भो० भोगनेविषे अ० संगरहितपणो ॥ ६ ॥

मूलः—अहो वण्णो अहो रुवं अहो अज्जस्स सोमथा ।

उत्तरा०

॥२१६॥

मूलः—चरित्तमायारगुणन्नि ए तओ अणुत्तरं संजम पालियाण ।

निरासवे संखवियाण कम्मं उवेइ ठाणं विउलुत्तमं धुवं ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—ज्ञानसंयुक्त थको संयम (चारित्र) नो आचार पाळी आश्रवरहित थइ कर्मने क्षय करी नित्य अनंतासिद्धनुं स्थानक ते मुक्तिपद पागे ॥ ५२ ॥

अर्थः—हवे सुधर्मास्वामी कहे छे । ए० एम पूर्वे कह्यो तेम कर्म शत्रु प्रते रौद्र । दं० इंद्रीनो दमणहार वि० वळी म० महा त० तपो ध० धन मोटा तपरुपिया धननो धणी । म० मोटा सु० सुनी । म० मोटा प० प्रज्ञावंत म० मोटा य० यसवंत अनाथि निग्रंथ । म० मोटा नि० निग्रंथने हितकारी इ० एम म० महा सु० श्रुत मोटो अध्ययन । से० ते श्रेणिकराजा प्रते क० कह्यो अनाथी महामुनीए म० मोटा वि० विस्तारे ॥ ५३ ॥

मूलः—एवुग्गादन्ते वि महातवोधणे महामुणी महापइन्ने महायसे ।

महानियण्ठिज्जमिणं महासुयं से केहई महया वित्थरेणं ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ए पूर्वोक्त प्रकारे कर्मशत्रु प्रत्ये रौद्र (भयंकर), इंद्रियोने दमन करनार, तपो-धनी द्रढव्रती महाप्रज्ञा (बुद्धि) वंत, यशवंत, मोटा निर्ग्रंथने हीतकारी एवा महामोटा अनाथीए महाश्रुत अध्य-यन मोटा विस्तारे करी श्रेणिकराजाने कह्युं ॥ ५३ ॥

अर्थः—तु० संतोषाणो य० वळी से० श्रेणीक रा० राजा । इ० इम उ० बोल्यो क० वे हाथ जोडिने । अ० अनाथपणुं ज० जेम भू० हतुंतेमकह्युं । सु० मल्लीपरे मे० मुजने उ० उपदेस्यो ॥ ५४ ॥

अध्य०

॥ २० ॥

॥२१६॥

धानथया ? ए अर्थ सांभळवा हुं इच्छुं ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे मुनिराज कहेछे । मि० हुं अ० अनाथहतो म० हेमहाराजा मगधदेशनां ॥ ना० अणपामी वस्तु पमाडे, पाम्योछे तेहनी रक्षाकरावे एहवायोग्य क्षेमनुंकरणहारनाथ । म० माहरे न० न वि० हतो मुजने अ० अनुकंपा करणहार कोइ सु० मित्र वा० पणनहोतो । कं० लगारमात्र थोडोपण न० नपामुं अनुंकंपाए-करी सुखनो अ० देणहार म० हुं ॥ ९ ॥

मूलः—अणाहो मि महाराय नाहो मज्झ न विज्जई ।

अनुकम्पगं सुहं वावि कंचि नाभिसमेमहं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—तेवारे मुनि कहेताहवा के हेमहाराजा ? मारेयोग्य क्षेमना करनार कोइ नाथ (धणी) नहि, अनुकंपाएकरी सुखआपनार कोइ मित्रनाहि तेथीहुं अनाथ होवाथी में दीक्षा धारणकरी ॥ ९ ॥

अर्थः—त० तेवारपछी सो० ते प० हस्यो रा० राजा । से० श्रेणिक म० मगध देशनो आ० ठाकुर ॥ ए० एम ते० तुजने इ० ऋद्धिवंतने क० केम ना० नाथ न० न वि० हुवो ॥ १० ॥

मूलः—ततो सो पहसिओ राया सेणिओ मगहाहिवो ।

एवं ते इड्ढिमन्तस्स कंह नाहो न विज्जई ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—तेवारे मगध देशनो अधिपती श्रेणीकराजा हस्यो ने कहेवा लाग्यो के अहो ? एवी वर्णादिकनी ऋद्धिवंतने योग्य क्षेमनो करनार नाथ केम नहोय ! ! ! ॥ १० ॥

उत्तरा०

॥२१७॥

स्वामेमि ते महाभाग इच्छामि अणुसासिउं ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—हे संयति ? अनाथ जीवना तमेज नाथ ? ने सर्व जीवना रक्षपाळ हे महा भाग्य-
वंत ? तमने स्वमावुंछुं ? ने सारा आत्माने तमारा उपदेशरूप शिस्वामण वांछुंछुं ? ॥ ५६ ॥

अर्थः—पु० पुच्छीने म० मे । तु० तुजने ज्ञा० धर्मध्याननो वि० वियाघात जो० जे क० कीधो । नि० आमं-
त्रण दिथुं य० वळी भो० भोगेकरी हे संजती तुं भोग भोगव इत्यादिक तं० ते स० सर्व मस्तकेकरी षमावुंछुं
मे० माहरो म० अपराध सर्व स्वमो ॥ ५७ ॥

मूलः—पुच्छिऊण मए तुब्भं ज्ञाणविग्धाओ जो कओ ।

निमन्तिथा य भोगेहिं तं सब्बं मरिसेहि मे ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—हे संयति ? ग्रथम वये केम प्रवर्जित थया ? एम जे पूछयुं तथा ध्यानमां विघ्न
कर्थुं, अने भोग भोगवो एम आमंत्रण कर्थुं इत्यादि अपराध ते सर्व मस्तके करीने हुं स्वमावुंछुं !!! ॥ ५७ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे थु० स्तवीने स० ते रा० बीजा राजा मांहि सी० सींह समान श्रेणीक नामे रा-
जा ॥ अ० अणगारमांहि सी० सींह समान तेहने प० उत्कृष्टि भ० भगतीए करी ॥ स० कुटंब स० प०
परिवार सहित स० बांधव सहित ध० धर्मलुं अ० रक्तथको वि० निर्मल मिथ्यात्व रहित चे० चित्तेकरी ॥ ५८ ॥

मूलः—एवं शुणित्ताण स रायसीहो अणगारसीहं परमाइ भत्तीए ।

सओरोहो सपरियणो सबन्धवो धम्माणुरत्तो विमलेण चेयसा ॥ ५८ ॥

अध्य०

॥ २० ॥

॥ २१७ ॥

तेहवुं वचनयति कहुंथकुं । वि० विस्मय पाम्यो राजा यति अघटतुं कैमवौले ॥ १३ ॥

मूलः—एवं वुत्तो नरिन्दो सो सुसंभन्तो सुविम्हिओ ।

वयणं अस्सुयपुवं साहुणा विम्हयन्निओ ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—एम मुनिएकहेवाथी तेश्रेणिक राजा अति व्याकुळ चित्तथको आश्वर्यकारी पुर्वेनहि सांभळेळुं एवुं वचन सांभळी संशयवंत (एटले हुंकोणळुं तेआमुनि जाणतानथी एम) थको बोल्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—अ० अश्व ३३ सहस्र ह० ३३ सहस्रहाथी म० मनुष्य ३३ कोडि मे० मारेछे ॥ पु० नगर अं० अंतपुर च०वळी मे० मारेछे । सु० भोगवुंछुं मा० मनुष्यसंबंधिया भो० भोगने । आ० आज्ञामारी रुडिपरे सेवक आराधेछे इ० ठकुराइपणो च०वळी मे० मारेछे ॥ १४ ॥

मूलः—अस्सा हत्थी मणुस्सा मे पुरं अन्तेउरं च मे ।

भुज्जाहि माणुसे भोगे आणा इस्सरियं च मे ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—तेत्रीस हजार हाथी, तेत्रीसहजार घोडा, तेत्रीसहजार रथ, तेत्रीसक्रोड पायक, एक क्रोडने इकोतेर लाख गाम नगर मनुष्यनेविषे ठकराइपणुं ने मारी आज्ञा प्रवर्तेछे ने अंतेउरनेविषे मनुष्यसंबंधी भोग भोगवतोथको विचरुंछुं. ॥ १४ ॥

अर्थः—ए० एहवी सं० संपदा अ० अग्रप्रधान । स० सर्व का० मनवंचीतवस्तु स० सहितछे माहरोआ त्मातेहभणी क० केम अ० अनाथ भ० थाउंहुं । मा० रषे हु०हे भ० भगवान मु० मृषा व० बोलताहो ॥ १५ ॥

उत्तरा०

॥२१८॥

पंखीनी पेरे प्रतिबंधरहित मोहथी विरक्त थई अनाथीमुनि पृथ्वीने विषे विचरतो हवो एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळयुं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥ ६० ॥ इतिश्री उत्तराध्ययनना विसमा अनाथीमुनिना अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ २० ॥

अर्थ:-विसमा अध्ययनने विषे अनाथपणो कह्यो ॥ ते अनाथपणो छांडिने मोटा निग्रंथने मार्गे च लवुं कहुं । तेतो स्त्रीयादिक रहित स्थानक सेवता महा निग्रंथपणो होय । ते एकविसमा अध्ययनने विषे वि-
वित्ताचर्याए समुद्रपालनामा मुनि विचर्या ते संबंध कहेछे । सकल लोकना सुख दुःखनो जाण होय ते वैराग्य पणो पामे । समुद्रपाल कुमारनीपरे तेणे एकविसमुं अध्ययन कहेछे ॥ चं० चंपानगरीने विषे पा० पालितनामे ना०नाम । सा० श्रावक आ० हुतो वा० वाणीओ म० श्री महावीरदेव भ० भगवंतनो सी० सीष्य श्रीमहावीर-
जीना समजाव्या माटे शिष्य सो० ते उ०बळी म० महांत आत्मानो ॥ १ ॥

मूल:-चम्पाए पालिए नाम सावए आसि वाणिए ।

महावीरस्स भगवओ सीसे सो उ महप्पणो ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:-चंपानगरीमां पालीत नामे सारथवाह हतो ते ज्ञातेवणिक ने महावीर भगवंतनो श्रावक शिष्य ने महांत आत्मानो धणी हतो ॥ १ ॥

अर्थ:-नि० निग्रंथ संबंधिया पा० प्रवचन सिधांतने विषे ॥ सा० श्रावक से० ने वि० निसेषे को० जाण ॥ पो० वाहणेकरी व० व्यापार करतो थको पि० पिहुंड । न० नगर आ० आव्यो पहुतो ॥ २ ॥

अध्य०

॥ २१ ॥

॥२१८॥

सनाथपणुं होय ! ने जे में परुण्युं ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ १७ ॥

अर्थः—को०कोसंबी ना०नामा न० नगरी । पु०घणाकालनीनीपनी पु०घणीजुनी नगरी तेहने भे० भेदनी उपजावनार त०तिहां आ०हूओ पि०पिता म०माहरो । प०प्रभूत ध०धन सं०संचय एहवुं नामपितानुं ॥ १८ ॥

मूलः—कोसम्बी नाम नयरी पुराण पुरमेयणी ।

तत्थ आसी पिया मज्झ पभूयधणसंचओ ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—घणी जुनी ने अन्य नगरने भेद (आश्चर्य) उपजावे तेवी कोशांबी नामनी नगरीने विषे प्रभूत (पुष्कळ) धनसंचय नामे मारो पिता हतो ॥ १८ ॥

अर्थः—प० प्रथम व० वय योवन वयने विषे म० हे महाराजा ॥ अ० अतुल उपमा रहित मे० मुजने अ० आंषनी वे० वेदना उपनी ते वेला अ० हूओवि० विस्तीर्णदा० दाघज्वर ॥ स० सर्व अ० शरीरने विषे य० वली प० हे राजा ॥ १९ ॥

मूलः—पढमे वए महाराय अतुला मे अच्छिवेयणा ।

अहोत्था विउलो दाहो सवङ्गेसु य पत्थिवा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हे राजा ? प्रथम (तरुण) योवनवयने विषे मुजने घणीज आंखनी वेदना (पीडा) उपजी तेथी सर्व शरीरने विषे दाघज्वर थयो ॥ १९ ॥

अर्थः—स० सखज० जेम प० अतिति० तिक्खण । स० सरीरना वि० विवरमांहि कांन प्रमुषमांहि ।

उत्तरां०

॥२१९॥

अर्थः—खे० धेमकुसल । आ० आव्यौ चं० चंपानगरिए । सा० श्रावक वा० वाणीओ आपणे घ० घरे सं० वधेछे त० तेने घ० घरने विषे दा० पुत्र से० ते सु० सुषोचित भोगभोगववा योग्य विचरे छे ॥ ५ ॥

मूलः—खेमेण आगए चम्पं सावए वाणिए घरं ।

संवड्ढती तस्स घरे दारए से सुहोइए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—ते श्रावक वाणीयो अनुक्रमे चालतां क्षेमकुशले चंपा नगरीये पोताना घरे आव्यो, ने तेने घरे बाळक सुकमाळथको वृद्धी पामतो हवो ॥ ५ ॥

अर्थः—वा० बोतेर क० कलाएकरी संपुर्ण निपुण जाणछे य० वळी । सि० सिख्यो नी० नीतिशास्त्रनो को० जाण हुओ । जो० जौवने करी य० वळी सं० साहित योवनवंत थयो । सु० भलो रु० रुप छे पि० वलभ दं० दरसन छे जेहनो ॥ ६ ॥

मूलः—बावत्तरी कलाओ य सिक्खती नीइकोविए ।

जोवणेण य संपन्ने सुखे पियदंसणे ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—जेनुं दर्शन वल्लभकारी श्वरुपवंत ते बाळक बहोतेरकळा भण्योने नीतिशास्त्र सिख्यो ने अनुक्रमे योवन प्राप्त थयो ॥ ६ ॥

अर्थः—त० ते समुद्रपालने रु० रुपवंत भ० भार्या । पि० पिताए आ० आणी परणावी रु० रुक्मीणी नामे । पा० प्रासादने विषे की० क्रीडा करे छे । र० रमणीक । दे० देवता दो० दोगुंदक देवता ज०

अध्य०

॥ २१ ॥

॥२१९॥

मूलः—उवद्धिता मे आयरिया विज्जामन्ततिगिच्छया ।

अधी या सत्थकुसला मन्तमूलविसारया ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—वैदकशास्त्रमां निपुण ने मंत्रमुळीना जाण ने विद्याए तथा मंत्रे करी औषध कर-
वामां चतुर एवा वैदो मारे माटे आव्या ॥ २२ ॥

अर्थः—ते० ते वैद्य मे० मुजने ति० वैद्यपडिगणुं कु० करे ॥ चा० च्यार प्रकारे ते च्यार प्रकार कहेछे
चा० वैद्य डाह्या पंडित ? । ओषध जेहवुं जोइए तेहवुं २ । रोगी ओषध करवानो अर्थि ॥३॥ रोगीने पडिगणुं
करतां जे मातादिक सेवा करवीहोय तेहवी पण हुती ज० जेम हि० हित होय तेम करे न० न य० वळी दु०
दुषथी ते चारप्रकारे पडिगणुं करणहारे वि० मुकाव्यो मुजने । ए० एम म० माहरो अ० अनाथपणो ॥ २३ ॥

मूलः—ते मे तिगिच्छं कुवन्ति चाउप्पायं जहाहितं ।

न य दुक्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—एक वैदकशास्त्रमां पंडीत, बीजे शुद्ध औषधी, त्रीजे रोगीने विश्वासपात्र, चोथे
औषध करवामां चातुर्य ए चार प्रकारे जेम हीत थाय तेवी रीते ते वैदो औषध करतां ते दुःखथी मुजने
मुकावी न शक्या ? ए माहरुं प्रथम अनाथपणुं ? ॥ २३ ॥

अर्थः—पि० पिताए मे० माहरे स० सर्वसा० धन पि० पण ॥ दि० देइ हि० वळी म० माहरी आंखनी वेदना टालवाने
का० अर्थे ॥ न० न पिताए य० वळी दु० दुषथी मो० मुकाव्यो मुजने । ए० एम म० माहरो अ० अनाथपणो ॥ २४ ॥

उत्तरा०

॥ २२० ॥

मूलः—तं पासिऊण संवेगं समुद्रपालो इणमब्बवी ।

अहो सुभाण कम्माणं निज्जाणं पावगं इमं ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते चोरने जोइने समुद्रपाल कहवा लाग्यो के अहो ? ए प्रत्यक्ष पोताना पापकृत्यथी कडवां फल भोगवे छे, एम वैराग्य ऊपन्यो ॥ ९ ॥

अर्थः—सं० तत्त्वनो जाण थयो तथा जातीसमरण सहित थयो ॥ सो० ते समुद्रपाल त० तिहां गो-षने विषे भ० भगवंत महात्मावंत प० उत्कृष्टो सं० वैराग आ० आव्यो । आ० पुछीने आज्ञा गागीने अ० माता पि० पिता कने । प० पडिवर्ज्यु अ० अणगारपणो ॥ १० ॥

मूलः—संबुद्धो सो तहिं भगवं परमसंवेगमागओ ।

आपुच्छम्मापियरो पव्वए अणगारियं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते भगवंत समुद्रपालने जातिस्मरण ज्ञानथी तत्त्वनो जाण थयो ने उत्कृष्टो वैराग्य प्राप्त थवाथी मात पिताने पुछी (आज्ञा लइ) ने प्रवर्जित थइ अणगार थयो ॥ १० ॥

अर्थः—ज० छांडिने स० स्त्रीयादिक स्वजननो संबंध अ० धन म० मोटो कि० कलेसहोय जेहथी ॥ म० मोटो मो० मोहनो हेतु क० संपूर्ण भ० भयनो हेतु ते स्त्री धनादिक छांडिने । प० चारित्र ध० धर्म च० बळी अ० रुच्यो समुद्रपाल । व० पांच महाव्रत सी० दोष रहित आहार लेइने उत्तर गुण महाव्रतादिक सेवे छे । प० बावीस परीसहने पमीने य० बळी ॥ ११ ॥

अध्य०

॥ २१ ॥

॥ २२० ॥

मारा भाइओ ते दुःखथी मुजनै मुकावी न शक्या ए मारुं चोथुं अनाथपणुं ॥ २६ ॥

अर्थः—भ० वेहनो मे० माहरी म० हे महाराजा । स० सगी एक उदरनी उपनी जे० बडी क० लहुडि नानी पण हुती ॥ न० नही य०वळी ते पण वेहने दु० दुपथी वि० मुकाव्यो नहि मुजने ॥ ए० एम म० माहरुं अ० अनाथपणो ॥ २७ ॥

मूलः—भइणीओ मे महाराय सगा जेठकणिठगा ।

न य दुख्खा विमोयन्ति एसा मज्झ अणाहया ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—हे महाराजा ! मारी नानी ने मोटी बहेनो ते दुःखथी मुजने मुकावी न शकी ए मारुं पांचमुं अनाथपणुं ॥ २७ ॥

अर्थः—भा० भार्या मे० माहरी म० हे महाराजा ॥ अ० मुजउपरे अनुरक्त अभ्यंतर प्रेमवन्ती हुती ॥ अ० पतिव्रता हुती । अं० आंसुए पु० पूर्णकरी न० आप तेणे आंसुएकरी । उ० हैयुं मे० माहरुं प० सिंचति भीजवती हुती ॥ २८ ॥

मूलः—भारिया मे महाराय अणुरत्ता अणुवया ।

अंसुपुण्णेहिं नयणेहिं उरं मे परिसिञ्चती ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हे महाराजा ? मारी जे स्त्री मारा उपर अत्यंत रागवाळी ने रुपवन्ति ने स्त्रीयोनां सदाचरणे करी पतिव्रता ते अश्रु (आंसु) थी मारा ने तेना हैयाने सींचती हवी ने मारा शोगथी (आ

उत्तरा०

॥ २२१ ॥

मूलः—सव्वेहि भूएहि दयाणुकम्पे खन्तिक्खमे संजयवम्भयारी ।

सावज्जजोगं परिवज्जयन्तो चरिज्ज भिक्खू सुसमाहिइन्दिए ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—सर्वत्रसने स्थावर जीवने हीतनो कर्त्ता क्षमाए करी कठीन वाक्यनो खमनार ब्रह्मचारी थको इंद्रियोने वश करी सावद्य व्यापारने वर्जे, एवो यती समाधीवंत थको विचरे ॥ १३ ॥

अर्थः—का० काले काले का० पडिलेहणादिक अनुष्ठान करतो थको वि० विचरे र० देसने विषे व० समर्थाईए अ० असमर्थाईए । जा० जाणीने अ० आपणा आत्माने य० वळी । सी० सींहनी व० परे । स० वीहामणा शब्देकरी न० न सं० त्रासे । व० असुभ वचन सु० सांभलीने अ० विरुओ वचन मुंडो न० न आ० बोले ॥ १४ ॥

मूलः—कालेण कालं विहरेज्ज रट्ठे बलाबलं जाणिय अप्पणो य ।

सीहो व सहेण न संतसेज्जा वयजोग सुब्बा न असब्भमाहु ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ—काले काल अनुष्ठान (क्रिया) करतो थको देश प्रदेशने विषे विचरे, संयमयोग न सीदाय तेय पोतानी शक्ति अणशक्ति जाणी विचरे, भयंकर कठोर वचन सांभळी सींहनी पेरे डरे नहि तेय अभिमान पण न करे ॥ १४ ॥

अर्थः—उ० सुभ असुभ विपाक उदय आवे ते आपणा पोताना उपराज्या कर्मनो फल विचारतो थको उ० वळी प० संजम पाले पि० प्रियकारी अ० अप्रियकारी स० सर्व ति० षमे स० सर्व वस्तु । स० सर्व थानकने विषे अ० अभिलाषा न० न करे । न० न या० वांछे पू० पूजा ग० आपणा आत्मांनी निंदा च० पण न वांछे सं० संजती ॥ १५ ॥

मूलः—उवेहमाणो उ परिवएज्जा पियमपियं सव्व तितिक्खएज्जा ।

अध्य०

॥ २१ ॥

॥ २२१ ॥

અર્થ:-તં તે રોગ ઉપસમે નહિ તેવારે પછા અં હું એં એહવો આં કહેતોહુવો એમ બોલ્યો । દું
એકલો દુષજ હું નિશ્ચે પું વારં પું વાર । વેં સાહિતા દોહિલી જે વેદના અં ભોગવી જેં જે સંં જે
સંસારનું અં અંત નથી એહવા સંસારમાંહિ ॥ ૩૧ ॥

મૂલ:-તતો હં એવમાહંસુ દુઃખસ્વા હુ પુણો પુણો ।

વેયણા અણુભવિડં જે સંસારમ્મિ અણન્તણ ॥ ૩૧ ॥

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ:-અનંત સંસારમાંહી સ્વમતાં થકાં દોહીલી એવી અપ્રીતિવાળી રોગની વેદના હું
વારંવાર એકલોજ ભોગવુંહું ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:-સં એકવાર ચં વળી જં જોમું મુકાડ વેં વેદના વિં વિસ્તીર્ણ ઘણી ઇં એ આંસની વેદનાથી તો સ્વં
ક્ષમાવંત દં ઇંદ્રિનો દગળહાર નિં આરંભ રહિત થાડં પં પડિવર્જું આદરું અં અણગારપણું અંગીકાર કરું ॥ ૩૨ ॥

મૂલ:-સઈં ચ જઈ મુચ્છેજ્જા વેયણા વિડલા ઇતો ।

સ્વન્તો દન્તો નિરામ્મ્મો પવ્વણ અણગારિયં ॥ ૩૨ ॥

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ:-એવી મોટી વેદના હું ભોગવુંહું તો જો એકવાર એ વેદનાથી મુક્ત થાડં તો ક્ષમા-
વંત ઇંદ્રિયોને દમનકર ને નિરાંરંમી એવી દીક્ષા ધારણ કરું ॥ ૩૨ ॥

અર્થ:-એં એહવું ચં વળી ચિં એમ ચિંતવીને । પં સુતો મિં હું નં હે મહારાજા । પં એટલે
અતિક્રમી રાં રાત્રી વેં વેદના મેં માહરી સ્વં ક્ષય ગં ગઈ ॥ ૩૩ ॥

उत्तरा०

॥२२२॥

मूलः—परीसहा दुविसहा अणेगे सीयन्ति जत्था बहुकायरा नरा ।

से तत्थ पत्ते न वहिज्ज भिक्खू संगामसीसे इव नागराया ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—तेवा बावीस परीसह खमतांथकां दोहीला त्यां एकेक अति कायर नर शीदाय (दुःख पामे) पण समुद्रपाल मुनी जेम उत्तम हाथी संग्रामे गयोथको डरे नहि तेम उपसर्गथी ते पंडित डरे नहि ॥ १७ ॥

अर्थः—सी० सीत उ० उसन दं० डांस म० मसाना (मच्छर) य० बळी फा० फरस । आ० रोग वि० घणा प्रकारना फु० फरसे दुषदे दे० सरिरने । अ० आक्रंद अण करतो थको त० तिहां दुष उपनेथके अ० दुषअहियासे । र० कर्मरुपणी रज खे० खपावे । पु० पूर्व क० भवना ॥ १८ ॥

मूलः—सीओसिणा दंसमसा य फासा आयङ्का विविहा फुसन्ति देहं ।

अकुक्कुओ तत्थऽहियासएज्जा रयाइ खेवैज्ज पुरे कयाइ ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—टाढ, ताप, डांस, मच्छर अनेक प्रकारना रोग ए शरीरने विषे आवीने दुःख दीए तेवारे आक्रंद (पोकार) अणकरतो थको पुर्व कृत्य कर्मक्षय करवाने वास्ते खमे ॥ १८ ॥

अर्थः—प० छांढिने रा० राग च० बळी त० तेमज दो० द्वेष । मो० मोह छांढिने च० बळी भि० साधु स० निरंतर वि० विचिक्षण । मे० मेरु पर्वत व्व० जेम वा० वायरेकरी अ० कंपे नहि तेम समुद्रपालमुनि निश्चलपणे ॥ प० परीसह पमे आ० काछवानीपरे सर्व इंद्री गोपवीने आत्म गु० गुप्तथको आपणा आत्माना कीया सुभ असुभ भोगवुं छुं एम समभावे परीसह स० पमे ॥ १९ ॥

अध्य०

॥ २१ ॥

॥२२२॥

पर आत्मानो ने मारा आत्मानो बन्नेनो हुं नाथ थयो ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे श्रेणीक राजा प्रते साधु उपदेश कहे छे । अ० आपणो आत्माजन० नदि वे० वेतरणीना दुषनो करणहार । अ० आत्मा मे० माहरो कू० कुडसामलीवृक्षना दुषनो उपजावणहार । अ० आपणो आत्माज का० मनवंचित वस्तु रुपीया दु० दुधनो देणहारी धे० कामधेनुं गायना सुखनो उपजावणहार मे० आपणो अ० आत्माज नं० नंदन व० वननीपरे आनंदकारी ॥ ३६ ॥

मूलः—अप्पा नदी वेयरणी अप्पा मे कूडसामली ।

अप्पा कामदुहा धेणू अप्पा मे नन्दणं वणं ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—आत्मा वैतरणी नदीनुं दुःखदाता, आत्मा कुड शामळी वृक्षनां फळदाता, आत्मा कामधेनुं गायनीपेरे वंचित सुखदाता, आत्मानंदन वननी पेरे आनंदकारी (पाठांतरे) दुष्कृत्य करवाथी पोतानोज आत्मा वैतरणीनां दुःखनो दातार तथा कुडसामळी वृक्षना दुःखनो दातारछे अने सुकृत्यथी कामधेनु गायनां सुखनो दातार पण पोतानोज आत्मा छे. रागादिक दोष छोडीने आत्मारुपी बगीचामां संतोष दया क्षमादिक धर्मकृत्यमांही रमाडवाथी आत्मा आनंदवन कहीए तथा नंदनवननां सुखनो दातार पण आत्माजछे ॥ ३६ ॥

अर्थः—अ० आपणो आत्माज क० कर्मनो करणहार वि० कर्मनो टालणहार य० वळी दु० दुषनी उपराजणनो करणहार य० वळी सु० सुषनी उपराजणनो करणहार आपणो आत्माज य० वळी अ० आपणोज आत्मा मि० मित्र अने अ० वेरी च० वळी दु० भूडे आचारे द्वि० रह्यो सु० रुडे आचारे द्वि० रह्यो ते आपणोज आत्मा ॥ ३७ ॥

ઉત્તરા૦

॥ ૨૨૩ ॥

પાપં આશ્રવ આવવાનો ઠામ ટાલ્યા । અ૦ મમતા રહિત અ૦ પરિગ્રહ રહિત ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:-અરડરડસહે પહીંણસંથવે વિરણ આયહિણ પહાળવં ।

પરમટ્ટપણિં ચિટ્ટઈ છિન્નસોણ અમમે અકિંચણે ॥૨૧॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થ:-અસંયમને વિષે રતી (સુશી) ને સંયમને વિષે અરતી (દીલગીરી) ને ગ્રહસ્થના પરિચય રહિત ઉત્તમ સંયમવંત પોતાના આત્માનો હેતવંત થકો આશ્રવથી નિવૃત્તી શોક મમતા ને પરિગ્રહની તૃષ્ણાને છેદી જ્ઞાનાદીક પરમાર્થપદને વિષે રહે ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:-વિ૦ સ્ત્રીયાદિક રહિત લ૦ ઉપાશ્રય મ૦ સેવતા તા૦ છકાયની રક્ષાના કરણહાર તા૦ આપણા આત્માને દૂરગતિ પડતા રાખે નિ૦ યતિને અર્થે ગ્રહસ્થ ઉપાશ્રય લિપે નહિ તેહવો ઉપાશ્રય સમુદ્રપાલ સેવે તથા રાગરહિત કર્મમેલ લાગે નહિ અ૦ બીજાદિક રહિત ઇ૦ બીજા યતિણે ચિ૦ જે દોષ રહિત ઉપાશ્રય સેવ્યા મ૦ મોટા યશના ધર્મીણે તેહવા ઉપાશ્રય સેવે તે સમુદ્રપાલ યતિ કા૦ કાયાણ કરી ફા૦ સહે પ૦ પરીસહને ॥ ૨૨ ॥

મૂલ:-વિવિત્તલયણાઈ મળજ્જ તાઈ નિરોવલેવાઈ અસંથડાઈ ।

इसीहि चिण्णाइ महायसेहिं काएण फासेज्ज परीसहाइं ॥ २२ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-આત્માનો તથા છકાયનો રક્ષક એવો મુનિ રાગ બીજ પ્રમુખને સ્ત્રીયાદિક રહિત ઉપાશ્રય સેવે, જે મહા યશવંત એવા ઋષિણ સેવ્યા ને કાયાયે કરી સર્વ પરીસહને સ્વમે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-સ૦ તે સમુદ્રપાલ ના૦ જ્ઞાન અને ના૦ ક્રિયાસહિત । મ૦ મોટા રૂપીશ્વર । અ૦ પ્રધાન ચ૦ ચારિ-

અશ્ય૦

॥ ૨૧ ॥

॥૨૨૩॥

गृद्ध तथा आधाकर्मि आहार तथा थानकनी परुषणा करी घणाकाल घणाना घटमांहि मिथ्यात घाले ॥ न० न मू०
एहवो होय ते मुलथी छि० छेदी सके । वं० रागद्वेष रुपिया बंधन तथा कर्मरुप बंधन से० ते कायर ॥ ३९ ॥

मूलः—जो पवइत्ताण महवयाई सम्मं च नो फासयई पमाया ।

अनिगहप्पा य रसेसु गिद्धे न मूलओ छिन्नइ बन्धणं से ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे प्रवर्जा लइने पंच प्रमादने वसे करीने अहिंसादिक पंच महाव्रतने सम्यक् प्रकारे सेव्यं नहि
तथा रसादिक स्वादने विषे लुब्ध थवाथी जेनो आत्मा वश न होय ते राग द्वेष रुपी बंधनने मूलथी छेदी न शके ॥ ३९ ॥

अर्थः—आ० यतनपणो ज० जेहने य० बळी न० नथी का० कांडलगारमात्रपण ॥ इ० इर्याने विषे ते
पण रात्रे चाले इर्यानशोधे भा० भाषाने विषे । त० तेमज । ए० एषणा सुमतिने विषे । आ० आदान उपगरण
लेता नि० उपगरण मुक्तां ॥ दु० मात्रो आदिपरठवतां ॥ वी० श्रीमहावीरादिक सत्त्ववंत धीर्यवंत तेणे मार्ग
जा० सेव्यो तेने । म० मार्गे अ० चालि न० न शके ॥ ४० ॥

मूलः—आउत्तया जस्स य नत्थि काइ इरियाए भासाए तहेसणाए ।

आयाणनिक्खेवदुगुञ्जणाए न वीरजायं अणुजाइ मग्गं ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—इर्या (जोइने चालवुं) समितिने विषे, भाषा समिति (विचारी बोलवुं ते) ने विषे, निर्दोष
आहारपाणीयादिक लेवारुप एषणा समितिने विषे, भंडोपगरण लेतां मुक्तां तथा परठवतां एवी पांच समितिरुप
मुक्तिमार्गे जे वीर (शुरा) ने धैर्यवंत पुरुषे आचर्यो तेने विषे जेने कांइ पण यत्न (रक्षण) पणुं न होय ॥ ४० ॥

उत्तरा०

॥२२४॥

यादिकना व्यापार रहित अयोगी थइ, मोटो संसाररूप समुद्र तरी ज्यां गये फरी संसारमां न आवे एवी मोक्षनी गतीये समुद्रपाळ मुनि पओत्यो ? एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबु नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबु ? जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥ २४ ॥ इतिश्री उत्तराध्ययनना एकवीसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥ २१ ॥ एकवीसमा अध्ययनने विषे स्त्रीयादिक रहित स्थान ५ सेववो कह्यो अने स्त्रीयादिक सहित स्थानक सेवतां रहनेमिने अवगुण उपन्यो ते रहनेमिए जेम धिर्यपणुं किथुं तेम धिर्यपणुं करवुं ते भणी बावीसमा अध्ययनने विषे रहनेमिनो संबंध कहेछे.

अर्थ:-सोरि० सौरि पु०पुर नामा न० नगरने विषे । आ० हतो रा०राजा म० मोटो इ० ऋद्धिवंत । व० वसुदेव इ० एहवो ना० नामे रा० राजाने ल० लक्षणेकरी सं० सहित ॥ १ ॥

मूल:-सोरियपुरंमि नयरे आसि राया महिड्डिए ।

वसुदेवो त्ति नामेणं रायलक्खणसंजुते ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:-सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने मोटो ऋद्धीवंत एवो वसुदेव नामे राजा हतो (अहीं युवराजा समजवो.) ॥ १ ॥

अर्थ:-त० तेहनी भ० भार्या दु० वे आ० हती रो० रोहिणी अने दे० देवकी त० तेमज । ता० ते दो०बेना दु० वे पु०पुत्र छे । इ० बलभ छे रा० बलभद्र रोहिणीनो पुत्र के०कृष्णवासुदेव देवकीनो पुत्र ॥२॥

मूल:-तस्स भज्जा दुवे आसी रोहिणी देवई तहा ।

अध्य०

॥ २२ ॥

॥२२४॥

अर्थः—कु० पासत्थाना लिं० लिंगवेस इ० ए मनुष्यलोकनेविषे धा० धारीने । इ० रजोहरणादिक यतीनोचिन्ह तेणेकरी । जी० आजीविकारूप जीवतव्यने वू० वधारिने पेटभराय करीने अ० असंजति थको अ सं० कारणे ५ आश्रवसेववा थापे ते तथा साधुना वेषसरिषा आचार । जमालि प्रमुख निन्हवसरिषा फारफेर मार्गना परूपक । तेहने संजति न जाणवा । सं० हुंसंजतिछुं । ल० एमकहेताथको प्रवर्ते वि० अनेकप्रकारनी वेद-नापीडा आ० पामे से० तेद्रव्यलिंगी चि० घणाकाललगे पि० पण ॥ ४३ ॥

मूलः—कुसीललिङ्गं इह धारइत्ता इसिज्झयं जीविय बूहइत्ता ।

असंजए संजयलप्पमाणे विणिग्घायमागच्छइ से चिरं पि ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—ए मनुष्य जन्मने विषे पासत्था (मुनिनी क्रियाथी भ्रष्ट) दिकनो वेष धरीने रजोहरणादिक मुनिनां चिह्न राखी आजीविका करे ने असंयति थको संयति कहेवरावे ते घणा काळसुधी नर्कने विषे पीडा पामे ॥ ४३ ॥

अर्थः—वि० विष तु० वळी पी० पीधो ज० जेम का० कालकुट । ह० हणाय मरे । स० सख ज० जेम कु० खुडो ग० ग्रहोथको । ए० ए वि० वळी ध० हिंसादिकधर्म वि० विष उ० उपमाने सहित । ह० मरे वे० वेताल इ० जेम आ० अविधीमंत्र जपतांथका ॥ ४४ ॥

मूलः—विसं तु पीयं जह कालकूडं हणइ सत्थं जह कुग्गहीयं ।

एसो वि धम्मो विसओववन्नो हणइ वेयाल इवाविवन्नो ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—जेम ताळपुट (हाथमां लेवाथी ताळवुं फाटीजाय तेवुं) विष खावाथी प्राण

उत्तरा०

॥२२५॥

अर्थ:-सो० ते ऽरि० अरिष्टनेमि ना० नामो उ० वळी । ल० लक्षण साधियादिक सं० भलौ स्वर कंठ तेणे करी सं० सहित अ० एक सहस्रने उपरे आठ । ल० लक्षणनो ध० धरणहार । गो० गोतम गौत्री का० काली छ० शरिरनी खालडी छे ॥ ५ ॥

मूल:-सो ऽरिष्टनेमिनामो उ लक्षणस्सरसंजुओ ।

अट्टसहस्सलक्षणधरो गोयमो कालगच्छवी ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ:-ते अरिष्टनेमी सौर्य गांभीर्य गुणादिकना ने स्वस्ती (साथीयो) प्रमुख एक हजार ने आठ उत्तम लक्षणना धरणहार ने जेनुं गोतम गौत्र ने शरीरनो रंग कृष्णवर्णे हतो ॥ ५ ॥

अर्थ:-व० वज्ररिषभनाराच सं० संघयण । स० समचउरससंस्थानं झ० माछलिना सरखोड० उदर पेटछे जेहनो त० ते नेमनाथने काजे रा० राजेमति नामे क० कन्या । भ० भार्यापणे जा० जाचेछे के० कृष्ण वासुदेव ॥ ६ ॥

मूल:-वज्ररिसहसंघयणो समचउरंसो झसोयरो ।

तस्स रायमई कन्नं भज्जं जायइ केसवो ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थ:-वळी वज्र ऋषभ नाराच संघपणने समचउरससंठाणना धणीने मच्छनीपेरे जेनुं सुंदर (रमणीक) उदर (पेट) ते नेमीस्वरनी स्त्री करवाने माटे श्री कृष्णे (उग्रसेन राजानी पुत्री) राजेमती कन्याने याची ॥ ६ ॥

अर्थ:-अ० हवे सा० ते रा० राजवर क० कन्या सु० सुशीला रुडी शीलवंती चा० नीची द्रष्टि जुवे स्त्रीना दोषरहित स० सर्व ल० स्त्रीने लक्षणेकरी सं० सहित छे । वि० विजली सरिखी सो० सोदाम-

अध्य०

॥ २२ ॥

॥ २२५ ॥

संधावती नरगं तिस्त्रिखजोणिं मोणं विराहेत्तु असाहुरूवे ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—साधुनी क्रियाथी रहित ते द्रव्ययति अति अज्ञाने करी विभीत जाणपणे पोहोंत्यो तत्वादिकने विषे सदा दुःखी थको चारित्र विराधीने निरंतर नर्कतिर्यंचनी योनिने विषे अयति थको जाय ॥ ४६ ॥

अर्थः—उद्दे० आधाकर्मादिक आहारथानकभोगवीने तेहनालाभ देखाडिने परुपणाकरी नवाग्रंथ करीने लाभ देखाडि ॥ की० यतीनेअर्थे मोल्ये आण्यो पोतेलइने ॥ नि० नित्यपिंडलेइ ॥ न० न सु० मुकाय किं० कांइलगारमात्र अ० अणएषणीकसदोष ॥ अ० अग्नीनी वि० परे । स० सर्व भ० भक्षी भ० थइने । इ० इहांथी चु० चवीने ग० जाय क० करीने पा० पापकर्म ॥ ४७ ॥

मूलः—उद्देसियं कीयगडं नियागं न मुञ्चई किंचि अणेसणिज्जं ।

अग्गी विवा सव्वभक्खी भवित्ता इत्तो चुए गच्छइ कट्ठु पावं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—जेम अग्नी सर्व भक्षी होय तेम आधाकर्मा मुख्यथी लीधेलुं नित्य पींडादिक सदोष तथा निर्दोष कांइपण मुकेनाहि ते पापकर्म करी अहींथी मरीने दुर्गतिए जाय ॥ ४७ ॥

अर्थः—नतं० पोते मिथ्यात सेवता थका समकितरूप जीवतव्यना हणणहारा लुटणहारा तं० ते टलुं पाडुओ (दुःष) अ० वैरी क० प्राणनो छे० हणणहार । न० न क० करे ॥ जं० जेटलुं पाडुओ से० ते वेष धारी क० करे । अ० आपणो पोतानो आत्मा दु० भूंडा आचारनो धणी ॥ से० ते वेषधारीना० जाणसे म० मरणने सु० मुषे प० पहुतो तु० तेवारे । प० पश्चाताप करे द० संजम वि० विराधी एटले संयम रहित ॥ ४८ ॥

उत्तरा०

॥२२६॥

मूलः-सवोसहीहिं ण्हविओ कयकोउयमङ्गलो ।

दिवजुयलपरिहितो आभरणेहिं विभूसितो ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः-ते नेमनाथने समस्त औषधीये स्नान करावी गाल प्रमुखे टपकां ते कौतुकने कपाळमां तीलक करी चोखा प्रमुखनुं चोडवुं ते मंगळकारी उत्तम वस्त्र पहेरावी हार प्रमुख आभरण (घरेणां) थी शोभीत कीधो ॥९॥

अर्थः-म० मातो च० वळी गं० गंधहस्ती वा० कृष्णवासुदेवनो जे० बेतालीस लाख हाथीमांही वडोरो हाथी आ० ते उपरेचढतो सो० सोभेछे अ० अधिक सि० मस्तकनेविषे चू० चुडामणी मुगटज० जेम शोभेतेम श्रीनेमनाथ शोभेछे ॥१०॥

मूलः-मत्तं च गन्धहत्थिं वासुदेवस्स जेढुगं ।

आरूढो सोहए अहियं सिरे चूडामणी जहा ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः-वासुदेवना बेताळीस लाख हाथी मांही सर्वथी मोटो ए गंध हस्तीना उपरे नेमनाथ बेसवाथी जेम मस्तकने विषे चुडामणी शोभे तेम शोभवा लाग्यो ॥ १० ॥

अर्थः-अ० हवे ऊ० उंचे छ० छत्रेकरी चा० वे पासे चामरे य० करी । सो० शोभनीक दिसे छे ॥ द० जादवने च० समूहे य० करी सो० ते श्री नेमनाथ स० सर्व प० परिवारे सहित परिवर्या ॥ ११ ॥

मूलः-अह ऊसिएण छत्तेण चामराहिं य सोहिण ।

दसारचक्रेण य सो सवओ परिवारिओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः-मस्तकने उपरे उत्तम छत्र ने चामरेकरी शोभीत ने दश दसार प्रमुख सर्व यादवना परिवारे सहित ११

अध्य०

॥ २२ ॥

॥२२६॥

मूलः—एमेव हा छन्दकुसीलखे मग्गं विराहेत्तु जिणुत्तमाणं ।

कुररी विवा भोगरसाणुगिद्धा निरट्टसोया परियावमेइ ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—ते कुंशिळीयो महाव्रतादिकने पाळे नहि ने पोताने छांदे (पोतानी मरजी प्रमाणे) प्रवर्ति जीनेंद्रनो मार्गविराधी जेम पंखणी मांससहित कष्ट पामे तेम ते भोगरसादिकेने विषे लुब्ध थको मर्णाते पश्चात्ताप करे ॥ ५० ॥

अर्थः—हवे अनार्थी महानिग्रंथ श्रेणीकराजा प्रते कहे छे सो० सांभलीने मे० बुधीवंत श्रेणीकराजा सु० भलो भा० भाष्युं इ० ए मे जे भाष्यो ते ॥ अ० सिपामण कहिते ना० ज्ञानने गु० गुणेकरी उ० सहित एहवी सीषामण सांभलीने म० मार्ग कु० कुसीलियानो ज० छांडिने स० सर्व । म० मोटा नि० निग्रंथने मार्गे । व० तुं जाजे प० एणे पंथे जाजे तुं सुखी थाइस ॥ ५१ ॥

मूलः—सोच्चाण मेहावि सुभासियं इमं अणुसासणं नाणगुणोववेयं ।

मग्गं कुसीलाण जहाय सव्वं महानियण्ठाण वए पहेण ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—ए विषय दोषवंत ने पंडितनी सुभाषित ज्ञानरूप शिखामण सांभलीने सर्वथा प्रकारे कुशिळियानो मार्ग तजीने मोटा निग्रंथने मार्गे जाय. ॥ ५१ ॥

अर्थः—च० चारित्रना आ० आचारनुं सेवबुं गु० ज्ञानादिक गुण नि० सहित । अ० प्रधान यथाख्यात सं० चारित्र पा० पालीने । नि० आश्रव रहित सं० क्षय करिने क० कर्म ॥ उ० पामे ठा० स्थानक वि० अनंत सिद्धनुं ठाम ॥ उ० उत्तम स्थानक धु० नित्य सदायछे ॥ ५२ ॥

उत्तरा०

॥ २२७ ॥

अतिशे घणा दु० दुखी जीवने देखीने ॥ १४ ॥

मूलः—अह सो तत्थ निज्जन्तो दिस्स पाणे भयहुए ।

वाडेहिं पञ्जरेहिं च सन्निरुद्धे सुदुक्खिए ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—त्यां तोरणे नेमनाथ जातां वाढाने विषे पशुओने पांजराने विषे पंखीयोने रोकी राखेलां अति दुःखीयां ने मर्णनां भयथी गभराएलां एवां प्राणीयोने दीठां ॥ १४ ॥

अर्थः—जी० जीवीतव्यन्तो ऽ० अंत सं० पाम्या छे एहवा जीवने मं० मांसने अर्थे भ० खावा नि-
मत्ते । पा० देखीने से० ते श्रीनेमिनाथ म० महा प्रज्ञावंत । सा० सारथीप्रत्ये इ० एहवुं अ० बोलता हुवा ॥ १५ ॥

मूलः—जीवियन्तं तु संपत्ते मंसट्ठा भक्खियव्वए ।

पासेत्ता से महापन्ने सारहिं इणमब्बवी ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—अविवेकी पुरुषोए गौरवने विषे मांस भक्षण करवा वास्ते रोकेला एवा प्राणी-
योने मरणना समीपे पहुँच्या जोइ महा प्रज्ञावंत नेमनाथ ते सारथी प्रत्ये एम कहेता हवा ॥ १५ ॥

अर्थः—क० केहने अ० अर्थे इ० ए प्रत्यक्ष पा० जीव । ए० ए स० सर्व जीव सु० सुखना वांछक ।
वा० वाडे प० पांजरे च० वळी । सं० रुंध्याथका य० वळी अ० रहे छे ॥ १६ ॥

मूलः—कस्स अट्ठा इमे पाणा एते सव्वे सुहेसिणो ।

वाडेहिं पञ्जरेहिं च सन्निरुद्धा य अच्छहिं ॥ १६ ॥

अध्य०

॥ २२ ॥

॥ २२७ ॥

मूल:-तुडो य सेणिओ राया इणमुदाहु कयञ्जली ।

अणाहत्तं जहाभूयं सुहु मे उवदंसियं ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थ:-श्रेणीकराजा संतुष्ट थयोथको वेहाथ जोडीने एम कहेतो हवो के जेम सत्य अनाथपणुं भली रीते हतुं तेम मुज प्रत्ये कहुं ॥ ५४ ॥

अर्थ:-तु० ताहरुं सु० भलो ल० लाध्यो खु० निश्चे म० मनुष्य ज० जन्म । ला० लाभरूप प्रमूष संपदा तथा परभवे संवल थाय तेहवो लाभ उपराजवो सु० भलो ल० लाध्यो य० वळी तु० ते म० हे महारूपी । तु० तुमे स० सनाथ य० वळी स० तुमे बांधव सहित य० वळी जं० जे भणी भे० तुम्हे ठि० स्थिताछो रखाछो म० मार्गने दिषे । जि० जिन उ० उत्तमना तिर्थकरनां ॥ ५५ ॥

मूल:-तुज्झं सुलच्छं खु मणुस्सजम्भं लाभा सुलद्धा य तुमे महेसी ।

तुम्हे सणाहा य सबन्धवा य जं भे ठिया मग्गे जिणुत्तमाणं ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थ:-हे महान्दुषि ? भलो तमने मनुष्यनो जन्म लाध्यो तथा भली रूपादिक संपदा लाधी ने हे भगवत् ! तमे उत्तम जीनेद्रना मार्गे रहेवाथी तमेज सनाथ ! ने तमेज सबांधव ? ॥ ५५ ॥

अर्थ:-तं० तुम्हे अ० छो । ना० नाथ अ० अनाथना । स० सर्व भू० जीवना सं० हेसंजती । खा० हुंषमाबुंछुं ते० तुजने म० हे महा भाग्यवंत इ० हुं बांछुंछुं । अ० सुजने सीपववो तगारी शीषामण हुं बांछुं छुं ॥ ५६ ॥

मूल:-तं सि नाहो अणाहाणं सवभूयाण संजया ।

उत्तरा०

॥२२८॥

मे० मुजने ए० ए जीवघात तु० वळी नि० कल्याणकारी । प० परलोकने विषे भ० कल्याण नही होय ॥ १९॥

मूलः—जइ मज्झ कारणा एए हम्मन्ति सुवहू जिया ।

न मे एयं तु निस्सेसं परलोगे भविस्सई ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—जो मारा कारणे ए घणां जीवो हणाशे, तो मुजने परलोके कल्याण नहि थाय ॥ १९॥

अर्थः—सो० ते श्री नेमिनाथ कुं० कुंडल जु० जुगल बे सु० कंदोरा च० प्रमुख म० महा यशवंत । आ० आभरण य० वळी स० सर्व मुगट मस्तकनो वरजीने सा० सारथीने प० दीधा ॥ २० ॥

मूलः—सो कुण्डलाण जुयलं सुत्तगं च महायसो ।

आभरणाणि य सव्वाणि सारहिस्स पणामए ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—ते महा यशवंत नेमीनाथे कुंडलनुं जोडुं ने कंदोरा प्रमुख सर्व आभरण सारथीने आपी दीधां ॥ २०॥

अर्थः—म० मननो प० परिणाम य० वळी क० चारित्र लेवानो कीधो श्रीनेमीनाथे एक वरस लगे दान दीधुं । दे० देवता लोकांतिकादिक य० वळी ज० जेम आववानी विधीछे तेम अनुक्रमे स० मनुष्य लोकमां उतर्या । स० सर्व रुद्धि सहित स० परस्वदा सहित । नि० दिक्षानो महोत्सव त० ते श्रीनेमीनाथनो का० करवा निमित्ते जे० जे आव्या ॥ २१॥

मूलः—मणपरिणामे य कए देवा य जहोइयं समोइण्णा ।

सव्वड्डीइ सपरिसा निक्खमणं तस्स काउं जे ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—नेमनाथे घरे आवी चारित्र लेवानुं मन कर्तुं, तेवारे सर्व ऋद्धिये ने परिवारे

अध्य०

॥ २२ ॥

॥२२८॥

गाथा ५८ भावार्थः—एणीपेरे श्रेणीकराजाए पर्म भक्तिए करी अनाथीमुनिने स्तवी (स्तुति करी) मिथ्यात्वरूप मेलरहित थवाथी निर्मळ धर्मानुरक्तथको अंतेउर तथा कुटुंब सहित (आ गाथानो समाप्त ओगण-साठमी गाथाए पूर्ण थसे.) (अहीं श्रेणीकराजा बुधधर्म तजीने जैनधर्म ग्रहण करी समकीतधारी थगो ॥५८॥

अर्थः—ऊ० हर्षेकरी विकस्वारो० रोमरायना मूल । का०करीने य०वळी प० प्रदक्षणा ॥ अ० वांदिने सि० मस्तकेकरी । अ० गयो आपणे स्थानके न० श्रेणीकराजा ॥ ५९ ॥

मूलः—ऊससियरोमकूवो काऊण य पयाहिणं ।

अभिवन्दिऊण सिरसा अइयाओ नराहिवो ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—रोमराय विकस्वरथको हुलासवंत थई प्रदक्षणा करीमस्तके वांदी श्रेणीकराजा पोताने स्थानके गयो ५९

अर्थः—इ० बीजो पणमुनि एहनीपरे बीजोए पण विगतमोहि वि०वळी गु०गुणेकरी रा० थर्यो ॥ ति०त्रिन गु०गुप्तीवंत ति०त्रिन द०दंडथी वि०निवत्यो य०वळी ॥ वि०पंषीनी इ०परे वि०प्रतिबंध रहित ॥ वि० विचरे छे व० प्रथवी मांहि मो०मोह वि०रहित केवलि थइने ॥ ति०एम श्री सुधर्मास्वामीए जंबूप्रते वे० कहुं ॥ ६० ॥

मूलः—इयरो वि गुणसमिद्धो तिगुत्तिगुत्तो तिदण्डविरओ य ।

विहग इव विप्पमुक्को विहरइ वसुहं विगयमोहो ॥ ६० ॥ ॥ ति बेमि ॥

इति श्री महानियण्ठज्जं विंशतितमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २० ॥

गाथा ६० भावार्थः—एवा मुनिना गुणे भर्योथको ने त्रण गुप्तीए गुप्ती ने त्रण दंडथी रहित थइ

उत्तरा०

॥ २२९ ॥

वरदत्त, ए सर्व मळी एक हजार पुरुष संघाते, चित्रा नक्षत्रे ते नेमोनाथप्रभू घरथी नीकल्या ॥ २३ ॥

अर्थ:-अ० हवे सीवीकाथी उतर्या पळे से० ते श्री नेमनाथ सु० सुगंध ग० गंधे करी। तु० सीघ्र म० सुकुमाल कुं० खीटलीने आकारे वांका वल्याळे केस ते। स० आपणे हाथे करी लु० लोच करेळे के० केसनं। पं० पांच मु० मुष्टि करी श्री नेमनाथे लोच करी दिक्षा लीधी स० समाधिवंत प्रज्ञाए ॥ २४ ॥

मूल:-अह से सुगन्धगन्धि ए तुरियं मउकुञ्चिए ।

सयमेव लुञ्चई केसे पञ्चमुष्टीहिं समाहिओ ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थ:-हवे नेमनाथप्रभू शीवीकाथी उतर्या पळीजे सुगंधेकरी सहित अने सुकोमळने खीटलीने खींतिने आकारे वांकावळेला एवां केसनं पोताने हाथेज सीघ्रपणे पंचमुष्टीये लुंचन (लोच) करी समाधीवंतथका दीक्षा लीधी २४

अर्थ:-वा० कृष्ण वासुदेव य० एम णं० वळी भ० भणे कहेळे। लु० लोच कीधा भणी लुप्त के० केस जि० जितेंद्रि प्रते। इ० वांछित। म० मनोरथ पहुचवा मोक्षरूप तु० उतावलो। पा० पामज्यो तं० ते द० यतीना ठाकुरनाथ ॥ २५ ॥

मूल:-वासुदेवो य णं भणइ लुत्तकेसं जिइन्दिगं ।

इच्छियमणोहरं तुरियं पावेसू तं दमीसर ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थ:-लुंचनकेशीने जीतेंद्रीय प्रत्ये कृष्णवासुदेव एम कहेता हवा के ? हे यतीना ठाकुर मोक्ष पहाचवारूप इच्छीत मनोरथ उतावळो पामजे ? ? ? ॥ २५ ॥

अर्थ:-ना० ज्ञानेकरी दं० दरसने च० करी। न० चास्त्रिकरी त० तेजस्वि य० वळी। खं०

अध्य०

॥ २२ ॥

॥ २२९ ॥

मूल—निगन्थे पावयणे सावए से वि कोविण ।

पोएण ववहरन्ते पिहुण्डं नगरमागए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—ते श्रावक निग्रंथ प्रवचनने विपे प्रविण ने पंडित हतो ते नात्र (बाहाण) नो वेपारी एकदा पिहुडनगरे गयो ॥ २ ॥

अर्थः—पि० पिहुडा नगरीने विपे । व० व्यापार करता त० ते पालितने वा० वाणीओं दे० दे छे । धू० बेटि । तं० तेस० गर्भ सहित प० स्त्रीने गि० लेइने । स० आपणे पोताने देशे । अ० हवे प० चाल्यो ॥ ३ ॥

मूलः—पिहुण्डे ववहरन्तस्स वाणिओ देइ धूयरं ।

तं ससत्तं पइगिज्झ सदेसमह पत्थिओ ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—पिहुडनगरमां रहेतां त्यां कोइ वणिके पोतानी पुत्री ते पालीत श्रावकने परणावी ते अन्यदा गर्भवती थई तेने लइने पोताना देश तरफ चाल्यो ॥ ३ ॥

अर्थः—अ० हवे पा० पालितनी श्रावकनी ध० स्त्री स० समुद्र मांहे प० प्रसवो अ० हवे वा० पुत्र तै० तिहां समुद्र मांहे जा० जण्यो तेह भणी स० समुद्रपाल इ० एहवो ना० नाम ॥ ४ ॥

मूलः—अह पालियस्स घरणी समुदंमि पसुवती ।

अह बालए तहिं जाए समुद्रपालि त्ति नामए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ते पंथे चालतां पालीतनी स्त्रीये समुद्रमां पुत्रने जन्म आप्यो ने ते बालकनुं नाम समुद्रपाल पाडयुं ॥ ४ ॥

उत्तरा०

॥२३०॥

ळीने हास्य रहित ने आनंद रहित थइने शोके करी मुर्छाणी ॥ २८ ॥

अर्थ:-रा० राजेमती वि० वली चिं० चिंतवे छे । धि० धिगधिकार हुओ म० माहरा जी० जीवीतव्यने जा० जे ५० हुं ते० ते श्री नेमीनाथे प० । छांडि । से० तो श्रेय प० दिक्षा लेवी म० मुजने ॥ २९ ॥

मूल:-राईमई विचिन्तेइ धिरत्थु मम जीवियं ।

जा हं तेण परिच्चत्ता सेयं पवइउं मम ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थ:-वली राजेमती चिंतवती हवी जे धीकार हो ? महारा जीवतव्यने ??? के जे नेमनाथे मने छांडी ??? तेथी मारे दीक्षा श्रेय हो ? २९ ॥

अर्थ:-अ० हवे तेवार पछे । सा० ते राजेमती भ० भमरा सं० सरिखा केस कु० गुप्त ठांसी भर्या छे केश फ० कांकसीकरी सा० समार्या छे ते केस । स० आपणे पोताने हाथे स्वयमेव लु० लुच्चा के० केस । धि० धिर्यवंत व० धर्म करवा सावधान उद्यमवंत थइ ॥ ३० ॥

मूल:-अह सा भमरसन्निभे कुञ्चफणगसाहिए ।

सयमेव लुञ्चई केसे धिइमन्ता ववस्सिया ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ:-तेवार पछी ते राजेमतीए गुप्त ठांसीने भरेला ने कांकसीये करीने ओळेल्ला ने भमराना सरखा काळा एवा पोताना केशनुं पोताना हाथेज लुंचन(लोच)करी धैर्यवंत थकी धर्म करवाने विषे सावधान उद्यमवंत थइ ३०

अर्थ:-वा० कृष्ण वासुदेव य० एमणं० वली भ० भुणेल्ले कहेछे लु० लोच कीधोछे के० केसनो ते प्रत्ये । जि०

अध्य०

॥ २२ ॥

॥२३०॥

જેમ સુષ ભોગવે છે તેમ સમુદ્રપાલ સુષ ભોગવે છે ॥૭॥

મૂલ:—તસ્સ રૂવવદ્મં મજ્જં પિયા આણેદ્ રૂવિણિં ।

પાસાણ કીલણે રમ્મે દેવો દોગુન્દઓ જહા ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:—તે સમુદ્રપાલને યોવન પ્રાપ્તવંત જાણી તેના પિતાએ શ્વરૂપવંત રૂપણી નામે તેને સ્ત્રી પરણાવી, તેવારે તે સમુદ્રપાલ વણીક પ્રાસાદ (મહેલ) ને વિપે ત્રાયત્રીસક દેવતાની પેરે ક્રીડા કરતો હવો ॥૭॥

અર્થ:—અં હવે અં કેટલેક કંકાલે । પાંપ્રાસાદને વિપે આં ગોપને વિપે ઠિં સ્થિતો રહ્યો હુતો તેણી વેઢાણે । વં ચોરને વાંધવાના મં આભરણ કરેણના ફુલની માલા ગળે ઘાલીને । સોં ચોરને વધવાની સોખા સહિત ચોર કીધો છે વં એહવો ચોર વધવા યોગ્ય કીધો છે તેહને પાં દેપે છે વં ચોરને વધ કરવાની શુમિકાણ લેઈ જાતા દેપીને ॥ ૮ ॥

મૂલ:—અહ અન્નયા કયાઈ પાસાયાલોયણદ્ધિઓ ।

વજ્જમણ્ડણસોમાગં વજ્જં પાસદ્ વજ્જમં ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:—કેટલેકકાલે અન્યદા પ્રાસાદના ગોશ્વને વિપે રહ્યો થકો મારવાનાં ચિહ્ન (ગળે કળેરની માલા, ફુટચો ઢોલ, બંધને વાંધેલ વિગેરે) સહિત ચોરને ગામની બહાર લઈ જાતાં દીઠો ॥ ૮ ॥

અર્થ:—તં તે ચોરને પાં દેષીને સં વૈરાગ્ય ઉપનો । સં સમુદ્રપાલ ઇં ઇમઅં બોલતો હુવો । અં આશ્ચર્ય અં અશુભ કં કર્મનું । નિં છેહડે પાં અશુભ વિપાક ઇં એ પ્રત્યક્ષ ભોગવે છે ॥ ૯ ॥

३८१०

॥२३१॥

गाथा ३३ भावार्थः—ते राजेमती गीरनारं पर्वते जतीथकी वच्चे वरसादे करी भीजाणी ने वरसादे
वरसवार्थी अंधकार थयो तेवारे गुफानी मध्ये जइने रही ॥ ३३ ॥

अर्थः—ची० वस्त्र वि० विस्तारेछे मोकळा करेछे सुकवेछे ज० जेम जा० जन्मथकी होय ति० तेहवी
नागी पा० देखीने र० रहनेमी भ० भग्नचित्त थयो प० अंधकार हुइ तिहां पहिलु न दिसे ते भणी पछे दि०
दीठो य० वळी ती० तेणी साध्वीए वि० पण ॥ ३४ ॥

मूलः—चीवराइं विसारन्ति जहा जाय ति पासिया ।

रहनमी भग्नचित्तो पच्छा दिट्ठो य तीइ वि ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—ज्यां अंधारुं होय त्यां प्रथम देखाय नहि तेथी त्यां राजेमती वस्त्र मोकळां करी सुकवती हवी,
तेवारे जन्म वखते होय तेवी नग्न जोइने रहनेमीनुं भग्न चित्त थयुं ? अने पछीथी साध्वीए त्यां यतीने दीठो ॥ ३४ ॥

अर्थः—भी० वीहनी य० वळी सा० ते राजेमती त० ते गुफामांहे द० देखीने । ए० एकांत स्थानके
सं० संयत त० ते रहनेमीने देखीने वा० बाहाए भुजाए करी का० कायाने मर्कटबंध स्तन उपरे सं० ढांकती ।
वे० कांपती शियलना भंगना भयथी नि० बेठी राजेमती ॥ ३५ ॥

मूलः—भीया य सा तहिं दट्ठुं एगन्ते संजयं तयं ।

बाहाहिं काउ संगोष्फं वेवमाणी निसीयई ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—त्यां गुफाने विषे एकांत स्थानके संयती रहनेमीने देखीने राजेमती भय पामी

अध्य०

॥ २२ ॥

॥ २३१ ॥

मूलः—जहितु सग्नन्थमहाकिलेसं महन्तेमोहं कसिणं भयावहं।

परियायधम्मं च ऽभिरोयएज्जा वयाणि सीलाणि परीसहे य ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—मोटा कलेशनुं, मोटा मोहनुं ने मोटा भयनुं कारण एवी लक्ष्मीने स्नजनादिकना संवंधने छांडीने मूळ गुण पंच महाव्रतने ऊत्तर गुण बावीस परीसह प्रमुखनुंसहेवुं ते प्रवर्जा रूप धर्म आत्माने शीखव्यो ने ते धर्मने सेव्यो ॥ ११ ॥

अर्थः—अ० दया च० वली स० सत्य अ० अदत्तनो त्याग च० वळी । त० तेवार पछे । अव० अव्रत्तचर्य अ० परिग्रहनो त्याग च० वळी ॥ प० पडिवर्जीने प० पांच म० महाव्रत । च० आचरे ध० धर्मश्रुत चारित्ररूप । जि० तिर्थकरनो दं० उपदेस्यो वि० सिधांतनो जाण ॥ १२ ॥

मूलः—अहिंस सच्चं च अतेयणं च तत्तो अबम्मं अपरिग्गहं च ।

पडिवज्जिया पञ्च महवयाणि चरिज्ज धम्मं जिणदंसियं विट्ठू ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जीवोनी दया, सत्य बोलवुं, अणदीधेलुं न लेवुं, ब्रह्मचर्य पाळवुं, परीग्रह रहित एवो पंच महाव्रत रूपधर्म सर्वज्ञ तिर्थकरे कहेलो ते श्रुतने चारित्ररूप धर्म आचर्यो ॥ १२ ॥

अर्थः—स० सर्व भू० जीवने विपे द० दयाए करी अ० परजीवने दुष देखीने कंपे पर जीवने हेतनो करणहार ॥ खं० क्षमाएकरी ख० सर्व वचन षमे सं० संजति वं० ब्रह्मचारी । सा० पाप जो० व्यापार प० वर्जतोथको मुनी ॥ च० विचरे भि० साधु सु० भली स० समाधि करी सहित इ० इंद्रि जेहने ॥ १३ ॥

उत्तरा०

॥२३२॥

दु० दुर्लभछे सु० भुक्तभोगी थइने पु० तेवार प० पछी जि० जिन म० मार्ग च० आपण बे आचरथुं ॥ ३८ ॥

मूलः—एहि ता भुज्जिमो भोए माणुस्सं खु सुदुलहं ।

भुक्तभोगी पुणो पच्छ जिणमग्गं चरिस्समो ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—निश्चे मनुष्यनो भव दुर्लभ छे ! माटे तुं आव ? पहेलां आपण बे भोग भोग-
वीए ? अने पछी भुक्तभोगी थइने वृद्धावस्थाए आपण बे जीनमार्ग आचरीथुं ॥ ३८ ॥

अर्थः—द०देखीने र०रहनेमीने तं०ते भ०भांगो जो० संयमनो व्यापार प० स्त्रीने परीसहे जीत्यो रा०राजेमती
अ० असंभ्रांत त्रास रहित हुइ अ० आपणो पोतानो शरिर सं० वस्त्रे करी ढांक्युं तं० ते गुफा मांहे ॥३९॥

मूलः—दट्ठण रहनेमिं तं भग्गुज्जोयपराजियं ।

राईमई असम्भन्ता अप्पाणं संवरे तहिं ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—स्त्रीने परीसहे जीतेलो ने संयम व्यापारथी भांगेलो एवा रहनेमीने देखीने
राजेमती भय अने त्रास रहित थइ अने ते गुफामांही पोतानुं शरीर वस्त्रे करी ढांक्युं ॥ ३९ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी सा० ते रा० राजेमती राजवर क० कन्या ॥ सु० निश्चल नि० अभिग्रह
विशेष व्व० मुल गुणने विषे जा० जाति कु० कुल च० वळी सी० शीलने च० वळी र० राखती रक्षा करती
थकी त० ते रहनेमी प्रत्ये व० बोलती हवी राजेमती साध्वी ॥ ४० ॥

मूलः—अह सा रायवरकन्ना सुट्ठिया नियमवए ।

अध्य०

॥ २२ ॥

॥२३२॥

न सद्यः सद्यस्तथऽभिरोयणञ्जा न यावि पूयं गरहं च संजए ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ—पोताना कर्मफल विचारतो संयम पाळे, पिय अभियरुप शब्दादिकने स्वमे, सर्व वस्तु सर्व स्थानके देखी अभिलाप न करे, तेम पोतानी पुजा तथा माह्वरी निंघा थाय तो सारुं के जेथी मारां कर्म क्षय थाय, एम न इच्छे ॥ १५ ॥

अर्थः—अ० घणा छं० अभिमाय छे । इ० एह मा० मनुष्यलोकने विषे जे० जे भा० भावथी । सं० तिर्यकरने छांदे तत्त्ववृत्ति अवर्ते । भि० समुद्रपाल साधु ॥ भ० भय भे० अत्यंत बिहामणा त० तीहां महाव्रत पडीवज्या पछे । उ० उपजे भी० अति रौद्र भय । दि० देवता संबंधीया म० मनुष संबंधीया अ० तेम ति० तिर्येच संबंधीया भयनो परीसह उपजे ते षमे ॥ १६ ॥

मूलः—अणेगछन्दा इह माणवेहिं जे भावओ संपगरेइ भिक्खू ।

भयभेरवा तत्थ उइन्ति भीमा दिवा मणुस्सा अदुवा तिरिच्छा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ—अनेक छंदा एवा मनुष्यना अभिप्रायने जाणीने जे भलीव्रतीवंत साधुने अति भयंकर भय उपजे तेवा मनुष्य तिर्येच अने देव संबंधी उपसर्ग आवे ॥ १६ ॥

अर्थः—प० परीसह दु० दोहिला अ० बावीस । सी० सीदाय ज० जिहां ब० घणा का० कायर न० नर मनुष्य ॥ से० ते समुद्रपाल । त० तिहां प० ते उपसर्ग पागे थके न० न व० बीहे भि० साधु । सं० संग्रामने विषे सी० मस्तके तीर लागे इ० जेम ना० हाथी सुर होय ते नासे नहि तेम समुद्रपालमुनी परीसह उपनेथके नासे नहि ॥ १७ ॥

उत्तरा०

॥२३३॥

अर्थ:-धि० धिकार होवो ते० तुजने ज० हे अपयशना का० कामी जो० जे तं० तुं जी० असंजम जीवीतव्यने का०अर्थे । व०वम्यो इ०वांछेछे । आ०भोगववुं । से०तेथी श्रेय ते०तुजने म०मरण भ० होय ॥४२॥

मूल:-धिरस्थु ते जसोकामी जो तं जीवियकारणा ।

वन्तं इच्छसि आवेउं सेयं ते मरणं भवे ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ:-अपयशना अभीलाषी ? तुजने धीकार हो ? के जे तुं असंयम जीवितव्यने कारणे वम्या कामभोगने वांछेछे ! तेथी तुजने मर्ण श्रेय होय ? ॥ ४२ ॥

अर्थ:-अ० हुं च० पुरणे भो० भोजक रा० राजाना कुलनी उपनी उग्रसेनना कुलनी उपनी । तं० तुं च०वळी सि० छे अं० अंधग व० विष्णुना कुलनो समुद्रविजयनो पुत्र ॥ मा० रखे गं० गंधन कु० कुलना सर्प सरिखा हो० आपणे थइए । सं० संजमने नि० निश्चल च० आचरे सेवे ॥ ४३ ॥

मूल:-अहं च भोगरायस्स तं च सि अन्धगवणिहणो ।

मा कुले गन्धणा होमो संजमं निहुओ चर ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थ:-हुं भोजगराजानी पौत्री ? अने उग्रसेन राजानी दीकरी अने तुं अंधग विष्णु राजानो पौत्रोने समुद्रविजयनो दीकरो तेथी रखे ? आपणे गंधन कुलना सर्प सरखां थइए ? माटे निश्चल संयम आचर ? ॥ ४३ ॥

अर्थ:-ज० जो तं० तुं का० करीश भा० कामभोगनी वांछारूप भाव । जा० जे जा० जे दि० देखीश ना० स्त्रीओ ते उपर जोतुं भावने करीश तो वा० घणे वायरे करी जेम व्व० हलाव्यो उपाडी नाख्यो । ह० हड

अध्य०

॥ २२ ॥

: ॥२३३॥

मूलः—पहाय रागं च तद्देव दोसं मोहं च भिक्खू सततं वियक्खणो ।

मेरु व वाएण अकम्पमाणो परीसहे आयगुत्ते सहेज्जा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—निरंतर विचक्षण एवो मुनि राग, द्वेष, मोहने छांडीने जेम वायुथी मेरु पर्वत चलायमान न थाय, तेम आत्माने गोपवी समभावीथको पोतानां कृत्यकर्म जाणीने परीसह खमे ॥ १९ ॥

अर्थः—अ० द्रव्यथी भावथी उन्नपणा रहित ना० नीचो न होय दिनपणा रहित । म० महा रुषी ॥ न० न या० वांछे पू० पूजा ग० निद्या च० पण न वांछे सं० संजती मुनी स० ते समुद्रपाल उ० सरलभाव । प० पडिवर्जि सं० संजती । नि० सम्यक्ज्ञान दर्शन चारित्ररूप म० मोक्ष मार्ग वि० वरतिवंत उ० पामे ॥ २० ॥

मूलः—अणुन्नए नावणए महेसी न यावि पूयं गरहं च संजए ।

सउज्जभावं पडिवज्ज संजए निघाणमग्गं विरए उवेइ ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—साधु द्रव्यथी ऋद्धीवंत ने भावथी अभिमानादिकथी उंचो न होय, तेम द्रव्ये दुकृत्यथी लघुतावंतने भावथी कायर एमनीचोपण न होय, वळी पुजाने निद्या संयती इच्छे नहि, (तेवीज रीते) समुद्रपाल मुनिए सरळ (कपट रहित) भाव अंगीकार कर्या ने ज्ञान दर्शनादिक विरतीरूप मार्ग पामे ॥ २० ॥

अर्थः—अ० संजमने विषे अरति २० असंजमने विषे रति स० ते रति अरति खमे सहे । प० रहित सं० गृहस्थना परिचय । वि० आश्रवथी निवर्त्यो । आ० आपणा आत्मानो हेतु प० प्रधान संजमवंत प० उत्कृष्टो अ० अर्थ जे मोक्ष पामवानो अर्थ ज्ञानादिक प० पदनेविषे चि० तिष्ठे रहे । छि० छेद्या सो० मिथ्यात्वादिक श्रोत

उत्तरा०

॥ २३४ ॥

मूलः—कौहं माणं निगिण्हित्ता मायं लोभं च सव्वसो ।

इन्दियाइं वसे काळ अप्पाणं उवसंहेरे ॥ ४५ ॥ [अ]

गाथा ४५ अ भावार्थः—हे रहनेमी ? क्रोध मान माया लोभने जीती पांच इंद्रियोने वश करीने तारा आत्माने कामभोगथी पाछो बाळ ॥ ४५ अ ॥

अर्थः—ती० ते राजेमतीना सो० ते रहनेमी व० वचन सो० सांभळीने सं० साधवीना वचन । सु० भला भा० भाख्या वचन अ० अंकुशे करी ज० जेम ना० हाथी अंकुशथी आपणे पोताने स्थानके निश्चल होय तेम रहनेमीरूपीओ हाथी विषयरूप उन्मार्गथी राजेमतीरूप मावते । धर्मरूपिया स्थानके आण्यो ध० धर्मनेविषे रहनेमी सं० निश्चल स्थिर रह्यो ॥ ४६ ॥

मूलः—तीसे सो वयणं सोचा संजताए सुभासियं ।

अङ्कुसेण जहा नागो घम्मे संपडिवाइओ ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—ते रहनेमीए राजेमती साधवीना सुभाषीत वचन सांभळवाथी जेम उन्मत हाथी उवट रस्ते जतो होय तेने महावत अंकुशथी वश करीने स्थंभने विषे बांधे, तेम रहनेमीरूपी उन्मत्त हाथी अने राजेमतीरूप महावतने भगवंतना वचनरूप अंकुशे करीने असंयमरूप उवट मार्ग जतो राखीने धर्मरूपी स्थंभने विषे लावीने बांध्यो ॥ ४६ ॥

अर्थः—म० मनगुप्त व० वचन गु० गुप्त । का० कायगुप्त जि० जितेंद्रि हुओ । सा० चारित्रने विषे नि० निश्चलपणो फा० पाले छे । जी० जावजीव लगे द० द्रढ व० वृत्ति हुओ रहनेमी मुनिश्वर ॥ ४७ ॥

अध्य०

॥ २२ ॥

॥ २३४ ॥

त्रने आचरीने । ध० दसविध यतिधर्मनो सं० समुह । अ० प्रधान ना० केवलज्ञानना ध० धरणहार ज० यसर्वत ।
ओ० उद्योत करे छे सु० सूर्य जेम अ० आकाशने विषे तेम ज्ञाने करी उद्योत करे छे ॥ २३ ॥

मूलः—सन्नाणनाणोवगए महेसी अणुत्तरं चरिउं धम्मसंचयं ।

अणुत्तरे नाणधरे जसंसी ओभासई सूरिए वन्तलिकखे ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—महा यशवंत एवो समुद्रपाल महा ऋषि ज्ञानने क्रियाने क्षमादिक दश प्रकारना
यती धर्मे करी आकाशने विषे जेम-सूर्य उद्योत करे तेवुं-उत्तम केवळ (संपूर्ण) ज्ञाननो धरणहार थयो ॥ २३ ॥

अर्थः—दु० बेहु प्रकारे शुभ अशुभ प्रकृति । ख० खपावी य० ने पु० पुन्य पा० पाप नि० गति रहित
सैलेसी अवस्थाए कायादिकना व्यापार रहित अजोगी केवली स० सर्व कर्मथी वि० मुकाणा त० तरीने सं०
संसार समुद्रनी व० परे म० संसाररूपियो मोटो समुद्र स० समुद्रपाल मुनि अ० वली संसारमांहि आवे नहि
एहवी गु० गति पहोच्यो त्ति० श्री सुधर्मास्वामीए जंबू प्रत्ये कहुं हे जंबू जेम में श्रीमहावीर देव समीपे सांभळ्युं
हतुं तेम हुं तुज प्रत्ये बे० कहुं छुं ॥ २४ ॥

मूलः—दुविहं खवेऊण य पुण्णपावं निरङ्गणे सवओ विप्पमुक्के ।

तारित्ता समुहं व महाभवोघं समुहपाले अपुणागमंगए ॥ २४ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इतिश्री समुहपालीयं एकविंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २१ ॥

गाथा २४ भावार्थः—घांती, अघाती, पुन्य, पाप एवा बे प्रकारना कर्मक्षय करी शैलेसी अवस्थाए का-

उत्तरा०

॥२३५॥

॥ इति रहनेमिज्जं द्वाविंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २२ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—रहनेमीए जेम विषयनी वांछा निवर्तावी पुरुषमांही उत्तम पुरुष थया तेम जे बुद्धिवंत तत्त्वने शास्त्रना जाण होय, ते विषयथी मन निवर्तावे ॥ ४९ ॥ एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळयुं हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कहुं. इतिश्री रहनेमीतुं. बावीसमुं अध्ययन संपूर्ण थयुं ॥२२॥ बावीसमा अध्ययनने विषे जेम रहनेमीए धैर्यपणुं धारण कर्युं, तेम बीजाए पण धैर्यपणुं धारण करवुं, ते धैर्यपणुं तो संशय टाळवाथी थाय, ते माटे २३ मां अध्ययनने विषे केशी गौतमे शिष्योना संशय टाळया ते उदाहरण कहे छे.

अर्थः—जि० रागद्वेष जीत्या भणी जिन पा० पार्श्वनाथ इ० एहवो ना० नाम छे जेहनो । अ० शक्रें-द्रादिकने पुजवा योग्य लो० लोकना पू० पूजनीक सं० तत्त्वनो जाण अ० आत्माछे जेहनो य० बळी स० सर्व पदार्थना जाण । ध० धर्मरूपिया । ति० तीर्थना करणहार जि० जिन केवली ॥ १ ॥

मूलः—जिणे पासे त्ति नामेण अरहा लोगपूइओ ।

संबुद्धप्पा य सव्वन्नू धम्मतिथ्यरे जिणे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—जेनो आत्मा सर्व पदार्थ अने तत्त्वनो जाणने कर्मरूपीया वैरीने जीतनार धर्मरूपि या तीर्थना करनार ने लोकना पुजनीकने रागद्वेषना जीतनार एवा सर्वज्ञ पार्श्वनाथ नामे अरिहंत ॥ १ ॥

अर्थः—त० तेहनो लो० सर्व वस्तु लोक अलोकादिकने प० दिवानीपरे प्रकाशना करणहार तेहनो आ० हुओ सी०

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२३५॥

तासिं दोण्हं दुवे पुत्ता इड्डा रामकेसवा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—तेने देवकी ने रोहणी एवी वे स्त्रीयो हती, तेमां रोहणीनो (वळभद्र) वळदेव ने देवकीनो कृष्ण वासुदेव एवा वे पुत्रो हता ॥ २ ॥

अर्थः—सो० सोरिपुरनामा न० नगरने विषे । आ० हुंतो रा० राजा म० महर्द्धिक ॥ स० समुद्र-विजय ना० नामे राजा ते । रा० राजाने ल० लक्षणेकरी सं० सहित छे ॥ ३ ॥

मूलः—सोरियपुरंमि नयरे आसी राया महिद्धिए ।

समुद्रविजए नामं रायलक्खणसंजुए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—सोरीपुर नामना नगरने विषे राजाना लक्षणे युक्त ने महा ऋधीवंत एवो समुद्रविजय नामनो राजा हतो ॥ ३ ॥

अर्थः—त० तेहनी भ० भार्या सि० सिवा ना० नामा । ती० तेहनो पु० पुत्र म० महा य० यसवंत भ० भगवंत अ० अरिष्टनेमी ति० वळी । लो० लोकना ना० नाथ द० यतीना ठाकुर ॥ ४ ॥

मूलः—तस्स भज्जा सिवा नाम तीसे पुत्तो महायसो ।

भगवं अरिष्टनेमि ति लोगनाहे दमीसरे ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—तेनी सीवा नामनी राणी ने तेनो महायशवंत लोकनो नाथ (वणी) ने यतीनो ठाकोर ने उपशमवंतने इंद्रियोने दमन करनार एवो भगवंत अरिष्टनेमी नामे पुत्र हतो ॥ ४ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૨૩૬ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:-તે સાવર્થિ નગરિયે તિંદૂક નામે ઉદ્યાનને વિષે જીવરહિત ઉપાશ્રયને તૃણાદિકનો સંચારો ત્યાં વાસો રહ્યા ॥ ૪ ॥

અર્થ:-અં હવે તેં તેજેજ કાં કાલનેવિષે ધં ધર્મરૂપિયા તિં તિર્થના કરણહારા જિં રાગાદિક જીત્યા તે મળી જિન વીતરાગ મં મગવંત વં વર્ધમાન ઇં એહવું નામ સં સર્વ લોં લોક માંહિ વિં પ્રસિદ્ધ છે ॥ ॥

મૂલ:-અહ તેણેવ કાલેણં ધમ્મતિથયરે જિણે ।

મગવં વદ્ધમાણો તિ સંવલોગમ્મિ વિસ્સુણ ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:-હવે તેજં કાલને વિષે ધર્મરૂપ તિર્થના કરનાર ને રાગ દ્વેષને જીતનાર ને સર્વ લોક માંહી પ્રસિદ્ધ એવા મગવંત વર્ધમાનસ્વામી ॥ ૫ ॥

અર્થ:-તં તેંહનો લોં સર્વ વસ્તુ અલોકાદિકને પં દિવાની પરે પ્રકાશના કરણહારનો આં હુઓ સીં શિષ્ય મં મહા યસવંત મં મગવંત ગોં ગૌતમ નાં ઇંદ્રભૂતિ નામે વિં જ્ઞાન અને ચં ચારિત્રના પાં પારગામી ॥ ૬ ॥

મૂલ:-તસ્સ લોગપર્ણવસ્સ આસિ સીસે મહાયસે ।

મગવં ગોયમે નામં વિજ્જાચરણપારણ ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:-લોકાલોક સર્વ વસ્તુ દીવાનીપરે પ્રકાશના કરણહાર તેવા વર્ધમાન મગવંતનો શિષ્ય જે જ્ઞાન ને ચારિત્રનો પારગામી ને તપસ્વી મહા યસવંત એવો ગૌતમ નામે સાધુ હતો ॥ ૬ ॥

અર્થ:-ચાંચાર અં અંગનાવિં જાણ વું છાંડવા યોગ્ય અને તત્ત્વના જાણ સીં સીષ્યના સં સમુદાય તેણે કરી સં

અધ્યં

॥ ૨૩ ॥

॥ ૨૩૬ ॥

णीनामां म० मणी ते सरस्वी प्प० शरिरनुं तेज कांति छे ॥ ७ ॥

मूलः—अह सा रायवरकन्ना सुसीला चारुपेहणी ।

सव्वलक्खणसंपन्ना विज्जुसोयामणिप्पमा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते राजेमती कन्या ते अधो (नीची) द्रष्टीयादिक, दुष्ट स्त्रीयोना दोष रहित ने शियळ (ब्रह्मचर्य) प्रमुख रुडा आचारनी धरणहारी ने सर्व स्त्रीनां लक्षणे युक्त ने जेनां शरीरनी प्रभा सौ-
दामीनी मणीने विजळीनीपेरे उद्योतकारी हती ॥ ७ ॥

अर्थः—अ० हवे आ० बोल्हो ज० पिता ती० ते राजेमतिनो । वा० वासुदेव म० महर्द्धिक प्रते । इ० इहां
जो ग० आवे कु० कुमार जा० जो से० ते कं० कन्या द० देउ । ज्हं० हुं ॥ ८ ॥

मूलः—अहाह जणओ तीसे वासुदेव महिद्धियं ।

इहागच्छऊ कुमरो जा से कन्नं दलामहं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—राजेमतीनी मागणी करवाथी ते कन्यानो पिता उग्रसेन राजा कहेतो हवो के
जो मोटी ऋद्धीवंत वासुदेव तथा कुमार नेमनाथ अहिं आवे तो तेने कन्या आपुं. ॥ ८ ॥

अर्थः—स० सर्व उ० ऋद्धि वृद्धि जय विजय ओषधी करी ण्ह० नहवराव्यो क० किधा को० कौतुक म०
द्रो प्रमुख मस्तकमांहि मुकीने मंगल कीधा दि० प्रधान जु० वस्त्र प० पहैया आ० हारादिक आभरणेकरी वि०
विभुषावंत कीधा श्री नेमनाथ ॥ ९ ॥

उत्तरा०

॥२३७॥

गाथा ९ भावार्थः—केशीकुमार श्रमण अने महा यशवंत गौतम ए बने मन वचन काया गोपवता ने भली समाधीवंत थका सावर्थिये नगरिये विचरता हवा ॥ ९ ॥

अर्थः—उ० वन्हे केसी गौतमना सी० सीष्यना सं० समुहे सहितछे सं० ते सीष्य संजतीछे त० ते तपस्वी छे । त० तिहां चि० चिंता विचारणा स० उपनी । गु० गुणवंतने ता० छकायना रक्षपालने ॥ १० ॥

मूलः—उभओसीससङ्घाणं संजयाणं तवस्सिणं ।

तथ चिन्ता समुप्पन्ना गुणवन्ताण ताइणं ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—जे गुणवंत छ कायना रक्षपाल ने संयती तपस्वी एवा बनेना शिष्योना समुदायने त्यां सावर्थि नगरीये संशयरूप चिंता उत्पन्न थइ ॥ १० ॥

अर्थः—के० केहवो वा० वली इ० ए अम्ह संबंधिओ ध० धर्म महाव्रतादिक ॥ इ० ए गौतमना सीष्यनो ध० धर्ममहाव्रतादिक व० वली के० केहवोछे ॥ आ० आचार साधुनो वेस प्रमुख क्रीया तेहज ध० धर्मने विषे प० रहेवुं इ० ए अम्ह संबंधी क्रीया वा० वली सा० बीजा यती व० संबंधी के० क्रिया केहवी छे ॥ ११ ॥

मूलः—केरिसो वा इमो धम्मो इमो धम्मो व केरिसो ।

आयारधम्मपणिही इमा वा सा व केरिसी ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—केशी ने गौतमना शिष्यो परस्पर कहेता हवा के ए महाव्रतादिकरूप धर्म अमारो केवो ? अने ए महाव्रतादिकरूप धर्म एनो केवो ? वली साधुना आचारने वेश प्रमुखने विषे रहेवा संबंधी अमारी

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२३७॥

अर्थः—च० च्यार प्रकारनी से० सेन्या र० रचवे करी शोभे छे । ज० जेम अनुक्रमे रचि जोइए तेम रची छे, हाथी तिहां एकला हाथीनी अणीका १ एम घोडानी अणीका २ । एम रथनी अणीका ३ एम पायदलना अणीका ४ ॥ तु० वाजिंत्रने सं० शब्देकरी दि० प्रधान शब्देकरी ग० आकाश फु० फरस्यो छे ॥ १२ ॥

मूलः—चउरङ्गिणीए सेनाए रइयाए जहकर्म ।

तुरियाण सन्निनाएण दिव्हेण गगणंफुसे ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हस्ती, घोडा, रथ ने पायक एवी चार प्रकारनी सेन्याने शणगारी अनुक्रमे योग्य रस्ते स्थापी ने उत्तम वाजींत्रनी धुनी (अवाज) थी आकाश पुर्यो ॥ १२ ॥

अर्थः—ए० एहवी पुर्वोक्त इ० ऋद्धिए करी । जु० शरीरनी कांती उ० उत्तमे य० करी । नि० आपणा पोतानां । भ० भवनथी नि० नीकळ्यो । वि० यादवमांहि पु० प्रधान पुरुष श्री नेमीनाथ ॥ १३ ॥

मूलः—एयारिसाए इड्डीए जुतीए उत्तमाइ य ।

नियगाओ भवणाओ निज्जाओ वण्हिपुङ्गवो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—उत्तम शरीरनी कांती ने एवी पुर्वोक्त ऋद्धीये करी उत्तम यादव पोताना भूवन थकी नीकळ्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—अ० हवे तेवार पछी सो० ते श्री नेमिनाथ त० तिहां नि० जाताथका । दि० देखीने पा० मृगादिक जीवने भ० भयभ्रांत वा० वाडामांहि राखवेकरी पं० पांजरे च० करी । स० अतिशे रुंध्या छे सु०

ઉત્તરાં

॥ ૨૩૮ ॥

(જેવાં) અલ્પ મુલ્યવાળાં વસ્ત્ર ધારવારૂપ અચેલધર્મ કહ્યો અને પાર્શ્વનાથપ્રભુએ વહૂ મુલ્ય ને માન પ્રમાણથી રહિત
એહવાં વસ્ત્ર ધારવારૂપ સઅંતરસહિત સચેલધર્મ કહ્યો તો એકજ મોક્ષ પહોંચવાનું કાર્ય અંગીકાર કરીને પ્રવર્તે છે
તો એટલો વિશેષ ફેર કેમ ! એનું શું કારણ ? ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-અંહવે તેં તે ગોતમ કેસી તં તિહાં સાવત્થી નગરીને વિષે । સીંસીણ્યના મનને વિષે વિં
જાણીને પં પ્રકર્ષે વિં વિતર્ક વિચારણા ઉપની છે તે જાણીને । સં મલ્લજાને વિષે કં કિથો મં મતિમન ।
ઉં વન્ને કેં કેસી ગોં ગોતમ એકઠા મલ્લવાની મતિવંત થયા વન્ને કેસી ગોતમ ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:-અહ તે તત્થ સીસાણં વિજ્ઞાય પવિત્રક્રિયં ।

સમાગમે કયમઈ ઉમઓ કેસિગોયમા ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:-ત્યાં કેસીને ગોતમે પોતપોતાના શિષ્યોનો સંશયરૂપ આભેપ્રાય જાણીને વંને જણાવ
મલ્લવાનો વિચાર કર્યો ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-ગોંગોતમ પં વિનયભક્તિ કરવાના નૂં જાણેછે ગોતમ । સીં સીણ્યનાં સં સમુદ્ધ તથા સમુદાય
તેણે કરી । સં પરીવર્યા જેં શ્રી મહાવીર દેવથાકી શ્રીપાર્શ્વનાથ પહેલા હુવા તે મળી વડો કું કુલ શ્રીપાર્શ્વના-
થના સંતાનિયા કેસીકુમાર છે સાધુ અંએમ જાણતા થકા । તિંતિદુક વંવને આંઆવ્યા શ્રી ગોતમ ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:-ગોયમે પડિરૂવન્નૂ સીસસહ્વસમાઉલે ।

જેઠું કુલમવેક્ષન્તો તિન્દુયં વળમાગઓ ॥ ૧૫ ॥

અધ્યં

॥ ૨૩ ॥

॥ ૨૩૮ ॥

गाथा १६ भावार्थः—अहो सारथी ? ए विचारा गरीव जीवो सर्व सुखना इच्छीत तेने शुं करवा ए वाडामां तथा पांजराने विषे रुंधी राखेला छे ॥ १६ ॥

अर्थः—अ० हवे सा० सारथी त० श्रीनेमीनाथ पुछे तेवार पछी भ० कहेछे । ए० ए भ० शोभनीक मृगादिक उ० वळी पा० जीवने । तु० तुम्हारा वि० विवाहना क० कार्यने विषे ॥ भो० जमाडवाने अर्थे व० घणा ज० लोकने ॥ १७ ॥

मूलः—अह सारही तओ भणइ एए भहा उ पाणिणो ।

तुज्झं विवाहकज्जंमि भोयावेउं बहुं जणं ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—तेवारे सारथी कहेतो हवो के ए शोभनीक प्राणीयो तमारा विवाहना कार्यने विषे घणां लोकोने जमाडवाने वास्ते रुंध्यां छे ॥ १७ ॥

अर्थः—सो० सांभलीने त० ते सारथीनो ते श्रीनेमीनाथ व० वचन व० घणा पा० जीवतुं वि० विनाशकारी व० वचन सांभलीने चि० चिंतवेसे० ते म० महा प्रज्ञावंत सा० दया सहित जि० जीवने विषे हि० हेतुओ ॥ १८ ॥

मूलः—सोऊण तस्स वयणं बहुपाणिविणासणं ।

चिन्तेइ से महापन्नो साणुकोसो जिण हिओ ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—घणा जीवोनो विनाश रूप सारथीने समीपे वचन सांभलीने ते जीवोनी करुणा सहित महा प्रज्ञावंत चिंतवतो हवो ॥ १८ ॥

अर्थः—ज० जो म० माहरे का० काजे ए० ए । ह० हणाशे सु० अति व० घणा जि० जीव । न० नदि

उत्तरा०

॥२३९॥

ते गौतमने सिघ्रपणे वेसवाने अर्थे आपे ॥१७॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार स० श्रमण । गो० गोतम य० वळी म० महा यसवंत । उ० बने नि० बेठा थका सो० सोभे छे । च० चंद्रमा अने सू० सूर्य स० समान सरिखा सोभेछे चंद्रमा सूर्यसरिखी । प्प० प्रभाकांती सरिरनीजेहनीछे ॥१८॥

मूलः—केसी कुमारसमणे गोयमे य महायसे ।

उभओ निसण्णा सोहन्ति चन्दसूरसमप्पभा ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जेओना शरीरनी कांती चंद्रमाने सूर्य सरीखी अने महायशवंत एवा केशीकुमार नामे साधुने गौतमस्वामी ए वने बेठा थका चंद्रमाने सूर्य सरिखा शोभता हवा ॥ १८ ॥

अर्थः—स० एकठा मल्याछे ब० घणा त० तिहां । पा० पांखडी अन्यदर्शनी को० कुतोहली गे० मृग सरिखा पशु अजाणपर पाखंडि य० वळी गि० गृहस्थना च० वळी ऽणे० अनेक सा० सहस्र स० तिहां आव्याछे ॥१९॥

मूलः—समागया बहू तत्थ पासण्डा कोउगेण य ।

गिहत्थाणं च णेगाओ साहस्सीओ समागया ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—त्यां कुतुहळ जोवाने माटे मृग सरिखा अज्ञानी पाखंडी एकठा थया तेमज अनेक हजारो गमे ग्रहस्थो पण आव्या ॥ १९ ॥

अर्थः—दे० देवता जोतकी वैमानीक । दा० भवनपती ग० गंधर्व । ज० जक्ष र० राक्षस किं० किंनर ए व्यंतर प्रमुख प्रगट दिसेछे । अ० अहस्य दिसे नहि च० वळी भू० भुत आ० हुओ त० तिहां स० एकठा मळवो ॥२०॥

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२३९॥

करी सहित भगवंतनी महीमा करवाने वास्ते लोकोत्तिक प्रमुख देवता अनुक्रमे मनुष्यलोके उतर्या ॥ २१ ॥

अर्थ:-दे० देवता म० मनुष्य प० परिवर्यो । सी० सीवीका र० रत्नमाला तेहने विपे त० तेवार पछे स० बेठो । नि० निकलीने वा० द्वारका नगरीथी रे० रेवत पर्वतने विषे ठि० रह्या भ० भगवंत ॥ २२ ॥

मूल:-देवमणुस्सपरिवुडो सीयारयणं तओ समरूढो ।

निक्खमिय बारगाओ रेवययंमि द्विओ भगवं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थ:-देवताने मनुष्ये करी परवर्यो थको रत्ननी सीवका (पालखी) ए वेशी द्वारिका नगरीथी नीकली रेवंत (गीरनार) पर्वते भगवंत नेमीनाथ रह्या ॥ २२ ॥

अर्थ:-उ० उद्यानमांहि सं० पहुता गया । ओ० उतर्या उ० उत्तम सी० सीवीका पालखीथी । सा० एक सहस्र राजकुमार सहित । प० परिवर्या ॥ अ० हवे नि० दिक्षा लेवाने भावे घरथी निकल्या उ० वळी । चि० चित्रा नक्षत्रने जोगे चंद्रमा वर्ततो हतो तेवारे ॥ २३ ॥

मूल:-उज्जाणं संपत्तो ओइण्णो उत्तमाउ सीयाओ ।

साहस्सीइ परिवुडो अह निक्खमई उ चित्ताहिं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थ:-उद्याने पहोच्यो त्यां देवकृत शीवकाथी उतरिने, श्रीकृष्णजीना आठ पुत्रो, वळदेवजीना ७२ पुत्रो, श्रीकृष्णजीना ५६३ भाइओ, उग्रसेन राजाना आठ पुत्रो, नेमनाथना २८ भाइयो देवसेनमुनि प्रमुख १०० ने २१० यादवना पुत्रो, आठ मोटा राजा, एक अक्षोभ, बीजो तेनो पुत्र, ने त्रीजो

उत्तरा०

॥२४०॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे भगवंत जेम आपनी इच्छा होय तेम पुछो ? एम गौतमस्वामीए आज्ञा देवाथी ए आगळे कहेसे तेम केशीमुनी गौतम प्रत्ये कहेता हवा (अहीं भगवत शब्दथी केशीने गौतमे बोलाववाथी केशी म्होटा ने गौतम नाना छे एम केटलाक कहेछे तत्वकेवळी गम्य) ॥२२॥

अर्थः—चा० चार महाव्रतरुप इ० ए ध० धर्म जो० जेधर्म इ० ए प० पांच महाव्रतरुप । सि० सिखव्यो धर्म ॥ दे० उपदेस्यो व० वर्द्धमानस्वामीए पा० श्री पार्श्वनाथ य० वळी म० महा शु० मुनीए च्यार महाव्रतरुप धर्म उपदेस्यो ॥२३॥

मूलः— चाउज्जामो इमो धम्मो जो इमो पञ्चसिखिओ ।

देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—चार महाव्रतरुप धर्म पार्श्वनाथ भगवंते कह्यो, अने पंच महाव्रतरुप धर्म श्रीवर्द्धमानभगवंते कह्यो ॥२३॥

अर्थः—ए० मोक्ष पोहचवाने उपराजण करवानो एक सरिखो क० कार्य प० पडिवज्याछे तेहने । वि० आचार मांहि विशेष फेर छे किं० कियो तु० वळी का० कारण छे एहवी विचारणा उपजे छे । ध० धर्म दु० बे प्रकारे ० मे० बुधीवंत । क० केम वि० विस्मय ते० तुजने न० नथी उपजतो ॥ २४ ॥

मूलः—एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ।

धम्मै दुविहे मेहावि कहं विप्पच्चओ न ते ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—बंने एकज मोक्ष पहुँचवानुं कार्य अंगीकार करीने प्रवर्ते छे तो बंनेना जुदा जुदा वेशने जुदा जुदा आचाररुप एटला विशेष फेरनुं कारण शुं ? अने हे बुद्धिवंत ? ए बे प्रकारना धुर्मनेविषे

अध्य०

॥ २३ ॥

॥ २४० ॥

क्षमाएकरी मु० निर्लोभे करी । व० वृद्धिवंतो भ० सो हे नाथ तमे य० वळी ॥ २६ ॥

मूलः—नाणेण दंसणेणं च चरित्तेण तहेव य ।

खन्तीए मुत्तीए वड्डमाणो भवाहि य ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ज्ञानेकरी, दर्शनेकरी, चारीत्रेकरी, तेमज क्षमायेकरी, निर्लोभताए करी वृद्धीवंत थजे ? ॥ २६ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे ते० ते रा० बलभद्र के० कृष्ण वासुदेव द० दस दसार यादव य० प्रमुख व० घणा ज० लोक अ० अरिष्टनेमीने वं० वांदिने नमस्कार करीने अ० पाछा वल्या वा० द्वारिका नगरी नगरी प्रत्ये आव्या ॥ २७ ॥

मूलः—एवं ते रामकेसवा दसारा य बहू जणा ।

अरिष्टणेमिं वन्दिता अभिगया बारगापुरिं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—एणीपरे बलभद्र ने कृष्ण वासुदेव दश दशार प्रमुख यादव तथा घणा लोक अ-
रीष्ट नेमीनाथने वांदीने द्वारका नगरीए पाछा आव्या ॥ २७ ॥

अर्थः—सो० सांभळीने रा० राजावर कं० कन्या । प० प्रवर्ज्या लीधी सा० ते जि० जिननी उ० वळी । नी० हास्यरहित य० वळी नि० आनंदरहित हुइ । सो० सोगेकरी उ० वळी स० मुर्छाणी मुर्छावंत हुइ ॥ २८ ॥

मूलः—सोऊण रायकन्ना पवज्जं सा जिणस्स उ ।

नीहासा य निराणन्दा सोगेण उ समुत्थया ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—नेमीनाथ जीनेंद्रे प्रवर्जा लीधी, ते राज वरकन्या (राजेमती कन्या) ए सांभ-

ઉત્તરાં

॥ ૨૪૧ ॥

ભગવંતે ધર્મ કહ્યો છે ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:-પું પહિલા તિર્થકરના સાધુના આચાર દું નિરતિચારપણે દોહિલો પાલી શકે ઉંવળી
ચં ચરમ તિર્થકરના સાધુ દું આચાર દોહિલો પાલી શકે કં આચાર મં મધ્ય તિર્થકરના સાધુ
તું વળી સું અતિશે વિં નિરતિચારપણે સું સુખે પાં પાલી શકે તે મળી મધ્ય તિર્થકરના સાધુને ચાર
મહાવ્રત કહ્યા તે માટે ॥ ૨૭ ॥

મૂલ:-પુરિમાણં દુવિસોજ્ઞો ઉ ચરિમાણં દુરણુપાલઓ ।

કપ્પો મજ્ઞિમગાણં તુ સુવિસોજ્ઞો સુપાલઓ ॥ ૨૭ ॥

ગાથા ૨૭ ભાવાર્થ:-પ્રથમ તિર્થકરના સાધુને નિરતિચારપણે ધર્મ સમજતાં દોહિલો અને પાઠતાં
સોહિલો અને છેલા તિર્થકરના સાધુને ધર્મ સમજતાં સોહિલો પણ નિરતિચારપણે પાઠતાં દોહિલો અને
વચલા બાવીસ તિર્થકરના સાધુને નિરતિચારપણે ધર્મ સમજતાં પણ સોહિલો ને નિરતિચારપણે પાઠતાં પણ
સોહિલો તેથી છેલા ને પહેલા તિર્થકરે પાંચ મહાવ્રત રૂપ ધર્મ કહ્યો અને વચલા બાવીસ તિર્થકરે ચાર
મહાવ્રત રૂપ ધર્મ કહ્યો ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:-સાં મલી ગોં હે ગૌતમ । પં પ્રજ્ઞા બુદ્ધિ તેં તમારી । છિં ટાલ્યો મેં માહરો સંસંદેહ । ઇં
એ પુર્વે કહ્યું તે । અં અનેરા અં પણ । સંસંશય મં માહરો તંતે મેં મુજને કં કહો ગોં હે ગૌતમ ॥ ૨૮ ॥

મૂલ:-સાહુ ગોયમ પન્ના તે છિન્નો મે સંસઓ ઇમો ।

અધ્યં

॥ ૨૩ ॥

॥ ૨૪૧ ॥

जितेंद्रि प्रत्ये । सं० संसार रूपीयो सा० समुद्र घो० रौद्र । त० तरजे क० हे कन्या ल० उतावली ल० उतावली ॥ ३१ ॥

मूलः—वासुदेवो य णं भणइ लुत्तकेसं जिइन्द्रियं
संसारसागरं घोरं तर कन्ने लहुं लहुं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—लुंचनकेशीने जीतेंद्री प्रत्ये कृष्ण वासुदेव एम कहेता हवा के हे कन्या ? संसार रूपी घोर (भयंकर) समुद्र उतावळी उतावळी तरजे ? ? ? ॥ ३१ ॥

अर्थः—सा० ते राजेमती प० आर्या सं० हुइ थकी प० दीक्षा लीधी त० तिहां व० घणी स्त्री सहित स० स्वजननी स्त्री प० सेवक जननी आपणा पोताना परिवारनी स्त्री सहित चे० वळी सी० शीलवंती व० बहु श्रुती ॥ ३२ ॥

मूलः—सा पवइया सन्ती पवावेसी तहिं बहुं ।
सयणं परियणं चेव सीलवन्ता बहुस्सुया ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—राजेमतीये दीक्षा लीधी त्यारे तेनी साथे स्वजननी सेवकनी ने पोताना परिवारनी घणी स्त्रीयोए दीक्षा लीधी अने राजेमती शीयळवंती ने बहु सूत्री थइ ॥ ३२ ॥

अर्थः—गि० पर्वत रे० रेवत गीरनारे ज० जायछे ॥ वा० वरसादे करी उ० भीनी उ० वळी अं० विचाले । वा० वरसते थके अं० अंधकार हुए थके अ० मध्य ल० गुफाने । सा० ते राजेमती ठि० रही छे ॥ ३३ ॥

मूलः—गिरिं रेवतयं जन्ता वासेणुल्ला उ अन्तरा ।
वासन्ते अन्धयारंमि अन्तो लयणस्स सा ठिया ॥ ३३ ॥

उत्तरा०

॥२४२॥

अर्थ:-ए० मोक्ष पहुँचवानी उपराजण करवानुं एक सरिखो, क० कार्य ॥ प० पडिवज्या छे तेहने । वि० विशेष आचारमांहि फेर छे किं० किस्यो का० कारण छे तु० एहवी विचारणा उपजे छे ॥ ध० धर्म दु० बे प्रकारे छे । मे० हे बुद्धिवंत क० केम वि० विस्मय ते० तुजने न० उपजतो नथी ॥ ३० ॥

मूल:-एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ।

धम्मे दुविहे मेहावी कहं विप्पच्चओ न ते ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ:-बने एकज मोक्ष पहुँचवानुं कार्य अंगीकार करीने प्रवर्ते छे ने बे प्रकारे यतिनो धर्म छे, तो हे बुद्धिवंत ? ए बे प्रकारना धर्मनेविषे तमने केम आश्चर्यपणुं नथी लागतुं ? ॥ ३० ॥

अर्थ:-के० केशिए ए० एणे प्रकारे व० बोले छे ते बोलता प्रते तु० बली गो० गौतम इ० ए आगल कहिश्ये अ० तेम बोलता हवा ॥ वि० विसिष्ट ज्ञा० ज्ञान जे केवलज्ञान ते ज्ञानेकरी स० सम्यक प्रकारे साचे प्रकारे जाणीने तिर्थकरे । ध० धर्म सा० साधवाना धर्म करवाना उपगरण वस्त्रादि इ० राखवा वांछा । साधुने वस्त्रादिक उपगरण राखवानी आज्ञा दिधी छे ॥ ३१ ॥

मूल:-केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ।

विन्नाणेण समागम्म धम्मसाहणमिच्छियं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थ:-एम केशी बोलतां ते प्रत्ये गौतम-कहेता हवा, विसिष्ट ज्ञान के जे केवलज्ञानेकरी सम्यक प्रकारे जे जे उचित (एटले महावीरना शिष्यो वांका ने जड तेथी बहु मुल्यवाळां वस्त्रो चित्त रंज-

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२४२॥

ने शियेळभंगना भय थकी कांपताथका स्तन उपर वे धुजाये मर्कट बंध करी वेठी ॥ ३५ ॥

अर्थ:-अ० हवे तेवार पछी । सो० ते वि० वली रा० राजपुत्र रहनेमी । स० समुद्रविजयनो अं० अंगजातक ॥ भी० बीहनी प० कांपती राजेमतीने द० देखीने ॥ इ० एहवा व० वचनने उ० वोल्हो ॥ ३६ ॥

मूल:-अह सो वि रायपुत्तो समुद्रविजयङ्गओ ।

भीयं पवेइयं दड्डुं इमं वक्कं उदाहरे ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थ:-हवे तेवार पछी समुद्रविजयनो अंगजात राजपुत्र रहनेमी राजेमतीने कांपती (धुजती) देखीने एवुं वचन वोल्हो ॥ ३६ ॥

अर्थ:-र० रहनेमी अ० हुंछुं भ० हे कल्याणकारिणी सु० हे रुपवंती चा० मनोहर भा० बोलणहारी म० मुजने भ० तुं भजे सेवे आदरे सु० हे भला शरीरनी धणीयाणी न०न ते० तुजने पी०पीडा भ० होय ॥ ३७ ॥

मूल:-रहनेमी अहं भद्रे सुरूवे चारुभासिणि ।

ममं भयाहि सुयणु न ते पीला भविस्सई ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थ:-हे भद्रे ! (कल्याणकारीणी) हे रुपवंती ? हे मनोहरनी बोलनारी ? हे भला शरीरनी धणीयाणी ? तुं मुजने भज्य ! सेव्य ! आदर्य ? मारुं शरीर पण भलुं छे अने मुज थकी तुं भय मत माने ! ने मारा थकी तने पीडा नहि होय ? ॥ ३७ ॥

अर्थ:-ए० आव ता० पहेला शु० आपणे वे भोगवीए भो०भोग मा० मनुष्यपणुं खु० निश्चे सु०अति

उत्तरा०

॥२४३॥

अर्थ:-अ० हव० भ० होय प० प्रतिज्ञा आखडि होय यतिनो वेष होय त्यां लगै एम जाणैछे जे तिर्थ-
करे यतिनो आचार जेम कहोछे तेम किजे तो तुं घटतोछे । उ० वळी मो० मोक्षनो स० सदभुत साचो सा० साधन
ते । ना० ज्ञान च० वळी अने दं० दरसन चे० वळी । च० चारित्र ए त्रण मोक्षना साधन छे नि० निश्चे जेम
भरतेश्वरादिकने यतिना वेश विना गृहस्थने वेशे ज्ञान दरशन चारित्रे करी मोक्षनुं साधन होय ॥ ३३ ॥

मूल:-अह भवे पइना उ मोक्खसम्भूयसाहणा ।

नाणं च दंसणं चरित्तं चेव निच्छए ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ:-वळी गौतम कहेता हवा हे केशीकुमार ? साधुनो वेष तो अणाचार सेवतां अ-
टकाववारुप व्यवहारनये मोक्षनुं साधन छे पण निश्चय नयमां तो ज्ञान दर्शन ने चारित्र ए त्रण मोक्षनां सत्य
रुप साधन छे. एवी पार्श्वनाथनी ने महावीरनी प्रतिज्ञामां कांइ भिन्नता (जुदाइ) नथी तथा सरळने प्रज्ञावंत
योग्य अने वक्रने जड योग्य वेश कहेल छे ॥ ३३ ॥

अर्थ:-सा० भली गो० हे गौतम ते० तमारी प० प्रज्ञा छे । छि० छेदो टाल्यो इ० ए मे० माहारो सं०
संदेह अ० अनेरो वि० पण सं० संदेह म० माहारो तं० ते म० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ३४ ॥

मूल:-साहु गोयम पना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ:-तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२४३॥

जाई कुलं च सीलं च स्वस्वमाणी तयं वदे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—तेवार पछी ते राजवर कन्या राजेमती मुळ गुणने अभीग्रहने विषे निश्चल थकी जाती कुळने शीयळनुं रक्षण करती थकी रहनेमी प्रत्ये एम बोली ॥ ४० ॥

अर्थः—ज० जो सि० तुं छे रु० रुपेकरी वे० वैश्रमण देवता सरिखो । ल० लीलाएकरी न० नल कू० कुबेर देवता जो तुं होय । त० तोहि अ० पण ते० तुजने न० न इ० वांछुं ज० जो सि० तुं छे स० प्रत्यक्ष पु० शक्रेंद्र ॥ ४१ ॥

मूलः—जइ सि रूवेण वेसमणो लल्लिएण नलकूवरो ।

तहा वि ते न इच्छामि जइ सि सक्खं पुरन्दरो ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—जो तुं रुपे करी धनंद देव होय ! अने जो तुं लिलाये करी नळ कुबेर देवता होय, अने जो तुं प्रत्यक्ष शक्रेंद्र होय तो पण तुजने न इच्छुं ॥ ४१ ॥

अर्थः—प० प्रक्षेप करे ज० बलती जो० अग्निमांहि । धू० धूमाडासहित । दु० दुराध्या । ने० न वांछे । व० वम्युं भु० भोगने । कु० कुलनेविषे जा० उपन्या जे सर्प । अं० अगंधन कुलना ॥ ४१अ ॥

मूलः—पक्खन्दे जल्लियं जोइं धूमकेउं दुरासयं ।

नेच्छन्ति वन्तयं भुत्तं कुले जाया अगन्धणे ॥ ४१ ॥ [अ]

गाथा ४१अ भावार्थः—अगंधन कुलने विषे उत्पन्न थयेला जे सर्पो ते धुंवाडा सहित एवी भयंकर जाज्वळमान अग्निने विषे प्रवेश करे पण वम्यु विष भोगववा नवांछे ॥ ४१अ ॥

उत्तरा०

॥ २४४ ॥

ने पांचने जीतवे दश जीत्या ने दशने जीतवे सर्व शत्रुने हूं जीतुं लुं ॥ ३६ ॥

अर्थ:-हवे केशी गौतम प्रत्ये पुछे छे स० वेरी य०वली इ० ए के० क्यावु० कहा ॥ के० केशी गो० गौतम प्रत्ये एम अ० बोलया ॥ ए० तेवार पछी के० केशी व०बोले छे ते बोलता प्रत्ये तु० वली गो० गौतम इ० ए आगळ कहेशे तेम अ० बोलता हुवा ॥ ३७ ॥

मूल:-सत्तू य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थ:-तेवारे केशी गौतमप्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? ते शत्रु कीया कहा? एम केशी बोलया, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ३७ ॥

अर्थ:-ए० एक अ० आत्मा जीव अ० अण जित्यो स० वैरी सरीखो । क० कषाय ४ । इ० इंद्रि पांच नोकषायादिक य०वली ते०ते वेरी समस्तने जि०जीतीने ज० जेम ना० जिन सासननो न्याय तेम न्याये करी । वि० विचरुं लुं अ० हूं मु० हे महा मुनी ॥ ३८ ॥

मूल:-एगण्ण अजिए सत्तू कसाया इन्दियाणि य ।

ते जिणित्ता जहानायं विहरामि अहं मुणी ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थ:-मननी दुष्ट प्रवर्तिरूप एक आत्मा अण जितवार्थी शत्रु अने कषाय ४ ते १ क्रोध २ मान ३ माया ४ लोभ (ए चार कषायना १६ भेद थाय ते केम अनंतानुबंधी १ क्रोध २ मान ३ माया

अध्य०

॥ २३ ॥

॥ २४४ ॥

नामा वृक्ष अ० तेम तुं अथिर । अ० आत्मा भ० थाश्ये ताहरो ॥ ४४ ॥

मूलः—जइ तं काहिसि भावं जा जा दिच्छसि नारिओ ।

वायाइद्धो व हढो अड्डिअप्पा भविस्ससि ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—जे जे स्त्रीयोने तुं देखीश ? त्यां तुं जो कामभोगनी वांछारूप भाव करीश ? तो जेम समुद्रने किनारे हड नामा वृक्ष घणें पवने हलाव्युं थकुं उखडीने समुद्रमां हेराफेरा खाय ? तेम तुं अस्थीर आत्मावंत थइश ॥ ४४ ॥

अर्थः—गो० जेम गोवाल लाकडीनो धणी पण गायनो धणी नहीं भं० भंडारी वा० वळी ज० जेम त० ते द्र० द्रव्य अ० न होय धणी ठाकोर ए० एणीपरे अ० धणी नहीं तं० तु पि० पण सा० चारित्रनो धणी नहीं विषयना अभिलापी चारित्रना फलनो विभागी भ० तुं होय नहीं ॥ ४५ ॥

मूलः—गोवालो भण्डवालो वा जहा तहव्वणिस्सरो ।

एवं अणिस्सरो तं पि सामण्णस्स भविस्ससि ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—जेम गोवाळीयो लाकडीनो धणी पण गायोनो धणी नहि, वळी जेम भंडारी कुंचीयोनो धणी, पण द्रव्यनो धणी नहि तेम तुं पण विषयाभिलापी छतो चारित्रनो धणी नहि ॥ ४५ ॥

अर्थः—को० क्रोध मा० मान नि० जीतीने मा० माया लो० लोभने च० वळी स० सर्वथा इ० पांच इन्द्रियोने व० वश का० करीने अ० आपणा आत्माने उ० भोगथी संवरे ॥ ४५अ ॥

उत्तरा०

॥२४५॥

मुक्कपासो लहुभूओ कहं तं विहरसी मुणी ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—गौतमने केशी पुछता हवा ए लोकनेविषे घणा जीव (बंधने) करी बंधायेल दे-
खाय छे, तो ते बंधनथी रहित वायुनी पेरे लघु (हळवा) भूत अप्रतिबंध थको हे मुनि? तुं केम विचरे छे ॥४०॥

अर्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहे छे ते० ते पा० पास स० सघलाए छि० छेदीने । नि० अतिशे हं०
हणीने उ० उपाय करवाथी अभ्यास करवाथी । पा० पास मु० रहित ल० वायरानीपरे लघुभूत अप्रतिबद्ध
थको । केशीप्रत्ये गौतम कहे छे वि० विचरुं छुं अ० हुं मु० हे महामुनी ॥ ४१ ॥

मूलः—ते पासे सवसो छित्ता निहन्तूण उवायओ ।

मुक्कपासो लहुभूओ विहरामि अहं मुणी ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—केशीप्रत्ये गौतम कहेता हवा उपाये करीने ते बंधन छेदीने पास [बंधन] रहित
वायुनीपरे लघु भूत अप्रतिबंध थको हे मुनि हुं विचरुं छुं ॥ ४१ ॥

अर्थः—हवे केशी पुछे छे पा० पास य० बळी इ० ए के० क्यो वु० कह्यो । के० केशी गो० गौतम
प्रत्ये अ० बोलता हवा ॥ ए० तेवार पछे के० केशी व० बोले छे तु० ते बोलता प्रत्ये । गो० गौतम इ० आगल
कहेइये तेम अ० बोलता हवा ॥ ४२ ॥

मूलः—पासा य इइ के वुत्ता केशी गोयममब्बवी ।

कसिमैवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ४२ ॥

अध्य०

॥ २३ ॥

॥ २४५ ॥

મૂલ:-મળગુત્તો વયગુત્તો કાયગુત્તો જિહ્વિન્દ્રિયો ।

સામર્થ્યં નિચ્ચલં ફાસે જાવજ્જીવં દઢવ્વઓ ॥ ૪૭ ॥

ગાથા ૪૭ ભાવાર્થ:-તેવારે રહનેમી મન ગુપ્તિ વચન ગુપ્તિ કાય ગુપ્તિવંત ને જીતેંદ્રિય થયો અને ચારિત્ર નિશ્ચલપણે પાલતાં જાવજીવ લગે દ્રઢ વૃત્તી હવો ॥ ૪૭ ॥

અર્થ:-ઉ० પ્રધાન ત० તપ ચ० આદરીને । જા० ત્રયા દો० રહનેમીરાજેગતી વને વિ० વળી કે० કેવળી । સ० સર્વ ક્ર० કર્મ સ્વ० સ્વપાવીને । સિ० મોક્ષ પ० પામ્યા અ० પ્રધાન ઉત્તમગતી ॥ ૪૮ ॥

મૂલ:-ઉગ્મં તવં ચરિતાણં જાયા દોણિ વિ કેવલી ।

સર્વં કર્મં સ્વવિતાણં સિદ્ધિં પત્તા અણુત્તરં ॥ ૪૮ ॥

ગાથા ૪૮ ભાવાર્થ:-પ્રધાન (ઉત્તમ) તપ આચરીને રાજેમતી ને રહનેમી વંને કેવળી થયાં અને સર્વે કર્મે સ્વપાવીને વંને પ્રધાન એવી મોક્ષગતિ પામ્યાં ॥ ૪૮ ॥

અર્થ:-એ० એમ ક०-કરે રાં० તત્ત્વના જાણ હોય તે પં० પંડિત મુની । પ० બુદ્ધિવંત પ० શાસ્ત્રના જાણ હોય તે વિ० ઉપની હોય જે વિષયની વાંઝા તે નિવર્તીવીને મો० મોગથી ॥ જ० જેમ સો० તે રહનેમી પુ० પુરુષમાંહિ ઉત્તમ પુરુષ તેણે મન વિષયથી નિવર્તાવ્યું ઉત્તમ હોય તે મન નિવર્તાવે રૂ० એમ વે० હું કહુંછું ॥ ૪૯ ॥

મૂલ:-एवं करन्ति संबुद्धा पण्डित्या पवित्रयस्वणा ।

विणियद्वन्ति भोगेषु जहा सो पुरिसोत्तमो ॥ ४९ ॥ त्ति बेमि ॥

उत्तरा०

॥२४६॥

गाथा ४४ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशयछे, तो ते पण तमे मुजने कहो, (ए चोथुं प्रश्न थयुं) ॥४४॥

अर्थः—अथ केशी गौतम प्रत्ये तृषणा रूपणी वेलनो पांचमोद्धार पुछेछे० अ० मध्य हि० हैयाने मध्य सं० उपमी । ल० वेली चि० तिष्ठे गो० हे गोतम । फ० ते वेली फले छे वि० विष भ० सरिखा फल छे । सा० ते वेलीने उ० तुमे उ० उधरि क० केणे प्रकारे ॥ ४५ ॥

मूलः—अन्तोहिययसंभूया लया चिड्डइ गोयमा ।

फलेइ विसभक्खाणि सा उ उद्धरिया कहं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? हृदय मध्ये उपनी एक वेलडी रहे छे अने ते वेलीने विष सरिखां फल लागे छे, ते वेली तेम शी रीते उपाडी नांखी ॥ ४५ ॥

अर्थः—हवे केशीप्रत्ये गौतम कहे छे । तं० ते ल० वेली स० सघळी छि० छेदिने उ० उधरीने उपाडीने । स० मूल सहित ॥ वि० विचरुं छुं ज० जेम ना० जिनसासननुं न्याय छे तेथ । मु० मुकाणो छुं हुं वि० विष भ० भक्षवार्थी ॥ ४६ ॥

मूलः—तं लयं सवसो छित्ता उद्धरित्ता समूलियं ।

विहरामि जहानायं मुक्को मि विसभक्खणं ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—तेवारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? ते सघळी वेली मूल सहित उपाडनि

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२४६॥

शिष्य म० महा य० यशवंत के० केशीकुमार स० श्रमण तपस्वी वि० ज्ञान अने च० चारित्रना पा० पारगामीछे ॥ २ ॥

मूलः—तस्स लोगपईवस्स आसि सीसे महायसे ।

कसी कुमारसमणे विज्जाचरणपारगे ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—लोकालोकनी सर्व वस्तु दीवानी पेरे प्रकाशना करणहार ते पार्श्वनाथ अरिहं-
तनो शिष्य के जे ज्ञानने चारित्रनो पारगामीने तपस्वी महायशवंत एवो केशीकुमार नामे साधु हतो ॥ २ ॥

अर्थः—ओ० अवधि ना० ज्ञाने तथा सु० श्रुतज्ञान एवे ज्ञानेकरी बु० ज्ञानवंत सी० शिष्यना स० समोह तेणे करी स०
सहित परिवर्या गा० ग्रामानुगाम प्रत्ये री० विचरतो थको सा० सावत्थी नामा पु० नगरीए आ० आव्याछे ॥ ३ ॥

मूलः—ओहिनाणसुए बुद्धे सीससङ्खसमाउले ।

गामाणुगामं रीयन्ते सावत्थि पुरमागए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते केशीकुमार मुनि मतीज्ञान, श्रुतज्ञानने अवधि ज्ञानवंत घणा शिष्योना समुदाये
परवर्या थका ग्रामानुं ग्राम प्रत्ये विचरतां सावर्थि नगरिए आव्या ॥ ३ ॥

अर्थः—तं० तिहुंक ना० नामा उ० वन उद्यानछे तं० ते सावत्थी न० नगरिने मं० समीपे फा० फासुक जीवरहित
सि० उपाश्रयने विषे सं० तृणादिक संधाराने विषे तं० तिहां उद्यानने विषे वा० वासोरहाछे उ० आव्या ॥ ४ ॥

मूलः—तिन्दुयं नाम उज्जाणं तम्मी नगरमण्डले ।

फासुए सिज्जसंधारे तत्थ वासमुवागए ॥ ४ ॥

उत्तरा०

॥२४७॥

न्याये करीने विचरुंछुं ॥ ४८ ॥

अर्थ:-सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तुम्हारी । छि० छेद्यो टाल्यो मे० माहरो सं० संदेह इ० ए पुर्वे कह्यो ते । अ० अनेरो वि० पण सं० संदेह म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥४९॥

मूल:-साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थ:-ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ! भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो तेपण तमे मुजने कहो (ए पांचमुं प्रश्न थयुं) ॥४९॥

अर्थ:-हवे छठो द्वार केशी पुछे छे सं० सम्यक् प्रकारे प० प्रज्वल्यमान घोर रुद्र अ० अग्नी चि० तिष्ठे छे गो० हे गौतम जे० जे अग्नी ड० बाले स० शरीरमांहे रही थकी ॥ क० केणे प्रकारे वि० ते अग्नी ओलवी तु० तमे हे मुनी ॥ ५० ॥

मूल:-संपज्जलिया घोरा अग्नी चिट्ठइ गोयमा ।

जे डहन्ति सरीरत्था कहं विज्झाविया तुमे ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थ:-हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? हृदय मध्ये सम्यक् प्रकारे प्रज-
लीत जाज्वळ मान रौद्र (भयंकर) अग्नी रहेछे अने ते शरीरमांही रहेती थकी बाले छे तो ते अग्नी तमे
शी रीते ओलवी ? ॥ ५० ॥

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२४७॥

परिवर्या थका गा० ग्रामानुंगाम प्रते री० विचरता थका से० ते वि० पण सा० सावत्थी नगरियें आ० आव्या मुनी ॥ ७ ॥

मूलः—बारसङ्गविऊ बुद्धे सीससङ्गसमाउले ।

गामाणुगामं रीयन्ते से वि सावत्थिमागए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—ते गौतमस्वामी बार अंगनां अने जाणवा छांडवा ने आदरवायोग्य तेना जाण हता ते घणा शिष्यना समुदाये परवर्या थका ग्रामानुंगाम प्रत्ये विचरता ते पण सावर्थि नगरिये आव्या ॥ ७ ॥

अर्थः—को० कोठग ना० एहेवे नाये उ० उद्यानवंन त० ते न० नगरि सावत्थिने मं० समीपे फा० जीवरहित फांमुक सि० सेज्यापाटि प्रमुप सं० तृणादिकनो संथारो त० तिहां वा० वासो रहे उ० पाम्या ॥ ८ ॥

मूलः—कोठगं नाम उज्जाणं तम्मी नगरमण्डले ।

फासुए सिज्जसंथारे तत्थ वासमुवागए ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—ते सावर्थि नगरिये कोठक नामे उद्यानने विषे जीवरहित उपाश्रयनं तृणादिकनो संथारो त्यां वासो रखा ॥ ८ ॥

अर्थः—के० केसी कु० कुमार स० अमण तपस्वी गो० गोतम य० वली म० मदा यसवंत उ० वन्हे वि० पण त० ते सावत्थी नगरिने विषे वि० विचरता हूवा अ० मन वचन काया गुप्तीने विषे गुप्तछे सु० भली स० सगाधि सहितछे ॥ ९ ॥

मूलः—केसी कुमारसमणे गोयसे य महायसे ।

उभओ वि तत्थ विहरिंसु अलीणसुसमाहिया ॥ ९ ॥

उत्तरा०

॥ २४८ ॥

रूपणी अग्नीने विदारी छे हु० ते । न० न ड० बाले मे० मुजने ॥ ५३ ॥

मूलः—कसाया अग्निणो वृत्ता सुयसीलतवो जलं ।

सुयधाराभिहया सन्ता भिन्ना हु न डहन्ति मे ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—हे केशी ? तपने शीयळे करी जोधेल (मेल रहित करेल) अने जे तिर्थकरूपी मोटा मेघथी उपजेली एवी सिद्धांतरूपणी पाणीनी धाराए करीने साँची (छांटी) थकी कषाय रूपणी अग्नी मुजने नथी बाळती ॥ ५३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाळ्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए पुर्वे कह्यो ते । अ० अनेरो वि० पण सं० संसय म० माहरो । तं० ते मे० मुजने क० कह्यो गो० हे गौतम ॥ ५४ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झंतं मे कहसु गोयमा ॥ ५४ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे ते मुजने कह्यो ? (ए छटुं प्रश्न थयुं.) ॥ ५४ ॥

अर्थः—हवे दुष्ट अश्वतुं सातमुं द्वार गौतम पुछे छे अ० ए प्रत्यक्ष सा० साहसीक भी० रौद्र । दु० दुष्ट अश्व प० सर्व दिशाने विषे धाय छे दोडे छे । जं० जे दुष्ट अश्वने विषे गो० हे गौतम आ० तमे चढ्या छो ॥ क० केम ते० तेणे दु० दुष्ट अश्वे न० न तमने ही० उन्मार्गे पहुता न कीधा ते केम ॥ ५५ ॥

अध्य०

॥ २३ ॥

॥ २४८ ॥

क्रिया केवी ? ने एनी क्रीया केवी ? (कारण के अट्टली वधी भिन्नता केम जणायछे) के जेथी ॥ ११ ॥

अर्थ:-चा० च्यार जा० महाव्रत य० रुप जो० जे ध० धर्म श्री पार्श्वनाथ तिर्थकरे कछो जो० जे इ० ए पं० पांच महाव्रतरुप सि० शिक्षा ते दे० उपदेसीओ धर्म व० वर्द्धमान स्वामीए पा० श्री पार्श्वनाथ य० वळी म० महा मु० मुनीश्वरे चार महाव्रतरुप धर्म उपदेश्यो ॥ १२ ॥

मूल:-चाउज्जामो य जो धम्मो जो इमो पञ्चसिखिओ ।

देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ:-चार महाव्रतरुप धर्म पार्श्वनाथ प्रभुए कछो; अने पांच महाव्रतरुप धर्म श्री वर्द्धमान प्रभुए कछो ॥ १२ ॥

अर्थ:-अ० सामान्य वस्त्र अथवा मानोपेत वस्त्ररुप अचेलक य० वळी । जो० ते ध० धर्म वर्द्धमानस्वामीये उपदेश्यो । जो० जे इ० ए पार्श्वनाथे उपदेश्यो धर्म ते सं० मूल्यथी मानथी प्रमाणथी अंतरा सहित विसेष सहित । फेर सहित उत्त० बहु मुल्यपणे करी प्रधान वस्त्र छे । ए० एक क० कार्य मोक्ष पोहोचवानो कार्य ॥ प० पडिवर्जिने प्रवर्ते छे तेहने । वि० विसेषे फेर किं० केम छे तु० एहवी विचारणा उपनी का० ए शुं कारण छे ॥ १३ ॥

मूल:-अचेलओ य जो धम्मो जो इमो सन्तरुत्तरो ।

एगकज्जपवन्नाणं विसेसे किं नु कारणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ:-वळी वर्द्धमानस्वामीए मानो पेत (मान प्रमाण सहित) धोळां ने जीर्ण प्राय

उत्तरा०

॥२४९॥

कैसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते घोडो कीयो कहो ? एम केशी बोल्या, ते आगल कहेसे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ५७ ॥

अर्थः—म० मनरूपीयो अश्व सा० साहसीक भी० रौद्र दु० दुष्ट अश्व प० सर्व दिशाने विषे धा० धावेछे दोडे छे । तं० ते दुष्ट अश्वने स० सम्यक तु० प्रकारे नि० गृहीने झाली राखुंछुं ध० धर्मनी सि० सिखामणेकरी क० जातीवंत अश्वनीपरे मनरूपीया दुष्ट अश्वने गृही राखुं छुं ॥ ५८ ॥

मूलः—मणो साहसिओ भीमो दुट्ठासो परिधावई ।

तं सम्मं तु निगिण्हामि धम्मसिक्खाइ कन्थगं ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थः—हे केशी ? साहसिक ने रौद्र ने सर्व दिशाने विषे आडोअवळो दोडे छे एवो मनरूपी दुष्ट घोडो के जेने हुं सम्यक प्रकारे धर्मनी शीखामणे करी जातिवंत घोडानीपरे गृही राखुंछुं ॥ ५८ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम ते० तमारी प० प्रज्ञा बुद्धि । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संदेह इ० ए पुर्वे कहा ते ॥ अ० अनेरो वि० पण सं० संशय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ५९ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओइमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ५९ ॥

गाथा ५९ भावार्थः—तेवारे केशी कहेताहवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय नि-

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२४९॥

गाथा १५ भावार्थः—गौतमस्वामी विनयभक्तिने अवसरना जाण तेथी महावीरस्वामीथी पार्श्वनाथ पहेला थयेळ होवार्थी केशीस्वामीनुं ज्येष्ठ (वडेहं) कुळ जाणीने शिष्यना रामुदाये परवर्यां थका तिंदुकवननेविपे आव्या ॥१५॥

अर्थः—के० केशी कु० कुमार नामा स० श्रमण । गो० गौतमने दि० देपीने आ० आव्या । प० जेहवी सेवा करवायोग्य तेदवी प० सेवाभक्ति । स० अविप्रीतपणेकरी साचे मने करी सं० सेवा भगति अंगीकार करेछे ॥१६॥

मूलः—केशी कुमारसमणे गोयमं दिस्समागयं ।

पडिरूवं पडिवत्तिं सम्मं संपडिवज्जई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—गौतमस्वामीने द्रष्टिगोचरे आवता देखीने केशीकुमार नामे साधुए अविप्रीतपणे साचे मनेथी यथायोग्य सेवाभक्ति करी ॥ १६ ॥

अर्थः—प० पराल च्यार प्रकारनां पराल । सालिनो १ व्रीहिनो २ । कोद्रानो ३ रा० रालनी वन-स्पतिनो ४ फा० फासुक जीवरहित त० तिंदुक वनने विपे पं० पांचमुं कु० डाभ प्रमुख त० अनेरा पण साधु योग्यपत्रणा य० वळी । गो० गोतमने नि० वेसवाने अर्थे । खि० शिघ्र सं० आपेछे ॥ १७ ॥

मूलः—पलालं फासुयं तत्थ पञ्चमं कुसतणाणि य ।

गोयमस्स निसेज्जाए खिपं संपणामए ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—त्यां फासुक (जीवरहित १ शालीनुं २ व्रीहीनुं ३ कोद्रवा (कोदरी) नुं ४ राळ नामे वनस्पतीनुं ए चार जातनुं पराल अने पांचमुं डाभ प्रमुख अने ते सिवाय अनेरा पण साधु योग्य त्रणा

उत्तरा०

॥२५०॥

तैमजे जे कोइ उन्मार्गे प्रवर्त्याछे ते सर्व मार्ग मारा जाण्या प्रवर्ते छे तैथी हुं भला मार्गथी नासतो नथी ॥६१॥
अर्थ:-हवे केशी गौतमप्रत्ये पुछेछे । म० मार्ग य० वळी इ० ए० के० कया वु० कहा । के० केशी गो० गौतमप्रते
अ० कहे बोलया । ए० तेवार पछी के० केशी व० बोलता तु० प्रत्ये गो० गौतम इ० एम अ० बोलया ॥६२॥

मूल:-मग्गे य इइ के वुत्ते केशी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ॥ ६२ ॥

गाथा ६२ भावार्थ:-तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते मार्ग कीयो कह्यो, एम
केशी बोलया, ते प्रत्ये आगळ कहेते तेम गौतम कहेता हवा ॥ ६२ ॥

अर्थ:-कु० कंपीलादिक मार्गना परुणहार पा० पाखंडी । स० सघलाए उ० उन्मार्गे प० प्रवर्तेछे स० भलो मार्ग
तु० वळी जि० जिन तिर्थकरनो अ० परुण्यो । ए० एम० मार्ग पाखंडीना मार्गथकी हि० वळी उ० प्रधान ॥६३॥

मूल:-कुप्पवयणपासण्डी सवे उम्मग्गपट्टिया ।

सम्मग्गं तु जिणक्खायं एस मग्गे हि उत्तमे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थ:-हे केशी ? कंपीलादिक मार्गना परुणहार एवा ३६३ पाखंडी ए सर्वे उन्मार्गे
प्रवर्त्या छे अने ते पाखंडीना धर्मथी प्रधान (उत्तम) एवो तिर्थकरनो परुपेलो भलो मार्ग छे ॥ ६३ ॥

अर्थ:-सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए पुर्वे
कह्यो ते अ० अनेरो वि० पण सं० संशय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कह्यो गो० हे गौतम ॥ ६४ ॥

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२५०॥

मूलः—देवदाणवगन्धवा जक्खस्खसकिन्नरा ।

अदिस्साणं च भूयाणं आसीं तत्थ समागमो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जोतिषीने वैमानिक देवताने भवनपति गंधर्व यक्ष राक्षस ने किन्नर प्रमुख वंतर ए प्रगट देखाय छे ने अद्रस्य एवा भूत ए सर्व आकाशने विषे अद्रस्यपणे कौतुक देखवा सारु आव्या ॥२०॥

अर्थः—हवे केशी बोल्या पु० पुछ्छुं हुं ते० तुजने म० हे महाभाग्यवंत । के० केशी गो० गोतम प्रते अ० बोलता हुवा । त० तेवार पछे के० केशी बु० बोलेछे ते बोलता तु० प्रते गो० गौतम इ० आगळ कहशे तेम अ० बोलता हुवा ॥२१॥

मूलः—पुच्छामि ते महाभाग केशी गोयममव्ववी ।

तओ केशिं बुवन्तं तु गोयमो इणमव्ववी ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—केशी गौतम प्रत्ये बोलता हुवा के हे महा भाग्यवंत ? हुं तमने पुछ्छुं ? ते वारे एवुं केशीनुं वचन सांभळीने आगळ कहोथुं ते प्रमाणे गौतम बोलता हुवा ॥ २१ ॥

अर्थः—पु० पुछो तुम्हे म० हे भगवन ज० जेम इ० इच्छा होय ते पुछो । ते० ते तुम्हारे जेम तुम्हने इच्छा उपजे तेम पुछो । के० केशी प्रते गो० गौतम अ० बोलता हुवा । त० तेवार पछी के० केशीए अ० गोतमे अनुज्ञा दिथे थके गो० गौतम प्रते इ० ए आगळ केहेशे तेम अ० केशीकुमार बोलता हुवा ॥ २२ ॥

मूलः—पुच्छ भन्ते जहिच्छं ते केशी गोयममव्ववी ।

तओ कसी अणुत्ताए गोयमं इणमव्ववी ॥ २२ ॥

उत्तरा०

॥२५१॥

गाथा ६६ भावार्थः—गौतम कहेता हवा के हे केशी ? प्रसंशनिक ने विस्तीर्ण एवो पाणीमांही एक मोटो द्वीप छे के जे द्वीपने बिषे मोटा पाणीना वेगनुं आवबुं जवुं नथी ? ॥ ६६ ॥

अर्थः—हवे केशी पुछेछे दी० दीप य० वळी इ० ए के० कयो बु० कह्यो के० केशी गो० गौतम प्रते अ० बो-
ल्या ॥ ए० तेवार पछी के० केशी व० बोलेछे ते बोलता तु० प्रते गो० गोतम इ० इम अ० बोल्या ॥६७॥

मूलः—दीवे य इइ के वुत्ते केशी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ६७ ॥

गाथा ६७ भावार्थः—ते वारे केशी पुछता हवा के हे गौतम ? ते द्वीप कीयो कह्यो, एम केशी बोल्या ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥६७॥

अर्थः—ज० जरा म० मरणरूपीओपाणी तेहने वे० वेगेकरी । बु० तणाता पा० जीवने ध० धर्मरूपीयो दी० दीप प० वाहाणनी पैठाणनीपरे आधारभूत छे य० वळी ग० श्रेय वांछे तेहने गमन करवा योग्य छे स० सरणभूत छे उ० उत्तम छे ॥ ६८ ॥

मूलः—जरामरणगे वेगे वुज्झमाणाण पाणिणं ।

धम्मो दीवो पइट्ठा य गई सरणमुत्तमं ॥ ६८ ॥

गाथा ६८ भावार्थः—हे केशी ? जरा (वृद्धावस्था) मरणरूपी पाणीना वेगे करी तणाता जीवने श्रेय वांछितने आदरवा योग्य वहाणना पैठाणनी पेरे आधाररूप एवो उत्तम धर्मरूपी द्वीप सरणभूत छे ॥६८॥

अध्य०

॥ २३ ॥

॥ २५१ ॥

તમને કેમ આશ્ચર્યપણું નથી લાગતું !! ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:-ત૦ તેવાર પછે કે૦ કેસી બુ૦ બોલે છે તે બોલતા પ્રત્યે । તુ૦ વલી ગો૦ ગોતમ ઇ૦ એમ આગલ કહિયું તેમ અ૦ બોલે છે । પ૦ બુદ્ધિ કરી સ૦ વિચારીને ધ૦ ધર્મનું ત૦ તત્ત્વ પરમાર્થ કેહવો છે । ત૦ જીવાદિક તત્ત્વનું વિ૦ નિર્ણય નિશ્ચય એમ બોલ્યા છે એહવો વિચારીને ભગવંતે ધર્મ કહ્યો ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:-તઓ કેસિં બુવન્તં તુ ગોયમો ઇણમબ્બવી ।

પન્ના સમિક્ષિણ ધમ્મતત્તં તત્તવિણિચ્છિયં ॥ ૨૫ ॥

ગાથા ૨૫ ભાવાર્થ:-એમ કેસીયે કહ્યું, તેવારે એ આગલ કહેશે તેમ ગોતમ બોલતા હવા કે ધર્મનો તત્ત્વ પરમાર્થ કેહવો ? અને જીવાદિક તત્ત્વનો નિશ્ચય બુદ્ધિએ વિચારીને ભગવંતે એમ બોલ્યા છે ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:-પુ૦ પહિલા તિર્થંકરના સાધુ । ડ૦ સરલ અને જ૦ જડ મુર્ખ ડ૦ હોય । વ૦ વાંકા અને જ૦ મુર્ખ ય૦ વલી પ૦ છેહલા તિર્થંકરના સાધુ એહવા હોય મ૦ મધ્યમ તિર્થંકરના સાધુ ડ૦ સરલ અને પ૦ પ્રજ્ઞાવંતે જાણ ડ૦ હોય । તે૦ તેણે હેતે ધ૦ ધર્મ દુ૦ બે પ્રકારે ક૦ કહ્યો ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:-પુરિમા ઉજ્જુજઙ્ઘા ઉ વઙ્ગજઙ્ઘા ય પચ્છિમા ।

મજ્ઞિમા ઉજ્જુપન્ના ઉ તેણ ધમ્મે દુહા કણ ॥ ૨૬ ॥

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ:-પ્રથમ તિર્થંકરના સાધુ સરલ ને જડ (મુર્ખ) હોય અને છેલા તિર્થંકરના સાધુ વાંકા ને જડ હોય અને વચલા વાવીસ તિર્થંકરના સાધુ સરલ ને પ્રજ્ઞા (બુદ્ધિ) વંતે હોય તેથી બે પ્રકારે

उत्तरा०

॥ २५२ ॥

उ० वळी पा० पार गा० गामीणीक होय ॥ ७१ ॥

मूलः—जा उ अस्साविणी नावा न सा पारस्स गामिणी ।

जा निरस्साविणी नावा सा उ पारस्स गामिणी ॥ ७१ ॥

गाथा ७१ भावार्थः—ते वारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? जे नावमांही पाणी आवे ते नाव पार पामे नहि, (अर्थात् पाणीमां बुडे) अने जे नावमां पाणी आवतुं न होय, ते नाव न बुडे (अर्थात् नाव पार पामे) ॥ ७१ ॥

अर्थः—हवे केशी पुछेछे ना० नावा य० वळी इ० ए का० कई वु० कही ॥ के० केशी गो० गौतम प्रते । अ० बोल्या ॥ ए० ते वार पछी के० केशी व० बोलता तु० प्रते । गो० गौतम इ० एम अ० बोल्या ॥ ७२ ॥

मूलः—नावा य इइ का वुत्ता केशी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७२ ॥

गाथा ७२ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ते नाव केइ कही, एम केशी बोल्या, ते प्रत्ये आगळ कहेते तेम गौतम कहेता हवा ॥ ७२ ॥

अर्थः—स० शरीरने आ० कहे तिर्थकर ना० नावा ति० वळी । जा० जीव ते वु० कहीए । ना० नावानो षेडण हार ॥ सं० संसाररूपीयो अ० समुद्र वु० कहीए । जं० जे संसार समुद्र त० तरेछे म० मोक्षना गवेषणहार ॥ ७३ ॥

मूलः—सरीरमाहु नाव ति जीवे वुच्चइ नाविओ ।

अध्य०

॥ २३ ॥

॥ २५२ ॥

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—तेवारे केशीस्वामी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि ? के ए मारो संशय निवारण कर्यो ? पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो ते पण तमे मुने कहो. (ए प्रथम प्रश्न थयुं.) ॥ २८ ॥

अर्थः—हवे लिंगद्वार केसी गोतम प्रत्ये कहेछे ॥ अ० मानोपेत धोला वस्त्ररूप य० वळी जो० जे अचेल ध० धम्म । जो० जे इ० ए पार्श्वनाथना संतानीया सं० मानोपेत त० एकज लांबो वस्त्र हेठे पहेरे उपर ओढे एक बेहुनी गरज सरे । ए मानोपेत वस्त्रनो अर्थ सं० मानोपेत रहित वस्त्रना धरणहार ते भणी अंतर सहित मानोपेत वस्त्रना धरणहार उत्त० बहु मुख्य वस्त्ररूप धर्म श्रीमहावीर देवना साधुने संघाते अंतर दिसे ते अंतर ॥ दे० अचेल धर्म उपदेश्यो व० श्री वर्धमान स्वामीए । पा० श्री पार्श्वनाथ नामे य० वळी म० महा मुनिए मानोपेत रहित वस्त्र रूप धर्म उपदेश्यो ॥ २९ ॥

मूलः—अचेलगो य जो धम्मो जो इमो सन्तरुत्तरो ।

देसिओ वद्धमाणेण पासेण य महामुणी ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—हवे लिंग (वेश) आश्री केशीमुनि गौतमस्वामीने पुछता हवा के हे गौतम ? मानोपेत ने धोळां वस्त्ररूप अचेल धर्म श्री वर्धमान भगवंते कह्यो, तेनी संघाते मानोपेतरहित ने बहु मुख्यवाळां वस्त्ररूप धर्म पार्श्वनाथ महामुनिए कह्यो, तेनो केम अंतर जणाय छे ? ॥ २९ ॥

उत्तरा०

॥२५३॥

खेता जीव पण अंधकारने विषे अंधनी पेरे देखे नहि तो घणा जीवो अति रौद्र अंधकारने विषे रहे छे तो समस्त लोकने विषे एवा जीवोने कोण उद्योत करशे ॥ ७५ ॥

अर्थ:-हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो वि० निर्मल भा० सूर्य । स० सर्व लो० लोकने विषे प० प्रकाशनो करणहार ॥ सो० ते सूर्य क० करस्ये उ० उद्योत । स० समस्त लो० लोकने विषे पा० जीवने ॥ ७६ ॥

मूल:-उगगओ विमलो भाणू सवल्लोयपभंकरो ।

सो करिस्सइ उज्जोयं सवल्लोयंमि पाणिणं ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थ:-ते वारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी निर्मल सूर्य उग्यो ते सर्व लोकने विषे प्रकाशनो करणहार छे तो तेज सूर्य समस्त लोकने विषे जीवोने उद्योत करशे ॥ ७६ ॥

अर्थ:-केशी पुछेछे भा० सूर्य ते य०वली इ० ए के० कयो बु० कह्यो । के० केशी गो० गौतम प्रते एम अ० बोल्यो । ए० तेवार पछी के० केशी व०बोलता थका तु० प्रते । गो०गौतम इ० एम अ० बोल्यो ॥७७॥

मूल:-भाणू य इइ के वुत्ते केशी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थ:-ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते सूर्य कीयो कह्यो एम केशी बोल्यो, ते प्रत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ७७ ॥

अर्थ:-हवे गौतम कहेछे उ०उग्यो स्त्री० जेहने क्षय हुआ सं०संसार ते क्षीण संसारी जेम स० सर्व जाणे

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२-३॥

નાદિક પ્રવર્તિ નિવારવાને અર્થે અને પાર્શ્વનાથના શિષ્યો સરલ અને બુદ્ધિવંત તથા શરીર આચ્છાદન (ઢાંકવું) માત્ર પ્રયોજન જાણી કિંચિત્ માત્ર પળ કદાગ્રહ ન કરે, એમ એ સરલ ને પ્રજ્ઞાવંત હોવાથી યોગ્ય વસ્ત્રોને એ વાંકા ને જડને યોગ વસ્ત્રો) તે તિર્થંકરે જાણીને ધર્મ સાધવાનાં ને ધર્મ કરવાનાં એ વસ્ત્રાદિક ધર્મોપકરણ રાખવાં ઇચ્છ્યાં ને તે રાખવાની પળ આજ્ઞા દીધી ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:-પ૦ યતિનો વેષ તે એ યતિ છે એહવી પ્રતિતને ચ૦ અર્થે લો૦લોકને વિષે । ના૦નાનાવિધ પ્રકારના ઉપગરણ વસ્ત્રાદિકનું વિ૦ માનોપેત પ્રમુખ વિધિના ઉપગરણનું કરવું । જ૦ સંયમ યાત્રા નિર્વાહ કરવાને અર્થે વસ્ત્રાદિક ઉપગરણ રાખવાની આજ્ઞા તિર્થંકરે સાધુને દિધી । ગ૦ જ્ઞાનને અર્થે વસ્ત્રાદિક ॥ ઉપગરણ રાખવા જો જતીનો વેશ હોય તો એહવો જ્ઞાન । આવે જે યતિને વેશે મુજને । અણાચાર ન કરવો ચ૦ તે મળી લો૦ લોકને વિષે લિ૦ યતિનો વેષ ધરવાનો પ્પ૦ પ્રયોજન છે ॥ ૩૨ ॥

મૂલ:-પચ્ચયત્થં ચ લોગસ્સ નાણાવિહવિગપ્પણં ।

જત્તત્થં ગહણત્થં ચ લોગે લિઙ્ગપઓયણં ॥ ૩૨ ॥

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ:-વઢી યતિનો વેશ હોય તો લોકને પ્રતિત ઉપજે તેને અર્થે ઘણા પ્રકારના વસ્ત્રાદિક ઉપકરણનો વિચાર કહ્યો અને કદાચિત સંયમથી ચિત્ત વિપરીત પ્રવર્તે ને જો યતિનો વેશ હોય તો આવા યતિને વેશે મારે અનાચાર ન કરવો એમ જ્ઞાન ઉપજવાને તેમજ સંયમ નિર્વાહને અર્થે લોકને વિષે યતિનો વેશ ધારણ કરવાનું પ્રયોજન છે ॥ ૩૨ ॥

उत्तरा०

॥२५४॥

स्वेमं सिवमणावाहं ठाणं किं मन्नसी मुणी ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे मुनि ? शारीरीकने मानसिक एवा बे प्रकारना दुःखे करी पीडाता जीवने व्याधिरहित जरा मर्णना उपद्रव रहित तेने स्वभाविकज पीडा रहित एवुं कीयुं स्थानक तुं माने छे ? ॥ ८० ॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे । अ० छे ए० एक धु० नित्य सदायछे ठा० स्थानक छे ॥ लो० लोकने अ० अग्र उपरे छे आ० तिहां चढवुं दु० दोहिलुं छे ते स्थानक पामवुं दोहिलुं छे ॥ ज० जहां न० नथी ज० जरा अने म० मरण । वा० व्याधि वे० वेदना नथी त० तेमज ॥ ८१ ॥

मूलः—अत्थि एगं धुवट्ठाणं लोगगंमि दुरारुहं ।

जत्थ नत्थि जरा मच्चू वेयणा वाहिणो तहा ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थः—तेवारे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? ज्यां चढवुं दोहीलुं एवा लोग-काग्रने विषे एक निश्चळ स्थानक छे अने तेमज ते स्थानकने विषे जरा मरणने व्याधीनी वेदना नथी ॥ ८१ ॥

अर्थः—हवे केशी पुछेछे ठा० स्थानक य० वळी इ० ए के० कयो वु० कह्यो के० केशी गो० गौतम प्रते अ० बोलया । ए० तेवार पछी के० केशी व० बोलता तु० प्रते ॥ गो० गौतम इ० एम अ० बोलया ॥ ८२ ॥

मूलः—ठाणे य इइ के वुत्ते केशी गोयममब्बवी ।

केसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ८२ ॥

अध्य०

॥ २३ ॥

॥२५४॥

સંશય નિવારણ કર્યો, પળ પુર્વોક્તથી અનેરો પળ મને સંશય છે તો તે પળ તમે મુને કહો. (એ વીજું પ્રશ્ન થયું) ॥૩૪॥

અર્થ:-હવે ગોતમ પ્રત્યે કૈશી પુછે છે । હવે વૈરી જીવવાનો દ્વાર કૈશી ગોતમ પ્રત્યે પુછે છે ॥ અઃ ઘણા વૈરીના સઃ સહસ્ર છે ॥ મઃ માંહે ચિઃ તિષ્ઠે છે ગોઃ હે ગોતમ તેઃ તે વૈરી ચઃવઠી તેઃ તુજને અઃ સન્મુખ ગઃ આવે છે જાય છે જીતવા તુમ્હને ॥ કઃ કેળે પ્રકારે તેઃતે વૈરીને નિઃ જિત્યા તુઃ તમે ॥૩૫॥

મૂલ:-અળેગાળં સહસ્સાળં મજ્ઞે ચિદ્વસિ ગોયમા ।

તે ય તે અહિગચ્છન્તિ કહં તે નિજ્જિયા તુમે ॥ ૩૫ ॥

ગાથા ૩૫ ભાવાર્થ:-કૈશીમુનિ કહેતા હવા કે હે ગૌતમ ? તું અનેક હજારો વૈરીના મધ્યે રહે છે ને તે વૈરી તને જિતવાને સન્મુખ આવે છે, તો તેવા વૈરીને તમે કેવી રીતે જીત્યો. ॥ ૩૫ ॥

અર્થ:-કેસી પ્રત્યે ગોતમ કહેછે એઃએક આત્મા જિઃજિતે થકે જિઃજીત્યા પંઃપાંચ એક આત્મા જીવ અને ચ્યાર કષાય એ પાંચ પંઃપાંચ જિઃજીત્યા જિઃજિત્યા દઃદસ તે એક આત્મા ૪ કષાય પાંચ ઇન્દ્રિ એ ॥૧૦॥ દઃ દસ પ્રકારે ડઃવઠી જેળે વૈરીને જિઃજીતીને સઃ સર્વ વૈરી આત્મા કષાય ૪ ઇન્દ્રિ ॥ નોકપાયાદિક સર્વ વૈરીને જિઃ જીતું હું અઃ હું ॥ ૩૬ ॥

મૂલ:-એળે જિએ જિયા પચ્ચ પચ્ચ જિએ જિયા દસ ।

દસહા ડ જિણિત્તાળં સવસત્તૂ જિણામહં ॥ ૩૬ ॥

ગાથા ૩૬ ભાવાર્થ:-તેવારે ગૌતમસ્વામી કહેતા હવા કે હે કૈશીકુમાર ? એકને જીતવે પાંચ જીત્યા

उत्तरा०

॥२५५॥

गाथा ८४ भावार्थः—जे पामतां दोहीलुं एवं लोकांग्रे ते सिद्धस्थानकनौ शान्भेतौ वास छे के जे भवरूपी ओघ प्रवाहना अंतना करणहार एवा मुनि ते स्थानकने पाम्या थका शोचे नहि ॥ ८४ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा बुद्धि ते० तमारी । छि० छेद्यो सं० संसय मे० माहरो इ० ए । न० नमस्कार थाओ ते० तमने सं० संसय टालवा भणी ॥ स० सर्व सु० सुत्रना म० मोटा अ० समुद्र सर्व सुत्रना पारगामी गौतम प्रते ॥ ८५ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

नमो ते संसयातीत सवसुत्तमहोयही ॥ ८५ ॥

गाथा ८५ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए पुर्वोक्त मारो संशय निवारण कयौं तेथी हे संशय रहित मोटा समुद्र सरीखा सर्व सिद्धांतना पारगामी तुझने नमस्कारहो ॥ ८५ ॥

अर्थः—हवे सुत्रना करणहारा श्री सुधर्मस्वामी कहेछे । ए० एणी तु० परे सं० संदेह छि० टाले थके । के० केसी घो० घोर रौद्र कर्म बेरीप्रते प० पराक्रमना करणहार । अ० वांदिने सि० मस्तके करीने । गो० गौतमने तु० बली म० मोटा य० जसवंतने ॥ ८६ ॥

मूलः—एवं तु संसए छिन्ने केसी घोरपरकमे ।

अभिवन्दिता सिरसा गोयमं तु महायसं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थः—हवे शास्त्रना कर्ता श्री सुधर्मस्वामी कहेछे, एवी रीते संशय टालवाथी कर्म बैरि

अव्य०

॥ २३ ॥

॥ २५५ ॥

૪ લોભ, અપ્રત્યાઘ્વાની ? ક્રોધ ૨ માન ૩ માયા ૪ લોભ, પ્રત્યાઘ્વાની ? ક્રોધ ૨ માન ૩ માયા ૪ લોભ, સંજ્વલનો ? ક્રોધ ૨ માન ૩ માયા ૪ લોભ એ ૧૬ ભેદ જાણવા) એ ચાર ને એક પુર્વોક્ત મઠી પાંચ અને પાંચ ઇન્દ્રિયો, એ નવ ને એક નોકપાય (તેના નવ ભેદ, ૧ હાસ્ય ૨ રતી ૩ અરતી ૪ ભય ૫ શોક ૬ દુર્ગંછા ૭ સ્ત્રીવેદ ૮ પુરુષ વેદ ૯ નપુંસક વેદ. એ નવ) મઠી દશ ઇત્યાદિક સર્વ શત્રુને જીતીને જેમ જૈન સાસનનો ન્યાય છે તેમ ન્યાયે કરી હે મુનિ ? હું વિચરું છું ॥ ૩૮ ॥

અર્થ:—સાં મઠી હે ગોં ગોતમ પં પ્રજ્ઞા બુદ્ધિ તેં તમારી ॥ છિં ટાલ્યો મેં માહરો સંં સંદેહ
 હં એ ॥ અં અનેરો વિં પળ સંં સંદેહ મં માહરો તંં તે મેં મુજને કં કહો ગોં હે ગોતમ ॥ ૩૯ ॥

મૂલ:—સાહુ ગોયમ પન્ના તે છિન્નો મે સંસઓ ઇમો ।

અન્નો વિ સંસઓ મજ્ઞં તં મે કહસુ ગોયમા ॥ ૩૯ ॥

ગાથા ૩૯ ભાવાર્થ:—તેવારે કેશીસ્વામી કહેતા હવા કેં હે ગોતમ ? મઠી તમારી બુદ્ધિ ? કે એ મારો સંશય નિવારણ કર્યો, પળ પુર્વોક્તથી અનેરો પળ મુજને સંશય છે તો તે પળ તમે મુને કહો. (એ ત્રીજું પ્રશ્ન થયું) ॥૩૯॥

અર્થ:—હવે ચોથો દ્વાર પાસનો કેશી પુછે છે । દીં દીસે છે બં ઘળા જીવ લોં લોકનેવિષે ॥
 પાં પાસે બં બાંધ્યા છે સં જીવ ॥ મું પાસ રહિત લં વાયરાનીપરે લહુમ્મુત અપ્રતિબંધ થકો । કં
 કેમ તંં તું વિં વિચરે છે મું હે મહા મુનિરાજ ॥ ૪૦ ॥

મૂલ:—દીસન્તિ બહવે લોએ પાસબદ્ધા સરીરિણો ।

उत्तरा०

॥ २५६ ॥

अर्थः-तौ० संतोषाणी प० परिषदा स० समस्त । स० मोक्ष मार्ग सेवाने स० उद्यमवंत हुवा प-
रिषदा समस्त ॥ स० सम्यग प्रकारे सांचे मने करी सेव्या थका ते० पुर्व कल्या ते । प० उपगारना करणहार
थाओ । भ० भगवंत के० केसी गो० गौतम ॥ त्ति० एम बे० हुं कहुंछुं ॥ ८९ ॥

मूलः-तोसिया परिसा सवा सम्मग्गं समुवड्डिया ।

संथुया ते पसीयन्तु भयवं केसिगोयमे ॥ ८९ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इतिश्री केशि गोयभिज्जं त्रयोविंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥

गाथा ८९ भावार्थः-तेवारे समस्त परिषदा संतोषाणी ने मोक्ष मार्गने विषे सर्व उद्यमवंत थया ने
पुर्वोक्त कल्या तेम उपकारना करणहार थाओ एम सांचे मने करी परिषदाए स्तुति करीने सर्व शास्त्रना जाण
केशी ने गौतमगणधर बने प्रपन्न थया. एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेताहवा केहे जंबू
जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥ ८९ ॥ इतिश्री उत्तराध्ययन
शास्त्रना त्रेवीसमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण थयो. ॥ २३ ॥ ए त्रेवीसमा अध्ययनने विषे संशय टाळवो कळो
ते प्रवचनथी संशय टाळे ते माटे आठ प्रवचन माताना चोवीसमा अध्ययननो भावार्थ कहे छे.

अर्थः-अ० आठ प० प्रवचन मा० माता स० समिती १ गु० गुप्ती २ त० तेमज ॥ पं० पांच ए०
निश्चे य० पुरणे स० समिती त० त्रण गु० गुप्ती आ० कही ॥ १ ॥

मूलः-अट्ट पवयणमायाओ समिई गुत्ती तहेव य ।

अध्य०

॥ २४ ॥

॥ २५६ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—तेवारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते बंधन कीथुं ? एम केशी बोल्या ते प्रत्ये आगळ कहेसे तेम गौतम कहेता हवा ? ॥ ४२ ॥

अर्थः—रा० राग दो० द्वेपादिक आ० आदि शब्दथी मोह परिग्रह ति० तिब्र आकरा गाढा छे । ने० भार्या पुत्रादिक स्नेहरूपीया पा० पास ते भ० ते त्रासना उपजावणहारछे । ते० ते पास छि० छेदिने ज० जेम । ना० जिनसासननो न्याय छे तेम न्यायेकरी वि० विचरुं छुं ज० जेम पूर्वे यतिए आचार आराध्यो छे तेम हुं आचार आराधतो थको विचरुं छुं ज० जेम क० अनुक्रमे ॥ ४३ ॥

मूलः—रागद्वोसादओ तिवा नेहपासो भयंकरो ।

ते छिन्दिता जहानायं विहरामि जहक्कम्मं ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—राग द्वेप मोह परिग्रहादिकने स्त्री पुत्रादिक उपरे तिब्र [गाढा] स्नेहरूपी (पास) बंधन ते भयने त्रासना उपजावनार छे, एम जाणीने जेम जैन सासननो न्याय छे, ते न्याये करी जेम पुर्वे यतिए आचार आराध्या छे, तेम हुं आचार आराधतो थको विचरुं छुं ॥ ४३ ॥

अर्थः—सा० भली प० प्रज्ञाछे बुद्धिछे ते० तुमारी हे गो० गौतम छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संदेह इ० ए पुर्वे जे कह्यो ते अ० अनेरो वि० पण सं० संदेह म० माहरो तं० ते मे० माहरो क० कह्यो हे गो० गौतम ॥ ४४ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ४४ ॥

वृत्तरा०

॥ २५७ ॥

समिती ने त्रण गुप्ती ए बंने मळीने अष्ट प्रवचन माता जाणवी ॥ २ ॥

अर्थ:-ए० ए अ० आठ स० समिती स० संक्षेपे वि० कही । दु० बार अं० अंग जि० भगवंत अ०
अख्याता ॥ मा० समाया ज० जे आठ प्रवचन माताने विषे उ० पूरणे प० सर्व सिद्धांतसमायां ॥ ३ ॥

मूल:-एयाओ अष्ट समिईओ समासेण वियाहिया ।

दुवालसङ्गजिणक्खायं मायं जत्थ उ पवयणं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ:-ए पांच समिती ने त्रण गुप्तीरूप अष्टप्रवचन माता संक्षेपे कही अने भगवंते द्वाद-
शशांगी कहेल ते सर्व शास्त्र ए अष्टप्रवचन माताने विषे समायां (अर्थात् ए अष्टप्रवचन माता चारित्ररूपछे अने
चारित्र ते ज्ञानदर्शन विना न होय अने चारित्र्या वेगळां द्वादशांगी रूप शास्त्र न होय तेथी द्वादशांगी रूप सर्व
अष्टप्रवचन माताने विषे समायां) ॥ ३ ॥

अर्थ:-हवे इया समिती वर्णवे छे ते इया समिती । आ० आलंबने १ का० काले २ । म० मार्गे करी ३ ज० जतनाए
करी य० वळी ए च० चार का० कारणे प० शुद्ध ॥ सं० साधु इ० इया समितीए रि० चाले ॥ ४ ॥

मूल:-आलम्बणेण कालेण मग्गेण जयणाय य ।

चउकारणपरिसुद्धं संजए इरियं रिए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ:-हवे प्रथम इया समिती विस्तारे करी कहे छे. (चालती वंखते मननी एकाग्रता
करवी ते) १ आलंबणे करवी, २ काले करी, ३ मार्गे करी, ४ यत्नाये करी ए चार कारणे करी इया समिती

अध्य०

॥ २४ ॥

॥ २५७ ॥

છેદી નાંચી કે જેથી તે વેલીનાં વિષરૂપ ફલ મક્ષવાથી મુકાઈને જેમ જૈનશાસનનો ન્યાય છે, તેમ હું વિચરુંછું ॥ ૪૬ ॥

અર્થ:—હવે કેશી ગૌતમપ્રત્યે પુછે છે લ૦ વેલી ય૦ વઢી ઇ૦ એ । કા૦ કર્ફ વુ૦ કહી । કે૦ કેશી ગો૦ ગૌતમ અ૦ વોલતા હુવા એ૦ તેવાર પછી કે૦ કેશી વ૦ વોલેછે તે વોલતા તુ૦ પ્રત્યે । ગો૦ ગૌતમ ઇ૦ એ આગલે કહેશે તેમ અ૦ કહે છે ॥ ૪૭ ॥

મૂલ:—લયા ય ઇફ કા વુત્તા કેસી ગોયમમબ્બવી ।

કેસિમેવં વયન્તં તુ ગોયમો ઇણમબ્બવી ॥ ૪૭ ॥

ગાથા-૪૭ ભાવાર્થ:—તે વારે ગૌતમ પ્રત્યે કેશી કહેતા હવા કે હે ગૌતમ ? તે વેલી કઈ કહી ? એમ કેશી બોલ્યા, તે પ્રત્યે આગલ કહેશે તેમ ગૌતમ કહેતા હવા ॥ ૪૭ ॥

અર્થ:—મ૦ સંસારનેવિષે ત૦ તૃષ્ણારૂપણી લ૦ વેલડી વુ૦ કહી । મી૦ સ્વરૂપથી મયની દેણહારી છે । મી૦ મયકારિયા ફ૦ ફલ ઉ૦ ઉદય છે । ત૦ તે વેલી ઉ૦ ઉદ્ધરીને ઉપાડીને જ૦ જેમ ના૦ જિનસાસનનો ન્યાય છે તેમ । વિ૦ વિચરું છું જ૦ જેમ મુ૦ મુષ ઉપજે તેમ ॥ ૪૮ ॥

મૂલ:—ભવતણ્હા લયા વુત્તા મીમા મીમફલોદયા ।

તમુદ્ધરિત્તા જહાનાયં વિહરામિ જહાસુહં ॥ ૪૮ ॥

ગાથા-૪૮ ભાવાર્થ:—હે મુનિ ? સંસારને વિષે ત્રષ્ણારૂપ વેલી કહી છે ને તે વેલી સ્વરૂપ થકી મયની આપનારી છે ને તેનાં મયકારી ફલનો ઉદય છે, તે વેલીને હું ઉપાડીને જેમ જૈનશાસનો ન્યાય છે તેમ

उत्तरा०

॥२५८॥

त्रयी इर्या, ३ काळयी इर्या, ४ भावयी इर्या, ए चार प्रकारे यत्ना कही. हवे गुरु कहैता हवां कै हे शिष्य? ए चार प्रकारनी यत्नानो जुदो जुदो विस्तार हुं कहीश ते तुं सांभळ ॥६॥

अर्थ:-द० द्रव्ययी जयणा ते च० दृष्टि करी जीवादिक द्रव्य नीरख्या निमित पे० जीवादिकने अवलोके जु० वळी धुंसरा चार हाथ प्रमाणे अवलोके च० वळी । खि० क्षेत्रयी जयणा । का० कालयी जयणा ते जा० ज्यां सुधी री० दिवस चाले । य० वळी उ० उपयोग सहित चाले ते भा० भावयी जयणा कहीए ॥ ७ ॥

मूल:-द्वयो चक्रेषुसा पेहे जुगमितं च खित्तओ ।

कालओ जाव रीइज्जा उवउत्ते य भावओ ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ:-१ द्रव्ययी यत्ना ते द्रष्टीये करी जीवादिक द्रव्यने देखे, २ क्षेत्रयी यत्ना ते धुंसरा (चार हाथ) प्रमाणे मार्गने अवलोके, ३ काळयी यत्ना ते ज्यां सुधी दिवस होय त्यांसुधी चाले, ४ भावयी यत्ना ते उपयोग सहित चाले ॥ ७ ॥

अर्थ:-उपयोग सहित जयणाए केम चाले ते कहेछे इ० इंद्रिय पांचना विषय विकार वि० वरजीने चे० वळी पे० पांच प्रकारनी स० सज्जाय १० ए १० बोल वरजीने त० ते इर्या शोधवाने विषे प्रवर्ते जे मु० मुर्ति सरीर एटले मुर्ति ते सरीर त० ते इर्याने पु० पुरकार आगल करीने उ० उपयोग सहित छतो रि० इर्या सुमती रि० चाले ॥८॥

मूल:-इन्द्रियत्थे विवज्जित्ता सज्जायं चैव पञ्चहा ।

तम्मुत्ती तम्पुरकारे उवउत्ते रियं रिए ॥ ८ ॥

अध्य०

॥ २४ ॥

॥२५८॥

अर्थः—हवे केशीप्रत्ये गौतम कहे छे म० मोटी मे० मेघ वरसादे करी ए० उपन्यो पाणीनो प्रवाह तेह थकी । गि० गृहीने वा० पाणी ज०जे पाणीमांही उ०उत्तम पाणी तेणे उत्तम पाणीए ॥ सि०सिंचुंछुं ओलवुंछुं । स०निरंतर दे०देहने । सि०पाणीएकरी सिंची ओलवी थकी । नो०ते अग्नी य०वळी ड०वाळे नहि मे०मुजने ॥५१॥

मूलः—महामेहप्पमूयाओ गिज्झ वारि जलुत्तमं ।

सिञ्चामि सययं देहं सित्ता नो य डहन्ति मे ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेता हवा केहे केशी ? मोटां मेघ (वादळा) थी उपजेलो पाणीनो प्रवाह के जे पाणीमांही उत्तम एवा पाणीए करीने निरंतर हुं सिंचुंछुं के जेथी ते अग्नि मुजने बाळती नथी ॥५१॥

अर्थः—केशी गौतम प्रत्ये पुछे छे अ०अग्नी य०वळी इ०ए के०कई बु०कही ॥ के०केशी गो०गौतमप्रते । अ० बोल्या ॥ ए० तेवारे के० केशी व०बोले छे ते बोलता तु०प्रत्ये गो०गौतम इ० एम अ०बोल्या ॥५२॥

मूलः—अग्नी य इइ के वुत्ता केसी गोयममब्बवी ।

कसिमेवं वयन्तं तु गोयमो इणमब्बवी ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—ते वारे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम ? ते अग्नी कइ ? एम केशी बोल्या, ते आगळ कहेशे, तेम गौतम कहेता हवा ॥ ५२ ॥

अर्थः—क० कसाय अ० अग्नी बु० कही सु० सिद्धांते सी० सीतल त०तपरूपीओ ज० पाणी सु० ति-
र्थकर रूपीयो मेघ तेथी उपनो सिद्धांत तेहनी धा०धाराए अ०छांधा सं०थका । भि०सिद्धांतनी धाराए कषाय

ઉત્તરા૦

॥ ૨૬૯ ॥

મૂલ:-એયાઈ અઢ ઠાણાઈ પરિવજ્જિતુ સંજણે ।

અસાવજ્જં મિયં કાલે માસં માસિજ્જં પન્નવં ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ:-એ ક્રોધાદિક આઠ સ્થાનકને વર્જિને કાર્યને અવસરે પ્રજ્ઞા (બુદ્ધિ) વંત સાધુ થોડી અને પાપરહિત નિર્દોષ ભાષા બોલે, એ બીજી ભાષા સમિતી કહી ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-હવે ત્રીજી એષણાસમિતી કહે છે ગ૦ નિર્દોષ વસ્તુ ગવેષણાનેવિષે એષણા ૧ । ય૦ વલી ગ૦ નિર્દોષ વસ્તુ ગ્રહણાને વિષે એષણા ૨ ॥ પ૦ નિર્દોષ વસ્તુ ભોગવવાનેવિષે । એષણા ૩ ય૦ વલી જા૦ જે એષણા તે । આ૦ આહારનેવિષે ૧ ઉ૦ વસ્ત્ર પ્રમુખ ઉપધીનેવિષે ૨ સે૦ થાનકાદિક પાટ પાટલા પ્રમુખને વિષે એ ૩ પ્રત્યેક પ્રત્યેક એ૦ એ તિ૦ ત્રણ ગવેષણાદિક એષણા । વિ૦ વલી સો૦ નિર્દોષ કરે એટલે ત્રિન ભેદ ત્રિન ત્રિન ભેદ થાય તે કેમ, આહારની ગવેષણા ૧ । આહારની ગ્રહણેષણા ૨ । આહારની પરિભોગેષણા ૩ । એમ ૩ ઉપધીની ૬ એમ ૩ સેજ્ઞાની એ ૯ ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:-ગવેસણાએ ગહણે ય પરિભોગેસણા ય જા ।

આહારોવહિસેજ્જાએ એ તિન્નિ વિ સોહએ ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:-હવે ત્રીજી એષણા સમિતી કહે છે, એષણા ત્રણ પ્રકારની તે ૧ નિર્દોષ વસ્તુ ગવેષણા (શોધવું તે) ને વિષે એષણા, ૨ નિર્દોષ વસ્તુ ગ્રહણ કરવાને વિષે એષણા, ૩ નિર્દોષ વસ્તુ ભોગવવાને વિષે એષણા, એ ત્રણ પ્રકારની એષણા તે ૧ આહારને વિષે, ૨ વસ્ત્ર પ્રમુખ ઉપધીને વિષે, ૩ સ્થાનક પાટ પાટલા

અધ્ય૦

॥ ૨૪ ॥

॥ ૨૬૯ ॥

मूलः—अयं साहसिओ भीमो दुड्ढासो परिधावई ।

जंसि गोयम आरूढो कहं तेण न हीरसि ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—ए महा साहसिक रौद्र (भयंकर) ने दमतां दोहीलो ने सर्व दिशामां उनमार्गे दोडे छे, एवा दुष्ट घोडा उपरे तमे चढ्याथका हे गौतम ? ए घोडो तमने उनमार्गे केम नथी लइजतो ॥ ५५ ॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे । प० प्रकर्षे हा० धातो थको उन्मार्गे सन्मुख जातो थको ॥ नि० ग्रही राख्योछे सु० सिद्धांत रूपीणी र० । रासे करी स० बांधी राख्योछे दुष्ट अश्व ते भणी । न० न मे० माहरो दुष्ट अश्व । ग० जाय उ० उन्मार्गे । म० भलो मार्ग च० वळी प० अंगीकार करे छे ॥ ५६ ॥

मूलः—पहावन्तं निगिण्हामि सुयरस्सीसमाहियं ।

न मे गच्छइ उम्मगं मगं च पडिवज्जई ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—हवे केशी प्रत्ये गौतम कहेताहवा के हे केशी ? ते घोडो जेवारे उन्मार्गने विषे दोडे छे तेवारे श्रुत रूपी रासडीये करी बांधीने झाली राखुंछुं के जेथी ते घोडो मुजने उन्मार्गे लइजतो नथी ने भला मार्गने विषे प्रवर्ते छे ॥ ५६ ॥

अर्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये पुछेछे आ० अश्व य० वळी इ० ते के० कयो वु० कह्यो । के० केशी गो० गौतम प्रते अ० बोल्या । ए० तेवार पछे के० केशी व० बोले छते तु० वळी गो० गौतम इ० एम अ० कहेछे ॥ ५७ ॥

मूलः—आसे य इइ के वुत्ते केसी गोयममब्बवी ।

ઉત્તરા૦

॥૨૬૦॥

परिभोयंमि चउकं विसोहेज्जं जयं जई ॥ १२ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:—હવે પ્રથમ ગવેષણાને વિષે આધાકર્માદિક ૧૬ દોષ દાતારથકી લાગે તે કહે છે, ૧ સાધુનેજ અર્થે છ કાચ જીવનો આરંભ કરી અન્ન પાણીઆદિક નિપજાવીને આપે તે (આધાકર્મિ દોષ), ૨ જે કોઈ મારે ઘેર આવશે તેને આપીશ એમ ગૃહસ્થ મનમાં ચિંતવીને અન્ન પાણી આદિક નિપજાવે, એવે અવસરે સાધુનો યોગ મલવાથી આપે તે (ઉદેશીક દોષ), ૩ નિર્દોષ આહાર હોય તેમાં સીથ (દાંણા) માત્ર આધાકર્મિ આદિક ભલે તે (પુરૂ કર્મ દોષ), ૪ કાંઈક તે સાધુને અર્થ ને કાંઈક પોતાને અર્થે ગૃહસ્થ રંધાવે તે (મિશ્રીત દોષ), ૫ સાધુને અર્થે ઘણા કાલ સુધી રાસી મુકે તે (ઠવણા દોષ), ૬ મહોત્સવ જમણવારમાં સાધુને અર્થે આહું પાહું કરીને આપે તે (પાહુડીયા દોષ), ૭ અંધારે દિવો તથા દ્વાર ઉઘાડી ઉઘોત કરી આપે તે (પાડર દોષ), ૮ સાધુને વસ્ત્ર પાત્ર ઉપાશ્રાદિક વેચાતું લઈને આપે તે (કૃત દોષ), ૯ ઉછીતું લઈને સાધુને આપે તે (પામિચ દોષ), ૧૦ સાધુને અર્થે નિઃરસ આહાર હોય તે બદલીને સરસ આહાર આપી આપે તે (પરીયટીયે દોષ), ૧૧ પરગામથી તથા ત્રણ ઘર ઉપરાંતથી તથા પોતાના ઘરાદિકથી સાધુને અર્થે સામો આહાર આપી આપે તે (અમી હડે દોષ), ૧૨ સાધુને અર્થે લેપાદિકની મુદ્રા (છાંદો) તથા કમાડ ઉઘાડી આપે તે (મિન્ન દોષ), ૧૩ સાધુને અર્થે ડંચા ઠામથી વાજોઠાદિક માંડીને દુઃખે ઉતારી આપે તે (માલોહડ દોષ), ૧૪ સાધુને અર્થે નિર્વલ પાસેથી છીનવી લઈને આહારાદિક વસ્તુ આપે તે (અછેજ દોષ), ૧૫ ઘણાની થક વસ્તુ હોય તે વસ્તુ બીજાની રજા વિના એકલો સાધુને આપે તે (અણીસીઠ દોષ), ૧૬ પહેલું આંધળ માંહી ધાન ઓર્યું હોય અને એવે અવસરે સાધુ આવ્યા જાણી, પછી તે આંધળ માંહી તથા ધાન ઉમેરે તે (અઙ્ગીયર

અધ્ય૮

॥ ૨૪ ॥

॥૨૬૦॥

વોરણ કર્યો ? પળ પુર્વોક્તથી અનેરો પળ મુજને સંશય છે તો તે પળ મુજને કહો (એ સાતમું પ્રશ્ન થયું.) ॥૫૯॥

અર્થ:-હવે કુપંથ નીરા કરવાનો આઠમું દ્વાર કેશી પુછે છે । કુ० કુપંથ વ० ઘણા છે લો० લોકને વિષે જે० જેને કુપંથે કરી ન० ભલા માર્ગથી અઘ્ર થાયછે જ० જીવ અ० ભલા માર્ગને વિષે ક० કેમ વ० પ્રવર્તતો થકો । તં० તું ન० ન ન० ભલા માર્ગથી કેમ અઘ્ર ન થયા ગો० હે ગૌતમ ॥ ૬૦ ॥

મૂલ:-કુપ્પહા બહવો લોએ જેહિં નસ્સન્તિ જન્તુણો ।

અદ્ધાણે કહ વટ્ટન્તે તં ન નસ્સસિ ગોયમા ॥ ૬૦ ॥

ગાથા ૬૦ ભાવાર્થ:-હે ગૌતમ ? એ લોકમાંહી ઘણા કુપંથ (માર્ગ) છે અને તે કુપંથે કરીને જીવ ભલા માર્ગ સામું જોતા નથી ને ઘણા જીવોનો નાશ કરે છે તો તું ભલા માર્ગને વિષે કેમ પ્રવર્તે છે ? અને તે કુપંથને વિષે તું કેમ નથી પડતો ? ॥ ૬૦ ॥

અર્થ:-હવે ગૌતમ કહે છે જે० જે ય० કોઈ એક મ० માર્ગ ભલો ગ० જાયછે । જે० જે ય० કોઈ એક ઉ० ઉન્માર્ગે પ० પ્રવર્ત્યા છે । તે० તે સ० સઘલાએ વે० જાણ્યા પ્રવર્તે છે મ० મુજને । તં० તે ભણી ન० નથી ન० નાસતો ભલા માર્ગથી અઘ્ર થાતો નથી અ० હું મુ० હે મુની ॥ ૬૧ ॥

મૂલ:-જે ય મગ્ગેણ ગચ્છન્તિ જે ય ઉમ્મગ્ગપટ્ટિયા ।

તે સઘે વેડ્યા મજ્ઞં તં ન નસ્સામહં મુણી ॥ ૬૧ ॥

ગાથા ૬૧ ભાવાર્થ:-તેવારે કેશી ગૌતમ પ્રત્યે કહેતા હવા, હે મુનિ ? જે કોઈ ભલે માર્ગે જાય છે

ઉત્તરા૦

॥૨૬૧॥

(પેહીત દોષ), ૬ વસ્તુ આપવાનું જે વાસણ હોય તેમાં સચેતાદિક અયોગ્ય વસ્તુ હોય તે વસ્તુ બીજા વાસણમાં ઘાલીને તેજ વાસણમાં ઘાલીને આહાર આપે તે (સાહરિત દોષ), ૬ અંધ પાંગલુ વગેરે અયોગ્ય દાતારને હાથે આહાર લે તે (દાયક દોષ), ૭ સચેતાદિક મિશ્ર (કાંઈક સચેત ને કાંઈક અચેત) વસ્તુ હોય તે લે તો તે (મિશ્ર દોષ), ૮ જે સચેત વસ્તુને વિષે શસ્ત્ર પુર્ણ પ્રણમ્યું ન હોય તેવું લે તે (અપરિણય દોષ), ૯ તુર્તનું લીંપ્યું તથા દહિં છાશ ભોજનાદિક રસે હાથ ચ્વરડેલ હોય તે વોહોરાવ્યા પછી સચેત પાણી આદિકે ધોવાથી પશ્ચાત્ત કર્મ દોષ લાગે તે (લિંત્ત દોષ), ૧૦ અન્ન પ્રમુખ નાંચતી (વેરાતી) આવે તે (છંડીય દોષ), ૧૧ દશ દોષ ગ્રહણેષણાના સાધુને દાતાર ૧૧ બંને થકી લાગે. હવે ત્રીજી પરિભોગેષણાના ૪ દોષ કહે છે, ૧ જે રસને શુદ્ધ પળે શુભ ઉપજાવવાને હેતુે ક્ષીર ચ્વરડની પેરે રસ એકઠો મેલવીએ તે (સંજોયણા દોષ), ૨ શાસ્ત્રોક્ત પ્રમાણ ઓલંધીને અતિ માત્રાએ આહાર કરે તે (અપ્રમાણ દોષ), ૩ દાતારે સરસ આહાર પાણી દીધેલ હોય પછી જમતા તેની પ્રશંસા કરે તે ચારિત્રને દહન મળી ઇંગાલ સરચો જાણવો તે (ઇંગાલ દોષ), ૪ દાતારે લુચ્ચો નિરસાદિક આહાર દીધેલ હોય તે જમતાં અપચોડે તો ચારિત્રને ધુમ્મ સમાન કરે તે (ધુમ્મ દોષ) ૧૧ ચાર દોષ પરિભોગેષણાના જાણવા ૧૧ સાધુ થકીજ લાગે. ૧૧ ઉદગમનના ને ૧૧ ઉત્પાદનના ને ૧૦ મિશ્રદોષ ને ૪ પરિભોગેષણાના મળી ૪૬ દોષ થયા અને છ કારણ વિના શરીરના ચ્વરડને માટે આહાર કરે તે (કારણ દોષ) ૧૧ એક ગણીએ તો ૪૭ દોષ થાય, એમ ૪૭ દોષ રહિત આહાર લઈ ત્રીજી ઇષણાસમિતી મુનિ આરાધે ૧૧ ત્રીજી ઇષણા સમિતી કહી. ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-હવે ચોથી આદાન નિચ્ચેવણા સમિતી કહેછે ઓ૦ એક ઓધિક ઉપધિ ૧, ઓધિક તે પાઢિહાર

અધ્ય૦

॥ ૨૪ ॥

॥૨૬૧॥

मूलः—साहु गोयग पत्ता ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे तो ते पण तमे मुजने कहो (ए आठमुं प्रश्न थयुं) ॥६४॥

अर्थः—हवे मोटा पाणीना द्वार वेग निवारवानो द्वार केशी पुछेछे । म० मोटा उ० पाणीना वे० वेगेकरी । बु० तणाता होय ते पा० प्राणीने । स० सरण ते तणावानो कष्ट नीवारवा समर्थ ग० श्रेय वांछे तेहने गमन करवायोग्य प० वाहणनी पइठाणनीपरे आधारभूत य० वळी दी० द्वीप कं० कयो म० मानेछे मु० हे मुनी ॥६५॥

मूलः—महाउदगवेगेण बुज्झमाणाण पाणिणं ।

सरणं गई पइहा य दीवं कं मज्झसी सुणी ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—हवे गौतम प्रत्ये केशी कहेता हवा हेसुनि ? महा पाणीनावेगे करीने बुडता जीवने ते कष्ट निवारवा समर्थ ने श्रेय वांछित ते त्यां जवा योग्य ने वहाणना पैठाणनीपरे आधारभूत एवो कीयो द्वीप तुं माने छे ॥६५॥

अर्थः—हवे गौतम कहेछे अ० छे ए० एक म० मोटो प्रसंशनीकपणे दी० दीप वा० पाणीमय म० मांहि म० विस्तीर्णपणे मोटो दिसेछे म० मोटो उ० पाणीनो वे० वेगछे तेहनो ग० गमन आवहुं त० ते द्विपने विषे न० नथी ॥ ६६ ॥

मूलः—अत्थि एगो महादीवो वारिमज्झे महालओ ।

महाउदगवेगस्स गई तत्थ न विज्जई ॥ ६६ ॥

उत्तरा०

॥२६२॥

स० समितीवंत स० सदायं इति आदानं निखेवणां समिती ॥ १४ ॥

मूलः—चक्खुसा पडिलेहिता पमज्जेज्ज जयं जई ।

आइए निखेवेज्जा वा दुहओ वी समिए सया ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ओधिक ने उपग्रहीक ए वे प्रकारनी उपधिने यत्नावंत यति प्रथम द्रष्टिण करी जोइने पुंजिने लिये, मुके ने भोगवे, ए चोथी आदान निखेवणा समिती कही ॥१४॥

अर्थः—हवे पांचमी परिठावणिया समिती कहेछे । उ० वडीनीति १ पा० लघुनीति २ । खे० बलखो ३ सि० नासीकानो मेल ४ । ज० शरिरनो अवयवनो मेल ५ ॥ आ० आहार ६ उ० वस्त्रादिक उपधी ७ दे० शरिर ८ ॥ वा० अथवा अ० एथी अनेरु अ० पुरणे त० तेहवा परठवायोग्य तेहने परठवे ॥ १५ ॥

मूलः—उच्चारं पासवणं खेलं सिद्धाणजल्लियं ।

आहारं उवहिं देहं अन्नं वावि तहाविहं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—हवे पांचमी परिठावणीया समिती कहे छे, १ वडिनीति (मळ), २ लघुनीति (मुत्र), ३ बलखो, ४ नासिकानो मेल, ५ शरिरना अवयवनो मेल, ६ आहार, ७ वस्त्रादिक उपधी, ८ शरीर ए कही ते सिवाय बीजी पण परिठवा योग वस्तुने परिठवे ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे परिठवानी वेला कही । तिहां चउभंगी कहेछे परिठवानी वेलाए ॥ अ० कोइ मनुष्य आवतो नथी । अ०अने वेगलाथी कोइ पण देखतो नथी ? । अ०आवतो ते कोइ नथी चे० पण । हो० छे सं० देखवो

अध्य०

॥ २४ ॥

॥२६२॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाट्यो मे० माहरो सं० संसय इ०.ए
पूर्वोक्त अ० अनेरो वि० पण सं० संसय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ६९ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के मारो संशय नि-
वारण क्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे तो तेपण तमे मुजने कहो (ए नवमुं प्रश्न थयुं) ॥ ६९ ॥

अर्थः—हवे समुद्रनो पार पामवा आश्रीदसमो द्वार केशी पुछेछे अ० समुद्रने विषे म० मोटा पाणीना
प्रवाहने विषे ॥ ना० नावा वि० विशेष प० सर्वथा प्रकारे धा० धारे छे ॥ जं० जे नावाने विषे गो० हेगौतम
आ० तुं चढयोछे क० केणे प्रकारे पा० समुद्रने पारे ग० तुं जाइश ॥ ७० ॥

मूलः—अण्णवंसि महोहंसि नावा विपरिधावई ।

जंसि गोयममारूढो कहं पारं गमिस्ससि ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—मोटा समुद्रने विषे घणा पाणीनो प्रवाह छे अने ते मांही एक नाव दोडे छे ते
नावने विषे चढ्यो थको हे गौतम ? तुं केवी रीते ए समुद्रनो पार पामे छे ? ? ॥ ७० ॥

अर्थः—हवे गौतम कहे छे । जा० जे मांही उ० बळी अ० पाणी आवे एहवी ना० नावा ॥ न० नहोय
सा० ते नावा पा० पार गा० गामीणी ॥ जा० जे मांहि नि० पाणी आवे नही एहवी-ना० नावा । सा० ते

उत्तरा०

॥२६३॥

गाथा १७ भावार्थः—ए चार भांगामांही, १ कोइ मनुष्य आवतुं नथी तेमज कोइ देखतुं नथी ए प्रथम भांगे परिठवे (ए प्रथम भांगो वळखो नासीकानो मेल विगेरे केटलाक बोलोमां परिठववा आश्री न लेवो, पण केटलाक वडी नित्यादिक आश्री जाणवो), वाकी त्रण भांगे परिठववानो निषेध (ते पण पुर्वोक्ति प्रकारे समजवुं), वळी २ ज्यां परिठवतां पोताना तथा परना आत्माना घात न थाय, ३ उंची नीची भुमी-रहित समी भुमी होय, ४ त्रण (घास) पत्रादिक रहित खुली भुमी होय, ५ अग्नि प्रमुखे थोडा काळथी अचेत थयेली भुमी होय (इहां घणा काळथी अचेत थयेल अवड भुमीमां कुंथुं कीडीयादीकनां नगरां होय तेथी त्यां परिठववा निषेध छे) ॥ १७ ॥

अर्थः—वि० विस्तिर्ण पोहोळी भुमी ६ दू० उंडि हेठी घणी अचित भुमि थइ होय तिहां ७ ना० वेठो रहोछे तिहांथी डुकडो नही वेगलो परिठवे ८ वि० उंदरादिकना विल वर्जिने परठवे त० त्रस पा० प्राण बी० बीजादिक र० रहित भुमिए परठवे ए १० बोल रहित शुद्ध थंडिल ॥ उ० उचारादिकने वो० वोसरावे परठवे ॥ १८ ॥

मूलः—वित्थिण्णे दूरमोगाढे नासन्ने विलवज्जिए ।

तसपाणवीयरहिए उचारार्इणि वोसिरे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—६ विस्तीर्ण पोहोळी भुमी होय, ७ अचेतभुमी उंडी हेठे घणी होय, ८ ज्यां पोते होय त्यांथी वेगळे, ९ उंदरादिकनां विल न होय, १० त्रस प्राणी तेमज बीज प्रमुखरहित भुमी होय ए पुर्वोक्त कहेलां दश प्रकारनां थंडिलने विषे लघुनीति वडी नित्यादिक परिठवी वोसिरावे ॥ १८ ॥

अध्य०

॥ २४ ॥

॥ २६३ ॥

संसारो अण्णवो वुत्तो जं तरन्ति महेसिणो ॥ ७३ ॥

गाथा ७३ भावार्थः—हे केशी? संसाररूपी समुद्रने शरीररूपणी नावने जीव ते नावनो खेडनार (नावडीयो) कहेल छे तो जे मोक्षना गवेसी मोटा साधु ते एवा संसार समुद्रने तरेछे ॥ ७३ ॥

अर्थः—सा० भली गो० हे गोतम प० प्रज्ञा ते० तमारी । छि० टाल्यो मे० माहरो सं० संसय इ० ए ॥
अ० अनरो वि० पण सं० संसय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हेगौतम ॥ ७४ ॥

मूलः—साहु गौयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तं मे कहसु गोयमा ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो, पण पुर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशय छे, तो ते पण तमे मुजने कहो, (ए दशसुं मश्र थयुं) ॥ ७४ ॥

अर्थः—हवे अंधकार टाळवानो अगीयारमो द्वार केसी पुछेछे ॥ अं० आपनी प्रवर्ति रुंधेव करी देपता जीवने अंधकरे अंधकारनी परे देषे नही तेभणी अंधकार । त० अती अंधकार घो० रौद्र अंधकारने विषे चि० तिष्ठेछे पा० जीव । ब० घणा । को० कोण क० करस्ये उ० उद्योत । स० समस्त लो० लोकने विषे । पा० जीवने ॥ ७५ ॥

मूलः—अन्धयारे तमोघोरे बहू चिद्वन्ति पाणिणो ।

को करिस्सइ उज्जोयं सव्वेलोगंमि पाणिणं ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः—हवे केशी गौतम प्रत्ये कहेता हवा के हे गौतम? आंखनी प्रवर्ति रुंधेव करी दे-

उत्तरा०

॥ २६४ ॥

चितवै ते सत्य मनगुप्ती कहीये, २ जीवादिक पदार्थ नथी एवं चितवै ते असत्य मनगुप्ती कहीये, ३ आंवा-
दिक घणी जातिनां वृक्षो जोइने ए आंबानुं वन छे एवं चितवै (एटले आंबाना वृक्षोनी अंदर बीजा ख-
जुर खाखरा प्रमुखनां पण वृक्षो होवार्थी मृषा युक्त छे तेथी) ते सत्य मृषा कहीये, आदेश निर्देशादि वचन
चितवै एटले हे देवदत्त ? घडी लाव्य, अमुक वस्तु तोळी मापीने आणी आप, डुंगर बळे छे, नेवां चुए छे,
गाम आव्युं, इत्यादि व्यवहारनी चितवणां ते सत्य नहि अने मृषा पण नहि ते असत्यामृषा मनगुप्ती कहीये,
ए चार प्रकारनी मनगुप्ती ते मांही १ सत्य मनगुप्ती ने ४ थी असत्यामृषा मनगुप्ती साधुने आदरवा योग ने
बीजी ने त्रीजी मनगुप्ती आदरवा योग्य नहि ॥ २० ॥

अर्थ:-सं० मनमांहि चितवै जो ए मरे तो सारु ते संरंभ १ । सं० एहने कोइ मारे ए समारंभ आ०
एहने हुं मारुं ए आरंभ य० वळी त० तेमहिज य० ए ३ । म० मनने विषे प० प्रवर्ततुं थकुं तु० पुरणे ।
नि० निवर्तवै पाछो वाळे । ज० जतनावंत ज० जती ॥ २१ ॥

मूल:-संरंभसमारंभे आरंभे य तहेव य ।

मणं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थ:-वळी १ सारंभ, २ समारंभ, ३ आरंभथी मन निवर्तवै, ए मरे तो सारुं एवं चितववुं ते
१ सारंभ, एने कोइ मंत्रादिक जपीने मारे तो सारुं ए २ समारंभ, एने हुं मंत्रादिक जपीने मारुं एवं चितववुं ते
३ आरंभ, ए त्रणने विषे मन प्रवर्ततुं होय तेने यत्नावंत यति निवर्तवै, ए प्रथम मन गुप्ती कही ॥ २१ ॥

अध्य०

॥ २४ ॥

॥ २६४ ॥

जि०जिनरूपीओ भ०सूर्य सो० ते जीन क०करसे उ० उद्योत स०समस्त लो०लोकने विपे पा० जीवने ॥७८॥

मूलः—उग्गओ खीणसंसारो सबन्नू जिण भक्खरो ।

सो करिस्सइ उज्जोयं सबलोयंमि पाणिणं ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः—हे केशी ? जेने संसार क्षीण थयो छे अने सर्व वस्तुनो जाणनार एवो जिन रूपीयो सूर्य उग्यो तेज समस्त लोकने विपे जीवने उद्योत करशे ॥ ७८ ॥

अर्थः—सा० भली गो० गौतम प० प्रज्ञा ते० तमारि । छि० टाल्यो मे० माहरो ॥ सं० संसय इ० ए पूर्वोक्त । अ० अनेरो वि० पण सं०संसय म० माहरो तं० ते मे० मुजने क० कहो गो० हे गौतम ॥ ७९ ॥

मूलः—साहु गोयम पन्ना ते छिन्नो मे संसओ इमो ।

अन्नो वि संसओ मज्झं तंमे कहमु गोयमा ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थः—ते वारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? भली तमारी बुद्धि के ए मारो संशय निवारण कर्यो पण पूर्वोक्तथी अनेरो पण मुजने संशयछे, तो ते पण तमे मुजने कहो (ए११मुं प्रश्न थयुं) ॥७९॥

अर्थः—हवे स्थानक आश्री वारमुं द्वार कहे छे सा० सारीरी मा० मानसी दु० दुपे करी । व० पी० डाता पा० जीवने खे० व्याधि रहित सि० उपद्रव्य रहित अ० स्वभाविक बाधा रहित एहवा । टा० स्थानक किं० किस्यो म० माने छे मु० हे मुनी ॥ ८० ॥

मूलः—सारीरमाणसे दुक्खे वज्झमाणाणपाणिणं ।

उत्तरा०

॥ २६५ ॥

वचनं प्रवर्ततुं होय तेने यत्नावंत यति निवर्तावे ए वीजी वचन गुप्ती कही ॥ २३ ॥

अर्थः—हवे कायगुप्ती कहे छे । ठा० उभो रहे तिहां नि० बेसे तिहां चे० निश्चे त० तेमहिज य० वळी तु० सुवे तिहां । उ० खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे प० विशेष ओलंघवाने विषे ॥ इ० पांच इंद्रिना य० वली जु० व्यापारने विषे कायगुप्ती प्रवर्तावे ॥ २४ ॥

मूलः—ठाणे निसीयणे चेव तहेव य तुयट्टणे ।

उल्लङ्घणपल्लङ्घण इन्दियाण य जुञ्जणे ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—हवे वीजी काय गुप्ती कहेछे. साधु, १ उभो रहे त्यां, २ बेसे त्यां, ३ तेमज सुवे त्यां, ४ खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे, ५ विशेषे खाड प्रमुख ओलंघवाने विषे पांच इंद्रियोना व्यापारने विषे कायगुप्ती प्रवर्तावे ॥ २४ ॥

अर्थः—सं० पोते मारवा मुठी उपाडे १ स० पर पासे संज्ञा करी मुठी उपडावे २ आ० पोते मारे ३ य० वळी त० तेमहि य० ज का० ए ३ ने विषे काया प० प्रवर्तावतो तु० थको नि० निवर्ते ज० जतनावंत ज० जती ॥ २५ ॥

मूलः—संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य ।

कायं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—वळी १ सारंभ, २ समारंभ, ने ३ आरंभथी काया निवर्तावे. १ पोते वीजाने मारवाने मुक्ती शस्त्र उपाडे ते सारंभ, २ वीजानी पासे संज्ञा (इसारो) करी मुक्ती शस्त्र प्रमुख उपडावे ते समारंभ, ३ पोते मुक्ती शस्त्रादिकथी परजीवने मारे ते आरंभ, ए त्रणने विषे काया प्रवर्तती होय तो यत्ना-

अष्ट ०

॥ २४ ॥

॥ २६५ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—तेवारे केशी कहेता हवा के हे गौतम ? ते स्थानक कीयुं कहं, एम केशी बोल्या ते मत्ये आगळ कहेशे तेम गौतम कहेता हवा ॥ ८२ ॥

अर्थः—नि० कर्मरूपणी अग्नी ति० वळी उलहवाथी शीतलीभूतछे मोक्ष अ० संरीरी मानसी पीडा रहित ति० वळी सि० सिद्ध किहां छे लो० लोकना अ० अग्र उपरेछे ए० निश्चय० वळी खे० व्याधि रहित सि० सर्व उपद्रव्य रहित अ० स्वभाविक बाधा रहित ॥ जं० जे एहवे थानके त० तरेछे म० मोटा रुषीस्वर ॥ ८३ ॥

मूलः—निघाणं ति अबाहं ति सिद्धीलोगगमेव य ॥

खेमं सिवं अणाबाहं जं तरन्ति महेसिणो ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—तेवारे केशी मत्ये गौतम कहेता हवा के हे केशी ? जेरा मरणना उपद्रव व्याधीने स्वाभाविकज पीडा ए सर्वथी रहित जे कर्मरूप दावानळ ओलववाथी शीतलीभूत एवा लोकाग्रे सिध स्थानकने विषे मोटा ऋषि जाय छे ॥ ८३ ॥

अर्थः—तं० ते ठा० थानक सा० सास्वतो वा० वासछे लो० लोकने अ० अग्र उपरेछे । अ० पामतां दु० दोहिलो । जं० जे सं० थानकने पाम्या छता ॥ न० न सो० सोचे । भ० च्यारगतिरूप संसारनुं ओघ प्रवाह तेना अ० अंतना करणहार मु० हे मुनी ॥ ८४ ॥

मूलः—तं ठाणं सासयंवासं लोयगंमि दुरारुहं ।

जं संपत्ता न सोयन्ति भवोहन्तकरा मुणी ॥ ८४ ॥

उत्तरा०

॥२६६॥

तेवी रीते यत्नापुर्वक चालवारुप प्रथम इर्यासुमतीने विषे पेहेलुं जीवदयारुप महाव्रत समाय, २ यत्नापुर्वक जोइने चालनार बीजाने दुःखदायकरुप असत्य वचन बोले नही तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ अदत्तादान (अणदीधेलुं लेवुं ते चोरी) लेवाथी परजीवने दुःख थायछे तेथी जत्नाए चालनार अदत्तादान नही लेवाथी बीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन (स्त्री पुरुषनो संयोग) सेववाथी जीवहिंसा थायछे ते यत्नाए चालनार जीवहिंसा करे नही तेथी चोथुं महाव्रत समाय, ५ जुठ प्रपंचादीकथी मानसीक (मन संबंधी), वाचयीक (वचन संबंधी), कायीक (काया संबंधी) ए त्रण मांहीली गमे ते परजीवनी हिंसा कर्या विना परिग्रह मेळवी शकातो नथी, तेमज ग्रहण पणथइ शकतो नथी, ते हिंसा यत्नाए चालनार करे नही तेथी पांचमुं महाव्रत पण समाय, ए रीते प्रथम इर्यासुमतीने विषे पांच महाव्रत समाय छे.

हवे बीजी भाष्यासुमतीने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहे छे, १ निर्वद्य (पापरहित) भाष्या बोलनार कोइ जीवने दुःख थाय तेवुं वचन बोले नही तेथी बीजी भाष्यासुमतीमां पेहेलुं महाव्रत समाय, २ निर्वद्य भाष्या बोलनार सत्यवक्ता होय तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ३ निर्वद्य भाष्या बोलनार अदत्तादान लीए नही तेथी बीजुं महाव्रत समाय, ४ मैथुन सेवनार सावध्य (पापसहित) वचन बोलेज अने ते वचन निर्वद्यवचन बोलनार बोले नही तेमज मैथुन असत्यज छे अने ते असत्य त्यागथी ब्रह्मचर्य पण पाळे माटे चोथुं महाव्रत पण समाय, ५ जुठ प्रपंचादीक सावध्य वचन बोल्या विना परिग्रह ग्रहण थइ शकतो नथी ते सावध्य वचन निर्वद्य वचन बोलनार बोलतो नथी तेथी पांचमुं महाव्रत पण समाय, एवीरीते बीजी भाषा

अध्य०

॥ २४ ॥

॥२६६॥

પ્રત્યે ઘોર (ભયંકર) પરાક્રમના કરનાર એવા કેસી મુનિએ મહા યશવંત એવા ગૌતમને મસ્તકેકરી વાંદીને ॥૮૬॥

અર્થ:—પ૦ પાંચ મ૦ મહાવ્રતરૂપ ધ૦ ધર્મ । પ૦ કેસીકુમાર શ્રમણે પડિવર્જો છે મા૦ ભાવ થકી ॥ પુ૦ પ્રથમ તિર્થંકર અને પ૦ છેહલા તિર્થંકરનાં । મ૦ માર્ગને વિષે ત૦ તિહાં ઉદ્યાનને વિષે સુ૦ મોક્ષના પમાડણ-
હાર એહવા માર્ગને વિષે ઉદ્યમવંત હૂવા ॥ ૮૭ ॥

મૂલ:—પન્ચમહવ્રયધર્મં પડિવજ્જહ્ ભાવઓ ।

પુરિમસ્સ પચ્છિમંમિ મગ્ગે તત્થ સુહાવહે ॥ ૮૭ ॥

ગાથા ૮૭ ભાવાર્થ:—મોક્ષનો પમાડણહાર પ્રથમ ને છેલા તિર્થંકરનો પંચમહાવ્રત રૂપ ધર્મનો માર્ગ તે તેજ ઉદ્યાનને વિષે કેસીમુનિએ ભલે ભાવે ગૌતમની પાસે અંગીકાર કર્યો ॥ ૮૭ ॥

અર્થ:—કે૦ કેસી ગો૦ ગૌતમ નિ૦ સદાય । તં૦ તે તિંદુક નામે વનને વિષે આ૦ હુઓ સ૦ એકઠા મળવો । સુ૦ સિદ્ધાંતને અને સી૦ ચારિત્રનો આચાર સ૦ ગુણની વૃદ્ધી હોય તેમ ક્ક૦ કીધો મ૦ મોટો અ૦ અર્થ વિ૦ નિર્ણય નિશ્ચય એહવો શિષ્ય પ્રમુખ ॥ ૮૮ ॥

મૂલ:—કેસી ગોયમઓ નિચ્ચં તમ્મિ આસિ સમાગમે ।

સુયસીલસમુકરિસો મહત્થત્થવિણિચ્છઓ ॥ ૮૮ ॥

ગાથા ૮૮ ભાવાર્થ:—નિત્યે કેસી ગૌતમનો તિંદુક વનને વિષે સમાગમ થયો તેથી સિદ્ધાંત ને ચારિ-
ત્રના આચારના ગુણની વૃદ્ધિ હોય તેમ મોટા અર્થનો નિર્ણય શિષ્ય પ્રમુખને વાસ્તે કીધો ॥ ૮૮ ॥

ઉત્તરા૦

॥૨૬૭॥

પરંતેવેતાં જીવહિંસા થાય નહિ તેથી પાંચમી પારીઠાવળીયા સુમતીમાં પેહેલું મહાવ્રત સમાય, ૨ યત્નાં પરઠવનાંર કોઈને દુઃખ થાય તે રૂપ અસત્ય વચન વોલે નહિ તેથી બીજું મહાવ્રત સમાય, ૩ કોઈ જીવ પોતાના પ્રાણ હરવા બીજાને પરવાનગી આપતા નથી તેમ છતાં તેના ઉપર વલાત્કાર ગુજારી તેના પ્રાણ હરવાથી તેને અદત્તાદાન લાગે છે તે અદત્તાદાન યત્નાં પરઠવનાંર લેતો નથી તેથી ત્રીજું મહાવ્રત સમાય, ૪ મૈથુન સેવવાથી અયત્ના થાય છે તે યત્નાં પરઠવનાંર કરતો નથી તેથી ચોથું મહાવ્રત સમાય, ૫ પરિગ્રહથી અયત્ના થાય છે તે યત્નાં પરઠવનાંર નહિ કરવાથી પાંચમું મહાવ્રત સમાય, એવી રીતે પાંચમી પારીઠાવળીયા સુમતીમાં પાંચ મહાવ્રત સમાય અને રાત્રીભોજન ત્યાગરૂપવ્રત પેહેલા મહાવ્રતમાં સમાય.

હવે ત્રણગુણીમાં પાંચ મહાવ્રત કેવી રીતે સમાય તે કહે છે, ૧ મનગુણીવાળો જીવ, જીવહિંસા ૧, અસત્ય વચન ૨, અદત્તાદાન ૩, મૈથુન ૪, પરિગ્રહ ૫ એ પાંચે આશ્રવ સેવે નહિ તેથી મનગુણીમાં પાંચે મહાવ્રત સમાય, એવી રીતે વચનગુણીમાં પાંચ અને કાયાગુણીમાં પણ પાંચ મહાવ્રત સમાય, એવી રીતે અનેકબાવતો એ આઠ પ્રવચન માતાને વિષે સમાયાથીજ સર્વે સિદ્ધાંતો તેહને વિષે સમાયાનું તિર્થકરદેવે કહેલું છે.

હવે એ આઠ પ્રવચનમાતાના ભાંગા કહે છે તેમાંથી પ્રથમ ઇર્યાસુમતીના સત્તાવીશ ભાંગા કહે છે,

૧. જીવ શબ્દ ૧, અજીવ શબ્દ ૨, મિશ્ર શબ્દ ૩, એ ત્રણ શ્રોતેંદ્રી (કાન) ના વિષય છે અને એ ત્રણ શુભ ને ત્રણ અશુભ એમ ૬, એ છના ઉપર રાગ અને એ છના ઉપર દ્વેષ, એમ ૧૨ શ્રોતેંદ્રિના વિકારો જાણવા.

૨. કાળો ૧, પીળો ૨, ઘોળો ૩, રાતો ૪, નીલો ૫ એ પાંચ પ્રકારના વર્ણતે ચક્ષુ ઇન્દ્રિ (આંખ) ના

અધ્ય૦

॥ ૨૪ ॥

॥ ૨૬૭ ॥

પન્નેવ સમિર્ઁઓ તઓ ગુત્તીઓ આહિયા ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:-આઠ પ્રવચન માતા (ચારીત્રીયાની માતા તથા સાધુનો આચાર પાલવાથી તિર્થકરે માતા કહી, જેમ માતા વાઠકને ક્ષેમની કરણહારી છે તેમ એ પ્રવચન માતાને શરણે જવાથી જીવ શાંતિ પામે છે, તેથી માતા) કહી તે સમિતીને ગુપ્તીરૂપ તેમાં સમિતી પાંચ ને ગુપ્તી ત્રણ કહી છે, એ વંને મઠી અષ્ટ પ્રવચન માતા કહી છે ॥૧॥

અર્થ:-એ આઠના નામ ૩૦ ઇરિયા સમિતી ૧ માં ભાષા સમિતી ૨ એષણા સમિતી ૩ । આં આદાન મંડ નીષેવણા સમતી ૪ ૩૦ ઉચાર પાસવળ પરિઠાવળીયા સમતી ૫ ૩૦ એ પાંચ ગુપ્તી કહી । મં મન-ગુપ્તી ૬ વં વચનગુપ્તી ૭ ॥ કાં કાયગુપ્તી ૮ યં વઠી અં આઠમી ॥ ૨ ॥

મૂલ:-ઈરિયામાસેસણાદાળે ઉચ્ચારે સમિર્ઁ ઇય ।

મળગુત્તી વયગુત્તી કાયગુત્તી ય અઢમા ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-એ પાંચ સમિતી કહી તેમાં પ્રથમ ૧ ઇર્યા સમિતી તે સમ્યક્ પ્રકારે જવા આવવારૂપ એટલે સાડાત્રણ તથા ચાર હાથ પ્રમાણે જોડેને ચાલવું તે, ૨ ભાષા સમિતી તે વિચારીને વોલવું, ૩ એષણાસમિતી તે શુદ્ધ (નિર્દોષ) આહાર ગ્રહણરૂપ, ૪ આદાન સમિતી તે વસ્ત્ર પાત્રાદિક ઉપકરણ યત્નાએ લેવા મુકવા સંબંધી, ૫ ઉચાર પાસવળ પરિઠાવળીયા સમિતી તે યત્નાએ પરઠવવા સંબંધી, એ પાંચ સમિતી. હવે ત્રણ ગુપ્તી તેમાં પ્રથમ મનગુપ્તી તે દુષ્ટ ચિંતવણારૂપ વ્યાપારથી મનને નિવર્તાવવું ૧ તે પેહેલી મનોગુપ્તી, ૨ વચનના અશુભ વ્યાપારથી ગોપવવું તે વીજી વચનગુપ્તી, ૩ કાયના અશુભ કામથી નિવર્તાવવું તે ત્રીજી કાયગુપ્તી, એ પાંચ

ઉત્તરા૦

કહા (ધર્મ કથા કરવી) ૫, એ પાંચ પ્રકારની સ્વાધ્યાય કરવી એમ ૨૬ અને ધૌસરા પ્રમાણે આગલ આંગલ જોડને ઉપયોગ સહિત ચાલવું એ એક બોલ લેવો એમ ૨૭ ભાંગા પેહેલી ઇર્ષ્યા સુમતીના જાણવા.

અધ્ય૦

॥૨૬૮॥

૨. બીજી ભાષા સુમતીના ૯ ભાંગા કહેછે, ક્રોધ ૧, માન ૨, માયા ૩, લોભ ૪, હાશ્ય ૫, મય ૬, વાચાલ્પણું ૭, વિકથા ૮, અણ ઉપયોગ ૯, એ નવ ભાંગા ભાષ્યા સુમતીના જાણવા.

॥ ૨૪ ॥

૩. ત્રીજી એષણા સુમતીના ૭ ભાંગા કહે છે, ગવેષણાના ત્રીસ દોષ વર્જવા એ પહેલો ભાંગો ૧, ગ્ર-
હેષણાના ૧૦ દોષ વર્જવા એ બીજો ભાંગો ૨, પરિભોગેષણાના પાંચ દોષ માંડલીયા વર્જવા એ પાંચ ભાંગા, એ
સર્વ થઈ સાત ભાંગા એષણા સુમતીના જાણવા.

૪. ચોથી આદાન સુમતીના બે ભાંગા કહે છે, ઓધિક ઉપધી તે જેહનાં શાસ્ત્રમાં નામ લંચેલ ન હોય
પણ તે વસ્તુવિના મુનીજે ચાલે નહીં તે ગળણું, શાસ્ત્ર તેની વંધનદોરી વિગેરે વસ્તુ ગ્રહણ કરવી તે પ્રથમ ભાંગો
૧, બીજી ઉપગ્રહીક તે જે વસ્તુનાં નામ શાસ્ત્રમાં લંચેલ હોય તે વસ્તુ પાત્ર વગેરે ગ્રહણ કરવાં તે બીજો ભાંગો ૨.

[ઇહાં પાઢીયારી તથા આગારી તે પાછી આપી શકાય તે પાટ પાટલા મકાન વિગેરે વસ્તુ ગ્રહણ ક-
રવી એ પહેલો ભાંગો ૧, અણઆગારી તે પાછું આપવા વગરની વસ્તુ લાવવી તે બીજો ભાંગો ૨, એમ પણ કેટ-
લાક કહે છે] એ ચોથી આદાન નિચેવણા સુમતીના બે ભાંગા જાણવા.

૫. પાંચમી પારિઠાવણીયા સુમતીના ૧૦૨૪ ભાંગા છે તે કહે છે.

॥૨૬૮॥

ए शुद्ध साधु चालें. ए सम्यक् प्रकारे इर्या समितीना चार भेद कहे. हवे तेनो विस्तार कहे छे ॥ ४ ॥

अर्थ:-हवे आलंघणादिक चारुं स्वरूप कहेछे त० ते चारमांहि इर्यानुं आ० आलंघन ते ना० ज्ञान दं० समकीत च० चारित्र त० तेम ए ३ इर्या समितीनां आलंघन । य० वळी का० इर्यानो काल दि० दिन वु० कह्यो । म० इर्यानो मार्ग ते उ० कुपंथनो । व० वर्जवुं कुपंथे इर्या सोधाय नहि ॥ ५ ॥

मूल:-तत्थ आलम्बणं नाणं दंसणं चरणं तथा ।

काले य दिवसे वुत्ते मग्गे उप्पहवज्जिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ:-१ ज्ञान, २ दर्शन (समकीत), ३ चारित्र, ए त्रण इर्या समितीना आलंघन अने २ इर्यानो काल ते दिवस (अर्थात् रात्रीये तो इर्यानी शुद्धि न होय), ३ कुपंथनुं वर्जवुं ए इर्यानो मार्ग (अर्थात् उन्मार्गे जतां आत्मविराधनाने संयमविराधना थाय तेथी वर्जवो) ए इर्याना त्रण भेद थया ॥ ५ ॥

अर्थ:-हवे इर्यानी जयणानां चार भेद कहेछे द० द्रव्यथी १ । खे० क्षेत्रथी चे० वळी २ का० कालथी इर्या ३ । भा० भावथी इर्या ४ त० तेमज जा० जतना च० चार प्रकारे वु० कही । तं० ते विविध प्रकारनी जयणाने मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभळ ॥ ६ ॥

मूल:-द्वओ खेत्तओ चेव कालओ भावओ तथा ।

जायणा चउविहा वुत्ता तं मे कित्तयओ सुण ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थ:-हवे इर्यानो चोथो भेद यत्ना, तेना चार भेद कहे छे, १ द्रव्यथी इर्या, २ क्षेत्र-

उत्तरा०

॥ २६९ ॥

प्रमाणे प्रस्तार करतां उपर मुजब १०२३ भांगा थाय ए सर्वे अशुद्ध भांगे न परठवतां एक छेला १०२४ मां शुद्ध भांगे यत्नापुर्वक परठववुं एम पांचमी सुमतीना कुल १०२४ भांगा जाणवा.

हवे त्रण गुप्तीना नव भांगा कहेछे, सारंभ १, समारंभ २, आरंभ ३, ए त्रण त्रण भांगा एकेकी गुप्तीना गणतां त्रण गुप्तीना नव भांगा जाणवा. ए प्रमाणे आठे प्रवचन माताना सर्व थइने १०७८ भांगा जाणवा.

एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥२७॥ इतिश्री आठ प्रवचन मातानुं चोविससुं अध्ययन संपुर्ण. ॥२४॥ ए आठ प्रवचन माता कही, तेतो भाव ब्राह्मणनी समीपे मळे, ते माटेजयघोष विजयघोष ब्राह्मणनुं पचीससुं अध्ययन कहे छे.

अर्थ:-मा० ब्राह्मणना कु० कुलने विपे सं० उपन्यो ॥ आ० हुआ वि० ब्राह्मण म० महा यशवंत । जा० अतिशे भावयज्ञ करीने ज० महाव्रतरूप ज० यज्ञनेविषे ज० जयघोष इ० एहवे ना० नामे साधु ॥ १ ॥

मूल:-माहणकुलसंभूओ आसि विष्णो महायसो ।

जायाई जमजन्मि जयघोसे त्ति नामओ ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:-वणारसी नगरिने विषे ब्राह्मणना कुळने विपे उत्पन थयेल पंच महाव्रतरूप भावयज्ञनो करनार महा यशवंत एवो जयघोष नामे मुनी थयो ॥ १ ॥

अर्थ:-इ० इंद्रियनो गा० । समोहने नि० वसनो करणहार ॥ म० मोक्ष मार्गनो गा० चालणहार । म० मोटो

अध्य०

॥ २५ ॥

॥ २६९ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे उपयोग सहित यत्नाए केम चलाय ते कहे छे, पांच इंद्रियोना विषय अने पांच प्रकारना स्वाध्याय (ते १ वाचना, २ पुछना, ३ पर्यटना, ४ अणुपेहा, ५ धर्म कथा) एम दश बोल वर्जिने जेम इर्या शोधवाने प्रवर्ते छे, एवं शरीर ते इर्याने आगळ करीने उपयोग सहित थको इर्यासमितीए चाले ए प्रथम इर्या समिती थई ॥ ८ ॥

अर्थः—हवे बीजी भाषासमिती कहेछे को० क्रोधनेविषे १ । मा० माननेविषे २ य० बळी । मा० मायाने विषे ३ । लो० लोभनेविषे य० वळी ४ । उ० तत्पर सावधान । हा० हास्यनेविषे भ० भयनेविषे ६ । मो० मुखरीपणानेविषे । वि० विकथानेविषे त० तेमज तत्पर च० वळी ॥ ९ ॥

मूलः—कोहे माणे य मायाए लोभे य उवउत्तया ।

हासे भए मोहरिए विकहासु तहेव च ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे बीजी भाषा समिती कहे छे, प्रज्ञावंत साधु भाषाना समयने विषे असावध्य निःपापने कार्य योग्य आठ स्थानकने विषे उपयोगवंत थको भाषा बोले ते आठ स्थानक कहेछे, १ क्रोधने, २ मानने विषे, ३ मायाने विषे, ४ लोभने विषे, ५ हांशीने विषे, ६ भयने विषे, ७ परना अपवाद (निंदा) ने विषे, ८ विकथाने विषे एम आठ ॥ ९ ॥

अर्थः—ए० ए क्रोधादिक अ० आठ ठा० थानकने । प० वर्जिने । सं० साधु अ० पापरहित मि० मर्यादाए का० अवसरे भा० निर्दोष भाषाने भा० बोले प० प्रज्ञावंत इति भाषासमिती ॥ १० ॥

उत्तरा०

॥ २७० ॥

गाथा ४ भावार्थः—हवे तेवे प्रस्तावे वणारसी नगरीने विषे चार वेदनो जाण एवो विजयघोष नामे ब्राह्मण यज्ञ करतो हवो ॥ ४ ॥

अर्थः—अ० हवे से० ते यज्ञने विषे त० तिहां अ० जयघोष नामे अणगार । मा० मासखमणने पा० पारणे वि० विजयघोषना ज० यज्ञनेविषे ॥ भि० भिक्षाने अ० अर्थे उ० तिहां आव्यो छे ॥ ५ ॥

मूलः—अह से तत्थ अणगारे मासखमणपारणे ।

विजयघोसस्स जन्नमि भिक्खट्ठा उववट्ठिए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—हवे ते जयघोष नामे अणगार मास खमणने पारणे त्यां विजयघोष ब्राह्मणना यज्ञना पाडाने विषे भिक्षाने अर्थे आवी उभो रह्यो ॥ ५ ॥

अर्थः—स० भिक्षाने अर्थे आव्यो तेहने त० तिहां यज्ञनेविषे सं० आव्यो छता ने जा० जागनो करणहार विजयघोष प० निषेथे छे न० न हु० निषेथे दा० दउं ते० तुजने भि० भिक्षा भि० हे भिखु तुं जा० जाचे अ० विप्र विना बीजे घरे ॥ ६ ॥

मूलः—समुवट्ठियं तहिं सन्तं जायगो पडिसेहए ।

न हु दाहामि ते भिक्खं भिक्खू जायाहि अन्नओ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—ते यज्ञ पाडाने विषे भिक्षाने अर्थे आवेला मुनिने देखीने यज्ञनो करणहार विजयघोष ते मुनिने निषेध करवा लाग्यो के हे भिक्षु ? तुं विप्र विना बीजे घरे याचना कर ? हुं तुजने भिक्षा नहि दउं ??? ॥ ६ ॥

अध्य०

॥ २५ ॥

॥ २७० ॥

प्रमुखने विषे समजवी. हवे आहारनी एषणाना त्रण भेद ते, १ निर्दोष आहारनी गवेषणा, २ निर्दोष आहार ग्रहण करवो ते गवेषणा, ३ निर्दोष आहार भोगववो ते परीभोगेषणा ए त्रण. हवे वस्त्रादिक उपधीनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनी गवेषणा, २ निर्दोष वस्त्रादिक ग्रहण करवा, ३ निर्दोष वस्त्रादिक उपधीनुं भोगववुं. हवे स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी त्रण एषणा ते १ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनी गवेषणा, २ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनुं ग्रहण करवुं, ३ निर्दोष स्थानक पाट पाटला प्रमुखनुं भोगववुं, एम आहार उपधीने स्थानकादिकनी एषणाना एकेकना त्रण त्रण भेद गणतां नव भेद थया ॥ ११ ॥

अर्थः—उ० उदगम ते आधाकर्मादिक मध्ये जे दोष आवे ते उदगम दोष मृहस्थथी लागे, हवे गवेषणा १ ग्रहणेषणा २ । परिभोगेषणा ३ ए त्रण मांहे क्या क्या दोष वर्जे ते कहे छे ॥ उ० उत्पादन दोष ते साधुथी लागे । धाई श्रुत प्रमुख ए दोषनी जाती प० प्रथम गवेषणानेविषे २ दोष वर्जे वी० बीजी ग्रहणेषणानेविषे सो० शोधे वर्जे ए० संकित कंखीतादिक एखणाना दोष वर्जे ते । संकि० साधुने तथा दातारने लेवा देवा मांहे शंका उपजे ते संकित दोष । प० परी भोगेषणानेविषे । त्रीजीने विषे, च० च्यार दोषने वर्जे । ते ए ४ संजोगणा १ । अप्रमाण दोष २ अंगाल ३ धुम्र दोष ४ । ए ४ दोषने । वि० शोधी वर्जे ज० जतनावंत ज० यती । उ० उदगम १, उत्पादन २, एषणा ३, ए ३ वोल मांहे ९६ दोषनो समावेश जाणवो इति एषणा सुमती थइ ॥ १२ ॥

मूलः—उग्गमुप्पायणं पढमे बीए सोहेज्ज एसणं ।

उत्तरा०

॥ २७१ ॥

न० नही ते मुनि वि० वळी रु० क्रोधने वशे पहुतो न० नही तु० संतोष वि० पण पाय्यो उ० मोक्षनो ग० गवेषणहार ॥ ९ ॥

मूलः—सो तत्थ एव पडिसिद्धो जायगेण महामुणी ।

न वि रुद्धो नवि तुद्धो उत्तमद्वगवेसओ ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—ते यज्ञना करणहार विजयघोषे पुर्वोक्त प्रकारे जयघोष मुनिने निषेध्यो थको मोक्षना सुखनो गवेषी एवो ते मुनि क्रोधने वशे पहुँच्यो नहीं तेमज संतोष पण न पाय्यो (अर्थात् समभावे रह्यो) ॥ ९ ॥

अर्थः—हवे मुनी बोल्या । न० नही अ० अन्नने अ० अर्थे नही पा० पाणीने हे० हेते अर्थे नहि वा० अथवा न० वस्त्रादिकना नहि नि० निर्वाहने अर्थे ते विप्र प्रते उपदेश कहेता नथी वा० वळी ते० ते विजयघोषने । वि० संसारथकी मुकावाने अ० अर्थे । इ० यतिए आगल कहेशे ते व० वचन अ० बोलतो हवो ॥ १० ॥

मूलः—नन्नदुं पाणहेउं वा नवि निघाहणाय वा ।

तसिं विमोक्खनद्धाए इणं वयणमब्बवी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे ते मुनि अन्नने अर्थे नहि, पाणीने अर्थे नहि, तेमज वस्त्रादिकना निर्वाहने अर्थे नहि, पण फक्त विजयघोषादिक ब्राह्मणने संसार थकी मुकाववाने अर्थेज ए आगल कहेशे, तेम मुनि विप्र प्रत्ये बोलतो हवो ॥ १० ॥

अर्थः—न० नथी जा० जाणतो तुं वे० वेदमाहि जे मु० प्रधान न० नथी जाणतो तुं जं० यज्ञनो जं० जे मु० उपाय न० नक्षत्रमाहि मु० प्रधान जं० जे च० पुरणे जं० जे च० पुरणे वा० वली ध० धर्मनो मु० उपाय तुं नथी जाणतो ॥ ११ ॥

मूलः—नवि जाणसि वेयमुहं नवि जन्नाण जं मुहं ।

अध्य०

॥ २५ ॥

॥ २७१ ॥

દોષ) એ ૧૬ ઉદગમનના દોષ દાતાર થકી લાગે. હવે સોઠ ઉત્પાદનના દોષ કહે છે, ૧ ધાવ્ય માતાની પેરે વાઢકને રમાડીને આહાર લે તે (ધાડ દોષ), ૨ લોકના પ્રત્યુત્તર ગુપ્ત સંદેશા કહીને લે તે (દુત દોષ), ૩ લાભાલાભ જીવતવ્ય મર્ણાદિક નિમિત્ત ખાલીને આહાર લે તે (નિમિત્ત દોષ), ૪ ઉત્તમ જાતી કુઢવંતપણું દેખાડીને આહાર લે તે (આજીવિકા દોષ), ૫ દીન દયામણું વોલીને તથા કંગાલ જેવું દર્શન દેખાડી આહાર લે તે (વળી મગ દોષ), ૬ ઔષધ ખેલજાદિક વૈદું કરીને આહાર લે તે (તિંગિછા દોષ), ૭ ક્રોધ કરી શ્રાંપ દડ વીક વતાવી આહાર લે તે [ક્રોધ દોષ], ૮ અભિમાન કરી તથા લઙ્ઘિ ફોરવી તથા દાતારની પ્રસંશા કરી આહાર લે તે [માન દોષ], ૯ દાતારની સાથે કપટ કરીને રૂપ પ્રવર્તાદિક કરી લે તે (માયા દોષ), ૧૦ આહારનાં ગૃહ્ણણે અતિ ઘણો આહાર લે તે [લોભ દોષ], ૧૧ દાનથી પહેલાં તથા પછી દાતારની કીર્તિ કરે તે [પુર્વપછા વસંસ્ત્વ દોષ], ૧૨ કામળ મોહની વશીકરણાદિક કરીને આહાર લે તે [વિદ્યા દોષ], ૧૩ મંત્રાદિક કરીને આહાર લે તે (મંત્ર દોષ), ૧૪ અચુર નયનાદિકના ચુર્ણ આપી આહાર લે તે (ચુર્ણ દોષ), ૧૫ સૌભાગ્ય તથા દૌર્ભાગ્ય વિલેપનાદિક દેખાડી આહાર લે તે (યોગ દોષ), ૧૬ માંગલ્ય તથા વિવાહનાં કારણ તથા ગર્ભપાતનાદિક કરી આહાર લે તે (મૂલ કર્મ દોષ), એ ૧૬ ઉત્પાદનના દોષ સાધુ થકી લાગે એમ ૧૬ ઉદગમનના ને ૧૬ ઉત્પાદનના એમ ૩૨ પ્રથમ ગવેષણાના જાણવા. હવે વીજી ગહણેષણાના ૧૦ દોશ મિશ્રીત કહે છે, ૧ દાતારને દેતાં દેહી શંકા ઉપજે કે એ સુજતો હશે કે અસુજતો એ (શંકિત દોષ), ૨ સચેત તે પૃથ્વી પાણી વનસ્પતિઆદિક સહિત હોય ને અચેત તે જે વસ્તુના આપણને પચલાળ હોય તે વસ્તુથી સ્વર-ડેલ હોય તે (મચીત દોષ), ૩ સચેત ઉપર મુકેલ હોય તે (નિચીત દોષ), ૪ સચેત વસ્તુએ ઢાંકેલ હોય તે

उत्तरा०

॥२७२॥

अर्थ:-वे० वेदमांही जे च० पूर्णे मु० प्रधान ते मुजने बू० कहो ॥ बू० कहो ज० यज्ञनो जं० जे मु० उपाय न० नक्षत्र मांही जे मु० प्रधान बू० कहो जं० जे च० वळी ध० धर्मनो वा० अथवा मु० उपाय ॥१४॥

मूल:-वेयाणं च मुहं बूहि बूहि जन्नाण जं मुहं ।

नक्खत्ताण मुहं बूहि जं च धम्माण वा मुहं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ:-हे मुनि ? वेदमांही मुख्य कोण ? यज्ञमांही मुख्य कोण ? नक्षत्रमांही मुख्य कोण ? अने धर्ममांही मुख्य कोण ? ते मुजने कहो ? ॥ १४ ॥

अर्थ:-जे० जे स० समर्थ होय सं० संसाररूपीया समुद्रथी उ० उधरवा । प० परजीवने अने अ० आपणा आत्माने ए० ए पुर्वे कहुं य० ते । ए० ए मे० मुजने सं० संदेहछे स० सर्व सां० हे साधु क० कहे पु० पुछ्यो छते ॥१५॥

मूल:-जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।

एयं मे संसयं सर्वं साहू कहसु पुच्छिओ ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ:-जे पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ कोण ? ए पुर्वोक्त सर्व मुजने संशय छे, तो हे साधु ? हुं तुजने पुछुं के एनो प्रत्युतर शुं ! ते तुं मुजने कहे ॥१५॥

अर्थ:-वेद अम्हारे प्रमाण छे ते वेद केहवा छे, धर्मध्यान तथा तपरूप अग्नि १ । कर्मरूप इंधण २ । सुद्ध भावनारूप आहुती ३ जीवरूप अग्निना थानक ४ सुभ योगरूप चाटुवा ५ शरीररूप गौर ६ । ए ६ ते अ० अग्नि हो० होत्रने मुहा० मुख्य प्रधान छे तेहने विषे एहवा वे० वेद प्रमाण । ज० यज्ञ ते संयम पुर्वे अग्निहोत्र कहुं

अध्य०

॥ २५ ॥

॥२७२॥

ઉપગરણ તે પાટિ પ્રમુખ ? વીજું ઉં । ઉપગ્રહિક પોતાનું કરી સાધુએ ગ્રહું વસ્ત્રાદિક ૨ । અથવા ઓધિક તે જે ઉપગરણનું નામ । આચારાંગાદિક સૂત્રે ન કહ્યું અને વર્જુ પળ નહિ એવો કલ્પનીક સંજમ વૃદ્ધિનો તે ઓધિક ૧, ઉપગ્રહિક તે સુત્ર પાઠ નામ ઠામ કરી કહ્યું । કલ્પનીક તે ઉપગ્રહિક ઉપધી ૨ ॥ મંં ઉપગરણ તું વલી દું વે પ્રકારે કહ્યા એ વે ઉપગરણ તે મું સાધુ । ગિં ગ્રહતો થકો । નિં મુંકતો થકો વાં વલી પં પ્રજુજે તે ભોગવે ॥ તેહનો ઇં એ વિં વિધિ કહે છે ॥ ૧૩ ॥

મૂલઃ—ઓહોવહોવગ્રહિયં મેળંડં તુ દુવિહં મુળી ।

ગિળ્હન્તો નિક્ષિવન્તો વા પડ્ઝેજ્જ ઇમં વિહિં ॥૧૩॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થઃ—હવે ચોથી આદાનનિલેખણા સમિતી કહે છે, ૧ ઓધીકને ઉપગ્રહીક એ વે પ્રકારની ઉપધિ તેમાં ઓધિક તે પાઠીહારુ (પાછું આપવાનો હક્ક રહે) તે ઉપગરણ તે પાટ પ્રમુખ અને વીજી ઉપગ્રહીત તે પોતાનું કરી લાવેલ હોય તે વસ્ત્રાદિક ઉપગરણ, (પાઠાંતરે) ? ઓધીક તે જે ઉપગરણનું નામ શાસ્ત્રમાં કહેલ ન હોય, તેમજ રાખવાને માટે વર્જેલ ન હોય ને જ્ઞાનદર્શનને સંયમની વૃદ્ધીનો હેતુ હોય તે જેમકે લેખણ, શાસ્ત્ર તથા પાળી ગલવાનું ગરણું વગેરે ઓધિક ઉપધિ જાણવી, ૨ ઉપગ્રહીક ઉપધિ તે જે ઉપગરણનું નામ શાસ્ત્રમાં કહેલ હોય તે, એવે પ્રકારનાં ઉપગરણને સાધુ શી રીતે ગ્રહણ કરે, મુકે ને ભોગવે તેની વિધિ કહેછે ॥૧૩॥

અર્થઃ—હવે ગ્રહવા મુકવાની વિધિ કહે છે ચં દ્રષ્ટિએ પં જોડને પં પછે પુંજે જં જતનાવંત જં જતી । આં લીએ નિં અથવા મુકે વાં વલી દું વે ઓધિક ઉપધિ ૧ ઉપગ્રહીક ઉપધીને ૨ વીં પળ

ઉત્તરાં

॥૨૭૩॥

થેકાં ગુણ સ્તવતા થકા ને નમસ્કાર કરતાં ચંદ્રમાને સેવે છે ને પ્રધાન વિનયે કરી ચંદ્રમાનાં મનનાં હરનાર છતાં સદાય રહે છે, તેમ શ્રી આદીનાથને ઇંદ્રાદિકદેવો હાથ જોડીને સેવા કરતા હવા ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:—હવે જે તારિ ન શકે તેનો સ્વરૂપ કહેછે અં વિપ્ર તત્વના અજાણછે જં યજ્ઞના વેદના કરણહાર વિં તત્વના અને જ્ઞાનના અને માં વિપ્રની જે સંં સંપદા તેહના અજાણ ગૂં મોહવંત અજ્ઞાન સંં સ્વાધ્યાય અને તં તપ કરવે કરી અજાણ માં ભસ્મ રાખે કરી ઢાંકી ઇં એ અં અગ્નીની પરે એ વિપ્ર છે ॥ ૧૮ ॥

મૂલ:—અજાણગા જન્નવાઈ વિજ્ઞામાહણસંપયા ।

ગૂઢા સજ્ઞાયતવસા માસચ્છન્ના ઇવગ્ગિણો ॥ ૧૮ ॥

ગાથા ૧૮ ભાવર્થ:—હવે વિપ્ર તારણ કરી શકે નહિ તેનું સ્વરૂપ કહેછે. જે વિપ્ર પુર્વોક્ત વેદનાં તત્વનાં અજાણ છતાં યજ્ઞના કરણહાર, અગ્નીવિદ્યાને બ્રાહ્મણની સંપદા પણ જાણે નહિ, મોહવંતને સજ્ઞાય તપ અણ કરવાથી મુર્ખ એવા વિપ્ર ઢાંકી અગ્ની સરીખા જાણવા, એટલે જેમ રાખે કરી ઢાંકેલી અગ્ની બહાર શીતલ દેખાય પણ અંદર જાજવલ્લ્યમાન હોય, તેમ એ બ્રાહ્મણ બહારથી શીતલ હોય પણ અંદરમાં કષાય અગ્નીએ કરી પ્રદિપ્ત છે ॥૧૮॥

અર્થ:—હવે સુપાત્રનો સ્વરૂપ કહે છે જોં જે કોઈ લોં લોકને વિષે । વંં બ્રાહ્મણ વું કહ્યા । અં અગ્નીની વંં પરે મંં પુજનીક જંં જેમ અગ્ની તેમ । સંં સદા કુંં કેવલજ્ઞાનીએ સંં કહ્યા જેહને બ્રાહ્મણ । તંં તેહને વંં અમ્હે વૂંં કહુંં માંં બ્રાહ્મણ ॥ ૧૯ ॥

મૂલ:—જો લોએ બમ્મણો વુત્તો અગ્ની વ મહિઓ જહા ।

અધ્યં

॥ ૨૫ ॥

॥ ૨૭૩ ॥

દુરથકી કોઈ દેસે છે ૨ । આ૦ કોઈ આવે છે ॥ અ૦ પળ કોઈ દેસતો નથી ૩ । આ૦ આવે છે ચે૦ અને
સં૦ દેસે છે પળ ૪ । એ ચઝમંગી માંહિ કોણ વોલે છતે પરઠવે તે કહે છે ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:—અળાવાયમસંલોએ અળોવાએ ચેવ હોઈ સંલોએ ।

આવાયમસંલોએ આવાએ ચેવ સંલોએ ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થ:—હવે દશ પ્રકારના થંડીલ તે (પરીઠવવા સંવંધી દશ વોલ) કહે છે, તેમાં પ્રથમ
વોલની ચૌમંગી કહે છે. પરિઠવવાની વેળાએ ૧ કોઈ મનુષ્ય આવતું ન હોય તેમજ અતિ વેગલેથી કોઈ દેસતું
પળ ન હોય, ૨ કોઈ મનુષ્ય આવતું નથી પણ દુરથી દેસે છે, ૩ કોઈ મનુષ્ય આવે છે, પણ દેસતું નથી, ૪
કોઈ મનુષ્ય આવે છે ને દેસે પણ છે, એ ચાર ભાગમાં કીએ ભાગે પરિઠવતું તે કહે છે ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:—અ૦ જિહાં કોઈ આવતો નથી અ૦ દેસતો પણ નથી તેમ પરઠવે, સ્વેલ લઘુનીત પ્રમુખ શ્લેષ્મ
પ્રયોગે એ ભાંગો ન જાણવો । એતો લોક દેસતાં પણ પરઠવે કેટલાક વોલ આશ્રી ૧ । વાકી ૩ ભાંગા નિપેધ
પ૦ વઠી પરજીવની તથા પોતાની અ૦ ઘાત ઉપજે નહી ૨ ॥ સ૦ ડંચી નિચી ધુમિ નહિ, સમી ધુમિએ
પરઠવે ૩ અ૦ ત્રણા પાંદડાદિક તિહાં ન પરઠવે ૪ ॥ યાવિ૦ અવધારણે અ૦ થોડો કા૦ કાલ થયો છે
ધરતિનો ક૦ અચિત થયા હતા ય૦ તિહાં ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:—અળાવાયમસંલોએ પરસસ ણુવઘાડાએ ।

સમે અજ્ઞુસિરે યાવિ અચિરકાલકયંમિ ય ॥ ૧૭ ॥

उत्तरा०

॥२७४॥

गाथा २१ भावार्थः—जेम जातीवंत सुवर्ण मेल रहित थइने ओप चडाववा अग्नीये करी मेल दूर टाळे तेम तप रूपणी अग्नीये करी कर्मरूपी मेल जेणे टाळ्योळे तथा जेम सुवर्णनो मोटो अर्थछे तेम जेने सुवर्ण सरिखो मोक्षनो मोटो अर्थ छे तेमज राग द्वेषने आ लोकादिक ७ प्रकारना भयथी रहित होय तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ २१ ॥

अर्थः—त० तपस्वी कि० दुर्बल दं० इंद्रिनो दमणहार । अ० उपचय रहित मं० मांस सो० लोही ॥ सु० सुव्रती प० पाम्यो छे नि०स्वस्थपणुं (निवारण) एहवो होय । तं० तेहने व०अम्हे बू०कहिण मा०ब्राह्मण ॥२२॥

मूलः—तवस्सियं किसं दन्तं अवचियमंससोणियं ।

सुवयं पत्तनिवाणं तं वयं बूम माहणं ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—जे इंद्रियोने दमन करनार, ने जेनुं तपश्चर्या करवाथी लोही मांसना उपचय (पुष्ट) पणा रहित दुर्बल शरीर थयुंछे ने जे सुवर्त्ति जेणे चारे कषायउपसमावेळ छे तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२२॥

अर्थः—त० त्रस पा० जीवने वि० विशेषे या० जाणीने सं० संक्षेपे य०बळी था० थावरपृथ्वीयादिक पांच जीवने जो०जे हि०हणे न०नहि ति०मन वचन कायाए करीने नव कोटिए तं०तेहने व०अम्हे मा०ब्राह्मणबू०कहिण ॥२३॥

मूलः—तसपाणे वियाणेत्ता संगहेण य थावरे ।

जो न हिंसइ तिविहेण तं वयं बूम माहणं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—जीव जे त्रस (हरता फरता) ने स्थावर (स्थिर रहे ते) पृथ्वी, पाणी, अग्नि, वायु, ने वनस्पती एवा प्राणीयोने संक्षेपे तथा विशेषे करी जाणीने हणुं नहि १ मने करी, २ वचनेकरी, ३ कायाए करी हणावुं

अध्य०

॥२५॥

॥२७४॥

अर्थ:-ए० एह पं० पांच स० समिती । स० संक्षेपे वि० कही आचारंगादिक मांहि विस्तारी छे ।
ए० ए पांच समिती कहा पछी त० त्रिन य० वळी गु० गुप्ती वो० कहुं छुं । अ० अनुक्रमे ॥ १९ ॥

मूल:-एयाओ पञ्च समिर्इओ समासेण वियाहिया ।

एत्तो तओ य गुप्तीओ वोच्छामि अणुपुवसो ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ:-ए पांच समिती अहीं संक्षेपे कही, एनो वधारे विस्तार आचारांगादिकमां छे.
हवे त्रण गुप्ती अनुक्रमे कहुंछुं ॥ १९ ॥

अर्थ:-प्रथम मनगुप्ती कहे छे स० सत्य मनयोग ते साची मनगुप्ती '१' । त० तेमज मो० असत्ययोग ते मृषागुप्ती य० वली स० कांइक साचो मो० कांइक मृषायोग ते सत्या मृषागुप्ती ३ । त० तेमज य० वळी च० चोथी अ० असत्य सत्य नहि अ० अमोषा मृषा नहि जे असत्या अमृषा मनगुप्ती ४ य० वळी म० मनगुप्ती च० च्यार प्रकारनी पहेली सत्य मनगुप्ति १ । असत्य अमृषा मनगुप्ती । ए चोथी साधुने आदरवा योग्य अने विचली वे मनगुप्ती आदरवा योग्य नहि ॥ २० ॥

मूल:-सच्चा तहेव मोसा य सच्चमोसा तहेव य ।

चउत्थी असच्चमोसा य मणगुप्तीओ चउविहा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थ:-मनगुप्ती चार प्रकारे, १ सत्य मनगुप्ती, २ असत्य मनगुप्ती, ३ सत्यमृषा (मिश्र) मनगुप्ती, ४ असत्या मृषा (व्यवहार) मनगुप्ती. हवे ए लोकने विषे जीवादिक पदार्थ विद्यमान छे, एवुं मनमां

उत्तरा०

॥ २७६ ॥

अर्थः—दि० देवता चार जातना मा० मनुष्य सर्व ते० तिर्यच संबंधीयो जो० जे न० न से० सेवे मे० मैथुन म० मने
करी का० कायाए करी व० वचने करी नव कोटिए तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २६ ॥

मूलः—दिवमाणुसतेरिच्छं जो न सेवइ मेहुणं ।

मणसा कायवर्केणं तं वयं बूम माहणं ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे देवता मनुष्यने तिर्यच संबंधी मैथुन (स्त्री पुरुषनो संयोग) ने त्रण करणे
ने त्रण जोगे करी जावजीव सुधी सेवे नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ २६ ॥

अर्थः—ज० जेम पो० पदमकमल ज० पाणी मांहि जा० उपनो नो० न लिं० लीपाय वा० पाणीए करी ।
ए० एणे कमलने दृष्टांते अ० नलीपाय का० कामभोगे करीने तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २७ ॥

मूलः—जहा पोमं जले जायं नोवलिण्णइ वारिणा ।

एवं अलित्तं कामेहिं तं वयं बूम माहणं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—जेम पदम—कमल पाणीमांही उत्पन थयुं, पण पाणीमांही लेपाय (स्वरडाय)
नहि, तेम पांच इंद्रियोना कामभोगने विषे लेपाय नहि, तेने हुं ब्राह्मण कहुं छुं ॥ २७ ॥

अर्थः—आहारादिकने विषे नहि आ० लोलपी सु० कोइनो कार्य कीधा विना आहार ले ते मुधाजीवी ।
अ० घररहित अणगार । अ० सुवर्णादिक द्रव्यरहित ॥ अ० परिचयरहित गि० गृहस्थ संगते तथा ग्रहस्थने
विषे संबंध रहित होय । तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ २८ ॥

अध्य०

॥ २५ ॥

॥ २७५ ॥

अर्थः—हवे जेम मनगुप्ती कही तेमज वचनगुप्ती कहेछे । स० साची वचनगुप्ती १ । त० तेमज मो० मृषा वचनगुप्ती २ य० वळी ॥ स० सत्य मो० मृषा वचनगुप्ती ३ त० तेमहिज य० वळी । च० चोथी अ० अस-
त्या अ० अमृषा य० वळी ४ । व० वचनगुप्ती च० च्यार प्रकारे कही ॥ २२ ॥

मूलः—सच्चा तहेव मोसा य सच्चमोसा तहेव य ।

चउत्थी असच्चमोसा य वडगुत्ती चउविहा ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे वीजी वचन गुप्ती कहेछे, १ सत्यवचन गुप्ती, २ असत्य वचन गुप्ती, ३ सत्या मृषा (मिश्र) वचन गुप्ती, ४ असत्या अमृषा (एटले सत्य पण नहि अने असत्य पण नहि ते व्यवहार) वचनगुप्ती ए चार प्रकारनी वचन गुप्ती कही ॥ २२ ॥

अर्थः—सं० वचन कहे ए मरे तो सारुं ? स० एहने कोइ मारे एम कहे २ आ० हुं मारुं एम कहे ३ य० वळी त० तेमहिज य० वळी ए ३ ने विषे प० वचन प्रवर्ततो थको तु० पुरणे नि० निवर्तावे ज० जतनावंत ज० जति ॥ २३ ॥

मूलः—संरम्भसमारम्भे आरम्भे य तहेव य ।

वयं पवत्तमाणं तु नियत्तेज्ज जयं जई ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—वळी १ सारंभ, २ समारंभ, ने ३ आरंभथी वचन निवर्तावे, ए मरे तो सारुं एम वचनथी कहे ते ? सारंभ, एने कोइ मंत्रादिक प्रयोगथी मारे तो सारुं एम कहे ते २ समारंभ, परजीवने विनाश करवा मारण उचाटन रुप दुष्ट विद्या मंत्रादिकनो जाप करे तथा हुं एने मारुं एम कहे ते ३ आरंभ, ए त्रणने विषे

उत्तरा०

॥ २७६ ॥

मूलः—पशुबन्धां सव्वेया यं जडं च पावकम्मुणा ।

न तं तायन्ति दुस्सीलं कम्माणि बलवन्तिह ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—हे विजयघोष ! ए सर्व वेद ते पशुने वधबंधननो हेतु छे अने यज्ञ ते पापकर्मनो हेतु छे तेथी ते वेदना भणनार अने यज्ञना करनार ने ते वेद ने ते यज्ञ हिंसादिक दुष्टाचारीने त्राण शरण नहि, कारण के ते पशुवधादिक पापकर्म दुर्गतिये पहुँचाडवा समर्थ छे तेथी एवा वेद यज्ञादिक त्राणशरण न होय ने तेवा वेद यज्ञना जाणनारने सुपात्र न कहीए ॥ ३० ॥

अर्थः—मु० मस्तक मुंडवे करी न० न होय स० श्रमण साधुपणो । न० न ओं० उँकार भणवे करी ब० ब्राह्मण न० न होय मु० मुनी र० अटवीने वा० सेववे करी । कु० भगवा ची० वस्त्र पहेरवे करीने न० न होय ता० तापस ॥ ३१ ॥

मूलः—नवि मुण्डिण्ण समणो ओंकारेण न बम्भणो ।

न मुणीं रण्णवासेणं कुसचीरेण तावसो ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—वली हे विजयघोष ! मस्तक मुंडवे करी साधु न होय ? उँ कार भणवे करी ब्राह्मण न होय ? वनमांही वसवे करी मुनि न होय ? तेमज भगवां वस्त्र पहेरवाथी तापस न होय ॥ ३१ ॥

अर्थः—जेम श्रमणादिक होय तेम कहे छे । स० रागद्वेषादि रहित समतापणे करी स० श्रमण साधु पणो हो० होय ॥ ब० ब्रह्मचर्य पालवे करी ब० ब्राह्मण पणो होय । ना० ज्ञाने करी उ० वली मु० साधु मुनिराज

अध्या०

॥ २५ ॥

॥ २७६ ॥

वंतं यति निवर्तावे ॥ २५ ॥

अर्थः—ए० ए पं० पांच स० समिती च० चारित्रनी य० वळी प० प्रवर्तवाने विषे प्रवर्ते ॥ गु० त्रिनगुप्ती नि० निवर्ताववानेविषे बु० कहि अ० अशुभ मन वचन कायार्थी स० सर्वथा प्रकारे निवर्तावे ॥ २६ ॥

मूलः—एयाओ पञ्च समिईओ चरणस्स य पवत्तणे ।

गुत्ती नियत्तणे वुत्ता असुभत्थेसु सव्वसो ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—ए पांच समिती चारित्रनां प्रवर्तनने विषे प्रवर्तवारूप कही छे अने मन वचन कायाने सर्वथा प्रकारे अशुभार्थी निवर्ताववाने विषे ने शुभने विषे प्रवर्तवारूप त्रण गुप्ती कही छे ॥ २६ ॥

अर्थः—ए० ए आठ प० प्रवचन मा० माता जे० जे कोइ स० साचे मने आ० आचरे सु० मुनी से० ते खि० सिघ्र स० सर्व सं० संसार थकी वि० विशेषे मु० मुकाय पं० पंडित साधु इ० एम वे० हुं कहुंछुं ॥ २७ ॥

मूलः—एसा पवयणमाया जे सम्मं आयरे मुणी ।

सं खिप्पं सव्वसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डिण ॥ २७ ॥ त्ति वेमि ॥

॥ इति समिईओ प्रवचनमातानामं चतुर्विंशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥

गाथा २७ भावार्थः—जे पंडीत साधु ए आठ प्रवचनमाता तेने साचे मने करीने आचरे, ते साधु सर्व संसार थकी सिघ्र (उतावळो) मुकाय, उपर कहेलां आठे प्रवचन माताने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समाय छे ते कहेछे, प्रथम इर्यासुमतीने विषे पांच महाव्रत केवी रीते समायां ते कहेछे. १ कोइ जीवने दुःख न थाय

वृत्तरा०

॥ २७७ ॥

होय तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण बू० कहिए ॥ ३४ ॥

मूलः—एए पउकरे बुद्धे जेहिं होइ सिणायओ ।

सवकम्मविनिम्मुक्कं तं वयं बूम माहणं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—ए पूर्वोक्त अहिंसादिक धर्म सर्वज्ञ तिर्थकर प्रगट करता हवा अने तेज धर्मे करी ते तिर्थकर केवळी थया ने सर्व कर्म रहितनी पेरे सिघ्र (उतावळो) मोक्ष पहोंचे तेवो होय तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ ३४ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वोक्त कहा तेणे करी तेणे प्रकारे गु० अहिंसा गुणे करी स० सहित जे० जे भ० होय दि० ब्राह्मण उ० प्रधान ते० ते स० समर्थ होय उ० वळी उ० संसारथकी उधरवा । प० पर जीवने अने अ० आपणा आत्माने य० वळी ॥ ३५ ॥

मूलः—एवं गुणसमाउत्ता जे भवन्ति दिउत्तमा ।

ते समत्था उ उद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—ए पूर्वोक्त प्रकारे अहिंसादिक गुणे करी सहित जे उत्तम ब्राह्मण होय ते ब्राह्मण पोताना तथा परना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ होय ॥ ३५ ॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे तु० पुरणे सं० संदेह छि० टालेथके । वि० विजयघोष नामा य० वळी मा० ब्राह्मण स० साचे मने यतिना वचन ग्रहिने तं० तेवार पळी तं० ते यतिने तु० वळी । ज० जयघोष नामे म० महा मुनिने ॥ ३६ ॥

मूलः—एवं तु संसए छिन्ने विजयघोसे य माहणे ।

अध्य०

॥ २५ ॥

॥ २७७ ॥

સુમતીને વિષે પાંચ મહાવ્રત સમાય.

હવે ત્રીજી એળણા સુમતીને વિષે પાંચ મહાવ્રત કેવી રીતે સમાય છે તે કહે છે, ૧ પરજીવને દુઃખ ન થાય તેવી રીતે નિર્દોષ આહારાદીક લેનાર હોવાથી ત્રીજી એળણા સુમતીમાં પેહેલું મહાવ્રત સમાય, ૨ નિર્દોષ ગ્રહણ કરનાર સત્યવક્તા હોય તેથી ત્રીજું મહાવ્રત સમાય, ૩ નિર્દોષ દીધેલું જ ગ્રહણ કરવાથી ત્રીજું મહાવ્રત સમાય, ૪ મૈથુન સદોષ છે તેથી નિર્દોષ ગ્રહણ કરનાર મૈથુન સેવે નહિ માટે ચોથું મહાવ્રત સમાય, ૫ નિર્દોષ ગ્રહણ કરનાર સદોષ પરિગ્રહને ગ્રહણ કરતા નથી તેથી પાંચમું મહાવ્રત સમાય, એવી રીતે ત્રીજી એળણા સુમતીને વિષે પાંચ મહાવ્રત સમાય છે.

હવે ચોથી આદાન નિખેવણા સુમતીને વિષે પાંચ મહાવ્રત કેવી રીતે સમાયાં છે તે કહે છે, ૧ યત્નાએ લેનાર મુકનાર જીવહિંસા કરે નહીં તેથી ચોથી આદાન નિખેવણા સુમતીમાં પેહેલું મહાવ્રત સમાય, ૨ યત્નાએ લેનાર મુકનાર પરજીવને દુઃખરૂપ અયત્નાવાલું અસત્ય વચન વોલે નહીં તેથી ત્રીજું મહાવ્રત સમાય, ૩ અદત્તાદાન લેવાથી પરજીવને દુઃખરૂપ અયત્ના થાય છે તે યત્નાએ લેનાર મુકનાર અયત્ના કરતો નથી તેથી ત્રીજું મહાવ્રત સમાય, ૪ યત્નાએ લેનાર મુકનાર અયત્નાવાલું મૈથુન સેવતો નથી તેથી ચોથું મહાવ્રત સમાય, ૫ યત્નાએ લેનાર મુકનાર અયત્નાવાળો પરિગ્રહ ગ્રહણ કરતો નથી તેથી પાંચમું મહાવ્રત સમાય, એવી રીતે ચોથી આદાન નિખેવણા સુમતીને વિષે પાંચ મહાવ્રત સમાય.

હવે પાંચમી પારિઠાવણીયા સુમતીને વિષે કેવી રીતે પાંચ મહાવ્રત સમાય તે કહે છે, ૧ યત્નાએ

उत्तरा०

॥ २७८ ॥

अर्थ:-तु० तुम्हे स० समर्थ छो उ० संसारथी उधरवाने । प० परजीवने अने अ० पोताना आपणा आत्माने
य० वळोत० ते भणी अ० उपकार क० करो अ० अम्हने भि० भिक्षा लेवे करी भि० हे भिक्षु तुं उ० भिक्षु मांही उत्तमा ॥ ३९ ॥

मूल:-तुम्हे समत्था उद्धतुं परमपाणमेव य ।

तमणुग्गहं करेहम्हं भिक्खेणं भिक्खु उत्तमा ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थ:-तमेज पोताना तथा परना आत्मानो उद्धार करवा समर्थ छो ? ते माटे हे भिक्षु
मांही उत्तम भिक्षु ? अमारी भिक्षा लइने अमने उपकार करो ॥ ३९ ॥

अर्थ:-न० नथी क० कार्य प्रयोजन म० मुजने भि० भिक्षाए । खि० शीघ्र नि० घेरथी नीकली दिक्षा
लेइ दि० हे भला विप्र । मा० मा भ० भमिसमां भ० इह लोकादिक सात भय ते आवर्तननी परे आवर्तनछे जिहां
एहवा भयावर्तन । घो० रौद्र सं० संसाररूपीया सा० समुद्रनेविषे ॥ ४० ॥

मूल:-न कज्जं मज्झ भिक्खेण खिणं निक्खमसू दिया ।

मा भमिहिसि भयावट्टे घोरे संसारसागरे ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ:-तेवारे यती बोल्यो मारे भिक्षानुं कांइ प्रयोजन नथी, पण हे ब्राह्मण ? तुं घरथी
उतावळो नीकळी दीक्षा ले अने आ लोकादिक सात प्रकारना भयना जेने विषे आवर्तन पडे छे एवा रौद्र
(भयंकर) संसार समुद्रमांही तुं परिभ्रमण करीश नहि ॥ ४० ॥

अर्थ:-उ० कर्मनो उपचयरूप लेप हो० होय भो० भोगनेविषे । अ० भोगरहित होय नो० कर्म लि० लेपाय

अध्य०

॥ २५ ॥

॥ २७८ ॥

વિષય છે અને એ પાંચ સચિત ૧, પાંચ અચિત ૨, પાંચ મિશ્ર ૩, એમ ૧૫, એ ૧૫ શુભ ને ૧૫ અશુભ એમ ૩૦, એ ૩૦ ના ઉપર રાગ અને ૩૦ ના ઉપર દ્વેષ એમ ૬૦ વિકારો ચક્ષુ ઇન્દ્રિના જાણવા.

૩. સુગંધી ૧, અને દુર્ગંધી ૨, એ બે પ્રકારના ગંધ તે ગ્રાણેન્દ્રિ (નાસીકા) ના વિષય છે, અને એ બે સચિત ૧, બે અચિત ૨, બે મિશ્ર ૩, એમ છ તે છના ઉપર રાગ અને છના ઉપર દ્વેષ એમ વાર વિકારો ગ્રાણેન્દ્રિના જાણવા.

૪. શ્વાદો ૧, મીઠો ૨, તીવ્રો ૩, કડવો ૪, કસાયલો (હરમ્યો) ૫ એ પાંચ પ્રકારના રસ તે રસેન્દ્રિ (જીભ) ના વિષય છે, અને એ પાંચ સચિત (જીવ સહીત) ૧, પાંચ અચિત (જીવ રહીત) ૨, પાંચ મિશ્ર (કાંઈક જીવના પ્રદેશ રહી ગયેલા હોય તે) ૩, એ ૧૫ શુભ ને ૧૫ અશુભ, એમ ૩૦, એ ત્રીસના ઉપર રાગ અને ૩૦ ના ઉપર દ્વેષ, એમ સાઠ વિકારો રસેન્દ્રિના જાણવા.

૫. હલ્લો ૧, ભારે ૨, તાઢો ૩, ઉનો ૪, સ્વસ્વરો (વરહટ) ૫, સુંઘાળો ૬, લુચ્વો ૭, ચોપડચો ૮, એ આઠ સ્પર્શ તે સ્પર્શેન્દ્રિ (કાયા) ના વિષય છે અને એ આઠ સચિત ૧, આઠ અચિત ૨, આઠ મિશ્ર ૩, એમ ૨૪, તે ચોવિસ શુભ ને ચોવીસ અશુભ, એમ ૪૮, એ અડતાલીસના ઉપર રાગ અને ૪૮ ના ઉપર દ્વેષ, એમ ૯૬ વિકારો સ્પર્શેન્દ્રિના જાણવા.

એ સર્વે થઈને પાંચ ઇન્દ્રિયોના ૨૩ વિષય અને ૨૪૦ વિકારો જાણવા, એ ૨૩ વિષય છે તે માંહીથી જે વિષય લીધેલો હોય તે અને તેનો પ્રતીપક્ષી એ બે વરજીને ૨૧ વિષય લાભે અને વાયણા (ભણવું ભણાવવું) ૧, પુછણા (પુછવું) ૨, પરિચઠણા (સીંચેલું ફેરવવું) ૩, અણું પેહા (અર્થની વિચારણા કરવી) ૪, ધમ્મ

उत्तरा०

॥ २७९ ॥

गाथा ४३ भावार्थ:-एक द्रष्टाते भुंडी मतिना धणी जे कामभोगने विषे लुब्ध होय ते पापे करीने संसार रुपणी भीतने विषे बळगी रहे अने जे कामभोगथी विरक्त होय ते सुका गोळानी पेरे संसार रुपणी भीतने विषे बळगे नहि ॥४३॥

अर्थ:-ए० एणीपरे से० ते वि० विजयघोष । ज० जयघोष नामे यतीने अ० समीपे । अ० अणगारनी पासे नि० दिक्षा लीधी । ध० ॥ अहिंसादिक धर्म सो० सांभलीने ते धर्म केहवो छे । अ० अणुत्तर प्रधान ॥ ४४ ॥

मूल:-एवं से विजयघोसे जयघोसस्स अन्ति ए ।

अणगारस्स निक्खन्तो धम्मं सोच्चा अणुत्तरं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थ:-एवी रीते विजयघोष ब्राह्मण जयघोष यतीनी पासे अहिंसादीक उत्तम धर्म सांभलीने ते मुनिनी पासे दीक्षा लीधी ॥ ४४ ॥

अर्थ:-ख० खपावीने पु० पुर्वला भवना जे क० कर्म तेहने सं० संजमे करीने अने त० तपे करीने य० बळी ज० जयघोष वि० विजयघोष । सि० मोक्ष प० पाम्या अ० प्रधानगति प्रते ति० एम बे० कहुंछुं ॥ ४५ ॥

मूल:-खवित्ता पुव्वकम्माइं संजमेण तवेण य ।

जयघोस-विजयघोसा सिद्धिं पत्ता अणुत्तरं ॥ ४५ ॥ ॥ ति बेमि ॥

॥ इति जन्नइज्जंपञ्चविंशं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ २५ ॥

गाथा ४५ भावार्थ:-तेवार पळी संयमने तपश्चर्याए करी पूर्वना कर्म खपावीने जयघोष ने विजयघोष ए बने जणा मोक्षने विषे पहाँच्या त्यां सिद्धपणाना अनंत सुखने प्राप्त थया, एम सुधर्मास्वामी पोताना जंवू

अध्य०

॥ २५ ॥

॥ २७९ ॥

આ કોઠાના આંકડા માથે ભાંગવા.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
આ કોઠાના આંકડા સાથે ગુણવા.	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧
આ કોઠામાં લખેલ છે તે મુજબ લઘ્યાંક આવે	૧૦	૪૫	૧૨૦	૨૧૦	૨૫૨	૨૧૦	૧૨૦	૪૫	૧૦	?
આ કોઠામાં લખ્યા મુજબ સંયોગી સમજવા	અસંયો ગી	દ્વીસંયો ગી	ત્રીસંયો ગી	ચૌસંયો ગી	પાંચ સં યોગી	છ સંયો ગી	સાત સં યોગી	આઠ સં યોગી	નવ સં યોગી	દસ સં યોગી

આ સંયોગી કાઢવાની સમજ.

ઉપર મુજબ પંક્તિ કરી પ્રથમ પંક્તિમાં અનુક્રમે લખવા પછી બીજી પંક્તિમાં તમામ અવળા આંક ભરવા, પછી પ્રથમ પંક્તિના છેલા કોઠામાં જે આંક હોય તે આંક, ત્રીજી પંક્તિના પ્રથમ ઘરમાં લખવો, પછી તેના માથે જે આંક હોય તેથી જમણા તરફના કોઠામાં જે આંક હોય તેની સાથે ત્રીજી પંક્તિના પ્રથમ કોઠાના આંકને ગુણવો, જે આંક સાથે ગુણ્યો હોય તેના માથા ઉપર પ્રથમ પંક્તિમાં જે આંક હોય તેની સાથે ભાંગવો, જે લઘ્યાંક આવે તે ત્રીજી પંક્તિના બીજા કોઠામાં લખવો એ રીતે તમામ કોઠા ભરવાથી સંયોગી આવી રહે.

પાંચમી સુમતીમાં પરઠવવાના દસ બોલ કહેલા છે ત્યાં પરઠવવું નહીં, એ દશ બોલનો પદના પ્રસ્તાર

ઉત્તરાં

॥૨૮૦॥

આપુચ્છણાં ય તદ્વ્યા ચંતથી પડિપુચ્છણા ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-હવે દશ સામાચારીનાં નામ કહે છે, ૧ આવસ્યકી નામે, ૨ નૈષધિકી નામે, ૩ આપુચ્છણા નામે, ૪ પડીપુચ્છણા નામે ॥ ૨ ॥

અર્થ:-પ૦ પાંચમી છં૦ છંદના એહવે નાં નામે કહી ॥ ૩૦ ઇચ્છાકાર ય૦ વલી એહવે નામે છં૦ છટી કહી ॥ સ૦ સાતમી મિ૦ મિચ્છાકાર એહવે નામે ૩૦ વલી । ત૦ તહેતનો કરવો ય૦ વલી અ૦ આઠમી ॥ ૩ ॥

મૂલ:-પન્નમા છંદના નામ ઇચ્છાકારો ય છટ્ટાઓ ।

સત્તમો મિચ્છકારો ઉ તહકારો ય અઢમો ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થ:-૫ છંદના નામે, ૬ ઇચ્છાકાર નામે, ૭ મિચ્છાકાર નામે, ૮ તહત્તીકાર નામે ॥ ૩ ॥

અર્થ:-અ૦ ડઠી ઉમા થાવું ચંતે ન૦ નવમી ॥ ૬૦ દસમી ૩૦ ઉવસંપદા ગુરુ સમીપે રહેવું ॥ ૯૦ એ દ૦ દસ પ્રકારની સા૦ સાધુને । સા૦ સામાચારી પ૦ કહી ॥ ૪ ॥

મૂલ:-અબ્મુદ્ધાણં ચ નવમં દસમી ઉવસંપદા ।

એસા દસજ્ઞા સાદ્ધૂણં સામાયરી પવેડ્યા ॥ ૪ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:-૯ અબ્મુસ્થાન નામે, ૧૦ ઉવસંપદા, એ દશ પ્રકારની સાધુની સામાચારી સંક્ષેપે કહી ॥ ૪ ॥

અર્થ:-હવે દસ સામાચારીનો અર્થ અને અવસર વિસ્તારે કરીને કહે છે । ગ૦ જાવા ઉઠવાના અવસરને વિષે । આ૦ આવશ્યહિ એમ કું૦ કહી આવશ્યહિ અવશ્ય કાર્ય છે તે માટે ઉઠવું । ઠા૦ સ્થાનકને વિષે

અધ્ય૦

॥ ૨૬ ॥

॥૨૮૦॥

મુ० મુનિશ્વર । ગા० ગ્રામાનું ગા०ગ્રામ પ્રતેરી० વિચરતો થકો ॥ ૫० આવ્યો વા०વાણારસી પુ० નગરીને વિષે ॥૨॥

મૂલ:-ઇન્દિયગ્ગામનિગ્ગાહી મગ્ગગામી મહામુળી ।

ગામાણુગ્ગામં રીયન્તો પત્તો વાણારસિં પુરિં ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિપથોના સમુહ (જયો) વશ કરણહાર અને મોક્ષમાર્ગને વિષે ચાલનાર એવો જયઘોષ નામે મોટો મુનીશ્વર ગ્રામાનુંગ્રામ પ્રત્યે વિચરતો થકો વણારસી નગરી પહોંચ્યો ॥ ૨ ॥

અર્થ:-વા० વાણારસી નગરીને વ० વાહિર । ૩૦ ઉદ્યાનને વિષે । મ० મનોરમ એહવે નામે ફા० નિર્દોષ સે० થાનક પાટ સં० તૃણાદિક છે । ત० તિહાં વા० વાસ રહેલું ૩૦ પામ્યો ॥ ૩ ॥

મૂલ:-વાણારસીણ વહિયા ઉજ્જાણમિ મળોસ્મે ।

ફાસુણ સેજ્જસંથારે તત્થ વાસમુવાગણ ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થ:-વણારસી નગરીની વહાર મળોરમ નામે ઉદ્યાનને વિષે નિર્દોષ સ્થાનક પાટપાટલા ત્રણાદિક છે ત્યાં મુનિ વાસો રહ્યો ॥ ૩ ॥

અર્થ:-અ० હવે તે० તેણેજ ફા० કાલે । પુ० નગરીએ ત० તિહાં મા० બ્રાહ્મણ । વિ० વિજયઘોષ ૩૦ એહવે ના० નામે । જ० યજ્ઞ જ० કરે છે વે० વેદનો જાણ ॥ ૪ ॥

મૂલ:-અહ તેણેવ કાલેણં પુરીણ તત્થ માહણે ।

વિજયઘોસે ત્તિ નામેણ જન્નં જયઇ વેયવી ॥ ૪ ॥

उत्तरा०

मिच्छाकारो य निन्दाए तहकारो पडिस्सुए ॥ ६ ॥

॥२८१॥

गाथा ६ भावार्थः—५ छंदणा ते आहार प्रमुख वस्तु बहोरी लावीने गुरुवादिक स्वधर्मीने आमंत्रे ? एटले हे मुनि ? मारा उपर कृपा करी आपनी इच्छा होय तो आ वस्तु तमे लइ मुजने तारो ? एम कहेवुं ते, ६ इच्छाकार ते पोतानी तथा बीजानी इच्छा जणाववी एटले हे पुज्य ? जो आपनी इच्छा होय तो मारां कार्य जेवां के सुत्रादिक अर्थ रूप तेने विषे उपकार करो ? तथा अमुक कार्य हुं करुंछुं एम पोतानी इच्छा जणाववी. वळी बीजा यतिने कहेवुं के जो तमारी इच्छा होय तो अमुक करजो ! एम कहेवुं ते, ७ मिच्छकार नामे ते पोताना आत्माना निंद्याने विषे प्रवर्ते एटले कोइ अतिचारादिक लाग्यो होय, तेवारे कहे के अरे धिकार हो ? मुजने ? के ए अकार्य में कर्तुं ? ? ने ए मारुं कर्तव्य नहि ? ? ? एम कही ते पाप निष्फल करवा मिच्छामिदुकडं देवो ते, ८ तहतकार नामे ते गुरु जे वचन कहे ते तहत (प्रणाम) करी ते वचन सांभळीने हा स्वामी तहत एम कहे तथा हे गुरु ? आपनुं वाक्य यथातथ्य छे, तो तथास्तु (तेमज हो) वळी गुरुनां वचन सांभळवाने तत्पर होय ते ॥६॥

अर्थः—अ० आति उद्यमवंत थाओ । उठी उभो थाओ गु० गुरुनी पू० पुजा भगतिने विषे अ० गुरुवादिक समीपे रहेवुं उ० सुत्रार्थरूप संपदा पामवा भणी उपसंपदा समाचारी कहिए ए० एणीपरे दु० बे पांचगुणी करी सं० सहित एटले ?० । सा० सामाचारि प० कही ॥ ७ ॥

मूलः—अब्भुट्ठाणं गुरुपूया अच्छणे उवसंपदा ।

एवं दुपच्चसंजुत्ता सामायारी पवेदिता ॥ ७ ॥

अध्य०

॥ २६ ॥

॥२८१॥

अर्थः—जे० जे वे० वेदना वि० जाणे वि० विप्र होय । ज० यज्ञना अ० अर्थि होय य० वळी जि० जे जितेन्द्रिय जो० ज्योतिष शास्त्रना अने । अ० छ अंगना विप्र शास्त्रनो वि० जाण होय जे० जे य० वळी ज० यज्ञ ध० धर्म शास्त्रना पा० पारगामी जाण होय ॥ ७ ॥

मूलः—जे वेयविऊ विष्णा जन्नढा य जिइन्दिया ।

जोइसङ्गविऊ जे य जन्नधम्मस्स पारगा ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—हे मुनि ? ए अन्न तो कोने आपवानुं छे के जे विप्र वेदना जाण होय, यज्ञना अर्थि होय, ज्योतिषशास्त्रने विप्रना शास्त्रना छ अंगना जाण होय, तेमज धर्मशास्त्रना पारगामी होय ॥ ७ ॥

अर्थः—जे० जे स० समर्थ होय स० संसार रूपीया समुद्रथी उ० उधरवा । प० परजीवने अने अ० आपणा आत्माने तारी य० वळी ते० तेहने अ० अन्न इ० ए दे० देवो ॥ भो० हे भि० साधु स० ए अन्न मनवांछितछे का० रससाहितछे ॥ ८ ॥

मूलः—जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।

तेसिं अन्नमिणं देयं भो भिक्खु सव्वकामियं ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—जे पोताना तथा परना आत्माने संसाररूपी समुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ होय एवा विप्रने हे भिक्षु ? षट्स संयुक्त मनोवांछित ए अन्न आपवानुं छे. (अर्थात् तमने आपवानुं नथी.) ७ मी ८ मी ए वे गाथाना अर्थनो संबंध भेगो छे ॥ ८ ॥

अर्थः—सो० ते जयघोष नामा जतिने त० तिहां ए० एणे प्रकारे प० निषेध्या जा० जागने करणहारे म० महा मुनिने

उत्तरा०

॥२८२॥

अर्थः—पु० पुछे पं० वे हाथ जोडतौ थको । किं० किस्युं कार्य का० करवौ म० मै इ० पडिलेहणा काँधा पछे अवसरने विषे । इ० वांछुं तमारी आज्ञाए नि० आत्माने जोडवो प्रेरवो तेने विषे १ भं० हे पूज्य । वे० आत्माणी तथा परसाधुनी वेयावचने विषे व० अथवा स० सज्ञाय करवाने विषे २ ए बे वानाने विषे आत्माने जोडवुं वांछुं ॥ ९ ॥

मूलः—पुच्छिज्ज पञ्जलिउडो किं कायवं मए इह ।

इच्छं निओइउं भन्ते वेयावच्चे व सज्झाए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—वे हाथ जोडीने पुछे के हे पुज्य ? पडिलेहणा कयाँ पछी तमारी आज्ञाये इच्छुं छुं के हवे मारे शुं कार्य करवुं ? साधुने वेयावचने विषे के शास्त्रनी सज्ञायने विषे ! ए बे माँहेथी शेने विषे मारा आत्माने जोडवो ? (आठमी ने नवमी गाथानो संबंध भेगो छे) ॥९॥

अर्थः—वे० वेयावचने विषे । नि० आत्माने जोडवे करी । का० वेयावच करवाने विषे अ० किलामना पेदरहित थको । स० सज्ञायने विषे वा० अथवा नि० प्रेरवे करी पेदपणा रहित सज्ञाय करे । सज्ञाय केहवीछे स० सर्व दु० दुपनी वि० सुंकावणहारी छे ए बेनी आज्ञा मागे ॥ १० ॥

मूलः—वेयावच्चे निउत्तेण कायवं अगिलायओ ।

सज्झाए वा निउत्तेण सवदुक्खविमोक्खणे ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—ते वार पछी गुरु कहे हे वत्स ? तमे वेयावच करो ? एम कहेतो किलामना ने खेदपणा रहित थको वेयावच्च करे अने कदाचित ? शास्त्रनी सज्ञाय करवा आज्ञा करे तो सर्व दुःखथी मुका-

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २८२ ॥

नखत्ताण मुहं जं च जं च धम्माण वा मुहं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हे विप्र ? वेदमांही मुख्य कोण ? ते तुं नथी जाणतो ? ने यज्ञमांही मुख्य कोण ? ते तुं नथी जाणतो ? अने नक्षत्रमांही मुख्य कोण ? ने धर्ममांही मुख्य कोण ? ते पण तुं नथी जाणतो ! ! ! ॥ ११ ॥

अर्थः—जे० जे स० समर्थ होय सं० संसाररूप समुद्रथी उ० उधरवा । प० परजीवने अने अ० आपणा आत्माने ए० ए पुर्वे कहुं य० ते न० नथी ते० तुं तु० तेनुं वि० जाणतो अ० जो तुं जा० जाणेछे तो० तो तुं भ० कहे ॥ १२ ॥

मूलः—जे समत्था समुद्धत्तुं परमप्पाणमेव य ।

न ते तुमं वियाणासि अह जाणासि तो भण ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—जे पोताना तथा पग्ना आत्माने संसारसमुद्र थकी उद्धार करवा समर्थ कोण ? ते तुं नथी जाणतो ? अने जो तुं जाणतो होय तो कहे ? ? ? ॥ १२ ॥

अर्थः—त० ते मुनीना खे० प्रश्नो प० उत्तर तु० वळी । अ० देवा असमर्थ छतो । त० ते यज्ञने विषे दि० विप्र । स० परिखदा सहित प० वे हाथ हो० जोडीने । पु० पुछे तं० ते म० महा मु० मुनी प्रत्ये ॥ १३ ॥

मूलः—तस्सक्खेवपमोक्खं तु अवयन्तो तहिं दिओ ।

सपरिसो पञ्जली होउं पुच्छई तं महामुणिं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—विजयघोष ब्राह्मण ते मुनिना प्रश्नोना उत्तर देवा असमर्थ छतो ते यज्ञ पाडामां आवेळा सर्व ब्राह्मण सहित वे हाथ जोडीने ते महा मुनिने पुछता हवा ॥ १३ ॥

ઉત્તરાં

॥૨૮૩॥

તેમજ એ ચાર પોરસી મધ્યે વૈયાવચ્ચાદિકનો પ્રયોગ ઉપજે તે પળ કરે, તે નવમી ગાથામાં કહેલ છે ॥ ૧૨ ॥
અર્થ:—હવે પોરસીનો માન કહેછે ॥ આં આસાઢ માં માસને વિષે દું બેપગે પોરસી પહેલી તથા પાછલી પોં પોસ
માં માસે ચં ચાર પગે પોરસી । ચિં ચૈત્રમાસે અને આં આસો માં માસે । તિં ત્રિનપગે હં હોય પોં પોરસી ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:—આસાઢે માસે દુપયા પોસે માસે ચઉપ્પયા ।

ચિત્તાસોણુ માસેસુ તિપ્પયા હવડ પોરસી ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩માવાર્થ:—હવે પોરસીનું માપ કહે છે. જમણો કાન સુર્ય તરફ રાંચીને (એટલે પ્રથમના બે
પહોર વચ્ચે ઉત્તર તરફ મુખ રાંચી, પાછલા બે પહોર વચ્ચે દક્ષિણદિશા તરફ મુખ રાંચી) જમણો પગ
ઝમો રાંચી, તે પગના ઢોંચણની ઢાંકણીથી કાંઈક નિચેના ભાગપર (એટલે અંગુઠા તરફથી ઘુંટીની સરહદપર
જમીનથી તે પગના ઝમા નળા તરફ વેહેતી ભરતાં બીજી વેંતનો છેડો હોય) (ત્યાં) હાથની તર્જની આંગુલી
(અંગુઠાની પાસેની) રાંચીતાં જ્યાં તે આંગુલીની છાંયા પડે, ત્યાં સુધી પગલાં માપવાથી પોરસીના પ્રમાણથી
સ્વર પડે તે કહે છે. અસાઢ મહિને બે પગે પેહેલી ને પાછલી પોરસી થાય, પોસ મહિને ચાર પગે પેહેલી ને
પાછલી પોરસી થાય, અને ચૈત્રને આસો મહિને ત્રણ પગે પેહેલી ને પાછલી પોરસી થાય. ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:—અં એક અંગુલ વધે તથા ઘટે સં સાત રં અહો રાત્રિ । પં પપવાડિયે ચં વલી દું બે અં અંગુલ
શ્રાવણ વદિ પડવાથી પોસસુદ પુનમ સુધી વં અંગુલાદિક છાયો વધે અને મહાવદિ પડવાથી અસાઢસુદ
પુનમસુધી હાં છાયાઘટે વાં વલી અં અવધારણા માં માસે ણં પૂરણે ચં ચાર અં આંગુલ વધે અને ઘટે ॥ ૧૪ ॥

અધ્યં

॥ ૨૬ ॥

॥ ૨૮૩ ॥

તેહનો અર્થિ જે સાધુ વે० યજ્ઞનો મુ० ઉપાય પ્રવર્તનહારો । ન० નક્ષત્ર માંહે મુ० પ્રધાન ચં० ચંદ્રમા । ધ० ધર્મનો પરુપકમાંહે કા० કાશ્યપગોત્રી શ્રી રુપભદેવ તથા મહાવીરદેવ મુ० પ્રધાન ॥ ૧૬ ॥

મૂલઃ—અગ્નિહોત્તમુહા વેયા જન્નટ્ટી વેયસા મુહં ।

નક્ષત્તાણ મુહં ચન્દો ધમ્માણ કાસવો મુહં ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થઃ—તે વારે મુનિ કહેતા હવા કે હે વિમ્બો ? વેદમાંહી મુખ્ય અગ્નિહોત્તમે, તે અગ્નિહોત્ત કેવો હોય ૧ જીવરુપ કંડુ, ૨ તપરુપી વેદીકા, ૩ કર્મરુપી ઇંધણ, ૪ ધ્યાનરુપી અગ્નિ, ૫ શરીરરુપી ગોર, ૬ શુભ યોગરુપી ચાટવા, ૭ શુદ્ધ ભાવના તથા જીવ દયારુપ આહુતી જાળવી, એવો અગ્નિહોત્ત વેદમાં મુખ્ય છે, અને એવો અગ્નિહોત્ત (યજ્ઞ) જે વેદને વિષે મુખ્ય છે, તેજ વેદ પ્રમાણ છે. એ સંયમરુપી યજ્ઞ પુર્વે કહ્યો, તેના અર્થિ સાધુ ! તેજ યજ્ઞનો પ્રવર્તનહારો છે, નક્ષત્રમાં ચંદ્રમા મુખ્ય છે, ધર્મના પરુપકમાંહી રુપભદેવ તથા મહાવીર સ્વામી મુખ્ય છે ॥ ૧૬ ॥

અર્થઃ—જેમ ચં० ચંદ્રમાને ગ० ગ્રહાદિક ચિં० ॥ તિષ્ઠે છે પં० હાથ જોડતા છતા । વં० ગુણસ્તવતા થકા ન० નમસ્કાર કરતા થકા । ઉ० પ્રધાન વિનય કરવે કરી ચંદ્રમાના મ० મનના હા० હરણહાર છતા તિષ્ઠે છે તેમ રુપભદેવને પણ દેવતા ઇંદ્રાદિક સેવા કરે છે ॥ ૧૭ ॥

મૂલઃ—જહા ચન્દં ગહાઈયા ચિટ્ઠન્તી પઞ્જલીઉડા ।

વન્દમાણા નમંસન્તા ઉત્તમં મળહારિણો ॥ ૧૭ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થઃ—જેમ ચંદ્રમાને આગે ગ્રહ, નક્ષત્ર, તારા, તે હાથ જોડીને સામા ડંભા રહે ને વાંદતા

उत्तरा०

॥ २८४ ॥

केमके ते महिने त्रीस घडीनो दिवस छे, तेना चार भाग करतां साडासात घडीनो पहोर थाय. आ गणत्रीथी कोइ कोइ महिनामां जराक फेर देखवामां आवशे एवी रीते आखा दिवसमां गमे ते वखते गणशो तो मध्यान सुधी केटली घडी दिवस चडयो ने ते पछी केटली घडी दिवस बाकी रह्यो तेनी खबर पडशे अने ते घडी-योना कलाक गणवा होयतो अढी घडी लेखे गणवो. पोषथी अशाढ सुधी दरेक महिने बवे घडी दिवस व-धतो जाय ने अशाढथी ते पोष सुधी दरेक महिने बवे घडी दिवस घटतो जाय, ए सुमारपर दरेक महिने केटला घडीनी पोरसी थाय, तेनुं पुरतुं ध्यान राखवुं. वळी चोथुं पोरसीनुं एवं पण माप थाय छे के सूर्य तरफ पुंठ करी बे पग सरखा राखी उभा रहेवुं पछी ज्यां सुधी आपणी कायानी छांया पडे त्यां निशान राखी त्यां सुधी पगलां भरतां जेटलां पगलां थाय ते मांही सात उमेरतां जे संख्या थाय तेनो एकसोने वीस-पर भाग देतां अटलाए भाग चाले तेटली घडी दिवस बे पहोर सुधी चडयो ने पहोर पछी तेटली घडी दि-वस रह्यो समजवो, इति पोरसीनुं मान संपुर्ण ॥१४॥

अर्थः—हवे जेणे मासे तिथि घटे ते कहेछे ॥ आ० आसाढनी व० वद प० पषवाडाने विषेतिथी घटे । भ० भाद्रवावदि क० कार्तिकवद य० वळी । पो० पोसवद य० वळी फा० फागणवद ॥ वा० वैसाषवदि य० वळी ॥ वो० जाणवी ओ० त्रीस अहो र० रात्रि मांहे एक अहो रात्रि ओछी एटले बेमासे एक तिथि घटे एम कह्यो ॥१५॥

मूलः—आसाढबहुलपक्खे भद्वए कत्तिए य पोसे य ।

फगुणवाइसाहेसु य बोद्धवा ओमरत्ताओ ॥ १५ ॥

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २८४ ॥

सया कुसलसंदिद्धं तं वयं बूम माहणं ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे जे सुपात्र विप्र तारण करी शके तेनुं स्वरूप कहेछे. घी सींचेलो निर्मल अग्नी-
नी पेरे पुजनिक जे एह लोकने विपे ब्राह्मण केवलज्ञानीये सदाय कहेल छे, तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ १९ ॥

अर्थः—जो० जे स० आसक्त न० न होय आ० स्वजनादिकने थानके आवीने । प० वीजे स्थानके जातोथको
न० न सो० खेद करे अथवा पव्वयन्तो० प्रवर्जा ग्रहतो थको न० न सो० खेद करे । र० रती पामे अ०
तिर्थकरना व० वचनने विपे तं० तेहने व० अम्हे वू० कहीए मा० ब्राह्मण ॥ २० ॥

मूलः—जो न सज्जइ आगन्तुं पव्वयन्तो न सोयई ।

रमइ अज्जवयणंमि तं वयं बूम माहणं ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जे स्वजनादिकना थानके आवी आशक्त न होय अने वीजे स्थानके जातो थको
अथवा प्रवर्जा ग्रहण करतो थको खेद न करे अने तिर्थकरना वचनने विपे रती खुशी पामे तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥ २० ॥

अर्थः—जा० सुवर्ण ज० जेम मि० समार्यो ओप्यो अथवा जहा० जेम सुवर्णनो जेम मोटो अर्थछे तेम जे ब्राह्मणने सुवर्ण
सरिखो मोटो अर्थछे तेम नि० टाल्यो म० मेल पा० जेम अशीए करी सुवर्ण तेम तपे करी कर्म मेल टाल्यो छे
जेणे रा० राग दो० द्वेष भ० इह लोकादिक सात भय रहित तं० तेने व० अम्हे मा० ब्राह्मण वू० कहिये ॥ २१ ॥

मूलः—जायरूवं जहा मिद्धं निद्धन्तमलपावगं ।

रागदोसभयाईयं तं वयं बूम माहणं ॥ २१ ॥

उत्तर ६

॥ दिनपोरसीपगमान यंत्रः तथा दिनपोण पोरसी पगमान यंत्र तथा आंगळ बतावनार यंत्र ॥

॥ २८५ ॥

पगमान यंत्र	अषाढ १	श्रावण २	भाद्रपद ३	आसो ४	का. ५	मा. ६	पोष. ७	माहा ८	फा. ९	चैत्र १०	वै. ११	जेष्ठ १२
वद सातम	५० २।३	२।१	२।५	२।९	३।१	३।५	३।९	३।११	३।७	३।३	२।११	२।७
वद अमास	२।२	२।२	२।६	२।१०	३।२	३।६	३।१०	३।१०	३।६	३।२	२।१०	२।६
शुदि सातम	२।१	२।३	२।७	२।११	३।३	३।७	३।११	३।९	३।५	३।१	२।९	२।५
शुदि पुनम	२	२।४	२।८	३	३।४	३।८	४	३।८	३।४	३	२।८	२।४
दि. पो. पो.	अषाढ १	श्रावण २	भाद्रपद ३	आसो ४	का. ५	मा. ६	पो. ७	माहा ८	फा. ९	चैत्र १०	वै. ११	जेष्ठ १२
वद सातम	२।९	२।७	३।१	३।५	३।९	४।३	४।७	४।९	४।३	३।११	३।७	३।१
वद अमास	२।८	२।८	३।२	३।६	३।१०	४।४	४।८	४।८	४।२	३।१०	३।६	३
शुदि सातम	२।७	२।९	३।३	३।७	३।११	४।५	४।९	४।७	४।१	३।९	३।५	२।११
शुदि पुनम	२।६	२।१०	३।४	३।८	४	४।६	४।१०	४।६	४	३।८	३।४	२।१०

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २८५ ॥

नहीं, १ मने करी, २ वचने करी, ३ कायाए करी हगतो होय तेने भलुं जाणुं नहि, १ मने करी, २ वचने करी, ३ कायाए करी, एवा त्रण करणने त्रण जोगे जावजीव सुधी ते जीवोने हणे नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२३॥

अर्थः—क्रो० क्रोधथी वा० उपलक्षणथी मान थकी ज० जो वा० अथवा हा० हास्य थकी। वा० अथवा लो० लोभथकी उपलक्षणथी मायाथकी ज० जो वा० अथवा भ० भयथकी पण सु० मृपा न० न व० बोले जो० जे उ० वळी। तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण वू० कहिए ॥ २४ ॥

मूलः—कोहा वा जइ वा हासा लोहा वा जइ वा भया ।

मुसं न वयई जो उ तं वयं बूम माहणं ॥ २४ ॥

गाथा २४ भाभार्थः—जे १ क्रोध (तेना पेटामां मान) थी, २ लोभ (तेना पेटामां कपटथी), ३ भयथी, ४ हांशीथी ए चारे प्रकारथी त्रण करण ने त्रण जोगे करी जावजीव सुधी वीलकुल जुहुं बोले नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२४॥

अर्थः—चि० सचित मनुष्यादिक अ० अचित सुवर्णादिक वा० अथवा अ० थोडा वा० अथवा ज० जो वा० अथवा व० घणु। न० न गि० लेइ अ० अणदिथो जे० जे कोइ तं० तेहने व० अम्हे मा० ब्राह्मण वू० कहिए ॥२५॥

मूलः—चित्तमन्तमचित्तं वा अप्पं वा जइ वा बहुं ।

न गिण्हइ अदत्तं जे तं वयं बूम माहणं ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे १ सचित ते मनुष्य पशु प्रमुख, २ अचित ते सुवर्णादिक, ३ अल्प मुल्यवाळुं, ४ तथा बहु मुल्यवाळुं एवी कांइ पण वस्तु त्रण करण ने त्रण जोगे जावजीव सुधी वीलकुल अण दीधुंले नहि तेने हुं ब्राह्मण कहुंछुं ॥२५॥

उत्तरा०

॥२८६॥

सीनुं माप कहेल छै ते उपर आठ आंगुळ वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसी थाय, १ मांगसर, २ पोष, ३ नै महा ए त्रण महिनामां जेटला पगनी छायाथी पोरसीनुं माप कहेल छै ते उपर दश आंगुळ वधारवाथी पोणी पोरसीनुं माप थाय, १ फागण, २ चैत्र, ३ ने वैशाख ए त्रण महिनामां जेटला पगनी छायाथी पोरसी माप कहेल ते उपर आठ आंगुळ छाया वधारवाथी ते महिने पोणी पोरसीनुं माप थाय. दरेक महिनामां जेटला जेटला पगलानी छायाथी पोरसीनुं माप कहेल छै, ते तेटला उपर कह्या मुजब आंगुळ वधारवाथी पोणी पोरसी थाय, ते पोणी पोरसीमां पात्रनी पडीलेहणा करवी, ए दिवसनुं कर्तव्य संक्षेपथी कहुं. ॥ १६ ॥

हवे हमेश केटलो दिवस वधे घटे तेनुं प्रमाण कहेछे, सात श्वासोच्छवासे एक थोव, सात थोवे एक लव, एवा सीतोतेर लवे बे घडी अने साडीआडत्रीश लवे एक घडी, एवा अढी लवने अर्धो थोव एटलो दिवस रात्री वधे घटे.

अर्थ:-दिननो कर्तव्य संक्षेपे कह्यो, हवे रात्रिनो कर्तव्य संक्षेपे कहेछे । २० रात्रिना ५० पण च० चार । भा० भाग भि० साधु कु० करे वि० विचक्षण त० तेवार पछे उ० प्रधान गु० गुणेकारी कर्तव्यने कु० करे । २० रात्रिना च० च्यार भा० भागने वि० विषे ॥ १७ ॥

मूल:-रत्तिं पि चउरो भागे कुज्जा भिक्खू वियक्खणो ।

तओ उत्तरगुणे कुज्जा राइभाएसु चउसु वि ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ:-हवे रात्रीनुं कर्तव्य संक्षेपे कहेछे, विचीक्षण साधु रात्रीना चार भाग करे, ते

अध्य०

॥ २६ ॥

॥२८६॥

મૂલ:-આલોલુયં મુહાજીવી અણગારં અકિચ્ચનં ।

અસંસત્તં ગિહથેસુ તં વયં બૂમ માહણં ॥ ૨૮ ॥

ગાથા ૨૮ ભાવાર્થ:-જે આહારાદિકને વિષે લુબ્ધ નહિ, તેમજ ગ્રહસ્થનાં કાર્ય કરવા સિવાય ફક્ત ધર્મનિમિત્ત જાણીને આપે તેનો આહાર લેનાર અને ઘરને સુવર્ણાદિક દ્રવ્યરહિત ને ગ્રહસ્થ સંઘાતે તથા ગ્રહસ્થને વિષે સંબંધરહિત હોય તેને હું બ્રાહ્મણ કહું છું ॥ ૨૮ ॥

અર્થ:-જ૦ છાંડીને પુ૦ પુર્વના માતાપિતાદિકનો સં૦ સંજોગ સંબંધ । ના૦ આપણી નાતિના સં૦ સંબંધ ય૦ વઢી વં૦ માઈ પ્રમુખના સંબંધ છાંડીને જો૦ જે ન૦ ન સ૦ આસક્ત હોય મો૦ એ માતાપિતાદિક ભાર્યાને વિષે ભોગને વિષે । તં૦ તેહને વ૦ અમ્હે મા૦ બ્રાહ્મણ વૂ૦ કહિણ ॥ ૨૯ ॥

મૂલ:-જહિત્તા પુઘસંજોગં નાતિસજ્ઞે ય બન્ધવે ।

જો ન સજ્જઈ મોગેસું તં વયં બૂમ માહણં ॥ ૨૯ ॥

ગાથા ૨૯ ભાવાર્થ:-જે પુર્વ સંયોગ તે માતા પિતા માઈ પ્રમુખ અને પશ્ચાત્ત સંયોગ તે સ્ત્રી, સાસુ, સસરા, જ્ઞાતીપ્રમુખ તેના રાગાદિકને વિષે આશક્ત (લુબ્ધ) ન થાય તેને હું બ્રાહ્મણ કહું છું ॥ ૨૯ ॥

અર્થ:-પ૦ પશુના વ૦ વંધન અર્થે પસુના વધના હેતુછે સ૦ સર્વ વે૦ વેદ ય૦ વઢી જ૦ યાગને વિષે ચ૦ વલી પા૦ પાપ ક૦ કર્મના હેતુછે ન૦ ન હોય તં૦ તે યાગાદિક તા૦ ત્રાણ સરણ હુ૦ શુંડા આચારવંતને । ક૦ જે પશુવધાદિક કર્મ વ૦ દુર્ગતી પહોંચાડવા પ્રત્યે સમર્થછે તે મળી વેદ યાગાદિક ત્રાણ સરણ નહિ અને વેદના મળ્યા સુપાત્ર નહી ॥ ૩૦ ॥

उत्तरा०

॥२८७॥

पुर्ण थयो, भादरवामां चौद दिवस धनिष्ठा, सात दिवस शतभिखा, आठ दिवस पुर्वा भाद्रपद, एक दिवस उत्तरा भाद्रपद, ते भादरवा सुदी पुनमे होय, ए चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे. आसो महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते चौद दिवस उत्तरा भाद्रपद, पंदर दिवस रेवती, एक दिवस अश्वनी, ते आसो सुदी पुनमे होय. कार्तिक महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते १४ दिवस अश्वनी, १५ दिवस भरणी, एक दिवस कृतिका, ते कार्तिक सुद पुनमे होय. मागशर महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, चौद दिवस कृतिका, पंदर दिवस रोहणी, एक दिवस मृगशर, ते मागशर सुदी पुनमे होय. पोष महिनामां चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस मृगशर, आठ दिवस आर्द्रा, सात दिवस पुनर्वसु, एक दिवस पुष्य, ते पोष सुदी पुनमे होय. माह महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस पुष्य, १५ दिवस अश्लेषा, एक दिवस मघा, ते माह सुदी पुनमे होय. फागण महिनामां ३ नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस मघा, १५ दिवस पुर्वा फाल्गुणी, १ दिवस उत्तरा फाल्गुणी, ते फागण सुदी पुनमे होय. चैत्र महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस उत्तरा फाल्गुणी, १५ दिवस हस्त, एक दिवस चित्रा, ते चैत्र सुदी पुनमे होय. वैशाख महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस चित्रा, १५ दिवस स्वाति, १ दिवस विशाखा ते वैशाख सुदी पुनमे होय. ज्येष्ठ महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, चौद दिवस विशाखा, १५ दिवस अनुराधा, १ दिवस ज्येष्ठा, ते जेठ सुदी पुनमे होय. अशाढ महिनामां त्रण नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ज्येष्ठा, पंदर दिवस मूल, एक दिवस पूर्वाषाढा, ते अशाढ सुदी पुनमे होय. एवी रीते दरेक महिनामां जे जे नक्षत्र रात्री पुर्ण करतां होय, ते नक्षत्र रात्रीना चोथा भागने विषे आवे ते वारे पोरसी आवी जाणवी. ते रात्रीनी चोथी पोरसिनो

अध्य०

॥ २६ ॥

॥२८७॥

हो० होय । त० तपस्या करवे करी हो० होय ता० तापस ॥ ३२ ॥

मूलः—समयाए समणो होइ बम्भचरेण बम्भणो ।

नाणेण उ मुणी होइ तवेण होइ तावसो ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—शत्रु मित्र उपर राग द्वेषरहित समभावे करी साधु होय ? ब्रह्मचर्य पाळवे करी ब्राह्मण होय ? ज्ञाने करी सुनि होय ? तेमज वारे भेदे तपश्चर्याये करी तापस होय ॥३२॥

अर्थः—क० ब्राह्मणनी क्रिया ब्रह्मचर्यादिक पाळवे करी वं० ब्राह्मण साधु हो० होय । क० हाथमांढि शस्त्रे करी इत्यादिक क्षत्रोनी करणी करी हो० होय ख० क्षत्री । व० क्षेत्र खेडवे करीने क० करणीए करी वैस हो० होय । क० सेवा चाकरी करवे करी होय सु० सुद्र ह० होय ॥ ३३ ॥

मूलः—कम्मुणा बम्भणो होइ कम्मुणा होइ खत्तिओ ।

वइसो कम्मुणा होइ सुद्धो हवइ कम्मुणा ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—ब्राह्मणनी ब्रह्मचर्यादिके क्रिया पाळवे करी ब्राह्मण होय, शरणागतनुं रक्षण करवा हाथमां खड्गादिक शस्त्रनी क्रियाये करी क्षत्री होय, क्षेत्र खेडवादि क्रियाये करी वैश्य होय, तेमज सेवाचाकरी अशुख क्रियाये करीने शुद्र होय ॥३३॥

अर्थः—ए० एह अहिंसादिक प० प्रगट क० करता हुवां । बु० तत्त्वना जाण सर्वज्ञ भगवंत कहे । जे० जेणे धर्मे करी हो० होय सि० केवली स० सर्व क० कर्म रहितनी परे वि० शिघ्र मु० मोक्ष पहाँचे तेहवो

ઉત્તરાં

॥ ૨૮૮ ॥

સજ્ઞાય કરે ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:-પોં પહિલા પોહરના ચં ચોથા ભાગને વિષે પટલે પોણ પોરસીએ વં વાદિને તં તૈવાર પછે ગું ગુરુને
અં અણનિવર્તાવીને કાં સજ્ઞાયના કાલને । માં પાત્રાદિક ભાજનને પં પડિલેહે, આ મોઘમ વચનછે ॥૨૨॥

મૂલ:-પોરિસીએ ચઝબાએ વન્દિત્તાણ તઓ ગુરું ।

અપડિકમિત્તા કાલસ્સ માયણં પડિલેહા ॥ ૨૨ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-દિવસના પહેલા પહોરના ચોથા ભાગને વિષે પોંળી પોરસીએ ગુરુને વાંદીને
સજ્ઞાયના કાલને અણ નિવર્તાવીને પાત્રાદિક ભાજનને પડીલેહે. ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-મું પેહેલી મોહપતીને પં પડિલેહિને પં પડિલેહે । ગોં ગોછાને ગોં ગોછો લં ગ્રહોછે
અં અંગુલી જેણે સાધુએ તે સાધુ ગોછો પડિલેહ્યા પછે વં વસ્રને પં પડિલેહે ॥ ૨૩ ॥

મૂલ:-મુહપત્તિં પડિલેહિત્તા પડિલેહિજ્જ ગોચ્છાં ।

ગોચ્છગલઇયઙ્ગુલિઓ વત્થાઇં પડિલેહા ॥ ૨૩ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:-હવે પડીલેહણની અનુક્રમે વિધિ કહેછે. પ્રથમ મુહપતી પડીલેહીને, પછી ગો-
છાને પડીલેહે. જે સાધુએ આંગુલીયે ગોછો ગ્રહો છે તે સાધુ ગોછો પડીલેહ્યા પછી વસ્રને પડીલેહે ॥૨૩॥

અર્થ:-હવે વસ્ર પડિલેહવાની વિધિ કહેછે । ઉં વસ્ર ઉંચા રાષે થિં આકરુ ગ્રહે અં ઉતાવલો
ઉતાવલો થઇને પડિલેહણા ન કરે । સાસતો થઇને પડિલેહણા કરે । પું પુર્વ ધરેલા છેહડાથી । અંત છેહલા

અધ્ય૦

॥ ૨૬ ॥

॥૨૮૮॥

સમુદાય તયં તં તુ જયઘોસં મહામુનિં ॥ ૩૬ ॥

ગાથા ૩૬ ભાવાર્થ:-એ પ્રકારે સંશય નિવારણ કર્યાથી વિજયઘોષ બ્રાહ્મણે જયઘોષ મુનિનાં વચન સત્ય મને કરી હૃદયને વિષે ધારણ કર્યાં, તેવાર પછી તે જયઘોષ મહામુનિને વચ્ચે ॥ ૩૬ ॥

અર્થ:-તું સંતોષાણો યં વઢી વિં વિજયઘોષ વિમ્ । ૩૦ એ આગલ કહેશે તેમ તું વોલેછે કં વે હાથ જોડીને માં બ્રાહ્મણપણો જં જેમ હોય તેમ યથાભુત । મું શોભનીક મેં મુજને તું દેખાડવો ઉપદેશ્યો પ્રગટકીધો ॥ ૩૭ ॥

મૂલ:-તુઢે ય વિજયઘોસે ઇણમુદાહુ કયજ્જલી ।

માહણત્તં જહાભૂયં સુટ્ટુ મે ઉવદંસિયં ॥ ૩૭ ॥

ગાથા ૩૭ ભાવાર્થ:-વિજયઘોષ બ્રાહ્મણ સંતોષાણો થકો વે હાથ જોડીને આ પ્રમાણે કહેતો હવો કે હે મુનિ ? જેમ યથાતથ્ય બ્રાહ્મણપણું હોય ? તેમ મહું તમે મુજને કહું ॥ ૩૭ ॥

અર્થ:-તું તુમ્હે જં જાણણહાર જં યજ્ઞના કરણહાર છો । તું તુમ્હે વેં વેદના વિં જાણ છો । જોં જ્યોતિષ શાસ્ત્રના અને અં છ અંગના વિં જાણ છો તું તુમ્હે । તું તુમ્હે ધં ધર્મના પાં પારગામી છો ॥ ૩૮ ॥

મૂલ:-તુબ્મે જહ્યા જન્નાણં તુબ્મે વેયવિઝ-વિઝ ।

જોહસજ્ઞવિઝ તુબ્મે તુબ્મે ધમ્માણ પારગા ॥ ૩૮ ॥

ગાથા ૩૮ ભાવાર્થ:-વઢી તમેજ યજ્ઞના કરણહારછો ને તમેજ વેદના જાણ છો ને તમેજ જ્યોતિષશાસ્ત્ર ને છ અંગના જાણ છો ને તમેજ ધર્મના પારગામી છો ॥ ૩૮ ॥

ઉત્તરા૦

॥૨૮૯॥

૬ એ પળ ૬ નિર્દોષ એમ ૧૨ પડિલેહના ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:-અળચાવિયં અવલિયં અણાણુવન્ધિમમોસલિં ।

છપુરિમા ન*વસોડા પાળીપાણિવિસોહણં ॥ ૨૫ ॥

ગાથા ૨૫ ભાવાર્થ:-વઢી બીજી ૬ પ્રસસ્ત પડીલેહના કહેછે, (૭) વસ્ર અથવા શરીરને નચાવે નહિ, (૮) વસ્રને આંબલે નહિ, (૯) થોડુંથું પળ વસ્ર અળ પડીલેહું ન રાખે, (૧૦) વસ્રને ડુંચું છાપરા દીકે, નીચું જમીન પર, ત્રીલું ખીંત પ્રમુખે અડકાડે નહિ, (૧૧) વસ્રને જાટકે નહિ, (૧૨) વસ્રાદિક્રને વિષે જીવ દેસેતો હથેલી ઉપર ઉતારી વિશેષે શોધન કરે, એવી ૬ પૂર્વે કહીછે અને આ છ મઢીને બાર પડી-લેહના નિર્દોષ જાળવી ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:-હવે છ અપ્રસ્ત પડિલેહના કહેછે આ૦ વિપરિત તથા ઉતાવળી પડિલેહના કરવી તે આરમ્ભડા તે વર્જવી । સ૦ વસ્રને ચોલવા મર્દવા તે સમદા પડિલેહના કહિએ ॥ વ૦ વર્જવી ય૦ વઢી મો૦ ડુંચી નીચી ત્રીછી ખીંતે લગાડવું તે મોસલી પડિલેહના ત૦ એ ત્રીજી વરજવી । પ૦ વસ્ર જાટકવા તે પફોડના પડિલેહના ચ૦ ચોથી વરજવી । વિ૦ વસ્ર અરહા પરહા વિષેરી નાપે તથા અળ પડિલેહના વસ્ર પડિલેહના માંહિ મુકે તે વિચિત્તા

* ટીકાકારે નવ સોડા એવો પાઠ લખેલ છે તેનો અર્થ નવ વસ્રત વસ્ર પડિલેહન કરતાં જોવું કહેલ છે. ટ્વા અર્થમાં નવસોડા એવો શબ્દ છે ને તેનો અર્થ ન પંખેરવું અથવા જાટકવું નહિ એવો કરે છે તે દસવૈકાલિક સૂત્રના ચોથા અધ્યયનના મૂલ પાઠને પ્રભતો છે.

અધ્ય૦

॥ ૨૬ ॥

॥૨૮૯॥

नहि । भो० भोगी होय ते भ० भमे सं० संसारमाहि । अ० भोगरहित होय ते । वि० कर्मबंधथी सु० सुकाय ॥ ४१ ॥

मूलः—उवलेवो होइ भोगेसु अभोगी नोवलिण्पई ।

भोगी भमइ संसारे अभोगी विण्पमुच्चई ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—हे विप्र ? भोगे करीने कर्मना लेपथी आत्मा मेलो थाय, अने भोग रहित होय, ते कर्म करी लेपाय (खरडाय) नहीं तेथी भोगी होय ते संसारमाही परिभ्रमण करे अने भोगरहित होय ते कर्मबंधनथी सुकाय ॥ ४१ ॥

अर्थः—उ० । नीलो अने सु० सकोय० वळी । दो० वे छू० नाख्या गो० गोला म० माटीना दो० वन्ने वि० पण आ० आफल्या कु० भीते । जो० जे गोलो उ० नीलो हुतो सो० ते त० तिहां भीते ल० लागेवलगे ॥ ४२ ॥

मूलः—उल्लो सुको य दो छूढा गोलया मट्टियामया ।

दो वि आवडिया कुड्डे जो उल्लो सो तथ लग्गई ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—वळी हे विप्र ? एक लीलो ने बीजो सुको एवा वे माटीना गोळा भीतने विषे अथडायथी जे लीलो गोळो होय ते भीतने विषे वळगे (चोंटे) ॥ ४२ ॥

अर्थः—ए० एणे प्रकारे ल० वळगे दु० दुष्ट बुद्धिवंत जे० जे न० नर का० कामभोगनेविषे ला० लंपट होय ते । वि० कामभोगथी निवर्त्या ते उ० वळी न० कर्म न ल० बंधाय । ज० जेम से० ते सु० सुको गो० गोली भीते न लागे ॥ ४३ ॥

मूलः—एवं लग्गन्ति दुम्मेहा जे नरा कामलालसा ।

विरत्ता उ न लग्गन्ति जहा से सुकगोलए ॥ ४३ ॥

उत्तरा०

॥२९०॥

प्रतिलेखणा करता अनेक प्रकारे । धु० शरिर तथा वस्त्रने हलावे धुणावे तो दोष ५ । कु० करे ५० पडिलेह-
णानी मर्यादाने विषे । प० प्रमाद ६, उढंथीर इत्यादिक ६ । अणुचाविय प्रमुख एम प्रसस्त १२ पडिलेहण करता
सं० शंका उपजे छते ग० अंगुलीयादिक गणवाना उ० उपयोगने कु० करे ते दोष मननो उपयोग टले ते माटे
दोष १ । ए १३ मी पडिलेहणा दोष ते माटे वरजी ॥ २७ ॥

मूलः-पसिहिलपलम्बलोला एगा योसा अणेगरूवधुणा ।

कुणइ पमाणिपमायं सङ्ख्यगणणोवगं कुज्जा ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः-वळी बीजी पण सात प्रकारनी अप्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, १९ वस्त्रने मजबुत
न झाले, २० वस्त्र लांबु राखीने पडीलेहणा करे, २१ वस्त्रने धरती संघाते रगदोळे, २२ एकी वस्त्रते आखु
वस्त्र द्रष्टीए जुवे, २३ पडीलेहणा करतां अनेक प्रकारे शरीरने तथा वस्त्रने हलावे, २४ पांच प्रकारना प्रमादे
करी पडीलेहणा करे, पुर्वे २३ मी ने २४ मी गाथामां वार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा कहीछे, ते पडीलेहणा
करतां शंका उपजे तेवारे, आंगुळीयादीके गणवाथी मननो उपयोग चुके, ए तेर प्रकारनी अप्रसस्त पडी-
लेहणा वर्जवी. पुर्वोक्त वार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा अने तेर प्रकारनी अप्रसस्त पडीलेहणा मळीने
पचीस प्रकारनी पडीलेहणा जाणवी. ॥ २७ ॥

अर्थः-हवे पडिलेहणा केहवी करवी ते कहे छे । अ० १२ पडिलेहणा थकी उणी न करे अ० अधिकी पण
न करे ५० पडिलेहणा । अ० विपरीतपणे त० तेमहिज पडिलेहणा न करे य० वळी । आठ पदना भांगा थाय

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २९० ॥

नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेवस्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥४५॥ इतिश्री जयघोष ने विजयघोषना पचीसमा अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥२५॥ ए पचीसमा अध्ययनने विषे भाव ब्राह्मणना गुण वर्णव्या तेतो दशविधि साधुनी सामाचारीएभाव साधुपणुं होय ते माटे २६ मा अध्ययनने विषे दशविधि सामाचारी वर्णवे छे.

अर्थ:-सा० सामाचारी साचे मने आचरवी ते सामाचारी प० कहशे ते सामाचारी केहवी छे ॥ स० सर्व दु० दुखनी वि० विशेषे मो० मुंकावणहारी छे जं० जे सामाचारीने च० आचरीने नि० निग्रंथ साधु ति० तर्या सं० संसाररूप सा० समुद्र प्रते ॥ १ ॥

मूल:-सामायारिं पवक्खामि सब्बदुक्खविमोक्खणिं ।

जं चरित्ताण निगन्था तिण्णा संसारसागरं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:-सुधर्मास्वामी कहेता हवा के हे जंबू ? जे सर्व दु.खथी मुकावणहारी एवी दश-विधि सामाचारी कहुंछुं के जे सामाचारी साधु आचरीने संसार समुद्र तर्या ॥ १ ॥

अर्थ:-हवे दस सामाचारीना नाम कहे छे प० पहेली समाचारी आ० आवस्यकी ना० एहवे नामे वि० बीजी य० वली नि० निसीहिया एहवे नामे आ० आपुछणा एहवुं नाम य० वली त० त्रीजी च० चोथी प० पडी पुछणा एहवे नामे ॥ २ ॥

मूल:-पदमा आवस्सिया नाम बिइया य निसीहिया ।

उत्तरा०

देइ व पचखाण वाणइ सयं पडिच्छइ वा ॥ २९ ॥

॥ २९१ ॥

गाथा २९ भावार्थ:-हवे पडीलेहणा करतां पांच बोल करवा नहि ते कहेछे, १ मांहो मांही परस्पर धाती करे, २ देश कथा प्रमुख चार विकथा करे, ३ पचखाण करावे, ४ वांचणी, पुछणा, पर्यटना, अणुपेहा ने धर्म कथा ए पांच प्रकारे वांचणी आपे तेमज वांचणी पोतेले, ए पांच बोल जो करेतो तेने दोष कहेछे ॥ २९ ॥

अर्थ:-एम करता दोष उपजे ते कहे छे पु० पृथ्वीकाय १ । आ० अपकाय २ । ते० अग्निकाय ३ । वा० वायुकाय ४ व० वनस्पतीकाय ५ ॥ त० त्रसकाय ६ । प० पडिलेहणा प० प्रमोद करता थका । छ० छ कायनो पि० पण वि० विराधक हो० होय सदा ॥ ३० ॥

मूल:-पुढवी-आउकाए तेऊ-वाऊ-वणस्सइ-तसाण ।

पडिलेहणापमत्तो छण्हं पि विराहओ होइ ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ:-पुर्वोक्त प्रमादथी पडीलेहणा करतो थको, १ पृथ्वीकाय, २ अपकाय, ३ नेऊकाय, ४ वायुकाय, ५ वनस्पतीकाय, ६ त्रसकाय, ए छ काय जीवनी विराधिनानो करनार होय ॥ ३० ॥

अर्थ:-पु० पृथ्वी १ आ० अपकाय २ । ते० तेऊकाय ३ । वा० वायुकाय ४ व० वनस्पतिकाय ५ । त० त्रसकाय ६ । प० पडीलेहण आ० उपयोग सहित करतो थको । छ० छ कायना पण सं० जीवनुं रक्षण करनार आराधक हो० होय । एटले वस्त्रनी पडिलेहणा कही ॥ ३१ ॥

मूल:-पुढवी-आउकाए तेऊ-वाऊ-वणस्सइ-तसाण ।

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २९१ ॥

आवे तेवारे नि० निसीहि कु० कहे कार्गने निपेची आव्यो छुं । आ० गुरुने पुछे ते आपुछणा कहिये स० पोताना कार्य करवाने विषे हे पुज अमुको कार्य करुं ते आपुछणा ३ । प० पर अनेरा साधुना कार्य करवाने विषे प० कार्य करती वेला बीजा वार ते पडिपुछणा गुरुने पुछीने करे ॥ ५ ॥

मूलः—गमणे आवस्सियं कुज्जा ठणे कुज्ज निसीहियं ।

आपुछणा सयंकरणे परकरणे पडिपुछणा ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—हवे ते दश सामाचारीनो अर्थ विस्तारीने कहे छे, १ आवस्यकी उपाश्रयथी वाहार जवाना अवसरने विषे आवस्यही कहेवुं एटले अवश्य कार्य छे माटे जाउछुं, २ नैषधीकी ते उपाश्रयने विषे आवे त्यारे निस्सीही कहेवुं एटले उपाश्रयनी वाहार जे कार्य हतुं तेथी निवर्त्यो ते, ३ आपुछणा, ते पोताना कार्य करवा वास्ते गुरुने पुछवुं के हे पूज्य ? हुं अमुक कार्य करुं ? ते, ४ पडिपुछणा, ते बीजा साधुना कार्य करवाने वास्ते गुरुने बीजीवार पूछवुं के हे पूज्य ? अमुक मुनिनुं अमुक कार्य करुं ते ॥ ५ ॥

अर्थः—छ० गुरुवादिक साधमिने आमंत्री द० आहारादिक द्रव्य जा० जातिए करी इ० पुज्यनी इछा आवे तो करे य० वली सा० माहरा कार्यने विषे सुत्रादिक अर्थ देवाने विषे उपगार करो मि० निफल करे मिछामी दुकड देवे करी य० वली नि० अतिचारादिक दोषरूप पोतानी निंदा करवाने विषे त० गुरुना वचन तहत्त करो प० गुरुना वचन सांभळवाने विषे ॥ ६ ॥

मूलः—छन्दणा दधजाएणं इच्छाकारो य सारणे ।

उत्तरा०

॥ २९२ ॥

४ त० तेमज पा० आउखा निर्वाहने अर्थे क्षुधा वेदनी माटे ५ छ० छट्टे कारण पु० वली ध० धर्म ध्याननी चि० विचारणाने अर्थे ६ ए ६ कारणे आहार करे मुनी ॥ ३३ ॥

मूलः—वेयण^१—वेयावच्चे^२ इरियडाए^३ य संजमडाए^४ ।

तह पाणवत्तियाए^५ छट्टं पुण धम्मचिन्ताए^६ ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हवे छ कारण कहेछे, कोइक मस्तक दुःखवा प्रमुख वेदना मटाडवाने अर्थे (एटले कांइक खायतोज वेदना मटे), २ वेयावच्च करवाने अर्थे, ३ इर्या शोधवाने अर्थे (अर्थात् आहार कर्या विना आंखे अंधारा आवतां होय तेथी इर्या शोधाय नहि ते), ४ संजम पाळवाने अर्थे, ५ जीवतव्यने अर्थे (अर्थात् क्षुद्धा वेदनी मटाडवाने माटे), ६ तेमज धर्म ध्यान चींतववाने अर्थे, ए छ कारणे साधु आहार करे ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे छ कारणे आहार न करे ते कहे छे । नि० साधु धि० धैर्यवंत मुनी । नि० साधवी वि० पण न० आहार न क० करे छ० छ चे० अवधारणे । था० स्थानक उ० पुनः इ० एणे अ० नहीं अ० आज्ञानो उलघणहार से० ते हो० आज्ञानो मानणहारने ए छ कारण ॥ ३४ ॥

मूलः—निगन्थो धिइमन्तो निगन्थी वि न करेज्जुछहिं चेव ।

थाणेहि उ इमेहिं अणतिकमणाइ से होइ ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—धैर्यवंत एवा साधु साधवी पुर्वे कहेस्ये तेवा छ कारणे आहार नकरे तो तिर्थ-करनी आज्ञानो ओलंघण हार न होय. (अर्थात् आज्ञानो माननारो होय.) ॥ ३४ ॥

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २९२ ॥

गाथा ७ भावार्थः—गुरु आवे उठी ऊभा थवुं तथा गुरुनी पुजा ते विनय वैयावच सेवा भक्तिनुं करवुं ते १० उपसंपदा ते सुत्रार्थ पामवा सारु गुरुवादिकनी समीपे रहेवुं तथा वीजा गच्छना आचार्यनी पासे ज्ञानादिक गुण अधिक सांभळीने, ते आचार्यनी पासे जइने हे स्वामिन् ? मारा गच्छनी ने मारा आचार्यनी निश्चाए रहीने आपनी पासे हुं ज्ञानादिक अर्थने माटे रहुंछुं ! एम कही ज्ञानादिक अभ्यास करी अन्य गच्छथी ज्ञान आणवुं ते प्रकारे पांचने वमणा करतां दश सामाचारी ते तिर्थकरे गणधरे कही ॥७॥

अर्थः—हवे दस सामाचारिनो विस्तार सर्व कर्तव्य दिन रात्रि संवंधी वर्णवे छे पु० दिवसना पहेला पोहोरने पहेला च० चउथा भागने विपे एटले वे घडिने विपे । आ० सूर्य स० उगे छते । भं० वस्त्रादिक उपग-
रणने प० पडिलेहिने । वं० वांदिने य० वळी त० तेवार पछे गु० गुरुने ॥ ८ ॥

मूलः—पुविलंमि चउव्भाए आइचंमि समुट्टिए ।

भण्डयं पडिलेहिता वन्दिता य गुरुं तओ ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—हवे दसमी सामाचारीनो विस्तार दिवस रात्री संवंधीनुं सर्व कर्तव्य वर्णवेछे. दिवसना चार भाग करीये, तेने चार पहोर कहेवाय ते मांही दिवसनो जे प्रथम पहोरछे, तेना पण चार भाग करवा, ते मांहीलो प्रथम भाग एटले ३२ घडीनो दिवस होय तेना चार भाग करतां आठ आठ घडीनो एकेक पहोर थायछे, तेमां जे प्रथमनो पहोर आठ घडीनोछे, तेना पण चार भाग वे वे घडीना थाय, ते चार मांहीलो प्रथम भाग सूर्योदय वेळाथी वे घडी सुधीनो ते वखते वस्त्रादिक उपगरण प्रतिलेखीने ते वार पछी गुरुने वंदन करीने ॥ ८ ॥

उत्तरा०

॥ २९३ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—आहार पाणी लइने विहार करे, तेवारे सर्व पात्रादिक ऊपगरण द्रष्टिये पडी लेही (जोइ) ग्रहीने ऊत्कृष्टो अर्ध योजन (बे गाऊ लगी आहार पाणी साथे लेइने साधु विहार करे तथा अर्ध योजन लगी गौचरिये जाय ॥ ३६ ॥

अर्थः—च० चउथीए पो० पोरसीने विषे आहार कीधा पछे नि० अलगां मुकीने भा० भाजनने त० तेवारे पछे स० सझायने विषे कु० करे स० सर्व जीवादिक भा० पदार्थने विषे वि० प्रकाशनो करणहार एहवो सझाय करे ॥ ३७ ॥

मूलः—चउथीए पोरिसीए निखिवित्ताण भायणं ।

संज्ञायं तओ कुज्जा सवभावविभावणं ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—आहार कर्या पछी पोरसीने विषे पात्रादिक भाजनने अलगां बांधी मुकीने तेवार पछी सर्व जीवादिक भाव पदार्थ प्रकाश करनार एवी सझाय करे ॥ ३७ ॥

अर्थः—पो० पोरसी पाछलीना च० चोथा भाग पाछली बे घडीने विषे । वं० वांदिने त० तेवारपछी गु० गुरुने । प० निवर्तावीने का० सझायना कालने । से० थानक प्रमुख तु० वस्त्रादिकने प० पडिलेहे ॥ ३८ ॥

मूलः—पोरिसीए चउ०भाए वन्दित्ताण तओ गुरुं ।

पडिकमित्ता कालस्स सेज्जं तु पडिलेहए ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—चोथी पोरसीना चोथा भागने विषे (अर्थात् बे घडी दिवस रहे तेवारे) गुरुने वांदिने सझायना कालने निवर्तावीने वस्त्र पात्र पाट पाटला स्थानक प्रमुखनी पडीलेहणा करे ॥ ३८ ॥

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २९३ ॥

वगारी १ वांचना, २ पुछणा, ३ पर्यटना, ४ अणुपेहा, ५ धर्मकथा., ए पांच भेदे सझाय करे ॥१०॥

अर्थ:-हवे वे वाना करेछे ते समुचय दिनना चार भागनो अधिकार कहे छे ॥ दि० दिवसनां च० चार भा० भाग कु० करे भि० साधु वि० निपुण साधु त० तेवार पछे । उ० प्रधानकारी कर्तव्यने कु० करे अथवा उत्त० आगळ गुणकारी ज्ञानादिक कर्तव्यने करे । दि० दिनना च० चार भा० भागने वि० विपे ॥ ११ ॥

मूल:-दिवसस्स चउरो भागे भिक्खू कुज्जा वियक्खणो ।

तओ उत्तरगुणे कुज्जा दिणभागेसु चउसु वि ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थ:-विचिक्षण साधु दिवसना चार भाग करे ने ते वार पछी आगळ गुणकारी एवा प्रधान (उत्तम) ज्ञानादिक उत्तरगुण कर्तव्य ते दिवसना चार भागने विपे करे ॥११॥

अर्थ:-हवे सामान्यपणे चार पोहोरनो कर्तव्य कहेछे । प० पहिली पो० पोरसीए स० सझायकरे । बी० बीजी पोरसीए ज्ञा० ध्यांनने झि० ध्यावे । त० त्रीजी पोरसीए भि० गोचरी करे ॥ पु० वली च० चोथो पोरसीए स० सझाय करे । चोथी पोरसी मध्ये बेयावचादिकनो प्रयोग उपजे ते भणी करे ते नवमी गाथाए कही मुक्ती ॥१२॥

मूल:-पढमं पोरिसि सज्झायं वीयं ज्ञाणं श्रियायई ।

तइयाए भिक्खायरियं पुणो चउत्थीइ सज्झायं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ:-चार पहोरना सामान्यपणे कर्तव्य कहेछे, पहेले पहोरे शास्त्रनी सझाय करे, बीजे पहोरे अर्थ चित्वनरूप ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीये गौचरी करे, वली चोथी पोरसीए सझाय पडीलेहणा थंडीलादिक करे,

उत्तरा०

॥२९४॥

अर्थः—हवे काउसगमाहि जै चितवे ते कहेछे । दे० दिवस संबंधिया च० पूरणे अ० अतिचारने ॥
चिं० चितवे अ० अनुक्रमे सो० ते ॥ ना० प्रथम ज्ञानने विषे । जंवाइद्वं प्रमुष । १४ अतिचार । दं० दर्शन समाकितने
विषे पांच संकादिक चे० वली च० चारित्रने विषे साधुने पांच महाव्रतने २५ भावना । देसवर्तिने ज्ञानना । १४ ।
दर्शन समकीतना ५ । बार वृत्तना ७५ । संलेखणाना ५ ए ९९ तेहने । त० तेमहिज य० वली ए ३ ने विषे
अतिचार चितवे एटले प्रथम आवश्यक ॥ ४० ॥

मूलः—देवसियं च अतीचारं चिन्तिज्जा अणुपुवसो ।

नाणंमि दंसणे चेव चरित्तम्मि तहेव य ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—ते कायोत्सर्गने विषे दिवस संबंधी ज्ञान दर्शन चारित्रना अतिचार अनुक्रमे
चितवे, ते एवी रीते के १४ ज्ञानना, ५ दर्शनना, चारित्रना १०६ ते २५ पांच महाव्रतनी भावनाना, २ रात्री
भोजनना, ४ प्रथम इर्या समितीना, २ बीजी भाषा समितीना, ४७ त्रोजी एषणा समितीना, २ चौथी आदान
समितीना, १० पांच परिठावणीया समितीना, ३ मनगुप्तीना, ३ वचन गुप्तीना, ३ काय गुप्तीना ५, संलेख-
णाना एम १०६ चारित्रना अने ज्ञानना १४ ने दर्शनना पांच मळी १२५ अतिचार साधु चितवणा करे
ए प्रथम आवश्यक थयो ॥ ४० ॥

अर्थः—पा० पारिने का० काउसगने जिन स्तवन करवो । दसवैकालिकनी साषे नमोकारेण पारित्ता
करित्ता जिण संयवं । ते लोगस ए बीजो आवश्यक ॥ त० तेवार पछे त्रीजो आवश्यक गुरुने वंदि०

अध्य०

॥ २६ ॥

॥२९४॥

મૂલ:-અઙ્ગુલં સત્તરત્તેણં પક્ષેણં ચ દુઅઙ્ગુલં ।

વઢ્ઢુણ હાયણ વાવિ માસેણં ચઉરઙ્ગુલં ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવર્થ:-ઉપર કહ્યા તે સિવાય બીજા આઠ મહિનાને વિષે સાત રાત્રી દિવસે અકેક આંગુલ ને પક્ષવાડીયે બંબે આંગુલ ને મહિને ચાર ચાર આંગુલ છાંયા વધે ઘટે. શ્રાવણ વર્દિ પડવાથી તે પોસ સુદી પુન્યમ સુધી છાંયા વધે ને મહા વર્દિ પડવાથી તે અસાડ સુદિ પુન્યમ સુધી છાંયા ઘટે. (પોરસીના માપની બીજી આમન્યા એવી રીતે ગણાય છે કે ઉપર પગનું માપ બતાવેલ છે તેનો અર્ધો ભાગ વેહેતના માપપર ગણવો, જેમકે અસાડ મહિને બે પગે પોરસીનું માપ છે, તો વેહેતથી ભરવું હોય તો એક વેંતે પોરસીનું માપ થાય, તેમજ પોસ મહિને ચાર પગે પોરસી છે, તો બે વેંતથી પોરસી થાય, ને ચૈત્રને આસો મહિને ત્રણ પગે પોરસી છે, તો એક વેંતને છ આંગુલે પોરસી થાય. બીજાં આઠ મહિનામાં વેંતના માપપર સાત સાત રાત્રીદિવસે અર્ધ આંગુલ, પક્ષવાડીએ એક આંગુલ, ને મહિને બે આંગુલની ઘટવંધે ગણવી.-પોરસીની ઘડીયો ગણવાની ત્રીજી આમન્યા એવી ગણાય છે કે વેહેતના બાર આંગુલને હિસાબે વેંતને વેંતનાંપર જેટલા આંગુલ થયેલ હોય તેના અર્ધ કરવા, પછી તે અર્ધ સંખ્યામાં પોસ હોય તો આઠ ને બાકી દરેક માસમાં સાત ઉમેરે તો જે સંખ્યા થાય તેનો એકસોવીસપર ભાગ લેવો, (જેમ ઉદાહરણ) ચૈત્રને આસો મહિને એક વેંતને છ આંગુલે પોરસી થાય, તેના અઢાર આંગુલ થયા, તે અઢારનું અર્ધ નવ તે નવમા સાત ઉમેરતાં ૧૬ થાય, તેને એકસોને વીસપર ભાગ લેતાં $16 \times 9 = 144$ ને ઉપર વધ્યા ૮ તે ૧૬ અડધે આઠ, એટલે ૭૧ ઘડીની પોરસી થાય.

उत्तरा०

॥ २९५ ॥

वांदणा देईने वांदणानो स्तौत्रं, १ नमोअरिहंताणं, २ करेमिभंतै, ३ इच्छामिठामि, ४ तस्सउत्तरि । का० काउसगना
४ सूत्र भणीने काउसगने त० तेवारे पछे कु० करे । स० सर्व दु० दुखनो वि० मुकावणहारछे काउसग । एहवो
धर्म ध्यांननो काउसग करे । एटले ५ । आवस्यक थया ॥ ४२ ॥

अध्य०

॥ २६ ॥

मूलः—पडिक्कमित्तु निस्सल्लो वन्दिताण तओ गुरुं ।

काउस्सगं तओ कुज्जा सवदुक्खविमोक्खणं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थ —अतिचार लाग्या होय तेने मिच्छामिदुकडं दइने निःसल्ल थाय ने सकल जी-
वादिकने खमावे, ए चोथो आवस्यक थयो. तेवार पछी गुरुने वांदणा दिए, ते इच्छामिखमासमणानो पाठ
बेवार कहीने पछी पांचमां आवस्यकनी आज्ञा मागीने १ नमोकार, २ करेमिभंते, ३ इच्छामी ठामि, ४ तसज्ज-
तरीनो पाठ कहीने तेवार पछी सर्व दुःखनो मुकावनार एवो कायोत्तर्ग करे, ए पांचमो आवस्यक थयो ॥४२॥

अर्थः—हवे छठो आवसक कहेछे का० काउसगने पा० पाल्योछे काउसग जेणे ते पार्या पछी लोगस्स
कहे त० तेवार पछे गु० गुरुने व० वांदणा दर्शने इहां पचषाण करे । च० चकारथी जाणवुं, ए छठो आवस्यक
जाणवो ए ६ ॥ आवस्यक कर्या पछे । साधु चोविहार कीधो होय ते फरी संभारी । अने श्रावकने जेहवी श्रधा
होय तेहवा पचखाण करे । दिवस चरिमं पचखामि इत्यादिक पचखाणनो सूत्र । थु० स्तूति मं० मंगल नमोत्थुणं
पचखाण का० करीने । का० सझाय करवाना काळने सं० साचे प्रकारे पडिलेहे ॥ ४३ ॥

मूलः—पारियकाउस्सगो वन्दिताण तओ गुरुं ।

॥ २९५ ॥

साते सासोस्वासे १ थोव, सातथोवे १ लव, सतोतरलवे २ घडी, साढि ३८ लवे १ घडि, एहवा लवदिन
प्रत्ये अढी लव अर्ध थोव घटे वधे ए दिनमान यंत्र तथा रात्रीमान यंत्र ॥

घडीमान	अषाढ १	श्रावण २	भाद्रवो ३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो. ७	मा. ८	फा. ९	चैत्र १०	वै० ११	जेष्ठ १२
वदी सातम	३४॥	३५॥	३३॥	३१॥	२९॥	२७॥	२५॥	२४॥	२६॥	२८॥	३०॥	३२॥
वदी अमास	३५	३५	३३	३१	२२	२७	२५	२५	२७	२९	३१	३३
शुदि सातम	३५॥	३४॥	३२॥	३०॥	२८॥	२६॥	२४॥	२५॥	२७॥	२९॥	३१॥	३३॥
शुदि पुनम	३६	३४	३२	३०	२८	२६	२४	२६	२८	३०	३२	३४
रात्रि घडि	अषाढ १	श्रावण २	भाद्रवो ३	आसो ४	का० ५	मा० ६	पो. ७	मा. ८	फा. ९	चैत्र १०	वै० ११	जेष्ठ १२
वदि सातम	२५॥	२४॥	२६॥	२८॥	३०॥	३२॥	३४॥	३५॥	३३॥	३१॥	२९॥	२७॥
वदि अमास	२५	२५	२७	२९	३१	३३	३५	३६	३३	३१	२९	२७
शुदि सातम	२४॥	२५॥	२७॥	२९॥	३१॥	३३॥	३५॥	३४॥	३२॥	३०॥	२८॥	२६॥
शुदि पुनम	२४	२६	२८	३०	३२	३४	३६	३४	३२	३०	२८	२६

उत्तरा०

॥ २९६ ॥

गाथा ४५ भावार्थः—चोथी पोरसीना काळनुं पडीलेहण करीने एटले चोथी पोरसी आत्री जाणीने
३२ असझाय टाळी असंयतिने अणजगाडतो सझाय करे ॥ ४५ ॥

अर्थः—पो० पाछली पोरसीनां च० चोथाभागे पाछली बे घडीए । त० तेवार पछे गु० गुरुने वं०
वांदिने । प० निवर्तावीने का० ॥ सझायना का० काळने । तु० वली दिवसे सझाय करवीछे ते माटे ।
सझायना काळने प० पडीलेहे ॥ ४६ ॥

मूलः—पोरिसीए चउब्भाए वन्दिऊण तओ गुरुं ।

पडिकमिनु कालस्स कालं तु पडिलेहए ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः—रात्रीनी चोथी पोरसीना चोथा भागने विषे एटले बे घडी रात्री रहे तेवारे
सझायना काळने निवर्तावीने आवश्यकना काळनुं पडीलेहण करीने (अर्थात् आवश्यक करवानी वेळा थड के
केम ?) तेवार पछी गुरुने वांदिने ॥ ४६ ॥

अर्थः—पाछलीपरे गमणा गमण पडिकमीने । सामायक आवश्यकने आ० आवे छते का०
काउसग । स० सर्व दु० दुषने वि० मुकावणहार काउसग आवेछते । का० काउसगने त० तेवार पछे कु०
करे । स० सर्व दु० दुषनां वि० मुकावणहार काउसग करे ॥ ४७ ॥

मूलः—आगए कायवोस्सग्गे सव्वदुक्खविमोक्खणे ।

काउस्सगं तओ कुंज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ४७ ॥

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २९६ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:—હવે કીણ મહિને તિથિ ઘટે તે કહે છે, ૧ અસાડ, ૨ ભાદરવો, ૩ કાર્તિક, ૪ પોષ, ૫ ફાગણ, ૬ વૈશાખ એ મહિનાના અંધારા પર્વવાડીયામાં તિથિ ઘટે (અર્થાત્ છા મહિના ૨૯ દિવસના જાણવા ને તે સિવાયના, ૧ શ્રાવણ, ૨ આસો, ૩ માગશર, ૪ મહા, ૫ ચૈત્ર, ૬ જેઠ એ છ મહિના ત્રીસ દિવસના જાણવા, વહે મહિને અક્રેક તિથિ ઘટાડવી ॥૧૫॥

અર્થ:—હવે પોણ પોરસીની પગની છાયાનો માપ કહે છે । જે ૦ જેઠમાસે ૧ આ ૦ આસાઢમાસે । ૨ સા ૦ શ્રાવણ ૩ એ ત્રણ માસે પગની છાયા પોરસી થાય તે ઉપર છ ૦ છ અ ૦ અંગુલ અધિકી ૫ ૦ પાત્રની પડિલેહણા કરવી એટલે પોણ પોરસી જાણવી અ ૦ આઠ અંગુલ અધિકી છાયાએ વી ૦ વીજી । ભાદરવો ૧ આસો ૨ કાર્તિક ૩ એ વીજી ત ૦ ત્રિકને વિષે પોણ પોરસી પડિલેહણા ॥ ત ૦ ત્રિજી ત્રિક માગસર ૧ પોસ ૨ માહ ૩ એ ૩ । માસને વિષે ૬ ૦ દસ અંગુલ અધિકી છાયાએ પોણ પોરસી થાય અ ૦ આઠ અંગુલ અધિકી છાયાએ ૭ ૦ ફાગૂણ ૧ । ચૈત્ર ૨ વૈશાખ ૩ । એ ચોથાત્રિકને વિષે પુણ પોરસી જાણવી ॥ ૧૬ ॥

મૂલ:—જેઠામૂલે આસાઢસાવળે છહિં અઙ્ગુલેહિં પડિલેહા ।

અઢહિં બીયતયંમિ તદ્દા દસ અઢહિં ચઉત્થે ॥ ૧૬ ॥

ગાથા ૧૬ ભાવાર્થ:—હવે પોણી પોરસીના પગની છાયાનું માપ કહે છે ૧ જેઠ, ૨ અસાડ, ૩ ને શ્રાવણ એ ત્રણ મહિનામાં જે પોરસીના પગના છાયાનું માપ કહેલ છે તેટલા પગ ઉપર છ આંગુલ વધારવાથી તે મહિને પોણી પોરસી થાય, ૧ ભાદરવો, ૨ આસો, ૩ ને કાર્તિક એ ત્રણ મહિનામાં જેટલા પગની છાયાથી પોર-

उत्तरा०

॥ २९७ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—ते कायोत्सर्ग पाळीने बीजा आवश्यकनी आज्ञा मागीने लोगस कहे, ए बीजो आवश्यक थयो तेवार पछी त्रीजा आवश्यकनी आज्ञा मागीने गुरुने बार आवर्तनरूप वांदणा (अर्थात् बे खमासमणांदि ए) ए त्रीजो आवश्यक थयो, पछी चोथा आवश्यकनी आज्ञा मागीने रात्री संबंधी ज्ञानादिक अतिचार अनुक्रमे खमाववाना पाठ सुधी आळोवे ॥ ४९ ॥

अर्थः—प० मिळामि दुक्कडं देइने नि० खमाववे करी सल्ल रहित थाय ए चोथो आवश्यक त० तेवार पछी गु० गुरुने वं० वांदीने वंदणा देइने त० तेवार पछे का० काउसग्न कु० करे । स० सर्व दु० दुखनो वि० मुकावणहार ॥ ५० ॥

मूलः—पडिक्कमिच्च निस्सल्लो वन्दिताण तओ गुरुं ।

काउस्सगं तओ कुज्जा सव्वदुक्खविमोक्खणं ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—मिच्छामिदुक्कडं दइ खमाववे करी सल्ल रहित थाय, ए चोथो आवश्यक थयो, ते वार पछी गुरुने वांदणा (बे खमासमणा) दइने सर्व दुःखथी मुकावनारो एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ५० ॥

अर्थः—किं० किस्यो त० तपने प० हुं अंगीकार करुं ॥ ए० एणीपरे त० ते काउसग्नने विषे वि० विशेषे चिं० चितवे ॥ का० काउसग्नने तु० वली पा० पारिने लोगसस कहे ए पांचमो आवश्यक थयो । वं० वांदणा देइने त० तेवारे पछे गु० गुरुने य० वळी ॥ ५१ ॥

मूलः—किं तवं पडिवज्जामि एवं तत्थ विचिन्तए ।

अध्य०

॥ २६ ॥

॥ २९७ ॥

वार पल्ली रात्रीना चार भागने विषे प्रधान उत्तर गुण कर्तव्य करे ॥ १७ ॥

अर्थः—प० रात्रीनी पहेली पो० पोरसीए स० सझाय करे बि० बीजी पोरसीए झा० ध्यांनने झि० ध्यावे त० त्रीजी पोरसीए नि० निंद्राने मो० मोकली मुके आववादीए तु० वळी च० चोथी पोरसीए भु० वली ऽ० पण स० सझाय करे ॥ १८ ॥

मूलः—पढमं पोरिसि सज्झायं बितियं झाणं झियायई ।

तइयाए निहमोक्खं तु चउत्थी भुज्जो वि सज्झायं ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—रात्रीनी पहेली पोरसीए सझाय करे, बीजी पोरसीए ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीए निद्रा छुटी मूके, (एटले निद्रा लिए) वळी चोथी पोरसीए सझाय करे ॥ १८ ॥

अर्थः—हवे रात्रीनी पोरसी जाणे ते कहेछे जं० जे नक्षत्र ने० पोहचाडे ज० जेकालने विषे । र० आषी रात्रीने न० नक्षत्र तं० ते नक्षत्र न० आकासना च० चउथा भागने विषे सं० आवे पामे छते पोरसी जाणवी वि० निवर्ते । सु० सझाय थकी प० पाउस (प्रभात) का० कालने विषे ॥ १९ ॥

मूलः—जं नेइ जया रत्तिं नक्खत्तं तंमि नभचउब्भाए ।

संपत्ते विरमेज्जा सज्झाय पओसकालम्मि ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे रात्रीनी पोरसी शी रीते जणाय ते कहेछे, जे काळने विषे जे जे नक्षत्र आखी रात्री पुर्ण करतां होय, एटले श्रावण महिनामां चार नक्षत्र रात्री पुर्ण करे ते, १४ दिवस ऊंतरी षाढा, सातदिवस अभीच, आठ दिवस श्रवण, एक दिवस धनिष्ठा, ते श्रावण सुद पुनमे होय, एटले ते महिनो

उत्तरा०

॥२९८॥

मूलः—एसा सामायारी समासेण वियाहिया ।

जं चरित्ता बहू जीवा तिण्णा संसारसागरं ॥ ५३ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति सामायारी नामा षड्विंशतितमं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ २६ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ए प्रमाणे दशविध सामाचारि तिर्थकरे अहीं कहि (एनो वधारे विस्तार आवस्यक शास्त्रथी जाणवो) के जे सामाचारिने आचरिने घणा जीव संसार समुद्र तरीने मुक्तिपद पाम्या, सिद्ध थया. ए प्रमाणे सुधर्मास्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभल्युं हतुं, तेम में तुंज प्रत्ये कहुं ॥ ५३ ॥ २६ मां अध्ययनने विषे दशविध सामाचारी कही ते तो धुर्तपणुं छांडवाथी सामाचारी आराधे ते माटे २७ मां अध्ययनने विषे धुर्तपणुं छांडवुं ते धुर्तपणाना लक्षणवाळा एवा गर्गासुरिना शिष्यनुं ऊदाहरण कहेछे. ॥ २६ ॥

अर्थः—थे० धर्मने विषे स्थिर करे ते स्थिवर ग० गच्छनां धरणहार ते आचार्य ग० गर्गानामा आचार्य मु० साधु आ० हुओ वि० सर्व शास्त्रनेविषे विचक्षण । आ० व्याप्तछे ग० आचार्यना भा० गुणनेविषे स० समाधि संघाते प० आपणा आत्माने साथे जोडे ॥ १ ॥

मूलः—थेरे गणहरे गगगे मुणी आसि विसारए ।

आइण्णे गणभावम्मि समाहिं पडिसंधए ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—धर्मने विषे स्थिर करे, ते पण स्थिवर ने गच्छना धरनार ने सर्व शास्त्रने विषे विचक्षण ने

॥ २७ ॥

॥ २९८ ॥

कोथो भाग, ते पाऊस (प्रभात) काल (बे घडी रात्री बाकी रही होय) ते ब्रखते सज्ञाय थकी निवर्त्ते. ॥१९॥

अर्थः—त० तेहज य० वळी न० नक्षत्र । ग० आकासने च० चोथे भागे सा० सेष आवे थके पाछली पोरसी जाणवी
व० ते विरत पि० वळी का० काल एटले निवृत्तीकाल कहीए तेहने । प० पडिलेहिने मु० साधु कु० सज्ञाय करे ॥२०॥

मूलः—तम्मेव य नखत्ते गयणचउब्भागसावसेसंमि ।

वेरत्तियं पि कालं पडिलेहिता मुणी कुज्जा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—अने तेमज वळी आकाशना चोथा भागने विषे नक्षत्र आवये थके रात्रीनी चोथी
पोरसीनो चोथा भाग (बे घडी रात्री रही होय ते) ना काळे ते पडीलेहीने जोइने साधु प्रतिक्रमण रूप सज्ञाय
करे, ए रात्रीनुं कर्तव्य संक्षेपे कहुं ॥ २० ॥

अर्थः—हवे दिवसनो कर्तव्य विस्तारिने कहेछे । पु० दीवसना पोहरना च० पहिला चोथा भागने
विषे पहेली बे घडिने विषे । प० पडिलेहिने भ० वस्त्रादिक उपकरणने गु० गुरुने वं० वांदिने स० सज्ञाय कु० करे
दु० सर्व दुषथी वि० मुकावे एहवी सज्ञाय ॥ २१ ॥

मूलः—पुविलंमि चउब्भाए पडिलेहिताण भण्डयं ।

गुरुं वन्दित्तु सज्ज्ञायं कुज्जा दुखविमोक्खणं ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे दिवसनुं कर्तव्य विस्तारीने कहेछे. दिवसना पहेला पहोरना पेहेला चोथा भाग (सूर्योदयथी
बे घडी) ने विषे वस्त्रादिक उपकरणने प्रतिलेखी (जोइ) ने तेवार पछी गुरुने वांदिने, सर्व दुःखथी मुकावनारी एवी

उत्तरा०

॥२९९॥

पामे अने ते गळीया वळदने मारतां खेडुतनो परोणो पण भांगे ॥ ३ ॥

अर्थ:-ए० एक गळीया वळदने ड० ते खेडु करडे । पु० पुछडाने विषे । ए० एक गळीया वळदने वि० परोणांनी आरे विंधे अभि० वारंवार ॥ ए० एक गळीया वळदने भ० भांजे स० समील ए० एक गळीयो वळद उ० उन्मार्गे प० जइ रहे ॥ ४ ॥

मूल:-एगं डसइ पुच्छंमि एगं विन्धइ भिक्खणं ।

एगो भञ्जइ समिलं एगो उप्पहपट्ठिओ ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ-एकेक गळीया वळदना पुंछडाने खेडुत करडे अने एकेक गळीया वळदने परोणानी आरे करीने वारंवार विंधे, एकेक गळीयो वळद समील (धुसरं) भांगे, अने एकेक गळीयो वळद उन्मार्गे जइ रहे ॥४॥

अर्थ:-ए० एक गळीयो वळद ते प० पडे पा० एक पसवाडे एक पासाभर । नि० एक गळीयो वळद बेसे नि० एक गळीयो वळद सुए । उ० कुदे उछले उ० देडकानीपरे थेकडा भरे । स० धुर्त माया सहित वा० तरुणी ग० गायने देखीने साहमो सन्मुख व० वली जाय ॥ ५ ॥

मूल-एगो पडइ पासेणं निवेसइ निवज्जई ।

उक्कुहइ उप्फडइ सढे बालगवी वए ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ:-एकेक गळीयो वळद एक पासाभर पडे, एकेक गळीयो वळद बेसे ने एकेक गळीयो वळद सुवे, एकेक गळीयो वळद उछले, देडकानी पेरे थेकडा भरे ने धुर्त कपटाइए करी सहित थको

अध्य

॥ २७ ॥

॥२९९॥

छेडासुधी । व० वस्त्रने ए० एम प० पडिलेहणा करे ए ४ थइ प्रथम पडिलेहणा । तो० ते दृष्टि जोया पछे वि० बीजी पडिलेहण जीव चढयो जाणतो प० वस्त्रने थोडोसो पंघेरे च० हवे त० त्रीजी पडिलेहण त्रणथोकेवली ६ पडिलेहणा जाणवी । ए ६ प्रसस्त पु० वली पंघेरता न उतर्यो तो प० वस्त्र पुंजे ॥ २४ ॥

मूलः—उड्डं थिरं अतुरियं पुवं ता वत्थमेव पडिलेहे ।

तो बिइयं पप्फोडे तइयं च पुणो पमज्जिज्ज ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—हवे वस्त्रनुं पडीलेहण करवानी विधि कहेछे, पचीस प्रकारनुं पडीलेहण, तेमां १२ प्रसस्त (भली) अने १३ अप्रसस्त (भली नहि) एवी पचीस पडीलेहणाछे ते मांही प्रथम १२ प्रसस्त कहेछे, (१) वस्त्र उंचु राखे, (२) मजबूत पकडे, (३) उतावळो उतावळो न करे, (४) प्रथम छेडाथी अंतना छेडा सुधी पडीलेहे (ए चार थइने प्रथम पडीलेहणा द्रष्टीए जोवानी थइ ने द्रष्टीए जोया पछी जीव चढयो जाणेतो), (५) वस्त्रने थोडुसुं खंखेरे, (ए बीजी खंखेरवानी पडीलेहणा थइ), (६) वळी खंखेरतां न उतरे तो वस्त्रने पुंजे (ए त्रीजी पुंजवानी पडीलेहणा थइ) एवी ६ पडीलेहणा प्रसस्त जाणवी ॥ २४ ॥

अर्थः—बीजी छ पडिलेहणा प्रसस्त कहेछे । अ० वस्त्रने तथा सरिरने नचावे नही १ । अ० वस्त्रने आमले नहि २ अ० । थोडो स्यो वस्त्र अण पडिलेह्यो न राखे ३ । अमो० उंचो निचो त्रिछो धरतीए अडकाडे नही । छ० पूर्व गाथा उदंसाही कही ते । इ० आ छ कही ते प्रसस्त न० न व० जाटके (पषोडा) । पा० हथेली उपरे पा० वस्त्रादिक जीवनो वि० विसेष सो० सोधन करे एटले जीव देषेतो हथेली उपरे उतारे

उत्तरा०

॥३००॥

दु० दुर्बल बुद्धिना धणी अधीर्यवंत थका ॥ ८ ॥

मूलः—खलुङ्का जारिसा जोज्जा दुस्सीसा वि हु तारिसा ।

जोइया धम्मजाणम्मि भज्जन्ती धिइदुब्बला ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—एकेक गळीयो जोतर्यो थको गाडाने भांगे, जेवा ए गळीयाबळद होय, तेवाज निश्चे कुशीष्य पण होय के तेने धर्म रुपीया गाडाने विषे जोडया थका क्रियानुष्ठानने विषे दुर्बल बुद्धिना धणी अधीर्यवंत थका साचे मने प्रवत्ते नहि ॥ ८ ॥

अर्थः—इ० रुद्धिने गा० अहंकारेकरी सहित ए० एकेक कुशिष्य । ए० एक कोइक कुशिष्य त्थ० इहां र० मीठा मधुरादिक स्वादनो लंपट थयो रसना स्वादना गा० अहंकार सहित होय । सा० साताना गा० अहंकार सहित होय ए० एक कोइक कुशिष्य ए० एक सु० घणा काळलगे को० कोपवंत होय ॥ ९ ॥

मूलः—इड्ढीगारविए एगे एगे त्थ रसगारवे ।

सायागारविए एगे एगे सुचिरकोहणे ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—एकेक कुशिष्य ऋद्धिने अहंकारे करी सहित होय, एकेक कुशिष्य मीठा मधुरादिक स्वादनो लंपट थको रसना स्वादने अहंकारे सहित होय, एकेक कुशिष्य घणा काळ सुधी कोपवंत होय ॥ ९ ॥

अर्थः—भि० भिक्षानेविषे आ० आळमवंत ए० एक कुशिष्य । ए० एक कुशिष्य ओ० अपमानथी भी० वीहे भिक्षा भमता थका थ० अहंकारवंत । ए० एक च० वली एक कोइ कुशिष्यने अ० शीख देता थका ॥ हे०

अध्य०

॥ २७ ॥

॥३००॥

पडिलेहणा वे० ढींचण उपरे कुंणीने मुकी पडिलेहे दोष । छ० ए ६ छठी पडिलेहणा वरजवी ॥ २६ ॥

मूलः—आरभडा सम्मदा वज्जेयवा य मोसली तइया ।

पफोडणे चउथी विखिता वेइया छठी ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—हवे ६ अप्रसस्त पडीलेहणा कहेछे, (१३) विप्रीत तथा ऊतावळी ऊतावळी पडीलेहणा करे ते प्रथम आरभडा पडीलेहणा, १४ वखने चोळे तथा मर्दे ते बोजी समदा पडीलेहणा, १५ वखने उंची नीची ने त्रीछी धरतीए लगाडे ते त्रीजी मोसली पडीलेहणा, १६ वखने झाटके ते चौथी पफोडणा पडीलेहणा, १७ वखने आघां पाछां विखेरी नांखे तथा अण पडीलेहणा, ते पडीलेहणा वखमांही मुके ते पांचमी विखिता पडीलेहणा, १८ पांच प्रकारनी वेदीका ते १ उंची वेदीका, २ नीची वेदीका, ३ त्रीछी वेदीका, ४ वे पासानी वेदीका, ५ एक वेदीका, हवे एक ढींचण ऊपर वे हाथ राखीने पडीलेहणा करे ते उंची वेदीका, २ बंने हाथ ढींचणथी नीचा राखीने पडीलेहणा करे ते नीची वेदीका, ३ ढींचणथी हेठे बंने हाथ ढींचणना वे पासामांही राखीने पडीलेहणा करे ते त्रीछी वेदीका, ४ ढींचणने वे बाहु मांही राखी ने वखनी पडीलेहणा करे ते वे पासानी वेदीका, ५ एक ढींचण एक हाथ वच्चे राखीने वखनी पडीलेहणा करे ते एक वेदीका जाणवी, ए छठी वेदीका पडीलेहणा जाणवी, ए छ प्रकारनी पडीलेहणा अप्रसस्त जाणवी ॥ २६ ॥

अर्थः—वली अप्रसस्त कहेछे । प० वख आकरो न झाले १ ॥ प० वख लाबो राखीने पडीलेहेतो दोष २ । लो० वखने भुमीका साथे रोले तो दोष ३ । ए० एकवार आखुं वख दृष्टी फरसी मो० जोय तो दोष ४ । अ०

उत्तरा०

॥३०१॥

मूलः—न सा ममं वियाणाइ न य सा मज्झ दाहिई ।

निग्गया होहिई मन्ने साहू अन्नो त्थ वच्चउ ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—आचार्यना वचनने केवी रीते विप्रीत करे ते कहेछे, गुरु कुशिष्यने आहारपाणी प्रमुखने अर्थे मोकले तेवारे कहे के ते श्राविका मुजने जाणती नथी तेमज ओळखती पण नथी तेथी मुजने आहार पाणी प्रमुख आपसे नहि, एम हुं जाणुंहुं के ते श्राविका हमणां घर थकी बहार गइ हसे ! अथवा ए कार्यने विषे मुज थकी अनेरा साधुने मोकलो, शुं ? हुंज हुं ? बीजो कोइ साधु नथी ॥ १२ ॥

अर्थः—पे० कोइक प्रयोजने मोकल्या होय तेवारे कार्य अण निपजावे थके प० पुछ्या थका एम बोले तुम्हे अम्हने ए कार्य कीहां कहुं हतुं ॥ ते० ते कुशिष्य प० अटन करे भमे स० सर्व दिशानेविषे, शा माटे स्याभणी गुरुनी पासे बेसीस तो । गुरुना कार्य करवा थास्ये ॥ गुरुना कार्य करवा रा० ते राजानी वे० वेठनी च० परे म० मानता थका प्रवर्ते ॥ क० करे भि० रिसने वसे भसुह उंची चढावे मु० मुषने विषे ॥ १३ ॥

मूलः—पेसिया पलिउंचन्ति ते परियन्ति समन्तओ ।

रायवेडिं च मन्नन्ता करेन्ति भिउडिं मुहे ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—गुरु कुशिष्यने कोइ प्रयोजने मोकल्या होय, तेवारे ते कार्य अणनिपजावे थके गुरु पुछे तेवारे कहे के ए कार्य तमे मुजने वयारे कहुं हतुं, ते कुशिष्य सर्व दिशाने विषे परिभ्रमण करे, कारण के हुं गुरु पासे बेसीस तो गुरुना कार्य करवा पडसे, वळी गुरुना कार्य करवाने विषे राजानी वेठनी

अध्य०

॥ २७ ॥

॥३०१॥

ते मध्ये । प० ए ३ बोल सहित ते प्रथम प० पद भांगो प० प्रसस्त आदरवो । से० शेष भांगा य० ते अ० अप्रसस्त
तजवा ते आठ पदनो यंत्र तेथी जाणी लेवो ॥ २८ ॥

मूलः—अणूणाइरित्तपडिलेहा अविवचासा तहेव य ।

पढमं पयं पसत्थं सेसाणि य अप्पसत्थाणि ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हवे पडीलेहणाना आठ भांगा कहेछे, वार प्रकारनी प्रसस्त पडीलेहणा कहीछे,
ते ओछी, अधीकी, विप्रित संवंधीना आठ भांगा कहेछे, १ ओछी पडीलेहणा न करे, अधीक न करे, विप्रित
न करे, २ ओछी न करे, अधीकी न करे, विप्रित करे, ३ ओछी करे, अधीकी करे, विप्रित न करे, ४ ओछी
न करे, अधीकी करे, विप्रित करे, ५ ओछी करे, अधीकी न करे, विप्रित न करे, ६ ओछी करे, अधीकी न
करे, विप्रित करे, ७ ओछी करे, अधीकी करे, विप्रित न करे, ८ ओछी करे, अधीकी करे, विप्रितपण करे,
ए आठ भांगाभांही प्रथम भांगो जे ओछी पडीलेहणा न करे, अधीकी न करे, विप्रित न करे, ए प्रसस्त जा-
णवो ते आदरवो, वाकी सात भांगा अप्रसस्त जाणवा, ते साते वर्जवा ॥ २८ ॥

अर्थः—पडिलेहणा करता एटला वाना न करे ते कहे छे । प० पडिलेहणने कु० करतो थको । मि०
मांहीमांही क० कथा वारताने कु० करे वा० अथवा ज० देश क० कथा करे । दे० देइ करावे २ व० अथवा प०
पचखाणने ३ । वा० अनेराने वांचणी देइ ४ स० पोते प० वांचणी ले ५ वा० अथवा ॥ २९ ॥

मूलः—पडिलेहणं कुणन्तो मिहोक्कहं कुणइ जणवयक्कहं वा ।

उत्तरा०

॥ ३०२ ॥

तेम गर्गाचार्य कुशिष्योए करी श्रम पाम्या थका विशेषे चितवता हवा के ए दुष्ट शिष्य मारे शा कामना ?
अने एथी मारुं कार्य शुं सरे, अने ए दुष्ट शिष्यथी मारे शुं प्रयोजन ? माटे मारो आत्मा ए दुष्ट शिष्यने
संगे सिदाय छे तेथी ए कुशिष्यने हुं बोसरावीने विचरुं तो छुजने श्रेय ? ॥ १५ ॥

अर्थ:-जा० जेहवा म० माहरा सी० शीष्य ताँ० तेहवा ग० गळीया ग० गर्दभ । ग० गळिया ग० गर्दभ सरखा
कुशिष्यने ज० छांडिने । द० गर्गाचार्य द्रढ आकरो प० प्रकर्षे अंगीकार करे छे त० बार भेदे तप ॥ १६ ॥

मूल:-जारिसा मम सीसाओ तारिसा गलिगदहा ।

गलिगदहे जहित्ताणं दढं पगिण्हई तवं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ:-जेवा गळीया गधेडा तेवा मारा शिष्य छे तो गळीया गधेडा सरखा कुशिष्यने
छांडीने गर्गाचार्य द्रढ आकरो बारे भेदे तप अंगीकार करता हवा ॥ १६ ॥

अर्थ:-मि० सुकोमल विनित म० अहंकार रहित विनित अने मार्दवपणे करी सं०सहित । गं०गंभीर
सु० समाधी करी सहित छता वि० विचरे छे म० पृथ्वीए म० महांत आत्मा सी० चारित्रना गुणसहित छे
ते भणी शीतलभूत अ० आत्मा छता गर्गाचार्य विचरेछे । इ०एम श्रीसुधर्मास्वामी जंबुस्वामी प्रते बे० कहेछे ॥ १७ ॥

मूल:-मिदुमद्वसंपन्नो गम्भीरो सुसमाहिओ ।

विहरइ महिं महप्पा सीलभूएण अप्पणा ॥ १७ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री खलुङ्गिज्जं नाम समुर्विशतितमं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ २७ ॥

अध्य०

॥ २७ ॥

॥ ३०२ ॥

પડિલેહંણાઆઉત્તો છળહં સંરક્ષઓ હોઈ ॥ ૩૧ ॥

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ:—અને ઉપયોગ સહિત પડોલેહંણા કરતો થકો, ૧ પૃથ્વીકાય, ૨ અપકાય (પાણી), ૩ તેજકાય (અગ્નિ), ૪ વાયુકાય (વાયરો-), ૫ વનસ્પતીકાય, ૬ ત્રસકાય, એ છ કાય જીવનું રક્ષણ કરવાથી આરાધીક હોય, એ વસ્ત્ર પાત્રની પડીલેહંણા કહી ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:—હવે ગોચરીનો અધિકાર કહે છે । ત૦ ત્રીજી પો૦ પોરસીને વિષે । મ૦ ભાત પા૦ પાણીને ગ૦ ગવેસે તેવાર પહેલા ઉઠ્યાની ના નહિ । એ સમુચ્ચ સામાન્ય માર્ગ પડિલેહતો । છ૦ છ કારણ માંહિ । અ૦ અનેરો કોઈ એક કા૦ કારણ । ઉપને છતે આહાર લેવાને ઉ૦ ઉઠે ॥ ૩૨ ॥

મૂલ:—તડ્યાએ પોરસીએ મંત્ત પાળં ગવેસએ ।

છળહં અન્નયરાએ કારણમિ ઉવઢિએ ॥ ૩૨ ॥

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ:—હવે ગોચરીનો અધિકાર કહેછે, ત્રીજી પોરસીને વિષે છ કારણ માંહીલું અનેરુ હરકોઈ કારણ ઉપને થકે આહાર પાણીની ગવેષણાં કરવા ઉઠે. (અહીં ત્રીજી પોરસીએ આહાર પાણી ગવેષ-
ણાનું વાક્યછે, તે ઓધીકછે પણ કોઈ કારણ પડેતો પહેલાં ત્રીજાને ચોથા પહોરને વિષે પણ આહાર પાણીની ગવેષણા કરવાને ઉઠવાની ના કંઈ નથી) ॥ ૩૨ ॥

અર્થ:—હવે છ કારણ કહે છે વ૦ હવે કોઈક માથા દુખવા પ્રમુખ વેદના મટાડવા માટે કોઈક ષાય તોજ વેદના મટે ૧ વ૦ વેચાવચ કરવાને અર્થે ૨ ઇ૦ ઇર્યા શોધવાને અ૦ અર્થે ૩ ય૦ વલી સં૦ સંજમ પાલવાને અ૦ અર્થે

ઉત્તરાં

॥૩૦૩॥

સિદ્ધગમનરૂપ તે યથાતથ્ય સિદ્ધગતિ તે, હૈ શિષ્ય ? તિર્થકરે કહેલ છે, તે તું સાંભળ, એક તો મોક્ષની માર્ગ તે ચાર પ્રકારે કરી સહિત છે અને વીજી મોક્ષની ગતિ તેનાં જ્ઞાન ને દર્શન એ બે લક્ષણ છે ॥ ૧ ॥

અર્થ:-નાં યથાતથ્ય પદાર્થનું જાણવું તે જ્ઞાન ચં વળી દં યથાતથ્ય પદાર્થનું સદેહવું । તે દર્શન સમકીત । ચેં વળી ચં વિરતીનું આચરવું તે ચારિત્ર જેણે નવાં કર્મ નાવે ચં વળી તં તપ વાર મેદે તપ તાપેકરી પાછલ્યા કર્મ બળે તે તપ તં તેમહિજ એં એ ૪ બોલરૂપ મં મોક્ષ માર્ગ તિં એમ પં પરુપ્યો । જિં તિર્થકરે વં પ્રધાન દં જ્ઞાન દર્શનને ધણીએ પરુપ્યો ઇતિ ગાથાર્થ ॥ ૨ ॥

મૂલ:-નાળં ચ દંસળં ચૈવ ચરિત્તં ચ તવો તહા ।

એસ મગ્ગો તિ પન્નત્તો જિણેહિં વરદાંસહિં ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-મોક્ષમાર્ગના ચાર કારણ કહે છે, ૧ જ્ઞાન તે યથાતથ્ય પદાર્થનું જાણવું, ૨ દર્શન (સમકીત) તે યથાતથ્ય પદાર્થનું યથાતથ્યપણે સદેહવું, ૩ ચારિત્ર તે વ્રતનું આચરવું, ૪ જેણે કરી નવાં કર્મ ન આવે, ૪ તપ તે વાર મેદરૂપ કે જેણે કરી પાછલા કર્મ યથાવે, એ ચાર કારણરૂપ મોક્ષનો માર્ગ તે પ્રધાન જ્ઞાનદર્શનના ધરણહાર એવા તિર્થકરે કહ્યો છે ॥ ૨ ॥

અર્થ:-નાં જ્ઞાન ૧ ચં વળી દં દર્શન ૨ ચેં નિશ્ચે ચં ચારિત્ર ચં વળી તં તપ તં તેમ । એં એ ૪ બોલ રૂપ મં માર્ગને અં પામ્યા થકા । જીં જીવ ગં પહુચે જાય સોં સદગતિ પ્રતે ॥ ૩ ॥

મૂલ:-નાળં ચ દંસળં ચૈવ ચરિત્તં ચ તવો તહા ।

અધ્ય

॥ ૨૮ ॥

॥૩૦૩॥

अर्थः—आ० तत्कालीक सुळादिक मारणांतिक रोग उपने छते ? । उ० व्याघादिकनो उपसर्ग उपने छते २ । ति० क्षुधा त्रपानो खमवो बं० ब्रह्मचर्यनी गु० गुप्तीने विषे ३ । पा० घणा जीवनी द० दया जाणी तेहने अर्थे ४ । त० तप करवाने हे० हेते ५ ॥ स० आउखो आव्यानो अवसर जाणीने शरीर वो० मुंकवाने हा० अर्थे ६ । ए ६ कारणे आहार तजता आज्ञा छे । ते आज्ञानो भंग नहि ॥ ३५ ॥

मूलः—आयङ्के उवसग्गे तितिकखया बम्भचेरगुत्तीसु ।

पाणिदया तवहेउं सरीखोच्छेयणट्टाए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—हवे छ कारणे साधु आहार न करे ते कहेछे, १ तत्काळ सुळादिक मर्णात् रोग उपने थके, २ वाघ प्रमुखनो उपसर्ग उपने थके, ३ ब्रह्मचर्य पाळवाने अर्थे क्षुधा त्रपा खमे, ४ कुंथुवादिक घणा प्राणी जीवनी उत्पत्ती जाणीने तेनी दया पाळवाने अर्थे, ५ तप करवाने अर्थे, ६ आयुष्य पुर्ण थयानो अवसर जाणीने शरीर मुकवाने अर्थे संलेखणा करे, ए छ कारणे आहार तजवाथी तिर्थकरनी आज्ञानो भंग नहि ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे गोचरी उठ्यानी विधि कहे छे ॥ अ० सर्वे भं० भंड पात्रादिक उपगरणने गि० गृहिने । च० दृष्टि करी प० पडिलेहे जोइ । प० उत्कृष्टो जो० बे गाउ सुधी । वि० विहारने अर्थे विहार वि० विचरे जाय मु० साधु ॥ ३६ ॥

मूलः—अवसेसं भण्डगं गिज्झ चक्खुसा पडिलेहए ।

परमद्धजोयणाओ विहारं विहरे मुणी ॥ ३६ ॥

ગાથા ૫ મોર્વાર્થ:-એ પાંચ પ્રકારનું જ્ઞાન તે છ દ્રવ્યને વિષે, છ દ્રવ્યના ગુણને વિષે, છ દ્રવ્ય અને છ દ્રવ્યના ગુણને પર્યાયને વિષે જાણવું તે સર્વ પદાર્થનું જાણપણું તે કેવલજ્ઞાનીએ કહેલ છે ॥ ૬ ॥

હવે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર ને તપ એ ચારને વિષે તથા જીવાદિક પદાર્થ જે ચિંતવીયે તેને વિષે શાસ્ત્ર નયે કરી નિશ્ચય વ્યવહારાદિક પચીસ વોલ વિચારીએ. હવે તે પચીસ વોલ કહેછે, (૧) નિશ્ચય, (૨) વ્યવહાર, (૩) દ્રવ્ય, (૪) ભાવ, (૫) સામાન્ય, (૬) વિશેષ, (૭) નામ નિક્ષેપ, (૮) સ્થાપના નિક્ષેપ, (૯) દ્રવ્ય નિક્ષેપ (૧૦) ભાવ નિક્ષેપ, (૧૧) દ્રવ્યથી, (૧૨) ક્ષેત્રથી, (૧૩) કાલથી, (૧૪) ભાવથી, (૧૫) પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ, (૧૬) અનુમાન પ્રમાણ, (૧૭) ઓપર્મા પ્રમાણ, (૧૮) આગમ પ્રમાણ, (૧૯) નેગમનય, (૨૦) સંગ્રહનય (૨૧) વ્યવહારનય, (૨૨) ઋજુસુત્ર નય, (૨૩) શબ્દનય, (૨૪) સમખીરુદ્ધનય, (૨૫) એવંભૂતનય એ ૨૫ વોલ નામ માત્ર કહ્યા.

હવે પચીસ વોલનો વિસ્તાર કહે છે:-હવે નિશ્ચય વ્યવહારનું લક્ષણ કહે છે, જે પદાર્થ ચિંતવીયે તેને વિષે તે પદાર્થના જે અભ્યંતર ગુણ અભ્યંતર રૂપ હોય તેણે કરી નિશ્ચય નય કહીએ, (ઉદાહરણ) જેમ જીવ ચૈતન્યવંત અને તે ગુણ રૂપ છતાં તદાશ્રિત વાહ્ય જે પ્રવર્તન, તે શુદ્ધ ભાવવ્યવહાર કહીયે, યથા યથા એકેન્દ્રિય શરીરાદિ વર્ધન ઇત્યાદિ વચનાત, ૨ અભ્યંતર ગુણ રૂપ વિના જે વાહ્ય પ્રવર્તન તે અશુદ્ધ વ્યવહારનય કહીયે (ઉદાહરણ) જેમ મિથ્યા દ્રષ્ટિ અભવ્યનિન્હવાદિક, સમક્ષિત વિના ચારિત્ર ઇર્યાદિક સુમતિ પ્રવર્તન તે અશુદ્ધ ચારિત્ર કહીયે, એ પ્રમાણે દ્રવ્યવ્યવહાર સર્વ પદાર્થને વિષે જાણવું. હવે તે નિશ્ચયને વ્યવહાર, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર ને તપ ઉપર ઉતારે છે, ૧ નિશ્ચય જ્ઞાન તે સમક્ષિત સહિત અંતરંગ જીવના પ્રદેશને વિષે યથાતથ્ય જીવાદિક પદાર્થનું જાણપણું તે નિશ્ચય જ્ઞાન જાણવું અને તે ગુણ સહિત યથાતથ્ય પદાર્થનું પ્રકાશવું તે નિશ્ચય

અર્થ:-પા૦ લઘુ નિતિ ૩૦ વડિ નિતિ મૂ૦ ભૂમીને ચ૦ વઢી ૫૦ પડિલેહે જ૦ જતનાવંત થકો । જ૦ જતી જયં૦ પડિલેહણ કીધી ભૂમી પડિલેહિને । સર્વ સંવંધી ગમણા ગમણે પડિકમે પછે । છ આવસ્યક ધૂરીથી કેટલોક કહેછે ॥ અને સૂત્ર પાઠતે આવસ્યક સૂત્રથી જાણવો ॥ ધૂરે સામાઈક આવસ્યક । સૂત્રને છેહડે ૧, નમોઅરિહંતાણં ૨, કરેમિમંતે ૩ । ઇછામિઠામિકાઝસગો ૪ । તસઝત્તરિ । ૫ એ ૫ સૂત્ર । કા૦ કાઝસગ કરી । ઇછામિમંતે તુઝેહિ અમળૂના૦ ત૦ સામાઈક આવસ્યક પાઠ મળ્યા પછે કુ૦ કાઝસગ કરી સ૦ સર્વ દુ૦ દુષનો વિ૦ મુકાવણહાર સાધુ કાઝસગ કરે ॥ ૩૯ ॥

મૂલ:-પાસવણુચારભૂમિં ચ પડિલેહિજ્જ જયં જઈ ।

કાઝસગં તઓ કુજ્જા સવદુક્કવિમોક્કણં ॥ ૩૯ ॥

ગાથા ૩૯ ભાવાર્થ:-પછી લઘુનીતિ (મુત્ર), વડીનીતિ (વિષ્ટા) ની ભૂમિકાનું પડીલેહણ કરીને ગમણા ગમણ રૂપ ઇર્યાવહી પડીકમે (અથાત્) પ્રથમ નમો અરિહંતાણ ઇત્યાદિ પાંચ નમોકાર કહીને તિલ્હુતો ઇર્યાવહીનો, તસસઝતરીનો પાઠ કહીને પછી ઇર્યાવહી ચિંતવણા રૂપ કાઝસગ કરી લોગસ કહીને ત્રણ નમોથુણં કહે, તે પ્રથમ નમોથુણં અરિહંતને, વીજું સિદ્ધ ભગવંતને અને ત્રીજું પોતાના ધર્મગુરુ ધર્માચાર્યને તે એવી રીતે કે ત્રીજું નમોથુણં મમ્મ ધમ્મ ગુરુ ધમ્મ આચરિયસને હજો, એ પ્રમાણે પ્રથમ ક્ષેત્ર વચ્ચુ કરીને, પછી ગુરુ પાસે પ્રથમ આવસ્યકની આજ્ઞા માગીને ઇચ્છામિમં મંતેનો પાઠ, નમોકાર, કરેમિમંતે, ઇચ્છામિ ઠામિ કાઝસગ, તસ ઝતરીનો પાઠ મળીને સર્વ દુઃખથી મુકાવનાર એવો કાયોત્સર્ગ કરે ॥ ૩૯ ॥

उत्तरा०

३०५ ॥

किंत, ४ वेदक समकित, ५ क्षायक समकित, ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीए, ते विशेष दर्शन कहीये, ३-समुचये चारित्र कहीए ते सामान्य चारित्र अने १ सामायक चारित्र, २ छेदोप स्थापनीय चारित्र, ३ परिहार विशुद्ध चारित्र, ४ सुक्ष्म संपराय चारित्र, ५ यथाकख्यात चारित्र, ए प्रमाणे नाम खाळीने कहीए ते विशेष चारित्र कहीए; ४ समुचय तप कहीये ते सामान्य तप, अने बार प्रकारना तपनां जुदां जुदां नाम खाळीने कहीए ते विशेष तप कहीये, ए ६ बोल थया.

हवे चार निक्षेपा कहे छे:-कोइ जीव तथा अजीवनुं नाम दिहुं ते नाम ज्ञान, नाम दर्शन, नाम चारित्र ने नाम तप जाणवो, ए प्रथम नाम निक्षेपो जाणवो अने ए चारनी स्थापना करवी ते स्थापना ज्ञान, स्थापना दर्शन, स्थापना चारित्र ने स्थापना तप जाणवो, ए बीजो स्थापना निक्षेपो जाणवो, उपयोग शुन्य ते द्रव्यज्ञान, द्रव्य दर्शन, द्रव्य चारित्र ने द्रव्य तप जाणवो तथा ए ज्ञानादिक चार जे शरीरने आश्रित जीवमांही हता, ते जीव ते शरीर थकी चव्यो, ते निर्जिव शरीर पड्युं रह्युं ते शरीर ते द्रव्यज्ञान, द्रव्यदर्शन, द्रव्य चारित्र ने द्रव्यतप कहीये, ए द्रव्य बीजो निक्षेपो जाणवो, अने ए ज्ञानादिक चारने विषे उपयोग सहित जीव प्रवर्ते ते भाव ज्ञान निक्षेपो, भाव दर्शन निक्षेपो, भाव चारित्र निक्षेपो, ने भाव तप निक्षेपो जाणवो, एम १० बोल थया.

हवे द्रव्य, क्षेत्र, काल ने भाव ए चार बोल कहे छे:-षट् द्रव्यनुं यथातथ्य स्वरूपनुं जाणपणुं तथा तेवुंज तेनुं प्रकाशनुं ते द्रव्यथी ज्ञान, सर्व क्षेत्रने विषे यथातथ्यपणुं ते क्षेत्रथी ज्ञान कहीए, सर्व कालने विषे यथातथ्यनुं जाणपणुं तथा साइय अपज वसीत (जेनी आदी छे, पण अंत नथी ते सिद्ध ज्ञान ते कालथी ज्ञान कहीए. अवर्णे, अगंधे, अरसे, अस्पर्शे अथवा सर्व भाव ते सर्व पर्यवरूपी अरूपी पर्यवनुं रहस्य मांहीला

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३०५ ॥

વાંદના ગુ૦ ગુરુને દેડને તેહનો સૂત્ર ઇછામી ષમાસમળો ૧ । અહોકાયં ૨ આવસાયા ૩ અહો ૪ । પડિક્કમામિ ૫ ।
 એ ભળતા ૧૨ । આવર્તન ૨૫ ભેદ દોનયંજહાજયં । ક્રિયકમ્મ વારસાવયં ૧૨ । ચડસરં ૪ । તિસૂદં ૨ ।
 દુપ્પવેસંગ નિશ્વમણં ૨૫ । એ વારમા સમવાયમાં આવર્તનનો વિસ્તાર છે એ ત્રીજો આવસ્યક થયો તેવાર પછી ॥
 દે૦ દિવસ સંવધિ તુ૦ વઢી ગુરુ આગલે અ૦ અતિચારને આ૦ પ્રગટ આલોડ । જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રના જ૦ અનુક્રમે
 તે સાધુ અને શ્રાવકને શ્રમણમૂત્ર, તથા આગમે તિવિહેથી પમાવા સુધી ॥ ૪૧ ॥

મૂલ:-પારિયકાઉસસગ્ગો વન્દિત્તાણ તઓ ગુરું ।

દેસિયં તુ અતીચારં આલોણ્જ્જ જહકમં ॥ ૪૧ ॥

ગાથા ૪૧ ભાવાર્થ:-કાયોત્સર્ગ પાઢીને વીજા આવસ્યકની આજ્ઞા માગીને ચોવીસ જીન સ્તવનરૂપ
 લોગસસ કહે, એ વીજો આવસ્યક થયો, તેવાર પછી ત્રીજા આવસ્યકની આજ્ઞા માગીને ગુરુને ૧૨ આવર્તનરૂપ
 વાંદના દિણ તે ઇચ્છામિશ્વમાસમળાનો પાઠ કહે, તે વાર આવર્તન એવી રીતે કે ૧ અહો ૨ કાયં ૩ કાય ૪
 જતામે ૫ જવણિ ૬ જંચમે એ છ થયા તે વે શ્વમાસમળાના મઢીને ૧૨ થયા, એ ત્રીજો આવસ્યક થયો, તે
 વાર પછી ચોથા આવસ્યકની આજ્ઞા માગીને દિવસ સંવધી જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રના અતિચાર અનુક્રમે શ્વમાવા
 ના પાઠ સુધી પ્રગટ પળે આલોવે ॥ ૪૧ ॥

અર્થ:-પ૦ અતિચાર લાગો હોય તેહનો મિચ્છામો દુક્કડ દેડને નિ૦ નિસલ થાય । સકલ જીવા-
 દીકને ષમાવી એટલે ચોથો આવસ્યક થયો. હવે પાંચમો આવસ્યક કહે ત૦ તેવારે પછે ગુ૦ ગુરુને વ૦ વાંદિને

ઉત્તરા૦

॥૩૦૬॥

જ્ઞાનને વિષે આગમ પ્રમાણ જાણવું, એ સૂર્યનું ઉદાહરણ કહ્યું. તે સિવાય બીજા પણ ચાર પ્રમાણ નીપજે તેમ કરીએ એ જ્ઞાનનાં ચાર પ્રમાણ કહ્યાં.

હવે દર્શનનાં ચાર પ્રમાણ કહે છે:—જે પ્રમાણે જ્ઞાનનાં ચાર પ્રમાણ કહેલ છે તેજ પ્રમાણે દર્શનનાં ચાર પ્રમાણ જાણવાં પણ એટલો ફેર છે કે જ્યાં જ્ઞાનના પ્રમાણમાં જાણવું લખેલ છે ત્યાં દર્શનનાં ચાર પ્રમાણમાં સર્દહવું કેહવું, એ ચાર પ્રમાણ દર્શનને વિષે સર્દહવા રૂપ છે, એ દર્શનના ચાર પ્રમાણ કહ્યાં.

હવે ચારિત્ર આશ્રી ચાર પ્રમાણ કહે છે:—૧ સમકિત સહિત શુદ્ધ ઇર્ષ્યાદિક પાંચ સમિતિયાદિક ધ્યાનને વિષે પ્રત્યક્ષ દેખવું તે ચારિત્રને વિષે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ જાણવું, ૨ અનુન્તર વિમાને જે દેવતા ઉત્પન્ન થયેલ છે તેને અનુમાને જાણીએ કે એ જીવ પુર્વે નિશ્ચે ચારિત્રવંત હતા અને ચૌદ પુર્વ મધ્યે સંજ્ઞાય કરતા મીંતને આંતરે તથા રાત્રીએ સાંભળ્યું, તેમજ સાધુ વિના પુર્વ મળી શકે નહિ, તથા સાધુ લિંગે (વેશે) મીંતના અંતરને વિષે યથાકૃત જીન માર્ગ પરપતો સાંભળીને એકાએક ચારિત્રવંત દિશે છે એ ચારિત્રનું અનુમાન પ્રમાણ જાણવું, ૩ ચારિત્રવંતને મેરુની, સૂર્યની, ચંદ્રની, પૃથ્વીની, બલ્લદની, સિંહની, હાથીની इत्यादિકના ઉપમા દીધી તે ઉપમાએ કરી ચારિત્રનું ઉપમા પ્રમાણ જાણવું. સૂયગઢાંગ પ્રમુખને વિષે સાધુ ઇર્ષ્યા સહિત ચાલે, ક્ષેમા કરે, પાંચ ઇન્દ્રિયો જીતે इत्याદિક સાધુના ગુણ વર્ણવ્યા, તે ગુણવંત ચારિત્રવંત હોય, એ ચારિત્રને વિષે આગમ પ્રમાણ જાણવું, એ ચારિત્ર આશ્રી ચાર પ્રમાણ જાણવાં.

હવે તપ આશ્રી ચાર પ્રમાણ કહે છે:—સાક્ષાત અણસળાદિક તપ કરતો દીઠો તે તપનું પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ જાણવું. ધના અણગારની પેરે દુર્બલ શરીરના અંગોપાંગ દેખીને અનુમાન (અટકલ) કરવું જે એ તપના

અધ્ય૦

॥ ૨૮ ॥

॥ ૩૦૬ ॥

थुइमङ्गलं च काऊण कालं संपडिलेहए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—कायोत्सर्ग पारीने लोगस्स कहोने तेवार पछी गुरुने वांदणा (ते बे खमासमणा) दइ गुरुने पंचाग नमावी यथायाक्ति पचखाण करे, ए छठो आवश्यक थयो. छ आवश्यक पूर्ण थया पछी स्तुतिमंगळ ते अरीहंत सिद्ध धर्मगुरु धर्माचार्यने एवां ऋण नमोथुणं कहे, पछी सज्जायना काळने सम्यक प्रकारे पडीलेहे (जोवे) ॥४३॥

अर्थः—हवे रात्रीनि विधि कहेछे प० पहिली पो० पोरसीए स० सज्जाय करे बि० बीजी पोरसीए झा० ध्यानने झि० ध्यावे त० त्रीजी पोरसीए नि० निद्राने मो० मुके मोकली तु० समुचय करो अथवा न करो निद्रा तु० वळी स० सज्जाय करे च० चोथी पारसीए ॥ ४४ ॥

मूलः—पढमं पोरिसि सज्जायं बितियं ज्ञाणं झियायई ।

तइयाए निहमोक्खं तु सज्जायं तु चउत्थिए ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थः—हवे रात्रीनी विधी कहेछे, रात्रीनी पहिलो पोरसीए सज्जाय करे, बीजी पोरसीये ध्यान ध्याय, त्रीजी पोरसीये निद्रा मोकळी मुके, वळी चोथी पोरसीए सज्जाय करे ॥ ४४ ॥

अर्थः—केमकरे पो० पोरसीए च० चउथीए तु० वली का० काळने प० पडिलेहिने । स० सज्जायने तु० वळी करे त० तेवार पछे कु० करे ॥ अ० अण जगाडतो थको । अ० असंजतीने ॥ ४५ ॥

मूलः—पोरिसीए चउत्थीए कालं तु पडिलेहए ।

सज्जायं तु तओ कुज्जा अबोहन्तो असंजए ॥ ४५ ॥

उत्तरा०

॥३०७॥

श्रुत, १२ अगमीक श्रुत, १३ अंगमविष्ट श्रुत, १४ अंगवाहीर श्रुत, एम १४ भेद यावत “सुतत्थोखलु पढमो” तावत सुत ज्ञान वर्णन. बीजा पण नाणी अनाणीना २१५ भेदछे, ते श्रुतनेगम १५, ए प्रथम नेगमनयनुं स्वरूप कहुं.

हवे बीजा संग्रह नयनुं स्वरूप कहे छे:—“एगे नाणे” ते एक ज्ञान जाणीए जेणे करी तथा जेथी जाणीए ते ज्ञान तथा जेने विषे ते ज्ञान ए ज्ञान शब्द पांच ज्ञानने विषे तथा त्रण अज्ञानने विषे आव्यो, ते एक ज्ञान एम कहेवुं ते ज्ञानने विषे संग्रह नय जाणवो

हवे त्रीजो व्यवहारनय कहे छे:—ज्ञानने विषे व्यवहारनय ते भगवती शतक आठमे तिहा “जीवनाणी किं अनाणी” इत्यादिक २२ द्वार ने २२५ बोल, जे जीव जे जे ज्ञान अज्ञानने विषे प्रवर्तछे ते ते सर्व विस्तार जीव गति गाथाथी कहेवो ते ज्ञानने विषे व्यवहारनय जाणवो.

हवे चोथो रुजु सुत्रनय कहेछे:—ऋजुनय सुत्रवाळो वर्तमानकाळे जे जे ज्ञान ने उपयोगे प्रवततो होय तेज एक ज्ञानी कहीए (उदाहरण) जेम छदमस्थ पासे चार ज्ञान छे त्यां जो मति ज्ञानने उपयोगे प्रवर्ते छे तो एक मतिज्ञानज कहीये यद्यपी श्रुतामिश्रीत छे तोही जे उपयोगी जेणे समे ते माटे ते ज्ञान, एम चारे ज्ञान जाणवां अने केवळज्ञान तो एकज छे. पहेले समये केवळज्ञानी अने बीजे समये केवळ दर्शनी पण केवळीने अज्ञानी न कहीये. छदमस्थ चार ज्ञाननो धणी कोइक वेळा चक्षुदर्शनादिकने उपयोगे प्रवर्ते छे पण समकित सहित छे तेवारे पण ज्ञानी कहीए पण अज्ञानी न कहीये, जे भणी समकित द्रष्टि अज्ञानी न होय, वळी त्रण अज्ञान आश्री पण एमज जाणवुं. समकित द्रष्टि जे जे नयनो जे जे स्वभाव छे ते तेमज कहेतो जाय पण सकळ नय उपर द्रष्टि राखाने सदैहे ने नयनो स्वभाव कहे ते ऋजुसुत्र नय जाणवो.

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३०७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—जेम देवसी प्रतिक्रमणनी विधी कहीछे तेवी रीते प्रथम गमणा गमण (इयावही) पडिकमी (अर्थात् क्षेत्रविसुध करी) ने पहेला आवस्यकनी आज्ञा भागीने पूर्वोक्त विधिये सर्व दुःखथी मुकावनार एवो कायोत्सर्ग करे ॥ ४७ ॥

अर्थः—ते काउसगने विषे च० वली रा० रात्री संबंधी अ० अतिचारने वि० चिंतने अ० अनुक्रमे । ना० ज्ञाननां १४ ने विषे दं० पांच समकितना तेहने विषे य० वली । च० चारित्रने विषे य० वली त० तपने विषे १२ । एटला वाना अतिचार चिंतने । एटले प्रथम आवश्यक थयो ॥ ४८ ॥

मूलः—राइयं च अईयारं चिन्तिज्ज अणुपुव्वसो ।

नाणंमि दंसणंमि य चरित्तंमि तवंमि य ॥ ४८ ॥

गाथा ४८ भावार्थः— ते कायोत्सर्ग ने विषे १४ ज्ञानना, ५ समकितना, १२५ चारित्रना, १२ तपना एव १५६ अतिचार रात्री संबंधी अनुक्रमे चिंतने, ए प्रथम आवश्यक थयो ॥ ४८ ॥

अर्थः—का० काउसग पा० पारिने लोगस्त कहिने बीजुं आवश्यक थयुं ॥ त० तेवार पछे गु० गुरुने वं० वांदिने वांदिणा देइने ए त्रीजो आवश्यक थयो । रा० रात्री संबंधी तु० वली अ० अतिचारने ॥ आ० आलोइ ज० ज्ञानादि अनुक्रमे ॥ ४९ ॥

मूलः—पारियकाउस्सगो वन्दिताण तओ गुरुं ।

राइयं तु अतीचारं आलोएज्ज जहकमं ॥ ४९ ॥

उत्तरा०

॥ ३०८ ॥

संग्रहमां वस्तु ग्रहण करे (उदाहरण) जेम दासने कहुं के दातण लाव, ते दातण झारी मसी वगेरे लाव्यो अथवा वननुं द्रष्टांत, वनमां अनेक वस्तु होय पण वनने वनी कहीए. २.

३ व्यवहार नयवाळो सामान्य अने विशेषने माने, त्रणे काळनी वात माने, निक्षेपा चारे माने, जेम लोकव्यवहारमां सुढाने निलो कहे पण तेमां पांचे वर्ण लाभे, वळी कोयलने काळी कहे पण निश्चेमां पांचे वर्ण लाभे छे, बगलाने धोळो कहे पण पांचे वर्ण लाभेछे, भमराने काळो कहे पण पांचे वर्ण लाभेछे इत्यादि. ३.

४ ऋजुसुत्रनयवाळो सामान्य न माने अने फक्त विशेषनेज माने, वर्तमानकाळनी वात माने, चार निक्षेपामां एक भाव निक्षेपो माने, पारकी वस्तु आपणा निर्यकपणाथी आकाश कुसुमवत माने, जेम कोइए कहुं के सो वर्ष पेहेलां वृष्टि थइ हती इत्यादिकने न माने. ४.

५ शब्दनयवाळो सामान्य नमाने, विशेषे नमाने, वर्तमानकाळनी वात माने, निक्षेपो एक भाव माने, सरखा सरखा शब्दनो एक अर्थ ग्रहण करे (उदाहरण) जेम शक्रेंद्र, पुरेंद्र, देवेंद्र, शुचीपती ए सर्वने एकज माने, लिंगमां भेद नमाने ५.

६ समभीरुदनयवाळो सरखा सरखा शब्दनो जुदो जुदो अर्थ ग्रहण करे, लिंगमां भेद माने, जेम शक्र सिंघासणे बेठा थका आपणी शक्तिथी देवताओने आज्ञामनावे ते वखते शक्रेंद्र माने, वैरि देवतानुं दळ विदारे ते वखते पुरेंद्र माने, देवतानी सभामां बेठा थका न्याय कथा करतो होय ते वखते देवेंद्र माने, इंद्राणीयोनी सभामां बेठा थका वत्रीस बंध नाटक देखता होय ते वखते शुचीपती माने इत्यादिक ६.

७ एवंभूतनयवाळो सरखा सरखा शब्दनो न्यारो न्यारो अर्थ उपयोग सहित ग्रहण करे, जेम शक्रेंद्र, पुरेंद्र, देवेंद्र, शुचीपती ए चारेना जे गुण कहेला छे तेने विषे उपयोग सहित प्रवर्ते, एवंभूत कहेतां संपुर्ण वस्तुने

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३०८ ॥

काउस्सग्गं तु पारित्ता वन्देई य तओ गुरुं ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—ते कायोत्सर्ग ने विषे शुं तप अंगीकार करुं ! एम चिंतवीने कायोत्सर्ग पारीने लोगस्स कहे, ए पांचमो आवश्यक थयो, तेवार पछी गुरुने वांदणा (बे खमासमणा) दिए ॥ ५१ ॥

अर्थः—पा० पार्यो छे का० काउस्सग जेणे एहवो ते ॥ व० वांदणा देइने त० तेवार पछे गु० गुरुने । ए पाछल। वांदणा संभार्या पण नवा न जाणवा ॥ त० पछे तपने तु० वळी प० संपडीवज्ज्याने । ए छठो आवश्यक थयो । क० करे सि० सिद्धनो सं० संस्तवनो । नमोथुणं कहि एटले सवारनुं आवश्यक कहुं ॥ ५२ ॥

मूलः—पारियकाउस्सग्गो वन्दिताण तओ गुरुं ।

तवं तु पडिवज्जेज्जा करिज्ज सिद्धाण संथवं ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—कायोत्सर्ग पार्योछे जेणे एवो ते गुरुने वांदणा (अहीं ५१ मी गाथा कहेलछे तेज वांदणा जाणवा) दीधा पछी गुरुने पंचांग नमावी नमस्कार करीने तप अंगीकार करे, ते वार पछी सिद्धनुं संस्तव करे (अर्थात् नमो अरिहंत सिद्ध ने धर्मगुरु धर्माचार्यने एवां त्रण नमोथुणं कहे) ए छठो आवश्यक थयो, ए प्रमाणे सवारना आवश्यकनी विधी कही ॥ ५२ ॥

अर्थः—ए० ए सा० सामाचारी स० संक्षेपे वि० कही छए आवश्यकना सुत्र आवश्यकसुत्रथी जाणवां ॥ जं० जे समाचारीने । च० आचरिने ब० घणा जी० जीव । ति० तर्था सं० संसार सा० समुद्रने तरीने । मुगतिपद पाइया सिद्ध थया ॥ इ० इम बे० हुं कहुं छुं ॥ ५३ ॥

३ हवे त्रीजुं पालीनुं द्रष्टांत कहे छे. कोइ सुतारने पाली करवानुं मन थयुं, ते घेरथी कुहाडो लइ वनमां गयो तेने कोइए पुछयुं के तुं शुं लेवा जाय छे ? त्यारे कहे के हुं पाली लेवा जाउंछुं, ज्यारे वृक्ष कापवा लाग्यो त्यारे पुछतां पाली कापुंछुं कहुं, वनथी घरे लावतां पुछतां कहुं के पाली लाव्यो छुं, घडीने तैयार करी त्यारे पुछयुं के तैं शुं घडयुं ? त्यारे कहे के पाली घडी ! अहीं सुधी निगम व्यवहार नयवाळानो मत जाणवो, त्यारे संग्रह नयवाळो कहे के एने पाली न कहेवाय पण पाली तो ज्यारे धान्य भराशे त्यारे कहेवाशे, त्यारे ऋजुसुत्र नयवाळो कहे के ज्यारे मन ठेकाणे राखी एक बे आदी संख्या गणाशे त्यारे पाली कहेवाशे, त्यारे शब्दादीक उपरनी त्रण नयवाळो कहे के ए गणत्रीनो उपयोग तेनेज पाली कहेवाय, ए प्रमाणे द्रष्टांते करी संक्षेप मात्र सात नयनुं स्वरूप कहुं.

हवे चार निक्षेपानो अधिकार कहे छे:—चार निक्षेपानां नाम, १ नाम निक्षेपो, २ स्थापना निक्षेपो, ३ द्रव्य निक्षेपो, ४ भाव निक्षेपो एम ४ निक्षेप एटले आक्षेप करवो ते एकेक वस्तु उपर चार चार निक्षेपा उतारवा.

१ नाम निक्षेपाना त्रण भेद, १ यथातथ्य नाम, २ अयथातथ्य नाम, ३ अर्थ शुन्य नाम. यथातथ्य नाम ते जेम जीवनुं नाम जीव, हंस, चैतन्य, आत्मा इत्यादिक यथातथ्य नाम, २ अयथातथ्य नाम ते हीरा-लाल, माणेकलाल, मणिलाल मोतीलाल वगेरे, ३ अर्थ शुन्य नाम ते जेम खांसी, छींक, बगासु, उधरस, ओं-डकार, ओगणपचास जातनां वाजींत्र, पडघम प्रमुखना शब्द इत्यादिकने अर्थ शुन्य नाम कहीए.

२ स्थापना निक्षेपाना बे भेद १ सत्यभाव स्थापना, २ असत्यभाव स्थापना, १ सत्यभाव स्थापना ते जेजुं नाम तेवोज आकार ते जेम चार भुजानी मूर्तिने चार भुजा कहेवाय इत्यादिक, २ असत्यभाव स्थापना

આચાર્યના ગુણે કરી સહિત ને પોતાના આત્માને સમાધી સંઘાતે જોડેલ એવા ગર્ગી નામે આચાર્ય હવા ॥ ૧ ॥

અર્થ:—વ૦ જેમ ગાડાને વિષે વલદ જોતર્યા થકા વ૦ ભાર વહેતા વિનિત વૃષભ અને ગાડાનો સ્વેડન-
હાર કં૦ અટવી સુખે અ૦ અતિક્રમે જો૦ સંજમજોગ વ્યાપારને વિષે વ૦ પ્રવર્તતા હોય જે । વિનિત શિષ્ય અને
ગુરુ વંને । સં૦ સંસાર રૂપણી અટવી । અ૦ અતિક્રમે ઊલંઘે મોક્ષ પહુચે ॥ ૨ ॥

મૂલ:—વહેણે વહમાણસ્સ કન્તારં અઙ્ગત્તઈ ।

જોમે વહમાણસ્સ સંસારં અઙ્ગત્તઈ ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:—જેમ વિનયવંત વલદ ગાડીને વિષે જોતર્યા થકા ભાર વહેતા ગાડીવાન અને વલદ વંને સુખે અટવી
ઓલંઘે તેમ સંયમ યોગ વ્યાપારને વિષે પ્રવર્તતા વિનિત શિષ્ય અને ગુરુ વંને સુખે સંસાર રૂપણી અટવી ઓલંઘે ॥૨॥

અર્થ:—હવે અવિનીતનો સ્વરૂપ કહે છે ॥ સ્વ૦ ગલાયા વલદને જો૦ જો કોઈક જોડે ઉ૦ વળી જો૦ જોતરે
ગાડાદિકને વિષે વિ૦ પોણે કરી હણતો થકો કિ૦ દુઃખ પામે । અ૦ અસમાધિચિત્તનું ઉદ્વેગપણું । ચ૦ વળી
વે૦ વેદે । તો૦ પોણો સે૦ તે સ્વેડુતનો ય૦ વળી । મ૦ ભાગે ગલીયા વલદને મારતા ॥ ૩ ॥

મૂલ:—સ્વલુદ્ધે જો ઉ જોણ્ઠિ વિહમ્માણો કિલિસ્સઈ ।

અસમાહિં ચ વેણ્ઠિ તોત્તઓ સે ય મજ્જઈ ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થ:—હવે અવિનીતનું વર્ણન કહે છે, જે કોઈ એક ગલીયા વલદને ગાડાદિકને વિષે
જોતરે તેવારે ગાડીવાન વલદને પોણીયે કરી હણતો થકો અસમાધી ચિત્તનું ઉદ્વેગપણું ભોગવે ને દુઃસ્વને શ્રમ

ઉત્તરા૦

૧૩૧૦૥

ઉગ્ધે સ્નાન કરે, ધોવે, દેવસંભામાં જાય, ઇંદ્રસંભામાં જાય, યક્ષસંભામાં જાય તેને કુપ્રાવચનીય દ્રવ્યાવસ્યક કહીએ. ૩

૪. ભાવનિક્ષેપો તે જે જે વસ્તુનો જે નિજગુણ તેને હોય તેનું નામ ભાવનિક્ષેપો કહીએ, જેમ જીવનો નિજગુણ તે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર તપવિર્ય ઉપયોગ અને અજીવનો નિજગુણ તે વર્ણ, ગંધ, રસ સ્પર્શ, જેનો જે નિજગુણ છે તે તેનામાં ન હોય તો તે ભાવનિક્ષેપો શુન્ય ગણાયછે, હવે ભાવનિક્ષેપો આવસ્યક ઉપર ઉતારેછે. ભાવઆવસ્યકના વે ભેદ તે ૧ આગમથી, ૨ નોઆગમથી, તેમાં ૧ આગમ થકી તો શબ્દાદિકનો અર્થ ઉપયોગ સહિત કરે, ૨ નોઆગમ થકીના ત્રણ ભેદ તે, ૧ લોકીક, ૨ લોકોતર, ૩ કુપ્રાવચની. ૧ લોકીક તે પ્રભાતે ભારત સાંભળે, સંધ્યાએ રામાયણ સાંભળે તે ઉપયોગ સહિત સાંભળે તેને લોકીક ભાવાવસ્યક કહીએ, ૨ લોકોતર ભાવાવસ્યક તે સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકા તદમને તદ્વચિતે તદ્અધ્વસાએ ઉભયકાળે પ્રતિક્રમણ કરે તેને લોકોતર ભાવવસ્યક કહીએ. ૩ કુપ્રાવચની ભાવાવસ્યક તે ચક્રચીરીયા, ચર્મખંડા, પાંડુરંગા, પાસંડા સ્નાન કરે, ધોવે, દાતણ કરે, ઐકાર શબ્દ બોલીને ભોજન કરે તેને કુપ્રાવચની ભાવાવસ્યક કહીએ, ઇતિ ભાવનિક્ષેપો સંપૂર્ણ. એ પ્રમાણે સર્વે વસ્તુને વિષે ચાર ચાર નિક્ષેપા જે જેને જેવા પ્રકારના લાગુ પડતા હોય તેવા ત્યાં ઉતારવા.

હવે નિશ્ચેને વ્યવહાર કહે છે:-નિશ્ચે ને વ્યવહાર તેમાં નિશ્ચે તે ત્રિકાલે એક અવસ્થાને ધારણ કરે, વ્યવહાર તે જેને પલટન ધર્મ તે ઉત્પાદવ્યય તેની વ્યક્તવતા તેને વ્યવહાર કહીએ, જેમ સુઢો દેખવામાં નિલો છે ને વ્યવહારમાં પણ નિલો કહેવાય છે, નિલો કહેવો તે વ્યવહાર અને નિશ્ચેમાં તો પાંચે વર્ણ લાભે એમ કોયલ બગલા વગેરેનાં દ્રષ્ટાંત જાણવાં, એ પ્રમાણે સર્વમાં સમજવું.

હવે દ્રવ્યને ભાવ કહે છે:-દ્રવ્યનેભાવ, દ્રવ્યે જીવસાસ્વતો છે અને ભાવે જીવ અસાસ્વતો છે, કોઈ પ્ર-

અધ્ય૦

॥ ૨૮ ॥

॥ ૩૧૦ ॥

तरुणी गायने देखीने तेना सन्मुख चाल्यो जाय ॥ ६ ॥

अर्थः—मा० मायावंत सु० गलियो बलद मायाभरी प० पडे । कु० गलियो बलद कोप्यो थको ग० जाय प० पाछो । म० मृतकनीपरे चि० तिष्ठे रहे य० वळी वे० वेगेकरी उतावलो य० वळी प० नासे ॥ ६ ॥

मूलः—माई मुद्धेण पडइ कुद्धे गच्छे पडिप्पहं ।

मयलक्खेण चिट्ठई य वेगेण य पहावई ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—एकेक कपटाइवंत बळद माथा भेर पडे, एकेक गळीयो बळद कोप्यो थको पाछो जाय, एकेक गळीयो बळद मृतकनी पेरे रहे, एकेक गळीयो उतावळी गतिये नाशे ॥ ६ ॥

अर्थः—छि० दुष्ट जातिनो बलद गलियो छि० छेदीने से० रासे दु० दुर्दात थको भं० भांजे जु० धुसराने से० ते वि० पण गलिओ य० वळी सु० सुसुयाडा फुमयाडा करीने उ० खेडूतना हाथ मांहिथी उझरडीने प० नासी जाय ॥ ७ ॥

मूलः—छिन्नाले छिन्दइ सेलिं दुहन्तो भञ्जए जुगं ।

से वि य सुस्सुयाइत्ता उज्जहित्ता पलायए ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—एकेक दुष्ट जातीनो गळीयो बळद रासडीने तोडे, एकेक गळीयो बळद दुर्दात थको धोंसरुं भांजे, एकेक गळीयो बळद सुंसवाडा फुंफाडा करीने खेडूतना हाथमांथी उझरडीने नाशी जाय ॥ ७ ॥

अर्थः—ख० गळीया बलद जा० जेहवा होय जो० जोतर्या थका दु० कुशिष्य ५० पण हु० निश्चे । ता० तेहवाज होय । जो० जोडया ध० धर्मरूपीया जा० गाडानेविषे । भ० साचे मने प्रवर्ते नहि धि० बुद्धि

उत्तरा०

॥ ३११ ॥

प्रमाण करे १. २ सेसव्वं तेना पांच भेद, १ कज्जेणं, २ कारणेणं, ३ गुणेण, ४ आसरेणं, ५ अवयवणं. कज्जेणं ते कार्ये करी कारणने पीछाणे, १ जेम मोरने कुकुवा अवाजथी जाणे, २ हस्तीने गुलगुलाट शब्दथी जाणे, ३ घोडाने हणहणाट शब्दथी जाणे, ४ रथने घणघणाट शब्दथी जाणे इत्यादिक घणा भेद जाणवा. १. २ कारणेणं, ते कारणथी कार्यने पीछाणे, जेम सुत्रनो तांणो जोइने पट्टुं ज्ञान करे, माटीनो पींड जोइने घट्टुं ज्ञान करे, ज्ञानदर्शने करी मोक्षनुं ज्ञान करे इत्यादिक घणा भेद जाणवा २. ३ गुणेणं ते पुष्पमां सुगंधनो गुण, सुवर्णमां स्नीग्धतानो गुण, दुधमां पुष्टिनो गुण इत्यादिक घणा भेद जाणवा. ३. ४ आसरेणं तेना पांच भेद, १ धुम्रने जोइने अग्नि कहे, २ वादळाने जोइने मेघ कहे, ३ वगलाने जोइने सरोवर कहे, ४ भली क्रिया जोइने सुकुळ जाणे, ५ साधुने जोइने सत्यवंत शियळवंत जाणे इत्यादिक घणा भेद जाणवा. ४. ५ अवयवणं तेना सतर भेद, ते १ कलकी जोइने कुकुडो जाणे, २ दंतुसळ जोइने हस्ती जाणे, ३ दोपद जोइने मनुष्य जाणे, ४ चतुष्यद जोइने पशु जाणे, ५ सींगडाथी पाडो जाणे, ६ केशराथी केशरि सिंह जाणे, ७ कंचुकीथी स्त्री जाणे, ८ चुडीये करीने महीला जाणे, ९ चम्परे करीने चम्परो गाय जाणे, १० एक खूरीएथी घोडो खर जाणे, ११ वे खूरीथी गाय जाणे, १२ घणा पगे करीने कानखजुरो जाणे, १३ दाढाए करीने सुवर जाणे, १४ नखे करीने वाघ जाणे, १५ पांखे करीने पंखी जाणे, १६ काव्ये करीने पंडीत जाणे, १७ सीथे करीने रंधायुं धान्य जाणे, एम १७ वोल. २.

३ दीहीसामन्नं तेना वे भेद ते एक रुपीयो जोइने घणा रुपीयाने जाणे, अने घणा रुपीयाने जोइने एक रुपीयो जाणे, एक सोरठ देशीने जोइने घणा सोरठीने जाणे अने घणा सोरठीने जोइने एक सोरठो

अध्य

॥ २८ ॥

॥ ३११ ॥

हेतुए का० कारण करी साहमो बोले य० वळी ॥ १० ॥

मूलः—भिकवालसिए एगे एगे ओमाणभीरुए ।

थद्धे एगं च अणुसासम्मी हेऊहिं कारणेहि य ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—एकेक कुशिष्य भिक्षाने विषे आळसवंत होय, एकेक कुशिष्य अहंकारवंत थको भिक्षाए भमतां अपमानथी वीहे, एकेक कुशिष्यने शिखामण देतां थकां हेतुने कारणे करी साधुं बोले ॥ १० ॥

अर्थः—सो० ते कुशिष्य वि०वळी अ० गुरु बोलता होय तेवारे वचे भा० कोपे बोले दो० गुरुना बोलयामांही खोट काढे दोषज । प० कहे आ० आचार्यने तु० ते व० वचन शीखामणरुप । प० विपरित करे अ० वारंवार ॥ ११ ॥

मूलः—सो वि अन्तरभासिल्लो दोसमेव पकुवई ।

आयरियाणं तु वयणं पडिक्कलेइ अभिक्खणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—एकेक कुशिष्य गुरु बोलता होय तेवारे वचमां बोले, एकेक कुशिष्य गुरुना बोलया मांही दुषण प्रकाशे, एकेक कुशिष्य आचार्यनां शिखामण रुप वचनने वारंवार विप्रित करे ॥ ११ ॥

अर्थः—ते कुशिष्य गुरुना वचन जेम विपरित करे तेम कहे छे । गुरु कुशिष्यने असन्नादिकने अर्थे मोकले तेवारे कुशिष्य एम कहे न० न सा० ते श्राविका म० मुजने वि० जाणे न० नहि ओलखे नहि य० वळी । सा० ते श्राविका म० मुजने दा० देशे नहि असन्नादिक ॥ नि० हमणां ते श्राविका घरथी गइ हो० हुस्ये म० एम हुं जाणुं छुं ॥ सा० साधु अ० मुजथकी अनेरो इहां एणी कार्ये बीजो कोइ नथी शुं हुंजळुं तथ० एवुं व० बोले ॥ १२ ॥

હવે ગૌણતાને મુક્તા કહે છે:-૧ મુક્તા ને ૨ ગૌણતા, મુક્તામાં કૌયલ કાઠી અને ગૌણતામાં પાંચે રંગ છે, એમજ મુક્તામાં સુડો નિલો ને ગૌણતામાં પાંચે રંગ છે. આદિ સર્વમાં જાણવું.

હવે આવિર્ભાવને તિરોભાવ કહે છે:-૧ આવિર્ભાવ તે નજીક, ૨ તિરોભાવ તે દુર. જેમ દુધ માંહી ઘી દુર ને દહીમાં નજીક અને દહીમાં ઘી દુર ને માચણમાં નજીક. આદિક સર્વમાં સમજવું.

હવે ત્રણ વાદ કહે છે:-૧ યથાવાદ, ૨ વિધીવાદ, ૩ ચરિતાનુવાદ. યથાવાદ તે જે જે પદાર્થ જેવે સ્વરૂપે હોય તેવે સ્વરૂપે યથાર્થ કહેવું તે, વિધીવાદ તે જાણવા છાંડવાને આદરવા યોગ્ય વસ્તુનો આદેશ કરવા તે, ચરિતાનુવાદ તે કોઈએ જે કૃત્ય કરેલ હોય તે કહીજવું તે. આદિક સર્વમાં જાણવું.

હવે હેયજ્ઞેયને ઉપાદેય કહે છે:-૧ હેય, ૨ જ્ઞેય, ૩ ઉપાદેય. હેય તે છાંડવા યોગ્ય વસ્તુ, જ્ઞેય તે જાણવાયોગ્ય વસ્તુ, ઉપાદેય તે આદરવા યોગ્ય વસ્તુ એ ત્રણે સર્વપર ઉતારવા.

હવે ઉપાદાનને નિમિત્ત કારણ કહે છે:-કારણ બે, ૧ ઉપાદાન કારણ ને ૨ નિમિત્ત કારણ. ઉપાદાન શિષ્ય ને નિમિત્ત ગુરુ મળે તો શિષ્યનું કાર્ય થાય, ઉપાદાન માતાનું ને નિમિત્ત પિતાનું મળે ત્યારે પુત્ર થાય. ઉપાદાન દુધને નિમિત્ત છાસ મળવાથી દહીં થાય. આદિક સર્વમાં જાણવું.

પૂર્વે દશ માર્ગનાં નામ લખેલાં છે તે પ્રમાણે દશે પ્રકારના માર્ગનો એક બોલ છે. કુલ મોક્ષમાર્ગના ચાલીસ બોલનો સંક્ષેપે વિસ્તાર કહેલો છે તે પ્રમાણે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર તપને વિષે ઉપયોગ રાખીને ઉતારવા. ઇતિશ્રી મોક્ષમાર્ગના ચાલીસ બોલ સંપૂર્ણમ્

અર્થ:-હવે દ્રવ્યગુણ પર્યાય તે કોને કહિયે । ગુ૦ ચલણાદિક છ ગુણ આ૦ આશ્રય આધાર ભાજન

पेरे मानता थका प्रवर्ते तेमज रीसने वसे करी भमूह (कपाळनी भमर) उंची करे अने मोहुं चडावे ॥ १३ ॥

अर्थः—वा० ते कुशिष्यने शास्त्र भणाव्यां सं० साचे मने ग० ग्रह्या हुता दीक्षा दीधी हुती चे० पदपुरणे ॥
भ० भातपाणीए करी पो० पोवा हुता ते । जा० उपनी प० पांख तेवारे ज० जेम हं० हंस ॥ प० जाय
आपणी इच्छाए दि० दिसो दि० दिस सर्व दीस जाय तेम कुशिष्य पण जाय ॥ १४ ॥

मूलः—वाइया संगहिया चेव भत्तपाणेण पोसिया ।

जायपक्खा जहा हंसा पक्कमन्ति दिसो दिसिं ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—ते कुशिष्यने शास्त्र भणाव्यां, साचे मने करी ग्रह्या दीक्षा दीधी, आहार पाणीए करी पोष्या हुता, ते जेम हंसने पांख उपन्याथी आपणी इच्छाए सर्व दिशी विदीशीने विषे जाय तेम कुशिष्य पण गुरुने छोडीने स्वइच्छाए रमे ॥ १४ ॥

अर्थः—अ० हवे सां० सारथीनीपरे गर्गाचार्य विंचि० चिंतवे छे । ख० गळीया वळदने खेडवानी परे स० श्रम खेद पामुं किं० किंशु करवुं म० मुजने दु० दुष्ट सी० शीष्य अ० आत्मा मे० माहरो अव० सीदांय छे ते भणी ए कुशिष्यने वोसीरावीने हुं विचरुं ते मुजने श्रेय छे ॥ १५ ॥

मूलः—अह सारही विचिन्तेइ खलुङ्गेहिं समागओ ।

किं मज्झ दुट्ठसीसेहिं अप्पा मे अवसीयई ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—हवे गळीया वळदने खेडवाथी श्रम (खेद) पाम्यो थको जेम सारथी चिंतवे

उत्तरा०

॥ ३१३ ॥

पर्यवनो परमार्थ जाणवो) ॥ ६ ॥

अर्थ:-हवे छ द्रव्यना नाम कहेछे. ध० धर्मास्तिकाय १ । अ० अधर्मास्तिकाय २ । आ० आकास्तिकाय । अस्ति ते प्रदेश अने काय ते असंख्यातादिकना समोहः ३ का० काल ४ । पु० पुद्गलास्तिकाय ५ । जं० जीवास्तिकाय ६ ए ६ मध्ये पांचमा अस्तिकाय अने काल ते अस्तिकाय नहि ॥ ए० ए छ द्रव्यरूप लो० लोक ति० एम । प० परूपो जि० तिर्थकरे । व० प्रधान दं० दर्शनने धणीए लोक मध्ये आकासनो देस प्रदेश जाणवो । पण आकास्तिकाय न कहि । ए लोक अलोक थइने आकास्तिकाय जाणवो ॥ ७ ॥

मूल:-धम्मो अहम्मो आगासं कालो पुग्गल-जन्तवे ।

एस लोगो ति पन्नत्तो जिणेहिं वरदंसिहिं ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थ:-हवे छ द्रव्यनां नाम कहेछे १ धर्मास्तिकाय, २ अधर्मास्तिकाय, ३ आकास्तिकाय, ४ (अहीं अस्तीकाय कहेली छे ते अस्ती एटले प्रदेश अने काय ते असंख्यातादिकनो समुह तथा लोकमांही आकास्तीकाय न कहिए कारण के लोकमांही तो आकाशनो देश प्रदेश छे पण स्खंध नथी तेथी लोकालोक बने मळीने आकास्तिकाय जाणवी) हवे चोथो काल, ५ पुद्गलास्तिकाय, ६ जीवास्तिकाय (ए छ द्रव्य मध्ये काल वरजीने पांच अस्तीकाय छे अने काल ने अस्तीकाय नहि तथा काय ते अस्तीकाय नहि) ए द्रव्यरूप लोक ते प्रधान ज्ञानदर्शनना धणी तिर्थकरे परूपो छे ॥ ७ ॥

अर्थ:-हवे द्रव्य संख्या कहेछे ध० धर्मास्तिकाय १ । अ० अधर्मास्तिकाय २ आ० आकास्तिकाय ३ ए

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३१३ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થ:—સુકોમલ વિનિત અહંકાર રહિત શૌમ્યતા, ચારિત્રના ને માર્દવના (આઠ મદ રહિતપણાના) ગુણે કરી સહિત અને જેનો આત્મા શીતલીભૂતને ગંભીર ને ભલી સમાધીવંત થકા મહંત આત્માના ધણી ગર્ગાચાર્ય પૃથ્વીને વિષે વિચરતા હવા. એમ સુધર્મસ્વામી પોતાના જંબુ નામના શિષ્યને કહેતા હવા કે હે જંબૂ ? જેમ મેં શ્રી મહાવીર દેવસ્વામીની સમીપે સાંભળ્યું હતું તેમ મેં તુજ પ્રત્યે કહ્યું ॥૧૭॥ ઇતિશ્રી ઉત્તરાધ્યયન શાસ્ત્રના ૨૭ માં અધ્યયનનો ભાવાર્થ સંપૂર્ણ ॥૨૭॥ ૨૭ માં અધ્યયનને વિષે અવિનયપણું છાંડવું કહેલ છે, તો જે અવિનય છાંડે તો તેને મોક્ષ હોય તે માટે ૨૮ માં અધ્યયનને વિષે મોક્ષમાર્ગ કહે છે.

અર્થ—મોક્ષ૦ મોક્ષ તે આઠ કર્મનું સ્વપાવતું તથા સકલ કર્મથી મુક્તાવવો તે મોક્ષ કાહિયે । મ૦ તેહનો જે માર્ગ જ્ઞાનાદિક ૪ તેણે કરી ગ૦ ગતિ જે સિદ્ધ ગમનરૂપ તે કહેતા પ્રતે ત૦ યથાતથ્ય સિદ્ધગતિ પ્રતે । સુ૦ સાંભલી તું સિદ્ધગતિ કેહવી છે । જિ૦ જિન તિર્થંકરે ભા૦ ભાચીછે કાહિછે વલી સિદ્ધગતી કેહવી છે ચ૦ ચ્યાર કા૦ કારણે સં૦ સંયુક્ત છે ॥ લક્ષણ૦ એટલે સિદ્ધગતિ માંહિ એક જ્ઞાન, વીજો દર્શન છે પણ ચારિત્ર તપ પરં નથી વીજો એ જ્ઞાન અને દર્શન (સમકીત) છે । તે ચારિત્ર તપનું લક્ષણ છે ॥ જ્ઞાન અને દર્શન વિના ચારિત્ર અને તપ નહિ ઇત્યર્થ ॥ મોક્ષના ચ્યાર લક્ષણ કહેછે ના૦ જ્ઞાન અને દં૦ દર્શન જ્ઞાન દર્શનના ધણીએ પરુપ્યો ઇતિ ગાથા અર્થ ॥૧॥

મૂલ:—મોક્ષમગ્ગગઈ તચ્ચં સુણેહ જિણમાસિયં ।

ચઉકારણસંજુત્તં નાણદંસણલક્ષણં ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:—મોક્ષ તે સકલ કર્મથી મુક્ત થવું તેનો જે માર્ગ તે જ્ઞાનાદિક તેણે કરી ગતિ જે

उत्तरा०

॥ ३१४ ॥

गाथा ९ भावार्थः—हवे छ द्रव्यना गुण कहे छे. धर्मास्तिकायनुं गति (चलण) लक्षण अने अधर्मा-
स्तिकायनुं स्थिर लक्षण अने सर्व द्रव्यनुं भाजन (आधार) रूप आकास्तिकायनुं विकाश लक्षण ॥ ९ ॥

अर्थः—व० सीत उष्णादिकने प्रवर्तवे समयादीक ते वर्तना ल० लक्षण छे का० कालनुं । जी०
जीवनो उ० सागार अणागार उपयोग ल० लक्षण ते जीव केम जाणीए ना० मतिज्ञानादिक आठने जा-
णपणे करी । दं० चक्षु दर्शनादिक चार दर्शने करी च० बळी । सु० सुख वेदवे करी य० बळी दु० दुख
वेदवे करी जाणीए जीवने य० बळी ॥ १० ॥

मूलः—वत्तणालक्खणो कालो जीवो उवओगलक्खणो ।

नाणेणं दंसणेणं च सुहेण य दुहेण य ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—जे शीत (ताढ), उष्णा (ताप) दिकने प्रवर्तवे ते समयादिक ते कालनुं वर्तना
लक्षण जाणवुं, हवे जीवनुं सामान्य लक्षण कहे छे, जीवनुं सागारने अणागार उपयोग लक्षण, एटले मती
ज्ञानादिक ज्ञाने करी, चक्षु दर्शनादिक दर्शने, सुखवेदवे करी दुःखवेदवे करी जीव जाणीए ॥ १० ॥

अर्थः—ना० ५ ज्ञान ३ अज्ञान ए ८ बोल जे जाणपणो च० बळी दं० चक्षुदर्शनादिक ४ । चे० पूरणे च० चारित्र १ ।
अचारित्र २ चारित्राचारित्र ३ नोचारित्राचारित्र ४ च० बळी त० बालतप १ पंडिततप २ । बाल पंडिततप ३ ।
नोबालनो पंडित ४ त० तेमहीज । वी० बालवीर्य १ । पंडीत वीर्य २ । बालपंडितवीर्य ३ । अवीर्या उ० उपयोग
सागार १ । अणागारए२ वे उपयोग य० बळी । ए० एह द्वार २६ बोल जी० सर्व जीवनुं ल० लक्षण जाणवुं ॥ ११ ॥

अध्य

॥ २८ ॥

॥ ३१४ ॥

एयमग्गमणुप्पत्ता जीवा गच्छन्ति सोग्गइं ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ज्ञान, दर्शन, चारित्र ने तप, ए चार मार्गने पाम्या थका जीव सदगतिए जाय ॥३॥

अर्थः—त० ते च्यार वोळ गांहि प० पांच प्रकारनुं ना० ज्ञान गु० श्रुतज्ञान १ श्रुतज्ञानना १४ भेद
आ० मतिज्ञान २ । श्लोकना संबंध माटे अथवा श्रुतज्ञान उपगारी माटे । प्रथम श्रुतज्ञान अत्र कहुं पण पहेलो
मतिज्ञान पछ श्रुतज्ञान ते मतिज्ञानना अठ्ठावीस भेद ओ० अवधि ज्ञान तु० वली त० त्रीजुं कहुं । म० मनपर्यव
ज्ञान चोथुं कहुं ॥ च० वळी के० केवल ज्ञान पांचमुं ॥ ४ ॥

मूलः—तत्थ पञ्चविहं नाणं सुयं आभिनिबोहियं ।

ओहिनाणं तु तइयं मणनाणं च केवलं ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—ए चार वोळमांही प्रथम जे ज्ञान ते पांच प्रकारनुं छे, १ मतिज्ञान २८ भेदे, श्रुत-
ज्ञान १४ भेदे, ३ अवधिज्ञान ६ भेदे, मनपर्यवज्ञान २ भेदे अने पांचमुं केवलज्ञान १ भेदे ॥४॥

अर्थः—ए० ए प० पांच प्रकारनुं ना० ज्ञान अने त्रण वोळनुं जाणपणुं ते ए ३ ॥ द० ए छ द्रव्यनुं जा-
णवुं १ । य० वली गु० छ द्रव्यना गुणनुं जाणवुं य० वली । प० छ द्रव्यना गुणना पर्यवतुं य० पुरणे स०
सर्व पदार्थनुं । ना० ज्ञाननो जाणपणो ना० केवलज्ञानीए दं० देख्यो अने वळी कह्यो ॥ ५ ॥

मूलः—एयं पञ्चविहं नाणं दव्वाण य गुणाण य ।

पज्जवाण य सव्वेसिं नाणं नाणीहि दंसियं ॥ ५ ॥

उत्तरा०

॥३१५॥

अंधकार, ४ रत्नादिकनौ उद्योत, ५ चंद्रादिकनी प्रभाकांति, ६ छांया, ७ सूर्यादिकनो तांप, ८ काळो, ९ पीळो, १० घोळो, ११ रातो, १२ निलो ए पांचे वर्ण, १३ खाटो रस, १४ मीठो, १५ तीखो, १६ कडवो, १७ कसायलो, ए पांच रस, १८ सुगंध, १९ दुर्गंध, ए बे गंध, २० हलको, २१ भारे, २२ ताढो, २३ उष्ण, २४ खरखरो, २५ सुंवाळो, २६ लुखो, २७ चोपडयो ए आठ स्पर्श जाणवा, ए २७ बोले करी पुद्गळनुं लक्षण जाणवुं, ए प्रमाणे छ द्रव्यनां लक्षण कहां ॥१२॥

अर्थ:-हवे छ द्रव्यना गुणपर्यव कहे छे ए० रुपी अरुपी द्रव्यने विषे एगत्वरुपी अरुपी पर्यवनुं मळवुं ते एगत्व कहीए च० वली पु० एकठा मल्या पछे जुदा जुदा थाय च० वली सं० एक बेजावत असंख्य अनंता पर्यव । सं० वाटला प्रमुख संठाण ४ ए० एहज य० वली सं० घणा वर्णादिकना एकठा मिलवा ते संजोग सादिक सपर्यवसी-या ५ । य० वली वि० तेह वर्णादिकनो जुदो थावो ते वियोग य० वली । प० रुपी अरुपी पर्यवनुं । तु० ए ल० लक्षण जाणवुं एटले छ द्रव्य १ गुण २ पर्यवनुं जाणपणो ते ज्ञान कहिए । एटले ज्ञाननो अधिकार कह्यो ॥१३॥

मूल:-एगत्तं च पुहत्तं च संखा संठाणमेव य ।

संजोगा य विभागा य पञ्जवाणं तु लक्खणं ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ:-हवे पर्यायनुं लक्षण कहे छे, १ रुपी अरुपी पुद्गळनुं एकहुं थवुं, २ एकठां मळेलां पुद्गळ जुदां जुदां विखराइ जाय, ३ एक बे यावत् संख्याता असंख्याता अनंता ते संख्या जाणवी, ४ वाटला (गोल) प्रमुख संठाण, (आकार), ५ घणां वर्णादिकनुं एकहुं मळवुं ते संयोग, ६ वर्णादिकनुं जुदुं थवुं ते

अध्य०

॥ २८ ॥

॥३१५॥

સમકિત દર્શન જાણવું અને સંકાદિક પાંચ બોલ સંશયાદિક રહિત થકો નિસ્સંકીય નિકંચીયાદિક આઠ બોલને વિષે પ્રવર્તે તે સમકિત દર્શનનો શુદ્ધ ભાવ વ્યવહારનય કહીયે, ૩ સમકિત સહિત અંતરંગ ભાવે અઢાર પાપસ્થાનકના અવ્રતનું પચ્ચવું તે નિશ્ચય ચારિત્ર કહીયે અને તે સહિત પાંચ મહાવ્રત, પાંચ સુમતિ, ત્રણ ગુપ્તી પ્રમુખને વિષે પ્રવર્તવું તે ચારિત્રનો શુદ્ધ ભાવ વ્યવહાર નય જાણવો, ૪ સમકિત સહિત એવા ચારિત્રના રસને વિષે વિર્ય સહિત દ્રવ્ય આત્માનું તલાલીનપણું તે ચારિત્ર આશ્રિત સદા સર્વદા નિશ્ચે તપ કહીયે અને તેને કરીને સહિત વાર પ્રકારે અણસણાદિક તપને વિષે એકાંત નિર્જરાને અર્થે પ્રવર્તવું તે શુદ્ધ ભાવ વ્યવહાર તપ જાણવો, ૫ પ્રમાણે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર ને તપનો શુદ્ધ ભાવ વ્યવહાર તે મુક્તિનું કારણ હેતુ છે અને એ ચારેનો અશુદ્ધ દ્રવ્યવ્યવહાર તે મુક્તિનું કારણ નહિ, અર્થાત તે સંસારનો હેતુ જાણવો. ૬ પચીસ બોલ માંહીલા નિશ્ચયને વ્યવહાર એ બે બોલ થયા (૨)

હવે ત્રીજું દ્રવ્ય ને ચોથો ભાવ એ બે બોલનું સ્વરૂપ કહે છે:—સમકિત વિના, શુદ્ધ શ્રદ્ધા વિના, મિથ્યાત્વીનું જે જ્ઞાન તે દ્રવ્યદર્શન, તેનું ચારિત્ર તે દ્રવ્યચારિત્ર, તેનો તપ તે દ્રવ્યતપ જાણવો, અથવા અહીં લોકાદિકની કીર્તિને અર્થે જે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર ને તપ તે પણ જાણવો અને જીનાજ્ઞા શુદ્ધ શ્રદ્ધાસહિત એકાંત નિર્જરાને અર્થે તે ભાવજ્ઞાન, ભાવદર્શન, ભાવ ચારિત્ર ને ભાવતપ જાણવો, એમ બે બોલ થયા.

હવે પાંચમો સામાન્ય ને ૬ ઠો વિશેષ એ બે બોલ કહે છે:—૧ સમુચયજ્ઞાન તે સામાન્યજ્ઞાન અને મતિજ્ઞાન, ૨ શ્રુતજ્ઞાન, ૩ અવધિજ્ઞાન, ૪ મનપર્વય જ્ઞાન, ૫ કેવલજ્ઞાન એ પ્રમાણે નામ ચાલીને કહીયે તે વિશેષ જ્ઞાન, ૨ સમુચય દર્શન કહીયે, તે સામાન્ય દર્શન, અને ૧ ક્ષયોપ સમકિત, ૨ સાસ્વાદાન સમકિત, ૩ ઉપશમ સમ-

उत्तरा०

॥ ३१६ ॥

कषायने रसे जे कर्म नवा उपराजवा ते आ० आश्रव ६ ॥ त० तेमज अविरितिने पंचषवे ते सं० संवर ७ तथा आश्रवना घडनाला बंधवे करी जीवना प्रदेसथी कर्मनो नि० निर्जरवो ते निर्जरा ८ । मो० जीवना प्रदेसथी सर्व कर्मनुं खपाववुं ते मोक्ष ॥९॥ सं० छता छे ए० कहा छे त० यथातथ्य पदार्थ । न० नव ॥ १४ ॥

अध्य०

॥ २८ ॥

मूलः—जीवाजीवा य बन्धो य पुण्णं पावासवो तहा ।

संवरो निज्जरा मोक्खो सन्तेए तहिया नव ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे मुक्तिनुं बीजुं कारण दर्शन तेनो अधिकार कहे छे, १ जीव, २ अजीव, ३ पुण्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ संवर, ७ निर्जरा, ८ बंध, ९ मोक्ष ए नव तत्त्वनां नाम जाणवां, हवे ए नवे पदार्थनां लक्षण कहे छे, १ असंख्यात प्रदेशी अरूपी सदा सउपयोगी चैतन्यलक्षण सुख दुख जाणे ने सुख भोगवे तेने जीव कहीए, २ जड लक्षण चैतन्य रहित सुख दुःख जाणे नहि ने सुख दुःख भोगवे नहि तेने अजीव कहीए ३ जीवना प्रदेशने विषे शुभ पुदगळनो बंध ते शुभ कमाणीए करी शुभ कर्मना उदये करी जेनां फळ आत्माने भोगवतां मीठां लागे तेने पुण्य कहीए, ४ जीवना प्रदेशने विषे अशुभ पुदगळनो बंध ते अशुभ कमाणीए करी अशुभ कर्मना उदये करी जेनां फळ आत्माने भोगवतां कडवां लागे तेने पाप कहीए, ५ अत्रतने अपचखाणे करी विषय कषाय सेववे करी आत्मारूप तळावने विषे इंद्रियरूप घडनाळे करी नवां कर्म उपार्जे ते आश्रव कहीए, ६ आत्मारूप तळावने विषे इंद्रियरूप घडनाळे करी नवां कर्म आवतां व्रत पचखाणरूपढां-कणे करी रोकीए ते संवर कहीए, ७ जीवना प्रदेशथी कर्म पुदगळनां दळ खरवां ते निर्जरा कहीए, ८ जीवना

॥ ३१६ ॥

પરમાર્થનું પુછવું, તેમજ પરમાર્થનું જાણપણું, તે ધાવગી જ્ઞાન કહીયે, ૨ તે પદ્ દ્રવ્યનું યથાતથ્યનું સર્દવું તે દ્રવ્યથી દર્શન કહીયે, સર્વ ક્ષેત્રને વિષે યથાતથ્ય સર્દહવું તે ક્ષેત્રથી દર્શન કહીયે, સર્વ કાલને વિષે સાદ્ય અપજવસીત, તથા સાદ્ય સપજ વસીત (જેની આદીને અંત છે તે પદ્વાઈ) સર્દહવું તે કાલથી દર્શન કહીયે, અવર્ણે, અગંધે, અરસે, અસ્પર્શે इत्यादિક તથા સર્વ ધાવ પર્યવનું સર્દહવું તે ધાવથી દર્શન કહીયે, ૩ ત્રસ સ્થાવર જીવના આરંભથી તથા સર્વ આશ્રવથી નિવર્તવું તે ચારિત્ર કહીયે, સર્વ ક્ષેત્રને વિષે આરંભ આશ્રવથી નિવર્તવું તે ક્ષેત્રથી ચારિત્ર કહીયે, ત્રણે કાલે જાવ જીવ સુધી આરંભ આશ્રવથી નિવર્તવું તે કાલથી ચારિત્ર કહીયે, સર્વ પદાર્થને વિષે મુર્છા ધાવ રહીતપણે અરૂપી અવર્ણે इत्याદિક તે ધાવથી ચારિત્ર કહીયે, ૪ સમક્ષિત સહિત બાર પ્રકારના તપનું કરવું તે દ્રવ્યથી તપ કહીયે, સર્વ ક્ષેત્રને વિષે તપ કરવો તે ક્ષેત્રથી તપ કહીયે, યથોચિત્ત કાલે તપ કરવો તે કાલથી તપ કહીયે, એકાંત નિર્જરાને અર્થે તપ કરવો તથા અરૂપ અવર્ણે इत्याદિક તે ધાવથી તપ કહીયે, એમ ૧૪ બોલ થયા.

હવે ચાર પ્રમાણ કહે છે:-જ્ઞાન છે તે દ્રવ્યાશ્રીત છે, એટલે દ્રવ્યાદિકનું જાણપણું યથા, એયં પંચવિહં નાણં દ્વાણ ય ગુણાણ ય इति વચનાત તે માટે એક કાંઈક આશ્રિને પ્રત્યક્ષાદિક પ્રમાણ ચિંતવીયે, જેમ સૂર્ય ઉગ્યો ને તેનું ચિંત્ત દીઠું જાણ્યું તે છદ્મસ્થને એ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન પ્રમાણ જાણવું, ૨ વાદલ મધ્યે સૂર્ય ઉગ્યો પણ પ્રત્યક્ષ ચિંત્ત જાણ્યું નહિ તેમજ દીઠું નહિ, પણ સૂર્યની પ્રમાણે અનુમાને સૂર્ય ઉગ્યો જાણ્યો, વળી સૂર્યનો આતાપ દેખીને સૂર્ય ઉગ્યો જાણ્યો તે જ્ઞાનને વિષે અનુમાન પ્રમાણ જાણવું, જ્ઞાન સૂર્ય રાસું છે તથા રાતા હીંગલો જેવો સૂર્ય છે, એ જ્ઞાનને વિષે ઉપમા પ્રમાણ જાણવું, સૂર્યનું વિમાન કેવું છે તથા સૂર્યની ઋધીનું વર્ણન જાણીયે, તે

उत्तरा०

॥ ३१७ ॥

अभिगम-वित्थाररुई किरिया-संखेव-धम्मरुई ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—हवे समकित पामवाना दशभेद तथा दशप्रकारे सराग समकित तेनी दश रुची कहेछे, १ निसर्गरुची, २ उपदेशरुची, ३ आज्ञारुची, ४ सुत्ररुची, ५ बीजरुची, ६ अभीगमरुची, ७ विस्ताररुची, ८ क्रियारुची, ९ संक्षेपरुची, १० धर्मरुची ए दश प्रकारे समकित कह्युं ए प्रमाणे दश रुची संक्षेपे कही ॥ १६ ॥

अर्थः—हवे विस्तारे कहे छे, प्रथम निसर्ग रुचिनो लक्षण कहे छे । भू० छता अर्थनुं जाणपणुं एहवे ज्ञाने अ० जाण्या । जी० जीव अ० अजीव य० वली पु० पुन्य पा० पाप च० समुचय । स० जाति स्मरणादिक ज्ञाने करी आ० आश्रव सं० संवर य० शब्दथी निर्जराबंध मोक्ष० ९ । ए नव पदार्थ रो० जथातथ्य संदेह उ० पुरणे नि० निसर्ग रुचिनो धणी ॥ १७ ॥

मूलः—भूयत्थेणाहिगया जीवाजीवा य पुण्णपावं च ।

सहसम्मुइयासवसंवरो य रोएइ उ निस्सग्गो ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—हवे दश रुचीनो विस्तारकहेछे, तेमां प्रथम निसर्गरुचीनां लक्षण कहेछे, १ जीव, २ अजीव, ३ पुन्य, ४ पाप, ५ आश्रव, ६ संवर, ७ निर्जरा, ८ बंध, ९ मोक्ष, ए नव पदार्थना छता अर्थनुं जाणपणुं, जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी जाणीने यथातथ्य श्रद्धे ते निसर्ग रुचीनो धणी जाणवो ॥ १७ ॥

अर्थः—जो० जे कोइ जि० बीतरागे दि० दिठा भाव । च० चारे प्रकारे द्रव्यथी १ । पेत्तथी २ कालथी ३ । भावथी ४ । स० सदहे स० पोते जातिस्मरणादिके । ए० ए बीतरागे कहा एमज न० अन्यथा

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३१७ ॥

કરનાર જણાયછે, એ તપને વિષે અનુમાન પ્રમાણ જાણવું. જેમ અગ્નિ કાષ્ટને વાળે, તેમ તપ તે કર્મ રૂપ કાષ્ટને વાળે, એ તપને વિષે ઊપમા પ્રમાણ જાણવું. કનકાવલી પ્રમુખ, અનેક તપના ગુણ, મહીમા, કીર્તિ, ઇત્યાદિક શાસ્ત્રને વિષે વર્ણન, એ તપને વિષે આગમ પ્રમાણ જાણવું, એ ચાર પ્રમાણ, છદમસ્થ આશ્રી કહેલછે અને કેવલીનેતો જ્ઞાનાદિક સર્વ પદાર્થ કેવલજ્ઞાને પ્રત્યક્ષ પ્રમાણછે, એ ચાર પ્રમાણ કહ્યાં, એમ ૧૮ વોલ થયા.

હવે રાત નય કહેછે:—જ્ઞાન છે તે મુક્તિનું કારણછે તે જ્ઞાન, મતિ, શ્રુત, અવધિ, મનપર્યવ ને કેવલ એવું પાંચ પ્રકારનુંછે, એ પાંચ જ્ઞાન તેમાં પ્રત્યક્ષને પરોક્ષ એ બે પ્રકારેછે, તેમાં પ્રત્યક્ષના બે ભેદ, ઇન્દ્રિય પ્રત્યક્ષ અને નોન્દ્રિય પ્રત્યક્ષ. ઇન્દ્રિય પ્રત્યક્ષ પાંચ ભેદે, તે પાંચે ઇન્દ્રિયોથી જાણવું તે અને નોન્દ્રિય પ્રત્યક્ષ ત્રણ ભેદે, તેમાં અવધીજ્ઞાન, ૧ આનુગામી, ૨ આણાનુગામી, ૩ વઢમાણે, ૪ હાયમાણે, ૫ અંતગંત, ૬ મધ્યગત એ છ પ્રકારે, મન પર્યવ બે ભેદે, રૂઝુમતી ને વિપુલમતી અને કેવલ એક ભેદે જાણવું, તેમાં ભવ પ્રત્યેક ને ક્ષયોપશમીક એ બે ભેદે, ભવ પ્રત્યેક તે નારકી દેવતાને હોય અને ક્ષયોપશમીક મનુષ્ય અને તિર્યંચને હોય, એ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનના ભેદ કહ્યા.

હવે પરોક્ષ જ્ઞાનના ભેદ કહેછે:—પરોક્ષ જ્ઞાનના બે ભેદ તે ૧ મતિજ્ઞાન, ૨ શ્રુતજ્ઞાન, તેમાં મતિજ્ઞાનના બે ભેદ તે ૧ અશ્રુત નિશ્રીત, ૨ શ્રુત નિશ્રીત, તેમાં અશ્રુત નિશ્રીત મતિ તે ઋત્પાતીયા, વિનિયા, કર્મીયા, પ્રણામિકી એ ચાર પ્રકારની બુદ્ધિ જાણવી અને શ્રુત નિશ્રીત મતિ તે ઋગ્રહાદિક ચાર ભેદે, તેમાં ઋગ્રના ૬, ઇહાના ૬, અવાયના ૬, ધારણાના ૬, એમ ૨૪ ભેદ તે દ્રવ્યાદિક ક્ષેત્ર ભેદે સવિસ્તારે જાણવું તે મતિજ્ઞાનનો નિગમનય જાણવો. હવે શ્રુત જ્ઞાનના ચૌદ ભેદ, ૧ અક્ષરશ્રુત, ૨ અનક્ષરશ્રુત, ૩ સંજ્ઞીશ્રુત, ૪ અસંજ્ઞીશ્રુત, ૫ સમ્યક્ત્વ શ્રુત, ૬ મિથ્યાત્વશ્રુત, ૭ સાદીશ્રુત, ૮ અનાદિશ્રુત, ૯ સપજવસીય શ્રુત, ૧૦ અપજવસીય શ્રુત, ૧૧ ગમીક

उत्तरा०

॥ ३१८ ॥

रुचिवंत ना० नाम जाणवो ॥ २० ॥

मूलः—रागो दोसो मोहो अन्नाणं जस्स अवगयं होइ ।

आणाए रोयन्तो सो खलु आणारुई नामं ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—हवे त्रीजी आज्ञारुची कहे छे, राग, द्वेष, मोह, मिथ्यात्वादिक जेने गएलां होय एवा पुरुषनी आज्ञाए पुर्वोक्त नव पदार्थने रुचवे सदेहे ते पुरुष निश्चै आज्ञावंत रुचीवंत जाणवो ॥ २० ॥

अर्थः—हवे सुत्ररुचि कहे छे जो० जे कोइ सु० सुत्र सिद्धातने अ० भणतो थको । सु० सुत्र भणवे करी ओ० पामे उ० वळी स० समकित अ० आचारांगादिक भणवे । बा० अथवा अंगथी बाहिर उत्तराध्ययनादिक भणवेकरी व० वळी । सो० ते पुरुष सु० सुत्र रु० रुचिनो धणी ति० वळी ना० जाणवो ॥ २१ ॥

मूलः—जो सुत्तमहिज्जन्तो सुएण ओगाहई उ सम्मत्तं ।

अङ्गेण बाहिरेण व सो सुत्तरुइ ति नायवो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे चोथी सुत्ररुची कहे छे, जे कोइ आचारंगादिक अंग अने अंग बाहीर ते उत्तराध्ययनादिक शास्त्र भणतोथको तेमजं शास्त्र भणवे करी समकित पामे ते पुरुषने सुत्ररुचीनो धणी जाणवो ॥ २१ ॥

अर्थः—हवे बीजरुचि कहे छे । ए० एक जीवादिक पदे करी तथा एक दृष्टांते एक हेतुए करी शिषामण अ० घणा । प० पद हेतु दृष्टांतादिकने विषे पया० अत्र प्रथमां छे पण सातमी बोलावीए । जो० जे प० प्रसरे विस्तरे उ० वळी स० रुचि प्रसरे यथा दृष्टांते ॥ उ० उदकने विषे व्व० जेम ते० तेलनो बि० बिंदु प्रसरे । सो० ते

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३१८ ॥

હવે પાંચમો શબ્દનય, છઠો સમ્પ્રીક્ષીનય ને સાતમો એવં ભૂતનય. એ ત્રણ નયવાળો સમકિત દૃષ્ટિને જ જ્ઞાની કહે, બાકીનાં શબ્દે આઠ સાગાર છે, એ પાંચમો, છઠો, ને સાતમો નય જાણવો. પ્રથમનો ત્રણ નય વાળો નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય ને પરમાર્થ વિના જ્ઞાન કહે અને ઋજુસુત્રનય તે દ્રવ્યજ્ઞાનનય નિર્થક જાણે પણ કહે અને ઉપલા ત્રણ નય તે નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય નિર્થક માટે જ્ઞાન શબ્દ માંહી આણે નહિ અને જે જે સમકિત સહિત જ્ઞાન તેને જ જ્ઞાન કહે આવસ્યકવત્તિ જ્ઞાન વિષે નેગમાદિક સાત નય જાણવા. એ પ્રમાણે દર્શનને વિષે, ચારિત્રને વિષે, તપને વિષે સાત નય જાણવા, એમ સર્વ મઠીને ૨૫ વોલ થયા.

પુર્વોક્ત પચીસ વોલ અને તે શિવાય વીજા પંદર વોલ કહે છે, ૧ અધિય, ૨ આધાર, ૩ ગૌણતા, ૪ મુક્તા, ૫ આવિર્ભાવ, ૬ તિરોભાવ, ૭ યથાવાદ, ૮ વિધિવાદ, ૯ ચરિતાનુંવાદ, ૧૦ હેય, ૧૧ જ્ઞેય, ૧૨ ઉપાદેય, ૧૩ નિમિત્તકારણ, ૧૪ ઉપાદાનકારણ, ૧૫ માર્ગ, એમ ૧૫.

હવે ૧૫ મો વોલ માર્ગનો છે તેના દશ ભેદ:-૧ અપવાદમાર્ગ, ૨ ઉત્સર્ગમાર્ગ, ૩ નિશ્ચયમાર્ગ, ૪ વ્યવહારમાર્ગ, ૫ જ્ઞાનમાર્ગ, ૬ ક્રિયામાર્ગ, ૭ જોનકલ્પીમાર્ગ, ૮ સ્થીતર કલ્પીમાર્ગ, ૯ જૈનમાર્ગ, ૧૦ અન્યમાર્ગ, એ દસ માર્ગ મઠીને એક વોલ જાણવો, પુર્વોક્ત પચીસ અને એ પંદર ભેલવતાં કુલ ૪૦ વોલ મોક્ષમાર્ગના જાણવા.

પુર્વોક્ત ચાલીસ વોલ સ્પષ્ટ સમજવા સારું વિસ્તાર પુર્વકકહે છે:-સાત નય તેમાં પ્રથમ નિગમ નયનું સ્વરૂપ કહે છે. ૧ નિગમનયવાળો સામાયને માને, વિશેષને માને, શ્રુત ભવિષ્ય ને વર્તમાન એ ત્રણ કાલની વાત માને, ચાર નિક્ષેપા માને, નિગમ કેતાં નથી એગમ, અનેક માન ઉન્માન પ્રમાણે કરીને વસ્તુને માને તે નિગમનય કહીએ. ૧.

૨ સંગ્રહ નયવાળો સામાન્ય અને વિશેષને માને, ત્રણે કાલની વાત માને, નિક્ષેપા ચારે માને, સંગ્રહ

उत्तरा०

॥ ३१९ ॥

प्रवर्ते स० सर्व न० नयनि वि० विधि करी । वि० विस्तार रु० रुचिनो धणी ति० वळी ना० जाणवो ॥२४॥

मूलः—दवाण सवभावा सवपमाणेहि जस्स उवलद्धा ।

सवाहि नयविहीहिं विथारुइ ति नायवो ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—हवे सातमी विस्ताररुची कहे छे, धर्मास्तीकायादिक छ द्रव्यना सर्व भाव प्रत्यक्षादीक सर्व प्रमाणे ने जाणपणे करी तथा निगमादिक सात नय (यावत पुर्वोक्त चाळीस बोल) नी विधि करी जेने सिद्धांतना भाव जाण्या प्रवर्ते तेथी समकित पामे तेने विस्ताररुचीनो धणी जाणवो ॥२४॥

अर्थः—हवे क्रियारुचि कहे छे । दं० समकितने विषे । ना० ज्ञानने विषे च० चारित्रने विषे । त० तपने विषे । वि० विनयने विषे । स० सत्य प्रतिज्ञान विषे । स० समितिने विषे गु० त्रिन गुप्तीने विषे । इत्यादिक शुद्ध पदार्थने विषे जो० जेहने कि० क्रिया करवा भा० भावथी रु० रुचि सो० ते ख० निश्चे कि० क्रिया रु० रुचिनो धणी ना० एहवुं नाम जाणवुं ॥ २५ ॥

मूलः—दंसणनाणचरित्ते तवविणए सव्वसमिइगुत्तीसु ।

जो किरियाभावरुई सो खलु किरियारुई नाम ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे आठमी क्रियारुची कहे छे, १ ज्ञान, २ दर्शन, ३ चारित्र, ४ तप, ५ विनय, ६ सत्यप्रतिज्ञा, ७ पांचसुमति, ८ त्रणगुप्ती इत्यादिक शुद्ध पदार्थने विषे जेने भावथी क्रिया करतां (समकित पामे) रुची छे तेने क्रियारुचीनो धणी जाणवो ॥२५॥

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३१९ ॥

વસ્તુ માને ન્યુનાધિકને માને નહિ. ૭.

હવે સાત નય ઉપર ત્રણ દ્રષ્ટાંત કહે છે:—૧ વસ્તીનું, ૨ પ્રદેશનું, ૩ પાલીનું, હવે પ્રથમ વસ્તીનું દ્રષ્ટાંત કહે છે. ૧ વસ્તુ તે સામાન્ય નિગમનયવાળા પ્રત્યે વિશેષ નિગમનયવાળો પુછતો હવો કે તું ક્યાં વસેછે, તેવારે તે કહે કે લોકમાં, ત્યારે પુછ્યું કે લોક તો ઉર્દ્ધ, અધો, ત્રીછો ત્રણ છે તેમાં ક્યાં વસે છે તેવારે કહે કે ત્રીછા લોકમાં, ત્યારે પુછ્યું કે ત્રીછામાં દ્વીપ સમુદ્ર ઘણા છે તેમાં ક્યાં છે તેવારે કહે કે જંબુદ્વીપમાં હું, ત્યારે પુછ્યું કે જંબુદ્વીપમાં નવ ક્ષેત્ર છે તેમાં ક્યાં વસે છે, તેવારે કહે કે ભરતક્ષેત્રમાં હું, ત્યારે પુછ્યું કે ભરત તો ઉત્તર ને દક્ષિણ બે છે તેમાં ક્યાં વસે છે, તેવારે કહે કે દક્ષિણ ભરતમાં હું, તેવારે પુછ્યું કે દક્ષિણ ભરતમાં દેશ ઘણા છે તેમાં ક્યાં વસે છે, તેવારે કહે કે મગ્ધ દેશમાં હું, ત્યારે પુછ્યું કે મગ્ધ દેશમાં નગર ઘણા છે તેમાં ક્યાં વસેછે, ત્યારે કહે કે પાંડલીપુરમાંહું, ત્યારે પુછ્યું કે તેમાં પાડા (મ્હોલા) ઘણા તેમાં ક્યાં વસેછે, ત્યારે કહે કે દેવદત્તના પાડામાંહું, તેવારે પુછ્યું કે તેમાં ઘર ઘણા છે તેમાં ક્યાં વસેછે ત્યારે કહે કે મારા રહેવાના આવાસ (ઘર) માં વસુંહું, અહીં સુધી નિગમ વ્યવહારનયવાળાનું વચન જાણવું, ત્યારે સંગ્રહનયવાળો કહે કે રહેવાની જગ્યા ઘણી છે તેમાં ક્યાં વસેછે, તેવારે કહે કે હુંતો મારી સજ્યામાં વસુંહું, ત્યારે ઋજુસુત્રનયવાળો કહે કે સજ્યામાં તો જગ્યા ઘણી છે તેમાં તું ક્યાં વસે છે ત્યારે કહે કે આકાશ પ્રદેશ અવગાહ્યા ત્યાં હું વસુંહું ત્યારે શબ્દાદિક ત્રણ ઉપરના નયવાળા બોલ્યા કે આકાશ પ્રદેશ તો જીવે અવગાહ્યા અને અજીવે પણ અવગાહ્યા, જીવે તો સુક્ષ્મનિગોદિયાદિક જીવે અવગાહ્યા અને અજીવ હાડ ચર્મ રોમરાયાદિકે અવગાહ્યા તેથી તું ક્યાં વસે છે તેવારે કહે કે હું તો મારા ઉપયોગ આત્મામાં વસુંહું એ પ્રથમ વસ્તીનું દ્રષ્ટાંત કહું ૧. ૨ બીજું પ્રદેશનું દ્રષ્ટાંત અન્ય શાસ્ત્રથી જાણવું.

ઉત્તરા ૦

॥ ૩૨૦ ॥

સદ્દેહ જિનાભિહિયં સો ધમ્મરૂઢિત્તિ નાયવો ॥ ૨૭ ॥

ગાથા ૨૭ ભાવાર્થ:—હવે દશમી ધર્મરૂચી કહે છે. ધર્માસ્તીકાયાદિક છ દ્રવ્યના ચલણાદિક ગુણને તથા અંગ પ્રવિષ્ટ ને અંગ બાહીર એવા શ્રુત ધર્મ અને સમકીતના સ્વરૂપને વઢી સામાયકાદિક પાંચ ચારિત્રના સ્વરૂપને જેમ તિર્થકરે કહ્યું છે તેમ શ્રદ્ધે તેને ધર્મરૂચીનો ધર્મી જાણવો ॥ ૨૭ ॥

હવે જીવાદિક નવ પદાર્થને વિષે નિશ્ચય એવો વ્યવહારનું સ્વરૂપ કહે છે:—૧ જીવ અસંખ્ય પ્રદેશાત્મક ઉપયોગરૂપ ચૈતન્યવંતપણું તે જીવને વિષે નિશ્ચયપણું જાણવું અને તે ચૈતન્યવંત એકેન્દ્રિયાદિક પંચેન્દ્રિય પર્યંત જીવ દેહધારી પોતપોતાને શરીર અવગાહનાદિકને પ્રવર્તેને પ્રવર્તવે તે જીવને વિષે વ્યવહારનય જાણવો, એક સિદ્ધને વિષે અકર્મક હોવાથી વ્યવહારનયથી એ જીવનું નિશ્ચયને વ્યવહારપણું કહ્યું.

૨ અજીવ તે (૧ ધર્માસ્તીકાય, ૨ અધર્માસ્તીકાય એ બેને વિષે અસંખ્યાત પ્રદેશ અને ૩ અલોકાકાશને વિષે અનંત પ્રદેશ એ ત્રણેને વિષે અરૂપી અચૈતન્યપણું તે નિશ્ચય જાણવું, ૪ પુદગલને વિષે એકાદિક અનંત પ્રદેશ અચૈતન્યપણું, ૫ કાલને વિષે એક પર્યવરૂપ અચૈતન્યપણું એ નિશ્ચય નય જાણવો અને ધર્માસ્તીકાયને વિષે ચલણગુણ, અધર્માસ્તીકાયને વિષે સ્થિરગુણ, આકાસ્તીકાયને વિષે વિકાશગુણ, પુદગલને વિષે પાંચ વર્ણ, બે ગંધ, પાંચ રસ, આઠ સ્પર્શ, પાંચ સંસ્થાન, ઇત્યાદિકનો ગ્રહણગુણ, કાલને વિષે સમયાદિક પુદગલ પરાવર્તન વર્તના ગુણનું પ્રવર્તન પ્રવર્તે તે વ્યવહાર નય જાણવો, (ઉદાહરણ) જેમ અસંખ્યાતે લોકે અનંતી રાત્રી ગઈ, જાય છે ને જાશે એ પ્રવર્તન તે વ્યવહાર નય જાણવો). ૩ જીવના પ્રદેશને વિષે શુભ પુદગલનો બંધ તે નિશ્ચય પુન્ય જાણવું અને તેનો અનુભાગ ભોગવવારૂપ પ્રવર્તન તે વ્યવહાર પુન્યપણું ભોગવવાને વ્યવહાર જાણે તે માટે.

અધ્ય ૦

॥ ૨૮ ॥

॥ ૩૨૦ ॥

તે જેવું નામ તેવો આકાર ન હોય તે જેમ કોઈ પાપાણ ઉપર તેલ ચઢાવીને કહે કે એ ભેરૂંજી છે અથવા પાંચ કાંકરા ભેંગા કરીને કહે કે એ શીતલા માતા છે इत्यादि असत्यभाव स्थापना. વળી સ્થાપનાના દશ ભેદ તે ૧ કઢકમ્મેવા, ૨ ચિત્તકમ્મેવા, ૩ લેપકમ્મેવા, ૪ પોતકમ્મેવા, ૫ પુરિમેવા, ૬ ગંઢીમેવા, ૭ વેડીમેવા, ૮ સંઘાઈમેવા, ૯ અક્ષેપા, ૧૦ બરાડેવા એ દસ પ્રકારે સત્યભાવ સ્થાપના અને એ દશ પ્રકારની અસત્યભાવસ્થાપના એમ ૨૦ અને એ વીસ એક પ્રકારની સ્થાપના અને એ વીસ અનેક પ્રકારની સ્થાપના એમ ચાલીસ ભેદસ્થાપનાના જાણવા.

૩ દ્રવ્યનિષ્કેપાના બે ભેદ ૧ આગમથી, ૨ નોઆગમથી. આગમથી દ્રવ્ય તે શબ્દાદિકનો અર્થ ઉપ-યોગ વિના કરવો તે, નોઆગમથીના ત્રણ ભેદ ૧ જાણગ શરીર, ૨ ભવિય શરીર, ૩ તદ્વ્યતિરિક્ત શરીર. જાણગ શરીર તે જેમ કોઈ શ્રાવક મર્ણ પ્રાપ્ત થયો તેને દેખીને કોઈ કહે કે એ શ્રાવક હતો, પોષાપ્રતિક્રમણનો કરનાર હતો, યથા દ્રષ્ટાંત, ૧ ઘયકુંભ આસી, ૨ મધુકુંભ આસી, ૧ આ ઘીનો ઘડો હતો, ૨ આ મધુનો ઘડો હતો. ભવ્ય શરીર તે કોઈ શ્રાવકને ઘેર પુત્ર થયો તેને દેખીને કોઈ કહે કે એ શ્રાવક થશે, પોષાપ્રતિક્રમણનો કરનાર થશે જેમ ૧ ઘયકુંભ ભવિષ્યઈ, ૨ મધુકુંભ ભવિષ્યઈ, ૧ આ ઘીનો ઘડો થશે, ૨ આ મધુનો ઘડો થશે. તદ્વ્યતિરિક્તના ત્રણ ભેદ તે ૧ લોકીક, ૨ લોકોતર, ૩ કુપ્રાવચનીક, લોકીક દ્રવ્યાવસ્યક તે રાઈસર, તલવર, માડંબી, કોડંબી, શેઠ, સન્યાપતિ, દિવસ ઉગ્યે સ્નાન કરે, હાથપગ ધોવે, રાજસભામાં જાય, इत्यादिक अवस्य कार्य કરે તેને લોકીક દ્રવ્યાવસ્યક કહીએ ૧, લોકોતર દ્રવ્યાવસ્યક તે જે હમે સમણગુણ મુખજોગી, હયાઈમે, ઉદામા ગયાઈમે, નિરંકુશા, છકાય નિરંકુશા, જીણઆણાએ અણાણા, ઘટા, મટા, તિપુટા, પાંડુર, પાવડીયા, ઉભયકાઠ આવસ્યક ઠવાંતિ તેને લોકોતર દ્રવ્યાવસ્યક કહીએ ૨, કુપ્રાવચની દ્રવ્યાવસ્યક તે ચક્રચિરિયા, ચર્મચંડા દિવસ

છત્તરાં

॥ ૩૨૧ ॥

અર્થ:-પરં જીવાદિક પદાર્થ સમય તે પરમઅર્થ તેહને વિષે સં૦ પરિચય અભ્યાસ કરે ગુણ કિર્તન કરે
ત્રીજે બોલે વાં વળી । સુ૦ સુદ્ધ સદ્ગુણ છે તે સહીત ભલીપરે દીઠાછે પ૦ જીવાદિક પદાર્થના સ્વરૂપને ॥
સમય જેણે એહવા ગુરુવાદિક તેહની સે૦ સેવા કરવી સેવવા ॥ વાં અથવા ત્રીજે બોલે પ્રથમ સમકિત પામીને
પછે અવિ૦ નિશ્ચે । વાં વિગઠો જે દરસન સમકિત ॥ જેહનો તે નિન્હવાદિક તેહની સંગતી વરજવી અને કુ૦
ધુરથીજ ષોટિ સદ્ગુણ છે જેહની તેહની સંગતી પળ વ૦ વર્જવી ॥ એ ત્રણ યથાતથ્ય જેમ કહે તેમ કરવી એ
ય૦ વળી સ૦ સમકીતની સ૦ સદ્ગુણ જાણવી ॥ ૨૮ ॥

મૂલ:-પરમત્થસંથવો વા સુદિઢ્ઠપરમત્થસેવણ વા વિ ।

વાવન્નકુદંસણવજ્જણા ય સમ્મત્તસદ્ગુણા ॥ ૨૮ ॥

ગાથા ૨૮ ભાવાર્થ:-હવે સમકિતની ત્રણ સદ્ગુણ કહે છે, ૧ જીવાદિક પદાર્થરૂપ પરમાર્થ તેના
સ્વરૂપનું સંસ્તવપણું તથા તેને જાણવાનો અભ્યાસ કરે, ૨ જેણે પરમાર્થ જાણ્યા છે તેવા આચાર્યાદિકની સેવા
કરે, ૩ પ્રથમ સમકિત પામીને પછી વમી ગયેલો હોય તે નિન્હવાદિક તથા પ્રથમથીજ જેની સ્વોદી શ્રદ્ધા છે તેવા
કુદર્શનીની સંગત વર્જે એ સમકિતની ત્રણ સદ્ગુણ (શ્રદ્ધા) જાણવી ॥૨૮॥

અર્થ:-હવે સમકિતનો મોટાડપણો કહે છે ન૦ નહિ ॥ ચ૦ ચારિત્ર સ૦ સમકીત વિ૦ વિના ॥
દં૦ સમકિત છે ઉ૦ અવધારણે મ૦ ચારિત્રની ભજના હોય અને ન હોય પળ ॥ સ૦ સમકિત ચારિત્ર અને
ચ૦ ચારિત્ર એ જુ૦ બે સાથે આવે ॥ પુ૦ પળ પહિલો ચ૦ વળી સ૦ સમકિત આવે પછે ચારિત્ર આવે ॥૨૯॥

અધ્ય૦

॥ ૨૮ ॥

॥ ૩૨૧ ॥

વારે દ્રવ્યે દ્રવ્યે અસાસ્વતો અને ભાવે સાસ્વતો છે તેના ઉપર દ્રષ્ટાંત કહે છે, કોઈ ભમરે કાષ્ટ કોતરતાં કકો કોળાયો પણ તે ભમરાને ભાને દ્રવ્ય કકો છે તેને કોઈ પંડિત કકાની પર્યાયને દેખીને કકાનું જ્ઞાન કરે તે પંડિતને ભાવ કકો છે એમ સર્વમાં દ્રવ્યભાવ ઉતારવા.

હવે સામાન્યને વિશેષ કહે છે:—સામાન્ય ને વિશેષ જેમ સામાન્ય તે નર્ક અને વિશેષમાં સાતે નર્કનાં જુદાં જુદાં નામ કહેવાં તે. સામાન્યમાં દ્રવ્ય અને વિશેષમાં પટદ્રવ્ય જુદા જુદા કહેવા. સામાન્યમાં જીવ અને વિશેષમાં પાંચસેને ત્રેસઠ ભેદ જીવના જાણવાં ઇત્યાદિ સર્વમાં જાણવું.

હવે દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલ ને ભાવ કહે છે:—૧ દ્રવ્ય, ૨ ક્ષેત્ર, ૩ કાલ, ૪ ભાવ. ૧ દ્રવ્ય તે પટદ્રવ્ય, ૨ ક્ષેત્ર તે લોકાલોક, ૩ કાલ તે સમય આવઠીકાદિક, ૪ ભાવના ત્રણ ભેદ તે ૧ સ્વભાવ, ૨ ગુણ, ૩ પર્યાય. ૧ સ્વભાવ તે વસ્તુનો ધર્મ, ૨ ગુણ તે જ્ઞાનાદિક, ૩ પર્યાય તે પલટન ધર્મ ઇત્યાદિ સર્વમાં સમજવું.

હવે ચાર પ્રમાણ કહે છે:—ચાર પ્રમાણ તે ૧ પ્રત્યક્ષપ્રમાણ, ૨ અનુમાનપ્રમાણ, ૩ આગમપ્રમાણ, ૪ ઓપમાપ્રમાણ. પ્રત્યક્ષપ્રમાણના બે ભેદ, ૧ ઇન્દ્રિયપ્રત્યક્ષ, ૨ નોન્દ્રિયપ્રત્યક્ષ. ૧ ઇન્દ્રિય પ્રત્યક્ષના પાંચ ભેદ તે ૧ શ્રોતેન્દ્રિય, ૨ ચક્ષુ ઇન્દ્રિય, ૩ ઘ્રાણેન્દ્રિય, ૪ રસેન્દ્રિય, ૫ સ્પર્શેન્દ્રિય. ૨ નોન્દ્રિયપ્રત્યક્ષના બે ભેદ, દેશપ્રત્યક્ષ ને સર્વ પ્રત્યક્ષ. દેશ પ્રત્યક્ષના બે ભેદ તે, ૧ અવધીજ્ઞાન, ૨ મનપર્યાવ જ્ઞાન, અને સર્વ પ્રત્યક્ષમાં એક કેવલજ્ઞાન.

૨ અનુમાન પ્રમાણના ત્રણ ભેદ તે, ૧ પુર્વ, ૨ સેસર્વ, ૩ દીઠી સામન્ન, પુર્વ તે જેમ કોઈ માતાનો પુત્ર વાલ્યાવસ્થામાં પ્રદેશ ગયો ને યુવાન અવસ્થામાં પાછો ઘેર આવ્યો તે માતા પુત્રને કેવી રીતે પીછાળે, વર્ણેકરી, ત્વચાકરી, તાલે કરી, મલેં કરી, લાંછને કરી, દાઢીકરી ઇત્યાદિક પૂર્વે અનુભવેલી વાતને વિચારીને

उत्तरा०

॥ ३२२ ॥

४ ॥ उ० सुधे जिनमतीनां गुण दीपाववा कही ५ ॥ धि० धर्मथी पंड्या ने धर्मने विषे थीर करे ६ ॥ व० सा-
धर्मिकउपरीबलभकारी हितनो करणहार होय ७ ॥ प० वीतरागना वचन सुद्धपरुपवे करी प्रवचननो प्रभावक होय ८ ॥
अ० आठ समकितना आचार भूषण जाणवा एटले १८ गाथाए करी समकितनो अधिकार कह्यो ॥ ३१ ॥

मूलः—निस्सङ्गिय—निकङ्गिय—निव्वितिगिच्छा अमूढदिट्ठी य ।

उववूह—थिरीकरणे वच्छल—पभावणे अट्ट ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—हवे समकितना आठ आचार कहे छे, १ जीनवचनने विषे शंकारहित होय, २
अन्यदर्शनने विषे मोक्षनी साधना हशे, एवी वांछा न करे, ३ धर्मनां फळनो संशय न राखे, ४ घणा मत-
मतांतर मिथ्यात्वीनो आडंबर तथा जुदी जुदी परुपगा देखीने कियो मार्ग सत्य हशे ? एम मुंझाय नहि, ५
जीनधर्म पापीने दया ब्रह्मचर्यादीक गुण आराधे छे तेहना गुणग्राम करे, ६ धर्मानुष्ठानने विषे सिदाता धर्म
पुरुषोने सहाय करे तथा धर्मथी डग्या होय तेहने धर्मने विषे स्थीर करे, ७ स्वधर्मिनी भक्ति
करे तथा तेहना हितनो करनार होय, ८ स्वतिर्थनी उन्नति (उत्तेजन) करे तथा वीतरागनां वचन
शुद्ध परुपे ए प्रमाणे बीजो दर्शन मोक्ष मार्ग कह्यो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे त्रीजो अधिकारचारित्रनो कहेछे सा० सामाइक चारित्र अ० इहां प० प्रथम जाणवो । छे०
छेदतेउतकृष्टी छ मासनी मर्यादा पुरी थइछे ते २ । उ० सामाइ चारित्र समीपे हा० थापवुं आत्मा दृढ करवो
जे जाव जीव ए मार्ग आराधवो प्रथम तथा चरम तिर्थकरना सासने । ए छेदोपस्थापनीय चारित्र होय ए

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३२२ ॥

જાણે, અથવા ત્રણ ભેદ તે, સાથુ કોઈ ગામે જતાં સરોવર ભર્યાં દીઠાં, વૃક્ષ હર્યાં દીઠાં, ધાન્યના સમુહ દીઠા, તેથી જાણે જે આ સ્થળે સારી વૃષ્ટી થયેલી જણાય છે ૧. ગૌચરિયે ગયા ત્યાં શ્રાવકનાં ઘર થોડાં, ગામ નાનું પણ આહાર પાણીની જ્ઞાતા જોઈને જાણે જે વર્તમાનકાળે સુકાલ વર્તે છે ૨. વાદલ સહીત વિજળી દીઠી, ઇંદ્ર ધનુષ્ય દેખે, ડુંગર રળીયામણો દેખે, અનુકુલ વાયુ જોઈને કહે કે ભવિષ્યકાલમાં વૃષ્ટી સારી થશે ૩. એ ત્રણ વિપ્રીત જોવાથી વિપ્રીતકાલ જાણે ૨, ૩ આગમ પ્રમાણના ત્રણ ભેદ તે ૧ સુત્તાગમે, ૨ અથાગમે, ૩ તદુભયાગમે એમ ૩.

૪ ઓપમા પ્રમાણના ચાર ભેદ તે ૧ છતી વસ્તુને છતી ઓપમા, ૨ છતી વસ્તુને અછતી ઓપમા, ૩ અછતી વસ્તુને છતી ઓપમા, ૪ અછતી વસ્તુને અછતી ઓપમા, એમ ૪. ૧ છતી વસ્તુને છતી ઓપમા તે જેમ પદ્મનાભ તિર્થંકર મહાવીરદેવ સરિખા થાશે તે, ૨ છતી વસ્તુને અછતી ઓપમા તે પલ્યોપમ સાગરોપમનું આયુષ્ય છતુંછે તેની અછતી ઓપમા તે કોઈએ વાળાગ્રથી કુવા ભર્યાં નથી ને ભરશે નહિ તે, ૩ અછતી વસ્તુને છતી ઓપમા તે જેમ દુહો-તરુવર પાન સ્વરંતાં, હસ્તી કુંપળીયાં, મુજ વિતી તુજ વીતસે, ધીરે વાપડીયાં, ૧ પાન સ્વરંતુ એમ કહે, સુણ તરુવર વનરાય, અન્નકે વિછડે કવ મીલે, દુર પડેંગે જાય, ૨ તવ તરુવર ઉતર દીયો, સુણો પત્ર મુજ વાત, અમ ઘર એસી રીતહે, એક આવત એક જાત, ૩ ક્યારે પાન તે વોલીયું, કવ તરુ ઉતર સાર, વીરવચાળી ઓપમા, અનુયોગ સુત્ર મોજાર, ૪ ઇત્યાદિક અછતી વસ્તુને અછતી ઓપમા તે ઘોડાને સીંગડાં શિયાળીયાના જેવાં છે ઇત્યાદિક કહેયું તે, એ પ્રમાણે ચાર પ્રમાણ સર્વમાં ઉતારવાં, એમ પચવીસ વોલનો વિસ્તાર જાણવો.

હવે આધેય ને આધાર કહેછે:-૧ આધેય ને ૨ આધાર, આધેય તે ઘટપટાદિક વસ્તુ અને આધાર તે જેને શરણે વસ્તુ રહે તે પૃથ્વી આકાશાદિક, ઇત્યાદિક સર્વમાં જાણવું.

उत्तरा०

॥ ३२३ ॥

रहे त्यार पछी सेवाभक्तीना करनार चार जणा तपशा करे, ज्यारे ते तपशा करे त्यारे पुर्वे जे चार जणा तपशा करनार ते तेनी सेवाभक्ती करे अने एक वाचनाचार्य रहे, एवी रीते छ महीना सुधी तपशा पुर्ण कर्या बाद वाचनाचार्य ते तपशा करवा पेशे त्यारे आठ जणा तेनी सेवाभक्ती करे एवी रीते छ महीना सुधी वाचनाचार्य तपशा करे, ए एकंदर अठार महीना सुधीनो तप जाणवो ते त्रीजुं परिहार विशुद्ध चारित्र जाणवुं) ४ सुक्ष्म संपराय चारित्र (ते दशमे गुणठाणे सुक्ष्म लोभनो उदय तेथी चोथुं सुक्ष्म संपरायचारित्र जाणवुं ॥ ३२ ॥

अर्थ:-अ० सोल कषायादिक अठावीस मोहनी कर्मनी प्रकृति सत्ता तथा उदयभाव रहित जे चारित्र ते अ० पांचमुं यथाख्यात चारित्र कहिए छ० ११ मे तथा बारमे जीव ठाणे छदमस्थने वा० अथवा १३ मे १४ मे जीवठाणे जि० केवलीने होय ए० ए पांच चारित्र च० कर्मना समोहने रि० ठालो क० करे चा० चारित्र हो० होय एवुं आ० कह्यो तिर्थकर देवे ॥ ३३ ॥

मूल:-अकसाय-अहक्सायं छुमत्थस्स जिणस्स वा ।

एयं चयरित्तकरं चारित्तं होइ आहियं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थ:-पांचमुं यथाख्यात चारित्र ते मोहनी कर्मनी अठाविस प्रकृति सत्तामां होय पण उदयभावमां न होय ते ११ मे १२ मे गुणठाणे छदमस्थने होय तथा तेरमे गुणठाणे केवलीने पण ते यथाख्यात चारित्र होय, ए पुर्वोक्त पांच चारित्र कर्मना समोहने क्षय करनार ते चारित्र तिर्थकरे कहांछे, ए त्रीजो चारित्रमार्ग कहां ॥ ३३ ॥

अर्थ:-हवे तप कहेछे त० तप य० वळी दु० बे प्रकारे वु० कहांछे बा० बाह्य तप अ० अभ्यंतर तप त० तथा वळी ।

अध्य०

॥ २८ ॥

॥ ३२३ ॥

૬૦ દ્રવ્ય તે ધર્માસ્તિકાયાદિક છ દ્રવ્ય । ૬૦ એક પ્રત્યેક ૬૦ દ્રવ્યને વિષે ૭૦ આશ્રીત છે ૭૦ ગુણ કહીએ તે
છ ગુણની જાતી અને । ત્રીજો બોલ જે ૫૦ પર્યવ તેહનું ૮૦ લક્ષણ ૮૦ પુરણે ॥ જુના પર્યવ તથા
નવા પર્યવ તે દ્રવ્ય અને ગુણને વિષે ૯૦ ૭૦ બેહુને વિષે ૭૦ આશ્રયા । ૮૦ હોય ॥ ૬ ॥

મૂલ:—ગુણાનમાસઓ દવ્વં એગદવસ્સિયા ગુણા ।

લક્ષણં પજ્જવાણં તુ ઉમઓ અસ્સિયા ભવે ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:—[હવે દ્રવ્ય, ગુણ ને પર્યવ (પર્યાય) કોહને કહીએ તે કહે છે. દ્રવ્ય, ગુણ ને પર્યવ, દ્રવ્ય
તે ગુણ પર્યવનું ભાજન, ગુણ તે વસ્તુને ઓઠાવાવનાર, પર્યવ તે પલટન ધર્મ. દ્રવ્ય તે જીવઅજીવ, ગુણ તે જ્ઞાના
દિક, પર્યવ નાના (વિવિધ) ભેદે એક આત્મભાવી, એક કર્મભાવી, આત્મભાવી તે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર, કર્મભા-
વી તે નર નારકી પ્રમુખ]. ચલણાદિક ગુણ ને આશ્રય (આધાર) ધર્માસ્તિ પ્રમુખ છ દ્રવ્ય જાણવા અને પ્ર-
ત્યેક પ્રત્યેક (જુદા જુદા) દ્રવ્યને આશ્રયા છે તે ગમનાદિક ગુણ કહીએ અને પર્યવ તે નવા પર્યવ ને જુના
પર્યવ તે દ્રવ્ય અને ગુણ ૯ બન્નેને આશ્રયા હોય (હવે ધર્માસ્તિ અધર્માસ્તિ ને આકાસ્તિકાય ૯ ત્રણનું એકઠું
મળવું ૯ અનાદિ અપર્યવસીત જાણવું અને એકેકાના ૧ સ્વંધ, ૨ દેશ, ૩ પ્રદેશ ૯ ત્રણ ત્રણ બોલ ગણતાં
નવ બોલ અને કાઠ એમ દશ અરૂપીના પર્યવ જાણવા અને જીવાસ્તિકાય મધ્યે કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શનના પર્યવ
એકઠા મળ્યા તે સાદી અપર્યવસીય જાણવા અને વીજા જીવના ચાર જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન, ત્રણ દર્શનના પર્યવ
બધે ઘટે અને પુદગલાસ્તિકાયના પળ વિના પર્યવ મળ્યે જુદા સંઠાણ, સંયોગ, વિભાગાદિક સર્વ હોય ૯ પ્રમાણે

उत्तरा०

॥३२४॥

अर्थः—ख० खपावीनै पु० पुर्वकृत क० कर्मने ॥ सं० ज्ञानदर्शन सहित संजमै करी त० तपे करी य० निश्चे स० सर्व दु० दुख प० खपावाने अ० अर्थे प० पराक्रम करे म० मोटा रूपीश्वर मुक्तिने विषे पहुँचे सिद्ध याय इ० एम हुं वे० कहुं छुं ॥ ३६ ॥

मूलः—खवेत्ता पुंस्कम्माइं संजमेण तवेण य ।

सव्वदुक्खपहीणद्धा पक्कमन्ति महेसिणो ॥ ३६ ॥ त्ति वेमि ॥

इतिश्री मोक्खमग्गईनामा अष्टाविंशतितमं अध्ययनं समत्तं ॥ २८ ॥

गाथा ३६ भावार्थः—हवे अध्ययनी समाप्ती कहे छे, ज्ञानदर्शन सहित संयमने तपे करीने पुर्वनां कर्म क्षय करे तेथी सर्व दुःख क्षय करवाने अर्थे ज्ञानदर्शन चारित्र तपने विषे म्होटा ऋषिश्वर प्राकम फोरवे ते सिद्ध मोक्ष पामे, एम सुधर्मास्वामी पोताना जंबूस्वामी नामना शिष्यने कहेता हवा के हे जंबू जेम में श्री महावीर देवस्वामीनी समिपे सांभळ्युं इतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥३६॥ (इतिश्री उत्तराध्ययनना अठाविसमा अध्ययननो भावार्थ संपूर्णम् ॥ २८ ॥ अठाविसमा अध्ययनने विषे ज्ञानादिक ४ प्रकारे मोक्षमार्ग कह्यो ते तो संवेग-थकी होय ते भणी संवेगादिक ७३ बोलना फळ ओगणत्रीसमा अध्ययनने विषे कहेछे.

अर्थः—सु० सांभळ्यो मे० मे आ० चिरंजीवी जंबु अथवा आ० ए आमंत्रण वचन जंबुस्वामी प्रत्ये श्रीसुधर्मास्वामीए कह्यो ते० ते भ० भगवंते ए० ए आगल कहेशे तेम एणे प्रकारे अ० कहुं ते ॥ ३० ॥ ए जिन सासननेविषे ख० निश्चे ॥ स० सम्यक्त प० पराक्रम ना० नामा ॥ अ० अध्ययन स० श्रमण तपस्वी भ० भगवंत ॥ म०

अध्य०

॥ २९ ॥

॥३२४॥

ત્યેક ૩ ॥ દ૦ દ્રવ્ય ૩૦ એકેક આ૦ કહ્યું અ૦ અનંત ય૦ વળી દ૦ દ્રવ્ય । કા૦ કાલના સમયપેત્ર મધ્યે કાલનો
એક સમય । અનંત પ્રદેસ પર્યવ ઉપરે પ્રવર્તે છે તે માટે દ્રવ્યાશ્રીત કાલ અનંતા દ્રવ્યાશ્રીત કહિએ । ભગવતીસતતઃ
પેહેલે મધ્યે કાલ જીવ એક દ્રવ્ય કહ્યો તે જાતિવાચક માટે પુ૦ પુદ્ગલ અનંતા દ્રવ્યથી જ૦ દ્રવ્યથી જીવ અનંતા ॥ ૮ ॥

મૂલઃ—ધમ્મો અહમ્મો આગાસં દવ્વં ઇક્કિકમાહિયં ।

અણન્તાણિ ય દવાણિ કાલો પુગ્ગલ-જન્તવે ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થઃ—હવે છ દ્રવ્યની સંખ્યા કહે છે, ૧ ધર્માસ્તિકાય, ૨ અધર્માસ્તિકાય, ૩ આકા-
સ્તિકાય, ૪ ત્રણનો એકેક દ્રવ્ય છે (અર્થાત ધર્માસ્તિકાય દ્રવ્યથી એક, અધર્માસ્તિકાય દ્રવ્યથી એક, આકા-
સ્તિકાય દ્રવ્યથી એક છે) અને ૪ કાલ, ૫ પુદ્ગલ, ૬ જીવ એ ત્રણના અનંતાદ્રવ્ય છે (અર્થાત દ્રવ્યથી કાલ
અનંતાદ્રવ્ય છે, કારણ કે સમયક્ષેત્ર મધ્યે કાલનો એક સમય અનંતપ્રદેશ પર્યવ ઉપરે પ્રવર્તે છે તે માટે દ્રવ્યાશ્રીત
કાલ અનંતાદ્રવ્ય કહીએ અને પુદ્ગલ દ્રવ્ય અનંતા છે તેમજ જીવ દ્રવ્ય પણ અનંતો છે) એ છ દ્રવ્ય કહ્યા ॥ ૮ ॥

અર્થઃ—હવે છ દ્રવ્યના ગુણ કહે છે ગ૦ ગતિગમનરૂપ લ૦ લક્ષણ છે ઉ૦ વળી ધ૦ ધર્માસ્તિકાયના । અ૦
અધર્માસ્તિકાયના ઠા૦ સ્થિર લ૦ લક્ષણ મા૦ માજન આધાર છે સ૦ સર્વ જીવ અજીવ દ૦ દ્રવ્યનું । ન૦ આ-
કાશ તેહનું લ૦ લક્ષણ તે ઓ૦ ઉગ્રહ અવકાસ્ય ॥ ૯ ॥

મૂલઃ—ગઇલક્ષણો ઉ ધમ્મો અહમ્મો ઠાણલક્ષણો ।

માયણં સવ્વદવાણં નહં ઓગાહલક્ષણં ॥ ૯ ॥

उत्तरा०

॥३२५॥

सुत्रना अर्थ चितवे २२ ॥ ध० धर्मकथा कहै २३ ॥ सु० सिद्धातिनी आ० आराधना करे २४ ॥ ए० एकाग्र
म० शुभमननी सं० स्थापना करे २५ ॥ सं० सत्तर भेदे संजम २६ त० तपं बार भेदे २७ ॥ बो० कर्मलुं टाळवुं
२८ ॥ सु० विषय मुखनो टाळवो ॥ २९ ॥ अ० अपातिबंधपणो ३० ॥ वि० स्त्री पसुपंडग रहित स० पाटि
पाटलादिकनो से० सेववो ३१ ॥ वि० विशेषे विषयथी निवर्ते ३२ ॥ सं० आपणो आप्यो होय जे आहार ते
अने बीजा यतिए आप्यो होय ते एकठो करीने वहेची लेइ ते संभोग कहिये संभोगनो प० पचखाण करे ॥३३॥
उ० उपधी उपगरणनो प० पचखाण करे ३४ ॥ आ० सदोष आहार लेवानो ॥ प० पचखाण करे ३५ ॥
क० कषायना प० पचखाण करे ३६ ॥ जो० अशुभ जोगनुं प० पचखाण करे ३७ ॥ स० शरिरनी ममता
सुश्रुषा छांडवे करी शरीरनुं प० पचखाण करे ३८ ॥ स० कार्य कामनो करणहार सिष्य ते सखाइ राख-
वाना प० पचखाण करे ३९ ॥ भ० भातपाणीनो प० पचखाण करे संधारो करे ४० ॥ स० अन्नादिका-
लनो हिंस्यादिक करवानो स्वभाव छे ते स्वभावनुं प० पचखाण करे ४१ ॥ प० मायारहित यतीनुं वेश यतीने
आचारे प्रवर्ते ४२ ॥ वे० गुणवंत साधुनो वैयावच करे ४३ ॥ सं० सहित होय स० ज्ञानादिक सर्व गु० गुण
४४ ॥ वी० रागद्वेष रहितपणे प्रवर्ते ॥ ४५ ॥ ख० क्षमासहित प्रवर्ते ४६ ॥ मु० लोभरहित प्रवर्ते ४७ ॥
म० अहंकार रहितपणे प्रवर्ते ॥ ४८ ॥ अ० सरलपणे प्रवर्ते ४९ ॥ भा० शुद्ध अंतःकरण ते भावसत्य ५० ॥
क० पडिलेहण प्रमुख क्रिया जेणीविध करवी काहि छे तेम करे ते करणसत्य ५१ ॥ जो० मन वचन कायाना
जोग व्यापार स० सरलपणे प्रवर्ते एटले सूभ योग प्रवर्ते ५२ ॥ म० मन गु० गुप्तपणे प्रवर्ते ५३ ॥ व० वचन
गु० गुप्तपणे प्रवर्ते ५४ ॥ का० काय गु० गुप्तसहित ५५ म० मन स० साचे भावे थापवापणे प्रवर्तवे ५६ व०

अध्य०

॥ २९ ॥

॥३२५॥

मूलः—नाणं च दंसणं चैव चरित्तं च तवौ तहा ।

वीरियं उवओगो य एयं जीवस्स लक्खणं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हवे विशेषे छ लक्षणे करी, जौं जणाव ते कहे छे, १ ज्ञान ते पांच, अने त्रण अज्ञान, ए आठना जाणपणे करी, २ दर्शन ते चक्षु दर्शनादिक चार दर्शने करी, ३ चारित्र ते १ चारित्र, २ अचारित्र, ३ चारित्राचारित्र ४ नोचारित्र, नोअचारित्र नोचारित्राचारित्र, ए चार भेदे चारित्रे करी, ४ तप ते, १ बाळतप, २ पंडिततप, ३ बाळ पंडिततप, ४ नोबाळ नोपंडिततप, ए चार तपे करी, ५ वीर्य ते, १ बाळवीर्य, २ पंडितवीर्य, ३ बाळ पंडितवीर्य, ४ नोबाळ नोपंडितवीर्य, ए चार वीर्ये करी, सागार ने मणा-गार ए बे प्रकारना उपयोगे करी ए प्रमाणे छ बोलना अंतरपेयाना २६ बोले करी सर्व जीवतुं लक्षण जाणवुं ॥ ११ ॥

अर्थः—हवे पुदगलुं लक्षण कहे छे । स० सुभ असुभ शब्द २ । अं० अंधकार ३ उ० उद्योत रत्ना-दिकनो ४ । प० प्रभाकांति चंद्रादिकनो ५ छा० छाया सीतल छायाडि ६ । त० ताप सूर्यादिकनो उष्ण ता-वडो इ० वा० वळी । व० पांच वर्ण र० पांच रस गं० बे गंध फा० आठ फरस २७ ॥ पु० पुद्गलास्तिकायतुं तु० पुनः ल० ए २७ बोल रूप लक्षण जाणवुं । ए छ द्रव्यना लक्षण कहा ॥ १२ ॥

मूलः—सहन्धयार-उज्जोओ पहा छाया तवे इ वा ।

वण्णरसगन्धफासा पुग्गलाणं तु लक्खणं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—हवे पुदगलनां सत्यावीस लक्षण कहे छे, १ शुभ शब्द, २ अशुभ शब्द, ३

वृत्तरा०

॥ ३२६ ॥

कालपडिलेहणया १५, पायच्छित्तकरणे १६, स्वमावयणे १७, सज्ज्ञाए १८, वायणया १९,
पडिपुच्छणया २०, पडियट्ठणया २१, अणुप्पेहा २२, धम्मकहा २३, सुत्तस्स आराहणया
२४, एगग्गमणसंनिवेशणया २५, संजगे २६, तवे २७, वोदाणे २८, सुहंसाए २९,
अप्पडिबद्धया ३०, विचित्तसयणासणसेवणया ३१, विणियट्ठणया ३२, संभोगपच्चक्खाणे
३३, उवहिपच्चक्खाणे ३४, आहारपच्चक्खाणे ३५, कसायपच्चक्खाणे ३६, जोगपच्चक्खाणे
३७, सरीरपच्चक्खाणे ३८, सहायपच्चक्खाणे ३९, भत्तपच्चक्खाणे ४०, सब्भावपच्चक्खाणे
४१, पडिख्वणया ४२, वेयावच्चे ४३, स्रव्वगुणसंपुण्णया ४४, वीयरगया ४५, खन्ती ४६,
मुत्ती ४७, मह्व्वे ४८, अज्जवे ४९, भावसच्चे ५०, करणसच्चे ५१, जोगसच्चे ५२,
मणगुत्तया ५३, वयगुत्तया ५४, कायगुत्तया ५५, मणसमाधारणया ५६, वयसमाधार-
णया ५७, कायसमाधारणया ५८, नाणसंपन्नया ५९, दंसणसंपन्नया ६०, चरित्तसंपन्नया
६१, सोइन्दियनिग्गहे ६२, चक्खिन्दियनिग्गहे ६३, घाणिन्दियनिग्गहे ६४, जिब्भिन्दि-
यनिग्गहे ६५, फासिन्दियनिग्गहे ६६, कोहविजए ६७, माणविजए ६८, मायाविजए
६९, लोहविजए ७०, पेज्जदोसमिच्छादंसणविजए ७१, सेलेसी ७२, अकम्मया ७३,

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३२६ ॥

વિયોગ એ પ્રમાણે રૂપીઅરૂપી પર્યાયનું લક્ષણ જાણવું, એ દ્રવ્યગુણ પર્યાયનું જાણપણું તે જ્ઞાન કહીએ.

(હવે ધર્માસ્તિકાયાદિક છ દ્રવ્યને વિષે નિશ્ચે ને વ્યવહાર કેવી રીતે ઉતારવા તે કહે છે:—૧ ધર્માસ્તિકાય, ૨ અધર્માસ્તિકાય, ૩ લોકાકાશ, એ ત્રણને વિષે અસંખ્યાતા પ્રદેશાત્મક અરૂપ અચૈતન્યપણું ને અલોકાકાશને વિષે અનંતાપ્રદેશ એ નિશ્ચયપણું જાણવું અને ધર્માસ્તિકાયને વિષે ગમનગુણ, અધર્માસ્તિકાયને વિષે સ્થિરગુણ, આકાશનો વિકાશગુણ તેનું પ્રવર્તન તે વ્યવહારનય જાણવો, ૪ કાળને વિષે એક પર્યવ અરૂપ અચૈતન્ય એ નિશ્ચયપણું જાણવું અને ઋતુઅયન સંવત્સરાદિકને વિષે સમય આવઠી કાળપ્રમુખનું પ્રવર્તન તે વ્યવહારપણું જાણવું, ૫ જીવને વિષે અસંખ્યાત પ્રદેશાત્મક અરૂપો શુદ્ધાશુદ્ધ ઉપયોગરૂપ ચૈતન્યપણું તે નિશ્ચય જાણવું અને એકેન્દ્રિયાદિક પચેન્દ્રિય તથા શરીરી અવગાહનાદિકને વિષે પ્રવર્તવો તે વ્યવહારનય જાણવો, અકર્મકપણાથી સિદ્ધને વિષે વ્યવહાર નથી, ૬ પુદ્ગલાસ્તિકાયને વિષે એકાદિક અનંતપ્રદેશ અચૈતન્યપણું તે નિશ્ચય જાણવું અને પાંચ વર્ણ, વે ગંધ, પાંચ રસ, આઠ સ્પર્શ, પાંચ સંસ્થાન ઇત્યાદિકનું પ્રત્યક્ષ ગ્રહણરૂપ પ્રવર્તન તે વ્યવહારનય જાણવો, એવી રીતે છ દ્રવ્યનું નિશ્ચય ને વ્યવહારપણું શાસ્ત્રની નય પ્રમાણે જાણવું, એ પ્રમાણે દ્રવ્યભાવ સામાન્ય વિશેષ વગેરે બીજા તેવીસ તથા પંદર ભેદવતાં આઠત્રીસ બોલ છએ દ્રવ્ય ઉપર ઉતારવા, એ પ્રથમ મુક્તિનું કારણ જ્ઞાન તેનો અધિકાર સંપૂર્ણ) ॥૧૩॥

અર્થ:—જી૦ જીવ અસંખ્યાત પ્રદેશી સદા સુપયોગી તે જીવ ૧ ॥ અ૦ ઉપયોગ રહિત તે અજીવ ૨ ।
ય૦ વઠી બં૦ જીવના પ્રદેશને વિષે સુમાસુખ પુદ્ગલનો બંધાવવો તે બંધ ૩ ॥ ય૦ વઠી પુ૦ જીવના પ્રદેશને વિષે સુખ પુદ્ગલનો બંધ તે પુન્ય ૪ । અને પા૦ અસુખ પુદ્ગલનો બંધ તે પાપ ૫ । અવિરાતિને અપચષાણે કરી વિષય

गुणै (फेरवै), २२ सुन्नना अर्थ चित्तवै, २३ धर्मकथा कहै, २४ सिद्धांतनी आराधना करै, २५ एकाग्र शुभ मननी स्थापना करै, २६-१७ भेदे संजम पाळे, २७-१२ भेदे तपशा करै, २८ कर्मनुं टाळवुं करै, २९ विषयसुख टाळवुं करै, ३० अप्रतिबंधपणुं करै, ३१ स्त्री पयु पंडग (नपुंसक) रहीत स्थानक भोगवै, ३२ विशेषे विषय थकी निवर्ते, ३३ पोतानो तथा बीजा साधुनो लावेलो ए बंने वन्न आहारादीक भेगो करी बैची लीये, ते संभोग कहीए, तेहनुं पचखाण करै, ३४ ऊपगरणनां पचखाण करै, ३५ सदोष आहार लेवानां पचखाण करै, ३६ कषायनां पचखाण करै, ३७ अशुभ योगना पचखाण करै, ३८ शरिर सुश्रुषा (शोभा) करवारुष शरिरनां पचखाण करै, ३९ कामनो करनार शिष्य ते सखाइयो राखवानां पचखाण करै, ४० आहार पाणीना पचखाण करै, (एटले अणसण करै,) ४१ अनादी काळनो हिंसा करवानो स्वभाव छे, ते स्वभावनां पचखाण करै, ४२ कपटाइ रहीत यतीनो वेश ने यतीने आचारे प्रवर्ते, ४३ गुणवंत साधुनी बैयावच्च करै, ४४ ज्ञानादीक सर्व गुण सहीत होय, ४५ राग द्वेष रहीतपणे प्रवर्ते, ४६ क्षमा सहीत प्रवर्ते, ४७ लोभ रहीत प्रवर्ते, ४८ अहंकार रहीतपणे प्रवर्ते, ४९ शरळ (कपटाइ रहीत) पणे प्रवर्ते, ५० शुद्ध अंतःकरण ते भाव सत्यपणे प्रवर्ते, ५१ जे जे विधीए पडिलेहणा प्रमुख क्रिया करवानी कही छे, तेमज करै ते करण सत्यपणे प्रवर्ते, ५२ मन वचन कायाना जोग व्यापार सत्यपणे प्रवर्तावे, (एटले शुभ जोगे प्रवर्ते,) ५३ पाप थकी मनने निवारीने मन गुप्तीपणे प्रवर्तावे, ५४ वचनने पाप थकी निवारीने वचन गुप्ती प्रमाणे प्रवर्तावे, ५५ कायाने पाप थकी निवारीने काया गुप्ती प्रमाणे प्रवर्तावे, ५६ मनने सत्य भावे स्थापवापणे प्रवर्तावे, ५७ वचनने सत्य भावे स्वाध्यायादीकने विषे स्थापवापणे प्रवर्तावे, ५८ कायाने सत्य भावे समयादी-

प्रदेशे शुभाशुभ पुद्गलानुं बांधुं ते बंध कहीए, ९ जीवना प्रदेशथी सर्व कर्मनां पुद्गल क्षय करवां ते मोक्ष कहीए, ए नव पदार्थ यथातथ्य छे ॥ १४ ॥

अर्थः—तहि० यथातथ्य तु० अवधारण भा० ए नव पदार्थनां स० स्वभावे जातिस्मरणादिक छते तथा उ० गुरुवादिकने उपदेसे करीने । भा० अंतःकरण शुद्धभावे करी स० सद्वृत्ता थका त० ते जीवने ॥ स० समकित तं० ते वि० एम कहुं तिर्थकरे ॥ १५ ॥

मूलः—तहियाणं तु भावाणं सवभावे उवएसणं ।

भावेणं सद्वृहन्तस्स सम्मत्तं तं वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जातिस्मरणादिक ज्ञाने करी तथा गुरुवादिकना उपदेशे करी शुद्ध अंतःकरण भावे करीने ए पूर्वोक्त नवे पदार्थने यथातथ्यपणे श्रधतां थकां तिर्थकरे समकित कहुं छे ॥ १५ ॥

अर्थः—हवे दस प्रकारे सराग समकित तेहनी दस रुची कहेछे ॥ सराग० चोथा जीवठाणाथी दसमा जीवठाणा सुधी सराग समकित होय नि० पहिली निसर्ग रु० रुची १ । उ० बीजी उपदेसरु० रुची २ आ० त्रीजी आज्ञा रु० रुची ३ । सु० चोथी सुत्र रु० रुची ४ ॥ बी० पांचमी बीज रु० रुची ५ । ए० वली । अ० छठी अभिगम रु० रुची ६ वि० सातमी विस्ताररुची ७ ॥ कि० क्रियारुची आठमी ८ ॥ सं० नवमी संवेप रु० रुची ९ । ध० धर्म रु० रुची १० ए दस रुचीना नाम कहा ॥ १६ ॥

मूलः—निसग्गुवएसरुई आणरुई सुत्त-बीयरुइमेव ।

उत्तरा०

॥ ३२८ ॥

त्रीजे भ० भवे पु० पण ॥ न० नही अ० अतिक्रमे त्रीजे भवे मोक्ष पोहोंचे निश्चे ते उपसमवालो ॥ १ ॥

मूलः—संवेगेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ! संवेगेणं अणुत्तरं धम्मसद्धं जणयइ, अणुत्तराए धम्मसद्धाए संवेगं हव्वमागच्छइ, अणन्ताणुबन्धिकोहमाणमायालोभे खवेइ, कम्मं न बन्धइ, तप्पच्चइयं च णं मिच्छत्तविसोहिं काऊण दंसणाराहए. भवइ, दंसणविसुद्धाए णं अत्थेगई तेणेव भवग्गहणेणं सिज्झई, सोहीए य णं विसुद्धाए तच्चं पुणो भवग्गहणं नाइकमइ. ॥१॥

भावार्थ गद्यः—१ हवे ७३ बोलनो विस्तार कहे छे, १ शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? वैराग्य ते मोक्ष पामवानी अभिलाष करतो थको जीव शुं गुण उपाजें. !!! हवे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? वैराग्य ते मोक्ष पोहोंचवानी अभिलाषाए करी उत्तम धर्म करवानी श्रद्धा निपजावे अने उत्तम धर्मनी श्रद्धाए करीने शीघ्र वैराग्य आवे अने शीघ्र वैराग्य आववाथी अनंतानुबन्धी (जीवंत पर्यंत रहे एवा) क्रोध, मान, माया (कपटाइ), लोभ तेहनो क्षयोपशमभाव करे अने चोथे गुणठाणे उदय आवेल होय, ते क्षय करे अने आठमे गुणठाणे उपसमावे अथवा क्षय करे तेथी अशुभ प्रकृतिरूप नवां कर्म न बांधे अने ते कर्मना क्षय निमीते मिथ्यात्वनो क्षय करीने क्षायक सम्यक्त्वनो आराधिक होय, पछी समकितनी शुद्धिए तथा अत्यंत समकित निर्मलपणे करीने क्षायकवालो अकेक भव्य जीवतो तेहज भवे मोक्ष जाय तेवा छे, अत्यंत निर्मल समकितनी शुद्धिए करी कदाचित तेहज भवे मोक्ष न पोहोंचे तो उपशम समकितवालो त्रीजो भव अतिक्रमे (ओळंधे) नाहि, (अर्थात् त्रीजे भवे तो जरूर मोक्ष जाय.) ॥ १ ॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३२८ ॥

नहि । इ० एम जाणै । स० ते पुरुषने नि० निसर्ग रुचिवंत इ० एम ना० जाणवो ॥ १८ ॥

मूलः—जो जिणदिट्ठे भावे चउव्विहे सहधाइ सयमेव ।

एमेव नन्नह त्तिय सनिसग्गरुइ त्ति नायवो ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—जे वीतरागे पदार्थ दीठा ते सर्व भावने द्रव्यथी क्षेत्रथी काळथी भावथी जाति-
स्मरणादिक ज्ञाने करी यथातथ्यज छे, अन्यथा नथी एम जाणीने श्रद्धे ते निसर्ग रुचीवंत जाणवो, ए प्रथम
निसर्ग रुची कही ॥ १८ ॥

अर्थः—हवे उपदेशरुचि कहे छे ए० ए कहा उ० ते चे० पूरणे भा० नव पदार्थने । उ० गुरुवादिकना
उपदेस दीधे छते जो० जे प० कोइ स० सदहे । छ० छदमस्थ तथा जि० केवलीए उपदेस दीधे छते व० वळी
उ० उपदेस रुचिवंत त्ति० वळी ना० जाणवो ॥ १९ ॥

मूलः—एए चेव उ भावे उवइट्ठे जो परेण सहधई ।

छउमत्थेण जिणेण व उवएसरुइ त्ति नायवो ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—हवे बीजी उपदेशरुची कहे छे, ए पुर्वोक्त नव पदार्थने केवळी तथा छदमस्थने
गुरुवादिके उपदेश दीधे थके यथातथ्य श्रद्धे ते बीजी उपदेशरुची जाणवी ॥ १९ ॥

अर्थः—हवे आज्ञारुचि कहे छे । रा० राग दो० द्वेष मो० मुर्छा । अ० मिथ्यातादिक ज० जेहंने अ०
गया हो० होय एहवो पुरुष ने आ० आज्ञाए रो० रोचवतो सदहतो । सो० ते पुरुष ख० निश्चे आ० आज्ञा

उत्तरा०

॥ ३२९ ॥

अर्थ:-ध० धर्म करवानी स० श्रद्धाए णं० करी भ० हे पुज्य जी० जीव किं० किंस्यु ज० उपराजे ध० धर्म करवानी स० श्रद्धाए णं० करी सा० सातावेदनी थकी उपना सो० सुख तेहने विषे र० राग करतो थको वि० वैराग्य पामे ॥ आ० ग्रहस्थपणो च० णं० वळी च० छांडे ॥ अ० यति णं० छतो जी० जीव ॥ सा० शारिरी मा० मानसि दु० दुख ॥ छे० छेदन खडगादिक ॥ भे० भेदन भालेकरी ॥ सं० इष्टनो विजोग अनिष्टनो संजोग ॥ बो० छेद क० करी तेणे दुषने छेदवे करी ॥ अ० सर्व पीडारहित च० वळी सु० सुखने नि० पामे ॥ ३ ॥

मूल:-३ धम्मसद्धाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? धम्मसद्धाए णं सायासोक्खेसु रज्जमाणे विरज्जइ, आगारधम्मं च णं चयइ, अणगारिणं णं जीवे सारीरमाणसाणं दुक्खाणं छेयणभेयणसंजोगादिणं वोच्छेयं करेइ अब्बाबाहं च सुहं निव्वत्तेइ. ॥ ३ ॥

भावार्थ ३ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? धर्म करवानी श्रद्धाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? हवे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? धर्म करवानी श्रद्धाए करी, शाता वेदनी थकी जे उपनां सुख तेहने विषे राग करतो थको तेथी वैराग्य पामे अने ते सुखथी वैराग्य पामवाथी ग्रहस्थपणुं छांडी यति थाय अने यति थयाथी शारीरिने मानसी एवां वे प्रफारना छेदन (खडगादीके) भेदन (भालादीके) दुःख अने अनिष्टनो संयोग ने इष्टनो वियोग, एवां पुर्वनां दुःखनुं छेदन करे अने नवां न बांधे, पछी ते दुःख छेदवाथी सर्व पीडा रहीत मुक्तिना सुख पामे ॥३॥

अर्थ:-गु० गुरु सा० साधर्मिकने ॥ सु० भक्ति करवे णं० करी भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किंस्यो ज०

अध्य०

॥ २९ ॥

॥३२९॥

बी० बीजरुचिनो धणी ति० बळी । ना० जाणवो । एक बीजे घणां बीज नीपजे तेम बीजरुची कहीए ॥२२॥

मूलः—एगेण अणेगाइं पयाणि जो पसरई उ सम्मत्तं ।

उदए व तेल्लबिन्दू सो बीयरुइ ति नायवो ॥ २२ ॥

गाथा २२ भावार्थः—हवे पांचमी बीजरुची कहे छे, जेम पाणीने विषे तेलनुं बिंदु विस्तरे तथा जेम एक बीजथी घणां बीज थाय तेम एक जीवादिक पदार्थ एक द्रष्टांत एक हेतु जाणवे करी घणा पदार्थ, घणां द्रष्टांत ने घणा हेतुनुं जाणपणुं विस्तारवार्थी समकित पामे ते बीजरुचीनो धणी जाणवो ॥२२॥

अर्थः—हवे अभिगमरुचि कहे छे सो० ते हो० होय अ० अभिगमरुचिनो धणी । सु० श्रुतज्ञान जे० जेणे अ० अर्थ थकी दि० दिठो होय ए० इग्यारे अं० अंगगादीककालिक । प० पइन्ना तथा उत्कालिक दि० दृष्टिवाद ते बारमो अंग ते उत्कालिक य० पूरणे ॥ २३ ॥

मूलः—सो होइ अभिगमरुई सुयनाणं जेण अत्थओ दिट्ठं ।

एकारस अङ्गाइं पइण्णगं दिट्ठिवाओ य ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—हवे छठी अभीगमरुची कहेछे, आचारंगादिक अगीआर अंग ने बारसुं द्रष्टीवाद अंग ते अने पइन्ना-कालीक उत्कालीकादिक सर्व सिद्धांतनाअर्थ जेणे जाण्याछे तेथी समकित पामे तेने अभीगमरुचीनो धणीजाणवो ॥२३॥

अर्थः—हवे विस्ताररुचि कहे छे ॥ द० धर्मास्तिकायादिक छ द्रव्यनां स० गुणपर्यवादिक ॥ स० सर्व प० प्रमाण ते प्रत्यक्ष प्रमाण १ ॥ अनुमान प्रमाण २ । उपमा प्रमाण ३ आगम प्रमाण ४ ए ४ प्रमाणेकरी ज० जेहने । उ० जाण्या

ઉત્તરાં

॥ ૩૩૦ ॥

સેવા ભક્તી કરવે કરી, વિનય ભક્તિ અંગીકાર કરે, વિનય ભક્તિ અંગીકાર કરવાથી તે જીવ અતિ સમ્યક્-
ત્વાદીકના લાભનો વિનાશ કરનાર, એવી અસાતના ન કરે, અસાતના ન કરવાથી નારકીની, તિર્યચની, મનુ-
ષ્ય (ચંડાલાદીક) ની, દેવતા (કિલ્વીષોયાદીક) ની દુરગતી નિરંતર રહે અને ગુરુની કિર્તી ગુરુના ગુણનું
દીપાવણું, ગુરુની ભક્તિને ગુરુનું બહુ માનપણું કરવાના ગુણ ઉપરાજે, ગુરુની કિર્તી કરી, ગુરુના ગુણ દીપાવે
કરી ગુરુની ભક્તીયે કરી, ગુરુના ગુણનું બહુ માનપણું કરવાથી તે જીવ મનુષ્યને દેવતાની નિરંતર સદ્ગતી
બાંધે, અને મોક્ષ સદ્ગતિનો માર્ગ જે જ્ઞાન દર્શનાદીક તેહને શુદ્ધ કરે, મોક્ષ સદ્ગતિનો માર્ગ જ્ઞાન દર્શનાદીક
શુદ્ધ કરવાથી પ્રસસ્ત (વચ્ચાણવા લાયક) વિનય મુલ્લ એવાં શ્રુત જ્ઞાનાદીકનાં સર્વ કાર્ય નિપજાવે, પછી શ્રુત
જ્ઞાનાદીક સર્વ કાર્ય વિનયવંત કરે તે બીજા પળ ઘણા જીવને વિનયને વિષે સ્થાપે. ॥ ૪ ॥

અર્થ:-આં આલોવવેળં કરી । મંં હે પુજ્ય જીં જીવ કિંં કિસુ જં ઉપરાજે હવે ગુરુ કહેછે ।
આં આલોવવેળં કરી માં માયા અને નિં નિયાળો મિં મિથ્યા દં દર્શન સં શલ્યનીપરે તે કેહવી છે
તે કહેછે મોં મોક્ષ મં માર્ગની વિં વિઘ્નના કરણહાર । અં અનંત સં સંસાર બં વધારણહારને । ઉં
ઉધરવા કં કરે ઉધરવા લેઈ ઉં સરલપણો ચં પુરણે જં ઉપરાજે ॥ ઉં સરલપણો । પં પઢિવજ્યો છે
યં ણં જેણે જીં જીવ । અં માયા રહિત ઇં સ્ત્રી વેં વેદને નં નપુંસક વેં વેદ ચં પુરણે નં ન
બં બાંધે પું પુર્વે વં સ્ત્રીવેદના નપુંસકવેદના કર્મ બાંધ્યા હોય ચં ણં તે નિં નિર્જરે ॥ ૫ ॥

મૂલ:-૫ આલોયણાણં ણં મન્તે જીવે કિં જણયઈ ? આલોયણાણં માયા-

અધ્યં

॥ ૨૯ ॥

॥ ૩૩૦ ॥

અર્થ:—હવે સંક્ષેપરુચિ કહેછે । અં નથી એ અંગીકાર કીધા જેને કું કુતિર્થિ મિથ્યાદૃષ્ટીપરમતી નિન્હવ સંં સંક્ષેપ રૂં રુચિનો ધણી તિં વલી હોં હોય નાં જાણવો વલી કેહવો । અં અનિપુણ યં સમુચય । પં એ જિનમાર્ગ પ્રવચન પરુપવાને વિષે એટલે સદહણા સુદ્ધ પળ મળ્યો થોડો વલી કહે છે અં જિન મત વિના નથી અં ગ્રહો । સેં સેષ કુમતનામતને વિષે આત્મા એહવો છે । સંક્ષેપરુચિનો ધણી જાણવો ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:—અણમિગ્ગહિયકુદિટ્ટી સંસ્થેવરુદ્ધ તિ હોઝ નાયવ્વો ।

અવિસારઓ પવયણે અણમિગ્ગહિઓ ય સેસેસુ ॥ ૨૬ ॥

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ —હવે નવમી સંક્ષેપરુચી કહે છે. અનામિગ્ગહિક મિથ્યાત્વદ્રષ્ટી પરમતી નિન્હવ અને બુધમત્યાદિક મત જેને અંગીકાર કર્યો નથી અને જીન પ્રવચનમાર્ગને વિષે અનિપુણ છે, તેમજ કાંપીલાદિક મતને વિષે નિપુણ નથી અને તેનો મત પણ ગ્રહણ કર્યો નથી (અર્થાત જૈનમાર્ગની શ્રદ્ધા શુદ્ધ છે પણ વધારે મળેલો નથી) તેને સંક્ષેપરુચીનો ધણી જાણવો ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:—હવે ધર્મરુચિ કહે છે જોં જે અં ધર્માસ્તીકાયાદિક છ દ્રવ્યના ધં ગમનાદિક સ્વભાવને સદહે । સું અંગ પ્રવિષ્ટ અને અંગ બાહ્ય જે શ્રુત ધં ધર્મ સમકિતના સ્વરૂપને સ્વં અલંકારે ચં વલી ચં સામા-
ઈકાદિક ચારિત્રના ધં ધર્મના સ્વરૂપને । સં સદહે । જિં તિર્થંકરનો અં કહ્યો । સોં તે એ બોલના સ્વ-
ભાવ સરૂપ ધં ધર્મ રૂં રુચિનો ધણી । નાં જાણવો ॥ ૨૭ ॥

મૂલ:—જો અત્થિકાયધમ્મં સુયધમ્મં સ્વલુ ચરિત્તધમ્મં ચ ।

उत्तरा०

॥ ३३१ ॥

मूलः—६ निन्दणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? निन्दणयाए णं पच्छाणुतावं
जणयइ, पच्छाणुतावेणं विरज्जमाणे करणगुणसेढं पडिवज्जइ. करणगुणसेढीपडिवन्ने य
णं अणगारे मोहणिज्जं कम्मं उग्घाएइ ॥ ६ ॥

भावार्थः ६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे गुरु? पोताना आत्माना दोष संघाते पापनी निंदा करवे
करी जीव शुं फळ उपराजे ? ते वारे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? पापनी निंदाए करी अरेरे ? में ए भुडुं
कृत्य कर्युं एहवो पश्चाताप थायि अने पश्चाताप करवे करी वैराग्य पामे अने वैराग्य पामवार्थी पुर्वे जे करणी
नथी करी, ते अपुर्व करणी गुणनी (कर्म क्षय रुपणी) क्षय श्रेणी अंगीकार करे अने अपुर्व करणे गुणनी
श्रेणी (क्षयक श्रेणी) अंगीकार करी छे जेणे ते अणगार (साधु) दर्शन मोहनिकर्मादीक आठ कर्मने क्षयकरे ॥ ६ ॥

अर्थः—ग० पापनी निंदा गुरुनी समीपे णं० करवे भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्यो ज० उपराजे । हवे
गुरु कहे छे ॥ ग० आपणा आत्मानो दोष पापनी निंदा गुरुनी समीपे करवे करी ॥ अ० आपणा आत्माना
हिलवानो स्थानक ज० उपराजे ॥ अ० सघळे हिलवानो स्थानक ग० पामे णं० हुता जी० जीव । अ० अप्रस-
स्त जो० मन वचन कायाना जोगथी नि० निवर्ते ॥ प० प्रसस्त मन वचन कायाना जोगे य० वळी प० प्रवर्ते
प० प्रसस्त मन वचन कायाना जो० जोग । प० पडिवज्ज्या छे तेणे य० णं० वळी ॥ अ० अणगार एटले सुभ जोग
ते संवर । अ० अनंतो ज्ञान दर्शन तेहनो घा० विनाशकारी ज्ञान उपजतां आडवीलकारी एहवा जे कर्म ते-
ना । प० पुदगल ख० खपावे ॥ ७ ॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३१ ॥

૪ જીવના પ્રદેશને વિષે પુર્વે અવ્રતને સંયોગે કરી સંચેલાં કર્મ તથા વર્તમાનકાલે અવ્રતને સંયોગે અશુભ પુદ્ગ-
લનો બંધ તે નિશ્ચય પાપપણું અને તેનું ભોગવવું ને તદ્રુપ વ્યવહારનું પ્રવર્તન તે વ્યવહાર પાપપણું. ૫ અવ્રતને
અણપચ્ચક્ષ્ણે વિષય કષાયને રસે કરી જે કર્મ પુદ્ગલનું આવવું તે નિશ્ચય આશ્રવપણું, અને અંત્રતાદિક વિષય-
કષાયનું પ્રવર્તન તે વ્યવહાર આશ્રવ જાણવો. ૬ અવ્રતને પચ્ચક્ષ્ણે કરી પાંચ આશ્રવ અને આશ્રવનાં ઘડનાલાં
રોકવે કરી નવાં કર્મ આવે નહિ તે નિશ્ચયસંવર કહીએ, અને તે સંવરનું ઇર્યાસુમતિરૂપે પ્રવર્તન તે વ્યવહારસંવર
જાણવો. ૭ સમકિતાદિક ગુણની શુભ ચિંતવણાએ કરી જીવના પ્રદેશથી કર્મપુદ્ગલનું ચેરવવું, સકામ નિર્જ-
રાનું કરવું તે સકામ નિર્જરાનું નિશ્ચયપણું ભરતચક્રીવ્રતની પેરે અને તેથી વિપ્રીત મિથ્યાત્વ વાલ અકામાદિક
તે અકામ નિર્જરાનું નિશ્ચયપણું, તે કર્મવંધનો હેતુ જાણવો અને સમકિત સહિત તપસંયમને વિષે પ્રવર્તવું, ભર-
તચક્રીવ્રત, તે વ્યવહાર સકામ નિર્જરા જાણવી, નિશ્ચય ને વ્યવહાર એ વે સાથેજ હોય તેથી વિપ્રીત તે
વ્યવહાર અકામ નિર્જરા જાણવી. ૮ જીવના પ્રદેશને વિષે કર્મપુદ્ગલનો બંધ તેને બંધ કહીએ, સમુચ્ચ જીવઆશ્રો
શુભાશુભ અધ્યવસાએ કરી જે શુભાશુભ બંધ તે નિશ્ચયવંધ જાણવો અને સમકિતવંત વ્રતના ધર્મીનો શુભ અધ્ય-
વસાય તે અશુભાદિક કર્મની નિર્જરાએ કરી શેષ પાતલાં કર્મ રહ્યાં તે શુભ વંધ પણ સમકિતાદિકનું કર્તવ્ય તે
વંધનો હેતુ નહિ અને શુભાશુભ અધ્યવસાયનું પ્રવર્તન તેણે કરી વંધનું વ્યવહારપણું જણાવે તે લક્ષણ જાણવું.
૯ જીવના સર્વ પ્રદેશથી સર્વ કર્મ પુદ્ગલનું મુકાવવું તે મોક્ષ ને તેજ સિદ્ધિપણું એ નિશ્ચયમોક્ષ તે સિદ્ધિ,
તે સિદ્ધિને વિષે પ્રવર્તનરૂપ વ્યવહાર નથી. અકસ્મસ્સવહારોનવિચ્છેદ, એ નવ પદાર્થનું નિશ્ચય વ્યવહારપણું કહ્યું,
એ પ્રમાણે દ્રવ્યભાવ નય નિક્ષેપાદિક પુર્વોક્ત ચાલીસ વોલ નવે પદાર્થ ઉપર ઉતારવાં.

उत्तरा०

॥ ३३२ ॥

गुरु कहे छे ॥ च० चउवीस तिर्थकरने स्तवने करी दं० सम्यक्तनुं वि० निर्मलपणुं ज० उपराजे ॥ ९ ॥

मूलः-९ चउवीसस्थणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? च० दंसणविसोहिं जणयइ ॥९॥

भावार्थः १ शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? चोवीस तिर्थकरनी स्तुति करवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के शिष्य ? चोवीस तिर्थकरनी स्तुति करवे करी, सम्यकत्वने निर्मल पणुं उपराजे ॥ ९ ॥

अर्थः-व० गुरुने वांदणा करवे करी भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्सुं जं० उपराजे हवे गुरु कहे छे ॥ वं० वंदना करवे करी नी० नीच गो० गोत्र कुल पामवाना जे क० कर्म ॥ ख० खपावे निर्जरा थाय ॥ उ० उंचा गो० गोत्र कुल पामवाना ॥ क० कर्म नि० बांधे शेष उजवळ बाकी कर्म रह्या तेहने संजोगे उंचो गोत्र बांधे ॥ सो० सौभाग्यपणो सुबाहु कुमारनी परे च० णं० वळी उपराजे ॥ अ० जेहने आदेश दीए ते नकारो न करे वचन प्रमाण करे एहवो आ० आज्ञानुं फल नि० निपजावे ॥ दा० वचन बोलता बीजा जीवने सुख उपजे तेहवा वचननी । च० णं० वळी ज० उपराजण करे ॥ १० ॥

मूलः-१० वन्दणणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? व० नीयागोयं कम्मं खवेइ, उच्चागोयं कम्मं निबन्धइ, सोहणं च णं अपडिहयं आणाफलं निवत्तेइ, दाहिणभावं च णं जणयइ ॥१०॥

भावार्थः १० गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरुने वंदन करवे करी जीव शुं फळ उपराजे तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? गुरुने वंदन करवे करी नीचा कुल पामवानां एवां नीच गोत्रनां कर्म

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३० ॥

મૂલ:-નત્થિ ચરિત્તં સમ્મત્તવિહૂણં દંસણે ઉ ભઙ્ગયવ્વં ।

સમ્મત્તચરિત્તાઈં જુગવં પુવ્વં ચ સમ્મત્તં ॥ ૨૯ ॥

ગાથા ૨૯ ભાવાર્થ:-હવે સમકિતનું મહત્વપણું કહે છે, સમકિત વિના ચારિત્ર નહિ અને જ્યાં સમ-
કિત હોય ત્યાં ચારિત્રની ભજના (અર્થાત્ ચારિત્ર હોય અથવા ન હોય) સમકિત અને ચારિત્ર સાથે આવે
તેમાં પળ પ્રથમ સમકિત આવે ને પછી ચારિત્ર આવે ॥૨૯॥

અર્થ:-નાં નહિ દં સમકિત રહિત પુરુષને નાં જ્ઞાન નાં જ્ઞાન વિં વિના નં ન હું હોય ચં ચારિત્રના
ગું ગુણ ॥ અં ચારિત્ર રહિત પુરુષને નં નહિ મોં કર્મથી મુકાવવું ॥ નં ન હોય અં કર્મ અળ મુકાણા
પુરુષને ॥ નિં મુક્તિપદ નહી ॥ ૩૦ ॥

મૂલ:-નાદંસણિસ્સ નાણં નાણેણ વિણા ન હુન્તિ ચરણગુણા ।

અગુણિસ્સ નત્થિ મોક્કસ્વો નત્થિ અમોક્કસ્સ નિવ્વાણં ॥ ૩૦ ॥

ગાથા ૩૦ ભાવાર્થ:-સમકિતરહિતને જ્ઞાન ન હોય, અને જ્ઞાન વિના ચારિત્રના ગુણ ન હોય, અને ચારિ-
ત્રના ગુણ વિના કર્મથી મુકાવવું ન હોય, અને કર્મથી મુક્ત નથી થયા તેને નિર્વાણ (સિદ્ધ) પદ નહિ. ॥૩૦॥

અર્થ:-હવે સમકિતના આઠ આચાર કહે છે ॥ નિં જિન વચનને વિષે સંકા રહિત હોય ॥ નિં જિન
મત અને પર મત એ બેહુ સરિલા ન વાંછે ન જાણે ॥ નિં ધર્મના ફલનાં સંદેહ રહિત હોય અં મતમતાંતરના
આડંવર તથા જુદિ ૨ પરુપણા દિં દેસી અમુઢ મુજ્ઞાય નહિ ॥ યં વઢી કિંવારે પળ કેહવો મારગ ષરો હુસ્યે એમ મુઢ

वृत्तरा०

॥ ३३३ ॥

रूपीया छिद्र ढाँके अने व्रतना अतीचार रूपीया छिद्र जेणे ढाँक्या छे ते जीव हिंसादीक आश्रव द्वार रूंधी आश्रव रहीत होय अने सबळा रहित ते निर्मळ चारित्र जेहनं होय ते आठ प्रवचन माताने विषे सावधान होय तेथी संयम योगथी अलगो न होय ने भलींपरे संयमने विषे समाधी सहीत विचरे ॥ ११ ॥

अर्थ:-का० काउसग करवे करी भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किस्थुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहे छे । का० काउसग करी ती० अतितकालनुं । प० वर्तमानकालनुं पा० प्रायश्चित आवे तेहवा अतिचारने । वि० विशेषे सो० जीवने निर्मळ करे ॥ वि० जीवने सुद्ध थयो छतो पा० अतिचार थकी निर्मळ हुवो य० जे जी० जीवने नि० निवृत्तपणा सहित हि० हैयो छे जेहनो तेनी वृत्ति हैयानो धणी होय ओ० उसारयौ व० वळी भा० भारना वहण तेहनीपरे कर्मनो भार ओछो होय ते जीव प० प्रसस्त ज्ञा० ध्यान उ० पाम्यो । सु० सुख पामवानी परंपराए सुखनी श्रेणी करी सु० सुखे सुखे वि० विचरे ॥ १२ ॥

मूल:-१२ काउस्सगगेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? का० तीयपडुप्पन्नपायच्छित्तं विसोहेइ, विसुद्धपायच्छित्ते य जीवे निव्वुयहियए ओहरियभरो व भारवहे पसत्थज्झा णोवगए सुहं सुहेणं विहरइ ॥ १२ ॥

भावार्थ १२ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? काउसग करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? काउसग करवे करी अतित कालनुं ने वर्तमानकालनुं प्रायश्चित आवे तेहवा अतिचारने विशेषे निर्मळ करे अने अतिचार रहीत निर्मळ अंतःकरणवंत जेम भारवाहक ओछो

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३३ ॥

છેદોપસ્થાપન । મં હોય વીં બીજો ચારિત્ર થયો પેં પરિહાર વિં વિશુદ્ધનામાં ચારિત્ર ત્રીજું કોઈ તપ વિશેષે
છે જઘનતો ઓગળત્રીસ વરસ પછે આવે તેવારે પછે ઉત્કૃષ્ટો પુર્વ કોડિ આપો પર્યંત રહિત તે જઘન નવ પુર્વની
ત્રીજી વસ્તુ મળ્યો હોય ઉત્કૃષ્ટા નવ પુર્વ પુરાં તે પળ ચરમતિર્થકરને સાતને હોય સું ચોથો ચારિત્ર સુક્ષ્મ સંપરાય
દસમે ગુણઠાળે હોય સુક્ષ્મરાતલોસંપરાય. સંજલ લોભનો ઉદય તં તે માટે સૂક્ષ્મ સંપરાય કહીએ ચં વળી ॥ ૩૨ ॥

મૂલ:—સામાયત્થ પઠમં છેઓવઢાવણં ભવે વીયં ।

પરિહારવિસુદ્ધીયં સુહુમં તહ સંપરાયં ચ ॥ ૩૨ ॥

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ:—હવે ત્રીજો ચારિત્રમાર્ગ કહેછે, ૧ સામાયક ચારિત્ર, ૨ છેદોપ સ્થાપનીય ચારિત્ર
(અતિચાર સહીત તથા દીક્ષા લીએ ત્યાંથી જઘન્ય સાત દીવસે, મધ્યમ ચાર મહીને ને ઉત્કૃષ્ટથી છ મહીને
અવશ્યમેવ પંચ મહાવ્રત આરોપણ કરાવવાં તેહને વિષે આત્માને સ્થીર કરવો તથા એ માર્ગને જાવ જીવ સુધી
-આરાધવો તે ચારિત્ર પેહેલાંને છેલ્લા તિર્થકરને વારે હોય), ૩ પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર (તે જઘન્ય તો ઓગ-
ળત્રીસ વર્ષ પછીનો અને ઉત્કૃષ્ટો કોડ પુર્વના આયુષ્યવાળો અને જઘન્ય તો નવમા પુર્વની ત્રીજી આચાર વસ્તુ
મળેલો હોય અને ઉત્કૃષ્ટો નવ પુર્વ પુરાં મળ્યો હોય તેવા નવ જણા ગુરુની આજ્ઞા માગીને ગચ્છ વાહીર નીકળીને
તપશ્ચર્યા કરવા જાય તે એવી રીતે કે ચાર જણ તપશામાં વેસે અને ચાર તેની સેવાભક્તી કરે અને એક વાંચના-
ચાર્ય । વળી કમતીમાં કમતી તપશા કરે તો વર્ષાઋતુમાં અઠમ અઠમનાં પારણાં કરે અને શીત (શીયાળો)
ઋતુમાં છઠ છઠનાં પારણાં કરે અને ઉષ્ણઋતુમાં એકાંતર ઉપવાસ કરે, ચાર જણા છ મહીના સુધી તપશા કરી

उत्तरा०

॥ ३३४ ॥

जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । थ० स्तवन स्तुति मंगलेकरी । ना० ज्ञान द० दर्शन च० चारित्ररूपीओ बो० बोधिनोलाभ ज० उपराजे ॥ ना० ज्ञान दं० दर्शन च० चारित्र बो० बोधिनो ला० लाभ तेणे करी सं० सहित होय जे य० णं० वळी हे भगवान जी०जीव ॥ अ० मोक्षनी आराधना करे अथवा क० बारमे देवलोके ९ ग्रैवेयक ५ अनुत्तर विमान तेहने विषे उ० उपजवानी आ० आराधनानो आ० आराधक होय ॥ १४ ॥

मूलः—१४ थयथुइमङ्गलेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? थ० नाणदंसणचरित्तबोहिल्लभं जणयइ, नाणदंसणचरित्तबोहिल्लभसंपन्ने य णं जीवे अन्तकिरियं कप्पविमाणोववत्तिगं आराहणं आराहेइ ॥ १४ ॥

भावार्थ १४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? नमोथुणं ते स्तुति मंगळ कहीए, ते गणवार्थी जीव शुं फळ उपराजे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? स्तुति मंगळे करीने ज्ञानदर्शन चारित्ररूप बोध बीज लाभ उपराजे ? अने ज्ञानदर्शन चारित्ररूप बोध बीज लाभ तेणे करी सहित होय ते जीव मोक्षनी आराधना करे अथवा बारदेवलोक नवग्रैवेयकने पांच अनुत्तर विमानने विषे उपजाववानी आराधना आराधे ॥ १४ ॥

अर्थः—का० स्वाध्यायनो काल प० । प्रतिलेखवे णं० करो भं० हे पुज्य जी०जीव किं० किंस्थुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे । का० स्वाध्यायनो काल प० प्रतिलेखवे करी । ना० ज्ञानावर्णि क० कर्मने स्व० पपावे ॥ १५ ॥

मूलः—१५ कालपडिलेहणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? का० नाणावरणिज्जं कम्मं स्ववेइ ॥ १५ ॥

भावार्थ १५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? स्वाध्यायनो काल प्रतिलेखवे करी जीव शुं फळ

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३४ ॥

વા૦ વાહ્ય તપ છ૦ છ પ્રકારે વુ૦ કહ્યો તિથેકરે ॥ એ૦ એ માંહિ છ૦ છ પ્રકાર અ૦ અભ્યંતર ત૦ તપ ॥૩૪॥

મૂલ:-તવો ય દુવિહો વુત્તો બાહિરબ્ભન્તરો તહા ।

બાહિરો છવ્વિહો વુત્તો એમેવબ્ભન્તરો તવો ॥ ૩૪ ॥

ગાથા ૩૪ ભાવાર્થ:-હવે ચોથો તપમાર્ગ કહેછે, બે પ્રકારનો તપ એક વાહ્ય તપ, અને વીજો અભ્યંતર તપ, તેમાં વાહ્ય તપ છ પ્રકારે તે ૧ અણસણ ૨ ડળોદરી, ૩ ભીક્ષાચરિ, ૪ રસ પરિત્યાગ, ૫ કાયકલેશ, ૬ વૃત્તિસંક્ષેપ એ છ પ્રકારના વાહ્ય-તપ કહ્યા, હવે છ પ્રકારના અભ્યંતર તપ કહેછે, ૧ પ્રાયશ્ચીત, ૨ વિનય, ૩ વૈયાવચ્ચ, ૪ સજ્ઞાય, ૫ ધ્યાન, ૬ કાયોત્સર્ગ, એ છ પ્રકારના અભ્યંતર તપ, એ બે મળીને ૧૨ પ્રકારનો તપ જાણવો, એ ચોથો તપમાર્ગ કહ્યો ॥૩૪॥

અર્થ:-હવે ચારના ગુણ કહે છે ના૦ જ્ઞાને કરી જા૦ જાણે ભા૦ સર્વ પદાર્થના સ્વરૂપને ॥ દં૦ દંસણ સમકિતે કરી ય૦ વળી સ૦ સમાસદહે ચ૦ ચારિત્રે કરીને ય૦ વળી ગિ૦ ભાવ ગ્રહે કર્મ સ્વપાવે ॥ ત૦ તપે કરી પ૦ પાછલ્યા કર્મ સ્વપાવે કરી આત્મા સુ૦ સુદ્ધ થાય ॥ એટલે પાછલ્યા કર્મ સ્વપે ॥ ૩૫ ॥

મૂલ:-નાણેણ જાણઈ ભાવે દંસણેણ ય સદ્દહે ।

ચરિત્તેણ ય ગિણ્હાઈ તવેણ પરિસુજ્ઞઈ ॥ ૩૫ ॥

ગાથા ૩૫ ભાવાર્થ:-હવે પુર્વોક્ત ચાર મોક્ષમાર્ગના ગુણ કહે છે, ૧ જ્ઞાને કરીને જીવાદિક સર્વ પદાર્થના સ્વરૂપને જાણે, ૨ દર્શને કરીને જીવાદીક સર્વ પદાર્થના સ્વરૂપને શ્રદ્ધે, ૩ ચારિત્રે કરી તે નવાં કર્મ ન બાંધે, ૪ તપે કરીને પુર્વનાં કર્મ ક્ષય કરે ॥ ૩૫ ॥

उत्तरा०

॥३३५॥

अर्थ:-ख० षमाववे णं० करीने भ० हे पुज्य जी० जीव किं० किंस्यु फल ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे॥
ख० षमाववे करी प० चित्तनुं प्रसन्न रूप भा० अभिप्राय ज० उपराजे प० चित्तनो प्रसन्नरूप भा० अभिप्राय
उ० पाम्यो थको य० वली स० सर्व पा० प्राण भू० भूत जी० जीव स० सत्त्वने विषे मे० हेत चित्तव्या रूप मैत्री
भा० भाव उ० उपराजे । मे० मैत्रि भा० भाव उ० पाम्यो या० छतो जी० जीव किं० किंस्यु ज उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे
भा० भावनुं वि० विमुद्धपणो राग द्वेष रहितपणो का० करीने नि० इह लोकादि सातभय रहित भ० होय ॥१७॥

मूल:-१७ खमावणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ख० पल्हायणभावं जणयइ,
पल्हायणभावमुवगए य सवपाणभूयजीवसत्तेसु मेत्तीभावमुप्पाएइ, मेत्तीभावमुवगए यावि
जीवे भावविसोहिं काऊण निब्भए भवइ ॥ १७ ॥

भावार्थ १७ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? कोइ जीव साथे वैरभाव होय तेने खमाववे करी
जीव शुं फल उपराजे ? ते वारे गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ? खमाववे करी चित्तनुं प्रशांत भावपणुं पामे
अने चित्तनुं प्रशांतपणुं पाम्यो थको सर्व प्राणीभूत जीव सत्त्वने विषे हित चित्तव्या रूप भाव उपजावे अने
मैत्री भाव पाम्यो थको जीव भावनुं विशुद्धपणुं ते राग द्वेषरहीतपणुं करीने इह लोकादीक ७ भयरहीत होय ॥१७॥

अर्थ:-स० स्वाध्याय करवे करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० किंस्यु ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर
कहेछे ॥ स० स्वाध्याय करवे करी ॥ ना० ज्ञानावरणी क० कर्म ख० षपावे ॥ १८ ॥

मूल:-१८ सज्झाएण भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइ ॥१८॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३५ ॥

महावीर देव का० काश्यपं गोत्रीए ॥ स्वयमेवं ए अध्ययन प० कहुं ॥ ज० जे अध्ययनने स० साचे मने
स० सदहीने ॥ प० प्रतित आणीने रो० रोचवीने रो० ए अध्ययननेविपे जेम अनुष्ठानने करवा कहा छे
तेम अनुक्रमे अनुष्ठान करवानी अभिलाषा करीने फा० ते अनुष्ठान कायाए करी फरसीने सेवीने पा० पाळी
ने ती० ते अनुष्ठान पार पोहचाडीने ॥ क्रि० ते अनुष्ठानना गुण कहिने ॥ सो० अतिचार रहित सुद्ध अनुष्ठान
करीने ॥ आ० ते अनुष्ठान आराधीने ॥ आ० ते अनुष्ठान गुरु आज्ञाए अ० पाळीने व० घणा जी० जीव ॥
सि० सर्व अर्थनी सिद्धि थावे करी सिद्धे ॥ बु० लोकालोकना स्वरूपनो जाण होय मु० कर्मथी मुकाय ॥
प० कर्मरूपीया दावानलने उपसमाववे करी सीतलीभूत होय ॥ स० सरिरी मानसी सर्व दु० दुखनो अं० अंत क० करे ॥
त० ते सम्यक्त पराक्रम अध्ययननो णं० वळी ॥ अ० ए आगल कहेशे ते अ० अर्थ ॥ ए० एणे प्रकारे आ० कहिए ॥
तं० ७३ वोल जेमछे तेम ज० कहेछे ॥ सं० वैराग्य मोक्ष पहोचवानो अभिलाख १ ॥ नि० निपय उपर अभिलाष रहित
२ ॥ ध० धर्म करवाने स० श्रद्धा ३ गु० गुरु सा० साधर्मिकनी सु० भगति करवी ते ४ आ० पापनो आलाववुं ५ निं०
आपणा आत्माना दोष आत्मा संघाते पापनी निंघा करे ६ ॥ ग० पापनी निंघा गुरु समीपे करे ७ ॥ सा० सामायक
सावद्य पाप निवरती ८ ॥ च० चोवीस तिर्थकरनी स्तुति करे ९ ॥ व० गुरुने वंदणा करे १० ॥ प० पापथी
निवर्तवो ते पडिक्रमणो ११ ॥ का० काउसग करे १२ ॥ प० पचखाण करे १३ ॥ थ० संध्यावेला पडिक्र-
मणुं करता पचखाण करीने पछे नमोथुणं करे ते स्तुति मंगल १४ ॥ का० स्वाध्यायनो काल प्रतिलेखे १५ ॥
पा० प्रायश्चित्तनो लेवो १६ ॥ ख० खमाववुं ॥ १७ ॥ स० स्वाध्यायनो करवो १८ ॥ वा० सिद्धांतनी
वांचणी देइ ॥ १९ ॥ प० सुत्रादिकोना प्रश्न अर्थ पुछे २० ॥ प० वारंवार फेरिने सिद्धांत गुणे २१ ॥ अ०

उत्तरा०

॥ ३३६ ॥

अर्थः-प० सुत्रार्थादिक प्रश्न पुछवे णं० करी भं० हे भगवन पूज्य जी० जीव किं० शुं फल ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे । प० सुत्र अर्थादिकना प्रश्न पूछवे करी सु० सुत्र अ० अर्थ त० । ते बन्हे वि० निर्मलकरी कं० संदेह टाले ॥ संदेहने मो० टालवेकरी । कं० ए सुत्रार्थ एणे प्रकारे मुजने भणवो के न भणवो इत्यादिक वांछारूप मोहनीकर्म मिथ्यात्व ते वो० छेदे ॥ २० ॥

मूलः २० पडिपुच्छणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? प० सुत्तत्थतदुभयाइं विसोहेइ, कङ्खामोहणिज्जं कम्मं वोच्छिन्दइ ॥ २० ॥

भावार्थ २० गद्यः-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? सुत्र अर्थादिकनां प्रश्न पुछवे करी जीव शुं फल उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य सुत्र अर्थना प्रश्न पुछवेकरी सुत्र अर्थने निर्मल करे अने सुत्रने अर्थ माहरे भणवुं के नहि इत्यादिक वांछारूप मिथ्यात्व मोहनी कर्म तथा संसयरूप मिथ्यात्व मोहनी कर्मने छेदे (टाले) ॥ २० ॥

अर्थः-प० वारंवार सिद्धांतने गुणवे णं० करी भं० हे पुज्य जो० जीव किं० किंस्युं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे प० वारंवार सिद्धांतने गुणवे करी । वं० अक्षर विसरतो होय ज० उपराजे अक्षर रांभारे वं० अक्षरनी सारणी लब्धी । तथा पदानुं सारणी ल० लब्धी च० वळी उ० उपजावे ॥ २१ ॥

मूलः-२१ परियट्टणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? प० वज्जणाइं जणयइ, वज्जणलद्धिं च उप्पाएइ ॥ २१ ॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३६ ॥

वचन स० साचे भावे स्वाध्यायादिकनेविषे थापवापणे प्रवर्तवे ॥ ५७ ॥ का० कायाने साचे भावे स० थाप-
वानेविषे प्रवर्तवे ॥ ५८ ॥ ना० श्रुत ज्ञानादिक ज्ञानेकरी ॥ ५९ ॥ दं० सम्यक्त सं० सहितपणे करी ६० ॥
च० चारित्र सं० सहितपणे ६१ ॥ सो० श्रोतेंद्रियनो नि० निग्रह ६२ ॥ च० चक्षु इंद्रियनो नि० निग्रह ६३ ॥ घा०
नासिका इंद्रियनुं नि० निग्रह करी ६४ ॥ जि० जिह्वा इंद्रिय नि० निग्रह करे ॥ ६५ ॥ फा० फरस इंद्रियनुं
नि० निग्रह करे ६६ ॥ को० क्रोधने वि० जीपे ६७ ॥ मा० मानने वि० जीपे ६८ ॥ मा० मायाने वि० जीपे
॥ ६९ ॥ लो० लोभने वि० जीपे ॥ ७० ॥ पे० राग दो० द्वेष मि० मिथ्यादर्शन ॥ वि० ए तिनने जीपे ॥
७१ ॥ से० मन वचन कायाना जोग रंथीने शैलेषी पडिवर्जे ॥ ७२ ॥ अ० कर्मरहित थइने मोक्षे पहोंचे ॥ ७३ ॥

मूलः—सुयं मे आउसं तेण भगवया एवमक्खायं । इह खलु सम्मत्तपरक्कमे नाम
अज्झयणे समणेण भगवया महावीरेणं कासवेणं पवेइयं; जं सम्मं सद्वहित्ता पत्तइत्ता
रोयइत्ता फासित्ता पालइत्ता तीरित्ता कित्तइत्ता सोहइत्ता आराहित्ता आणाए अणुपालइत्ता
बहवे जीवा सिज्झन्ति बुज्झन्ति मुच्चन्ति परिनिव्वायन्ति सव्वदुक्खाणमन्तं करेन्ति । तस्स
णं अयमट्ठे एवमाहिज्जइ, तं जहा, संवेगे १, निव्वेए २, धम्मसद्धा ३, गुरुसाहम्मि-
यसुस्सूसणया ४, आलोयणया ५, निन्दणया ६, गरहणया ७, सामाइए ८, चउव्वी-
सत्थए ९, वन्दणे १०, पडिक्कमणे ११, काउस्सग्गे १२, पच्चक्खाणे १३, थयथुईमङ्गले १४,

उत्तरा०

॥ ३३७ ॥

प्पणसग्गाओ पकरेइ, आउयं च णं कम्मं सिया बन्धइ, सिया नो बन्धइ, असायावेय-
णिज्जं च णं कम्मं नो भुज्जो भुज्जो उवचिणाइ, अणाइयं च णं अणवदग्गं दीहमच्छं
चाउरन्तं संसारकन्तारं खिप्पामेव वीइवयइ ॥ २२ ॥

भावार्थ २२ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? सुत्रना अर्थ चिंतववे करीने जीव शुं फळ उपाजे
तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? सुत्रना अर्थ चिंतववे करीने आयुष्य कर्म वर्जिने पुर्वे सात कर्मनी
प्रकृती गाढे बंधने बांधी छे ते सीथील (ढीला) बंधने करे अने जे कर्मनी घणा काळनी स्थिति छे ते थोडा
काळनी स्थिती करे, वळी जे कर्मनी प्रकृती तिवरसे बांधीछे ते मंदरसे करे अने घणां कर्मनां पुदगळ होय ते थोडां
पुदगळ करे ने आयुष्य कर्म कोइ बांधे अने कोइ न बांधे (अर्थात् पुर्वे कोइए आयुष्य बांधल होय तो न बांधे ने न बांधेल
होय तो बांधे), वळी असाता वेदनी कर्म वारंवार न बांधे अने जेनी आदी ने अंत रहीत ने जेहनो दीर्घ
(लांबो) पंथ छे एहवी चार गती रुप संसार रुपणी अटवी सिघ्र (उतावळो) ओळंघीने मोक्ष पामे ॥२२॥
अर्थ:- ध० धर्मकथा क० कहेवेणं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किशुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥
ध० धर्मकथा कहेवे करी नि० निर्जरा कर्म क्षय करवानी विधि ज० उपराजे ध० धर्म क० कथाए णं० करी ।
प० सिद्धातनी प० प्रभावना करी प० सिद्धांतना गुण दीपावे । प० सिद्धांतना प० गुण दीपाववे करी
जी० जीव । आ० आगला भवे भ० कल्याणकारी ॥ क० कम्म नि० बांधी शुभ उपराजे ॥ २३ ॥

मूल:-२३ धम्मकहाए णं भन्ते जी० किं जणयइ ? ध० निज्जरं जणयइ, धम्मकहाए

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३७ ॥

भावार्थ गद्य:-सुधर्मास्वामी जंबुस्वामी प्रत्ये आमंत्रण वचन कहेता हवा के हे आयुष्यवंत, चौरंजीवी जंबु ? श्रमण भगवंत महावीरदेवे कहेलुं ते आगळ कहीशुं ते प्रमाणे में सांभळ्युं छे, कास्यप गोत्री श्रमण भगवंत महावीरदेवे पोतेज आ जिनसाशननेविषे सम्यक्त्व पराक्रमनामे अध्ययन कहुं. जे अध्ययन साचे मने श्रद्धिने, प्रतीत आणीने रुचवीने (ए अध्ययनने विषे जेम अनुष्ठान करवां कहां छे, तेम अनुष्ठान करवानी अभिलाषाए करीने) ते अनुष्ठान (क्रिया) कायाए सेवीने, पाळीने, ते अनुष्ठान पार पोहोंचाडीने, ते अनुष्ठानना गुण कहीने, अतिचार रहित शुद्ध अनुष्ठान करीने, ते अनुष्ठान आराधीने, ते अनुष्ठान गुरुनी आज्ञाए पाळीने, घणा जीव सर्व अर्थनी सिद्धि थावे करीने सिद्धे, लोकालोकना स्वरूपनां जाण होय, कर्मथी सुकाय, कर्मरूपी दावानळने ओलवीने शीतळीभुत थाय, शारिरीने मानसी सर्व दुःखनो अंत करे, ते सम्यक्त्व पराक्रमना आगळ कहेसे तेवा ७३ बोल जेम अनुक्रमे कहेल छे तेम कहे छे.

भावार्थ गद्य:-१ वैराग्य ते मोक्ष पोहोंचवानी अभिलाषा, २ विषय उपर अभिलाप रहितपणुं, ३ धर्म करवानी श्रद्धा, ४ गुरु स्वधर्मिनी सेवा भक्ति करवी, ५ पापनुं आळोववुं (कहेवुं), ६ आपणा आत्माना दोषनी आपणा आत्मा संघातेज निंदा करवी, ७ गुरु समीपे पापनी निंदा करे, ८ सामायक ते सावद्य पापनी विरती (नियम) करे, ९ २४ तिर्थकरनी स्तुती करे, १० गुरुने वंदना करे, ११ पापथकी निवर्तवुं ते पढीकमणुं करे, १२ काउसग करे, १३ पचखाण करे, १४ संध्यावेळाए पढिकमणुं करीने पछी नमोथुणं कहे, ते स्तुति मंगळ करे, १५ स्वाध्यायनो काल प्रतिलेखे, १६ प्रायश्चित्तनुं लेवुं, १७ स्वमाववुं, १८ स्वाध्यायनुं करवुं, १९ सिद्धांतनी वांचणी दिऐ, २० सुत्रार्था-दिकनां प्रश्न पुछे, २१ वारंवार फरी फरीने सिद्धांतने

उत्तरा०

॥ ३३८ ॥

अर्थ:-ए० एकाग्र म० शुभ मननी सं० थापना तेणे णं० करी ॥ भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्सुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ए० एकाग्र म० शुभ मननी सं० अत्र शुभयोग संवर थापना तेणे करी उन्मार्गे तणातो होय चि० चित्त तेहनो नि० रुंधवो क० करे ॥ २५ ॥

मूल-२५ एगगमणसंनिवेशणयाएणं भन्ते जीवे किं जणयइ? ए० चित्तनिरोहं करेइ ॥ २५ ॥

भावार्थ २५ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? श्रुत आलंबने करीने एकाग्र शुभ मननी स्थापनाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के, हे शिष्य? श्रुत आलंबने करीने एकाग्र शुभ मननी स्थापनाए करीने जे चित्त उन्मार्गे जतुं होय तेहने रुंधे ॥ २५ ॥

अर्थ:-सं० सतर भेदे संजमे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे सं० सतरभेदे संजमे करी । अ० आश्रवनो रुंधवो ज० उपराजे ॥ २६ ॥

मूल:-२६ संजमए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? स० अणण्हयत्तं जणयइ ॥ २६ ॥

भावार्थ २६ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? सतर भेदे संजमे करीने जीव शुं फळ उपार्जे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स? सतर भेदे संजमे करीने आश्रव रहीतपणुं उपार्जे ॥ २६ ॥

अर्थ:-त० तप वारभेदे करवे णं० करी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उतर कहेछे त० तप करवे करी वो० पूर्वे बांध्याकर्म ते कर्म टालवुं ज० उपराजे ॥ २७ ॥

मूल:-२७ तवे णं भन्ते जीवे किं जणयइ? तवेणं वोदाणं जणयइ ॥ २७ ॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३८ ॥

કને વિષે સ્થાપવાપણે પ્રવર્તીવે, ૫૯ શ્રુત જ્ઞાનાદીક જ્ઞાને કરી સહીત હોય, ૬૦ સમ્યક્ત્વે કરી સહીત હોય, ૬૧ ચારિત્ર સહિત હોય, ૬૨ શ્રોતેંદ્રિ (કાન) નિગ્રહ કરે, ૬૩ ચક્ષુઃેંદ્રિનો (આંખનો) નિગ્રહ કરે, ૬૪ ગ્રાણેંદ્રી (નાસિકા) નો નિગ્રહ કરે, ૬૫ રસેંદ્રી (જીભ) નો નિગ્રહ કરે, ૬૬ સ્પર્શેંદ્રીનો નિગ્રહ કરે, ૬૭ ક્રોધને જીતવે કરી, ૬૮ માનને જીતવે કરી, ૬૯ કપટાઈને જીતવે કરી, ૭૦ લોભને જીતવે કરી, ૭૧ રાગદ્વેષ અને મિથ્યાત્વ એ ત્રણને જીતવે કરી, ૭૨ મન વચન કાયાના યોગને રુંધીને શૈલેશી અવસ્થા ધારણ કરવે કરી, ૭૩ કર્મ રહિત થઈને મોક્ષ પોહોંચવે કરીને એ સમકિત પરાક્રમના ૭૩ વોલ નામ રૂપ સંક્ષેપે કહ્યા.

અર્થ:—સં૦ વૈરાગ્ય મોક્ષે પહોંચવાનો અભિલાશ તેણે કરી મં૦ હે પુજ જી૦ જીવ કિં૦ કિસ્યો ગુણ જ૦ ઉપરાજે ॥ એમ શિસ્યે પુછે હુતે હવે ગુરુ કહે છે ॥ સં૦ વૈરાગ્ય મોક્ષ પહોંચવાની અભિલાષા કરી અ૦ પ્રધાન ધ૦ ધર્મની સ૦ શ્રદ્ધા જ૦ ઉપરાજે ॥ અ૦ પ્રધાન ધ૦ ધર્મની સ૦ શ્રદ્ધા કરીને ॥ સં૦ વૈરાગ્ય હ૦ શિષ્ય આ૦ આવે છતે ॥ અ૦ અનંતાનુવંધીયા ॥ કો૦ ક્રોધ મા૦ માન મા૦ માયા લો૦ લોભ સ્વ૦ ટાલી ॥ સ્વઓપ સમભાવેપણે ઉદય આવ્યો તે સ્વપાવી ચોથે જીવ ઠાણે તથા આઠમે ઉપસમાવે ॥ અથવા સ્વવેદ૦ ક્ષય કરે અસુખ પ્રકૃતિરૂપ નવા ક૦ કર્મ ન૦ ન બ૦ વાંધે ॥ ત૦ તે કર્મના ક્ષય નિમિત્ત ચ૦ ણં૦ વળી મિ૦ મિથ્યાત્વનું વિ૦ ક્ષય કા૦ કરીને ॥ દં૦ ક્ષાયક સમકીર્તનું આ૦ આરાધક મ૦ હોય ॥ દં૦ એટલે સાત આઠ મવ ઉલંઘે નહિ ॥ એ સમુચ્ચે જાણવું ॥ આગલી ઉત્કૃષ્ટિ અને મધ્યમ આરાધનાના ફલ કહેછે ॥ દં૦ દર્શનની વિ૦ વિસુદ્ધેકરી વિ૦ અત્યંત નિર્મલા કરી ણં૦ વળી ॥ અ૦ છે એક કોઈએક મવ્ય જીવ ॥ તે૦ તેણેજ મ૦ મવે સિ૦ મોક્ષ જાય ક્ષાયક વાલો ॥ સો૦ દર્શનની સુદ્ધિ કરી ય૦ ણં૦ વળી ॥ વિ૦ અત્યંત નિર્મલા કરી કદાચ તેણે મવે મોક્ષ ન પહોંચે ॥ ત૦

उत्तरा०

॥ ३३९ ॥

कंपक । अ० हर्ष विषयवाद रहित वि० सौक रहित च० चारित्र मो० मोहनी क० कर्म ख० षपावे ॥ २९॥

मूलः—२९ सुहसाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? सु० अणुस्सुयत्तं जणयइ, अणुस्सुयाए णं जीवे अणुकम्पए अणुभडे विगयसोगे चरित्तमोहणिज्जं कम्मं खवेइ ॥ २९॥

भावार्थ २९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? विषय सुखने टाळवे करी चार सुखशयाने विषे सुतां थकां जीव थुं फळ उपाजें, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? विषय सुखने टाळवे करी चार सुखशयाने विषे सुतां थकां चपलपणा रहीत अणउछांछळापणुं उपाजें अने चपलपणा रहित अणउछांछळापणे करीने ते जीव परजीवने दुःख देखीने तत्काल कंपे, एवी अणुकंपाए करी सहित ने हर्ष विषवाद रहीत ने शोक रहीत थको चारित्र मोहनी कर्म खपावे ॥ २९ ॥

अर्थः—अ० अप्रतिबंधपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० थुं । ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे हे शिष्य ॥ अ० अप्रतिबंधपणे करी नि० स्त्रीयादिक संग रहितपणो । ज० उपराजे । नि० स्त्रीयादिक संग रहितपणो ग० पाभ्यो थको जी० जीव । ए० एकलो राग द्वेष रहित ए० एकाग्र चित्त धर्मध्यानने विषे होय । दि० दिवस य० बली रा० रात्रि य० बली । अ० स्त्रीयादिकनो संजोग सर्व तजतो थको ॥ अ० अप्रतिबंधथको या० बली वि० विचरे मुनीराज ॥ ३० ॥

मूलः—३० अप्पडिबद्धयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? अ० निस्सङ्गत्तं जणयइ, निस्सङ्गत्तेणं जीवे एगे एगगचित्ते दिया य राओ य असज्जमाणे अप्पडिबद्धे यावि विहरइ ॥ ३०॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३३९ ॥

अर्थः—नि० विषय उपर अभिलाष रहितपणे करी भ० हे भगवंत जी० जीव किं० स्युं ज० उपराजे एम शिष्ये पुछे हुते ॥ हवे गुरु कहे छे नि० विषय उपर अभिलाष रहितपणे करी ॥ दि० देवता मा० मनुष्य ते० तिर्यच संवंधीया का० कामभोगनेविषे ॥ नि० निर्वेदपणो विषय उपर अरुचिपणो ह० शिघ्र आ० आवे स० सर्व वि० विषयादिक शब्दादिक विषयनेविषे वि० वैराग्य पामे स० सर्व वि० विषयने विषे वि० वैराग पामतो थको आ० आरंभ अने प० परिग्रहनुं त्याग क० करे ॥ आ० आरंभ अने प० परिग्रहनुं प० त्याग क० करतो थको ॥ सं० मिथ्यात्व संसारमांहे भगवानो म० मार्ग वो० छेदे ॥ सि० मोक्षनो म० मार्ग प० पडिवज्यो भ० होय ॥ २ ॥

मूलः—२ निर्वेदेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? निर्वेदेणं दिव्यमाणुसतेरिच्छिणसु कामभोगेसु निर्वेयं हव्यमाणच्छइ, सब्वविसणसु विरज्जइ, सब्वविसणसु विरज्जमाणे आरम्भपरिच्चायं करेइ, आरम्भपरिच्चायं करेमाणे संसारमग्गं वोच्छिन्दइ सिद्धिमग्गपडिवन्ने भवइ. ॥ २ ॥

भावार्थ २ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? विषय उपर अभिलाष रहितपणे करीने जीव शु फळ उपार्ज ? ? ? हवे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? विषय उपर अभिलाष रहितपणे करीने देवता मनुष्य ने तिर्यचना कामभोगनेविषे निराभिलाषपणुं शीघ्र आवे, एवा विषयने विषे निराभीलाषपणे करीने सर्व शब्दादिक विषयनेविषे वैराग्य पामे, सर्व विषयनेविषे वैराग्य पामतो थको आरंभ ने परिग्रहनुं त्याग करे, आरंभ ने परिग्रह त्यागवे करीने संसारमांही परिभ्रमण करवानो मार्ग मिथ्यात्वादिकनो छे तेहने छेदे, ते छेदवाथी पछी मोक्ष मार्ग प्रतिपन्न होय ॥ २ ॥

उत्तरा०

॥३४०॥

करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतरं कहेता हवा के हे वत्स ! स्त्री, पशु, नपुंसक रहीत पाट पाटला-
दीक सेववे करी चारित्र्यनुं रक्षण उपराजे अने चारित्र्यनी रक्षाए करीने जीव विगय ममुख सरसाइ रहीत
आहारनो करनार होय ने निश्चळ चारित्र्यनो धणी होय अने निश्चे संयमने विषे रक्त, तत्पर, ने मोक्ष सा-
धवाना अंतःकरणे करी सहीतथी आठे प्रकारे कर्मनी गांठ निर्जरे (दुर करे) ॥ ३१ ॥

अर्थः—वि० विशेषे विषय थकी निवर्तवे पं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर
कहेछे ॥ वि० विशेषे विषय थकी निवर्तवे करी ॥ पा० पाप क० कर्मने अ० अणकरवे करी । अ० धर्म करवा प्रते
उद्यमवंत थाय । पु० पुर्वे जे पाप कर्म ब० बांध्याछे य० बळी तेहने नि० निर्जरवापणे करे । तं० ते पाप कर्मने नि०
टाले । त० तेवार प० पछे । चा० च्यार गती सं० संसाररूपणी कं० अटवी । वी० उलंघे मोक्ष पोहचे ॥३२॥

मूलः—३२ विनियट्टयाए पं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वि० पावकम्माणं अकरणयाए अब्भुट्टेइ,
पुव्वबद्धाण य निज्जरणयाए तं नियत्तेइ, तओ पच्छा चाउरन्तं संसारकन्तारं वीइवयइ ॥३२॥

भावार्थ ३२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? विषयथी आत्माने विरक्त करतो थको जीव शुं
फळ उपार्जे, ते वारे गुरु कहेता हवा के हे वत्स ? विषयथी निवर्तवे करी जीव पाप कर्म अणकरवे करी
धर्म करवाने विषे उद्यमवंत थाय अने पुर्वे जे पापकर्म बांधेल छे, तेह निर्जरवे करी ते पाप कर्मने टाले, ते
वार पछी चार गती संसाररूपणी अटवी ओलंघीने मोक्ष पोहोचें ॥३२॥

अर्थः—सं० अन्य तिथादिकनो संभोगनुं सर्वथा पचखाण सर्व साधुने अकल्पनीकपणा माटे अने

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४० ॥

ઉપરાજે હવે ઉત્તર કહે છે ॥ ગુ० ગુરુ સા० સાધર્મિકની સુ० ભક્તિ કરવે ણં० કરી ॥ વિ० વિનય પ० ભક્તિ જ०
 ઉપરાજે વિ० વિનય પ० પઢિવજ્યા છે ય० ણં० એહવા જે ॥ જી० જીવ ત્રેણે કરી અ० અતિશે સમ્યક્તાદિકના
 લાભને વિનાશ કરે એહવી અ० આશાતના ન કરે એહવો સી० શીલઆચાર છે જેહનો ॥ ને० સારકી તિ०
 તિર્થચની જો० જોની મ० મનુષ્યની રૂ० રંધે દે० દેવતાની ॥ દુ० દુર્ગતી ॥ નિ० નિરંતર વ० કીર્તિસં० ગુરુના
 ગુણનું દીપાવતું મ० ગુરુની ભક્તિ વ० વહુમાનપણે કરવાના ગુણ મ० મનુષ્ય અને દે० દેવતાની શુધ મ० ગતિ
 નિ० નિરંતરપણે બાંધે ॥ સિ० મોક્ષ સો० સદગતીનો માર્ગ જ્ઞાન દર્શનાદિક તેહને ચ० વઢી વિ० વિશુદ્ધ કરે ॥
 પ० પ્રસસ્ત ચ० ણં० વઢી વિ० વિનય શૂ० મુલ ॥ સ० સર્વ ક० કાર્ય શ્રુત જ્ઞાનાદિકના કાર્ય સા० નિપજાવે
 અ० અનેરા ય० વઢી વ० ઘણા જી० જીવ અને વિ० વિનયને ગૃહીરાપણહાર મ० હોય ॥ ૪ ॥

મૂલ:-ગુરુસાહમ્મિયસુસ્સૂસણાણં મન્તે જીવે કિં જણયઈ? ગુરુસાહમ્મિયસુ-
 સ્સૂસણાણં વિણયપઢિવત્તિં જણયઈ. વિણયપઢિવત્તે ય ણં જીવે અણુચ્ચાસાયણસીલે નેર-
 ઇયતિરિસ્સજોણિયમણુસ્સદેવદુગ્ગઈઓ નિરુમ્મઈ, વણ્ણસંજલણભત્તિવહુમાણયાણ મણુસ્સ-
 દેવગઈઓ નિબન્ધઈ સિદ્ધિં સોગ્ગઈ ચ વિસોહેઈ, પસત્થાઈ ચ ણં વિણયમૂલાઈં સવ્વકજ્જાઈં
 સાહેઈ, અન્ને ય બહેવે જીવે વિણિદ્ધત્તા મવઈ ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થ ૪ ગદ્ય:-હવે શિષ્ય પુછતો હવો કે હે પુજ્ય ? ગુરુ અને સ્વધર્મી (પોતાના ધર્મવાળાં) ની
 સેવા ભક્તિ કરવાથી જીવ શું ફલ ઉપાજે, તેવારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા કે હે શિષ્ય ? ગુરુની અને સ્વધર્મીની

उत्तरा०

॥ ३४१ ॥

परलामं नो तकेइ, नो पीहेइ, नो पत्थेइ, नो अभिलसइ, परलामं अणस्सायमाणे अत-
केमाणे अपीहमाणे अपत्थेमाणे अणभिलसमाणे दुच्चं सुहसेज्जं उवसंपज्जित्ता णं विहरइ ॥ ३३ ॥

भावार्थ ३३ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? पोतानो लावेलो आहार, तेमज बीजा साधुनो लावेलो आहार ए वंने भेगो करीने वहेची लीए तेहने संभोग कहीए, ते संभोगनां पचखाण करवे करी जीव शुं फल उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? संभोगना पचखाण करवे करीने जे रोगीष्ट तथा असमर्थ होय, ते बीजा साधुनो आश्रय इच्छे, ते आलंबन कहीये, ए आलंबन क्षय करे अने आलंबन रहीतने मोक्ष तथा संयमनो अर्थ छे जेहने एहवा यतिने संयमनो व्यापार होय. वळी ते पोताना लाभे करीनेज संतोष पामे ने बीजा यतिना लाभनी आशा न करे अने आशा रहीत होय, ते ए मुजने आपे एम मने करीने पण कल्पना न करे अने आपणा आत्माना वांच्छा वचने करीने पण न वांच्छे, ने बीजा यतिनी पासे याचे नहि, अभीलाषा न करे, वळी बीजा यतीना लाभनी आशा अणकरतो थको, ए मुजने दिए, एम मने करी कल्पना अणकरतो थको आपणी वांच्छा अणजणावतो थको तेमज अभीलाषा अणकरतो थको बीजा सुखशया अंगीकार करीने विचरे ॥ ३३ ॥

अर्थ:-उ० उपधि उपगरणनुं प० पचखाण करवे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उप-
राजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ उ० उपधि उपगरणनो पचखाण करवे करी ॥ अ० स्वाध्यायादिकना व्याघात रहितपणो । ज० उपराजे ॥ नि० उपधी रहितपणे करवे णं० करी जी० जीव । नि० ब्रह्मादिकनी अभिलाख

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४१ ॥

नियामिच्छादरिसणसल्लाणं मोक्खमग्गविग्घाणं अणन्तसंसारबन्धणाणं उद्धरणं करेइ,
उज्जुभावं च जणयइ. उज्जुभावपडिवन्ने य णं जीवे अमाई इत्थीवेयनपुंसगवेयं च न
बन्धइ, पुव्वबद्धं च णं निज्जरेइ ॥ ५ ॥

भावार्थः ५ गद्यः—हवे शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? गुरुनी पासे पोताना आत्माना दोष प्रकाश-
वाथी शुं फळ उपार्जे ? एम शिष्य पुछवाथी गुरु कहेता हवा के हे शिष्य ! गुरुनी पासे निज दोष प्रकाशवाथी
जे मोक्ष मार्गने विघ्न करनार अने अनंत संसार बधारनार एवा माया (कपट) सल्ल निघान (धर्म कमा-
णीनुं फळ मागी लेबुं ते) शल्य, मिथ्यात्व दर्शन शल्य ए त्रण शल्यने उधरे (दुर करे) ते त्रण शल्य उधरवाथी
ते जीव शरळ (भट्टीक) पणुं उपराजे, शरळपणुं उपराजे ते जीव कपट रहीतपणे करी त्थीवेद नपुंसक वेद न
वांधे अने पुर्वे स्त्री वेदनां ने नपुंसक वेदना कर्म बांध्या होय, ते निर्जरे, ॥ ५ ॥

अर्थः—नि० आपणा आत्माना दोष आत्मा संघाते पापनी निंदा करवे णं० करी । भं० हे पुज्य जो० जीव
किं० किस्सुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु कहे छे नि० पापनी निंदा करवे णं० करी प० हाय हाय में भुंडो कीधो ।
एहवो पश्चाताप जं० निपजावे ॥ प० पश्चाताप करवे करी वि० वैराग्य पामतो थको क० पुर्वे जे करणी नथी
कीधी ते ॥ अपुर्व करण ते अपुर्व करणे करी गु० गुणनी से० श्रेणि प० पडिवर्जे कर्मक्षय रुपणी क्षपकश्रेणी
पडिवर्जे क० अपुर्व करण गु० गुणनी से० क्षपकश्रेणी प० पडिवर्जे कर्मक्षयरुपणी क्षपकश्रेणी पडिवर्जे य०
णं० तेणे करीने अ० अणगार मो० दर्शनमोहनीयादिक क० कर्मने उ० क्षय करे ॥ ६ ॥

उत्तरा०

॥ ३४२ ॥

करवानी ते छेदीनै जीव आहार विना कलेश न पामे ॥ ३५ ॥

अर्थः—कषाय० कषायने प० पचखाण करवे णं० करी । भं० हे पुज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे । क० कषायने । प० पचखाण करवे करी । वी० रागद्वेष रहित भा० भाव ज० उपराजे । वी० रागद्वेष रहित भा० भाव प० पडिवर्ज्याछे वि० य० णं० वळी ते जी० जीव साधु सर्व कषायनो पचखाण छे तेहना भागनो वीतराग । स० सरिखुं सु० सुख दु० दुखने विष भ० होय ॥ ३६ ॥

मूलः—३६ कसायपचखाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ? क० वीयरगभावं जणयइ, वीतरागभावपडिवने वि य णं जीवे समसुहदुखे भवइ ॥ ३६ ॥

भावार्थ ३६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य? कषायना पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स? कषायना पचखाण करवे करी वीतराग भाव (राग द्वेष रहीतपणुं) पामे अने वीतराग भाव पाम्योछे ते जीव सुख दुःखने विषे समभाववालो होय (अर्थात् राग द्वेष रहीत होय) ॥ ३६ ॥

अर्थः—जो० मन वचन कायाना जोग । अशुभ योग व्यापार तेहने । प० पचखाणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे । हवे उत्तर कहेछे । जो० मन वचन कायाना अशुभ जोग व्यापार तेहने प० पचखाणे करी अ० अजोगीपणो ते भवे तथा परभवे ज० उपराजे । अ० मन वचन कायाना जोग अशुभ व्यापार रहित होय णं० ते जी० जीव न० नवा क० कर्म न० न बं० बांधे । पु० पुर्वे जे कर्म बं० बांध्या होय ते नि० खपावे ॥ ३७ ॥

मूलः—३७ जोगपचखाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? जो० अजोगत्तं जणयइ अ-

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४२ ॥

મૂલ:-૭ ગરહણયાદ્યે નં મન્તે જીવે કિં જણયઈ ? ગરહણયાદ્યે અપુરેકારં જણયઈ, અપુરેકારગદ્યે નં જીવે અપ્પસત્થેહિંતો જોગેહિંતો નિયત્તેઈ, પસત્થે ય પહિવજ્જઈ, પસત્થજોગપહિવજ્જે ય નં અણગારે અણન્તઘાઈપજ્જવે સ્વેઈ ॥ ૭ ॥

ભાવાર્થ:- ૭ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો કે હે ગુરુ ? ગુરુની સમીપે પોતાના પાપની નિંદ્યા કરતો થકો જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તે વારે ગુરુ ઉતરે કહેતા હવા કે હે શિષ્ય ? આપણા આત્માના દોષની નિંદ્યા ગુરુની સમીપે કરવાથી, આપણા આત્માને હીલવાનું સ્થાનક ઉપરાજે અને સઘળે હીલવાનું સ્થાનક પામે થકે અપ્પસસ્ત (મુંડા) મન વચન કાયાના યોગથી નિવર્તે અને પ્રસસ્ત (સારા) મન વચન કાયાના યોગે પ્રવર્તે અને પ્રસસ્ત મન વચન કાયાના યોગ અંગીકાર કરેલ છે, તે અણગાર, અનંત જ્ઞાનદર્શનને વિનાશકારી (એટલે જ્ઞાન દર્શન ઉપજતાં આડસ્વીલના કરનાર) એવાં જે કર્મ તેહનાં પુદ્ગલને સ્થાપે ॥ ૭ ॥

અર્થ:- સાં સામાયક કરવે કરી મંં હે પુજ્ય જીં જીવ કિં કિસ્યુ જં ઉપરાજે હવે ગુરુ કહેછે । સાં સામાયક કરવે કરી સાં સાવચ જોં જોગ તે આશ્રવ થયો । નિરવચ જોગ તે સંવર વિં વિરતી જં ઉપરાજે ॥ ૮ ॥

મૂલ:-૮ સામાદ્યેણં મન્તે જીવે કિં જણયઈ ? સામાદ્યેણં સાવજ્જજોગવિરહંજણયઈ ॥ ૮ ॥

ભાવાર્થ:- ૮ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો કે હે ગુરુ ? સામાયક કરવે કરી જીવ શું ફલ ઉપરાજે ? તે વારે ગુરુ ઉતર કહેતા હવા કે હે શિષ્ય ? સામાયક કરવે કરી સાવચ યોગની વિરતી ઉપરાજે ॥ ૮ ॥

અર્થ:- ચં ચઉવીસ તીર્થકરને સં સ્તવને કરી મંં હે પુજ્ય જીં જીવ કિં શું જં ઉપરાજે ॥ હવે

उत्तरा०

॥ ३४३ ॥

कर्म, जन्म, ए एकत्रीस रहितपणे करीने एकत्रीस अतिशय जाणवां ते) तुं गुणपणुं उपाजें ते सिद्धनां अति-
शये करी सहीत जीव लोकाग्रे मोक्ष पाम्यो थको अतिशे सुखी थाय ॥ ३८ ॥

अर्थः—स० कार्य कामनो करणहार शिष्य ते सखाइयो राखवानो प० पचखाण करवे णं० करी ॥ भं० हे
पूज्य ॥ जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे उत्तर कहे छे ॥ स० शिष्य सखाइयानो राखवानो पचखाण
करवे करी ॥ ए० एकलापणुं ॥ ज० उपराजे ॥ ए० एकलापणो भू० पाम्यो वि० य० णं० ते जी० जीव ॥ ए०
एकलापणो भा० भावतो थको प्रवर्ते तेहने ॥ (अ० अल्प शब्द अलाप शब्द करवो न होय) अ० वचननो
झघडो करवानो न होय अ० प्राण वधरूप कलह करवो न होय ॥ अ० कषाय करवो न होय ॥ अ० तुं एम
करतो इत्यादिक तुकार न थाय ते जीवने ॥ सं० संजम ब० घणी होय ॥ सं० संवर ब० घणो होय स० समाधी
ब० घणी होय ॥ स० ज्ञानादिक समाधी करी या० सहित भ० होय ॥ ३९ ॥

मूलः—३९ सहायपचखाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० एगाभावं जणयइ, एगी-
भावभूए वि य णं जीवे एगगं भावेमाणे अप्पझंझे अप्पकलहे अप्पकसाए अप्पतुंतुमे
संजमबहुले संवरबहुले समाहिए यावि भवइ ॥ ३९ ॥

भावार्थ ३९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! सखाइया (काम करनार शिष्य ते) नां पचखाण
करवे करी जीव शुं फळ उपाजें तेवारे गुरु उतरकहेता हवा के हे वत्स, सखाइयानां पचखाण करवे करी एकलापणुं
उपाजें, पछी एकलापणुं ते जीव एकाकीपणुं भावतो थको प्रवर्ते तेहने शब्द न होय, वचननो कलेश न होय प्राण वध

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४३ ॥

खपावे अने जेथी उंच गोत्र पाમે एवा उंच गौत्रनां कर्म बांधे (अर्थात् शेष उज्ज्वल कर्म रह्यां तेहने संयोगेकरी उंच गोत्र बांधे) अने सौभाग्यपणुं उपराजे अने जेहने आदेश (हुकम) दिए ते नकारो न करे ने वचन प्रमाण करे एवुं आज्ञानुं फळ निपजावे, वळी वचन वोलातां वीजा जीवने सुख उपजे तेवां वचन उपराजे॥१०॥

अर्थ:-प० पापथकी निवर्तवुं तेणे पडिकमणे करवे करी ॥ भ० हे पूज्य जी० जीव किं० किं० ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ प० पडिकमणे करवे करी ॥ व० व्रतने छि० अतिचार रुपिया छिद्र ॥ पि० ढांके पिहेइ० जेम नावाए छिद्र पडया होय ते पुरीए तो नावमां पाणी आवे नहि ॥ तेम जीवने आपणा व्रतनेविषे जे कोइ अतिचार रुपियो छिद्र पडयो होय ते टाळे । पि० ढांके व्रतना अतिचार रुपिया छि० छिद्र जेणे । पु० वळी जी० जीवे नि० नथी रुं० रुंध्या छे आ० आश्रवरहित होय ॥ आसवः पडिकमणो करे ते आश्रव रुंध्या ते शुभ योग । अ० सबलारहित होय च० चारित्र जेहनो ते ॥ अ० आठ प० प्रवचन मा० मातानेविषे ॥ उ० सावधान होय तेह भणी । अ० संज्ञोगथी अलगुं न होय सु० भलीपरे ते संयमनेविषे ते समाधि सहित वि० विचरे ॥ ११ ॥

मूल:-११ पडिकमणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ? प० वयछिद्वाणि पिहेइ, पिहियछिद्हेपुण जीवे निरुद्धासवे असबलचरित्ते अट्टसु पवयणमायासु उवउत्ते अपुहत्ते सुप्पणिहिण् विहरइ॥११॥

भावार्थ ११ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? पडीकमणुं (पाप कर्मथी निवर्तवुं ते) करवे करी जीव शुं फळ उपराजे तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? पडीकमणुं करवे करी व्रतनां अतिचार

उत्तरा०

॥ ३४४ ॥

(स० सर्व अर्थनी सिद्धि होय बु० लोक अलोकना स्वरूप जाणे शु० सर्व दुखथी मुकाय ॥ प० कर्म रूपीया दावानलने उपसमाववे करी सीतलीभूत थाय) ॥ स० सर्व दु० दुखनो अं० अंत क० करे ॥ ४१ ॥

मूलः—४१ सम्भावपञ्चखाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स' अनियट्ठिं जणयइ, अनिय-
ट्ठिपडिवन्ने य अणगारे चत्तारि केवलिकम्मं से खवेइ, तं जहा वेयणिज्जं आउयं नामं
गोयं; तओ पच्छा सवदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ४१ ॥

भावार्थ ४१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! जीवनो अनादी काळनो हिंसादीक १८ पाप स्थानक
करवानो स्वभावछे, तेहना पचखाण करवे करी जीव शुं फळ ऊपार्जे, तेवारे गुरु ऊतर कहेता हवा के हे वत्स ?
एवां स्वभावनां पचखाण सर्व वृत्ती करवे करी अनुक्रमे शुक्ल ध्याननो चोथो भेद के जे जरूर मोक्ष पामेज ए
ऊपार्जे अने शुक्ल ध्याननो ४ थो भेद के जे अनिवृत्ती ध्यानें पहत्यो थको १ वेदनी, २ आयुष्य, ३ नाम,
४ गोत्र ए चार कर्म क्षय करे ते वार पछी तें जीवनें सर्व अर्थनी सिद्धी होय; लोका लोकनुं स्वरूप जाणे,
सर्व कर्मथी मुकाय, कर्म रूपीयो दावानळ ओलवी शीतळी भूत थाय अने सर्व दुःखनो अंत करे ॥ ४१ ॥

अर्थः—पडि० प्रगट व्यवहार साधुने वेषे णं० करी ॥ भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु
उत्तर कहेछे प० मायारहित सुद्ध वेष यतीपणे करी । ला० द्रव्यथी अल्प उपधी उपगरणपणो भावथी अप्रतिबंधपणो
ज० उपराजे । द्रव्यथी भावथी उपगरणना भाररहित ल० हलुओ ते भू० होय णं० वळी जी० जीव अ०
प्रमाद रहित ते होय पा० निश्चेव्यवहार सुध यतीनो वेष होय । प० जीव दयानो हेतु रजोहणादिके करी

अध्य

॥ २९ ॥

॥ ३४४ ॥

भार करवाथी स्वस्थ होय, तेम जेहने कर्मनो भार ओछो होय, ते जीव प्रसस्त ध्यान ते धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान पाम्यो थको सुख पामवानी परंपराए सुखनी श्रेणीये करी सुखे सुखे विचरे ॥ १२ ॥

अर्थ:—प० अत्र पचखाण ते जेटली । अविरतिनुं पचखाण करे ते आश्रो पचखाण तेणे आश्रव संध्या साधु सर्व पचखाणी ते माटे पचखाण करवे करी भं० हे पुज्य । जी० जीव किं० किस्सुं ज० उपराजे । हवें गुरु उत्तर कहे छे प० पचखाण करवे करी ॥ आ० आश्रव दा० द्वार नि० निरंतर संधे । प० पचखाण करवे करी घणी वस्तु खावानी तथा भोगववानी संसारमांही छे ते भोगववानी ॥ इ० तृष्णानो नि० संधुं ज० करे इ० तृष्णानुं नि० संधुं ग० पाम्यो एहवो य० णं० जे जी० जीव । स० सर्व द्रव्यने विषे । वि० त्रष्णा रहित होय । सी० सीतलीभूत थको वि० विचरे ॥ १३ ॥

मूल:—१३ पचखाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? प० आसवदाराइं निरुम्भइ, पचखाणेणं इच्छानिरोहं जणयइ, इच्छानिरोहं गए य णं जीवे सवदव्वेसु विणीयतणहे सीयलभूए विहरइ ॥ १३ ॥

भावार्थ १३ गद्य:—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? पचखाण करवे करी जीव थुं फळ उपराजे, तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे शिष्य ? पचखाण करवे करी निरंतर आश्रवद्वार संधे अने संसार मांही घणी खावा भोगववानी वस्तु छे ते पचखाण करवाथी तेनी त्रष्णा संधे अने जे जीव त्रष्णा संधे, ते सर्व द्रव्यने विषे त्रष्णा रहित होय, पछी शितलीभूत थको विचरे ॥ १३ ॥

अर्थ:—थ० संध्यावेला पचखाण करीने पछे नमोथुणं कहिये ते स्तवन मं० मंगलेकरी । भं० हे पुज्य जी०

उत्तरां०

॥ ३४५ ॥

मितीए करी सहीत हौय ॥ ४२ ॥

अर्थ:-वे० आचार्यादीकनिवेयावचकरवेकरी । भं० हे पूज्य ॥ जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवेगुरु ॥ उत्तर कहेछे ॥ वे० आचार्यादिकनिवेयावच करवेकरी । ति० तिर्थकर ना० नाम गो० गोत्र क० कर्म घणा असुभ कर्म निर्जरे ॥ सुभ कर्म रेह तेणे तिर्थकर नामगोत्र नि० उपराजे बांधे ॥ ४३ ॥

मूल:-४३ वेयावच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वे० तिथयरनामगोत्तं कम्मं निबन्धइ ॥ ४३ ॥

भावार्थ ४३ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ! आचार्यादीकनी वेयावच्च करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ! तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? आचार्यादीकनी वेयावच्च करी जीव तिर्थकर नाम गोत्र कर्म बांधे ॥ ४३ ॥

अर्थ:-स० ज्ञानादिक सर्व गु० गुण सं० सहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरुकहेछे ॥ स० ज्ञानादिक सर्वगुण सं० सहितपणे करी ॥ अ० अनुक्रमे संसारमाहे वळी अण आवुं ज० उपराजे मोक्षपहुंचे । अ० संसारमाहि वळी अणआवुं प० पाम्योथको य० णं० वळी । जी० जीव सा० सारिरी मा० मानसी ॥ दु० दुषनो भा० भोगवणहार । नो० न भ० होय ॥ ४४ ॥

मूल:-४४ सव्वगुणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० अपुणरावत्तिं जणयइ, अपुणरावत्तिं पत्तएय णं जीवे सारीरमाणसाणं दुक्खाणं नो भागी भवइ ॥ ४४ ॥

भावार्थ ४४ गद्य:-शिष्य पुजतो हवो हे पूज्य ? ज्ञानादीक सर्व गुण सहीत पणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? ज्ञानादीक सर्व गुण सहितपणे करीने अनुक्रमे संसार

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४५ ॥

उपराजे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? स्नाध्यायनो काळ प्रतिलेखवे करी ज्ञानावणीं कर्म स्वपावे ॥ १५ ॥

अर्थ:-पा० प्रायश्चित्त क० करवेकरी । एटले पापने छेदे ते प्रायश्चित्त लीधो होय तेहने करवेकरी भ० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्यू ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ पा० प्रायश्चित्त करवे करी पा० पाप कर्मनी वि० विसेपे सो० शुद्धता ज० उपराजे । नि० अतिचार रहित वा० वळी भ० होय ॥ स० साचे मने च० णं० वळी पा० प्रायश्चित्त प० पडि वर्जतो थको ॥ म० मोक्षनो च० वळी म० मार्ग सम्यग फल च० पूरणे । म० मोक्षनो मार्ग सम्यग तेहने फ० फल ज्ञान तेहने च० वळी वि० निर्मल करे आ० आचरिने च० पूरणे आ० चारित्रनो फ० फल च० पूरणे आ० आराधे ॥ १६ ॥

मूल:-१६ प्रायश्चित्तकरणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? पा' पावविसोहिं जणयइ, निरइयारे वावि भवइ, सम्मं च णं प्रायश्चित्तं पडिवज्जमाणे मग्गं च मग्गफलं च विसो-हेइ, आयास्फलं च आराहेइ ॥ १६ ॥

भावार्थ १६ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? आगमोक्त एटले सुत्रमां कहा प्रमाणे प्रायश्चित्त लीधुं होय, तेणे करी जीव शुं फळ उपराजे, ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? आगमोक्त प्रायश्चित्त लेवे करी पाप कर्म क्षय करणरूप शुद्धि उपराजे ? अने अतिचार रहीत होय ने साचे मने करी प्रायश्चित्त अंगीकार करतो थको मोक्षनो मार्ग सम्यक्त्वने तेनुं फळ ज्ञान तेहने निर्मल करे अने चारित्र अने चारित्रनुं फळ मोक्ष तेहने आराधे ॥ १६ ॥

उत्तरा०

॥३४६॥

भावार्थ ४६ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? क्षमाए करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? क्षमाए करीने परिसहने जीते ॥ ४६ ॥

अर्थः—मु० निर्लोभे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे उत्तर कहेछे ॥ मु० निर्लोभ पणे करी अ० परिग्रह रहितपणुं ज० उपराजे । अ० परिग्रह रहित य० वळी जी० जीव । अ० द्रव्य-ना लो० लोभथी चोरादिके (पु० पुरुष) । अ० अणअभिलाषनीक भ० होय परिग्रह रहित देखीने चोरादिक लुंढवानो भाव न करे ॥ ४७ ॥

मूलः—४७ मुत्तीए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? मु० अकिंचणं जणयइ, अकिंचणे य जीवे अत्थलोलानं अपत्थणिज्जो भवइ ॥ ४७ ॥

भावार्थ ४७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? निर्लोभपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ; तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ! निर्लोभपणे करी परिग्रह रहितपणुं उपार्जे अने परिग्रह रहित जीव ते जे द्रव्यना लुब्ध चोरादिक पुरुष छे तेहने अणअभिलाषनीक होय (अर्थात् परिग्रह रहित पुरुषने देखीने चोरादिक लुंढवानो भाव न करे ॥ ४७ ॥

अर्थः—अ० सरलपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु कहेछे उत्तर ॥ अ० सरलपणे करी ॥ का० कायाए करी सरलपणो होय ॥ भा० भावनो अभिप्रायनो उ० सरलपणो होय । भा० भाषानो उ० सरलपणो होय अ० पर जीवने अविप्रतारवो ज० उपराजे । अ० पर जीवने अविप्रतारवुं

अध्य ०

॥ २९ ॥

॥ ३४६ ॥

भावार्थ १८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? स्वाध्याय करवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ! स्वाध्याय करवे करी ज्ञानावणीं कर्म स्वपावे ॥१८॥

अर्थः—वा० वांचणी देवेणं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किं० फल ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ वा० वांचणी देवेकरी नि० निर्जरा ज० उपराजे । सु० सिद्धांतनी अ० अण आसातनाए करी व० प्रवर्ते । सु० सिद्धांतनी अ० अण आसातनाए करी व० प्रवर्ततो थको । ति० तिर्थकर गणधरना ध० आचार अ० आचरे गणधर वांचणी दीए तेम अथवा ॥ ति० सिद्धांतनी गणधरनी ध० स्वाध्यायने अ० आचरतो थको म० मोटी नि० निर्जरानो करणहार होय । भ० भवना म० अंतनो करणहार तथा कर्मना अंतनो करणहार भ० होय ॥१९॥

मूलः—१९ वायणाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वा० निज्जरं जणयइ, सुयस्स यअणासायणाए वट्टए, सुयस्स अणासायणाए वट्टमाणे तित्थधम्मं अवलम्बइ, नित्थधम्मं अवलम्बमाणे महानिज्जरे भवमहापज्जवसाने भवइ ॥ १९ ॥

भावार्थ १९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? वांचणी देवे करी जीव शुं फळ उपराजे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? वांचणी देवे करी निर्जरा उपराजे ने सिद्धांतनी अण आसातनाए प्रवर्ते अने सिद्धांतनी अण आसातनाए प्रवर्ततो थको तिर्थकर गणधरनो धर्मश्रुत दानरूप ते आचार आचरे अथवा सिद्धांतनी स्वाध्यायने आचरे. गणधरनो धर्म श्रुत चारित्ररूप ते आचार आचरतो थको मोटी निर्जरानुं कारण भवना अंतनो करनार तथा कर्मना अंतनो करनार होय ॥ १९ ॥

उत्तरा०

॥ ३४७ ॥

ए आठ मदनां स्थानक टाळे ॥ ४९ ॥

अर्थः—भा० शुद्ध अंतःकरणे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर
कहेछे ॥ भा० शुद्ध अंतःकरणे करी । भा० विशुद्ध अध्यवसायने ज० उपराजे भा० शुद्ध अंतःकरणे विषे
व० प्रवर्तवतो थको जी० जीव अ० अरिहंतना प० परुष्या ध० धर्मने । आ० आराधवाने विषे ॥ अ०
उद्यमवंत थाय ॥ अ० अरिहंतना प० परुष्या ध० धर्मनी । आ० आराधनाने विषे अ० उद्यमवंत थइने । प० पर
लो० लोकने विषे ध० धर्मनो आ० आराधक भ० थाय धर्म पामे ॥ ५० ॥

मूलः—५० भावसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? भा० भावविसोहिं जणयइ, भाव-
विसोहीए वट्टमाणे जीवे अरहन्तपन्नत्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्टेइ, अरहन्तपन्न-
त्तस्स धम्मस्स आराहणयाए अब्भुट्टित्ता परलोगधम्मस्स आराहए भवइ ॥ ५० ॥

भावार्थ ५० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? शुद्ध अंतःकरणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ?
तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? शुद्ध अंतःकरणे करी विशुद्ध अध्यवसायने उपराजे ? शुद्ध अंतः-
रणे विषे प्रवर्ततो जीव अरिहंतना परुष्या धर्मनी आराधनाने विषे उद्यमवंत थाय, अरिहंतना परुष्या धर्मनी
आराधनाने विषे उद्यमवंत थइने परलोके विषे धर्मनो आराधीक थाय (अर्थात् धर्म पामे) ॥ ५० ॥

अर्थः—क० प्रतिलेषणादिक जेणी विध क्रिया करवी कहिछे तेम करवे णं० करी एटले करण सत्ये करी
भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे उत्तर कहेछे क० ते करण सत्ये करो जी० जीव । क०

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४७ ॥

भावार्थ २१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? वारंवार सिद्धांतने गुणवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? वारंवार सिद्धांतने गुणवे करीने विसार्या अक्षरने संभारे अने अक्षरानुसारणी लब्धि तथा पदानुसारणी लब्धि उपजे ॥ २१ ॥

अर्थः—अ० सूत्रना अर्थ चिंतववे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० किस्थुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ अ० सूत्रना अर्थ चिंतववेकरो आ० आउषा कर्मनी प्रकृति व० वर्जिने स० सात क० कर्मनी प० प्रकृति ध० गाढे ब० बंधने करी व० बांधीछे । सि० ते सिथल बं० बंधन योग्य वं० पहेला बांधीछे प्रकृति प० ते करे । दी० दीर्घ का० काल ठि० स्थिति जे कर्मनी प्रकृतिनीछे ते । ह० थोडा का० कालनी ठि० स्थिति प० करे । ति० तिब्र भा० रसपणे जे कर्मनी प्रकृति बांधीछे । मं० ते मंद भा० रसपणे प० करे । व० घणा प० कर्मना पुदगल होय ते अ० थोडा । प० पुदगल प० करे आ० आउषा च० णं० वळी क० कर्म सि० कदाचित कोइक बं० बांधे ॥ सि० कदाचित कोइ एक नो० न वं० बांधे । अ० आसातना वे० वेदनी च० णं० वळी क० कर्म नो० नही भु० वारं भु० वार उ० बांधे अ० अनादिते आदि रहित च० णं० वळी अ० अंत रहितछे दी० दीर्घ म० पंथछे । चा० च्यार गतीरुप । अ० अवयवछे जेहने विषे सं० एहवा संसार कं० अटवीने खि० शिघ्र ए० एज वी० अतिक्रमे ॥ २२ ॥

मूलः—२२ अणुपेहाणं णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? अ० आउयवज्जाओ सत्तक-
म्मप्पगडीओ धणियबन्धणबद्धाओ सिढिलबन्धणबद्धाओ पकरेइ, दीहकालट्टिइयाओ ह-
स्सकालट्टिइयाओ पकरेइ, तिवाणुभावाओ मन्दाणुभावाओ पकरेइ, बहुपएसग्गाओ अ-

उत्तरा०

॥ ३४८ ॥

जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा, हे वत्स ? मन वचन कायाना योग सत्यपणे प्रवर्ताववेकरी
मन वचन कायाना योग दोष रहीत करे ॥ ५२ ॥

अर्थ:-म० मन पापथी निवारीने । गु० गुप्तपणे प्रवर्ताववे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं
ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ म० मन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे प्रवर्ताववे करी जी० जीव । ए०
धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणो ज० उपराजे । ए० धर्मने विषे एकाग्र चि० चित्तपणे जी० जीव णं० वळी ॥ म०
मन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे प्रवर्ततो थको सं० संजमनो आ० आराधक भ० होय ॥ ५३ ॥

मूल:-५३ मणगुत्तयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? म० जीवे एगगं जणइ,
एगगचित्ते णं जीवे मणगुत्ते संजमाराहए भवइ ॥ ५३ ॥

भावार्थ ५३ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? पापथी मनने निवारीने गुप्तपणे प्रवर्ताववे करी जीव
शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? मनने पापथी निवारी गुप्तपणे प्रवर्ताववे करी जीव
धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणुं उपराजे अने धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणे करी जीव मन पापथी निवारीने गु-
प्तपणे प्रवर्ते ते थकी संजमनो आराधीक थाय ॥ ५३ ॥

अर्थ:-व० वचन पापथी निवारीने गु० गुप्तपणे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उ-
पराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ व० वचन पापथी निवारीने गु० गुप्त करी नि० विकथानो अणकरणहारपणो ।
ज० उपराजे ॥ नि० विकथाने अणकरवे णं० करी जी० जीव । व० वचन गुप्त गु० सहित थको ॥ अ० मनना जो०

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४८ ॥

જીવ પવયણં પમાવડ, પવયણપમાવણ જીવે આગમેસસ્સ મહત્તાણ કમ્મં નિબન્ધઈ ॥૨૩॥

ભાવાર્થ ૨૩ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો કે હે પૂજ્ય ? ધર્મકથા કહેવાથી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે, તે વારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા કે હે શિષ્ય ? ધર્મકથા કહેવાથી કર્મ ક્ષય કરવાની વિધી ઉપરાજે અને સિદ્ધાંતની પ્રભાવના કરે, હવે આઠ પ્રભાવના કહે છે, ૧ સિદ્ધાંતના ગુણ કહેવાથી જૈન ધર્મ દીપાવે, ૨ ધર્મકથા કહેવાથી દોષાવે, ૩ વાદીપણાના ગુણથી દોષાવે, ૪ નિમિત્તથી દોષાવે, ૫ તપશ્ચર્યા કરીને દોષાવે, ૬ કોઈ વિદ્યાથી દોષાવે, ૭ કોઈ સિદ્ધિથી દોષાવે, ૮ કવિતા કરીને દોષાવે, એ આઠ પ્રકારે સિદ્ધાંતના ગુણ દોષાવે કરીને જીવ આગલે ભવે કલ્યાણપણે કર્મ બાંધે, (અર્થાત્ શુભ કર્મફલ ઉપાર્જે) ॥૨૩॥

અર્થ:-સુ. સિદ્ધાંતની આ. આરાધના કરવે ણં. કરી । મં. હે પૂજ્ય જી. જીવ કિં. શું । જ. ઉપરાજે । હવે ઉત્તર કહેછે ॥ સુ. સિદ્ધાંતની આ. આરાધના કરવે કરી । અ. અજ્ઞાન સ્વ. સ્વપાવે । સં. કલેસનો ભોગવણહાર ન. ન હોય ય. વળી ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:-૨૪ સુયસ્સ આરાહણયાણ ણં મન્તે જીવે કિં જણયઈ ? સુ. અન્નાણં સ્વેઈ, ન ય સંકિલિસ્સઈ ॥૨૪॥

ભાવાર્થ ૨૪ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો કે હે શિષ્ય ? સિદ્ધાંતની આરાધના કરવે કરીને જીવ શું ફલ ઉપાર્જે, તે વારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા કે હે શિષ્ય ? સિદ્ધાંતની આરાધના કરવે કરીને અજ્ઞાન સ્વપાવે, વળી કલેશનો ભોગવનાર ન હોય ॥ ૨૪ ॥

उत्तरा०

॥ ३४९ ॥

अर्थ:-म० मन स० साचे भावे आ० थापवापणे जं० करी। भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं। ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेले ॥ म० मन साचे भावे थापवापणे करी। ए० धर्मने विषे एकाग्रचित्तपणो ज० उपराजे। ए० धर्मने विषे एकाग्रचित्तपणो ज० उपराजीने ना० ज्ञानना प० पर्याय ज० उपराजे ना० ज्ञानना प० पर्याय ज० उपराजीने। स० सम्यक्तने। वि० विशेषे सो० शुद्ध करे। मि० मिथ्यात्वने च० पुरणे। नि० टाले ॥ ५६ ॥

मूल:-५६ मणसमाहारण्याए णं भन्ते जीवे किं जणयइ? म० एगगं जणयइ, एगगं जणइत्ता नाणपज्जवे जणयइ, नाणपज्जवे जणइत्ता सम्मत्तं विसोहेइ मिच्छत्तं च निज्जरेइ ॥ ५६ ॥

भावार्थ:-५६ गद्य:-शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य? मनने सत्यभावे स्थापवे करी जीव शुं फळ उपार्जे? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स? मनने सत्यभावे स्थापवे करी धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणुं उपराजे अने धर्मने विषे एकाग्र चित्तपणुं उपराजीने ज्ञानना पर्याय उपार्जे, जे ज्ञानना पर्याय उपराजे ते सम्यक्तने विशेषे शुद्ध करे ने मिथ्यात्वने टाले ॥ ५६ ॥

अर्थ:-व० वचनना स्वाध्यायादिकने विषे स० साचे भावे आ० वचनने थापवे करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेले। व० वचनना स्वाध्यायादिकने विषे स० साचे भावे वचनने आ० थापवे करी व० वचन सा० साचे भावे आ० थापवावाळा। दं० सम्यक्तना प० भेदनो वि० मलिनपणो टाले व० वचनना सा० साचे भावे थापवे करी। दं० सम्यक्तना प० भेदनो वि० मलीनपणो टाळीने सु० सुलभ बो० बोधपणो नि० निपजावे। दु० दुर्लभ बो० बोधिपणो नि० निवर्तावे ॥ ५७ ॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३४९ ॥

भावार्थ २७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? वारे भेदे तपश्चर्या करवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! वारे भेदे तपश्चर्या करीने पूर्वे जे कर्म बांधेल होय ते कर्मने टाळे ॥ २७ ॥

अर्थः—वो० कर्मने टाळवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे । वो० कर्मने टाळवे करी अ० पापनी क्रिया रहित ज० होय । अ० पापनी क्रिया रहितपणो भ० थइने ॥ त० तेवार प० पछी सि० सर्व अर्थनी सिद्धि थाय ॥ बु० लोक अलोकना स्वरूपनो जाण होय । सु० संसार थकी दुःख ॥ प० कर्मरूपीया दावानल टाळवे करी सीतली भुतथाय । स० सर्व दु० दुषनो अं० अंत क० करे ॥ २८ ॥

मूलः—२८ वोदाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वो० अकिरियं जणयइ, अकिरियाए भवेत्ता तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिवायइ, सब्बदुक्खाणमन्तं करेइ ॥ २८ ॥

भावार्थ २८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? कर्मने टाळवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे शिष्य ? कर्मने टाळवे करीने पापनी क्रिया रहितपणुं उपार्जे ? ने शुक्ल ध्यानपणुं पामे अने पापनी क्रिया रहितपणे थइने ते वार पछी सर्व अर्थनी सिद्धी होय ? लोकालोकनुं स्वरूप जाणे ? संसारथी मुक्तय ? कर्म रूप दावानल ओलववे करीने सीतलीभूत थाय ! अने सर्व दुःखनो अंत करे ॥ २८ ॥

अर्थः—सु० विषय सुषने सा० टाळवे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ॥ ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे सु० विषय सुषने सा० टाळवे करी । अ० चपलपणा रहित अणउच्छकेपणो ज० उपराजे ॥ अ० चपलपणा रहित अणउच्छकेपणो करवे णं० करी । जी० जीव । अ० परजीवने दुषी देषीने ततकाल कंप्पे ते अनु-

उत्तरा०

॥ ३५० ॥

ता चत्तारि केवलिकम्मंसे खवेइ, तओ पच्छा सिज्झइ बुज्झइ मुच्चइ परिनिवायइ सब-
दुक्खाणमन्तं करेइ ॥ ५८ ॥

भावार्थ ५८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? कायाने साचे भावे संयमने विषे स्थापवे करी तथा कायाने मर्यादाए धरतां जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? कायाने सत्यभावे संयमने विषे स्थापवे करी तथा कायाने मर्यादाए धरता जीव चारित्रना पर्याय निर्मळ करे, चारित्रना पर्याय निर्मळ करीने अनुक्रमे यथाख्यात चारित्रना पर्याय निर्मळ करे, यथाख्यात चारित्रना पर्याय निर्मळ करीने ? वेदनी २ आयुष्य ३ नाम ४ गौत्र ए चार कर्मना अंशने क्षय करे, तेवार पछी सर्व अर्थनी सिधी थाय, लोकालोकनुं स्वरूप जाणे, कर्मथी मुक्त थाय, कर्मरूपी दावानळ ओळववे करी शीतळीभूत थाय अने सर्व दुःखनो अंत करे ॥ ५८ ॥

अर्थः—ना० श्रुत ज्ञानादिक ज्ञाने करी । सं० सहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ना० ज्ञाने करी सं० सहितपणे करी जी० जीव स० सर्व जीवादिकना भा० भावनुं अ० अजाणपणुं ज० उपराजे ॥ ना० ज्ञान सं० सहित होय णं० जे जी० जीवते । चा० च्यार गति सं० संसार रुपणी । कं० अटवीने विषे वि० विणसे न० नहि । ज० जेष्ठ सू० सुइ स० सुत्रना दोरा सहित । कचरामांहि पडि होय । पण न० नहीं वि० विणसे सुइ जाय नहि । त० तेमज जी० जीव निश्चे स० सिद्धांतना जाणपणा सहित होय ते सं० संसारने विषे न० नही वि० विणसे जीव धर्म पामे । १ ॥ ना० ज्ञान वि० विनय त० तप च० चारित्र जो० जोग प्रधानना व्यापार सं० पामे ॥ स० आपणा स० सिद्धांतने विषे प० परपाषडियादिना स०

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३५० ॥

भावार्थ ३० गद्यः—शिष्य पुच्छतो हवो के हे पूज्य ? विषय तथा ग्रहस्थादीकना अप्रतिबंधपणे करी जीव शुं फल उपार्जे, तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? विषय तथा ग्रहस्थादीकनो प्रतिबंध अण करतो थको स्त्रीयादीकना संग रहीतपणुं पामे अने स्त्रीयादीकना संग रहीतपणुं पाम्यो थको जीव एकलो राग द्वेष रहीत होय ने एकाग्र चित्त धर्म ध्यानने विषे होय अने रात्री दीवस स्त्रीयादीकनो संग रहीत सर्वथा तजतो थको प्रतिबंध रहितपणे करी विचरे ॥ ३० ॥

अर्थः—वि० स्त्री पशुपंडगरहित स० पाटि आ० पाटलादिक सेववे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव । किं० शुं ज० उपराजे हवे उत्तर कहे छे हे शिष्य सांभल । वि० स्त्री पशुपंडग रहित स० पाटलादिक । सेववे करी । च० चारित्र गु० रक्षा ज० उपराजे । च० चारित्रनी गु० रक्षाए य० णं० करी जी० जीव । वि० विगय रहित सरसाइ रहित ॥ आ० आहारनो करणहार होय ते द० निश्चल च० चारित्रनो धणी होय ए० निश्चे र० रतिवंत ततपर संजमने विषे मो० मोक्ष साधवानो भा० अंतःकरण अभिप्राय तेणे करी प० सहित ॥ अ० आठ प्रकारना क० कर्मनी । ग० गांठने नि० क्षपावे ॥ ३१ ॥

मूलः—३१ विवित्तसयणासण्याए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वि० चरित्तगुत्तिं जणयइ, चरित्तगुत्ते य णं जीवे विवित्ताहारे दढचरित्ते एगन्तरए मोक्खभावपडिवन्ने अडविहकम्मगण्ठिं निज्जरेइ ॥ ३१ ॥

भावार्थ ३१ गद्यः—शिष्य पुच्छतो हवो के हे पूज्य ? स्त्री पशु नपुंसक रहित पाट पाटलादीक सेववे

उत्तरा०

॥ ३५१ ॥

करे ॥ प० उत्कृष्टो तेणे भवे केवली थई ज्ञान पामे थके विज्ञानने वि० उलाहवो न० न पामे (प० उत्कृष्टो केवल ज्ञाननुं अ० अणउल्लाहुं पामे छते) अ० प्रधान । ना० ज्ञान दं० दरसने करी ॥ अ० आपणा आत्माने सं० जोडतो थको । स० साचे भावे आपणा आत्माने भा० भावतो थको वि० विचरे ॥ ६० ॥

मूलः—६० दंसणसंपन्नयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? दं० भवमिच्छत्तछेयणं करेइ, परं न विज्झायइ, अणुत्तरेणं नाणदंसणैणं अप्पाणं संजोएमाणे सम्मं भावेमाणे विहरइ ॥६०॥

भावार्थ ६० गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? दर्शन (समकित) सहितपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? दर्शन सहीत पणे करी भव करवानो हेतु जे मिथ्यात्व छे तेहने टाळे अने उत्कृष्टो तेहज भवे केवल ज्ञान पामे छे, ते ज्ञाननो प्रकाश ओलववापणुं न पामे, उत्कृष्टु केवल ज्ञाननो प्रकाश अणओल्लाहुं पामे छे, ते प्रधान ज्ञानदर्शने करी आपणा आत्माने जोडतो थको साचे भावे आपणा आत्माने भावतो विचरे ॥६०॥

अर्थः—च० चारित्र सं०सहित पणे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उतर कहेछे ॥ च०चारित्र सं०सहितपणे करी से० सेलेसीसेल कहेता पर्वत मांहि ठाकुर ते मेरुपर्वत तेहनी परे निश्चल सेलेसी तेहनो भा० भाव ज० उपराजे से०सेलेसीनो भाव प०पडिवज्योछे ते य०वली अ०अणगार मुनिराज च० च्यार के० केवलीनां क०कर्मना विभाग से० ते ख० षपावे ॥ त० तेवार प०पछे सि० सर्व अर्थनी सिद्धि होय । बु० बुझे मु०कर्मथी मुकाय । स० सर्व दु० दुषनो अं० अंत क० केर ॥ ६१ ॥

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३५१ ॥

साधर्मिक संघाते संभोग ते कल्पनीक छे ॥ तोहिपण अभिग्रहरूप तप निपजे ते माटे साधर्मिकनो संभोगना पचषाण पण अकल्पनीक माटे नहि ॥ सं० आपणो आप्यो होय जे आहार अने बीजे यतीए आहार आप्यो होय ते एकठोकरीने वेंढाचि लीए ते संभोग कहिये ते संभोगने प० पचषाण करवे करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे उत्तर कहे छे ॥ संभो० एकठा आहारनो पचषाण करवे करी ॥ आ० जे रोगीया असमर्थ होय ते बीजा जतीनो आहार वांछे ते आलंबन कहिए ॥ एहवा आलंबन ते ख० षपावे ॥ नि० आलंबन रहित य० बळी ॥ आ० मोक्ष तथा संजम तेहनो अर्थ छे जेहने एहवा यतीने । यो० संजमनो व्यापार । अत्र सुभ योग ते संवर भ० होय ॥ स० आपणे पोताने ला० लाभे करी ॥ सं० संतोष पामे ॥ प० बीजा यतीना ॥ ला० लाभनी नो० आ० आशा न करे प० बीजा यतिना ला० लाभने । नो० ए मुजने दे एम मने त० कल्पना न करे ॥ नो० आपणा आत्मानि वांछा वचने करी बीजा यतिने पी० जणावे नहि नो० बीजा यती कन्हे प० याचे नहि । नो० अ० अभिलाख न करे । प० बीजा यतीनी ला० लाभनी अ० आशा अणकरतोथको अ० मुजने दे एम मनेकरी कल्पना अणकरतो थको अ० आपणी वांछा अणजणावतो थको अ० बीजा जती कने अणजावतो थको अ० अभिलाषा अणकरतो थको । दु० बीजी सु० सुख से० सेजा ॥ उ० अंगीकार णं० करीने वि० विचरे ॥ ३३ ॥

मूलः—३३ संभोगपञ्चक्खाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? सं० आलम्बणाइं खवेइ, नि-
रालम्बणस्स य आयतद्विया योगा भवन्ति, सएणं लाभेणं संतुस्सइ, परलभं नो आसादेइ,

ઉત્તરાં

॥ ૩૫૨ ॥

ભાવાર્થ ૬૨ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? શ્રોતેંદ્રીય (કાન) નિગ્રહ કરવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તે વારે ગુરુ કહેતા હવા હે વત્સ ? શ્રોતેંદ્રીય નિગ્રહ કરવે કરી સારાં માઠા શબ્દને વિષે રાગદ્વેષનો નિગ્રહ ઉપાર્જે ? તે રાગદ્વેષને નિયત્વડે નવાં કર્મ ન વાંધે અને પુર્વે જે કર્મ વાંધેલ છે, તે ક્ષય કરે ॥ ૬૨ ॥

અર્થ:-ચં ચક્ષુ ઇન્દ્રિયને નિં નિગ્રહ કરવે કરી મંં હે પૂજ્ય:જીં જીવ કિંં શું જં ઉપરાજે હવે ગુરુ ઉત્તર કહે છે ચં ચક્ષુ ઇન્દ્રિયને નિં નિગ્રહ કરવે કરી મં મનોજ્ઞ અં અમોનજ્ઞ રૂં રૂપને વિષે રાં રાગ દોં દ્વેષને નિં નિગ્રહ કરવો જં ઉપરાજે તં તે રાગદ્વેષને ચં નિમિત્તે કં કર્મ નં ન બં વાંધે પું જે કર્મ પુર્વે બં વાંધ્યા ચં તે નિં સ્વપાવે ॥૬૩॥

મૂલ:-૬૩ ચક્ષિન્દ્રિયનિગ્રહેણં મન્તે જીવે કિં જણયઈ ? ચં મણુન્નામણુન્નેસુ સ્વેસુ રાગદોસનિગ્રહં જણયઈ, તપ્પચ્છઈયં કર્મં ન બન્ધઈ પુવ્વબદ્ધં ચ નિજ્જરેઈ ॥૬૩॥

ભાવાર્થ ૬૩ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? ચક્ષુ ઇંદ્રીય (આંસુને) નિગ્રહ કરવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તેવારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા હે વત્સ ? ચક્ષુ ઇંદ્રીયને નિગ્રહ કરવે કરી જીવ સારાં માઠાં રૂપને વિષે રાગ દ્વેષનો નિગ્રહ કરવો ઉપાર્જે ? અને તે રાગદ્વેષનો નિગ્રહ કરવે કરી નવાં કર્મ ન વાંધે અને પુર્વે જે કર્મ વાંધેલ છે તે ક્ષય કરે ॥ ૬૩ ॥

અર્થ:-ઘાં નાસિકા ઇંદ્રીનો નિં નિગ્રહકરવેકરી મંં હે પૂજ્ય જીં જીવ । કિંં શું જં ઉપરાજે હવે ગુરુ મહારાજ ઉત્તર કહેછે ॥ ઘાં નાસિકા ઇંદ્રીનું નિં નિગ્રહ કરવેકરી । મં મનોજ્ઞ ॥ અં અમનોજ્ઞ મંં

અધ્યં

॥ ૨૧ ॥

॥ ૩૫૨ ॥

रहितथको उ० उपधी मं० विना य० वळी । शारीरि मानसी संबंधी सं० क्लेश न० न पामे ॥ ३४ ॥

मूलः—३४ उवहीपचखाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? उ० अपलिमन्थं जणयइ, नि-
रुवहिए णं जीवे निकङ्खी उवहिमन्तरेण य न संकिलिस्सई ॥ ३४ ॥

भावार्थ ३४ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? उपधी (उपगरण) तुं पचखाण करवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? उपधीतुं पचखाण करवे करी जीव वत्सा-
दीकनी अभीलाषा अणकरतो थको उपधी विना शारीरि मानसी संबंधी क्लेश न पामे ॥ ३४ ॥

अर्थः—आ० सदोष आहारने तथा चोथ छठादिक आहारने प० पचखाण करवे णं० करी । भं० हे पुज जी० जीव किं० किस्युं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे । आ० सदोष आहार लेवानो प० पचखाण करी । जी० जीवत्यनी । आ० वांछानो प्प० करवुं ते वो० छेदे । जी० जीवतव्यनी । आ० वांछानुं प्प० करवो ते वो० छेदीने जी० जीव । आ० आहार मं० विनां सं० क्लेश न० न पामे ॥ ३५ ॥

मूलः—३५ आहारपचखाणे णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? आ० जीवियासंसप्पओगं वो-
च्छिन्दइ, जीवियासंसप्पओगंवोच्छिन्दित्ता जीवे आहारमन्तरेणं न संकिलिस्सई ॥ ३५ ॥

भावार्थ ३५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पुज्य ? सदोष आहार लेवानां पचखाण तथा चोथ छ-
ठादीक भक्ते आहारने पचखाणे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ? सदोष
आहारनां पचखाण करवे करीने जीवतव्यनी आशा वांछा करवानी ते छेदे अने जीवतव्यनी आशा वांछा

વત્તરાં

॥ ૩૫૩ ॥

ઉપાર્જે ? તે વારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવાં હે વત્તસ ? રસેંદ્રીને નિગ્રહ કરવે કરી સારા માઠા રસને વિષે રાગદ્વેષનો નિગ્રહ કરવો ઉપાર્જે ? અને તે રાગદ્વેષને નિગ્રહ કરવે કરી જીવ નવાં કર્મ ન બાંધે અને પુર્વે જે કર્મ બાંધેલ છે તે ક્ષય કરે ॥ ૬૫ ॥

અર્થ:-ફાં ફરસ ઇંદ્રીયને નિં નિગ્રહકરવેકરી । મં હેપૂજ્ય જીં જીવ કિં શું જં ઉપરાજે હવે ગુરુ કહેછે ॥ ફાં ફરસ ઇંદ્રીયનું નિં નિગ્રહકરવેકરી ॥મં મનોજ્ઞ અં અમોજ્ઞ ફાં ફરસને વિષે રાં રાગ દોં દોષ ઇટલે દ્વેષનું નિં નિગ્રહકરવું જં ઉપરાજે તં તેરાગદ્વેષને ચં નિમિત્તે । કં કર્મ નં ન બં બાંધે ॥ પું પુર્વે બં બાંધ્યાહોયતે ચં પુરણે નિં ષપાવે ॥ ૬૬ ॥

મૂલ:-૬૬ ફાસિન્દિયનિગ્ગહેણં મન્તે જીવે કિં જણયહ ? ફાં મણુભામણુભેસુ ફાસેસુ રાગદોસનિગ્ગહં જણયહ, તપ્પચ્ચઇયં કર્મં ન બન્ધહ પુવ્વચ્છં ચ નિજ્જરેહ ॥ ૬૬ ॥

ભાવાર્થ ૬૬ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? સ્પર્શેંદ્રીય (કાયા) ને નિગ્રહ કરવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તે વારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવાં હે વત્તસ ? સ્પર્શેંદ્રીયને નિગ્રહ કરવે કરી સ્પર્શેંદ્રીયને વિષે રાગદ્વેષનો નિગ્રહ કરવો ઉપાર્જે ? અને તે રાગદ્વેષનો નિગ્રહ કરવે કરી જીવ નવાં કર્મ ન બાંધે અને પુર્વે જે કર્મ બાંધેલ છે તે ક્ષય કરે ॥ ૬૬ ॥

અર્થ:-કોં ક્રોધને વિં જિતવેકરી મં હેપૂજ્ય જીં જીવ કિં શું જં ઉપરાજે ॥ હવે ગુરુ ઉત્તર કહેછે ॥ કોં ક્રોધને વિં જિતવેકરી સ્વં ક્ષમા જં ઉપરાજે । કોં ક્રોધે કરી જે કર્મને બાંધી

અધ્ય ૦

॥ ૨૯ ॥

॥ ૩૫૩ ॥

जोगी णं जीवे नवं कम्मं न बन्धइ, पुव्वबद्धं निज्जरेइ ॥ ३७ ॥

भावार्थ ३७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापारनां पचखाण करवे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ! मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापारनां पचखाण करवे करीने अजोगी (मन वचन कायाना अशुभ योगना व्यापार रहीत) पणुं उपार्जे अने अजोगीपणे जीव नवां कर्म न बांधे ने पुर्वे जे कर्म बांधेल होय ते क्षय करे ॥ ३७ ॥

अर्थः—स० शरीरनी सुश्रुषाने प० पचखाण करवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहे छे ॥ स० शरीरनी सुश्रुषाने ॥ प० पचखाण करवे करी ॥ सि० सिद्धना अ० अतिशय तेणे भवे तथा परभवे सिद्धना गुण पामे ॥ गु० गुणपणो वर्ण ५ ॥ गंध २ रस ५ फरस ८ ॥ इत्यादि करी रहितपणो ॥ नि० निपजावे सि० सिद्धना अ० अतिशय ते गु० गुणे करी ॥ सं० सहित य० णं० वळी जी० जीव ॥ लो० लोकाग्रे मोक्ष उ० पाम्यो छतो प० अतिशे सु० सुखी भ० होय ॥ ३८ ॥

मूलः—३८ सरीरपच्चखाणेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? स० सिद्धातिसयगुणकित्तणं निवत्तेइ, सिद्धातिसयगुणसंपन्ने य णं जीवे लोगगमुवगए परमसुही भवइ ॥ ३८ ॥

भावार्थ ३८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ? शरीरनी शुश्रुषा (शोभा तथा सारवार) नां पचखाण करवे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? शरीरनी शुश्रुषानां पचखाण करवे करीने सिद्धना ३१ अतिशय (पांचवर्ण, २ गंध, ५ रस, ५ संस्थान, ८ स्पर्श, ३ वेद, काया,

ઉત્તરા૦

॥૩૬૪॥

છે તે ક્ષય કરે ॥ ૬૮ ॥

અર્થ:-મા૦ માયાને વિ૦ જિતવેકરી મં૦ હૈપૂજ્ય જી૦ જીવ કિં૦ શું જ૦ ઉપરાજે હવે ગુરુ ઉત્તર કહેછે ॥ મા૦ માયાને ॥ વિ૦ જિતવેકરી અ૦ સરલ સભાવ જ૦ ઉપરાજે ॥ મા૦ માયાને કરવેકરી જેકર્મ બાંધ્યાછે વે૦ પછે તે ભોગવે તેહવા ક૦ કર્મ ન૦ ન સરલપણે વ૦ બાંધે । માયાએ કરીને જે કર્મ પુ૦ પુર્વે વ૦ બાંધ્યાં છે તેકર્મ ચ૦ વઢી નિ૦ ષપાવે ॥ ૬૯ ॥

મૂલ:-૬૯ માયાવિજણં મન્તે જીવે કિં જણયઈ? મા૦ અજ્ઞવં જણયઈ, માયાવેયણિજ્જં કમ્મં ન બન્ધઈ પુઘ્વચ્છં ચ નિજ્જરેઈ ॥ ૬૯ ॥

ભાવાર્થ ૬૯ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય? કપટને જીતવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે? તેવારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા હે વત્સ? કપટને જીતવે કરી શરલ ભાવ (મદ્રીકપણું) ઉપરાજે અને કપટ કરવે કરીને જે કર્મ બાંધીને પછી ભોગવવાં પડે, તેહવાં કર્મ શરલપણે કરી ન બાંધે અને પુર્વે જે કપટ કરીને કર્મ બાંધેલ છે તે ક્ષય કરે ॥ ૬૯ ॥

અર્થ:-લો૦ લોભને વિ૦ જિતવેકરી મં૦ હૈપૂજ્ય જી૦ જીવ કિં૦ શું જ૦ ઉપરાજે ॥ હવેગુરુ ઉત્તર કહેછે ॥ લો૦ લોભને વિ૦ જિતવેકરી સં૦ સંતોષ જ૦ ઉપરાજે ॥ લો૦ લોભેકરીને જેકર્મ બાંધીને વે૦ પછે ભોગવે તેહવા ક૦ કર્મ સંતોષે ન૦ ન વં૦ બાંધે ॥ પુ૦ લોભેકરી જેકર્મ પુર્વે વ૦ બાંધ્યાછે તેકર્મ ચ૦ વઢી નિ૦ સ્વપાવે ॥ ૭૦ ॥

મૂલ:-૭૦ લોભવિજણં મન્તે જીવે કિં જણયઈ? લો૦ સંતોસં જણયઈ, લોભવે-

અધ્ય૦

॥ ૨૯ ॥

॥ ૩૬૪ ॥

રૂપ કલેશ કરવો ન હોય, કષાય રહીત હોય, સદાય તું અપરાધ કરેછે, ઇત્યાદીક તું તું કરવાપણું ન હોય, એહનો સંયમ ઘણો હોય, સંવર ઘણો હોય ભાવ સમાધી ઘણી હોય અને જ્ઞાનાદીક સમાધી કરી સહિત હોય ॥ ૩૯ ॥

અર્થ:—મં० આહાર પાણી માતનો પં० પચ્ચાણ એટલે સંતારો કરવે નં० કરી ॥ મં० હે પૂજ્ય જી० જીવ ॥ કિં० શું જં० ઉપરાજે ॥ હવે ગુરુ ઉત્તર કહે છે ॥ મં० માતનું પચ્ચાણ કરવે કરી ॥ અં० ઘણા મં० ભવના સં० સહ કરવાના કર્મ હોય તે નિં० ટાલે ॥ ૪૦ ॥

મૂલ:—૪૦ મત્તપચ્ચાણેણં મન્તે જીવે કિં જણયહ ? મં० અળેગાઈં મવસયાઈં નિરુમ્મહ ॥ ૪૦ ॥

ભાવાર્થ ૪૦ ગદ્ય:—શિષ્ય પુછતો હવો કે હે પૂજ્ય ! આહાર પાણીનાં પચ્ચાણ કરવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે, તેવારે ગુરુ ઉતર કહેતા હવા કે હે વત્સ ! આહાર પાણીનાં પચ્ચાણ કરવે કરી અનેક મવ કરવાના હોય, તે નાશ કરી સંસાર અલપ કરે ॥ ૪૦ ॥

અર્થ:—સં० અન્નાદિકાલનો હિંસ્યાદિક અઢાર પાપસ્થાનક કરવાનો સ્વભાવ છે ॥ પં० તેહના પચ્ચાણ કરવે નં० કરી ॥ મં० હે પૂજ્ય ॥ જી० જીવ કિં० શું જં० ઉપરાજે ॥ હવે ગુરુ ઉત્તર કહેછે ॥ સં० જીવના સ્વભાવનો પં० પચ્ચાણ સર્વાવિરતી કરવે કરી ॥ અં० અનુક્રમે શુક્લ ધ્યાન તે મોક્ષને પામ્યા વિના પાછો વળે નહિ એહવો શુક્લ ધ્યાન તે જં० ઉપરાજે ॥ અં० શુક્લ ધ્યાનનો ચોથો ભેદ તે ॥ પં० પઢિવર્જ્યો છે જેણે યં० તે અં० અળગાર સાધુ ચં० ચાર કેં० કેવલી સંબંધિયા કં० કર્મના વિભાગ ॥ સં० તે સ્વં० સ્વપાવે ॥ તં० તે જેમ છે તેમ અનુક્રમે જં० કહેછે વેં० વેદની ? ॥ આં० આઝ્વો ૨ ॥ નાં० નામકર્મ ૩ ॥ ગોં० ગોત્રકર્મ ૪ એ ૪ કર્મ ક્ષય કરે ॥ તં० તેવાર પં० પછે ॥

उत्तरा०

॥ ३५५ ॥

नीपजावै (जावसजोगी० इहांएम नसदहवुं जैसुभ जौगमांहि इरियावहिनो बंधपडेछे ॥ प्रकरणेना मानणहार सुभ योगथी इरियावहिनो बंधसदहेछे ॥ अत्रउत्तर ॥ सुभजोग तेसंजमछे अने तपसंजमथीतो एके ॥ कर्मनीप्रकृतिन बंधाय तोस्यार्थीबंधायछे तेकहेछे ॥ तिहांवेदनी कर्मछे तेत्रण कर्मथी वळीयुंछे ॥ ते वेदनी वेदतोथको ७।८।६॥१। कर्मबांधे तेअत्रे १३ मे वेदना वेदेछे ॥ तेएक इरियावहिरूप वेदनीबांधी तेवेदना उदयमाटे) जा० ज्यांलगे स० मनवचन कायाना व्यापारवंत भ० होय ॥ ता० तिहांलगे इ० इर्यावही क० कर्म नि० बांधे ॥ सु० सुखकारीओ जीवसंधाते तेकर्मना फ० फरसछे तेदुखकारीनथी ॥ दु० बेसमयनी ठि० स्थितिते तं० तेकर्म प० पहिले स० समय ब० बांधे वि० बीजे स० समय तेकर्मने वे० भोगवे ॥ त० तेकर्म त्रीजे स० समय नि० षपावे ॥ तं० तेइरियाव हिकर्म व० बांध्यो हतो पु० फरस्यो उ० उदयपाय्यो ॥ वे० भोगवुं नि० तेकर्म क्षयगयुं ॥ से० तेआगमी य० वळी (का० काले) अ० कर्मरहित चा० वळी भ० होय ॥ ७१ ॥

मूलः—७१ पिज्जदोसमिच्छादंसणविजणं भन्ते जीवे किं जणयइ? पिं नाणदंसणचरित्तराहणयाए अबुद्धेइ अट्ठविहस्स कम्मस्स कम्मगण्ठिविमोयणयाए तप्पट्ठमयाए जहाणुपुवीए अट्ठवीसविहं मोहणिज्जं कम्मं उग्घाएइ, पञ्चविहं नाणावरणिज्जं नवविहं दंसणावरणिज्जं पञ्चविहं अन्तराइयं, एए तिन्नि वि कम्मंसे जुगवं खवेइ. तओ पच्छा अणुत्तरं कसिणं पडिपुणं निरावरणं वित्तिमिरं विसुद्धं लोगालोगप्पभावं केवलव- र्नाणदंसणं समुप्पाडेइ; जाव सजोगी भवइ, ताव इरियावहियं कम्मं निबन्धइ सुहफरिसं

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३५५ ॥

પ્રસસ્તભલોચતીનો લિં૦ વેસ । વિ૦ તે નિર્મલ સ૦ સંમત્તનો ધણી હોય । સ૦ સત્ત્વ વલ વીર્યપણો અને । સ૦ પાંચસુમતિ । સ૦ સંપૂર્ણ છે જેહની તેમણી ॥ સ૦ સર્વ પા૦ પ્રાણ મૂ૦ મૃત જી૦ જીવ સ૦ સત્ત્વ । વી૦ પીડા ન કરે તેમણી વિશ્વાસ ઉપજે તેહવો યતીનો રૂ૦ વેસ છે ॥ અ૦ અલ્પ પ્રતિલેખના છે જેહને થોડા ઉપગરણ હોય તેહને થોડી પ્રતિલેખના કરવી હોય જિ૦ જિતેંદ્રિ તે વિ૦ વિસ્તીર્ણ ત૦ તપ અને સ૦ સમતિ ઇર્યાદીકે કરી । સ૦ સહિત યા૦ વઢી મ૦ હોય ॥ ૪૨ ॥

મૂલ:—૪૨ પઢિરૂવયાણ પં મન્તે જીવે કિં જણયઈ ? પ' લાઘવિયં જણયઈ, લઘુમૂળ પં જીવે અપ્પમત્તે પાગડલિઙ્ગે પસત્થલિઙ્ગે વિસુદ્ધસમ્મત્તે સત્તસમિદ્ધસમત્તે સવ્વપાણમૂયજીવસ-ત્તેસુ વીસસણિજ્જરૂવે અપ્પઢિલેહે જિદ્ધિન્દિણ વિઉલતવસંમિદ્ધસમન્નાગણ યાવિ મવઈ ॥૪૨॥

ભાવાર્થ ૪૨ ગદ્ય:—શિષ્ય પુછતો હવો કે હે પૂજ્ય ? સ્થીવર કલ્પીનો વત્સાદીક પ્રગટ વ્યવહાર શુદ્ધ સાધુના વેશે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ! તે વારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા કે હે વત્સ ! માયા રહિત શુદ્ધ સાધુના વેશે કરી દ્રવ્યથી અલ્પ ઉપગરણને ભાવથી અપતિવંધપણું ઉપાર્જે, દ્રવ્યથી ને ભાવથી ઉપગરણના ભાવથી હઠવો હોય, તે જીવ પ્રમાદ રહિત હોય, વઢી નિશ્ચે વ્યવહાર શુદ્ધ યતીનો વેશ હોય અને જીવ દયા નો હેતુ રજોહરણાદીકે કરી પ્રસસ્ત યતીનો વેશ તે નિર્મલ સમ્યક્ત્વનો ધણી હોય ને સત્ત્વ, વલ, ધૈર્યપણું, પાંચ સમિતી સંપૂર્ણ છે જેહને તેથી સર્વ પ્રાણ મૃત જીવ સત્ત્વને પીડા ન કરે એમ વિશ્વાસનો હેતુ યતીનો વેશ છે, વઢી જેહને અલ્પ ઉગરણ છે, તેહને પ્રતિલેખના પણ અલ્પ છે, જીતેંદ્રીયને વિસ્તીર્ણ તપને ઇર્યાદીક પાંચ સ-

उत्तरा०

॥ ३५६ ॥

सेष आ० आउपो थाकतो होय तेवारे जो० मन वचन कायाना व्यापार नि० रंधतो क० थको बंधने षपावना
रह्योतो । सु० सुक्ष्म कि० मन वचन कायाना व्यापार । अ० पाछा पडवानो आचार नथी एहवुं ॥ सु० शुक्ल-व्यांन
ज्ञा० ध्यातो थको । त० तेमाहे प० पहिलुं म० मनना जो० व्यापार नि० रंधे ॥ व० वचननो जो० जोग
व्यापार नि० रंधिने आ० उस्वास पा० निस्वास नि० रंधे क० रंधीने । ई० लगारेक । पं० पांच
र० नान्हा अ० अक्षर । अ इ उ रु लृ उ० उचार करता अ० थोडो काल लगे एहवी सलेसी पडिवरजी होय
य० णं० ते । अ० अणगार । स० मन वचन कायाना व्यापारनीछेदाणीछे । कि० क्रिया अ० कर्मक्षय किधा विना
जे ध्यांन पाछो वले नहि एहवो सु० शुक्ल ध्यांन झि० ध्यातो थको । वे० वेदनी आ० आउषा कर्म ना० नाम कर्म
गो० गोत्र कर्म च० वळी । ए० ए च० च्यार क० कर्मना अंसविभाग जु० समकाले ख० षपावे ॥ (जु० समकाले
ख० षपावीने । तयो० तेवारपछी ते च्यार कर्म षपावे माटे । उदारिकादिक ३ सरिर षपावे करी) ॥ ७२ ॥

मूलः—७२ अह आउयं पालइत्ता अन्तोमुहुत्तद्धावसेसाए जोगनिरोहं करेमाणे
सुहुमकिरियं अप्पडिवाइं सुक्कज्झाणं ज्ञायमाणे तप्पठमयाए मणजोगं निरुम्भइ, वइजोगं
निरुम्भइ, आणपाणनिरोहं करेइ, ईसि पञ्चरहस्सकखरुच्चारणट्ठाए य णं अणगारे समुच्छि-
न्नकिरियं अनियट्टिसुक्कज्झाणं ज्ञियायमाणे वेयणिज्जं आउयं नामं गोत्तं च, एए चत्तारि
कम्मंसे जुगवं खवेइ ॥ ७२ ॥

भावार्थ ७२ गद्यः—ते केवळी अंतरमुहुर्तादीक जेटलुं आयुष्य होय तेदलुं पाळीने अंतरमुहुर्त शेष बाकी

अध्य०

॥ २९ ॥

॥ ३५६ ॥

मांही अणआववुं उपार्जे (अर्थात् मोक्ष पोहोचै) संसार मांही अणआववुं पाभ्या थकां ते जीव सारिरी मानसी दुःखनो भोगवनार न होय ॥ ४४ ॥

अर्थः—वी० रा० राग द्वेष रहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरुउत्तर कहेछे । वी० राग द्वेष रहितपणे करीने ने० पुत्रादिकने विषे स्नेह रूपीओ वं० बंधन त० लोभरूपीओ व० बंधन य० वळी वो० छेदे । म० मनोज्ञ अ० अमनोज्ञ । स० शब्द फ० फरस (र० रसस्वाद मधुरादि) रु० रूप गं० गंधने विषे चे० निश्चे वि० वैराग्य पाये राग द्वेष क्षयकरे ॥ ४५ ॥

मूलः—४५ वीयरगयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? वी० नेहाणुबन्धणाणि तण्हाणु-बन्धणाणि य वोच्छिन्दइ, मनुन्नामणुन्नेसु सद-फरिस-रुव-गन्धेसु चेव विरज्जइ ॥ ४५ ॥

भावार्थ ४५ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? रागद्वेष रहितपणे करीने जीव शुं फळ उपार्जे ? ते वारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ? रागद्वेष रहितपणे करीने पुत्रादिकने विषे स्नेहरूपी बंधन तेमज लो-भरूपी बंधनने छेदे अने मनोज्ञ (मनने गमता) अमनोज्ञ (मनने अणगमता) एवा शब्दरूप रस गंध ने स्पर्श वैराग्य पायीने रागद्वेष क्षय करे ॥ ४५ ॥

अर्थः—ख० क्षमाए णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ ख० क्षमाए करी प० परिसहने जि० जीते ॥ ४६ ॥

मूलः—४६ खन्तीए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? ख० परीसहे जिणइ ॥ ४६ ॥

ઉત્તરો

॥ ૩૫૭ ॥

ભાવાર્થ ૭૩ ગદ્ય:-ઉદારિકે શરિર, તેજશ શરિર, કાર્મણ શરિર એ સર્વ છાંડીને સમશ્રેણી પામ્યો આપણા જીવની અવગાહનાને જેટલા આકાશ પ્રદેશ કરવા જોઈએ તેટલા ઉપરાંત અધીકા પ્રદેશ અણસ્પર્શતો વાંકી ગતી અણકરતો થકો એકે સમે ડંચો મોક્ષને વિષે જ્ઞાનનો ઉપયોગવંત સિદ્ધ થાય, મુક્તિપદ પામે, તેહને સર્વ અર્થની સિદ્ધી થાય ને લોકાલોકનું સ્વરૂપ જાણે ને કર્મથી મુક્ત થાય ને કર્મરૂપી દાવાનલ ઓલવીને શીતલીભુત થાય ને સર્વ દુઃખનો અંત કરે ॥૭૩॥

અર્થ:-હવે શ્રી સુધર્મા સ્વામી જંબૂ પ્રત્યે કહેછે । એ. એ. સ્વ. નિશ્ચે સ. સમ્યક્ત પ. પરાક્રમવંત ॥ અ. અધ્યયનનો અ. અર્થ સ. સમણ તપસ્વી । મ. મગવંત મ. શ્રી મહાવીરદેવે । આ. સામાન્ય પ્રકારે કહ્યો ॥ પ. સ્વરૂપને કહેવે કરી પરુપ્યા । ઘ. ઘણા ભેદને દેખાડવે કરી । દં. દ્રષ્ટાંત કહેવે કરી દેખાડ્યો ॥ ઉ. ઉપદેસ્યો ॥ ૩. શ્રી સુધર્માસ્વામીએ જંબૂ પ્રતે કહ્યું । હે જંબૂ જેમ મે શ્રી મહાવીરદેવ સમીપે સાંભળ્યું હોય તેમ તુંજ પ્રતે બે. કહુંછું ॥ ૨૯ ॥

મૂલ:-એસ સ્વલુ સમ્મત્તપરકમસ્સ અજ્ઞયણસ્સ અટ્ટે સમણેણ મગવયા મહાવીરેણ આઘવિણ પન્નવિણ પરુવિણ દંસિણ ઉવદંસિણ ॥ તિત્તિ ભેમિ ॥

॥ ઇતિ શ્રી સમ્મત્તપરકમે નામા ઈકોનત્રિશં અધ્યયનં સમ્મત્તં ॥ ૨૯ ॥

ભાવાર્થ ગદ્ય:-શ્રી સુધર્માસ્વામી પોતાના જંબૂસ્વામી નામના શિષ્યને કહેતાહવા કે હે જંબૂ ? એ નિશ્ચે સમ્યક્ત્વ પરાક્રમ નામે અધ્યયનનો અર્થ શ્રમણ તપસ્વી મગવંત મહાવીર દેવે સમ્યક્ પ્રકારે કહેલ છે અને ફળ દેખાડવેકરી જણાવ્યું ને સ્વરૂપને પરુપવેકરી પરુપ્યં ને ઘણા ભેદને દેખાડવે ને દ્રષ્ટાંતેકરી દેખાડ્યું છે ને ઉપદેશ્યું છે, એમ

અધ્ય.

॥ ૨૯ ॥

॥ ૩૫૭ ॥

सं० । सहित णं० वळी जी० जीव । ध० धर्मनो आ० आराधक भ० होय ॥ ४८ ॥

मूलः—४८ अज्जवयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? अ० काउज्जुययं भावुज्जुययं भासु-
ज्जुययं अविसंवायणं जणयइ, अविसंवायणसंपन्नयाए णं जीवे धम्मस्स आराहए भवइ ॥ ४८ ॥

भावार्थ ४८ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! सरळपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ! तेवारे गुरु
उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ! सरळपणे करी कायानुं सरळपणुं होय, अभिमायनुं सरळपणुं होय, भाषानुं
सरळपणुं होय ने परने अणछेतरवुं ऊपार्जे, पर जीवने अणछेतरवे करी जीव धर्मनो आराधक थाय ॥ ४८ ॥

अर्थः—म० अहंकार रहितपणे णं० करी भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु
उत्तर कहेछे । म० अहंकार रहितपणे करी अ० अणउधतपणुं ज० उपराजे । अ० अणउधतपणे करी सहित
जी० जीव । मि० सुवालापणुं अने म० अहंकार रहितपणुं करी सं० सहितथको जाती १ । कुल २ । वल ३ ।
रूप ४ । तप ५ । लाभ ६ । श्रूत ७ । ऐश्वर्य ८ ए अ० ८ म० मदना ठा० थानक नि० टाले ॥ ४९ ॥

मूलः—४९ मद्दवयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? म० अणुस्सियत्तं जणयइ, अणु-
स्सियत्तेण जीवे मिउमद्दवसंपन्ने अट्ठ मयट्ठाणाइं निट्ठावेइ ॥ ४९ ॥

भावार्थ ४९ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के हे पूज्य ! अहंकाररहितपणे करी जीव शुं फळ उपार्जे ? ते-
वारे गुरु उत्तर कहेता हवा के हे वत्स ! अहंकाररहितपणे करी अणऊद्धतपणुं ऊपार्जे अने अणऊद्धतपणे
करी सुंहाळापणुं होय, अहंकार रहितपणे १ जाती, २ कुल, ३ वल, ४ रूप, ५ तप, ६ श्रूत, ७ लाभ ८ ऐश्वर्य,

उत्तरा०

॥३५८॥

रात्रीभोजनथी निवत्यौ, एहवो जीव होय ते नवां कर्म ग्रहण करवाथी रहीत थाय ॥२॥

अर्थः—पं० पांच स० सुमति सहित । ति० त्रण गु० गुप्ति सहित । अ० कषाय रहित जि० जितेंद्रि ॥ अ० त्रण गारव रहित य० वळी । नि० त्रण शल्य रहित । जी० एहवो जीव होय ते हो० थाय अ० नवाकर्म नग्रहे ॥३॥

मूलः—पञ्चसमिओ तिगुत्तो अकसाओ जिइन्दिओ ।

अगांखो य निस्सल्लो जीवो होइ अणासवो ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—पांच समिति ने त्रण गुप्ती सहीत, कषाय रहीत, जीतेंद्री, त्रण गर्व रहीत, त्रण शल्य रहीत एहवो जीव होय ते नवां कर्म ग्रहण करवाथी रहीत थाय ॥ ३ ॥

अर्थः—ए० ए प्राण वधनी विरति प्रमुषने तु० वळी वि० विपरीत प्राणवधादिकेने विषे । रा० राग दो० द्वेषे स० अतिशे उपराज्या कर्म । ख० खपावे ज० जेम भि० साधु य० वळी तं० ते मे० मुजने ए० एकाग्र म० मन थको सु० सांभल हे सिष्य मुजने कहेता थका ॥ ४ ॥

मूलः—एएसिं तु विवच्चासे रागदोससमज्जियं ।

जहा य खवई भिक्खू तं मे एगमणो सुण ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए प्राणवधादीक निवर्ती प्रमुखथी विप्रीत ते प्राणवधादीके तथा रागद्वेषे करी अतिशे पापकर्म उपार्जेलां ते कर्म जेवी रीते साधु खपावे ते एकाग्र चिते करी सांभळ ॥४॥

अर्थः—ज० जेम म० मोटा त० तळावने । सं० रुंधे थके ज० नवुं पाणी आ० आववानो ठाम । उ० पहेळुं

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३५८ ॥

क्रिया करवानी स० समार्थाई ज० उपराजे ॥ क० प्रतिलेखणादिक जेणी विधि क्रिया करवानी विधि कहिछे तेम करे ते करण सत्यने विषे व० वर्ततो जी० जीव । ज० जेम वा० वचने करी कहि आम क्रिया करवी ॥ त० ते क्रिया तेमज का० करणहार या० वळी भ० होय ॥ ५१ ॥

मूलः—५१ करणसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ, ? क० करणसत्तिं जणयइ. क-
रणसच्चे वट्टमाणे जीवे जहा वाई तहा कारी यावि भवइ ॥ ५१ ॥

भावार्थ ५१ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो के पूज्य ? जेवी रीते पडीलेखणादीक क्रिया करवानी विधी कही छे, तेवी रीते करतो थको जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा के हे वत्स ! जेवी रीते प्रतिलेखणादीक क्रिया करवानी विधी कही छे, तेवी रीते करतो थको जीव क्रिया करवानी समार्थाई उपगंज अने विधीयुक्त प्रतिलेखणादीक करवाने विषे प्रवर्ततो जीव आ क्रिया आमज करवी, एम वचने करी कहे तेवीज रीते कायाए करीने क्रिया करे ॥ ५१ ॥

अर्थः—जो० मन वचन कायाना जोग स० सत्य पणे प्रवर्ताववे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे । हवे गुरु उत्तर कहेछे । जो० मन वचन कायाना जोग स० सत्यपणे प्रवर्तावव करी । जो० मन वचन कायाना जोगने वि० दोष रहित करे ॥ ५२ ॥

मूलः—५२ जोगसच्चेणं भन्ते जीवे किं जणयइ ? जो० जोगं विसोहेइ ॥ ५२ ॥

भावार्थ ५२ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? मन वचन कायाना योग सत्यपणे प्रवर्ताववे करी

उत्तरा०

बाहिरो छविहो वुत्तो एवमभन्तरो तवो ॥ ७ ॥

गाथा. ७ भावार्थः—ते तप बाह्यने अभ्यंतर एवा बे प्रकारनो कहाछे, तेमां बाह्यतप ६ प्रकारे अने अभ्यंतर तप पण ६ प्रकारे कहेल छे ॥ ७ ॥

। ३५९ ॥

अर्थः—हवे बाह्य तपना नाम कहेछे अ० नमोकारसी आदि अणसण तप । १ । ऊ० उणोदरी तप । २ । भि० आठ प्रकारनी गोचरिनी विधि ते भिक्षाचरि ३ य० वळी । ४० रस परित्याग ४ ॥ का० काया कि० कलेश तप ५ ॥ सं० इंद्रि गोपवी रावे ते संलीनता तप ६ य० वळी । व० ए छ प्रकारे बाह्य त० तप हो० होय ॥ ८ ॥

मूलः—अणसणमूणोयरिया भिक्षवायरिया य रसपरिच्चाओ ।

कायकिलेसो संलीणया य बज्झो तवो होइ ॥ ८ ॥

गाथा. ८ भावार्थः—हवे ६ प्रकारना बाह्यतपनां नाम कहे छे, १ अणसण, २ उणोदरि, ३ भिक्षाचरी, ४ रस परित्याग, ५ काय कलेश, ६ संलीनता ए छ प्रकारे बाह्य तप कहाओ. ॥ ८ ॥

अर्थः—इ० थोडाकालनी मर्यादा ते नमोकारसी प्रमुष म० मरण का० काळे ते जावजीवनो अणसण य० वळी अ० अणसण दु० बे प्रकारे भ० होय । इ० थोडाकाल बे घडि आदि मर्यादा पुरी थइ पछी । सा० ते भोजननी करवानी बांछा सहित होय १ ॥ नि० भोजन करवानी बांछा रहित उ० वळी वि० ए बीजो अणसण ॥ ९ ॥

मूलः—इत्तरिय मरणकाला य अणसणा दुविहा भवे ।

इत्तरिय सावकद्धा निरवकद्धा उ विइज्जिया ॥ ९ ॥

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३५९ ॥

જોગ ધર્મ ધ્યાનાદિકના વ્યાપારના સાં સાધન ધર્મ ઉપરે એકાગ્ર ચિત્ત કરી જુઠ સહિત થાઠ વળી મં હોય ॥૫૪॥

મૂલઃ—૫૪ વયગુત્તયાણં ણં મન્તે જીવે કિં જણયઇ ? વં નિઘિયારત્તં જણયઇ, નિઘિયારે ણં જીવે વઙ્ગુત્તે અજ્ઞપ્પજોગસાહણજુત્તે યાવિ મવઙ્ગ ॥ ૫૪ ॥

ભાવાર્થ ૫૪ ગદ્યઃ—શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? વચન પાપથી નિવારીને ગુપ્તપણે પ્રવર્તાવવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તેવારે ગુરુ ઉતર કહેતા હવા હે વત્સ ? વચન પાપથી નિવારીને ગુપ્તપણે પ્રવર્તાવવે કરી ચાર વિકથાનું અળકરવાપણું ઉપરાજે, વિકથાને અળકરવે કરી જીવ સર્વ વચન ગુપ્તી સહીત થકો મનના ધર્મ ધ્યાનાદીક વ્યાપારના સાધન ધર્મ ઉપરે એકાગ્ર ચિત્તપણે કરી સહિત હોય (અર્થાત ધ્યાન ધરવાયોગ્ય સાધક હોય) ॥૫૪॥

અર્થઃ—કાઠ કાયા ગુઠ ગુપ્ત ણં કરી મં હે પૂજ્ય જીઠ જીવ કિં શું જઠ ઉપરાજે હવે ગુરુ ઉત્તર કહેછે । કાઠ કાયા ગુઠ ગુપ્તપણો કરી સંઠ સંવર જઠ ઉપરાજે સંઠ સંવર કાઠ કાયા ગુઠ ગુપ્તે કરી સહિત થકો પુઠ વળી પાઠ પાપ કર્મ જે આવવાના હેતુછે નિઠ રુંધે કઠ કરે ॥ ૫૫ ॥

મૂલઃ—૫૫ કાયગુત્તયાણં ણં મન્તે જીવે કિં જણયઇ ? કાં સંવરં જણયઇ, સંવરેણં કાયગુત્તે પુણો પાવાસવનિરોહં કરેઇ ॥ ૫૫ ॥

ભાવાર્થ ૫૫ ગદ્યઃ—શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? કાયાને પાપથી નિવારીને ગુપ્તપણે પ્રવર્તાવવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તેવારે ગુરુ ઉતર કહેતા હવા હે વત્સ ? કાયાને પાપથી નિવારીને ગુપ્તપણે પ્રવર્તાવવે કરી સંવર ઉપાર્જે અને સંવરે કરી કાયગુપ્તી સહીત થકો પાપ કર્મ આવવાનાં હેતુ છે તે રુંધે ॥ ૫૫ ॥

उत्तरा०

॥ ३६० ॥

तप थाय, ३ त्रीजो घनतप ते प्रतर तपने श्रेणी गुणो करीए तेवारै घनतप थाय, ४ वर्ग-तप ते घनने घन गुणो करीए तेवारै वर्ग तप थाय ॥ १० ॥

अर्थ:-त० तेवार पछी य० वली व० वर्ग व० वर्ग तप ते वर्ग वर्ग गुणो करीए तेवारै वर्ग वर्ग तप नीपजे ए पं० पांचमो वर्ग तप ५ छ० छठो प० प्रकीर्ण त० तप ते कनकावली रत्नावली प्रमुख म० मन इ० वंछीत तप चि० चितने विषे मोक्षनो अर्थछे तो पामीए ना० जाणवो हो० होय इ० थोडाकालनो तप छ प्रकारे ॥११॥

मूल:-तत्तो य वग्गवग्गो पञ्चमो छट्ठओ पइण्णतवो ।

मणइच्छियचित्तथो नायवो होइ इत्तरिओ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थ:-पांचमो वर्ग वर्ग तप ते वर्गने वर्ग गुणो करीए तेवारै वर्ग वर्ग तप थाय, ६ प्रकीर्ण तप ते पुर्वोक्त पांच तपथी जुदो पोतानी शक्तिने अनुसारे रत्नावली कनकावली विगेरे तप करवो ते. हवे ते पांच प्रकारना तपनुं उदाहरण कहे ७, जेम कोइए चार उपवास कर्यो ते श्रेणीतप, ते श्रेणीने श्रेणी गुणो कर्यो एटले चार चोकुं १६ उपवास कर्या ते वीजो प्रतरतप जाणवो, ते प्रतरने श्रेणी गुणो कर्यो एटले सोळ चोकुं ६४ उपवास कर्या ते त्रीजो घनतप जाणवो, ते घनने घन गुणो कर्यो एटले ६४ ने ६४ गुणा करतां चारहजार ने ९६ उपवास थया ते चोथो वर्गतप जाणवो, ते वर्गने वर्ग गुणो करतां चारहजार छनुंने चारहजार छनुंए गुणतां एकक्रोड ६७ लाख सीतोतेर हजार २१६ उपवास थायते वर्ग वर्ग तप जाणवो, ६ ठो प्रकीर्ण तप कनकावली रत्नावली विगेरेनुं उदाहरण अंतगड सुत्रथकी जोइ लेवुं, पुर्वोक्त पांच प्रकारना तपनुं उदाहरण जुओ चोकडीना यंत्रमां

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६० ॥

मूलः—५७ वयसमाहारणयाए भन्ते जीवे किं जणयइ ? व° वयसाहारणदंसणपज्जवे विसोहेइ,
वयसाहारणदंसणपज्जवे विसोहिता सुलहबोहियत्तं निवत्तेइ, दुलहबोहियत्तं निज्जरेइ ॥५७॥

भावार्थ ५७ गद्यः—शिष्य पुछतो हवो हे पूज्य ? वचन स्वाध्यायादीकने विषे सत्य भावे स्थापवे करो
तथा वचन मर्यादाए धरतां जीव शुं फळ उपार्जे ? तेवारे गुरु उत्तर कहेता हवा हे वत्स ? वचन स्वाध्यायने
विषे सत्य भावे स्थापवे करी तथा वचन मर्यादाए धरता सम्यकत्वना पर्याय निर्मल करे अने सम्यकत्वना
निर्मलपणे करी जीव सुलभ बोधीपणुं निपजावे ने दुर्लभ बोधीपणुं टाळे ॥ ५७ ॥

अर्थः—का० कायाने स० साचेभावे संजमने विषे आ० थापवे णं० करी । भं० हे पूज्य जी० जीव किं० शुं
ज० उपराजे हवे गुरु उत्तर कहेछे । का० कायाने स० साचेभावे संजमने विषे थापवे करी जी० जीव च०
चारीत्रना प० पर्यायने वि० निर्मल करे । च० चारित्रना प० पर्याय वि० निर्मल करीने । अ० अनुक्रमे यथाख्यात
च० चारित्रना प० पर्याय वि० निर्मल करे ॥ अ० यथाख्यात च० चारित्रना प० पर्यायने वि० निर्मल करीने । च०
चार के० केवलीना क० कर्मना विभागने ख० पपावे त० तेवार प० पल्ली सि० सर्व अर्थनी सिद्धी होय बु०
लोकालोकनुं सरूप जाणे मु० कर्मथी मुकाय । प० कर्मरूपीया दावानलने उपसमाववे करी शीतली भूत थाय ॥
स० सर्व दु० दुषनो अं० अंत क० करे मोक्ष जाय ॥ ५८ ॥

मूलः—५८ कायसमाहारणयाए णं भन्ते जीवे किं जणयइ ? का° चरित्तपज्जवे
विसोहेइ चरित्तपज्जवे विसोहिता अहक्खायचरित्तं विसोहेइ, अहक्खायचरित्तं विसोहे-

उत्तरा०

॥ ३६१ ॥

ए पुर्वोक्त आम्ना प्रमाणे पांचे प्रकारना तपनी गणत्री पोतानी बुद्धिए करी लेवी. ए पुर्वोक्त थोडा कालनो तप करवाथी चितने विषे जे मोक्षना अर्थनी वांछा छे ते पामीए ते अणसण तपनो प्रथम भेद कह्यो ॥ ११ ॥

अर्थ:-हवे मरणकालनुं अणसण कहेछे जा० जे सा० ते अ० अणसण तप म० मरणने विषे दु० बेहु प्रकारे सा० ते । वि० कह्युं भगवंते । स० एक हाथ पगादी हलावे ते भातनुं पचखाण अ० हाथ पगादिक हलावे नहि ते पादोपगमन बोजो अणसण । का० उठवुं सुवुं इत्यादिक । कायानी चि० चेष्टा करवी अथवा न करवी प० आश्री भ० होय बे प्रकारे अणसण ॥ १२ ॥

मूल:-जा सा अणसणा मरणे दुविहा सा वियाहिया ।

सवियारमवियारा कायचिहुं पई भवे ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ:-हवे अणसण तपनो बीजो भेद जावजीव सुधीनो तप कहे छे, ए अणसण तप मरणने समे बे प्रकारे कहेल छे, ते प्रथम भक्त पचखाण, २ पादोपगमन, भक्त पचखाण ते हाथपगादीक हलावे पण चार आहारनां पचखाण अने पादोपगमन ते हाथपगादीक हलावे नहि, तेमज चार आहारनां पण पचखाण, ते ए प्रमाणे कायानी उठवा बेसवा रुप चेष्टा करवी अने न करवी एवो बे प्रकारनो अणसण तप जाणवो ॥ १२ ॥

अर्थ:-अ० अथवा वळी बे प्रकारे मरण स० एक प० श्रमणादिक वेयावच कराववा सहित अणसण अ० बीजो वेयावच कराववा रहित अणसण य० वळी आ० ए बे कहा भगवंते । नी० वाघ सिंहादिकने भये ग्रामादिकने विषे संथारो करे ते नीहारि अ० पर्वतादिकने विषे अणसण (संथारो) छेहले अवसर करवो ते ।

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६१ ॥

સાસ્ત્રને વિ० વિષે સા० મેલણહાર ય० વઢી અ० અહીલનીક પુજવાયોગ્ય મ० હોય તેહના સ્વરૂપનો જાણ હોય ॥૫૯॥

મૂલ:-૫૯ નાણસંપન્નયાણં પં મન્તે જીવે કિં જળયઈ? નાં જીવે સદ્ભાવા-
હિગમં જળયઈ, નાણસંપન્ને પં જીવે ચાઉરન્તે સંસારકન્તારે ન વિણસ્સઈ, જહા સૂઈ સસુ-
ત્તા ન વિણસ્સઈ તહા જીવે સસુત્તે સંસારે ન વિણસ્સઈ, નાણવિણયતવચરિત્તજોગે સંપાઉણઈ
સસમયપરસમયવિસારણં ય અસંઘાયણિજ્જે ભવઈ ॥ ૫૯ ॥

ભાવાર્થ ૫૯ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય? શ્રુત જ્ઞાનાદીક જ્ઞાને કરી સહીતપણે જીવ શું ફઠ
ઉપાર્જે? તેવાર ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા હે વત્સુ? શ્રુત જ્ઞાનાદીક જ્ઞાને કરી સહીતપણે જીવ સર્વ જીવાદીકના
ભાવતું જાણપણું ઉપરાજે અને જ્ઞાને કરી સહીત જે જીવ હોય તે ચાર ગતી સંસારરૂપની અટવીને વિષે પરિ-
ભ્રમણ કરવે મુક્તિ માર્ગથી દુર ન પડે (અર્થાત મુક્તિ માર્ગથી વિણસે નહિ), જેમ સુત્રના દોરા સહીત સુઈ
(સોઈ) કચરા માંહી પડી હોય તે વિણસે નહિ (અર્થાત સુઈ સ્વોચ્ચાચ નહિ) તેમ જીવ પણ સિદ્ધાંતના
જાણપણા સહીત હોય તે સંસારને વિષે વિણસે નહિ (અર્થાત જીવ ધર્મ પામે) અને જ્ઞાનથી વિનય તપ ચા-
રિત્રના યોગ્ય પ્રધાન વ્યાપાર પામે, વઢી સ્વસમય (જૈન) નાં સિદ્ધાંત અને પરસમય (અન્ય ધર્મિ) નાં સિ-
દ્ધાંત એ બંનેનો મેલવનાર હોય ને તેનાં સ્વરૂપનો જાણ હોય ॥ ૫૯ ॥

અર્થ:-દં० દરસને સં० સહિતપણે પં० કરી મં० હે પૂજ્ય જી० જીવ કિં० શું જ० ઉપરાજે હવે ગુરુ
ઉત્તર કહેછે દં० દરસન સં० સહિત પણે કરી મં० ભવ કરવાનો હેતુ તે મિ० મિથ્યાત્વ તેહને છે० છેદ કં०

उत्तरा०

॥३६२॥

अर्थ:-जो० जेटलो ज० जीवने उ०वळी आ० आहार जेटली भुष होय ॥ त० तेटला आहार मांहेथी ओ० उणो तु०वळी जो० जे क० करे । ज० जघन्य थोडो तो ए०एक सि०सिथ्यादिक । ए०एम द० द्रव्यथी उणोदरी तप उ० वळी भ० होय ॥ १५ ॥

मूल:-जो जस्स उ आहारो ततो ओमं तु जो करे ।

जहनेणेगसिथाई एवं दव्वेण ऊ भवे ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ:-जे जीवने जेटलो आहार मांहीथी थोडामां थोडो एक सीथा (दाणा) दीक उणो (ओछो) आहार करे ते द्रव्यथी उणोदरी तप कहीए ॥१५॥

अर्थ:-गा० गांमने विषे । न० नगरने विषे त० तेमज रा० राजावसे ते राजधानीने विषे । नि० जिहां वाणीया घणा वसता होय तिहां य०वळी आ०रुपा सोनाना आगरादिकने विषे प०घणे वृक्षेकरी सहित ठाम चोरपल्ली प्रमुष । खे० जिहां मांटीनो गढ छे तिहां । क० सामान्य नगरने विषे । दो० जलवटनो मार्ग अने थलवटनो मार्ग पण होय ते दोण मुषने विषे । प० पाटणने विषे । मं० जेहने पासे संघले अढी अढी कोसे गाम होय सं० क्षत्रियादिक ४ वर्ण वसेछे । तिहां अथवा कोइ एक भय उपजे तेवारे धान प्रमुष पर्वत उपरे वहीने लेइ जाय ते संवाहने विषे ॥ १६ ॥

मूल:-गामे नगरे तह रायहाणिनिगामे य आगरे पल्ली ।

खेडे कब्बडदोणमुहपट्टणमडम्बसंवाहे ॥ १६ ॥

अध्य

॥ ३० ॥

॥ ३६२ ॥

મૂલ:—૬૧ ચરિત્તસંપન્નયાણં ભન્તે જીવે કિં જણયઈ? ચ° સેલેસીભાવં જણ-
યઈ, સેલેસિં પહિવન્ને' ય અણગારે ચત્તારિ કેવલિકમ્મંસે સ્વેઈ, તઓ પચ્છા સિજ્ઞઈ બુ-
જ્ઞઈ મુચ્છઈ સવ્વદુક્ખાણમન્તં કરેઈ ॥ ૬૧ ॥

ભાવાર્થ ૬૧ ગદ્ય:—શિષ્ય પુછતો હવો કે હે પૂજ્ય? ચારિત્ર સહીતપણે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે, તે
વારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા હે વત્સ? ચારિત્ર સહીતપણે કરી શૈલેશી (શૈલ એટલે પર્વત અને એશી એટલે
ઠાકોર અર્થાત પર્વતનો ઠાકોર મેરુ પર્વત) ની પેરે નિશ્ચલ ભાવ ઉપરાજે અને જે શૈલેશીનો ભાવ અંગીકાર કરેલ
છે તે અણગાર ૧ વેદની ૨ આયુષ્ય ૩ નામ ૪ ગૌત્ર ૫ ચાર કર્મના અંશ ક્ષય કરે, તેવાર પછી સર્વ અર્થની
સિદ્ધી હોય, લોકાલોકનું સ્વરૂપ જાણે, કર્મથી મુકાય, કર્મરૂપી દાવાનલ ઓલવી શીતલી ભુત થાય ને
સર્વ દુઃખનો અંત કરે ॥ ૬૧ ॥

અર્થ:—સો° શ્રોતૈંદ્રિયં નિ° નિગ્રહ કરવે પં° કરી મં° હેપૂજ્ય જી° જીવ કિં° શું જ° ઉપરાજે ॥ હવે
ગુરુ ઉત્તર કહેછે ॥ સો° શ્રોતૈંદ્રિયને નિ° નિગ્રહ કરવે કરી મ° મનોજ્ઞ અ° અમનોજ્ઞ સ° સવ્વનેવિષે રા°
રાગ દો° દોષનું નિ° નિગ્રહકરવું જ° ઉપરાજે ત° તેરાગદ્વેષને ચ° નિમિત્તે ક° કર્મ ન° ન વં° વાંધે ॥ પુ°
જેકર્મ પુર્વે ચ° પુરણે વં° વાંધ્યા તે નિ° પપાવે ॥ ૬૨ ॥

મૂલ:—૬૨ સોઈન્દિયનિગ્ગહેણં ભન્તે જીવે કિં જણયઈ? સો° મણુન્નામણુન્નેસુ
સદ્દેસુ રાગદોસનિગ્ગહં જણયઈ, તપ્પચ્છયં કમ્મં ન વન્ધઈ પુવ્વચ્છં ચ નિજ્જરેઈ ॥ ૬૨ ॥

चतुस्र०

॥ ३६३ ॥

विषे, १६ समाय (जीहां संराह (धर्मशाला) ने विषे हजारौ पंथौ लोकौ वासी रहै ते) ने विषे, १७ घौसेय (जीहां गाय प्रमुख गोकुळ होय ते) ने विषे, १८ थळि (जीहां रेतीना उंचा ढगला होय ते) ने विषे, १९ सेन्या (जीहां चतुरंगीणी सन्या ते) ने विषे, २० खंधार (कटक उतरवानां स्थानक ते) ने विषे, २१ सथे (जीहां सार्थवाहनो साथ उतरवानां स्थानक तथा जीहां हथियारादीक रहे ते) ने विषे, २२ संवट (जीहां भय माटे लोको एकठां मळीने रहे ते स्थानक) ने विषे, २३ कोटे (कोट सहीत जे गाम होय ते) ने विषे ॥ १७ ॥
अर्थ:-वा० वाडाने विषे व० बळी र० घरनी तथा चउटानी सेरिने व० विषे घ० घरने विषे वा० अथवा ए० एणे प्रकारे इ० एटलो खे० क्षेत्र तिहां ॥ क० कल्पे आहारादिक उ० वळी । ए० एपूर्वे जे कहा ते स्थानक आदी ओरडा प्रमुषने विषे आहार मळशे तो लेशुं । ए० एणे प्रकारे खे० क्षेत्रथी उणोदरी त० तप उ० वळी भ० होय ॥ १८ ॥

मूल:-वाडेसु व रच्छासु व घरेसु वा एवमित्ति यं खेत्तं ।

कप्पइ उ एवमाई एवं खेत्तेण ऊ भवे ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थ:-२४ पाडा (मोहोळा) ने विषे, २५ घरनी तथा चौटानी सेरीने विषे, २६ घरने विषे, २७ ओरडाने विषे, ए पुर्वोक्त क्षेत्र कहुं ते क्षेत्रने विषे जो आहार मळशे तो लेशुं !!! एहवो अभीग्रह धारे ते क्षेत्र थकी उणोदरी तप होय ॥ १८ ॥

अर्थ:-पे० पेटिने आकारे चोषुणी गोचरि करे य० वळी । अ० अर्थ पेटिने आकारे गोचरि करे ते अर्द्ध पेटी ते बीजो भेद २ ॥ इहां गोचरि । गो० बलद प्रमुष वाटे हींडतां मु० मातुं करे तेम धर आघां पाछां

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६३ ॥

ગંધનેવિષે રા૦ રાગ દો૦ દ્વેષ નિ૦ નિગ્રહ કરવો । જ૦ ઉપરાજે ત૦ તેરાગદ્વેષ ચ૦ નિમિત્તે ચ૦ પૂરણે । ક૦ કર્મ ન૦ ન બં૦ બાંધે ॥ પુ૦ જેકર્મ પુર્વે વં૦ વાંધ્યાહોયતે નિ૦ ષપાવે ॥ ૬૪ ॥

મૂલ:—૬૪ ઘાણિન્દિયનિગ્ગહેણં ભન્તે જીવે કિં જણયઇ ? ઘા° મણુન્નામણુન્નેસુ ગન્ધેસુ રાગદોસનિગ્ગહં જણયઇ, તપ્પચ્ચઇયં કમ્મં ન બન્ધઇ પુવ્વબદ્ધં ચ નિજ્જરેઇ ॥ ૬૪ ॥

ભાવાર્થ ૬૪ ગદ્ય:—શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? ઘ્રાણેંદ્રી (નાસિકા) ને નિગ્રહ કરવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તે વારે ગુરુ ઉત્તર કહેતા હવા હે વત્સ ? ઘ્રાણેંદ્રીને નિગ્રહ કરવે કરી સારા માઠા ગંધને વિષે રાગ દ્વેષનો નિગ્રહ કરવો ઉપાર્જે ? અને તે રાગદ્વેષને નિગ્રહ કરવે કરી જીવ નવાં કર્મ ન વાંધે ને પુર્વે જે કર્મ વાંધેલ છે, તે ક્ષય કરે ॥ ૬૪ ॥

અર્થ:—જિ૦ જિભેંદ્રિયનો નિ૦ નિગ્રહકરવેકરી મં૦ હેપૂજ્ય જી૦ જીવ । કિં૦ શું જ૦ ઉપરાજે ॥ હવે ગુરુ ઉત્તર કહેછે ॥ જિ૦ જિભેંદ્રિયનું નિ૦ નિગ્રહકરવેકરી મ૦ મનોજ્ઞ ॥ અ૦ અમનોજ્ઞ ર૦ મધુરાદિક રસના સ્વાદને વિષે । રા૦ રાગ દો૦ દ્વેષ નિ૦ નિગ્રહકરવો જ૦ ઉપરાજે ત૦ તેરાગદ્વેષ ચ૦ નિમિત્તે ક૦ કર્મ ન૦ ન વં૦ વાંધે । પુ૦ પુર્વે જેકર્મ વં૦ વાંધ્યાહુવેતે ચ૦ વળી નિ૦ ષપાવે ॥ ૬૫ ॥

મૂલ:—૬૫ જિભિન્દિયનિગ્ગહેણં ભન્તે જીવે કિં જણયઇ ? જિ° મણુન્નામણુન્નેસુ રસેસુ રાગદોસનિગ્ગહં જણયઇ, તપ્પચ્ચઇયં કમ્મં ન બન્ધઇ પુવ્વબદ્ધં ચ નિજ્જરેઇ ॥ ૬૫ ॥

ભાવાર્થ ૬૫ ગદ્ય:—શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? રસેંદ્રી (જીભ) ને નિગ્રહ કરવે કરી જીવ શું ફલ

उत्तरा०

॥ ३६४ ॥

गाथा २० भावार्थः—दिवसना चार पोहोरलुं प्रमाण करे, एटले दीवसना चार पोहोर छे, तेमांही अमुक पोहोरे मळे तो लेवुं, एवो अभीग्रह धारी विचरे, ते काळ थकी उणोदरी तप जाणवो ॥ २० ॥

अर्थः—अ० अथवा त० त्रीजी ए० पोरसीए । ऊ० कांइक उणे थके घा० च्यार आहार ए० गवेषतो थको प्रवर्ते च० पोरसीने चोथे भागे व० अथवा पांचमे भागे उणी पोरसी ए० एणे प्रकारे का० कालथी उणोदरि तप ऊ० वळी भ० होय ॥ २१ ॥

मूलः—अहवा तइयाए पो रिसीए ऊणाइ घासमेसन्तो ।

चउभागूणाए वा । एवं कालेण ऊ भवे ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—वळी त्रीजा पोहोरे उणी पोरसीए तथा चोथे पोहोरे उणी पोरसीए, अथवा पांचमे भागे उणी पोरसीए इत्यादीक मळशे, तो लेवुं? एहवो अभीग्रह धारीने विचरे, ते काळ थकी उणोदरी तप जाणवो ॥ २१ ॥

अर्थः—हवे भावथी उणोदरी तप इ० स्त्री वा० अथवा पु० पुरुष वा० अथवा ॥ अ० आभरण सहित वा० अथवा न० आभरण रहित होय वा० वि० अथवा अ० अनेरो कोइएक व० बालवय १ यौवनवय २ ॥ वृद्धावय ३ ए ३ वयमांही कोइएक वयने विषे प्रवर्ततो आहार देशे तो लेवुं वा० अथवा । अ० अनेरो कोइएक पटोली साडि प्रमुष व० पदपूरणे व० वस्त्र सहित हस्त्ये तेहने हाथे लेस्युं ॥ २२ ॥

मूलः—इत्थी वा पुरिसो वा अलंकिओ वा नलंकिओ वा वि ।

अन्नयरवयत्थो वा अन्नयरेणं व वत्थेणं ॥ २२ ॥

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६४ ॥

વે० પછેતે કર્મ ભોગવવા તેહવા ક૦ કર્મ ક્ષમાએકરી ન૦ ન વ૦ વાંધે ॥ પુ૦ ક્રોધેકરીને જેપૂર્વેકર્મ વં૦ વાંધ્યાછે તેકર્મ ચ૦ વઢી નિ૦ ષપાવે ॥ ૬૭ ॥

મૂલ:-૬૭ કોહંવિજણં મન્તે જીવે કિં જણયઇ ? કો° સ્વન્તિ જણયઇ, કોહવેયણિજ્જં કમ્મં ન બન્ધઇ પુવ્વબ્ધં ચ નિજ્જરેઇ ॥ ૬૭ ॥

ભાવાર્થ ૬૭ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? ક્રોધને જીતવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તે વારે ગુરુ ઉતર કહેતા હવા, હે વત્સ ? ક્રોધને જીતવે કરી ક્ષમા 'ઉપરાજે' અને ક્રોધ કરવે કરી જે મોઢની કર્મ ભોગવવું પડે ? તે કર્મ ક્રોધરહીતપણે કરી ન વાંધે અને ક્રોધે કરી જે પુર્વે કર્મ વાંધેલ છે તે કર્મ ક્ષય કરે ॥ ૬૭ ॥

અર્થ:-મા૦ માનને વિ૦ જિતવેકરી મં૦ હેપૂજ્ય જી૦ જીવ કિં૦ શું જ૦ ઉપરાંજે હેવગુરુ ઉત્તર કહેછે । મા૦ માનને । વિ૦ જિતવેકરી મ૦ અહંકાર રહિતપણે જ૦ ઉપરાજે । મા૦ માનેકરી જેકર્મ વાંધ્યાતે વે૦ પછેતે કર્મ ભોગવે તેહવાં ક૦ કર્મ નિરહંકારપણેકરી ન૦ ન વં૦ વાંધે ॥ પુ૦ માનેકરી જેકર્મ પુર્વે વ૦ વાંધ્યાછે તેકર્મ ચ૦ પૂરણે નિ૦ ષપાવે ॥ ૬૮ ॥

મૂલ:-૬૮ માણવિજણં મન્તે જીવે કિં જણયઇ ? મા° મહવં જણયઇ, માણ-વેયણિજ્જં કમ્મં ન બન્ધઇ પુવ્વબ્ધં ચ નિજ્જરેઇ ॥ ૬૮ ॥

ભાવાર્થ ૬૮ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? માનને જીતવે કરી જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તે વારે ગુરુ ઉતર કહેતા હવા હે વત્સ ? માનને જીતવે કરી અહંકાર રહીતપણું 'ઉપરાજે' ? અને માને કરીને જે કર્મ વાંધીને ભોગવવાં પડે, તેહવાં કર્મ અહંકાર રહીતપણે કરી ન વાંધે અને માને કરી પુર્વે જે કર્મ વાંધેલ

उत्तरा०

॥ ३६५ ॥

एएहि ओमचरओ पज्जवचरओ भवे भिक्खू ॥ २४ ॥

गाथा २४ भावार्थः—द्रव्यथी अन प्रमुखने विषे, क्षेत्रथी ग्रामादीकने विषे, काळथी पोरसी प्रमुखने विषे, भावथी स्त्री पुरुषादीकने विषे, ए चारेने विषे उणोदरी ते पर्यव थकी उणोदसी तप कहीए, ए बीजा उणोदरी तपना पांच भेद कहां ॥ २४ ॥

अर्थः—हवे भिक्षाचरि कहे छे अ० आठ प्रकार गो० गोचरिना ते । अ० ते अग्र प्रधान गोचरि गोय-
रं० अद्धपेडादिक छ प्रकारे तेमांहे शंखावर्त्तनादि भेद संघना आवर्त्तमाहिनी पेरे पाडायांहि गोचरी करे
ते मांहिलो आवर्त्तन एक भेद । बीजो भेद संघना आवर्त्तननी पेरे पाडा मांहिथी बाहार आवे ते २ । अने वली
तु० पतंगियाना २ भेद कीजे वांकी गति चाले तथा समीगति चाले ए भेद करतां आठ भेद गोचरीना थाय
त० तेमज स० सात ए० एषणा आचारंगमांहि बहि छे ते जाणवी ॥ अ० अभिग्रह य० वली जे० जे पूर्वे
अभिग्रह कहा छे तेथी वली । अ० अनेरा बीजा भि० भिक्षाचरि तप आ० भगवंते आ० कहा ॥ २५ ॥

मूलः—अट्टविहगोयरग्गं तु तहा सत्तेव एसणा ।

अभिग्गहा य जे अन्ने भिक्खायरियमाहिया ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—हवे बीजो भिक्षाचारी तप कहे छे, तेना आठ भेद ते, १ पेटीने आकारे, २
अर्थ पेटीने आकारे, ३ गोमुत्रीकाने आकारे, ४ पतंगीयानी पेरे, ५ अंदर शंखा वृत्तनी पेरे, ६ बाहीर शंखा
वृत्तनी पेरे, ७ पाधरो, ८ वांकी गतीए, ए आठ भेद जाणवा. हवे एषणाना सात भेद कहेछे १ संसद्ध, २ असं-

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६५ ॥

यणिज्जं कम्मं न बन्धइ पुव्वबद्धं च निज्जरेइ ॥ ७० ॥

भावार्थ ७० गद्य:-शिष्य पुछतो हवो हे पुज्य ? लोभने जीतवे करी जीव शुं फल उपार्जे ? तेवारे गुरु उतर कहेता हवा हे वत्स ? लोभने जीतवे करी जीव संतोष उपराजे ? अने लोभे करी जे कर्म बांधीने यछी भोगववां पडे तेहवां कर्म संतोषे करी न बांधे अने लोभे करी पुर्वे जे कर्म बांधेल छे ते क्षय करे ॥७०॥

अर्थ:-पि० राग दो० द्वेष मि० मिथ्यात्व दं० दर्सन ३ ए त्रण वि० जितवेकरी भं० हेपूज्य जी० जीव किं० शुं ज० उपराजे ॥ हवे गुरु उत्तर कहेछे ॥ पि० राग १ दो० द्वेष २ मि० मिथ्यात्व दरसन एत्रण ३ वि० जितवे टालवेकरी ॥ ना० ज्ञान १ दं० दर्सन २ ॥ च० चारित्र ३ ॥ आ० आराधना करवाने अर्थे ॥ अ० उद्यमकरे अ० आठ प्रकारना क० कर्ममांहि ॥ क० जेकर्म षपवता दोहिला एहवा कर्मनी गं० गांठ वि० मुकाववा ने अर्थे उद्यमकरे ॥ त० जेमोहनीकर्म पहेलो षपाव्योनथी ॥ तेमोहनीकर्मने ॥ ज० जेम अ० अनुक्रमे षपावानी विधीछे तेम षपावे अनंतानुबंधीया क्रोधादिकने षपावे ॥ अ० अठावीस प्रकारे मो० मोहनी क० कर्म उ० षपावे ॥ पं० पांचप्रकारे ॥ ना० ज्ञानावरणीकर्म ॥ न० नवप्रकारे दं० दर्शनावरणीकर्म ॥ पं० पांचप्रकारे ॥ अ० अंतरायकर्म ॥ ए० ए ति० त्रण अ० निश्चे ॥ क० कर्मनाअंश ॥ जु० समकालेसाथे ख० षपावे ॥ त० तेवार प० पछे ॥ अ० प्रधान (अं० अंतरहित अनंतोज्ञान) क० सर्वपदार्थनो जाणपणो ॥ प० संपूर्णज्ञान ॥ नि० आवर्णरहित ॥ वि० अज्ञानरूप अंधकार रहित ॥ वि० सर्वदोश रहित ॥ लो० लोक अलो० अलोकमांहि ॥ प० प्रकाशनो करणहार एहवो ॥ के० केवल व० प्रधान ना० ज्ञान दं० दरसन ॥ स० सम्यक प्रकारे ॥ उ०

उत्तरा०

॥ ३६६ ॥

मूलः—ठाणा वीरासणाईया जीवस्स उ सुहावहा ।

उग्गा जहा धरिज्जन्ति कायकिलेसं तमाहियं ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थः—पांचमो कायक्लेश तप कहे छे, वीरासन (खुरसी उपर बेजे पछी खुरशी नि-
चेथी काढी लेतां तेवेज आसने बेसी रहे ते), डंडासन, गुरुडासन प्रमुख आसने कायाने एक स्थानके राखवी,
ए आसन बाळवो अतिशे दुकर छे, पण ए आसन जीवने मोक्षनां सुख आपनार छे, एम जाणीने ते आसन
जेवी रीते छे तेवी रीते कायाए करीने सेवीए, ए ५ मो कायक्लेश तप जाणवो ॥ २७ ॥

अर्थः—हवे संलीनता तप कहे छे। ए० एकांत अ० जिहां स्त्रीयादिकनुं आवहुं नथी। इ० स्त्री प० छाली
(बकरी) गाय प्रमुख पशु वि० रहित ॥ स० एहवो उपाश्रय आ० पाटपाटलादिकनुं से० सेवहुं वि० स्त्रीयादिक
रहित स० उपाश्रय आ० पाटपाटला भोगवे ए संलीनता तप छठो ॥ २८ ॥

मूलः—एगन्तमणावाए इत्थीपसुविवज्जिए ।

सयणासणसेवणया विवित्तसयणासणं ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—हवे छठो संलीनता तप कहे छे, एकांत जीहा कोइ आवे नहि, तेमज स्त्री पशु
रहीत एवो उपाश्रय पाट पाटला प्रमुख सेवे ते ६ ठो संलीनता तप जाणवो ॥ २८ ॥

अर्थः—ए० ए पूर्वे कहा ते बा० बाह्य त० तप कह्यो स० संक्षेपे वि० कह्यो भगवंते। अ० अभ्यंतर त० तप
ए० ए बाह्य तप कहा पछे हवे श्रीसुधर्मास्वामी जंबू प्रत्ये कहेछे जेम मे श्रीमहावीरदेव सगीपे सांभल्यो छे

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६६ ॥

દુસમયટિડિયં, તં પઠમસમણ્ વદ્ધં વિડિયસમણ્ વેડિયં તદિયસમણ્ નિજ્જિણ્ણં; તં વદ્ધં પુદ્ધં
 ઉદીરિયં વેડિયં નિજ્જિણ્ણં સેયાલે ય અકમ્મં ચાવિ ભવઈ ॥ ૭૧ ॥

ભાવાર્થ ૭૧ ગદ્ય:-શિષ્ય પુછતો હવો હે પૂજ્ય ? રાગ દ્વેષ ને મિથ્યાત્વ દર્શન એ ત્રણને જીતવે કરી
 જીવ શું ફલ ઉપાર્જે ? તેવારે ગુરુ ઉતર કહેતા હવા હે વત્સ ? રાગ દ્વેષ ને મિથ્યાત્વ દર્શનને જીતવે કરી જ્ઞાન
 દર્શન ચારિત્રની આરાધના કરવાને અર્થે જીવ ઉદ્યમ કરે અને જે ક્ષય કરતાં દુકરે એવા આઠ પ્રકારના
 કર્મની ગાંઠ મુકાવાને અર્થે ઉદ્યમ કરે અને જે મોહની કર્મ પહેલું ક્ષય કર્યું નથી, તે મોહની કર્મને અનુક્રમે
 ક્ષય કરવાની વિધી છે તેમ ક્ષય કરે, અનંતાનુંબંધી ક્રોધાદીક ૨૮ પ્રકારે મોહની કર્મ ક્ષય કરે અને
 પ્રકારે જ્ઞાનાવર્ણી કર્મ, ૯ પ્રકારે દર્શનાવર્ણી કર્મ, ૫ પ્રકારે અંતરાય કર્મ એ ત્રણ કર્મના અંશ સમકાલે (સા-
 થેજ) ક્ષય કરે, તેવાર પછી પ્રધાન અંત રહીત સર્વ પદાર્થનું જાણપણું સંપુર્ણ આવરણ (આડચીલ) રહીત
 વ્યાઘાત (વિઘ્ન) રહીત અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર રહીત સર્વ દોષ રહીત ને લોકાલોક પ્રકાસક એહવું કેવળજ્ઞાનને
 કેવળ દર્શન પામે, તે કેવળી જ્યાં સુધી મન વચન કાયાના વ્યાપારવંત હોય, તહાંલગી ઇર્યાવહી કર્મ બાંધે,
 તે કર્મનો સ્પર્શ જીવ સંઘાતે સુખકારી છે પણ દુઃખકારી નથી, વળી તે કર્મની બે સમયની સ્થિતિ છે, તે પહેલે
 સમે કર્મને બાંધ્યું, બીજે સમે તે કર્મ ભોગવ્યું અને ત્રીજે સમે તે કર્મ ક્ષય કર્યું, તે ઇર્યાવહી કર્મ બાંધ્યું, સ્પર્શ્યું,
 ઉદય આવ્યું ને ભોગવ્યું તે કર્મ ક્ષય ગયું તેથી અનાગતકાલે ચોથે સમે તે કર્મ રહીત હોય ॥ ૭૧ ॥

અર્થ:-અં અંતર્મુહુર્તાદીક જેટલો આં આહુષો હોય તેટલો પાં ભોગવીને । અં અંતર્મુહુર્ત અં કાલ અં

उत्तरा०

॥ ३६७ ॥

प्रायश्चित्त त० ते तप आ० कल्लो भगवंतै ॥ ३१ ॥

मूलः—आलोयणारिहाइयं पायच्छित्तं तु दसविहं ।

जं भिक्खू वहई सम्मं पायच्छित्तं तमाहियं ॥ ३१ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—गुरुनी समीपे पापने आलोवे ते प्रायश्चित्त १० प्रकारे तेनां नाम १ आलोयण, २ पडीकमणे, ३ मीस, ४ विवेगे, ५ विउसगे, ६ तव, ७ वेय, ८ मूल, ९ अणठियाय, १० पारंचीए, ए दसे प्रकारनुं प्रायश्चित्त जे साधु साचे मने कायाए करीने सेवे ते प्रायश्चित्त तप जाणवो ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे विनय तप कहेछे अ० गुरु प्रसुष गुणवंत बडा साधु आवे तेवारे । उ० उभा थावो अ० वे हाथने जोडवा । त० तेमज आ० पाट पाटलादिक आसन्ननो । दा० देवो गु० गुरुनी भ० भगति भा० भाव सहित सु० गुरुनो आदेश प्रमाण करे । वि० विनय तप ए० ए वि० कल्लो भगवंते ॥ ३२ ॥

मूलः—अब्भुट्ठाणं अञ्जलिकरणं तहेवासणदायणं ।

गुरुभक्तिभावसुस्सूसा विणओ एस वियाहिओ ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—हवे बीजो विनय तप कहे छे, १ गुरु वडेरा आवे तेहवारे सामे जावुं, २ वे हाथनुं जोडवुं, ३ मथणं बंदामीनुं कहेवुं, ४ पोतानुं आसन छोडीने गुरुने आमंत्रवुं, ५ गुरुनी भक्तिनुं करवुं, ६ अंतरंग प्रीतीथी गुरुनो आदेश (हुकम) इच्छवो इत्यादिक ४५ प्रकारनो विनय तप जाणवो ॥ ३२ ॥

अर्थः—हवे वेयावच तप कहेछे । आ० आचार्य आ० आदिदेइ तेनो । वे० वेयावच करवो द० दसे

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६७ ॥

આયુષ્ય હોય તેવારે મન વચન કાયાના વ્યાપાર સંધતો થકો મન વચન કાયાના વ્યાપાર પાછા પડવાનો આચાર નથી, એહવો શુદ્ધ ધ્યાનનો ત્રીજો ભેદ ધ્યાતો થકો તેમાંથી પ્રથમ મનનો વ્યાપાર સંધે, પછી વચનનો વ્યાપાર સંધે, પછી કાયાનો વ્યાપાર સંધે, પછી શ્વાસોશ્વાસનું સંધતું કરે, પછી લગારેક, અ, ઇ, ઊ, ઋ, ૠ, એ પાંચ નાના અક્ષરનો ઉચાર કરતાં જેટલો કાલ થાય, એહવી શૈલેશી અવસ્થા હોય, તે અળગાર (સાધુ) ને મન વચન કાયાના વ્યાપારની જેહને ક્રિયા છેદાણી છે, કર્મ ક્ષય કર્યા વિના જે જે ધ્યાન પાછું વળે નહિ, તે શુદ્ધ ધ્યાનનો ચોથો ભેદ ધ્યાતો થકો ૧ વેદની, ૨ આયુષ્ય, ૩ નામ, ૪ ગૌત્ર, એ ચાર કર્મના અંશ સમકાલે ક્ષય કરીને પછી [ઈહાંનો સમાસ આગલ ૭૩ મે વોલે પુર્ણ થશે] ॥૭૨॥

અર્થ:-તં તે માટે ઓં ઉદારિક તેં તેજસ સં સરિર અને કં કાર્મણ સરિર સં સર્વથી વિં છાંડવે કરી । વિં છાંડવે કરીને ઉં સમશ્રેણી પં પામ્યું અં આપણા જીવની અવગાહનાને જેટલા આકાશ પ્રદેસ ફરસ્યા જોઈએ તેટલા ઉપરાંત અધીકા આકાશ પ્રદેશ અળખરસતો થકો ગં મોક્ષ જાય ઉં ઉંચો એં એક સં સમે અં વાંકીગતી અળખરતો થકો તં તિહા મોક્ષને વિપે ગં જડને । સાં જ્ઞાનના ઉં ઉપયોગવંત સિં સિદ્ધ થાય તેહને સર્વ અર્થની સિદ્ધિ હોય બું બુજ્ઞે જાં વળી અં સર્વ દુપનો અંત કં કરે ॥ ૭૩ ॥

મૂલ:-૭૩ તઓ ઓરાલિયકમ્માઈં સઘાહિં વિપ્પજહણાહિં વિપ્પજહિત્તા ઉજ્જુસેઢિપત્તે અફુસમાળગઈં ઉઢ્ઠં એગસમણં અવિગ્ગહેણં તત્થ ગન્તા સાગારોવઉત્તે સિજ્ઞઈં બુજ્ઞઈં જાવ અન્તં કરેઈ ॥ ૭૩ ॥

उत्तरा०

॥ ३६८ ॥

अर्थ:-हवे ध्यान कहेछे । अ० आर्तध्यान रु० हिंस्या करवानो रुद्रध्यानने व० वर्जिने ज्ञा० ध्यान
ध्याय सु० दृढचित्त थको समाधिर्वंत ध० धर्म ध्याननो ध्यावो सु० सुकृ ज्ञा० ध्यान । ज्ञा० ए बे ध्यान
ध्यावा तं० ते तु० पूरणे बु० तिर्थकर एम व० कहे ॥ ३५ ॥

मूल:-अट्टरुहाणि वज्जित्ता ज्ञाएज्जा सुसमाहिए ।

धम्मसुक्काइं ज्ञाणाइं ज्ञाणं तं तु बुहा वए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थ:-हवे पांचमो ध्यान तप कहे छे, आर्तध्यान ने रौद्र ध्यान वर्जिने दृढ चित्ते समा-
धीर्वंत थको धर्मध्यान ने शुक्ल ध्यान ध्याय एम तिर्थकरे कह्युं ॥ ३५ ॥

अर्थ:-हवे काउसग तप कहेछे । स० सुवाने विषे आ० बेसवाने विषे ठा० उभा रहेवाने वा० विषे जे०
जे उ० बळी भि० साधु न० न वा० हालवुं चालवुं नकरे । का० कायानुं वि० वोसरावुं काउसगनो करवो
छ० छठो सो० ते अभ्यंतर तप प० कह्यो भगवंते ॥ ३६ ॥

मूल:-सयणासणठाणे वा जे उ भिक्खू न वावरे ।

कायस्स विउस्सग्गो छट्ठो सो परिकित्तिओ ॥ ३६ ॥

गाथा ३६ भावार्थ:-हवे ६ ठो कायोत्सर्ग तप कहे छे, सुवाने विषे, बेसवाने विषे, उभा रहेवाने विषे,
कायानुं हलावुं, चलावुं जे साधु न करे (अर्थात् अमुक बखत सुधी कायाने वोसीरावुं) ते ६ ठो का-
योत्सर्ग तप तिर्थकरे कह्यो. ॥ ३६ ॥

अध्य०

॥ ३० ॥

॥ ३६८ ॥

सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेताहवा हे जंबू ? जेम में श्री महावीरदेव स्वामीना समीपे सांभळुं
हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहुं ओगणत्रीसमां अध्ययनने विषे प्रमाद छांडवो कह्यो । ते प्रमाद रहित होय तेणे तप
करवो ते भणी तपनो स्वरूप तिसमां अध्ययनने विषे कहेछे ॥ इति श्री उत्तराध्ययनना सम्यक्त्व पराक्रम
नामे २९ मां अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण ॥ २९ ॥

अर्थः—ज० जेणे उ० प्रकारे पा० पाप क० कर्म रा० राग दो० द्वेष करी जे । स० अतिशे उपराज्या
कर्म ख० खपावे त० तपे करी भि० साधु त० ते ए० एकाग्र म० मन छतो सु० सांभळे गुरु कहेछे ॥ १ ॥

मूलः—जहा उ पावगं कम्मं रागदोससमज्जियं ।

खवेइ तवसा भिक्खू तमेगग्गमणो सुण ॥ १ ॥

गाथा ? भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? रागद्वेषे करी जे अतिशे पाप कर्म उपराजेलां ते पाप
कर्म जेणे प्रकारे तपे करी साधु क्षय करे ते एकाग्र चिते करी सांभळ ॥ १ ॥

अर्थः—हे शिष्य पा० प्राण वं० वध सु० मृपावाद । अ० अदत्त मे० मैथुन प० परिग्रह थकी वि० निवर्तो ॥
रा० रात्रि भो० भोजनथी वि० निवर्तो । जी० एहवो जीव होय ते हो० थाय अ० नवा कर्म ग्रहिवाथी रहित ॥ २ ॥

मूलः—पाणवहमुसावायाअदत्तमेहुणपरिग्गहां विरओ ।

रईभोयणविरओ जीवो होइ अणासवो ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—१ प्राणवध २ मृपावाद (जुहुं) ३ अदत्त (अणदीधेलुं) ४ मैथुन ५ परिग्रह

ઉત્તરોં

॥ ૩૬૯ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:-ગુરુ કહેતા હવા છે શિષ્ય ? હું ચારિત્રની વિધિ કહીશ !!! જે ચારિત્ર જીવને સુખ આપનાર છે અને તે ચારિત્રને આચરીને ઘણા જીવ સંસારરૂપી સમુદ્ર તર્યા !!! ॥ ૧ ॥

અર્થ:-એ૦ એક બોલથી વિ૦ વિરતી કુંકરે તેવારે ॥ એ૦ એક બોલને ય૦ વિષે પ૦ પ્રવર્તીવો તે ક્રિયા બોલ । અ૦ અસંમથી નિ૦ નિવર્તવું ચ૦ વળી સં૦ સંજમને ય૦ વિષે પ૦ પ્રવર્તવું ॥ ૨ ॥

મૂલ:-એગઓ વિરં કુજ્જા એગઓ ય પવત્તણં ।

અસંજમે નિયત્તિં ચ સંજમે ય પવત્તણં ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-એક બોલથી નિવર્તે અને એક બોલને વિષે પ્રવર્તે ? તે અસંયમથી નિવર્તવું અને સંયમને વિષે પ્રવર્તવું ॥ ૨ ॥

અર્થ:-રા૦ રાગ અને દો૦ દ્વેષ ય૦ પૂરણે દો૦ એ બે પા૦ મેલાછે । પા૦ પાપ ક૦ કર્મ મિથ્યાત્વાદિકના । પ૦ પ્રવર્તનહાર તેહને જે૦ જે મિ૦ સાધુ । ર૦ અલગા કરે નિ૦ સદાય સે૦ તે ન૦ ન અ૦ રહે મં૦ સંસારમાંહિ ભમે નહી ॥ ૩ ॥

મૂલ:-રાગદોસે ય દો પાવે પાવકર્મપવત્તણે ।

જે મિલ્લૂ રુમ્મણ નિચ્ચં સે ન અચ્છંદ્દ મંણડલે ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થ:-જે પાપ કર્મના મૂલ અને મિથ્યાત્વાદિકના પ્રવર્તાવણહાર અને પાપકર્મને ઉપાર્જન કરનાર અને મલીન એવા રાગદ્વેષને જે સાધુ સદાય અલગા કરે તે સંસારમાંહી ન ભમે ॥ ૩ ॥

અર્થ:-દં૦ મન દંડાદિક ૩ દંડ ગા૦ ૩ ગારવ ચ૦ પુરણે । સ૦ સત્ય ચ૦ વળી તિ૦ ત્રણ તિ૦ ત્રણ

અધ્ય૦

॥ ૩૧ ॥

॥ ૩૬૯ ॥

पाणी ते उलेचवे करी त० सूर्यना तापे करी क० अनुक्रमे सो० पाणीनुं सोषण भ० होय ॥ ५ ॥

मूलः—जहा महातलायस्स सन्निरुद्धे जलागमे ।

उस्सिञ्जणाए तवणाए कमेणं सोसणा भवे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—जेम मोटा तळावने विषे नवुं पाणी आववानुं ठेकाणुं रुंधे थके प्रथमनुं पाणी होय ते उलेचवे करी तथा सूर्यना तापे करी अनुक्रमे शोषण थाय ॥ ५ ॥

अर्थः—ए० एणे तु० प्रकारे सं० साधुने अ० पण । पा० पापकर्म नि० नवा आवता रह्या एहवो साधु होय तेहने । भ० भवनी को० कोडिनां सं० संच्या क० कर्म । त० तपे करी नि० क्षय थाय ॥ ६ ॥

मूलः—एवं तु संजयस्सावि पावकम्मनिरासवे ।

भवकोडीसंचियं केम्मं तवसा निज्जरिज्जइ ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—एवी रीते साधुने पण व्रते करी नवां आवतां पापकर्म रोकाएल होय, तेहने भवनी कोडीना संच्यां कर्म तपे करीने क्षय करे ॥ ६ ॥

अर्थः—सो० ते त० तप दु० बे प्रकारे वु० कह्यो भगवंते । वा० बाह्य तप अने अ० अभ्यंतर (त० तप) त० तेमज वळी । वा० बाह्य तप छ० छ प्रकारे वु० कह्यो ॥ ए० एम छ प्रकारे ॥ अ० अभ्यंतर त० तप कह्यो ॥ ७ ॥

मूलः—सो तवो दुविहो वुत्तो बाहिरम्भन्तरो तहा ।

ઉત્તરા०

॥ ૩૭૦ ॥

ત્રણ પ્રકારના ઉપસર્ગ જે સાધુ સમભાવે સ્વમે તે સંસારમાંહી ન ભમે ॥ ૫ ॥

અર્થ:-વિ० રાજકથાદિક વિકથા ચાર પ્રકારે । ક० કષાય સ० આહારાદિક ચ્યાર સંજ્ઞા । જ્ઞા० આર્તધ્યાન અને રૌદ્ર ધ્યાન બ० બે ધ્યાન ત० તેમજ । જે० જે ભિ० સાધુ વ० વર્જે નિ० સદાય સે० તે ન० ન અ० રહે મં० સંસારમાંહિ ભમે નહી ॥ ૬ ॥

મૂલ:-વિગ્રહાકસાયસન્નાણં જ્ઞાણાણં બહુયં તદ્વા ।

જે ભિક્ષૂ વજ્જણ નિચ્છં સે ન અચ્છદ્ધ મણ્ડલે ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:-ચાર વિકથા તે, ૧ સ્ત્રીકથા, ૨ ભક્તકથા, ૩ દેશકથા, ૪ રાજકથા, ૫ અકેકો વિકથાના ચાર ચાર ભેદ, ૧ ક્રોધ, ૨ માન, ૩ માયા, ૪ લોભ, ચાર સંજ્ઞા તે ૧ આહાર સંજ્ઞા, ૨ ભય સંજ્ઞા, ૩ મૈથુન સંજ્ઞા, ૪ પરિગ્રહ સંજ્ઞા, બે પ્રકારના ધ્યાન તે આર્તધ્યાન ને રૌદ્રધ્યાન ૫ પુર્વોક્તને જે સાધુ સદાય વર્જે ? તે સંસારમાંહી ન ભમે ॥ ૬ ॥

અર્થ:-વ० પાંચ મહાવ્રતને વિષે ૬० ઇન્દ્રિય પાંચ અ० અર્થ શબ્દાદિકને વિષે સ० પાંચ સુમતિને વિષે કિ० કાયયાદિક પાંચ ક્રિયાને ય० વિષે । જે० જે ભિ० સાધુ પાંચ મહાવ્રત પાંચ સુમતિ પાલવાને વિષે જ० ઉદ્યમ કરે અને પાંચ ઇન્દ્રિયા વિષે । પાંચ ક્રિયા છાંડવાને વિષે ઉદ્યમ કરે । નિ० સદાય સે० તે ન० ન અ० રહે મં० સંસારમાંહિ ભમે નહી ॥ ૭ ॥

મૂલ:-વણસુ ઇન્દ્રિયત્થેસુ સમિદ્ધેસુ કિરિયાસુ ય ।

જે ભિક્ષૂ જયઈ નિચ્છં સે ન અચ્છદ્ધ મણ્ડલે ॥ ૭ ॥

અધ્ય०

॥ ૩૧ ॥

॥ ૩૭૦ ॥

गाथा. ९ भावार्थ:-हवे प्रथम अणसण तपनो अधिकार कहेछे, अणसण तपना वे भेद, १ एक थोडा काळनो ते नोकारसी प्रमुख तप, २ बीजो जावजीव सुधीनो तप, हवे १ थोडा काळनो अणसण तप तेना वे भेद, ते एक नोकारसी प्रमुख थोडा काळनी मर्यादा पुरी तथा बाद भोजन करवानी वांछा सहित अने बीजो जावजीव सुधीनो ते भोजन करवानी वांछा रहित तप. ॥ ९ ॥

अर्थ:-जो० जे सो० ते इ० थोडाकालनो त० तप नमोकारसी प्रमुख सो० ते तप स० संक्षेपे छ० छ प्रकारे कहेछे से० श्रेणि त० तप ते छठ अठम प्रमुख अनुक्रमे कहेता छ मास लगे करेते श्रेणितप १ प० बीजो प्रतर त० तप श्रेणी गुणे करीए तेवारे प्रतर तप थाय २ घ० बीजो घन तप ते पाछलो प्रतर तप ते श्रेणि गुणो करीए तेवारे घन तप थाय य० वळी त० तेमज हो० होय व० चौथो वर्ग तप ते ते घनघन गुणो करीए तेवारे वर्ग तप नीपजे य० वळी ४ ॥ १० ॥

मूल:-जो सो इत्तरियतवो सो समासेण छविहो ।

सेढितवो पयरतवो घणो य तह होइ वग्गो य ॥ १० ॥

गाथा. १० भावार्थ:-जे नोकारसी प्रमुख थोडा काळनो अणसण तप तेना ६ भेद छे, १ श्रेणीतप, २ प्रतरतप, ३ घनतप, ४ वर्गतप, ५ वर्ग वर्गतप, ६ प्रकिर्णतप एम ६, हवे प्रथम श्रेणीतप ते नोकारसी आदि दइने छठ अठम छ मास सुधी एकज बार तप करे ते, २ प्रतरतप ते श्रेणीने श्रेणी गुणो करिये तयारे प्रतर

उत्तरा०

॥ ३७१ ॥

अर्थः—पि० संसठादिक आहार ग० ग्रहवाना । सात भेदछे प० प्रतिज्ञाने विषे । भ० भयना ठा० स्थानक स० सातने विषे । जे० जे भि० साधु ज० संसठादिक सात अभिग्रहने विषे उद्यम करे सात भय छांडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय ॥ से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नहि ॥ ९ ॥

मूलः—पिण्डोग्गहपडिमासु भयद्वाणेषु सत्तसु ।

जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—पींड (आहार) ग्रहण प्रतीमाना सात भेद ते, १ संसठ, २ असंसठ, ३ उद्धड, ४ अल्पलेपीका, ५ उदग्रहीत, ६ प्रग्रहीत, ७ उद्गीतधर्मा, सात भयना नाम ते, १ इहलोक भय, २ परलोक भय, ३ आदान भय, ४ अकस्मात् भय, ५ आजीवीका भय, ६ मर्ण भय, ७ अपयश भय, ए पुर्वोक्तनेविषे जे साधु सदाय यत्नपणे प्रवर्ते ते संसारमांहो न भमे ॥ ९ ॥

अर्थः—म० जाति मदादिक आठ मदनेविषे ब० ब्रह्मचर्यनी नववाडनेविषे । भि० क्षमादिक यतिनो ध० धर्म द० दस प्रकार तेहनेविषे । जे० जे भि० साधु ज० आठ मद छांडवानेविषे । नववाड सेववाने विषे । दस विधयति धर्म पालवाने विषे उद्यमकरे नि० सदाय । से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमेनहि ॥ १० ॥

मूलः—मदेसु बम्मगुत्तीसु भिक्खुधम्मंमि दसविहे ।

जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—१ जाती मद, २ कुळ मद, ३ बळ मद, ४ रूप मद, ५ तप मद, ६ श्रुत मद, ७

अध्य०

॥ ३१ ॥

॥ ३७१ ॥

હવે શ્રેણી, પ્રતર, ઘન, વર્ગ, વર્ગવર્ગ એ પાંચ પ્રકારનાં તપનું કોષ્ટક લિખ્યતે. પ્રથમ છઠ્ઠ મક્તનો યંત્ર લખેલ છે.

તપનાં નામ	૧ શ્રેણી તપ	૨ પ્રતર તપ	૩ ઘન તપ	૪ વર્ગ તપ	૫ વર્ગ વર્ગ તપ
છઠ્ઠ	૨	૪	૮	૬૪	૨૦૪૮
પારણા	૨	૪	૮	૬૪	૨૦૪૮
ઉપવાસ દીવસ	૪	૮	૧૬	૧૨૮	૪૦૯૬
સર્વ દીવસ માન તથા વર્ષનું માન	૬ દીવસ	૧૨ દીન	૨૪ દીન	૧૯૨ દીન	૬૧૪૪ દીવસ અને ૧૭ વરસ ને ૨૪ દીન

આ અઠમ મક્તના યંત્રની સ્થાપના છે.

હવે ચોકડીનો યંત્ર લિખ્યતે.

તપનાં નામ	૧ શ્રેણી તપ	૨ પ્રતર તપ	૩ ઘન તપ	વર્ગ તપ	વર્ગવર્ગ તપ	તપનાં નામ	શ્રેણી તપ	પ્રતર તપ	ઘન તપ	વર્ગ તપ	વર્ગવર્ગ તપ
અઠમ	૩	૯	૨૭	૨૪૩	૧૭૭૧૪૭	ચોકડાં	૧	૪	૧૬	૧૦૨૪	૪૧૯૪૩૦૪
પારણાં	૩	૯	૨૭	૨૪૩	૧૭૭૧૪૭	પારણાં	૧	૪	૧૬	૧૦૨૪	૪૧૯૪૩૦૪
ઉપવાસદીન	૯	૨૭	૮૧	૭૨૯	૬૩૧૪૪૧	ઉપવાસદીન	૪	૧૬	૬૪	૪૦૯૬	૧૬૭૭૭૨૧૬
સર્વદીવસ માન	૧૨ દીન	૩૬ દીન	૧૦૮ દીન	૯૭૨ દીન	૭૦૮૫૮૮ દીન	સર્વદીનમાન તથા વર્ષમાન	૫	૨૦	૮૦	૬૧૨૦	૨૦૬૭૧૫૨૦
										દી.તેનાં ૧૪ વર્ષ ૨ માસ ૨૦ દીન	દીવસ

૭૪૨૦

॥૩૭૨॥

ત્રીનું પ્રમાણ કરે એ પાંચ બોલ પાલે, ૬ સર્વથા બ્રહ્મચર્ય પાલે, ૭ સચેતનો આહાર ન કરે, ૮ પોતે આરંભ ન કરે, ૯ અનેરા પાસે આરંભ કરાવે નહિ, ૧૦ આરંભ કરીને આપે તે છે નહિ, ૧૧ ચોટલી રાखी મસ્તક ઢાઢી મુંછનો લોચ કરી પોતાની જ્ઞાતીમાં ગૌચરી કરે, સર્વ મુનીનો આચાર રાखે એ શ્રાવકની ૧૧ પઢીમાં અંગીકાર કરે. બાર ભિક્ષુની પ્રતિમા તે, ૧ એક પગ ડંબરા બાહીર ને એક પગ ડંબરા માંહી રાखીને આપે તથા આહાર પાણીની અઁવંડ ધારાથી આપે તે એક દાત કહીએ, ૧ મહિને એક દાત આહારની ને એક દાત પાણીની એમ અનુક્રમે સાતમે મહીને સાત દાત અન્ન પાણીની સમજવી, ૮ મી ૯ મી ને ૧૦ મી એ ત્રણ પ્રતિમા સાત સાત અહોરાત્રીની એકાંતર ચોવીહાર ઉપવાસ કરે અને દિવસે ગ્રામની બાહીર સુર્યની આતાપના લીએ અને રાત્રીએ ત્રણ ત્રણ આસનવાલે, ૮ મીમાં ૧ ચતા સુવે, ૨ એક પાસાભર સુવે, ૩ પલાંઠી વાઢી ચાર પોહોર રાત્રી બેશી રહે, ૯ મીમાં ૧ ઢંડાસણ, ૨ લગડાસણ, ૩ ડકુડુ આસને બેસે, ૧૦ મીમાં ૧ ગોહીયાસણ, ૨ વીરાસણ, ૩ અવ-ખુજી આસણ, ૧૧ મી પ્રતિમા છઠમ્મકત્ત ચોવીહારો ઉપવાસ કરે, બીજે ઉપવાસે ગ્રામની બાહાર એક અહોરા-ત્રીનો કાયોત્સર્ગ કરે, ૧૨ મી પ્રતિમાએ અઠમમ્મકત્ત ચોવીહારો ઉપવાસ કરે, ૩ જે ઉપવાસે એક મસાણ મુમિ-કાએ એક પુદગલપર દ્રષ્ટિ રાखી આંખના મટકારા રહિત એક રાત્રીનો કાયોત્સર્ગ કરે, આઠમી પ્રતિમાથી માં-ઢીને બારમી પ્રતિમા સુધી દેવતા મનુષ્ય ને તિર્યંચના ઉપસર્ગ ઁવમે એ ૧૨ મુનીની પ્રતિમા જાણવી, એ પૂર્વોક્ત પ્રતિમાને વિષે જે સાધુ સદાય યત્નવંત હોય તે સંસાર માંહી ન મમે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-કિં ૧૩ પ્રકારની ક્રિયાનેવિષે મૂં એકોદ્રિયાદિક ૧૪ પ્રકારના જીવનેવિષે । પં ૧૬ જાતિના પરમાધામીને યં વિષે જેં જે મિં સાધુ જં ચડદ પ્રકારના જીવની રક્ષાકરવાનેવિષે ઉદ્યમકરે । ૧૬

અધ્યં

॥ ૩૧ ॥

॥ ૩૭૨ ॥

आ० आहार छे० न लेवो दो० वे अणसणने वि०विषे ॥ १३ ॥

मूलः—अहवा सपरिकम्मा अपरिकम्मा य आहिया ।

नीहारिनीहारी आहारच्छेओ दोसु वि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—वळी मर्ण अणसण तपना बे भेद ते एक वैयावच्च कराववा सहीत तथा (पडिकमणां सहित) अने बीजो वैयावच्च कराववा रहीत तथा (पडिकमणां रहित), तेना वळी वे भेद ते एक नीहारी अने बीजो अनीहारी, निहारी ते ग्रामादीकने विषे अणसण करे तेनुं निहारण थाय एटले तेना शरीरने ठेकाणे पाढवामां आवे अने बीजो अनिहारी ते कंदरादीकने विषे अणसण करे तेनुं निहारण न थाय एटले कलेवर त्यांज वोसिरावे, ए बंने मर्णने विषे आहारनो त्याग होय, ए प्रथम अणसण तप कह्यो ॥ १३ ॥

अर्थः—हवे उणोदरी तप कहेछे । ओ० उणोदरी राखीए तेणे उणोदरी तप पं० पांच प्रकारे । स० संक्षेपे वि० कह्यो भगवंते ॥ द० द्रव्यथी १ । खे० क्षेत्रथी २ का० काळथी ३ । भा० भावथी ४ ॥ प० पर्याय य० थकी ॥ १४ ॥

मूलः—ओमोयरणं पञ्चहा समासेण वियाहियं ।

दवओ खेत्तकालेणं भावेणं पज्जवेहि य ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—हवे बीजो उणोदरी तप कहे छे, उदर (पेट) उणुं राखीए, तेनुं नाम उणोदरी, ए तप संक्षेपथी, ५ प्रकारे कहेल छे, १ द्रव्यथी उणोदरी, २ क्षेत्रथी उणोदरी, ३ काळथी उणोदरी, ४ भावथी उणोदरी, ५ पर्यायथी उणोदरी ॥ १४ ॥

उत्तरा०

॥ ३७३ ॥

मूलः—गाहासोलसएहिं तहां अस्संजमम्मि य ।

जे भिक्खू जयई निबं से न अच्छइ मण्डले ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थः—सुयगडांग सुत्रना प्रथम श्रुत खंधना १६ अध्ययन ते, १ स्वसमय परसमय नामे, २ वैताळीय नामे, ३ उपसर्ग नामे, ४ स्त्रीप्रज्ञा नामे, ५ नर्क विभुती नामे, ६ वीरस्तुति नामे, ७ कुशील प्रभासी नामे, ८ संकांम अकामविर्य नामे, ९ धर्म नामे, १० समाधी नामे, ११ मोक्षमार्ग नामे, १२ समोसर्ग नामे, १३ रथोत्तथ्य नामे, १४ ग्रंथ नामे, १५ यमतथी नामे, १६ गाहा नामे, ए १६ ने यथा-तथ्य सदेहे, १७ प्रकारिना असंयम ते, १ पृथ्वी, २ पाणी, ३ अग्नी, ४ वायु, ५ वनस्पती, ६ बेइंद्री, ७ तेइंद्री, ८ चौइंद्री, ९ पचेइंद्री, १० अजीव, ए १० नी दया पाळे अने ११ अपेहा, १२ अउपेहा, १३ परि-ठावणीया, १४ अपमंजणी, १५ मन, १६ वचन, १७ काया ए १७ प्रकारनो असंयम तथा पाठांतरे पांच इंद्रीयो पांच आश्रव ते, १ मिथ्यात्व, २ अव्रत, ३ कषाय, ४ प्रमाद, ५ अशुभ योग ए दशने ११ मुं क्रोध, १२ मान, १३ माया, १४ लोभ, १५ मन, १६ वचन, १७ काया, ए प्रकारे असंयमने छांडवो, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नावंत होय ते संसारमांही न भमे. ॥ १३ ॥

अर्थः—मनेकरी उदारिक मनुष्य तिर्यच संबंधीया विषय सेवे नहि अनेरा पासे सेवरावे नहि । सेव-ताने भलुं जाणे नहि ३ । एम वचने करी ३ प्रकारे । ३ । एम कायाए करी त्रण प्रकारे एम ९ प्रकारे । एम वैक्रिय देवता संबंधीया नव भेद नवे दु अठार । ए १८ प्रकार बं० ब्रह्मचर्यनेविषे । ना० ज्ञाताना १९ अ० अ-

अध्य०

॥ ३१ ॥

॥ ३७३ ॥

गाथा १६ भावार्थः—१ गामने विषे, २ नगर (जीहां कर नहि ते) ने विषे, ३ राज्यधानी (राजा वसे ते) ने विषे, ४ निगम (जीहां वाणीया घणा वसता होय ते) ने विषे, ५ आगर (जीहां सुवर्णादीकनी खाण होय ते) ने विषे, ६ पल्ली (घणा वृक्षे करी बींठी होय, तेमज अटवी मध्ये वसे ते चोर पल्ली ते) ने विषे, ७ खेड (जीहां धुळनो कोट होय) ने विषे, ८ कर्वट (जीहां अति लघु गाम होय ते) ने विषे, ९ द्रोण मुख (जीहां जळने स्थळ ए बंने मार्ग होय ते) ने विषे, १० पाटण (जीहां सर्व दीशार्थी माणस आवे ते) ने विषे, ११ मंडप (जीहांथी चारे दीशाए अढी अढी कोस लगी गाम होय ते) ने विषे, १२ संवाहण (पर्वतने मध्ये गाम होय ते) ने विषे ॥ १६ ॥

अर्थः—आ० जिहां तापसना थांनक होय तिहां वि० नाग प्रमुखना स्थानकने विषे । स० नान्हाना नेसडाने विषे । स० पंथी लोक वासो रहे ते सराजे विषे वो० जिहां गाय प्रमुपनां गोकल रहेता होय तिहां य० वळी । थ० रेतनी उची थलीयोने विषे । से० चतुरंगीणी सेनाने विषे । ख० कटक उतरवाना ठामने विषे । स० सार्थवाहना साथने विषे । सं० भय माटे लोक एकठा मळे ते स्थानक । कोटे० गढ सहित जे गाम ते मांहि । वाडाने विषे य० वळी ॥ १७ ॥

मूलः—आसमपए विहारे सन्निवेसे समायघोसे य ।

थलिसेणाखन्धारे सत्थे संवट्टकोट्टे य ॥ १७ ॥

गाथा. १७ भावार्थः—१३ आश्रम (जीहां तापसनां स्थानक होय ते) ने विषे, १४ विहार (जीहां भिक्षु वसे तथा नागकुमारना स्थानक होय ते) ने विषे, १५ सन्निवेस (जीहां यात्रीक वसे तथा नाना नेसडाते) ने

उचरा०

॥ ३७४ ॥

होर रात्री गया पछी मोटे मोटे शब्दे बोले, १६ मोटो क्लेश करे, १७ झंझ वचननो क्लेश करे, १८ पोताने तथा परने असमाधी उपजावे, १९ प्रभातथी ते संध्या सुधी लावीने खाखा करे, ए २० असमाधीनां स्थानक वर्जे, ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय, ते संसारमांही न भमे । १४ ॥

अर्थ:-ए० चारित्रने काबरु करे ते एकवीस । १० सबला दोषने विषे ॥ बा० बावीस प० परीसहनेविषे जे० जे भि० साधु ज० एकवीस सबला दोष छांडवानेविषे । बावीस परीसह सहवाने विषे उद्यम करे । नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे । मं० संसारमांही भमे नहि ॥ १५ ॥

मूल:-एगवीसाए सबले बावीसाए परीसहे ।

जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ:-२१ सबळा दोष ते, १ हस्तकर्म (हाथरस) करे, २ मैथुन सेवे, ३ रात्रीभोजन करे, ४ आधाकर्मि आहार भोगवे, ५ राज्यपीड भोगवे, ६ कृतगड १, पामीचं २, अच्छेजं ३, अणीसीधं ४, अभीहडं ५, ए पांच प्रकारना दोष सहीत आहार भोगवे, ७ वारंवार पचखाण करीने भांगे, ८ छ मासमांही वगर कारणे टोळुं (गच्छ) बदले, ९ एक महीनामां उदक (पाणी) ना त्रण लेप लगाडे (अर्थात् त्रण नदी उतरे, १० एक मास मांही त्रण मायाना स्थानक सेवे, ११ सेजांतरनो आहार भोगवे, १२ आकुटीने प्राणातीपात करे, १३ आकुटीने जुठुं बोले, १४ आकुटीने अदत्तादान लीए, १५ सचेत पृथ्वी उपरे सुवे बेसे, १६ सचेतरजे खरडेल पाट पाटला उपरे सुवे बेसे उठे, १७ सळी गयेला पाटपाटला उपर सुवे बेसे उठे,

अध्य०

॥ ३१ ॥

॥ ३७४ ॥

હોય તિહાં ગોચરિ કરે ૫૦ પતંગીયા વીં ૦ ઉડવાની પેરે છુટક છુટક ઘરે ગોચરિ કરે ચે ૦ વઢી ॥ સં ૦ સંપના
આ ૦ આવર્તનની પેરે આ ૦ પાડામાંહિ ગોચરિ કરે ૧ । મં ૦ પાડા ત્રાહિર નીકલતા પળ તેમ ગોચરિ કરે ૨ । તે
સંઘાવર્તન વીજો ભેદ ॥ ગ ૦ પાધરો ધુરીથી છેહડા લગે જડને ૫૦ પાછો વલે તેવારે ગોચરિ કરે તે છ ૦ છઠી
ગોચરિ એ છ પ્રકારની ગોચરિ તે પળ પેત્રથી ઉગોદરી તપ ॥ ૧૯ ॥

મૂલ:—પેડા ય અદ્ધપેડા ગોમુત્તિપયઙ્ગવીહિયા ચેવ ।

સમ્બુક્કાવટ્ટાયયગન્તુપચાગયા છટ્ટા ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ:—હવે ક્ષેત્ર થકી જે ઉગોદરી તપ છે, તેના ૬ ભેદ કહે છે, ૧ પેટીને આકારે ચારે
ખુણે ગોચરી કરે, ૨ અર્ધ પેટીને આકારે ગોચરી કરે, ૩ રસ્તે ચાલતાં વઢદ માત્રુ કરે તેવે આચારે આઘા-
પાછા ઘરે ગોચરી કરે, ૪ પતંગીયો ઉડે તેવી રીતે છુટક છુટક ગોચરી કરે, ૫ શંખાવૃત્તના વે ભેદ તે, ૧
શંખના આવર્તનની પેઠે પાડામાંહી ગોચરી કરે, ૨ પાડામાંહી નીકલતાં પળ તેમ ગોચરી કરે, ૬ પાધરો છેડા
સુધી જડને પાછો વલતાં ગોચરી કરે, એ છ પ્રકારે ક્ષેત્ર થકી ઉગોદરી તપ કહીએ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:—દિ ૦ દિવસની જે પો ૦ પોરસીહું । ચ ૦ ચાર પોરસીહું પિ ૦ પળ ૩ ૦ વઢી જ ૦ જેટલો મ ૦ હોય કા ૦ કાલ ।
એ ૦ એણે પ્રકારે ચ ૦ વિચરતો થકો સ્વ ૦ નિશ્ચે ॥ કા ૦ કાલના પ્રમાણનું મુ ૦ ઉગોદરી તપ જાણવો ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:—દિવસસ્સ પોરસીણં ચઉણ્હં પિ ઉ જત્તિઓ મવે કાલો ।

એવં ચરમાણો સલુ કાલોમાણં મુણેયવ્વં ॥ ૨૦ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૩૭૫ ॥

૬ માંધા નામે, ૬ આર્દ્ર કુમારનું, ૭ ઉદગપેઢાલ પુત્રનું એ સર્વ મળી ૨૩ અધ્યયનને શ્રદ્ધે ચોવીસ પ્રકારના દેવ તે ચોવીસ તિર્થકર જાણવા તથા ૧૦ સુવનપતી, ૮ વાળવ્યંતર, ૫ જોતીષી, ૧ વૈમાનીક એ ૨૪ જાતીના દેવતાને શ્રદ્ધે એ પુર્વોક્તને વિષે જે સાધુ સદાય યત્નવંત હોય તે સંસારને વિષે ન ભમે ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-૫૦ પાંચ મહાવ્રતની પચવીસ માં ભાવનાને વિષે । ૩૦ છવીસ ઉદેસા ૬૦ દસા શ્રુત સ્વંધના દસ ઉદેસા વૃહત્કલ્પના છ ઉદેસા । વ્યવહાર સુત્રના દસ ઉદેસાને વિષે જે જે મિંસાધુ પચવીસ ભાવના સમી આરાધવાને વિષે ॥ છવીસ ઉદેસા સમા સદહવાને વિષે જંઉદ્યમ કરે નિં સદાય । સેં તે નં નં અં રહે મં સંસાર માંહી ભમે નહિ ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:-પણવીસભાવનેહિં ઉદેસેસુ દસાઈણં ।

જે મિક્કૂ જયઈ નિચં સે ન અચ્છઈ મળ્ડલે ॥ ૧૭ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થ:-પંચમહાવ્રતની ૨૫ ભાવના તેમાં અકેકા મહાવ્રતની પાંચ પાંચ માંધાનાં તે ૧ ઇર્યા, ૨ મન, ૩ વચન, ૪ ઇષણા, ૫ આદાન મંડમત નિસ્વેવણા, ૬ વિચારીને બોલવું, ૭ ક્રોધે કરી જુઠું બોલવું નહિ, ક્ષમા કરવી, ૮ લોભથી જુઠું બોલવું નહિ, સંતોષ રાખવો, ૯ ભયથી જુઠું બોલવું નહિ, ધીરજ રાખવી, ૧૦ હાંશી કુતુહલથી જુઠું બોલવું નહિ, મૌન્ય રહેવું, ૧૧-૧૮ જાતીનાં સ્થાનક નિર્દોષ યાચીને ભોગવવાં; ૧૨ ઋણકાષ્ટકાંકરો પ્રમુખ દીન દીન પ્રત્યે યાચીને ભોગવવું, ૧૩ છકાય જીવની હિંસા થાય તેમ સ્થાનક સમા-રવું નહિ, ૧૪ દેવનું, ગુરુનું, ઇંદ્રનું, રાજાનું, ગાથાપતીનું, સેજાતરનું, જીવનું અદતાદાન લેવું નહિ, ૧૫ ગુરુની,

અધ્યં

॥ ૩૧ ॥

॥ ૩૭૫ ॥

गाथा २२ भावार्थः—स्त्री अथवा पुरुष आभ्रण सहीत अथवा रहीत अथवा बाल्यावस्थावाळो, अथवा योवनावस्थावाळो, अथवा वृद्धावस्थावाळो, अथवा साडी प्रमुख वस्त्रादीके करी सहीत होय ॥२२॥

अर्थः—अ०कोइएक रोष हर्ष सहित इत्यादिक अवस्था अनेरो एक वि०भेद । अमुकाडि अवस्था सहित हुस्ये तेहने हाथे लेथुं ॥ व० काले तथा गौरवर्णे दातार देसे तो लेथुं नहिर नहि लेथुं इत्यादिक भा०भावना अ०अभिग्रह करतो थको उ०वळी ॥ ए०एणीपरे च०विचरता प्रवर्तवाने ख०निश्चे । भा०भावथी उणोदरी तप मु०जाणवो ॥२३॥

मूलः—अन्नेण विसेसेणं वण्णेणं भावमणुमुयन्ते उ ।

एवं चरमाणो खलु भावोमाणं मुणेयवं ॥ २३ ॥

गाथा २३ भावार्थः—रोष रहीत अथवा हर्ष सहित इत्यादीक अमुक अवस्थाए होय अथवा काळा वर्णवाळो, अथवा गोरा वर्णवाळो इत्यादीक वर्णवाळो होय, ए पुर्वोक्त प्रमाणे होय, तेहवो दातार आपशे तो लेथुं !!! एहवो अभीग्रह धारी प्रवर्ते ते भाव थकी उणोदरी तप कहीए ॥ २३ ॥

अर्थः—द० द्रव्यथी असनादिकने विषे खे० पेत्रथी ग्रामादिकने विषे का० कालथी पोरसी प्रमुख भा० भावथी स्त्री पुरुष आभरणादिक सहित तथा रहित इत्यादिक भावने विषे य० वळी आ० कल्या उ० वळी जे०जे भा० भाव । ए० एणीपरे द्रव्य पेत्र काल भावादिक सघले ओ० उणोदरीपणे च० चालतो थको । प० भाव उणोदरीने विषे च० चालतो भ० होय भि० साधु ॥ २४ ॥

मूलः—द्वे खेत्ते काले भावमि य आहिया उ जे भावा ।

उत्तरा०

॥ ३७६ ॥

१८. प्रकारनुं प्रायश्चित तेनो यंत्र लिख्यते.

अध्य०

नंबर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
मास	१	१	१	१	१	१	२	२	२	२	३	३	३	३	३	३	३	४	४	४	४	४	४	४	४	५	५	६
दीन	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	०	५	१०	१५	२०	२५	२७	०	२७	०

॥ ३१ ॥

ए २८ प्रकारनुं प्रायश्चित सम्यक प्रकारे आराधे ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय, ते संसार मांही न भमे ॥ १८ ॥

अर्थ:-पा० ओगणतीस २९ पाप आववाना सु० शास्त्र निमित्तादिक । प० तेहना प्रसंगने विषे ॥ मो० मोहनीना ठा० ३० स्थानकने चे०य०विषे । जे०जे भि०साधु ज० २९ पाप शास्त्र अने ३० मोहनीना स्थानक छांडवाने विषे उद्यम करे नि० सदाय । से० ते न० न अ०रहे मं० संसारमांही भमे नहि ॥ १९ ॥

मूल:-पावसुयपसङ्गेषु मोहगणेषु चेव य ।

जे भिखू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ:-२९ प्रकारनां पाप सूत्रनां नाम कहेछे, १ भुमी कंपनामे शास्त्र, २ उत्पात नामे शास्त्र, ३ स्वप्न नामे शास्त्र, ४ अंतलीख नामे शास्त्र (ऊल्कापातनुं जाणपणुं), ५ अंग नामे शास्त्र (अंग स्फुरकणनुं जाणपणुं), ६ स्वर नामे शास्त्र (स्वरनुं जाणपणुं), ७ व्यंजन नामे शास्त्र (तल मसादीकनुं जाणपणुं), ८ लक्षण नामे शास्त्र (स्त्री पुरुषनां लक्षणनुं जाणपणुं) ए ८ सूत्रना, ८ अर्थना, ८ वार्ताना ए

॥ ३७६ ॥

સઠ, ૩ ઉદ્ઘટ, ૪ અલ્પ લેપીકા, ૫ ઉદગ્રહીતા, ૬ પ્રગૃહીતા, ૭ ઝડીત ધર્મ્મા એ ૭ ભેદ એહનો વિશેષ સુલાંશો આચારંગ સુત્રથી જાણવો તેમજ ૧ દ્રવ્યથી, ૨ ક્ષેત્રથી, ૩ કાલથી, ૪ ભાવથી, એ ચાર પ્રકારનો અભીગ્રહ જાણવો તેમાં દ્રવ્યથી તે અમુક વસ્તુ, ૨ ક્ષેત્રથી તે ઘર પ્રમુખને વિષે, ૩ કાલથી તે ભિક્ષાચર પ્રમુખ નિવર્તે થયે થકે, ૪ ભાવથી તે રુદન કરતો હોય, અયવા હરખતો હોય, ઇત્યાદિક એ પ્રમાણે વીજા પળ અભીગ્રહ ભિક્ષાચારી તપને વિષે તિર્થકરે કહેલછે, એ ત્રીજો ભીક્ષાચારી તપ જાણવો. ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—હવે રસ પરિત્યાગ તપ કહે છે । સ્ત્રી૦ દુદ્ધ ? દ૦ દહિ ૨ । સ૦ ઘી ૩ આ૦ આદિ શબ્દથી સર્વ વિગય । પ૦ સરસ પા૦ પાણી ભો૦ ભોજન ॥ પ૦ એ વર્જવું ર૦ સરસ આહાર તુ૦ વઢી ભ૦ ભગવંતે કહું ર૦ રસ વિ૦ પરિત્યાગ તપ ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:—સ્ત્રીરદહિસપ્પિમાઈ પળીયં પાળભોયણં ।

પરિવજ્જણં રસાણં તુ મળિયં રસવિવજ્જણં ॥ ૨૬ ॥

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ:—હવે ચોથો રસ પરિત્યાગ તપ કહેછે, ? દુધ, ૨ દહીં, ૩ ઘી, ૪ તેલ, ૫ ગઢપળ એ પાંચ માંહીલી વિગયનો ત્યાગ તથા સરસ આહાર પાણીનું વર્જવું, એચોથો રસ પરિત્યાગતપ શ્રીતિર્થકરે કહેલછે ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:—હવે કાયકલેસ તપ કહે છે ઠા૦ કાયા એક ઠામ રાખવી વી૦ વીરાસળ પ્રમુષ । જી૦ જીવને ઉ૦ વઢી સુ૦ મોક્ષ સુખનાં આપણહાર । હ૦ એ અતિદુકર । જ૦ જેમ કરવું છે તેમ ધ૦ કાયાએ કરી સેવાએ કા૦ કાયકલેશ ત૦ તે તપ આ૦ કહું ભગવંતે ॥ ૨૭ ॥

૬૫૨૦

॥૩૭૭॥

મહર્થિક દેવતા થયેલા છે તેહના અવર્ણવાદ બોલે, ૩૦ ચારજાતીના દેવતા આવતા નથી અને કહે મારી પાસે દેવતા આવેછે ૯ ૩૦ કામ કરવાથી ૭૦ ક્રોડા ક્રોડી સાગરોપમ સુધી રક્ષાલવાનું મહામોહની કર્મ બાંધે, એમ જાણી ૯ ૩૦ મહામોહની સ્થાનકને વર્જે ૯ પુર્વોક્તને વિષે જે સાધુ સદાય યત્નવંત હોય તે સંસારમાંથી ન ભમે ॥૧૯॥

અર્થ:-સિંહ મોક્ષપદ પામ્યાં તે આદિનું પહિલું જે સમય તે સિદ્ધાદિક ગુણ ૩૧ તેહનેવિષે જોં મન વચન કાયાના જોગ વ્યાપાર તેહના ૩૨ જોગ આલોચનાદિક તેહને વિષે । તેં તેત્રીસ આં આસાત-જાને યં વિષે જેં જે મિં સાધુ જં સિદ્ધના ૩૧ ગુણ કહેવાને વિષે ઉદ્યમ કરે । મન વચન કાયાના ૩૨ જોગ વ્યાપાર રુડા પ્રવર્તાવવાને વિષે ઉદ્યમ કરે ॥ તેત્રીસ આસાતના છાંડવાને વિષે ઉદ્યમ કરે નિં સદાય । સેં તે સાધુ નં ન અં રહે મં સંસારમાંથી ભમે નહિ ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:-સિદ્ધાદિગુણ-જોગેસુ તેત્રીસાસાયણાસુ ય ।

જે મિલ્લૂ જયઈ નિચ્છં સે ન અચ્છઈ મળ્ડલે ॥ ૨૦ ॥

ગાથા. ૨૦ ભાવાર્થ:-સિદ્ધ ભગવંતના ૩૧ ગુણ તેનાં નામ, ૫ પ્રકારે જ્ઞાનાવર્ણિ કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૧ પ્રકારે દર્શનાવર્ણિ કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૨ પ્રકારે વેદની કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૨ પ્રકારે મોહની કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૪ પ્રકારે આયુષ્ય કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૨ પ્રકારે નામ કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૨ પ્રકારે ગોત્ર કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૫ પ્રકારે અંતરાય કર્મ ક્ષય કર્યાં, ૯ એકત્રીસ સિદ્ધ ભગવંતજીના ગુણને શ્રદ્ધે, ૩૨ પ્રકારના જોગ સંગ્રહ તેના નામ, ૧ જે અતિ-ચારાદીક દોષ લાગેલો હોય તેની ગુરુવાદીકની પાસે આલોચના કરે, ૨ ગુરુની પાસે આલોચના કરેલી હોય

અધ્ય૦

॥ ૩૧ ॥

॥ ૩૭૭ ॥

तेम अ० अनुक्रमे हुं तुज प्रते वु० कहंछुं ॥ २९ ॥

मूलः—एसो बाहिरगतवो समासेण वियाहिओ ।

अब्भिन्तरो तवो एत्तो वुच्छामि अणुपुवसो ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए ६ प्रकारे बाह्यतप संक्षेपे श्री भगवंते कह्यो, हवे ६ प्रकारे अभ्यंतर तप अनुक्रमे हुं कहं छुं ते तुं सांभळ ! ! ! ॥ २९ ॥

अर्थः—पा० पाप आलोइने तप पडिवर्जे ते प्रायच्छित तप ? ॥ वि० गुणवंत वडानो विनय करवो २ वे० आचार्यादीकनुं वेयावच करवुं ३ त० तेमज स० सज्जायनुं करवुं ४ ॥ ज्ञाणं० धर्म ध्यानादिकनो ध्यावो ५ ॥ च० वळी वि० काउसगनो करवो ६ । ए० ए अ० अभ्यंतर त० तप कह्यो भगवंते ॥ ३० ॥

मूलः—प्रायच्छितं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।

ज्ञाणं च विओसग्गो एसो अब्भिन्तरो तवो ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—१ प्रायश्चित, २ विनय, ३ वेयावच्च, ४ स्वाध्याय, ५ ध्यान, ६ कायोत्सर्ग ए ६ प्रकारे अभ्यंतर तप नाम मात्र कह्यो ॥ ३० ॥

अर्थः—आ० गुरुनी समीपे लेवो पापनो आलेववो रि० योग्य छे । आ० ए आदीछे ॥ पा० प्रायच्छित तु० वळी द० दस प्रकारे (आलोयणा ? । पडिकमणो २ । तदुभय ३ विवेय ४ मुसगो ५ तप ६ छेय ७ मूल ८ अणवठपा ९ पारंघिण्णेव १०) । जं० जे भि० साधु व० कायाए करी सेवे स० साचे मने । पा०

ઉચ્ચરા૦

॥ ૩૭૮ ॥

સ્થાનકમાં આવે, તેવારે ગુરુની પહેલા શિષ્ય ઇચ્છાવહી પડીકમે, ૧૨ કોઈ અન્ય પુરુષ પ્રશ્નાદીક પુછવા આવ્યો હોય તે ગુરુનેજ બોલાવવા યોગ્ય છે, અને શિષ્ય બોલાવે, ૧૩ રાત્રીએ ગુરુ પુછે કોણ સુતા છે ને કોણ જાગે છે, તેવચ્ચે શિષ્ય જાગતો થકો બોલે નહિ, ૧૪ શિષ્ય ચાર પ્રકારના આહાર વ્હોરીલાવેલ હોય તે પહેલા નાના સાધુની પાસે આલોચના કરે અને પછી ગુરુ પાસે આલોચના કરે, ૧૫ તેમજ તે આહાર પ્રથમ નાના સાધુને દેખાડે, પછી ગુરુને દેખાડે, ૧૬ તે આહાર પેહેલા નાના સાધુને આમંત્રે, પછી ગુરુને આમંત્રે, ૧૭ તે આહાર ગુરુને પુછ્યા વિના જે જે ઇચ્છે તેને કાઢી આપે, ૧૮ ગુરુ અને શિષ્ય બંને જણા બેસીને એક પાત્રા માંહી આહાર પાળી કરતાં ગુરુની આજ્ઞા વિના પોતાની ઇચ્છા મુજબ આહાર કરી જાય, ૧૯ ગુરુ શિષ્યને બોલાવે તે વચ્ચે સાંભળીને બોલે નહિ, ૨૦ ગુરુ શિષ્યને બોલાવે અને તિહાંજ બેઠો થકો ઉત્તર આપે, ૨૧ ગુરુ શિષ્યને બોલાવે, અને શું કહોછો, શું કહોછો, એમ કહે, ૨૨ ગુરુને તું તું કરે, ૨૩ ગુરુ શીખામણ આપે તેવારે સામું બોલે, ૨૪ ગુરુ કહે વૃદ્ધ રોગી તપસ્વી વિગેરેની ત્રિયાવચ્ચકરો તો નફો થશે, તેવારે શિષ્ય કહે, તમેજ કરો, તમને શું ? નફો નહિ થાય, ૨૫ ગુરુ ધર્મકથા કહેતાં કોઈ ગાથા પદાદીક મુલે તેવારે ગુરુને સ્વિષ્ટ કરવાને કહે એમનથી એમ છે, એમ કહે, ૨૬ ગુરુ ધર્મકથા કહેતાં કહે એ અમુક બોલ વિચારીને કહેશું, તેવારે શિષ્ય કહે શું ? તે અર્થ તમને સાંભળતો નથી !!! એમ કહે, ૨૭ ગુરુ ધર્મકથા કહેતાં હોય તેવારે અરતી બેદે, ૨૮ ગુરુ ધર્મકથા કહે તેવારે પ્રસદા માંહી ભેદ પાડે, ૨૯ ગુરુ ધર્મકથા કહેતા હોય તેવારે ધર્મકથાનો રસ છેદે, (અર્થાત ક્યાં સુધી વ્યાખ્યાન કરશો, ગૌચરીતું અસુર થાયછે), ૩૦ ગુરુ ધર્મકથા કહી રહ્યા પછી તે પ્રસદા માંહીથી કોઈ ગયું નહોય, પછી તે પ્રસદા માંહી જે ગુરુએ વ્યાખ્યાન કરેલ હોય, તેહજ અધ્યયનાદીક વધારે મેલ મેલવીને

અધ્ય૦

॥ ૩૧ ॥

॥ ૩૭૮ ॥

प्रकारे आचार्यादिकने विपे । आ० वेयावचनो करवो ज० जेहवो आपणो था० बल समर्थाई होय तेहने अनुसारे वे० वेयावच करवो त० ते तप आ० कह्यो भगवंते ॥ ३३ ॥

मूलः—आयरियमईए वेयावच्चम्मि दसविहे ।

आसेवणं जहाथामं वेयावच्चं तमाहियं ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—हवे त्रीजो वेयावच्च तप कहे छे, १ आचार्य, २ उपाध्याय, ३ स्थीवर, ४ तपस्वी, ५ रोगीष्ट, ६ सेहाणे, ७ स्वधर्मि, ८ कुल (एक गुरुना शिष्य होय ते), ९ गण (एक गच्छना मुनी होय ते), १० संघ, ए दसे प्रकारे वेयावच्च पोतानी शक्तिने अनुसारे करवी ते त्रीजो वेयावच्च तप जाणवो ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे सज्झाय तप कहेछे वा० गुरु समीपे वांचणी लेवी । पु० संदेह उपने पुळवो चे० पदपूरणे त० तेमज प० फरी फरी वारंवार सात्तनो गुणवो । अ० सुत्रादिकना अर्थ चिंतववा । ध० धर्मनो उपदेस देवो । स० ए स्वाध्याय पं० पांच प्रकारे भ० होय ॥ ३४ ॥

मूलः—वायणा पुच्छणा चेव तहेव परियट्टना ।

अणुपेहा धम्मकहा सज्झाओ पञ्चहा भवे ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे चोथो स्वाध्याय तप कहे छे, १ गुरुनी समीपे वांचणी लेवी, २ संसय उपजवाथी पुळवुं, ३ वारंवार सात्तनुं गणवुं, ४ सुत्रादीकनां अर्थनुं चिंतववुं, ५ धर्मोपदेशनुं देवुं, ए पांच प्रकारे ४ थो स्वाध्याय तप जाणवो ॥ ३४ ॥

उत्तरा०

॥ ३७९ ॥

संपूर्ण ॥ ३१ ॥ ए ३१ मां अध्ययनने विषे चारित्र पाळवानुं कहुं, ते चारित्र तो अप्रमादी होय ते पाळे, तेथी ३२ मां अध्ययनने विष प्रमादनां स्थानक कहीने ते प्रमादन छांडवानुं कहेछे, ते प्रमाद ससारमांही परीभ्रमण करावतो संसार कहेवो छे ते कहे छे

अर्थ:-अच्चन्त० अनादि का० कालनुंछे स० मिथ्यात्वादि मूलेकरी सहितछे ॥ स० सर्व च्यार गतिरूप ॥ दु० दुषमय संसारछे तेहना उ० पूरणे जो० जे प० (मोक्ष) मुक्ताववो । तं० ते मुक्ताववो भा० कहेता मे० मुजने प० प्रतिपूर्ण चि० चित्त थको हे शिष्य तुं । सु० सांभलो ते मुक्ताववो कहेवोछे ॥ ए० एकांत हि० हितकारीछे वली । हि० मोक्ष तेहज अ० अर्थ छे जेहने विषे ॥ १ ॥

मूल:-अच्चन्तकालस्स समूलगस्स सवस्स दुक्खस्स उ जो पमोक्खो ।

तं भासओ मे पडिपुण्णचित्ता सुगेह एगन्तहियं हियत्थं ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थ:-गुरु कहेता हवा हे विषयथी खंडीत थएला ने प्रतिपुर्ण चितवाळा शिष्य ? जे अनादी कालनो ने अव्रतादीक मुळे करी सहीत एवा संसारना सर्व दुःखथी मुक्त थवानो ऊपाय अने जे हितकारी एवो मोक्षनो अर्थ हुं तुजने कहीश ? ते एकाग्र चिते करीने तुं सांभळ ? ॥ १ ॥

अर्थ:-ना० ज्ञानते स० सर्व मति श्रूतादि ॥ प० निर्मल करवे करी अ० मति अज्ञानने मो० मिथ्यात मोहनोयने वि० विशेषे वरजवे करी । रा० रागने दो० द्वेषने य० वली सं० सम्यग प्रकारे ख० पपाववे करी ॥ ए० एकांत सो० सुपने स० पामे सुख ते कहेवो छे मो० मोक्षरूप ॥ २ ॥

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३७९ ॥

अर्थः—ए० ए त० तप तु० पूरणे दु० जे वे भेद छे प्रकारे बाह्यतप । छ प्रकारे अभ्यंतर तप ए वे भेदे तप जे० जे कोइ । स० साचे मने करी आ० आचरे करे मु० साधु । सो० ते खि० सिघ्र स० सर्व सं० संसार नरकादिक गतिथी वि० विसेषे मु० मुकाय । पं० पंडित साधु । इ० इम वे० हुं कहंछुं ॥ ३७ ॥

मूलः—एवं तवं तु दुविहं जे सम्मं आयरे मुणी ।

सो खिणं सवसंसारा विप्पमुच्चइ पण्डओ ॥ ३७ ॥ त्ति वेमि ॥

॥ इति श्री तवमगं त्रिशं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ३० ॥

गाथा ३७ भावार्थः—ए पूर्वोक्त ६ प्रकारे बाह्य ने ६ प्रकारे अभ्यंतर तप कह्यो, ते वे प्रकारनो तप ते साधु साचे मनेकरी आचरे, ते पंडीत साधु संसारथकी शीघ्र मुक्त थाय एम सुधर्मस्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यजे कहेता हवा के हे जंबू? जेम में श्री महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं, तेम में तुज प्रत्ये कहुं ॥ ३७ ॥ इति श्री उत्तराध्ययनना त्रीसमां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ३० ॥ ए ३० मां अध्ययनने विषे तपनो अधिकार कह्यो, ते तपतो चारित्रवंत होय तेकरे तेथी ३१ मां अध्ययनने विषे चारित्रनो अधिकार कहेछे.

अर्थः—च० चारित्रनी वि० विधि प० कहिंशुं गुरु सिष्य प्रते कहेछे । जी० जीवने उ० वळी सु० सुषणा आपणहार जं० जे च० चारित्रने आदरीने व० घणा जी० जीव । ति० तर्या सं० संसार रुपीया सा० समुद्र ॥ १ ॥

मूलः—चरणविहिं पवक्खामि जीवस्स उ सुहावहं ।

जं चरित्ता बहू जीवा तिण्णा संसारसागरं ॥ १ ॥

उत्तरा०

॥ ३८० ॥

स्थानक । इ० वांछे पण वि० स्त्रीपसु पंडग रहित जो० ते पण रहिवा योग्य ॥ स० चारित्रनी समाधीना
का० वांछणहार स० साधु त० तपसी ॥ ४ ॥

मूलः—आहारमिच्छे मियमेसणिज्जं सहायमिच्छे निउणत्थबुद्धिं ।

निकेयमिच्छेज्ज विवेगजो० समाहिकामे समणे तवस्सी ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—जे ज्ञान दर्शन चारित्रनी समाधीना इछनार तपस्वी एवा साधुने जो आहारनी
इच्छा थाय तो मर्यादा पुर्वक ४७ दोष रहित आहार वांछे, जो शिष्यनी इच्छा थाय तो भला जीवादीक नव
तत्त्वना अर्थने विषे जेहनी बुद्धि छे, तेहवा शिष्यने वांछे, जो उपाश्रयनी इच्छा थायतो स्त्री, पशु, नपुंसक
रहीत एवा उपाश्रयने वांछे ॥ ४ ॥

अर्थः—न० न वा० कदाचित ल०पामे नि०भला विवेकवंत स०शिष्यने न पामे ॥ वा०अथवा गु०गुण
कारी अ०अधिक । गु० गुणेकरी स० सरिषो वा० अथवा ते पोते ए०एकलो वि०पण ॥ पा०पापकर्म । वि०
विशेषे व०वर्जतो थको ॥ वि० विचरे का० कामनेविषे अ० असावधान थको प्रवर्ते ॥ ५ ॥

मूलः—न वा लभेज्जा निउणं सहायं गुणाहियं वा गुणओ समं वा ।

एगो वि पावाइ विवज्जयन्तो विहरेज्ज कामेसु असज्जमाणो ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पोताथकी ज्ञानादीक गुणे करी अधीको तथा बराबर एवो भलो शिष्य कदाचित न पामेतो शिष्य
विना एकलो पण पापकारी अनुष्ठान वर्जतो कामभोगने विषे प्रतिबंध अणकरतोथको संयमने विषे विचरे ॥ ५ ॥

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३८० ॥

जे० जे भि० साधु र० अलगा रहे नि० सदाय से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नहि ॥ ४ ॥

मूलः—दण्डाणं गारवाणं च सल्लाणं च तियं तियं ।

जे भिक्खू रुम्भए निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थः—३ दंड ते, १ मनदंड, २ वचनदंड, ३ कायदंड, ३ गर्व ते, १ क्रुद्धिगर्व, २ रसगर्व, ३ शातागर्व, ३ शल्य ते, १ माया (कपटाइ) शल्य, २ निधान (धर्म कमाणीनुं फळ मागी लेवुं ते) शल्य, ३ मिथ्यात्वदर्शन शल्य एहने जे साधु सदाय छांडे ते संसारमांही न भमे ॥ ४ ॥

अर्थः—दि० देवताना कीधा य० वळी जे० जे उ० उपसर्ग त० तेम ते० तिर्यचना कीधा उपसर्ग मा० मनुष्यना कीधा उपसर्ग ॥ जे० जे भि० साधु स० सहे स० समभावे से० ते न० न अ० रहे मं० संसारमांहि भमे नहि ॥ ५ ॥

मूलः—दिव्वे य जे उवसग्गे तहा तेरिच्छमाणुसे ।

जे भिक्खू सहई सम्मं से न अच्छइ मण्डले ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—त्रण प्रकारना उपसर्ग ते १ देवता संबंधी उपसर्ग, २ मनुष्य संबंधी उपसर्ग, ३ तिर्यच संबंधी उपसर्ग. हवे देवता संबंधी उपसर्ग ते चार प्रकारे, १ हास्य, २ द्वेष, ३ परिक्षा, ४ अनेक प्रकारे वैरभाव. मनुष्य संबंधी चार प्रकारे उपसर्ग, १ हास्य, २ द्वेष, ३ परिक्षा, ४ कुशील निमित्ते, वळी उपलक्षणथी, ४ प्रकारे ते आत्मसमुहना, १ घत्तन, २ पत्तन, ३ स्थंभन, ४ संलेखन. हवे तिर्यच संबंधी उपसर्ग चार प्रकारे ते १ भय, २ द्वेष, ३ अन्न पाणी निमित्ते, ४ पोताना संतान पाळवा निमित्ते ए पुर्वोक्त

ઉત્તરાં

॥૩૮૧॥

અર્થ:-હું૦ દુઃખ હું૦ હેનાણું જ૦ જેહને ન૦ ન હો૦ હોય મો૦ મોહ મો૦ મોહ હ૦ હેનાણો જ૦ જેહને ન૦ ન હો૦ હોય ત૦ ત્રસના ત૦ ત્રસના હ૦ હેનાણિ જ૦ જેહને ન૦ ન હો૦ હોય લો૦ લોભ । લો૦ લોભ હ૦ હેનાણો જ૦ જેહને ન૦ ન હોય કિં૦ પરિગ્રહ ॥ ૮ ॥

મૂલ:-દુઃખં હયં જસ્સ ન હોઈ મોહો મોહો હઓ જસ્સ ન હોઈ તણ્હા ।

તણ્હા હયા જસ્સ ન હોઈ લોહો લોહો હઓ જસ્સ ન કિંચણાઈ ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:-જેણે દુઃખને હણ્યું, તેહને મોહ ન હોય અને જેણે મોહને હણ્યો તેહને ધનાદીકની તૃષ્ણા ન હોય અને જેણે તૃષ્ણાને હણી, તેહને લોભ ન હોય અને જેણે લોભને હણ્યો તેહને ધનાદીક કાંઈપણ ન હોય ॥૮॥

અર્થ:-રા૦ રાગને ચ૦ વલો દો૦ દ્વેષને ચ૦ વલો ત૦ તેમહિજ મો૦ મોહને । ઉ૦ ઉધરવાને કા૦ વાંછળહાર પુરુષે સ૦ મુલસહિત જા૦ સમુદ્ધને ॥ જે૦ જે જે૦ જે ઉ૦ ઉપાય પ૦ અંગીકાર કરવા ॥ તે૦ તે ઉપાયને કિં૦ કહિસ અ૦ અનુક્રમે ॥ ૯ ॥

મૂલ:-રાગં ચ દોસં ચ તદેવ મોહં ઉદ્ધત્તુકામેણ સમૂલજાલં ।

જે જે ઉવાયા પડિવજ્જિયઘ્વા તે કિત્તિસ્સામિ અહાણુપુવિં ॥ ૯ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:-રાગ, દ્વેષને મોહનાં મુલના સમુદ્ધને ઉધરવાની વાંછા કરતો થકો ઉધરવાના ઉપાયછે તે અંગીકાર કરવા ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? તે ઉધરવાના ઉપાય હું અનુક્રમે કહીશ, તે તું સાંભળ ! ॥૯॥

અર્થ:-ર૦ પ્રણીત રસ પ૦ ઘણું ન૦ ન નિસે૦ સેવવો । પા૦ પ્રાહિર૦ રસ તે દિ૦ કામની દિપ્તના ક૦ કરણહાર

અધ્ય૦ -

॥ ૩૨ ॥

॥ ૩૮૧ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:-પંચ મહાવ્રત તે, ૧ જીવદયા વ્રત, ૨ સત્યવ્રત, ૩ દત્તવ્રત, ૪ બ્રહ્મચર્યવ્રત, ૫ અપરિગ્રહ વ્રત, એ પાંચ મહાવ્રત પાળે, ૧ શબ્દ, ૨ રૂપ, ૩ ગંધ, ૪ રસ, ૫ સ્પર્શ એ પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષયને વર્જે અને ૧ ઇર્ષ્યા, ૨ ભાષા, ૩ એષણા, ૪ આદાન, ૫ પરિઠાવળોયા, એ પાંચ સમિતી પાળે અને ૧ કાઠ્યા, ૨ અધીકરણકી, ૩ પાડસીયા, ૪ પરિતાવળીયા, ૫ પાળીવાઈ એ પાંચ ક્રિયાને વર્જે એ પુર્વોક્ત પ્રમાણે જે સાધુ યત્નાપુર્વક વર્તે તે સંસારમાંહી ન ભમે ॥ ૭ ॥

અર્થ:-લે૦ છ લેસ્યાને વિષે છ૦ છકા૦ કાયને વિષે છ૦ છ આ૦ આહાર લેવાના કા૦ કારણ વેચણ વેચાવચ્છાદિકને વિષે જે૦ જે ભિ૦ સાધુ જ૦ જતના નિ૦ સદાય કરે કૃષ્ણ નીલકાપોત ૩ લેસ્યા છાંડવાને વિષે ઉદ્યમ કરે । તેજુ ૧ પદમ ૨ । શુક્લ ૩ । એ ૩ લેસ્યા આદરવાનો ઉદ્યમ કરે છકાય રાષવાને વિષે છ કારણે આહાર કરવાનો ઉદ્યમ કરે સે૦ તે ન૦ ન અ૦ રહે મં૦ સંસારમાંહિ ભમે નહિ ॥ ૮ ॥

મૂલ:-લેસાસુ છસુ કાણસુ છકે આહારકારણે ।

જે ભિક્ષૂ જયઈ નિચ્ચં સે ન અચ્છઈ મળડલે ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:-૬ લેસ્યા તે ૧ કૃષ્ણ, ૨ નીલ, ૩ કાપુત, ૪ તેજુ, ૫ પદ્મ, ૬ શુક્લ, એ છ લેસ્યા માંહી પ્રથમની ત્રણ દુષ્ટ લેસ્યા વર્જે ? અને સારી ત્રણ લેસ્યાએ પ્રવર્તે, ૬ કાયના નામ, ૧ પૃથ્વી, ૨ પાળી, ૩ તેજ, ૪ વાયુ, ૫ વનસ્પતી, ૬ ત્રસ, એ છ કાયના જીવની દયા પાળે, છ કારણે આહાર કરે તે, ૧ વેદના, ૨ વૈયાવચ્છ, ૩ ઇર્ષ્યાને અર્થે, ૪ સંયમને અર્થે, ૫ પ્રાણ નિભાવવાને અર્થે, ૬ ધર્મચિંતાને અર્થે, એ પુર્વોક્તને વિષે જે યતિ સદાય યત્નપુર્વક વર્તે તે સંસારમાંહી ન ભમે ॥ ૮ ॥

उत्तरा०

॥ ३८२ ॥

अर्थ:-वि० स्त्री पशु पंडग रहित सै० थानक आ० पाटपाटलादिक ॥ जं० सैवणहारने ॥ ओ० थोडा अ० आहारना करणहारने । ई० इंद्रियना द० दमणहारने ॥ न० न रा० राग स० वैरी ध० पराभव न करे चि० सुर्वोक्त साधुना चितने प० दुर कीधो टाल्यो वा० रोग इ० जेम ओ० ओषधी करी तेम ते रोग बलतो देहने पराभवे नहि ॥ १२ ॥

मूल:-विवित्तसेज्जासणजन्तियाणं ओमासणाणं दमिइन्दियाणं ।

न रागसत्तू धरिसेइ चित्तं पशइओ वाहिरिवोसहेहिं ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ:-जेम व्याधिए करी पीडीत होय, तेहने औषधे करी रोगनो पराभव न होय, तेम जे स्त्री पशु नपुंशक रहीत स्थानक भोगवनार उणोदरीना करनार, पांच इंद्रियोने दमनार, एवा साधुने राग रूपीयो शत्रु पराभव करे नहि ॥ १२ ॥

अर्थ:-ज० जेम वि० बिलाडाना व० वसवाना स्थानकने । मू० समीपे । न० न घू० उंदरने व० ते रहेवानी जग्या प० भली नहि । ए० एणे दृष्टांते इ० स्त्रीने नि० रहेवाना घरने म० मांदि । न० न बं० ब्रह्मचारीने ख० जुगतो भलो नहि । नि० निवास रहेवो ॥ १३ ॥

मूल:-जहा बिरालावसहस्स मूले न भूसगाणं वसही पसत्था ।

एमेव इत्थीनिलयस्स मज्झे न बभ्यारिस्स स्वमो निवासो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ:-जेम बीलाडाना स्थानक समीपे उंदरने ते स्थानक मांही वसवुं भलुं नहि, तेम

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३८२ ॥

લાભ મદ, ૮ ऐश्वर्य (ઠકુરાઈ) મદ, ૯ આઠ મદને વર્જે, ૧. સ્ત્રી, પશુ, નપુંસક રહિત સ્થાનક ભોગવે, ૨ સ્ત્રીની કથા ન કરે, ૩ સ્ત્રીની સાથે એક આસનપર ન બેસે, ૪ સ્ત્રીના અંગોપાંગ ન નિરસે, ૫ મીંતને આંતરે સ્ત્રીના વિષયયુક્ત વાક્ય ન સાંભળે, ૬ સ્ત્રીની પુર્વક્રીડા ન સંભારે, ૭ હમેશ સરસ આહાર ન કરે, ૮ મર્યાદા ઉપરાંત આહાર ન કરે, ૯ વિશુષા ન કરે, ૧૦ નવ વાડે બ્રહ્મચર્ય પાળે, ૧ ક્ષેમા, ૨ નિર્લોભતા, ૩ નિષ્કપટાઈપણું, ૪ અષ્ટમદ રહિત, ૫ દ્રવ્યે ને ભાવે હલવાપણું, ૬ સત્ય વચન, ૭ સત્તર પ્રકારનો સંયમ, ૮ વાર મેદે તપ, ૯ જ્ઞાનવંત, ૧૦ બ્રહ્મચર્ય એ દશ મુનીના ધર્મ પાળે, એ પુર્વોક્ત પ્રમાણે જે સદાય પાળે તે સંસારમાંથી ન ભમે ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-૭૦ શ્રાવકની ૫૦ ઇગ્યાર પ્રતિજ્ઞાનેવિષે । મિં ૦ મિહુની વાર ૫૦ પ્રતિજ્ઞાને યં વિષે । જે ૦ જે મિં ૦ સાધુ જં ૦ શ્રાવકની ૧૧ પ્રતિજ્ઞા જાળવાનેવિષે મિહુની પ્રતિજ્ઞા પાલવાનેવિષે ઉદ્યમકરે નિં ૦ સદાય । સે ૦ તે નં ૦ ન અં ૦ રહે મં ૦ સંસારમાંહે ભમે નહી ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:-ઉવાસગાળં પડિમાસુ મિક્કલૂણં પડિમાસુ ય ।

જે મિક્કલૂ જયઈ નિચ્ચં સે ન અચ્છઈ મ્મણ્હલે ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:-૧૧ શ્રાવકની પ્રતિજ્ઞા તે, ૧ સમક્ષિત નિર્મલ પાળે ને કોઈને મજરો કરે નહી, ૨ વ્રત નિર્મલ પાળે, ૩ વસ્ત્રો વસ્ત્ર સામાયક દેસાવગાસીક શુદ્ધ કરે, ૪ બે આઠમનો અકેક અને ૧૪ પા-સ્ત્રીનો છઠ પોસો એ રીતે એક માસના ૬ પોસા કરે, ૫ પાંચ વોલ પાળે, ૧ પોષથ દિવસે ચાર પોહોર રાત્રીનો કાયોત્સર્ગ કરે, ૨ સ્નાન ન કરે, ૩ રાત્રી ભોજન ન કરે, ૪ કાછડી ન વાળે, ૫ દિવસે બ્રહ્મચર્ય પાળે ને રા-

उत्तरा०

॥ ३८३ ॥

वाना आ० धर्म ज्ञा० ध्यानने जु० जोग्य छे । स० सदा हि० हितनुं कारण छे । अदर्शनादिक पांच बोल
ब० ब्रह्मचर्यने विषे र० रातो छे ते पुरुषने ॥ १५ ॥

मूल-अदंसणं चेव अपत्थणं च अचिन्तणं चेव अकित्तणं च ।

इत्थीजणस्सारियज्ञाणजुगं हियं सया बम्भचेरे स्याणं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थ:-जेहने धर्म ध्यानादीक हेतकारीछे, तेमज जे सदाय ब्रह्मचर्यने विषे रक्तछे, ते स्त्रीनुं दर्शन
जोवे नहि, स्त्रीनी वांछा न करे, स्त्रीनुं रूप दीठुं होय ते मनमांही चिंतवे नहि, स्त्रीना गुणनी कीर्ति न करे ॥ १५ ॥

अर्थ:-का० जो कदाचित्त तु० निर्द्वारवाने अर्थे । वि० विभूषासहित । दे० देवांगनाए । न० अशक्य
चा० संजमथी मनने काम खो० थोभाववाने ति० त्रण गुप्ति सहित एहवा साधुछे । त० तोहि वि० पण ए० एकांत हि०
हितनुं कारण ति० वळी । न० जाणीने । वि० स्त्रीयादिक रहित वा० थानक मु० साधुने प० प्रसन्न वारुं ॥ १६ ॥

मूल:-कामं तु देवीहि विभूसियाहिं न चाइया खोभइउं तिगुत्ता ।

तहा वि एगंगहियं ति नच्चा विवित्तवासो मुणिणं पसत्थो ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ:-मनने विषे अभीलाष उपजावे एहवी देवांगना अलंकार सहीत होय ते पण जे
त्रण गुप्तीए करीने सहीत एहवा साधुने संयम थकी खोभवी न शके ??? एहवा धैर्य वृत्तिना धणी मुनी होय
तोपण स्त्री पशु नपुंशक रहीत स्थानकने विषे रहेवुं श्रेय छे ॥ १६ ॥

अर्थ:-मो० मोक्षना अ० वांछणहार उ० पण मा० मनुष्यने पण । सं० संसारना परिभ्रमणथी ॥

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३८३ ॥

जातिना परमाधामी जेहवाछे तेहवा जाणवानेविषे उद्यमकरे ॥ १३ ॥ क्रियाछाडवी नि० सदाय से० ते न० न
अ० रहे मं० संसारमांहि भमेनहि ॥ १२ ॥

मूलः—किरियासु भूयगामेसु परमाहम्मिएसु य ।

जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थः—१३ क्रोयाना स्थानक ते, १ अर्थदंड, २ अनर्थदंड, ३ हिंस्यादंड, ४ अकस्मात्
दंड, ५ द्रष्टी विपर्यास दंड, ६ मोसवती क्रिया, ७ अदीनादाणावंतीया क्रिया, ८ अज्ञथवतीया क्रिया, ९ मित्र
दोशवतीया क्रिया, १० मानवतीया क्रिया, ११ मायावतीया क्रिया, १२ लोभवतीया क्रिया, १३ इर्यावहीया
क्रिया, ए १३ क्रियानां स्थानक जाणवां, १४ प्रकारे जीवनां ग्राम ते १ सुक्ष्म एकेंद्री, २ वादर एकेंद्री, ३
वेइंद्री, ४ तेइंद्री, ५ चौइंद्री, ६ असंज्ञी पंचेंद्री, ७ संज्ञी पंचेंद्री ए सातना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता ए १४ भेद
जाणवा. पंदर प्रकारना परमाधामीनां नाम ते १ अंव, २ अंवरीस, ३ शाम, ४ सबळ, ५ रौद्र, ६ वैरोद्र,
७ काळ, ८ महाकाळ, ९ असीपत्र, १० धनुष्य, ११ कुंभ, १२ वाळु, १३ वैतरणी, १४ खरस्वर, १५ महा-
घोष ए पुर्वोक्तने विषे जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसार मांही न भमे ॥ १२ ॥

अर्थः—श्रीसुगडांगना पहिला श्रुतबंधनेविषे सो० सोले गा० गाथानुं सोलमी गाथा नामा अध्ययन तेहनेविषे ।
त० तेम सतरभेद अ० असंजमने य० विषे । जे० जे भि० साधु सोलमुं अध्ययन भणवानेविषे सतरभेदे
असंजमछांडवानेविषे । ज० उद्यमकरे नि० सदाय । से० ते न० न अ० रहे । मं० संसारमांहि भमेनहि ॥ १३ ॥

उत्तरा०

॥ ३८४ ॥

सर्वने लो० लोकने । स० देवतासहित लोकने जे० जे का० काया संबंधी शरिरी दुःख मा० मानसी च० वली किं० थोडुं ॥ तं० ते दुःखनां अं० अंतने ग० पामे वी० वीतराग ॥ १९ ॥

मूलः—कामागुंगिद्धिपभवं खु दुक्खं सवस्स लोगस्स सदेवगस्स ।

जं काइयं माणसियं च किंचि तस्सन्तगं गच्छइ वीयरगो ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थः—देवता सहित सर्व लोकने जे कायानुं दुःख ते रागादीक अने मानसीक एवा बे प्रकारनुं थोडुं पण जे दुःख उत्पन थयुं ते निश्चे निरंतर काम भोगनी वांच्छा थकीज ते दुःखनो अंत वीतराग पामे ॥ १९ ॥

अर्थः—ज० जेम य० निर्द्धार किं० किंपाग वृक्षनां फ० फळ ॥ म० रमणीक तेणे करी ॥ र० रसेकरीने व० वर्णे करी य० गंधे करीने एहवा फल भु० भोगवता थका ते० विपाकनी अवस्थाने पाम्या थका ॥ ए-टले प० प्रगम्या थका जी० जीवतव्यनो आउखो खु० विनाश पामे छते ते किंपाग नामा फल मर्णांत दुःखना देणहार होय ॥ ए० ए उपमा कां० काण्धोग भोगव्याना वि० फलने विषे जाणवी ॥ २० ॥

मूलः—जहा य किंपागफला मणोरमा रसेण वर्णेण य भुज्जमाणा ।

ते खुडुए जीविय पच्चमाणा एओवमा कामगुणा विवागे ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जेम किंपाक वृक्षनां फळ (एक जातना झेरी वृक्षनां फळ) स्वादे करी तथा वर्णे करी खातां भोगवतां थकां मनने रमणीकछे पण भोगव्यां बे घडी पछी सोप्रक्रमीनुं आयुष्य त्रोडे (अर्थात्

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३८४ ॥

अध्ययननेविषे वीस ठा० स्थानक अ० असमाधिना तेहने जे०जे भि० साधु ज० ब्रह्मचर्य पालवाने विषे ।
ज्ञाताना अध्ययन समा सदहवात्रे विषे । असमाधिना थानक छांडवाने विषे उद्यम करे । नि० सदायः से० ते
न० न अ० रहे मं० संसारमांही भमे नहि ॥ १४ ॥

मूलः—बम्भम्मि नायज्झयणेषु ठणेषु असमाहिए ।

जे भिक्खू जयई निच्चं से न अच्छइ मण्डले ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थः—उदारिक शरिर संबंधी अने वैक्रीय शरिर संबंधी पैथुन नवे नवे कोटीए सेवतुं
नहि, ए अठार प्रकारतुं अब्रह्मचर्य तजे अने १९ ज्ञातासुत्रता प्रथम श्रुत स्वध्याना अध्ययन, १ मेघंकुमारतुं,
२ धनावा शेठतुं, ३ मोरना इंडातुं, ४ काचत्रातुं, ५ थावर्चा पुत्रतुं, ६ तुंबडीतुं, ७ रोहीणीतुं, ८ मलीना-
थतुं, ९ जीनरखने जीनपाळतुं, १० चंद्रमातुं, ११ दवदवा वृक्षतुं, १२ सुबुद्धि प्रधानतुं, १३ नंदमणीयारतुं,
१४ पोटीलातुं, १५ नंदीफळतुं, १६ द्रौपदीतुं, १७ आकीर्ण जातीना घोडातुं, १८ सुसमादारीयातुं, १९
कंडरीकने पुंडरीकतुं ए १९ ने श्रधे, वीस असमाधीनां स्थानक ते, १ उतावळो उतावळो चाले, २ वगर पुंजे
चाले, ३ कंडक पुंजे ने कंडक पग मांडे, ४ अधिक पाटपाटला भोगवे, ५ वडेराना सामुं बोले, ६ स्थीवरनी
घात चिंतवे, ७ सर्व जीवोनी घात चींतवे, ८ क्षीण क्षीण प्रत्ये क्रोध करे, ९ परना अवर्णवाद बोले, १०
वारंवार निश्चेकारी भाषा बोले, ११ नवो क्लेश करे, १२ जुनो क्लेश उपसमाव्यो होय ते फरी उदेरे, १३
अकाळे स्वाध्याय करे, १४ सचेतरजे हाथपगादीक खरडेल होय, तेने वगर पुंज्ये सुवे बेसे उठे, १५ पो-

ઉત્તરાં

॥ ૩૮૫ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-હવે પ્રથમ ચક્ષુ ઇદ્રીનું બ્યાન ૧૩ કાવ્યેકરીને કહેછે, સ્ત્રીયાદીકનાં રુપ ચક્ષુને ગ્રહવા યોગ્યછે તેમાંથી જે મનોજ્ઞ (મનને ગમતું) રુપછે તે રાગનો હેતુછે અને અમનોજ્ઞ (મનને નહિં ગમતું રુપ) તે દ્વેષનો હેતુ છે, તેથી જે મનોજ્ઞ અમનોજ્ઞ એ બંનેને વિષે રાગ દ્વેષ ન કરે, તેજ વીતરાગ જાણવા, એમ તિર્થકરે કહેલ છે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-રૂં રુપને ચં નેત્ર ગં ગ્રહવાયોગ્ય વં કહે તિર્થકર ॥ ચં (ચક્ષુ) નેત્રને રૂં રુપ ગં ગ્રહવા-યોગ્ય છે ॥ વં કહે તિર્થકર રાં રાગના હેં હેતુને સં મનોજ્ઞરુપને આં તિર્થકર કહે ॥ દોં દોસના હેં હેતુને અં અમનોજ્ઞ રુપને ॥ આં તિર્થકર કહે ॥ ૨૩ ॥

મૂલ:-રૂવસ્સ ચક્ષુ ગહણં વયન્તિ ચક્ષુસ્સ રૂવં ગહણં વયન્તિ ।

રાગસ્સ હેઠં સમણુન્નમાહુ દોસસ્સ હેઠં અમણુન્નમાહુ ॥ ૨૩ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:-રુપને ચક્ષુ ગ્રહનાર છે અને ચક્ષુને રુપ ગ્રહવા યોગ્ય છે, તેમાંથી જે મનોજ્ઞરુપ તે રાગનો હેતુ છે અને જે અમનોજ્ઞ રુપ છે તે દ્વેષનો હેતુ છે, એમ તિર્થકરે કહેલ છે ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:-રૂં મનોજ્ઞ રુપને વિષે જોં જે ગિં મુર્છાને ઉં પામે તિં તિવ્ર ॥ અં અકાલે પાં પામે સેં તે જીવ વિં મરણને ॥ રાં રાગે કરી પીડયો સેં તે જં જેમ વાં વઢી પં પતંગ ॥ આં દીવો દેખવાને વિષે ॥ લોં લોલપી થકો ॥ સં પામે મં મરણને ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:-રૂવેસુ જો ગિદ્ધિમુવેદ તિવં અકાલિયં પાવડ સે વિનાસં ।

રાગાઉરે સે જહ વા પયડ઼્ે આલોયલોલે સમુવેદ મચ્ચું ॥ ૨૪ ॥

અધ્યં

॥ ૩૨ ॥

॥ ૩૮૫ ॥

१८ मुळ १, कंद २, स्खंध ३, त्वचा ४, प्रवाळ ५, पत्र ६, पुष्प ७, फळ ८, बीज ९, हरी ए १० प्रका-
रनी सचेत वनस्पती भोगवे, १९ एक वरस मांही १० उदक लेप लगाडे (अर्थात् १० नदी उतरे), २०
१ वरस मांही १० मायानां स्थानक सेवे, २१ हाथ अथवा वासण सचेत वस्तुथी खरडेल होय तेथी लीए
ए २१ सबळा दोष वर्जे, २२ परीसहनां नाम १ शुद्धानो, २ त्रषानो, ३ टाढनो, ४ तापनो, ५ डांस मच्छ-
रनो, ६ अचेलनो, ७ अरतीनो, ८ स्त्रीनो, ९ चालवानो, १० बेसवानो, ११ स्थानकनो, १२ आक्रोस व-
चननो, १३ वधनो, १४ याचवानो, १५ अलाभनो, १६ रोगनो, १७ त्रण स्पर्शनो, १८ जळ मेलनो, १९
सत्कार सन्माननो, २० प्रज्ञानो, २१ अज्ञाननो, २२ दर्शननो, ए २२ परीसह सहन करवा, ए पुर्वोक्तने विषे
जे साधु सदाय यत्नवंत होय ते संसारमांही न भमे ॥ १५ ॥

अर्थ:-ते० त्रेवीस अध्ययन सू० सूयगडांग सूत्रना वे श्रुतस्खंधना रु० २३ उपर एक अधीकुं करे तो २४
होय तो सु० २४ दस भुवनपति, आठ व्यंतर, पांच ज्योतिषी वैयानीक ए २४ देवतानी जातीअथवा २४ तिर्थक-
रने य० विषे जे० जे भि० साधु ज० उद्यम करे नि० सदाय से० ते न० नही अ० रहे मं० संसार मांही भमे नही ॥ १६ ॥

मूल:-तेवीसाइ सूयगडे रूवाहिएसु सुरैसु य ।

जे भिक्खू जयई निचं से न अच्छइ मण्डले ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ:-सूयगडांगसुत्रना प्रथम श्रुत स्खंधना १६ अध्ययन पुर्वे कहेल, बाकी बीजा श्रुत
स्खंधना सात अध्ययन ते, १ पुष्करणी नामे, २ क्रीया नामे, ३ आहार प्रज्ञा नामे, ४ प्रत्याख्यान प्रज्ञा नामे

ઉત્તરાં

॥૩૮૬॥

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ:-જે એકાંત મનોજ્ઞરૂપને વિષે રક્ત છે, તે જીવ અમનોજ્ઞ રૂપને વિષે દ્વેષભાવ કરે, તે અજ્ઞાની દુઃખ સંબંધીની પીડા પામે, એમ જાણી દ્વેષરૂપ કચરે કરી વીતરાગી મુની ન લેપાય ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:-રૂં રૂડા રૂપને વિષે અં ક્રેડે પ્રવર્તે એહવા આં આશાને વિષે ગં પ્રવર્તતો યં જે જીં જીવ ॥
ચં ત્રસ અં થાવર હિં હળે કહેવાને ॥ અં અનેક પ્રકારના જીવને ॥ ચિં તે અનેક પ્રકારને શસ્ત્રે કરી
તેં તે ત્રસ થાવર જીવને પં પરિતાપનાઉપજાવે વાં બાલ અજ્ઞાની ॥ પીં પીડા ઉપજાવે બાલ કહેવા છે
અં આત્માનો અર્થ ગું ભારે છે જેહને કિં કિલિઠ મેલા પરિણામ સહીત છે ॥ ૨૭ ॥

મૂલ:-રૂવાણુગાસાણુગાં ય જીવે ચરાચરે હિંસા ણેગરૂવે ।

ચિત્તેહિ તે પરિતાવેહિ બાલે પીલેહિ અત્તદ્વગુરુ કિલિઠે ॥ ૨૭ ॥

ગાથા ૨૭ ભાવાર્થ:-જેહને મનોજ્ઞરૂપ મેલ્લવવા રૂપ પોતાના આત્માનોજ અર્થ મોટો છે, તે મનોજ્ઞ રૂપના રાગને પરીણામે પીડયો થકો મનોજ્ઞ રૂપની ક્રેડે પ્રવર્તે, તે મનોજ્ઞરૂપની આશાએ પ્રવર્તતો મનોજ્ઞરૂપ મેલ્લવવાને માટે તે અજ્ઞાની જીવ ઘણા પ્રકારના ત્રસને સ્થાવર જીવને હળે અને ઘણા પ્રકારના શસ્ત્રેકરી પર જીવને પીડા ઉપજાવે ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:-રૂં રૂડા રૂપને વિષે વાં રાગ છતે પં મુર્છા ઉપજાવવે કરી રૂપવંત વસ્તુને ॥ ઉં ઉપજાવાને
વિષે રં એટલે ચોરાદિકના મયથી રાખવાને પોતાનાં તથા પરનાં પ્રયોજનને ॥ સં સમ્યક્ પ્રકારે અર્થ
આવવાને વિષે વં વિનાશ થઈ વિનાશ છતે ॥ વિં વિયોગ થયે છતે યં વળી કં કિહાં થકી સું સુખદાઈ
સેં તે રૂપનો રાગી । સં મનોજ્ઞ રૂપ ભોગવવાને કાં કાલે યં પુનઃ અં તૃપતિ અળપામે છતે તે ભોગવતા

અધ્યં ॥

॥ ૩૨ ॥

॥ ૩૮૬ ॥

વૃદ્ધની, રોગીની, તપસીની, નવદીક્ષીત શિષ્યની વૈયાવચ્ચ કરવી, ૧૬ સ્ત્રી, પશુ, નપુંસક રહાત સ્થાનક ભોગવવું, ૧૭ સ્ત્રીની કથા કરવી નહિ, ૧૮ સ્ત્રીના અગોપાંગં નિરખવાં નહિ, ૧૯ પુર્વના કામ-ભોગ સંભારવા નહિ, ૨૦ દીન દીન પ્રત્યે સરસ આહાર કરવો નહિ, ૨૧ શબ્દ, ૨૨ રુપ, ૨૩ ગંધ, ૨૪ રસ, ૨૫ સ્પર્શ એ પાંચ સારા ઉપર રાગ કરવો નહિ અને નઠારા ઉપર દ્વેષ કરવો નહિ, એ ૨૫ ભાવના પાલ્લી, ૨૬ ઉદેશા તે, ૧૦ દશાશ્રુત સ્વંધ સુત્રના, ૬ વૃહત કલ્પસુત્રના, ૧૦ વ્યવહાર સુત્રના એ ૨૬ ઉદેશા કાલે ભળવાને તેહની શીખામણે ચાલવું, એ પુર્વોક્તને વિષે જે સાધુ સદાય યત્નવંત હોય, તે સંસારને વિષે ન ભમે ॥૧૭॥

અર્થ:-અ૦ અળગારના શુ૦ સત્તાવીસ ગુણને વિષે ચ૦ વઢી આચારંગનાં સુત સ્વંધના ૨૫ અધ્યયનને જેમ નિસીધના ૩ । એમ ૨૮ અધ્યયને જેમ આચાર પ૦ કહ્યોછે તેમ ય૦ વઢી જે૦ જે ભિ૦ સાધુ જ૦ આરાધવાને વિષે ઉદ્યમ કરે નિ૦ સદાય સે૦ તે ન૦ ન અ૦ રહે મં૦ સંસાર માંહિ ભમે નહિ ॥ ૧૮ ॥

મૂલ:-અળગારગુણેહિં ચ પક્ષ્મિ તહેવ ય ।

જે મિલ્લ જયઈ નિચ્ચં સે ન અચ્છઈ મળ્હલે ॥ ૧૮ ॥

ગાથા ૧૮ ભાવાર્થ:-સાધુના ૨૭ ગુણ તે, ૫ પાંચ મહાવ્રત પાલે, પાંચ ઇન્દ્રીયો નિગ્રહ કરે, ૪ કષાય વર્જે એમ, ૧૪ અને ૧૫ ભાવ સત્ય, ૧૬ કરણ સત્ય, ૧૭ જોગ સત્ય, ૧૮ ક્ષેમાવંત, ૧૯ વૈરાગ્યવંત, ૨૦ મન સમધારણવંત, ૨૧ વચન સમધારણવંત, ૨૨ કાયા સમધારણવંત, ૨૩ જ્ઞાન સંપન્ન, ૨૪ દર્શન સંપન્ન, ૨૫ ચારિત્ર સંપન્ન, ૨૬ વેદની અહીયાસીયા, ૨૭ મારણાંતિ અહિયાસીયા-એ મુનીના ૨૭ ગુણ ધારણ કરે.

६८०

॥ ३८७ ॥

अर्थ:-त० तृष्णाए करी अ० पराभव्यो एहवो जे जीव ॥ अ० चोरीनो करणहार ते कहेवो छे ॥
रु० रूपने देखवाने विषे अ० असंतोषी छे ॥ प० रूपवंत परिग्रह मेळववाने विषे असंतोषी य० पुनः मा०
माया सहित मु० मृषावाद ॥ व० बाधे प्रवर्ते लो० लोभना दो० दोष ॥ त० तिहां मृषावाद बोले छे
अ० पण ॥ दु० दुख थकी न० न वि० मुकाय से० ते ॥ ३० ॥

मूल:-तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो रूवे अतित्तस्स परिग्गहे य ।

मायामुसं वड्डइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थ:-रूपवंत परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको
रूपवंत वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोई पुछेके अमुक रूपवंत वस्तु तमे लीधी छे ? ते वारे कपट सहीत
जूठुं बोले तेमज पछी जूठुं बोलवार्थी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ॥ ३० ॥

अर्थ:-मो० मृषावाद बोलतो थको पे० पश्चात्ताप करे ॥ य० पुरणे पु० पहेलुं ओ० पुणें य० वली पण
॥ प० मृषा बोलवाना का० अवसरने विषे य० पण दु० दुखी होय मृषा बोल्यार्थी पुरं न पडे ते माटे ॥ दु०
दाहिलो दुखनो अंत आवे जेहने एहवो दुखी होय ॥ ए० एणीपरे अ० अदत्तने स० लेतो थको ॥ रु० रु-
पने विषे अ० अतृप्तो थको ॥ दु० अतिशे दुखीओ होय अ० स्वजनादिकनी ते नेश्वरहित होय ॥ ३१ ॥

मूल:-मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।

एवं अदत्ताणि समाययन्तो रूवे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ३१ ॥

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३८७ ॥

૨૪ ભેદ અને ૨૫ વિકથાનું કથન, ૨૬ પ્રજ્ઞપ્તી રોહીયાદીક વિદ્યાનું કથન, ૨૭ સર્પ વીંછી પ્રમુખના મંત્રનું કથન, ૨૮ વસી કરણનું કથન, ૨૯ અન્ય તિર્થિના આચારનું કથન એ ૨૯. પાપ સુત્ર તથા (પાઠાંતરે) ૨૯ પ્રકારના પાપ સુત્રના નામ કહેછે, ૨૪ તો પુર્વોક્ત અને ૨૫ ગંધર્વ શાસ્ત્ર, ૨૬ નાટક શાસ્ત્ર, ૨૭ વાતક શાસ્ત્ર, ૨૮ વૈદક શાસ્ત્ર, ૨૯ ધનુર્વેદ શાસ્ત્ર એ ૨૯ પાપ સુત્રને વાંચે મળે નહિ, ૩૦ માહામોહની વાંધવાનાં સ્થાનક કહેછે, ૧ ત્રસ જીવને પાળીમાંહી બોલીને મારે, ૨ ત્રસજીવના શ્વાસોશ્વાસ રુંધીને મારે, ૩ ત્રસ જીવને ધુંમાડો કરી અકલાવીને મારે, ૪ ત્રસ જીવને મસ્તકને વિષે રાડગાદીકનો ઘા કરીને મારે, ૫ ત્રસ જીવના મસ્તકને વિષે સીસાંવીંટીને મારે, ૬ ગાંડા ગુંગાને લાકડીએ તથા પાટીયાદીકે મારતો જાય ને હસ્તો જાય, ૭ અણચાર સેવીને ઢાંકે, ૮ પોતે અણાચાર સેવીને પારકાને માથે નાંચે, ૯ સભા મધ્યે વેશી જાળીને મીશ્ર ભાષા બોલે, ૧૦ ભોગીના ભોગ રુંધે (આ શબ્દનો અર્થ ગુરુ ગમથી ધારવા જેવો છે), ૧૧ વાઝ બ્રહ્મચારી નથી ને વાઝ બ્રહ્મચારી નામ ધરાવે, ૧૨ બ્રહ્મચારી નથી બ્રહ્મચારી નામ ધરાવે, ૧૩ શેઠનું ધન ચોરે, ૧૪ પંચ મઠીને વડેરો સ્થાપેલો છે અને પછી તેજ પંચને દુઃખદીયે, ૧૫ વિશ્વાસઘાત કરી સ્ત્રી પુરુષાદીકને પરસ્પર મારે, ૧૬ એક દેશના રાજાને મારે, ૧૭ ઘણા દેશના રાજાને મારે, ૧૮ સાધુને સંયમથી ભ્રષ્ટ કરે, ૧૯ તિર્થકરના અવર્ણવાદ બોલે, ૨૦ તિર્થકરના માર્ગના અવર્ણવાદ બોલે, ૨૧ આચાર્ય ઝપાધ્યાયના અવર્ણવાદ બોલે, ૨૨ આચાર્ય ઝપાધ્યાયનો વિનય વૈયાવચ્ચ ન કરે, ૨૩ વહુ સુત્રી નથી ને વહુ સુત્રીનામધરાવે, ૨૪ તપસ્વી નથી ને તપસ્વી નામ ધરાવે, ૨૫ વૃદ્ધ રોગી તપસ્વીનો વિનય વૈયાવચ્ચ ન કરે, ૨૬ ચાર તિર્થમાંહી ભેદ પાડે, ૨૭ જોતિષનિમિત્ત વસીકરણાદીક માંચે, ૨૮ દેવતા મનુષ્ય તિર્થચના અત્રપ્ત કામ ભોગ ઇચ્છે, ૨૯ તપ સંયમ પાળીને મોટા

उत्तरा०

॥ ३८८ ॥

मूलः—एमेव खम्मि गओ पओसं उवेइ दुखोहपरंपराओ ।

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ३३ ॥

गाथा ३३ भावार्थः—एवी रीते भुंडा रूपने विषे द्वेष भावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुह (जथो) नी श्रेणी पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चित्तनो धणी कर्म बांधे पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ॥ ३३ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रूपने विषे वि० रागरहित म० मनुष्य वि० शोकरहित ॥ ए० ए पूर्वोक्त कही ते दु० दुखनो उ० समोहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय म० संसार म० मांही वि० पण सं० रहेतो छतो ज० पाणीए करी वा० जेम पो० कमलनुं प० पत्र पांदडुं न लिपाय तेम ॥ ३४ ॥

मूलः—रूवे विरत्तो मणुओ विसोगो एएण दुखोहपरंपरेण ।

न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—मनोज्ञ रूपने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार मांही रहेतो थको पण पाणी मांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय (ए प्रथम चक्षु इंद्रीनुं ब्यान १३ काव्ये करीने कहुं) ॥ ३४ ॥

अर्थः—हवे श्रोतेद्रिना तेर काव्य कहेछे ॥ स० शब्द व० तिर्थकर कहे कथंभुतं शब्द केहवाछे शब्द सो० कानने योग्य छे ॥ ग० ग्रहवा तं० ते म० मनोज्ञ शब्दने आ० तिर्थकर कहे कथंभुतं मणुंनं शब्द रा० राग

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३८८ ॥

તે બીજાને કહેવું નહિ, ૩ કંઈ વિપત્તી આવેતોપણ ધર્મને વિષે નિશ્ચલ રહેવું, ૪ ઇહલોકને પરલોકના સુખની
 વાંછા રહિત તપ કરવો, ૫ આસેવનાં ને ગ્રહણા એ બે શીક્ષાએ પ્રવર્તવું, ૬ શરિરની વિમુષા ન કરવી, ૭
 અજ્ઞાતી કુલની ગોચરી કરવી, ૮ છાંનો તપ કરવો પણ કોઈને કહેવું નહિ ને લોભ રહિત પ્રવર્તવું, ૯ પરિસહ
 આવવાથી શુભ પ્રમાણે સ્વમ્વો ને ક્ષમા સહીત પ્રવર્તવું, ૧૦ સરલ ભાવ સહીત પ્રવર્તવું, ૧૧ સંયમ સહીત પ્રવર્તવું,
 ૧૨ સમાક્રિત સહીત પ્રવર્તવું, ૧૩ ચિત્તની સમાધી સહીત પ્રવર્તવું, ૧૪ પાંચ પ્રકારના આચાર સહીત પ્રવર્તવું;
 ૧૫ વિનય સહીત પ્રવર્તવું, ૧૬ તપ વિર્ય સહીત પ્રવર્તવું, ૧૭ વૈરાગ્ય સહીત પ્રવર્તવું, ૧૮ આત્માને નિધ્યાનની
 પેરેરાખ્યો, ૧૯ પાંસથાનાં ભાવ રહીત પ્રવર્તવું, ૨૦ સંવરપુષ્ટો કરવો, ૨૧ પોતાના આત્માનાં અવગુણ રાખિવા,
 ૨૨ સર્વ કામ ભોગથી નિવર્તવું, ૨૩ દીન દીન પ્રત્યે વ્રત પંચલાળનો વચારો કરવો, ૨૪ ઉપધી અહંકારનું
 છાંડવું ને કાંયોત્સર્ગનું કરવું, ૨૫ પાંચ પ્રમાદને છાંડવા, ૨૬ થોડું બોલવું ને કાલે કાલ ક્રિયા કરવી, ૨૭ ધર્મધ્યાન
 ને શુદ્ધ ધ્યાન સહીત પ્રવર્તવું, ૨૮ શુભ યોગ સહીત પ્રવર્તવું, ૨૯ મારણાંતી વેદના આવ્યેથકે મન ઠેકાણે
 રાખવું, ૩૦ સર્વ કર્મનો સંગ છાંડવો, ૩૧ આલોચના કરી નિંદી નિસલ થવું, ૩૨ સંલેખણા કરીને સંચારો
 કરવો એ ૩૨ જોગ સંગ્રહ અંગીકાર કરવા. હવે ગુરુની ૩૩ આસાતના કહે છે, તેનાં નામ ૧ ગુરુની આંગલ
 ચાલે, ૨ ગુરુને પાછલ અડીને ચાલે, ૩ ગુરુને વે પડલે અડીને ચાલે, ૪ ગુરુની આગલ અડીને ઉમો રહે, ૫
 ગુરુની પાછલ અડીને ઉમો રહે, ૬ ગુરુને વે પડલે અડીને ઉમો રહે, ૭ ગુરુને આગલ અડીને વેશે, ૮ ગુરુને
 પાછલ અડીને વેશે, ૯ ગુરુને વે પડલે અડીને વેશે, ૧૦ ગુરુ શિષ્ય વેહુ નિહાર મુમીએ ગયેલ હોય; તિહાં
 ગુરુનાં પહેલાં શિષ્ય હસ્ત પાંખી લીએ, (એ અર્થ ગુરુ ગમથી ધારવો), ૧૧ ગુરુ અને શિષ્ય વેહુ વાહીર જઈ

उत्तरा०

। ३८९ ॥

से० ते जीव वि० मरणने ॥ रा० रागेकरी आ० पीडयो ह० हरण हरणीओ व० जेम हरण केहवो छे मि० पशुछे व० वली मु० अज्ञानी छे स० शब्दनेविषे ॥ अ० अतृप्तो यको स० पामे म० मरणने ॥ ३७ ॥

मूलः—सद्देसु जो गिद्धिमुवेइ तिवं अकालियं पावइ से विणासं ।

रागाउरे हरिणिमिगे व मुद्धे सद्दे अतिस्ते समुवेइ मच्चुं ॥ ३७ ॥

गाथा ३७ भावार्थः—जेम मधुर शब्द सांभळवाना लुब्धपणाए रागयी मृग (हरण) मर्ण पामे तेम जे कोइ शब्दने विषे तिव मुर्छावंत होय ते अकाले मर्ण पामे ॥ ३७ ॥

अर्थः—जे० जे य० वली अ० पण खोटो शब्द सांभळीने दो० द्वेषने सं० पामे ति० तिव ॥ तं० ते ख० अवसरने विषे से० ते उ० पूर्णे उ० पामे दु० दुखने दु० दुर्दतने दो० दोषे करी स० पोताने कीधे जं० जीव । न० न किं० थोडुं पण स० शब्द अ० नथी अपराध करतो से० ते पुरुषने ॥ ३८ ॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिवं तंसि कखणे से उ उवेइ दुक्खं ।

दुहन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि सहं अवरुज्झई से ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ शब्द सांभळीने तिव द्वेष पामे ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे वली दमतां दोहीला एवा द्वेष रुप दुर्दत दोषे करी ते जीव पोतेज दुःखी थायछे पण ते जीवने शब्द किंचित मात्र अपराध नथी करतो ॥ ३८ ॥

अर्थः—ए० एकांत घणो र० रातो रु० रुडा स० शब्दने विषे ॥ अ० नहि जेवो रुडो सब्द ता० तेहवोए

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३८९ ॥

કહે, ૩૧ ગુરુના સજ્યા સંથારાને પગેસ્વર્ણી હાથથી સમો કર્યા વિના અને ગુરુને વગર સ્વમાવ્યે જાય, ૩૨ ગુરુના સજ્યા સંથારા ઉપર ઉભો રહે, બેસે, સુવે, ૩૩ ગુરુ થકી દ્રવ્ય ને ભાવે ડાંચે તથા બરાબર આસને સુવે, બેસે, ઉભો રહે તો આસાતના એ ૩૩ પ્રકારે ગુરુની આસાતના ટાઢવી, એ પુર્વોક્તને વિષે જે સાધુ સદાય યતન-વંત હોયને સંસાર માંહી ન ખમે ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:-૩૦ એણે પ્રકારે એ એ પુર્વોક્ત કહ્યા તે ઠાઠ સ્થાનકને વિષે । જે જે ભિં સાધુ જો સદ-હવા ત્યજવા પાલવાનેવિષે ઉદ્યમ કરે સં સદાય તે સ્વિં શીઘ્ર સોં તે સં નરકાદિક ચ્યાર ગતીરૂપ સર્વ સં સંસાર થકી વિં મુકાય વિશેષે । પં પંડિત સાધુ ૩૦ ઇતિ સુધર્માસ્વામી જંબૂ પ્રત્યે કહે છે ॥ હે જંબૂ જેમ મેં શ્રી મહાવીર દેવને સમીપે સાંભળ્યું હતું ॥ તેમ હું તુજ પ્રતે વેં કહું છું ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:-ઇય એસુ ઠાણેસુ જે ભિક્ષુ જયઈ સયા ।

સ્વિપ્પં સો સઘસંસારા વિપ્પમુચ્છઈ પણ્ડિઓ ॥ ૨૧ ॥ ॥ ત્તિ વેમિ ॥

॥ ઇતિ શ્રી ચરણવિહી એકત્રિંશં અધ્યયનં સમ્પત્તં ॥૩૧॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થ:-એ પુર્વોક્ત ૧ બોલથી તે ૩૩ બોલ સુધીમાં જાણવા જોગ જાણે, છાંડવા જોગ છાંડે, આંદરવા જોગ આંદરે, એવી રીતે જે સાધુ સદાય યતનવંત હોય તે પંડીત ઝૂતાવઢો સંસાર થકી મુક્ત થાય, એમ સુધર્મા સ્વામી પોતાના જંબૂ નામના શિષ્યને કહેતા હવા હે જંબૂ ! જેમ મેં શ્રી મહાવીરદેવ સ્વામીની સમીપે સાંભળ્યું હતું તેમ મેં તુજ પ્રત્યે કહું ॥ ૨૧ ॥ ઇતિ શ્રી ઋતરાધ્યયન સુત્રના ૩૧ માં અધ્યયનનો ભાવાર્થ

उत्तरा०

॥ ३९० ॥

पर जीवने पीडा उपजावे. ॥ ४० ॥

अर्थ:-स० रुडा शब्दने विषे वा० राग छते प० मुर्छा उपजावे करी रुडा शब्दने उ० उपजाववाने विषे ॥ र० ते वली चोरादिकना भयथकी राखवाने विषे । पोताना तथा परना प्रयोजने सं० सम्यग प्रकारे अर्थ आववाने विषे ॥ व० विनास थइ विणठे छने वि० वियोग थए छते य० वळी । क० किहांथकी सु० सुष होय से० तेने ॥ सं० मनोज्ञ शब्द भोगववाना का० कालने विषे य० पुनः ॥ अ० तृप्ति अण पांमे छते दुषी ए ६ बोले करी सुष न पांमे ॥ ४१ ॥

मूल:-सद्वाणुवाएण परिगहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।

वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलामे ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थ:-मनोज्ञ शब्दने रागे करी मनोज्ञ शब्दने ग्रहण करवानी मुर्छाथी मधुर शब्द रूप परीग्रह सम्यक् प्रकारे पोताने तथा पारकाने अर्थ आववाना प्रयोजनने माटे ऊपार्जे ? पछी चोरादीकथी रक्षण करवाने प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ शब्दनो विनाश अथवा वियोग थये थके ते मनोज्ञ शब्दने भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने किहां थकी सुख होय !!! (अर्थात् नज होय.) ॥ ४१ ॥

अर्थ:-स० मनोज्ञ शब्दने विषे अ० असंतोषी छतो य० वळी ॥ प० मनोज्ञ वीणादिक शब्दने य० विषे ॥ सं० आसक्त उ० अत्यंत आसक्त छतो न० न उ० पांमे तु० संतोष ॥ अ० असंतोषने दो० दोषे करी दु० ते जीव दुषी ॥ प० पारका वीणादिकना वचन सांभलीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्टचित थको आ० ले

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३९० ॥

मूलः—नाणस्स सवस्स पगासर्णेए अन्नाणमोहस्स विवज्जणाए ।

रागस्स दोसस्स य संखएणं एगन्तसोक्खं समुवेइ मोक्खं ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—मती ज्ञानादीक सर्व ज्ञानने निर्मळ करवे करी, अज्ञानादीक अने दर्शन मोहनीने वर्जवे करी, साचे मने करी, राग द्वेषने क्षय करीने सम्यक प्रकारे एकांत निराबाध मोक्षनुं सास्वतुं सुख पामे ॥ २ ॥

अर्थः—त० ते मोक्ष पामवानो ए० ए म० मार्ग गु० गुरु वि० ज्ञानादि गुणे करी वडा तेहवानी से० सेवा भक्ति करवी वि० विशेषे व० वर्जना करवी वा० अज्ञानीनी दू० दूरथकी ए० एकांत थानके स० सज्जायनी नि० सेवना करवी य० वली सु० सुत्र अने अ० अर्थनी सं० सम्यग प्रकारे चिं० चिंतवना करवी धि० चितनुं एकाग्रपणुं करवुं य० वली ए मोक्ष पामवानो अर्थि साधु ॥ ३ ॥

मूलः—तस्सेस मग्गो गुरुविद्धसेवा विवज्जणा बालजणस्स दूरा ।

सज्झायएगन्तनिसेवणा य सुत्तत्थसंचिन्तणया धिई य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—ते मोक्ष पामवाने माटे ज्ञानादीक गुणे करी सहीत एवा गुरुनी सेवा करवी अने पासथादीकनी अने अज्ञानीनी संगत दुरथी वर्जवी, एकांत स्थानके शास्त्रनी स्वाध्याय करवी अने साचे मने करी एकाग्र चिते सुत्र सुत्रार्थनी चिंतवणा करवी ॥ ३ ॥

अर्थः—आ० आहार इ० वांछे पण मि० मर्यादाए ते पण ए० एषणीकने । स० सिष्यादिक सहा-
इयाने इ० वांछे पण नि० भला मोक्ष पामवाना अ० अर्थने विपे ॥ बु० बुधीछे जेहने । नि० रेहवाना

उत्तरा०

॥ ३९१ ॥

अर्थ:-मो० मृषा बोल्या प० पश्चाताप करे एम मनोज्ञ गीतादीक सांभलवानो लोभी जीव य० वळी ॥ पु० पेहेली पण एहवी चिंता करे गीत गायछे तेहना य० वळी ॥ प० मृषा बोलवाने का० अवसरे ते एम जाणे रषे कोइ मुजने जुठा बोल्यो जाणे य० तेभणी दु० दुषी होय । दु० जे दुषनुं अ० अंत दोहिलुं पामे ए० एणी परे अ० अदत्तने स० लेतो थको । स० मनोज्ञ सव्दने विषे अ० असंतोषी थयो दु० दुषी होय अ० अन्याय माटे तेहनुं उपराणुं कोइ न करे ॥ ४४ ॥

मूल:-मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।

एवं अदत्ताणि समाययन्तो सद्दे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थ:-जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एहवी चिंता करे के ए मधुर शब्दना मालीकनी पासे हुं केवी रीते बोलुं तथा तेहने केवी रीते छेतरुं, वळी जुठुं बोलवाना अवसरने विषे एम जाणे के रखे? कोइ मने जुठा बोलो जाणे? एहवी रीते मधुर शब्दवाळी वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवी मधुर शब्दनी चोरी करनारनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ४४ ॥

अर्थ:-स० मनोज्ञ सव्द गीतादिकने । अ० जे रक्तछे न० नर ते मनुष्यने ए० एणे प्रकारे क० किहांथकी । सु० सुष हो० होय क० किहांथकी किं० थोडुंए । त० त्यां मनोज्ञ शब्द उ० उपभोग आववाने वि० पण कि० किलेस दु० दुष पामे । नि० दुष निपजावे ज० जे मनोज्ञ शब्द भोग आववाने क० काजे दु० दुष ॥ ४५ ॥

मूल:-सद्दाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३९१ ॥

અર્થ:-જ૦ જેમ ય૦ વલી અં૦ ઇંડાંથી પ્પ૦ ઉપના વ૦ પંક્ષીયા ॥ અં૦ ઇંડું વ૦ પંખીથી પ્પ૦ ઉપનું જ૦ જેમ ય૦ પૂરણે ॥ એ૦ એમજ । મો૦ મોહ ઉપજવાનું આન્ધાનક સુ૦ નિશ્ચે ત૦ ત્રસનાને તિર્થંકર કહે । મો૦ મોહની ચ૦ વલી ત૦ તૃષ્ણા ઉપજવાનો આન્ધાનકને । વ૦ તિર્થંકર કહે ॥ ૬ ॥

મૂલ:-જહા ય અણ્ડપ્પભવા-વલાગા અણ્ડં વલાગપ્પભવં જહા ય ।

એમેવ મોહાયતણં સુ તણ્હા મોહં ચ તણ્હાયતણં વયન્તિ ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:-હને મોહનીની ઉત્પત્તી કેવી રીતે થાયછે તે કહેછે, જેમ ઇંડાંથી પંખી ઉત્પન્ન થાય અને પંખી થકી ઇંડું ઉત્પન્ન થાય તેવીજ રીતે મોહ ઉત્પન્ન થવાનું સ્થાનક ધનાદીકની તૃષ્ણા અને તૃષ્ણા ઉત્પન્ન થવાનું સ્થાનક મોહ છે, એમ તિર્થંકરે કહેલ છે ॥ ૬ ॥

અર્થ:-રા૦ માયા લોભ તે રાગ ય૦ વલી દો૦ ક્રોધ માન તે દ્વેષ વિ૦ એ વે નિશ્ચે ય૦ પૂરણે ॥ ક૦ કર્મનાં વો૦ વીજછે ક૦ કર્મને ચ૦ પુનઃ મો૦ મોહથકી પ્પ૦ ઉપનું વ૦ તિર્થંકરે કહ્યું ॥ ક૦ કર્મ ચ૦ પુનઃ જા૦ જન્મ મ૦ મરણનું મૂ૦ મૂલ દુ૦ દુપને ચ૦ વલી જા૦ જન્મ મ૦ મરણને વ૦ કહે તિર્થંકર ॥ ૭ ॥

મૂલ:-રાગો ય દોસો વિ-ય કમ્મવીયં કમ્મં ચ મોહપ્પભવં વયન્તિ ।

કમ્મં ચ જાઈમરણસ્સ મૂલં દુક્ખં ચ જાઈમરણં વયન્તિ ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:-રાગ અને દ્વેષ એ વે કર્મનાં વીજછે અને કર્મ તે મોહની થકી ઉત્પન્ન થાયછે અને જન્મ મરણનું મૂલ તે કર્મજ છે, અને દુઃખ ઉત્પન્ન થવાનો હેતુ જન્મ મરણજ છે એમ તિર્થંકરે કહેલ છે ॥ ૭ ॥

ઉત્તરા૦

॥ ૩૧૨ ॥

ન લિપ્પણ ભવમજ્જે વિ સન્તો જલેણ વા પોક્કલરિણીપલાસં ॥ ૪૭ ॥

ગાથા ૪૭ ભાવાર્થ:-મનોજ્ઞ શબ્દને વિષે વિરક્ત મનુષ્ય શોક રહીત થાય અને પુર્વે કહી તે દુઃસ્વના સમુદ્ધની શ્રેણી કરી સંસાર માંહી રહેતો થકો પળ પાળી માંહી કમલના પત્રની પેરે ન લેવાય (એ ૨ જી શ્રોતેંદ્રીનું બ્યાન ૧૩ કાવ્યે કરીને કહ્યું) ॥ ૪૭ ॥

અર્થ:-ઘા૦ નાસિકાને ગં૦ સુગંધ કસ્તુરી પ્રમુખ ગ૦ ગ્રહવા યોગ્ય છે વ૦ એમ તિર્થંકર કહે । તં૦ તે સુગંધ રા૦ રાગનું હે૦ હેતુને તુ૦ વઢી । મ૦ જે મનોજ્ઞ ગંધ છે । આ૦ તિર્થંકર કહે ॥ તં૦ તે ગંધ દ્વ૦ દ્વેષનો હે૦ હેતુ છે અ૦ જે અમનોજ્ઞ કહે આ૦ તિર્થંકર કહે સ૦ સરિષો ભાવ રાગ દ્વેષ રહિત હોય ય૦ વઢી ॥ જો૦ જે કોઈ તે૦ તે મંલી પાંડુઆ ગંધને વિષે સ૦ તે વી૦ વીતરાગ કહીએ ॥ ૪૮ ॥

મૂલ:-ઘાણસ્સ ગન્ધં ગહણં વયન્તિ તં રાગહેઉં તુ મણુન્નમાહુ ।

તં દોસહેઉં અમણુન્નમાહુ સમો ય જો તેસુ સ વીયરાગો ॥ ૪૮ ॥

ગાથા ૪૮ ભાવાર્થ:-હવે ત્રીજી ઘ્રાણેંદ્રીનું બ્યાન ૧૩ કાવ્યે કરીને કહે છે, નાસીકાને કસ્તુરી પ્રમુખ ગંધ ગ્રહવા યોગ્ય છે, તે માંહી જે મનોજ્ઞ ગંધ તે રાગનો હેતુ છે અને જે અમનોજ્ઞ ગંધ તે દ્વેષનો હેતુ છે તેથી જે મનોજ્ઞ અમનોજ્ઞ એ બંને ગંધને વિષે રાગ દ્વેષ ન કરે તેજ વીતરાગ જાણવા એમ તિર્થંકરે કહેલ છે. ॥ ૪૮ ॥

અર્થ:-ગં૦ રુડાગંધ પાંડુયાગંધને । ઘા૦ નાસિકાને ગ૦ ગ્રહણ હાર છે । વ૦ એમ કહે તિર્થંકર ઘા૦ નાસિકાને ગં૦ ગંધ ગ૦ ગ્રહવા યોગ્ય વ૦ તિર્થંકર કહે । રા૦ રાગનું હે૦ હેતુ છે સ૦ મનોજ્ઞ આ૦ તિર્થંકર કહે

અધ્ય૦

॥ ૩૨ ॥

॥ ૩૧૨ ॥

न० मनुष्यने ॥ कामे करी दि० दीपता पुरुषने च० वळी का० कंदर्पने स० साहमा अ० आर्वी पीडा उपजावे । सा० स्वाद कारिया फ० फलछे जेहना एहवा दु० वृक्षने ज० जेम प० पंखी साहमा आर्वी पीडा उपजावे व० तेम ॥ १० ॥

मूलः—रसा पगामं न निसेवियवा पायं रसा दित्तिकरा नराणं ।

दित्तं च कामा समभिद्वन्ति दुमं जहा साउफलं व पक्खी ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—१ दुध, २ दही, ३ घी, ४ प्रमुख विगय मनुष्यने कंदर्पने वधारनार ने उन्मादना करनारछे, एम जाणीने ए विगय ने घणो सरस आहार न सेववो कारण के वृक्षने जेम मधुरां फळ होय तो पंखी सामां आर्वीने पीडा उपजावे, तेम घणो सरस आहार सेववाथी उन्मादवंत जीवने कंदर्प सामो आर्वीने पीडा उपजावे ॥ १० ॥

अर्थः—ज० जेम द० दवनी अ० अग्नी ते दावानल ते किहां । प० घणा । इ० इंधणा काष्ठछे जेहने विषे एहवा व० वननेविषे दावानल केहवो छे ॥ स० सहित आ० वायरे करी ते न० न उ० उपसमीने उ० उल्हाय नहि ॥ ए० एणीपरे इ० इंद्रिना विकाररूप अ० अग्नीने दावानल ते किहां वि० वळी प० घणा रसनो भो० जमणहारने । व० ब्रह्मचारि ते । न० न हि० होय हितने अर्थे क० कदाचित कोइ ब्रह्मचारीने पण ॥ ११ ॥

मूलः—जहा दवग्गी पउरिन्धिणे वणे समारुओ नोवसमं उवेइ ।

एविन्दिद्यग्गी वि पगामभोइणो न बम्भयारिस्स हियाय कस्सइ ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेम वनने विषे लाकडां घणां होय त्यां दवनी अग्नी लागे ते वायुथी सहित होय, ते थोडी वेळाए ओलाय नहि, तेम इंद्री रूपी अग्नी घणो सरस आहार भोगवतां ब्रह्मचारीने तेमज फोइने हीतकारी न होय ॥ ११ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૩૯૩ ॥

મૂલ:-જે યાવિ દોસં સમુવેદ તિવં તેસિ ક્ષણે સે ઉ ઉવેદ દુક્કલં ।

દુહન્તદોસેણ સણ્ણ જન્તૂ ન કિંચિ ગન્ધં અવરુજ્જઈ સે ॥ ૫૧ ॥

ગાથા ૫૧ ભાવાર્થ:-જે કોઈ અમનોજ્ઞ ગંધને વિષે તિવ દ્વેષ પામે, તે જીવ તે અવસરને વિષે દુઃખ પામે અને દમતાં દોહીલા એવા દ્વેષ રૂપ દુર્દાત મોટા દોષે કરી તે જીવ પોતેજ દુઃખી થાયછે, પણ તે જીવને ગંધ કિંચિત માત્ર અપરાધ નથી કરતો ॥ ૫૧ ॥

અર્થ:-દુઃ ઘળો રૂઃ રક્તછે જે જીવ રૂઃ મનોજ્ઞ રૂઢા ગંઃ ગંધને વિષે ॥ અઃ એ સરિષો બીજો કોઈ મૂંઢો ગંધછે નહિ સેઃ તે કુઃ કરે પઃ એહવો દ્વેષ ભાવ । દુઃ દુષ સંબંધની સંઃ પીડા ઉઃ પામે બાઃ બાલ અજ્ઞાની । નઃ ન લિઃ લિપાય ન વરડાય તેઃ તેણે દ્વેષરૂપીયા કચરે કરી મુઃ સાધુ વિઃ રાગ રહિત હોય તે ॥ ૫૨ ॥

મૂલ:-એગન્તરત્તે રુદ્ધંસિ ગન્ધે અતાલિસે સે કુણઈ પઓસં ।

દુક્કલસ્સ સંપીલમુવેદ બાલે ન લિપ્પઈ તેણ મુળી વિરાગો ॥ ૫૨ ॥

ગાથા ૫૨ ભાવાર્થ:-જે એકાંત મનોજ્ઞ ગંધને વિષે રક્ત છે, તે જીવ અમનોજ્ઞ ગંધને વિષે દ્વેષ ભાવ કરે, તે અજ્ઞાની દુઃખ સંબંધીની પીડા પામે, એમ જાણી દ્વેષરૂપ કચરે કરી વીતરાગી મુની ન લેપાય ॥ ૫૨ ॥

અર્થ:-ગંઃ મનોજ્ઞ ગંધને અઃ કેદે પ્રવર્તે । આઃ મનોજ્ઞ ગંધની આસાણ ગઃ પ્રવર્તે ચઃ વઢી જીઃ જીવ ॥ ચઃ પ્રસજીવ અને અઃ યાવર જીવને હિંઃ હજે અઃ ઘળા પ્રકારનાં જીવને । ચિઃ ઘળા પ્રકારનાં સલ્લે કરી તેઃ તે સુગંધનો અર્થિજીવ ॥ પઃ દુષ ઉપજાવે બાઃ અજ્ઞાની । પીઃ પરજીવને પીડા ઉપજાવે અને અઃ આપણા આત્માનુંજ

અધ્યઃ

॥ ૩૨ ॥

॥ ૩૯૩ ॥

जे घरमांही स्त्री रहे त्यां ब्रह्मचारीने रहेवुं युक्त (भलं) नहि ॥ १३ ॥

अर्थ:-स० साधु त० तपसी होय ते इ० स्त्रीना सात वाना चिं० पोताना चित्तने विषे नि०थापीने राखीने अथवा द० देखीने न० न व० चितवे अध्यवसायनाणे ॥ एहवा जे ए सात वानां एम चितवे नहि । तंलालिन न थाय ते सात कया । रु० स्त्रीना रूप शरिरनो आकार १ । ला० लावण ते बोलवानी चतुराइ २ । वि० विलास ते वस्त्रादिक पहेरवानी रचना ३ । हा० हसवो तेहनी ४ । जं० मधुरु मणमणा पि० मीठा वचननुं बोलवुं ५ । अंगोपांगनुं गोपवुं ६ ॥ पे० वांकि नजर जोवो ७ ॥ वा० अथवा ए सात वाना चितमांही राखे नही ॥ १४ ॥

मूल:-न रूवलावणविलासहासं न जंपियं इङ्गियपेहियं वा ।

इत्थीण चित्तंसि निवेसइत्ता दड्डुं ववस्से समणे तवस्सी ॥ १४ ॥

गाथा १४ भावार्थ:-रूप, लावण्यता बोलवानी चतुराइ, वस्त्रादीकनी शोभा, भोगनी लीला, हसवुं, मणमणा वचननुं बोलवुं, अंगोपांगनुं मोडवुं, कटाक्षे (आडी नजरे) जोवुं, ए पुर्वोक्त स्त्रीनां एटलां वानां देखीने साधु तपस्वी तेना उपर राग न धरे, आपणा चित्तने विषे स्थापे नहि तेमज इंद्रियोना विषय न चितवे, तथा अहो सुंदर ? इत्यादीक वचन पण न बोले ॥ १४ ॥

अर्थ:-पुरुष तेहने विषे । इ० स्त्री ज० जनने अद० सराग बुद्धि करी अदरसन ? च० समुचे ए० अवधारणे अ० स्त्रीने सराग अप्रार्थवो २ च० चकारथी स्त्रीनी अभिलाख अणकरवी ३ स्त्रीने सरागे रूपादिकनुं अ० अणचितववुं ४ । च० समुचे ए० निश्चे अ० सरागी नाम लइने गुण किर्तननुं अणकरवुं ५ च० पदपुरणे पांच

उत्तरा०

॥ ३९४ ॥

करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित् ते मनोज्ञ गंधनो विनाश अथवा वियोग थए थके ते मनोज्ञ गंधने भोगववाना
अवसरने विषे ते जीवने कीहां थकी सुख होय ? (अर्थात् न ज होय) ॥ ५४ ॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने विषे अ० असंतोषी थको य० वळी प० परिग्रह सुगंध द्रव्यनो संग्रह करवाने विषे य० वळी
स० आशक्त उ० अत्यंत आशक्त थको न० न उ० पामे तु० संतोषने ॥ अ० असंतोषने दो० दोषेकरी दु० ते जीव
दुखि होय ॥ प० पारका सुगंध द्रव्य देखिने । लो० लोभेकरी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको आ० लीए पारका
सुगंध अ० अणदिधा ग्रहे अदत्त ले ॥ ५५ ॥

मूलः—गन्धे अति ते य परिग्रहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुडिं ।

अतुडिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—मनोज्ञ गंधने विषे असंतोषी थको सुगंध परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत
लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पळी सुगंधना लोभे करी जेइतुं चित मेलुं थएल छे ते जीव असंतोषना दोषे करी
पारकी सुगंधी वस्तु देखिने तेहनी चोरी करे. ॥ ५५ ॥

अर्थः—त० तृष्णाना लोभेकरी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० पराया सुगंध द्रव्यनी चोरीनो करणहार
गं० सुगंध द्रव्यने विषे अ० असंतोषीने ॥ प० सुगंध द्रव्य कस्तुरी प्रमुखनुं परिग्रह मेलवाने विषे असंतोषीने
य० वळी मा० मायासहित मु० मृषावादनुं बोलवुं । व० वाधे अथवा मृषा बोलवाने विषे प्रवर्ते । लो० लोभना
दो० दोषथकी लोभी सुगंध द्रव्यनी चोरी करे । पळे ते मायासहित मृषा बोले त० तिहां पण मृषा बोले हुते

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३९४ ॥

भी० बीहेछे तेहने ध० धर्मने विषे ठि० रह्याछे तेहने विषे एया० तेहवुं दु० दोहिलुं न० अ० नथी लो० लोकने विषे ॥ ज० जेहवी इ० स्त्रीओ मुक्ता दोहिली स्त्रीओ केहवीछे । बा० अज्ञानीना म० मननी ह० हरणहारीछे ॥ १७ ॥

मूलः—मोक्खाभिकङ्खस्स उ माणवस्स संसारभीरुस्स ठियस्स धम्मे ।

नेयारिसं दुत्तरमत्थि लोए जहत्थिओ बालमणोहराओ ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थः—जे मोक्षना वांछनार मनुष्य, जे चार गती रुप संसारथी डरनार, जे धर्मने विषे निश्चळ रह्याछे तेहवा मनुष्यने जे अज्ञानीना मनने हरनारी ए लोकने विषे जेहवी स्त्री मुक्तां दोहलीछे, तेहवुं बीजुं कांइपण दोहीलुं नहि ॥ १७ ॥

अर्थः—ए० ए स्त्री संबंधी य० पुरणे सं० संगते स० उलंघी निवारीने जे प्रवर्ते तेहने ॥ सु० सोहिला उतरवा च० पुरणे ए० निश्चे भ० होय से० एटला सेष पदार्थ ते मुंरुतां सोहिला । ज० जेम म० मोटा सा० समुद्रने उ० उत्तरीने जे नीकल्या तेहने । न० नदि भ० होय ग० गंगानदी स० सरिखी । अ० पण उतरता सोहिली ॥ १८ ॥

मूलः—एए य सङ्गे समइकमित्ता सुउत्तरा चैव भवन्ति सेसा ।

जहा महासागरमुत्तरित्ता नई भवे अवि गङ्गासमाणा ॥ १८ ॥

गाथा १८ भावार्थः—ए स्त्री संबंधीयो संग निवार्या पछी शेष धनादीकनो संबंध मुक्तां सोहीलोछे जेम सयंभूरमण समुद्र तर्या पछी गंगा सरीखी मोटी नदी पण तरतां सोहीलीछे ॥ १८ ॥

अर्थः—का० कामभोगने विषे अ० अभिलाखवंतथी । प० उपनो खु० एमज दु० दुख कोहने । स०

उत्तरा०

॥ ३९५ ॥

कोइ मने जुठा बोलो जाणे, एवी रीते सुगंध वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय, पळी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ५७ ॥

अर्थ:-गं० मनोज्ञ गंधने विषे अ० रक्त छे न० जे मनुष्यने ए० एणे प्रकारे । क० किहांथकी । सु० सुख हो० होय क० किहांथ पण किं० थोडुंए ॥ त० तिहां सुगंध मनोज्ञ । उ० भोगववाने विषे वि० पण । कि० क्लेश दु० दुख पामे । नि० नीपजावे ज० जे मनोज्ञ गंध भोगववाने क० काजे । दु० दुख निपजावे ॥ ५८ ॥

मूल:-गन्धाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवर्त्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थ:-एवी रीते मनोज्ञ गंधनो रक्त छे, ते जीवने केवी रीते क्यां थकी थोडुंए सुख होय (अर्थात् नज होय) तोपण मनोज्ञ गंधने भोगववाने विषे क्लेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ गंध मेळववाने आत्माने कष्ट ऊपार्जे छे ॥ ५८ ॥

अर्थ:-ए० एणीपरे गं० भूंडा गंधने विषे । ग० पहुंतो थको प० द्वेषभावे उ० पामे दु० दुखना उ० समुहने प० श्रेणी ॥ प० प्रकरशे दु० द्वेषकरी दुष्ट चि० चित्तनो धणी य० वली चि० बांधे क० कर्म ज० जे कर्म से० ते जीवने पु० वली हो० होय दु० दुखेकरी वि० विपाक इहलोक परलोकने विषे ॥ ५९ ॥

मूल:-एमेव गन्धम्मि गओ पओसंउ वेइ दुक्खोहपरंपराओ ।

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ५९ ॥

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३९५ ॥

આયુષ્ય ત્રુટવાથી મર્ણ પામે) એ ઓપમાં કામભોગ ભોગવ્યાના વિપાક (ફલ) ને વિષે સમજવી, જેમ કામભોગ ભોગવતાં જીવને રમણીકછે પણ તેનાં પાપ ફલનો ઉદય થશે તે ભોગવતાં વહુ દુઃખરહે ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:-જેં જેં ઇંં ઇંદ્રિયના વિં વિષય મં મનોજ્ઞ તે નં ન તેં ઇંદ્રિયના વિષય વિષે ભાં મનને નિં કરે ॥ કં ક્યારે પણ ॥ નં ન યં વંલી અં અમનોજ્ઞને વિષે મં મનને પણ નં ન કું કરે ॥ સં સમાધીનો કાં ઘાંછળહાર સં સાધુ તં તપસ્વી ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:-જે ઇન્દ્રિયાણ વિસયા મણુના ન તેસુ ભાવં નિસિરે કયાઈ ।

ન યામણુનેસુ મર્ણં ન કુજ્જા સમાહિકામે સમણે તવસી ॥ ૨૧ ॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થ:- જે સમાધીનો ઘાંછળાર તપસ્વી સાધુ તે પાંચ ઇંદ્રીયોના મનોજ્ઞ વિષયને વિષે કીં-વારે પણ મનને પ્રવર્તીવે નહિ અને અમનોજ્ઞ વિષયોને વિષે દ્વેષ ન કરે ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:-હવે ચક્ષુ ઇન્દ્રિનો અધિકાર તેર કાવ્યેકરી કહે છે । ચં નેત્રને રૂંરૂપ ગં ગ્રહવાયોગ્ય છે વં તિર્થંકર એમ કહે તં તે કથંભૂતં રાં રાગ ઉપજાવના હેં હેતુ છે તું પુર્ણે મં મનોજ્ઞરૂપ તે આં તિર્થંકર કહે । તં તે દોં દ્વેષ ઉપજવાના હેં હેતુ છે અં અમનોજ્ઞ રૂપ તે આં તિર્થંકર કહે સં સરીસો ઘટલે રાગ દ્વેષ રાહિત યં વંલી જોં જે કોઈ તેં તે વેહુને વિષે સં તે વીં વીત રાં રાગ કહીએ ॥ ૨૨ ॥

મૂલ:-ચક્ષુસ્સ રૂવં ગહણં વયન્તિ તં રાગહેઉં તુ મણુન્નમાહુ ।

તં દોસહેઉં અમણુન્નમાહુ સમો ય જો તેસુ સ વીયરાગો ॥ ૨૨ ॥

ઉત્તરા૦

॥૩૯૬॥

મૂલ:-જીહાણ રસ ગ્રહણં વયન્તિ તં રાગહેઉં તુ મણુન્નમાહુ ।

તં દોસહેઉં અમણુન્નમાહુ સમો ય જો તેસુ સ વીયરાગો ॥ ૬૧ ॥

ગાથા ૬૧ ભાવાર્થ:-હવે ૪ થી રસેંદ્રી (જીભ)નું વ્યાન ? ૩ કાવ્યે કરીને કહેછે, જીભને તીર્થા મંધુરાદીક રસનો સ્વાદ ગ્રહવા યોગ્યછે તેમાંથી જે મનોજ્ઞ રસછે, તે રાગનો હેતુછે અને જે અમનોજ્ઞ રસછે, તે દ્વેષનો હેતુછે, તેથી જે મનોજ્ઞ અમનોજ્ઞ એ બંને રસને વિષે રાગદ્વેષ ન કરે, તેહજ વીતરાગ જાણવા, એમ તિર્થકરે કહેલ છે ॥ ૬૧ ॥

અર્થ:-૨૦ રુડા પાડુયા રસના સ્વાદને જી૦ જોભ તે ગ૦ ગ્રહણહાર છે વ૦ એમ કહે તિર્થકર ॥ જી૦ જીભને રુડા પાડુયા ૨૦ રસનો સ્વાદ ગ૦ ગ્રહવાયોગ્યછે વ૦ એમ કહે તિર્થકર ॥ રા૦ રાગના હે૦ હેતુ છે સ૦ જે મનોજ્ઞ રસના સ્વાદ છે તે આ૦ એમ કહે તિર્થકર ॥ દો૦ દ્વેષનો હે૦ હેતુ છે અ૦ જે અમનોજ્ઞ રસના સ્વાદ છે આ૦ એમ કહે તિર્થકર મહારાજ ॥ ૬૨ ॥

મૂલ:-રસસ્સ જીહં ગ્રહણં વયન્તિ જીહાણ રસં ગ્રહણં વયન્તિ ।

રાગસ્સ હેઉં સમણુન્નમાહુ દોસસ્સ હેઉં અમણુન્નમાહુ ॥ ૬૨ ॥

ગાથા ૬૨ ભાવાર્થ:-રસને જીભ ગ્રહનાર છે અને જીભને રસ ગ્રહવા યોગ્ય છે, તે માંથી જે મનોજ્ઞ રસ છે, તે રાગનો હેતુ છે અને જે અમનોજ્ઞ રસ છે, તે દ્વેષનો હેતુ છે, એમ તિર્થકરે કહેલ છે ॥ ૬૨ ॥

અર્થ:-૨૦ તીર્થાદીક રુડા રસના સ્વાદને વિષે જો૦ જે કોઈ ॥ ગિ૦ મૂર્છાને ૩૦ પામે તિ૦ તિવ્ર ॥ અ૦ અકાલે પા૦ પામે સે૦ તે જીવ વિ૦ મરણ ॥ રા૦ રાગે આ૦ પીડયો વ૦ બડસીને કાંટેકરી ॥ વિ૦ વિંધાળી

અધ્ય૦ ॥

॥ ૩૨ ॥

॥ ૩૯૬ ॥

गाथा २४ भावार्थः—जेम दीवानी शीखा द्रष्टिए जोवाना लुब्धपणाए रागथी पतंगीयो मर्ण पामे तेमज कोइ रुपने विषे तित्र मुर्छावंत होय ते जीव अकाले मर्ण पामे ॥ २४ ॥

अर्थः—जे० जे य० बली अ० पण माहुं रुप देखीने दो० द्वेषने ॥ स० पामे ति० तीत्र । तं० ते कख० अवसरने विषे से० ते उ० पुरणे उ० पामे दु० दुखे । दु० दुर्दंत दो० दोषे करी । स० पोताने कीधे जं० जीव । न० न किं० थोडुं रु० रुप अ० नथी अपराध करतो ॥ से० ते पुरुषने ॥ २५ ॥

मूलः—जे यावि दोसं समुवेइ तिबं तंसि कखणे से उ उवेइ दुंखं ।

दुहन्तदोसेण सएण जन्तू न किंचि ख्वं अवरुज्झई से ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे कोइ अमनोहरूप देखीने तित्र द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे, दमतां दोहीला एहवा द्वेषरूप दुर्दंत दोषे करीने जीव पोतेज दुःखी थाय छे, पण ते जीवने रुप किंचित मात्र अपराध नथी करतुं ? ? ? ॥ २५ ॥

अर्थः—ए० एकांत घणु र० रातो जे रु० रुडा रु० रुपने विषे ॥ अ० नही जेहवुं रुडुं मनोहररूप ता० तेहवुं थुंडुं अमनोहर रुप एटले थुंडा रुपने विषे से० ते कु० करे प० द्वेष ॥ दु० दुख संवांधिनी सं० पीडा उ० पामीए ॥ बा० बाल अज्ञानी ॥ न० न लि० लेपाय ते० तेणे राग द्वेष करी सु० साधु ॥ वि० राग रहित ॥ २६ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुइरंसि ख्वे अतालिसे से कुणई पओसं ।

दुक्खस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ २६ ॥

उत्तरा०

॥ ३९७ ॥

न लि० लिपाय नषरडाय ते० तेणे द्वेषरूपी कचरेकरी मु० जेसाधु । वि० रागरहित होयते ॥ ६५ ॥

मूलः—एगन्तरत्ते रुद्रंसि रसे अतालसे से कुणई पओसं ।

दुखस्स संपीलमुवेइ बाले न लिप्पई तेण मुणी विरागो ॥ ६५ ॥

गाथा ६५ भावार्थः—जे एकांत मनोज्ञ रसने विषे रक्त छे, ते जीव अमनोज्ञ रसने विषे द्वेषभाव करे, ते अज्ञानी दुःख संबंधीनी पीडा पामे, एम जाणी द्वेषरूप कचरे करी वीतरागी मुनी न लेपाय ॥ ६५ ॥

अर्थः—र० रुडा रसना स्वादने अ० केडे प्रवर्ते । आ० रुडा रसतिखादिकनी आसाए ग० प्रवर्ते य० वळी ॥ जी० जेजीव च० त्रसअने ॥ अ० यावर जीवन हिं० हणे ॥ अ० घणा प्रकारना जीवने ॥ चि० घणाप्रकारना सखेकरी ते० ते प० दुखउपजावे बा० अज्ञानिबाल । पी० परजीवने पीडा उपजावे ॥ अ० आपणा आत्माने अ० अर्थे शु० मोटोजाणे ॥ कि० मेलो रागादिकने परिणामे पीडयोथको ॥ ६६ ॥

मूलः—रसाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेरूवे ।

चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तडुगुरु किलिंहे ॥ ६६ ॥

गाथा ६६ भावार्थः—जेहने मनोज्ञ रस मेलववारूप पोताना आत्मानोज अर्थ मोटोछे, ते मनोज्ञ रसना रागने परीणामे पीडयो थको मनोज्ञ रसने केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ रसनी आसाए प्रवर्ततो मनोज्ञ रस मेलववाने माटे ते अज्ञानो जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शखे करीने परजीवने पीडा उपजावे ॥ ६६ ॥

अर्थः—र० मनोज्ञ रसना स्वादने वा० रागे कुरी प० मनोज्ञ रसना स्वादने ग्रहण करवानी मुर्छा उपजे तेणे

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३९७ ॥

वृत्ति न पामे ए छ बोले करी सुख न पामे ॥ २८ ॥

मूलः—रूवाणुवाएण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।

वए विओगे य केहं सुहं से संभोगकाले य अतित्तलामे ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—मनोज्ञरूपने रागे करी मनोज्ञरूपने ग्रहण करवानी सुछाँथी रूपवंत परिग्रह स-
म्यक प्रकारे पोताने तथा पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजनने माटे उपार्ने, पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण कर-
वाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञरूपनो विनाश अथवा वियोग थयेथके ते मनोज्ञरूप भोगववाना प्रस्तावने
विषे ते जीवने किंहा थकी सुख होय ? ? ? (अर्थात् नज होय) ॥ २८ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रूपने विषे अ० अतृप्तो थको य० बली प० तेहने विषे सुछाँ पाम्यो छतो य० पुरणे
॥ स० आसक्त थको उ० अतिशे आसक्त थको न० न उ० पामे तु० संतोषने । अ० असंतोषने दो० दोषे
करी दु० दुखी ॥ प० पारका रूपवंत वस्तुने । लो० लोभे करी आ० मेलो थको आ० ले अ० अदत्तने ॥ २९ ॥

मूलः—रूवे अतित्ते य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।

अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—मनोज्ञ रूपने विषे असंतोषी थको रूपवंत परिग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत
लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी सुरूपना लोभे करी जेहनुं चित्त मेलुं थएल छे ते जीव असंतोषने दोषे करी
पारकी रूपवंत वस्तु देखीने ते वस्तुना मालीकनी रजा सिवाय अणदीधी लीए (अर्थात् चोरी करे) ॥ २९ ॥

उत्तरा०

॥ ३९८ ॥

अतुद्धिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ६८ ॥

गाथा ६८ भावार्थः—मनोज्ञ रसने विषे असंतोषी थको मनोज्ञ रसवाळा परिग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी मनोज्ञ रसना लोभे करी जेहनुं चित मेळुं थएल छे, ते जीव असंतोषने दोषे करी पारकी मनोज्ञ रसवाळी वस्तु देखीने तेहनी चोरी करे ॥ ६८ ॥

अर्थः—त० षटरसना लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने अ० चोरीना करणहारने । र० षटरसने विषे । अ० असंतोषिने प० षटरसना परिग्रह । मेलववाने विषे असंतोषिने य० वळी ॥ मा० माया मु० मृषावादनुं बोलवुं व० वाचे तथा मृषावाद बोलवाने विषे लो० लोभना दो० दोस थकी लोभी चोरी करे । पछे कोइ पुछे तेवारे माया सहित मृषा बोले त० तिहां मृषावाद बोले हुते अ० पण । दु० दुषथकी न० न वि० मुकाय से० ते रसादिकनो लोलपी जीव ॥ ६९ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो स्से अतित्तस्स परिग्गहे य ।

मायामुसं वड्डइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ६९ ॥

गाथा ६९ भावार्थः—मनोज्ञ रसवाळो परिग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मनोज्ञ रसवाळी वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक मनोज्ञ रसवाळी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुहुं बोले, तेमज पछी जुहुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ? ? ? ॥ ६९ ॥

अर्थः—मो० मृषावाद बोल्या । प० पछे पश्चाताप करे रसलोलपी जीव य० वळी । पु० पहिलो पण एहवी

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ३९८ ॥

गाथा ३१ भावार्थः—जूठुं बोलया पछी पश्चाताप करे तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुपवंत स्त्रीना धणी आगळ जूठुं केवी रीते बोलुं तथा एहने केवी रीते छेतहं ? ? ? वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम पण जाणे के रंखे ? कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एवी रीते रुपवंत वस्तु अण दीघेली लेनार असंतोपी जीव दुःखीयो होय, पछी-ते दुःखनो अंन दोहीलो पामे अने एवी चोरीना करनार अन्यायीनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ३१ ॥

अर्थः—रु० मनोज्ञ रुपने विषे ॥ अ० रातो जे न० नरने ए० एम ॥ क० किहां थकी सु० सुख हो० होय ॥ क० किवारे पण ॥ किं० थोडुं ॥ त० तिहां मनोहर रुपने उ० भोगववाने वि० विषे कि० क्लेश अने दु० दुखने पामे ॥ नि० उपजावे ज० जे रुपने ॥ क० निमीते ॥ दु० दुखने ॥ ३२ ॥

मूलः—रूपाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ३२ ॥

गाथा ३२ भावार्थः—एवी रीते मनोज्ञ रुपनो रक्त छे ते जीवने केवी रीते कीहां थकी थोडुंए सुख होय ? (अर्थात् न ज होय) तोपण मनोज्ञ रुपवंत स्त्रीयादीकने भोगववाने विषे क्लेश ने दुःख पामेछे तेमज मनोज्ञ रुप भोगववाने माटे आत्माने कष्ट ऊपार्जे ! ॥ ३२ ॥

अर्थः—ए० एणीपरे रु० भुंडा रुपने विषे ग० पहुतो थको प० द्वेपने उ० पामे वली दु० दुखना उ० समोहनी प० श्रेणीने पामे ॥ प० प्रकर्षे दु० दुष्ट चि० चित्त थको य० पुरणे चि० बांधे क० कर्मज जं० जे कर्म से० ते जीव पु० वली हो० होय दु० दुखनो हेतु ॥ वि० भोगववाना अवसरने विषे ॥ ३३ ॥

ઉત્તરાં

૩૦૨

ગાથાં ૭૧ ભાવાર્થ:-એવી રીતે મનોજ્ઞ રસનો રક્ત છે તે જીવને કેવી રીતે કીહાં થકી થોડુંજ સુખ હોય ? (અર્થાત ન જ હોય) તો પણ મનોજ્ઞ રસવાળી વસ્તુ ભોગવવાને વિષે ક્લેશને દુઃખ પામે છે, તેમજ મનોજ્ઞ રસ ભોગવવાને માટે આત્માને કષ્ટ ઉપાર્જે છે ॥ ૭૧ ॥

અર્થ:-એ૦ ણીપરે ર૦ મુંડા ષટ્સના સ્વાદને વિષે ગ૦ પહોચ્યો થકો પ૦ દ્વેષભાવ હ૦ પામે દુ૦ દુષના હ૦ સમૂહની પ૦ શ્રેણીને ॥ પ૦ પ્રકરશે દુ૦ દ્વેષે કરી ચિ૦ ચિત્તનો ધણી ય૦ વઢી ચિ૦ બાંધે ક૦ કર્મ । જં૦ જે સે૦ તે જીવને પુ૦ વલી હો૦ હોય દુ૦ દુષકારોયા વિ૦ વિપાક રૂહલોક પરલોકને વિષે ॥ ૭૨ ॥

મૂલ:-એમેવ રસમ્મિ ગઓ પઓસં ઉવેઙ્ગ દુક્ખોહપરંપરાઓ ।

પદુટ્ઠચિત્તો ય ચિણાઙ્ગ કમ્મં જં સે પુણો હોઙ્ગ દુહં વિવાગે ॥ ૭૨ ॥

ગાથા ૭૨ ભાવાર્થ:-એવી રીતે મુંડા રસને વિષે દ્વેષ ભાવે પોહોત્યો થકો જીવ દુઃખના સમૂહની શ્રેણીપામે, વઢી દ્વેષે કરી દુષ્ટ ચિત્તનો ધણી કર્મ બાંધે, પછી તે કર્મ તે જીવને રૂહલોક તથા પરલોકને વિષે દુઃખકારી હોય ॥ ૭૨ ॥

અર્થ:-ર૦ ષટ્સના મનોજ્ઞ સ્વાદને વિષે । વિ૦ રાગ રહિત મ૦ મનુષ્ય વિ૦ શોક રહિત હોય તે એ૦ એ પૂર્વે કહિતે દુ૦ દુષના હ૦ સમૂહની પ૦ શ્રેણીકરી । ન૦ ન લિ૦ લિપાય । ન ષરડાય । મ૦ સંસાર મ૦ માંહિ વિ૦ પળ સં૦ છતો જ૦ જેમ પાણી કરી વા૦ વઢી પો૦ કમલનું પ૦ પાનડું લિપાય નહિ તમ વિરક્ત મનુષ્યલિપાયનહી ॥ ૭૩ ॥

મૂલ:-રસે વિરત્તો મણુઓ વિસોગો એણ દુક્ખોહપરંપરેણ ।

ન લિપ્પણ ભવમજ્ઞે વિસન્તો જલેણ વા પોક્કલરિણીપલાસં ॥ ૭૩ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૨ ॥

॥ ૩૧૯ ॥

ઉપજવાનો હે० હેતુ છે તુ० પુર્ણે તં० તે અ० અમનોજ્ઞ શબ્દોને આ० તિર્થંકર કહે દો० દ્વેષ ઉપજાવાનો હે० હેતુ છે ॥ સંસરિલો રાગ દ્વેષ રહિત ય૦ વલી જો० જે કોઈ તે० તે વેહુને વિષે સં તે વી० વીતરાગ કહીએ ॥ ૩૫ ॥

મૂલઃ—સોયસ્સ સદં ગહણં વયન્તિ તં રાગહેતું તુ મણુન્નમાહુ ।

તં દોસહેતું અમણુન્નમાહુ સમો ય જો તેસુ સ વીયરાગો ॥ ૩૫ ॥

ગાથા ૩૫ ભાવાર્થઃ—હવે વીજી શ્રોતેંદ્રીનું વ્યાન ૧૩ કાવ્યે કરીને કહે છે. કાનને શબ્દ ગ્રહવા યોગ્ય છે તે માંહી જે મનોજ્ઞ શબ્દ છે તે રાગનો હેતુ છે અને અમનોજ્ઞ શબ્દ તે દ્વેષનો હેતુ છે, તેથી જે મનોજ્ઞ અમનોજ્ઞ એ બંને શબ્દને વિષે રાગ દ્વેષ ન કરે તેહજ વીતરાગ જાણવા એમ તિર્થંકરે કહેલ છે ॥ ૩૫ ॥

અર્થઃ—સો० કાન વ० તિર્થંકર કહે કથંભુતં શબ્દં સં શબ્દને ગં ગ્રહવા યોગ્ય સં શબ્દ સો० શ્રોતેંદ્રિ કાનને ગં ગ્રહણહાર છે વ० કહે તિર્થંકર ॥ રા० રાગનો હે० હેતુને સં મનોજ્ઞ શબ્દને આ० તિર્થંકર કહે દો० દ્વેષના હે० હેતુને અ० અમનોજ્ઞ શબ્દને આ० તિર્થંકર કહે ॥ ૩૬ ॥

મૂલઃ—સદસ્સ સોયં ગહણં વયન્તિ સોયસ્સ સદં ગહણં વયન્તિ ।

રાગસ્સ હેતું સમણુન્નમાહુ દોસસ્સ હેતું અમણુન્નમાહુ ॥ ૩૬ ॥

ગાથા ૩૬ ભાવાર્થઃ—કાન શબ્દને ગ્રહનાર છે, કાનને શબ્દ ગ્રહવા યોગ્ય છે તે માંહી જે મનોજ્ઞ શબ્દ છે તે રાગનો હેતુ છે અને જે અમનોજ્ઞ શબ્દ છે તે દ્વેષનો હેતુ છે, એમ તિર્થંકરે કહેલ છે ॥ ૩૬ ॥

અર્થઃ—સં મનોજ્ઞ શબ્દને વિષે જો० જે ગિ० મુર્છાને ઉ० પામે ॥ તિ० તિવ્ર અ० અકાલે પા० પામે

કચ્છરા.

॥ ૪૦૦ ॥

મૂલ:-ફાસસ્સ કાયં ગહણં વયન્તિ કાયસ્સ ફાસં ગહણં વયન્તિ।

રાગસ્સ હેઠં સમણુન્નમાહુ દોસસ્સ હેઠં અમણુન્નમાહુ ॥ ૭૫ ॥

ગાથા ૭૫ ભાવાર્થ:-સ્પર્શને કાયા ગ્રહનાર છે અને કાયાને સ્પર્શ ગ્રહવા યોગ્ય છે, તે માંહી જે મનોરૂ સ્પર્શ છે, તે રાગનો હેતુ છે અને જે અમનોરૂ સ્પર્શ છે, તે દ્વેષનો હેતુ છે, એમ તિર્થકરે કહેલ છે ॥ ૭૫ ॥

અર્થ:-ફા. તાઢા ઉન્હાદિક ફરસને વિષે જો. જે કોઈ ગિ. મુચ્છાને ઉ. પામે તિ. તિવ્ર. અ. અકાલે પા. પામે સે. તે વિ. મરણને. રા. રાગેકરી આ. પાડયો સો. સ્પીતલ જ. પાળીને વિષે અ. રહ્યો છતો ॥ ગા. ગ્રાહનામા જલચર જીવ તેને ગિ. ગ્રહો મ. પાડો વિ. જેમ વ. અટવી માંહિ મરણ પામે ॥ ૭૬ ॥

મૂલ-ફાસેસુ જો ગિદ્ધિમુવેઝ તિવ્વં અકાલિયં પાવડ્ઝ સે વિનાસં ।

રાગાઉરે સીયજલાવસન્ને ગાહગિહીએ મહિસે વિવન્ને ॥ ૭૬ ॥

ગાથા ૭૬ ભાવાર્થ:-જેમ શીતલ (ટાઢા) પાળોના લુબ્ધપણા પાડો પાળીને વિષે ઘણો વસ્ત પડી રહેવાથી તિહાં ગ્રહનામા જલચર જીવ આવીને તે પાડાને ગ્રહવાથી અટવીને વિષે તે પાડો મર્ણ પામે, તેમ જે કોઈ મનોરૂ સ્પર્શને વિષે તિવ્ર મુચ્છાવંત હોય, તે જીવ અકાલે મર્ણ પામે ॥ ૭૬ ॥

અર્થ:-જે. જે કોઈ યા. વલી દો. પાડુયા ફરસ જાળીને દ્વેષભાવ સ. પામે તિ. તિવ્ર તં. તે ફરસ ભોગવ-વાના સ્વ. અવસરને વિષે ॥ સે. તે ઉ. વલી ઉ. પામે દુ. દુષ. દુ. દુર્દાત દો. દોષે કરી સ. આપણે કીધે જ. જીવ ન. ન કિં. થોડું ॥ ફા. ફરસ અ. અપરાધ કરતો નથી. સે. તે જીવને ॥ ૭૭ ॥

અધ્ય.

॥ ૩૨ ॥

॥ ૪૦૦ ॥

શુંડા શબ્દને વિષે સૈં તે કું કરે પં દ્વેષને । દુઃ દુપસંવધીનાં સં પીડાને ઉં પામે વાં અજ્ઞાનિ ॥ નં ન
લિં લિપાય ન પરડાય તેં તેગે રાગ દ્વેષે કરી મું સાવુ વિં રાગ રહિત હોય તે ॥ ૩૯ ॥

મૂલ:-અગ્નિરક્તે રુદ્ધસિ સદે અતાલિસે સે કુર્ગઈ પઓસં ।

દુઃસ્વસ્ત્ર સંપીલમુવેઈ બાલે ન લિપ્પઈ તેણ મુળી વિરાગો ॥ ૩૯ ॥

ગાથા ૩૯ ભાવાર્થ:-જે એકાં । મનોજ્ઞ શબ્દને વિષે રક્ત છે તે જીવ અમનોજ્ઞ શબ્દને વિષે દ્વેષ ભાવ
કરે તે અજ્ઞાની દુઃસ્વ સંવંધીની પીડા પામે એમ જાણી દ્વેષ રૂપ કચરે કરી વીતરાગી મુની ન લેપાય ॥ ૩૯ ॥

અર્થ:-સં રુદ્ધ શબ્દને અં કેડે પ્રવર્તે એહવા આં આસાને વિષે ॥ ગં પ્રવર્તતા જે ચં પૂર્ણ
જીં જીવ ॥ ચં ત્રસને અને અં થાવરને હિં હળે તે કેહવા જીવને હળે ॥ અં અનેક પ્રકારના જીવને
ચિં અનેક પ્રકારને શસ્ત્રે કરી તેં તે ત્રસથાવર જીવને પં પરિતાપના ઉપજાવે વાં અજ્ઞાની । પીં પીડા
ઉપજાવે કથંભૂતં વાલં । અં આત્માનો અર્થીં । ગું ભારેછે જેહનો । કિં મેલા પરિણામ સહિત છે ॥ ૪૦ ॥

મૂલ:-સદ્વાણુગાસાણુગણ ય જીવે ચરાચરે હિંસઈ ણેગરૂવે ।

ચિત્તેહિ તે પરિતાવેઈ બાલે પીલેઈ અત્તઢગુરુ કિલિઢે ॥ ૪૦ ॥

ગાથા ૪૦ ભાવાર્થ:-જેહને મનોજ્ઞ શબ્દ મેલવવા રૂપ પોતાના આત્માનોજ અર્થ મોટો છે તે મનોજ્ઞ
શબ્દને પરિણામે પીડયો થકો મનોજ્ઞ શબ્દને કેડે પ્રવર્તે, તે મનોજ્ઞ શબ્દની આશાએ પ્રવર્તતો મનોજ્ઞ શબ્દ
મેલવવાને માટે તે અજ્ઞાની જીવ ઘણા પ્રકારના ત્રસને સ્થાવર જીવને હળે અને ઘણા પ્રકારના શસ્ત્રે કરી

उत्तरा०

॥ ४०१ ॥

पीडा उपजावे । अ० आपणा आत्मानो जे अ० अर्थ । गु० ते मोटो जाणे ते । परजीवने पीडा उपजावे ।
कि० किलेस सहित रागादिकने परिणामे पीडयो थको ॥ ७९ ॥

मूलः—फासाणुगासाणुगए य जीवे चराचरे हिंसइ णेगरूवे ।

चित्तेहि ते परितावेइ बाले पीलेइ अत्तट्टगुरु किलिहे ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थः—जेहने मनोज्ञ स्पर्श मेळववा रुप पोताना आत्मानो अर्थ मोटोछे, ते मनोज्ञ स्पर्शना रागने परी-
णामे पीडयो थको मनोज्ञ स्पर्शनी केडे प्रवर्ते, ते मनोज्ञ स्पर्शनी आशये प्रवर्ततो, मनोज्ञ स्पर्श मेळववाने माटे ते
अज्ञानी जीव घणा प्रकारना त्रसने स्थावर जीवने हणे अने घणा प्रकारना शस्त्रेकरी परजीवने पीडा उपजावे ॥ ७९ ॥

अर्थः—फा० मनोज्ञ फरसने वा० रागे करी प० रुडा फरसने ग्रहण करवानी मुर्छा उपजे तेणे करी ॥
उ० नवा फरस उपराजवाने विषे र० चोरादिकना भयथकी राषवाने विषे स० रुडा फरस भोग आववा पणे
प्रवर्ताववाने विषे । व० रुडा फरसनुं विनास होय थके । वि० रुडा फरसनो वियोग हुए थके य० वळी ॥ क०
किहांथी सु० सुष होय से० ते जीवने सं० रुडा फरस भोग आववाना का० काल अवसरने विषे य० वळी ॥
अ० असंतोषी हुते किहांथी सुष होय ॥ ८० ॥

मूलः—फासाणुवाणुण परिग्गहेण उप्पायणे रक्खणसन्निओगे ।

वए विओगे य कहं सुहं से संभोगकाले य अतित्ताभे ॥ ८० ॥

गाथा ८० भावार्थः—मनोज्ञ स्पर्शने रागे करी मनोज्ञ स्पर्शने ग्रहण करवानी मुर्छांथी मनोज्ञ स्पर्श रुप

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ४०१ ॥

अ० वीणादिक पारकी वस्तु अणदीधी ले ॥ ४२ ॥

मूलः—सहे अतिचे य परिग्गहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।

अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—मनोज्ञ शब्दने विषे असंतोषी थको मधुर शब्द रूप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे तथा मधुर शब्दना लोभे करी जेहनुं चित मेळुं थएल छे, ते जीव असंतोषने दोषे करी पारकी मधुर शब्दवाळी वस्तु देखीने ते वस्तुना मालीकनी रजा सिवाय अणदीधेली लीए ॥ ४२ ॥

अर्थः—त० तृष्णाएकरी अ० परंभव्यो होय तेहने अ० चोरीना करणहारने ॥ स० शब्दने विषे अ० असंतोषीने प० परिग्रह मेलववाने विषे असंतोषीने य० वळी । मा० माया सहित मु० मुषावादनो वोलवुं व० वाधे मृषा वोलवाने विषे । लो० लोभना दो० दोसथकी लोभी चोरी करे पछे कोइ पूछेतो माया सहित मृषा बोले त० तिहांपणि मृषा वोलते छते अ० पण दु० दुपथकी न० न वि० मुक्काय से० ते जीव ॥ ४३ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो सहे अतित्तस्स परिग्गहे य ।

मायामुसं वड्डइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थः—मधुर शब्द रूप परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो थको मधुर शब्दनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे, अमुक मधुर शब्दवाळी वस्तु तमे लीधी छे, ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं वोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुक्काय ॥ ४३ ॥

उत्तरा०

॥४०२॥

थकी लोभी पारका रुडा फरसनी चोरी करे ॥ पछे कोइ पुछेतो माया सहित मृषा बोले ॥ त० तिहांपण
मृषा बोले छते अ० पण दु० दुषथकी न० न वि० मुक्ताय से० ते रुडा फरसनी चोरीनो करणहार जीव ॥ ८२ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिगो फासे अतित्तस्स परिग्गहे य ।

मायामुसं वड्डइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ८२ ॥

गाथा ८२ भावार्थः—रुडा स्पर्श रूप परीग्रह मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करी पराभव्यो
थको मनोज्ञ स्पर्श वस्तुनी चोरोनो करनार, तेहने कोइ पुछेके अमुक रुडा स्पर्शवाळी वस्तु तमे लीधी छे !
ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवायी ते जीव ते दुःखथी न मुक्ताय ॥ ८२ ॥

अर्थः—मो० मृषा बोल्या थका प० पछे पश्चाताप करे रुडा फरस भोगववानो लोभी जीव य० वळी । पु०
पहेलीपण एहवी चिंता करे ए रुडा फरस ॥ धणी आगे मृषा केम बोलीयुं ॥ एहने केम वंचथुं य० वळी । प० मृषा
बोलवाने का० काले अवसरे तं एम जाणे रषे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे ते भणी य० वळी दु० दुषी होय ।
दु० ते दुषनो अ० अंत दोहिलो पामे ॥ ए० एणीपरे पारका रुडा फरसनो अ० अदत्त स० लेतो थको ॥ फा०
रुडा फरसने विषे । अ० असंतोषी थको दु० दुषी होय । अ० अन्याय माटे तेहनं उपराणुं कोइ न करे ॥ ८३ ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।

एवं अदत्ताणि समापयन्तो फासे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुडा स्पर्शना धणी

अभ्य०

॥ ३२ ॥

॥ ४०२ ॥

તત્થોવભોગે વિ કિલેસદુક્ખં નિવત્તઈ જસ્સ કણ્ણ દુક્ખં ॥ ૪૫ ॥

ગાથા ૪૫ ભાવાર્થ:-એવી રીતે મનોજ્ઞ શબ્દનો રક્ત છે તે જીવને કેવી રીતે કિહાં થકી થોડું સુખ હોય ? (અર્થાત ન જ હોય) તોપણ મનોજ્ઞ શબ્દને ભોગવવાને વિષે લેશને દુઃખ પામે છે તેમજ મનોજ્ઞ શબ્દ ભોગવવાને માટે આત્માને કષ્ટ ઝપાર્જે છે ॥ ૪૫ ॥

અર્થ:-૬૦ ણીપરે સ૦ ઘુંડા શબ્દને વિષે ગ૦ પહોતો થકો પ૦ દ્વેષભાવે ॥ ૭૦ પાંમે દુ૦ દુષના ૭૦ સમુહની પ૦ શ્રેણી ॥ ૫૦ પ્રકરશે દુ૦ દ્વેષેકરી દુષ્ટ ચિ૦ ચિતનો ધણી ય૦ વઢી ચિ૦ બાંધે ક૦ કર્મ જં૦ જે કર્મ સે૦ તે જીવને પુ૦ વઢી હો૦ હોય દુ૦ દુષકારીયા વિ૦ વિપાક રૂહ લોક પરલોકને વિષે ॥ ૪૬ ॥

મૂલ:-એવેવ સદ્દમ્મિ ગઓ પઓસં ઉવેઈ દુક્ખોહપરંપરાઓ ।

પદુટ્ટચિત્તો ય ચિણાઈ કમ્મં જં સે પુણો હોઈ દુહં વિવાગે ॥ ૪૬ ॥

ગાથા ૪૬ ભાવાર્થ:-એવી રીતે ઘુંડા શબ્દને વિષે દ્વેષ ભાવે પોહોત્યો થકો જીવ દુઃખના સમુહની શ્રેણી પામે, વઢી દ્વેષે કરી દુષ્ટ ચિતનો ધણી કર્મ બાંધે, પછી તે કર્મ તે જીવને રૂહલોક તથા પરલોકને વિષે દુઃખકારી હોય ॥ ૪૬ ॥

અર્થ:-સ૦ મનોજ્ઞ શબ્દને વિષે વિ૦ રાગ રહિત થકો મ૦ મનુષ્ય વિ૦ સોક રહિત । ૬૦ ણે પૂર્વે કહિ તે દુ૦ દુષના ૭૦ સમુહની પ૦ શ્રેણી કરી ન૦ ન લિ૦ લિપાય ન ષરડાય મ૦ સંસાર મ૦ માંહિ વિ૦ પળ સં૦ છતો જ૦ જેમ પાળીએ કરી વા૦ વઢી પો૦ કમલનું પ૦ પાનડું લિપાય નહિ તેમ વિરક્ત મનુષ્ય ન લિપાય ॥ ૪૭ ॥

મૂલ:-સદ્દે વિરત્તો મણુઓ વિસોગો ણ્ણ દુક્ખોહપરંપરેણ ।

उत्तरा०

पदुष्टचित्तो य चिगाइ कर्म जं से पुगो होइ दुहं विवागे ॥ ८५ ॥

अध्य०

॥ ४०३ ॥

गाथा ८५ भावार्थ:-एवी रीते भुंडा स्पर्शने विषे द्वेण भावे पोहो लो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेवे करी दुष्ट चित्तनो धणी कर्म बांधे पळी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विषे दुःखकारी होय ? ॥ ८५ ॥

॥ ३२ ॥

अर्थ:-फा० ताढा मुंआलादिक फरसने विषे वि० रागरहित कळो म० मनुष्य वि० शोकरहित होय ॥ ए० ए पुर्वे कही ते दु० दुखना उ० समुहनी प० श्रेणीए करी ॥ न० न लि० लिपाय न खरडाय भ० संसार म० मांही वि० पण सं० छतो ॥ ज० जेव पाणीए करीने वा० वळी ॥ पो० कमलनुं प० पानडुं न लि पाय तेम विरक्त मनुष्य न लिपाय ॥ ८६ ॥

मूल:-फासे विरक्तो मगुओ विसोगो एण्ण दुक्खोहपरंपरेण ।

न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ८६ ॥

गाथा ८६ भावार्थ:-मनोज्ञ स्पर्शने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहीत थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसार मांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (ए पांचवीं स्पर्शेद्रीनुं व्यान १३ काव्ये करीने कहुं ॥ ८६ ॥

अर्थ:-हवे मनना तेर काव्य कहे छे ॥ म० मनने भा० जीवनुं परिणाम ग० ग्रहवा योग्य छे । व० एम तिर्थकर कहे तं० ते रा० रागना हे० हेतु छे तु० वळी म० मनोज्ञ भाव छे आ० एम कहे तिर्थकर तं० ते भाव दो० द्वेषनुं हे० हेतु छे अ० जे अमनोज्ञ भाव छे आ० एम कहे तिर्थकर ॥ स० समोसारिखो भाव रागद्वेषरहित

॥ ४०३ ॥

દો० દ્વેષનો હે० હેતુ છે અ० જે અમનોજ્ઞ ગંધ છે તે । આ० એમ કહે તિથકર ॥ ૪૯ ॥

મૂલઃ—ગન્ધસ્સ ઘાળં ગહણં વયન્તિ ઘાણસ્સ ગન્ધં ગહણં વયન્તિ ।

રાગસ્સ હેઠં સમણુન્નમાહુ દોસસ્સ હેઠં અમણુન્નમાહુ ॥ ૪૯ ॥

ગાથા ૪૯ ભાવાર્થઃ—ગંધને નાસીકા ગ્રહનાર છે અને નાસીકાને ગંધ ગ્રહવા યોગ્ય છે તે માંહી જે મનોજ્ઞ ગંધ છે, તે રાગનો હેતુ છે, અને જે અમનોજ્ઞ ગંધ છે, તે દ્વેષનો હેતુ છે, એમ તિથકરે કહેલ છે ॥ ૪૯ ॥

અર્થઃ—ગં० મનોજ્ઞ ગંધને વિષે જો० જે કોઈ ગિ० મૂર્છા ઉ० પામે, તિ० તિવ્ર । અ० અંકાલે પા० પામે સે० તે વિ० મરણ । રા० રાગે આ० પીડો ઓ० ઉપધીના પ્રમુખના ગં० ગંધને વિષે ગિ० ગૃય છતો । સ० સર્પ વિ० વિલયકી વિ० જેમ નિ० નિકલ્યો થકો દુષ પામે રુડા ગંધ માટે ॥ ૫૦ ॥

મૂલઃ—ગન્ધેસુ જો ગિદ્ધિમુવેદિ તિવં અકાલિયં પાવદિ સે વિણાસં ।

રાગાઊરે ઓસહગન્ધગિદ્ધે સપ્પે વિલ્લંઓ વિવ નિક્કમન્તે ॥ ૫૦ ॥

ગાથા ૫૦ ભાવાર્થઃ—જેમ ઔપધીના ગંધને જડી પ્રમુખ તેહના રુડા ગંધને વિષે રાગથી લુબ્ધ થઈલો વિલયી નિકલ્યો થકો સર્પ દુઃખ પામે, તેમ જે કોઈ મનોજ્ઞ ગંધને વિષે તિવ્ર મુર્છાવંત હોય તે જીવ અઠાલે મર્ણ પામે ॥ ૫૦ ॥

અર્થઃ—જે० જેમ તે પાંડૂયા ગંધ પાંખીને ય० વઢી અ० પળ દો० દ્વેષભાવ સ० પામે તિ० આકરો ॥ તં० તે સ્વ० અવસરને વિષે સે० તે, ઉ० વઢી ઉ० પામે દુઃ દુષ દુઃ દુર્દત મોટા । દો० દોષે સ० આપણે કીધે જં० જીવ ॥ નં० ન કિં० થોડોય ગં० ગંધ અ० અપરાધ કરતો નથી સે० તે જીવને ॥ ૫૧ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૪૦૪ ॥

કં. હાથળી કાગળની હુલી તે મં. માર્ગને વિષે । અં. અપહર્યું તે માર્ગને વિષે ચાલ્યો વં. જેમ નાં. નાગ કેહેતા હાથી ॥ ૮૯ ॥

મૂલ:—ભોવેસુ જો ગિહિમુવેડે તિવ્વં અકાલિયં પાવડ સે વિનાસં ।

રાગાઉરે કામગુણેસુ ગિહ્ને કરેણુમગ્ગાવહિણ વ નાગે ॥ ૮૯ ॥

ગાથા ૮૯ ભાવાર્થ:—જે રૂપ પ્રમુખ દેખીને કામ મોગને વિષે લુબ્ધ રાગથી પીડયો થકો કાગળની હાથળી સ્વાડાની કંપર હોય તીહાં હાથી તેને મલવાની આશાએ ચાલતો તે સ્વાડામાં પડે અથવા તે માર્ગને વિષે પકડાયો થકો તે હાથી દુઃખી થાય, તેમ જે કોઈ માવને વિષે તિવ્ર મુર્છાવંત હોય, તે જીવ અંકાલે મર્ણ પામે ॥ ૮૯ ॥

અર્થ:—જેં જે કોઈ યં. વળી અં. પળ ॥ દોં. પાડુઓ ભાવ જાળીને દ્વેષભાવ ॥ સં. પામે તિં. તિવ્ર ॥ તં. તે ભાવ પ્રવર્તવાના ॥ સ્વં. અવસરને વિષે સેં. તે જીવ ઉં. વળી ઉં. પામે દું. દુઃખ ॥ દું. દુર્દત્ત દોં. દોષકરી સં. આપણે કીધે જં. જીવ ॥ નં. ન કિં. થોડું માં. પરિણામે કરી જે ચિંતવ્યા પદાર્થ તે ભાવ અં. અપરાધ કરતો નથી સેં. તે જીવને ॥ ૯૦ ॥

મૂલ:—જે યાવિ દોસં સમુવેડે તિવ્વં તંસિ વચ્ચે સે ઉ ઉવેડે દુઃખં ।

દુહન્તદોસેણ સણ્ણ જન્તૂ ન કિંચિં ભાવં અવરુજ્જઈ સે ॥ ૯૦ ॥

ગાથા ૯૦ ભાવાર્થ:—જે કોઈ અમનોજ્ઞ ભાવ દેખીને તિવ્ર દ્વેષ પામે, તે જીવ તે અવસરને વિષે દુઃખ પામે, વળી દમતાં દોહીલા એહવા દ્વેષરૂપ દુર્દત્ત દોષે કરી તે જીવ પોતેજ દુઃખી થાય છે પણ તે જીવને ભાવ

અધ્યં

॥ ૩૨ ॥

॥ ૪૦૪ ॥

અ૦ અર્થ શુ૦ મોટોજાણે તે પરિણામે કિ૦ પીડયો થકો ॥ ૫૩ ॥

મૂલ:—ગન્ધાણુગાસાણુગં ય જીવે ચરાચરે હિંસઈ ણેગરૂવે ।

ચિત્તેહિ તે પરિતાવેઈ બાલે પીલેઈ અત્તઢગુરુ કિલિઢે ॥ ૫૩ ॥

ગાથા ૫૩ ભાવાર્થ:—જેહને મનોજ્ઞ ગંધ મેલવવા રૂપ પોતાના આત્માનોજ અર્થ મોટો છે, તે મનોજ્ઞ ગંધના રાગને પરી-
ણામે પીડયો થકો મનોજ્ઞ ગંધની કેડે પ્રવર્તે તે મનોજ્ઞ ગંધની આશાએ પ્રવર્તતો મનોજ્ઞ ગંધ મેલવવાને માટે તે
અજ્ઞાની ઘળા પ્રકારના ત્રસને સ્થાવર જીવને હળે અને ઘળા પ્રકારના શસ્ત્રે કરી પર જીવને પીડા ડપજાવે ॥૫૩॥

અર્થ:—ગં૦ મનોજ્ઞ ગંધને વા૦રાગે કરીને પ૦ મનોજ્ઞ ગંધ ગ્રહણ કરવાની મુર્છા ડપજે તેળે કરી ॥ ડ૦
સુગંધ દ્રવ્ય કસ્તુરી પ્રમુષ ડપજાવવાને વિષે ર૦કસ્તુરી પ્રમૂષ સુગંધ ચોરના ભયથકી રાખવાને વિષે સ૦આપળા
તથા પારકા પ્રયોજને ડપરાજે તેવારે સુગંધ । દ્રવ્ય જેમ ભોગ આવે તેમ પ્રવર્તીવવાને વિષે । વ૦ સુગંધ દ્રવ્યનો
વિનાસ હૂણ થકે । વિ૦સુગંધ દ્રવ્યનો વિયોગ હૂણથકે ય૦વઢી ॥ ક૦કિહાં થકી સુ૦સુષ હોય સે૦ તે જીવને ॥
સં૦તે મનોજ્ઞ ગંધ ભોગવવાના કા૦ કાઢને વિષે ય૦વઢી । અ૦અસંતોષીહૂણકિહાંથકી સુષ હોય તે જીવને ॥૫૪॥

મૂલ:—ગન્ધાણુવાણ પરિગ્રહેણ ઉપ્પાયણે રક્ષણસન્નિઓગે ।

વણ વિઓગે ય કહં સુહં સે સંભોગકાલે ય અતિત્તલામે ॥ ૫૪ ॥

ગાથા ૫૪ ભાવાર્થ:—મનોજ્ઞ ગંધને રાગે કરી મનોજ્ઞ ગંધ ગ્રહણ કરવાની મુર્છાથી સુગંધ રૂપ પરીગ્રહ
સમ્યક પ્રકારે પોતાને અને પારકાને અર્થ આવવાના પ્રયાજનને માટે ડપાર્જે, પછી તેનું ચોરાદીકથી રક્ષણ

હસરાં૦

॥ ૪૦૬ ॥

ગાથા ૯૨ ભાવાર્થ:-જેહને મનોજ્ઞ ભાવ મેઝવવા રૂપ પોતાના આત્માનોજ અર્થ મોટો છે, તે મનોજ્ઞ રાગને પરીણામે પીડિયો થકો મનોજ્ઞ ભાવની કેડે પ્રવર્તે, તે મનોજ્ઞ ભાવની આશાએ પ્રવર્તતો મનોજ્ઞ ભાવ મેઝવવાને માટે તે અજ્ઞાની જીવ ઘણા ત્રસને સ્થાવર જીવને હળે અને ઘણા પ્રકારના શસ્ત્રે કરી પર જીવને પીડા ડપજાવે ॥ ૯૨ ॥

અર્થ:-માંરુડા ઉત્તમ રુઘ્યાદિકને રાગે વાંકરી ॥ પંરડા ભાવને ગ્રહણ કરવાને મુર્છા ઉપજે તેનેકરી ॥ હં નવા ભાવ ઉપરાજવાને વિષે ॥ રં ચોરાદિકના મયથી રાખવાને વિષે ॥ સં રુડા ભાવ ભોગ આવ-
વાપણે પ્રવર્તવે કરીને ॥ વંરુડા ભાવનો વિનાશ હોય વિંરુડા ભાવનો વિયોગ હોવે થકે યંવલી ॥ કં કિહાં
થકી સું સુખ સેં તે જીવને ॥ સં રુડા ભાવ ભોગ આવવાના કાં કાલને વિષે યં વલી અં અસંતોષ
હુણ કિહાં થકી સુખ હોય ॥ ૯૩ ॥

મૂલ:-ભાવાણુવાણ પરિગ્રહેણ ઉપ્પાયણે રક્ષણ સન્નિઓગે ।

વણ વિઓગે ય કહં સુહં સે સંભોગકાલે ય અતિત્તલામે ॥ ૯૩ ॥

ગાથા ૯૩ ભાવાર્થ:-મનોજ્ઞ ભાવને રાગે કરી મનોજ્ઞ ભાવને ગ્રહણ કરવાની મુર્છાથી મનોજ્ઞ ભાવરૂપ પરીગ્રહ સમ્યક પ્રકારે પોતાને અને પારકાને અર્થે આવવાના પ્રયોજન માટે ડપાર્જે ? પછી તેનું ચોરાદીકથી રક્ષણ કરવાને વિષે પ્રવર્તે કદાચિત તે મનોજ્ઞ ભાવનો વિનાશ અથવા વિયોગ થઈ થકે તે મનોજ્ઞ ભાવ ભોગવવાના અવસરને વિષે તે જીવને કિહાં થકી સુખ હોય, (અર્થાત ન જ હોય ॥ ૯૩ ॥

અધ્યં૦

॥ ૩૨ ॥

॥ ૪૦૬ ॥

अ० पण दु० दुखथकी न० न वि० मुकाय से० ते जीव ॥ ५६ ॥

मूलः—तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो गन्धे अतित्तस्स परिग्गहे य ।

मायामुसं वड्डइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चई से ॥ ५६ ॥

गाथा ५६ भावार्थः—सुगंध मेळववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए करो पराभव्यो थको सुगंध वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक सुगंध वस्तु तमे लीभी छे, ? ते वारे कपट सहीत जुठुं बोलें, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुकाय ॥ ५६ ॥

अर्थः—मो०मृषावाद बोल्या प०पछे पश्चाताप करे सुगंध वासना लेवानो लोभी जीव य०वळी पु० पेहेलो पण एहवी चिंता करे ॥ ए सुगंध द्रव्यना धणी आगळ मृषा केम बोलुं एहने केम वंचुं य० वळी । प० मृषा बोलवाने का०अवसरे ते एम जाणे जे रखे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे ते भणी ते थ० वळी । दु०दुखी होय दु० दुखनो अ० अंत दोहिलो पामे ए० एणीपरे सुगंध द्रव्यनो अ० अदत्तने स० लेतो थको । गं० सुगंध द्रव्यने विषे । अ० असंतोषी थको दु० दुखी होय अ० अन्याय माटे तेहनो कोइ उपराणुं करे नहि ॥ ५७ ॥

मूल—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।

एवं अदत्ताणि समापयन्तो गन्धे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पेहेलो पण एवी चिंता करेके ए सुगंधना धणी पासे केवी रीते जुठुं बोलुं तथा एहने केवी रीते छेतुं; वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे ?

उत्तरा०

॥४०६॥

गाथा ९५ भावार्थः—मनोज्ञ भावनो परीग्रह मेलववाने विषे असंतोषी जीव तृष्णाए पराभव्यो थको मनोज्ञ भाववाळी वस्तुनी चोरीनो करनार तेहने कोइ पुछे के अमुक मनोज्ञ भावनी वस्तु तमे लीधी छे ! ते वारे कपट सहीत जुठुं बोले, तेमज पछी जुठुं बोलवाथी ते जीव ते दुःखथी न मुंकाय ॥ ९५ ॥

अर्थः—मो० मृषावाद बोल्या प० पश्चाताप करे य०वळी पु०पहेलुंण एहवी चिंताकरे ए आगल मृषा केम बोलथुं । एहने केम वंचथुं य०वळी । प०मृषा बोलवाने का०अवसरे ते एम जाणे रषे कोइ मुजने जुठाबोलो जाणे ते भणी य०वळी । दु०दुषी होय । दु०जे दुषनो अ०अंत दोहीलो पामे । ए०एणीपरे अ०अदत्त स०लेतो थको भा० भावने विषे अ० असंतोषी थको दु० दुषी होय ॥ अ० अन्याय माटे तेहनुं कोइ । उपराणुं न करे ॥ ९६ ॥

मूलः—मोसास्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।

एवं अदत्ताणि समायथन्तो भावे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थः—जुठुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके ए रुडा भाववाळी वस्तुना धणी आगळ जुठुं केवी रीते बोलुं ? तथा एहने केवीरीते छेतसं, वळी जुठुं बोलवाना अवसरे एम जाणेके रखे ? कोइ मने जुठुं बोलो जाणे, एवीरीते मनोज्ञ भाववाळी वस्तु अण दीधेली लेनार असंतोषी जीव दुखीयो होय, पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पामे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न याय ॥ ९६ ॥

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ४०६ ॥

गाथा-५९ भावार्थः—एवी रीते थुंडा गंधने विपे द्वेपभात्रे पोहोत्यो थको जीव दुःखना समुहनी श्रेणी पामे, वळी द्वेपे करी दुष्ट चितनो धणी कर्म बांधे, पछी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा परलोकने विपे दुःखकारी होय ॥५९॥

अर्थः—गं० मनोज्ञ गंधने विपे वि० रागरहित थको म० मनुष्य वि० शोकरहित होय । ए० ए पूर्वे कही दु० दुखना उ० समोहनी प० श्रेणी न० न लि० लिपाय न खरडाय भ० संसार म० मांहे सं० छतो वि० पण ज० जेम पाणीए वा० करी पो० कमलनुं ॥ प० पानडुं नालिपाय तेम विरक्त मनुष्य नलिपाय ॥ ६० ॥

मूलः—गन्धे विरक्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।

न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो । जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ६० ॥

गाथा ६० भावार्थः—मनोज्ञ गंधने विपे, विरक्त मनुष्य शोकरहित थाय अने ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसारमांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (ए त्रीजी घाणेंद्रीनुं व्यान १३ काव्ये करीने कथुं ॥ ६० ॥

अर्थः—हवे जीभेंद्रीनी तेर काव्य कहे छे ॥ जी० जीभने र० तिखा मधुरादिक रसना स्वाद ते ग० ग्रहवा योग्य छे व० एम कहे तिर्थकर ॥ तं० ते तिखादिक रसना स्वाद रा० रागनो हे० हेतु छे तु० वळी म० जे मनोज्ञ रसना स्वाद छे ते आ० एम कहे तिर्थकर ॥ तं० ते रसना स्वाद दो० द्वेषनुं हे० हेतु छे अ० जे अ-मनोज्ञ आ० एम कहे तिर्थकर ॥ स० समो सरीखो भाव रागद्वेष रहित होय य० वळी जो० जे कोइ ते० ते भला पाडुया रसना-स्वादने विपे स० ते वी० वोतराग कहीए ॥ ६१ ॥

उत्तरा०

॥ ४०७ ॥

लोकने विषे दुःखकारी होय ॥ ९८ ॥

अर्थ:-भा० भावने विषे वि० राग रहित थको म० मनुष्य वि० शोक रहित थको ॥ ए० ए पुर्वे कहा ते । दु० दुषना उ० समोहनी प० श्रेणीए करी । न० न लि० लिपाय न षरडाय म० संसार म० माहे वि० पण सं० छतो । ज० जेम पाणीए वा० करीने पो० कमलनुं प० पानडुं लिपाय नहि तेम विरक्त मनुष्य लिपाय नहि ॥ ९९ ॥

मूल:-भावे विरक्तो मणुओ विसोगो एएण दुक्खोहपरंपरेण ।

न लिप्पए भवमज्झे वि सन्तो जलेण वा पोक्खरिणीपलासं ॥ ९९ ॥

गाथा ९९ भावार्थ:-मनोज्ञ भाववाळी वस्तुने विषे विरक्त मनुष्य शोक रहित थाय अने पुर्वे कही ते दुःखना समुहनी श्रेणीए करी संसारमांही रहेतो थको पण पाणीमांही कमळना पत्रनी पेरे न लेपाय, (मनना भाव ऊपर तेर काव्य कही) ॥ ९९ ॥

अर्थ:-ए० एणीपरे पांच इंद्रि छठो मन एहनो अधिकार पुरो थयो । इ० पांचे इंद्रियना अ० अर्थ जे पुरुष । सब्द १ । रूप । २ । गंध । ३ रस ४ । फरस ५ । अ० अर्थ जे संकल्प विकल्पादिक जे ते य० वली । म० मनना । दु० दुषना हे० हेतुछे । म० मनुष्यने केहवा मनुष्यने । रा० राग द्वेषीया मनुष्यने । ते० ते इंद्रियादिकना अर्थ चे० पुरणे थो० थोडाए पण पि० अर्थ क० किंवारे पण दु० दुषने । न० न वी० वीतरागने किं० थोडुंए दु० दुषने क० करे ॥ १०० ॥

मूल:-एविन्दियत्था य मणस्स अत्था दुक्खस्स हेऊ मणुयस्स रागिणो ।

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ४०७ ॥

का० काया ॥ म० मांछली ज० जेम आ० मांस भो० भोगववानुं गि० गृद्ध दुख पामे ॥ ६३ ॥

मूलः—रसेसु जो गिद्धिमुवेइ तिवं अकालियं पावइ से विणासं ।

रगाउरे वडिसविभिन्नकाए मच्छे जहा आमिसभोगगिद्धे ॥ ६३ ॥

गाथा ६३ भावार्थः—जेम मांस भो० ववाना लुब्धपणाए रागे पीडयो थको लोढाना कांटे काया विधा-
याथी मांछलो मर्ण पामे, तेम जे कोइ रुडा रसने विषे तिव मुर्छावंत होय, ते जीव अकाले मर्ण पामे ॥ ६३ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ पाडुया रसनो स्वाद जाणी य० वळी अ० पग दा० द्वेषभाव स० पामे ति० तिव ॥ तं० ते स्वाद
भोगववाना ख० अवसरने से० तेजीवने उ० विषे उ० पामे दु० दुख ॥ दु० दुर्दंत दो० दोषेकरी ॥ स० आपणा आत्माने
कीधे ज० जीव न० न किं० थोडु र० रत्तिवा मधुरादिक रमना स्वादते अ० अपराध करतो नथी ॥ से० तेजीवने ॥ ६४ ॥

मूलः—जे यात्रि दोसं समुवेइ तिवं तंसि कखगे से उ उवेइ दुक्खं ।

दुहन्तदोसेण सएण जन्तु न किंचि रसं अवरुज्झई से ॥ ६४ ॥

गाथा ६४ भावार्थः—जे कोइ अमनोज्ञ रस जाणीने तिव द्वेष पामे, ते जीव ते अवसरने विषे दुःख पामे,
वळी दमतां दोहाला एवा द्वेषरूप दुर्दंत दोषे करी त जांव पोतेज दुःखी थाय छे, पण ते जीवने रस किंचित
मात्र अपराध नथी करतो ॥ ६४ ॥

अर्थः—ए० घणु र० रक्तछे जेजीव रु० रुडा र० रसना स्वादने विषे । अ० ए सरिषो कोइ भूडोस्वाद
नथी । से० ते जीव कु० करे प० एह्वो द्वेषभाव । दु० दुख तं० वधिनी सं० पीडा उ० पामे ॥ वा० अज्ञानी । न०

उत्तरा०

॥ ४०८ ॥

दु० दुगंछाने ५॥ अ० अरतीने ६ र० रतिने ७ । च० वली । हा० हासने ८ भ० भयने ९ सो० सोकनी
१० पु० पुरुषना वेद विकार ॥ ११ ॥ इ० स्त्रीना वेद विकारने १२ ॥ न० नपुंसकना वेद विकारने १३ ।
वि० विविध प्रकारनी य० वली भा० हरष विषवादिक्ने १४ । ए १४ ने मोहना विकारथी पामे ॥ १०२ ॥

मूलः—कोहं च माणं च तहेव मायं लोहं दुगुच्छं अरुं रइं च ।

हासं भयं सोगपुमिथिवेयं नपुंसवेयं विविहे य भावे ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थः—वली मोहनी कर्म थकी जीव १४ बोल पामे छे, ते कहे छे, १ क्रोध, २ मान,
३ माया, ४ लोभ, ५ दुगंछा, ६ अरती, ७ रती, ८ हांसी, ९ भय, १० शोक, ११ पुरुष वेदनो ऊदय,
१२ स्त्री वेदनो ऊदय, १३ नपुंसक वेदनो ऊदय, १४ तेमज विविध प्रकारना हर्ष विषवादादीक ॥ १०२ ॥

अर्थः—आ० पामी ए० एपूर्वोक्त राग द्वेष तेवारेते विकारकारि अ० अनेक प्रकारना दुष पामे कोणपामे ॥ ए०
एहवां प्रकारना दुष पामे का० काम गुणने विषे स० आसक्त होयते य० वली ए० ए राग द्वेषादिकथी प्य०
उपना अ० अनेरा बीजा । वि० दुर्गति पोहचाडे एहवा व्यसनादिक विशेषे ते पामे ते आसक्त केहेवो होय ॥ का०
बीहामणो उसीयालो ॥ दी० दिन होय ॥ ह० लजामणो होय ॥ व० तेहने देखीने द्वेष उपजे एहवो होय ॥ १०३ ॥

मूलः—आवज्जई एवमणेगरूवे एवंविहे कामगुणेषु सत्तो ।

अन्ने य एयप्पभवे विसेसे कारुण्णदीणे हरिमे वइस्से ॥ १०३ ॥

गाथा १०३ भावार्थः—जे काम भोगने विषे आसक्त होय, ते पुर्वोक्त राग द्वेषने विकारे करी एहवा

अध्य०

॥ ३२ ॥

॥ ४०८ ॥

કરી ॥ ૩૦ તિષાદિક રસની સ્વાદકારિણી વસ્તુ ઉપરાજવાને વિષે । ૨૦ ચોરાદિકના મથથી રાષવા-
ને વિષે । સ૦ તિષાદિ રસના સ્વાદ ભોગવવા પળે પ્રવર્તે પ્રવર્ત્તાવવાને વિષે ॥ ૪૦ મનોજ્ઞ રસના સ્વાદનું વિનાશ
હુણ થકે ॥ વિ૦ મનોજ્ઞ રસના સ્વાદનો વિયોગ હુણ થકે ય૦ વઢી ॥ ક૦ કિહાંથી । સુ૦ સુખ હોય સે૦ તે જીવને
સં૦ મનોજ્ઞ રસના સ્વાદભોગ આવવાના । કા૦ કાલને વિષે ય૦ વઢી । અ૦ અસંતોષી હુણ તેને કિહાંથી સુખ હોય ॥ ૬૭ ॥

મૂલ:—રસાણુવાણ પરિગ્રહેણ ઉપ્પાયણે સ્વસ્થગણસન્નિઓગે ।

વણ વિઓગે ય કહં સુહં સે સંભોગકાલે ય અતિત્તલાભે ॥ ૬૭ ॥

ગાથા ૬૭ ભાવાર્થ:—મનોજ્ઞ રસને રાગે કરી મનોજ્ઞ રસને ગ્રહણ કરવાની મુર્છાથી મનોજ્ઞ રસની
વસ્તુનો પરીગ્રહ સમ્યક પ્રકારે પોતાને અને પારકાને અર્થે આવવાના પ્રયોજન માટે ઉપાર્જે, પછી તેનું
ચોરાદીકથી રક્ષણ કરવાને વિષે પ્રવર્તે, કદાચિત તે મનોજ્ઞ રસવાળી વસ્તુનો વિનાશ અથવા વિયોગ થણ થકે
તે મનોજ્ઞ રસ ભોગવવાના અવસરને વિષે તે જીવને કીહાં થકી સુખ હોય, (અર્થાત નજ હોય ??? ॥ ૬૭ ॥

અર્થ:—૨૦ મનોજ્ઞ રસના સ્વાદને વિષે અ૦ અસંતોષિથકો ય૦ વઢી ॥ ૫૦ તિષા મધૂરાદિક રસના પારિગ્રહ મેલવ-
વાને ય૦ વિષે ॥ સ૦ આસક્ત ॥ ૩૦ અત્યંત ઘણો આસક્ત ન૦ ન ૩૦ પાંમે તુ૦ સંતોષ । અ૦ અસંતોષને દો૦
દોષે કરી । દુ૦ તે જીવ દુષી હોય । ૫૦ પારકા રસના સ્વાદ દેપીને ॥ લો૦ લોભે કરી આ૦ મેલો દુષ્ટ
ચિંતથકો । આ૦ લોભે અ૦ અણદીધા પારકા ઘટરસ સ્વાદ ॥ ૬૮ ॥

મૂલ:—રસે અતિત્તે ય પરિગ્રહે ય સત્તોવસત્તો ન ઉવેહ તુહિં ।

ઉત્તરાં

॥ ૪૦૯ ॥

સુખનો એં ગવેલી ॥ દુઃ દુઃખ વિં ટાલવાને અર્થે તં તે હિંસ્યાદિકને અર્થે ટાલવા ॥ તે હિંસ્યાદિકને નિમિત્તે ॥ ઉં ઉદ્યમવંત હોય યં વળી ॥ રાં રાગદ્વેષ થકો ॥ ૧૦૫ ॥

મૂલઃ—તઓ સે જાયન્તિ પઓયણાં નિમજ્જિંતં માહમહણ્ણવમ્મિ ।

સુહેસિણો દુક્કલ્લવિણોયણદ્ધા તપ્પન્નયં ઉજ્જમણં ય રાગી ॥ ૧૦૫ ॥

ગાથા ૧૦૫ ભાવાર્થઃ—તેંદ્રીયારૂપી ચોરને વસે પડ્યા પછી તેહને વિષય સેવવાને માટે હિંસાદીક કરવાનું પ્રયોજન ડપાર્જે, તેમજ મોહરૂપી મોટા સમુદ્રને વિષે પોતાના આત્માને બુઝાડવા, સંસારના સુખનો ગવેલી દુઃખ ટાલવાને અર્થે રાગ દ્વેષથી હિંસ્યાદીક નિમિત્તને વિષે ડધ્યમવંત થાય ॥ ૧૦૫ ॥

અર્થઃ—વિં વિષયથી નિવર્ત્યાં જીવને યં વળી ઇં જેટલા પ્રકારનાં ઇન્દ્રિયનાં અં અર્થ સં શબ્દાદિક તાં તેટલાં પ્યં પ્રકારનાં નં ન તં તે સં સર્વે વિં પણ મં રુઢા શબ્દાદિકને વિષે રાગપણને વાં અથવા નિં નિપજાવે નહિ અં મુંડા શબ્દાદિકને વિષે દ્વેષપણને વાં પણ ॥ ૧૦૬ ॥

મૂલઃ—વિરજ્જમાણસ્સ ય ઇન્દિયત્થા સદ્દાઇયા તાવડયપ્પગારા ।

ન તસ્સ સવ્વે વિ મણુન્નયં વા નિવત્તયન્તી અમણુન્નયં વા ॥ ૧૦૬ ॥

ગાથા ૧૦૬ ભાવાર્થઃ—જે વિષયથી વિરક્ત થાય, તે જેટલા પ્રકારનાં ઇન્દ્રિયાં શબ્દાદીક અર્થ છે, તે સર્વ રુઢા શબ્દાદીકને વિષે રાગપણું અને મુંડા શબ્દાદીકને વિષે દ્વેષપણું નિપજાવે નહિ ॥ ૧૦૬ ॥

અર્થઃ—એં એને પ્રકારે જ્ઞાનબુદ્ધી કરી ॥ સં પોતાનાં ॥ સં અગ્રવસાયની વિં વિચારણાનેવિષે

અધ્યં

॥ ૩૨ ॥

॥ ૪૦૯ ॥

चिंता करे ए षटरसना धणी आगले मृषा केम बोलथुं एहने केम वंचथुं य० वळी ॥ ५० ॥ मृषावाद बोलवाने का०
 अवसरे ते एम जाणे जे रषे कोइ मुजने जुठा बोलो जाणे य० वळी दु० दुषी । दु० होय जे दुपनो अ० अंत दोहीलो
 पांमे ए० एणीपरे अ० षटरसादि अदत्तने । स० लेतो थको । र० मनोज्ञ षटरसने विषे । अ० असंतोषी थको
 दु० दुषी होय अ० अन्याय माटे तेहनुं कोइ उपराणुं न करे ॥ ७० ॥

मूलः—मोसस्स पच्छा य पुरत्थओ य पओगकाले य दुही दुरन्ते ।

एवं अदत्ताणि समाययन्तो रसे अतित्तो दुहिओ अणिस्सो ॥ ७० ॥

गाथा ७० भावार्थः—जुहुं बोल्या पछी पश्चाताप करे, तेमज पहेलो पण एवी चिंता करेके अमनोज्ञ रसवाळी वस्तुना
 धणी आगळ जुहुं केवी रीत बोलुं, तथा एहने केवी रीते छेतलं ??? वळी जुहुं बोलवाना अवसरे एम जाणे के रखे ?
 कोइ मने जुठा बोलो जाणे ? एवी रीते मनोज्ञ रसवाळी वस्तु अणदीधेली लेनार असंतोषी जीव दुःखीयो होय,
 पछी ते दुःखनो अंत दोहीलो पांमे अने एवा चोरीना करनार अन्याइनो कोइ सखाइयो न थाय ॥ ७० ॥

अर्थः—र० मनोज्ञ षटरसना स्वादनो जे अ० रक्तछे ॥ नं० ते मनुष्यने ए० एणे प्रकारे । क० किहांथकी
 सु० सुष होय क० क्यांयपण किं० थोडुं ॥ त० तिहां मनोज्ञ षटरसना स्वादने विषे । उ० भोगववाने वि०
 विषे कि० किलेस ॥ दु० दुषपांमे नि० ॥ निपजावे ज० जे मनोज्ञ षटरसना स्वादभोग आववाने क० काजे दु० दुष ॥ ७१ ॥

मूलः—रसाणुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ७१ ॥

ઉચ્ચરા૦

॥ ૪૧૦ ॥

વર્ણી કર્મને ક્ષય કરે, વળી જે કર્મ અંતરાયને કરે, તેવું અંતરાય કર્મ ક્ષય કરે ॥ ૧૦૮ ॥

અર્થ:-સ૦ સર્વ પદાર્થને ॥ ત૦તેવાર પછે જા૦જાણે પા૦ દેખે ય૦વળી ॥ અ૦મોહનીય કર્મરહિત હો૦
હોય ॥ નિ૦ અંતરાય કર્મરહિત થકો ॥ અ૦ આશ્રવરહિત છે જ્ઞા૦સકલ ધ્યાને કરી અને સ૦ સમાધિએ કરી
જુ૦ સહિત થકો આ૦ આઝ્વાને સ્વ૦ ક્ષય છતે મો૦મોક્ષને ઉ૦પામે સુ૦આઠ કર્મ રહિત નિર્મલ થકો ॥૧૦૯॥

મૂલ:-સર્વં તઓ જાણઈ પાસે ય અમોહને હોઈ નિરંતરાણે ।

અણાસવે જ્ઞાણસમાહિજુત્તે આઝ્વણ મોક્ષમુવેઈ સુદ્ધે ॥ ૧૦૯ ॥

ગાથા ૧૦૯ ભાવાર્થ:-મોહનીને અંતરાય કર્મને આશ્રય રહીત થકો તેવાર પછી સર્વ પદાર્થ જાણે દેખે ને શુદ્ધ
ધ્યાને ને સમાધીએકરી સહીત થકો આયુષ્ય ક્ષય થઈ થકો આઠ કર્મ રહીત નિર્મલ થકો મોક્ષને પામે ॥૧૦૯॥

અર્થ:-સ૦ તે મોક્ષનો પામણહાર જીવ । ત૦ તે સ૦ સર્વ દુ૦ દુઃખથી સુ૦ સુકાળો જં૦ જે દુઃખ
વા૦ પીડા ઉપજાવે છે એવા દુઃખથી સુકાળો વળી કેહવો છે ॥ સ૦ નિરંતર જં૦ જીવને એ૦ એ પ્રત્યક્ષ દી૦
લાંબી સ્થિતિના કર્મ રૂપ આ૦ રોગ તેહ વિ૦ વિશેષે તે સુ૦સુકાળા છે પ૦ પ્રશંસા કરવાયોગ્ય છે ॥ તો૦ તેવાર
પછી હો૦ હોય અ૦ અત્યંત ઘણું સુ૦સુખી સિદ્ધ થાય ક૦ કીધા સર્વ કાર્ય જેને ॥ ૧૧૦ ॥

મૂલ:-સો તસ્સ સવસ્સ દુહસ્સ મુકો જં બાહઈ સયયં જન્તુમેયં ।

દીહામયં વિપ્પમુકો પસત્થો તો હોઈ અચ્ચન્તસુહી કયત્થો ॥ ૧૧૦ ॥

ગાથા ૧૧૦ ભાવાર્થ:-જે લાંબી સ્થિતિના કર્મ રૂપ રોગથી તેમજ જે એ પ્રત્યક્ષ નિરંતર જીવને દુઃખ

અધ્ય૦

॥ ૩૨ ॥

॥ ૪૧૦ ॥

ગાથા ૭૩ ભાવાર્થ:—મનોજ્ઞ રસને વિષે વિરક્ત મનુષ્ય શોકે રહીત થાય અને પુર્વે કહી તે દુઃખના સમુદ્ધાની શ્રેણી કરી સંસાર માંહી રહેતો થકો પણ પાણીમાંહી કમલના પત્રની પેરે ન લેપાય, (એ ચોથી રસે-
દ્રીનું બ્યાન ૧૩ કાવ્યે કરીને કહ્યું ॥ ૭૩ ॥

અર્થ:—હવે ફરસેંદ્રીનો અધિકાર તેર કાવ્યેકરી કહેછે કાંકાયાને । ફાંતાઢા ડન્હાદિક ફરસ । ગંગ્રહવા યોગ્ય છે । વં એમ કહે તિર્થંકર । તંતે રાંરાગનો હેંહેતુ છે તુંવળી । મંમનોજ્ઞ ફરસ છે તે । આં એમ કહે તિર્થંકર તંતે ફરસ દોં દ્વેષનું હેંહેતુ છે । અં જે ફરસ અમનોજ્ઞ છે । આં કહે તિર્થંકર । સં સમો સરિપો ભાવ રાગ દ્વેષ રહિત યંવળી જોંજે કોઈ । તેંતે ભલા પાડૂયા ફરસને વિષે । સંતે વીંવીતરાગ કહિયે ॥ ૭૪ ॥

મૂલ:—કાયસ્સ ફાસં ગહણં વયન્તિ તં રાગહેઝં તુ મણુન્નમાહુ ।

તં દોસહેઝં અમણુન્નમાહુ સમો ય જો તેસુ સ વીયરાગો ॥ ૭૪ ॥

ગાથા ૭૪ ભાવાર્થ:—હવે, ૫ મી સ્પર્શેંદ્રીનું બ્યાન ૧૩ કાવ્યેકરીને કહેછે, તાઢા ડણ્ણાદીક સ્પર્શ કાયાને ગ્રહવા યોગ્ય છે, તે માંહી જે મનોજ્ઞ સ્પર્શ છે, તે રાગનો હેતુ છે અને જે અમનોજ્ઞ સ્પર્શ છે તે દ્વેષનો હેતુ છે તેથી જે મનોજ્ઞ અમનોજ્ઞ એ વંને સ્પર્શને વિષે રાગ દ્વેષ ન કરે તેહજ વીતરાગ જાણવા એમ તિર્થંકરે કહેલ છે ॥ ૭૪ ॥

અર્થ:—ફાં ફરસ તાઢા ડન્હાદિકને કાં કાયા તે ગં ગ્રહણહાર છે વં એમ કહે તિર્થંકર ॥ કાં કાયાને ફાં ફરસ ગં ગ્રહવા યોગ્ય છે વં એમ કહે તિર્થંકર । રાં રાગના હેંહેતુ છે સં જે મનોજ્ઞ ફરસ છે તે આં એમ કહે તિર્થંકર । દોં દ્વેષનો હેંહેતુ છે અં અમનોજ્ઞ ફરસ છે તે । આં એમ કહે તિર્થંકર ॥ ૭૫ ॥

મૂલ:-અટ્ટં કમ્માઈ વોચ્છામિ આણુપુલ્લિં જહાકર્મ ।

જેહિં બદ્ધો અયં જીવો સંસારે પરિવટ્ટઈ ॥ ૧ ॥

ગાથા ૧ ભાવાર્થ:-સુધર્મા સ્વામી કહેતા હવા હે જંબૂ? જે કર્મના બંધને કરી બંધાણો જીવ એ સંસારને વિષે ભમે છે, તે આઠ કર્મ હું અનુક્રમે કહીશ, તે તું સાંભળ ? ॥ ૧ ॥

અર્થ:-હવે આઠ કર્મના નામ કહેછે ના૦ જ્ઞાનને આ૦ આવરી જેમ સુર્યની કાંતિને વાદળ ઢાંકે તેમ જ્ઞાનાવરણી કર્મ ।૧। દં૦ દર્શન કહેતા દેખવો જેહને । આ૦ આવરે ઢાંકે ત૦ તેમ તે દર્શનાવરણી કર્મને પોલીયાની ઉપમા તથા જેમ પાટો બાંધ્યો તેમ ૨ । વે૦ વેદની કર્મને મધુ સ્વરડયા સ્વડગની ઉપમા ૩ । ત૦ તેમ મો૦ મોહની કર્મને મદ્ય પીધાની ઉપમા ૪ । આ૦ આડસા ક૦ કર્મને હેડીની ઉપમા ૫ । ત૦ તેમહિજ ય૦ વલ્લી ॥ ૨ ॥

મૂલ:-નાણસ્સાવરણિજ્જં દંસણાવરણં તહા ।

વેયણિજ્જં તહા મોહં આઠકમ્મં તહેવ ય ॥ ૨ ॥

ગાથા ૨ ભાવાર્થ:-હવે આઠ કર્મનાં નામ કહે છે, ૧ જ્ઞાનાવરણી કર્મ, તે જેમ સુર્યની કાંતિને વાદળાં ઢાંકે તેમ જ્ઞાનને આછાદે (ઢાંકે) એ જ્ઞાનાવરણી કર્મ અનંત જ્ઞાને ગુણ રોક્યો છે, ૨ દર્શનાવરણી કર્મ, દર્શન ઇટલે દેખવું તેહને ઢાંકે તે દર્શનાવરણી કર્મ રાજાના પોલીયા સમાન છે, તેણે અનંત દર્શન ગુણ રોક્યો છે, ૩ વેદની કર્મ તે મધ તથા અર્ધાણ સ્વરડયા સ્વડગ સમાન તેણે અનંત અવ્યાવાધ આત્મીક સુખ ગુણ રોક્યો છે, ૪ મોહની કર્મ તે મદીરા પીધાની ઓપમા કરીછે, તેણે ક્ષાયક સમકીર્ત ગુણ રોક્યો છે, ૫ આયુષ્ય

મૂલ:—જે યાવિ દોસં સમુવેઝ તિવ્વં તંસિ વચ્ચણે સે ઉ ઉવેઝ દુવચ્ચં ।

દુહન્ટદોસેણ સણ્ણ જન્તૂ ન કિંચિ ફાસં અવરુજ્જહિ સે ॥ ૭૭ ॥

ગાથા ૭૭ ભાવાર્થ:—જે કોઈ અમનોજ્ઞ સ્પર્શને વિષે તિવ્ર દ્વેષ પામે, તે જીવ અવસરને વિષે દુઃખ પામે, દમતાં દોહીલા એવા દ્વેષરૂપ દુર્દાંત દોષે કરી તે જીવ પોતેજ દુઃખી થાય છે, પણ તે જીવને સ્પર્શ કિંચિત્ માત્ર અપરાધ નથી કરતો ॥ ૭૭ ॥

અર્થ:—એઁ ઘણો ર૦ રક્ત છે જે જીવ । રુ૦ રુડા ફા૦ તાઢાદિક ફરસને વિષે ॥ અ૦ એ સરિપો વીજો કોઈ ઘુંડો ફરસ છે નહિ સે૦ તે જીવ કુ૦ કરી । પ૦ એવો દ્વેષભાવ ॥ દુ૦ દુષ સંબંધીયા સં૦ પીડા ઉ૦ પામે વા૦ વાલ અજ્ઞાની । ન૦ ન લિ૦ લિપાય ન ધરડાય તે૦ તેણે વિષય રૂપિયા કચરે કરી મુ૦ સાધુ ત્રિ૦ રાગ રહિત હોય તે ॥ ૭૮ ॥

મૂલ:—એગન્તરત્તે રુહરંસિ ફાસે અતાલિસે સે કુર્ગઈ પઓસં ।

દુવચ્ચસ્સ સંપીલમુવેઝ વાલે ન લિપ્પઈ તેણ મુણી વિરાગો ॥ ૭૮ ॥

ગાથા ૭૮ ભાવાર્થ:—જે એકાંત મનોજ્ઞ સ્પર્શને વિષે રક્ત છે, તે જીવ અમનોજ્ઞ સ્પર્શને વિષે દ્વેષ પામે, તે અજ્ઞાની દુઃખ સંબંધીની પીડા પામે, એમ જાણીને દ્વેષ રૂપ કચરે કરી વીતરાગી મુની ન લેપાય ॥ ૭૮ ॥

અર્થ:—ફા૦ રુડા ફરસને અ૦ કેડે પ્રવર્તે આ૦ રુડા ફરસનો આસાણ ગ૦ પ્રવર્તવું ચ૦ વળી જી૦ જીવ ॥ ચ૦ ત્રસ જીવ અને અ૦ થાવર જીવ હિં૦ હણે અ૦ ઘણા પ્રકારના જીવને । ચિ૦ ઘણા પ્રકારના શસ્ત્રે કરીને તે૦ તે ફરસ ભોગવવાનો અર્થી જીવને પ૦ પર જીવને દુષ ઉપજાવે વા૦ અજ્ઞાની અવિવેકિ ॥ પી૦ પર જીવને

उत्तरा०

॥ ४१२ ॥

ज्ञानावर्णी, २ श्रुत ज्ञानावर्णी, ३ अवधिज्ञानावर्णी, ४ मन पर्यव ज्ञानावर्णी, ५ केवल ज्ञानावर्णी एपांच हवे ज्ञाना-
वर्णी कर्म छ प्रकारे बांधे ते १ ज्ञानीनुं भुंडं बोले, २ ज्ञानीनो उपकार ओळवे, ३ ज्ञाननी तथा ज्ञानीनी आ
सातना करे, ४ ज्ञाननी अंतराय पाडे, ५ ज्ञानी उपर तथा ज्ञानपर द्वेषकरे, ६ ज्ञानी साथे खोटा झगडा वि-
वादकरे, ए छ प्रकारे बांधे ते पुर्वोक्त पांच प्रकारे भोगवे ॥ ४ ॥

अर्थ:-नि० सुखे जागे ते निद्रा १ ॥ त० तेमज प० उभा बेठा निद्रा आवे ते प्रचला २ ॥ नि० दुखे जागे
जगाडे ते निद्रानिद्रा ३ । प० वाटे चालतां निद्रा आवे ते प्रचला प्रचला ४ य० वळी ॥ त० तेवार पंछी य० वळी
थी० च्यारथी अधिकी निद्रा होय ते थीणगिद्री निद्रा उ० वळी । प० पांच प्रकारनी निद्रा हो० होय ना० जाणवी ॥ ५ ॥

मूल:-निद्रा तहेव पयला निद्रानिद्रा पयलपयला य ।

तत्तो य थीणगिद्री उ पञ्चमा होइ नायवा ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थ:-२ दर्शनावर्णी कर्म ते नव प्रकारे, १ निद्रा ते सुखे जागे, २ निद्रा निद्रा ते दुःखे
जागे, ३ प्रचला ते ऊभा बेठा निद्रा आवे, ४ प्रचला प्रचला ते रस्ते चालतां निद्रा आवे, ५ पांचमी थीणधी
निद्रा ते पुर्वोक्त चारथी अधिकी होय तथा ते निद्रावस्थाए अर्ध वासुदेवनुं बळ होय ते ॥ ५ ॥

अर्थ:-च० चक्षुने देखवानुं आवरण ते चक्षुदर्शनावरणी ६ ॥ अ० काने करी शब्द सांभळयाथी
जाणे एम बीजी इंद्रिये करी जाणवुं ते आवरण होय ते अचक्षुदर्शनावरणी ७ । ओ० अवधिज्ञाने करी देखवुं
आवरण होय ते अवधि दरसनावरणी ८ ॥ द० दरसन देषवुं के० केवलज्ञाने देषवानुं य० वळी आ० आवर्ण होय ते

अध्य०

॥ ३३ ॥

॥ ४१२ ॥

परीग्रह सम्यक् प्रकारे पोताने अने पारकाने अर्थे आववाना प्रयोजन साटे उपार्जे, पछी तेनुं चोरादीकथी रक्षण करवाने विषे प्रवर्ते, कदाचित ते मनोज्ञ स्पर्शनो विनाश अथवा वियोग थए यके ते मनोज्ञ स्पर्श भोगववाना अवसरने विषे ते जीवने क्यांथकी सुखहोय, (अर्थात् न ज होय) ॥ ८० ॥

अर्थ:-फा० रुडा फरसने विषे अ० असंतोषीने य० वळी प० रुडा फरसना परिग्रह मेलववाने विषे य० वळी स० आसक्त उ० अत्यंत आसक्त छतो जीव न० न उ० पामे तु० संतोष ॥ अ० असंतोषीने दो० दोसे करी दु० ते जीव दुषी होय ॥ प० पारका रुडा फरस देखीने । लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको आ० लीए ॥ अ० रुडा सुहाळा अणदिधा अदत्त ॥ ८१ ॥

मूल:-फासे अतिचे य परिग्रहे य सत्तोवसत्तो न उवेइ तुडिं ।

अतुडिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ८१ ॥

गाथा ८१ भावार्थ:-मनोज्ञ स्पर्शने विषे असंतोषी थको मनोज्ञ स्पर्श रूप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी रुडा स्पर्शना लोभे करी जेहनुं चित्त मेलुं थयेल छे ते जीव असंतोषने दोषे करी पारका रुडा स्पर्श देखीने तेहनी चोरी करे ॥ ८१ ॥

अर्थ:-त० लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० पारका रुडा फरसनी चोरीना करणहारने फा० रुडा फरसने विषे अ० असंतोषी सुहाळा रुडा फरसनो प० परिग्रह मेलववाने विषे असंतोषीने य० वळी । मा० माया सहित मु० मृषावादनुं बोलवुं व० वाधे अथवा मृषा बोलवाने विषे प्रवर्ते ॥ लो० लोभना दो० दोष-

ઉચ્ચરા૦

૥૪૧૩૥

સંબંધી સુખ, ૮ કાયા સંબંધી સુખ એ આઠ ભેદ જાણવા, તે શાતા વેદની કર્મ ઘણા પ્રાણી ભૂત જીવ સત્ત્વને
શુરણ પીટણ શોક નહિ કરાવવાથી તેમજ સર્વને શાતા ઉપજાવવાથી જીવ શાતાવેદની કર્મ બાંધે, ૨ અસાતા-
વેદની કર્મ તેના આઠ ભેદ તે ૧ અનીષ્ટ શબ્દ, ૨ અનીષ્ટરૂપ, ૩ અનીષ્ટ ગંધ, ૪ અનીષ્ટ રસ, ૫ અનીષ્ટ સ્પર્શ, ૬
મન સંબંધી દુઃખ, ૭ વચન સંબંધી દુઃખ, ૮ કાયા સંબંધી દુઃખ એ આઠ ભેદ જાણવા, તે અશાતા વેદની કર્મ તે ઘણા પ્રાણી
ભૂતજીવ સત્ત્વને શુરણ પીટણ શોક કરાવવાથી તેમજ સર્વને અસાતા ઉપજાવવાથી જીવ અશાતા વેદની કર્મ બાંધે ॥૭॥

અર્થ:-મો૦ મોહની કર્મ પિંપણ દુ૦ બે ભેદે જાણવો । દં૦ દર્શન મોહની ૧ । ચ૦ ચારિત્ર મોહની ૨
ત૦ તેમજ ॥ દં૦ દર્શન મોહની તિ૦ત્રણ પ્રકારે બુ૦કહું ભગવંતે ચ૦ ચારિત્ર મોહની કર્મ દુ૦બે પ્રકારે મ૦હોય ॥૮॥

મૂલ:-મોહણિજ્જં પિ દુવિહં દંસણે ચરણે તહા ।

દંસણે તિવિહં બુત્તં ચરણે દુવિહં ભવે ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:-૪ શું મોહની કર્મ બે પ્રકારે તે, ૧ દર્શન મોહની, ૨ ચારીત્ર મોહની તેમાં દર્શન-
મોહની તે ૩ પ્રકારે અને ચારીત્ર મોહની તે બે પ્રકારે જાણવી ॥ ૮ ॥

અર્થ:-સ૦ સમયક્ત વેદની ૧ ચે૦ પુરણે મિ૦ મિથ્યાત્વવેદની ૨ સમા૦ સમક્ષિત સાહમો થયો મિ૦
નથી મિથ્યાત્વ માંહે રસ જીવનો ॥ એહવી અંતરાલે મધ્ય ભાગે પ્રવર્તે છે એટલે મિથ્યાત્વથી રસ ઉપાડ્યો અને
સમક્ષિત સાહમો થયો પણ સમક્ષિત માંહિ આવી શક્યો નથી વચમાંજ છે । તેહને સમા મિથ્યાત્વવેદ । સ૦
સમ્યક્ત વેદની મિ૦ મિથ્યાત્વ વેદની કહી ૩ એ૦ એમ ય૦ વઢી ॥ એ૦ એ પુર્વે કહિ તે । તિ૦ ત્રણ પ૦

અધ્ય૦

॥ ૩૩ ॥

॥ ૪૧૩ ॥

આગલ જુઠું કેવીરીતે બોલું તથા એહને કેવીરીતે છેતરું? વઢી જુઠું બોલવાના અવસરે એમ જાણેકે રલે ! કોઈમને જુઠું બોલો જાણે ! એહવી રીતે મનોજ્ઞ સ્પર્શ વાઢી વસ્તુ અણ દોધેલો લેનાર અસંતોવી જીવ દુઃખીયો હોય, પછી તે દુઃખનો અંત દોહોલો પામે અને એહવા ચોરીના કરનાર અન્યાયીનો કોઈ સંસ્વાયો ન થાય ! ! ! ॥ ૮૩ ॥

અર્થ:-ફાં રુડા ફરસને વિષે જે અં રક્ત છે નં તે મનુષ્યને ॥ એં એળે પ્રકારે ॥ કં કિહાં થકી સું સુખ હોં હોય કં કિહાંય પળ ॥ કિંં થેડું તં તિહાં રુડા ફરસ ડં ભોગ આવવાને વિં વિષે ॥ કિં વલેશ ડું દુખ પામે ॥ નિં નિપજાવે જં જે રુડા ફરસ ભોગ આવવાને કં કાજે ડું દુખ ॥ ૮૪ ॥

મૂલ:-ફાસાગુરત્તસ્સ નરસ્સ એવં કત્તો સુહં હોજ્જ કયાઈ કિંચિ ।

તત્થોવભોગે વિ કિલેસદુક્ખં નિવત્તઈ જસ્સ કણ્ણ દુક્ખં ॥ ૮૪ ॥

ગાથા ૮૪ ભાવાર્થ:-એવી રીતે મનોજ્ઞ સ્પર્શનો રક્ત છે, તે જીવને કેવી રીતે કિહા થકી થોડું સુખ હોય ? (અર્થાત ન જ હોય) તોપણ મનોજ્ઞ સ્પર્શ ભોગવવાને વિષે લેશને દુઃખ પામે છે, તેમજ મનોજ્ઞ સ્પર્શ ભોગવવાને માટે આત્માને કષ્ટ ઝપાજે છે ॥ ૮૪ ॥

અર્થ:-એં એળીપરે ફાં મૂંડા ફરસને વિષે ગં પહોતો થકો પં દ્વેષભાવ ડં પામે ડું દુખના ડં સમુહની પં શ્રેણી ॥ પં પ્રકર્શે ડું દ્વેષકરી દુષ્ટ ચિં ચિત્તનો થળી યં વઢી ચિં બાંધે કં કર્મ ॥ જં જે કર્મ સેં તે જીવને પું વલો હોં હોય ॥ ડું દુઃખકારીયા ॥ વિં વિપાક રૂહલોકે પરલોકે ॥ ૮૫ ॥

મૂલ:-એમેવ ફાસમ્મિ ગઓ પઓસં ઉવેઈ દુક્ખોહપરંપરાઓ ।

उत्तरा०

मूलः—चरित्तमोहणं कम्मं दुविहं तं वियाहियं ।

कसायमोहणिज्जं तु अकसायं तहेव य ॥ १० ॥

॥ ४१४ ॥

गाथा, १० भावार्थः—चारीत्र मोहनी कर्म बे प्रकारे भगवंते कहेल छे, ते कषाय वेदनी कर्म अने नोकषाय वेदनी कर्म ए बे ॥ १० ॥

अर्थः—सो० क्रोधना च्यार भेद । अनंतानुबंधी १ । अप्रत्याषानीओ २ । प्रत्याषानीओ ३ । संजलनो ४ । एम मानना ४ एम मायाना ४ । एम लोभना ४ । एम सोल भे० भेद । क० कर्म तु० पुरणे क० कषाय थकी जेह उपनो ते नोकषाय मोहनी कर्म । स० सात प्रकारे पण होय हास्य १ रति २ । अरति ३ भय ४ शोक ५ दुगंछां ६ वेदत्रण ७ ए सात प्रकारे न० अथवा नव भेद कीजे तो पुरुष वेद १ । नपुसक वेद २ स्त्री वेद ३ एम करंता नव भेद थाय वा० वळी । क० कर्म नो० ए नवनोकषायथी उपनी त्रण दर्सन मोहनी ३ । सोल कषाय । १६ नोकषाय नव ९ । ए २८ मोहनीना भेद ॥ ११ ॥

मूलः—सोलसविहमेणं कम्मं तु कसायजं ।

सत्तविह नवविहं वा कम्मं नोकसायजं ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—हवे कषाय वेदनी कर्मना १६ भेद ते, अनंतानुबंधी क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, अप्रत्याखानी १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, प्रत्याख्यानी १ क्रोध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ, संज्वलनो क्रोध, मान, माया, लोभ ए १६. हवे नोकषाय वेदनी कर्म ७ प्रकारे तथा नव प्रकारे छे तेनां नाम

अध्य०

॥ ३३ ॥

॥ ४१४ ॥

હોય ચંવઢી॥ જોં જે કોઈ તેં તે મલા પાડુયા ભાવનેવિષે સં તે વીં વીતરાગ કહિણ ॥ ૮૭ ॥

મૂલઃ—મણસ્સ ભાવં ગહણં વયન્તિ તં રાગહેઉં તુ મણુન્નમાહુ ।

તં દોસહેઉં અમણુન્નમાહુ સમો ય જો તેસુ સ વીયરાગો ॥ ૮૭ ॥

ગાથા ૮૭ ભાવાર્થઃ—હવે મનની ૧૩ કાવ્ય કહે છે, મનને ભાવ (આશા) ગ્રહવા યોગ્ય છે, તે માંહી જે મનોજ્ઞ ભાવ છે, તે રાગનો હેતુ છે અને અમનોજ્ઞ ભાવ છે, તે દ્વેષનો હેતુ છે તેથી જે મનોજ્ઞ અમનોજ્ઞ પૂર્વે ભાવને વિષે રાગ દ્વેષ ન કરે, તેહજ વીતરાગ જાણવા, એમ તિર્થંકરે કહેલ છે ॥ ૮૭ ॥

અર્થઃ—મં મન તે ભાં ભાવને ॥ ગં ગ્રહવા યોગ્ય છે ॥ વં એમ કહે તિર્થંકર ॥ ભાં ભાવતે મં મનને ગં ગ્રહણહાર ॥ વં એમ કહે તિર્થંકર દેવ ॥ રાં રાગનો હેં હેતુ છે સં જે મનોજ્ઞ ભાવ છે ॥ આં એમ કહે તિર્થંકર ॥ દોં દ્વેષનો હેં હેતુ છે ॥ અં જે અમનોજ્ઞ ભાવ છે તે ॥ આં એમ કહે તિર્થંકર ॥ ૮૮ ॥

મૂલઃ—ભાવસ્સ મણં ગહણં વયન્તિ મણસ્સ ભાવં ગહણં વયન્તિ ।

રાગસ્સ હેઉં સમણુન્નમાહુ દોસસ્સ હેઉં અમણુન્નમાહુ ॥ ૮૮ ॥

ગાથા ૮૮ ભાવાર્થઃ—ભાવને મન ગ્રહનાર છે અને મનને ભાવ ગ્રહવા યોગ્ય છે તે માંહી જે મનોજ્ઞ ભાવ છે, તે રાગનો હેતુ છે અને જે અમનોજ્ઞ ભાવ છે, તે દ્વેષનો હેતુ છે, એમ તિર્થંકરે કહેલ છે ॥ ૮૮ ॥

અર્થઃ—ભાં ભાવને વિષે જોં જે કોઈ ગિં મૂર્છાને ઉં પામે તિંતિવ્ર ॥ અં અકાલે પાંપામે સેં તે જીવે ॥ વિંમરણને ॥ રાંરાગેકરી આં પીડયો કાંરૂપ અમુખ દેસીને કામભોગને વિષે ગિંચુદ્ધ થકો ॥

उत्तरा०

॥ ४१५ ॥

४ अकाम निर्जरार्थी, ए आयुष्य कर्म जाणवुं ॥ १२ ॥

अर्थ:-ना० नाम क० कर्म दु० बे प्रकारे कळो । सु० सुभनाम कर्म अ० अशुभ नाम कर्म च० पुरणे ।
आ० कहुं भगवंते ॥ सु० सुभ नाम कर्मना उ० वळी ब० घणा भे० भेद छे ॥ ए० एमज अ० अशुभ नाम
कर्मना वि० पण घणा भेद छे ॥ १३ ॥

मूल:-नामकर्मं दुविहं सुहमसुहं च आहियं ।

सुभस्स उ बहू भेया एमेव असुभस्स वि ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ:-नाम कर्मना बे भेद ते शुभ नाम कर्म, २ अशुभ नाम कर्म; १ शुभ नाम कर्म, ते
चार प्रकारे बांधे ते, १ कायानी सरळता, २ भाषानी सरळता, ३ भावनी सरळता, ४ विसंवादे करो शुभ
नाम कर्मना घणांज भेद छे, तेमज अशुभ नाम कर्मना पण घणा भेद छे ॥ १३ ॥

अर्थ:-गो० गोत्र क० कर्म दु० बे प्रकारे उ० उंच गोत्र क्षत्रियादिक नी० नीच गोत्र चंडालादिक च०
पुणे आ० कहुं ॥ भगवंते उ० उंच गोत्र अ० आठ प्रकारे हो० होय ते कहे छे ॥ उच० उंची जाती १
उंचकुल २ उंचवल ३ उंचरूप ४ । उंचतप । ५ उंच सिद्धांतनो सांभलवो ६ । उंच लाभोदय ७ उंच ठकुराई
८ । एम आठ मद जाणवा ॥ ए० एणे प्रकारे नी० नीच गोत्र पि० पण आठ प्रकारे आ० कळो भगवंते ॥ १४ ॥

मूल:-गोयं कर्मं दुविहं उच्चं नीयं च आहियं ।

उच्चं अद्विहं होइ एवं नीयं पि आहियं ॥ १४ ॥

अध्य०

॥ ३३ ॥

॥ ४१५ ॥

કિંચિત્ માત્ર અપરાધ નથી કરતો ? ॥ ૯૦ ॥

અર્થ:-એ૦ ઘણું ર૦ રક્ત છે જે જીવને રૂ૦ રુડા મા૦ ભાવને વિષે ॥ અ૦એ સરિખો વીજો કોઈ મુંડો ભાવ છે નહિ ॥ સે૦ તે જીવ કુ૦ કરી પ૦ દુઃખો દ્વેષભાવ ॥ દુ૦ દુઃખ સંબંધીની સં૦ પીડા ઉ૦ પામે વા૦ વાળ; અજ્ઞાની અવિવેકી ॥ ન૦ ન લિ૦લિપાય ન સ્વરૂપ તે૦ તેણે રાગદ્વેષ રૂપીયા કચરે કરી મુ૦ જે સાધુ વિ૦ રાગરહિત હોય તે ન લિપાય ॥ ૯૧ ॥

મૂલ:-અગત્યરત્તે રૂડરંસિ ભાવે અતાલિસે સે કુળઈ પઓસં ।

દુઃખસ્સ સંપીલમુવેઈ વાલે ન લિપઈ તેણ મુળી વિરાગો ॥ ૯૧ ॥

ગાથા ૯૧ ભાવાર્થ:-જે એકાંત મનોજ્ઞ ભાવને વિષે રક્ત છે તે જીવ અમનોજ્ઞ ભાવને વિષે દ્વેષ ભાવ કરે તે અજ્ઞાની દુઃખ સંબંધીની પીડા પામે, એમ જાણી દ્વેષરૂપ કચરે કરી વીતરાગ મુની ન લેપાય ॥ ૯૧ ॥

અર્થ:-મા૦ ભાવકેડે પ્રવર્તે ॥ અ૦રુડા ભાવની આ૦આજ્ઞાએ ગ૦પ્રવર્તે ય૦વળી જી૦ જીવ ॥ ચ૦ત્રસ જીવ અને અ૦ થાવર જીવને હિં૦દુષ્ટ અ૦ ઘણાં પ્રકારના જીવને ॥ ચિ૦ઘણા પ્રકારને શસ્ત્રેકરી તે૦તે ભાવનો અર્થ જીવ ॥ પ૦પરજીવને દુઃખ ઉપજાવે વા૦અજ્ઞાની ॥ પી૦પરજીવને પીડા ઉપજાવે અ૦આપણા આત્માનો અ૦ અર્થ જે ગુ૦મોટો જાણે તે પરજીવને પીડા ઉપજાવે કિ૦કિલેસ સહિત રાગાદિકને પરિણામે કરી પીડાનોથકો ॥ ૯૨ ॥

મૂલ:-ભાવાણુગાસાણુગા ય જીવે ચરાચરે હિંસઈ ણેગરૂવે ।

ચિત્તેહિ તે પરિતાવેઈ વાલે પીલેઈ અત્તદ્વગુરુ કિલિદ્દે ॥ ૯૨ ॥

उत्तरा०

॥ ४१६ ॥

कर्म संक्षेपे भगवन्ते कहेलछे, ते पुर्वोक्त पांच प्रकारे अंतराय पाडवाथी एज पांच प्रकारे अंतराय पणे उदय आवें ॥ १५ ॥
अर्थ:-ए० ए सु० मूल प० प्रकृति । उ० वली उत्तर प्रकृति सरवाले थइने एकसो छहोतेर थाय ॥ १७६ ॥
य० वली । आ० कही हवे द्रव्यथी । प० कर्मना पुदगल जीव केटला बांधे अने पुदगल केटला प्रदेशनो खंध कहीए ।
ते प्रमाणे खे० ते पुदगल कोण खेत्रना केटली दिशाना आव्या होय ॥ ते ग्रहीने कर्म पण बांधे ॥ का० वली
कर्मनी केटला कालनी स्थिति होय य० वली ॥ भा० अथवा वली भाव ते कर्म पुदगल बांध्या छे ते भोग-
ववानी वेला केटलाएक उदय आव्या ४ ए ४ बोल च० वली उ० आगल कहुं ते सु० सांभल ॥ गाथा सोलमी विशेष
अर्थ:-एयाओ मूल पयडीओ० मूल प्रकृति आठ कही । उत्तराओ य० वली उत्तर प्रकृति सरवाले थइने ॥
एकसोने छहोतेर थाय १७६ ते आहिया० कहि ॥ हवे द्रव्यथी पएसगं० कर्मना पुदगल जीव केटला बांधे ॥
अने पुदगल केटला प्रदेशना खंध कहिए तेह प्रमाण कहिशुं १ ॥ खे० पुदगल कोण खेत्र ॥ केटली दिशीना
होय ॥ ते ग्रहीने कर्मपणे बांधे २ ॥ काले य० वली ते कर्मनी केटला कालनी स्थिति कही ३ ॥ भावं च०
अथवा वली भाव ते कर्मना पुदगल बांध्या छे ॥ ते भोगववानी वली उदय आवे ४ ॥ ए ४ बोलनो उ० उत्तर
आगल कहुं ते तुं सु० सांभल ॥ १६ ॥

मूल:-एयाओ मूलपयडीओ उत्तराओ य आहिया ।

पएसगं खेत्तकाले य भावं च उत्तरं सुण ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ:-ए आठे कर्मनी प्रकृति सर्व थइने कही अने तेहनी १७६ थाय एहनो विशेष खुलसो वीजा

अध्य०

॥ ३३ ॥

॥ ४१६ ॥

अथः-भा० रुडा भावने विषे अ० असंतोषी थको य०वळी प०रुडी रुद्धिनुं परिग्रह मेलववाने विषे ॥
य०वळी स०आसक्त उ०अत्यंत आसक्त थको जीव न०न उ०पामे तु० संतोष ॥ अ०असंतोषने दो०दोषेकरी दु०
ते जीव दुखी होय प० पारका भोगने देखीने ॥ लो० लोभे करी आ० मेलो दुष्ट चित्त थको ॥ आ० लीए
अ० अदत्त अण दीधो ॥ ९४ ॥

मूलः-भावे अतित्ते य परिग्गहेय सत्तोवसत्तो न उवेइ तुट्ठिं ।

अतुट्ठिदोसेण दुही परस्स लोभाविले आययई अदत्तं ॥ ९४ ॥

गाथा ९४ भावार्थः-मनोज्ञ भावने विषे असंतोषी थको मनोज्ञ भाव रूप परीग्रहने विषे लुब्ध तथा
अत्यंत लुब्धवंत ते संतोष न पामे, पछी मनोज्ञ भावना लोभे करी जेहनुं चित्त मेलुं थयेलछे ते जीव असंतोषने
दोषेकरी रुडा भाववाळी वस्तु देखीने तेनी चोरी करे ॥ ९४ ॥

अर्थः-त० लोभे करी अ० पराभव्यो होय तेहने । अ० चोरीना करणहारने । भा०भावने विषे अ०
असंतोषीने प०परिग्रह मेलववानेविषे असंतोषीने य०वळी मा०माया सहित मु०मुषावादनुं बोलवुं व०वाधे अथवा
बोलवाने विषे प्रवर्ते । लो० लोभना दो०दोसथकी लोभी चोरी करे पछे कोइ पुछे तो माया सहित मृषा बोले ।
त० तिहां अ०पण मृषावाद बोले छते । दु०दुषयकी न० न वि०मुकाय से० ते चोरीतो करणहार जीव ॥ ९५ ॥

मूलः-तण्हाभिभूयस्स अदत्तहारिणो भावे अतित्तस्स परिग्गहे य ।

मायामुसं वड्ढइ लोभदोसा तत्थावि दुक्खा न विमुच्चईसे ॥ ९५ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૪૧૭ ॥

અર્થ:-હવે સ્વેત્રથી કહેછે સંસર્વ જીં જીવનાં કંકર્મ બાંધવાનાં પુદગલ તુંવઝી ॥ સંગ્રહણ કરવાને વિષે પ્રવર્તે છે ॥ છં પૂર્વ પશ્ચિમ દક્ષિણ ઉત્તર ॥ ઉર્ધ્વ દિસે હેઠિ દિસે ॥ છ દિંદિશીને વિષે જે પુદગલ છે તે કર્મ બાંધવાને કાજે ગ્રહણ કરે સં સઘલાં જીવનાં પં પ્રદેશને વિં વિષે ॥ સં સર્વ કર્મનાં પુદગલ સં આપણા જીવનાં સઘલાં પ્રદેશ સંઘાતે ॥ બં કર્મનાં બાંધ્યા હુઆ ॥ જેમ દુધ માંહિ પાણી મેલું થાય ॥ તેમ બાંધ્યા પછે ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ જેટલી હોય તે કહે છે ॥ ૧૮ ॥

મૂલ:-સર્વજીવાંણ કમ્મં તુ સંગહે છહિસાગયં ।

સર્વેસુ વિ પપ્પસેસુ સર્વં સર્વેણ બદ્ધગં ॥ ૧૮ ॥

ગાથા ૧૮ ભાવાર્થ:-સર્વ જીવ કર્મ બાંધવાને માટે જે જે પુદગલ ગ્રહણ કરવાને વિષે પ્રવર્તે છે, તે પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, દક્ષિણ, ઝંચીને, નીચી એ ૬ દીશીને વિષે પુદગલ છે, તે પુદગલ કર્મ બાંધવા સારુ ગ્રહણ કરે છે, તે સર્વ કર્મનાં પુદગલ સર્વ જીવને પોત પોતાના જીવનાં સર્વ આત્મ પ્રદેશ સંઘાતે કર્મનો બંધ હોય ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:-ઉં સમુદ્ર સં સરિહું નાં નામ સાગરોપમ ॥ તીં ત્રીસ કોં કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ ॥ ઉં ઉત્કૃષ્ટિ ઠિં સ્થિતિ હોં હોય ॥ અં અંતરમુહુર્ત જં જઘન્ય સ્થિતિ જાણવી ॥ ૧૯ ॥

મૂલ:-ઉદહીસરિસનામાણ તીસઈ કોડિકોડીઓ ।

ઉક્કોસિયા ઠિઈ હોઈ અન્તોમુહુત્તં જહનિયા ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ:-કાલથી તે કર્મનાં પુદગલ બાંધ્યા પછી તેહની કેટલી સ્થિતિ તે કહે છે, જઘન્ય

અધ્યં

॥ ૧૧ ॥

॥ ૪૧૭ ॥

अर्थ:-भा० पोताना भावने विषे अ० जं रक्त छे ॥ न० ते मनुष्यने ए० एण प्रकारे क० किहांथकी
सु० सुष हो० होय क० कयारे पण किं० थोडुए पण त० तिहां उ० भोग आववाने विषे वि० पण कि० किलेस
दु० दुष पामे नि० निपजावे ज० भोग आववाने क० काजे दु० दुष ॥ ९७ ॥

मूल:-भावागुरत्तस्स नरस्स एवं कत्तो सुहं होज्ज कयाइ किंचि ।

तत्थोवभोगे वि किलेसदुक्खं निवत्तई जस्स कएण दुक्खं ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थ:-एवी रीते मनोज्ञ भावनो रक्त छे ते जीवने केवरीरीते क्यांथकी थोडुए सुखहोय;
(अर्थात् न ज होय,) तोय पण मनोज्ञ भाव वाळी वस्तु भोगववाने विषे कलेशने दुःख पामे छे, तेमज मनोज्ञ
भाव वाळी वस्तु भोगववाने माटे आत्माने कष्ट उपाजें छे ॥ ९७ ॥

अर्थ:-ए० एणीपरे भा० भूंडा भावने विषे ग० पहतो थको । प० द्वेषभावने उ० पामे दु० दुषना उ०
समुहनी प० श्रेणी । प० द्वेषेकरी दुष्ट चि० चित्तनो धणी य० वळी चि० बांधे क० कर्म जं० जे कर्म से० ते पु० वली
हो० होय दु० दुषकारीया । वि० विपाक इह लोकपर लोकने विषे ॥ ९८ ॥

मूल:-एमेव भावस्मि गओ पओसं उवेइ दुक्खोहपरंपराओ ।

पदुट्ठचित्तो य चिणाइ कम्मं जं से पुणो होइ दुहं विवागे ॥ ९८ ॥

गाथा ९८ भावार्थ:-एवी रीते भूंडा भाव रूप वस्तुने विषे द्वेषभावे पोहोत्यो थको जीव दुःखना
समुहनी श्रेणीए पामे, वळी द्वेषे करी दुष्ट चित्तनो धणी कर्म बांधी पळी ते कर्म ते जीवने इहलोक तथा पर-

ઉત્તરા૦

મોહનિજ્જસ્સ ઉક્કોસા અન્તોમુહુત્તં જહનિયા ॥ ૨૧ ॥

અધ્ય૦

॥ ૪૧૮ ॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થ:-મોહની કર્મની સ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી ૭૦ ક્રોડા ક્રોડી સાગરોપમની જાણવી ॥ ૨૧ ॥

॥ ૩૩ ॥

અર્થ:-તે૦ તેત્રીસ સા૦ સાગરોપમની સ્થિતિ । ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ વિ૦ કહી ભગવંતે ઠિ૦ સ્થિતિ ઉ૦ વલી આ૦ આઘા કર્મની અં૦ અંતર્મુહુર્તની જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ જાણવી ॥ ૨૨ ॥

મૂલ:-તેત્રીસસાગરોવમા ઉક્કોસેણ વિયાહિયા ।

ઠિઈં ઉ આઉકમ્મસ્સ અન્તોમુહુત્તં જહનિયા ॥ ૨૨ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-આયુષ્ય કર્મની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ૩૩ સાગરોપમની જાણવી ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-ઉ૦ સમુદ્ર સ૦ સરિષો ના૦ નામ સાગરોપમ વી૦ વીસ કો૦ કોડાકોડિ । ના૦ નામકર્મ અને ગો૦ ગોત્ર કર્મની ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ । અ૦ આઠ મુ૦ મુહુર્તની જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ જાણવી ॥ ૨૩ ॥

મૂલ:-ઉદહીસરિસનામાણ વીસઈં કોડિકોડીઓ ।

નામગોત્તાણં ઉક્કોસા અઢ મુહુત્તા જહનિયા ॥ ૨૩ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:-નામ કર્મ અને ગોત્ર કર્મની સ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી વીસ ક્રોડા ક્રોડી સાગરોપમની એ કાલથી વંધ જાણવો ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:-હવે ભાવથી કહે છે । સિ૦ સર્વ સિદ્ધને અ૦ અનંતમે ભા૦ ભાગે જેટલા અનંતા થાય । તેટલા

॥ ૪૧૮ ॥

तै चेव थोवं पि कयाइ दुक्खं न वीयरगस्स करेन्ति किंचि ॥ १०० ॥

गाथा १०० भावार्थः—इंद्रियोना अर्थ, शब्द, रूप, गंध, रस, स्पर्श छे अने मनना अर्थ, जे विषय स्मरण रूप ते जीव एहना रागने द्वेषने विषे प्रवर्ते, तेहो दुःखनो हेतु थाय, पण इंद्रियोना जे मनना अर्थ जे चीतराग छे, तेहने केवारे थोडुंए पण दुःख न करे ॥ १०० ॥

अर्थः—न० न का० कामभोग जे स० समता भावने उ० पांमे । न० न य० अने अ० पण भो० कामभोग वि० विकार उ० उपजावे तो कोण उपजावे जे० जे जीव त० ते पाडूया शब्दादिक उपरे प्य० द्वेषी य० पुनः प० रुडा शब्दादिक उपर रागी य० पुरणे सो० ते द्वेपि रागी जीव ते० ते पांच इंद्रियादिकना विषयने विषे मो० रागद्वेष रूप मोह थकी वि० विकारने उ० पांमे ॥ १०१ ॥

मूलः—न कामभोगा समयं उवेन्ति न यावि भोगा विगडं उवेन्ति ।

जे तप्पओसी य परिग्गही य सो तेसु मोहा विगडं उवेइ ॥ १०१ ॥

गाथा १०१ भावार्थः—काम भोग भोगवता राग द्वेष रहीतपणुं जीव न पांमे, तेमज संतोष पण आवे नहि, वळी काम भोग विषय विकारने उपजावता नथी (अर्थात् पांच इंद्रियोने मनवडेथीज विषयनी उत्पत्ती थाय छे) अने राग द्वेष सहीत होय, ते जीव भुंडा काम भोग उपर द्वेष करे अने रुडा काम भोग उपर राग धरीने ग्रहण करे, ते राग द्वेष सहीत जीव पांच इंद्रियोना विषय विकार मोहनी कर्म थकी पांमेछे ॥ १०१ ॥

अर्थः—को० क्रोधने १ । च० वळी मा० मानने २ च० वळी त० तेमज मा० मायाने ३ ॥ लो० लोभने ४

उत्तरा०

॥ ४१९ ॥

ए कर्मने सं० बांधे नहि चे० पुरणे ॥ ख० कर्म खपाववाने य० विषे ज० उद्यम करे बु० तत्त्वना जाण ॥ इ० एम बे० हुं कहुं छुं ॥ २५ ॥

मूलः-तम्हा एएसि कम्माणं अणुभागा वियाणिया ।

एएसि संवरे चैव खवणे य जए बुहो ॥ २५ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री कम्मप्पयडीनामा त्रयस्त्रिंशं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ ३३ ॥

गाथा २५ भावार्थः-तेथी तत्त्वनो जाण होय ते ए पुर्वोक्त आठ प्रकारना रस रूप जाणीने ए कर्मने बांधे नहि अने पुर्वे बांधेलां होय ते क्षय करवाने विषे उद्यम करे, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू? जेम में श्री महावीरदेव स्वामीनी समीपे सांमळयुं हतुं तेममें तुंज मत्ये कहुं ॥ २५ ॥ इति श्री उत्तराध्ययन सुत्रना ३३ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ३३ ॥ तेत्रीसमां अध्ययनने विषे कर्मनी प्रकृति कही ते कर्म लेख्याथकी वंथाय ते भणी ३४ मां अध्ययन विषे छ लेख्या कहे छे.

अर्थः-ले० लेस्यानामा अ० अध्ययन प० कहिशुं अ० अनुक्रमे ज० जेम क० अनुक्रमे कहिशुं ॥ छ० छए पि० पण क० कर्म ले० लेस्या कर्मनिस्थिति निपजावे ते भणीकर्म लेस्याकहिये । अ० ते लेस्यानारस सु० सांभलो मे० मुजने कहेता थका ॥ १ ॥

मूलः-लेसज्झयणं पवक्खामि अणुपुधिं जहकमं ।

छण्हं पि कम्मलेसाणं अणुभावे सुणेह मे ॥ १ ॥

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४१९ ॥

घणा प्रकारना दुःख पामे, तेमज वळी विषय थकी क्रोधादीक त थकी दुरगति पडवा रुप दुःख उत्पन्न थायें, ते दुःख ते जीव पामे, वळी विषयि जीव दयामणो (ओसीयाळो) देखाय, तेमज दीन (गरीब) पणुं पामे अने अकार्य करीने लोकोमां लजावुं पडे ने सर्व लोकने अमृतितकारी होय ने तेहने देखीने द्वेष भाव ऊपार्जे ॥१०३॥

अर्थः—क० आचारने ॥ न० न ई० वांछे ॥ स० शिष्यादिने ॥ लि० वांछतोथको एटले सेवा कराववा शिष्यने वांछे पण आचार पाळवो न वांछे ॥ प० चारित्र लेई तप किधा पछे ॥ अ० खरेखरो खेद पामतो छतो तथा ॥ पश्चाताप करवे करी ॥ त० तपनो प्र० प्रभाव ते कर्म निर्जरा तेह न वांछे ॥ ए० एहवा प्रकारना वि० विकारने ॥ अ० अमिय प्रमाणरहित भेद छे प० जेहना एवा विकारने ॥ आ० पामे इ० इंद्रिय रुपिया चो० चोरने व० वसे पडयोथको ॥१०४॥

मूलः—कण्ठं न इच्छिज्ज सहायलिच्छू पच्छाणुतावेण तवप्पभावं ।

एवं विचारं अमियप्पयारे आवज्जई इन्द्रियचोरवस्से ॥ १०४ ॥

गाथा १०४ भावार्थः—पोतानी सेवा करावाने माटे शिष्यने इच्छे, पण आचार पाळवो न इच्छे, चारित्र लइने तप कर्या पछी खरेखर खेद पामतो छतो पश्चाताप करे, तप करवो न वांछे, पण तपना प्रभाव कर्मने निर्जराने नही वांछता तप प्रभाव चक्रवर्तादीकनी पट्टी तथा आमोसही प्रमुख लब्धी वांछे, एणी पेरे प्रमाद रहीत जेहना भेद छे एहवा विकारने ते जीव इंद्रियोरुपी चोरने वसे पडयो थको पामे ॥ १०४ ॥

अर्थः—त० इंद्रियने वश पडया पछे से० तेहने जा० उपजे प० हिंसादिक प्रयोजन विषय सेववाना ॥ नि० बुडाडवाने काजे पोताना आत्माने मो० मोहरुपिया म० मोटा अ० समुद्रने विषे ॥ सु० संसारनां

ઉત્તરાં

૥૪૨૦૥

૪ ॥ ૫૦ પદમલેસ્યા ૫ ॥ ત૦ તેમજ । ય૦ વઢી સુ૦ શુક્લેસ્યા ૬ ॥ ય૦ વઢી છ૦ છઠીકહી ભગવંતે ય૦ વઢી ના૦ લેસ્યાનાનામ તુ૦ પુરણે જ૦ જેમછે તેમ અનુક્રમે કહ્યા ॥ ૩ ॥

મૂલઃ-કિણ્હા નીલા કાઝ ય તેઝ પમ્હા તહેવ ય ।

સુકલેસા ય છઢા ય નામાંડે તુ જહકમં ॥ ૩ ॥

ગાથા ૩ ભાવાર્થઃ-હવે લેસ્યાનાં નામ કહે છે, ૧ કૃષ્ણ લેસ્યા, ૨ નીલ લેસ્યા, ૩ કાપુત લેસ્યા, ૪ તેજુ લેસ્યા, ૫ પદ્મ લેસ્યા, ૬ શુક્લ લેસ્યા, ૭ ૬ લેસ્યાનાં નામ અનુક્રમે જાણવાં, ૭ પ્રથમ વોલ થયો ॥ ૩ ॥

અર્થઃ-હવે વીજુંલેસ્યાનો વર્ણ કહે છે જી૦ મેઘપાળી સહિત વાદલા હોય નિ૦ ચોપડાં દિસે તે સં૦ સરિષા ॥ ગ૦ પાડાના સિંગસરિષા અ૦ અરિઠા સ૦ સરિષા ॥ સ્વં૦ ગાંડાનાં ઝંગળના ઘેલસરિષી । અ૦ કાજલ સરિષી ન૦ આંખની કીકી નિ૦ સરિષી । કિ૦ કૃષ્ણ લે૦ લેસ્યા ડ૦ વઢી વ૦ વર્ણથકી એહવી કાલી જાણવી ॥ ૪ ॥

મૂલઃ-જીમૂયનિહસંકાસા ગવલરિઢગસન્નિમા ।

સ્વઙ્ગનયણનિમા કિણ્હલેસા ડ વળ્ગઓ ॥ ૪ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થઃ-હવે લેસ્યાના વર્ણ કહે છે, જેવું પાળી સહીત વાદલ હોય, જેવાં પાડાનાં શીંગડાં હોય, જેવું અરીઠું હોય, જેવું ગાડાનું સ્વંજન (મઢી) હોય, જેવું કાજલ હોય, જેવી આંખની કીકી હોય, એહવો કૃષ્ણ લેસ્યાનો કાઠો વર્ણ જાણવો ॥ ૪ ॥

અર્થઃ-ની૦ નીલલેસા જેહવી । અ૦ અશોકનામા વસહોયતે સં૦ સરિષી ॥ ચા૦ ચાસવક્ષી પિ૦ પિછાસ૦ સરિષી

અધ્ય૦

॥ ૩૪ ॥

॥ ૪૨૦ ॥

॥ સું० સમ્યક પ્રકારે ॥ સં० સાવધાન છે શુંડા અધ્યવસાય છાંડિ મલા અધ્યવસાય પ્રવર્તે તે પુરુષને સં
સમતાપણું ૩૦ ઉપજે અં તે સમતાથકી વળી ॥ અં જીવાદિક પદાર્થને ॥ સં० ચિંતવતા ॥ તં તે સેં તે
પુરુષને ॥ પં હિણ પામે કાં કામગુણને વિષે ॥ તં તૃષ્ણા હિણી પાડે ॥ ૧૦૭ ॥

મૂલ:—એવં સસંકપ્પવિકપ્પણાસું સંજાયઈ સમયમુવટ્ઠિયસ્સ ।

અત્યે અસંકપ્પયઓ તઓ સે પહીયણ કામગુણેસુ તણ્હા ॥ ૧૦૭ ॥

ગાથા ૧૦૭ ભાવાર્થ:—એવી રીતે જ્ઞાન વુદ્ધીએ કરી પોતાના અધ્યવસાયની વિચારણાને વિષે
સાવધાન છે તે શુંડા અધ્યવસાય છાંડીને મલા અધ્યવસાય પ્રવર્તે, તે પુરુષને સમતાપણું ઉપજે, વળી જીવાદીક
પદાર્થને ચિંતવતાં તે સમતાએ કરી તે પુરુષ કામ ભોગની તૃષ્ણા હીણી પાડે ॥ ૧૦૭ ॥

અર્થ:—સં તે તૃષ્ણાનો સ્વપાવણહાર વીંવીતરાગ થાય કંકીધાછે સંસર્વ કિંકાર્ય જેણે સ્વંસ્વપા-
વીને નાં જ્ઞાનાવરણી કર્મને સ્વં ક્ષણમાત્ર માંહે તં તેમહિજ જં જે કર્મ ચક્ષુ દંદર્શનાદિક ॥ આં આવેરેછે
પટલેદર્શનાવરણી કર્મને ॥ જં જે કર્મ યંવળી અં અંતરાયને પં કરેછે ॥ કં એહવા અંતરાય કર્મને સ્વપાવે ॥ ૧૦૮ ॥

મૂલ:—સ વીયરાગો કયસવ્વકિચ્છો સ્વેદ્દ નાણાવરણં સ્વણેણં ।

તહેવ જં દંસણમાવરેદ્દ જં ચન્તરાયં પકરેદ્દ કમ્મં ॥ ૧૦૮ ॥

ગાથા ૧૦૮ ભાવાર્થ:—તે તૃષ્ણાનો સ્વપાવણહાર વીતરાગ થાય, જેણે સર્વ સિદ્ધારૂપ કાર્ય કરેલ છે, તે
જોવ ક્ષીણ માત્ર માંહી જ્ઞાનાવરણી કર્મ ક્ષય કરે, તેમજ જે કર્મ ચક્ષુદર્શનાદીકને આવેરે (ઘેરે) છે, તે દર્શના

ઉત્તરાં

॥ ૪૨૧ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:-જેહવો હીંગળાનો વર્ણ હોય, જેહવો ઝગતો સુર્ય હોય, જેહવું સુઠાનું સુખ હોય, જેહવી દીવાની શિષા હોય, તેહવો તેજું લેસ્યાનો રાનો વર્ગ જાણવો ॥ ૭ ॥

અર્થ:-હ૦ હરિયાલના મે૦ કટકા । સં૦ સરિષી । હ૦ હલદ્રનાં મે૦ કટકા સ૦ સરિષી । સ૦ સળ નામા વનસ્પતિ અ૦ વીજી વનસ્પતિ જાતિ તેહના કુ૦ ફૂલ નિ૦ સરિષી ॥ પ૦ પદ્મલેસ્યા ઉ૦ વઢી વ૦ વર્ણ થકી પીલી જાણવી ॥ ૮ ॥

મૂલ:-હરિયાલમેદસંકાસા હલિદામેયસમપ્પમા ।

સળાસળકુસુમનિમા પમ્હલેસા ઉ વળ્ણઓ ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:-જેહવો હડતાલના કટકાનો રંગ હોય, જેહવો હલદલના કટકાનો રંગ હોય, જેહવો સળનામા વનસ્પતીના પુષ્પનો તથા વીજનો રંગ હોય તેહવો પદ્મ લેસ્યાનો પીલો રંગ જાણવો ॥ ૮ ॥

અર્થ:-સં૦ સંઘ અને અ૦ અંકનામા રત્ન કુ૦ મચકુંદ વનસ્પતિના ફૂલ સં૦ સરિષી । લ્વી૦ દુધની પૂ૦ ધારા સ૦ સરિષી પ્પ૦ પ્રમા ॥ ર૦ રૂપાના હા૦ હાર । સં૦ સરિષી મુ૦ સુકલ લે૦ લેસ્યા ઉ૦ વઢી વ૦ વર્ણ થકી ઉજલી જાણવી ॥ ૯ ॥

મૂલ:-સહ્લકુંદસંકાસા સ્વીરપૂરસમપ્પમા ।

સ્વયંહારસંકાસા સુકલેસા ઉ વળ્ણઓ ॥ ૯ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:-જેહવો શંખનો રંગ હોય, જેહવો અંક નામે રત્નનો રંગ હોય, જેહવો મચકુંદ વનસ્પતીના પુષ્પનો રંગ હોય, જેહવી દુધની ધારાનો રંગ હોય, જેહવો રૂપાનો હાર હોય, તેહવો શુકલ લેસ્યાનો ઝજવલ વર્ણ જાણવો, એ લેસ્યાના રંગનો વીજો બોલ થયો ॥ ૯ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૪ ॥

॥ ૪૨૧ ॥

ઉપજાવે છે, તેહવા સર્વ દુઃખથી મોક્ષ પોહોચનાર જીવ મુકાવ છે, મોક્ષ ગયા તે વાર પછી તે જીવ પ્રશંસા કરવા યોગ્ય હોય, તેમજ જેણે સર્વ આત્મહીતાર્થનાં કાર્ય રીદ્ધ કર્યાં છે, તેહવા સિદ્ધ અત્યંત સુખી થાય ? ॥૧૧૦॥

અર્થ:-અં અનાદિ કાં કાલનું વ્યં ઉપન્યું જે એ એ । સં સર્વ દુઃ દુઃખ તેહને પં મુકવાનો મં એ પુર્વે કહ્યો તે માર્ગ ॥ વિં કહ્યો તિર્થકરે જં જે મોક્ષનો માર્ગ સં પામીને ॥ સં ઘણા જીવ ॥ કેં અનુક્રમે અં અત્યંત સું સુખિયાં મં હોય ॥ ૩૦ એમ વેં હું કહું છું ॥ ૧૧૧ ॥

મૂલ:-અણાકાલપ્પભવસ્સ एसो सवस्स दुक्खस्स पमोक्खमग्गो ।

વિયાહિઓ જં સમુવિચ્ચ સત્તા કમ્મેણ અચ્ચન્તસુહી ભવન્તિ ॥૧૧૧॥ તિ બેમિ ॥

॥ इति श्री प्रमायहाणं द्वात्रिंशं अध्ययनं सम्मतं ॥ ३२ ॥

ગાથા ૧૧૧ ભાવાર્થ:-જે અનાદીકાલથી ઉત્પન્ન થયેલું, એવા સર્વ દુઃખથી મુકાવાનો એ પુર્વોક્ત માર્ગ તિર્થકરે કહ્યો, જે મોક્ષમાર્ગ પામીને ઘણા જીવ અનુક્રમે અત્યંત સુખિયા હોય એમ સુધર્મા સ્વામી પોતાના જંબૂ નામના શિષ્યને કહેતા હતા હે જંબૂ ? જેમ મેં શ્રી મહાવીરદેવસ્વામીની સમીપે સાંભળ્યું હતું, તેમ મેં તુંજ પ્રત્યે કહું ॥ ૧૧૧ ॥ इति श्री उत्तराध्ययन सुवना ३२ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥३२॥ ए ३२ मां अध्ययनने विवे प्रमादनां स्थानक कथां, ते प्रमाद यही जीव कर्म बांधे, ते भणी ३३ मां अध्ययनमां आठ कर्मनी प्रकृति कहेछे.

અર્થ:-અં આઠ કં કર્મ વેં જંબૂસ્વામી પ્રતે । શ્રીસુધર્મસ્વામી કહેછે તે કહીશું । આં અનુક્રમે । જં જેમ આઠ કર્મ અનુક્રમે કહીશું ॥ જેં જેણે કર્મે કરી । વં વંધાણો અં એ જીં જીવ સં સંસારને વિષે પં પરિભ્રમણ કરે ॥ ૧ ॥

उत्तरा०

॥ ४२२ ॥

तीखो स्वाद नील लेस्याना रसनो जाणवो ॥ ११ ॥

अर्थ:-ज० जेम त० काचा अ० आंबाना र० रसनोस्वाद ॥ तु० तुवर नामा वनस्पतिनुं काचु फल जेहवुं कसाएलुं होय तेहवोस्वाद क० काचा कोठना फलनो वा० वळी जा० जेहवो रि० स्वाद होय ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो र० रसनोस्वाद अति कसायलो उ० वळी ॥ का० कापोत लेशानो ना० जाणवो ॥ १२ ॥

मूल:-जह तरुणअम्बगरसो तुवरकविट्ठस्स वावि जारिसओ ।

एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ काऊए नायव्वो ॥ १२ ॥

गाथा १२ भावार्थ:-जेहवो काचा आंबाना रसनो स्वाद होय, जेहवो तुवरनामे वनस्पतीना फळना रसनो स्वाद होय, जेहवो काचा कोठना रसनो स्वाद होय, ए थकी पण अनंत गुणो कसाएलो (तुरो) स्वाद कापुत लेस्याना रसनो जाणवो ॥ १२ ॥

अर्थ:-ज० जेम प० पाकां अ० आंबाना र० रसनोस्वाद । प० पाका क० कोठनाफळनो वा० पण जा० जेहवो रि० स्वाद होय ॥ ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो जाणवो । र० स्वाद कांइक षाटो कांइक मीठो उ० वळी ते० तेजोलेस्यानो ना० जाणवो ॥ १३ ॥

मूल:-जह परिणियम्बगरसो पक्ककविट्ठस्स वावि जारिसओ ।

एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ तेओए नायव्वो ॥ १३ ॥

गाथा १३ भावार्थ:-जेहवो पाका आंबां (केरी) न रसनो स्वाद होय, जेहवो पाका कोठना फळना रसनो स्वाद

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४२२ ॥

કર્મ તે રાજાની હેડ સમાન છે, તેણે અક્ષય સ્થિતી ગુણ રોક્યો છે ॥ ૨ ॥

અર્થ:-નાં નામ કંકર્મને ચિતારાની ઉપમા ૬। ચં પુર્ણે ॥ ગોં ગોત્ર કર્મને કુભારની ઉપમા ચં પુરણે ॥ અં અંતરાય કર્મને મંડારીની ઉપમા ૮। તં તેમજ યંવલ્લી। એં એમ એનીપરે। એં એ સઘલાણ કં કર્મ ॥ અં આઠ કર્મ ઉં વલ્લી સં સંક્ષેપથી જાણવા ॥ ૩ ॥

મૂલ:-નામકર્મં ચ ગોત્રં ચ અન્તરાયં તદેવ ય ।

એવમેયાઈ કમ્માઈં અદ્દેવ ઉ સમાસઓ ॥ ૩ ॥

ગાથા. ૩ ભાવાર્થ:-૬ નામ કર્મ તે ચિતારા સમાન છે, તેણે અમુર્તિ ગુણ રોક્યો છે, ૭ ગોત્ર કર્મ તે કુભાર સમાન છે, તેણે અગુરુ લઘુગુણ રોક્યો છે, ૮ અંતરાય કર્મ તે રાજાના મંડારી સમાન છે, તેણે અનંત આત્મશક્તિ ગુણ રોક્યો છે, એ પ્રમાણે કર્મની પ્રકૃતિ આઠ સંક્ષેપે કહી ॥ ૩ ॥

અર્થ:-એ મુલ પ્રકૃતિ કહી હવે ઉત્તર પ્રકૃતિ કહે છે ॥ નાં જ્ઞાનાવરણી કર્મ પંં પાંચ પ્રકારે ॥ સુંસિદ્ધાંત ધણવાલું જે આવરણ હોય તે શ્રુત જ્ઞાનાવરણી ૧ ॥ આંમતિ જ્ઞાનને આવરે તેમતિ જ્ઞાનાવરણી ૨ ઓં અવધિ જ્ઞાનાવરણી ૩ ચં ॥ વલ્લી તં ત્રીજો મં મનપર્યવ જ્ઞાનાવરણી ૪ ચં પુરણે કેંકેવલ જ્ઞાનાવરણી ૫ ॥ ૪ ॥

મૂલ:-નાનાવરણં પञ્ચવિહં સુયં આભિણિબોહિયં ।

ઓહિનાણં ચ તદ્વિયં મણનાણં ચ કેવલં ॥ ૪ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:-હવે આઠ કર્મની ઉત્તર પ્રકૃતિ કહે છે, ૧ જ્ઞાનાવરણી કર્મ તે પાંચ પ્રકારે, ૧ મતી

उत्तरा०

॥ ४२३ ॥

जाणवो, ए लेस्यानो रसना स्वादनो त्रीजो बोल थयो ॥ १५ ॥

अर्थ:-हवे लेस्याना गंध-कहेछे ज० जेम गो० गायना म० मडानुं गं० गंधपाडुओहोय ॥ सु० कुतराना म० मडानो व० वळी ज० जेम अ० सर्पना म० मडानो पाडुओ गंधहोय ॥ ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो भुडोगंध ॥ ले० लेस्या अ० अप्रसस्त ३ । कृष्ण १ । नील २ । कापोत ३ । एत्रण लेस्यानो भुंडो गंध जाणवो ॥ १६ ॥

मूल:-जह गोमडस्स गन्धो सुणगमडस्स व जहा अहिमडस्स ।

एत्तो वि अणन्तगुणो लेसाणं अप्पसत्थाणं ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ:-हवे लेस्याना गंधनो चोथो बोल कहे छे, जेहवो गायना मडदानो गंध होय, जेहवो कुतराना मडदानो गंध होय, जेहवो सर्पना मडदानो गंध होय, ए थकी पण अनंत गुणो भुंडो गंध कृष्ण नील ने कापुत ए त्रणे लेस्यानो जाणवो ॥ १६ ॥

अर्थ:-ज० जेम सु० सुगंध कु० केवडादिकना फुलनो गं० गंध ॥ गं० सुगंध वा० वास पि० पीसतावाटतां जेहवो गंधहोय ॥ ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुण सुगंध होय ॥ प० प्रसस्त ले० लेस्या ति० त्रणनीते ॥ तेजु १ पदम २ शुक्ल ३ एनोसुगंध पि० वळी ॥ १७ ॥

मूल:-जह सुरहिकुसुमगन्धो गन्धवासाण पिस्समाणाणं ।

एत्तो वि अणन्तगुणो पसत्थलेसाण तिण्हं पि ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ:-जेहवो केवडा प्रमुख सुगंध पुष्पनो गंध होय, जेहवो पीसतां वाटतां सुगंध होय ते थकी

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४२३ ॥

केवल दरसनावरणी ॥ ए० एणे प्रकारे तु० पुरणे न० नव प्रकारे ना० जाणवो दं० दरसनावरणीकर्म ॥ ६ ॥

मूलः—चक्षुमचक्षूओहिस्स दंसणे केवले य आवरणे ।

एवं तु नवविगणं नायवं दंसणावरणं ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—६ चक्षुदर्शनावणीं ते चक्षुए देखवानुं आवर्ण, ७ अचक्षु दर्शनावणीं ते बीजी चार इंद्रीयोनुं आवर्ण, ८ अवधी दर्शनावणीं ते अवधी ज्ञाने करी देखवानुं आवर्ण, ९ केवळ दर्शनावणीं ते केवळ ज्ञाने करी देखवानुं आवर्ण, ए बीजुं दर्शनावणीं कर्म ९ प्रकारे जाणवुं, ते दर्शनावणीं कर्म छ प्रकारे बांधे ते १ दर्शनीनुं भुंडुं बोले, २ दर्शनीनो उपकार ओळवे, ३ दर्शनीनी आसातना करे, ४ दर्शननी अंतराय पाडे, ५ दर्शनी उपर द्वेष करे, ६ दर्शनी साथे खोटा झगडा विवाद करे, ए छ प्रकारे बांधे पुर्वोक्त नव प्रकारे भोगवे ॥ ६ ॥

अर्थः—वे० वेदनी कर्म पि० पण य० वळी दु० बे प्रकारे । सा० साता वेदनी कर्म अने बीजुं अ० असाता वेदनी कर्म च० पुरणे आ० कहुं भगवंते । सा० साता वेदनी कर्मना व० घणा (आठ) भे० भेद जाणवा । ए० एणीपरे अ० असाता वेदनीना वि० पण आठ प्रकार जाणवा । ३ ॥ ७ ॥

मूलः—वेयणियं पि यं दुविहं सायमसायं च आहियं ।

सायस्स बहू मेया एमेव असायस्स वि ॥ ७ ॥

गाथा ७ भावार्थः—वेदनी कर्म बे प्रकारे, १ शातावेदनी कर्म, २ अशाता वेदनी कर्म, तेमां शातावेदनी कर्म तेना आठ भेद ते १ इष्ट शब्द, २ इष्ट रूप, ३ इष्टगंध, ४ इष्टरस, ५ इष्ट स्पर्श, ६ मन संबंधी सुख, ७ वचन

उत्तरा०

॥ ४२४ ॥

जेहवो सरसवना पुष्पनो स्पर्श होय, ते थकी पण अनंत गुणो सुहाळी तेजु, पद्म, शुक्ल ए. त्रण लेस्यानो स्पर्श जाणवो, ए लेस्यानो स्पर्शनो पांचमो बोल थयो ॥ १९ ॥

अर्थ:-ति० त्रणप्रकारे तेजघन १ मध्यम २ उत्कृष्टो ३ व० वळी । नव० जघन्यना । त्रण प्रकार जघन्य ॥ १ मध्यम २ उत्कृष्टो ३ । एम एकेकाना त्रण भेदकरता वि० नवभेद थाय वा० वळी ॥ स० एम सतावीस वि० भेदथाय ए० एम करता एकासी भेदपण थाय वा० वळी । दु० बेसे ते० त्रेतालीस भेदपण थाय वा० वळी ले० लेस्यानाए हो० होय प० एटला परिणाम ॥ २० ॥

मूल:-तिविहो व नवविहो वा सत्तावीसइविहेकसीओ वा ।

दुसओ तेयालो वा लेसाणं होइ परिणामो ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थ:-हवे लेस्यानां प्रणामनो ६ ठो बोल कहे छे, लेस्या त्रण प्रकारे प्रणमे ते १ जघन्य, २ मध्यम, ३ उत्कृष्ट, लेस्या नव प्रकारे प्रणमे ते, १ जघन्यनो जघन्य, २ जघन्यनो मध्यम, ३ जघन्यनो उत्कृष्ट; मध्यमना त्रण भेद ते, ४ मध्यमनो जघन्य, ५ मध्यमनो मध्यम, ६ मध्यमनो उत्कृष्ट; उत्कृष्टना त्रण भेद ते, ७ उत्कृष्टनो जघन्य, ८ उत्कृष्टनो मध्यम, ९ उत्कृष्टनो उत्कृष्ट एम ९. एवी रीते लेस्या २७ प्रकारे प्रणमे ते पुर्वे नव भेद कहेला छे ते एकेकाना १ जघन्य, २ मध्यम, ३ उत्कृष्ट एवां त्रण त्रण भेद करतां नवे त्रीए सतावीस भेद थाय ए २७ भेद थाय तेना जघन्य, मध्यम ने उत्कृष्ट एवा त्रण त्रण भेद करतां $२७ \times ३ = ८१$ भेद थाय; ते ८१ भेद तेना जघन्य, मध्यमने उत्कृष्ट एवा त्रण त्रण भेद करतां $८१ \times ३ = २४३$ भेद थाय,

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४२४ ॥

પ્રકૃતિઃ ॥ મોં મોહની કર્મની । દંં દર્શન ॥ ૯ ॥

મૂલઃ—સમ્યક્તં ચેવ મિચ્છતં સમ્માનિચ્છતમેવ ય ।

एयाओ तिन्नि पयडीओ मोहणिज्जस्स दंसणे ॥ ९ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થઃ—હવે દર્શન મોહનાની ત્રણ ભેદ તે ૧ સમકિત મોહની, ૨ મિથ્યાત્વ મોહની, ૩ મિશ્ર મોહની, તેમાં સમકિત તે મિથ્યાત્વનાં પુદ્ગલ તે અશુદ્ધ પુદ્ગલ છે તે પુદ્ગલ અત્યંત વિશુદ્ધ થાય, તે વારે સમ્યક્ત્વ કહીયે, જ્યારે સમ્યક્ત્વને મિથ્યાત્વ પ્રકૃતિ ગ્રહે તે વારે સમકિતના અતિચાર લાગે તેવારે મિથ્યાત્વ થાય તે, જ્યારે સમકિતની પ્રકૃતિને વિષે મુંઝાય અથવા ઊપસમીકાદીકને મુંઝવે તેહને સમકિત મોહની કહીએ, મિથ્યાત્વ મોહની તે સમકિતના અભાવે મિથ્યાત્વનાં અશુદ્ધ દલીયાં રૂપ તેથી અતત્વને વિષે તત્વની રુચી અને તત્વને વિષે અતત્વની રુચી તે મિથ્યાત્વ કહીએ તેહને વિષે મુંઝવે તેહને મિથ્યાત્વ મોહની કહીએ. મિશ્ર મોહની તે શુદ્ધા શુદ્ધ દલીયાં રૂપ તેથી જૈનધર્મ ઊપર રાગ નહિ તેમ દ્વેષ પણ નહિ, તેમજ વીજા ધર્મ ઊપર પણ રાગ નહિ તેમ દ્વેષ પણ નહિ, એવો સ્વભાવ હોય તેહને મિશ્ર મોહની કહીએ, તેહની અંતર મુહુર્તની સ્થિતીછે, (ઊદાહરણ) ચંદ્રકાળા વાદળથી ઘેરાયેલા સમાન મિથ્યાત્વમોહની, કાળાંને ધોળા વાદળાંથી ઘેરાયેલા ચંદ્રસમાન મિશ્રમોહની, ધોળા વાદળાંથી ઘેરાયેલા વાદળાના સમાન સમકિત મોહની એ દર્શનમોહનીની ત્રણ પ્રકૃતિ જાણવી ॥૯॥

અર્થઃ—ચં ચારિત્ર મોં મોહની કં કર્મ । દું વે પ્રકારે તં પુરણે વિં કહું ભગવંતે । કં કપાય મોહની જ્ઞં મોહની કર્મ તું વળી અં કપાય તં તેમહિજ યં વળી ॥ ૧૦ ॥

ઉત્તરા૦

॥૪૨૫॥

एयजोगसमाउत्तो किण्हलेसं तु परिणमे ॥ २२ ॥

गाथा ૨૨ ભાવાર્થ:-ઇહલોક પરલોકનાં દુઃખની શંકા રહીત નિધ્વંશ પ્રણામી જીવ હળતાં સુગ રહિત અજીતેન્દ્રી એહવા પાપ વ્યાપારે કરી સંહીત હોય તે કૃષ્ણ લેસ્યાને પ્રણામે કરી પ્રણમે ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:-હવે નીલ લેસ્યાનું લક્ષણ કહેછે ॥ ઈ૦ ઈર્ષા પરજીવ ગુણનું અસદહવું અ૦ ઘળો કદાગ્રહ । અ૦ તપરહિત । અ૦ ભલિ વિદ્યારહિત મા૦ પરજીવને વેંચવાની માયા ॥ અ૦ અનાચાર પ્રવર્તવા નિરલજપણું ॥ ગિ૦ વિષયનો લંપટ । પ૦ દ્વેષભાવસહિત ય૦ વળો સ૦ ધુર્ત પ૦ આઠ મદનો કરણહાર ॥ ૨૦ સ્વાદનો લો૦ લંપટ । સા૦ સાતાનો ગ૦ ગવેષણહાર ॥ ૨૩ ॥

मूल:-ईसा अमरिस अतवो अविज्जमाया अहीरिया ।

गिद्धी पओसे य सढे पमत्ते रसलोलुए सायगवेसए य ॥ २३ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:-હવે બીજી નીલ લેસ્યાનું લક્ષણ કહેછે, ઈર્ષાવંત, ઘળો કદાગ્રહી, તપ રહીત, ભલી વિદ્યારહિત, પરજીવને છેતરવાની કપડાઈ સહીત, અનાચાર પ્રવર્તતાં નિર્લજપણું, વિષયનો લંપટ, દ્વેષભાવસહિત ધુર્ત, આઠ પ્રકારના મદનો કરનાર, મનોજ્ઞ સ્વાદનો લંપટ, સાતાનો ગવેશનાર (શોધનાર) ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:-આ૦ આરંભ થકો અ૦ નિવર્તતો નથી ॥ સુ૦ સર્વ જીવને અહિતકારી સા૦ અણવિમાસ્યાના કાર્યનો કરણહાર ન૦ જે મનુષ્ય એ૦ એહવા જો૦ જોળના વ્યાપારે કરી ॥ સ૦ સહિત હોય જે જીવ ॥ ની૦ તે નીલ લે૦ લેસ્યાએ તુ૦ પુરણે પ૦ પરિણામે પરિણમે ॥ ૨૪ ॥

अध्य०

॥ ૩૪ ॥

॥ ૪૨૬ ॥

૧ હાંશી, ૨ રતી, ૩ અરતી, ૪ મય, ૫ શોક, ૬ દુઃખચ્છા, ૭ વેદ અને નવ પ્રકારે તે પુર્વોક્ત ૬ અને સ્ત્રી વેદ, પુરુષ વેદ, નપુંસક વેદ, એ નવ ભેદ જાણવા, ૧૬ કષાય અને નવ નોકષાય, એ ૨૫ ભેદ ચારિત્ર મોહનીના અને દર્શન મોહનીના પુર્વોક્ત ત્રણ ભેદ મળી કુલ ૨૮ ભેદ ચોથા મોહની કર્મના જાણવા ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—હવે આડપા કર્મ કહે છે ને. નારકીનો આડપો ૧ તિર્યચનું આડપો ૨ । મનુષ્યનો આડપો ત. તેમજ ય. વલી ॥ દે. દેવતાનો આ. આડપો ૪ ચ. ચોથું ચાર પ્રકારે તુ. પુરણે । આ. આડપા ક. કર્મ ચ. ચાર પ્રકારે કહ્યો ભગવંતે ॥ ૧૨ ॥

મૂલ:—નેરહ્યતિરિસ્વાતં મણુસ્સાતં તહેવ ય ।

દેવાડયં ચડત્થં તુ આડં કર્મં ચડધિહં ॥ ૧૨ ॥

ગાથા, ૧૨ ભાવાર્થ:—હવે પાંચમું આયુષ્ય કર્મ કહે છે, આયુષ્ય કર્મના ચાર ભેદ તે ૧ નારકીનું આયુષ્ય, ૨ તિર્યચનું આયુષ્ય, ૩ મનુષ્યનું આયુષ્ય, ૪ દેવતાનું આયુષ્ય, એ ચાર તેમાં નારકીનું આયુષ્ય ચાર પ્રકારે બાંધે તે, ૧ મહાઆરંભ કરવાથી, ૨ મહા પરીગ્રહથી, ૩ માંસ મદીરા મક્ષણ કરવાથી, ૪ પંચેદ્રી જીવનો વધ કરવાથી; તિર્યચનું આયુષ્ય ચાર પ્રકારે બાંધે તે, ૧ કપટ કરવાથી, ૨ ગાઢું કપટ કરવાથી, ૩ જુઠું બોલવાથી, ૪ જુઠાં તોલ માપ રાખવાથી તથા સોટા લેખ પત્રાદીક લખવાથી; મનુષ્યનું આયુષ્ય ચાર પ્રકારે બાંધે તે, ૧ મદ્રીક પ્રકૃતિથી, ૨ પ્રકૃતિનો વિનયવંત હોવાથી, ૩ પરજીવની દયાવંત ૪ મત્સર ભાવ રહીત; દેવતાનું આયુષ્ય ચાર પ્રકારે બાંધે તે, ૧ સરાગ સંયમથી, ૨ સંયમા સંયમથી, ૩ વાલ (અજ્ઞાન) તપશ્ચર્યાથી,

ઉત્તરાં

॥ ૪૨૬ ॥

ગાથા ૨૬ ભાવાર્થ:-જે વચને કરી પરજીવ ઉંચો ઝૂઝે, એટલે માથે ચટકો ઉઠે તેવાં વચનનો બોલ નાર, દુષ્ટવચનનો બોલનાર, ચોરીનો કરનાર, અનેરાજીવની સુખ સંપત્તી દેખી શકે નહિ, એવા પાપ વ્યાપારે કરી સહીત હોય, તે કાપુત લેશ્યાને પ્રણામે કરી પ્રણમે ॥ ૨૬ ॥

અર્થ:-હવે તેજુ લેશ્યાનો લક્ષણ કહેછે નીંમન વચન કાયાએ ॥ કરી નીચીવર્તિ માનરહિત ॥ અં ચપલપણા રહિત ॥ અં માયારહિત ॥ અં કુતુહલપણા રહિત ॥ વિંવિનિત હોય વિંવિનય કરવાને વિષે દંદ્રિયનો દમણહાર ॥ જોંસ્વાધ્યાયાદિકને વ્યાપારે કરી સહિત હોય ઉંસિદ્ધાંત ભળતા જે તપ કરવોછે તે તપવંત હોય ॥ ૨૭ ॥

મૂલ:-નીચાવત્તી અચવલે અમાઈ અકુતૂહલે ।

વિળીયવિળા દન્તે જોગવં ઉવહાણવં ॥ ૨૭ ॥

ગાથા ૨૭ ભાવાર્થ:-હવે ચોથો તેજુ લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે છે, મન વચન કાયાએ કરી માન રહીત, ચપલપણા રહીત, કુતુહલ રહીત, કપટાઈ રહીત, વિનિત હોય, ગુરુની ભક્તિ કરનાર, શ્દીનો દમણહાર સ્વાધ્યાયાદીકના વ્યાપારે કરી સહીત હોય, સિદ્ધાંત ભળતાં જે તપ કરવાનો કહ્યો છે, તે તપવંત હોય ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:-પિંધર્મ જેહને વલમ છે ॥ દંધર્મને વિષે નિશ્ચલ હોય ॥ વં પાપથી ॥ મીંબીહે હિંહિ-તનો વાંછણહાર મોક્ષનો વાંછણહાર ॥ એં એવો જોંધર્મને વ્યાપારે સંસહિત હોય જે જીવ ॥ તેં તે તેજુ લેશ્યાને તુંપુરણે પંપરિણામે પરિણમે ॥ ૨૮ ॥

મૂલ:-પિયધમ્મે દદ્ધધમ્મે વજ્જમીરૂ હિણસણ ।

અધ્યં

॥ ૩૪ ॥

॥ ૪૨૬ ॥

गाथा १४ भावार्थः—गोत्रकर्म वे प्रकारे ते क्षत्रीयादीकनुं ऊंचगोत्र अने चंडालादीकनुं नीचगोत्र तेमां नीच गोत्र कर्म आठ प्रकारे बांधे ते, १ जातीनो मद, २ कुळनो मद, ३ वळनो मद, ४ रुपनो मद, ५ तपनो मद, ६ श्रुतनो मद, ७ लाभनो मद, ८ ठकुराइनो मद ए आठ मद करवाथी नीचगोत्र कर्म जीव बांधेछे, तेथी १ जातीनो हीण, २ कुळनो हीण, ३ वळनो हीण, ४ रुपनो हीण, ५ तपनो हीण, ६ श्रुतनो हीण ७, लाभनो हीण, ८ ठकुराइनो हीण ए आठ प्रकारे भोगवे छे, ऊंच गोत्र कर्म आठ प्रकारे बांधे ते पुर्वोक्त आठ प्रकार-ना मद नहि करवाथी बांधे ते आठ प्रकारे भोगवे ते, १ जातीभली, २ कुळभलुं, ३ वळभलुं, ४ रुपभलुं ५ तप भलुं, ६ श्रुतभलुं ७ लाभ भलो, ८ ठकुराई भली, ए प्रमाणे गोत्र कर्म जाणवुं ॥ १४ ॥

अर्थः—दा० दानने विषे ला० लाभने विषे य० वळी भो० पुष्पादिक जे एकवार भोगवीए तेहने विषे य० वळी उ० स्त्रीयादिक उपभोगने विषे ॥ वी० बलवीर्यने विषे । त० तेमहिज । प० ए पांचे प्रकारे अ० अंतराय कर्म । स० संक्षेपे वि० कहुं भगवंत महावीर देवे ॥ १५ ॥

मूल—दाणे लाभे य भोगे य उपभोगे वीरिए तहा ।

पञ्चविहमन्तरायं समासेण वियाहियं ॥ १५ ॥

गाथा १५ भावार्थः—अंतराय कर्म पांच प्रकारे ते, १ दानने विषे अंतराय, २ लाभने विषे, ३ भोग (एक वार भोगववामां आवे ते अन्न प्रमुख) ने विषे अंतराय, ४ उपभोग (एनीए वस्तु वारंवार भोगव-वामां आवे ते स्त्री घरेणा घर प्रमुख) ने विषे अंतराय, ५ बळ वीर्यने विषे अंतराय, ए पांच प्रकारे अंतराय

ઉત્તરાં

॥ ૪૨૭ ॥

ગાથા ૩૦ ભાવાર્થ:-થોડું બોલનાર, ઉપશાંતવંત, જીતેંદ્રી, એહવા મંલો વ્યાપારે કરી સહીત હોય તે પદ્ય લેશ્યાને પ્રણામે કરી પ્રણમે ॥ ૩૦ ॥

અર્થ:-હવે શુકલ લેશ્યાના લક્ષણ કહેછે અં આર્તધ્યાનને અને રૂં રૌદ્ર ધ્યાનને વં વરજે । ધં ધર્મ ધ્યાન અને સું સુકલધ્યાનને જ્ઞાં ધ્યાય । પં રાગદ્વેષ થકી ઉપસમ્યો છે ॥ ચિં ચિત્ત જેહનો ॥ દં દમ્યો છે આત્મા જેને ॥ સં પાંચ સુમતિવંત ॥ ગું ગુપ્તો યંવળી ગું ત્રણ ગુપ્તિને વિષે ॥ ૩૧ ॥

મૂલ:-અટ્ટરુદ્ધાણિ વજ્જિત્તા ધમ્મસુક્કાદ્દ જ્ઞાયણ ।

પસન્તચિત્તે દન્તપ્પા સમિણ ગુત્તે ય ગુત્તિસુ ॥ ૩૧ ॥

ગાથા ૩૧ ભાવાર્થ:-હવે શુકલ લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે છે, આર્તધ્યાનને રૌદ્રધ્યાન વર્જિને ધર્મધ્યાનને શુકલધ્યાન ધ્યાય, જેહનું ચિત્ત રાગ દ્વેષથી ઉપશાંત થયેલ છે, જેને પોતાનો આત્મા દમ્યો છે, પાંચ સુમતી-વંત, ત્રણ ગુપ્તીવંત ॥ ૩૧ ॥

અર્થ:-સં સરાગ સહિત હોય વાં અથવા બીંબીતરાગ હોય । ડં રાગદ્વેષ ઉપસમ્યા છે જેને જિં જિતેંદ્રી ॥ એં એહવા જોં ગુણને વ્યાપારે સં સહિત ॥ સું સુકલ લેં લેશ્યાને તું પુરણે પં પરિણામે કરી પરિણમે ॥ ૩૨ ॥

મૂલ-સરાગે વીયરાગે વા ઉવસન્તે જિહ્વિન્દિણ ।

એયજોગસમાઉત્તો સુક્કલેસં તુ પરિણમે ॥ ૩૨ ॥

અધ્યં

॥ ૩૪ ॥

॥૪૨૭॥

જીવથી જાણવો, હવે ૧ દ્રવ્યથી, ૨ ક્ષેત્રથી, ૩ કાલથી, ૪ ભાવથી, એ ચાર પ્રકારે કહે છે, ૧ દ્રવ્યથી કર્મનાં પુદગલ જીવ કેટલાં બાંધે અને તે પુદગલ કેટલા પ્રદેશના સ્વંધ હોય તે, ૨ ક્ષેત્રથી કીચું ક્ષેત્ર કેટલી દીશાના પુદગલ આવ્યાં હોય તે ગ્રહીને કર્મ પળે બાંધે, ૩ કાલથી તે કર્મની કેટલા કાલની સ્થિતી હોય, ૪ ભાવથી તે કર્મનાં પુદગલ બાંધ્યા છે, તે ભોગવવાની વેળાએ કેટલા ઉદય આવે, ગુહ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? એ ચારેનો સુલાશો હું તુંજને આગલ કહીશ તે તું સાંભલ ? ॥ ૧૬ ॥

અર્થ:-હવે દ્રવ્યથી કહે છે ॥ સર્વેસિં ૦ સઘળા આઠ ચેવ ૦ પુરણે ॥ કર્મમાણં ૦ કર્મના પાસગં ૦ પુદગલ ॥ ૧ ॥ એક સમ બાંધે છતે ॥ અણંતગં ૦ અનંતા અનંત પ્રત્યેક ૨ ॥ કર્મના પુદગલ બાંધે છે તે પળ સ્વંધ અનંતા ॥ કેટલા ગણિય સતા ૦ ॥ અભવ્ય જીવથી ॥ અણંત ગુણે અધિકા અને ॥ અંતોસિદ્ધાણ ૦ સિદ્ધને અનંતમે ભાગે ॥ આહિયં ૦ એમ કહું ॥ એટલે કર્મના પુદગલ ॥ અનંતા બાંધે ॥ દ્રવ્યથી કહું ॥ ૧૭ ॥

મૂલ:-સર્વેસિં ચેવ કર્મમાણં પાસગમણન્તગં ।

ગણિયસત્તાર્ણ્યં અંતો સિદ્ધાણ આહિયં ॥ ૧૭ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થ:-સઘળાં આઠ કર્મનાં પુદગલ એક સર્વે બાંધે થકે તે આઠે કર્મનાં જુદાં જુદાં અનંતા અનંતા પુદગલ બાંધે તે દરેક કર્મનાં અનંતા અનંતા પુદગલ એકત્ર મળે, તેહનું નામ અનંત પ્રદેશો સ્વંધ જાણવો, એવા દરેક કર્મના અનંતા સ્વંધ બાંધે, તે સ્વંધ અભવ્ય જીવથી અનંત ગુણા અધીક છે અને સિદ્ધ ભગવતને અનંતમે ભાગે થાય, એટલા કર્મના પુદગલનાં સ્વંધ જીવ બાંધે, એમ તિર્થકરે કહું, એ દ્રવ્યથી સ્વંધ જાણવો ॥ ૧૭ ॥

उत्तरा०

॥ ४२८ ॥

कृष्ण ले० लेस्यानी स्थिति ॥ ३४ ॥

मूलः—मुहुत्तच्छं तु जहन्ना तेत्तीसा सागरा मुहुत्तहिया ।

उकोसा होइ ठिई नायवा किण्हलेसाए ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थः—हवे लेस्यानी स्थिति नवमो बोल कहे छे, कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपम अने उपर अंतर मुहुर्त अवीक जाणवी ॥ ३४ ॥

अर्थः—सु० अंतर मुहुर्त अ० काळ तु० पुरणे ॥ ज० जघन्य ॥ द० दस उ० सागरोपम प० अने एक पल्योपमने अ० असंख्यातमो भागे अ० अधिक उ० उत्कृष्टि हो० होय ठि० स्थिति ना० जाणवी नी० नील ले० लेस्यानी ॥ ३५ ॥

मूलः—मुहुत्तच्छं तु जहन्ना दस उदही पलियमसंखभागमभहिया ।

उकोसा होइ ठिई नायवा नीललेसाए ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थः—नील लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी उत्कृष्टी १० सागरोपम अने उपर एक पल्यनो असंख्यातमो भाग अवीक जाणवी ॥ ३५ ॥

अर्थः—सु० अंतर मुहुर्त अ० काळ तु० पुरणे ज० जघन्य स्थिति ॥ ति० त्रण सागरोपम प० पल्योपमने अ० असंख्यातमे भागे अ० अधिक ॥ उ० उत्कृष्टि हो० होय ठि० स्थिति ॥ ना० तेह जाणवी का० कापोत लेस्यानी ॥ ३६ ॥

मूलः—मुहुत्तच्छं तु जहन्ना निण्णुदही पलियमसंखभागमभहिया

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४२८ ॥

(થોડામાં થોડી) અંતર મુહુર્તની સ્થિતિ અને ઉત્કૃષ્ટી (ઘણામાં ધણી) સમુદ્રનાં સરિહું નામ સાગરોપમ (અર્થાત જેમ સમુદ્રનું પાણી ઘણું છે, તેમ સાગરોપમનાં વર્ષ ઘણાંછે) એવા ત્રીસ ક્રોડા ક્રોડીની સ્થિતિ હોય તે એટલી સ્થિતિ કીયા કર્મની હોય તે ૨૦ મી ગાથામાં કહીશું ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:-આ૦ જ્ઞાનાવરણી અને દર્શનાવરણી કર્મની ॥ દુ૦ એ વેની ઉત્કૃષ્ટિ પિ૦ વળી ॥ વે૦ વેદની કર્મની સ્થિતિ ત૦ તેમહિજ ય૦ વળી ॥ અ૦ અંતરાય કર્મને વિષે ય૦ વળી ॥ ક૦ ચ્યાર કર્મની સ્થિતિ એ૦ એ ત્રીસ કોડાકોડી સાગરોપમની ઠિ૦ સ્થિતિ વિ૦ કહી ભગવંતે ॥ ૨૦ ॥

મૂલ:-આવરણિજ્જાણ દુળ્હં પિ વેયણિજ્જે તહેવ ય ।

અન્તરાય ય કમ્મમ્મિ ઠિઈં એસા વિયાહિયા ॥ ૨૦ ॥

ગાથા ૨૦ ભાવાર્થ:-૧ જ્ઞાનાવર્ણી કર્મ, ૨ દર્શનાવર્ણી કર્મ, વેદની કર્મ તેમજ અંતરાય કર્મ એ ચાર કર્મની સ્થિતિ ૧૯ મી ગાથામાં કહ્યા મુજબ જાણવી, તેમાં એટલો ફેર કે વેદની કર્મમાં જે શાતા વેદની કર્મ છે તેહની ઉત્કૃષ્ટી ૧૬ ક્રોડા ક્રોડી સાગરોપમની, અશાતા વેદની કર્મની ૩૦ ક્રોડા ક્રોડી સાગરોપમની સ્થિતિ તિર્યંકરે કહી છે ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:-૩૦ સમુદ્ર સ૦ સરિહો ના૦ નામ સાગરોપમ ॥ સ૦ સીતેર કો૦ કોડાકોડી મો૦ મોહની કર્મની ૩૦ ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ । અ૦ અંતરમુહુર્ત જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:-ઉદહીસરિસનામાણ સત્તરિં કોડિકોડીઓ ।

उत्तरा०

॥४२९॥

उपर अंतर मुहुर्त अधिक जाणवी ॥ ३८ ॥

अर्थ:-मु० एक अंतरमुहुर्त अ० काळ तु० पुरणें ज० जघन्य स्थिति । ते० तेत्रिस सा० सांगरोपम उपर
मु० अंतरमुहुर्त अ० अधिक ॥ उ० उत्कृष्टि । हो० होय ठि० स्थिति ना० ते जाणवी सु० सुक लेस्यानी
स्थिति जाणवी ॥ ३९ ॥

मूल:-मुहुत्तद्धं तु जइना तेत्तीसं सागरा मुहुत्तहिया ।

उक्कोसा होइ ठिई नायवा सुकलेसाए ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थ:-शुकल लेस्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी अने उत्कृष्टी ३३ सांगरोपम
अने उपर अंतर मुहुर्त अधिक जाणवी ॥ ३९ ॥

अर्थ:-ए० ए ख० निश्चै ले० लेस्यानी ॥ ओ० समुचय ठि० स्थिति व० कही हो० होय ॥ च० च्यारे
वि० वळी ग० गतिने विषे ॥ ए० ए आगळ कहेसे ॥ ले० लेस्यानी ठि० स्थिति तु० वळी वो० हुं कहीश ॥ ४० ॥

मूल:-एसा खलु लेसाणं ओहेण ठिई वणिण्या होइ ।

चउसु वि गईसु एत्तो लेसाण ठिईं तु वोच्छामि ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थ:-ए समुचे लेस्यानी स्थिति कही, हवे चार गतीने विषे लेस्यानी स्थिति
आगळ कहीशुं ॥ ४० ॥

अर्थ:-द० दस स० सहश्र वा० वरसनी ॥ का० कापोत लेस्यानी ठि० स्थिति ज० जघन्य हो० होय

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४२९ ॥

અનંતા કંર્મ પુદ્ગલ સ્વંધ ય૦ વઢી । અ૦ ભોગવવાનાં એક સમે હ૦ હોય એટલા ભોગવે છે જેવારે પુછે તેવારે સમુચે હવે તે પંધ જેટલે પરમાણું એ થાય તે માંન કહે છે ઉ૦ વઢી । સ૦ સર્વ ભોગવવાનાં પુદ્ગલ પંધને વિ૦ વિષે પ૦ જુદા જુદા પરમાણુયાનું પ્રમાણ ગણીએ તે સર્વ । સ૦ સર્વ જી૦ જીવથી અ૦ અધિકા અધિકા અનંત ગુણે અધિકા થાય જે મળી વર્તમાનકાલે । અનુભાગે ભોગવવા યોગ્ય અનંત પ્રદેશી સ્વંધ અનંતા ભોગવે છે તે એકેકા સ્વંધને વિષે અનંતા અનંત પરમાણુ છે તે માટે તે પરમાણુ સર્વ જીવથી અનંત ગુણા અધિકા છે એટલે અનંતા અનંતા પરમાણું ભોગવીને નિર્જેરે છે એ ૪ એ ચોથો બોલભાવનો જાણવો ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:સિદ્ધાણનન્તમાગો ય અણુમાગા હવન્તિ ઉ ।

સવ્વેસુ વિ પાસગ્ગં સવ્વજીવે અહિજ્ઞયં ॥ ૨૪ ॥

ગાથા ૨૪ ભાવાર્થ:-હવે માવથી વંધ કહે છે, જેવારે પુછીએ ત્યારે સમુચે સર્વ સિદ્ધને અનંતમે માગે જેટલા અનંતા થાય તેટલા અનંતા કંર્મનાં પુદ્ગલનાં સ્વંધ ભોગવવાના એક સમે હોય, એટલે એટલાં પુદ્ગલ ભોગવે છે. (હવે ક્ષેત્રે જેટલા પરમાણું થાય, તે માંન કહે છે) ભોગવવાનાં સર્વ પુદ્ગલના સ્વંધના જુદા જુદા પરમાણુ ગણીએ તો સર્વ જીવથી અનંત ગુણા અધીક થાય, કારણ કે વર્તમાન કાલે અનુભાગે ભોગવવા યોગ્ય અનંત પ્રદેશી સ્વંધ અનંતા ભોગવે છે, તે એકેકા સ્વંધને વિષે અનંતા અનંતા પરમાણુ છે તે માટે તે પરમાણું સર્વ જીવથી અનંત ગુણે અધીકા છે, એટલા અનંતા પરમાણું ભોગવીને નિર્જેરે છે, એ ચોથો બોલ ભાવનો જાણવો ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:-ત૦ તે મળી એ૦ એ પૂર્વે કહ્યા તે ક૦ આઠ કંર્મ ॥ અ૦ રસ રૂપ ભોગ વિ૦ જાણીને ॥ એ૦

उत्तरा०

॥ ४३० ॥

तेत्तीससागराउं उक्कोसा होइ किण्हाए ॥ ४३ ॥

गाथा ४३ भावार्थ:-कृष्ण लेस्यानी स्थिति जघन्य १० सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातयो
भाग अधिक अने उत्कृष्टी ३३ सागरोपमनी जाणवी ॥ ४३ ॥

अर्थ:-ए० ए ने० नारकी सघलाओनी ॥ ले० लेस्यानी ठि०स्थिति उ० पुरणे व० कही हो०होय ॥
ते० तेवार प० पछी वो० हुं कहिश । ति० तिर्यचनी म० मनुष्यनी दे० देवतानी लेस्यानी स्थिति ॥ ४४ ॥

मूल:-एसा नेरइयाणं लेसाण ठिई उ वणिण्या होइ ।

तेण परं वोच्छामी तिरियमणुस्साण देवाणं ॥ ४४ ॥

गाथा ४४ भावार्थ:-ए सर्व नारकीनी लेस्यानी स्थिति कही, हवे तिर्यच मनुष्यने देवतानी
लेस्यानी स्थिति कहीशुं ॥ ४४ ॥

अर्थ:-अ० अंतरमुहुर्त अ० काल । ले० लेस्यानी ठि०स्थिति ज०जे । ज०जे पृथ्वीकायादिकने विषे ।
जा० जे कृष्ण लेस्यानी । ति० तिर्यच अने न० समुच्छिम अने गर्भज मनुष्यादिकनी अंतरमुहुर्त वा०पुरणे । व०
वर्जिने के० केवलीने जे केवल सुकल ले०लेस्या होय ते वरजीने स्थिति जाणवी ॥ ४५ ॥

मूल:-अन्तोमुहुत्तमद्धं लेसाण जहिं जहिं जाउ ।

तिरियाण नराणं वा वज्जित्ता केवलं लेसं ॥ ४५ ॥

गाथा ४५ भावार्थ:-पृथ्वी, पाणी, अग्नी, वायु, वनस्पती, बेइंद्री, तेइंद्री, चौरेंद्री, संज्ञनी ने असंज्ञनी

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४३० ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? लेस्या अध्ययन जेम छे तेम हुं अनुक्रमे कहीश ते तुं सांभळ ? ते छ प्रक्रांती लेस्या छे, कर्मनी स्थिति निजावे छे, तेथी कर्म लेस्या ए कही, ते लेस्यानो रस सांभळ ! ! ! ॥ १ ॥

अर्थः—ना० लेस्याना नाम १ व० लेस्याना वर्ण २ र० तिषादिलेस्यानोरस ३ ग० लेस्यानो गंध ४ फा० लेस्यानो फरस ५ प० लेस्याना परिणाम ६ ल० लेस्याना लक्षण ७ ठा० लेस्याना स्थानक ८ ठि० लेस्यानि स्थिति । ९ ग० भूडिलेस्याये दुर्गती रुडि लेस्याये सुगति होय । १० च० पूरणे आ० आभवतुं अंतर मुहुर्त आउषो थाकतुं होय तेवारे ले० लेस्याना ॥ ११ बोल तुं० पूरणे सु० सांभलि हे शिष्य मे० गुरु कहे छे मुजने कहेता थका ॥ २ ॥

मूलः—नामाङ्गं वर्णरसगन्धकासपरिणामलक्षणं ।

ठाणं ठिई गई चाउं लेसाणं तु सुणेह मे ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—हवे लेस्याना ११ बोल कहे छे १ नाम, २ वर्ण, ३ गंध, ४ रस, ५ स्पर्श, ६ प्रणाम ७ लक्षण, ८ स्थानक, ९ स्थिति, १० गती, ११ चवन एटले आभवतुं अंतर मुहुर्तनुं आयुष्य बाकी रहे त्यारे आगला भवनी लेस्या प्रणमे, एम ११ बोल संक्षेपे कहा, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ए ११ बोल विस्तार पूर्वक कहीश ? ते तुं सांभळ ? ॥ २ ॥

अर्थः—क० कृष्णलेस्या १ ॥ नी० नीललेस्या २ ॥ का० कापोतलेस्या ३ य० वली ॥ ते० तेजुलेस्या

ઉત્તરાં

॥ ૪૩૧ ॥

પ૦ પલ્યનું અ૦ અસંખ્યાતમા ભાગની ૩૦ એ ॥ ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ હો૦ હોય કિ૦ કૃષ્ણ લેસ્યાની ॥ ૪૮ ॥

મૂલ:-દસ વાસસહસ્સાઈં કિણ્હાએ ઠિઈ જહન્નિયા હોઈ ।

પલિયમસંસ્વિજ્જ ઇમો ઉક્કોસો હોઈ કિણ્હાએ ॥ ૪૮ ॥

ગાથા ૪૮ ભાવાર્થ:-કૃષ્ણ લેસ્યાની સ્થિતિ જઘન્ય ૧૦ હજાર વર્ષની અને ઉત્કૃષ્ટી પલ્યનાં અસં-
ખ્યાત્મો ભાગ જાણવી ॥ ૪૮ ॥

અર્થ:-જા૦ જે કિ૦ કૃષ્ણ લેસ્યાની ઠિ૦ સ્થિતિ સ્વ૦ નિશ્ચે । ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સા૦ તે ઉ૦ વલી સ૦ એક સમય
અ૦ અધિક એટલી સ્થિતિ જ૦ જઘન્ય ની૦ નીલ લેસ્યાની । પ૦ પલ્યનો અ૦ અસંખ્યાતમો ભાગ તે જઘન્યસ્થિતિ
ઉપર અધિકું જાણવું ચ૦ પુરણે ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ ॥ ૪૯ ॥

મૂલ:-જા કિણ્હાએ ઠિઈ સ્વલુ ઉક્કોસા સા ઉ સમયમબ્બહિયા ।

જહન્નેણં નીલાએ પલિયમસંસ્વં ચ ઉક્કોસા ॥ ૪૯ ॥

ગાથા ૪૯ ભાવાર્થ:-કૃષ્ણ લેસ્યાની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ હોય, તે ઉપરાંત એક સમય અધીક એટલી નીલ
લેસ્યાની, જઘન્ય સ્થિતિ પલ્યનો અસંખ્યાતમો ભાગ અધીક જાણવી ॥ ૪૯ ॥

અર્થ:-જા૦ જે ની૦ નીલ લેસ્યાની ઠિ૦ સ્થિતિ સ્વ૦ નિશ્ચે જાણવી । ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સા૦ તે ઉ૦ વલી સ૦
એક સમય । અ૦ અધિક એટલી સ્થિતિ જ૦ જઘન્ય । કા૦ નાપોત લેસ્યાની જાણવી ॥ પ૦ પલ્યનો અ૦ અસં-
ખ્યાતમો ભાગ તે જઘન્ય સ્થિતિ ઉપરે અધિકી જાણવી । ચ૦ પુરણે ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ ॥ ૫૦ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૪ ॥

॥ ૪૩૧ ॥

વે० વૈદુર્યરત્ન જેહવી નિ० ચોપડું દિસે સં० તે સરિપું ॥ નાં० નીલ લે० લેસ્યા ઉ० વઢી વ० વર્ણયકી નીલીજાણ ૧ ॥ ૫ ॥

મૂલ:-નીલાસોગસંકાસા ચાસપિચ્છસમખમા ।

વેરુલિયનિચ્છસંકાસા નીલલેસા ઉ વણ્ણઓ ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:-જેવો નિલો અશોક દૃક્ષ હોય, જેહવી સુડાની પાંચ હોય, જેવું વૈદુર્ય રત્ન ચોપડયું દેસ્યાય, તેહવો નીલ લેસ્યાનો લીલો વર્ણ જાણવો ॥ ૫ ॥

અર્થ:-અ० અલસીનાં પુ० ફૂલ સં० સરિપી કો० કોયલની છં० પાંચ સં० સરિપી પા० પારેવાની ગી० કોટ નિ० સરિપી ॥ કા० કાપોત લે० લેસ્યાનો ઉ० વઢી વ० વર્ણયકી કાંઈકકાલી કાંઈકરાતી ॥ ૬ ॥

મૂલ:-અયસીપુષ્પસંકાસા કોઇલચ્છદસન્નિમા ।

પારેવયગીવનિમા કાઓલેસા ઉ વણ્ણઓ ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:-જેહવાં અલસીના પુષ્પ હોય, જેહવી કોયલની પાંચ હોય ? જેહવી પારેવાની ગ્રીવા (કોટ) હોય, તેહવો કાંઈક કાઢોને કાંઈક રાતો એહવો કાપુત લેસ્યાનો વર્ણ જાણવો ॥ ૬ ॥

અર્થ:-હિ० હિંગલો ધા० કોઈક ધાતુ વિશેષ સં० તેસરિપી । તં० ઉગતા આ० સુર્ય સં० સરિપી । સુ० સુડાના તુ० મુખ સરીપી પં० દીવા નિ० સરીપી તે० તેજુ લે० લેસ્યા ઉ० વઢી વ० વર્ણ થકી રાતી જાણવી ॥ ૭ ॥

મૂલ:-હિંદુલધાસંકાસા તરુણાઈચ્છસન્નિમા ।

સુગતુળ્લપર્ડવનિમા તેઓલેસા ઉ વણ્ણઓ ॥ ૭ ॥

उत्तरा०

॥ ४३२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य एक पल्यनी अने उत्कृष्टी बे सागर झाझेरी ते बे सागर उपरांत पल्यनो असंख्यातमो भागे अधीक जाणवी, ए वैमानीक देवता आश्री जाणवी ॥ ५२ ॥

अर्थः—द० दस वा० वर्ष स० सहस्र वरसनी । ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति ज० जघन्य भवनपति ॥ व्यंतरनी हो० होय ॥ हवे वैमानीकनी लेस्यानी स्थिति कहे छे ॥ दु० बे उ० सागरोपम अने प० पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग अधीक च० पुरणे । उ० उत्कृष्टि स्थिति तेजु लेस्यानी ॥ ५३ ॥

मूलः—दस वाससहस्साइं तेऊए ठिई जहन्निया होइ ।

दुष्टुदही पलिओवम असङ्गभागं च उक्कोसा ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—तेजुलेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी ते भुनवपतीने वाणव्यंतर आश्री समजवी, उत्कृष्टी बे सागर अने पल्यनो असंख्यातमोभाग ते वैमानीक देवता आश्री समजवी, मध्यम स्थितिमां जोतीषी समजवा ॥ ५३ ॥

अर्थः—जा० जे ते० तेजु लेस्यानी ठि० स्थिति ख० निश्चे जाणवी । उ० उत्कृष्टी उ० पुरणे सा० ते स० एक समय अ० अधीक होय । ज० ते जघन्य प० पदम लेस्यानि स्थिति द० दस सागरोपम उ० अने उपर मु० एक मुहुर्त आ० अधिकुं उ० उत्कृष्टि स्थिति पदम लेस्यानि ॥ ५४ ॥

मूलः—जा तेऊए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।

जहनेणं पम्हाए दस उ मुहुत्ताहियाइ उक्कोसा ॥ ५४ ॥

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४३२ ॥

अर्थः—हवे लेस्यानो स्वाद कहेछे ॥ ज० जेम क० कडुआ तुं० तुंवडानो र० रसनोस्वाद । नि० नीब-
नारसनो स्वाद कडु० कडुआ रो० रोहिणीनो वृक्ष र० रसनो स्वाद वा० वळी । ए० एहथकी वि० पण अ०
अनंतगुणो कडवो र० रसनो स्वाद य० वळी कि० कृष्णलेस्यानो अतिकडवो ना० जाणवो ॥ १० ॥

मूलः—जह कडुगतुम्बगरसो निम्बरसो कडुगरोहिणिरसो वा ।

एत्तो वि अणन्तगुणो रसो य किण्हाए नायवो ॥ १० ॥

गाथा १० भावार्थः—हवे लेस्याना रसना स्वादनो त्रीजो बोल कहे छे, जेहवो कडवा तुंवडाना रसनो
स्वाद होय, जेहवो कडवा लींवडाना रसनो स्वाद होय, जेहवो रोहीणा नामा वनस्पतीना रसनो स्वाद होय
ए थकी पण अनंत गुणो कडवो कृष्ण लेस्याना रसनो स्वाद जाणवो ॥ १० ॥

अर्थः—ज० जेम ति० त्रिकडु सुठ पीपरी मरी ए त्रणना य० वळी र० रसनो स्वाद । ति० तिपो ज० जेम ह० हस्ती पि०
पीपरनो स्वादहोय वा० वळी । ए० एहथकी वि० पण अ० अनंतगुणो ॥ र० अति तिपोस्वाद उ० वळी नी०
नीललेस्यानो ना० जाणवो ॥ ११ ॥

मूलः—जह तिगडुयस्स य रसो तिवखो जह हत्थिपिप्पलीए वा ।

एत्तो वि अणन्तगुणो रसो उ नीलाए नायवो ॥ ११ ॥

गाथा ११ भावार्थः—जेहवो त्रीगडु सुंठना रसनो स्वाद होय, जेहवो पीपरना रसनो स्वाद होय,
जेहवो काळा मरीना रसनो स्वाद होय, जेहवो हस्ती पीपरना रसनो स्वाद होय, ए थकी पण अनंत गुणो

उत्तरा०

। ४३३ ॥

गाथा ५६ भावार्थ - हवे जे लेस्याए जे गतीमा उपजे ते १० मो बोल केहे छे, कृष्ण, नीलने कापुते ए
त्रण अधर्म लेस्याए करी जीव दुर्गतिए उपजे ॥ ५६ ॥

अर्थ:-ते० तेजो लेस्या । प० पदमलेस्या । सु० सुक लेस्या । ति० त्रण वि० पण ए० ए ध० धर्मनी ले० लेस्या
कही । ए० एणी ति० त्रिण वि० पण लेस्याए जी० जीव ॥ सु० देवलोक मनुष्यादिक सदगति मांहे उ० उपजे ॥ ५७ ॥

मूल:-तेऊ पम्हा सुका तिन्नि वि एयाओ धम्मलेसाओ ।

एयाहि तिहि वि जीवो सुग्गइ उववज्जइ ॥ ५७ ॥

गाथा ५७ भावार्थ:-तेजु, पद्म ने शुक्ल ए त्रण धर्म लेस्याए करी जीव सदगतिए उपजे, ए लेस्या-
नो १० मो बोल थयो ॥ ५७ ॥

अर्थ:-हवे मरण बेला आगली भवनी लेस्या आवे तेवारे । ले० लेस्या स० सघळी प० पेहेला
स० समयने विषे प० लेस्या परिणमति बेला तु० वळी ॥ न० नथी हु० वळी क० कोइ जीवने विषे उ० उपजवो ।
प० परभवने विषे अ० होय जी० कोइ जीवने ॥ ५८ ॥

मूल:-लेसाहि सघाहि पढम समयम्मि परिणयाहिं तु ।

न हु कस्सइ उववाओ परभवे अत्थि जीवस्स ॥ ५८ ॥

गाथा ५८ भावार्थ:-हवे लेस्यानो ११ मो बोल वचननो केहे छे, मर्ण वेळाए सघळी लेस्या आ-
गला भवनी आवे ते वारे पेहेला समयने विषे लेस्या प्रणमती वेळाए कोइ जीवने परभवने विषे उपजवानुं नथी ॥ ५८ ॥

अध्य०

॥ ३४ ॥

॥ ४३३ ॥

હોય, એ થકી પણ અનંત ગુણો કાંઈક શ્વાદોને કાંઈક મીઠો એહવો તેજુ લેસ્યાના રસનો શ્વાદ જાણવો ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-વ૦ પ્રધાન વા૦ મધના એ૦ જેહવો ર૦ શ્વાદ હોય । વિ૦ ઘણા વિ૦ પ્રકારના વ૦ વાંલી આ૦ આસવના જા૦ જેહવો હોય રિ૦ શ્વાદ । મ૦ માર્ષા એ૦ જેહની પાયુંમથ તે મથનું નીપનો મે૦ મથતાડ વૃક્ષનું નીપનું જે વ૦ એહવો ર૦ શ્વાદ હોય એ૦ એહ થકી પ૦ પણ પદમલેસ્યાનો પ૦ અનંત ગુણો શ્વેદો શ્વાદ જાણવો ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:-વરવારુણી એવ રસો વિવિહાણ વ આસવાણ જારિસઓ ।

મહુમેરયસ્સ વ રસો એત્તો પમ્હાએ પરણ ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:-જેહવો ઉત્તમ વારુણીના રસનો શ્વાદ હોય, જેહવો વિવિધ પ્રકારના આસવના રસનો શ્વાદ હોય, એ થકી પણ અનંત ગુણો શ્વાદ પદ્મ લેસ્યાના રસનો જાણવો ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-શ્વ૦ શ્વજૂરનો અને મુ૦ દ્રાક્ષનો ર૦ જેહવો શ્વાદ હોય ॥ શ્વી૦ દુધનો ર૦ જેહવો શ્વાદ હોય । શ્વ૦ શ્વાંડનો સ૦ સાકરનો શ્વાદ જેહવો ર૦ શ્વાદ હોય વા૦ વાંલી ॥ એ૦ એહ વિ૦ થકી અ૦ અનંત ગુણો ॥ ર૦ મીઠો શ્વાદ હોય ઉ૦ વાંલી સુ૦ શુક્લ લેસ્યાનો ના૦ જાણવો ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:-શ્વજૂરમુદ્ધિયરસો શ્વીરસો શ્વણ્ડસંકરરસો વા ।

એત્તો વિ અણન્તગુણો રસો ઉ સુક્કાએ નાયવો ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:-જેહવો શ્વજૂરનો શ્વાદ હોય, જેહવો દ્રાક્ષનો શ્વાદ હોય, જેહવો દુધનો શ્વાદ હોય, જેહવો શ્વાંડ સાકરનો શ્વાદ હોય, એ થકી પણ અનંત ગુણો મીઠો શ્વાદ શુક્લ લેસ્યાના રસનો શ્વાદ

उत्तरा०

॥ ४३४ ॥

रसने वि०ते जाणीने ॥ अ० कृष्ण १ नील २ कापोत ३ ए ३ भुंडी लेस्याने व०वरजे प०भली तेजो १ पदम २
सुकल ३ ए ३ लेस्या हि० वळी अ०आचरे मु०साधु ते सुखी थाय ॥ इ०श्रीसुधर्मास्वामी जंबूप्रत्ये बे०कहेछे ॥६१॥

मूलः—तम्हा एयासि लेसाणं आणुभावे वियाणिया ।

अण्णसत्थाओ वज्जित्ता पसत्थाओ हिट्ठिए मुणि ॥६१॥ त्ति वेमि ॥

॥ इतिश्री लेसज्जयणं चतुस्त्रिंशं अध्ययनं सम्पत्तं ॥ ३४ ॥

गाथा ६१ भावार्थः—त्रण भुंडी लेस्याए जीव दुरगतिए जाय अने त्रण भली लेस्याए जीव सद-
गतीए जाय, एम लेस्माना अनुभाग रस रूप जाणीने कृष्ण नील कापुत ए त्रण भुंडी लेस्याने वर्जिने तेजु,
पद्म ने शुक्ल ए त्रण भली लेस्या आदर्शार्थी जीव सुखी थाय, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना
शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ! जेम में महावीर देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुंज प्रत्ये कहुं ॥६१॥
इति श्री उत्तराध्ययन सुत्रना ३४ मां लेस्या नामे अध्ययननो भावार्थ संपुर्ण थयो ॥ ३४ ॥ ए ३४ मां
अध्ययनने विषे लेस्यातुं स्वरूप कहुं, तेमां त्रण भली लेस्याए अणगारना गुण होय तेथी ३५मां अध्ययनने
विषे अणगार (साधु) ना गुण कहे छे.

अर्थः—सु०सांभळी मे०मुज कहेता थका ए०एकाग्र म०चित थका ॥ म०मोक्षनो मार्ग बु०तिर्थकरे दे०देखाड्यो
छे ते ॥ जं० जे मोक्षमार्ग आ० आचरतो थको मि० साधु । दु० दुखना अं०अंतनो करणहार भ०होय ॥१॥

मूलः—सुणेह मे एगगमणा मग्गं बुद्धेहि देसियं ।

अध्य०

॥ ३५ ॥

॥ ४३४ ॥

પણ અનંત ગુણો મળો ગંધ તેજુ પદ્મ શુક્લ એ ત્રણ લેસ્યાનો જાણવો, એ લેસ્યાનાં ગંધનો ત્રીજો વોલ થયો ॥૧૭॥

અર્થ:—જ૦. જેમ ક૦ કરવતનો ફાંફરસ અસુહામણોહોય । ગાં. ગાયવલદની જિં. જિભનો જેહવો કઠિ
ળફરસહોય ચં. વઢી ॥ સાં. સાગના પં. વ્રક્ષનાપાનડા જેહવો ફરસહોય ॥ એં. એહથકી વિં. પળ અં. અનં-
તગુણો કઠિળ ફરસ । લેં. ત્રણ લેસ્યા અં. અગ્રસથનો । કૃષ્ણ ૧ । નીલ ૨ । કાપોત ૩ ॥ ૧૮ ॥

મૂલ:—જહ કરગયસ્સ ફાસો ગોજિભાએ ચ સાગપત્તાણં ।

એત્તો વિ અણન્તગુણો લેસાણં અપ્પસથાણં ॥ ૧૮ ॥

ગાથા ૧૮ ભાવાર્થ:—હવે લેસ્યાના સ્પર્શનો પાંચમો વોલ કહે છે, જેહવો કરવતનો સ્પર્શ હોય, જેહવો
ગાય અને વઢદની જીભનો સ્પર્શ હોય, જેહવો શાગવ્રક્ષના પત્રનો સ્પર્શ હોય, એ થકી પણ અનંત ગુણો કર્કશ
સ્પર્શ કૃષ્ણ નીલ કાપુત એ ત્રણ લેસ્યાનો જાણવો ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:—જ૦ જેમ વૂં. વૂરનામા વનસ્પતીના ફલનું અતિસુહાલો વં. વઢી ફાં. ફરસહોય નં. માષણનું ફરસ
વં. વઢી સં. સરિસનામા વ્રક્ષના કું. ફુલનો જેહવો ફરસહોય । એં. એહથકી વિં. પળ અં. અનંતગુણો સુહાલો
ફરસ પં. પ્રસથમલી લેં. લેસ્યા તિં. ત્રણનો પિં. પળ ॥ ૧૯ ॥

મૂલ:—જહ વૂરસ્સ વ ફાસો નવણીયસ્સ વ સરીસકુસુમાણં ।

એત્તો વિ અણન્તગુણો પસથલેસાણ તિણ્હં પિ ॥ ૧૯ ॥

ગાથા ૧૯ ભાવાર્થ:—જેહવો વૂરનામે વનસ્પતીના ફલનો સ્પર્શ હોય, જેહવો માંચણનો સ્પર્શ હોય,

उत्तरा०

॥ ४३५ ॥

पामी वस्तुनं गृहपणं ए नें प्रकारनो परीग्रह एटलावानां साधु सर्वथा प्रकारे वर्जै ॥ ३ ॥

अर्थ:-म० मनोहर चि० चित्रामण सहित घर ॥ म० गुंथी फुल अने धू० अग्रादिकने धुपे करी वा० वाहुं सुगंध कीधुं जे घर स० कमाड सहित होय । प० स्वेत वस्त्रे करी विभूषीत उपाश्रय अथवा बहु मुख्य सहित जे चंद्रवा सहित जे घर होय तेहवा थानकने विषे ॥ म० मने करीने वि० वली न० न वांछे एहवो घर रहेवाने मळे तो रुडु मने करी एम प० चिंतवे नहि ॥ ४ ॥

मूल:-मणोहरं चित्तरं मलधूवेण वारियं ।

सकवाडं पण्डुरुल्लोवं मणसा वि न पत्थए ॥ ४ ॥

गाथा ४ भावार्थ:-चित्रामण सहित तथा गुथेला पुष्पे करी अग्रादीकना धुपे करी सुगंधवंत कीधुं होय, तेमज कमाड सहित होय, श्वेत वस्त्रे करी विभूषीत करेलुं होय, चंद्रवादीक सहित होय, एहवुं मनोहर घर तथा उपाश्रय रहेवाने माटे मळेतो मने करीने पण तेहने विषे रहेवानुं नवांछे, (अर्थात् एहवा चित्रामण सहित ने सुगंधीवाळा मनोहर घर तथा उपाश्रयने विषे रहेवानी मनाइ करेल छे, पण इहां बीजुं कांइ समजवुं नहि) कारणके एहनो खुलासो ५ मी गाथामां जुवो ॥ ४ ॥

अर्थ:-इ० पांच इंद्रि उ० वली धि० साधुने ॥ ता० पुर्वे कह्यो तेहवा ॥ उ० उपाश्रयने दु० दोहिलो नि० इंद्रियने निवारवा का० काम संबधिया । रा० रागनुं वि० वधारणहार ते उपाश्रय ॥ ५ ॥

मूल:-इन्द्रियाणि उ भिक्खुस्स तारिसम्मि उवस्सए ।

अध्य०

॥ ३५ ॥

॥ ४३५ ॥

एटला ६ लेस्याना प्रणाम जाणवां, ए ६ लेस्याना प्रणामनो ६ ठो बोल थयो ॥ २० ॥

अर्थः—हवे लेस्याना लक्षण कहेछे ॥ प्रथम कृष्ण लेस्याना लक्षण कहेछे । प० पांच आ० आश्रवनो प० सेवणहार ति० त्रण मन वचन कायाएकारी । अ० अगुप्त मोकलो छ० छकायने विषे अ० अविरति घातनो करणहार य० वळी ॥ ति० तिघ्रपणे आ० आरंभने प० परिणामे करीसहित । खु० सर्वजीवने अहितनो करणहार सा० जीवघात करवाने विषे साहसीक न० मनुष्य ॥ २१ ॥

मूलः—पञ्चासवप्पवत्तो तिहिं अगुत्तो छसुं अविरओ य ।

तिघारम्भपरिणओ खुड्डो साहसिओ नरो ॥ २१ ॥

गाथा २१ भावार्थः—हवे लेस्यानां लक्षणनो ७ मो बोल कहे छे, तेमां प्रथम कृष्ण लेस्यानां लक्षण कहे छे, पांच आश्रवनो सेवनार, त्रण अगुप्ती ते मन वचन कायाना योग मोकळा मुंके, ६ कायने विषे अवृत्ति एटले ६ कायना जीवोनी घातनो करनार, आरंभने विषे तिघ्र प्रणामे करी सहीत, सर्व जीवने अहेतकारी, जीवघात करवाने विषे साहसीक ॥ २१ ॥

अर्थः—नि० इहलोकपर लोकना दुखनी संक्रारहित निध्वंस प० परिणामछे तेहनुं । नि० जीव हणता सुगरहित । अ० अजितेंद्रि । ए० एपूर्वे कथाते जो० मनवचन कायाना तेणे पाप जो० व्यापारे करी स० सहित थको कि० कृष्ण ले० लेस्यानुं तु० पुरणे प० परिणामेकरी परिणमे ॥ २२ ॥

मूलः—निद्धन्धसपरिणामो निस्संसो अजिइन्दिओ ।

उत्तरा०

॥ ४३६ ॥

गाथा ७ भावार्थः—मोक्षनो अर्थ होय ते साधुने जीव रहीत पोताना आत्माने तथा परजीवने पीडा रहीत स्त्रीए करी उपद्रव रहीत, पुर्वोक्त कहा तेहवा उपाश्रयने विषे रहेवुं कल्पे ॥ ७ ॥

अर्थः—न० न स० स्वयमेव पोते गि० घर कु० साधु करे । नो० नहि वि० वळी अ० अनेरा पासे का० घर साधु करावे । गि० इंट प्रमुख कराववा इत्यादिक क० कार्यना स० समारंभने विषे ॥ भू० एकेंद्रियादि जीवनो दि० दिसे छे व० वध ॥ ८ ॥

मूलः—न सयं गिहाइ कुविज्ज नो वि अन्नेहि कारण ।

गिहकम्मसमारम्भे भूयाणं दिस्सए वहो ॥ ८ ॥

गाथा ८ भावार्थः—घर कराववाने विषे एकेंद्रियादीक जीवनो वध रूप समारंभ दीसे छे तेथी साधु पोते घर करे नहि तेमज बीजा पासे पण साधु घर करावे नहि ॥ ८ ॥

अर्थः—त० बेद्रियादिक त्रसनुं था० पांच थावर पृथ्वीयादिनुं च० वळी । सु० सुक्ष्म नाना सरिरिना धणी वा० बादर मोटा जीवनो वध होय य० वळी ॥ त० ते माटे गि० घरना स० समारंभने आरंभने । सं० साधु प० परिहरे वर्जे सर्वथा ॥ ९ ॥

मूलः—तसाणं थावराणं च सुहुमाणं बादराण य ।

तम्हा गिहसमारम्भं संजओ परिवज्जए ॥ ९ ॥

गाथा ९ भावार्थः—घर करतां बे इंद्रीयादीक त्रस जीवनो अने पृथ्वी प्रमुख पांच स्थावरनो सुक्ष्म ते

अध्य०

॥ ३५ ॥

॥ ४३६ ॥

મૂલ:-આરંભાઓ અવિરઓ ચુટ્ટોસાહસિઓનરો ।

અયજોગસમાઉત્તો નીલલેસં તુ પરિણમે ॥ ૨૪ ॥

ગાથા ૨૪ ભાવાર્થ:-આરંભથી નિવર્ત્યો નથી, સર્વ જીવને અહેતુકારી, અગતિમાયા કાર્યનો કરનાર, એવા પાપ વ્યાપારે કરી સહીત હોય, તે નીલ લેસ્યાને પ્રગામે પ્રણમે ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:-હવે કાપોત લેસ્યાના લક્ષણ કહે છે વંવાકું વોલી વંવાંકાકાર્યનો સંકરણહાર ॥ નિંનિવડ માયા સહિત અં સરલપણા રહિત ॥ પં આપણા દોષ ઢાંકે ઉંકપટેકરી સહિત ॥ મિંમિથ્યાદ્રષ્ટિ અંઅનાર્ય ॥ ૨૫ ॥

મૂલ:-વક્કે વક્કસમાયારે નિયડિલે અણુજુણ ।

પલિઉંચગઓવહિણ મિચ્છદિટ્ટી અણારિણ ॥ ૨૫ ॥

ગાથા ૨૫ ભાવાર્થ:-હવે ત્રીજી કાપુત લેસ્યાનાં લક્ષણ કહેછે, વાંકું વોલે, વાંકા કાર્યનો કરનાર, નિવડ (મજબુત) કપટાઈ સહીત, સરલપણા રહીત, પોતાના દોષ ઢાંકે, કપટાઈકરી સહીત, મિથ્યાત્વદ્રષ્ટી, અનાર્ય ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:-ઉંજે વચનથી પર જીવ ઉચો ડહાલે ॥ માથે ચાટકો ઉઠે તેવા વચનનો વોલણહાર ॥ દુંદુષ્ટ વચનનો વોલણહાર યંવળી ॥ તેંચોરીનો કરણહાર યાંયંવળી મં અનેરાની સંપદા દેસી ન સ્વમેજ શકે ॥ એંએહવો જોં પાપ વ્યાપારે કરી સંસહિત હોય જે જીવ કાંકાપોત લેસ્યાને તુંપુરણે ॥ પં પરિણામે કરી પરિણમે ॥ ૨૬ ॥

મૂલ:-ઉપ્પાસગદુટ્ટવાઈ થ તેણ યાવિ થ મચ્છરી ।

અયજોગસમાઉત્તો કાઝલેસં તુ પરિણમે ॥ ૨૬ ॥

કચરાં

॥૪૩૭॥

હમ્મન્તિ ભક્તપાણેસુ તમ્હા મિકલૂ ન પયાવણ ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:-રાંધે રંધાવે તે પાણીની નેશ્રાણ વે ફદીયાદીક જીવ, ધાન (અનાજ) ની નેશ્રાણ
ધનેરા પ્રમુખ જીવ, પૃથ્વીની નેશ્રાણ તત્ત જીવ અને કાષ્ટની નેશ્રાણ ધુળા પ્રમુખ જીવ હોય તેહને હણે, તેથી
સાધુ પોતે રાંધે નહિ, રંધાવે નહિ અને વીજો કોઈ રાંધતો હોય તેને મલુ પળ ન જાણે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-વિં થોડા થકી ઘણી હોય ॥ સં સર્વ દિસીને વિષે ધાં શક્તી ધારાની પરે ॥ બં ઘણા
પાં જીવને વિં વિનાશનો કરણહાર ॥ નં નથી જોં અઙ્ગી સં સરીષો સં શક્ત વીજો કોઈ ॥ તં તે
મળી જોં અગ્નિ નં ન દીં પ્રજાલે ॥ ૧૨ ॥

મૂલ-વિસપ્પે સવ્વઓ-ધારે બહુ પાણે વિનાસણે ।

નત્થિ જોડસમે સત્થે તમ્હા જોડં ન દીવણ ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:-થોડાથી ઘણી થાય અને સર્વ દીસીને વિષે શક્તી ધારાની પરે ઘણા જીવનો
વિનાસ કરનારી અને એહના સરીલું વીજું કોઈ શક્ત નથી એહથી અગ્ની સાધુ પ્રજાલે નહિ, વીજાની પાસે
પ્રજાલે નહિ, વીજો કોઈ પ્રજાલતો હોય, તેને મલુ પળ ન જાણે ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-હિં રૂપું જાં સુવર્ણ ચં પુર્ણે । મં મનેકરી વિં પળ નં ન પં વાંછે ॥ સં સરિલું લેં
પાપાળ અને કં સુવર્ણ વિં એહનો જે સાધુ ॥ વિં વિવર્ણી કં મોલ્ય લેવાથી વિં વેવવાથી ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:-હિરણ્યં જાપરૂવં ચ મળસુ વિ ન પત્થણ ।

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૩૭ ॥

एयजोगसमाउत्तो तेअल्लसं तु परिणमे ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थः—जेहने धर्म प्रीय छे, धर्मने विषे निश्चल छे, पापधकी डरे, मोक्षनो वांछनार,
एहवा धर्मना व्यापारे करो सहित होय, ते तेजु लेस्याने प्रणामे करी प्रणामे ॥ २८ ॥

अर्थ:—हवे पदम लेस्यानुं लक्षण कहे छेप० पातलो थोडो छे जेहने को० क्रोध मा० मान य० वळी मा० माया लो० लोभ य० वळी प० पातलो थोडो छे जेहने ॥ प० रागद्वेन थको उपसम्युं छे चि० चित्त जेहनं ॥ दं० दम्यो छे आत्मा जेणे ॥ जो० मन वचन कायाना जोग वश छे जेहना उ० सिद्धांत भणता जे ॥ तप करवो छे ते तपवंत छे ॥ २९ ॥

मूलः—पयणुकोहमाणे य मायालोभे य पयणुए ।

पसन्तचित्ते दन्तप्पा जोगवं उवहाणवं ॥ २९ ॥

ગાથા ૨૯ ભાવાર્થ:-હવે પત્ર લેસ્યાનાં લક્ષણ કહેછે, જેહને ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ પાતળા છે, જેહનું ચિત્ત રાગ દ્વેષથી પ્રશાંત થાઇ છે, જેણે પોતાનો આત્મા દમ્યો છે, જેહને મન વચન કાર્યાનાં યોગ વસ્ય છે, સિદ્ધાંત મળતાં તપ કરવાનો કહેલ છે, તે તપનો કરનાર હોય ॥ ૨૯ ॥

अर्थः—त० तेम प० थोडा वचननो वोल्णहार य० वळी ॥ उ० उपशांत ठर्यो वीसमो जि० जितेंद्रि ॥ ए० एहवो जो० धर्मने व्यापारे करी स० सहित होय ते जीव ॥ प० पद्म लेश्याने तु० पुरणे ॥ प० परिणामे परिणमे ॥ ३० ॥

मूलः—तहा पयणुवाई य उवसन्ते जिइन्दिए ।

एयजोगसमाउत्तो पम्हलेसं तु परिणमे ॥ ३० ॥

उत्तरा०

॥ ४३८ ॥

गाथा १५ भावार्थः—जेहनी भीक्षा मागवे करी आजीवीका छे तेहना साधुए याचीने लेवुं पणवे-
चातुं न लेवुं कारणके वेचातुं लेवुं ने वेचवुं ए मोटो दोपछे तेथी भीक्षानी आजीवीका तेहज सुखकारी छे ॥१५॥

अर्थः—स० सामुदाणि भिक्षा लेइने पण उ० थो गो थोडो लीए ए० एम आहारने गवेखे ज० जेम। सु०
सिद्धांत मांहि कुल आहार लेवो कबो छे ॥ अ० कुल आश्री दुगंछनिक कुल वर्जिने शेष अनिंदनीक कुले आ-
हार ते पण मांस मदिरादिक निंदनीक आहार वरजिने शेष अनिंदनीक आहार लीए पारकी निंदा
रहित ॥ ला० आहार लाधे थके अने अ० अण लाधे पण ॥ सं० संतोषी थको पि० आहार लेवाने
अर्थे च० विचरे मु० साधु ॥ १६ ॥

मूलः—समुयाणं उज्जमेसिज्जा जहासुत्तमणिन्दियं ।

लाभालाभम्मि संतुट्ठे पिण्डवायं चरे सुणी ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थः—दुगंछणी कुल वर्जिने सामुदाणी ऊंच (क्षत्री प्रमुख) नीच, ने मध्यम (वणीकादीक)
ना घरने विपे मांस मदीरादीक निंदनोक्त आहार वर्जिने थोडो थोडो आहार गवेपी (शोधी) पछी जेम शास्त्रमां
कहेल छे तेम ग्रहे आहार लाधे अणलाधे थके पण संतोषि थको आहार लेवाने अर्थे साधु विचरे ॥१६॥

अर्थः—अ० रुडा अनादिकने विपे लालपिपणा रहित न० न र० घीने विपे मि० मृद्ध न थाय ॥ जि०
जिभना दं० दमणहार ॥ अ० रुडा आहारने विपे मुर्छारहित ॥ न० न र० स्वादने अर्थे ॥ भु० अन्नादिक न
भोगवे । भ० संजम भार निर्वाह कएवाने अ० अर्थे आहार करे ॥ म० मोटा मु० साधु ॥ १७ ॥

अध्य०

॥ ३५ ॥

॥ ४३८ ॥

ગાથા ૩૨ ભાવાર્થ:-સરાગ સહીત હોય અથવા વીતરાગી હોય, જેહને રાગ દ્વેષ ઉપશાંત થઈ છે, જીતેંદ્રી, એહવા ગુણને વ્યાપારે કરી સહીત હોય તે જીવ શુક્લ લેસ્યાને પ્રણામે કરી પ્રણમે, એ લેસ્યાનાં લક્ષ-
ણનો સાતમો વોલ સંપૂર્ણ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ:-હવે લેસ્યાના સ્થાનક કહે છે ॥ અ૦ અસંખ્યાતા ઓ૦ અવર્ષિણી જિહાં સમય ॥ પડતા
ભાવ તેહના ઉ૦ અસંખ્યાતા ઉત્સર્પિણી જિહાં સમય ચડતા ભાવ હોય તેહને જે૦ જેટલા સ૦ સમય થાય
અને સં૦ સંખ્યાતા લો૦ લોકના જેટલા આકાશ પ્રદેશ થાય ॥ લે૦ તેટલા લેશાના હ૦ હોય છે ઠા૦ સ્થાનક
છે ચડતા પડતા સુખ અસુખ ॥ ૩૩ ॥

મૂલ:-અસંખિજ્જાણોસપ્પિણીણ ઉસ્સપ્પિણીણ જે સમયા ।

સંસાર્યા લોગા લેસાણ હવન્તિ ઠાણાં ॥ ૩૩ ॥

ગાથા ૩૩ ભાવાર્થ:-હવે લેસ્યાનાં સ્થાનકનો આઠમો વોલ કહે છે, દશ કોડા કોડી સાગરોપમનો
અવસર્પિણી (પડતો) કાલ અને દશ ક્રોડા ક્રોડી સાગરોપમનો ઉત્સર્પિણી (જડતો) કાલ એહવી અસં-
ખ્યાતી અવસર્પિણી, ઉત્સર્પિણીના જેટલા સમય થાય તથા સંખ્યાતા લોકના જેટલા આકાશ પ્રદેશ થાય
તેટલાં લેસ્યાનાં સ્થાનક છે, એ લેસ્યાનો આઠમો વોલ સંપૂર્ણ ॥ ૩૩ ॥

અર્થ:-હવે લેસ્યાની સ્થિતિ કહે છે મુ૦ અંતર મુહુર્ત અ૦ કાલ તુ૦ વળી જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ ॥ તે૦ તેત્રીસ
સા૦ સાગરોપમ મુ૦ અંતર મુહુર્ત ઉપરી અ૦ અધિકું હ૦ ઉત્કૃષ્ટિ હો૦ હોય ઠિ૦ સ્થિતિ ॥ ના૦ તે જાણવી કિ૦

उत्तरा०

॥ ४३९ ॥

अर्थ:-सु० श्रुक्लध्यान शि० ध्याय । अ० नियाणा रहित ॥ अ० धन रहित । ममताने अभावे का० काया
वो० वीसिरावीने अमतिबंध विहारे । वि० विचरे जा० जिहां लगे का० मरणनो प० प्रस्ताव आवे तिहां लगे ॥ १९ ॥

मूल:-सुकज्ञाणं श्रियाएज्जा अणियाणे अकिञ्चणे ।

वोसट्टकाए विहरेज्जा जाव कालस्स पज्जओ ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ:-श्रुक्ल ध्यान ध्याय अने नियाणा रहीत तेमज धन रहीत अने ममताने अभावे
काया वीसिरावीने मर्णनो अवसर आवे त्यां सुधी अमतिबंधपणे साधु विचरे ॥ १९ ॥

अर्थ:-नि० संलेखणां करवे करी छांडिने आ० आहार ॥ का० मरणनो अवसर उ० आवे थके ॥ ज०
छांडीने मा० मनुषना बो० सरिने ॥ प० समर्थायनो धणी ॥ दु० दुषधी पमु० मुकाय ॥ २० ॥

मूल:-निज्जूहिऊण आहारं कालधम्ममे उवड्डिए ।

जहिऊण माणुसं बोन्दिं पहू दुक्खे पमुच्चई ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थ:-संलेखणा करवे करी चार आहार तजीने मर्णनो अवसर आवे थके मनुष्यनुं
शरीर छांडीने विशिष्ट (भली) समर्थाइनो धणी साधु दुःख थकी मुकाय ॥ २० ॥

अर्थ:-नि० ममता रहित नि० अहंकार रहित ॥ वी० राग द्वेष रहित । अ० कर्म आववा थकी
रहित । सं० पाप्म्यो थको के० केवल ना० ज्ञान । सा० साखतो प० ठरयो विसम्यो कषाथ षपाववा थकी
शितलीभुत थयो । इ० इमं हुं वे० कहंछं हे जंबू तज्ज प्रते ॥ २१ ॥

अध्य०

॥ ३५ ॥

॥ ४३९ ॥

ઉક્કોસા હોઈ ઠિઈ નાયઁવા કાઉલેસાણ ॥ ૩૬ ॥

ગાથા ૩૬ ભાવાર્થ:-કાપુત લેસ્યાની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ સાગરોપમ અને ઉપર પલ્યને અસંખ્યાતમે ભાગ અધીક જાણવી ॥ ૩૬ ॥

અર્થ:-મુ૦ અંતર મુહુર્ત અ૦ કાલ ॥ તુ૦ પુરણે જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ ॥ દો૦વે ઉ૦ સાગરોપમ પ૦ પલ્યને અ૦ અસંખ્યાતમે ભાગે અ૦ અધિક ॥ ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ હો૦ હોય ઠિ૦ સ્થિતિ ના૦ તે જાણવી તે૦ તેજુ લે-
સ્યાની સ્થિતિ ॥ ૩૭ ॥

મૂલ:-મુહુત્તદ્ધં તુ જહન્ના દોણગુદહી પલિયમસંસ્વભાગમબ્ધિયા

ઉક્કોસા હોઈ ઠિઈ નાયઁવા તેઉલેસાણ ॥ ૩૭ ॥

ગાથા ૩૭ ભાવાર્થ:-તેજુ લેસ્યાની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી બે સાગરોપમ અને ઉ-
પર પલ્યને અસંખ્યાતમે ભાગ અધીક જાણવી ॥ ૩૭ ॥

અર્થ:-મુ૦ અંતર મુહુર્ત અ૦ કાલ તુ૦ પુરણે જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ ॥ દ૦ દસ સા૦ સાગરોપમે હો૦ હોય ય૦
વલી મું૦ અંતર મુહુર્ત અ૦ અધિક ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ હો૦ હોય ઠિ૦ સ્થિતિ ના૦ તે જાણવી પ૦ પદમલેસ્યાની ॥ ૩૮ ॥

મૂલ:-મુહુત્તદ્ધં તુ જહન્ના દસ હોન્તિ ય સાગરા મુહુત્તહિયા ॥

ઉક્કોસા હોઈ ઠિઈ નાયઁવા પમ્હલેસાણ ॥ ૩૮ ॥

ગાથા ૩૮ ભાવાર્થ:-પદ્મ લેસ્યાની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ૧૦ સાગરોપમ અને

उत्तरा०

॥ ४४० ॥

अर्थ:-जी० जीव अने चे० पुरणे अ० अजीव य० वळी । ए० ए लो० लोक ॥ वि० कह्यो भगवंते ॥
अ० अजीवनो । दे० एकदेस आ० आकासछे ते । अ० अलोक से० तेहने वि० कह्यो तिर्थकरे ॥ २ ॥

मूल:-जीवा चेव अजीवा य एस लोए वियाहिए ।

अजीवदेसमागासे अलोगे से वियाहिए ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थ:-जेमां जीव अने अजीव ए बे होय तेहने भगवंते लोक कह्यो छे अने अजीवनो
एक देश आकाश रुपे छे, तेहने तिर्थकरे अलोक कह्यो छे ॥ २ ॥

अर्थ:-द० द्रव्य थकी एटला भेद खे० क्षेत्रथकी जे एटलो आकाश अवगाह्यो छे । चे० पुरणे ॥
का० कालथी जेहने जेटली स्थिति भा० भावथकी एहना एटला पर्याय छे त० तेमज । प० परूपणा ते०
तेहनी भ० होय । जी० जीव एकेंद्रियादिक अ० अजीव धर्मास्तिकायादिकनी परूपणा य० वळी ॥ ३ ॥

मूल:-द्वयो खेत्तओ चेव कालओ भावओ तहा ।

परूपणा तेसि भवे जीवाणमजीवाण य ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थ:-जीव अने अजीव ए बनेनी १ द्रव्यथी, २ क्षेत्रथी, ३ कालथी, ४ भावथी, ए चारे
प्रकारे परूपणा होय ॥ ३ ॥

अर्थ:-हवे अजीवना द्रव्यथी भेद कहेछे रु०रूपी अजीव चे० अने । अ० अरूपी य० वळी अ० अजीव । दु० बे भेदे
भ० होय । अ० अरूपी अजीव द० दस प्रकारे बु० कहा तिर्थकरे । रु०रूपी य० पण च० चार भेदे कहा तिर्थकरे ॥ ४ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४४० ॥

॥ ति० त्रण उ० सागरोपमनी प० उपर पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग च० पुरणे ॥ उ० उत्कृष्टि ॥ ४१ ॥

मूलः—दस वाससहस्साईं काऊण ठिई जहन्निया होइ ।

तिण्णुदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ४१ ॥

गाथा ४१ भावार्थः—हवे नर्क गतीनी लेस्यानी स्थिति कहे छे, कापुत लेस्यानी स्थिति जघन्य १० हजार वर्षने उत्कृष्ट ३ सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातमो भाग अधिक जाणवो ॥ ४१ ॥

अर्थः—ति० त्रण सागरोपम अने प० पल्यनुं ॥ अ० असंख्यातमो भाग ज० जघन्य ॥ नी० नील लेस्यानी ठि० स्थिति द० दस उ० सागरोपमनी ॥ प० पल्यनुं अ० असंख्यातमो भाग च० पुरणे ॥ उ० उत्कृष्टि स्थिति नील लेस्यानी ॥ ४२ ॥

मूलः—तिण्णुदही पलिओवम संखभागो जहन्नेण नीलठिई ।

दसउदही पलिओवम असङ्खभागं च उक्कोसा ॥ ४२ ॥

गाथा ४२ भावार्थः—नील लेस्यानी स्थिति जघन्य त्रण सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातमो भाग अधिकने उत्कृष्टी दस सागरोपम अने उपर पल्यनो असंख्यातमो भाग अधिक जाणवी ॥ ४२ ॥

अर्थः—द० दस उ० सागरोपम अने प० पल्यनो ॥ अ० असंख्यातमो भाग ज० जघन्य हो० होय ते० तेत्रीस सा० सागरोपम अने ॥ उ० उत्कृष्टि स्थिति हो० होय कि० कण्ण लेस्यानी ॥ ४३ ॥

मूलः—दसउदही पलिओवम असङ्खभागं जहन्निया होइ ।

ઉત્તરા०

॥ ૪૪૧ ॥

દેશ । ૩ ય૦ વલી ઓ૦ કહો તિથીકરે । અ૦ કાલ તે સ૦ સમયાદિક ચે૦ પુરણે । અ૦ અરૂપી દ૦ દસ પ્રકારે મ૦ હોય ॥૩॥

મૂલ:-આગાસે તસ દેસે યં તપ્પણસે ય આહિણે ।

અદ્ધાસમણ ચેવ અરૂવી દસહા ભવે ॥ ૬ ॥

ગાથા ૬ ભાવાર્થ:-આકાસ્તિકાયાને વિકાશ ગુણ રૂપ તેહના ત્રણ ભેદ તે આકાશનો ૭ સ્વંધ, ૮ દેશ, ૯ પ્રદેશ, ૧૦ સમય કાલ એ ૧૦ ભેદે અરૂપી અજીવ તિથીકરે કહેલ છે, એ અરૂપી અજીવની દ્રવ્યથી પરુપણા કહી ॥૬॥

અર્થ:-હવે પેત્રથી વીજો વોલે કહેછે ધ૦ ધર્માસ્તિકાયા ૧ । અ૦ અધર્માસ્તિકાયા ૨ દો૦ એ વે ચે૦ પુરણે । લો૦ લોક જેવડા મિ૦ પ્રમાણે છે વિ૦ કહ્યા તિથીકરે । લો૦ લોક અને । અ૦ અલોકને ય૦ વિષે । આ૦ આકાસ્તિકાયા જાણવો । સ૦ સમય સ૦ મનુષ્ય રૂપે ક્ષેત્રને પ્રમાણે છે પિસ્તાલિસલાષ જોજન પ્રમાણે એવડો મોટો છે ॥૭॥

મૂલ-ધમ્માધમ્મે દો ચેવ લોગમિત્તા વિયાહિયા ।

લોગાલોગે ય આગાસે સમણ સમયરેત્તિણે ॥ ૭ ॥

ગાથા ૭ ભાવાર્થ:-હવે અરૂપી અજીવની ક્ષેત્રથી પરુપણા કહે છે, ધર્માસ્તિકાયા, અધર્માસ્તિકાયા, એ વે લોક જેવડા પ્રમાણે ને લોકાલોક પ્રમાણે આકાસ્તિકાયા અને મનુષ્ય ક્ષેત્ર પ્રમાણે એટલે ૪૫ લાખ જોજન પ્રમાણે સમય કાલ તિથીકરે કહ્યો છે, એ ક્ષેત્રથી અરૂપી અજીવની પરુપણા કહી ॥ ૭ ॥

અર્થ:-હવે ત્રીજે વોલે કાલથી કહે છે । ધ૦ ધર્માસ્તિકાયા ૧ । અધર્માસ્તિકાયા ૨ । આ૦ આકાસ્તિકાયા ૩ । તિ૦ ત્રણ વિ૦ વળ એ૦ એ અ૦ નેહડો જેહનો નથી ચે૦ નિશ્ચે પ્ર૦ સર્વ

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૪૧ ॥

તિર્યંચ પચેંદ્રી, કેવલીને ક્રોડ પુર્વ દેશે ઝળાસુધી શુકલ લેસ્યા હોય તેથી કેવલી વર્જિને યુસુર્ણિમને મર્મજ મનુષ્ય
ए सर्वेने विवे कृष्णादीक ६ लेस्या माहेली जेहने जेटली जेटली लेस्या लाभे ते सर्वेनी लेस्यानी स्थिति
जघन्य उत्कृष्ट अंतर मुहुर्तनी जाणवी ॥ ४५ ॥

अर्थ:-सु० अंतरमुहुर्त अ०काळ तु०पुरणे । ज०जपन स्थिति । उ०उत्कृष्टि हो०होय । पु०पुर्वकोडिनी ।
न० नव व० वरसे उ० उणी । ना०जाणवी सु० केवलज्ञानवंतनी शुक्ल ले०लेस्यानी स्थिति जाणवी ॥४६॥

मूल:-मुहुत्तद्धं तु जहन्ना उक्रोसा होइ पुषकोडीओ ।

नवहि वरिसेहि ऊणा नायवा सुक्लेसाए ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थ:-શુક્લ લેસ્યાની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ક્રોડ પુર્વમાં ૯ વરસ
ऊणी ए केवली आश्री समजवी ॥ ४६ ॥

अर्थ:-ए० ए ति०तिर्यंच અને ન० મનુષ્યની લે० લેસ્યાની ઠિ०સ્થિતિ ઉ०વલી વ० કહી હો०હોય॥
ते० तेवार प० पछी । वो० कहिहुं ॥ ले० लेस्यानी ठि० स्थिति उ० वली दे० देवता सबलानी ॥ ४७ ॥

मूल:-एसा तिरियनराणं लेसाए ठिई उ वणिण्या होइ ।

तेण परं वोच्छामी लेसाण ठिई उ देवाणं ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थ:-ए तिर्यंच અને મનુષ્યની સ્થિતિ કહી, દેવે દેવતાની લેસ્યાની સ્થિતિ કહીશું ॥૪૭॥

अर्थ:-द० दस वा० वरस स० सहश्रनी । कि०कृष्ण लेस्यानी ठि० स्थिति ज०जघन्य । हो० होय ।

ઉત્તરા૦

॥ ૪૪૨ ॥

ધર્માસ્તિકાયાદીક દરેકનો વર્ણ નથી, ગંધ નથી, રસ નથી, સ્પર્શ નથી એ ભાવથી અરુપી અજીવની પરુપણા કહી, એ પુર્વોક્ત પ્રમાણે અરુપી અજીવના ૧૦ ભેદ કહ્યા, (૧ ધર્માસ્તિ, ૨ અધર્માસ્તિ, ૩ આકાસ્તિ, ૪ સમ-યકાલ એ ચારેના ઉપરથી, ૧-દ્રવ્યથી, ૨ ક્ષેત્રથી, ૩ કાલથી, ૪ ભાવથી, ૫ ગુણથી એ પાંચ બોલ ઉત્તારતાં $૪ \times ૫ = ૨૦$ ભેદ અને ૧૦ પુર્વોક્ત મઠી ૩૦ ભેદ અરુપી અજીવના જાણવા ॥ ૯ ॥

અર્થ:-સ્વં પુદ્ગલનો પંથ ૧ યં વઢી સ્વં તે સ્વંધનું થોડુંસું વિભાગ તે દેં દેસ ૨ યં વઢી । તં તે પરમાણુઓ સ્વં સંઘાતે લાગુ છે તિહાં લગે તેહને પ્રદેસ કહિયે યં વઢી । તં તેમજ યં વઢી । પં પરમાણુઆતે સ્વંધથી અલગા છે એકના બેના થાય એહવા યં વઢી બોં જાણવા । રૂં રૂપિ વિં પળ અજીવ પુદ્ગલ ચં ચાર પ્રકારે જાણવા ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:-સ્વંધા ય સ્વંધદેસા ય તપ્પણસા ય તહેવ ય ।

પરમાણુગો ય બોદ્ધવા રૂપિગો વિ ચઉવિહા ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ:-હવે રૂપી અજીવના ચાર ભેદ તેમાં પ્રથમ દ્રવ્યથી રૂપીના ભેદ કહે છે, ૧ પુદ્ગલ-આસ્તિકાયનો સ્વંધ, ૨ તેહનો થોડોશ્યો ભાગ તે દેશ, ૩ પરમાણુઓ સ્વંધ સંઘાતે લાગ્યો હોય, તિહાં લગી તેહને પ્રદેશ કહીએ, ૪ સ્વંધથી જુદો થાય તે વારે તેહને પરમાણુઓ કહીએ, પરમાણુ એટલે એકના બે ન થાય, એ રૂપી અજીવના ચાર ભેદ જાણવા ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:-એ એ પરમાણુઆને એકઠા મેલવાનો પળ સ્વભાવ છે પું જુદો જુદો થવાનો પળ સ્વભાવ છે

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૪૨ ॥

मूलः—जा नीलाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।

जहन्नेणं काऊए पलियमसंखं च उक्कोसा ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—जेटली नील लेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय, ते उपरांत एक समय अधिक ए-
टली कापुत लेस्यानी, जघन्य स्थिति पल्यनो असंख्यात्मो भाग अधिक जाणवी ॥ ५० ॥

अर्थः—ते० तेवार प० पछे वो० हुं कहुंछुं ॥ ते० तेजु ले० लेस्यानी ज० जेम ॥ सु० देवताना गा० समुठने
छे तेम कहिसुं शिष्य प्रत्ये गुरु कहे छे भ० भवनपती । वा० वाणव्यंतर । जो० ज्योतिषी वे० वैमानीक च० वळी
ए ४ जातिना देवतानी लेस्यानी स्थिति आगळ कहेसे ॥ ५१ ॥

मूलः—तेण परं वोच्छामी तेऊलेसा जहा सुरगाणं ।

भवणवइवाणमन्तरजोइसवेमाणियाणं च ॥ ५१ ॥

गाथा ५१ भावार्थः—तेवार पछी गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? भवनपती, वाणव्यंतर, ज्योतिषी,
वैमानिक ए चार जातीना देवताने विषे तेजु लेस्या छे, तेहनी स्थिति हुं आगळ कहीश ॥ ५१ ॥

अर्थः—प० पल्योपम एक ज० जघन्य ॥ उ० उत्कृष्टी स्थिति सा० सागरोपय दु० वे अ० झाझेरां । प०
पल्यनो अ० असंख्यातमो भाग अधिक । हो० होय भा० भाग ते० तेजु लेस्यानी ॥ ५२ ॥

मूलः—पलिओवमं जहन्नं उक्कोसा सागराओ दुन्नहिया ।

पलियमसंखेज्जेणं होइ भागेण तेऊए ॥ ५२ ॥

ઉત્તરાં

૧૪૪૩૧

સ્વંધાદિક પુદગલના વું સિષ્ય પ્રતે ગુરુ કહેછે કહિશું ચં ચાર વિં પ્રકારે ॥ ૧૨ ॥

મૂલ:-સુહુમા સવલોગમ્મિ લોગદેસે ય બાયરા ।

ઇત્તો કાલવિભાગં તુ તેસિં વુચ્છં ચઉઘિહં ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:-સુક્ષ્મ સર્વ લોકને વિષે રહેલ છે અને લોકના દેશને વિષે બાદર રહ્યા છે, એ રૂપી અજીવના ક્ષેત્ર થકી ભેદ કહ્યા, હવે રૂપી અજીવના કાલ્યકી ભેદ કહેછે, ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ! તે સ્વંધાદીક પુદગલના કાલ (સ્થિતિ) થી ચાર પ્રકારે વિભાગ કરીશું ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:-સંં છતાં પં આશ્રી તેં તે પુદગલ અં અનાદિકાલના છે ॥ અં તે પુદગલ આગલે અનંતા કાલ લગે હોશે તે ભળી અંતરહિત છે વિં યં વળી ॥ ઠિં સ્થિતિ પં આશ્રી સાં આદિ સહિત છે ॥ સં કાલ સ્થિતિનો છેડો આવે તે ભળી અંતંસહિત છે વિં યં વળી ॥ ૧૩ ॥

મૂલ:-સંતંદં પપ્પતે નાઈ અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ઠિં પહુચ્ચ સાઈયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ:-તે પુદગલ છતાં આશ્રી અનાદી કાલના છે, તે પુદગલ આગલ અનંત કાલ લગી હશે તેથી અંત રહીત છે અને સ્થિતિ આશ્રી આદિ સહીત છે ને તે કાલની સ્થિતિનો છેડો આવે તેથી અંત સહીત છે ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-અં અસંખ્યાતા કાલ હં એક ઠામે રહેવા આશ્રી પુદગલની ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ ॥ એં એક સં સમય જં જઘન સ્થિતિ કહી ભગવંતે ॥ અં અજીવ યં વળી રૂં જે રૂપી પુદગલ તેહની ॥ ઠિં

અધ્યં

૧૩૬

૧૪૪૩૧

गाथा ५४ भावार्थः—तेजुलेस्यानी उत्कृष्टा स्थिति होय तेथी एक समय अधिक पत्र लेस्यानी जघन्य स्थिति जाणवी अने पत्र लेस्यानी उत्कृष्टी दश सागरोपम अने एक मुहुर्त अधिक स्थिति जाणवी ॥ ५४ ॥

अर्थः—जा०जे प०पदम लेस्यानी ठि०स्थिति ख०निश्चे जाणवी उ०उत्कृष्टो सा०ते उ०वळी स०एक समयनी अ० अधिक । ज०ते जघन्य सु०शुक्ल लेस्यानी स्थिति । ते०तेत्रोस सागरोपम । मु०एक मुहुर्तनी अ०अधिक उत्कृष्टि॥५५॥

मूलः—जा पम्हाए ठिई खलु उक्कोसा सा उ समयमब्भहिया ।

जहन्नेणं सुकाए तेत्तीस मुहुत्तमब्भहिया ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—जे पत्रलेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति होय ते उपरांत एक समय अधिक शुक्ललेस्यानी जघन्य स्थिति जाणवी अने शुक्ललेस्यानी उत्कृष्टी स्थिति ३३ सागरोपम अने १ मुहुर्त अधिक जाणवी (नारकीने ३३ सागर उपर अंतर मुहुर्त अधिक नहि अने देवताने पत्रलेस्यानी स्थिति १० सागर अंतर मुहुर्त अधिक अने शुक्ललेस्यानी ३३ सागर अंतर मुहुर्त अधिक गणीए, केमके पाछला भवना अंतर मुहुर्त गणीये तो नारकी अने देवता ए बनेने अंतर मुहुर्त अधिक जोइए, ए लेस्यानी स्थितिनो नवमो बोल थयो ॥५५॥

अर्थः—जेणी लेस्याए जे गति मांहे उपजे ते कहेछे । क०कृष्ण, नी०नील का० कापोत ति०त्रण वि०पण । ए०ए अ०अधर्म ले०लेस्या जाणवी । ए०एणी ति०त्रण वि०पण जी०जीवा॥ दु०दुर्गतीमांहे उ०उपजे॥५६॥

मूलः—किण्हा नीला काऊ तिन्नि वि एयाओ अहमलेसाओ ।

एयाहि तिहि वि जीवो दुग्गइ उववज्जइ ॥ ५६ ॥

उत्तरा०

॥ ४४४ ॥

वर्णादिकनां प० पंच प्रकारे ॥ १६ ॥

मूलः—वर्णओ गन्धओ चेव रसओ फासओ तहा ।

संठाणओ य विन्नओ परिणामो तेसि पञ्चहा ॥ १६ ॥

गाथा १६ भावार्थ.—हवे भावथी अजीव रुपी पुदगळना भेद कहे छे, ते पुदगळ पांच प्रकारे प्रणम्या छे ते १ वर्ण थकी, २ गंध थकी, ३ रस थकी, ४ स्पर्श थकी, ५ संस्थान थकी, एम पांच ॥ १६ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी प० वर्णने परिणामे परिणम्या छे जे पुदगळ जे० जे उ० वळी । पं० पांच प्रकारे ते० ते वर्णना पुदगळ प० कहा तिर्थकरे कि० काला नी० नीला लो० राता ह० पीला सु० धोला त० तेमज ॥ १७ ॥

मूलः—वर्णओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकितिया ।

किण्हा नीला लोहिया हलिदा सुकिला तहा ॥ १७ ॥

गाथा १७ भावार्थ.—जे पुदगळ वर्णने प्रणामे प्रणम्या छे ते पांच प्रकारे छे, १ काला, २ नीला, ३ राता, ४ पीला, ५ धोला ए पांच प्रकारना पुदगळ तिर्थकरे कहा छे ॥ १७ ॥

अर्थः—गं० गंधथी गंधने प० परिणामे परिणम्या जे० जे उ० वळी ॥ दु० वे भेद ते० ते वि० कहा तिर्थकरे ॥ सु० सुगंधपणे प० परिणम्या छे पुदगळ दु० दुर्गंधपणे परिणम्या छे पुदगळ त० तेमज य० वळी ॥ १८ ॥

मूलः—गन्धओ परिणया जे उ दुविहा ते वियाहिया ।

सुन्मिगन्धपरिणामो दुन्मिगन्धो तहेव य ॥ १८ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४४४ ॥

અર્થ:-લે૦લેસ્યા સ૦સઘલાને ॥ ચ૦ પુરણે મરણ વેલાં છેલા સ૦સમયને વિષે ॥ પ૦લેસ્યા પરિણમતિ વેલાં
તુ૦ વળી ॥ ન૦નથી હુ૦વળી ક૦કોઈ જીવને વિષે ઉ૦ઉપજવો ॥ પ૦પરભવને વિષે હો૦હોય જી૦જીવને ॥ ૫૯ ॥

મૂલ:-લેસાહિં સઘાહિં ચરિમે સમયમ્મિ પરિણયાહિં તુ ।

ન હુ કસ્સઈ ઉવવાઓ પરભવે હોઈ જીવસ્સ ॥ ૫૯ ॥

ગાથા ૫૯ ભાવાર્થ:-મર્ણ વેલાં સઘળી લેસ્યા આગલા ભવની આવે તેવારે છેલા સમયને વિષે લે-
સ્યા પ્રણમતી વેલાં કોઈ જીવને પરભવને વિષે ઉપજવાનું નથી (અર્થાત મર્ણાંતે લેસ્યા પ્રણમે તેના પેલા ને
છેલા સમયને વિષે કોઈ જીવ પરભવને વિષે ઉપજે નહિ) ॥ ૫૯ ॥

અર્થ:-અં૦ અંતરં મુ૦ મુહુર્ત ગ૦ગયે થકે ॥ અં૦અંતરમુહુર્ત સ૦શેષ થાકતુ હોય તેવારે ચે૦ પુરણે ॥ લે૦લેસ્યા
પરભવની ॥ પ૦ પરિણમતે થકે ॥ જી૦ જીવ ગ૦જાય ॥ પ૦ પરલોકે એટલે મધ્ય સમયને વિષે કાલ કરે ॥ ૬૦ ॥

મૂલ:-અન્તમુહુત્તમ્મિ ગણ અન્તમુહુત્તમ્મિ સમણ ચેવ ।

લેસાહિ પરિણયાહિં જીવા ગચ્છન્તિ પરલોયં ॥ ૬૦ ॥

ગાથા ૬૦ ભાવાર્થ:-મર્ણાંતે આગલા ભવની લેસ્યા પ્રણમ્યા પછી અંતરં મુહુર્ત જાય અને અંતરમુહુર્ત
માકી રહે તેવારે જીવ પરલોકને વિષે જાય, અર્થાત પેલો સમય વર્જિને વચલા સમયને વિષે તે જીવ પરલોકને
વિષે જાય છે, એ લેસ્યાનો ૧૧ મો વોલ થયો ॥ ૬૦ ॥

અર્થ:-ત૦ તે માટે એ૦ એ ॥ લે૦ લેસ્યા આ૦ જે મૂડિ લેસ્યા દુરગતિ જાય તેહના અનુભાગ રૂપ

ઉત્તરાં

॥ ૪૪૫ ॥

અર્થ:-સીંટાઢા ચંદનનો પેરે ॥ ૩૦૦૦ હાં અંગિની પેરે યંવળી ॥ નિંચોપડા ઘીનીપેરે યંવળી તંતેમ લું
લુલા રાલ્લનીપેરે યંવળી આં કહ્યા તિર્થકરે ૩૦૦૦ પ્રકારે ફાંફરસપળે પંપરિણમ્યા ૧૦૦ ॥ પું૧૦૦૦
મલે અને જુદા જુદા પળ થાય પુરાય ગલે તેમળી । સં સમ્યક્ પ્રકારે આં કહ્યા ભગવંતે ॥ ૨૧ ॥

મૂલ:-સીયા ઉળ્હા ય નિહ્યા ય તહા લુલ્લા ય આહિયા ।

ઇય ફાસપરિણ્યા ૧૦૦ પુગલા સમુદાહિયા ॥ ૨૧ ॥

ગાથા ૨૧ ભાવાર્થ:-૫ ટાઢા તે ચંદનાદીકની પેરે, ૬ ઝળ્ળ અગ્નીની પેરે, ૭ ચોપડયા ઘીની પેરે,
૮ લુલા રાલ્લની પેરે, ૧ આઠ સ્પર્શ પળે પુદગલ પ્રણમ્યા હે, પુદગલ ૧૮૦ જુદા જુદા પળ થાય, મેળા થાય,
ગલે, તેથી પુદગલ કહી ૧૦૦ સમ્યક્ પ્રકારે તિર્થકરે કહ્યું હે ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:-સં સંસ્થાન આકારપળે પં પરીણમ્યાહે જે જે પુદગલ ૩૦૦ વળી । પં પાંચ પ્રકારે તેં તે સંસ્થાન આકાર
પં કહ્યા ભગવંતે । પંપરિમંડલ સંસ્થાનતે ચુડિને આકારે ॥ યંવળી વંવાટલો સંસ્થાન લાડવાને આકારે યંવળી
તં ત્રિષુળીયો સિંઘોડાને આકારે । ચં ચણુળા ચણસાને આકારે આં લાંવા લાકડાને આકારે ॥ ૨૨ ॥

મૂલ:-સંઠાળઓ પરિણ્યા જે ઉ પચ્છહા તે પકિત્તિયા ।

પરિમંડલા ય વટ્ટા ય તંસા ચણસમાયયા ॥ ૨૨ ॥

ગાથા ૨૨ ભાવાર્થ:-જે પુદગલ સંસ્થાન (આકાર) પળે પ્રણમ્યાહે તે પાંચ પ્રકારે તિર્થકરે કહ્યાહે, ૧ પરીમંડલ સંસ્થાન
તે ચુડિને આકારે, ૨ વાટલું સંસ્થાન તે લાડવાને આકારે, ૩ ત્રણસંસ્થાન તે ત્રણુળા સિંઘોડાને આકારે, ૪ ચોરસ સં-

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૪૫ ॥

जमायरन्तो भिक्खू दुःखाणन्तकरे भवे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः—गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? जे मोक्षनो मार्ग तिर्थकरे देखाड्यो छे ते हुं कहीश, ते तुं एकाग्र चिते करी सांभळ?? के जे मोक्ष मार्ग आचरतो थको साधु दुःखना अंतनो करना होय !!! ॥१॥

अर्थः—गि० घरवास ने सर्व परिग्रहादिक प० छांडीने ॥ प० दिक्षा अ० लेने मु० साधु ॥ इ० आगळ-कहेणे ते सं० स्त्रीयादिक संग ते संसारनो हेतु छे ॥ वि० एम जाणीने जे० जे संग करे स० बंधायछे मा० मनुष्यादिक ॥ २ ॥

मूलः—गिहवासं परिच्चज्ज पवज्जामस्सिए सुणी ।

इमे सङ्गे वियाणिज्जा जेहिं सज्जन्ति माणवा ॥ २ ॥

गाथा २ भावार्थः—साधु ग्रहस्थावास छांडी दीक्षा लइने मातो पीता स्त्रीयादीकनो संग ते संसारनो हेतु जाणेके जेहना संगे करी मनुष्यादीक बंधाय छे, ते आगळ कहीश ॥ २ ॥

अर्थः—ते हवे कहे छे त० तेमहिज हिं० जीवघात अ० मृषावाद ॥ चो० चोरितुं करवुं ॥ अ० मैथुननो करवो से० सेववुं ॥ इ० अणपाम्या वस्तुनी वांछा ते इच्छा का० काम कहेथुं च० पुरणे लो० पामी वस्तुनुं गृहपणुं एटले ए वे परिग्रह कवो ॥ च० पुरणे सं० साधु प० एटला वाना सर्वथा वरजे मुनि ॥ ३ ॥

मूलः—तहेव हिंसं अलियं चोज्जं अब्बम्मसेवणं ।

इच्छा कामं च लोभं च संजओ परिवज्जए ॥ ३ ॥

गाथा ३ भावार्थः—१ जीवघात, २ मृषावाद (जुहुं), ३ चोरी, ४ मैथुन, ५ अणपामी वस्तुनी वांछा,

उत्तरा०

॥ ४४६ ॥

गाथा २४. भावार्थः—जे पुद्गळ वर्णे लीलो होय तेह मांही बे गंध, पांच रस, आठ स्पर्श, पांच संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ २४ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी लो० रातो जे० जे पुद्गळ भ० होय से० ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना गं० बे गंधनी होय । र० तिषादिक पांच रसनी भजना होय ॥ फा० आठ फरसनी पण भजनां होय चे० पुर्णे । भ० भजना सं० संस्थाननी वि० य० पण ॥ २५ ॥

मूलः—वण्णओ जे भवे लोहिए भइए से उ गन्धओ ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २५ ॥

गाथा २५ भावार्थः—जे पुद्गळ वर्ण थकी रातां होय तेह मांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ २५ ॥

अर्थः—व० वर्ण थकी जे० जे भ० होय पी० पीळा जे पुद्गळ ते मांहे । भ० भजना होय से० ते उ० वळी गं० बेगंधनी । र० रस पांचनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ २६ ॥

मूलः—वण्णओ जे भवे पीए भइए से उ गन्धओ ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २६ ॥

गाथा २६ भावार्थः—जे पुद्गळ वर्ण थकी पीळां होय तेमांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ २६ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४४६ ॥

दुःखराई निवारेउं कामरागविवहूणे ॥ ५ ॥

गाथा ५ भावार्थः—पुर्वोक्त एहवा उपाश्रय तथा घरने विषे रहेवाथी साधुने पांच इंद्रीना विषय निवारवा दोहीला छे, कारणके एहवुं घर तथा उपाश्रय काम (विषय) संबंधी रागने बधारनार छे ॥ ५ ॥

अर्थः—सु० शमशानने विषे । सु० सुना आ० घरने विषे वा० वळी । रु० वृक्षने समीपे वृक्षने हेठे व० वळी ॥ ए० एकलो राग द्वेष रहित थको । प० स्त्री पशु नपुंसक रहित गृहस्थनां घरथकी अलगो होय उपाश्रय । प० ग्रहस्थने अर्थे नीपजावुंछे एहवा उपाश्रयने वा० विषे वा० रहेवो त० तिहां स्मशानादिकने विषे अ० रहेवानी रुचि करे मन करे ॥ ६ ॥

मूलः—सुसाणे सुन्नगारे वा रुक्खमूले व एगओ ।

पइरिके परकडे वा वासं तत्थाभिरोयए ॥ ६ ॥

गाथा ६ भावार्थः—स्मशानने विषे, सुना घरने विषे, वृक्षने हेठे, ग्रहस्थे पोताने अर्थे निपजावेल होय तेहने विषे स्त्री पशु नपुंसक रहीत एहवा उपाश्रयने विषे साधु राग द्वेष रहित थको मने करीने रहेवानी रुची करे ॥ ६ ॥

अर्थः—फा० फासुक जीव रहित अ० आबाधा रहित । आपणा आत्माने अने पर जीवने । इ० स्त्रीए करी अ० उपद्रव्य रहित । त० ते स्मशानादिक पुर्वे कल्या तेहवा उपाश्रयने विषे सं० कल्पे वा० रहेवो । भि० साधु प० मोक्षनां अर्थे सं० साधु तेहने ॥ ७ ॥

मूलः—फासुयम्मि अणावाहे इत्थीहिं अणाभिदुए ।

तत्थ संकप्पए वासं भिक्खू परमसंजए ॥ ७ ॥

उत्तरा०

॥ ४४७ ॥

मूलः—गन्धओ जे भवे दुब्धी भइए से उ वण्णओ ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २९ ॥

गाथा २९ भावार्थः—जे पुदगळ गंध थकी दुर्गंध होय तेह मांही, ५ वर्ण, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ २९ ॥

अर्थः—२० रसथकी ति० तिखी सुठनीपरे होय जे० जे पुदगळ ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी होय ॥ गं० बे गंधनी भजना होय ॥ फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजनां सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३० ॥

मूलः—रसओ तित्तए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३० ॥

गाथा ३० भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी तीखां होय, तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, ८ स्पर्श, पांच संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३० ॥

अर्थः—२० रसथकी क० कसायलो जे० जे पुदगळ होय ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी होय ॥ गं० बे गंधनी भजना होय फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे भ० भजना सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३१ ॥

मूलः—रसओ कडुए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४४७ ॥

નાના શરીરના ધળી જીવનો તેમજ વાદર તે મોટા શરીરના ધળી જીવનો વધ થાય તેથી સાધુ ઘરનો સમારંભ વર્જે, એ સાધુને સ્થાનકમાં રહેવાની સ્થિતિ કહી ॥ ૯ ॥

અર્થ:—હવે સાધુને આહાર લેવાની વિધિ કહે છે ॥ ત૦ તેમજ મ૦ ભાત પા૦ પાણીને વિષે । પ૦ પોતે પચવાને વિષે । પ૦ અનેરા પાસે પળ પચાવવાને વિષે ય૦ વળી ॥ પા૦ વેદ્રિયાદિક ભૂ૦ પૃથ્વીયાકિની દ૦ દયાને અ૦ અર્થે ॥ ન૦ નહીં પ૦ પોતે રાંધે ન૦ ન પ૦ અનેરા પાસે રંધાવે નહિ મુની સાધુ ॥ ૧૦ ॥

મૂલ:—તહેવ ભત્તપાણેસુ પયણે પયાવણેસુ ય ।

પાણભૂયદયદ્વાણ ન પયે ન પયાવયે ॥ ૧૦ ॥

ગાથા ૧૦ ભાવાર્થ:—હવે સાધુને આહાર લેવાની વિધી કહે છે, તેમજ વળી આહારને વિષે પોતે રાંધવાને વાસ્તે વીજાની પાસે રંધાવવાને વિષે જાણવું, પૃથ્વીયાદીક પાંચ સ્થાવર જીવની અને વેદ્રિયાદીક ત્રસ જીવની દયાને અર્થે સાધુ પોતે રાંધે નહિ અને વીજાની પાસે રંધાવે નહિ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ:—જ૦ પાણીની નેશ્રાણ વેદ્રિયાદિક જીવ હોય । ધ૦ ધાનની નિ૦ નેશ્રાણે જી૦ જીવ । પુ૦ પૃથ્વીની નેશ્રાણ વેદ્રિયાદિક ત્રસ જીવ હોય કા૦ કાષ્ટ નિ૦ નેશ્રાણ ઘુણા પ્રમુષ જીવ હોય ॥ હ૦ હણાય મ૦ ભાત પા૦ પાણીને વિષે ॥ ન૦ નહીં પ૦ પોતે રાંધે નહિ અનેરા પાસે રંધાવે નહિ અનેરો કોઈક રાંધતો હોય તેહને અનુમોદે નહિ ત૦ તે મળી મિ૦ સાધુ મુનિ ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:—જલધન્નનિસ્સિયા જીવા પૃથ્વીકાયનિસ્સિયા ।

उत्तरा०

॥ ४४८ ॥

संस्थान ए वीस बोलनी भजना जाणवी ॥ ३३ ॥

अर्थ:-२० रसथकी म० मीठामांहे जे० जे पुदगल होय ते मांहे ॥ उ० वळी भ० भजना होय सै० ते पांच उ० वळी व० वर्णनी ॥ गं० बे गंधमांहे कोइक गंध होय ते भणी बे गंधनी भजना ॥ फा० फरस आठनी चे० पुरणे भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३४ ॥

मूल:-रसओ महुरए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३४ ॥

गाथा ३४ भावार्थ:-जे पुदगल रस थकी मीठां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, आठ स्पर्श, पांच संस्थान ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३४ ॥

अर्थ:-फा० फरसथकी क० पाखणनी परे कठीन खरखरो जे० जे उ० वळी । भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी । गं० बे गंधनी भजना २० पांच रसनी होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० पांच संस्थाननी वि० पण ॥ ३५ ॥

मूल:-फासओ ककखडे जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३५ ॥

गाथा ३५ भावार्थ:-जे पुदगल स्पर्श थकी खरखरां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ तथा (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३५ ॥

अर्थ:-फा० फरस थकी म० सुंहांळो माखण सरिखो जे० जे पुदगल होय ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना होय

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४४८ ॥

સમલેદુ-કચ્છને મિકલુ વિરુદ્ધ કયવિક્કણ ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ:-જેહને પાપાણ અને સુવર્ણ સરીલું છે, એહવો જે સાધુ તે વેચાતું લેવાથી ને વેચવાથી નિવર્ત્યો તે રુપને સુવર્ણ પ્રમુલ્ક અર્થ પરિગ્રહ મને કરીને પણ નવાંડે ॥ ૧૩ ॥

અર્થ:-ક્રિ. ક્રિયાણું લેતો થકો ક. ક્રિયાણાનો લેણહાર હો. હોય ॥ વિ. ક્રિયાણાદિક વેચતો થકો ય. વળીવા. વાણીઓ હોય ॥ ક. ક્રિયાણાદિક લેવા વિ. વેચવાને વિષે ॥ વ. વર્તતો થકો ॥ મિ. સાધુ ન. ન મ. હોય તા. તેહવો હોય તે ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:-ફિણન્તો કડ્ડો હોડ વિફિણન્તો ય વાણિઓ ।

કયવિક્કયમ્મિ વટ્ટન્તો મિકલુ ન ભવડ તારિસો ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:-ક્રિયાણું (વસ્તુ) લેનાર ગ્રાહક હોય અને ક્રિયાણું વેચનાર તે વાણીઓ હોય તેથી ક્રિયાણાદિક લેવા વેચવાને વિષે પ્રવર્તે તહવો હોયતે સુત્રોક્ત ભાવ સાધુ ન હોય ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:-મિ. જાતીને લેતું ન. ન કે. મોલય વેચાતું ન લેવો । મિ. યતીણ મિ. મિશાને માગવેકરી વ. આજીવિકા છે જેહને ॥ ક. મોલે વેચાતું લેતું તે અને વિ. વેચવાને વિષે મ. મોટો છે દો. દોષ ॥ મિ. મિશા વ. આજીવિકા તે સુ. સુખકારી છે ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:-મિક્કિલ્લવ્વં ન કેયવ્વં મિકલુણા મિકલ્લવ્વત્તિણા ।

કયવિક્કઓ મહાદોસો મિકલ્લવત્તી સુહાવહા ॥ ૧૫ ॥

उत्तरा०

॥४४९॥

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३८ ॥

गाथा ३८ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्शथकी हलकां होय ते मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान ए १७ ने (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३८ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी सी० टाढां कमल सरिखा जे० जे पुदगळ उ० वळी॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णना । गं० बे गंधनी र० पांच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३९ ॥

मूलः—फासओ सीयए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ३९ ॥

गाथा ३९ भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी टाढां होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच संस्थान (छ स्पर्श) ए २३ बोलनी भजना जाणवी ॥ ३९ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी उ० उन्हा अग्नि सरिखा जे० जे पुदगळ होय ते मांही उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी गं० बे गंधनी भजना होय र० पांच रसनी भजना होय चे० वळी भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ४० ॥

मूलः—फासओ उण्हए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ ४० ॥

गाथा ४० भावार्थः—जे पुदगळ स्पर्श थकी उण्ण होय तेह मांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, पांच

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४४९ ॥

મૂલ:-અલોલે ન રસે ગિદ્ધે જિભાદન્તે અમુચ્છિણ ।

ન રસઢાણ મુઙ્ગિજ્જા મવળઢાણ મહામુળી ॥ ૧૭ ॥

ગાથા ૧૭ ભાવાર્થ:-હવે સાધુને આહાર કરવાની વિધી કહે છે, જે મોટો મુની સરસ આહાર મઢવાથી તેહને લુબ્ધ ન થાય, તેમજ સરસ આહાર નહિ મઢવાથી તેની વાંછા ન કરે, વઢી જીમનો દમળહાર (વશ કરનાર) રૂઢા આહારને વિષે મુર્છા રહિત આહાર કરે તે સ્વાદને અર્થે નહિ, તેમજ ધાતુ વધારવાને અર્થે નહિ, પણ ફક્ત સંયમ નિર્વાહ કરવાનેજ અર્થે આહાર કરે ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:-અંચંદનાદિકે કરી પૂજવો રં માંડળનું કરવું ચેં પુરણે । વંંવાંદવું તથા ગુણ કીર્તનનું કરવું ॥ પૂં વસ્ત્રાદિકે કરી પૂંજવો તં તેમ । ઇં લબ્ધીની રુધિ સં અનાદિક દેવે કરી સત્કાર ॥ સં ઉમો-થાવો સન્માન । મં ંતલાવાના મને કરી વિં પણ નં ન પં વાંછે નહિ ॥ ૧ૢ ॥

મૂલ:-અચ્ચળં રયળં ચેવ વન્દળં પૂયળં તહા ।

ઢઢ્ઢીસકારસમ્માણં મળસા વિ ન પત્થણ ॥ ૧ૢ ॥

ગાથા ૧ૢ ભાવાર્થ:-ચંદનાદીકે અથવા પુષ્પાદીકે પુજન, સાથીયાદીકે આસન (વેઠક) ની રચના, વંદન ગુણ કીર્તન દ્રષ્ટ્યાદીકે અથવા તુજને નમસ્કારહો ! ! ! ઇત્યાદીક વચન રૂપ પૂજન તેમજ અનાદીક તથા ધનાદીક આપવે સત્કાર વઢી લબ્ધીની ઋઢ્ઢિ અને સન્માન તે ઉમાથવા રૂપ ંટલા વાનાં માંહરે હોય તો સારું ંમ મને કરીને પણ સાધુ ન વાંછે ॥ ૧ૢ ॥

उत्तरा०

॥ ४५० ॥

अर्थः—प० परिमंडल चुडिनी परे सं० संस्थान छे जेहनो पुदगल ते पुदगल मांहि । भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी । गं० बे गंधनी र० पांच रसनी भजना चे० पुरणे । भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥ ४३ ॥

मूलः—परिमण्डलसंठाणे भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥४३॥

गाथा ४३ भावार्थः—जे पुदगळ परीमंडळ संस्थाने होय तेह मांही पांच वर्ण, बे मंध, पांच रस, ८ स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ४३ ॥

अर्थः—सं० संस्थान थकी भ० होय ॥ व० वाटला लाडुवा सरिखो ॥ भ० भजना होय पांच वर्णनी से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी ॥ गं० बे गंधनी । र० पांच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥ ४४ ॥

मूलः—संठाणओ भवे वट्टे भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चेव भइए से फासओ विय ॥४४॥

गाथा ४४ भावार्थः—जे पुदगळ वाटला संस्थानने होय तेहमांही पांच वर्ण, बे गंध, पांच रस, ८ स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ४४ ॥

अर्थः—सं० संस्थान थकी भ० होय तं० सींधोडा सरिखा ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी ॥ गं० बे गंधनी र० पांच रसनी चे० पुरणे । भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥ ४५ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४५० ॥

मूलः-निम्नमे निरहंकारे वायरागो अणासवो ।

संपत्तो केवलं नाणं सासयं परिणिव्वुए ॥ २१ ॥ त्ति बेमि ॥

॥ इति श्री अणगारज्झयणं नामं पञ्चत्रिसं अध्ययनं सम्मत्तं ॥ ३५ ॥

गाथा २१ भावार्थः-ममता रहीत, अहंकार रहीत, राग द्वेष रहीत, कर्म आववा थकी रहीत कर्म क्षय करी केवलज्ञान पाम्यो थको शास्वतो शीतली भुत थाय अर्थात् मुक्ति पद पामे, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू ? जेम् मे श्री महावीरदेव स्वामीनी समोपे सांभळ्हुं हतुं, तेम् में तुज प्रत्ये कहुं ॥ २१ ॥ इति श्री ऊतराध्ययन सुत्रना ३५ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ३५ ॥ ए ३५ मां अध्ययनने विषे अणगारनो मार्ग कह्यो, ते अणगारतो जीव अजीवना जाणपणाथी होय तेथी ३६ मां अध्ययनने विषे जीव अजीवना भेद कहे छे.

अर्थः-जी० जीव । अ० काष्ठादिक अजीव तेहनां । वि० भेद जुदा जुदा कहे छे ॥ सु० सांभल अहो शिष्य मे० मुजने कहेताथका गुरु कहेछे ए० एकाग्र म० मनथकी ॥ जं० जे जीवादीक जा० जाणीने भि० साधु श्रमण ॥ स० साचे मने करी ज० उद्यम करे सं० संजमने विषे ॥ १ ॥

मूलः-जीवाजीवविभत्तिं सुणेह मे एगमणा इओ ।

जं जाणिऊण भिक्खू सम्मं जयइ संजमे ॥ १ ॥

गाथा १ भावार्थः-गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? जीव अने अजीवना जुदा जुदा भेद हुं कहीश ? ? ? ते तुं एकाग्र चिते करी सांभळ ? ? ? के जे जीवादीक जाणीने साधु साचे मने करीने संजमने विषे उद्यम करे ? ? ? ॥ १ ॥

अथः

11 35 18

મૂલ:-રૂવિણો ચેવરૂવી યે અજીવા દુવિહા ભવે ।

અરૂવી દસહા વુત્તા રૂવિણો ય ચડવિહા ॥ ૪ ॥

ગાથા ૪ ભાવાર્થ:-હવે પ્રથમ અજીવના દ્રવ્યથી ભેદ કહે છે, અજીવના વે ભેદ તે રૂપી અજીવને અ-
રૂપી અજીવ તેમાં અરૂપી અજીવ ૧૦ પ્રકારે અને રૂપી અજીવ ૪ પ્રકારે તિર્થકરે કહેલ છે ॥ ૪ ॥

અર્થ:-હવે પહેલા દસ પ્રકારે અજીવ અરૂપીના ભેદ કહે છે ॥ ધ૦ ચાલવાનો સ્વભાવ છે તે મળી ધર્મ
૧ । અ૦ પ્રદેસના સમૂહ છે તેહનાં સ્કંધ ત૦ તે ધર્માસ્તિકાયનો દેસ ૨ । ત૦ તે ધર્માસ્તિકાયનો પ્રદેસ ૩ । ય૦ વઢી
આ૦ કહ્યો તિર્થકરે ॥ અ૦ સ્થિર રહેવાનો સ્વભાવ છે તે મળી અધર્માસ્તિકાય કહેતાં પ્રદેશના સમૂહ છે ।
તેહનો સ્કંધ ૧ । ત૦ તે અધર્માસ્તિકાયનો થોડોસો વિભાગ હોય તે દે૦ દેસ ૨ ય૦ વઢી । ત૦ તે અધર્માસ્તિકાયનો
પ્રદેસ ૩ ય૦ વઢી । આ૦ કહ્યો તિર્થકર દેવે ॥ ૫ ॥

મૂલ:-ધર્મ્મત્થિકાણ તદ્દેસે તપ્પણ્ણે ય આહિણ ।

અહમ્મે તસ્સ દેસે ય તપ્પણ્ણે ય આહિણ ॥ ૫ ॥

ગાથા ૫ ભાવાર્થ:-ધર્માસ્તિકાયનો ચલણ સહાય ગુણ તેહના ૩ ભેદ તે, સંપૂર્ણ ધર્માસ્તિકાય હોય તે
૧ સ્વંધ, ૨ તેનો થોડોસો વિભાગ હોય તે દેશ, ૩ અને દેશનો થોડોસો વિભાગ તે પ્રદેશ, અધર્માસ્તિકાય
તે સ્થિર સહાય ગુણ રૂપ તેહના ત્રણ ભેદ તે, ૪ અધર્માસ્તિકાયનો સ્વંધ, ૫ દેશ, ૬ પ્રદેશ તિર્થકરે કહેલ છે ॥ ૫ ॥

અર્થ:-આ૦ આકાશનો ધંધ ૧ ॥ ત૦ આકાશનો થોડો વિભાગ તે દે૦ દેસ ૨ ય૦ વઢી ॥ ત૦ તે આકાશનો પ્ર-

॥ ४५२ ॥

॥ ३६ ॥

કાલ લગી હોય તું વઢી વિં સૌંલતોં કંહોં તિંથંકરે ॥ ૮ ॥

મૂલ:-ધમ્માધમ્માંગાસા તિન્નિ વિ એ અણાહયા ।

અપજ્જવસિયા ચેવ સવ્વહં તુ વિયાહિયા ॥ ૮ ॥

ગાથા ૮ ભાવાર્થ:-ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાસ્તિકાય એ ત્રણે અનાદી કાલના છે અને તેહનો અંત પણ નથી ને સર્વકાલ લગી શાશ્વતા હોય એમ તિથંકરે કહ્યું છે ॥ ૮ ॥

અર્થ:-સં સમય કાલ વિં પણ સં નિરંતર છતાં પં આશ્રી ॥ એં ધર્માસ્તિકાયનીપરે આદિ અંત રહિત છે એં એમ નિથે વિં કંહોં તિથંકરે ॥ આં કોઈ કાર્ય કરવા માંડિએ તેવારે ॥ પં તે કાર્ય આશ્રી જોતાં કાલ આં આંદે સં સહિત છે ॥ સં તે કાર્ય પુરુ થાય તેવારે કાલ અંત સહિત વિં યં પણ છે ૩ ।
ભાવયંતી અવરણે અગંથે અરંસે અકાસે ।
એટલે અરુપી અજીવના ચાર ભેદ કહ્યા, હવે પ્રથમ દ્રવ્યથી રૂપી અજીવના ચારે ભેદ કહે છે ॥ ૯ ॥

મૂલ:-સમએ વિ સન્તહં પપ્પ એવમેવ વિયાહિએ ।

આએસં પપ્પ સાહિએ સપજ્જવસિએ વિ ય ॥ ૯ ॥

ગાથા ૯ ભાવાર્થ:-સમયકાલે પણ નિરંતર છતાં આશ્રી અધર્માસ્તિકાયાદીકની પેરે આદી અંત રહીત છે, પણ કોઈ કાર્ય કરવા માંડે તે વારે તે કાર્ય આશ્રી જોતાં કાલ આશી સહીત છે અને તે કાર્ય પુરુ થાય તે વારે તે કાર્ય આશ્રીકાલે અંત સહીત પણ છે, એ કાલથી અરુપી અજીવની પરુપણા કહી, હવે ભાવથી

२८१
२८२

११

22

प्र. २३

११

२२

2.
2

三

三

89

42

99

२२

अथ

二二

४८

११

二

8-

82

3

તેને કરી એકઠા મળે તેવારે ॥ સ્વં પંથ કહિયે યં વઢી પં પુદગલ જુદા જુદા રહે તે પરમાણુંઆ ॥ હવે
 પેત્રથી કહેવો છે ॥ લોં લોકનાં એં એક દેં દેસને વિષે પરમાણુંઆ રહ્યા છે । લોં આપા લોકને વિષે
 તથા લોકના દેસને વિષે પુદગલનો પંથ રહ્યો છે યં વઢી મં ભજના તેં તે સ્વંધના અને પરમાણુઆને ઉં
 વઢી સ્વેં પેત્ર આશ્રી ભજના કહેતા એક આકાશ પ્રદેશ પંથ હોય ॥ અને પરમાણુઓ એક આકાશ પ્રદેશે
 રહે તે મળી ભજના કહી ॥ ૧૧ ॥

મૂલ:-એગત્તેણ પુહુત્તેણ સ્વન્ધા ય પરમાણુણો ।

લોએગદેસે લોએ ય મહ્યવા તે ઉ સ્વેત્તઓ ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:-પરમાણુંઆને એકઠા મળવાનો સ્વભાવ છે, તેમજ જુદા જુદા થવાનો પણ સ્વ-
 ભાવ છે, જ્યારે એકઠા મળે તેવારે સ્વંધ કહીએ અને જ્યારે જુદા જુદા થાય ત્યારે પરમાણુંઆ કહીએ, એ
 રૂપી અજીવના દ્રવ્યથી ભેદ કહ્યા, હવે રૂપી અજીવના ક્ષેત્રથી ભેદ કહે છે, લોકના એક દેશને વિષે પરમાણું
 આ રહ્યા છે અને આપા લોકને વિષે તથા લોકના દેશને વિષે પુદગલના સ્વંધ રહ્યા છે, તે સ્વંધ અને પર-
 માણુઆને ક્ષેત્ર આશ્રી ભજના જાણવી એટલે એક આકાશ પ્રદેશે સ્વંધ હોય અથવા ન હોય અને પરમાણું
 ઓતો એક આકાશ પ્રદેશે પણ રહે તેથી ભજના કહીયે ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:-સું સુક્ષ્મ પરમાણુઆ સં સર્વ લોં લોક માંહે લોંલોકના દેં એક દેસને વિષે પુદગલ
 યં વઢી । વાં વાદર । હં એ કહ્યા પછી કાં કાલની મર્યાદા સ્થિતિ વિં વિભાગ તું વઢી । તેં તે

તરા૦

૪૬૪ ॥

કોઠામાં ૩ ને બદલે ૪ નો આંક લખવો તેથી તેના પળ ૪૦૦ ભાંગા થાય, તેમજ ઘો઱ા વર્ણના ૪૦૦ ભાંગા થાય, પળ એટલો ફેર કે વર્ણના કોઠામાં ૪ ને બદલે ૫ નો આંક લખવો તો તેના પળ ૪૦૦ ભાંગા થાય, એ પાંચે વર્ણના ભાંગા મઠી ૨૦૦૦ થાય, એક કા઱ા વર્ણના ૪૦૦ ભાંગાના યંત્રનું ઉદાહરણ બતાવ્યું છે, એ આમ્નાથી પોતાની બુદ્ધિએ આગલ્લ બીજાં પળ ભાંગા વધારાય, એજ આમ્ના પ્રમાણે ગંધ, રસ, સ્પર્શ, સંસ્થાનના પળ ભાંગા થાય, પળ એટલો ફેર કે વર્ણના કોઠામાં જેના ભાંગા કાઢવા હોય તેનો આંક લખવો, બીજી ઉપર પ્રમાણે આમ્નાથી ભાંગા વધારતા જવું, એ વર્ણાદીકનાં ભાંગા પન્નવળા સુત્રના પેહેલા પદને વિષે તિર્થંકરે કહ્યા છે.

અર્થ:-એ એ પુર્વે કહી તે અ૦ અજીવ વિ૦ વિચારણા પળ. | સ૦ સંક્ષેપે વિ૦ કહી ૩૦ એ છૂપે અજીવની વિચારણા કહ્યા પછી હવે । જી૦ જીવની વિ૦ વિચારણા બુ૦ શિષ્ય પ્રત્યે ગુરુ કહેછે હું કહીશ અ૦ અનુક્રમે ॥૪૮॥

મૂલ:-એસા અજીવવિભત્તી સમાસેણ વિયાહિયા ।

इत्तो जीवविभत्तिं बुच्छामि अणुपुषसो ॥ ४८ ॥

ગાથા ૪૮ ભાવાર્થ:-ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? એ પુર્વોક્ત અરૂપી અજીવના ૩૦ ભેદ અને રૂપી અજીવના ૫૩૦ ભેદ કુલ ૫૬૦ ભેદ રૂપ અજીવની સંક્ષેપે વિચારણા કહી, હવે જીવની વિચારણા હું અનુક્રમે કહીશ ? ? ? ॥૪૮॥

અર્થ:-સં૦ એકેન્દ્રિયાદિક સંસારીક જીવ ય૦ વઠી સિ૦ અને બીજા સિદ્ધના જીવ ય૦ વઠી ॥ દુ૦ બે પ્રકારે જી૦ જીવ વિ૦ કહ્યા તિર્થંકર મહારાજે । સિ૦ સિદ્ધ અ૦ ઘણે પ્રકારે બુ૦ કહ્યા તિર્થંકરે । તં૦ તે સિદ્ધના અનેક ભેદ શિષ્ય પ્રત્યે ગુરુ કહે છે । મે૦ મુજને કિ૦ કહેતા થકા । સુ૦ સાંભઝો ॥ ૪૯ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૬૪ ॥

સ્થિતિ એ० એહવી વિ० તિર્થંકર માદારાજે કહી ॥ ૧૪ ॥

મૂલ:—અસંખ્યાકાલમુકોસં એકો સમઓ જહન્યં ।

અજીવાળ ય રૂવીળ ઠિઈં એસા વિયાહિયા ॥ ૧૪ ॥

ગાથા ૧૪ ભાવાર્થ:—તે પુદગલ એક ઢેકાળે રહેવા આશ્રી તેહની સ્થિતિ જઘન્ય એક સમયની અને ઝત્કૃષ્ટી અસંખ્યાતા કાલની એ પ્રમાણે અજીવ રૂપી પુદગલની સ્થિતિ તિર્થંકરે કહી છે ॥ ૧૪ ॥

અર્થ:—અ० અનંતા કા० કાલનું ઉ० ઝત્કૃષ્ટું આંતરું પડે જિહાં હતું પુદગલ ત્યાંથી વીજે ઠામે જાય તેવાર પછી પુદગલ પુદગલને એકઠા મલવા આશ્રી ॥ ૩૦ એક સ० સમય જ० જઘન્ય આંતરું ॥ અ० અજીવ પુદગલ ય० વળી રૂ० રૂપીનું ॥ અ० આંતરું અનંતા કાલનું વિ० કહું તિર્થંકરે ॥ ૧૫ ॥

મૂલ:—અણન્તકાલમુકોસમેકો સમઓ જહન્યં ।

અજીવાળ ય રૂવીળ અન્તરેયં વિયાહિયં ॥ ૧૫ ॥

ગાથા ૧૫ ભાવાર્થ:—પુદગલ જીહાં હોય તીહાંથી કોઈ પુદગલ વીજે ઢેકાળે જાય, તેવાર પછી તે પુદગલ પુદગલને એકઠા મલવા આશ્રી આંતરું પડે તો જઘન્ય એક સમયનું ને ઝત્કૃષ્ટું અનંતા કાલનું, એ પ્રમાણે અજીવ રૂપી પુદગલનું આંતરું તિર્થંકરે કહું, એ કાલ થંકી અજીવ રૂપી પુદગલના મેદ કહ્યાં ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:—વ० વર્ણથકી પુદગલ પરિણમ્યા છે ગ० એમ ગંધથકી ચે० વળી । ર० તિલાદિક રસથકી ॥ ફા० ફરસ થકી ત० તેમ । સં० સંસ્થાન થકી ય० પળ વિ० જાળવા પુદગલ પરિણમ્યા છે । પ० પુદગલ પરિણામે તે० જે

અવગાહનાના સિદ્ધ થાય । મ૦ મધ્યમ અવગાહનાના સિદ્ધ થાય તે આદિ દેહને ય૦ વળી । ઉ૦ ઉંચા પર્વત ઉપરે મરીને સિદ્ધ થાય ॥ અ૦ સ્વાડ પ્રમુખ માંહિ મરીને સિદ્ધ થાય ય૦ વળી ॥ તિ૦ તિરછે લોકે હોય ત્યાંથી મરીને સિદ્ધ થાય ચ૦ વળી ॥ સમુ૦ બે સમુદ્ર લવણ અને કાળોદધિ એ બે સમુદ્રમાંહિ કોઈક દેવતાદિકે નાખ્યો હોય તિહાંથી મરીને સિદ્ધ થાય । જ૦ નદિ પ્રમુખ બીજા પાણીમાંહિ મરીને સિદ્ધ થાય ય૦ વળી ॥ ૫૧ ॥

મૂલ:-ઉકોસોગાહનાય જહનમજ્જિમાય ॥

ઉઢું અહે ય તિરિયં ચ સમુદમ્મિ જલમ્મિ ય ॥ ૫૧ ॥

ગાથા ૫૧ ભાવાર્થ:-જઘન્ય બે હાથની અવગાહના (શરીરની ઉંચાઈ) વાળા સિદ્ધ થાય, મધ્યમ અવગાહનાવાળા સિદ્ધ થાય, તેમજ ઉત્કૃષ્ટી ૫૦૦ ધનુષની અવગાહનાવાળા સિદ્ધ થાય, ઉંચા પર્વત ઉપરે મરીને સિદ્ધ થાય, નિચા સ્વાડ પ્રમુખમાંથી મરીને સિદ્ધ થાય, ત્રીજા લોકમાંથી મરીને સિદ્ધ થાય, કોઈક દેવતાએ લવણ સમુદ્રને કાળોદધી સમુદ્ર એ બે સમુદ્ર માંથી નાંખેલ હોય, તે તિહાં મરીને સિદ્ધ થાય, નદી પ્રમુખ બીજા પાણી માંથી મરીને સિદ્ધ થાય ॥ ૫૧ ॥

અર્થ:-દ૦ દસ જીવના ય૦ વળી ન૦ પુરુષ નપુંસકને વિષે ઉત્કૃષ્ટા એક સમય સિદ્ધ થાય ॥ બી૦ ઉત્કૃષ્ટા વીસ જીવ । ઇ૦ સ્ત્રીને વિષે સિદ્ધ થાય ય૦ વળી । પુ૦ પુરુષને વિષે ઉત્કૃષ્ટા સિદ્ધે તો ય૦ વળી । અ૦ એકસો ઉપરી આઠ સિદ્ધે સિદ્ધ થાય । સ૦ ઉત્કૃષ્ટા સમય એ૦ એકે સિ૦ સિદ્ધે ॥ ૫૨ ॥

મૂલ:-દસ ય નપુંસણસુ વીસં ઇત્થિયાસુ ય ॥

गाथा १८ भावार्थ.—जे पुद्गळ गंध प्रणाम^१ प्रणम्या छे ते वे प्रकारे छे ते ? सुगंध पणे, २ दुर्गंध पणे, ए बे गंधना पुद्गळ तिर्थकरे कहा छे ॥ १८ ॥

अर्थः—र० रसथकी तिखादिक रसपणे प० परिणम्याछे पुद्गळ जे० जे उ० वळी ॥ पं० पांच प्रकारे ते० तेरस प० कहा तिर्थकरे । ति० तिखा १ । क० कडुया २ । क० कसायला ३ । अ० खाटा ४ । म० मीठा ५ ॥ त० तेमज ॥ १९ ॥

मूलः—रसओ परिणया जे उ पञ्चहा ते पकित्तिया ।

तित्तकडुयकसाया अम्बिला महुरा तहा ॥ १९ ॥

गाथा १९ भावार्थ.—जे पुद्गळ रसपणे प्रणम्या छे ते पांच प्रकारे, १ तीखा रसपणे, २ कडवा रस पणे, ३ कसायला रसपणे, ४ खाटा रसपणे, ५ मीठा रसपणे, ए पांच रसनां पुद्गळ तिर्थकरे कहा छे ॥ १९ ॥

अर्थः—फा० फरसथकी फरसने प० परिणामे परिणम्याछे जे० जे पुद्गळ उ० वळी । अ० आठ प्रकारे ते० ते फरस प० कहा तिर्थकरे । कख० खरखरा पाषाणनी पेरे म० सुहाळां मांखणनी पेरे चे० पुरणे गे० भारे लोहनी पेरे ल० हळुया आकतुलनी पेरे त० तेमज ॥ २० ॥

मूलः—फासओ परिणया जे उ अट्टहा ते पकित्तिया ।

कखखडा मउया चेव गरुया लहुया तहा ॥ २० ॥

गाथा २० भावार्थः—जे पुद्गळ स्पर्श पणे प्रणम्या छे ते ८ प्रकारे तिर्थकरे कहा छे, १ खरखरा ते पाषाणनी पेरे, २ सुहाळा ते मांखणनी पेरे, ३ भारे ते लोहानी पेरे, ४ हळवा ते आकतुलनी पेरे ॥ २० ॥

उत्तरा०

चत्तारि जहन्नाए मज्झे अट्ठत्तरं सयं ॥ ५४ ॥

अध्य०

४५६ ॥

गाथा ५४ भावार्थः—जघन्य बे हाथनी अवगाहनावाळा एक समय साथे उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, जब मध्यनीपेरे मध्यम अवगाहनावाळा एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय, उत्कृष्टी ५०० धनुषनी अवगाहनावाळा एक समय उत्कृष्टा बे जीव सिद्ध थाय ॥ ५४ ॥

॥ ३६ ॥

अर्थः—च० च्यार उ० मेरु पर्वतनी चुलिकादिक उर्द्ध लो० लोकने विषे उत्कृष्टा एक समय सिद्धे य० वळी ॥ दु० बे जीव स० समुद्रने विषे ॥ उत्कृष्टा एक समये बे सिद्धे त० त्रण जीव ज० नदि प्रमुखना पाणीमां उत्कृष्टा एक समये सिद्धे । वी० बीस जीव अ० खाड प्रमुख अधोलोकने विषे उत्कृष्टा । एक समये सिद्धे त० तेमज य० वळी स० एकसो च० अने । अ० उपर आठ ति० त्रीछा लो० लोकने विषे उत्कृष्टा ॥ स० समय ए० एक सि० सिद्धे ॥ धु० निश्चे ॥ ५५ ॥

मूलः—चउरुड्डलोए य दुवे समुहे तओ जले वीसमहे तहेव य ।

सयं च अट्ठत्तरं तिरियलोए समएणेगेण सिज्झई धुवम् ॥ ५५ ॥

गाथा ५५ भावार्थः—मेरु पर्वतनी चुलिकादीक उर्द्ध (उंचा) लोकने विषे एक समय उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, समुद्रने विषे एक समय उत्कृष्टा बे जीव सिद्ध थाय, नदी प्रमुख बीजा पाणीमांही उत्कृष्टा ३ जीव सिद्ध थाय, खाड प्रमुख अधो (नीचा) लोकने विषे एक समय उत्कृष्टा २० जीव सिद्ध थाय, त्रीछालोकने विषे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५५ ॥

॥ ४५६ ॥

સ્થાન તે ચણ્ડા ચોરસાને આકારે, ૬ આયત સંસ્થાન તે લાંબી લાકડીને આકારે એ પાંચ સંસ્થાન જાણવાં ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:—વ૦ વર્ણ થકી જે૦ જે મ૦ હોય કિ૦ કાલો પુદગલ તે માંહે ॥ મ૦ મજના સે૦ તે ઉ૦ વઢી ગં૦ વેગંધની સુગંધ હોય અને દુર્ગંધ પણ હોય । ર૦ તિપાદિક પાંચ રસ માંહે કોઈક તિપાદિક રસ હોય ફા૦ આઠ ફરસની ચે૦ પુરણે મ૦ મજના હોય કાલા વર્ણ પાસે જઘન્ય ૪ તે ગંધ ૧ રસ ૧ ફરસ ૨ એમ ૪ । સંઠાણ નહિ તે પરમાણુયા આશ્રી । ઉત્કૃષ્ટા ૨૦ ભાવ લાભે તે વાદર અનંત પ્રદેસી પંથ આશ્રી ॥ મ૦ મજના હોય સં૦ સંસ્થાન પાંચની વિ૦ ય૦ પણ ॥ ૨૩ ॥

મૂલ:—વર્ણઓ જે મહે કિણ્હે મડે સે ઉ ગન્ધઓ ।

રસઓ ફાસઓ ચેવ મડે સંઠાણઓ વિય ॥ ૨૩ ॥

ગાથા ૨૩ ભાવાર્થ:—જે પુદગલ વર્ણ થકી કાલાં હોય તેહ માંહી વે ગંધ, પાંચ રસ, આઠ સ્પર્શ, પાંચ સંસ્થાન એ ૨૦ વોલની મજના (હોય અથવા ન હોય તે) જાણવી, એવાદર અનંતા પ્રદેસીયા સ્વંધ આશ્રી ૨૦ વોલ જાણવા અને કાલા વર્ણ પાસે જઘન્ય ૪ વોલ લાભે તે એક ગંધ, એક રસ, વે સ્પર્શ, સંસ્થાન નહિ એ પરમાણુઆ આશ્રી જાણવું ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:—વ૦ વર્ણ થકી જે૦ જે પુદગલ મ૦ હોય ની૦ નીલો તે માંહે । મ૦ મજના હોય સે૦ તે ઉ૦ વઢી ગં૦ વે ગંધની સુગંધ હોય દુર્ગંધ પણ હોય ર૦ રસ પાંચ માંહે એક તિપાદિક રસ હોય તે મળી પાંચ રસની મજના હોય ॥ ફા૦ આઠ ફરસની મજનાં ચે૦ પુરણે મ૦ મજના હોય સં૦ સંસ્થાન પાંચની વિ૦ ય૦ પણ ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:—વર્ણઓ જે મહે નીલે મડે સે ઉ ગન્ધઓ ।

રસઓ ફાસઓ ચેવ મડે સંઠાણઓ વિય ॥ ૨૪ ॥

મૂલ:-વારસહિં જોયનેહિં સવદ્ધસુવરિં ભવે ।

ઈસિપ્ત્તમારનામા ઉ પુઢવી છતસંઝિયા ॥ ૫૮ ॥

ગાથા ૫૮ ભાવાર્થ:-સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનથકી વાર યોજન ઉપર ઈસીપ્ત્તમારા નામે મુક્તિસિલા છે, તે પૃથ્વી ચતા છત્રને આકારે છે ॥ ૫૮ ॥

અર્થ:-૫૦ પીસ્તાલીસ સ૦ લાખ જો૦ યોજનની તુ૦ વઢી ॥ આ૦ લાંબી છે । તા૦ તેટલીજ ચે૦ પુરણે વિ૦ પહોઢી પીસ્તાલીસ લાખ યોજન પ્રમાણે છે ॥ તિ૦ તેહની ત્રિગુણી સા૦ જ્ઞાણેરી ૫૦ પરધી છે ॥ ૫૯ ॥

મૂલ:-પળયાલસયસહસ્સા જોયનાળં તુ આયયા ।

તાવડયં ચેવ વિત્થિળ્ળા તિગુણો સાહિયપરિઓ ॥ ૫૯ ॥

ગાથા ૫૯ ભાવાર્થ:-તે સિદ્ધસિલા ૪૯ લાખ યોજનની લાંબી ને પીસ્તાલીસ લાખ યોજનની પહોઢી છે, તેહની ત્રિગુણી જ્ઞાણેરી પરીધી (ચક્રાવો) છે ॥ ૫૯ ॥

અર્થ:-અ૦ તે સિદ્ધસિલા આઠ જો૦ યોજન વા૦ જાડી છે સા૦ તે સિદ્ધસિલાં મ૦ મધ્યભાગે આઠ યોજનની લાંબી પહોઢી સ્ત્રેત્રલગે આઠ યોજન જાડી વિ૦ કહી તિર્થકરે ૫૦ પહે થોડી હાળી પામતી પાતઢી થાતી ચ૦ છેહડે । મ૦ માંસીની ૫૦ પાંચ થકી ત૦ પાતઢી જાળવી ॥ ૬૦ ॥

મૂલ:-અદ્વજોયળજાહુલ્લા સાં મજ્જમ્મિ વિયાહિયા ।

પરિહાયન્તી ચરિમન્તે મચ્છિપત્તાઉ તળુયરી ॥ ૬૦ ॥

અધ્ય ૦

॥ ૩૬ ॥

॥૪૫૭॥

अर्थ:-व० वर्णथकी सु० धोळा जे० जे पुदगल भ० हाय । भ० भजना होय से० ते उ० वळी ग० वे गंधनी । १० रसनी पांचनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे । भ० भजना । सं० संस्थाननी वि० पण ॥२७॥

मूल:-वण्णओ जे भवे सुक्किले भइए से उ गन्धओ ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २७ ॥

गाथा २७ भावार्थ:-जे पुदगळ वर्ण थकी धोळां होय तेह मांही २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २० वोलनी भजना जाणवी [ए पुर्वोक्त पांचे वर्गना १०० वोल जाणवा] ॥ २७ ॥

अर्थ:-गं० गंधथकी जे० जे पुदगल होय । सु० सुगंध मांहे भ० होय भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी १० रस पांचनी पण भजना फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥२८॥

मूल:-गन्धओ जे भवे सुग्भी भइए से उ वण्णओ ।

रसओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥ २८ ॥

गाथा २८ भावार्थ:-जे पुदगळ गंध थकी सुगंध होय तेह मांही, ५ वर्ण, ५ रस, ८ स्पर्श, ५ संस्थान, ए २३ वोलनी भजना जाणवी ॥ २८ ॥

अर्थ:-गं० गंधथकी जे० जे पुदगल भ० होय ॥ दु० दुर्भिगंध मांहे होय भ० भजना ॥ से० ते उ० वळी व० वर्ण पांचनी ॥ १० तिखादिक रस पांचनी ॥ फा० आठ फरसनी भजना होय चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ २९ ॥

૧૦

૪૫૮ ॥

ઉંચા છે અને તે સિદ્ધને ઉપરજ અલોકે, તેથી સિદ્ધ સિલાથી એક જોજન ઉંચો લોકનો અંત કશો ॥ ૬૨ ॥
 અર્થ:-જો ૦ એક યોજન પ્રમાણના ચાલીસે ઉછેડ કોશથાય એવો જોયણનો ઉંચાળો જો ૦ જે ત ૦ તિહાં સિદ્ધસિલા છે
 કો ૦ એટલી ઓગણચાલીસસહે અને નવાણું ગાડ હેઠી મુકીએ । પછી તે ઉ ૦ ઉપરલો જે કોસ । મ ૦ હોય ત ૦ તે
 કો ૦ એક કોસના છ ૦ છઠા ભાગને વિષે । સિ ૦ સિદ્ધની ઉ ૦ અવગાહના એટલી પ્રમાણે મ ૦ હોય ॥ ૬૩ ॥

મૂલ:-જોયણસ્સ ઉ જો તત્થ કોસો ઉવરિમો ભવે ।

તસ્સ કોસસ્સ છમ્માએ સિદ્ધાણોગાહના ભવે ॥ ૬૩ ॥

ગાથા ૬૩ માત્રાર્થ:-એક પ્રમાણાંગુલના જોજનના, ચાર હજાર ઉત્તેષાંગુલ કોશ થાય, (હવે પ્રમાણ
 જોજન ને ઉત્તેષ કોશનું માન કહેછે, તેમાં પ્રથમ પ્રમાણાંગુલનું માન કહેછે, ધરતાદીક ચક્રવર્તિનું કાંગળી રત્ન
 હોય, ચાર મથુર ત્રીફલે એક શ્વેત સરસવ થાય, ૧૬ સરસવે એક અડદ થાય, ૨ અડદે એક ગુજા (ચળોઢી)
 થાય, ૫ ગુજાએ એક માસો થાય, ૧૬ માસે એક સોનૈયો થાય, એવા ૮ સોનૈયા મારનું કાંગળી રત્ન હોય,
 તેહને છતલાં આઠ લુગાં હોય, બાર હાંસ છે, સોનીની અહીરખને (એરખ) સંઠાળે (આકારેછે), તે કાંગળી રત્નની
 અકેકી હાંસ ઉત્તેષાંગુલની પહોઢી છે અને જે ઉત્તેષાંગુલ તે સમગ્ર ભગવંત શ્રી મહાવીરનું અર્ધ અંગુલ
 થાય, તેહને ૧૦૦ ગુણું કરીએ તેવારે એક પ્રમાણાંગુલ થાય, એટલે મહાવીર સ્વામીના પાંચસે આત્મ આંગુલે
 એક પ્રમાણાંગુલ થાય, એવા ૬ પ્રમાણાંગુલે એક પગ થાય, બાર અંગુલે એક વૈન થાય, ૨૪ અંગુલે એક
 હાથ થાય, ૪૮ અંગુલે એક કુક્ષી થાય, ૯૬ અંગુલે એક ધનુષ્ય થાય, ૨૦૦૦ ધનુષ્યે એક ગાડ થાય, ચાર

અધ્ય ૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૫ ॥

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३१॥

गाथा ३१ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी कडवां होय तेह मांही पांच वर्ण, वे गंध, आठ स्पर्श, पांच संस्थान, ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥ ३१ ॥

अर्थः—र० रसथकी क० कसायलुं जे० जे पुदगळ होय ते मांहे उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी गं० वे गंध मांहे कोइक गंध होय ते भणी वे गंधनी भजना ॥ फा० फरस आठनी चे० पुरणे ॥ भ० भजना होय सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३२ ॥

मूलः—रसओ कसाए जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३२॥

गाणा ३२ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी कसायलां होय तेह मांही पांच वर्ण, वे गंध, आठ स्पर्श, पांच संस्थान, ए बीस बोलनी भजना जाणवी ॥ ३२ ॥

अर्थः—र० रसथकी अ० खाटो जे० जे पुदगळ उ० वळी ॥ भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी ॥ गं० वे गंधनी फा० आठ फरसनी चे० पुरणे भ० भजना सं० संस्थाननी वि० पण ॥ ३३ ॥

मूलः—रसओ अम्बिले जे उ भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ फासओ चेव भइए संठाणओ विय ॥३३॥

गाथा ३३ भावार्थः—जे पुदगळ रस थकी खाटां होय तेह मांही पांच वर्ण, वे गंध, आठ स्पर्श, पांच

૪૨૦

૬૯ ॥

આંગુલ થાય, ૬ અંગુલે એક પંગ થાય, બાર અંગુલે એક વૈત થાય, ૨૪ અંગુલે એક હાથ થાય, ૪૮ અંગુલે એક કુંડી થાય, ૯૬ અંગુલે એક ધનુષ્ય થાય, ૨૦૦૦ ધનુષ્યે એક ગાડ થાય, ૪ ગાડે એક જોજન થાય, એ ઉત્તરે આંગુલના ચાર હજાર કોશ થાય, તેવારે પ્રમાણાંગુલનો જોજન થાય) એહવા સિદ્ધ સિલા થકી ત્રણ હજાર ૯૯૯ કોશ હેઠા મુક્યા પછી ઉપરનો જે એક કોશ રહ્યો તેહના ૬ ભાગ કરીયે, તેવારે ૩૩૩ ધનુષ્યને ૩૨ આંગુલ થાય, એટલી સિદ્ધ ભગવંતની અવગાહના હોય અને એક કોશના જે ૬ ભાગ કરેલા છે, તે ૬ ભાગ માંહી સર્વથી ઉપરનો છેલો ૬ ઠો ભાગ ૩૩૩ ધનુષ્યને ૩૨ આંગુલનો છે, તિહાં સિદ્ધ ભગવંત રહ્યા છે ॥૬૩॥

અર્થ:-તં ત્યાં મોક્ષને વિષે સિં સિદ્ધ છે । મં મોટા ભાં ભાગ્યવંત અતિધની શક્તિના ધની । લોં લોકના અં અગ્રનેવિષે પં ઠિં રહ્યા છે । મં સંસાર માંહે નારકી પ્રમુખના ભવથી મું મુંકાણાથકા સિં મોક્ષરૂપિની વં પ્રધાન ગં ગતિ ગં પહોંચ્યા છે ॥ ૬૪ ॥

મૂલ:-તત્થ સિદ્ધા મહામાગા લોગગમ્મિ પડ્ડિયા ।

ભવપપચ્ચઓ મુકાં સિદ્ધિં વરગં ગયા ॥ ૬૪ ॥

ગાથા ૬૪ ભાવાર્થ:-તિહાં મોક્ષને વિષે મહા ભાગ્યવંત ને અતી શક્તિના ધની સિદ્ધ છે તે લોકાગ્રને વિષે રહ્યા છે અને તે સિદ્ધ નારકી પ્રમુખના ભવના વિસ્તારથી મુંકાણાથકા મોક્ષ રૂપની પ્રધાન ગતિ પહોંચ્યા છે ॥૬૪॥

અર્થ:-હં શરીરનું હંચપણું જં જે મનુષ્ય ભવનું જોં જેહવો પ્રમાણ હોં હોય । મં મનુષ ભવ ચં છેલા ભવને વિષે હં વળી । તિં ત્રીજે ભાગે હીં હિંની થાય તં મનુષ્યભવની દેહ હોય તે થકી હની થાય

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥૪૫૯॥

સેંતે ઉંવળી વંવર્ણ પાંચની ગંંબે ગંધની રંપાંચ રસની ચેંપુરણે મંમજના હોય સંંસંસ્થાનની વિંપણ ॥ ૩૬ ॥

મૂલ:-ફાસઓ મડાજે ઉ મડાજે સેં ઉ વણઓ ।

ગન્ધઓ રસઓ ચેવ મડાજે સંઠાણઓ વિય ॥ ૩૬ ॥

ગાથા ૩૬ ભાવાર્થ:-જે પુદગલ સ્પર્શથી સુંદર હોય, તેમ માંહી પાંચ વર્ણ, બે ગંધ, પાંચ રસ, પાંચ સંસ્થાન એ ૧૭ તથા (છ સ્પર્શ) એમ ૨૩ બોલની મજના જાણવી ॥ ૩૬ ॥

અર્થ:-ફાંફરસ થકી ગુંજે ભારે લોહ સરિસો જેંજે પુદગલ હોય તે માંહે ઉંવળી । મંમજના હોય સેંતે ઉંવળી વં પાંચ વર્ણની ગંં બે ગંધની રં પાંચ રસની ચેં પુરણે ॥ મંમજના હોય સંં પાંચ સંસ્થાનની વિંપણ ॥ ૩૭ ॥

મૂલ:-ફાસઓ ગુરુજે ઉ મડાજે સેં ઉ વણઓ ।

ગન્ધઓ રસઓ ચેવ મડાજે સંઠાણઓ વિય ॥ ૩૭ ॥

ગાથા ૩૭ ભાવાર્થ:-જે પુદગલ સ્પર્શથી ભારે હોય તેમ માંહી પાંચ વર્ણ, બે ગંધ, પાંચ રસ, પાંચ સંસ્થાન એમ ૧૭ તથા (છ સ્પર્શ) એ ૨૩ બોલની મજના જાણવી ॥ ૩૭ ॥

અર્થ:-ફાંફરસ થકી લં હલુયા આકતુલ સરિસો જેંજે પુદગલ તે માંહે ઉંવળી ॥ મંમજના હોય સેંતે ઉંવળી વં પાંચ વર્ણની ॥ ગંં બે ગંધની રં પાંચ રસની ચેં પુરણે । મંમજના હોય ॥ સંં પાંચ સંસ્થાનની વિં પણ ॥ ૩૮ ॥

મૂલ:-ફાસઓ લહુજે ઉ મડાજે સેં ઉ વણઓ ।

૬૦ ॥

ગાથા ૬૭ ભાવાર્થ:—તે સિદ્ધ ભગવંત અરૂપી છે ને આંતરા રહીત જીવના પ્રદેશ છે, કેવલ જ્ઞાનને કે-
વલ દર્શન સહીત છે અથવા કેવલ જ્ઞાનને કેવલ દર્શનનીજ જેહની સંજ્ઞા છે અને જે સુખની ઉપમા નથી એવું
અતુલ્ય સુખ સિદ્ધ પામ્યા છે ॥ ૬૭ ॥

અર્થ:—લો० લોકના એ० એક દે० દેસ વિભાગને વિષે તે० તે સિદ્ધ સં० સર્વ છે ॥ નાં કેવલજ્ઞાન અને
દં० કેવલદર્શન જેહને સં० સંજ્ઞા છે જેને ॥ સં० સંસારનો પાં પાર પામ્યા નિં સંસાર છેવો છે જેને સિં
મોક્ષરૂપિણી વં પ્રધાન । ગં ગતિ ગં પહોતા કર્મ ક્ષય કરીને ॥ ૬૮ ॥

મૂલ:—લોગેગદેસે તે સઘે નાળદંસણસન્નિયા ।

સંસારપારનિત્થિણા સિદ્ધિં વરગઈ ગયા ॥ ૬૮ ॥

ગાથા ૬૮ ભાવાર્થ:—લોકના એક દેશ (વિભાગ) ને વિષે સિદ્ધ રહ્યા છે અને કેવલ જ્ઞાનને કેવલ
દર્શનનીજ જેહને સંજ્ઞા છે, જે સંસારનો પાર પામ્યા છે ને જેને સંસારને છેવો છે ને કર્મ ક્ષય કરીને મોક્ષરૂ-
પિણી પ્રધાન ગતીયે પહોચ્યા છે, એ પ્રથમ સિદ્ધના જીવનું સ્વરૂપ કહ્યું ॥ ૬૮ ॥

અર્થ:—હવે સંસારીક જીવનું સ્વરૂપ કહે છે ॥ સં० સંસારમાંહિ સ્થિતા છે સંસારિક ઉં વળી જેં જે
જીં જીવ । દું બે પ્રકારે તેં તે વિં કહ્યા તિર્થકરે ॥ તં ત્રસ યં અને થાં થાવર જીવ ચેં વળી થાં
થાવર જીવ તિં ત્રણ પ્રકારે । તં તે ત્રસ થાવરં મહિ ॥ ૬૯ ॥

મૂલ:—સંસારત્થા ઉ જે જીવા દુવિહા તે વિયાહિયા ।

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૬૦ ॥

સંસ્થાન (છ સ્પર્શ) એ ૨૩ વોલની ભજના જાણવી ॥ ૪૦ ॥

અર્થ:-ફાં ફરસથકી નિં ચોપડ્યાં સરિલા જેં જે પુદગલ તે માંહી ઉં વઢી મં ભજના હોય સેં તે ઉં વઢી વં પાંચ વર્ણની ગંં વે ગંધની ચેં વઢી રં પાંચ રસની મં ભજના હોય સંં સંસ્થાનની વિં પળ ॥ ૪૧ ॥

મૂલ:-ફાસઓ નિહ્દા જે ઉ મહા સે ઉ વળ્ણઓ ।

ગન્ધઓ રસઓ ચેવ મહા સંઠાળઓ વિય ॥ ૪૧ ॥

ગાથા ૪૧ ભાવાર્થ:-જે પુદગલ સ્પર્શ થકી ચોપડ્યાં હોય તેહ માંહી પાંચ વર્ણ, વે ગંધ, પાંચ રસ, પાંચ સંસ્થાન (છ સ્પર્શ) એ ૨૩ વોલની ભજના જાણવી ॥ ૪૧ ॥

અર્થ:-ફાં ફરસ થકી જે હું પુદગલ લુલા રાલ સરિલા હોય તે માંહી જેં જે ઉં વઢી ॥ મં ભજના હોય સેં તે ઉં વઢી વં વર્ણ પાંચની ॥ ગંં વે ગંધની ભજના હોય રં પાંચ રસની ભજના હોય ચેં પુરણે ॥ મં ભજના હોય સંં સંસ્થાનની વિં પળ ॥ ૪૨ ॥

મૂલ:-ફાસઓ લુલ્લા જે ઉ મહા સે ઉ વળ્ણઓ ।

ગન્ધઓ રસઓ ચેવ મહા સંઠાળઓ વિય ॥ ૪૨ ॥

ગાથા ૪૨ ભાવાર્થ:-જે પુદગલ સ્પર્શથકી લુલાં હોય તેહ માંહી પાંચ વર્ણ, વે ગંધ, પાંચ રસ, પાંચ સંસ્થાન (છ સ્પર્શ) એ ૨૩ વોલની ભજના જાણવી (જે સ્પર્શ હોય તે અને તેનો ત્રિપક્ષી એ વે સ્પર્શ વર્જિને વીજા ૬-૬ સ્પર્શ ગણતાં ૨૩ વોલ થાય, એમ દરેક સ્પર્શમાં ૨૩, ૨૩ વોલ ગણતાં $23 \times 2 = 46$ વોલ સ્પર્શના જાણવા) ॥ ૪૨ ॥

રા૦

૬૧ ॥

વઢી બે ભેદ તે, ઇક પર્યાપ્તાને બીજા અપર્યાપ્તા ઇમ વે પ્રકારે તિર્યકરે કહ્યા છે ॥ ૭૧ ॥

અર્થ:-બા૦વાદર જે૦જે ઉ૦વઢી પ૦પર્યાપ્તા પ્રથ્વીકાય ॥ ઢુ૦બેપ્રકારે તે૦ તે વિ૦ કહ્યા તિર્યકરે ॥ સ૦. સુહાલી પ્રથ્વી સ્વ૦ અને કઠિન પ્રથ્વી ય૦વઢી બો૦ જાણવી ॥ સ૦ સુહાલી પ્રથ્વી સ૦ સાત પ્રકારે ત૦ તિહાં ॥ ૭૨ ॥

મૂલ:-બાયરા જે ઉ પજ્જત્તા ઢુવિહા તે વિયાહિયા ।

સળ્હા સ્વરા ય બોઢ્ઢવા સળ્હા સત્તવિહા તહિં ॥ ૭૨ ॥

ગાથા ૭૨ ભાવાર્થ:-જે વાદર પર્યાપ્તા પ્રથ્વીકાય તે વે પ્રકારે તિર્યકરે કહી છે, તે સુહાલી પ્રથ્વી ને બીજી કઠળ પ્રથ્વી જાણવી, તે માંહી સુહાલી પ્રથ્વી સાત પ્રકારે ॥ ૭૨ ॥

અર્થ:-કા૦ કાલી ૧ ની૦ નીલી ૨ ય૦ વઢી ૨૦ રાતી માટી ૩ ય૦ વઢી ॥ હ૦ પીલી ૪ ॥ સુ૦ ઉજલી ૫ ॥ તં૦ તેમજ ॥ પ૦ પાંડુર વર્ણ ગોપીચંદન સરસી તે ૬ । પ૦ અતિ જીળી રેતી જે સચિત મ૦ માટી હોય ૭ ॥ સ્વ૦ કઠિન પ્રથ્વી છ૦ છત્રીસ પ્રકારે વિ૦ કહી તિર્યકરે ॥ ૭૩ ॥

મૂલ:-કિળ્હા નીલા ય હિરિય ય હાલિદા સુકિલા તહા ।

પળ્હુપળગમટ્ટિયા સ્વરા છત્રીસવિહા ॥ ૭૩ ॥

ગાથા ૭૩ ભાવાર્થ:-૧ કાલી, ૨ લીલી, ૩ રાતી, ૪ પીલી, ૫ ધોલી, ૬ પાંડુરવર્ણ તે ગોરે ચંદનવર્ણ ૭, અતી જીળી રેતી, જે સચિત હોય તે, ઇસાત પ્રકારની સુહાલી પ્રથ્વી કહી અને કઠળ પ્રથ્વી ૩૬ પ્રકારે છે ॥ ૭૩ ॥

અર્થ:-પુ૦ કુલી પ્રથ્વી સ્વાળની માટી ૧. ય૦ વઢી સ૦ મરડીયાદિક કાંકરા ૨ ॥ વા૦ વેલુ નદી

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૬૧ ॥

मूलः—संठाणओ भवे तंसे भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चव भइए स फासओ विय ॥४५॥

गाथा ४५ भावार्थः जे पुदगळ त्रंस संस्थाने होय तेह मांही पांचवर्ण, वेगंध, पांचरस, ८स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥४५॥

अर्थः—सं० संस्थान थकी भ० होय च० चौरसने आकारे चौरसछे जे पुदगळ ते मांहे भ० भजना होय से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी गं० वेगंधनी भजना होय र० पांचरसनी भजना होय चे० वळी भ० भजना से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥४६॥

मूलः—संठाणओ भवे चउरंसे भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चव भइए से फासओ विय ॥ ४६ ॥

गाथा ४६ भावार्थः जे पुदगळ चौरस संस्थाने होय तेह मांही पांचवर्ण, वेगंध, पांचरस, ८स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी ॥४६॥

अर्थः—जे० जे पुदगळ आ० लाकडीनी परे लांवा सं० संस्थान परे परिणम्या छे ते मांहे ॥ भ० भजना से० ते उ० वळी व० पांच वर्णनी गं० वेगंधनी र० रस थकी चे० पुरणे भ० भजना होय से० ते फा० आठ फरसनी वि० पण ॥४७॥

मूलः—जे आययसंठाणे भइए से उ वण्णओ ।

गन्धओ रसओ चव भइए से फासओ विय ॥ ४७ ॥

गाथा ४७ भावार्थः—जे पुदगळ आयत संस्थाने होय तेह मांही पांच वर्ण, वेगंध, पांचरस, ८स्पर्श ए २० बोलनी भजना जाणवी (ए पुर्वोक्त पांच संस्थानना मळीने १०० भेद जाणवा, ए १०० वर्णना, १०० रसना, ४६ गंधना, १८४ स्पर्शना, १०० संस्थानना, ए सर्वे मळी ५३० भेद रूपी अजीवना स्थूल थकी कहा, बाकी तो एक गुण द्वीगुण आदिक गणतां तो अनंता भांगा थाय ॥ ४७ ॥

अर्थः—गो० गौहमेज रत्न २३ य० वळी ॥ रु० रुजक रत्ननी जाति २४ ॥ अं० अंक रत्न २५ । फ० फटिकरत्न २६ य० वळी ॥ लो० लोहिताक्ष रत्ननी जाति २७ य० वळी ॥ म० मरकत रत्न २८ ॥ म० मसारगळ रत्न २९ ॥ भु० भुजमोचक रत्न ३० ॥ इ० इंद्र नील रत्ननी जाति ३१ य० वळी ॥ ७६ ॥

मूलः—गोमेज्ज ए य रुयगे अङ्के फलगे य लोहियक्खे य ।
मरगय-मसारगळे भुयमोयग-इन्दनीले य ॥ ७६ ॥

गाथा ७६ भावार्थः—२३ गोमिज रत्न, २४ रुजक रत्न, २५ अंक रत्न, २६ फटक रत्न, २७ लोही-
ताक्ष रत्न, २८ मरकत रत्न, २९ मसारगळ रत्न, ३० भुजमोचक रत्न, ३१ इंद्रनील रत्न ॥ ७६ ॥

अर्थः—चं० चंदन रत्न ३२ ॥ गे० गेरुक रत्न ३३ । हं० हंसगर्भ नामे रत्न ३४ । पु० पुलक रत्न ३५ । सो० सौगंधिक रत्न ३६ य० वळी । वो० जाणवा चं० चंद्रप्रभानामा रत्न ३७ । वेडु० वैडुर्यनामा रत्न ३८ । ज० जलकांतनामा रत्न ३९ । सू० सूर्यकांत रत्न ४० य० वळी ॥ ७७ ॥

मूलः—चन्दण-गेरुय-हंसगम्भ पुल ए सौगन्धिए य बोद्धवे ।
चन्दप्पहवेरुलिए जलकन्ते सूरकन्ते य ॥ ७७ ॥

गाथा ७७ भावार्थः—३२ चंदन रत्न, ३३ गेरुक रत्न, ३४ हंसगर्भ रत्न, ३५ पुलक रत्न, ३६ सौगंधीक रत्न, ३७ चंद्रप्रभर रत्न, ३८ वैडुर्य रत्न, ३९ जलकांत रत्न, ४० सौर्यकांती रत्न ॥ ७७ ॥

अर्थः—ए० ए सर्व स्व० खरनामा पु० प्रथ्वीना भेद जाणवा । भे० भेद छ० छत्रीस भेद आ० कदा तिर्थकरे

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४६२ ॥

५७
५८
५९
६०
६१
६२
६३
६४
६५
६६
६७
६८
६९
७०
७१
७२
७३
७४

2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2

٢٠

१.२.३.४.५.६.७.८.९.१०.११.१२.

१ १ १ १ १ १ १ १ १ १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८

[illegible]

৩৯
৩৫
৩৬
৩৮
৩৯
৮০
৮১
৮২
৮৩
৮৪
৮৫
৮৬
৮৮
৮৯
৯০
৯১
৯২

QUESTION

[illegible]

Wiederholung des Vortrags

[illegible]

३ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२

१	०	२
३	०	५
४	०	७
६	०	८
९	०	९
१०	०	१०
११	०	११
१२	०	१२
१३	०	१३
१४	०	१४
१५	०	१५
१६	०	१६
१७	०	१७
१८	०	१८
१९	०	१९
२०	०	२०
२१	०	२१
२२	०	२२
२३	०	२३
२४	०	२४
२५	०	२५
२६	०	२६
२७	०	२७
२८	०	२८
२९	०	२९
३०	०	३०

[illegible][illegible][illegible]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

३	१	१	१
४	१	१	२
५	१	१	३
१	१	१	४
२	१	१	५
३	१	१	६
४	१	१	७
५	१	१	८
१	१	१	९
२	१	२	०
३	१	२	१
४	१	२	२
५	१	२	३
१	१	२	४
२	१	२	५
३	१	२	६
४	१	२	७
५	१	२	८

100

[illegible]

Handwritten notes:

[illegible]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

મૂલ:-સંતઈ પપ્પ નાઈયાં અંપજ્જવસિયાં વિ યં ।

ઠિં પડુચ્ચ સાઈયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૮૦ ॥

૩ ॥

ગાથા ૮૦ ભાવાર્થ:-એક સુક્ષ્મ વાદર પૃથ્વીકાયના જીવ છતાં આશ્રી અનાદી કાલના છે, તેનો અંત પણ નથી અને આયુષ્ય આશ્રી આદી સહિત તેમજ અંત સહિત પણ છે એ પ્રથમ ભેદ કહ્યો ॥ ૮૦ ॥

અર્થ:-વાં ૦ બાવીસ સં ૦ સહશ્ર ૥ વાં ૦ વરસ ૩૦ ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ મં ૦ હોય ૥ આં ૦ આડખાની ઠિં ૦ સ્થિતિ પું ૦ પૃથ્વીકાયની ૥ અં ૦ અંતરમુહુર્ત જં ૦ જઘન સ્થિતિ જાણવો ॥ ૮૧ ॥

મૂલ:-બાવીસસહસ્સાઈ વાસાણુકોસિયા ભવે ।

આડઠિં પુઢવીણં અન્તોમુહુર્તં જહન્નિયા ॥ ૮૧ ॥

ગાથા ૮૧ ભાવાર્થ:-વાદર પૃથ્વીકાયની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ૨૨૦૦૦ હજાર વર્ષની જાણવી, એ ભવ સ્થિતિનો વીજો ભેદ કહ્યો ॥ ૮૧ ॥

અર્થ:-અં ૦ અસંખ્યાતો કાં ૦ કાલ ૥ ૩૦ ઉત્કૃષ્ટી ॥ અં ૦ અંતરમુહુર્ત જં ૦ જઘન્ય સ્થિતિ કાં ૦ કાય ઠિં ૦ સ્થિતિ પું ૦ પૃથ્વીના જીવ તં ૦ પૃથ્વીના ભવ નીરંતર કરે તે કાં ૦ પૃથ્વીકાય તું ૦ વઢી અં ૦ મુકાય નહિ ॥ ૮૨ ॥

મૂલ:-અસંવકાલમુકોસં અન્તોમુહુર્તં જહન્નગં ।

કાયઠિં પુઢવીણં તં કાયં તુ અમુચ્ચઓ ॥ ૮૨ ॥

ગાથા ૮૨ ભાવાર્થ:-હવે વાદર પૃથ્વીકાયની કાયસ્થિતિ કહે છે, કાયસ્થિતિ તે પૃથ્વીના ભવ નીરંતર

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૬૩ ॥

૦

૪ ॥

અર્થ:-હવે અપકાય દ્રવ્યથી કહેછે । દું વે પ્રકારે આં અપકાયના જીં જીવ ઉં વળી । સું સુક્ષ્મ અને
 બાં વાદર તં તેમજ પં પર્યાપ્તા અને અં અપર્યાપ્તા । એં એમ દું વે પ્રકારે પું પળ કહિયે ॥૮૫॥

મૂલ:-દુવિહા આઝજીવા ઉ સુહુમા બાયરા તહા ।

પજ્જતમપજ્જત્તા એવમેએ દુહા પુળો ॥ ૮૫ ॥

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

ગાથા ૮૫ ભાવાર્થ:-હવે અપકાય દ્રવ્યથી કહે છે, અપકાયના જીવ વે પ્રકારે તે સુક્ષ્મ ને વાદર
 તેના વળી વે ભેદ તે અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા એ વે પ્રકારે અપકાયના જીવ હોય ॥ ૮૫ ॥

અર્થ:-બાં વાદર જેં જે અપકાય ઉં વળી પં પર્યાપ્તા ॥ પંં પાંચ પ્રકારે તેં તે । પં કહ્યા
 તિર્થકરે ॥ સું મેઘના પાણી ઉં આકાશ થકી સદાય પાણી પડે છે તે યં વળી ઉં ઉસ હં હરિ નીલાં
 તૃણી ઉપર પાણી આવે તે હરીતળા । ઘં ઘુચર હિં હિમ ॥ ૮૬ ॥

મૂલ:-બાયરા જે ઉ પજ્જત્તા પચ્ચહા તે પકિચિયા ।

સુદ્ધોદણ ય ઉસે હરતણૂ મહિયા હિમે ॥ ૮૬ ॥

ગાથા ૮૬ ભાવાર્થ:-જે વાદર અપકાય પર્યાપ્તા તે પાંચ પ્રકારે તે ૧ મેઘનું પાણી, ૨ આકાશથી સદા
 પડે તે ઉસનું પાણી, ૩ નીલા તૃણાં ઉપર આવે તે હરી તણું પાણી, ૪ ઘુંચરનું પાણી, ૫ હેમનું પાણી, એ પાંચ
 પ્રકારનું વાદર પાણી તિર્થકરે કહ્યું છે ॥ ૮૬ ॥

અર્થ:-એં એક પ્રકારે અપકાય અં ઘળે પ્રકારે નથી મું સુક્ષ્મ તં તિહાં અપકાયના ભેદ માંહિ

॥ ૪૬૪ ॥

ત્રાં

૬૬ ॥

આં અપકાયની અં અંતરમુહુર્ત જં જઘન્ય સ્થિતિ ॥ ૮૯ ॥

મૂલ:-સત્તેવ સહસ્સાઈ વાસાણુકોસિયા ભવે ।

આઉઠિઈ આઝૂં અંતોમુહુર્ત જહનિયા ॥ ૮૯ ॥

ગાથા ૮૯ ભાવાર્થ:-અપકાયના જીવની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ૭૦૦૦ હજાર વર્ષની, એ વીજો ભેદ કહ્યો ॥ ૮૯ ॥

અર્થ:-હવે કાયસ્થિતિ કહે છે ॥ અં અસંખ્યાતા કાલની ઉં ઉત્કૃષ્ટી અં અંતરમુહુર્ત । જં જઘન્ય સ્થિતિ જાણવી કાં કાય ઠિં સ્થિતિ ॥ આં અપકાયની ॥ તં તે કાં અપકાયની કાયા તું વળી અં ન મુકતો એટલો કાલ રહે ॥ ૯૦ ॥

મૂલ:-અસંસ્કાલમુકોસં અંતોમુહુર્ત જહનગં ।

કાયઠિઈ આઝૂં તં કાયં તુ અમુચ્ચઓ ॥ ૯૦ ॥

ગાથા ૯૦ ભાવાર્થ:-અપકાયના જીવની કાય સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની, ઉત્કૃષ્ટી અસંખ્યાતા કાલની, તે અપકાયના જીવ અપકાયની કાયા ન મુકે તો એટલા કાલ સુધી તિહાં રહે, એ વીજો ભેદ કહ્યો ॥ ૯૦ ॥

અર્થ:-અં અનંતકાલ ઉં ઉત્કૃષ્ટી ॥ અં અંતરમુહુર્ત જં જઘન્ય સ્થિતિ ॥ વિં છાંડે થકે સં પોતાની અપકાયની કાં કાયા ॥ આં અપકાયનાં જીં જીવને અપકાય પામવાનું એટલું અં આંતરું પડે ॥ ૯૧ ॥

મૂલ:-અણન્તકાલમુકોસં અંતોમુહુર્ત જહનગં ।

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૬૬ ॥

मूल—संसारत्था य सिद्धा य दुविहा जीवा वियाहिया ।

सिद्धा णेगविहा वुत्ता तं मे कित्तयओ सुण ॥ ४९ ॥

गाथा ४९ भावार्थः—जीव वे प्रकारे ते एक कर्मसहित ते एकेंद्रियादिक संसारी जीव, बीजा कर्मरहित ते सिद्धना जीव, ए वे प्रकारना जीव तिर्थकरे कह्या छे, गुरु कहेता हवा हे शिष्य? ए वे प्रकारना जीव ते मांही सिद्धना जीव घणे प्रकारे तिर्थकरे कह्या छे, ते हुं तुजने कहुं छुं ते तुं सांभळ??? ॥ ४९ ॥

अर्थः—इ० स्त्री मरीने सिद्ध थाय पु० पुरुष मरीने सि० सिद्ध थाय य० वळी । त० तेमज पुरुष य० वळी न० नपुंषक मरीने सिद्ध थाय । स० स्वलिंगे ते यतिने वेपे लिंगे सिद्ध थाय । अ० अनेरे संन्यासीने लि० वेपे सिद्ध थाय य० वळी । गि० ग्रहस्थने लि० वेपे मरीने सिद्ध थाय त० तेमज थाय य० वळी ॥ ५० ॥

मूलः—इत्थी पुरिससिद्धा य तहेव य नपुंसगा ।

सल्लिङ्गे अन्नलिङ्गे य गिहिलिङ्गे तहेव य ॥ ५० ॥

गाथा ५० भावार्थः—१ स्त्री मरीने सिद्ध थाय, २ पुरुष मरीने सिद्ध थाय, ३ नपुंशक मरीने सिद्ध थाय, तेमज ४ स्वलिंगे सिद्ध ते साधुने वेशे सिद्ध थाय, ५ अन्यलिंगे सिद्ध ते संन्यासी प्रमुखना अनेरे वेशे सिद्ध थाय, तेमज ६ ग्रहस्थलिंगे ते ग्रहस्थने वेशे सिद्ध थाय (इहां अन्यलिंगे ने ग्रहस्थलिंगे सिद्ध थाय, पण अन्यमतीने ग्रहस्थी सिद्ध न थाय एम समजवुं) ॥ ५० ॥

अर्थः—उ० उत्कृष्टी उ० पांचसे धनुषनी अवगाहनाना सिद्ध थाय य० वळी । ज० जवन्य वे हाथनी

ત્રાં

૪૬૬ ॥

અર્થ:-વાં વાદર જેં જે ઉં વળી પં પર્યાપ્તા ॥ દું બે પ્રકારે તેં તે વાદર વનસ્પતીના જીવ ત્રિં
કહ્યા ભગવંતે ॥ સાં અનંતા જીવ તે સાધારણ સં શરિરવંત છે એક શરિરમાંહિ અનંતા જીવ રહેછે યં વળી
પં બીજા પ્રત્યેક ॥ શરીરવંત જીવ છે યં વળી તં તેમજ યં વળી ॥ ૯૪ ॥

મૂલ:-વાયરા જે ઉ પજ્જત્તા દુવિહા તે વિયાહિયા ।

સાધારણસરીરા ય પત્તેગા ય તહેવ ય ॥ ૯૪ ॥

ગાથા ૯૪ ભાવાર્થ:-જે વાદર પર્યાપ્તા વનસ્પતીના જીવ તે બે પ્રકારે, તે એક સાધારણ શરીરવાળા અને
બીજા પ્રત્યેક શરીર વાળા, સાધારણ શરીર વાળા તે એકેક શરીરે અનંતા જીવ હોય તે, બીજા પ્રત્યેક શરીર
વાળા તે એકેક શરીરે એકેકો જીવ હોય તે, એ બે ભેદ જાણવા ॥ ૯૪ ॥

અર્થ:-પં પ્રત્યેક જુદા જુદા સં શરીરના ધર્મી ॥ અણેં ઘણે પ્રકારે તેં તે પં કહ્યાછે રૂં આં-
વાદિક ૧ ॥ ગું રિંગળી પ્રમુખ ૨ યં વળી ગું વનમાલતિ પ્રમુખ ૩ યં વળી લં ચંપકલતાદિક ૪ ॥ વં
તુવડી પ્રમુખ વળી ૫ તં ત્રણા ૬ તં તેમજ ॥ ૯૫ ॥

મૂલ:-પત્તેગસરીરાઓ પેગહા તે પકિત્તિયા ।

રુક્ષા ગુચ્છા ય ગુમ્મા ય લયા વળી તણા તહા ॥ ૯૫ ॥

ગાથા ૯૫ ભાવાર્થ:-પ્રત્યેક તે જુદા શરીરના ધર્મી જીવ ઘણે પ્રકારે કહ્યાછે, ૧ રુક્ષના બે ભેદ તે એક વીયાને,
૨ વહુવીયા, એક વીયા તે જે ફલમાં એક વીજ હોય તે આંવા પ્રમુખ અને વહુ વીયા તે જે ફલમાં ઘણાંજ વીયા હોય

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૬ ॥

पुरिसैसु य अट्टसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५२ ॥

गाथा ५२ भावार्थः—पुरुष नपुंसक (इहां जन्म नपुंसक समजवा नहि पण कर्तव्य नपुंसक समजवा) ने वेपे, एक समय १० जीव सिद्ध थाय, स्त्रीने वेपे एक समय उत्कृष्टा २० जीव सिद्ध थाय, पुरुषने वेपे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५२ ॥

अर्थः—च० चारजीव उत्कृष्टा य० वळी गि० ग्रहस्थ लिं० लिंगने विपे एक समये सिज्झे अ० सन्यासी प्रमुख अन्य लिंगने विपे उत्कृष्टा द० दस जीव एकसमे सिज्झे य० वळी स० स्वलिं० लिंङ्गे यतीने लिंगे अ० एकसो उपर आठ उत्कृष्टा एक समे सिज्झे स० समय ए० एके सि० सिज्झे ॥ ५३ ॥

मूलः—चत्तारि य गिहलिङ्गे अन्नलिङ्गे दसेव य ।

सलिङ्गेण अट्टसयं समएणेगेण सिज्झई ॥ ५३ ॥

गाथा ५३ भावार्थः—ग्रहस्थने वेपे एक समय उत्कृष्टा चार जीव सिद्ध थाय, अन्यलिंगने वेशे एक समय उत्कृष्टा १० जीव सिद्ध थाय, स्वलिंगे एक समय उत्कृष्टा १०८ जीव सिद्ध थाय ॥ ५३ ॥

अर्थः—उ० उत्कृष्टी पांचसे धनुषनी उ० अवगाहनाना जीव य० वळी । सि० उत्कृष्टा सिद्धे तो जु० थाय एक समय दु० वे जीव सिद्धे । च० चार जीव ज० जघन्य वेहाथनी अवगाहनाना जीव उत्कृष्टा एक समय सिद्धे (ज० जवना) म० मध्यनीपरे अवगाहनाना जीव अ० उत्कृष्टा एकसो आठ सीद्धे ॥ ५४ ॥

मूलः—उक्कोसोगाहणाए य सिज्झन्ते जुगवं दुवे ।

લસણ કં૦ કાંદા એ બે કંદમુલની જાતિ ય૦ વળી કં૦ કન્દલી એ પળ કંદમુલ ય૦ વળી કુ૦ કુડુવ એ કંદમુલ ॥ ૯૮ ॥

મૂલ:-હરિલી સિરિલી સસ્સિરિલી જાવડે કેયકન્દલી ।

પલળડુલસણકન્દે ય કન્દલી ય કુડુવ એ ॥ ૯૮ ॥

૭ ॥

ગાથા ૯૮ ભાવાર્થ:-હીરલી, સીરલી, સીસરલી એ ત્રણે કંદમુલની જાતી, જાવડ, કેડ કંદલી, પલંડુ, લસણ, કાંદા (ડુંગળી), કંદળી અને કુડુવ ॥ ૯૮ ॥

અર્થ:-લો૦ લોહિણી થી૦ એ પળ કંદમુલની જાતિ । તુ૦ એપળ કંદમુલ ય૦ વળી ત૦ તેમજ ય૦ વળી ક૦ કુળ્લકંદ ય૦ વળી વ૦ વજ્રકંદ એ ય૦ પળ કંદમુલ કં૦ કંદમુલ સૂ૦ સૂરણ ત૦ તેમજ ॥ ૯૯ ॥

મૂલ:-લોહિણીહૂય થીહૂય તુહગા ય તહેવ ય ।

કળહે ય વજ્રકન્દે ય કન્દે સૂરણ એ તહા ॥ ૯૯ ॥

ગાથા ૯૯ ભાવાર્થ:-લોહિણી, હૂંયથી નામે કંદ, કુહગાયનામેકંદ તેમજ કુળ્લ કંદ, વજ્રકંદ, સૂરણકંદ ॥ ૯૯ ॥

અર્થ:-અ૦ અશ્વકર્ણ એ પળ કંદમુલ ય૦ વળી બો૦ જાળવો ॥ સી૦ સીંહકર્ણ એ પળ કંદમુલ ત૦ તેમજ ય૦ વળી મુસુ૦ એ પળ કંદમુલ ય૦ વળી હ૦ નીલી હલદર પળ કંદમુલ ય૦ વળી ॥ જે૦ ઘણે પ્રકારે એ૦ એ આદિ દેડને ॥ ૧૦૦ ॥

મૂલ:-અસ્સકળ્ણી ય બોધવા સીંહકળ્ણી તહેવ ય ।

મુસુળ્લી ય હલિહા ય જેગહા એવમાયઓ ॥ ૧૦૦ ॥

ગાથા ૧૦૦ ભાવાર્થ:-અશ્વકર્ણ નામે કંદ, સિંહકર્ણ નામે કંદ, મુસળી નામે કંદ, નીલીહલદર કંદ

અર્થ:-ક૦ કિહાં પ૦ હણાણા ઉપરે જાતા સ્વલાણા સિ૦ સિદ્ધ । ક૦ કિહાં સિ૦ સિદ્ધ પ૦ રહ્યાછે ॥
ક૦ અને કિહાં બો૦ શરીર ચ૦ છાંડીને । ક૦ કિહાં ગ૦ જઈને સિ૦ સિદ્ધે ॥ ૫૬ ॥

મૂલ:-કહિં પડિહયા સિદ્ધા કહિં સિદ્ધા પડિહયા ।

કહિં બોન્દિં ચઢત્તાણં કત્થ ગન્તૂણ સિજ્જઈ ॥ ૫૬ ॥

ગાથા ૫૬ ભાવાર્થ:-ઉપર જતાં સિદ્ધ કિહાં સ્વલાણા (અટક્યા) છે, સિદ્ધ કિહાં રહ્યા છે, કિહાં શરીર છાંડીને કીહાં જઈને સિદ્ધ થાય ॥ ૫૬ ॥

અર્થ:-આ૦ અલોકને વિષે પ૦ સ્વલાણા ઉપર જાતા સિ૦ સિદ્ધા લો૦ લોકના અગ્ર મસ્તકને વિષે ચ૦ વળી પ૦ રહ્યાછે સિદ્ધ ઇ૦ ઇહાં તિરછાલોકને વિષે બો૦ મનુષ્ય સંવંધો શરીર ચ૦ છાંડીને ॥ ત૦ તિહાં આગળ ગ૦ જાઈને સિ૦ સિદ્ધ થાય ॥ ૫૭ ॥

મૂલ:-આલોણ પડિહયા સિદ્ધા લોચગ્ગે ચ પડિહયા ।

ઇહં બોન્દિં ચઢત્તાણં તત્થ ગન્તૂણ સિજ્જઈ ॥ ૫૭ ॥

ગાથા ૫૭ ભાવાર્થ:-ઉપર જતાં અલોકને વિષે સિદ્ધ સ્વલાણા છે, લોકાગ્રના મસ્તકને વિષે સિદ્ધ રહ્યા છે, ઇહાં ત્રીછાલોકને વિષે મનુષ્ય સંવંધીયું શરીર છાંડીને તિહાં લોકાગ્રે જઈને સિદ્ધ થાય ॥ ૫૭ ॥

અર્થ:-ચા૦ વાર જો૦ જોજન ॥ સ૦ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનથકી ઉ૦ ઉપર મ૦ છે ॥ ઈ૦ ઈસીપભારા ના૦ નામે સિદ્ધાસિલા છે ઉ૦ વળી ॥ પુ૦ તે પૃથ્વી છ૦ છત્રને સં૦ આકારે ॥ ૫૮ ॥

पण छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १०२ ॥

अर्थ:-द० दस चे० पुर्णे स० सहस्र । वा० वरस । उ० उत्कृष्टि स्थिति (भ० होय) । प० लीलफुल
निगोदिया व० वनस्पति कायनुं आ० आउनुं । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १०३ ॥

मूल:-दस चेव सहस्साइं वासाणुकोसिया पणगाणं ।

वणस्सईणं आउं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १०३ ॥

गाथा १०३ भावार्थ:-तेनी भवस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्त ने उत्कृष्टि १०००० हजार वर्षनी होय ॥ १०३ ॥

अर्थ:-अ० अनंतो काल उ० उत्कृष्टि स्थिति ॥ अंतो० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य आंतर जाणवुं काय० एकाय ठि०
स्थिति प० लीलफुल निगोदियादिक अनंत कायनी । तं० ते का० अनंतकायने तु० वळी अ० अणमुक्तोत्थको ॥ १०४ ॥

मूल:-अणन्तकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

कायठिई पणगाणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १०४ ॥

गाथा १०४ भावार्थ:-तेनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टी अनंताकाळनी होय, ए
लीलफुल निगोदियादिक अनंतकायना जीव अनंतकायनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज
रहे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १०४ ॥

अर्थ:-अ० असंख्याता कालनुं उ० उत्कृष्टुं आंतर जाणवुं । अ० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य आंतर
जाणवुं ॥ वि० छांडेथको स० पोताना का० वनस्पतीकायनी काया । प० लीलफुल प्रमुख अनंत काय जी०

ગાથા ૬૦ ભાવાર્થ:—તે સિદ્ધસિલા મધ્ય ભાગે આઠ યોજનની જાડી છે, તિહાં મધ્ય ભાગે આઠ યોજનની લાંબી અને આઠ યોજનની પહોળી છે, પછી થોડી થોડી હાળી પામતી પાતળી થતી છેડે માંચીની પાંચ કરતાં પણ પાતળી છે ॥ ૬૦ ॥

અર્થ:—અ૦ અર્જુનનામા ધોળા સુ૦ સુવર્ણ મ૦ મય ॥ સા૦ તે પુ૦ પૃથ્વી નિ૦ નિર્મલી છે સ૦ સ્વભાવે
ઉ૦ ચિતાસમા છ૦ છત્રને । સં૦ આકારે છે ય૦ વળી ॥ મ૦ કહી જિ૦ તિર્થંકર મહારાજે ॥ ૬૧ ॥

મૂલ:—અજ્જુણસુવણ્ણગમર્દ સા પુઢવી નિમ્મલા સહાવેણ ।

ઉત્તાણગલ્લત્તગસંઠિયા ય મણિયા જિણવરેહિં ॥ ૬૧ ॥

ગાથા ૬૧ ભાવાર્થ:—તે પૃથ્વી સ્વભાવેજ અર્જુન નામે ધોળા સુવર્ણમય નિર્મલ છે, અને ચતા (સમા)
છત્રને આકારે તિર્થંકરે કહી છે ॥ ૬૧ ॥

અર્થ:—સં૦ શંખ અને અ૦ અંકનામા રત્ન કુ૦ મચકુંદ ફુલ સં૦ સરિચ્છી । પ૦ ધોલી ॥ નિ૦
નિર્મલ સુ૦ મલી છે । સી૦ છે જો૦ એક યોજન પ્રમાણે ત૦ તિહાંથી સિદ્ધસિલાથી । લો૦ લોકનો । અ૦ અંત
છેહડો ઉ૦ વળી વિ૦ કહ્યો તિર્થંકરે ॥ ૬૨ ॥

મૂલ:—સહ્જકુન્દસંકાસા પણ્ડુરા નિમ્મલા સુહા ।

સીયાણ જોયણે તત્તો લોયન્તો ઉ વિયાહિઓ ॥ ૬૨ ॥

ગાથા ૬૨ ભાવાર્થ:—તે સિદ્ધ સિલા, શંખ, અંક નામે રત્ન અને મચકુંદના ફુલ સરીચ્છી મલી નિર્મલી ધોળી છે, તે સિદ્ધ
સિલાથી એક યોજન પ્રમાણે લોકનો છેડો તિર્થંકરે કહ્યો છે. (અર્થાત સિદ્ધ સિલાથી એક યોજન પ્રમાણે સિદ્ધ

ત્રાં

૪૬૯ ॥

इतौ उ तसे तिविहै बुच्छामि अंगुपुवंसौ ॥ १०७ ॥

गाथा १०७ भावार्थ:-ए पुर्वोक्त त्रण प्रकारे स्थावर जीव संक्षेपे कहा, ए स्थावर जीव कहा पछी हवे त्रस जीव त्रण प्रकारे अनुक्रमे कहीशुं ? ? ? ॥ १०७ ॥

अर्थ:-ते० तेउकाय वा० वाउकाय य० वळी बो० जाणवा ॥ ओ० मोटा य० वळी त० त्रस वेद्रियादिक त० तेमज ॥ इ० ए पुर्वे कहा ते । त० त्रसजीव । ति० त्रण प्रकारे ॥ ते० तेहना भे० भेद सु० सांभळ हे शिष्य । मे० मुजने कहेता थका ॥ १०८ ॥

मूल:-तेऊ वाऊ य बोधवा ओराला य तसा तहा ।

इवेए तसा तिविहा तेसिं भेए सुणेह मे ॥ १०८ ॥

गाथा १०८ भावार्थ:-१ तेउकाय, २ वाउकाय, ३ तेमज मोटा त्रस जीव वेद्रियादिक ते त्रण प्रकारे त्रस जीव कहा, हवे गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? तेहना भेद हुं कहीश, ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ १०८ ॥

अर्थ:-हवे तेउकाय द्रव्यथी कहे छे । दु० वे प्रकारे ते० तेउकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने वा० वादर त० तेमजवली ॥ प० पर्याप्ता अने अ० अपर्याप्ता । ए० एम ए० ए दु० वे प्रकारे पु० वळीकहा ॥ १०९ ॥

मूल:-दुविहा तेऊजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।

पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ १०९ ॥

गाथा १०९ भावार्थ:-इवे तेउकाय द्रव्यथी कहे छे, तेउकायना जीव वे प्रकारे ते सुक्ष्म ने वादर

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४६९ ॥

ગાડણ ૧ જોજન થાય, એ પ્રમાણાંગુલના જોજનનું માન કયું; હવે ઉત્સેયાંગુલના કોશનું માન કહે છે, અનંતા સુક્ષ્મ પરમાણુ આ મેળા કરિયે તેવારે એક વ્યવહારી પરમાણુ થાય તથા જાલીને વિષે રહ્યા સુર્યના કિરણ તેમાં રહ્યા જે વ્યવહારી પરમાણુ તે તરવાર પ્રમુખ શસ્ત્રની તિક્ષ્ણ ધારાએ કરી છેદાય મેદાય નહિ તથા અગ્નિમાં હી થઈને જાય, પગ વળે નહિ તથા પુષ્કરાવર્ત મહા મોટા મેચ માં હી થઈને જાય પગ પલળે નહિ તથા મહાગંગા નદીનો પ્રવાહ ડુંચો ચુલ હેમવંત પર્વતથી પડે છે તે પ્રવાહ સાહમો ચાલ્યો જાય, પગ સ્વલ્પ નહિ, ઘાત પામે નહિ તથા પાણીના આવર્તન તથા ત્રિંદુ આ માં હી રહે પગ તો હાં સડી ગાળીને પાણી થાય નહિ, તે અતિ તિક્ષ્ણ શસ્ત્રે કરીને દેવતાની શક્તિએ છેદતાં મેદતાં એક સ્વંડનો વીજો સ્વંડન થાય તેને કેવલ જ્ઞાની પરમાણુ કહે છે, એવા અનંતા વ્યવહારી પરમાણુ એકઠા થાય, તેવારે એક ઉષ્ણ સન્નિયો (ઉષ્ણતાનો વારીક રજકણ) થાય, આઠ ઉષ્ણસન્નિયે એક સળસન્નિયો (ઠંડકતાનો વારીક રજકણ) થાય, આઠ સળ સન્નિયે એક ઉર્ધ્વ રેણુ (રજ) થાય, આઠ ઉર્ધ્વરેણુ એક ત્રણ રેણુ વેદ્રીયાદીક ત્રણ જીવને ચાલતાં રજ ઉડે તે થાય, આઠ ત્રણ રેણુ એક રથ રેણુ તે રથાદીક હિંડતાં રજ ઉડે તે થાય, આઠ રથ રેણુ એક દેવકુરુ ઉત્તરકુરુ જુગલીયા મનુષ્યના એક વાળાગ્રનું જાડપણું થાય, દેવકુરુ, ઉત્તરકુરુના આઠ વાળાગ્રે એક હરીવાસ, રમ્યક વાસ ક્ષેત્રના જુગલીયાના વાળાગ્રનું જાડપણું થાય, હેમવય, એરણવય ક્ષેત્રના જુગલીયાના આઠ વાળાગ્રે પુર્વ પશ્ચિમ મહાવીરદેહના મનુષ્યના એક વાળાગ્રનું જાડપણું થાય, પુર્વ પશ્ચિમ મહાવીરદેહના આઠ વાળાગ્રે ભરત શ્રવતના મનુષ્યના એક વાળાગ્રનું જાળપણું થાય, એવા આઠ વાળાગ્રે એક લિંચ થાય, આઠ લિંચે એક જું થાય, આઠ જું એક જવમધ્ય થાય, આઠ જવમધ્યે એક

જાળવો, સુક્ષ્મ અગ્નીનો એકજ ભેદ છે, પણ ઘણા ભેદ તિર્થકરે કહ્યા નથી ॥ ૧૧૧ ॥

અર્થ:-હવે તેડકાય ક્ષેત્રથી કહે છે સુ. સુક્ષ્મ તેડકાયના જીવ સ. સર્વલોકમાં વ્યાપી રહ્યા છે ।
લો. લોકને દે. એક દેશને ય. વિષે । વા. વાદર તેડકાય છે । ઇ. એ હવે કહ્યા પછે કા. કાલનો । વિ.
વિભાગ તુ. વળી તે. તે અગ્નીનો । વુ. હું કહિશ ચ. ચાર પ્રકારે છે ॥ ૧૧૨ ॥

મૂલ:-સુહુમા સઘલોગમ્મિ લોગદેસે ય વાયરા ।

इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउव्विहं ॥ ११२ ॥

ગાથા ૧૧૨ ભાવાર્થ:-હવે તેડકાય ક્ષેત્રથી કહે છે, સુક્ષ્મ તેડકાયના જીવ સર્વ લોકમાંહિ વ્યાપી રહ્યા છે અને વાદર તેડકાય તે લોકના એક દેશનેવિષે રહ્યા છે, ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય? એ ક્ષેત્રથી વિચાર કહ્યા પછી હવે તે અગ્નીના કાલનો વિભાગ ચાર પ્રકારે હું કહીશ ??? ॥ ૧૧૨ ॥

અર્થ:-હવે કાલથી કહેછે । સં. છતાં પ. આશ્રી અ. અનાદિ કાલનાછે અગ્ની કાયના જીવ । અ. અને સદાય અગ્ની હશે પણ છેહડો આવે નહિ ॥ વિ. ય. વળી ઠિ. ભવસ્થિતિ કાયસ્થિતિ આડખાની સ્થિતિ પ. આશ્રી-જોતા સા. આદિસહિત છે ॥ સ. આડખું પુરું થાય તેવારે ॥ અંતસહિત વિ. ય. વળી પણ છે ॥ ૧૧૩ ॥

મૂલ:-સંતદં પપ્પ નાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिયા वि य ॥ ११३ ॥

ગાથા ૧૧૩ ભાવાર્થ:-હવે તેડકાય કાલથી કહે છે, અગ્નીના જીવ છતા આશ્રી અનાદિકાલના છે

ય૦ વઢી શિ૦ મૌક્ષ રૂપણી ઉ૦ અવગાહના સિદ્ધની મ૦ હૌય ॥ ૬૫ ॥

મૂલ:—ઉસ્સેહો જસ્સ જો હોઈ ભવમ્મિ ચરિમ્મિ ઉ ।

તિભાગહીણો તત્તો ય સિદ્ધાણોગાહના ભવે ॥ ૬૫ ॥

ગાથા ૬૫ ભાવાર્થ:—હેલા મનુષ્યના થવને વિષે જેટલી શરીરની ઉંચાઈ હોય તેહના ત્રણ ભાગ કરીએ તે માંહેના એક ભાગ વર્જિને વે ભાગ જેટલી સિદ્ધ ભગવંતની અવગાહના હોય ॥ ૬૫ ॥

અર્થ:—એ૦ એક કોઈક સિદ્ધ સા૦ આદિસહિત છે । અ૦ હેડારહિત છે વિ૦ ય૦ વઢી ॥ પુ૦ ધણા સમસ્ત આશ્રી જોઈએ તો અ૦ અનાદિકાલના છે અ૦ હેડો પળ નથી વિ૦ ય૦ વઢી ॥ ૬૬ ॥

મૂલ:—એગત્તેણ સાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

પુહુત્તેણ અણાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૬૬ ॥

ગાથા ૬૬ ભાવાર્થ:—એક સિદ્ધ આશ્રી આદી સંહીત છે ને અંત રહીત છે ને ઘણા સિદ્ધ આશ્રી આદી અંત રહીત છે ॥ ૬૬ ॥

અર્થ:—અ૦ સિદ્ધ અરૂપી છે જી૦ આંતરારહિત જીવના પ્રદેશ છે ઘ૦ ઘણાપણે । ના૦ કેવલજ્ઞાન અને દં૦ કેવલદર્શન તેહ સં૦ સહિત । અથવા તેહજ જ્ઞાન દર્શનની સંજ્ઞા છે જેહને ॥ અ૦ અતુલ સુ૦ સુખ સં૦ પામ્યા છે ઉ૦ ઉપમા જ૦ જે સુખની ન૦ નથી જગતમાં કોઈ પળ ઉ૦ વઢી ॥ ૬૭ ॥

મૂલ:—અરૂવિણો જીવંધણા નાણદંસણસન્નિયા ।

અતુલં સુહસંપન્ના ઉવમા જસ્સ નત્થિ ઉ ॥ ૬૭ ॥

ગાથા ૧૧૮ ભાવાર્થ:-હવે વાયુકાય દ્રવ્યથી કહે છે, વાયુકાયના જીવ બે પ્રકારે, તે સુક્ષ્મ ને બાદર તેમજ તેના પળ બે ભેદ, અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા ॥ ૧૧૮ ॥

અર્થ:-વા૦ બાદર જે૦ જે વાયુકાયનાં જીવ ૩૦ વઠ્ઠી ૫૦ પર્યાપ્તા પં૦ પાંચ પ્રકારે તે૦ તે ૫૦ આશ્રી કહ્યા ॥ ૩૦ રહિરહિને વાય મ૦ વંટોલીયો આવે છે તે । ઘ૦ ઘનોદધિને હેઠે ઘનવાય છે તે ઘનવાય શુ૦ શું-જારસબ્દકરે તે શુંજવાય । સુ૦ થોડો થોડો વાયતે સુધવાય ય૦ વઠ્ઠી ॥ ૧૧૯ ॥

મૂલ:-ચાયરા જે ૩ પજ્જત્તા પશ્વહા તે પકિત્તિયા ।

ઉક્કલિયા મળ્ડલિયા ઘળગુઝા સુદ્ધવાયા ય ॥ ૧૧૯ ॥

ગાથા ૧૧૯ ભાવાર્થ:-બાદર વાયુકાય પર્યાપ્તા જીવ તે પાંચ પ્રકારે કહ્યા તે ૧ ઝકલીયો વાયુ તે રહી રહીને વાય, ૨ મંડળીયો વાયુ તે વંટોળીયો આવે છે તે, ૩ ઘનોદધીને હેઠે જે ઘનવાયુ છે તે ઘનવાયુ, ૪ શુંજારવ શબ્દ કરે તે શુંજાવાયુ, ૫ થોડો થોડો વાય તે શુદ્ધ વાયુ ॥ ૧૧૯ ॥

અર્થ:-સં૦ તૃણાદિક બીજે ઠામે લેઈ નાચે તે સંવર્તક વા૦ વાય છે વા૦ વઠ્ઠી ॥ અળે૦ ઘળે પ્રકારે એ૦ એ આ૦ આદિ દેઈને । એ૦ એકજ પ્રકારે છે સુક્ષ્મ વાયુ ઘળા પ્રકારના નથી । સુ૦ સુક્ષ્મ વાયુના જીવ ત૦ તે વિ૦ કહ્યા ભગવંતે ॥ ૧૨૦ ॥

મૂલ:-સંવટ્ટગવાતે વા ણેગહા એવમાયઓ ।

એગવિહમણાણત્તા સુહુમા તત્થ વિયાહિયા ॥ ૧૨૦ ॥

ગાથા ૧૨૦ ભાવાર્થ:-૬ તૃણાદિક બીજે ઠામે લેઈ નાચે તે સંવર્તક વાયુ ઇત્યાદિક ઘળા પ્રકારના

-૨-

તસા ય થાવરા ચેવ થાવરા તિવિહા તર્હિ ॥ ૬૯ ॥

ગાથા ૬૯ ભાવાર્થ:-હવે સંસારી જીવનું સ્વરૂપ કહે છે, સંસાર માંહી રહ્યા, તે સંસારી જીવ બે પ્રકારે તિર્થંકરે કહ્યા છે, તે એક ત્રણ જીવને બીજા સ્થાવર જીવ તેમાંહી જે સ્થાવર જીવ તે ત્રણ પ્રકારે છે ॥ ૬૯ ॥

અર્થ:-હવે થાવરના ત્રણ પ્રકાર કહે છે ॥ પૃ० પૃથ્વી આ० અપકાય જી० જીવ ય० વલી । ત० તેમજ ય० વલી વ० વનસ્પતિના જીવ ॥ ઇં० એહવા એં થા० થાવર જીવ તિ० ત્રણ પ્રકારે ॥ તે० તેહના મે० ભેદ સુ० સાંભળો ॥ મે० મુજને કહેતા થકા ॥ ૭૦ ॥

મૂલ:-પુઢવી આઝીવા ય તહેવ ય વળસ્સઈ ।

ઇચ્ચેવ થાવરા તિવિહા તેસિં મેએ સુળેહ મે ॥ ૭૦ ॥

ગાથા ૭૦ ભાવાર્થ:-૧ પૃથ્વી કાય, ૨ અપકાય, ૩ વનસ્પતી કાય, એ ત્રણ પ્રકારે સ્થાવર જીવકહ્યા, ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? એ ત્રણના ભેદ હું તુજને કહું છું, તેતું સાંભળ ! ! ! ॥ ૭૦ ॥

અર્થ:-હવે દ્રવ્યથી પૃથ્વીના ભેદ કહેછે હુ० બે પ્રકારે હ० વલી પુ० પૃથ્વીના જી० જીવ ॥ સુ० સુક્ષ્મ અને । વા० વાદર ત० તેમજ ॥ પ० એક પર્યાપ્તા ॥ અ० બીજા અપર્યાપ્તા ॥ એ० એ હુ० બે પ્રકારે પુ० કહ્યા તિર્થંકર માહારાજે ॥ ૭૧ ॥

મૂલ:-દુવિહા ડ પુઢવીજીવા સુહુમા બાયરા તહા ।

પજ્જત્તમપજ્જત્તા એવમેએ દુહા પુળો ॥ ૭૧ ॥

ગાથા ૭૧ ભાવાર્થ:-હવે પૃથ્વીના દ્રવ્યથી ભેદ કહે છે, પૃથ્વીના જીવ બે પ્રકારે, તે સુક્ષ્મને વાદર, તેના

ઉત્તરા૦

॥ ૪૭૨ ॥

બાદર વાયુ કહ્યા છે ને સુક્ષ્મ વાયુના જીવનો તો એકજ પ્રકાર છે પણ ઘળા પ્રકાર તિર્યકરે કહેલ નથી ॥ ૧૨૦ ॥

અર્થ:-સુ૦ સુક્ષ્મ વાયુના જીવ । સ૦ સર્વલોકમાંહિ વ્યાપી રહ્યા છે । લો૦ લોકને દે૦ એક વિભાગે
ય૦ વઢી બા૦ બાદર વાયુકાયના જીવ છે ॥ ૬૦ એ વિચાર કહ્યા પછી કા૦ કાલનો । વિ૦ વિભાગ તુ૦ વઢી
તે૦ તે વાયુકાયનો વુ૦ હું કહિસ ચ૦ ચાર પ્રકારે ॥ ૧૨૧ ॥

મૂલ:-સુહુમા સર્વલોગમ્મિ લોગદેસે ય વાયરા ।

इतो कालविभागं तु तेषां वृच्छं चउविहं ॥ १२१ ॥

ગાથા ૧૨૧ ભાવાર્થ:-હવે ક્ષેત્રથી કહે છે, સુક્ષ્મ વાયુકાયના જીવ સર્વ લોકમાંહી વ્યાપી રહ્યા છે
અને લોકના એક દેશને વિષે બાદર વાયુકાયના જીવ રહ્યા છે, એ ક્ષેત્રથી વિચાર કહ્યા પછી ગુરુ કહેતા હતા
હે શિષ્ય ? વાયુકાયના જીવનો કાલથી ચાર પ્રકારે વિચાર કરીશું ॥ ૧૨૧ ॥

અર્થ:-સં૦ છતા પ૦ આશ્રી અ૦ વાયુકાયના જીવ અનાદિ કાલના છે । અ૦ વાયુકાયના જીવનું
અંતપણ નથી સદાહોય વિ૦ ય૦ વઢી ઠિ૦ ભવસ્થિતિકાયસ્થિતિ આડવાની સ્થિતિ પ૦ આશ્રી । સા૦ આદિ
સહિત છે સ૦ આંડું પુરંથાય તેવારે અંતસહિત વિ૦ ય૦ પણ છે ॥ ૧૨૨ ॥

મૂલ:-સંતદં પપ્પ નાડ્યા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ठिं पडुच्च साईया सपज्जवसिયા वि य ॥ १२२ ॥

ગાથા ૧૨૨ ભાવાર્થ:-હવે કાલથી વિચાર કહે છે, છતા આશ્રી વાયુકાયના જીવ અનાદિકાલના

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૭૨ ॥

प्रमुख ३ । य० वळी उ० पाताण ॥ कटका ४ ॥ ति० मोटा पाषाणनी शिला ५ ॥ य० वळी लो० समुद्रनो
लोण ६ ॥ उ० उप खारी धुळ ७ ॥ अ० लोह ८ ॥ त० तरुयो ९ ॥ त० त्रांबु १० ॥ सी० सीसुं ११ ॥ रु० रुपुं
१२ ॥ सु० सुवर्ण १३ ॥ य० वळी व० वज्र हीरानी जाती १४ य० वळी ॥ ७४ ॥

मूलः—पुढवी य सकरा वालुया य उवले सिला य लोणूसे ।

अय-तउय-तम्ब-सीसग-रुप-सुवण्णे य वडरे य ॥ ७४ ॥

गाथा ७४ भावार्थः—१ खाणनी गाटी, २ गरडीया कांकरा, ३ नदी प्रमुखनी वेळु, ४ पाषाणना
कटका, ५ मोटा पाषाणनी सीला, ६ समुद्रादीकनुं लुण, ७ ऊस ते खारी धुळ, ८ लोहुं, ९ त्रांबु, १० तरुऊ,
११ सीसुं, १२ रुपुं, १३ सुवर्ण, १४ वज्रहीरा ॥ ७४ ॥

अर्थः—ह० हरियाळ १५ ॥ हि० हिंगळो १६ ॥ म० मणशिला १७ ॥ सा० रत्ननी जाति १८ ॥ ज० सरमुं
१९ ॥ प० प्रवाला २० ॥ अ० आभुया जळकोस २१ ॥ अ० आभुयासहित धुली २२ ॥ वा० ए बादर पृथ्वी-
कायना भेद म० हवे मणिना वि० भेद कहे छे ॥ ७५ ॥

मूलः—हरियाले हिङ्गुलए मणोसिला सासगंजण-पवाले ।

अब्भपडलब्भवालुय बायरकाए मणिविहाणे ॥ ७५ ॥

गाथा ७५ भावार्थः—१५ हडताळ, १६ हिंगळो, १७ मणसील, १८ रत्ननी जात; १९ सरमो, २० प्रवाळां, २१ आभुया
जळकोस, २२ आभुआ सहीत धुळ, ए २२ बादर पृथ्वी कायना नाम कऱ्या, हवे मणीना भेद कहेछे ॥ ७५ ॥

उत्तरा०

॥ ४७३ ॥

छांडे थके स० पोतानी । का० काया । वा० वायुकायना जी० जीवने । अ० वायुकायपणे उपजवानुं
एटलुं आंतर पडे ॥ १२५ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजहंमि सए काए वाऊजीवाण अन्तरं ॥ १२५ ॥

गाथा १२५ भावार्थः—पोतानी वायुकायनी काया छांडेथके, वायुकायना जीवने फरी वायुकाय पाम-
वानुं आंतर पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्ट अन्ताकाळनुं, ए चोथो भेद कळो ॥ १२५ ॥

अर्थः—ए० ए वायुकायना भेद व० वर्ण थकी चे० पूरणे । गं० मंघ थकी र० रस थकी । फा०
फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ १२६ ॥

मूलःएएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १२६ ॥

गाथा १२६ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए वायुकायना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी,
संस्थानथकी हजारो भेद छे, ए तेउकाय ने वायुकायने त्रसना भेदमां गणेल छे, ते ए बे चाले छे ते आश्री
छे, वाकी तो स्थावरज छे ॥ १२६ ॥

अर्थः—ओ० मोटा त० त्रस जीव बे इंद्रियादीक जे० जे उ० वळी ॥ च० चार प्रकारे ते० ते प० कक्षा
भगवंते । बे० वेइंद्रि ॥ ते० तेइंद्रि ॥ च० चोरिंद्रि । पं० पंचेद्रि चे० पूरणे ॥ १२७ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४७३ ॥

ए० एक प्रकारे अ० फेरनथी घणेप्रकारे नथी सु० सुक्ष्म पृथ्वीना जीव त० तिहांपृथ्वीना भेद मांही वि० कक्षा तिर्थ करे ॥ ७८ ॥

मूलः—एए खरपुढवीए भेया छत्तीसमाहिया ।

एगविहमनाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ ७८ ॥

गाथा ७८ भावार्थः—ए सर्व ३६ भेद कठण पृथ्वीना तिर्थ करे कक्षा छे अने सुक्ष्म पृथ्वीना जीव ते एकज भेदे छे, तेनो बीजो भेद नथी, ए सुक्ष्म पृथ्वीना जीव ते, ए पृथ्वीना पुर्वोक्त भेद मांहीज तिर्थ करे कक्षा छे, ए द्रव्यथी पृथ्वीना भेद कक्षा ॥ ७८ ॥

अर्थः—हवे क्षेत्रथी कहेछे सु० सुक्ष्म पृथ्वीकायना जीव । स० सर्व लो० लोकना मांहे व्यापी रखाछे । लो० लोकना ए० एक देशविभागे य० वळी । वा० वादर पृथ्वीकायना जीव छे । इ० सुक्ष्म वादर पृथ्वीकायना भेद कक्षा प्रच्छी का० हवे कालना वि० भेद कहेछे तु० वळी । ते० ते कालना भेद तु० कहिं च० चार प्रकारे ॥ ७९ ॥

मूलः—सुहुमा सवलोगम्मि लोगदेसे य बायरा ।

इतो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ ७९ ॥

गाथा ७९ भावार्थः—सुक्ष्म पृथ्वीकायना जीव सर्व लोकमांही व्यापी रखाछे अने वादर पृथ्वीकायना जीव ते लोकना एक देशने विपेछे, ए क्षेत्रथी सुक्ष्म ने वादर पृथ्वीकायना भेद कक्षा, हवे कालना भेद चार प्रकारे कहे ॥ ७९ ॥

अर्थः—सं० सुक्ष्म वादर पृथ्वीकायना जीवछता प० आश्री । अ० अनादिकालना छे । अ० छेहडो नथी । वि० य० वळी । ति० आउखा प० आश्री सा० आदिसहित छे ॥ स० आउखानो छेडो आवे ते भणी अंतसहित छे वि० य० वळी ॥ ८० ॥

उत्तरा०

॥ ४७४ ॥

गाथा १२९ भावार्थः—विष्टामांहि उपजे ते करमीया, सोमंगळ नामे एटलै अळसीया, एळ घणा कांटा एकठा करीने भुंगळी सरीखुं घर बनावीने ते मांही रहे ते, जेहनुं वांसळी सरिखुं मुख छे ते वांसीमुहा कहीए, छीप, शंख, तेमजं नानां शंखला अथवा नानी छीप ॥ १२९ ॥

अर्थः—पळो० पळुक बे इंद्रीजाति । अ० ए पण बेइंद्रीनी जाति चे० पुरणे । त० तेमज य० वळी व० कोडा ॥ ज० जलो जा० बेइंद्रीनी जाति चे० पुरणे । चं० चंदणीया य० वळी त० तेमज य० वळी ॥ १३० ॥

मूलः—पळोया गुळया चेव तहेव य वराडगा ।

जळूगा जालगा चेव चन्दणा य तहेव य ॥ १३० ॥

गाथा १३० भावार्थः—काष्ट कीडी नामे धुणनी जाती (काष्टने खाय ते), कोडा, जळो, दुष्ट रक्तकर्षण तेमज चांदणीया नामे ॥ १३० ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे बे० बेइंद्री ए० ए पुर्वे कह्या ते अ० घणे प्रकारे ए० ए कह्या ते आ० आदिदेइने ॥ हवे क्षेत्रथी कहेछे लो० लोकने ए० एक दे० विभागेछे ते० ते स० सर्व न० नथी स० संघला बेइंद्री वि० कह्या ॥ १३१ ॥

मूलः—इइ बेइन्दिया एए णेगहा एवमायओ ।

लोगेगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ॥ १३१ ॥

गाथा १३१ भावार्थः—ए पुर्वोक्त घणा प्रकारना बेइंद्री जीवछे ए द्रव्यथी कह्या, हवे क्षेत्रथी कहेछे, ते सर्व बेइंद्री जीव लोकना एक देश (विभाग) ने विषे रह्या छे पण सर्व लोकने विषे बेइंद्री जीव नथी कह्या ॥ १३१ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४७४ ॥

करे, पृथ्वीकायमांथी मरीने वळी पृथ्वीकायमांहीज उपजे ते पृथ्वीनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी असंख्याता काळनी (अर्थात ए पृथ्वीकायनी काया नमुंके तो एटला काळ सुधी रहे एत्रीजो भेद कह्यो ॥८२॥

अर्थः—अ० अनंता का० काळनुं आंतरं पडे पृथ्वीनुं भव पामवाआश्री उ० उत्कृष्टो ॥ अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य आंतरं ॥ वि० छांडेथके ॥ स० पोतानी पृथ्वी का० काया ॥ पु० पृथ्वीना जी० जीवने अ० पृथ्वीनो भव पामवो उत्कृष्टो अनंतकालनुं आंतरं पडे ॥ ८३ ॥

मूलः—अणन्तकालमुकोसं अन्तोमुहूर्तं जहन्नगं ।

विजडंमि सए काए पुढविजीवाण अन्तरं ॥ ८३ ॥

गाथा ८३ भावार्थः—पोतानी पृथ्वीकायनी काया छांडये थके फरी पृथ्वीनो भव पामवा आश्री आंतरं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्त अने उत्कृष्टं अनंता काळनुं ए काळथी चोथो भेद कह्यो ॥ ८३ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे ॥ ए० ए पृथ्वीकायना जीव व० वर्णथकी चे० पुरणे गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्त होय ॥८४॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ८४ ॥

गाथा ८४ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए पृथ्वीकाय जीवना वर्ण थकी, गंध थकी, रस थकी, स्पर्श थकी, संस्थान थकी हजारो भेद थाय ए पृथ्वीकायनुं स्वरूप कह्युं ॥ ८४ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૪૭૫ ॥

બેઇન્દિયકાયઠિંઈ તં કાયં તુ અમુન્નર્ઓ ॥ ૧૩૪ ॥

ગાથા ૧૩૪ ભાવાર્થ:-બેઇંદ્રી જીવની કાયસ્થિતિ જઘન્ય અંત મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી સંખ્યાતાકાઢની, બેઇંદ્રી કાયના જીવ બેઇંદ્રીની કાયા ન મુકે તો ઇટલા કાઢ સુધી તિહાંજ રહે, એ ત્રીજો ભેદ કહ્યો ॥ ૧૩૪ ॥

અર્થ:-અં અનંતા કાં કાલનું ઉં ઉત્કૃષ્ટું આંતરુ પડે અં અંતર મુહુર્ત જં જઘન્ય સ્થિતિ । બેં બે ઇંદ્રિ જીં જીવને । અં બે ઇંદ્રિપણું પામવાનું ઇટલું આંતરુ પડે ચં વઢી વિં કહું વીતરાગે ॥ ૧૩૫ ॥

મૂલ:-અણન્તકાલમુક્કોસં અન્તોમુહુર્તં જહન્નગં ।

બેઇન્દિયજીવાણં અન્તરં ચ વિયાહિયં ॥ ૧૩૫ ॥

ગાથા ૧૩૫ ભાવાર્થ:-પોતાની બેઇંદ્રી કાયની કાયા છાંડયેથકે બેઇંદ્રી કાયના જીવને ફરી બેઇંદ્રી કાય પામવાનું આંતરું પડે તો જઘન્ય અંતરમુહુર્તનું અને ઉત્કૃષ્ટું અનંતાકાઢનું, એ ચોથો ભેદ કહ્યો ॥ ૧૩૫ ॥

અર્થ:-હવે ભાવથી કહે છે । એં એ બેઇંદ્રી જીવના ભેદ વં વર્ણ થકી ચેં પુરણે । ગં ગંધથકી રં રસથકી । ફાં ફરસ થકી । સં સંસ્થાનનાદેં ભેદથકી વાં વઢી ॥ વિં ભેદના સં સહસ્ર હોય ॥ ૧૩૬ ॥

મૂલ:-એણસિં વણ્ણઓ ચેવ ગન્ધઓ રસફાસઓ ।

સંઠાણદેસઓ વાવિ વિહાણાં સહસ્સસો ॥ ૧૩૬ ॥

ગાથા ૧૩૬ ભાવાર્થ:-હવે ભાવથી કહે છે, એ બેઇંદ્રી જીવના વર્ણથકી, ગંધથકી, રસથકી, સ્પર્શથકી, સંસ્થાનથકી હજારો ભેદ થાય છે ॥ ૧૩૬ ॥

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૭૫ ॥

વિ० કહ્યા તિર્થંકરે ॥ સુ० સુક્ષ્મ અપકાયના જીવ ॥ સં० સર્વ લો०. લોકમાંહિ વ્યાપી રહ્યા છે લો०. લોકના
દે० એક વિભાગને વિષે છે યં વળી । વાં વાદર અપકાયના જીવ ॥ ૮૭ ॥

મૂલ:—અગવિહમણાણત્તા સુહુમા તત્થ વિયાહિયા ।

સુહુમા સવલોગમ્મિ લોગદેસે ય વાયરા ॥ ૮૭ ॥

ગાથા ૮૭ ભાવાર્થ:—સુક્ષ્મ અપકાયનો એકજ ભેદ છે પણ ઘણા પ્રકારે નથી તે અપકાયના ભેદ માં-
હીજ તિર્થંકરે કહેલ છે, એ દ્રવ્યના અપકાયથી ભેદ કહ્યા, હવે ક્ષેત્રથી કહેછે, સુક્ષ્મ અપકાયના જીવ સર્વ લોક
માંહી વ્યાપી રહ્યા છે અને લોકના એક દેશને વિષે વાદર અપકાયના જીવ કહ્યા છે એ ક્ષેત્રથી કહું ॥ ૮૭ ॥

અર્થ:—હવે અપકાય કાલથી કહે છે । સં० છતાં ૫૦ આશ્રી અં અનાદિકાલના છે અપકાયના જીવ
॥ અં છેહડો પણ નથી એ અપકાયનું વિં યં વળી ઠિં સ્થિતિ ૫૦ આશ્રી સાં આદિસહિત છે । સં
સ્થિતિનો છેહડો આવે તે ભળી અંતસહિત વિં યં પણ છે ॥ ૮૮ ॥

મૂલ:—સન્તંદં પપ્પ નાંદિયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ઠિં પહુચ્ચ સાંદિયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૮૮ ॥

ગાથા ૮૮ ભાવાર્થ:—હવે કાલથી અપકાય ચાર પ્રકારે કહે છે, છતાં આશ્રી અનાદી કાલના અપ-
કાયના જીવ છે તેનો અંત નથી, સ્થિતિ આશ્રી આદી સહીત છે, તેમજ અંત સહીત પણ છે, એ પ્રથમ ભેદ કહ્યો ॥ ૮૮ ॥

અર્થ:—સં સાત સં સહશ્ર ॥ વાં વરસ । ૩૦ ઉત્કૃષ્ટિ મં હોય । આં આડખાની ઠિં સ્થિતિ

ઉત્તરાં

॥ ૪૭૬ ॥

સદાવરી ય ગુમ્મી ય બોધવા ઇન્દગાઈયા ॥ ૧૩૯ ॥

ગાથા ૧૩૯ ભાવાર્થ:-કપાસ નામે, અઠીમિંજા નામે ને દુકનામે, સમીજગા નામે, સદાવરીય નામે, ગુમીય નામે, ઇંદ્રગાય નામે ॥ ૧૩૯ ॥

અર્થ:-ઇં મમોલા આં આદે દેઈને । અળે ઘળે પ્રકારે એં એ આં આદિ દેઈને । હવે ષેત્રથી કહેછે લોંલોકને એં એક । દેંવિભાગે તેંતે સંસઘલાએ નં નથી સંસર્વ લોકને વિષે વિંકહ્યા ભગવંતે ॥૧૪૦॥

મૂલ:-ઇન્દગોવગમાઈયા ણેગહા એવમાયઓ ।

લોગેગદેસે તે સઘે ન સઘત્થ વિયાહિયા ॥ ૧૪૦ ॥

ગાથા ૧૪૦ ભાવાર્થ:-મમોલો નામે ઇત્યાદિ ઘળા પ્રકારના તેંદ્રી જીવ છે, હવે ક્ષેત્રથી કહે છે, તે સર્વે તેંદ્રી જીવ લોકના એક દેશનેવિષે છે, પણ સર્વ લોકને વિષે નથી કહ્યા ॥ ૧૪૦ ॥

અર્થ:-હવે કાલથી કહે છે । સં તેંદ્રી જીવ પં છતા આશ્રી અં અનાદિ કાલના છે । અં આગલે પણ છેહડો નથી વિં યં વળી ॥ ટિં સ્થિતિ પં આશ્રી સાં આદિ સહિતછે સં આંઉષો પુરો થાય તેવારે અંત સહિત વિં યં પણ છે ॥ ૧૪૧ ॥

મૂલ:-સંતંદં પપ્પ નાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ટિં પહુચ્ચ સાર્દિયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૪૧ ॥

ગાથા ૧૪૧ ભાવાર્થ:-હવે કાલથી ચાર પ્રકારે કહેછે, તેંદ્રિ જીવ છતા આશ્રી અનાદિકાલનાછે ને તેહનો છેડો

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૭૬ ॥

વિજઢંમિ સઁ કાઁ આઝીવાણ અન્તરં ॥ ૧૧ ॥

ગાથા ૧૧ ભાવાર્થ:—પોતાની અપકાયની કાયા છાંડયે થકે અપકાયના જીવને અપકાય પામવાનું આં-
તરુ પડે તો જઘન્ય અંતરમુહુર્ત અને ઉત્કૃષ્ટું અસંખ્યાતા કાઢનું, એ ચોથો ભેદ કહ્યો ॥ ૧૧ ॥

અર્થ:—હવે અપકાય ભાવથી કહે છે ॥ એઁ એ અપકાયના જીવના ભેદ વઁ વર્ણથકી ચેઁ વળી । ગંઁ ગંધથકી
રઁ રસથકી ફાઁ ફરસથકી ॥ સંઁ સંસ્થાનના દેઁ ભેદથકી વાઁ પળ વિઁ ભેદના સઁ સહશ્ર હોય ॥૧૨॥

મૂલ:—એસિં વળ્ણઓ ચેવ ગન્ધઓ રસફાસઓ ।

સંઠાળદેસઓ વાવિ વિહાળાઈં સહસ્સસો ॥ ૧૨ ॥

ગાથા ૧૨ ભાવાર્થ:—હવે અપકાય ભાવથી કહે છે, એ અપકાયના જીવના ભેદ વર્ણ થકી, ગંધ થકી,
રસ થકી, સ્પર્શ થકી, સંસ્થાન થકી હજારો થાય એ અપકાયનું સ્વરૂપ કહ્યું ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:—હવે વનસ્પતિના ભેદ દ્રવ્યથકી કહેછે ॥ દુઁ વે પ્રકારે ॥ વઁ વનસ્પતીના જીઁ જીવ સુઁસુક્ષ્મ ઘાઁવાદર
તઁ તેમજ ॥ પઁ પર્યાપ્તા અને અઁ અપર્યાપ્તા ॥ એઁ એમ એઁ વનસ્પતીકાય દુઁવે પ્રકારે પુઁવળી જાળવા ॥૧૩॥

મૂલ:—દુવિહા વળ્ણસસઈંજીવા સુહુમા વાયરા તહા ।

પજ્જત્તમપજ્જત્તા એવમેએ દુહા પુળો ॥ ૧૩ ॥

ગાથા ૧૩ ભાવાર્થ:—હવે વનસ્પતી દ્રવ્યથી કહેછે, વનસ્પતીના જીવ વે પ્રકારે તે સુક્ષ્મ ને વાદર તેના
વળી વે ભેદ અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા એ વે ભેદે વનસ્પતી તિર્થકરે કહીછે ॥ ૧૩ ॥

ઉત્તરા૦

॥ ૪૭૭ ॥

મૂલ:-અણન્તકાલમુક્કોસં અન્તોમુહુત્તં જઈન્નગં ।

તેઈન્દિયજીવાર્ણં અન્તરં ચ વિયાહિયં ॥ ૧૪૪ ॥

ગાથા ૧૪૪ ભાવાર્થ:-પોતાની તેઈંદ્રી કાયની કાયા છાંડેથકે તેઈંદ્રીકાયના જીવને ફરી તેઈંદ્રીકાય પામવાનું આંતરું પડે તો જઘન્ય અંતરમુહુર્તનું અને ઝત્કૃષ્ટું અનંતાકાળનું, એ ચોથો ભેદ કહ્યો ॥ ૧૪૪ ॥

અર્થ:-હવે ભાવથી કહેછે । એ० એ તેઈંદ્રિના જીવના ભેદ । વ૦ વર્ણથકી ચે૦ પુરણે । ગં૦ ગંધથકી ર૦ રસથકી ફા૦ ફરસથકી ॥ સં૦ સંસ્થાનના દે૦ ભેદથકી વા૦ પળ વિ૦ ભેદના સ૦ સહજ ॥ ૧૪૫ ॥

મૂલ:-એસિં વર્ણઓ ચેવ ગન્ધઓ રસફાસઓ ।

સંઠાણદેસઓ વાવિ વિહાણાઈં સહસ્સસો ॥ ૧૪૫ ॥

ગાથા ૧૪૫ ભાવાર્થ:-હવે ભાવથી કહે છે, તેઈંદ્રી જીવના વર્ણથી, ગંધથી, રસથી, સ્પર્શથી, સંસ્થાનથી હજારો ભેદ થાય છે ॥ ૧૪૫ ॥

અર્થ:-હવે ચતુરિંદ્રિ દ્રવ્યથી કહેછે । ચ૦ ચતુરિંદ્રિ ઉ૦ વળી જે૦ જે જી૦ જીવ । દુ૦ બેપ્રકારે તે૦ તે પ૦ કહ્યા ભગવંતે ॥ પ૦ પર્યાપ્તા અને અ૦ અપર્યાપ્તા એ૦ એમ એ૦ એકેકના દુ૦ બે પ્રકાર પુ૦વળી જાણવા ॥ ૧૪૬ ॥

મૂલ:-ચતુરિન્દિયા ઉ જે જીવા દુવિહા તે પકિત્તિયા ।

પજ્જત્તમપજ્જત્તા એવમેએ દુહા પુણો ॥ ૧૪૬ ॥

ગાથા ૧૪૬ ભાવાર્થ:-હવે ચૌરેંદ્રી દ્રવ્યથી કહે છે, ચૌરેંદ્રી (કાયા, જીભ, નાસિકા, આંખ હોય તે)

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૭૭ ॥

ते, सीताफळ जमरुख प्रमुख, ३ वनमालती प्रमुख, ४ चंपकलतादीक, ५ तुवडी प्रमुखनी वेलडी, ६ तेमज तृणा ॥९५॥

अर्थ:-व० नालीएरी प्रमुख ७ ॥ प० शेलडी वांस प्रमुख ८ ॥ कु० भूइफोडा प्रमुख ९ ॥ ज० कमळ प्रमुख १० ओ० शालि प्रमुख धान ११ त० तेमज ॥ ह० हरिकाय वो० जाणवा प० प्रत्येक वनस्पती-
कायना जीव इ० ए आ० कल्या भगवंते ॥ ९६ ॥

मूल-वलया पवगा कुहणा जलरुहा ओसही तहा ।

हरिकाया बोळवा पत्तेया इइ आहिया ॥ ९६ ॥

गाथा ९६ भावार्थ:-७ नाळीयेरी प्रमुख, ८ सेलडी वांस प्रमुख, ९ भुई फोडा प्रमुख, १० कमळ प्रमुख, ११ शाळी
(डांगर) प्रमुख, १२ हरिकाय औपधी प्रमुख ए प्रत्येक वनस्पतीना जीव जाणवा एम तिर्थकरे कहेलछे ॥९६॥

अर्थ:-सा० अनंता जीवते एक शरीरमांही रहेछे ते साधारण ॥ स० शरीरवंत जीव अनंतकायने ॥ अणे० घणेप्रकारे
ते० ते प० कल्या भगवंते ॥ आ० आलु कंदमुळनी जाती मू० मुलो चे० पुरणे । सि० आदु त० तेमज य० वली ॥९७॥

मूल:-साहारणसरीराओ णेगहा ते पकित्तिया ।

आलुए मूलए चेव सिङ्गवेरे तहेव य ॥ ९७ ॥

गाथा ९७ भावार्थ:-एक शरीर मांही अनंता जीव रह्या छे ते साधारण शरीरवंत जीव अनंतकाय
ते घणे प्रकारे कहेल छे, आलुकंद कंदमुळनी जाती, तेमज मुळा, आदु ॥ ९७ ॥

अर्थ:-ह० हिरिली सि० सिरिली स० शशीरीली ए त्रण कंदमुल जा० जावत के० केयकंदली । प० पंलइ ल०

उत्तरा०

॥ ४७८ ॥

चउरिंदिनी जाति आ० ए आदि देइने ॥ १४९ ॥

मूलः—अचेहिले साहए अछिरोडए विचित्ते चित्तपत्तए ।

उहिंजलिया जलकारी य नीया तन्तवगाइया ॥ १४९ ॥

गाथा १४९ भावार्थः—अच्छीलनामे, मागधनामे, रोडनामे, विचित्रनामे, ऊइजनीया नामे, जळकारी नामे, नियानामे, तवकानामे ॥ १४९ ॥

अर्थः—इ० एणे प्रकारे च० चउरिंदि ए० ए पुर्वे कहा ते ॥ अणे० घणे प्रकारे ए० ए ते आ० आदि देइने ॥ हवे क्षेत्रथी कहे छे लो० लोकना ए० एक देस विभागने विषे । ते० ते स० सघलाए चोरिंदि न० नथी स० सर्व लोकने विषे वि० कहा भगवंते ॥ १५० ॥

मूलः—इय चउरिन्दिया एए णेगहा एवमायओ ।

लोगेगदेसे ते सवे न सवत्थ वियाहिया ॥ १५० ॥

गाथा १५० भावार्थः—इत्यादिक घणा प्रकारना चौरेंद्री जीव तिर्थकरे कहा छे, हवे क्षेत्रथी कहे छे, ते सर्व चौरेंद्री जीव लोकना एक देशनेविषे रह्या छे, पण सर्व लोकनेविषे तिर्थकरे कहा नथी ॥ १५० ॥

अर्थः—हवे चउरिंदि कालथी कहे छे सं० चउरिंदि जीव छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे ॥ अ० आगमी काले छेहडो वि० य० पण नथी ॥ ठि० स्थिति प० आश्री सा० आदि सहित छे स० आउबो पुरो थाय तेवारे अंत सहित वि० य० पण छे ॥ १५१ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४७८ ॥

ए सरवे कंद मुळनी जाती छे, पुर्वोक्त इत्यादीक घणा प्रकारनी साधारण वनस्पती तिर्थकरे कही छे ॥१००॥

अर्थ:—ए० एकज प्रकारे । अ० घणे प्रकारे नथी ॥ सु० सुक्ष्म त० तिहां वि० कहा भगवते ॥ हवे वनस्पतीकाय क्षेत्रथी कहे छे । सु० सुक्ष्म स० सर्व लो० लोकने विषे व्यापी रहा छे । लो० लोकने दे० एक भागे य० वळी वा० वादर वनस्पति ॥ १०१ ॥

मूल:—एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ।

सुहुमा सवल्लोगम्मि लोणदेसे य वायरा ॥ १०१ ॥

गाथा १०१ भावार्थ:—हवे वनस्पती क्षेत्रथी कहेछे, सुक्ष्म वनस्पती सर्व लोकने विषे व्यापी रहीछे, सुक्ष्म वनस्पतीनो एकज भेद कह्योछे, पण घणा भेद नथी अने वादर वनस्पती लोकना एक देशने विषेछे, ए क्षेत्रथी कही ॥१०१॥

अर्थ:—हवे वनस्पती कालथी कहे छे सं० ए वनस्पती छता प० आश्री अ० अनादिकालनी छे ॥ अ० छेहडो पण नथी वि० य० ॥ वळी ठि० भवस्थिति कायस्थिति । प० आश्री सा० आदि सहितछे स० स्थिति पुरी थाय तेवारे छेहडा सहित छे वि० य० वळी ॥ १०२ ॥

मूल:—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।

ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १०२ ॥

गाथा १०२ भावार्थ:—हवे कालथी चार प्रकारे कहेछे, ए वनस्पती काय छतां आश्री अनादी कालनी छे, तेनो अंत नथी, ए प्रथम भेद कह्यो, भवस्थीती ने काय स्थीती आश्री आदी सहीत छे, तेमज अंत सहीत

उत्तरा०

॥ ४७९ ॥

गाथा १५३ भावार्थः—चौरिंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी संख्याता काळनी,
चौरिंद्रीकायना जीव चौरिंद्रीकाय न सुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ १५३ ॥
अर्थः—अ० अनंताकाल उ० उत्कृष्टो आंतरु पडे । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य आंतरु पडे । च०
चउरिंद्री जी० जीवने अं० आंतरु पडे चउरिंद्रीपणुं पापवानुं च० ए उत्कृष्टुं प्रमाण वि० कह्युं भगवंते ॥ १५४ ॥

मूलः—अणन्तकालसुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

चउरिन्दियजीवाणं अन्तरं च वियाहियं ॥ १५४ ॥

गाथा १५४ भावार्थः—पोताने चौरिंद्रीकायनी काया छांडये थके चौरिंद्रीकायना जीवने फरी चौरिंद्री-
काय पापवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कहे छे ॥ १५४ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहे छे ए० ए चउरिंद्री जीवनां भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी
र० रसथकी फा० फरस थकी सं० संस्थानना दे० भेदथकी वो० पण । वि० भेदना स० सहस्रछे ॥ १५५ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओं चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १५५ ॥

गाथा १५५ भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए चौरिंद्री जीवना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी सं-
स्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ १५५ ॥

अर्थः—पं० पंचेद्रि उ० वळी जे० जे जी० जीव ते । च० च्यार वि० प्रकारे ते० ते वि० कहा वीतरागे ॥

अध्या०

॥ ३६ ॥

॥ ४७९ ॥

जीवने अं० आंतरु पडे अनंतकायनुं भव पामवानुं ॥ १०५ ॥

मूलः—असंखकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजटंमि सए काए पणगजीवाण अन्तरं ॥ १०५ ॥

गाथा १०५ भावार्थः—पोतानी वनस्पतिनी काय छांडेथके वनस्पतिना कायना जीवने फरी वनस्पती-काय पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं अने उत्कृष्टुं असंख्याताकाळनुं अने नीलफुल निंगोंदियादिक अनंतकायना जीवने आंतरुं पडे तो उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १०५ ॥

अर्थः—हवे वनस्पति भावथी कहेछे ॥ ए० ए वनस्पतिना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे गं० गंधथकी । र० रसथकी । फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थाननां ॥ दे० भेदथकी वा० वळी । वि० भेदना स० सहस्र छे ॥ १०६ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासआ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १०६ ॥

गाथा १०६ भावार्थः—हवे भावथी कहेछे, ए वनस्पतिना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थानथकी हजारो भेद थाय छे ॥ १०६ ॥

अर्थः—इ० ए पुर्वे कहा ते था० थावरजीव । ति० त्रणप्रकारे ॥ स० संक्षेपे वि० कहाछे ॥ इत्तो० एथावरजीव कहा पछे हवे उ० वळी ॥ त० त्रसजीव । ति० त्रण प्रकारे कहेछे ॥ बु० शिष्ये प्रते गुरु कहेछे हुं कहीश । अ० अनुक्रमे ॥ १०७ ॥

मूलः—इच्चेए थावरा तिविहा समासेण वियाहिया ।

ઉત્તરાં

॥૪૮૦॥

ગાથા ૧૫૮ ભાવાર્થ:-૪ પંકપ્રમા, ૫ ધુમ્રપ્રમા, ૬ તમપ્રમા, ૭ તમતમાપ્રમા, એ સાત પ્રકારની નારકીકહી ॥૧૫૮॥

અર્થ:-હવે નારકી ક્ષેત્રથી કહે છે લોં લોકને એં એક દેંદેસે વિભાગે । તેં તે સંસર્વ નારકી વિં
કહ્યા એં એ કહ્યા પછી કાં કાલનો વિં વિભાગ તેં નારકીનો વિં કહીશું ॥ ચં ચ્યાર વિં પ્રકારે ॥૧૫૯॥

મૂલ:-લોગસ્સ એગદેસમ્મિ તે સવે વિયાહિયા ।

એત્તો કાલવિભાગં ચરવિહા તે વિયાહિયા ॥ ૧૫૯ ॥

ગાથા ૧૫૯ ભાવાર્થ:-હવે નારકી ક્ષેત્રથી કહેછે, તે સર્વ નારકી લોકના એક દેશને વિષે રહ્યાછે, પણ સર્વ લોકને
વિષે નથી કહ્યા, હવે ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? તે નારકીના કાલનો વિચાર ચાર પ્રકારે હું કહીશ ॥૧૫૯॥

અર્થ:-સંં નારકી છતાં પં આશ્રી અં અનાદિ કાલના છે ॥ અં નારકીનાં જીવનું અંત નથી
સદાય હશે વિં યં વળી । ઠિં ભવ સ્થિતિ કાય સ્થિતિ આરુપાની સ્થિતિ । પં આશ્રી સાં આદિ સહિત
છે ॥ સં આરુપો પુરુ થાય તેવારે અંત સહિત વિં યં વળી પણ છે ॥ ૧૬૦ ॥

મૂલ:-સંતદં પપ્પ નાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ઠિં પહુચ્ચ સાઈયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૬૦ ॥

ગાથા ૧૬૦ ભાવાર્થ:-હવે નારકી કાલથી કહેછે, છતાં આશ્રી નારકી અનાદી કાલના છે, નારકીના
જીવનો અંત પણ નથી એટલે સદાય હશે અને ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ ને આયુષ્ય સ્થિતિ આશ્રી આદી સહીત
છે ને આયુષ્ય પુર્ણ થાય તેવારે અંત સહીત પણ છે, એ પ્રથમ ભેદ કહ્યો ॥ ૧૬૦ ॥

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥૪૮૦॥

तेहना पण वे भेद अपर्याप्ता ने पर्याप्ता ॥ १०९ ॥

अर्थः—बा० बादर तेउकायना जीव जे० जे उ० वळी प० पर्याप्ता । अणे० घणे प्रकारे ते० ते वि० कक्षा भगवंते
इ० बलता जाजल्यमानं अंगारा मु० अग्नी सहितनान्हाषोटडा राष सहित अ० लोह तपाव्युं होय तेमांदिछे
जे अग्नी छे ते अग्नी अ० मूलथकी सळगी होय ते झाल जा० मूलथकी त्रुटति झाल त० तेमज य० वळी ॥ ११० ॥

मूलः—बायरा जे उ पज्जत्ता णेगहा ते वियाहिया ।

इङ्गले मुम्मुरे अगणी अच्चिजाला तहेव य ॥ ११० ॥

गाथा ११० भावार्थः—जे बादर तेउकाय पर्याप्ता ते घणे प्रकारे कहेल छे, बळता जाज्वल्यमानं अं-
गारा, राख सहित अग्नीना खोटडा, लोढाने तपाव्युं होय ते मांही अग्नि होय ते, मुळथी सळगी होय ते
झाल, तेमज मुळथकी त्रुटती झाल ॥ ११० ॥

अर्थः—उ० उलकापातनी अग्नी । वि० विजलीनी अग्नी य० वळी वो० जाणवी अणे० घणे प्रकारे
ए० ए आ० आदि । ए० एकज वि० प्रकारे अ० बीजो प्रकार नथी । सु० सुक्ष्म ते अग्नीकायनुं । त० तिहां
वि० कक्षा तिर्थकरे जीव सुक्ष्म तेउकायना ॥ १११ ॥

मूलः—उक्को विज्जू य बोधवा णेगहा एवमायओ ।

एगविहमणाणत्ता सुहुमा तत्थ वियाहिया ॥ १११ ॥

गाथा १११ भावार्थः—उलकापातनी अग्नी, विजलीनी अग्नी, इत्यादिक घणा प्रकारनी बादरअग्नी

उत्तरा०

॥ ४८१ ॥

अर्थः—द० दस सा० सागरोपमनुं आ० आउषुं उ० उत्कृष्टं वि० कहुं भगवंते च० चोथी नरके ज० जघन्य
स० सात सा० सागरोपमनुं ॥ १६४ ॥

मूलः—दससागरोवमाऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

चउत्थीए जहन्नेणं सत्तेव सागरोवमा ॥ १६४ ॥

गाथा १६४ भावार्थः—चोथी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य सात सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १० सागरोपमनी ॥ १६४ ॥

अर्थः—स० सतर सा० सागरोपमनुं आ० आउषुं । उ० उत्कृष्टं वि० कहुं भगवंते ॥ पं० पांचमी नरके
ज० जघन्यं द० दस चे० वळी सा० सागरोपमनुं आउषुं ॥ १६५ ॥

मूलः—सत्तरससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

पञ्चमाए जहन्नेणं दस चेव सागरोवमा ॥ १६५ ॥

गाथा १६५ भावार्थः—पांचमी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य १० सागरोपमनी, उत्कृष्टी १७ सागरोपमनी ॥ १६५ ॥

अर्थः—बा० बावीस सा० सागरोपमनुं आ० आउषुं ॥ उ० उत्कृष्टं वि० कहुं वीतरागे छ० छठीनरके
ज० जघन्य स० सतर सा० सागरोपमनुं आउषुं ॥ १६६ ॥

मूलः—बावीससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

छट्ठीए जहन्नेणं सत्तरस सागरोवमा ॥ १६६ ॥

गाथा १६६ भावार्थः—६ ठी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य १७ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २२ सागरोपमनी ॥ १६६ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४८१ ॥

અને તેના અત નથા, ભવાસ્થાત, કાયાસ્થાતિ, આકૃષ્ટ્ય સ્થિતિ આશ્રી આદિસહીત છે ને આયુષ્ય પુર્ણ થાય તે વારે અંતસહિત પળ છે, એ પ્રથમ ભેદ કયો ॥ ૧૧૩ ॥

અર્થ:-તિ૦ ત્રણ અ૦ અહોરાત્રીની કહી । ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ વિ૦ કહી ભગવંતે । આ૦ આડપાની સ્થિતિ તે૦ તેડકાયની અ૦ અંતર મુહુર્ત જ૦ જવન્ય સ્થિતિ જાણવી ॥ ૧૧૪ ॥

મૂલ:-તિણ્ણેવ અહોરત્તા ઉક્કોમેણ વિયાહિયા ।

આડઠિર્હિ તેડુણં અન્તોમુહુત્તં જહન્નિયા ॥ ૧૧૪ ॥

ગાથા ૧૧૪ ભાવાર્થ:-તેડકાયના જીવનો સ્થિતિ જવન્ય અંતરમુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટિ ત્રણ અહો (દિવસ) રાત્રીની એ ત્રીનો ભેદ કયો ॥ ૧૧૪ ॥

અર્થ:-અ૦ અસંખ્યાતો કાલ ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ જાણવી ॥ અ૦ અંતર મુહુર્ત જ૦ જવન્ય સ્થિતિ જાણવી । કા૦ કાયસ્થિતિ તે૦ તેડકાયના જીવની ॥ તં૦ તે અગ્ની કા૦કાય તુ૦વલી અ૦ અણમુકતો થકો ॥ ૧૧૫ ॥

મૂલ:-અસંખકાલમુકાસં અન્તોમુહુત્તં જહન્નગં ।

કાયઠિર્હિ તેડુણં તં કાયં તુ અમુચ્ચઓ ॥ ૧૧૫ ॥

ગાથા ૧૧૫ ભાવાર્થ:-તેડકાયના જીવનો કાયસ્થિતિ જવન્ય અંતરમુહુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટી અસંખ્યાતા કાલની, તેડકાયના જીવ તેડકાયની કાયા ન મુકેતો પડ્યા કાલમુત્રી તિહાંજ રહે, એ ત્રીનો ભેદ કયો ॥ ૧૧૫ ॥

અર્થ:-અ૦ અણંતકાલની ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિકહી । અ૦ અંતર મુહુર્ત જ૦ જવન્ય સ્થિતિ ॥ વિ૦

उत्तरा०

॥ ४८२ ॥

विजहंमि सए काए नेरइयाणं अन्तरं ॥ १६९ ॥

अव्य०

गाथा १६९ भावार्थः—पोतानी नारकीनी काया छांडयेथके फरी नारकीनी काया पामवानुं आंतहं पडेतो जघन्य अंतर मुहुर्तनुं ने उत्कृष्टं अनंता काळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १६९ ॥

॥ ३६ ॥

अर्थः—ए० ए नारकीना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । ग० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र छे ॥ १७० ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ १७० ॥

गाथा १७० भावार्थः—ए नारकीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थानथकी हजारो भेद थायछे ॥ १७० ॥

अर्थः—हवे तिर्यच पचेंद्रि द्रव्यथी कहे छे । प० पचेंद्रि ति० तिर्यच । दु० वे प्रकारे ते० ते वि० कथा स० समुच्छिम ति० तिर्यच अने ग० गर्भज तिर्यच त० तेमज ॥ १७१ ॥

मूलः—पञ्चिन्दियतिरिक्खाओ दुविहा ते वियाहिया ।

समुच्छिमतिरिक्खाओ गम्भवकन्तिया तहा ॥ १७१ ॥

गाथा १७१ भावार्थः—हवे तिर्यच पचेंद्री द्रव्यथी कहे छे, तिर्यच पचेंद्रीना जीव वे प्रकारे कथा छे, ते समुच्छिम पचेंद्री ने गर्भज पचेंद्री ॥ १७१ ॥

अर्थः—दु० वे प्रकारे ते० ते भ० होय ति० त्रण प्रकारे ज० जलचर मत्तादिक थ० थलचर घोडादिक त० तेमज

॥ ४८२ ॥

उत्तरा०

॥ ४७१ ॥

छांडेथके स० पोतानी का० काया । ते० ते तेउकायना जीवने अ० तेउकायपणे उपजवानुं एटुं आंतरुछे ॥ ११६ ॥

मूलः—अणन्तकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजडंमि सए काए तेऊजीवाण अन्तरं ॥ ११६ ॥

गाथा ११६ भावार्थः—पोतानी तेउकायनी काया छांडेथके तेउकायना जीवने फरी तेउकाय पामवानुं आंतरं पडे तो जघन्य अंतरमुहुत्तनुं ने उत्कृष्टं अनंता कालनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ ११६ ॥

अर्थः—हवे भावथी कहेछे ए० ए अग्नीना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे गं० गंधथकी । र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ ११७ ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ ११७ ॥

गाथा ११७ भावार्थः—हवे भावथी कहेछे, ए अग्नीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थान थकी, हजारो भेद थाय छे ॥ ११७ ॥

अर्थः—हवे वायुकाय द्रव्यथी कहेछे । दु० बे प्रकारे वा० वायुकायना जी० जीव उ० वळी । सु० सुक्ष्म अने वा० बादर त० तेमज । प० पर्याप्ता अ० अने अपर्याप्ता । ए० एम ए० एकेकनां दु० बे प्रकार पु० वळी जाणवा ॥ ११८ ॥

मूलः—दुविहा वाउजीवा उ सुहुमा बायरा तहा ।

पज्जत्तमपज्जत्ता एवमेए दुहा पुणो ॥ ११८ ॥

अध्या०

॥ १६ ॥

॥ ४७१ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૪૮૩ ॥

સઘઠાં જલચર જીવ છે । નં નથી સં સંઘલે વિં કંઠાં । એં એં કંઠોપછે કાં કાલનો વિં વિચાર ।
ચં ચાર મકારે તેં તે જલચર જીવનો વિં હું કહીશ ॥ ૧૭૪ ॥

મૂલ:-લોણગદેસે તે સઘે ન સઘત્થ વિયાહિયા ।

એત્તો કાલવિભાગં ચડવિહા તે વિયાહિયા ॥૧૭૪ ॥

ગાથા ૧૭૪ ભાવાર્થ:-હવે જલચર તિર્યંચ પચેંદ્રી ક્ષેત્રથી કહે છે, જલચર જીવ લોકના એક દેશને વિષે છે, પણ સર્વ લોકને વિષે નથી કહ્યા, ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? તે જલચર જીવના કાલનો વિચાર ચાર મકારે હું તુજને કહીશ, તે તું સાંખઠ ? ? ? ॥ ૧૭૪ ॥

અર્થ:-હવે તિર્યંચ પચેંદ્રિ જલચર કાલથી કહે છે । સં જલચર જીવ છતાં પં આશ્રી । અં અનાદિ કાલના છે । અં આગલ છેડો વિં યં પણ નથી । ટિં સ્થિતિ પં આશ્રી સાં આદિસહિત સં આડપો પુરોથાય થાય તેવારે અંત સહિત વિં યં પણ છે ॥ ૧૭૫ ॥

મૂલ:-સંતડું પપ્પ નાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ઠિં પહુચ્ચ સાર્યા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૭૫ ॥

ગાથા ૧૭૫ ભાવાર્થ:-હવે કાલથી કહે છે, જલચર જીવ છતાં આશ્રી અનાદી કાલના છે, તેનો અંત પણ નથી અને મત્ત સ્થિતિને કાલ સ્થિતિ ને આયુષ્ય સ્થિતિ આશ્રી આદી સહીત છે, આયુષ્ય પૂર્ણ થાય, તે વારે અંત સહીત પણ છે, એ પ્રથમ ભેદ કહ્યો ॥ ૧૭૫ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥૪૮૩॥

छे ने तेनो अंत पण नथी एटले सदाय रहेसो अने भवस्थिति, कायस्थिति, आयुष्यस्थिति आश्री आदिसहित छे अने आयुष्य पुर्ण थाय ते आश्री अंतसहित पण छे, ए प्रथम भेद कह्यो ॥ १२२ ॥

अर्थः—ति०त्रण स० सहस्र ॥ वा० बरस ॥ उ० उत्कृष्टी भ० होय ॥ आ० आउषानी स्थिति वा० वायुकायनी अं० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी १२३ ॥

मूलः—तिण्णेव सहस्साइं वासाणुकोसिया भवे ।

आउठिई वाऊणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १२३ ॥

गाथा १२३ भावार्थः—वायुकायना जीवनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टि ३००० हजार वर्षनी जाणवी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १२३ ॥

अर्थः—अ० असंख्याता कालनी उ० उत्कृष्टि स्थिति ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति । का०काय ठि० स्थिति वा० वायुकायनी ॥ तं० ते का० वायुकायनी काया तु० वळी अ० अणमुक्तोत्थको ॥ १२४ ॥

मूलः—असंखकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

कायठिई वाऊणं तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १२४ ॥

गाथा १२४ भावार्थः—वायुकायना जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टि असंख्याताकाळनी, वायुकायना जीव वायुकायनी काया न मुके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १२४ ॥

अर्थः—अ० अनंतकालनुं उ० उत्कृष्टं आंतर पडे ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन स्थिति ॥ वि०

उत्तरा०

॥ ४८४ ॥

थके स० पोतानी ज० जलचरनी का० काया । ज० जलचरने जलचरपणुं । पामवानुं एटलुं अ० आंतरुं पडे ॥ १७८ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजडंमि सए काए जलयराणं अन्तरं ॥ १७८ ॥

गाथा १७८ भावार्थः—पोतानी जळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया छांडये थके फरी जळचर तिर्यंच पचेंद्रीनी काया पामवानुं आंतरु पडे तो जघन्य अंतर मुहुर्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ १७८ ॥

अर्थः—हवे तिर्यंच पचेंद्रि भावथी कहेछे । ए० जलचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी । र० रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना । स० सहस्रछे ॥

मूलः—एणसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसकासओ ।

संज्ञणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्सओ ॥

गाथा भावार्थः—हवे भावथी कहे छे, ए जळचर तिर्यंच पचेंद्रीना वर्णथकी, गंधथकी, रसथकी, स्पर्शथकी, संस्थान थकी हजारो भेद थाय छे ॥

अर्थ—हवे थलचर द्रव्यथी कहे छे च० च्यार पगना धणी चउपद य० वळी । प० परिसर्प एटले उरपरिसर्पने भुजपरिसर्प दु० चउपद १ ॥ अने २ परिसर्प ए वे प्रकारे थ० थलचर भ० होय ॥ च० चउपद च० चार प्रकारे । ते० ते मे० मुजने कि० कहेताथका सु० सांभळो ॥ १७९ ॥

मूलः—चउप्पया य परिसप्पा द्दविहा थलयरा भवे ।

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४८४ ॥

મૂલ:-ઓરાલા તસા જે ઉ ચંઉહા તે પકિત્તિયા ।

બેઇન્દિય-તેઇન્દિય-ચઉરો-પઞ્ચિન્દિયા ચેવ ॥ ૧૨૭ ॥

ગાથા ૧૨૭ ભાવાર્થ:-મોટા બેઇન્દિયાદિક ત્રસ જીવ ચાર પ્રકારે કહ્યા છે તે, ૧ બેઇન્દ્રી, ૨ તેઇન્દ્રી, ૩ ચૌરંદ્રી, ૪ પંચેન્દ્રી. એ ચાર ભેદ જાણવા ॥ ૧૨૭ ॥

અર્થ:-બે૦ બેઇન્દ્રી ઉ૦ વઢી જે૦ જે જી૦ જીવ દુ૦ બે પ્રકારે બે ભેદે તે૦ તે પ૦ કહ્યા ભગવંતે ॥ પ૦ પર્યાપ્તા । અ૦ અપર્યાપ્તા એ૦ એમ એ૦ એકેકના દુ૦ બે પ્રકાર પુ૦ વઢી જાણવા ॥ ૧૨૮ ॥

મૂલ:-બેઇન્દિયા ઉ જે જીવા દુવિહા તે પકિત્તિયા ।

પજ્જત્તમપજ્જત્તા એવમેએ દુહા પુણો ॥ ૧૨૮ ॥

ગાથા ૧૨૮ ભાવાર્થ:-હવે બેઇન્દ્રી દ્રવ્યર્થી કહે છે, બેઇન્દ્રી (કાયા ને જીભ હોયે તે) જીવ બે પ્રકારે કહ્યા તે, અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તા, ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? તે બેઇન્દ્રીના ભેદ હું કહીશ ? તે તું સાંભળ ! ॥ ૧૨૮ ॥

અર્થ:-કિ૦ કરમીયા વિષ્ટામાંહિ ઉપજે તે સો૦ સોમંગલનામા બેઇન્દ્રિ ચે૦ પુરણે । અ૦ અલસીયા મા૦ જે ઘણા કાંટા એકઠા કરીને યુગલી સરિષુ ઘર નિપાડ તે માહે. રહે તેહ । વા૦ વાંસના સરિલા મુષ છે જેહનાતેવાસીમુહા ય૦ વઢી સિ૦ છીપ સં૦ સંઘ સ૦ નાન્હા સંઘલા અથવા છીપની જાતિ । ત૦ તેમજ ॥ ૧૨૯ ॥

મૂલ:-કિમિણો સોમઙ્ગલા ચેવ અલસા માઝવાહયા ।

વાસીમુહા ય સિપ્પીયા સઙ્ખા સઙ્ખણગા તહા ॥ ૧૨૯ ॥

उत्तरा०

॥ ४८५ ॥

मूलः—भुओरग परिसप्पा य परिसप्पा दुविहा भवे ।

गोहाई अहिमाई य एकेका णेगहा भवे ॥ १८१ ॥

गाथा १८१ भावार्थः—परीसर्पना वे भेद ते, १ उरपरीसर्प, २ भुजपरीसर्प, उरपरीसर्प ते सर्प प्रमुख अने भुजपरी सर्प ते गोह गीलोडी प्रमुख अने अकेकी जातिमांही घणा प्रकार होय ॥१८१॥

अर्थः—लो० लोकना ए० एक दे० देस विभागने विषे । ते० ते स० सघलाए थलचर छे । न० नथी स० सघला ए लोकमांहे वि० कह्या । ए० ए कह्या तेवार पछे का० कालनो वि० विचार च० चार प्रकारे ते० ते थलचरनो वि० शुं कहीशुं । ॥ १८२ ॥

मूलः—लोएगदेसे ते सवे न संवत्थ वियाहिया ।

एत्तो कालविभागं चउविहा ते वियाहिया ॥ १८२ ॥

गाथा १८२ भावार्थः—हवे क्षेत्रयी कहे छे, सघळा स्थळचर जीव लोकना एक देशने विषे छे, पण सर्व लोकने विषे कह्या नथी, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? ते स्थळचरना कालनो विचार चार प्रकारे हुं कहीश ॥१८२॥

अर्थः—सं० थलचर छता प० आश्री अ० अनादि कालना छे । अ० आगले छेहडो वि य० पण नथी ठि० स्थिति । प० आश्री सा० आदि सहित छे । स० आउपो पुरुषाय तेवारे अंत सहित वि० य० पणछे ॥१८३॥

मूलः—संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।

ठिइं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ १८३ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४८५ ॥

અર્થ:-હવે કાલથી કહેછે । સં० વેંદ્રિ છતાં ॥ પં० આશ્રી અં અનાદિ કાલનાં છે । અં આગલ છેડો નથી વિં
યં પળ ઠિં સ્થિતિ પં આશ્રી સાં આદિ સહિત । સં આઝપું પુરુથાય તેવારે અંત સહિત વિં યં પળછે ॥ ૧૩૨ ॥

મૂલ:-સંતંદ્રં પપ્પ નાંડ્યા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ઠિંદ્રં પહુચ્ચ સાર્યા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૩૨ ॥

ગાથા ૧૩૨ ભાવાર્થ:-હવે કાલથી ચાર પ્રકારે કહેછે, વેંદ્રી જીવ છતાં આશ્રી અનાદિકાલનાં છે, છેડો પળ નથી
અને ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, આયુષ્યસ્થિતિ આશ્રી આદી સહીત છે તેમજ અંત સહિત પળછે, એ પ્રથમ મેદ કહ્યો ॥ ૧૩૨ ॥

અર્થ:-વાં વરસ વાં વાર વરસની આઝણની સ્થિતિ ચેં વળી ॥ ઉં ઉત્કૃષ્ટી વિં કહી મગવંને ।
વેં વેં ઇંદ્રિના આં આઝણની ઠિં સ્થિતિ । અં અંતર મુહુર્ત જં જઘન્ય સ્થિતિ ॥ ૧૩૩ ॥

મૂલ:-વાસાં વારસા ચેવ ઉક્કોસેણ વિયાહિયા ।

વેંદ્રિયઆઝઠિં અંતોમુહુર્તં જહનિયા ॥ ૧૩૩ ॥

ગાથા ૧૩૩ ભાવાર્થ:-વેંદ્રી જીવના આયુષ્યની સ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી
વર્ષની, એ વીજો મેદ કહ્યો ॥ ૧૩૩ ॥

અર્થ:-સં સંખ્યાતા કાં કાલની ઉં ઉત્કૃષ્ટી ॥ અં અંતર મુહુર્ત જં જઘન્ય સ્થિતિ વેં વેંદ્રિ
જીવને કાં વેંદ્રિની કાયા ઠિં સ્થિતિ । તં તે વેંદ્રિની કાં કાયા તું વળી અં અણમુકતોથકો ॥ ૧૩૪ ॥

મૂલ:-સંખિજ્જકાલમુક્કોસં અંતોમુહુર્તં જહનનં ।

उत्तरा०

॥४८६॥

अर्थः—का० काळ अ० अनंतो काळ उ० उत्कृष्टं अं० अंतरमुहुर्तं ज० जघन्य वि० छांडेथके स०
पोतानी थळचरनी का० काया थ० थळचरनुं तु० वळी एटलुं अं० आंतर पडे ॥ १८६ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

मूलः—कालमणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजढम्मि सए काए थलयराणं तु अन्तरं ॥ १८६ ॥

गाथा १८६ भावार्थः—ए पुर्वोक्त स्थळचर जीवनी कायस्थिति कही, हवे स्थळचर जीवनुं आंतर कहे
छे, पोतानी स्थळचर तिर्येच पचेद्रीनी काया छांडे थके फरी स्थळचर तिर्येच पचेद्रीनी काया पामवानुं आंतर
पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं ने उत्कृष्टं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कळो ॥ १८६ ॥

अर्थः—हवे थळचर भावथी कहे छे । ए० ए थळचर जीवना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंध-
थकी र० रसथकी । फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण । वि० भेदना स० सहस्रछे ॥

मूलः—एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रस फासओ ।

संस्थानदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥

गाथा भावार्थः—हवे स्थळचर भावथी कहे छे, ए स्थळचर जीवना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी,
संस्थानथी हजारो भेद थायछे ॥

अर्थः—हवे षेचर द्रव्यथी कहे छे च० चामाचिड ग्रमुष चामडा सरिषी जेहनी पांष होय उ० वळी
लो० चीडि चडादिक ए लोम पं० पंषी । त० त्रीजा पंषी स० छावडानुं ढांकणुं दीधुं होय तेहनी पांष होय ते

॥४८६॥

અર્થ:—હવે તેંદ્રિ દ્રવ્યથી કહે છે તેં તેંદ્રિ ઉં વઢી જેં જે જીં જીવ ॥ દું વે પ્રકારે તેં તે પં
કહ્યા ભગવંતે । પં પર્યાપ્તા અં અપર્યાપ્તા એં એમ એં એકેકના દું વે પ્રકાર પું વઢી જાણવા ॥ ૧૩૭ ॥

મૂલ:—તેંદ્રિન્દિયા ઉ જે જીવા દુવિહા તે પકિત્તિયા ।

પજ્જત્તમપજ્જત્તા એવમેએ દુહા પુણો ॥ ૧૩૭ ॥

ગાથા ૧૩૭ ભાવાર્થ:—હવે તેંદ્રિ દ્રવ્યથી કહે છે, તેંદ્રિ જીવ વે પ્રકારે કહ્યા, તે અપર્યાપ્તા ને પર્યા-
પ્તા, ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય? હું તુજને કહીશ તે તું સાંભળ ? ? ? ॥ ૧૩૭ ॥

અર્થ:—કું કુંથુયા પિં કીડિ ઉં ઉદંસા એ તેંદ્રિની જાતિ । ઉં ઉકલુ ઉં ઉદેહિ તં તેમજ ।
તં તૃણાહાર કં અને કાષ્ટહાર એ તેંદ્રિની જાતિ યં વઢી માં એ તેંદ્રિ પં એ પળ તેંદ્રિ ॥ ૧૩૮ ॥

મૂલ:—કુંથુપિવીલિઉદ્દં સા ઉકલુદેહિયા તહા ।

તણહારકટ્ટહારા ય માલૂગપત્તહારગા ॥ ૧૩૮ ॥

ગાથા ૧૩૮ ભાવાર્થ:—કુંથુવા, કીડી, ઉદેશા નામે, ઉકલીયા નામે તેમજ ઉદેહી, તૃણાહારી, કાષ્ટાહારી
માલુગા નામે, પત્તાહારી ॥ ૧૩૮ ॥

અર્થ:—કં કપાસ એ તેંદ્રિની જાતિ । અં અઠિમિ જાયં એ પળ તેંદ્રિ દું દુક તં તેવાર પછી સં એ વે
તેંદ્રિની જાતિ ॥ સદાવરીં તેંદ્રિ યં વઢી ગું એ પળ તેંદ્રિ યં વઢી । વોધં જાણવા । ઈં એ તેંદ્રિ ॥ ૧૩૯ ॥

મૂલ:—કપ્પાસઠિમિ જાયન્તિ દુગા તઉસમિઝગા ।

ઉત્તરાં

॥૪૮૭॥

લોકને વિષે નથી કહ્યા, ગુરુ કહેતા હવા છે શિષ્ય ? તે પંક્ષીના કાલનો વિચાર ચાર પ્રકારે હું કહીશ ॥૧૮૮॥

અર્થ:-હવે પેચર કાલથી કહે છે સં૦ તે પંખો છતાં પ૦ આશ્રી અ૦ અનાદિ કાલના છે । અ૦ આગળે છેહડો વિ૦ ય૦ પળ નથી । ઠિ૦ સ્થિતિ પ૦ આશ્રી સા૦ આદિ સહિત છે । સ૦ આઝણું પુરુ થાય તેવારે અંત સહિત વિ૦ ય૦ પળ છે ॥ ૧૮૯ ॥

મૂલ:-સંતઈં પપ્પ નાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ઠિં પહુચ્ચ સાઈયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૮૯ ॥

ગાથા ૧૮૯ ભાવાર્થ:-હવે પેચર કાલથી કહે છે, છતાં આશ્રી એ પંક્ષી અનાદિ કાલના છે, તેનો અંત પળ નથી અને ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, આયુષ્યસ્થિતિ આશ્રી આદિ સહીત છે અને આયુષ્ય પુર્ણ થાય, તેવારે અંત સહીત પળ છે, એ પ્રથમ ભેદ કહ્યો ॥ ૧૮૯ ॥

અર્થ:-પ૦ પલ્યોપમ ભા૦ ભાગ અ૦ અસંખ્યાતમે ૬૦ એ ભ૦ હોય ॥ આ૦ આઝણી ઠિ૦ સ્થિતિ સ્વ૦ પંખીની અં૦ અંતરમુહુર્ત જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ ॥ ૧૯૦ ॥

મૂલ:-પલિઓવમસ્સ ભાગો અસંખેજ્જઈમો ભવે ।

આઝઠિં સહયરાણં અન્તોમુહુર્તં જહમિયા ॥ ૧૯૦ ॥

ગાથા ૧૯૦ ભાવાર્થ:-પેચર જીવની આયુષ્યની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર મુહુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી પલ્યોપમની અસંખ્યાતમે ભાગે ॥ ૧૯૦ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥૪૮૭.૧

पण नथी अने भव स्थिति, काय स्थिति ने आयुष्य स्थिति आश्री अंत सहित पणछै, ए ग्रंथम भेद कह्यो ॥ १४१ ॥

अर्थ:-ए० ओगण पंचास अ० अहो रात्रिनी उ० उत्कृष्टी स्थिति वि० कही भगवंते । ते० तेइंद्री जीवनी आ० आपानी ठि० स्थिति । अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ १४२ ॥

मूल:-एगूणवनहोरत्ता उकोसेण वियाहिया ।

तेइन्दियआउठिई अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १४२ ॥

गाथा १४२ भावार्थ:-तेइंद्री जीवना आयुष्यनी स्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टी ४९ दिवसनी तिर्थकरे कही छे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १४२ ॥

अर्थ:-सं० संख्यातो काल उ० उत्कृष्टी स्थिति अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ ते० तेइंद्रीनी का० कायानी स्थिति । तं० ते का० काया तु० वळी अ० अण मुकतोथको ॥ १४३ ॥

मूल:-संखिज्जकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

तेइन्दियकायठिई तं कायं तु अमुञ्चओ ॥ १४३ ॥

गाथा १४३ भावार्थ:-तेइंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी ने उत्कृष्टि संख्याता काळनी, तेइंद्री कायना जीव तेइंद्री काया न मुंके तो एटला काळ सुधी तिहांज रहे, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १४३ ॥

अर्थ:-अ० अनंता कालनुं उ० उत्कृष्टुं आंतर पडे ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य आंतर पडे ते० तेइंद्रीना जी० जीवने । अं० आंतर पडे तेइंद्री पामवानुं च० वळी वि० कह्युं भगवंते ॥ १४४ ॥

ઉત્તરાં

॥ ૪૮૮ ॥

મૂલ:-एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

સંઠાણદેસઓ વાવિ વિહાણાઈં સહસ્સસો ॥ ૧૯૩ ॥

ગાથા ૧૯૩ ભાવાર્થ:-હવે સ્વેચર ભાવથી કહે છે, એ પંચીના વર્ણથી, ગંધથી, સ્પર્શથી, સંસ્થાનથી હજારો ભેદ થાય છે ॥ ૧૯૩ ॥

અર્થ:-હવે મનુષ્ય દ્રવ્યથી કહે છે મં મનુષ્ય દું વે પ્રકારે । મેં મેદે છે ઉં વળી । તેં તે મેં મુંજને કિં કહેતા થકા સું, સાંભલો ॥ સંં એક સમુછિંમ યં વળી મં મનુષ્ય છે ? ॥ ગં વીજા ગર્ભજ મનુષ્ય છે ૨ । તેમજ જાણવા ॥ ૧૯૪ ॥

મૂલ:-मणुया दुविहभेया उ ते मे कित्तयओ सुण ।

સંમુચ્છિમા ય મણુયા ગવ્ભવકન્તિયા તહા ॥ ૧૯૪ ॥

ગાથા ૧૯૪ ભાવાર્થ:-હવે મનુષ્ય દ્રવ્યથી કહે છે, ગુરુ કહેતા હવા હે શિષ્ય ? મનુષ્યના બે ભેદ હું કહીશ ? ? ? ? ગર્ભજ મનુષ્ય, ૨ તેમજ સમુછિંમ મનુષ્ય ! ॥ ૧૯૪ ॥

અર્થ:-ગં ગર્ભજ મનુષ્ય છે જેં જેં ઉં વળી તિં ત્રણ પ્રકારે તેં તે વિં કથા ॥ અં કરસણાદિક જિહાં કરવું નથી તે અકર્મ ભૂમીના મનુષ્ય ॥ કં કરસણાદિક જિહાં કરવું છે તે કર્મભૂમીના મનુષ્ય યં વળી અં છપન અંતર દ્વીપાના મનુષ્ય તેં તેમજ ॥ ૧૯૫ ॥

મૂલ:-गव्भवकन्तिया जे उ तिविहा ते वियाहिया ।

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૮૮ ॥

जीव बे अकारे कहा ते, अपर्याप्ता ने पर्याप्ता, गुरु कहेता हवा हे शिष्य हुं तुजने कहीश ! ते तुं साभळ ॥ १४६ ॥

अर्थः—अंधि० ए पण चउरिंद्रि । पो० पो तक ए पण चउरिंद्रि चे० पुरणे । म० माषी म० मसग त० तेमज भ० भमरा की० कीडा ए चउरिंद्रि प० पतंगीया य० वळी । ढि० ए पण चउरिंद्रि । कं० ए पण चउरिंद्रि त० तेमज ॥ १४७ ॥

मूलः—अन्धिया पोतिया चेव मच्छिया मसगा तहा ।

भमरे कीडपयङ्गे य ढिङ्गणे कङ्गणे तहा ॥ १४७ ॥

गाथा १४७ भावार्थः—अंधीया, पोतीया, मांखी, मच्छर, भमरा, तीड, पतंगीया, ढंकीण, कुंकण ॥ १४७ ॥

अर्थः—कुक्कुडे० ए पण चउरिंद्रि सि० ए पण चउरिंद्रि जाणवा य० वळी ॥ नंदा० नंदावत्ती ए पण चउरिंद्रि य० वळी वि० विंछि ॥ डोले० चउरिंद्रि भि० ए पण चउरिंद्रि जाणवा य० वळी । वि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति ॥ अ० ए पण चउरिंद्रि ॥ १४८ ॥

मूलः—कुक्कुडे सिङ्गरीडी य नन्दावत्ते य विच्छिण ।

डोले भिङ्गारी य विरली अच्छिवेहए ॥ १४८ ॥

गाथा १४८ भावार्थः—कुक्कुडे, सींगरीडी, नंदावत, वींछी, गंडोला, भिंगारी, वीरली, अक्षीवेधक ॥ १४८ ॥

अर्थः—अचहिले० ए चौरिंद्रि । सा० सागनामा चउरिंद्रि अ० अक्षिरोड नामा चउरिंद्रि रो० बे अक्षर पाछला पदनो धेला करता अक्षिरोड नामा होय वि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति चि० ए पण चउरिंद्रिनी जाति । उहि० ए चउरिंद्रिनी जाति ज० ए पण चउरिंद्रि य० वळी । नी० ए पण चउरिंद्रिनी जाति तंत० ए पण

ઉત્તરાં

॥ ૪૮૯ ॥

૨ અકર્મશુભીના મનુષ્ય ૩૦ ભેદે (૫ હેમવચ, ૫ ઇરણવચ, ૫ હરીવોસ, ૫ રમ્યકવાસ, ૫ દેવકુરુ, ૫ ઉતરકુરુ, ૫ એમ ૩૦), ૩ અંતરદ્વીપના મનુષ્ય, પુર્વોક્ત ૫૬ ભેદે એ ગર્ભજ મનુષ્યની અનુક્રમે સંખ્યા ૧૦૧ ની કહી ॥ ૧૯૬ ॥

અર્થ:-સં૦ સમુર્ધિમ મનુષ્યપણે એ૦ એમજ ગર્ભજનીપરે । મે૦ ભેદ હો૦ હોય । વિ૦ કહીએ । હવે મનુષ્ય ક્ષેત્રથી કહે છે । લો૦ લોકનાં એ૦ એક દે૦ દેસવિભાગને વિષે તે૦ તે મનુષ્ય સ૦ સઘલાએ સમુર્ધિમ અને ગર્ભજ । વિ૦ વળી વિ૦ કહ્યા ભગવંતે ॥ ૧૯૭ ॥

મૂલ:-સંમુર્ધિમાણ એસેવ મેઓ હોઈ વિયાહિઓ ।

લોગસસ એગદેસમ્મિ તે સઘે વિ વિયાહિયા ॥ ૧૯૭ ॥

ગાથા ૧૯૭ ભાવાર્થ:-સમુર્ધિમ (માતા પીતાના સંયોગ વિના ઉત્પન્ન થાય તે) મનુષ્ય, ગર્ભજ મનુષ્ય જેટલાંજ જાણવાં (અર્થાત ૧૦૧ ક્ષેત્રના ગર્ભજ મનુષ્ય તેટલાંજ ૧૦૧ સમુર્ધિમ મનુષ્ય જાણવા, હવે મનુષ્ય ક્ષેત્રથી કહે છે, તેહ સઘલા મનુષ્ય લોકના એક દેશને વિશે છે, પણ સર્વ લોકને વિષે નથી કહ્યા ॥ ૧૯૭ ॥

અર્થ:-હવે મનુષ્ય કાલથી કહે છે સં૦ તે મનુષ્ય છતા પ૦ આશ્રી અ૦ અનાદિ કાલના છે અ૦ આગલે છેહડો વિ૦ ય૦ પણ નથી ઠિ૦ સ્થિતિ પ૦ આશ્રી સા૦ આદિ સહિત છે ॥ સ૦ આરુપું પુરુથાય તેવારે અંતસહિત વિ૦ ય૦ પણ છે ॥ ૧૯૮ ॥

મૂલ:-સંતઈ પપ્પ નાઈયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ઠિંઈ પહુચ્ચ સાઈયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૯૮ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૪૮૯ ॥

મૂલ:-સંતંદ્રં પપ્પ નાર્દિયા અપજ્જવસિયા વિ ય ।

ટિંદં પહુચ્ચ સાર્દિયા સપજ્જવસિયા વિ ય ॥ ૧૫૧ ॥

ગાથા ૧૫૧ ભાવાર્થ:-હવે કાલથી ચાર પ્રકારે કહેછે, એ ચૌરિંદ્રી જીવ છતાં આશ્રી અનાદી કાલનાછે ને તેનો છેડો પળ નથી અને ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, ને આયુષ્યસ્થિતિ આશ્રી અંત સહીત પળછે, એ પ્રથમ ભેદ કહ્યો ॥૧૫૧॥

અર્થ:-છં છ માં માસની સ્થિતિ ઉં ઉત્કૃષ્ટિ વિં કહી વીતરાગે ॥ ચં ચં ચરિંદ્રિ જીવની આં આડવાની ઠિં સ્થિતિ ॥ અં અંતરમુહુર્ત જં જઘન્ય સ્થિતિ ॥ ૧૫૨ ॥

મૂલ:-છચ્ચેવ માસાઠ્ઠ ઉક્કોસેણ વિયાહિયા ।

ચરિન્દિયઆડઠિં અન્તોમુહુર્તં જહન્નિયા ॥ ૧૫૨ ॥

ગાથા ૧૫૨ ભાવાર્થ:-ચૌરિંદ્રી જીવના આયુષ્યની સ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી ૬ માસની તિર્થકરે કહી છે, એ વીજો ભેદ કહ્યો ॥ ૧૫૨ ॥

અર્થ:-સં સંખ્યાતા કાં કાલની ઉં ઉત્કૃષ્ટિ કાય સ્થિતિ અં અંતરમુહુર્ત । જં જઘન્ય સ્થિતિ । ચં ચં ચરિંદ્રિ કાં કાયની ઠિં સ્થિતિ । તં તે ચૌરિંદ્રિનો કાં કાય તું વળી અં અણમુકતો ચરિંદ્રિના ભવ નિરંતર કરે તે કાય સ્થિતિ ॥ ૧૫૩ ॥

મૂલ:-સંવિજ્જકાલમુક્કોસં અન્તોમુહુર્તં જહન્નગં ।

ચરિન્દિયકાર્યાઠિં તં કાયં તુ અમુચ્ચઓ ॥ ૧૫૩ ॥

उत्तरा०

॥ ४९० ॥

गाथा २०० भावार्थ:-हवे गर्भज मनुष्यनी कायस्थिति जघन्य अंतरमुहुर्तनी अने उत्कृष्टी त्रण पल्यो-
पमनी कहीछे, उपर प्रथक (बेथी मांडीने नव सुधी सात भव अकेक पुर्व क्रोडीना करे ने आठमो त्रण पल्योप-
मना आयुष्यनो भव कोइ जीव करे, ते आश्री) पुर्व क्रोडीनी जाणवी, ए त्रीजो भेद कह्यो ॥ २०० ॥

अर्थ:-का० एकाय ठि० स्थिति म० मनुष्यनी जाणवी मनुष्यमांही उत्कृष्टो रहेतो सात आठ भवलगे
रहे अ० मनुष्य भव पामवानुं आंतरुं पडे ते मनुष्य ते० ए आगल कहिश तेटलुं भ० होय ॥ का० काळनुं अ०
अनंता कालनुं उ० उत्कृष्ट आंतरुं पडे । अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य ॥ २०१ ॥

मूल:-कायठिई मणुयाणं अन्तरं तेसिमं भवे ।

कालमणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ २०१ ॥

गाथा २०१ भावार्थ:-पुर्वोक्त मनुष्यनी कायस्थिति जाणवी (अर्थात् मनुष्यमांही उत्कृष्टो रहे तो सात आठ
भव सुधीज रहे) ए मनुष्यनी कायस्थिति कही, हवे मनुष्यनुं आंतरुं कहेछे, पोतानी मनुष्यनी काया छांडेथके
फरी मनुष्यनी काया पामवानुं आंतरुं पडे तो जघन्य अंतरमुहुर्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकाळनुं, ए चोथो भेद कह्यो ॥ २०१ ॥

अर्थ:-हवे मनुष्य भावथी कहे छे ए० ए मनुष्यनो भेद ब० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र०
रसथकी फा० फरसथकी । सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० वळी । वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ २०२ ॥

मूल:-एएसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २०२ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४९० ॥

ને૦ નારકી ૧ ॥ તિ૦ તિર્યંચ ૨ ય૦ પળ મ૦ મનુષ્ય ૩ ॥ દે૦ દેવતા ૪ ય૦ વઝી આ૦ કહ્યા ભગવંતે ॥ ૧૫૬ ॥

મૂલ:—પદ્મિન્દિયા ઉ જે જીવા ચઝવિહા તે વિયાહિયા ।

નેરહ્ય તિરિક્ષા ય મગુયા દેવા ય આહિયા ॥ ૧૫૬ ॥

ગાથા ૧૫૬ ભાવાર્થ:—જે પર્વેદી (તે કાયા, જીભ, નાસીકા, આંખ, કાન હોય તે) જીવ તે ચાર પ્રકારે કહ્યા ૧ નારકી, ૨ તિર્યંચ, ૩ મનુષ્ય, ૪ દેવતા ॥ ૧૫૬ ॥

અર્થ:—ને૦ નારકી સ૦ સાત પ્રકારે કહેછે ॥ પુ૦ રતન પ્રભાદિક પૃથ્વી સ૦ સાતને વિષે મ૦ હોય । ર૦ રતનપ્રભા ૧ ॥ સ૦ સકરપ્રભા ૨ । વા૦ વાલુપ્રભા ૩ ય૦ વઝી ॥ આ૦ કહી ભગવંતે ॥ ૧૫૭ ॥

મૂલ:—નેરહ્યા સત્તવિહા પુઠ્ઠીસૂ સત્તમૂ ભવે ।

રયણામ સકરામા વાલુયામા ય આહિયા ॥ ૧૫૭ ॥

ગાથા ૧૫૭ ભાવાર્થ:—હવે નારકી દ્રવ્યથી કહે છે, રતનપ્રભાદીક સાત પૃથ્વીને વિષે સાત પ્રકારે નારકી છે તેહનાં નામ કહે છે ૧ રતનપ્રભા, ૨ શંકરપ્રભા, ૩ વાલુપ્રભા ॥ ૧૫૭ ॥

અર્થ:—પં૦ પકપ્રભા ૪ । ધૂ૦ ધુમપ્રભા ૫ । ત૦ તમા પૃથ્વી ૬ ત૦ તમતમા નામે પૃથ્વી ૭ । ત૦ તેમજ । ઇ૦ એને પ્રકારે ને૦ નારકી એ૦ એ સ૦ સાત પ્રકારે પ૦ કહ્યા ભગવંતે ॥ ૧૫૮ ॥

મૂલ:—પદ્મામા ધૂમામા તમા તમતમા તહા ।

ઇહ નેરહ્યા એ સત્તહા પરિકિત્તિયા ॥ ૧૫૮ ॥

उत्तरा०

॥ ४९१ ॥

पांच प्रकारे ज्योतिषी, तेमज वैमानीक बे प्रकारे ॥ २०४ ॥

अर्थः—अ० कुमारनी पेरे क्रीडाकरे ते असुरकुमार १ । ना० नागकुमार २ । सु० सुवर्णकुमार ३ । वि० विधुकुमार ४ अ० अग्नीकुमार ५ । वि० कल्या दी० दीपकुमार ६ । उ० उदाधिकुमार ७ । दी० दिसाकुमार ८ ॥ वा० वायुकुमार ९ ॥ थ० थनितकुमार १० ॥ भ० भवनपती दस देव कल्या भवन वासी ॥ २०५ ॥

मूलः—असुरा नागसुवर्णा विज्जू अग्नी वियाहिया ।

दीवोदहि दिसा वाया थणिया भवणवासिणो ॥ २०५ ॥

गाथा २०५ भावार्थः—तेषां भवनपती देवता १० प्रकारे ते, १ अशुरकुमार, (कुंवरनी पेरे क्रीडा करे, तेथी कुमार कहीए), २ नागकुमार, ३ सुवर्ण कुमार, ४ विजुकुमार, ५ अग्नी कुमार, ६ दीपकुमार, ७ उद्धीकुमार, ८ दीशाकुमार, ९ वायुकुमार, १० स्थनितकुमार, ए १० भेदे भवनपती कल्या ॥ २०५ ॥

अर्थः—हवे व्यंतरना भेद कहे छे पि० पिशाच १ । भू० भुत २ । ज० जक्ष ३ य० बळी । र० राक्षस ४ कि० किंभर ५ । किं० किं पुरुष ६ । म० महोरग ७ य० बळी । गं० गंधर्व ८ ॥ अ० आठ प्रकारे वा० वांण व्यंतर कल्या ॥ २०६ ॥

मूलः—पिसाय भूय जक्खा य रक्खसा किन्नरा किंपुरिसा ।

महोरगा य गन्धवा अट्ठविहा वाणमन्तरा ॥ २०६ ॥

गाथा २०६ भावार्थः—हवे व्यंतरना आठ भेद कहे छे, १ पीसाच, २ भुत, ३ यक्ष, ४ राक्षस,

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४९१ ॥

अर्थः—सा० सागरोपम ए० एक तु० वळी । उ० उत्कृष्ट स्थिति वि० कही भगवंते । प० पहेली नरकने विषे ज० जघन्य स्थिति ॥ द० दस वा० वरस स० एटले दस सहस्रनी छे ॥ १६१ ॥

मूलः—सागरोपममेगं तु उक्कोसेण वियाहिया ।

पढमाए जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ १६१ ॥

गाथा १६१ भावार्थः—पहेली नरकनेविषे आयुष्यस्थिति जघन्य १० हजार वर्षनी अने उत्कृष्टी एकसागरोपमनी ॥ १६१ ॥

अर्थः—ति० त्रण सा० सागरोपमनुं आ० आउणुं ॥ उ० उत्कृष्टं वि० कहुं भगवंते । दो० बीजी न रके ज० जघन्य । ए० एक तु० वळी सा० सागरोपमनुं ॥ १६२ ॥

मूलः—तिण्णेव सागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

दोच्चाए जहन्नेणं एगं तु सागरोपमं ॥ १६२ ॥

गाथा १६२ भावार्थः—बीजी नरके स्थिति जघन्य एक सागरोपमनी ने उत्कृष्टी त्रण सागरोपमनी ॥ १६२ ॥

अर्थः—स० सात सा० सागरोपमनुं आ० आउणुं । उ० उत्कृष्टं वि० कहुं भगवंते त० त्रीजी नरकने विषे ज० जघन्य । ति० त्रण सा० सागरोपमनुं आउणुं ॥ १६३ ॥

मूलः—सत्तेव सागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

तइयाए जहन्नेणं तिन्नेव सागरोपमा ॥ १६३ ॥

गाथा १६३ भावार्थः—त्रीजी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य त्रण सागरोपमनी ने उत्कृष्टी सातसागरोपमनी ॥ १६३ ॥

उत्तरा०

॥ ४९२ ॥

मूलः—वैमाणिया उ जे देवा दुविहा ते वियाहिया ।

कप्पोवगा य बोधवा कप्पाइया तहेव य ॥ २०८ ॥

गाथा २०८ भावार्थः—जे वैमानीक देवता छे, ते वे प्रकारे, १ कल्पवासी देवता, २ कल्पातीत देवता

ए बे भेदे जाणवा ॥ २०८ ॥

अर्थः—क० देवलोकें उपना छे जे देवता ते । वा० वार प्रकारे कहा । सो० सौधर्मा देवलोकना देवता १ इ० इशान देवलोकना देवता त० तेमज २ ॥ स० सनंतकुमार देवलोकना देवता ३ । मा० माहिंद्र देवलोकना देवता ४ ॥ बं० ब्रह्मलोक देवलोकना देवता ५ य० वळी । लं० लांतक देवलोकना देवता ६ ॥ २०९ ॥

मूलः—कप्पोवगा बारसहा सोहम्मीसाणगा तहा ।

सणङ्कुमार माहिन्द बम्भलोगा य लन्तगा ॥ २०९ ॥

गाथा २०९ भावार्थः—तेमां कल्पवासी देवता १२ प्रकारे ते, १ सुधर्मा देवलोकना देवता, २ इशान देवलोकना देवता, ३ शनंतकुमार देवलोकना देवता, ४ माहेद्र देवलोकना देवता, ५ ब्रह्म देवलोकना देवता, ६ लांतक देवलोकना देवता ॥ २०९ ॥

अर्थः—म० महाश्रुक्र देवलोकना देवता ७ स० सहसार देवलोकना देवता ८ आ० आणय देवलोकना देवता ९ पा० पाणय देवलोकना देवता १० त० तेमज वळी ॥ आ० आरण नामा देवलोकना देवता ११ अ० अच्युत देवलोकना देवता १२ चे० पुरणे । इ० एणे प्रकारे क० वार देवलोकना वासी सु० देवता ॥ २१० ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४९२ ॥

अर्थः—ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनुं आ० आउषुं ॥ उ० उत्कृष्टं वि० कहुं भगवंते स० सातमी नरके
ज० जघन्य । बा० बावीस सा० सागरोपमनुं ॥ १६७ ॥

मूलः—तेत्तीससागराऊ उक्कोसेण वियाहिया ।

सत्तमाए जहन्नेणं बावीसं सागरोवमा ॥ १६७ ॥

गाथा १६७ भावार्थः—७ मी नरके आयुष्य स्थिति जघन्य २२ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३३ सागरो-
पमनी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १६७ ॥

अर्थः—जा० जेटला चे० पुरणे य० वळी आ० आउषानी ठि० स्थिति । ने० नारकीनी वि० कही । सा० तेहज ते०
ते नारकीने का० काय ठि० स्थितिहोय ज० जघन्य अने उ० उत्कृष्टी काय स्थिति भ० होय ॥ १६८ ॥

मूलः—जा चेव य आउठिई नेरइयाणं वियाहिया ।

सा तेसिं कायठिई जहन्नुक्कोसिया भवे ॥ १६८ ॥

गाथा १६८ भावार्थः—नारकीनी जघन्य उत्कृष्टी आयुष्य स्थिति कही छे तेटली नारकीनी जघन्य
उत्कृष्टी काय स्थिति होय, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १६८ ॥

अर्थः—अ० अनंत का० कालनुं उ० उत्कृष्टं आंतरुपडे । अं० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य । वि० छांडेथके
नारकी स० पोतानी का० काया । ने० नारकीने नारकीपणुं पांमवानो ॥ अ० आंतरं एटलुं पडे ॥ १६९ ॥

मूलः—अणन्तकालमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

उत्तरा०

॥ ४९३ ॥

हेट्टिमा उवरिमा चेव मज्झिमा हेट्टिमा तहा ॥ २१२ ॥

गाथा २१२ भावार्थः—ग्रैवेक नव छे तेनी त्रण त्रणनी अकैकी त्रोक गणता त्रण त्रीक थाय ते मांही हेठली प्रथम त्रीकना हेठली (पेहेली) ग्रैवेकना देवता, २ हेठली त्रंकना मध्य (बीजी) ग्रैवेकना देवता, ३ हेठली त्रीकना उपली (त्रीजी) ग्रैवेकना देवता, ४ मध्य त्रीकना हेठली (४) ग्रैवेकना देवता ॥ २१२ ॥

अर्थः—म० मध्य वचला त्रिकलुं म० मध्यलुं एटले पांचमां ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे । म० मध्य वचला त्रिकलुं । उ० उपलुं एटले छठा ग्रैवेयकना देवता । ६ त० तेमज । उ० उपला त्रिकलुं हे० हेठलुं एटले सातमा ग्रैवेयकना देवता ॥ चे० पुरणे ॥ उ० उपला त्रिकलुं म० मध्य वचलुं एटले आठमा ग्रैवेयकना देवता ८ । त० तेमज वली ॥ २१३ ॥

मूलः—मज्झिमा मज्झिमा चेव मज्झिमा उवरिमा तहा ।

उवरिमा हेट्टिमा चेव उवरिमा मज्झिमा तहा ॥ २१३ ॥

गाथा २१३ भावार्थः—५ मध्य त्रीकना मध्य (५) मी ग्रैवेकना देवता, ६ मध्य त्रीकनी उपली (६) ग्रैवेकना देवता, ७ उपली (त्रीजी) त्रीकना हेठली (सातमी) ग्रैवेकना देवता, ८ उपली त्रीकना मध्य (८) ग्रैवेकना देवता ॥ २१३ ॥

अर्थः—उ० उपला त्रिकलुं उ० उपलुं एटले नवमां ग्रैवेयकना देवता चे० पुरणे । इ० ए प्रकारे मे० ग्रैवेयक नवना सु० देवता कहा । वि० विजयनामा पेहेलुं अनुत्तर विमानना देवता १ ॥ वे० वेजयंत बीजा अनुत्तर विमानना देवता २ य० वली ॥ ज० जयवंतनामा त्रीजा अनुत्तर विमानना देवता ३ ॥ अ० अपराजित नामा चौथा अनुत्तर विमानना देवता ४ ॥ २१४ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४९३ ॥

ख० पंखी य० वळी वो० जाणवा । ते० ते पचेंद्रीना भे० भेद सु० सांभळो मे० सुजने कहेताथका ॥ १७२ ॥

मूलः—दुविहा ते भवे तिविहा जलयरा थलयरा तहा ।

खहयरा य बोधवा तेंसिं भेदे सुणेह मे ॥ १७२ ॥

गाथा १७२ भावार्थः—पुर्वोक्त वे प्रकारे तिर्यंच पचेंद्री जीव कळा, तेहपण त्रग प्रकारे ते १ जळचर (पाणीमांही चाले ते), स्थळचर (ते स्थळ उपर चाले ते), खेचर (आकाशे चाले ते), गुरु कहेताहवा हे शिष्य ? ए पचेंद्रीना भेद हूं तुजने कहीश, ते तुं सांभळ ! ? ॥ १७२ ॥

अर्थः—म० मांछलानी जाती य० वळी क० काचवानी जाती य० वळी गा० गाहाजनाभाजलचर-जीव जे भेसादिकन पगे बीटाइ रहे पाणीमांहे य० वळी ॥ म० मगरमउ त० तेमज सुं० सुसुमार य० वळी जलचर जीव वो० जाणवा ॥ पं० पांच प्रकारे ज० जलचर जीव आ० कळा ॥ १७३ ॥

मूलः—मच्छा य कच्छभा य गाहा य मगरा तहा ।

सुसुमारा य बोधवा पञ्चहा जलयराहिया ॥ १७३ ॥

गाथा १७३ भावार्थः—हवे जळचर तिर्यंच पचेंद्री द्रव्यथी कडे छे, जळचरना पांचभेद ते १ मांछलानी जाती, २ काचवानी जाती, ३ गाहा ते पाणी मांही पाडादिकने विषे बीटाइ रहे ते, ४ मगर मच्छ, ५ सुसुमार, ए जळचरना पांचभेद जाणवा, ॥ १७३ ॥

अर्थः—इवे तिर्यंच पचेंद्री जलचर क्षेत्रथी कडे छे । लो० लोकना ए० एक दे० विभागे ते० ते । स०

ઉત્તરાં

૥૪૯૪૥

इत्तो कालविभागं तु तेसिं वुच्छं चउविहं ॥ २१६ ॥

गाथा २१६ भावार्थ:-हवे देवता क्षेत्रથી કહે છે, એ સર્વ દેવતા લોકના એક દેશને વિષે કહ્યા છે પણ સર્વ લોકને વિષે કહ્યા નથી, હવે ગુરુ કહેતાં હવા હે શિષ્ય ? તે દેવતાના કાલનો વિચાર ચાર પ્રકારે હું કહીશ ॥ ૨૧૬ ॥

અર્થ:-હવે દેવતા કાલથી કહે છે । સં૦ દેવતા છે પ૦ છતા આશ્રી । અ૦ અનાદિ કાલમાં છે । આગલ છેહડો વિ૦ ય૦ પણ નથી ઠિ૦ સ્થિતિ પ૦ આશ્રી સા૦ આદિ સહિત છે સ૦ આઝણે પુરો થાય તેવારે અંત સહિત વિ૦ ય૦ પણ છે ॥ ૨૧૭ ॥

मूल:-संतइं पप्प नाईया अपज्जवसिया वि य ।

ठिं पडुच्च साईया सपज्जवसिया वि य ॥ २१७ ॥

गाथा २१७ भावार्थ:-હવે દેવતા કાલથી કહેછે, એ દેવતા છતાં આશ્રી અનાદીકાલનાછે તેનો અંત પણ નથી અને ભવસ્થિતિ કાયસ્થિતિ ને આયુષ્યસ્થિતિ આશ્રી આદી સહીત છે તેહનું આયુષ્ય પુર્ણ થાય તેવારે અંત સહીત પણ છે, એ પ્રથમ ભેદ કહ્યો ॥ ૨૧૭ ॥

અર્થ:-સા૦ જ્ઞાણેરો સા૦ સાગર એ૦ એક ઉ૦ ઉત્કૃષ્ટી ઠિ૦ આઝણી સ્થિતિ મ૦ હોય । મો૦ ભવનપતિ બલેંદ્રાદિકની । જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ ॥ દ૦ દસ વા૦ વરસ । સ૦ સહસ્ર ॥ ૨૧૮ ॥

मूल:-साहियं सागरं एकं उक्कोसेण ठिई भवे ।

भोमेज्जाणं जहन्नेणं दसवाससहस्सिया ॥ २१८ ॥

અધ્ય૦

॥ ૨૬ ॥

૥૪૯૪૥

अर्थ:-ए० एक पु० पुर्व को० कोडीवरस उ० उत्कृष्टी वि० कही । आ० आउषानी ठि० स्थिति ज० जलचर जीवनी ॥ अं० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य स्थिति जाणवी ॥ १७६ ॥

मूल:-एगाओ पुवकोडीओ उकोसेण वियाहिया ।

आउठिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १७६ ॥

गाथा १७६ भावार्थ:-ते जलचर तिर्येच पचेंद्री जीवनी आयुष्य स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी एक पुर्व कोडीनी (चोरासी लाख वर्षे एक पुर्वांग थाय, ते पुर्वांगने चोरासीलाख गुणा करीए तेवारे एक पुर्व थाय, ते एक पुर्वना सीतेर लाख कोडने ५६ हजार कोड वर्ष थाय, एवा एक कोड पुर्वनी) स्थिति जाणवी, ए बीजो भेद कह्यो ॥ १७६ ॥

अर्थ:-पु० पुर्वकोडी पु० प्रथक बे थकी धुरमांडिने ते नवलगे प्रथक पुर्वकोडी तु० वळी । उ० उत्कृष्टी वि० कही भगवंते । का० काय ठि० स्थिति ज० जलचर जीवनी ॥ अं० अंतरमुहुर्त ॥ ज० जघन्य ॥ १७७ ॥

मूल:-पुवकोडिपुहुत्तं तु उकोसेण वियाहिया ।

कायडिई जलयराणं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ १७७ ॥

गाथा १७७ भावार्थ:-ते जलचर पचेंद्री जीवनी कायस्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी प्रथक पुर्व कोडनी (वेथी मांडीने नव सुधी प्रथक पुर्व कोडी कहीए), ए बीजो भेद कह्यो ॥ १७७ ॥

अर्थ:-अ० अंतकाल उ० उत्कृष्टं आंतरं पडे । अ० अंतरमुहुर्त ज० जघन्य स्थिति ॥ वि० छांडे

उत्तरा०

॥ ४९५ ॥

मूलः-पलिओवममेगं तु वासलक्खेण साहियं ।

पलिओवमडुभागो जोइसेसु जहन्निया ॥ २२० ॥

गाथा २२० भावार्थः-ज्योतिषी देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य पल्योपमनो आठमो भाग ने उत्कृष्टी एक पल्योपम ने उपर एक लाख वर्षनी ॥ २२० ॥

अर्थः-दो० बे चे० पुरणे सा० सागरनी ॥ उ० उत्कृष्टि वि० कही भगवंते सो० सौधर्मा देवलो-
कने विषे ज० जघन्य स्थिति । ए० एक च० वळी प० पल्योपमनी ॥ २२१ ॥

मूलः-दो चेव सागराइं उक्कोसेण वियाहिया ।

सोहम्मंमि जहन्नेणं एगं च पलिओवमं ॥ २२१ ॥

गाथा २२१ भावार्थः-प्रथमसुधर्मा देवलोकना देवतानीस्थिति जघन्य एकपल्योपमनी ने उत्कृष्टी बेसागरोपमनी ॥ २२१ ॥

अर्थः-सा० सागर । सा० झाझेरा दु० बेनो उ० उत्कृष्टि वि० कही भगवंते । ई० इशान देवलो-
कने विषे ज० जघन्य स्थिति ॥ सा० झाझेरु प० पल्योपम एक ॥ २२२ ॥

मूलः-सागरा साहिया दुन्नि उक्कोसेण वियाहिया ।

ईसाणम्मि जहन्नेणं साहियं पलिओवमं ॥ २२२ ॥

गाथा २२२ भावार्थः-धीजा इशान देवलोकना देवतानी स्थिति जघन्य एक पल्योपम झाझेरी ने उत्-
कृष्टी बे सागरोपम झाझेरी ॥ २२२ ॥

॥ ३६ ॥

॥ ४९५ ॥

चउप्पया चउविहा ते मे कित्तयओ सुण ॥ १७९ ॥

गाथा १७९ भावार्थः—स्थळचर तिर्येच पचेंद्री जीव द्रव्यथी कहे छे, स्थळचर तिर्येच पचेंद्री वे प्रकारे ते १ चार पगवाळा चौपद, २ परीसपे तेना वे भेद ते उरपरी (ते हैयाभर चाले ते) सर्प अने भुजपरी (वे भुजाए चाले ते) सर्प ए वे भेद, गुरु कहेता हवा हे शिष्य ? स्थळचर चौपद चार प्रकारे ते हुं कही-श ? ते तुं सांभळ ? ? ? ॥ १७९ ॥

अर्थः—ए० एक खु० पुरी छे जेहने ॥ दु० वे पु० पुरीछे जेहने चे० पुरणे ॥ गं० हाथी प्रमुख गंडिपद । स० नष सहित पग छे जेहनां । ह० घोडादिकने एक पुरी होय गो० गाय वलद प्रमुपने वे पुरी होय । ग० हाथी उंट प्रमुप गंडिपद ॥ सो० सींह कुतशादिक नष सहित ॥ १८० ॥

मूलः—एगखुरा दुखुरा चेव गण्डीपय सणप्पया ।

हयमाइ गोणमाइ गयमाइ सोहमाइणो ॥ १८० ॥

गाथा १८० भावार्थः—जेहने एक खुरी छे ते घोडा गधेडा प्रमुख, २ जेहने वे खुरी छे ते गाय, वलद, पाडा, बकरी प्रमुख, ३ गंडीपद ते सुंवाळा सोनीनी एरणने घाटे पग होय ते हाथी, गेंडा, उंट प्रमुख, ४ सणपया ते जेहने पगे नख होय ते सींह, कुतरा, बौलाडा प्रमुख, ए चार प्रकारना स्थळचर जीव जाणवा ॥ १८० ॥

अर्थः—भु० एक भुज प० परिसर्प य० बळी प० परिसर्प । दु० वे प्रकारे भ० होय गो० गोह गिरोली प्रमुख ए भुजपरिसर्प अ० सर्प प्रमुप ए उरपरिसर्प य० बळी । ए० एकेकी जातिमांहि अण० घणा प्रकार भ० होय ॥ १८१ ॥

उत्तरा०

॥ ४९६ ॥

बम्भलोए जहन्नेणं सत्त ऊ सागरोवमा ॥ २२५ ॥

गाथा २२५ भावार्थः—पांचमां ब्रह्मदेव लोकना देवतानी स्थिति जघन्य सात सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १० सागरोपमनी ॥ २२५ ॥

अर्थः—च० चउद सा० सागरोपमनी उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति भ० होय ॥ लं० लांतकनामा देवलोकने विषे ज० जघन्य स्थिति ॥ द० दस उ० वळी सा० सागरोपमनी ॥ २२६ ॥

मूलः—चउदस सागराई उक्कोसेण ठिई भवे ।

लन्तगम्मि जहन्नेणं दस उ सागरोवमा ॥ २२६ ॥

गाथा २२६ भावार्थः—६ ठा लांतक देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य १० सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १४ सागरोपमनी ॥ २२६ ॥

अर्थः—स० सतर सा० सागरोपमनी । उ० उत्कृष्टि ॥ ठि० स्थिति भ० होय म० माहाश्रुक्रनामा देवलोकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति । च० चउद सा० सागरोपमनी ॥ २२७ ॥

मूलः—सत्तरस सागराई उक्कोसेण ठिई भवे ।

महासुके जहन्नेणं चउदस सागरोवमा ॥ २२७ ॥

गाथा २२७ भावार्थः—सातमां महाशुक नामे देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य १४ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी १७ सागरोपमनी ॥ २२७ ॥

अध्य०

॥ ३ ६ ॥

॥ ४९६ ॥

ગાથા ૧૮૩ ભાવાર્થ:—હવે સ્થલચર કાઢથી કહે છે, છતા આશ્રી સ્થલચર જીવ અનાદી કાઢના છે, તેનો અંત પણ નથી અને મનસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, આયુષ્ય સ્થિતિ આશ્રી આદી સહીત છે અને આયુષ્ય પુર્ણ થાય તે વારે અંત સહીત પણ છે, એ પ્રયગ્ન ભેદ કહ્યો ॥ ૧૮૩ ॥

અર્થ:—પ૦ પલ્યોપમ તિ૦ ત્રણની ૩૦ વઢી । ૩૦ ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ વિ૦ કહી । આ૦ આડવાની ઠિ૦ સ્થિતિ થ૦ થલચર જીવની ॥ અ૦ અંતરમુહુર્ત જ૦ જઘન્ય સ્થિતિ ॥ ૧૮૪ ॥

મૂલ:—પલિઓવમાઈં તિન્નિ ઉ ઉકોસેણ વિયાહિયા ।

આડઈં થલયરાણં અન્તોમુહુર્તં જહન્નિયા ॥ ૧૮૪ ॥

ગાથા ૧૮૪ ભાવાર્થ:—સ્થલચર જીવના આયુષ્યની સ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહુર્તની, ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ પલ્યો-પમની, એ વીજો ભેદ કહ્યો ॥ ૧૮૪ ॥

અર્થ:—પુ૦ પુર્વ કો૦ કોડી પુ૦ પ્રથક વે થકી માંડીને નવ લગે પ્રથક પુર્વ કોડી ઉત્કૃષ્ટું અ૦ અંતરમુહુર્ત જ૦ જઘન્ય કા૦ કાય ઠિ૦ સ્થિતિ થ૦ થલચર જીવની અ૦ આંતર પડે થલચરપણું પામવાને તે૦ તેટલું મ૦ હોય ॥ ૧૮૫ ॥

મૂલ:—પુવ્વકોડિપુહુત્તેણં અન્તોમુહુર્તં જહન્નિયા ।

કાયઈં થલયરાણં અન્તરં તેસિમં ભવે ॥ ૧૮૫ ॥

ગાથા ૧૮૫ સ્થલચર જીવનો કાયસ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ પલ્યોપમ ઉપર પ્રથક (વેથી માંડીને નવ સુધી) પુર્વ કોડીની, એ ત્રીજો ભેદ કહ્યો ॥ ૧૮૫ ॥

उत्तरा०

॥ ४९७ ॥

पाण्यमि जहन्नेणं सागरा अउणवीसई ॥ २३० ॥

गाथा २३० भावार्थः—१० मां प्राणत नामे देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य १९ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २० सागरोपमनी ॥ २३० ॥

अर्थः—सा० सागर इ० एकवीसनी तु० वळी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय । आ० आरणनामा देवलोकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति । बी० बीस सा० सागरोपमनी ॥ २३१ ॥

मूलः—सागरा इकवीसं तु उकोसेण ठिई भवे ।

आरणमि जहन्नेणं वीसई सागरोवमा ॥ २३१ ॥

गाथा २३१ भावार्थः—११ मां आरण्यलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २० सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २१ सागरोपमनी ॥ २३१ ॥

अर्थः—वा० बावीस सा० सागरनी उ० उत्कृष्टि ठि० स्थिति भ० होय ॥ अ० अच्युत देवलोकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति ॥ सा० सागर इ० एकवीसनी ॥ २३२ ॥

मूलः—बावीसा सागरां उकोसेण ठिई भवे ।

अच्युयमि जहन्नेणं सागरा इकवीसई ॥ २३२ ॥

गाथा २३२ भावार्थः—१२ मां अच्युय देवलोकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २१ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २२ सागरोपमनी ॥ २३२ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४९७ ॥

સમગ મનુષ્ય ક્ષેત્ર બાહિર પ૦ પંખી છે વિ૦ પાંખ મોકલી સદાય રહેછે તે વિતત પ૦ પંખી મનુષ્ય પેત્ર બાહિર છે
ય૦ વઢી વો૦ જાણવા । પ૦ એ પંખી ય૦ વઢી ચ૦ ચ્યાર પ્રકારે ॥ ૧૮૭ ॥

મૂલ:-ચમ્મે ઉ લોમપક્ષીયા તડયા સમુગ્ગપક્ષિયા ।

વિયયપક્ષી ય બોધવા પક્ષિણો ય ચઠ્ઠિહા ॥૧૮૭॥

ગાથા ૧૮૭ ભાવાર્થ:-હવે સ્વેચર દ્રવ્યથી કહે છે, પંખી ચાર પ્રકારે તે, ૧ ચર્મ પંખી તે જેહને ચાંમ-
ડાની પાંખ હોય તે ચામાચીડીયા વાગોળ પ્રમુખ, ૨ રોમ પંખી તે રોમ રાયની પાંખ હોય તે સુડા, હંસ, પારેવા
પ્રમુખ, ૩ સમુગ પંખી તે જેહની પાંખ ઢાવડાનું ઢાંકણું દીધું હોય તેની માફક હોય તે પંખી મનુષ્ય ક્ષેત્રની બાહીર
છે, ૪ વિનત પંખી તે જેહની પાંખ સદાય સુપડાની માફક પોહોઢી રહે છે તે પંખી પળ મનુષ્ય ક્ષેત્રની બાહીર
છે, એ પંખીના ચાર ભેદ જાણવા ॥ ૧૮૭ ॥

અર્થ:-હવે પેત્રથી કહે છે લો૦ લોકના એ૦ એક દે૦ વિભાગેછે તે૦ તે સ૦ સઘલા પંખીછે ન૦ નથી
સ૦ સઘલે લોક માંહિ વિ૦ કહ્યા । ઇ૦ એ કહ્યા પછે હવે । કા૦ કાલનો વિ૦ વિચાર તુ૦ વઢી । તે૦ તે
પંખીનું વુ૦ હું કહિશ ચ૦ ચ્યાર પ્રકારે ॥ ૧૮૮ ॥

મૂલ:-લોગેગદેસે તે સઘે ન સઘત્થ વિયાહિયા ।

ઇત્તોકાલવિભાગં તુ તેસિં વુચ્છં ચઠ્ઠિહં ॥ ૧૮૮ ॥

ગાથા ૧૮૮ ભાવાર્થ:-હવે સ્વેચર ક્ષેત્રથી કહેછે, તે સર્વ પંખી લોકના એક દેશ (વિભાગ) ને વિષેછે, પળ સર્વ

उत्तरा०

॥ ४९८ ॥

तइयम्मि जहन्नेणं चउवीसं सागरोवमा ॥ २३५ ॥

गाथा २३५ भावार्थः—त्रीजा त्रैवेकना देवतानी आयुष्य स्थिति जघन्य २४ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २५ सागरोपमनी ॥ २३५ ॥

अर्थः—छ० छवीस सा० सागरोपमनी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय च० चोथा त्रैवेयकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति ॥ सा० सागर प० पचवीसनी ॥ २३६ ॥

मूलः—छवीस सागराईं उक्कोसेण ठिई भवे ।

चउत्थम्मि जहन्नेणं सागरा पणुवीसई ॥ २३६ ॥

गाथा २३६ भावार्थः—चोथा त्रैवेकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २५ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २६ सागरोपमनी ॥ २३६ ॥

अर्थः—सा० सागर स० सतावीसनी तु० वळी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय ॥ पं० पांचमां त्रैवेयकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति सा० सागरोपमनी उ० वळी छ० छवीसनी ॥ २३७ ॥

मूलः—सागरा सत्तवीसं तु उक्कोसेण ठिई भवे ।

पञ्चमम्मि जहन्नेणं सागरा उ छवीसई ॥ २३७ ॥

गाथा २३७ भावार्थः—पांचमा त्रैवेकना देवतानी आयुष्यनी स्थिति जघन्य २६ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी २७ सागरोपमनी ॥ २३७ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४९८ ॥

अर्थः—अ० असंख्यातमो भाग प० पल्यनो ॥ उ० उत्कृष्टो उ० वळी सा० एटलुं उपर अधिकुं ।
पु० पुर्वकोडी पु० पृथक वेथी धुर अने नवलगे ते पृथक कहे । अं० अंतरमुहुर्त । ज० जघन्य ॥ १९१ ॥

मूलः—असंख्यभाग पलियस्स उक्कोसेण उ साहिया ।

पुर्वकोडीपुहुत्तेण अन्तोमुहुत्तं जहन्निया ॥ १९१ ॥

गाथा १९१ भावार्थः—ए पंखीनी काय स्थिति जघन्य अंतर मुहुर्तनी ने उत्कृष्टी एक पल्यनो असंख्या
तमो भाग उपर प्रथक (वेथी मांडीने नव सुधी) पुर्व कोडीनी, ए त्रीजो भेद कळो ॥ १९१ ॥

अर्थः—ठि० कायस्थिति ख० पंखीनी । अ० आंतरं पडे ते पंखीनुं भव पामवानुं ते० ते पंखीने ए आगल कहेशे
तेटलुं भ० होय ॥ का० काल अ० अनंतानुं आंतरं पडे उ० उत्कृष्टुं ॥ अ० अंतर मुहुर्त ज० जघन्य ॥ १९२ ॥

मूलः—उडिं खहयराणं अन्तरे तेसिमे भवे ।

कालं अणन्तमुक्कोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ॥ १९२ ॥

गाथा १९२ भावार्थः—ए पुर्वोक्त पंखीनी कायस्थिति कही, हवे पंखीनुं आंतरं कहे छे, पोतानी पंखी-
नी काया छांडेथके फरी पंखीनी काया पामवानुं आंतरं पडे तो जघन्य अंतर मुहुर्तनुं अने उत्कृष्टुं अनंता-
कालनुं, ए चोथो भेद कळो ॥ १९२ ॥

अर्थः—हवे बेचरभावथी कहे छे ॥ ए० ए पंखीना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे ॥ गं० गंधथकी र०
रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० वळी ॥ वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ १९३ ॥

उत्तरा०

॥ ४९९ ॥

अष्टमम्मि जहन्नेणं सागरा अउणतीसई ॥ २४० ॥

गाथा २४० भावार्थः—८ मां ग्रैवेकना देवताना आयुष्यनी स्थिति जघन्य २९ सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३० सागरोपमनी ॥ २४० ॥

अर्थः—सा० सागर । इ० एकत्रीसनी तु० बळी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय । न० नवमा ग्रैवेयकने विषे देवतानी ज० जघन्य स्थिति । ती० त्रीस सा० सागरोपमनी ॥ २४१ ॥

मूलः—सागरा इकतीसं तु उक्कोसेण ठिई भवे ।

नवमम्मि जहन्नेणं तीसई सागरोपमा ॥ २४१ ॥

गाथा २४१ भावार्थः—९ मां ग्रैवेकना देवताना आयुष्यनी स्थिति जघन्य ३० सागरोपमनी ने उत्कृष्टी ३१ सागरोपमनी ॥ २४१ ॥

अर्थः—ते० तेत्रीस सा० सागरोपमनी । उ० उत्कृष्टी ठि० स्थिति भ० होय । च० च्यार अनुत्तर विमानने विषे पि० पण । विजय १ । वैजयंत २ । जयंत ३ अपराजित ४ ए ४ वि० विजय विमान आदे देइने ज० जघन्य स्थिति ए० एकत्रीस सागरोपमनी ॥ २४२ ॥

मूलः—तेत्तीसा सागराई उक्कोसेण ठिई भवे ।

चउसुं पि विजयाईसु जहन्नेणेकतीसई ॥ २४२ ॥

गाथा २४२ भावार्थः—१ विजय, २ वैजयंत, ३ जयंत, ४ अपराजीत ए चार अनुत्तर विमानना देव-

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ४९९ ॥

કમ્મઅકમ્મભૂમા ય અન્તરદ્વીવયા તહા ॥ ૧૯૫ ॥

ગાથા ૧૯૫ ભાવાર્થ:-૧ ગર્ભજ (માત પીતાના સંયોગથી ઉત્પન્ન થાય તે) મનુષ્ય ત્રણ પ્રકારે તે ૧ કર્મ ભૂમીના (૧ અસી ૨ મસી ૩ કૃપી, અસી તે તરવાર પ્રમુખ હથીયાર વાંધીને આજીવીકા કરે તે, મસી તે કલમ રુસનાઈ વીગેરે લેખણથી આજીવીકા કરે તે, કૃપી તે કોશ કોદાલી વીગેરેથી સ્વેડી વાડી પ્રમુખથી આજીવીકા કરે તે) મનુષ્ય, ૨. અકર્મ ભૂમીના (પુર્વોક્ત અસી, મસી ને કૃપી એ ત્રણ પ્રકારના કર્મ રહીત અને દશ પ્રકારના કલ્પવૃક્ષ મનવંછીત પુરે તે જુગઢીયા) મનુષ્ય, ૩-૫૬ અંતર દ્વીપાના (જુલ હેમવંત ને શીખરીએ બે પર્વત ઉપર ચાર ચાર દાઢાઓ છે તે અક્રેકી દાઢા ઉપર સાત સાત અંતર દ્વીપા છે તે $7 \times 8 = 56$ અંતર દ્વીપા જાણવા, હેઠે સમુદ્ર છે ને ઉપર અધર દાઢાએ રહેનારા છે માટે અંતર દ્વીપના મનુષ્ય કહીએ એ પણ જુગઢીયાજ મનુષ્ય જાણવા) મનુષ્ય, એ ત્રણ પ્રકારના ગર્ભજ કહ્યા ॥ ૧૯૫ ॥

અર્થ:-૫૦ પનર ભેદે કર્મ ભૂમીનાં મનુષ્ય ત્રીં. ત્રિસ પ્રકારે અકર્મ ભૂમીના મનુષ્ય । ભે. ભેદે બે અ. અઢાવીસ કરતાં છપ્પન્ન એટલે છપ્પન્ન અંતર દ્વીપના મનુષ્ય । સં. સંખ્યા ૩૦ વઢી ૬૦ અનુક્રમે તે. તે મનુષ્યની । ૬૦ એને પ્રકારે ૬૦ એ વિ. કહ્યા મનુષ્ય વીતરાગે ॥ ૧૯૬ ॥

મૂલ:-પન્નરસ ત્રીસવિહા ભેયા અઢવીસઈ ।

સંખા ૩ કમસો તેસિં ૬૬ એસા વિયાહિયા ॥ ૧૯૬ ॥

ગાથા ૧૯૬ ભાવાર્થ:-૧ કર્મભૂમીના મનુષ્ય ૧૫ ભેદે (તે પાંચ ભરત, પાંચ ફરવત ને પાંચ મહાવિદેહ એમ ૧૫),

उत्तरा०

॥ ५०० ॥

वि० छांडे थके स० आपणा देवतानी का० काया ॥ दे० देवता थावानुं हु० होय अ० आंतर एटलुं पडे ॥ २४५ ॥

मूलः—अणन्तकालमुकोसं अन्तोमुहुत्तं जहन्नगं ।

विजडंमि सए काए देवाणं हुज्ज अन्तरं ॥ २४५ ॥

गाथा २४५ भावार्थः—पोतानी देवतानी काया छांडथके फरी देवता पामवानुं आंतर पडे तो जघन्य अंतरमुहुत्तनुं ने उत्कृष्टुं अनंताकालनुं ॥ २४५ ॥

अर्थः—ए० ए देवताना भेद व० वर्णथकी चे० पुरणे । गं० गंधथकी र० रसथकी फा० फरसथकी ॥ सं० संस्थानना दे० भेदथकी वा० पण वि० भेदना स० सहस्र होय ॥ २४६ ॥

मूलः—एणसिं वण्णओ चेव गन्धओ रसफासओ ।

संठाणदेसओ वावि विहाणाइं सहस्ससो ॥ २४६ ॥

गाथा भावार्थः—हवे भावथी देवताना भेद कहे छे, ए पुर्वोक्त देवताना वर्णथी, गंधथी, रसथी, स्पर्शथी, संस्थानथी हजारो भेद थाय छे ॥ २४६ ॥

अर्थः—सं० संसारीक जीव य० अने । सि० सिद्धना जीव ॥ इ० एणे प्रकारे जी० जीव वि० कल्या तिर्थकर महाराजे रु० रूपीजे अजीव चे० पुरणे । अ० अरूपी अजीव य० वळी । अ० ए अजीव दु० बे प्रकारे वि० कल्या वीतरागे य० वळी ॥ २४७ ॥

मूलः—संसारत्था य सिद्धा इय जीवा वियाहिया ।

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ५०० ॥

રૂવિળો ચેવરૂવી ય અજીવા દુવિહા વિ ય ॥ ૨૪૭ ॥

ગાથા ૨૪૭ ભાવાર્થ:-એ પુર્વોક્ત પ્રમાણે રૂપી અજીવને અરૂપી અજીવ એ પ્રમાણે અજીવ કહ્યા અને સિદ્ધના જીવને સંસારી જીવ એ બે પ્રકારે જીવ વીતરાગે કહ્યા છે ॥ ૨૪૭ ॥

અર્થ:-અં૦ અનંતાકાલનું ૩૦ ઉત્કૃષ્ટું આંતરું પડે । વા૦ બે વરસ થકી ધુર નવ વરસ લગે જ૦ જઘન્ય આંતરું પડે । આ૦ આણય દેવલોક આ૦ આદિ દેહને ક૦ દેવતા થાવાનું ॥ ગે૦ ગ્રૈવેયકના દેવતાને પણ જઘન્ય આઠ વરસ જ્ઞાણેરું તુ૦ વઢી । અ૦ દેવતા થાવાનું એટલું આંતરું પડે ॥

મૂલ:- (અણન્તકાલમુક્કોસં વાસપુહુત્તં જહન્નગં ।

આણયાર્ણ કપ્પાણ ગેવિજ્જાણં તુ અન્તરં ॥)

ગાથા ભાવાર્થ:-નવમા આણત દેવલોકથી માંડીને વારમા દેવલોકના દેવતાને અને નવગ્રૈવેકના દેવતાને આંતરું પડે તો જઘન્ય પ્રથક (બે વરસથી માંડીને નવ વરસ સુધી) વર્ષનું ને ઉત્કૃષ્ટું અનંતાકાલનું ॥

અર્થ:-સં૦ સંખ્યાતા સા૦ સાગરનું ૩૦ ઉત્કૃષ્ટું આંતરું પડે । વા૦ બે વરસ થકી ધુર નવ વરસ જ્ઞાણેરા આંતરું પડે જ૦ જઘન્ય । મ૦ અનુત્તર વિમાનના ય૦ વઢી દે૦ દેવતાનું । અ૦ એટલું આંતરું પડે તુ૦ વઢી વિ૦ તિર્થંકરે કહ્યું ॥

મૂલ:- (સંખિજ્જસાગરુક્કોસં વાસપુહુત્તં જહન્નગં ।

અણુત્તરાણ ય દેવાણં અન્તરં તુ વિયાહિયા ॥)

ગાથા ભાવાર્થ:-અણુત્તર વિમાનના દેવતાને આંતરું પડે તો જઘન્ય પ્રથક વર્ષનું ને ઉત્કૃષ્ટું સંખ્યાતા

ઉત્તરાં

॥ ૬૦૧ ॥

સાગરનું, એ ચોથો ભેદ કહ્યો ॥

અર્થ:-૬૦ એણે પ્રકારે જીવ અને અજીવના ભેદ । ગુરુ સમીપે ય૦ વઢી સ૦ સાંભળીને । સ૦ સદ્
હિને ય૦ વઢી સ૦ સર્વ ન૦ નયને અ૦ અનુમત મનોજ્ઞ માનવા યોગ્ય જ્ઞાન સહિત થઈ । ૨૦ રમે પ્રવર્તે સં૦
સંજમને વિષે મુ૦ સાધુ ॥ ૨૪૮ ॥

મૂલ:-ઇય જીવમજીવે ય સોચા સદ્દહિજ્ઞ ય ।

સઘનયાગમગુમ્મએ રમેજ્જ સંજમે મુણી ॥ ૨૪૮ ॥

ગાથા ૨૪૮ ભાવાર્થ:-એ પ્રમાણે જીવ અને અજીવના ભેદ ગુરુ સમીપે સાંભળીને સર્વહી ને સર્વનય એ-
ટલે નૈયગમાદીક નયને અનુમતે જ્ઞાનાક્રયા સહિત સમ્યક્ત્વચારીત્રન વિષ સાધુ રમે (પ્રવર્તે) ॥ ૨૪૮ ॥

અર્થ:-ત૦ તેવાર પછી દિક્ષા લેઈને વિચરે છે તેવાર પછી વ૦ ઘણા વા૦ વરસ લગી । સા૦ ચારિત્ર
અ૦ રુઢી પરે પાલીને । ૬૦ એ આગલ કહેશે તેણે ક૦ અનુક્રમે જો૦ સુખ જોગ રૂપિયા વ્યાપારે અ૦
આપણા આત્મા શરીર । સં૦ દુર્બલ કરી દ્રવ્યથી ભાવથી કષાય ચાર પાતલા કરે મુ૦ સાધુ ॥ ૨૪૯ ॥

મૂલ:-તઓ વહૂણિ વાસાઈં સામણમગુપાલિય ।

इमेण कम्मजोगेण अपाणं संलिहे मुणी ॥ २४९ ॥

ગાથા ૨૪૯ ભાવાર્થ:-દીક્ષા લઈને તેવાર પછી સાધુ ઘણા વર્ષ સુધી ચારીત્ર પાળીને આગલ અનુક્રમે કહીશું તેવા
તપરૂપી વ્યાપારેકરી આપણો આત્મા ને શરીર દુર્બલ કરે તથા દ્રવ્યથી શરીર અને ભાવથી કષાય પાતલાં કરે ॥ ૨૪૯ ॥

અધ્ય૦

॥ ૩૬ ॥

॥ ૬૦૧ ॥

અર્થ:-ત્રાં વાર ઉં વઢી ત્રાં વરસ લગી ॥ સંં સંલેષણા ઉં ઉત્કૃષ્ટી મં હોય સંં એક વરસની મં મધ્યમ સંલેષણા । છં છમાસની યં વઢી જં જઘન્ય સંલેષણા ॥ ૨૫૦ ॥

મૂલ:-ત્રારસેત્ર ઉ વાસાઈં સંલેહુકોસિયા મવે ।

સંવચ્છર મજ્જિમિયા છમાસા ય જહન્નિયા ॥ ૨૫૦ ॥

ગાથા ૨૫૦ ભાવાર્થ:-જઘન્ય ૬ માસની ને મધ્યમ એક વર્ષની ને ઉત્કૃષ્ટી ૧૨ વર્ષની સંલેખનાહોય ॥૨૫૦॥

અર્થ:-પં પહેલા ત્રાં વરસ ત્રં ચ્યાર લગી । ત્રિં પાંચ ત્રિગયનો ત્રિં ત્યાગ કં કરે । ત્રિં વીજા ત્રાં વરસ ત્રં ચ્યાર લગી ॥ ત્રિં ઘણે ત્રકારે તું વઢી તં તપ ત્રં કરે ॥ ૨૫૧ ॥

મૂલ:-પઢમે વાસત્રકંમિ ત્રિગઈ-ત્રિજ્જૂહણં કરે ।

ત્રિઈ વાસત્રકંમિ ત્રિત્રિતં તુ ત્રં ત્રે ॥ ૨૫૧ ॥

ગાથા ૨૫૧ ભાવાર્થ:-પહેલાં ત્રાર વર્ષ લગી પાંચ ત્રિગયનો ત્યાગ કરે અને વીજાં ત્રાર વર્ષ લગી ઘણો તપ કરે, એ આઠ વર્ષ ત્રયા ॥ ૨૫૧ ॥

અર્થ:-એં એકાંતરે ઉપવાસ કરે અને આં પારણે આંત્રિલ કરે । કં એહવો તપ કરીને સંં વરસ તું વેલગી । તં ત્રેવારે દસ વરસ પછી સંં વરસ અં અર્ધ છમાસ લગી તું વઢી । નં ન કરે અં છઠ અઠમાદિક તં તપ ત્રં આત્રે ત્રિહિ ॥ ૨૫૨ ॥

મૂલ:-એગન્તરમાયામં કટ્ટુ સંવચ્છરે ત્રુવે ।

વત્તરાં

૧૬૦૨૥

તઓ સંવચ્છરહં તુ નાઈવિગિટં તવં ચરે ॥ ૨૫૨ ॥

ગાથા ૨૫૨ ભાવાર્થ:-પછી નવમાને દશમાએ બે વર્ષ લગી એકાંતર ઉપવાસ કરે અને પારણે આયં-
બીલ કરે (એ ૧૦ વર્ષ થયાં) તેવાર પછી અગીયારમાં વર્ષના પ્રથમ ૬ માસ સુધી કાંઈપણ છૂટ અઠમાદીક
તપ આચરે નહિ (એ સાડા દશ વર્ષ થાય ॥ ૨૫૨ ॥

અર્થ:-તં તેવારે સાડા દસ વરસ પછી સં. વરસ અ. અર્ધ છમાસ લગી તું વઢી । વિ. છૂટ અઠમાદિક
તું વઢી તં તપ આકરું ચં કરે પં થોડો થોડો ચે વઢી ॥ આ. આંબિલ કરે તં તે ઇગ્યારમાં સં. વરસને
વિષે ॥ ઉપલા છમાસ લગી કં તપ કરે ॥ ૨૫૩ ॥

મૂલ:-તઓ સંવચ્છરહં તુ વિગિટં તુ તવં ચરે ।

પરિમિયં ચેવ આયામં તંમિ સંવચ્છરે કરે ॥ ૨૫૩ ॥

ગાથા ૨૫૩ ભાવાર્થ:-પછી ૧૧ માં વર્ષના પાઝલા ૬ માસને વિષે છૂટ અઠમાદીક આકરો તપ કરે
તેમજ થોડો થોડો આયંબીલ તપ કરે (એ ૧૧ વર્ષ થયા) ૨૫૩ ॥

અર્થ:-કો. હવે બારમે વરસે ધુરે આંબિલ કરવા વચ્ચે બીજો તપ કરે । છેહડે વઢી આ. આંબિલ કરે
કોડિ સહિત તપ કહીએ ॥ કં તપ કરીને સં. એક વરસ લગી મું સાધુ । મા. માસષમણ અ. અર્ધ
મા. માસષમણ કરે કરીને તું વઢી ॥ આ. આહારાદિક છાંડવે કરીને । તં અણસણ તપ ચં કરે ॥ ૨૫૪ ॥

મૂલ:-કોડીસહિયમાયામં કટ્ટુ સંવચ્છરે મુળી ।

અધ્યં

॥ ૩૬ ॥

૧૬૦૨૥

मासद्धमासिएणं तु आहारेण तवं चरे ॥ २५४ ॥

गाथा २५४ भावार्थः—वारमें वर्षे प्रथम अने छेडे सरीखो तप करे एटले प्रथम आयंवील करे, वच्चे बीजो तप करे अने छेडे वळी आयंवील करे, ए कोडीसहीत तप कहीये, ए तप करीने साधु एक वर्ष सुधी मास खमण, अर्ध मासखमण करवे करीने आहारादीक छांडवे करीने अणसण तप करे (ए वार वर्षनो) अणसण तप कह्यो ॥ २५४ ॥

अर्थः—कं० हास्यादिकथी कंदपियो देवता थाय । आ० मंत्रादिक प्रजुंजेते सेवकपणे देवता थाय च० वळी कि० केवली प्रमुखनी तथा ज्ञानवंतनी असातनाएकीलमपि देवता थाय मो० अज्ञानपणाना भावनाए निरंतर आ० अथवा घणा काल लगी रोस राषेते कोइ एक कष्ट कीधा थकी असुर कुमार देवनी जातिमांहे उपजे च० वळी । ए० ए दु० दुर्गति ए करणीथकी दुर्गति पाम्यो । अने ते भणी ए दुर्गति कही । म० मरणने अवसरे एहवी भावना आवेतो मरीने ए पुर्वे कही ते दुर्गति पामे । अने वि० विराधक हो० होय निश्चे वीतरागे कह्युं ॥ २५५ ॥

मूलः—कन्दप्पमाभिओगं च किविसियं मोहमासुरत्तं च ।

एयाउ दुग्गईओ मरणम्मि विराहिया हान्ति ॥ २५५ ॥

गाथा २५५ भावार्थः—हांशी प्रमुख करवे करी कंदर्पियो देवता थाय, मंत्रादिक प्रजुंजे ते सेवकपणे देवता थाय, केवळी प्रमुख ज्ञानवंतनी आशातना करवे करी किलिषी देवता थाय, अज्ञान पणानी भावना निरंतर अथवा घणा काल लगी दोष राखे ते कांइक कष्ट कर्याथी असुर कुमारनी जाती मांही देवता थाय, ए देवता मांही दुर्गती कहीये, ए दुर्गती पुर्वोक्त कृत्य कर्याथी पामे अने मरणने अवसरे एहवी भावना आवे तो मरीने

उत्तरा०

॥ ५०३ ॥

पुर्वे कही ते दुर्गती पामे अने विराधीक होय ॥ २५५ ॥

अर्थ:-मि० मिथ्यात्वना दं० दर्शन उपर । र० राता तत्पर होय । सं० नियाणा सहित । उ० निश्चे हिं० हिंस्या जीव घातना करणहार होय । इ० एहवा जीव एणे प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव । ते० ते जीवने पु० वली दु० दुर्लभ बो० बोधीबीज होय ॥ २५६ ॥

मूल:-मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा उ हिंसगा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुल्लाहो बोही ॥ २५६ ॥

गाथा २५६ भावार्थ:-मिथ्यात्व दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहित होय, जीव घातना करनार होय, एहवा जीव एवे प्रकारे मरे ते जीवने वली बोधीबीज दुर्लभ होय ॥ २५६ ॥

अर्थ:-स० सम्यक्त दं० दर्शनने विषे र० राता छे । अ० नियाणानां अण करणहारा ॥ सु० सुक ले० लेस्याना घणी परिणामना । मो० धरणहार ॥ इ० एणे प्रकारे जे० जे जी० जीव म० मरे । ते० ते जीवने सु० सुर्लभ भ० होय बो० बोधीबीज ॥ २५७ ॥

मूल:-सम्पद्दंसणरत्ता अनियाणा सुकलेसमोगाढा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं सुल्लाहो भवे बोही ॥ २५७ ॥

गाथा २५७ भावार्थ:-जे सम्यक्त्वने विषे रक्त छे, नियाणाना अणकरनार होय, सुक लेस्याना प्रणा मना धरनार होय एवे प्रकारे जे जीव मरे ते जीवने बोधीबीज सुर्लभ होय ॥ २५७ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ५०३ ॥

अर्थः—मि० मिथ्यात्व दं० दर्शनना उपरे र० राताछे स० नियाणा सहित क० कृष्ण ले० लेस्याना परिणामना मो० धरणहारा ॥ इ० एणे प्रकारे जे० जे म० मरे जी० जीव ते० तेने पु० वळी । दु० दुर्लभ वो० वोवगीज ॥ २५८ ॥

मूलः—मिच्छादंसणरत्ता सनियाणा कण्हलेसमोगाढा ।

इय जे मरन्ति जीवा तेसिं पुण दुल्लाहो बोही ॥ २५८ ॥

गाथा २५८ भावार्थः—जे मिथ्यात्वना दर्शनपर रक्त होय, नियाणा सहीत छे, कृष्ण लेस्याना प्रगामना धरनार होय, एवे प्रकारे जे जीवमरे ते जीवने वोधवीज दुर्लभ होय ॥ २५८ ॥

अर्थः—जि० जिननां व० वचननां विषे ॥ अ० राता रागना धरणहारा ॥ जि० सिद्धांत मांही जेम करवुं कहुं । जे क० करे । भा० भावे करीने । अ० मिथ्यात्व रुपिया मल रहित । अ० राग द्वेषादिक क्लेश रहित जे जीव । ते० ते हो० होय प० परित थोडा सं० संसारनो धणी ॥ २५९ ॥

मूलः—जिणवयणे अणुरत्ता जिणवयणं करेन्ति भावेण ।

अमला असंकिलिद्धा ते होन्ति परित्तसंसारी ॥ २५९ ॥

गाथा २५९ भावार्थः—जे जिननां वचनने विषे रक्त होय अने सिद्धांत मांही जेम कहुंछे तेम भावे करीने करे, मिथ्यात्वरूपी मेल रहीत होय अने राग द्वेषादीक क्लेश रहोत होय ते जीव थोडा संसारना धणी होय ॥ २५९ ॥

अर्थः—बा० वाल म० मरणे व० घणीवार मरणे मरतोथको जीव । अ० मरवानी वांछा विना । अकाम मरणे भुष तुषादिके मरतो थको चे० पुरणे य० वळी व० घणीवार म० एणीपरे जे मरे ते० ते व० बापडा रांक

उत्तरा०

॥ ५०४ ॥

एम घणीवार मरे ॥ जि० जिनना व० वचन जे० जे न० रुडा करीने जे न या० जाणे ॥ २६० ॥

मूलः—बालमरणाणि बहुसो अकाममरणाणि चेव य बहूणि ।

मरिहन्ति ते वराया जिणवयणं जे न-याणन्ति ॥ २६० ॥

गाथा २६० भावार्थः—जे जिनना वचन रुडा करीने न जाणे ते जीव घणीवार बालमरणे मरतोथको मर-
वानी बांछा विना सुख त्रषादीके बापडा रांक घणीवार अकाम मरणे मरे ॥ २६० ॥

अर्थः—ब० घणा आ० सिद्धांतना । वि० जाण होय । स० जे आलोयछे तेहने वचने करी समाधिना
उ० उपजावणहार होय य० वळी । गु० गुणनां ग्रहणहार होय ए० ए का० गुणे करी सहित होय ते ॥ अ० ए
आचार्यादिक योग्य होय । आ० आलोयणा सो० सांभलवाने । हवे जे विराधक धाय ते कहे छे ॥ २६१ ॥

मूलः—बहुआगमविज्ञाणा समाहिउप्पायगा य गुणगाही ।

एएणं कारणेणं अरिहा आलोयणं सोउं ॥ २६१ ॥

गाथा २६१ भावार्थः—हवे जेनी पासे आलोयणा करवी ते गुरुना गुण कहे छे, जे घणा सिद्धांतना
जाण होय, जे पापनी आलोयणा करनार होय तेहने वचने करीने समाधी उपजावनार होय, गुणना ग्रहनार
होय, एहवा गुणेकरी सहित होय ते आचार्यादीक आलोयण सांभळवाने योग्य होय ॥ २६१ ॥

अर्थः—कं० हास्य उपजे तेहवी तथा विषय विरार उपजे तेहवी कथा कहे । कु० भांडनीपरे वचननी
चेष्टा करीने लोकने हसवे त० तेहवो सी० आचार करणीनो स० खभाव ह० हसवा सरिषो वि० विकथा कहेवे

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ५०४ ॥

करी । वि० विसमय पमाडतो थको वि० वळी । प० परजीवने कं० इंद्रादिकने हसावे तेहवा वंदर्पिया देवता थावानी ॥ भा० भावना तेहवी करणी । कु० करे ॥ २६२ ॥

मूलः—कन्दप्पकुकुयाई तह सीलसहावहसणविगहाइ ।

विम्हावेन्तो वि परं कन्दप्पं भावणं कुणइ ॥ २६२ ॥

गाथा २६२ भावार्थः—हांसी उपजे तेवुं वोले तथा विषय विकार उपजे तेहवी कथा कहे, भांडनीपेरे वचने करीने लोकने हसावे, हसवा सरिखी विकथा कहेवे करी परजीवने विस्मय पमाडवारुण आचारने तेवाज स्वभावे करीने तेहवाज कृत्ये करीने इंद्रादीकने हसावे तेहवा कंदर्पिया देवता थाय ॥ २६२ ॥

अर्थः—मं० मंत्र प्रयुंजे । जा० वसीकरण करवाने काजे द्रव्यनो जोग एकठो । का० करीने भू० रक्षाने काजे राष प्रमुखनी नान्ही पोटली बांधीने हाथे बांधे ते भूति क०कर्म इत्यादिक च०वळी जे० कोइ । प० प्रजुजे मुनी ॥ सा० साता उपजावाने हेते । र० तिपादिक रसना स्वाद भोगववाने हेते ॥ इ०रुधिने हे०हे तने ॥ अ० सेवक पणे देवता आववानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६३ ॥

मूलः—मन्ताजागं काउं भूईकम्मं च जे पउञ्जन्ति ।

साय-रस-इड्ढि-हेउं अभिओगं भावणं कुणइ ॥ २६३ ॥

गाथा २६३ भावार्थः—मंत्र प्रयुंजे वसीकरण करवाने काजे, द्रव्यना योग एकठा करीने रक्षणने काजे राख प्रमुखनी नानी पोटली बांधीने हाथे बांधे, ते भूतकर्म कहीये, इत्यादीक जे साता उपजाववाने हेते, तथा सीखा-

उचरा०

॥ ५०५ ॥

दीक रसना स्वाद भोगवाने तथा रुंधीने हेतु प्रयुजे ते सेवकपणे देवता थावानी भावनानी करणी करे (अर्थात् तेवा कृत्य करीने सेवक देवता थाय) ॥ २६३ ॥

अर्थ:-ना० श्रुत ज्ञानादिक पांच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ के० केवलीना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ ध० धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलणहार ॥ सं० साधु साध्वी श्रावक श्राविकाए चार । चतुर्विध संघनो अवर्णवादनो बोलणहार ॥ सा० साधुनां अवर्णवादनो बोलणहार ॥ मा० मायावंत अ० अवर्णवादनो बोलणहार कि० किलविषी संबंधी ॥ भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६४ ॥

मूल:-नाणस्स केवलीणं धम्मायरियस्स सङ्खसाहूणं ।

माई अवणवाई किविसियं भावणं कुणइ ॥ २६४ ॥

गाथा २६४ भावार्थ:-श्रुत ज्ञानादीक पांच ज्ञानना अवर्णवादनो बोलनार, केवलीना अवर्णवादनो बोलनार, धर्माचार्यना अवर्णवादनो बोलनार, साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविकाए चतुर्विध संघना अवर्णवादनो बोलनार एवो जीव होय ते, किलविषी (देवतामांही ढेड जातीना देवता) थावानी भावनानी करणी करे, (अर्थात् एवा कृत्य करीने किलविषी देवता थाय) ॥ २६४ ॥

अर्थ:-अ० घणा काल लगी रो० रोसनुं ॥ प० विस्तार करी रीस राषे त० तेमज य० वली नि० निमित्त भाषवाने विवे । हो० होय प० प्रवर्तणहार ए० ए बे प्रकारनी का० करणीए करी । आ० असुरकुमार थावानी भा० भावनानी करणी कु० करे ॥ २६४ ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

मूलः—अणुबद्धरासपसरो तह य नांमत्तमि होइ पाडसेवा ।

एएहि कारणेहिं आसुरियं भावणं कुणइ ॥ २६५ ॥

गाथा २६५ भावार्थः—घणा काळ लगी रोसनो विस्तार करी रोस राखी रहे, तेमज वळी निमित्त भाषाने विषे प्रवर्तनार होय, एवी कर्णीये करीने असुरकुमार थावानी भावनानी करणी करे (अर्थात् एहवां कृत्ये करीने असुरकुमार थाय) ॥ २६५ ॥

अर्थः—स० तरवार प्रमुख सस्त्र ग० ग्रहण करीने सस्त्रे करी मरे । वि० विष भ० पाइने मरे च० वळी ज० अग्नीमांही पे० पेसीने मरे च० वळी ज० पाणीमांही पेसीने मरे ॥ य० वळी अ० जे अनाचारवा जोग्य नहि एहवा । भ० उपगरणनो से० सेवणहार । ज० घणा जन्म म० मरण वं० बांधे उपराजे ॥ २६६ ॥

मूलः—सत्थगहणं विसभक्खणं च जलणं च जलपवेसो य ।

अणायारभण्डसेवी जम्मणमरणाणि बन्धन्ति ॥ २६६ ॥

गाथा २६६ भावार्थः—तरवार प्रमुख शस्त्र ग्रहण करीने मरे, विष खाइने मरे, अग्नीमांही पेशीने मरे, पाणीमांही पेशीने मरे, जे आचरवा योग्य नहि एवा उपगरणनो सेवनार एहवा होय ते घणांज जन्म मरण उपराजे ॥ २६६ ॥

अर्थः—इ० ए पुर्वे कहा ते पा० प्रगट क० कीधा बु० तिर्थकरे ॥ ना० ज्ञात क्षत्री श्रीमहावीर देवे ॥ प० कषाय रूपणी अग्नी उपसमावी शितली भुत थइ मोक्ष पोहता तेणे भगवंते छ० छत्रीस उ० उत्तराध्ययन भ०

उत्तरा०

भव्य जीवने । स० छत्रीस उत्तराध्ययन वालहाहोय ॥ इ० एम हुं बे० कहंछुं श्री सुधर्मास्वामी जंबू प्रत्ये
कहे छे । हे जंबू जेम में श्री महावीरदेव समीपे सांभळ्युं हतुं तेम तुज प्रते कहंछुं ॥ २६७ ॥

॥ ५०६ ॥

मूलः—इय पाउकरे बुद्धे नायए परिनिव्वुए ।

छत्तीसं उत्तरज्झाए भवसिद्धीयसम्मए ॥ २६७ ॥ ॥ त्ति बेमि ॥

इतिश्री जीवाजीवविभत्ती षट्त्रिंशं अध्ययनं समत्तं ॥ ३६ ॥

गाथा २६७ भावार्थः—ए पुर्वे कहा ते छत्रीस अध्ययन भव्यजीवने प्रियकारी होय, ते ३६ अध्ययन
कषाय रुपणी अग्नी उपसमावीने शीतळा भूत थइने मोक्ष पहोल्या एहवा ज्ञात क्षत्री श्री महावीर देव तिर्थकरे
प्रगट कीधा छे, एम सुधर्मा स्वामी पोताना जंबू नामना शिष्यने कहेता हवा हे जंबू जेम में श्री महावीर
देव स्वामीनी समीपे सांभळ्युं हतुं तेम में तुज प्रत्ये कहं ॥ २६७ ॥ इति श्री उत्तराध्ययन सूत्रना जीवा जीव
विभत्ती नामे ३६ मां अध्ययननो भावार्थ संपूर्ण ॥ ३६ ॥

॥ इति श्री उत्तराध्ययन सूत्र मूल पाठ अर्थ भावार्थ सहित संपूर्ण ॥

अध्य०

॥ ३६ ॥

॥ ५०६ ॥

अर्थ-भावार्थ शुद्धिपत्रं.

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं	पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
१	४	विषयादि	विषयादि	१७	१२	नवछे	नवांछे
२	८	पुन्यहणि	पुन्यहीण	१७	३१	पांडयो	पीडयो
८	२२	प्रमुख.	प्रमुख	१८	९	ऐककानु	एकेवानुं
९	७	विष	विषे	२०	८	सधुने	साधुने
९	१२	जम	जमे	२०	८	वेठ	वेठां
१०	११	आदीक	अज्ञादिक	२०	२१	नर्गादा	मर्यादा
१०	२३	खद	खेद	२१	१०	इंद्रीयता	इंद्रीयना
१०	२३	तेविनित	तेम अवानितने	२२	२३	शुःवीर	शुरवीर
१३	२७	ग्रकर्पे	नकर्पे	२३	३१	परमांते	परमती
१४	२	विष	विषे	२४	१८	समूप	सन्मुख
१५	२९	शुज	तुज	२४	२४	गुछयां	पुछयां
१६	१३	तुषाए	तृषाए	२७	२१	जीवी	जीवा
१६	२१	सकाणो	सुकाणो	२८	५	अभ	अशुभ
१७	३	मडीमादी	पडीमादी	३७	२६	कडी	कंठी

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
३८	८४	सीतोश्नादाकि	सीतोष्णादी
४०	१९	नग्र	नग्र
५२	२७	वळाण	वेळाण
५६	९	षाणहार	खावणहार
६४	१५	पाणव	माणवध
६५	१०	निवाहवा	निर्वाहवाने
७२	१३	वचत्र	वचन
७४	२५	वचन	वचनरूप
८०	१२	आ ।	आत्माना
८०	१४	भीक्षा!ती	भीक्षावृती
८४	५	कुर्गतोये	कुगतोये
८४	११	-ठी	माठी
८६	६	शक्रेद्र	शक्रेद्र
८६	१५	राजकषी	राजरूपी
८७	३	महावीर	महावीरे

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
९१	१३	माप्रनो	मात्रनो
९३	१२	उद्वेपणुं	उद्वेगपणुं
९५	२५	सयंम	समय
९६	२२	बोणहार	बोळणहार
१०५	२६	परवारादि	परवादादि
१२६	१	गृद्धने	गुद्ध
१३१	२१	मार्गाना	मार्गना
१३३	१६	बंधाधाथी	बंधायाथी
१४७	१०	सेवेनार	सेवनार
१५४	२४	सेववाकरवाना	सेववानी
१६४	२१	आश्रनो	आश्रवनो
१६६	३	सध्याय	सझाय
१६७	२५	मनुश	मनुष्य
१६८	१४	मुओ	मुए
१७५	२१	क्षोत्रराज	क्षत्रीराज

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
१७६	२०	संजवंत	संजमवंत
१८२	१५	दंखेछे	देखेछे
१८८	१९	सयय	संचय
१९२	२६	मारुआडि	मारवाड
१९३	९	षेडि	खेडी
१९३	९	षांचवे	खेंचवे
१९७	१०	सररि	शरीर
२०५	५	डुकडो	डुकडो
२०७	२४	सररिने	शरीरने
२१०	२८	दमंनकर	दमंनकरी
२२०	१२	भाटा	मोटा
२२२	२१	निधा	निंदा
२२४	४	स्थानह	स्थानक
२२५	१२	संघपण	संघयण
२२६	५	वडोरो	वडेरो

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
२२८	१६	भगवंतनी	भगवंतनो
"	२१	सीवका	सीवीका
२२९	२१	नगरीनगरी	नगरी
२३६	२७	अमण	श्रमण
२३७	१४	महाप्रतादिक	महावृतादिक
२३७	२२	धर्म	धर्म
२३८	९	आभेप्राय	अभिप्राय
२३९	८	पांखडी	पाखंडी
२३९	१५	अदस्य	अद्रश्य
२४०	५	महाप्रतरुप	महाव्रतरुप
२४६	१५	उपाडानि	उपाडीने
२४६	३०	सासनो	सासननो
२७८	२१	सको	सुको
२९२	११	ऊलघणहार	उलंघणहार
२९२	२७	विहारनेअर्थे	विहारने अर्थे
		निहार	

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
२९४	१६	आवसयिण	आवसीयाण
२९५	२२	पारसीण	पोरसीण
२९६	१७	भागीने	मागीने
२९८	२४	गलाया	गलीया
३००	२५	कुशिष्य	कुशिष्य
३०७	१९	ज्ञान	ज्ञान
"	२१	"	"
३०७	३०	सामायने	सामान्यने
३०८	१९	वयां	कयां
३०८	२१	कयांछे	कयांवसेछे
३१३	१७	सत	सतक
३२१	५	धुरथीज	मुळथीज
३३०	५	भक्ताये	भक्तीये
३३६	२५	आसालना	असाता
३३७	७	दगळ	पुदगळ

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
३४३	८	घणी	घणो
"	३०	उगरण	उपगरण
३५०	१५	परपाखडियादिना	परपाखंडि आदिना
३५२	५	अमोनज्ञ	अमनोज्ञ
३५३	१३	जीपवे	जीतवे
३६६	२८	आलववो	आलोववो
३६९	४	असंमथी	असंजमथी
३७२	२२	वंतीया	वतीया
३७५	३०	आहिद्यासीया	अहियासीया
३७६	२१	अणचार	अणाचार
३७९	६	सांभलो	सांभळ
३८०	२५	तिर्थकरे	तिर्थकरे
३८१	७	तृणाने	तृष्णाने
३८४	२६	उपजावना	उपजावाना

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
३९०	२३	मृषावादनो	मृषावादनुं
३९७	७	यावरजीवने	थावरजीवने
३९९	१६	शाके	शोक
४००	६	पाडयो	पीडयो
४०२	२०	थेडुंण	थोडुंण
४०४	१५	दमतां	खमतां
४०५	५	रडा	रुडा
४१०	२९	अठ	आठ
४१३	१९	मोहनानी	मोहनीनी
४२५	२७	नखमेनसके	ने खमीनसके
४२७	२६	जडतो	चडतो
४३६	१९	पृथ्वीयाकिनी	पृथ्वीयादिकनी
४३८	१३	मृद्ध	गृद्ध
४३९	१४	साखतो	सास्वतो

पानुं	लीटी	अशुद्धं	शुद्धं
४४१	१	होथ	होय
४४२	७	परमाणुंआ	परमाणुंआ
४४५	९	परीणाम्याछे	परीणम्याछे
४५०	६	मंध	गंध
४५४	२३	मृहस्थने	गृहस्थने
४५८	१९	तिक्षग	तिक्षण
४६६	३	शरीवंत	शरीरवंत
४७१	७	सस्थानना	संस्थानना
४७३	७	मंध	गंध
४७५	२	अंत	अंतर
४७९	२६	शंकर प्रभा	संकर प्रभा
४८२	२३	भेसादिकन	भेसादिकने
४९२	२१	कप्यांतित	कल्पांतित

मूळ श्लोक शुद्धिपत्रं.

अध्ययन	श्लोक	अशुद्धं	शुद्धं
२	२३	लघुं	लङ्
१२	१६	किं तु	किं नु
१४	५	सुचिण्ण	सुचिण्णं
२०	२२	अधी या	अधीया
२१	१२	दंसियं	देसियं
२२	४६	धम्मे	धम्मे
२५	२७	नोवलिप्पइ	नोवलिप्पइ
२९	७२	०सेसाए	०सेसाउए
३४	१४	वारुणी एव रसो	वारुणीए व रसो
३५	११	पुढवीकाय	पुढवीकट्ट (टीकाकार)
३६	१३	पप्पते नाई	पप्प ते नाईया
३६	१३८	उ दंसा	उदंसा
११	२०७	दिसा	ठिया (टीकाकार)
११	२२३	सणं कु०	सणंकु०

સન ૧૮૬૭ ના ૨૬ મા એક્ટ મુજબ રજીષ્ટર કરાવી સર્વ હક
ગ્રંથકર્તાએ પોતાને સ્વાધિન રાખ્યા છે.

આ સૂત્ર છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
ડાક્ટર જીવરાજ ઘેલામાઈ દોશી.
L. M. & S.

નવે દરવાજે—અમદાવાદ.

(આદિત્તિ ૧ લી)

ધી “ સીટી ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. ચંદુલાલ છગનલાલે છાપ્યું.
સંવત ૧૯૬૭. સને ૧૯૧૧.

કિંમત રૂ. ૬-૦-૦ મૂલ, અર્થ, ભાવાર્થ સાથે.

. કિંમત રૂ. ૬-૮-૦ પાકા પુઠામાં વાંધેલ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર મૂલ અર્થ ભાવાર્થ સાથે.
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦ છત્રીસ અધ્યયન મૂલ પાઠ.

સૂત્ર મલવાના ટેકાળાં જુઓ પાછલ

સૂત્ર મંઠવાનાં ઠેકાણાં.

શા. ત્રીભોવનદાસ રુઘનાથદાસ-ઠે. આકાશેઠ કુવાની પોઢ,
અમદાવાદ.

શા. બાલાભાઈ છાનલાર-ઠે. કીકામટની પોઢ,
અમદાવાદ.

શા. પોપટલાર મોતીલાર-ઠે. તલીયાની પોઢ,
અમદાવાદ.

